
Sp.col.
297.4
J26m
V.5

الحمد لله الذى جعل الشريعة سراجا للطالبين * والطريقة مذهبا للسالكين * والحقيقة مشهدا للواصلين * وجعل المثنوى الشريف خصوصا هذا الجلد اللطيف جامعا لاسرار هذه الثلثة بالدلائل والبراهين * وصير ابياته الشريفة كالاوانى لاشربة العلوم والمعانى (شرابا للصابرين) ولذة للشاربين * وصلى الله على سيدنا محمد سيد المرسلين * وخاتم النبيين الداعى الى مرتبة الحقيقة بالشواهد واليقين * وعلى آله واصحابه اجمعين * اما بعد * حمد الله واهب النعم * والصلوة على نبيه محمد شفيع الامم * لايخفى * اعلم ان فضيلة هذا الجلد على سائر اخوانه ثابتة بالاعتبارات وهى كل ما وقع فيه من الابيات والحكايات والامثال والاشارات * ان اعتبرت غير موجودة فى سائر اخوانه والموجود الاعتبارى خير من غير الموجود فبهذا الاعتبار يجوز ان يكون هذا الجلد افضل من سائر المجلدات ومرادنا بهذا التعبير كلما اتيت بجلد من اى جلد كان وقرأته فهو خير لك فى تلك الاوقات هذا الاغير وان اعتبرت كل جلد من المجلدات مثل درجة السلم وطبقة السموات فالثانية اعلى من الاولى والثالثة اعلى من الثانية والرابعة اعلى من الثالثة والخامسة اعلى من الرابعة فبهذا الاعتبار هذا الجلد اعلى من حيث المرتبة من المجلدات الاربعة ويجوز ان يعتبر ويستدل على فضيلته على سائر اخوانه بقوله در بيان آنكه شريعت همچو شمعيست كه راهى نمايد الى آخره وهذا القول براعة استهلال وهى كون ابتداء الكلام مناسبا للمقصود فى ديباجة الكتابة على وجه يتضمن الاشارة الى المباحث الاتية فالمباحث الاتية فى هذا الجلد هى من اصول الشريعة ومسائل الطريقة واسرار الحقيقة التى هى اقصى مقاصد السالكين (واعلى مطالب العاشقين) فيكون هذا الجلد جامعا لاسرار هذه الثلثة فباعتبار جامعيته يكون اولى من سائر اخوانه فان قلت كل واحد من المجلدات جامع لاسرار هذه الثلثة فما وجه تخصيص الجامعية بهذا الجلد اقول نعم ولكن ذكر البحث المتعلق بهذه الثلثة اكثر فيه مما ذكر فى غيره مثل بحث الكافر الجبرى بالمؤمن السنى بطوله وهو البحث الشريف الذى يتعلق بالعقائد التى هى اصول الشريعة وكذلك يتعلق بعلم القضاء والقدر الذى هو نتيجة الطريقة واسرار الحقيقة فباعتبار هذا تخصيص الجامعية به اولى من غيره فاذا عرفتم الوصية اخوانى لابد لكم ان تطلبوا هذا العلم واصله مع الشوق والحنين ولو كان هذا العلم واهله بالصين وان لم تجدوا اهله فعليكم بهذا الشرح المتين * فانه يغنى عن الاهل للمستخرجين ان تضمر بطونكم شوقا فلتحصيله اولى وان تسهر عيونكم فلمشاهدة جماله اليق واحرى سهر العيون لمشاهدة وجهه نافع وبكاؤهن لغير افتقاده ضائع ولابد لكم ان تعملوا بكل ما وقع فيه فان العلم بلا عمل عقيم والعمل بلا علم سقيم والعمل مع العلم صراط مستقيم فمن اراد ان يسلك اليه فلما خذ اولا شمع الشريعة المنيرة ثم ليذهب فى الطريقة المنيفة الانيقة حتى يشاهد الحضرة الالهية ويصل الى مرتبة الحقيقة ومن لم ينور بانوار الشريعة المنيرة فهو فى ظلمة ليس له من نور ومن لم يسلك

بالطريقة

بالطريقة لم يصل الى مرتبة الحقيقة اللهم نور قلوبنا بانوار معرفة الشريعة وطهر نفوسنا بانهار الطريقة وكمل
عقولنا باسرار الحقيقة ياذا اللطف والموهبة برحمتك يا ارحم الراحمين فقال سلطان العارفين وبرهان الواصلين كاشف
اسرار اليقين دربيان آنكه شريعت همچو شمعيست كه ره مى نمايد انك بياننده دركه شريعت بر شمع كبيدركه سالك اونلره
وظلمت طبيعتده قالنلره يول كوسترر بعض نسخه ده بدانيد وبشناسيد كه شريعت همچو شمعيست ره مى نمايد واقع
اولمشدر معناسى روشندر باآنكه شمعى بدست آورى راه رفته نشود وكارى كرده نشود بونك برله كه برشمع اله كتوره سن
يوله كيدلمش اولمز وبر كار ايلمش اولمز يعنى مع هذا شمع شريعتى اله كتوره سن وكندى بكى انك انوار يله منور ايليه سن مجرد
شمع شريعتى اله كتورمكله يوله كيدلمش اولمز چون درراه آمدى اين رفتن تو طريقتست چونكم يوله كلدك بو سنك يوله
كتمك طريقتدر يعنى شمع شريعتى اله كتوروب انك عمليله قلبكى منور قلدقدنصكره چونكم طريق حقه كله سن وجمله
معاصيدن تائب اوله سن شرع شريف بيورديغى اوزره اعماله شروع قيله سن پس بو سنك كتمكلكك طريقتدر وچون
بمقصود رسيدى ان حقيقتست وچون مقصوده ايريشه سن اول حقيقتدر حقيقته واصل اولدقدنصكره هرنكم انبيا
واوليا ايديلر سه سنك نقد حالك اولور وطريقت افعالك وشريعت اقوالك اولور كما قال عليه السلام (الشريعة اقوالى
والطريقة افعالى والحقيقة حالى) حقيقته واصل اولدقدنصكره محقق اولور وبعد الوصول الى مرتبة الحقيقة جانب
تقليددن نجات بولور وتحقيقك شرحى طريقتنامه ده باب عاشرده درجهٔ رابعده مذكور اولمشدر انده طلب اولنه
ازين جهت كفته اند لو ظهرت الحقايق لبطلت الشرايع بو جهتدن اوترى ديمشلردر اگر حقايق ظاهر اوليدى شريعتلر
باطل اولوردى يعنى شريعتدن وطريقتدن مقصود حقيقة الحقايقه وصولدر چونكم حقائق ظاهر اوله وسالك حقيقة
الحقايق مشاهده قيله اول وقتده احكام شرايعك وجودى قالمز بلكه عند ظهور الحقايق شرايع لغو يعنى اولور
ديمشلردر نته كم آخرت ظهوره كلدكده انده حقايقك ظهوره كلمسيله شرايع باطل اولور شرايعك حكمى انجق جاندن بدندن
خروج ايليجه يه دكدر زيرا انكچون موت كاوب حقيقت عيان اولدقدنصكره بركسه ايمان كتورسه مقبول اولمز وكذلك
احكام شرعيه اوزره عمل قيلسه ينه قبول اولمز زيرا حقايق ظهوره كلمشدر ومقصود عيان اولمشدر وشريعتك حكمى
قالمامشدر زيرا انكچون اعمال شرعيه عند ظهور الحقايق مقبول اولمز وحقايقدن مراد اعيان ثابته در واعيان ثابته صور
علميهٔ الهيه در هركسك علم اللهده اولان وجودنه عين ثابته ديرلر واول كمسنك عين ثابته سى كندى حقيقتيدر
وفى الحقيقة اعيان ثابته اگر ظاهر اولسيدى بو شرايعك احكامى باطل اولوردى ديمك اولور همچنانكه مسى زر شود
بعمل كيميا يا خود از اصل زر بود مثلا انجلين بر مس عمل كيميا ايله زر اولسه يا خود اصلندن التون اولسه اوزرنه عمل كيميا
حاجتست ونه خود را در كيميا ماليدن حاجتست كه آن طريقتست ونه اول زر كندوسنى كيميايه سورمكه احتياج طوته كه
اول طريقتدر خلاصهٔ كلام بويله ديمك اولور كه مثلا بر ناقص كمسه علم شريعت وعمل طريقتله بر مرتبه يه ايرسه كه خالص
التون كبى كامل اولسه ويا خود بر كمسه اصلنده اوزى كامل ومكمل اولسه اول كامل اولان كمسه لرك علم شريعته
احتياجى [illegible] انك معلوميدر وكندولى عمل طريقته مقارن ايلمكه دخى احتياج يوقدر كه اندن هرنه عمل
صادر اولورسه اول عين طريقت اولور [illegible] اولوكده اولنلر اول عملى كندولره طريقت اتخاذ ايلمك لازم
كلور اما اول كاملك اول عمله احتياجى يوقدر ولهذا كفته اند طلب الدليل بعد الوصول [illegible] الدليل
قبل الوصول الى المدلول قبيح وبو اجلدن ديمشلردر مدلوله وصولدنصكره دليلك طلبى قبيحدر مدلوله وصولدن مقدم
هم دليلى ترك ايلمك قبيحدر دليلدن مراد مرتبهٔ حقيقته وسيله وموصله اولان احكام شرعيه واعمال مرعيه اولور پس
حقيقته واصل اولدقدنصكره ومقصود حاصل اولدقدنصكره اسباب ودلائله مراجعت ايلمك قبيح اولور مگر انلرك
وجودنى تربيه وتكميلدن اوترى مراجعت اولنمش اوله بورايه متعلق اولان تحقيق وتفصيل اوچنجى جلدده داستان
مشغول شدن عاشق بعشق نام خواندن سرخنده مرور ايلمشدر اول محلده طلب اولنه حاصل آنكه شريعت هم علم كيميا
آموختنست يا از استادى ويا از كتابى وطريقت استعمال كردن داروها ومس را دركيميا ماليدن وحقيقت زرشدن مس
حاصل كلام اولدركه علم شريعت علم كيميايى اوكرنمك كبيدر يا بر استاددن ويا بر كتابدن وطريقت فى المثل اول كيميايه
مناسب اولان دارولرى استعمال ايتمكدر وباقرى كيميايه سورمكدر وحقيقتك مثالى باقر التون اولمق كبيدر يعنى
مرتبهٔ حقيقته واصل اولمق باقر التون مرتبه سنى بولمق كبيدر پس شول كمسه لركه كنديلرك مس وجودلرنى زر خالص
كبى قيلديلر انلر علم شريعتى تعلم قيلمقدن ومقتضاى طريقت اوزره عامل اولمقدن فارغ اولمشلردر انكچون اكثر واصل
حقيقت اولان صاحب دولت بوكمالى اله كتوردكدنصكره فرائض وواجباتى ادا ايتمكله اكتفا ايدوب كثرت رياضاتى
ونفسلرى اوزره كلفت طاعاتى تحميل ايلمكدن برى كلمشلردر حتى بعضلر بويله ديمشلردركه برى بدايت سلوكده كورن

مبتديلرهب منتهى اولديلر وكمال مرتبه‌سن بولديلر ونهايتـه واصل اولوب كمال بولدقدنصكره كورنلرملحد اولديلر
واسقاط تكليفات ايدوب ناقص قالديلر انكيچونكه كنديلريني بزه قياس ايلديلر حال بوكه صاحب نفس اولان مريض
مرض معنويدن خلاص اولان كامله هرخصوصده تقليدا يلمك لايق ومناسب دكلدرنته‌كم جلد اولده تفسير قول
فريدالدين عطارشرحنده بومحله مناسب تحقيق ايلمشدروا ول محلده بورايه مطابق كلمات مرورقيلمشدرپس كيميادانان
بعلم كيمياشادندكه ماازين علم راميدانيم پس كيمياد انلرعلم كيميا ايله شادلرومسرورلردركنديلرينه بويله ديوكه بزبوعلمى بيلورز
وعمل كنندكان بعمل كيمياشادندكه ماچنين كارهامى كنيم وعمل ايديجيلرعمل كيميا ايله شادلرومسرورلردركنديلرينه
بويله ديو كه بزبونجلين كارايلرزوحقيقت يافتكان بحقيقت شادندكه زرخالص شديم وازعلم وعمل ان كيميا ازادشديم
عتقاءالله ايم وحقيقت بولنلرحقيقتى بولدقلرى سببيله شادلردركنديلرينه بويله ديوكه بز زرخالص اولدق اول كيميانك
علم وعملندن آزاد اولدق الله تعالينك عتقاسى بزيعنى علم شريعت وعمل طريقتك نتيجه‌سى شول لذت مشاهده
وحلاوت معاينه دركه سالكى كلفت عبوديت ومشقت رقيتدن ازاد ايدوب خليفهٔ حق ومظهروجودمطلق ايلر
چونكم سالك علم وعملك نتيجه‌سنه واصل اوله ومشاهده ومعاينه مرتبه‌سن بوله عتقا واحراردن اولوروعبوديتى
عبوديته تبديل اولوب كلفت طاعتدن نجات بولوركل حزب بمالديهم فرحون يعنى بواوچ طائفه‌دن هربرطائفه كندو
قتلرنده اولان شئ سببيله فرحناك اولجيلردربوآيت سورهٔ قدافلح ده‌درپس اهل حقيقت اولان عرفادن غيرى هرجماعت
اكرچه كندى قتلرنده اولنه فرح اولورامااتلرك ذوقنه نسبت بونلرك فرحناك اولدقلرى عين خيالدربا انكه مثال شريعت
همچوعلم طب آموختنست يااودركه شريعتك مثالى علم طب اوكرنمك كبيدروطريقت پرهيزكردن بموجب علم طب ودارو
خوردن وطريقت فى المثل علم طب موجبنجه پرهيزايتمكلكدرودارويمكلكدروحقيقت صحت يافتن بصحت ايدى
وازان هردوفارغ شدن وحقيقت صحت بولمقدرابدى صحتله واول ايكيسندن بيله فارغ اولمقدريعنى حقيقتك مثالى امراض
نفسانيه وسقامت روحانيه‌دن صحت بولمقدرابدى صحتله كه من بعدسقيم اولميه وشريعت وطريقت علاجندن فارغ
اولمقدرچون آدمى ازين حيات مردشريعت وطريقت ازومنقطع ماندچونكم آدمى بوحيات فانيه‌دن اوله شريعت
وطريقت اندن منقطع قالورزيراموت كلدكدنصكره شريعت وطريقتك احكام واعمالى اندن ساقط اولوراما حقيقت
اندن دوروجدااولمزوحقيقت اكرداردنعره مى زندكه ياليت قومى يعلمون بماغفرلى ربى واكرحقيقت طوترسه نعره
اورربويله ديوكه نوليدى بنم قومم بنم مرتبه‌مى بيله‌لردى بماغفرلى ربى بمايعلمونك صله‌سيدروماموصوله‌درويامصدريه‌در
ويااستفهاميه‌درتقديركلام نوليدى قوم بيله‌لردى بالذى غفرلى به ربى يعنى شول نسنه‌يى كه ربم انك سببيله بنى يارلغدى
وياخودبغفرانى وياخودباى شئ غفرلى يعنى نه شئ سببيله مغفرت ايلدى بكا وجعلنى من المكرمين وبنى مكرم ومفخم
اولان زمره‌دن قيلدى بوآيت سورهٔ يس ده‌درحبيب نجارك حقنده‌دراول زمانده كه حضرت عيسى عليه السلام
انطاكيه قومنه رسل كوندروب انلراول رسوللرى تكذيب ايدوب كمال مرتبه تكذيب وايذاايلدكلرندن حبيب نجار
قناى شهرده برمقاصده‌سا كن ايكن خبرداراولوب سرعتله بونلره كاوب ديديكه‌اى قوم اتباع ايدن الالهك رسوللرينه
كافروعاصى اولمك پس انلرانك ايماندن خبرالوب انى قتل ايتمكه قصدايلدكلرنده حجاب مرتفع اولورمرتبهٔ عاليسن
جنتده‌اكا كوستروب (قيل ادخل الجنة) [illegible] داخل اول ديلدى پس
اول دخى اول مرتبهٔ عاليى كوريجك ديديكه نوليدى بنم قومم بنى بيله‌لردى وبنم نه مرتبه‌يه واصل اولديغمه اكاه اوله‌لردى
پس هراهل حقيقته موت كاوب كندى مرتبه‌سنه رجوع ايلدكده ياليت قومى يعلمون ديولسان حاله نعره
اوريجيلردرواكرحقيقت نيستش نعره مى زندكه ياليتنى لم اوت كتابيه ولم ادرماحسابيه ياليتها كانت القاضية مااغنى عنى
ماليه هلك عنى سلطانيه واكراول ادمينك حقيقتى يوغيسه بعدالموت عالم حقيقت ظهوره كلدكده نعره اورربويله
ديوكه نوليدى بكا كتابم ايتااولنميدى ودخى بن حسابمى بلميدم نوليدى قاضيه اوليدى موت كاوب بنى قطع قيليدى
بنم مالم بندن برنسنه‌يى اغنا ايلدى بندن سلطانلق هلاك اولدى بوايت سورهٔ الحاقه ده‌دراولى بودر واما من اوتى كتابه
بشماله واماشول كسه‌نك كه دفتراعمالى شماله ويرله (فيقول ياليتنى لم اوت كتابيه) پس قبيح اعمال وسوء احوالى
كوروب ديه‌اى نوليدى بكاويرلميدى بنم كتابم وبوكتابيه ده وحسابيه ده وقاضيه ده اولان هالرهاء سكته
ديرلروقف اولدقده ثابت اولوب عندالوصول ساقط اولور ولم ادرماحسابيه وديه‌كه نوليدى بن بلميدم نه شيدر
بنم حسابم زيرادفتراعمالن مشاهده قليجق كمال خطاسى ظهوره كاوب بواسلوب اوزره بيهوده تمنى ايدرياليتهااى
نوليدى اول موت كه بن اول موته اولدم ايدى كانت القاضية اى القاطعة لامرى قطع ايديدى پس بن بعث اولنميدم
بوتقديرجه ياليتهانك ضميرى موته راجع اولوروجائزدركه اول زمانده مشاهده ايلدكلرى حالته راجع اوله يعنى نوليدى

شو حالت اولیدی موت اولیدی بنم اوزریمه قضا اولمش وجائزدرکه ضمیر حیات دنیایه راجع اوله یعنی نولیدی
نولیدی حیات دنیا بکا موت اولیدی بن خلق اولمیدیدم ماأغنی عنی مالیه دفع ایلدی عذاب حقی بندن شول شیٔ که
بنم ایچون اولمشدی مالدن وتبعدن هلك عنی سلطانیه هلاك وزائل اولدی بندن ملکم ویاخود تسلطم حق اوزره
ویاخود شول حجتی اوله که خلقه انکله احتجاج ایلردی یا شریعت علمست طریقت عملست وحقیقت الوصول الی الله
یاخود شریعت علملرو طریقت عملدرو حقیقت اللهه وصولدر پس صاحب حقیقت اولان حکیم اول کسه اولور که اوّلا
علم شریعتی بیله وانك مقتضاسی اوزره عمل قیله تا کیم الله تعالی یه واصل اوله وحقیقت حالی انبیا واولیا بولدیغی کبی بوله که
فمن کان یرجو لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا ولا یشرك بعبادة ربه احدا (سورهٔ کهفك اخریدر روایت جندب بن زهیر حقنده
نازل اولدی اول زمانده که دیدی یا رسول الله تحقیقا بن عمل ایشلرین لکن خلق اکا مطلع اولسه لر مسرور اولورم پس
بو آیه نازل اولدیکه) فمن کان یرجو پس شول کسه که توقع ونائل ایلیه (لقاء ربه) ربیسنك حسن ملاقاتنی ویاخود جننده
دیدارنی (فلیعمل) پس واجبدرکه عمل ایلسون عملا صالحا عمل صالح ایتمکلکله وعمل صالح اولدرکه ریا وسمعه دن
خالص اوله ونفس وشیطانك اکا دخلی اولمیه وقیل هو العمل الذی یعمل لوجه الله ولا یطلب له منه ثواب وجزا لازمدرکه
(ولا یشرك) شرك ایلمیه (بعبادة ربه) ربیسنك عبادتنه احدا بر احدی یعنی ریا وتصنعله عمل ایتمیه زیرا ریا شرك اصغردر
نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوررلر که اتقوا الشرك الاصغر قالوا وما الشرك الاصغر قال الریاء نعوذ بالله
من الریاء فی العمل ونستعیذ به من السهو والزلل والخطاء والخلل قال سلطان العارفین وبرهان الواصلین مبتدیا باسم حسام
الملة والدین اول الابیات مثنوی شه حسام الدین که نور انجمست * طالب آغاز سفر پنجمست * حضرت شاه حسام الدین
که انجمك نوریدر بشنجی سفرك ابتدا اولمسنه طالبدر اول حضرته حسام الدین لقبیله ملقب قیلمسنك بیانی جلد اولده
دیباجهٔ عربینك شرحنده مرور ایلدی تکراره حاجت یوقدر انجم نجمك جمعیدر سفر کسر سینله کتابه دیرلر جمعی اسفار
کلور وحسام الدین لقبیله افندی یه شه حسام الدین بیورملری اول حضرتك ملوك معنویدن وسلاطین اخرویدن
اولدقلرینه اشارت واردرکه مقام خلافت حقه ومرتبهٔ عشقیته واصل اولمینه شاه تعبیری برنده اولمز پس اول حضرتك
شاه معنوی اولدیغی طالب اولنلره افهام واعلام ایلمکدن اوتری شه حسام الدین دیمکله ابتدا بیورمشلردر اول حضرتك
نور انجم اولمسنده برقاچ وجه جائزدر اوّلا حضرت نبی صلی الله علیه وسلم) اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم دیوب
کندی اصحابنی نجومه تشبیه قیلمشلردر اگر انجمدن مراد بونده اصحاب رسول اولورسه اول حضرت نجوم فلك شریعت
اولان اصحاب کرامك نوریدر دیمك اولور یعنی انلر نجوم کبی ذوات نیره وحسام الدین افندی انلرك شعاع وپرتویدر دیمك
معناسنی افاده قیلور زیرا هر عصرده اولان مشایخ عظام نجوم فلك هدایت اولان اصحاب کرامك نوری وپرتوی کبیدرلر
پس حسام الدین افندینك نور انجم اولمسی بو وجهله اولور ودخی جائزدرکه انجمدن مراد حضرت مولانانك کندی اصحابی
اولسه بو تقدیر اوزره معنی شه حسام الدین نجوم فلك هدایت وکواکب آسمان ولایت اولان یارانمك نوریدر دیمك اولور
وبو دخی بر وجهدرکه انجمدن مراد العلماء مصابیح الارض حدیثنك خواسنجه دخی العلماء فی الارض کمثل النجوم
فی السماء حدیثنك مقتضاسنجه علماء ربانیه اوله نته کم) وهو الذی جعل لکم النجوم لتهتدوا بها فی ظلمات البر والبحر
آیت کریمه سنك تفسیرنده بعض اهل تحقیق نجومدن مراد بر سبیل الاشارت علماء دینلردرکه انلر واسطه سیله هم
بر جسمانیده وبحر روحانیده سالك اولنلر مهتدی اولورلر ویول بولورلر دیمشلردر بو تقدیر اوزره معنی حسام الدین افندی
حضرتلری نجوم فلك دین اولان علماء ربانیه نك نوریدر دیمك اولور یعنی انلرك مدبر وهادی اولان رئیسیدر دیمك
اولور نته کم بر قومك ایچنده فائق ومدبر اولان رئیسنه فلان نور القوم دیرلر اول قوم انك واسطه سیله جمیع امورده مهتدی
اولدقلرندن اوتوری کما قال الشاعر * نور القبائل ساکب بن محلم * وبر وجه دخی بودرکه انجمدن مراد افلاکده اولان
کواکب اوله ونور بر سبیل تجوز منور معناسنه اوله که مصدر فاعل معناسنه مبالغه دن اوتوری ذکر اولنه کلمشدر رجل
عدل دیوب عادل معناسنی ویردکلری کبی بو تقدیر اوزره معنی شه حسام الدین افندی حضرتلری انجم وکواکبك
منوری ومدبریدر دیمك اولور که قطبیت وغوثیت مرتبه سنه واصل اولان ولی کاملك شاننده درکه باذن الله انك
باطنی منور انجم افلاك اوله واملاك انك مشیتیله هدایت قیله نته کیم ابن فارض حضرتلرینك بو ابیات شریفه سی
بو معنایه شهادت ایلر * ولا فلاك الاومن نور باطنی * به ملك یهدی الهدی بمشیتی * فبدری لم یأفل وشمسی لم تغب
وبی تهتدی کل الدراری المنیرة * وللنجم افلاك جرت عن تصرفی * بملکی واملاکی الملکی خرت * وحسام الدین افندی
حضرتلرینك خوی لطیف ودأب شریفلری بوایدیکه حضرت مولانایه قدس الله سره العزیز مثنوی شریفی دیمکدن
بر ملال وکلالی کلسه اول ملال وکلالی دفع قیلوب مثنوینك نظمنی وتمام اولمسنی اقتضا قیلورلردی وبر مجلد ختم اولسه

ونهايت بولسه براخر دفترلرده دخی نظم اولنمسنی واکا ابتدا قیلنمسنی مستدعی اولورلردی چونکم جلد رابع تمام اولدی وحضرت مولانا یه فراغت کلدی حسام الدین افندی حضرتلری سفر خامسك ابتدا اولنمسنی اول حضرتدن طلب قیلدی پس سفر خامس دخی اول حضرتك طلبیله اولدیغنه وانك استدعاسیله ظهوره کلدیکنه مصرع ثانی ایله اشارت قیلمشلر بعده اول حضرته التفات ایدوب برسبیل مدح بو بیت شریفی اکا خطابا بیورمشلردر (مثنوی) ای ضیاء الحق حسام الدین راد * اوستادان صفارا اوستاد * ای حق تعالی ضیاسی اولان سخی وجومرد حسام الدین صفا استادلرینك استادی حضرت حسام الدین چلبی یه ضیاء الحق دینلمسنك تحقیقی جلد ثانینك اولنده (ع) چون ضیاء الحق حسام الدین عنان * بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر رانده طلب اولنه راد سخی وجومرد اولان کسیه دیرلر وجود وسخانك مراتبی چوقدر مالنی ورزقنی بذل ایلمك سخانك اول مرتبه سیدر ولذات نفسانیه وشهوات جسمانیه یی ترك ایلمك اوسط مرتبه سیدر وجان ویرمك وجمیع ماسوایی ترك ایلمك اعلا مرتبه سیدر نته کم بر محلده مصرع ترك لذتها وشهوتها سخاست * بیورمشلر وبرمحل اخرده دخی (مثنوی) آن درم دادن سخی را لایقست * دادن جان خود سخای عاشقست * بیورمشلر وحسام الدین چلبی حضرتلری بو وجهله سخانك انواعیله متصف اولمش برجومرد وکرم صاحبی کامل ایدیلر اولا پدرلری شیخ محمد وفات ایلدکده کندیلری هنوز مراهق حکمنده طفل قالمشلردی اول عصرده اولان مشایخ عظامدن اصحاب صفا اولان عزیزلرانك تربیه وارشادنه رغبت قیلمشلرو هر بری کندی جانبنه جذب ایتمکه طالب اولمشلر ایدی ولکن حسام الدین افندی حضرتلری اصلا بونلردن برینه ملتفت اولمیوب حضرت مولانانك آستانهٔ ولایت آشیانه لرینه کلوب اول حضرتدن بیعت وانابت قیلمشلر وخدمت وارادتلرنده اولمشلردر و پدرلرندن قالان وموروث اولان اموال کثیره یی اولا اول حضرتك یولنده بذل ایلمشلردر اندنصکره خدمت وارادتلرنده ترك لذات وشهوات قیلمشلر وجمله ماسوادن کچوب وفنا شرابنی ایچوب جان وباشنی میدان عشق الهیده فدا قیلمشلردر حتی بر مرتبه یه واصل اولمشلردر که صفا اوستادلری اولان مشایخ عظام واولیای کرامك اوستادی وپیشوا ومقتداسی اولمشلردر صفا بوقومك اصطلاحنده کدورات بشریه دن بری اولمنك اسمیدر کما قال شیخ الاسلام الصفاء اسم للبراءة من الکدر واهل صفا اول کمسه لردر که الله تعالی کدر تفرقه دن خالص ایلیه کما قال القاشانی اهل الصفاء الذین اخلصهم الله عن کدر التفرقة بخالصة وصافاهم بعد ما صفاهم اوستادان اهل صفا شول کامل ومکمل اولان اولیادر که کدورت بشریه وکثافت طبیعتده قالان طالبلری ارشاد وتربیه لریله مرتبهٔ صفایه واصل ایلیه لر وحسام الدین افندی بو صفا اوستادلرینك اوستادی واصحاب ارشادك افضل واکملی برصاحب سعادت ومعدن ولایت وکرامت برولی کامل ومرشد فاضل وجود شریف ایدیکه عظم شانی اندن قیاس ایله که حضرت مولانا کبی صاحب سعادت اول حضرتك هر برمحلده عجائب وغرائب مدح وثنالرین ایدرلر وبو محلده دخی اول حضرتك بوکونه مدح وثناسنه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) گر نبودی خلق محجوب وکثیف * ور نبودی حلقها تنك وضعیف * در مدیحت داد معنی دادمی * غیر این منطق لبی بکشادمی * اگر خلق اسرار الهیه دن کثیف اولمیدی واگر بونلرك تنك وضعیف اولمیدی سنك مدیحکده معنانك دادنی ویررردم بو نطقدن غیری برلب آچردم یعنی ای سخی وجواد وصفا اوستادلرینك اوستادی اولان حقك ضیاسی حسام الدین اگر بو خلق عالم اسرار الهیه دن محجوب اولمیه لردی وکثافت طبیعیه وظلمت بشریه ده قالمیه لردی واگر بو خلقك حلقوم فهوملری تنك وضعیف اولمیه یدی بلکه بونلرك کلوی فهملری ودهان ادراکلری انسان کاملك اسراری لقمه لرینی اکل وبلع ایتمکه مستعد وقابل اولیدی سنك مدح وثنالرك خصوصنده حق معنالی ادا ایلییدم وبو نطق متعارفدن غیری براخر نطق سویلییدم (مثنوی) لیك جلد لقمهٔ بازان صعوه نیست * چاره اکنون آب وروغن کرد نیست * لیك بازك لقمه سی صعوه نك لایقی دکلدر چاره شمدی آب وروغن ایلمکلکدر صعوه بوند قوشونه دیرلر برکچرلك قوشدر یعنی ای حقك ضیاسی اولان حسام الدین چلبی اگر حلقك فهملری تنك وضعیف اولمیدی بن داد معنالی کما هو حقه ویرردم ولایق منظوم ومذکور اولان نطقدن ماعدا براخر نوع کلام اداقیلردم لیکن اول اسراری وگفتارلری سویلمدم وداد معنالی کما هو حقه ادا ایلمدم زیرا بازك لقمه سی اول ضعیف اولان بوند وشسنك لایقی دکلدر پس انسان کاملك اسرار بالنه وحقیقت حالنه متعلق اولان مقالی بو ضعیف الفهم اولان عقل قاصر صاحبلرینه سویلمکه امکان یوقدر پس چاره همان اولدر که مداهنه اولنه وسنك مدحك بین الکتم والافشا اداقیلنه روغن التنده آب پنهان اولدیغی کبی سنك اسرار بالك وحقیقت حالك دخی خلقك عقل وفهمنه مناسب اولان دقالك واحوالك تحتنده مستور ومختفی اوله واغیار ونامحرم اولنلرانك ظاهرنه باقوب باطننده اولان آب حیات حقیقیدن غافل وذاهل قاله لر (مثنوی) مدح تو حیفست بازندانیان * گواندریم مجمع روحانیان * شرح تو غبنست با اهل جهان * همچو

رازعشق دارم درنهان * زندانیلره سنك مدحك حيفدر زندانيلردن مراد اهل دنيا واصحاب نفس وهوادركه سجن طبيعتده مسجونلر وزندان بشريت ايچره محبوس ومحزونلردر پس سنك مدح ووصفكى روحانيلر مجمعنده ديرم روحانيلردن مراد انبيا واوليا وملائكه دراهل جهانه سنك شرحك غبندر پس سنك مدحكى وسركى رازعشق كبى نهان طوترم يعنى اى ضياء الحق حسام الدين شول ظل الهى وپادشاه معنوى سنكه سنك مدح وثناكى زندانى اولان خلق عالمه وسجن بشريتده محبوس قالان بنى ادمه سويلمك حيفدر كه انلرسنك قدر شريفكى وسر لطيفكى فهم ايلمكه مستعد دكللردر پس سنك مدح وثناكى انبيا ومرسلين واولياء كاملين وملائكهٔ مقربين مجمعنده سويلرم كه انلرانسان كاملك اسرارنى بيلورلر وخليفهٔ حق اولان ولى فاضلك مرتبه سنى وعلوشاننى فهم قيلورلر اما سنك اسراركى اهل جهانه شرح ايلمك وعلوشانكى انلره سويلمك انلره غبن وضرردر زيرا بر طفل صغيره نامستعده سنك مدح واسرارك لقمه لرنى اذاقه قيلمق وتلميظ ايلمك غبن وضرردر لازم كلديكه اول سنك مدح جليل وثناء جميلكى رازعشق كبى درونمده نهان طوتم وفهم قاصر صاحبى اولنلردن انى سترايدم اگرچه من وجد ادمعناسنى ويرمدم وسنك مدح وثناكى غايته ايركورمدم ديو اعتذار بيورمشلردر ليكن برسبيل كنايه برمرتبه مدح ايلمشلردركه انك سرنى ونكته سنى روحانيلردن اولان عرفا بيلورور بانيلردن اولان علما فهم قيلور (مثنوى) مدح تعريفست وتخريق حجاب * فارغست ازشرح وتعريف آفتاب * مدح تعريفدر وخرق حجاب ايلمكدر افتاب شرح وتعريفدن فارغدر يعنى مدح ممدوحك اوصاف عليه سنى واخلاق جميله سنى برنيچه كمسيه تعريف قيلمق وانلرك ممدوح حقنده اولان غفلت وجهالت وظنون وشبهات حجابلرنى خرق ايليوب ممدوحك ثناسنى انلره بيلدرمك وفهم قيلدرمقدر اول ممدوح محجوب ومخفى اولديغى تقديرا اوزره اما افتاب انواركبى عالمه ضياكستر اولديغى تقديرجه شرح وتعريفدن فارغ اولور ومدح وتعريفه محتاج اولمز زيرا آفتاب روشن كبى عيان وآشكارا اولان وجودى اهل شهوده شرح وتعريف ايلمك تحصيل حاصلدر وكوردل اولنلره تعريف ايلمك ايسه اول دخى بى نفع وبلاطائلدر پس مادح خورشيد حقيقتده كندوبى مدح ايلمك اولديغى تعليم ايچون بيوررلر (مثنوى) مادح خورشيد مداح خودست * كه دوچشمم روشن ونامرمدست * ذم خورشيد جهان ذم خودست * كه دوچشم كورتاريك وبدست * خورشيدك مادحى معناكنديننك مداحيدر برسبيل كنايه بويله ديوكه بنم ايكى كوزم روشن ونامرمددر كذلك خورشيد جهانك قدح وذمى معنا كنديننك قدح وذميدر بويله ديوكه بنم ايكى كوزم كوروتاريكدر وبددر مرمد چيقلمش نامرمد اغرمش وچيقلمش كوزه ديرلر يعنى بركمسه ظاهرا روشن اولان كونشى مدح ايلسه معناده اول كمسه كندوبى مدح ايديجيدركه انه اول كمسه كنايه طريقيله بويله ديمش اولوركه بنم ايكى كوزم روشن وبى رمدوبى علتدركه آفتاب انورى كما ينبغى كوررم وانك منورعالم اولديغنى وجهانه پرتوصالديغنى مشاهده قيلورم ديمكدر وجهانك خورشيدنى ذم ايلمك هم عينيله كندوبى ذم ايلمكدر زيرا معناديمكدر كه بنم ايكى كوزم كوردرقرا كولقده قرانلقدرو پرعلتدر پس بر آفتاب معنوى اولان ولى كاملى مدح ايلمك معنا كيشى كندوبى مدح ايلمكدر زيرا بن انى كوردم وانك مرتبه سنه واقف اولدم ديمكى افاده ايلر پس معناده كندينك كورمسنى واوليا شناس اولمسنى تعريف ايلمش اولوركذلك برخورشيد معنوى اولان كاملى ذم وقدح ايلمك هم عند اهل النظر كندوبى ذم وقدح ايلمكدر زيرا بنم بصروبصيرتم [illegible] بويله تاريك وقبيح كوررم ديمكى اشعار ايلر (مثنوى) تو ببخشا بركسى كاندرجهان * شد حسود آفتاب كامران * سن بخش ايله مرحمت وشفقت ايله شول بركمسه يه كه جهانده كامران ودرخشان اولان افتاب معنوينك حسودى اولدى وانكا بغض وعداوت قيلدى انكچونكه جميع عالمه روشنالك ويرن وبنى ادمه نفع وفائده ايركورن خورشيد معنوى يه بغض وحسد ايلمكدن زياده بر مرض مهلك اولمز چونكيم اول جاهل وغافل بويله بر عظيم مرضه مبتلا اولمشدر انكا ضرروخسران ويرمكده كندينك خوى بدى كفايت قيلمشدر پس اهل كرم اولانلره جمله يه مرحمت وشفقت ايلمك لازم اولنلردندر (مثنوى) تاندش پوشيد هيچ ازديدها * وزطراوت دادن پوسيدها * يازنوربى حدش تانند كاست * يابدفع جاه او تانند خاست * حسود افتاب اولان خلقك ديده لرندن هيچ انى اورتمكه وستر ايتمكه قادر اولورمى مقرردركه اولمز وطراوتدن پوسيده لكلرو يرمكه قادر اولورمى يعنى اولمز ياخود اول افتابك بى حد اولان نوريندن حسود اولنلر نقصان ايتمكه قادر اولورلرمى ياخود اول افتابك منصبنك دفعنى قيلمغه قادر اولورلرمى محققدركه اولمزلر طراوت تازه لكه ديرلر پوسيده چوريمشه ديرلر وزطراوت دادن پوسيده ها ديمك طراوتدن منع ايليوب انكا پوسيده لكلرو يرمكه قادر اولورمى ديمك معناسنى متضمن اولور وتوضيح معنى بويله ديمك اولوركه انلركه آفتاب انوره حسد ايديجى اولدى انى خلايقك كوزلرندن هيچ سترايتمكه قادر اولمزوانى طراوت ولطافتدن منع ايدوب انكا پوسيده لكلرو يرمكه هم

قادر اولمزیا خود انك بحدوبی غایت اولان نورندن حسودلر ناقص قیلمغه قادر اولورمی بومقرردر كه اولمزویا خود انك منصب عالی ومرتبهٔ سامیسنك دفعنه قالقمغه واقدام ایتمكه قادر اولورلرمی محققدر كه اولمزلر پس آفتاب معنوینك حسودی اولان طایفه اكا ضرر ونقصان كتورمكه قادر اولمزلر بلكه انك ضرر ونقصانی ینه كندیلره عائد اولور (مثنوی) هركسی كو حاسد كیهان بود * آن حسد نه مرك جاویدان بود * هرشول كمسه كه اولولره وپادشاهلره حسد ایدیجیدر اول حسد ذكاذر الامرك جاویذ اندر بود دخی وجهدر كه دینه اول حسد مرك جاویدان اولمزمی محققدر كه مرك جاویدان اولور یعنی هرشول كمسه كه ملوك معنوی اولان كباره حسد ایلیه حسدی اكا موت ابدی اولور واول حسود همیشه درد وفلاكت وبلا ومحنت ایچره قالور (مثنوی) قدر تو بكذشت ازدرك عقول * عقل اندر شرح توشد بوالفضول كرچه عاجز آمد این عقل ازبیان * عاجزانه جنبشی باید دران * سنك قدرك عقولك درك وفهمندن كچدی عقل سنك شرحكده بوالفضول اولدی اكرچه بوعقل بیاندن عاجز كلدی عاجزلركبی اول خصوصده ینه برجنبش ایتمك كركدر یعنی ای ضیاء الحق وای معدن انوار وجود مطلق سنك قدر شریفك برمرتبه یه ایرمشدر كه عقول اناس انی ادراك ایلمكه قادر دكلدر عقل اكر سنك علوشانكی شرح ایلمكه جرأت ایلرسه سنك شرحكده اول بوالفضول وكستاخ اولمشدر اكرچه بوعقل سنك حقیقت حال وما فی البالك بیان ایلمكدن عاجز كلدی وسنك شرحكده قاصر اولدی ولیكن ینه عاجزانه وقاصرانه اول شرحك ومدحك خصوصنده فی الجمله برجنبش وحركت ایلمك لازمدر (مثنوی) ان شیأ كله لایدرك * اعلموا ان كله لا یترك * بوكلام مشهوره اشارت بیوررلر كه ما لایدرك كله لا یترك كله معنی بیت ان شیأ كله تحقیقا برشیئك كلیسی لایدرك یا ادراك اولنمیه سز بیلك ای سامعین تحقیقا شان بودر كه انك كلیسی ترك اولنمزان مثقله دن مخففدر اسمی محذوف ضمیر شاندر كله لایترك جمله سی ان نك خبری اولور اسمی كله اولوب لا یترك خبری اولمق دخی جائزدر وحاصل كلام اولدر كه عقل دخی حضرت حسام الدین افندینك شرح وبیانی ادراك ایلمكدن عاجز وقاصر كلدی ولیكن مجرد انی شرح وبیان كما لیله ادراك ایلمكدن عاجز اولدیغیچون انك وصفنی وبعض احوال واسرارینی شرح وتعلیم ایلمك لازم كلمز بلكه ممكن اولدیغی مرتبه اندن برمقدار شرح وبیان اولنمق لایق ومناسبدر تا اندن نیجه طالبلر مستفید اوله لر وقلیلدن كثیره وجرعه دن غدیره استدلال قیله لر واللهك ولیلرینك علوشانی عقل ونطق دائره سندن برتر وعالیتر ایدوكنی بیله لر (مثنوی) كر نتانی خورد طوفان سحاب * كی توان كردن بترك خورد آب * مثلا اكر سحابك طوفانی یعنی جمله آبنی ایچمكه قادر اولمیه سن آب ایچمه نك تركنه نیجن قادر اولورسن یعنی آب ایچمكی بالكلیه ترك ایلمكه قادر اولمزسن بلكه لازم اولدیغی قدراندن نوش ایلرسن كذلك انسان كاملك بحر اسرارینی سویلمكه وانی بالكلیه نوش ایلمكه قادر اولمزسه لازم اولدیغی قدر سویلمك وقدرت یتدوكی قدر اندن نوش ایلمك ترك اولمز بلكه سویلنمسی وممكن اولدیغی مرتبه شرح وبیان اولنمسی لازم اولور ومناسب كلور (مثنوی) رازرا كرمی نیاری درمیان * دركها را تازه كن ازقشر یان * نطقها نسبت بتو قشر ست لیك * پیش دیكر فهمها مغزیست نیك * ای حسام الدین چلبی رازی بالكلیه اكر میانه كتورمیه سن ادراكاری انك قشر ندن تازه ایله نطقلر اكرچه سكا نسبت قشر در لیكن غیری فهملرك قتنده ایو مغزدر خطاب حسام الدین افندی یه در یعنی ای حسام الدین چلبی اكر خزینهٔ قلبكده اولان رازی واسباب معنایی نطقه كتورمك وكتابك مرتبه سنه یتورمكله میانه كتوره مزسك وظهوره یتورمزسك باری طالب اولنلرك ادراكاتنی اول رازك قشورندن تازه وتر ایله اول رازك قشورندن مراد بو نطقلردر و نطقلر اگرچه سنك عالی اولان جنابكه نسبت قشوردر ولیكن غیری فهملرك قتنده زیاده لطیف ونغز شریفدر اما بودخی سنك علو مرتبه كه قشر كثیف كبیدر (مثنوی) آسمان نسبت بعرش آمد فرود * ورنه بس عالیست سوی خاك تود * مثلا آسمان عرش اعلایه نسبت فرود كلدی والا خاك توده جانبنه زیاده عالیدر كذلك بونطق شریف سنك علو مرتبه كه نسبت الحق اولدی وقشر كبی كلدی ولیكن زیاده عالی خاك توده منزله سنده اولان عقول وادراكاته نسبت له سامی كلدیكه نیجه عقول وادراك واردر كه مدت مدیده وعهود بعیده ده بو كفتارك اسرارینی ادراك ایلمك مرتبه سنه واصل اولمز ونیجه یللر بونك تعلمنه سعی ایلر بونك ادراكنه وفهمنه اشنالق قیله مز (مثنوی) من بكویم وصف تو تاره برند * پیش ازان كز فوت آن حسرت خورند * نور حقی وبحق جذاب جان * خلق در ظلمات وهمند وكمان * بن سنك برمقدار وصفكی سویلرم وبوكتاب شریفده سنك تعریف وتوصیفكی نقل ایلرم تا كم عاقل اولنلر یول ایلتهلر اندن اولسكه انك فوتندن حسرت یمیه لر یعنی سنك زمان شریفك كچمزدن مقدم سنك جناب لطیفكك جانبنه یول ایلته لر وسكا خدمتلر ورعایتلر ایتمكله سعادته یته لر چونكم سنك زمانكده قدركی بیلمیه لر وعصر شریفك مرور ایلیه انك فوتندن انلره حسرت یمك اوله ای حسام الدین سن حق تعالینك نوریسك وحق تعالی یه مرید ومخلص اولنلرك جانی مبالغه ایله جذب ایدیجیسك خلق ایسه وهم

وكان ظلماتده دررلر يعني خلق سنك شان شريفكي بيلمكده وسر لطيفكي فهم قيلمقده وهم وظن ظلمتنده قالمشلردر
بنم نطقم انلره دليل اولور وظن ووهم مرتبه سندن انلر خلاص اولور حتى سنك نور حق ايديككي بيلوب مستعد اولنلر
كلوب سندن مستفيد ومستنير اولورلر (مثنوی) شرط تعظيمست تا اين نور خوش * كرددا اين بى ديدكانرا سرمه كش *
نور يابد مستعد تيز كوش * كو نباشد عاشق ظلمت چو موش * تعظيم وتفخيم ايلمك شرطدر تا كم بو خوش نور بى ديده لره
سرمه چكيجى اوله نورى مستعد اولان وتيز كوش اولان بولوركه اوموش كبى عاشق ظلمت اولميه بيت اول سؤال مقدره
جواب موقعنده واقع اولمشدر كانه بر سائل ديركه چونكم حسام الدين افندى نور حق اوله وخلق ظلمات وهم وكمانده
اوله لر نورك خاصيتى خود ظلماتى ازاله ايليوب محل ظلمتى منور ايلمكدر نيچون اول خلقك ظلماتى اول نور الهى ازاله
قيلمز وانلره كندويى عيان ايلمز جواب شرط طريقت اول ضياء الحقه تعظيم وتكريم ايلمكدر تا كم بو نور خوش اول
بى ديده اولان اعمالره سرمه كش اوله وكحل معرفت وسرمهٔ هدايتله انلرك بصر بصيرتنى روشن ومنور قيله فى الحقيقة
مادامكه نور الهى اولان مرشدلره مريد اولنلر جانبندن كماليله تعظيم اولنميه ونيجه وجوه ايله خدمتلر وعبوديتلر قيلنميه
ظلمت نفسانيه دن وكدورات جسمانيه دن خلاص اوله مز ونورانيت مرتبه سن بوله مز وروحانيتدن حظ المز زيرا
شرط بولنميجه مشروط دخى حاصل اولمز نته كم حكايت اولنور كه برزمانده ايكى برادر وار ايديلر برينك علم ظاهردن
خيلى بهره سى وار ايدى وبرينك دخى اكرچه علمدن بهره سى يوغيدى وليكن زياده عقل وحسن ادبى وار ايدى
بو ايكيسنه دنيادن فراغت كلوب شوق الهى جانلرينه غالب اولوب طريقته سلوك ايلمكه توجه ايلديلر ودياريلرين ترك
ايليوب بر مرشد ومربى طلبنده نيچه ايام وسال اطراف وجوانبى تجسس ايدوب سياحت قيلديلر آخر الامر نواحى
مصرده كشف وكراماتله مشهور اولمش برشيخك خبرين الوب اول جانبه عزيمت قيلديلر وبركون انك حضورينه كلوب
اندن بيعت وانابت ايلديلر پس اول عاقل برادر اولان برادرى يوما فيوما ترقيده اولوب نيجه انوار واسرار مشاهده
ايلرديكه تعبيرى قابل دكل ايدى وكاهى كوردوكى مشاهداتى قرنداشنه سويلردى اول قرنداشى تعجب ايلرديكه
سبحان الله سنكله ايكيمز بركونده بيعت ايدهوز حال بوكه بنم بوقدر علمم دخى اوله نه سردركه بن بويله ظلمتده وكافتده
قالم وسن هميشه ترقيده وصفا وذوق روحانيده اولهسن ديردى محصل كلام بونلر ديديكه سنك بولمكده بركستاخلق
واردركه شيخك قلبنى الهٰ آله كورهسن وكنديكى رضا مرتبه سنه اير كورهسن ديدى اول دخى نه وجه ايله
قايلدردى بو سؤال ايلدكده ديديكه شيخ حضرتلرى اكثريا جمعه كيجه لرنده ثلث ليلده قالقوب غسل ايدرلروين انلره صو
اصيدوب حاضر ايدرم بو خدمت بو دفعه سنك اولسون بولا يكه بواسلوب ايله انك قلبنه كيروب خيردعاسن اله سن
ديدى فى الحقيقة اويله ايلديلر اول كسه صويى اصيدوب شيخك غسلخانه سنه قريب اوله رق مترقب اولوب طوردى
بعد زمان شيخ خلوتخانه سندن چيقوب صويى حاضر بولوب غسل ايليوب حظ ايلدى كورديكه خدمت ايلين
كندودن بيعت قيلان اول ايكى برادرلردن بريسيدر تبسم ايدوب اكا ديديكه سنك اول اوّل ايلديكك كستاخلقدن
كيدلنشعد نصكره ترقيلرده اولهسن ديدى اول كسه سؤال ايدوب ديديكه سلطانم اول كستاخلق نه كونه كستاخلقدر شيخ
حضرتلرى بيوردبلركه [illegible] باقوب قلبكدن ديدكسكه بو قدر زمان شيخ طلبنده كزدك
آخر الامر كلوب بر دوداقلرى قالين عربه مريد اولدق سنك اول [illegible] قلبك كوزنى
اعمى قيلدى وسنى مشاهدهٔ انوار الهى ايلمكدن محروم ايلدى ديو جواب ويردى وفى الحقيقة نور حق اول كسه بولور كه
مستعد اوله وشيخك كلام هدايت انجامنى حسن استماع ايله استماع قيله كه اول موش كبى ظلمت عاشقى اولميه وكدورات
جسمانيه طرفنه هر دم ميل ومحبت قيلميه (مثنوی) سست چشمانيكه شب جولان كنند * كى طواف مشعلهٔ ايمان
كنند * مثلا شول سست چشملركه كيجه جولان ايدرلر انلر ايمان مشعله سنى نيچون طواف ايدر يعنى انلرك كه خفاش كبى
چشم باطنلرى سست وضعيف اولمش وديدهٔ جانلرى حقيقتى كورمكدن كيرو قالمش اوله وانلرك سير وجولانى انجق
ظلمت بشريتده وليلهٔ طبيعتده اوله وروز حقيقتده محروم قاله انلر مشعلهٔ ايمان وآفتاب جان اولان شيخ كاملك اطرافنى
نيچون طواف ايدرلر اهل ظلمت واصحاب غفلتده اول بصيرت بوقدركه بو مشعلهٔ ايمان وآفتاب فلك عرفان اولان كاملك
حواليسنى طولنه لر واندن استفاده واستناره ايليه لر (مثنوی) نكتهاى مشكل باريك شد * بند طبعى كوزدين تاريك
شد * تا برارايد هنررا تار وپود * چشم در خورشيد نتواند كشود) باريك ودقيق اولان مشكل نكته لر شول براهل طبعك
بندى اولديكه اول اهل طبع ديدن تاريك اولدى تا هنرك تار وپودنى تزيين ايليه خورشيده چشم آچمغه قادر اولمز
مصرع اولده اولان شد لفظى مصرع ثانى يه مصروف اولور وطبعيده اكرچه مضاف مقدر اولمسه ده معنى برنده اولور
ليكن مضاف تقدير اولنوب بند اهل طبعى ديمك فهم ومحله انسب واولى اولور يعنى قيل وقالده وبحث وجدالده اولان

نكات مشكله ودقيقه شول اهل طبيعتك بند وقيدی اولديكه اول اهل طبيعت نوردين وضيای يقندن تاريك اولدی وظلمت طبيعيده قالدی انكيچونكه تا كندی هنرينك طول وعرضنی تزيين قيله وكندی اول هنرله بين الناس مشهور اوله بو اجلدن چشم قلبنی خورشيد جان ومشعلهٔ ايماندن اولان شيخ كاملك جانبنه اچغه قادر اوله من وانی مشاهده قيلوب اندن استفاضه واستناره قيله من (مثنوی) همچو نخلی برنيارد شاخها * كرده موشانه زمين سوراخها * برخرما اغاجی كبی شاخلرنی يوقارو كتورمز موش كبی زمينه سوراخلر ايلمش يعنی اول اهل طبيعكه دينندن تاريك اولدی وعلوم رسميه ده مباحثه قيلدی اول نخل عالی كبی اغصان وافنانی يوقارو كتورمز وحقايق ومعارف خرمالرين بتورمز بلكه موشلر كبی زمينه دلكلر دلوب بحثلر ايلر كندوبی اول مباحثه دن قورترمغه سعی قيلمز وخورشيد جانی مشاهده ايلمكه طالب اولمز كدورات طبيعيه ده قالمش واوصاف ذميمه يه مبتلا اولمشدر كندوبی اوصاف قبيحه دن ازاد ايلمك ايچون سعی وكوشش قيلمز (مثنوی) چار وصفست اين بشر را دلفشار * چار ميخ عقل كشته اين چهار * بو بشرك دلفشار درت وصفی واردر بو درت صفت عقل وجانك چارميخی اولمشدر دلفشار وصف تركيبيدر كوكلی صقيجی وتنك ومنقبض ايدیجی معناسنه يعنی بنی ادمك اوصاف ذميمه سی چوقدر بو جمله دن بو بشرك كوكل صقيجی وقلبه مضايقه ويريجی درت خبيث صفتلری واردر كه بو درت صفت عقل وقلبك چارميخی اولمشدر وعقل وروح اول درت صفت قبيحه نك قيدنده قالمشدر طالب حق اولنه لازمدر كه بو درت صفات ذميمه دن كندوبی خلاص قيله وبو صفتلری اولدوروب وجانی كولدوروب بونلرك شر وضررندن نجات بوله واول درت صفاتك هر بريسی نه ايدوكی عن قريب مجملا وبعده مفصلا معلومك اولور تفسير فخذ اربعة من الطير فصرهن اليك بو محل بو ايت كريمه نك تفسيريدر كه سورهٔ بقره ده در اولی بودر (واذ قال ابراهيم) ذكر ايله يا محمد شول وقتی كه ابراهيم عليه السلام ديدی رب ارنی ای بنم ربم بكا كوستر كيف تحيی الموتی يعنی نيجه احيا ايلرسن موتايی حضرت ابراهيمك بو سؤالی انكاردن كلمز بلكه علمدن مرتبهٔ عيانه وصوله مراد ايتمسيدر (قال اولم تؤمن) جناب عزت ديديكه يا ابراهيم سن ايمان ايتمدكمی كه بن قادرم بعد الموت روحی جسده اعاده ايتمكله احيا ايدرم سن ايسه خود بنم قدرتمه مؤمنسن استفهام ايجاب تقرير ايچوندر قال بلی ولكن ليطمئن قلبی حضرت ابراهيم ديديكه بلی يا ربی امنت ولكن سئلت ذلك لسكون قلبی يعنی بالمشاهده نظر ايدوب ساكن اولمقدن اوتری احيا ايلديككی طلب ايلدم ديدی قال جناب عزت ديدی فخذ اربعة من الطير پس قوشلردن درت عدد قوش اخذ ايله يعنی بری بط وبری طاوس وبری غراب وبری خروس اوله قال البيضاوی وفيه ايماء الی ان احياء النفس بالحيوة الابدية انما يأتی باماتة حب الشهوات والزخارف التی هی صفة الطاوس وحياة النفس وطول الامل المتصف بهما الغراب والصولة المشهور بها الديك يعنی خروس فصرهن اليك ای فاملهن واضممهن اليك لتتأملها وتعرف شانها لئلا يلتبس عليك بعد الاحياء يعنی اول قوشلری ميل قيلدر وضم ايله كندويكه تأمل ايده سن حاللرنی وتفكر قيله سن شانلرنی لفظ صرامر درصار يصور رصورادن اولسكی يابدن وياخود صار يصير صيرادن ايكنجی يابدن اكر اولكی يابدن طوترسك ضم صادله اوقنور واكر ايكنجيدن طوترسك كسر ايله قراءت اولنور ومعناسی ميل وضم ايله ديمكدر وياخود صر يصر صردن جمع معناسنه اوله يعنی جمع ايله انلری (ثم اجعل) اندنصكره سن قيل يعنی كمال مرتبه ذبح ايدوب سحق ايلدكدنصكره وضع ايله (علی كل جبل) هر جبلك اوزرينه منهن جزوا اول قوشلردن بر جزؤ ذكر كل ارادهٔ جزو قيلمشدر يعنی [illegible] وضع ايت قايل ذكاندروتقدير كلام درت پاره ايله وحضوركده اولان طاغلره انی وضع ايله (ثم ادعهن) اندنصكره انلری دعوت ايله ديكه ايها الطيور تعالين باذن الله يأتينك سعيا ای ساعيات مسرعات يعنی سعی ايديجی وسرعت ايديجی اولدقلری حالده سكا كله لر پس حضرت ابراهيم انلری ذبح ايدوب ومحكم سحق ايدوب ودرت پاره قيلوب هر برين بر طاغه قويوب تعالين باذن الله ديدكده اول قوشجغزلر حيات بولوب ياب ياب حضرت ابراهيمك حضورنه كلوب بدنلری باشلرينه اولاشدی پس اول حالده ابراهيم عليه السلام حضرتلری سر احيايی مشاهده ايلدی واعلم ان الله عزيز حكيم سن بل يا ابراهيم تحقيقا الله تعالی قادردر كه لا يعجز عن ما يريده وذو حكمة بالغة (مثنوی) تو خليل وقتی ای خورشيدهش * اين چهار اطيار رهزن را بكش * زانكه هر مرغی ازينها زاغ وش * هست عقل عاقلانرا ديده كش * ای آفتاب عقل سن خليل وقتسن بو درت رهزن اولان قوشلری اولدر زيرا كه بو مرغلردن هر بر مرغ زاغ كبی عاقللرك عقللنك كوزنی چقاريجيدر خورشيدهش وصف تركيبی اولوب خورشيد عقل وديمكده جائزدر وصف تركيبی اولميوب خورشيد هشه مضاف اوقنوب هوشك كونشی ديمكده جائزدر وقتيده يا خطاب ايچوندر وخطاب بنی ادمدن اصلاح نفسه وتهذيب صفات ايلمكه مستعد ومتوجه اولان كمسنه لردر يعنی ای تهذيب اخلاق واوصاف ايلمكه متوجه اولان عقل كونشی سن كندی عصركك

فی المثل خلیلیسن درت صفات رهزن سنك وجودكده درت قوش كبیدرلازمدركه خلیل وارانلری اولدوره سن زیرا
بوذكر اولنان اطیار اربعه كبی اولان اوصاف اربعه دن هر بر وصف زاغ كبی عاقللرك عقلنك كوزنی اخراج ایدیجیدر
نته كم زاغ بر مرده نك چشم ظاهرنی نیجه اخراج ایلرسه بو اوصاف اربعه دن هر بری دخی عاقللرك عقلنك دیدهٔ
ادراكنی قرغه كبی چیقاروب ازاله ایدروانی ادراكسز ومعرفتسز قور (مثنوی) چار وصف تن چو مرغان خلیل *
بسمل ایشان دهد جانرا سبیل * ای خلیل اندر خلاص نیك وبد * سر بیرشان تا رهد پاها ز سد * جسم وتننك درت
وصفی مرغان خلیل كبی بونلری بوغزلمق جانه سبیل درای خلیل وقت نیك وبدك خلاصنده انلرك باشلرنی كس ایاقلری
سددن خلاص اوله یعنی بو تنده اولان درت صفت قبیحه خلیل حضرتلرینك درت قوشی كبیدر بو درت صفتی ذبح
وقطع ایلمك جانه یول ویرروقیدتندن ازاد ایدوب مرتبهٔ اعلایه ایركوررای وقتنك خلیلی خلقدن نیك وبدی خلاص
ایلمك وتخلیص قیلمق خصوصنده اول درت وصفك باشنی كسوب اولدرتا كم عقل وجانك ایاقلری سدّ نفسانیدن
خلاص اوله وقید جسمانیدن نجات بوله دیمك اولور (مثنوی) كل تویی وجملكان اجزای تو * بر كشا كه هست
پاشان پای تو * كل سن سن وجمله صفتلرسنك جزولركدر قید بندی چوزكه انلرك ایاغی سنك ایاغكدر خطاب تهذیب
اخلاقه عزیمت اولسه بو چار خوی هنوز انك وجودنده موجود اولمش اولور بو چار وصف ایسه نفس اماره
صفتلریدر پس نفس اماره صفتلرینه مبتلا اولان ولی كامل ومرشد فاضل اولمز ومقدما انلر حقنده ایلدكاری افراط
مدح درست كلمز پس بو بیانده خطاب تصفیهٔ باطن ایلمكه متوجه اولان طالبلره اولمق اولی واحقدر تقدیر كلام
وخلاصهٔ مرام بویله دیمك اولوركه ای تهذیب اوصاف نفسانی ایلمكه عزیمت قیلان طالب سن كل منزله سنده سن
وبو جمله اوصاف نفسانی سنك جزولركدر بو اوصاف جسمانیه نك واخلاق حیوانیه نك ایاقلرینك باغنی فتح وكشاده
ایله زیرا اول اوصافك ایاقلری معناسنك كندی پای عقلك وقدم رحكدر همانكه سن اول اوصاف حیوانیه نك بدنه
اولان تعلق وتقیدینی فك وقطع ایلیه سن سنك قدم عقلك وپای روحك مقید اولمقدن خلاص اولور وطریق حقده
ازاده لر كبی سیروسلوك قیلور وعالم سندن حیات ولطافت بولور نته كم بیورررلر (مثنوی) از تو عالم روح زاری میشود *
پشت صد لشكر سواری میشود * سندن عالم بر روحزار اولور وصد لشكرك پشتی وظهری بر سوار اولور یعنی ای
تهذیب اخلاق ایلین سالك سنكه اوصاف حیوانیه یی وجودكدن ازاله قیله سن وهوای نفسكی دافع اوله سن عالم
سندن محل روح اولور نیجه آدم سبدن حیات ولطافت بولور حتی سنك تربیه وهدایتكله حیات بولور وقوت روحانیه
حاصل قیلان ادملردن بر سوار صد لشكرك معین وظهیری اولور وابن فارض حضرتلرینك * بیت * هی النفس ان القت
هواها تضاعفت قواها واعطت فعلها كل ذرة دیدیكی قول بو معنایه شهادت قیلور زیرا هر بار كه نفس هواسنی
القا ایلسه واوصاف حیوانیه سنی ازاله قیلسه انك قوای روحانیه سی واوصاف ربانیه سی متضاعف اولور زیاده لك
بولور حتی فعلنی وبعض خاصیت واثرنی ذرات كونیه دن كل ذره یه اعطا ایلمكه قادر اولور وهر وجود انك باطنندن قوت
بولور وبر سوار همت قیلسه اول سوار صد لشكره ارقه ویاردم اولور ونیجه قوم اندن نصرت ومعاونت بولور (مثنوی)
زانكه این تن شد مقام چار خو * نامشان شد [illegible] فتنه جو * خلق را گر زندگی خواهی ابد * سر ببر زین چار مرغ
شوم بد * زیرا كه بو تن درت مذموم خویك مقامی اولدی انلرك نامی درت مرغ [illegible] اكر خلقه ابدی زنده لك
استرایسك بو درت قبیح اولان شوم مرغدن باشی ایلت بو تقدیر اوزره ببر باء ثانینك فتحه سیله ایلت یعنی باشلرنی
جدا ایت معناسنه اولور باء ثانینك ضمه سیله بریدن لفظندن امر اولور بو درت بد اولان شوم قوشلرك باشنی قطع ایله
دیمك معناسنه اولسه هم جائزدر اولده اولان خلق ضم خا ایله اوقنسه دخی محله مناسب اولور ومعنایه خلل كلمز وتحقیق
كلام بویله دیمك اولوركه تهذیب اخلاقه عزیمت ایلین سالك سن كل منزله سنده سن وبو اوصاف اربعه سنك جزولرك
مثابه سنده در زیرا كه بو تن ادمی درت مذموم خویك مقامی اولدی اول خویلرك نامی مجازا درت فتنه جو مرغ
اولدیكه هر بری شول مرتبه فتنه جو یدركه انسانك دین وایمانی ویران ایدرلر ورحمت حقانیه دن وسعادت اخرویه دن
انی محروم ایدرلر خلق عالمه اكر ابدی زنده لك استرسك بو شوم وقبیح اولان خلق سندن جدا ایله ابدی زنده لك بوله لر
وسندن اوصاف اربعه نك باشنی كس وبدندن جدا ایلیه تا كم حیات ابدیه یه مستعد اولان خلق سندن ابدی زنده لك بوله لر
وسندن حیات طیبه حاصل قیله لر خلق اكر ضم خا ایله اولورسه معناسی كندی وجودیكه اكر ابدی زنده لك استرسك
وخلقك حیات بولمق ولطافت ابدی مظهری اولمق دیلرسك بو شوم وقبیح اولان صفتلرك باشنی كس تا كم حق تعالینك
احیای موتی ایلدیكنك سرّی كندی وجودكده بوله سن وصفات حیوانیه نك اولدیكندنصكره صفات الهیه ایله وحیات
ربانیه ایله زنده اولدیغنی مشاهده قیله سن (مثنوی) بازشان زنده كن از نوع دیگر * كه نباشد بعد از ان زیشان ضرر

چارمرغ معنوی راه زن * کرده اند اندر دل خلقان وطن * کیروانلری براخر نوعدن زنده ایله که اندنصکره
بونلردن ضرر وزیان اولمیه درت معنوی راه زن قوش خلایقك قلبنده وطن ایلمشلردر یعنی اول درت اوصاف قبیحه یی
اولدروازاله قیلدقدنصکره انلری کیرو براخر نوعله احیا ایله که انلری تکرار احیا ایلمك هر برحوی قبیحك یرینه برخلق
ملیح کتورمکله اولور وخلق الهی ایله تخلقا تمکله حاصل اولورسنکه اوصاف قبیحه یی ازاله ایدوب انك یرینه اوصاف
حمیده کتورمکله انلری تکرار احیا ایلمیه سن اندنصکره انلردن ضرر اولمز زیرا اخلاق حمیده نك کسیه ضرری یوقدر بلکه
فوائد ومنافعی قتی چوقدر بودرت معنوی اولان ره زن صفتلر که فی المثل درت قوش کبیدر خلایقك قلبی ایچنده توطن
قیلمشلر ومقیم اولمشلردر انکیچون انلرك اوصاف واحوالی وکندیلری موتا خکمنده در وحیات ابدیه دن محروم قالمشلردر
مادامکه بودرت صفتك باشی کسوب انلری اولدرمیه لر حیات طیبه دن وزندکانیء ابدیه دن بی بهره اولورلر وسر حیات
بوتاندربله سیوب غافل قالورلر (مثنوی) چون امیر جمله دلهاسی شوی * اندرین دور ای خلیفهٔ حق توی * سر بران
چارمرغ زنده را * سرمدی کن خلق ناپاینده را * چونکم جمله دللرك امیری حاکمی اوله سن بودورده ای متصرف قلوب
اولان خلق نیکوصاحبی خلیفهٔ حق سن سن بوزنده اولان چارمرغن باشنی کس ناپاینده اولان خلق سرمدی ایله
خلق ضم خا ایله وفتح خا ایله دخی جائزدر اولده می شوی یرنه سین مهمله ایله دلهای سوی دخی نسخه واقع اولمشدر
بوتقدیرا وزره معنی چونکم جمله سوی وسالم اولان قلوبك امیری بودورده ای حقك خلیفه سی سن سن بوچار
مرغ زنده کبی اولان اوصاف اربعه نك باشنی کس ناپاینده اولان خلق ابدی وسرمدی ایله دیمك اولورسین مهمله ایله
سوی اوقنمق اصح دروبونده خطاب حضرت حسام الدین افندی یه اولسه دخی جائزدر وحسام الدین افندی یه اولمیوب
اوصاف اربعه دن کندوسنی پاك ومهذب ایلین وحیات طیبهٔ ابدیه بولان کامله اولسه دخی جائزدر حسام الدین
افندی اولدیغی تقدیرا وزره معنی چونکم جمله مستوی ومستقیم اولان قلوبك امیری حاکمی بودورده ای خلیفهٔ حق
اولان حسام الدین سن سن بودرت چارمرغ زنده کبی اولان اوصاف حیوانیه نك باشنی کس ناپایدار اولان خلق
سرمدی ایله دیمك اولور اکر خطاب اوصاف اربعه دن پاك اولان کامله اولورسه معنی ای اوصاف ذمیمه دن پاك وطاهر
اولان کامل چونکم مستوی ومستقیم اولان قلوبك امیر ومتصرفی بودورده که ای خلیفهٔ الهی سن سن بوحیات
نفسانیه ایله زنده اولان چاروصفك باشنی کس وانلری قتل ومحو ایله ناپاینده وفانی اولان خلق وخویی سرمدی ایله
یاخود معنی بوخلقك وجودنده توطن ایلین چارمرغ کبی اولان درت صفت ذمیمه نك باشنی کسوب ازاله ایله تا ناپاینده
وفانی اولان مخلوق سرمدی اوله لر وحیات ابدی بوله لر زیرا مخلوقك وجودندن شودرت صفت ذمیمه زایل اوله اوکسه
ناپاینده ایکن پاینده وسرمدی اولور وحیات ابدی بولور پس حضرت خلیلك اول ذبح وقتل ایلدیکی چارمرغك
ونفوس انسانیه ده انلرك نمونه سی اولان چاروصفك شرح وبیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) بط وطاوس است
زاغست وخروس * این مثال چارخلق اندر نفوس * بط حرص است وخروس آن شهوتست * جاه چون طاوس وزاغ
امنیتست * اول چارمرغدن مراد بطدر وطاوسدر وزاغدر وخروسدر بودرت مرغ نفوس انسانیه ده اولان درت
خویك مثالیدر مثلا بط حرص درو خروس اول شهوتدر جاه ومنصب طاوس کبیدر وزاغ امنیت وآرزودر یعنی حضرت
ابراهیمك طیوردن اخذ ایلدیکی درت مرغك بریسی طاوس وبریسی زاغ وبریسی خروسدر که نفوس انسانیه ده
اولان درت خلقك بونلر مثالی اولمشدر اول درت خلقدن بری حرصدر که بطه مشابهدر اول تقریبله که انك بورنی دائما
زمیندن خالی اولمز برکره وایکی کره یمکله قناعت قیلمز واول نفسده اولان شهوت خروس کبیدر که خروسك کثرت جماعه
میلی مقرردر که وکثرت جماع شهوتدن حاصل اولور وجاه ومنصب طاوس کبیدر که زیب وزینتی مقتضی اولور وامنیت
وآرزو زاغ کبیدر وبو اوصاف اربعه نك بوطیور اربعه یه اولان مناسبت ومشابهتدن اوتری هر برینه علی حدة
بربیان بسط ایلمشلردر که برقاچ بیاندنصکره مفصلا کلور ومجملا دخی زاغله بطك امنیته له حرصه اولان مشابهتلرنی
تعبیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) منیتش انکه بودا امیدساز * طامع تابید یا عمر دراز * زاغك آرزو ومقصودی اولدر که
امیدوزیجی اولور ابدی اولمغی یا عمر دارزی طمع ایدیجی اولور کذلك انسانك نفسنده اولان طول امل دخی بونك
کبی همیشه امیدوار اولور واوزون عمری وابدی اولمغی طمع قیلور موت وفنایی خاطرینه کاسه دفع قیلور وکندویه نتیجه
زمان عمرلر تقدیر ایلر (مثنوی) بط حرص آمد که نوکش در زمین * در تر ودر خشك می جوید دفین * بط حرص کلدی زیرا
انك نوکی زمینده در حشك وترده مدفون اولان شیلری استر یعنی بط حرصه مشابه کلدی زیرا اول بطك منقاری یرده در
خشك اولان وتر اولان محللرده مدفون اولان طعمه لری همیشه طلب ایلر واکثر زمانده بورنی یردن قالقمیوب اکل
وشربه مقید اولور (مثنوی) یك زمان نبود معطل ان کلو * نشنود از حکم جز امر کلو * اول بوغاز برزمان خالی ومعطل

اولمز حكم النهيدر امر كلودن غيرى استماع وقبول ايلمز يعني اول بطكبي اولان حريصك بوغازى اكل وشربدن برزمان
معطل اولمز همیشه شونی بونی یمکله مقید اولور حق تعالینك حکملرندن کلوا واشربوا امرندن غیری ایشیدوب قبول
ایلمزنه کم بطال اولان ملحد سیرته یمکه وایچمکه میل قیلمه دید کلرنده اول ابدال دیمش حق تعالی حضرتلری کلوا واشربوا
بیوردی بن انك امر شریفنه امتثال ایدرم وحضرت ربمك امرنی طوترم اول کمسه اکادیمش که بو آیتك آخرنی دخی اوقو
وانکله عمل ایله اول ابدال اکادیمش که بن حافظ کلام الله دکلم بنم خاطرمده اولان انجق بودر اکراسترسك مابعدنی سن
اوقو یوب انکله سن عمل ایله تکرار اول کمسه اکادیمشکه چونکم بن ربمك امرینه امتثال ایدرم وانك کلوا واشربوا بیوردیغنی
طوترم دیدك واقیموا الصلوة بیوردی انی دخی طوت ومؤذنلر بش وقتده حی علی الصلوة وحی علی الفلاح دیو امر حقه
خلقی دعوت ایدرلر انی دخی ایشت ابدال اکادیرکه حق تعالی ان الله مع الصابرین بیوردی ودخی ان الله یحب الصابرین
بیوردی بن بو خصوصده صابر اولنلردنم وکندی حجره مده اوتوروب صبر قیلنلردنم اول کمسه تعجب ایدوب دیمشکه سبحان الله
بو طائفه حق تعالینك همان کلوا واشربوا امرندن غیریسنی اشتمزلر واندن غیریسنی ایتمزلر ایمش دیدی پس اکثراسیرکاو
اولنلرك حالی همان کلوا واشربوا امرینه امتثال ایدوب ولا تسرفوا نهیندن غافل اولمشلردر انکیچون عرفا * کفته اند *
کرچه خدا کفت کلوا واشربوا * درعقبش کفت ولا تسرفوا * دیو اکل وشربده چوق یینلره واسراف ایلینلره
بو بیتله تعریض وتوبیخ قیلمشلردر (مثنوی) همچو یغما چیست خانه می کند * زود زود انبان خود پر می کند * اندر
انبان می فشارد نیك وبد * دانهای در وحبات نخود * اصل حرص یغماجی کبیدر که خانه قازر تیز تیز کند ینك
طغارجغنی پر ایلر اول یغماجی نیك وبدی انبانه صقشدررنیك اولان دردانه لری کبیدر وبد اولان نخود حبه لری کبیدر
الحاصل حریص اولان کمسه شول بر یغماجی یه بکزرکه برخانه یه کیروب اول جانبن وبو جانبن قازرو تیز تیز النه کیرنی
طغارجغنه قویوب انی طولدرر ایو وکتو شیلری طغارجغنه قو یارا کر دردانه لری اولسون واکر نخود دانه لری اولسون
کذلك حریص اولان کمسه لر دخی هرنه کونه اشی بولورسه یرهرنه کونه غدا النه کیررسه انی قارننه طولدرر (مثنوی)
تا مبادا باغی ایدذکر * می فشارد در جوال او خشك وتر * وقت تنك وفرصت اندك او مخوف * در بغل زد هرچه زوتر
بی وقوف) تا اولمیه که برغیری باغی کله اویغماجی خشك وتری جواله صقشدررو طولدرر وقت طار وفرصت از اول
یغماجی مخوفدر صبر وتوقفسز هرنه ایسه تیزلك انی قولتوغنه اوردی یعنی یغماجی اولان کمسه لر خانه یه کیروب النه
هرنه کیررسه ایو وکتو دیمیوب طغارجغن طولدررانکیچونکه اولمیه که برآخر باغی کله وا کمزاحمه قیله اول
وهمه دن قورووباش هرنه بولورسه جوالنه دولدررزیرا اول یغماجی خوفناکدر وقت ایسه تنك وفرصت ایسه اندکدر
پس هرنه که النه کیررسه بی صبرو بی توقف قولتوغنه اوررکذلك حریص دخی بوکه بکزرزیرا حلال وحرامدن النه
هرنه کلورسه صبرو توقف ایتمیوب انی قارنی طغارجغنه دولدرر خوف ایلرکه برآخر کمسه دخی کله وبوا کل وشربده بکا
مزاحمه قیله همان بونی تیز یمك کرکدیوب سرعتله اکل وبلع ایلر (مثنوی) اعتمادش نیست برسلطان خویش *
که نیارد باغی ایدبه پیش * اول حریصك سببی بودرکه کندینك سلطان ومولاسنه اعتمادی یوقدر بویله دیو که
اوکنه کلور بر باغی کتوره میه بوهم ویحهدرکه قادر اولمزکه اوکنه بر باغی کله بو اولیدر یعنی اول حریصك کندی مولاسنه
وسلطاننه اعتماد ایلمسی یوقدر کندی یه بویله دیمزکه بر باغی وطامع بنم اوکمه کلکه قادر اولمز وهم رزقمی یمکه جرأت قیلمزبلکه
هرکس کندینك مقسوم اولان رزقنی یر پس بن علی الغفلة وعلی السرعة یمکه نیچون حریص اولورم ونه وجهله عجله
قیلورم دیمز وآداب وتأنی ایله یمزبلکه براخر کمسه کندینك رزقنی ونصیبنی ایلروکاوب یمکه قادر اولور صنور اول اجلدن
وهمه دوشوب طعام یمکه حریص اولور (مثنوی) لیك مؤمن زاعتماد آن حیات * میکند غارت بمهل وبا انات * اعنیست
ازفوت وازباغی که او * می شناسد قهرشه رابرعدو * ولیکن مؤمن اول حیات صاحبنه اعتماد ایلدیکندن مهل
وتأنی ایله غارت ایلرزیرا مؤمن فوت فرصتدن ودخی باغیدن ایمندرزیرا که او پادشاهك عدو اوزره اولان قهرنی
اکار حیاتدن مراد بونده خدای تعالیدر یا رجل عدل قبیلندن اولوب عین حیات معناسی ویریلور یا خود مضاف
مقدر اولوب صاحب حیات تقدیرنده اولور انات تأنی معناسنه در تقدیر کلام حریص اولان اکرچه طعامی غارتکرو یغماجی
کبی سرعتله بوغازنه طیقه وب طولدررولیکن مؤمن اول ذات حیات اولان خدایه اعتماد ایلسندن اتری طعامی
وسائر ارزاق جسمانیه یی مهلت وتأنی ایله اخذ ایلرزیرا مؤمن فرصتك فوت اولمسندن ایمندروبر باغی وطامعك ایلرو
کاوب انی غصب وغارت قیلمسندن دخی ایمندرزیرا که اول مؤمن حق تعالینك اعدا اوزره اولان قهرنی بیلورو برکسه
برآخر کسه نك ملکنی غصب وغارت ایلسه اول غاصب وغارتکره حق تعالی حضرتلری نه کونه قهر وغضب ایلیه جکنی
یقینا مشاهده قیلور بو اجلدن صحیح مؤمن اولان کمسه دن حرص وطمع کیدوب فارغ وازاده اولور (مثنوی)

ايمنست از خواجه تاشان د کر * که بیا بندش مزاحم صرفه بر * اول مؤمن غیری خواجه تاشلرندن دخی ایمندرکه
انلرا کاصرفه برمزاحم کله لر خواجه تاشان برافندی قوللری دیمکدر بوراده مراد مؤمنلردرکه جمله سی الله بنده لریدر
ضرفه نفع وفائده یه دیرلر صرفه بر فائده بی ایلدیجی یعنی کیدریجی دیمکدر حاصل کلام مؤمن کندی اقرانی اولان
خواجه تاشلرندن دخی ایمندرکه انلرا کانفع وفائده کیدریجی وازدحام ایدیجی کلمزلر زیرا برمؤمن برمؤمن ایچون مقدر
اولان نفع وفائده یی کیدرمکه قادر اولمز ومؤمنلرک شانندندرکه برآخر مؤمنک ملک ایتدیکی نسنه ده اولان نفع وفائده یه طمع ایدوب
اکا حرص وحسد قیلمز بلکه کندی یه مقسوم اولان هر نه ایسه اکاقانع اولوب حد شرعندن متجاوز اولمز (مثنوی) عدل شه را
دید در ضبط حشم * که نیارد کرد کس برکس ستم * لاجرم نشتابد وساکن بود * از فوات حظ خود ایمن بود * مؤمن
پادشاهک خدم وحشمنک ضبطنی اوزره عدلنی کوردیکه کمسه کمسه اوزره ظلم ایلمکه قادر اولمز لاجرم مؤمن سرعت
وشتاب ایلمز وساکن اولوب صبر وتأنی قیلورکندینک حظنک فوت اولمسندن ایمن اولور یعنی مؤمن شاه حقیقتک حشم
ولشکری ضبط وربط ایلدیکی اوزره کمال عدلنی بروجه یقین مشاهده قیلدی وبیلدیکه برکمسه برکمسه یه ظلم ایلمکه قادر
اولمز اگر بحسب الظاهر ظلم ایلرسه ده بیلورکه اول ظلمی حقیقتده ظالم کندی نفسنه ایلر ومظلومه اول عین نفع وفائده
اولور اگرحق تعالی اول ظالمه برقاچ زمان مهل دخی ویررسه انک ملکندن چقمغه وپنجه قهرندن کمسه انک خلاص
اولمغه مجال وقدرتی اولمدیغنی دخی بیلور لاجرم اکل وشربه وکسب ارزاق واسبابه حریص اولمز وسرعت وعجله قیلمز
بلکه بساکن وصابر اولور وتأنی قیلور وکندینک حظ ونصیبینک فوت اولمسندن ایمن اولور زیرا بیلورکه برکمسه نک نصیبی
اندن فوت اولمق احتمالی یوقدر وبرکمسه نک رزقنی برآخر کمسه دفع ومنع ایلمکه قادر دکلدر چونکه حال بویله در ومؤمن
بوکه عالم وعارفدر اصلا اندن رزقی ایچون حریص اولمق وعجله قیلمق صادر وظاهر اولمز (مثنوی) پس تأنی دارد وصبر
وشکیب * چشم سیر ومؤثرست وپاک جیب * کین تأنی پرتو رحمان بود * وان شتاب از هزه شیطان بود * پس اول مؤمن
هرکارده تأنی وصبر وشکیب طوتر چشم سیر ومؤثر وپاک جیب وپس باء عربیله زیاده معناسنه اولمق دخی جائزدر تقدیر
کلام اول مؤمن کندی مولاسنه اعتمادی اولدیغندن اوتری چوق تأنی وصبر وشکیب طوتر کوزی طوقدر وسائر
اخوانی کندی نفسی اوزره ایثار واختیار ایدوب انلره النده اولنی بذل ایدیجیدر کما قال الله تعالی ویؤثرون علی انفسهم
ولوکان بهم خصاصة) ودخی انک جیب قلبی بخل وشحدن وحرص وطمعدن وسائر اخلاق ذمیمه دن پاک وطاهردر وانک
قلبنده اوصاف ربانی وپرتو رحمانی متجلی وظاهردر زیرا بوتأنی وتحمل رحمانک پرتویدر واول شتاب وعجله شیطانک
تحریک وتخفیفندندر کما قال علیه السلام التأنی من الرحمن والعجلة من الشیطان تأنی وصبر اللهک صفتیدر انکچون
سموات وارضی التی کونده خلق ایلدی تا کم بنده لری عجله دن پرهیز ایدوب هرکاری تأنی ایله ایشلیه لر تا کم اوچنجی
جلدده اذا ابعث فقل لاخلابة حدیثنک بیلنده بورایه مناسب اولان تحقیق وکلمات مروراید لمشدر هزه کسرها ایله تخفیف
وتحریک معناسنه در (مثنوی) زانکه شیطانش بترساند زفقر * بارکیر صبر را بکشد بعقر) ازنبی بشنو که شیطان در
وعید * می کند تهدیدت از فقر شدید * زیرا شیطان انی فقردن قورقودر صبر بارکیرنی عقرایله لر عقر سکر المک معناسنه
در یعنی حریصک مولاسنه اعتمادی اولمدیغی اول سببدندر شیطان انی وسوسه ایدوب فقردن قورقودر انک صبر وتأنیسی
بارکیرنی سکر المکله اولدر قرآن عظیمدن ایشت که شیطان وعیدده فقر شدیددن سنی قورقودر یعنی شیطان العین
وعید وتخویفده سنی فقردن قورقودرکه قرآن عظیمده ثابتدر تا کم سوره بقره ده اولان آیته اشارت بیورر لر (الشیطان
یعدکم الفقر) جناب عزت بیورر که قوللرم شیطان سزه وعده ایلر فقری یعنی حین انفاقده صدقه دن منع ایدوب فقردن
تخویف ایدر (ویأمرکم بالفحشاء) وسزه امر ایلر بخل ومعاصی واسراکی (والله یعدکم مغفرة منه) والله تعالی سزه وعده
ایلر اول انفاقدن مغفرت ورحمتی (وفضلا) وفضل وعده ایلر (والله واسع علیم) الله تعالی واسعدر اعطاده وعالمدر عبادنک
جمیع احوالنه (مثنوی) تا خوری زشت وبری زشت از شتاب * بی مروت بی تأنی بی ثواب * لاجرم کافر خورد در هفت
وبطن * دین ودل باریک ولاغر زفت بطن * تا کم شتاب وعجله دن زشت ییه سن وزشت ایلته سن بودخی وجهدرکه دیمه
تاشتاب وعجله دن زشت یرسن وزشت ایلتورسن مروتسز تأنی وثوابسز لاجرم کافر یدی بطننده یر کافرلک جان ودلی باریک
ولاغردر اما بطنی زفت وبزرکدر یعنی شیطان ای حریص سنی فقر وفاقه دن برمرتبه تخویف ایلر که حتی زشت یرسن
وزشت ایلتورسن شتاب وعجله دن نه مروت ونه تأنی ونه ثواب که بونلردن بریسی سنده قالمز بلکه اسباب وارزاقه
زیاده حریص اولدیغکدن انک حصولنه عجله ایدوب الدیغک ویدیکک حرام اولور وکارک تأنی وثوابدن بری اولور لاجرم کافر
تأنی وصبردن بری اولوب طعامه زیاده حریص اولدیغندن یدی بطن مقدارنده ییر روحی وقلبی باریک ولاغردر اما شکمی
بزرک وسمیندر تا کم بوحدیث شریفدن وبو بیان لطیفدن کافرک نقدر ییدوکی ومؤمنک نقدر ییدوککی معلوم

ایدیتورسن * درسبب وروداین حدیث مصطفی که فالکافر یأکل فی سبعة امعاء والمؤمن یأکل فی معاء واحد *
رواه ابو هریرة بوسرخ لطیف حضرت حبیب اکرمك صلی الله علیه وسلم بو حدیث شریفك سبب ورودی بیاننده درکه
بیورورلرکه کافر یدی بطننده یر یعنی چوق یرونأنی ایتمیوب عجله وحرصله یر ومؤمن بر بطننده آز وحرص وعجله سز تأنی ایله
یر لاجرم کافر حریص و پرطمع اولور ومؤمن کندوبی قناعت اوزره قیلور المعاء مایدخل الطعام من بطن الانسان
یعنی مؤمن اکل ایدر بر بطن واحد مقداری دنیا اکاسجن مشابه سنده اولوب قلبی اخرته متعلق اولدیغندن درونننده
طعام سکمیوب انجق تقویة للبدن اکل ایلدیکندن کفایه اوله ویاخود اکل حلال قلیلدر وکافر اکل ایلر یدی
بطن مقداری دنیایه واکل وشربه کمال میلندن اوتری وشهوات نفسانیه یه حرصندن اوتری پس دنیا کافرلک جنتی
مشابه سنده اولوب سوء خاتمه وعاقبتدن خوف وخشیتی اولمیوب تن پرست اولمغین طعام درونننده هضم اولدیغندن
یدی بطن مقداری یر وامعاء معانك جمعیدر که غیر منصرفدر * مثنوی * کافران مهمان پیغمبر شدند * وقت
شام ایشان بمسجد آمدند * کامدیم ای شاه اینجا مافنق * ای تو مهماندار سکان افق * کافرلر پیغمبر حضرتلرینك
مهمانی اولدیلر اخشام وقتنده انلر مسجد حضرت رسوله کلدیلر ودیدیلر که ای شاه بز بورایه قنق کلدك ای
نبی مختار سن اطراف عالمده ویاخود اطراف آسمانده ساکن اولنلرك مهماندار یسن افق آسمانك اطرافنه دیرلر
بوراده اطراف عالمده ساکن اولان کسه لرك مهماندار یسن دیمکده جائزدر اما اطراف آسمانده ساکن اولان
ملائکه نك مهماندار یسن دینلسه دخی لطیف اولور یعنی دیدیلر که ای رسول کریم سنك کرمك شول غایتده درکه سن
اهل آسمان وساکنان زمینك مهماندار یسن بو جمله سی سنك خوان کرمکدن نواله الجیلردر دیدیلر * مثنوی *
بی نوائیم ورسیده ما زدور * هین بیفشان بر سرما فضل نور * بز بی نوالرز وایراقدن ایرشمشز سن بزم اوزرمزه
فضل نور نثار ایله یعنی بز ازقسمز قرنلریمز آج ایراقدن کلمش کسه لرز بزم باشمز اوزره فضل وکرمکی نثار ایدوب بزم قلبمزی
مسرور وپرنور ایله * مثنوی * کفت ای یاران من قسمت کنید * که شما پر از من وخوی منید * اول عدل وداد سلطانی
یاران واصحابه توجه ایلدی جمله شاهان وعبادك دستکیر ومعینی یعنی جمله پادشاهلرك وسائر عبادك
معین ودستکیری اولان سلطان عدل وداد اصحاب کرامه توجه ایلدی ودیدی ای بنم یارانم بونلری قسمت
ایلیکز زیراسز بندن وبنم خویمدن پر ومملوسز یعنی بنم خاصیت ذاتیه م وآثار صفاتیه م سزلرك وجودیکزه طولمش
وکمالیله تأثیر قیلمشدر که بن نیجه مهمانی سور ایسم سز دخی سوه سز وبن نیجه ضیفه اکرام ایلر ایسم سز
دخی ضیفکزه اکرام ایلیه سز * مثنوی * پر بود اجسام هر لشکر زشاه * زان زنندی تیغ بر اعدای جاه * زیرا
هر لشکرك جسملری شاهدن پر اولور اول سببدن لشکر اعدای جاه اوزره تیغ اوررلر یعنی هر لشکرك جسملری پادشاهك
حکمندن وخویندن پر اولور انکیچون پادشاهك منصب وجاهنك اعداسی اوزره تیغ اوررلر اکر پادشاهك
حکم وخویندن لشکرك وجودی طلو اولمیدی پادشاهك سلطنتنك دشمننه لشکر نیچون تیغ اورردی پس
پادشاهك غیرت چکوب عدوسنه تیغ اوران کسه لردن بر ینه خطاب ایدوب بو معنالی سائره تفهیم ایلمکدن اوتری
بیورورلر * مثنوی * تو بخشم شه زنی آن تیغ را * ورنه بر اخوان چه خشم آید ترا * بر برادر بی کناهی میزنی * عکس
خشم شاه کرزده منی * شاهك اعداسنه سن اول تیغی شاهك خشمی سببیله اوررسن وبوخسه اخوانك اوزره سکا
نه خشم کلور بر بی کناه برادرك اوزره شاهك خشمنك عکسی اون بطمان بر کرز اوررسن یعنی مثلا اهل اسلامدن ایکی
پادشاه اولسه لر وانلر سلطنت خصوصنده مقاتله قیلسه لر وطرفیندن اولان عسکرك جمله سی مؤمن اولسه لر المؤمنون
اخوة حدیثنك موجبنجه مؤمن مؤمنك قرنداشیدر مع هذا ای سامع اولان کسه سن فرضی اول سلطنت
خصوصنده محاربه ایلین پادشاهلردن برینك عسکرندن اولسك اول پادشاهك سلطنتنه عدو اولان ومعارضه قیلان
اخوانك اوزره سن تیغ اوررسن سن اول تیغی شاهك خشمی سببیله اوررسن یوخسه دینده اولان اخوانك اوزره سکانه
خشم کلوردی یعنی اکر بویله اولمسیدی سکا خشم کلمزدی بر بی کناه اولان برادرکه شاهك خشمنك عکس واثری سببیله
کرز کران اوررسن حال بوکه سنکله انك ما بیننده اصلا عداوت وغرض یوقدر بلکه سنك اکا وانك سکا اولان عداوتی
ایکی پادشاهك بری برینه اولان خشم وعداوتلرینك عکس واثرلریدر که خشملرینه دخی تأثیر ایدوب انلر دخی اول
واسطه ایله بری برینه عداوت ایدیجی اولور بوندن معلوم اولدیکه پادشاهك خویی کندی لشکرینه سرایت ایلرایمش
* مثنوی * شه یکی جانست ولشکر پر ازو * روح چون آبست واین اجسام جو) شاه بر جاندر ولشکر اندن مملودر وروح
آب کبیدر وبو اجسام جوی کبیدر ایرمق آب ایله نیجه طولار سه واندن نه مرتبه قدر وشرف بولورسه جسم دخی قلب
وروحدن انك کبی قدر وشرف بولور وکذلك لشکر دخی کندی شاهلرینك استعدادینه کوره حالتپذیر اولور وروشن

وحركت قيلورلر (مثنوى) آب روح شاه اكرشيرين بود * جمله جوها پرزآب خوش شود) شاهك روحى آبى اكرشيرين اوله جمله
جويلر آب خوشدن پراولوريعنى پادشاهك اب روحى صلاح ودين ايله متصف اولوب لطيف اولورسه جمله لشكرلرين جوى
اجسامنه كيدر اول روحك عدالت ولطافتندن پراولورولذت وحلاوت بولورزيرا پادشاه بوعالم اجسامده قلب كبيدر
وانك عسكرى قواى جسمانيه كبيدر نيجه كه قلب صالح اولسه قواى جسمانيه دخى صالح اولور نيجه كه قلب فاسد اولسه اعضا
وقواى جسمانيه دخى فاسد اولور نته كم رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرى بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلر
القلب ملك وله جنود فاذا اصلح الملك صلحت جنوده واذا فسد الملك فسدت جنوده رواه البيهقى عن ابى هريرة (مثنوى) كه
رعيت دين شه دارند بس * اينچنين فرمود سلطان عبس * زيرا رعيت ولشكر شاهك دين وعادتن طوترلر انجق سلطان
عبس بونك كبى بيوردى نته كم الناس على دين ملوكهم بيورديلر يعنى ناس پادشاهلرينك عادتى اوزره درديمك
اولوردين بونده عادت معناسنه اولور وسلطان عبس ديمك حقنده عبس نازل اولان سلطان ديمك اولور وعبس نك تفسيرى
ايكنجى جلدده ترك كفتن ان مرد ناصح شرحنده چون روايت مى فزايد درد بس بيتنك شرحنده مفصل مرور ايلدى
(مثنوى) هريكى يارى يكى مهمان گزيد * درميان يك زفت بودو بى نديد * الحاصل هربرى برمهمان اختيار
ايلدى انلرك ميانلرنده برجسيم كمسه وارايدى وجسامتده بى نظير ايدى * مثنوى * جسم ضخمى داشت
كس اورا نبرد * ماند در مسجد چو اندر جام درد * بربيوك جسم طوتاردى انكچون كمسه انى خانه سنه ايلتمدى جام
ايچره دردو بوصه قالديغى كبى اول جسيم اولان مهمان مسجد ايچره قالدى ضخم يوغون وكوده لو اولمق وغليظ اولان
كمسه دخى ديرلر (مثنوى) مصطفى بردش چو واماند از همه * هفت بزبد شيرده اندر رمه * چونكه اول زفت وجسيم
اولان كافر جمله دن كيرو قالدى مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرى انى خانهٔ سعادتلرينه ايلتدى سوريده سود
ويريجى يدى كچى وارايدى (مثنوى) كه مقيم خانه بودندى بزان * بهر دوشيدن براى وقت خوان * كه اول كچيلر
خانه ده مقيم ايديلر خوان وطعام وقتى انلرى صاغمقدن اوترى يعنى طعام يمك وقتنده اول يدى كچينك سودنى صاغوب
يمكدن اوترى اول كچيلر خانه ده طورررلردى * مثنوى * نان واش وشير ان هرهفت بز * خورد ان بوقحط عوج
ابن غز * نان وآشى واول يدى كچينك سودنى اول ابوقحط اولان غز اوغلى عوج يدى يعنى اول چوق ييجى سبب قحط
اولان عوج مثال اول حضرتك سعادتخانه سنده اولان نان وآشى واول يدى كچينك سودنى جميعا يدى غزغين
معجمه نك ضمه سيله وزاء معجمه نك سكونيله تركماندن برجنس طائفه در چوق ييجيلر ويغماجيلردر وابن ده
همزه وزندن اوترى كسرله وقطع ايله اوقنور وعوجك جيمى دخى كسرله اوقنور وعوج اكرچه ابن عنقك اسميدر
ليكن بونده اول كافر برسبيل استعارهٔ تمثيليه عظيم وجسيم اولوب زياده اكول اولديغندن اوترى عوجه
تشبيه اولنمشدر ابوقحط اولمه سى چوق ييوب قحطه سبب اولديغندن اوتريدر * مثنوى * جمله اهل
بيت خشم آلوشدند * كه همه درشير بزطامع بدند * جمله اهل بيت رسول عليه السلام بوندن خشم آلوداولديلر زيرا
انلر دوكليسى اول خانه ده اولان كچينك سودينه طامع وامید وارايديلر (مثنوى) معده طبلى خوارهمچون طبل كرد)
قسم هجده آدمى تنها بخورد * برمفت خوار معده لى طبل كبى ايلدى اون سكز آدمينك قسم نصيبنى يدى طبل خوار
وصف تركيبيدر مفت ييجى معناسنه طبليده اولان يا خوار لفظنه مصروف اولور تقدير كلام معده را طبل خوارى
همچون طبل بزرك كرد ديمك اولور هجده اون سكز ديمكدر بوزادم تحديد اولميوب تكثيرمراد اولمق دخى محتملدر وتقدير
معناسى معده لى برمفت ييجى چوق يمكله طبل كبى بيوك ايتدى نيجه ادمينك قسمتنى تنها باشنه يدى * مثنوى *
وقت خفتن رفت ودرحجره نشست * پس كنيزك از غضب دررا ببست * اول مهمان جسيم ياتمق وقتنده كتدى وحجره ده
اوتردى پس كنيزك اك غضبندن قپويى باغلدى * مثنوى * ازبرون زنجير درراد رفكند) كه ازوبد خشمكين ودردمند
طشره دن قپونك زنجيرنى براقدى يعنى طشره سندن قپونك زنجيرنى كليدلدى زيرا كنيزك اول مهماندن خشمناك
ومجروح ايدى * مثنوى * كبر رادر نيم شب تا صبحدم * چون تقاضا آمدودرد شكم * كافره نصف الليلده صباح
وقتنه دك چونكه تقاضا ودرد شكم كلدى * مثنوى * ازفراش خويش سوى درشتافت * دست بردرچون نهاد
اوبسته يافت * پس اول مهمان كندى دوشكندن قالقوب قپو جانبنه سرعت ايلدى چونكه اوالى قپويه قودى باغلو
بولدى * مثنوى * دركشادن حيله كردان حيله ساز * نوع نوع وخود نشد آن بند باز * اول حيله ساز قپويى اچغه
حيله ايلدى نوع نوع وخود اول قپونك بندى اچق اولمدى يعنى اول حيله دوز ييجى قپويى اچغه درلو درلو حيله ايلدى
وخود اول قپو كشاده اولمدى (مثنوى) شد تقاضا برتقاضا خانه تنك * ماند او حيران وبى درمان ودنك * اول مهمانه
تقاضا اوزره تقاضا اولدى خانه ايسه تنك اول مهمان حيران وبيدرمان ودنك قالدى * مثنوى * حيله كرد او وبخواب

اندر

اندرخزید * خویشتن درخواب درویرانه دید * اول مهمان چونکم قپویی اچغه قادراولمدی حیله ایلدی وخواب
ایچره ایکلدی دوشنده کندوسنی ویرانه ده کوردی (مثنوی) زانکه ویرانه بد اندرخاطرش * شد بخواب اندرهم انجا
منظرش * زیرا انك خاطرنده ویرانه ایدی لاجرم واقعه ده دخی انك منظری هم اورایه اولدی یعنی واقعه سنده انکچون
ویرانه یی کوردیکه خاطرنده وقلبنده بیدارلك حالنده ویرانه وارایدی خواب ایچره دخی انك نظری هم اول ویرانه یه
اولدی زیرا برکسه نك یقظه حالنده اکثر تفکری وتصوری نه اولسه واقعه حالنده صورت باغلر وقلبنده منقش اولان اکثر
دینادرودینا عالم رؤیاده صورت باغلسه یامزبله شکلنده ویاخلاویاخود ویرانه شکلنده صورت باغلر (مثنوی)
خویش درویرانهٔ خالی چو دید * او چنان محتاج اندردم برید * اول مهمان چونکم کندیسنی خلقدن خالی برویرانه ده
کوردی اول مهمان انجلین محتاج ایدی اولمده حدثلدی یعنی قضای حاجت ایتمکه زیاده محتاج ایدی چونکم
کندیی برخالی ویرانه ده کوردی فی الحال دوشکنی پرنجس ایلدی (مثنوی) کشت بیدار وبدید ان جامه خواب) پرحدث
دیوانه شد ازاضطراب * خوابدن بیدار اولدی اوجامه خوابی پرحدث کوردی اضطراب وخجالتندن دیوانه اولدی
* مثنوی * زاندرون او برامد صد خروش * زین چنین رسوایی بی خاك پوش * انك درونندن نیجه خروش وناله یوقارو
کلدی بوخجلین خاکه اورتلمز رسوایلقدن اوتری انك چونکم بوفضاحته وقباحته سبب کثرت اکل وشربدر عاقله
بونده حصه بودرکه کثرت اکل وشربدن پرهیزایلیه تاکم قبرده وشکنده خفته اولدقده فضاحت وقباحتی ظهوره کلمیه
وحشرده ونشرده بیدار اولوب قبردن یوقارو قالقدقده بین الناس شرمسار وخجالتلو اولمیه * مثنوی * کفت خوابم
بدتر از بیداریم * که خورم این سو وان سو می ریم * بانك میزد وا ثبورا واثبور * انچنانکه کافر اندرقعر کور * اول مهمان
اویانوب چونکم بوحالت قبیحه یی کوردی کندیسنه بنم خوابم بنم بیدارلغمدن قبیحدردیدی زیرابو جانبده یرم اول
جانبده حدثلرم اول مهمان بوحالی کوروب دردوالمندن واثبوراواثبورادیوب بانك اوردی انجلین که کافرلر مقبره نك
قعرنده یعنی کافرلر جهنم حفره سی اولان مقبرنك دبنده نه کونه واثبوراواثبورادیرلرسه اول کافر دخی بوشنعت
وفضاحتی کوروب واثبوراواثبوردیو صداویردی ثبور هلاکه دیرلر واثبور دعك هلاکی کندی یه دعوت ایلمکدر یعنی
ای موت وهلاك سن کل بنی اولدرکه بوحالت قبیحه یی تاکورمیم دیمك اولور وبونده حیوانکبی کثرت اکل وشربه مقید
اولمنك واسراف قیلمنك عالم برزخده فضاحتی وصورت قباحتی ظهوره کلوب واکول وشروب اولان کمسه لر کندیلرك
اول مرتبه ده فضاحت وقباحتلرین کوروب ومقام مقعدنی ملوث قیلدقلرنی بعد الانتباه مشاهده قیلدقلرنده کمال
خجالتلرندن بالکلیه هلاك اولمغی کندیلره دعوت ایلمکه ودخی یاویلتا ویاثبورادیوسویلمکه تنبیه واشارت واردر
زیرا الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا حدیثنك مفهومنجه ناس اولدکدنصکره بیدار اولسه لرکرکدر وبودنیاده
درونلرینه حرامدن وخبیث اولان طعامدن هرنه قودیلرسه ومقتضای حیوانیتلری اوزره هرنه یدیلرسه انك قباحت
وفضاحتنی اولوب بیدار اولدقدنصکره مشاهده قیلسه لرکرکدرکه اول حینده اول فضاحت وخجالتیکه کوره لرکمال
اضطرابلرندن واثبور ادیه لرتاکم کافرلر جهنمدن برضیق وتنك وتاریك مکانه القا اولندقده واللری بیونلرینه مقید
قیلندقده اول مکان ضیقده واثبور ادیه لر وقال الله تعالی فی سورة الفرقان واذا القوا منها مکانا ضیقا مقرنین دعوا هنالك
ثبورا لاتدعوا الیوم ثبورا واحدا وادعوا ثبورا کثیرا * مثنوی * منتظرکه کی شود این شب بسر * تا برآید از کشادن
بانك در * اول مهمان منتظرکه نه وقت بوکیجه باشه کیدر وآخر اولور تا قپونك اچلمغندن بانك دریوقارو کله وقپونك
اچلدیغنك صداسنی اول استماع قیله * مثنوی * تا کریزد او چو تیری از کمان * تا نه بیند هیچکس اورا چنان * تا کم اول
مهمان کماندن تیرقاچرکبی قاچه تاهیچ کمسه انی انجلین مرداروپرنجس کورمیه * مثنوی * قصه بسیارست کوته
میکنم * بازشد آن در رهید از درد وغم * محصل مهمانك قصه سی وغصه سی چوقدرکوته واختصار ایلرم اول
قپو آچلدی مهمان دردوغمدن قورتلدی واول غصه دن نجات بولدی بعده انك حالی نه اولدیسه بوسرخ شریفدن
معلوم اولور * در حجره کشادن مصطفی علیه السلام برمهمان وخود را پنهان کردن تا او خیال کشاینده را نبیند
وخجل نشود کستاخ بیرون رود * بوسرخ شریف حضرت مصطفی علیه السلامك حجره نك قپوسنی مهمان اوزره
اچسیدروحضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم کندیسنی پنهان ایلمسیدر تا اول مهمان قپویی اچیجینك وجودی
خیالنی کورمیه وقباحتندن خجل وشرمسار اولمیه کستاخ یعنی ادبانه طشره کیده * مثنوی * مصطفی صبح آمد
ودر را کشاد * صبح ان کمراه را اوراه داد * حضرت مصطفی علیه السلام صباح کلدی وقپویی اچدی صباح اول
کمراهه اول حضرت یول ویردی * مثنوی * درکشاد وکشت پنهان مصطفی * تا نکردد شرمسار آن مبتلا * حضرت
مصطفی علیه السلام قپویی آچدی وپنهان اولدی تاکم اول مبتلا خجل وشرمنده اولمیه * مثنوی * تا برون آید

رد کستاخ او * تا نبیند درکشار اپشت وروی * تا کم اول مهمان حجره دن طشره کله وکستاخ بی باك کیده تاقپویی
چیتینك پشت وروینی کورمیه وانی کورمکله شرمسار اولوب مضطرب اولمیه پس اول حضرتك نه وجهله
مستور وپنهان اولدیغنك بیانه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) یا نهان شد در پس چیزی ویا) از ویش پوشیده دامان خدا
اول حضرت علیه السلام یا برشیئك اردنده نهان اولدی ویا خود اول حضرتی حق تعالینك ستارلغی دامانی اول
مهماندن ستر وپنهان ایلدیکه هرکز اول مهمان او حضرتك نشاننی کورمدی دامانندن مراد بونده حق سبحانه وتعالینك
ستاریتی اولور * مثنوی * صبغة الله گاه پوشیده کند * پردهٔ بیچون بران ناظر تند * تا نه بیند خصم را پهلوی خویش *
قدرت یزدان ازان بیشست بیش * الله بویاسی کاهی پوشیده ایلر اول ناظر اوزره بیچون پرده طوتر تا کندینك یانده
خصمنی کورمز قدرت یزدان اندن زیاده درزیاده صبغة الله الله بویه سی دیمکدر بونده مراد حق تعالینك ستاریتی
وغفاریتی بویه سیدر وبو آیت کریمه نك تفسیری ایکنجی جلدده بیان آفت تأخیر خیرات بفرد اسر خنده صبغة الله کشت
حم نك هو بیتنك شرحنده کچدی وبونده خلاصهٔ کلام اولدرکه الله تبارك وتعالینك ستاریتی بویه سی کاه اولورکه برشیئی
پوشیده ومستور ایلر اول ناظر اوزره بر بیچون وبی چکونه پرده اورر که اول پرده نك اصلا اطلا هرده اثری یوقدر ایکن
معنی بوزنده عظیم اثری اولور حتی ناظر اولان کمسه کندی قتنده خصمنی کورمز نته کم حضرت حبیب اکرم صلی الله
علیه وسلم کفار مکه دن فرار ایدوب حضرت ابوبکر رضی الله تعالی عنه ایله بر مغاره یه انلرك کوزی اوکنده کیردیلر اول
حضرتك اول مغاره یه کیردیکنی کوردیلر اما کلوب مغاره قپوسنه ایردکده کوردیلر برعنکبوت آنك قپوسنه بر پرده
اورمش درحال شبهه وکمانه دوشدیلر ودیدیلر که اکر انلر بوغاره کیره لردی بوعنکبوتك پرده سی بوزیلوردی معلوم
اولدیکه بوغاره کیرمه مشلردر دیوب رجوع ایلدیلر وحق تعالی اول حضرتی انلرك کوزندن مستور ایلدی حق تعالی
حضرتلرینك قدرت وقوتی بوندن دخی زیاده درکه برکسنه جمیع عالمینك کوزلرینك اوکنده ایکن انی کوردرممکه قادر اوله لر
پس برسؤال لازم کلورکه دینه حضرت پیغمبر علیه السلام اول کافرك حالنی نور نبوتله کوروب انك تقاضاسنه عالم اولوب
اول حینده قپویی اچسه اول کافره یول ویرسه تا کم اول کافر فضیحتلری کورمسه اولمزمیدی بونك سببی نه ایدی پس
بوسؤال مقدره یه بو بیتلری جواب موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر * مثنوی * مصطفی می دید احوال شبش * لیك مانع
بود فرمان ربش * حضرت مصطفی علیه السلام اول مهمانك کیجه واقع اولان احوالنی کوردی لیکن حق تعالینك
فرمانی اکا مانع اولدی اول اجلدن کلوب قپویی اچدی واول مهمانه یول ویرمدی * مثنوی * تا که پیش از خبط
بکشاید رهی * تا نیفتد زان فضیحت در چهی * لیك حکمت بود وامر آسمان * تا ببیند خویشتن را او چنان * تا کم
خبط وخطا ایلمکدن اول اکا بر یول اچیدی تا کم اول فضاحتدن بر چاهه دوشمیدی یعنی بو قابل ایدیکه حضرت نبی
اول مهمانه بر یول اچیدی واول مهمان اول رسوا ایلقدن غم قیوسنه دوشمیدی بلکه اول خانه دن چیقوب قاچیدی
لیکن حکمت الهی وامر آسمانی بو ایدیکه تا که مهمان کندوبی انجلین کوره یعنی کندیسنی اول مهمان آنك کبی
بر فضاحت وقباحتده کوره واول قباحت آنك ایمان وهدایتنه سبب اوله بو اجلدن حضرت مصطفی علیه السلام
اول خانه نك قپوسنی آچدی واول مهمان اول فضاحتدن خلاص اولمدی (مثنوی) بس عداوتها که آن یاری بود *
بس خرابیها که معماری بود * چوق عداوتلر اولورکه اول یارلق ودوستلغه سبب اولور چوق خرابلقلر اولورکه اول
معمارلق اولور یعنی چوق عداوتلر اولورکه اول یارلغه ودوستلغه سبب اولورکه مثلا حضرت عمر رضی الله عنه حضرت
پیغمبره عداوت ایدوب اول حضرتك قتلنه کلدکده ایمان وهدایت بولوب اول حضرتك یاری اولدی وحضرت
پیغمبر علیه السلامك اول مهمانه فتح باب ایلمسی اکرچه بحسب الظاهر عداوته مشابه اولدی وایکن اول
مهمانه معنا یارلق اولدی زیرا اول مهمان اول واسطه ایله ایمان واسلام بولدی چوق خرابلقلر اولورکه اول
معمورلغه سبب اولور نته کم اول کافرك فعل قبیحی خرابلق ایدی لیکن انك اسلامه کلوب معمور اولمسنه سبب اولدی
* مثنوی * جامه خواب پرحدث رایك فضول * قاصدا آورد در پیش رسول * مهمان کتدکدنصکره اول پرحدث
اولان جامه خوابی بر فضول یعنی اهل خانه دن بریسی رسول اکرم حضرتلرینك عن قصد اوکنه کتوردی ودیدی
* مثنوی * که چنین کردست مهمانت ببین * خنده زد رحمة للعالمین * که کوریا رسول الله سنك مهمانك بویله
ایلمشدر عالملر ایچون رحمت اولان حضرت بر تبسم ایلدی وبیوردی * مثنوی * که بیار آن مطهره اینجا بپیش * تا بشویم
جمله را بادست خویش * که اول مطهره یی بنم قتمه بورایه کتور تا جمیعسنی کندی الم ایله یویایم مطهره فتح رضم میم ایله دخی
اوقونسه جائز اولور مطهره ناس غلط ایدوب مطره دیدکلریدر (مثنوی) هر کسی میجست کز بهر خدا * جان ما وجسم ما
قربان ترا * اهل بیتدن هر برکسنه یرندن صیچره دی بویله دیو که خدانك رضاسندن اوتری بزم جانمز وبزم جسممز سکا

قربان اولسون (مثنوی) ما بشوییم این حدث را تو بهل * کار دستیست این نمطنه کار دل) بو حدثی بز یویالم یا رسول الله قو
فراغت ایله بو اسلوب الك کاریدر دلك کاری دکلدر یعنی سن دل وجان منزله سنده سن وبیز دست وخادم مثابه سنده یز پس
بوکونه کار وعمل الك اشیدر جان ودلك ایشی دکلدر دیدیلر * مثنوی * ای لعمرك مر ترا حق عمر خواند * پس خلیفه
کرد وبر کرسی نشاند * ای لعمرك ایله مخاطب اولان سرور حق تعالی سکا عمر اوقودی وسنك حیات شریفه که قسم
ایلدی پس سنی خلیفه ایلدی ورسالت کرسیسی اوزره نصب ایلدی نته کم سوره حجرده حق تبارك وتعالی اول حضرتك
حیات وبقاسنه قسم ایلیوب (لعمرك انهم لفی سکرتهم یعمهون) بیوردی عمر اصلنده عینك ضمه سیله در حیات وبقایه
دیرلر اما قچن لام قسم داخل اولسه ضمه ده ثقلت اولدیغندن اوتری عین مفتوح قیلنمش ولام قسمله عینك مفتوح
اوقنمسی لازم کلمشدر یعنی جناب عزت بیوررلر که یا محمد بن قسم ایدرم سنك حیاتکه تحقیقا بو قوم لوط غوایت
وضلالتلرنده متحیرلردر (مثنوی) ما برای خدمت تو می زییم * چون تو خدمت میکنی پس ما چییم * یا رسول الله
بز سنك خدمتك ایچون دیریلورز چونکم سن خدمت ایلیه سن پس بز نه یز ونه مصلحته یرارز * مثنوی * کفت آن
دانم ولیك این ساعتیست * که درین شستن بخویشم حکمتیست * نبی علیه السلام اهل بیته دیدی بو سزلك دیدیککزی
بیلورم ولیکن بو بر ساعتدر که بونده کندم یومقده بر کیزلو حکمت واردر یعنی اول جامهٔ پرحدثی بنفسه کندم یومقده
حق تعالینك بر کیزلی عظیم حکمتی واردر که سز آندن غافلسز بیوردی (مثنوی) منتظر بودند کین قول نبیست *
تا پدید آید که این اسرار چیست * اهل بیت چونکم بو قولی حضرت نبی علیه السلامدن ایشتدیلر منتظر اولدیلر
بویله دیو که بو قول نبیدر که بهر حال بیهوده وکزاف دکلدر تا ظاهر که که بو اسرارك نتیجه سی ندر یعنی بو اسرارك حقیقتی
کوره لم ندر بهر حال بونك بر نتیجه سی واردر دیوب منتظر اولدیلر * مثنوی * او بجد می شست این احداث را *
خاص ز امر حق نه تقلید وریا * پس اول حضرت بو حدثلری جد وجهد له یودی خاصه امر حقدندر تقلید وریادن دکلدر
یعنی اول حضرتك اول احداثی کندی مبارك اللریله یومه سی خاصه حق تعالی حضرتلرینك امریندندر حقیقتنی
بیلمیوب یعنی کمسنه یه تقلید ایلدیکندن دکلدر وخلقه کوسترمکدن وانلرا کا تحسین وآفرین دیمکدن اوتری دخی دکلدر
مثنوی) که دلش می کفت کین را تو بشو) که درینجا هست حکمت تو بتو * زیرا آنك قلب شریفی اکادیدیکه بو جامه خواب
پرحدثی یو که بونده یعنی سن بونی یومقده قات قات حکمت خفیه واردر پس (ما کذب الفؤاد ما رأی) آیت کریمه سنك
موجبنجه اول حضرتك قلب شریفی چونکم کوردیکی وبیلدیکی شیلرده کذب ایلمدی بو خصوصده دخی اول حضرت
قلب شریفنك مقتضاسنه متابعت ایدوب اول جامه خوابی پر احداثی جد وسعیله بی ملالت یودی * سبب رجوع
کردن آن مهمان بخانهٔ مصطفی علیه السلام دران ساعت آمد که حضرت مصطفی علیه السلام تهالین ملوث اورا بدست
مبارك خود می شست وخجل شدن وجامه چاك کردن او ونوحه وزاری او بر خود وبر حال خود بو سرخ شریف حضرت
مصطفی علیه السلامك سعادتخانه سنه اول مهمانك رجوع ایلمسنك سببنك بیانیدر اول ساعتده کلدیکه حضرت
رسول مکرم صلی الله علیه وسلم انك ملوث وپرحدث نهالینی مبارك الیله یوردی ومهمانك خجل وشرمسار اولمسیدر
وزیاده المندن جامه سنی چاك ایلمسیدر واول مهمانك نوحه ویلدیغی وکریه سیدر کندی اوزره وکندینك حالی اوزره *
* مثنوی * کافرك را هیکلی بد یادکار * یاوه دید آنرا وکشت اوبی قرار * اول کافرك [illegible] بر هیکلی
وار ایدی هیکل حمایله دیرلر یاوه و یتمش کوردی وغم والمندن اوبی قرار اولدی * مثنوی * کفت آن حجره که من جا داشتم
* هیکل آنجا بیخبر بکذاشتم * اول مهمان کندی نفسنه ایتدی اول حجره که کیجه جای وقرار طوتدم هیکلی اول حجره ده
بی خبر قودم * مثنوی * کرچه شرمش بود وشرمش حرص برد * حرص اژدرهاست نی چیزیست خرد * اول مهمان
اکرچه ایشلدیکی قباحتندن شرمسار ایدی ولیکن انك هیکله اولان حرصی آنك شرم وحیاسنی ایلتدی حرص
اژدرهادر خرد وجزئی بر شیء دکلدر فی الحقیقه انسانك هر نقدر شرم وحیاسی اولسه حرص غالب اولدقده نصکره اول شرم
وحیانی اندن ازاله ایدر واندن نیجه نامعقول کارلر ظهوره کتورر * مثنوی * از پی هیکل شتاب اندر دوید * در وثاق
مصطفی وانرا بدید * پس اول مهمان هیکلدن اوتری شتاب ایله حجره یه یلدی حضرت مصطفی علیه السلامك حجره سنده
دخی اول حضرتی کوردی * مثنوی * کان ید الله آن حدث را هم بخود * خوش همی شوید که دورش چشم بد * که اول
ید الله اول حدثی هم کندیسی خوش ولطیف یودی که چشم بد اندن دور اولسون ید الله تعبیریله سورهٔ فتحده اولان
بو آیت کریمه یه اشارت بیوررلر که قال الله تعالی ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله ید الله فوق ایدیهم حق تعالی
حضرتلری اول حضرتك ید مبارکنه کندی الی بیوردی وانلر که بیعت ایلینلر همان اللهله بیعت ایلر بیوردی زیرا
خلیفه نك الی وهر حالی همان مستخلفك الی وانك احوالی وافعالی کبیدر جمله اولده کفتن پیغمبر مر علی را سر خنده

وبعض مواضعده دخی بو آیت کریمه نك تفسیری مرور ایلمشدر (مثنوی) هیکلش ازیاد رفت وشد بدید * اندروشوری
کریبان رادرید * چونکم مهمان بو حالی کوردی انك هیکل یادندن کتدی وانك وجودنده برشور وحالت ظاهر اولدی
کریبانی چاك ایلدی (مثنوی) میزد اودودست را برروو سر * كاه رامیكوفت بر دیوار و در * اول مهمان ایکی النی
یوزینه وباشنه اوردی باشنی دیواره ودره اوردی * مثنوی * انچنانکه خون زبینی وسرش * شد روان ورحم کرد
آن سرورش * انچلین که انك بورنندن وباشندن قان روان اولدی واول مهتر وبهتر عالم اکا مرحمت وشفقت
ایلدی * مثنوی * نعرها زد خلق جمع آمد برو * کبر کو یان ایها الناس احذروا * نعره لر اوردی خلق انك
اوزرینه جمع کلدی مهمان اولان کبر ایها الناس احذروا دیجی اولدیغی حالده یعنی اول مهمان اولان کافر
حضرت مصطفی علیه السلامك چونکم بو خصلت شریفه سنی کوردی انك درونننه کمال شوقدن بر مرتبه قلق
واضطراب دوشدی که بی اختیار باشنی دیوارلره چالوب نعره لر اوردی خلق انك بو حالنی کوروب باشنه جمع اولدی واول
مهمان انلره ای ناس بندن حذر ایلیك دیجی اولدی یعنی بن حالت سکر ده وجذبه ده یم وقلق و اضطرابله نه
ایشلدیکمی بیلمزم بو حالتدن سزه اورم ویاخود طوقونم پس بندن ای ناس حذر ایلیك دیمك اولور * مثنوی * میزد
اوبر سر که ای بی عقل سر * میزد او بر سینه که ای بی نور بر * اول مهمان کندی باشنه اوردی بو یله دیو که ای عقلسز
باش سینه سنه دخی اورردی بو یله دیو که ای نورسز وایمانسز سینه یعنی کفر وضلالتده عقلسز اولدیغنه زیاده تحیف
ایدوب کمال اضطرابندن کندی باشنه ای عقلسز باش دیو الیله اورردی وکذلك سینه سنك بی نور وایمان نیجه زمان
تیره دل قالدیغنه تحسرلر یوب المندن ای بی نور سینه دیو سینه سی اوزره اورردی * مثنوی * سجده می کرد او که ای
کل زمین * شرمسارست از تو این جزو مهین * تو که کلی خاضع امر ویی * منکه جزوم ظالم وزشت وغوی * تو که کلی
خوار ولرزانی زحق * من که جزوم درخلاف ودرسبق * اول مهمان سجده ایلدی بو یله دیو که ای کل زمین بو حقیر
ومهین جزو سندن خجل وشرمسار درسن که کل سن اول اللهك امرینه خاضع سن بنکه جزوم ظالم وزشت وغوی ام
سن که کل سن حق تعالی دن دتره یوب مضطرب اولورسن وخورلق ومسکنت قیلورسن بنکه جزوم خلافده یم
وحقك امرنده سبقده یم کل زمیندن مراد بونده حضرت رسول اکرم علیه السلام اولمقدن زمینك کلیسی اولمق محله
انسبدر زیرا ارضه خطاب ایلدکدنصکره اسمانه متوجه اولوب که ندارم روی ای قبلهٔ جهان دیمسی دخی بو معنایی
مؤید اولور وانسان منها خلقنا کم ایتنك موجبنجه زمینك جزو یدر وبیت ثانینك مصرع ثانیسنده زشت وغوی یرنه
لدو غوی دخی نسخه واقع اولمشدر لد عناد وخصومت ایدیجی معناسنه در یعنی اول مهمان کمال خجالتندن یوزونی یره
قودی وزمینه بو کونه خطاب ایلیوب دیدیکه ای زمین بو خور وحقیر اولان جزو سندن شرمنده وپرحیادر زیرا سنکه
بو مرتبه کل ایکن وعظیم الجرم ایکن اول اللهك امر شریفنه خضوع ایدیجی ومنقاد اولوب ساکن وبرقرار طوریجیسن
بن سنك بر جزو لك ام ظالم وامر حقدن تجاوز قیلجی یم وزشت واهل خصومتم وکمراه وبی راهم سن بو مرتبه کل
ایکن خور ومتواضع سن وحق تعالیدن خائف اولوب متزلزل اولورسن ودتره یوب اضطراب لر قیلورسن بنکه سنك
جزو لك ام حق تعالینك امرینه مخالفت ایلمکده یم وانك امرندن وحکمندن سبقت ایدوب تجاوز قیلمقده یم
* مثنوی * هر زمان میکرد رو بر آسمان * که ندارم روی ای قبلهٔ جهان * هر زمان یوزنی آسمانه ایلردی وبو یله دیردیکه
یوز طوتمزم ای قبلهٔ جهان قبلهٔ جهاندن مراد صورتا آسماندر که اکثر خلق جهانك برمرادلری اولسه اسمان جانبنه
یوز طوتوب متوجه اولورلر حتی حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری دخی تحویل قبله خصوصنده نیجه زمان
مبارك وجهلرین آسمان جانبنه طوترلر ومتوجه اولورلردی نته کم (قد نری تقلب وجهك فی السماء فلنولینك قبلة
ترضیها) آیت کریمه سی بو معنایه دلالت ایلر وخلاصهٔ کلام اولدر که اول مهمان زمینه خطاب ایلدکدنصکره یوزنی
هر زمان آسمان جانبنه ایدوب بو یله دیردی ای خالق جهانك قبله سی بن سکا متوجه اولمغه لایق یوز طوتمزم که
عصیان وکفر له روسیاه اولمشم وبو نیجه مدت غفلت ومعصیتلر ایجره قالمشم دیردی بعض نسخه ده ای قبلهٔ جهان یرینه
بدین قبلهٔ جهان واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی بو قبلهٔ جهانه لایق یوز طوتمزم دیمك اولور یعنی هر زمان آسمان جانبنه
توجه ایلردی بو یله دیو که بو قبلهٔ جهانه لایق یوز طوتمزم بو نسخه اوزره قبلهٔ جهاندن مراد حضرت نبی علیه السلام
اولسه دخی جائزدر زیرا معنی هر زمان یوزنی آسمان جانبنه ایلردی بو یله دیو که بو قبلهٔ جهان اولان پیغمبره لایق یوز طوتمزم
دیمك اولور (مثنوی) چون زحد بیرون بلرزید وطپید * مصطفی اش در کنار خود کشید) ساکنش کرد وبسی بنواختش
دیده اش بکشاد وداد اشناختش * چونکه اول مهمان حددن زیاده دتره دی واضطراب ایلدی پس حضرت مصطفی
علیه السلام انی کندی کنارنه چکدی انی ساکن ایلدی وانی چوقلق اوخشادی انك دیده سنی آچدی واکا فهم

وشناخت ویردی یعنی آنك اول حضرت چشم قلبنی کشاده قیلوب اکا حقیقت حالی بیلمکی وفهم ایلمکی عطا ایلدی
پس آنك لرزه وبکاسی اول مرحمت وعطایه سبب اولدی پس کریه وزارینك بومناسبتله خاصیتنی بیان ایلمکه شروع ایدوب
بیورر * مثنوی * تانکرید ابرکی خندد چمن * تانکرید طفل کی جوشد لبن * مادامکه ابروسحاب کریه ایلمیه چمن
چقن کولمز یعنی مادامکه ابر کریان اولمیه چمن کولمز ومادامکه طفل کریه ایلمیه مادرینك پستانندن لبن جوشه کلمز سحابك
اغلمسی چمنك کولمسنه سبب اولدی وطفلك اغلمسی دایه نك اکا سود ویرمسنه وشفقت ایلمسنه سبب کلدی * مثنوی
طفل یك روزه همی داند طریق * که بکریم تا رسد دایهٔ شفیق * برکونلك طفل طریقی بیلور ولسان حالله بویله دیرکه کریه
ایلیم تا شفیق اولان دایه یتشه یعنی اول طفل صغیر بونی بیلور ولسان حالله دیرکه اکر بن کریه ایلرسم بکا شفقت ایدیجی دایه
یتشور وبکا سود ویرر * مثنوی * تونمی دانی که دایهٔ دایکان * کم دهد بی کریه شیر او رایکان * سن بیلمزمیسنکه یاخود
معناسن بونی بیلمزمیسنکه دایه لرك دایه سی کریه سز مفت یره شیر ویرمز دایهٔ دایکان دیمك مربیلرك مربیسی دیمکدر
یعنی سن بیلمزمیسن که مربیلرك مربیسی اولان رب العالمین بربنده سی کریه ایلمینجه رحمتی شیرنی رایکان ویرمز بلکه آنك
شیر رحمتنك جوشه کلمسی بنده نك کریه قیلمسنه موقوفدر * مثنوی * کفت فلیبکوا کثیرا کوش دار * تا بریزد شیر
فضل کردکار * حق تعالی حضرتلری بنده لرینه فلیبکوا کثیرا دیدی انی کوش ایله تا کم کردکارك فضل سودی دوکله
سورهٔ توبه ده اولان آیت کریمه یه اشارتدر فلیضحکوا قلیلا ولیبکوا کثیرا مفسرلر دیمشلردرکه صیغهٔ امر اوزره وارد
اولمش خبردر کافرلرك قیامتده خنده سی قلیل وکریه سی کثیر اولمسنك وجوبنه ولزومنه دلالتدن اوتری تقدیر کلام
سیضحکون قلیلا ویبکون کثیرا دیمك اولور (جزاء بما کانوا یکسبون حق تعالی بونلره جزا ویره جزا ویرمکلکه دنیاده
کسب ایلدکاری شیٔ سببیله پس دنیاده چوق اغلیان آخرتده چوق کولمکه سبب اولورنته کم کافرلر دنیاده چوق کولوب
حظ نفسلرنی ویردکلری ایچون آخرتده چوق اغلسه لر کرکدر * مثنوی * کریهٔ ابر ست وسوز آفتاب * استن دنیا همین
دورشته تاب * کرنبودی سوز مهر واشك ابر * کی شدی جسم وعرض زفت وستبر * کریهٔ ابر وسوز آفتاب اردنیانك
ستونی همان بوایکی رشته یی بولك تاب امری حاضردر بولك معناسنه یعنی بودنیانك انتظامی سحابك کریه سی وآفتابك کرم
اولمسیدر ای حیات قلبیه طالبی سن هم بوایکی رشته یی بولك وکریه قیلمغی وحرارت درونی بریره جمع ایله تا کم قلبك حیات
بوله وایمان واسلام سبزه لریله مزین اولوب پراوله اکر آفتابك سوز وحرارتی وسحابك اشکی اولمیدی عالمده جوهر وعرض
نشو ونما بولمزدی وجسیم وعریض اولمزدی (مثنوی) کی بدی معمور این هرچار فصل) کرنبودی این تب وآین کریه اصل
* بو چار فصل نچن معمور اولورا کر بوحرارت آفتاب وکریهٔ سحاب اصل ومنشأ اولمیدی یعنی اکر آفتابك حرارتی
وسحابك بکاسی اولمیدی بو فصول اربعه معمور اولمزدی ورونق بولمزدی دیمك اولور * مثنوی * سوز مهر
وکریهٔ ابر جهان) چون همین دارد جهان را خوش دهان) جهانك ابرنك کریه سی وآفتابك سوز وحرارتی جهانی چونکم
خوش دهان طوتر یعنی جهانك سحابندن نازله اولان امطارلك وآنك آفتابندن ظهوره کلان حرارت چونکم جهانی
خنداں طوتر جوابی بویتدرکه بیورر * مثنوی * آفتاب عقل را در سوز دار * چشم را چون ابر اشك افروز دار * پس
سندخی عقل آفتابنی سوز وحرارتده طوت دخی کوزکی اشك افروز اولان ابرکبی طوت یعنی کوزکی اشك شعله لندریجی
ابرکبی طوت وخشیت الهیدن وشوق ربانیدن اوتری بکا ایت وعقلك آفتابنی دخی سوز وحرارتده طوتوب
درونکی انکله پرشعله ایت تا کم زمین وجودکده اسرار الهی ازهاری ظهوره کله وانوار ربانی اثماری نشو ونما بوله
وقلبك روضهٔ جنت کبی لطیف وتازه اوله (مثنوی) چشم کریان بایدت چون طفل خرد * کم خور آن نان را که نان آب تو
برد * طفل صغیر کبی سکا چشم کریان کرکدر اول نانی یمه زیرا نان سنك آب رویکی ایلتدی یعنی اکل وشربه مقید اولمه
زیرا اول اکل وشرب سنك الله قتنده اولان یوزك صوینی وعرض وناموسکی ازاله ایدر انکیچونکه اکل وشربه مقید اولمغله
رقت قلب کیدوب کثافت بشریه وکدورت طبیعیه حاصل اولور کثافت بشریه ایسه عبادتدن مقصود اولان ذل
وانکساری منع قیلور وانسانی حیوان سیرت ایلر پس انك لطافت روحانیه سنی ورونق قلبیه سنی ازاله قیلور اما طفل
صغیر کبی بکا ایلك رحمت حق مستلزم اولور پس انسان اول بکا سببیله آب روی معنوی حاصل قیلور وعند الله مقبول
اولور * مثنوی * تن چو با برکست روز وشب ازان * شاخ جان در برکریز ست وخزان * برك تن بی برکی جانست زود * این
ببایدکاستن انرا فزود) تن چونکم روز وشب با برك اوله اندن جان شاخی برکریز اولمقده وخزانده در تنك آزغی وقدرتی جانك
آزقسز وقدرتسز اولمسیدر علی الفور بونی ناقص وآنی زیاده ایلمك کرکدر یعنی بدنکه یمکده وایچمکده رزقلو اوله وقدرت
وقوت بوله روز وشب تنك صقاده اولمسندن جان شاخی کندینك حظنی وقوتنی دوکیجی اولور خزان وقتنده اشجار اوراقنی
دوکیجی اولدیغی کبی تنك آزقلو اولمسی وقوت بولمسی جانك بی رزق اولمسی وضعیف قالمسنه سببدر پس علی الفور بونی

ریاضتله وعبادتله سعی قیلوب کماله یتورملک کرکدر* مثنوی* اقرضوا الله قرض ده زین برک تن* تا بروید در عوض
دردل چمن* قرض ده کم کن ازین لقمهٔ تنت* تا نماید وجه لاعین رأت* اقرضوا الله امرینه امتثال ایدوب بو تن
برکندن خدای تعالی یه قرض ویرتا کم کوکلده اکا عوض صد چمن بته بو لقمه دن تنکی کم وناقص ایله وغدا کی وحظکی
حق تعالی یه قرض ویرتا سکا لاعین رأت وجهی ظاهر ونمایان اوله سورهٔ مزملده اولان ایت کریمه یه اشارتدر (واقیموا
الصلوة) قوللرم صلات مفروضه یه اقامت ومداومت ایلیلک (وآتوا الزکوة) دخی زکات واجبه یی ایتا ایلیک (واقرضوا الله
قرضا حسنا) واللهه قرض ویرلک حسن ویرمکلکله بوندن مراد سائر انفاقات وتصدقاتدر که واجب اولمیه (وما تقدموا
لانفسکم من خیر) وهر نه شیء که نفسکز ایچون تقدیم ایده سز (تجدوه عند الله) الله قتنده انی بولورسز (هو خیرا) انی
خیرلو بولورسز (واعظم اجرا) دخی اجر یونندن اعظم بولورسز هو تأکیددر تجدوه ده که ضمیری ویا خود ضمیر فصلدر
خیرا مفعول ثانیدر تجدوه یه خیرده قرأتدر رفعله (واستغفروا الله ان الله غفور رحیم) استغفار ایلیلک اللهه دن جمیع
احوالده زیرا انسان تفریطدن خالی دکلدر تحقیقا الله تعالی غفور ورحیمدر وایکنجی بیتک مصرع ثانیسی بو حدیث
قدسی یه اشارتدر الله تبارک وتعالی بیورر اعددت لعبادی الصالحین ما لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب
بشر ومحصول بیتین شریفین اولدر که اقرضوا الله قرضا حسنا آیت کریمه سنک موجبنجه بوتنک آزقندن فی سبیل الله بذل
ایله که الله یولنده بذل اولان شیء اللهه قرض ویرملک کبیدر چونکم سن حق تعالی حضرتلرینه کندی حظ نفسکدن قطع
ایدوب قرض حسن ویره سن انک بدل وعوضی روضهٔ دلده نیجه چمن معنوی وازهار روحانی بتورر وعاقبت جنت اعلا یه
یتوررپس لازم اولدیکه تنک بو لقمه سندن کسوب خدای تعالی یه قرض ویره سن وانک یولنده بذل قیله سن تا کم کوزلر
کورمدیکی وجه باقی سکا نمایان اوله وقوللرا ایشتمدیکی جمال حقیقی سکا ظهوره کله (مثنوی) تن ز سرکین خویش
چون خالی کند* پر ز مشک ودر اجلالی کند* تن اکل وشربدن حاصل اولان سرکیندن چونکم کندویی خالی ایلیه
حق تعالی حضرتلری اول تنی مسکدن واجلاله منسوب اولان درردن پرایلر کندلک فاعلی تن اولسه دخی جائزدر یعنی
برتنکه سرکینه سبب اولان اکل وشربدن کندویی خالی ایلیه اول تن کندوسنی مسلک روحانیدن واجلاله منسوب اولان
لؤلؤی معنویدن طلوا یلر که اول غدانک بدلی حق تعالی آنک قلبنی روایح روحانی ولآلی ربانیدن مملو قیلر (مثنوی) زین
پلیدی برهد ویا کی برد* از یطهرکم تن او برخورد دخی اول کمسه بو پلیدلکدن قورتولور ویا کلک ایلتور انک تنی یطهرکم
مفهومندن میوه یر یعنی حق تعالی انی قاذورات دنیا ونجاسات هوای نفس دن پاک وطاهر ایلیوب انک بدنی ارجاس
وانجاس معنویدن طاهر اولمقدن حظ ونصیب آلوردیمک اولورسورهٔ احزابده اولان آیته اشارتدر (انما یرید الله لیذهب
عنکم الرجس اهل البیت ویطهرکم تطهیرا) حضرت عائشه وام سلمه وابو سعید الخدری وانس بن مالک روایتیله ثابتدر که
برکون حضرت رسول اکرم علیه السلام ام سلمه نک خانه سنه کلمشلردی وام سلمه حضرتلرینک فراش مبارکلرنده بر کلیملری
وارایدی بسط ایلدی حضرت اول کلیمک اوزرینه اوتوردیکن حضرت فاطمه رضی الله عنها کیکدن برقاپ نان پاره پخته
ایدوب حضرتک حضور مبارکلرینه کتوردی حضرت بیوردیلر که یا فاطمه اولادلک چاغریله اکل وتناول ایلسونلر پس
بعد الطعام حضرت اول کلیمک برجانبنی بونلرک اوزرینه اورتوب بیوردیکه یارب بنم اهل بیتمدن رجسی کیدرویا کیزه
وطاهر قیل ظاهرا وباطنا اول زمان بو آیت نازل اولدی انکیچون بو بش کمسیه آل عبا دیرلر نته کم بو بیتده اشارت واردر
(بیت) آل العباء رسول الله وابنته* والمرتضی ثم سبطاه اذا جمعوا* وتفسیر شریفی تحقیقا الله تعالی دیلمزالا دیلرسزدن
اذهاب وازاله ایلیه رجسی یعنی عذاب وغضبی ای اهل بیت رسول الله وتطهیر ایلیه سزی تطهیر بالغا تمکلله وحضرت
مولانانک بو کلامندن منفهم اولان نکات اولدر که هر شول کمسه که بو اکل وشربدن اجتناب اتمه یلیدلکدن خلاص
اولوب آنک تنی تطهیر الهیدن نصیب بولمز واخلاق اهل بیتله متخلق وارزاق آل عبا ایله متلذذ ومتذوق اولمز (مثنوی)
دیو می ترساندت که هین وهین* زین پشیمان کردی وکردی حزین* کر کدازی زین هوسها تو بدن* پس پشیمان وغمین
خواهی شدن* دیوسنی قورقودر که اکا اول بو ترک اکل وشربدن پشیمان اولورسن وحزین اولورسن اکر بو هوسلردن
بدنکی اریده سن پس پشیمان وغمکین اولورسن بس با ء عربیله دخی جائزدر که معنی بویله اولور زیاده پشیمان وغمکین اولورسن
یعنی چونکم ترک اکل وشرب اتمکله ریاضته مشغول اوله سن شیطان سنی قورقودر بویله دیو که زنهار زنهار بو ترک اکل
وشرب ایلمکدن عاقبة الامر پشیمان اولورسن ومحزون قالورسن اکر بو کونه هوسلردن بدنکی اریده سن وضعیف
ونحیف ایده سن صکره پشیمان وغمکین اولورسن وچوق الم واضطرابده قالورسن (مثنوی) این بخور کرم ست ودارو ی
مزاج* وان بیاشام از پی نفع وعلاج* هم برین نیت که این تن مرکبست* آنچه خو کردست آنش اصو بست* شیطان
دیر بونی یی کرمدر ودارو ی مزاجدر وانی ایچ نفع وعلاجدن اوتری هم بو نیت اوزره که بو تن مرکبدر اول نسنه یی که بدن

خوني ايلمشدر اول اكا اصوبدر يعني ديو لعين بو كونه وسوسه ايدوب ديركه شو غدالري كه حار ورومعده يه نافع ومزاجه
علاجدر واشربه دن شو كونه شرابي ايچ نفع وعلاجدن اوتري تا قوي المزاج اوله سن وصحت وقدرت بوله سن وصورت
صلاحدن كاوب حتى نفسك حظ ايلديكي احاديث شريفه لي حجت وبرهان كتوروب ديركه حضرت نبي عليه السلام
المؤمن القوي خير واحب الى الله من المؤمن الضعيف بيورمشدر بو حديثك مقتضاسنجه اكل وشرب ايله قوي اولان
مؤمنلردن اوله سن وبدنكي بسله هم اول نيت اوزره كه بو بدنك روحك مركب ومطيه سيدر اكا رفق ايلمك لازمدر كما
قال عليه السلام نفسك مطيتك فارفق بها زيرا هرنه كه بدن اعتياد ايليه اكا اعتياد اولديغي شيلري ويرمك اولى
واصوبدر پيغمبر عليه السلام حضرتلري اعط كل بدن ما تعوده بيورمشدر (مثنوى) هين مكردان خوكه پيش آيد
خلل * در دماغ ودل برآيد صد علل * اينچنين تهديدها آن ديودون * آرد وبر خلق خواند صد فسون * ودخي اول ابليس
بو كونه مكر وتلبيس ايدوب ديركه زنهار خوي وعادتكي دوندرمه زيرا اوكه بوزخلل كلور دماغ وقلبكده يوز علل طوغر
بونك كبي تهديدلري اول ديو دون كتوررذخي خلق اوزره نيجه فسون وفسانه اوقور يعني ديركه اگاه اول خويكي دوندرمه
ومعتادكي ترك ايلمه زيرا اوكه فساد وخلل كلور ودماغ قلبكده رياضتدن نيجه امراض وعلل پيدا اولور بونك كبي
تهديدلري وتخويفلري اول دني شيطان ايلر وطوزوب خلق عالمه نيجه افسون اوقور وحيله ايدوب بو كونه مكر پرده لرني
طوقور * مثنوى * خويش جالينوس سازد در دوا * تا فريبد نفس بيمار ترا * كين ترا سود است از درد وغمي * گفت
آدم را همين در گندمي * ابليس كندوسني دوا ايلمكده جالينوس دوزرتا سنك بيمار اولان نفسكي الدادركه بو سكا
درد وغمدن سود ومنفعتدر گندم خصوصنده آدمه هم بوني ديدي يعني ابليس پرتلبيس سكا دوا اقيلمق ونفسكه معالجه
ايلمك خصوصنده كندوني مشربه موافق جالينوس كبي بر طبيب حاذق دوزرتا كم سنك هوا وهوسله مريض اولان نفسكي
فريفته قيله وسني بو لعبله الدايه واضلال ايليه بو يله ديركه بو غدا ودوا سكا بر درد وغمدن اوتري نافعدر كركدركه بدنكه نافع
اولان وجسمكه قوت ويرن شيلردن اعراض ايتميه سن حضرت آدم عليه السلامه هم كندمي اكل ايتمك خصوصنده
بوني ديدي نته كم حضرت خدا سورۀ طه ده اندن حكايت ايدوب بيورورلر فوسوس اليه الشيطان قال يا آدم هل ادلك
على شجرة الخلد وملك لا يبلي وسورۀ اعرافده دخي بيورورلر فقال ما نهيكما ربكما عن هذه الشجرة الا ان تكونا ملكين او تكونا
من الخالدين وقاسمهما اني لكما لمن الناصحين * مثنوى * پيش ارد هيهى وهيهات را * وزلويشه پيچد اولبهات را *
همچو لبهاي فرس در وقت نعل * تا نمايد سنگ كمتر را چو لعل) سنك اوكه هيهى وهيهات كتوررذخي لويشه دن سنك
ابلريكي بوكر نعل وقتنده فرسك ابلري كبي تا كمتر وحقير سنگي لعل كبي كوستره لويشه يواشه ديدكاري شول ايكي اغاجدركه
نعل بندلر سركش اولان فرسك نعل وقتنده برونه اورورلر وآني بو اسلوب ايله ضبط قيلورلر يعني ابليس پرتلبيس سنك اوكه
نيجه وسوسه ودغدغه لر كتوررود يركه هي هي نه ايشلرسن كنديكي بيهوده يره ضايع ايلرسن هيهات كه سن بو رياضتله
برمرتبه يه ايره سن اوليا وانبيانك كورد كلرني سندخي كوره سن مكر وحيله يواشه سني سنك لبلركه اوروب انكله چنكم
پيچيده قيلور نته كم نعل وقتنده سركش فرسك لبلرني نعل بندلر يواشه ايله صيقرلر اولذخي سنك قلب روحكي اويله صيقر
تا كم كمتر وادني اولان سنك پاره لرني شكالعل وياقوت يكي كوستره وسني آب حيات نوش ايلمكدن كيروقويوب في الحقيقه
سنك پاره اولان لعل وياقوته سني طالب وراغب قيلور (مثنوى) گوشهات گيرد او چون گوش اسب * مي كشاند سوى
حرص وسوى كسب * بر زند بر پات نعلي ز اشتباه * كه بماني تو ز درد آن ز راه) ديو لعين سنك قولاقلريكي طوتراسبك قولاغني
طوتدقلري كبي حرص جانبنه وكسب وكار طرفنه چكر شك واشتباهدن سنك اياغكه بر نعل اورركه سن اول نعلك
درد والمندن يولدن قالورسن يعني اول شيطان نعل بندلر آتك قولاغني طوتوب چكديكي كبي سنك من حيث الباطن
قولاقلريكي طوتوب حرص وكسب جانبنه چكر وحق تعالينك رزاقيتنه اولان توكل واعتمادكي خراب ايدوب يقر وكسب
وكار جانبنه ترغيب وتحريض ايلر وعقلكي كسب وكاره متعلق اولان حجج وبراهينله الزام ايلر شبهه وكماندن سنك پاي
روحكه وقدم عقلكه بر نعل اورركه سن اول شبهه وكماندن اولان نعلك درد واضطرابندن يولدن قالورسن وسير الى اللهدن
محروم اولورسن * مثنوى * فعل او هست آن تردد در دو كار * اين كنم يا آن كنم هين هوش دار * آن بكن كه هست
مختار نبي * آن مكن كه كرد مجنون وصبي * اول ابليسك فعلي ايكي ايشده تردد وتوقفدر بوني مي ايلسم يا اوني مي اي متردد
اگاه اول عقل طوت اني اختيار ايله كه حضرت نبينك مختاريدر اني ايلمه كه مجنون وصبي ايلدي يعني ابليس لعينك سنك
پاي عقلكه نعل اوره سي ندر ديرسك ايل دنيوي واخروي اولان ايكي كارده سنك متردد ومتحير اولمقلغكدر قلبكه وسوسه
ودغدغه دوشوب ديرسن كه عجبا بو دنيا كارني مي ايشلسم ويا خود آخرت كارني مي ايشلسم اي متردد اولان كمسه عقل
طوت وبو كلامي استماع ايت اول عملي ايشله كه حضرت نبي صلى الله عليه وسلمك مختار ومقبوليدر اول عملي ايشلمه كه اني

مجنون وصبی ایشلدی مجنون وصبینك ایشلدکاری واختیار ایلدکاری عمل کاردنیادرکه حق تبارك وتعالی آنك حقنده
قرآن مجیدنده (اعلموا انما الحیوة الدنیا لهو ولعب) بیوردی وهر کیمکه لعب ولهوه مشغول اولسه یا دیوانه دریا خود
صبیدر زیرا ذوی العقولدن اولان ورجال مرتبه سنه بالغ اولان کمسنه لر لعب ولهوه مشغول اولمزلر واهذا قیل *بیت*
بازیچه ایست طفل فریب این متاع دهر * بی عقل مردمانکه برو مبتلا شدند * مثنوی * حفت الجنة بچه محفوف
کشت * بالمکاره که از وافروز کشت * جنت محفوف ومحاط اولدی نه ایله محفوف اولدی مکاره ایله مستور ومحجوب
اولدی زیرا اول مکارهدن کشت زیاده اولدی یعنی پیغمبر علیه السلام حفت الجنة بالمکاره بیوردی چونکم جنتك
اطرافی مکاره وشدایدله احاطه اولندیسه زرع اخروی وریع روحانی اول مکارهدن زیاده اولدی ونشو ونما بولدی پس
نفسنه مکروه اولان والم واضطراب کلان شیلردن اجتناب ایله زیرا اول بلا والم سبب رحمت وکرم وراحت ونعم اولمق
مقرردر بو حدیث شریفك تفسیری جلد ثانیده بر مقدار پرسیدن موسی علیه السلام سر خنده مرورایلدی (مثنوی)
صد فسون آرد ز حیلت وز دها) که کند در سله کر هست اژدها) که بود آب روان بربندد ش) ور بود حبر زمان برخندد ش)
شیطان حیله وزیرکلکدن نیجه فسون کتورر که اول کمسه یی سبدنه قورا کر اژدرها ایسه ده یعنی ابلیس پرتلبیس
حیله وذکاوتدن نیجه بوز افسون کتورر که برکمسه اکر اژدرها کبی قوی وشدید اولسه انکله مقاومت ایده میوب
اول دنی لعین انی کندی حیله وخدعه سی سله سنك ایچنده حبس ایلر اکر آب روان اولسه انی بغلر واکر زمانك حبری اولسه
اکا کولر یعنی برکمسه فرضی راه الهیده آب روان کبی جاری اولسه انی برمکر وافسونله باغلر وجریاندن وسیراندن
کیرو ایلر واکر برکمسه علامه زمان وبحر علم وعرفان اولسه انی برمکر ایله اضلال ایدوب اکا خنده قیلور واستهزا ایلر
مثنوی عقل را با عقل یاری یار کن * امرهم شوری بخوان وکار کن * پس شیطانك مکر وحیله سندن امین اولمق
استرسك عقلکی بر یارك عقلنه یار ومصاحب ایله امرهم شوری آیتنی اوقو وانك موجبنجه کار ایله سورة حم ده اولان آیته
اشارتدر (والذین استجابوا لربهم) مقدم اولان ایت که للذین امنوا درانك اوزرینه معطوفدر یعنی الله قتنده خیرلو وابقی
اولان دولت دخی شول کمسنه لر ایچوندر که استجابت ایلدیلر ربلری ایچون اعان مراد قوم انصاردر اول زمانده که
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بونلری اعانه دعوت ایلدی هزار اطاعت ورغبتله ایمانی قبول ایدوب اجابت
ایلدیلر (واقاموا الصلوة) ودخی صلاته اقامت ایلدیلر بالشرائط والارکان (وامرهم شوری بینهم) وبونلرك هر کاریده
مشورتدر ما بینلرنده قال البیضاوی لا ینفردون برأی حتی یتشاوروا ویجتمعوا علیه وذلك من فرط تدبرهم وتیقظهم
فی الامور وهی مصدر بمعنی التشاور (ومما رزقناهم ینفقون) وبزم اعطا ایلدیکمز اموالدن انفاق ایدرلر فی سبیل الخیرات
پس بوندن لازم کلدیکه بر عاقل ودانا اولان اهل حقله مشاوره ایلیه سن تا کم انك عقل ورأینك بیوردیغی اوزره عمل قیلوب
نفس الامره واصل اوله سن (نواختن مصطفی علیه السلام ان عرب مهمانرا وتسکین دادن اورا از اضطراب وکریه ونوحه
که بر خود میکرد بر خجالت وندامت وآتش نومیدی (مثنوی * این سخن پایان ندارد آن عرب * ماند از الطاف آن شه
در عجب * خواست دیوانه شدن عقلش رمید * دست عقل مصطفی بازش کشید * بو اسرار ومعارف سوزی پایان
ونهایت طوتمز اول مهمان عرب اول شاهك لطفلرندن تعجب وحیرتده قالدی بو کار عجیبی مشاهده ایلدکده
دیوانه اولمق استدی آنك عقلی اورکدی وصچرهدی اما حضرت مصطفی علیه السلامك دست عقلی انی
کیرو چکدی یعنی اول مهمان اول سلطان عالیشاندن بو حالت وخصلتی کوردیکی کبی حیران وسکران اولوب دیوانه
اولمق استدی ولیکن اول سلطانك دست عقلی آنی مرتبه سکردن عالم صحوه چکوب کتوردی وعقل وتدبیر مرتبه سنه
کتوردی * مثنوی * کفت این سو آ بیا مدا نچنان * که کسی برخیزد از خواب کران * کفت این سو آمکن هین با خود آ
که ازین سو هست با تو کارها * اول حضرت علیه السلام اکا بو جانبه کل دیدی پس اول دخی فوری عالم عقله کلدی
آنجلین که برکمسه خواب کراندن قالقر اول حضرت علیه السلام اکا دیدی بو جانبه کل سکر وحیرت قبول ایلمه اکاه
اول کندیکه کل زیرا بو جانبده سنکله کارلر واردر یعنی حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم اول مهمانی مرتبه سکردن
مرتبه صحوه دعوت ایدوب بیوردیکه عالم عقل جانبنه کل اول دخی اول حضرتك امرنی قبول ایدوب عالم عقله کلدی مثلا
آنجلین که برکمسه خواب کراندن اویانوب قالقار وعقلی وادراکی انك باشنه کلوب پس اول حضرت علیه السلام اکا تنبیه
وتأکید ایدوب بیوردی عالم جانبنه کل وسکر وحیرت مرتبه سن قبول ایلمه زینهار کندیکه کل وعقلکی باشکه جمع
قیل زیرا که بو طرفدن سکا نافع نیجه کارلر واردر که اول عقل وصحو مرتبه سنه کلمینجه سکا میسر اولمز واول کارلردن مراد
ایمان واسلامدر که سکر مرتبه سنده اولنلره بو ایمان واسلام دولتی وانبیایه متابعت قیلمق سعادتی میسر دکلدر پس بوندن
معلوم اولور که مرتبه سکر وحیرتدن مرتبه صحو وعقل اولی وافضلدر زیرا فرق وتمییز بو مرتبه ده حاصل اولور وکمال

انسانی بومرتبه‌دن بولنوراتکچون حضرت رسول علیه السلام آنی ازل مرتبه‌ده قومیوب مرتبهٔ عقل وصحوه کتوردی وایمان واسلامی قبول ایلمك مرتبه‌سنه یتوردی * مثنوی * آب برروزد در آمد درسخن * کای شهید حق شهادت عرضه کن * تا کواهی بدهم وبیرون شوم * سیرم ازهستی دران هامون شوم * اول حضرت علیه السلام آنك یوزینه صو اوردی اول مهمان فوری سوزه کلدی ودیدیکه ای شهید حق بکا شهادت عرض ایله تاکم شاهدلك ویرم وبو مرتبه‌دن طشره صحرایم وارلقدن سیرم اول هامون طرفنه کیدم شوم بونده روم معناسنه اولوروهامون صحرای واسعه یه‌دینوریعنی نته کم برعقلی کیدن کسه‌نك یوزینه صو صاچوب عقلنی باشنه کتوردکاری کبی اول حضرت دخی انك وجهه باطننه آب حیات عرفان رش ایلیوب اوردی فی الحال اول بیهوش سوزه کلدی بویله دیوکه ای حق تعالینك شاهدی ودخی آنك عبادی اوزره شهادت ایلیجی نبی بکا شهادت ایلمکاککی تلقین ایله تاکم حق تعالینك وحدانیتنه وسنك رسالتکه وحق نبی اولدیغکه شاهدلك ویرم وبو کفر وعصیان محلی اولان وجود مجازی مرتبه‌سندن طشره کیدم بو وجود مجازیدن بن طویدم واوصاندم استرسکه اول صحرای بیچون جانبنه کیدم وارض الله واسعه بی سیرایدم * مثنوی * مادرین دهلیز قاضیٔ قضا * بهردعوی الستیم وبلا * برقضاء الهی قاضیسنك دهلیزنده الست وبلی دعواسندن اوتری یرسورهٔ اعرافده اولان آیته اشارتدر (واذا خذ ربك من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم) ذکر ایله یا محمد شول وقتی که سنك ربك اخذ ایلدی یعنی اخراج ایلدی بنی آدمك ظهرلرندن وصلبلرندن انسال واولادلرینه تولد ایلدی قرنا بعد قرن من ظهورهم بدل بعض من الکل در من بنی ادمدن) واشهدهم علی انفسهم من باب التمثیل والتخییلدر وبونلرا شهاد ایلدی نفسلری اوزره یعنی بونلرك نفسلری اولدی الست بربکم دیمك پس دیدیکه الست بربکم (ای مالك امرکم ومربیکم علی الاطلاق علی ارادة القول در (قالوا بلی شهدنا) دیدیلرکه یارب شهادت ایلدك نفسلرمز اوزره واقرار ایلدك وحدانیتکه (ان تقولوا) مفعول لهدر تقدیر کلام بز بونلرك نفسلرنده دلائل واضحه وبراهین ساطعه نصب ایدوب بونلردن اول زمان میثاق اتممز کراهة ان تقولوا بونلرك دیمکلکارنی کراهتدن اوتری بو تقدیرجه مضاف محذوف اولور (یوم القیمة انا کنا عن هذا غافلین) قیامت کوننده دیمکلکارنی یعنی دیمیه‌لرکه تحقیقا بز بوندن غافل ایدك وبیلمزدککه بو کاسعی ایلیه‌لك دهلیز ایکی قپو ما بیننده درلر بوندن مراد دنیادر بدایته نهایت ما بیننده برمرتبه اولدیغیچون دهلیزه مشابه اولمشدر وقضا قاضیسنك محکمه سنك قپوسی اوکی کبی کلمشدر وانسان قاضیٔ قضانك دهلیزی کبی اولان دنیایه بلی دعواسنی اثبات ایلمکدن اوتری کلمشدر وبو دهلیز محکمهٔ الهیه‌دن انی اثبات ایلمینجه دك محبوس اولمشدر کرکدرکه عالم الستده ایلدیکمز دعوایی بو عالمده اثبات ایلیه‌وز * مثنوی * که بلی کفتیم وان از امتحان * فعل وقول ما شهودست وبیان * زیرا عالم ارواحده بز بلی دیدلك واندن اوتری امتحان جهتندن بزم فعلمز وقولمز شهود وبیاندر یعنی الله تبارك وتعالی عالم ارواحده اولان آدمك روحلرینه خطاب ایدوب الست بربکم دیدکده بزکه بنی آدمز جمله‌مزك روحلری بلی یارب سن بزم ربمز وپروردکارمزسن وبزسنك مخلوقك وبنده‌لكایز دیدلك اول پادشاهك ربوبیتنه وکندومزك عبودیتنه اقرار ایلدك پس حق تبارك وتعالی اول دعوایی فعلا وقولا اثبات ایلمکدن اوتری بزی بو دنیا محکمه‌سنه کوندردی واول دعوایی اثبات ایلمکدن اوتری بزم فعلمز وقولمز من حیث الامتحان اکا شاهدلردر وبیاندرکه مجرد دعوا بلا شهود ولا بیان مقبول دکلدر پس عالم الستده ایلدیکمز دعوی هم مقبول دکلدر مادامکه بزانی بو دنیاده فعل وقول شاهدلریله اثبات ایلمیه‌وز چوق کسه‌نك روحی اول عالمده جمله یه موافقت ایتمکله بو بیت حقده اقرار ایدوب بلی دیدی ولیکن انك حقیقتنده اول اقرارك صدقی ثابت اولمدیغندن بو دنیایه کلدکده فعلا وقولا دخی اول دعوایی اثبات ایلدیوا امتحان قیلندقده فعلا وقولا آنی اثبات ایلمکه قادر اولمیوب کذبی ظهوره کلمشدر پس اول عالمده بو بیت حقده اقرار ایلمنك فائده‌سی اولمز تا بونده کلدکده انی فعل وقول شاهدلریله اثبات ایلمینجه قولا اولان شهادت اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله دیو لسانله اقرار ایلمکدر وفعلا اولان شهادت صلات مفروضه‌یه اقامت وزکات مالی ادا قیلمق ورمضان شریفی صائم اولمق واستطاعت بولنورسه بیت الحرامی زیارت قیلمقدرکه دین اسلام بو بش نسنه‌نك اوزرینه بنا اولنمشدر مادامکه برکسه لسانله اقرار وارکانله کار ایلمیه انك ریسنه ایمانی ثابت اولمز پس عالم الستده جمهوره موافقتله بلی دیدیکی بو دنیاده ثبوت بولمز * مثنوی * ازچه دردهلیز قاضی تن زدیم * نی که ما بهر کواهی آمدیم * چند دردهلیز قاضی ای کواه * حبس باشی ده شهادت ازبکاه * پس نه سببدن قاضینك دهلیزنده خاموش اولدق بزشاهدلکدن اوتری کلمدکمی قاضینك دهلیزنده ای شاهد نیچه‌یه دك حبس اولورسن ارکندن شهادت ویریعنی چونکم عالم ارواحدن بو عالم دنیایه بز شاهد اولمقدن واول عالمده ایلدیکمز دعوایی فعلا وقولا اثبات قیلمقدن اوتری کلدك پس نه سببدن قاضیٔ حقیقتك دهلیزخانه‌سی کبی اولان دنیایه کلدکده اول شهادتی فعلا

وقولا اداقیلمقدن تارك اولدق وسكوت قیلدق بز بودنیایه حق تعالینك وجدانیتنه وربوبیتنه شهادت ایلمكدن اوتری وانك انبیاسنك اندن كتوردكارینه اقرار قیلمقدن اوتری كلمدكمی مقرردركه بودنیایه بوخصوصده فعلا وقولا شاهد اولمقدن اوتری كلدك قضیه بونك اوزرینه درای كواه قاضئ حقیقینك دهلیزخانه سنده پس نجیه دك حبس اولهسن پس فعلا وقولا اركندن شهادت كتوروب كندیكی بو حبسخانهٔ دنیادن خلاص ایدوب ناچیلرزمرهسنه وازادلر كروهنه ایركورن كم قیود بشریتدن آزاده اولهسن ومراتب احراری بولهسن (مثنوی) زان بخواندند بدینجا تا كه تو * آن كواهی بدهی وناری عتو * ازلجاج خویشتن بنشسته * اندرین تنكی لب وكف بسته) اندن اوتری سنی بونده اوقودیلر تا كه سن اول شهادتی ویرهسن دخی عتو وعناد كتورمیهسن كندی لجاج وعنادكدن اوتورمش سن بو تنكلك ایچره السكی ولیكی شهادتدن باغلمش سن یعنی ای آدم بودنیایه سنی آندن اوتری دعوت ایدوب كتوردیلر تا كم سن اول فعلا وقولا اولان شهادتی ویرهسن ولسان ایله اقرار ایدوب اركانله عمل قیلهسن وعصیان وطغیان كتورمیهسن وكندیكی اهل لجاج وعنادمرتبهسنه یتورمیهسن اما عجبدركه سن كندی لجاج وعنادكدن مقام طبیعتده اوتورمش سن بوجای مضیق ایچره السكی زكات وصدقه ویرمكدن ودیلكی توحید وتسبیح الهی قیلمقدن وشهادت كلمهسن كتورمكدن باغلمش سن اكر بومقام طبیعتدن ومرتبهٔ مضایقهدن خلاص اولمق استرسك لسانكی واركانكی فتح ایله تا لسانك اقوالكه شاهد اوله واركانك اعمالكه شهادت قیله (مثنوی) تا بندهی آن كواهی ای شهید * توازین دهلیزكی خواهی رهید) یك زمان كارست بكزار وبتاز * كاركوته رامكن برخود دراز * خواه در صد سال وخواهی یك زمان * این امانت وا كزار ووارهان) ای شاهد مادامكه سن اول شهادتی ویرمیهسن سن بو دهلیزدن نچون خلاص اولهسك كركدر كار برزماندر ادا ایله وچاپ كوته اولان ایشی كندی اوزریكه اوزون ایلمه استرایسك بوزییلده واسترسك برزمانده بو امانتی ادا ایله وقورتل مادامكه سنك اوزریكه فرض وواجب اولان فعلی وقولی اولان شهادتی ای شاهد ادا قیلمیهسن سن بو دهلیز جهاندن وحبس چارارکاندن نچون خلاص اولورسن بلكه بوچارارکانك حبسنده قالوب بعد الموت سجن دوزخه مبتلا اولورسن الحاصل بودنیا برزمان قلیلدر وبوعبد اوزره تكلیف اولنان شهادت قولی وفعلی برزمانلق كار وایام اخرته نسبت برآنلق عملدر پس بودنیاده اول برزمانده اولان كاری ادا ایله وآخرت جانبنه سرعت ایدوب چاپ كوتاه اولان كار وعملی كندی اوزریكه اوزون ایلمه زیرا اكر بودنیاده زمان قلیلده اوله جق كاردینی اداقیلمزسك یوم اخرتده اول دنیاده اولان بار عملك مشقتندن زیاده سكا نیجه مشقت كثیره وزحمت وفیره چكدیررلر اما اكر بوزمان یسیرده اولان كاری بودنیاده ادا ایلیهسك اولورسك یوم اخرتده كار عسیردن خلاص اولورسن پس استرسك اول تكلیف اولنان كاری بوزییلده یرینه كتورمامور اولدیغك مقامه یتورواسترسك برزمانده مدت عمركده بو تحمیل وتكلیف اولنان امانتی ادا ایدوب كندیكی قورترامانتدن مراد انسانك مكلف اولدیغی فرض وواجب اولان عمللردركه حق تعالی انا عرضنا الامانة علی السموات والارض والجبال فأبین ان یحملنها واشفقن منها وحملها الانسان آیتنك موجبنجه اول امانتی یرلره وكوكاره وطاغلره عرض ایلدك آنی ارتكاب ایلمكدن ابا واشفاق ایلدیلر وانسان حامل اولوب مرتكب اولدی پس لازم كلدیكه بار امانتی كوتوره وامر اولندیغی یره یتوره اكر تكاسل ایدرسه وتغافل ایتمنه كیدرسه عاقبة الامر اخرتده كار برطاعتده اولدیغی زحمت ومشقتدن زیاده زحمت ومشقتلر چكدیررلر پس استرسه بودنیاده زمان قلیلده اول برمقدار ثقل طاعاتی چكوب قورتلسون واسترسه ایام طویلهٔ اخرتده مدت مدیدده اول بار امانتی یرینه كتورمدكنك زحمتنی چكدكدنصكره قورتلسون * دربیان آنكه نماز وروزه وهمه خیرهای بیرونی كواهیاست برنور اندرونی (مثنوی) این نماز وروزه وحج وجهاد * هم كواهی دادنست از اعتقاد * این زكات وهدیه وترك حسد * هم كواهی دادنست ازسر خود * بو نماز وروزه وحج وجهاد وهم اعتقاددن شهادت ویرمكلكدر بوزكات وهدیه وحقد وحسدی ترك ایلمك هم كندینك سرندن شهادت ویرمكدر یعنی بو صلات وصوم وحج وجهادكه امور شرعیه وعبد اوزره تكلیف اولنان اعمال مرعیهدندر بونلری ادا ایلمك بركسه كندی باطننده اولان اعتقادندن شاهدلك ویرمكدر بو یله دیوكه بنم عقیدهم كفر وعصیاندن پاك وطاهردر واعتقادمك درست وصحیح اولدیغنه بواعمال مفروضهیی ادا ایلدیكم شاهد قویدركذلك بوزكات وصدقه ویرمك وبردوستنه هدیه كتورمك وحسدو بغضی ترك ایلمك هم كندی سرندن وقلبنك محبتندن شاهدلك ویرمكدر زیرا مالنك زكاتنی ویرمك الله تعالینك آتوا الزكوة امرینه امتثال ایدوب باطننده ایمانی اولدیغنه شهادت ایدر وبردوستنه هدیه كتورمك انك باطننك محبتنه وانك اكا حسد وبغضی اولمدیغنه دلالت ایدر وبو وجهله افعال صوری احوال قلبه شاهد اولور ودلالت قیلور (مثنوی) خوان مهمانی پی اظهار راست) كای مهمان ما باشما كشتیم راست * مثلا خوان وقونقلق راست ودرست اولانی اظهار ایچوندر بویله دیوكه ای اولورلر

برسنز کله راست ودرست اولدقکه درونمزده سزه حقد وحسد یوقدر ودرونمزك صافی وخالص اولدیغنه دلیل وشاهد
بو ضیافت ورعایت دلالت ایدر * مثنوی * هدیها وارمغان وپیشکش * شد کواه آنکه هستم با تو خوش *
زیرا هدیه لر وارمغان وپیشکش آنك شاهدی اولدیکه سنکله بن خوش اولدم یعنی بو افعال صوری سنکله بن خوش
اولدم دیمکه شهادت ودلالت ایدر * مثنوی * هر کسی کوشد بمالی یا فسون * چیست دارم کوهری در اندرون *
کوهری دارم زتقوی یا سخا * این زکات وروزه بر هر دو کوا * جهانده هر برکسه برمال ایله ویا افسون وحیله ایله سعی
ایلر بوندر درونده برکوهر طوترم دیمکدر مصرع ثانیده چیست مصرع اولده اولان مال وافسون ایله سعی ایلر
دیدکلرندن سؤال دارم کوهری در اندرون اکا جوابدر اکثر نسخه‌ده چیست واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی بوذکر
اولنان کبی اولور وبعض نسخه‌ده دخی جست واقع اولمشدر حتی شارحلر بو نسخه‌یه اعتماد ایدوب معنایی بو نسخه‌یه
موافق ویرمشلردر دیمشلردر که جهانده هر برکسه سعی وکوشش ایلر برمال ایله ویاخود برفسون وطراقتله بو ایله دیو که
درونمده جست ولطیف بر طوترم لیکن اولکی نسخه اصح واول معنی اولیدر بو جهانده هر برکسه یا مال ایله ویاخود
افسون وریا ایله سعی وکوشش ایلر بو مال ایله سعی ایلك ندر درونمده برکوهر طوترم دیمکدر مثلا تقوادن ویاخود سخادن
درونمده برکوهر طوترم بو زکات وصوم هر ایکیسنه شاهددر یعنی جهانده هر شول کسنه که صوم وریاضتله کوشش
ایلر آنك صوم وریاضتی باطننده اولان کوهر تقوا اسنه شهادت ایلر وشول کسنه که بذل مال ایتمکله کوشش ایلر انك
زکات وصدقه ویرمسی قلبنده اولان جوهر سخاسنه دلالت ایلر وبیت اولك مصرع اولنده اولان افسون لفظنده ایکی
وجه قابلدر بر وجه بودر که افسون بونده مجرد فعل وقولدن استعاره اوله بو تقدیر اوزره هر شول کسنه که جهانده یا مال ایله
ویاخود فعل وقول ایله کوشش ایلر اول ندر دیر سك انك معناسی درونمده برکوهر طوترم دیمکدر وبر وجه دخی بودر که
افسوندن مراد ریا ایله اولان فعلدن وقولدن استعاره اوله محله اوفق وانسب اولان بودر که ایکی بیتدن صکره کله جك
کر بطراری کند بیتی بو معنایی مؤید ومفسر اولور * مثنوی * روزه کوید کرد تقوی از حلال * در حرامش دان که
نبود اتصال * وان زکاتش کفت کو از مال خویش * می دهد پس چون بدزدد زاهل کیش * مثلا صوم لسان
حال ایله دیر که بو کسنه حلالدن پرهیز ایلدی بیل که انك حرامه میل واتصالی اولمز وآنك اول زکاتی دیدیکه اول کسنه
کندینك مالندن محتاجه زکات ویریر پس اهل کیشدن نیچه اوغورلر یعنی مثلا برکسنه صائم اولسه انك صومی لسان
حال ایله صومنه واقف وعالم اولان کسنه لره بویله دیر که بو کسنه حلال اولان اکل وشربدن وجماعدن کندوینی حفظ ایدوب
پرهیز قیلدی تحقیق بونی بیل که اول صائمك حرامه میل واتصالی اولمز زیرا حرامه میلی اولسیدی حلالدن نیچون
پرهیز ایلردی دیمکی آنك صومی اشعار ایلر وکذلك برکسنه مالنك زکاتنی اخراج ایدوب فقرایه ویرسه آنك اول زکاتی لسان
حال ایله دیر که اول کسنه کندی مالندن ویریر پس اهل مذهب اولنلردن نه حال ایله استراقه قیلور انك زکات ویرمسی سارق
اولمدیغنه وصائمك صومی حرامه میل قیلمدیغنه دلالت وشهادت ایدرلر ولیکن کاه اولور که بعض مرائیلر بو کونه حیله
وافسون ایله خلقی فریفته ایلمکدن اوتری اظهار ایدرلر بو تقدیرجه شاهد زور قیلنمدن اولوب شهادتلری محکمة الهیده
مقبول اولمز نه کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر * مثنوی * کر بطراری کند پس دو کواه * جرح شد در محکمۀ عدل
اله * اکر عملی طرارلقله ایلرسه پس ایکی شاهد حق تعالینك محکمۀ عدلنده مجروح ومردود اولدی طرار اصلنده شق
جیب ایلین کسنه یه دیرلر بونده اهل تزویر واصحاب سمعه وریادن عبارت اولور یعنی اکر برکسنه فعلی وقولی طراز
وحیله کارلقله ایشلرسه انك اول ایکی شاهدیکه مراد اندن فعلی وقولیدر حق تبارك وتعالینك محکمۀ عدلنده
مردود ونامقبول اولور زیرا آنك فعلی وقولی لله وفی الله دکلدر بلکه خلقی کندی یه صید ایلمکدن اوتری حیله وتزویردر
(مثنوی) هست صیاد ار کند دانه نثار * نی زرحم وجود بل بهر شکار * مثلا صیاد اکر دانه‌یی طیور ایچون نثار ایلرسه
انلره رحم وجودندن اوتری دکلدر بلکه انلری شکار ایلمکدن اوتریدر مرائیلرك شانی هم صیاد کبیدر مالنی بذل ایلمسی
وناسه لر کبی انلره لطیف وخوش آینده سوزلر سویلمسی لله وفی الله مجرد انلره مرحمت اولدیغندن وجود وسخا قیلدیغندن
دکلدر بلکه انلری شکار ایدوب کندیسنه مرید ومعتقد قیلمق استروانلری بو حیله ایله صید ایدوب دام تزویرینه
قید ایلمك مراد ایلر * مثنوی * هست کربه روزه دار اندر صیام * خفته کرده خویش بهر صید خام * کربه وقت صیامده
روزه دار در کندوینی صید خامدن اوتری خفته ایلمشدر کربه نك صیام وقتنده روزه دار اولمسی بو وجهله اولور که انك
ساکن اولدیغی خانه‌ده اولان کسنه لر مثلا بالکلیه صائم اولسه لر اولدخی وقت صیامده بالضروری صائم اولوب شکلا انلره
مشابه اولور وکندوینی خام وحقیر اولان موشجه ویا برقوشی صید ایلمکدن اوتری برکوشه‌ده خفته شکلنده ایلرومراقبه یه
واروب برزمان الن یوزین یورور برزمان دخی سرجزانو ایدوب اویورانی کورن برکندی حالنده ضرر وسز وزیانسز حیوان

صانورلیکن آنك بو وجهله حالت وهیئتی همان طبعنه موافق برشکار کورنجه اولوراولدمکه شکاری کوره اندن اول
صورت صلاح کیدوب فسادی وخوی بدی ظهوره کلوربوندن مقصود شول مرائی واهل تزویراولان کمسه لردرکه
وقت صیامده انلردخی خلقه موافقت ایتمکله شکلا صائم اولورلروتنهالرنده اکراللرینه حاضر طعام کیررسه اکل
قیلورلروکندیلری برزاویه ده ویا برمسجد کوشه سنده خفته قالوب خام اولان عوام کالهوامی بوصنعتله شکارا یتمك
ایچون طوررلر نتیجه ساده دللری بوکونه حیله ومکرله صیدا یلیوب کندیلره اویدررلر خلق انلرك برکوشه ده سر برزانو
مراقبه یه واروب کربه کبی اوطوردقلرنی وآبدست الوب اللرنی ویوزلرینی یودقلرنی ظاهرا اوقت صیامده ویاغیری ایامده
صائم اولدقلرنی لله فی الله صانورلروانلره صالح ومتدین واهل عزلت کمسه لردر دیو حسن اعتقاد قیلورلر اما صورتلری
صالح وباطنلری فاسد اولدیغندن خبرلری یوقدر السنتهم احلی من السکر وقلوبهم قلوب الذئاب حدیثلری کبی احادیث
شریفه بونلر حقنده قتی چوقدر وایاکم وایاهم لا یفتنونکم ولا یضلونکم حدیث شریفیله عمل ایدوب بونلردن بعید اولان
وحذر قیلان کمسه مقبول حقدر * مثنوی * کرده بد ظن زین کژی صد قوم را * کرده بدنام اهل جود وصوم را *
بوا کربلکدن صد قومی بدظن ایلمش اهل جودی واهل صومی بدنام ایلمشدر یعنی اول مرائی بوکژلکدن وبوریا
وسمعه دن نیجه قومی بدظن ایلمشدر واهل سخا واهل صوم اولان مخلصلری دخی بدنام ایلمشدر زیرا ناس اهل جود
واهل صوم اولان مخلصلری دخی انلردن تمیز ایده میوب دیرلرکه بونلردخی انلر کبیدر مرائیلردر حلقه کوسترش ایدوب
شهرت بولمق ومقبول انام اولمقدر دیرلر * مثنوی * فضل حق با اینکه او کژ می تند * عاقبت زین جمله پاکش می کند *
حق تعالینك فضلی بونك برله که او مرائی اکری طقور عاقبت بوجمله دن انی پاك ایلر یعنی حق تبارك وتعالینك کمال
فضلنی وسعت رحمتنی کورکه اول مرائی شو حالتله بیله که کژلك ایشلر وعبادت وطاعتنی خلق ایچون ایلر عاقبة الامر
بوجمله عیوب وذنوبدن انی پاك ایلر زیرا اکرچه مرائی من وجه شرك اصغرده اولوب عبادتی حقدن غیری ایچون ایلر
ولیکن من تشبه قوما فهو منهم مقتضاسنجه من وجه مخلص اولان اهل صلاحه بکزه مش اولور پس حق تعالی اکثر
اهل ربانی کمال فضلندن وصالحلره متشبه اولدیغندن اوتری اول حال قبیحه دن پاك ایلیوب انی عفو ایلر * مثنوی *
سبق برده رحمتش وان غدر را * داده نوری که نباشد بدر را * کوشش راشسته حق زین اختلاط * غسل داده رحمت او را
زین خباط * اول خدانك رحمتی سبق ایلتمش واول غدر وریا ایچون برنور ویرمشکه آی ایچون اول نور اولمزانك
کوششنی بو اختلاطدن حق تعالی یومش وپاك ایلمشدر رحمت حق اکا بو خباط وخطادن غسل ویرمشدر بیت
اولك مصرع اولنده اولان غدر لفظنده برقاچ وجه جائزدر اولا غدر بمعنی غادر اولوب ذکری رجل عدل دید کلری کبی
مبالغه دن اوتری اولمق جائزدر ثانیا مضاف مقدر اولوب وان اهل غدر را تقدیرنده اولمق دخی جائزدر ثالثا غدر بلا تأویل
مصدر معناسنده اولوب اول مرائینك غدرندن اوتری حق تعالی برنور ویرمشکه اول نور بدرا ایچون اولمز دیمك دخی
جائزدر خلاصهٔ کلام اولدرکه سبقت رحمتی علی غضبی حدیث شریفنك مفهومی اوزره حق تبارك وتعالینك رحمتی قهر
وغضبینك اوزرینه سبقت ایلمشدر وانك علامت وآثاری اولدرکه اول اهل غدر اولان مرائی ومزوره حق تعالی برنور
ویررکه اول نور بدر کامل ایچون اولمز وماه تمام اولقدر نور ایله طلوع قیلمز حق تعالی حضرتلری اول مرائینك سعی
وکوششنی بوعملده ایلدیکی اختلاطدن ولوث اشتراکدن یویوب پاك ایلر رحمت الهی بوخبط وخطادن اکا غسل ویرر
وآنی پاك وطاهر اولان مخلصلر مرتبه سنه ایرکورر * مثنوی * تا که غفاری او ظاهر شود * مغفری کلیش را
غافر شود * تا کم اول رحیم پادشاهك غفارلکی ظاهر اوله برمغفر انك کل اسکنی غافر اوله مغفر دیمك کسر ایله
توغلغه یه دیرلر یعنی حق تبارك وتعالینك سبقت رحمتی بیوردیغی اهل ریایه ایشلدکلری خبط وخطادن غسل ویروب
طاهر ایلر تا کم اول غفار الذنوب اولان پادشاهك غفارلکی وستارلکی صفتنك آثاری ظاهر اوله انك غفارلکی
وستارلکی صفتلرندن برقاچ مرائینك عیوبنی غافر وساتر اوله که حق تعالینك غفارلکی وستارلکی صفتلری
خلقك مذنب اولمسنی وعصیان قیلمسنی استرلر اکر خلقك عیوب وذنوبی اولمیدی اول صفتلرك خاصیت وآثاری
ظهوره کلمیدی انکیچون حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشلردر لولم تذنبوا لجاء الله بقوم یذنبون
ویغفر لهم رواه ابن عباس * پاك کردن آب همه پلیدی را او باز پاك کردن خدای تعالی آبرا از پلیدی لاجرم قدوس
آمد حق تعالی * بوسرخ شریف آب دوکلی پلیدلکلری پاك ایلمسنك وکبرو خدای تعالی آبی پلیدلکدن پاك ایلمسنك
بیانیندر لاجرم حق تعالی حضرتی قدوس کلدی قدوس ضم قافله فعول وزنی اوزره ابنیهٔ مبالغه دندر از اولورکه فتح
قافله دخی قراءت ایدرلر اما ضم قافله اولمسی اکثردر وقدوس اسماء تنزیهیه دندر طاهر ومنزه معناسنه بوتقدیرا اوزره
قدوس مقدس معناسنه اولور کاه اکثر اسم مفعول معناسنده استعمال اولنور قدوس دیمك حق تعالی شوائب

نقصاندن ونقایصدن اشکاندن منزّه ومبرادر دیمك اولور لیکن محلنه مناسب اولان معنی بودر کلدیلکه قدّوس کاه اولورکه
اسم فاعل صیغه سی اوزره مقدّس ومطهّر معنالرینه هم استعمال اولورنته کیم شیخ صدرالدین قنوی حضرتلری
اسماء حسنی شرحنده قدّوس معناسنه استعمال ایلدکدنصکره اسم فاعل صیغه سی اوزره مقدّس معناسنه دخی
اشارت ایدوب بیورمشلردر القدّوس هو المطهّر المنزه عن کل ما وصف به لدی الابرار من ادناس المعاصی بو محلده
قدّوس اسم فاعل صیغه سی اوزره مقدّس معناسنه اولورکه لاجرم حق تبارك وتعالی نفس آبی پلیدلکلردن تقدیس
وتطهیر ایدیجی کلدیکه اول الله قدّوسدر دیمك اولور (مثنوی) آب بهر این ببارید از سماك * تا پلیدانرا کند از خبث پاك
آب چون پیکار کرد وشد نجس * تا چنان شد کاب را رد کرد حس * آب سماك وسمادن بوندن اوتری یاغدی تا کم
پلیدلری خبثدن وقبحدن پاك وطاهر ایلیه آب چونکم پیکار اوله نجس اولدی تا انجلین ناپاك بو نجس اولدیکه انی
حس ردایلدی آبدن مراد ظاهر امشهور ومتعارف اولان ابدر ولیکن بو بیانده متعارف اولان آبك خاصیت وشانی
ذکر ایدوب برسبیل کنایه آندن مطهّر نفوس انسانی اولان اولیانك جانی مراد ایدرلر وبوندنصکره کلان بیانده تصریح
بالذکر ایدوب * خود غرض زین آب جان اولیاست * کوغسول تیرکیهای شماست * بیوررلر پس بو تقدیر
اوزره تأویل کلام بویله دیمك اولورکه سماك معنویدن وسماء روحانیدن اولیانك ارواحی آبی انکیچون زمین بشریته یاغدی
ونزول ایلدیکه تاکم خبیث وپلید اولنلری خباثت وقباحتدن پاك قیله وخطا ومعصیتدن انلرك نفوسنی مطهّر اوله نته کم
آب استعمال اولنمغله بیکار ومعطل اولور ونجس اولوب عملدن قالور حتی آنجلین ملوث ومکروه اولورکه حس وادراك
انی ردایلر کذلك اولیانك آب جانی دخی خلایقك نفوسنی تطهیر ایلمکه اولقدر سعی وکوشش ایدرلرکه انلرك دخی آب روحی
مکدر اولمق بلکه انلره مقید اولدقلری ایچون روحلرینه ضعف کلوب طهارت حقیقی ومعنویدن خالی اولمق مرتبه سنه
ایررلر حتی درك وشهودده قادر اولنلر وآنلرك احوالنی مشاهده قیلنلرك ادراکی آنلری ردایلمك مرتبه سنه واررلر
(مثنوی) حق ببردش باز در بحر صواب * تا ببشستش از کرم آن آب آب) الله تبارك وتعالی کیرو اوآبی بحر صوابه ایلتدی
تاکم کرمندن اول آبك آبی آنی یودی یعنی الله تبارك وتعالی اول ماء مستعملی وآب مستکرهی بحسب الظاهر قائم اولدیغی
موضعده هوا وحرارت شمس واسطه سیله آبی یعنی اول ماء مستعملی وآب مستکرهی یوروپاك ایلر آبك آبندن مراد بونده
خدای تعالیدر شول اعتبارله که آب اشیانك سبب حیاتی وآبك حیاتی حق تعالیدرکه وجود آبده اولان سر حیات
حیات الهیه نك پرتو وتجلیسیدر وتأویلده آبدن مراد جان اولیا وآب آبدن مراد حضرت خدادرکه جان جان منزله سنده در
پس تأویل کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولورکه چونکم اولیانك جانی تطهیر نفوس انسانی ایلمکدن مکدر اوله لر
وروحلرینه ضعف کلوب عمل تطهیردن عاجز قاله لر حق تبارك وتعالی کیرو آنلرك جاننی بحر صوابه ودریای حقیقت
وبی ارتیابه واصل ایلر حتی فضل وکرمندن اول جانك جانی انلرك روح روانی لوث روحانیدن ودنس نفسانیدن پاك وطاهر
ایلر وکیرو تطهیر نفوس انسانی ایلمکدن اوتری مرتبه بشریته تنزیل ایدوب ارشاد ودعوته مائل قیله لر * مثنوی *
سال دیکر آمد او دامن کشان * هی کجا بودی بدریای خوشان * من نجس زینجا شدم پاك آمدم * بستدم خلعت
سوی خاك آمدم * اول دریای صوابه کیدن آب پاکی حق تعالی پاك ایلدکدنصکره برغیری نسنه نك لوث وخبثدن
دامنکشان اولدیغی حالده کاورا کرا کابرکسه هی قنده ایدلك دیو سؤال ایلسه [illegible] دریاسنده
ایدم بن بو مرتبه دن نجس کتدم پاك وطاهر کلدم اول دریای صوابدن پاك خلعتنی الدم خاك جانبنه کلدم مشهور
ومتعارف اولان آب صوریده بو بیوردقلری حالت وخاصیت واردرکه آنك لسان حالی بوکرنه مقالی لسان حالی فهم
ایلین عارفلره بومعنالری تقریر وبیان ایلرلر لیکن بو آبدن مقصود جان اولیا اولدیغی تقدیر اوزره آنلرك سال دیکرده کلمسی
مرتبه بشریتدن عروج ایدوب مرتبه حقیقته وحظیرهٔ قدسه واصل اولوب حق تعالی انلرك جاننی لوث بشریتدن
وادناس کثرتدن تقدیس وتطهیر ایلدکدنصکره لی مع الله ذوقی اول وقت بونلره حاصل اولدقدنصکره وقت آخرده
دعوت ناسه کلور سؤال اولنسه ودینلسه که نیجه زمان ایدیکه عیون ناسدن مختفی اولدیکز وانوار بازجانکزنه عالمده
جولان ایدردی بونلر لسان حالله ویا خود مقالله بوکونه دیرلرکه بز خوشلر ولطیف ودلکشلر دریاسی اولان بحر حقیقت
ودریای الوهیت سیرنده ایدك بو مرتبهٔ بشریتدن لوث کثرت ونجس طبیعتله ملوث اولدیغمز حالده کیدوب حق تعالی
حضرتلری بیزم روحلرمزی تقدیس وتطهیر ایدوب ینه مرتبهٔ بشریتده ارشاد ناس ایچون پاك وطاهر اولدیغمز حالده
کلدك اول دریای الوهیتدن وخزینهٔ رحمتدن طهارت ونزاهت خلعتلرنی الوب عالم خاکه تطهیر نفوس انسانیه ایلمکدن
اوتری نزول قیلدق کرکدرکه ای ناپاکلر بزه مقارن اولوب پاك کلك بوله سز وبزم آب روحانیتمزله کندی روحلریکزی
لطیف ونظیف قیله سز * مثنوی * هین بیایید ای پلیدان سوی من * که کرفت از خوی یزدان خوی من) دربذیرم

جمله زشتیت را) چون ملك پاکی دهم عفریت را * پس ای ناپاك پلیدلر تیزیمی جانبمه کالکز زیرا بنم خویم حق تعالینك
خویندن خوی طوتدی ای ناپاك پلید اولان سنك جمله زشتلککی قبول ایلرم عفریته ملك کبی پاکلك ویریرم
یعنی متعارف اولان آب صورینك لسان حالی بوکونه مقالی تعبیر وتقریر ایلرکه اول طهارت ونزاهتی حقدن المش
وبو دنیایه پلید وناپاك اولنلری پاك وتشنه اولنلری ریان قیلمقدن اوتری کلمشدر امابوندن مراد اولیانك جانی اولدیغی
اوزره تحقیق معنی اولدرکه چونکم مرشد اولان ولینك جانی مرتبهٔ وحدتدن عالم کثرته ومنزلهٔ بشریته اوصاف الهی
ایله متصف اولدقدنصکره کیروکله آنلرك دخی لسان حالی ویاخود زبان مقالی بوکونه تعبیر وتقریر ایدوب دیرکه ای
خطا وعصیان ایله پلید اولنلر وذنوب وعیوب ایله نفسلرنی ملوث قیلنلر بنم جانبمه کلك زیرا بن خدای تعالینك اخلاقیله
متخلق واوصافیله متصف ومتحقق اولدم وخلافت الهیه مرتبه سن بولدم پس بن سزلك جمله زشتلککزی
وقباحتکزی آلورم وعصیان وطغیان ایله شیطان کبی عفریت سیرت اولنلر یکزه ملك کبی پاکلك ویریرم ونظافت
ولطافت مرتبه سنه ایرکورزم * مثنوی * چون شوم آلوده باز آنجا روم * سوی اصل اصل پاکیها روم * دلق چرکین
برکنم آنجا ز سر (خلعت پاکم دهد بار دکر * چونکه آلوده اولم کیرو آنده کیدرم پاکلکلرك اصلینك اصلی جانبنه کیدرم
اوراده چرکین وناپاك دلقمی باشمدن چیقاریرم اول پاکلکلرك اصلینك اصلی کیرو بکا پاك خلعت ویریر برکنم ده کاف
مفتوح اوقنمق ومضمون اوقنمق دخی جائزدر اصل اصل پاکیهادن مراد خدای تعالیدرکه جمیع نزاهت ونظافتلرك
اصل ومنبعیدر یعنی اولیانك جانی خلقه بوکونه مقالی لسان حالله ویاخود زبان مقالله دیرکه چونکم تطهیر نفوس
انسانی ایلمکدن نوعا آلوده اولم کیرو حظیرهٔ قدسه ومرتبهٔ انسه رجوع ایلرم واول جمیع طهارتلر ونظافتلرك اصلی
اولان خدای تعالی جانبنه توجه وتقرب قیلورم اول مرتبه ده ملوث وچرکین اولان اوصافم خرقه سنی باشمدن بوقارو
چیقاروب آنده قورم وحق تعالی بکا کیرو اوصاف لطیفه واخلاق شریفه ونظیفه خلعتلرنی کیدیروب تطهیر ادناس
ایلمکدن اوتری مرتبهٔ بشریته وعالم طبیعته کوندررحتی بونلرك دعوتنه مشغول اولورم وبونلرك قلب وروحنی ادناس
وانجاس بشریه دن والواث وارجاس نفسانیه دن پاك وطاهر قیلورم * مثنوی * کار او اینست وکار من همین *
عالم آرایست رب العالمین) اول جمیع پاکلکلرك اصلینك کاری بودر وبنم کارم هم بو ذکر اولنان در رب العالمین حضرتلری
طهارت ونزاهتله عالمی بزه یجیدر یعنی هر ولینك جانی بوکونه معنایی تعبیر وتفهیم ایلرکه اول خدای تعالینك شانی بنم
جانمی ادناس وارجاس طبیعیه دن والواث وانجاس بشریه دن تقدیس وتطهیر ایلمکدر وبنده لرینك هدایت وارشاد
ایلمسنه مستعد وقابل قیلمقدر وبنم دخی شانم انلرك نفوسنی عیوب وذنوبدن بری قیلمق وآب علم ومعرفتله انلرك روحنی
مطهر اولمقدر رب العالمین حضرتلری قباحت ومعصیت وخباثت وسیئاتی عالمدن کیدروب عالم وآدمی لطف ورحمتیله
آراسته وپیراسته ایدیجیدر * مثنوی * کر نبودی آن پلیدیهای ما * کی بدی این بارنامه آب را * اکر بو بزم
پلیدلکلرمز اولمیدی آبه بو اجازتنامه نچین اولوردی بارنامه اجازتنامه معناسنه در یعنی حضرت مولانا قدس سره
کندیلرین ناسك ما بیننه ادخال ایدوب انلره اولیانك جانبنه ویریلان شرف وعزتك اصلی وسببنی بیان ایدوب بیوررلر ای
قلبلری ونفسلری ملوث وناپاك اولان کمسه لر اکر بو بزم پلیدلکلرمز اولمیدی وبزدن خباثت وقباحت ظهوره کلمیدی
اولیانك جاننه حضرت حقدن بو اجازتنامه نچین اولوردی وانلر مرشدلك ومطهرلك مرتبه سنی نه وجهله بولوردی اکر
بزم پلیدلکلرمز اولمسیدی انلره مرشد اولمغه وتطهیر نفوس انسانی قیلمغه حق تعالینك اجازتی اولمزدی زیرا جمیع
ناس ملائکه کبی طاهر وپاك اولوردی پس طاهر اولنلری تطهیر ایلمك لازم کلمزدی معلوم اولدیکه مرشد اولان ولیلرك
جاننه دعوت وارشاده اجازت خلقك نفوسنی تطهیر ایلملرندن اوتری ویررلر وانلر حضرت حقدن طهارت ونظافت ورشد
وهدایته مستعد اولان کمسه لره ایرکورزلرتته کم بو بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) کیسهای زر
بدزدید از کسی * می دود هر سو که هین کو مفلسی * مثلا کویا برکسه دن زر کیسه لرنی اخذ ایلدی هر جانبه یلر بویله دیو که
آکاه اولك قنی بر مفلس ومحتاج که آکا زر ویریرم وغنا مرتبه سنه ایرکورم بدزدید بونده اخذ ایلدی معناسنه استعاره اولنور
یعنی اولیانك جانی خدای تعالیدن نظافت وطهارتی وهدایت وعنایتی اخذ ایلیوب مستعد اولان محتاجلره
ایصال ایلمکلرندن اوتری انلری کندی جانبلرینه دعوت قیلملری شول برکسه یه بکزرکه برکسه دن وافر التون اخذ ایلر
اندنصکره هر جانبه پویان اولور وجست وجو قیلور بویله دیو که قنی بونده بر مفلس وارمیدر آکاه اولسون بن آکا بو کیسه دن
وافر حصه لر وحظلر ویره یم وآنی دولت وغنا مرتبه سنه ایرکوره یم (مثنوی) یا بریزد بر کیاه رسته * یا بشوید
روی روناشسته * یا بود در که آب طهور حقدن الدیغی فیضی بر بتمش کیاه اوزره دوکر وآکا نشو ونما ویریر یاخود بر یوزی
یونمامشك یوزنی یور یعنی طهوره شبیه سنده اولان ولیلرك جانی حضرت حقدن اخذ ایلدکاری فیض وحیاتی یا بودرکه

روح نباتی منزله سنده اولان ومجرد اکل وشربدن نشو ونما بولان کسنه لرك اوزرینه صب ایدرلر وانلره حیات قلبی ونشو ونمای روحانی بخش ایدرلر ویاخود بر وجه باطنی لوث معاصیدن واوساخ ذنوب ومناهیدن ناشسته ونا پاك اولان کسنه نك روینی اول فیض الهی وماء روحانی ایله تطهیر وتقدیس ایدلر وآنی یوزی یونمش طاهر ومطهر اولان کسنه لر مرتبه سنه واصل قیلر (مثنوی) یا بکیرد بر سر او حمال وار* کشتئ بی دست وپا را در بحار* یا بودر که اول آب باشی اوزره حمال کبی طوتر بی دست وپا اولان سفینه یی بحرلرده یعنی آب صورینك بر نیجه خاصیت وشانی وارد ریا نباتی احیا ایدوب اکا نشو ونما ویرر ویاخود یوزی یونمامش کسنه نك یوزنی یویوب پاك قیلور ویاخود دریالرده بی دست وپا اولان کشتی یی باشی اوزره حمال وار کوتروب اکا معین اولور وآنی منزل ومقصودینه ایصال قیلور کذلك ماند آب طهور اولان ولی خدانك جاننك دخی نیجه خاصیتلری وشانلری وار در جمله دن بری روح نباتی منزله سنده اولان کسنه لره نشو ونما ویروب روح الهی مرتبه سنه واصل قیلمقدر وبری دخی ناشسته رو اولانلرك وجه باطنی اوساخ معاصیدن پاك ایدوب یوقدر وبری دخی اولدر که کشتی کبی بی دست وپا اولان عاجزلری هموم وغموم وشبهات وشکولك بحرلرنده قالمش ایکن حمال کبی همتلری اوزره کوتروب منزل مقصوده یتورمکدر (مثنوی) صد هزاران دارو اند روی نهان* زانکه هر دارو برویید زوچنان* ن) اول آبك وجودنده نیجه یوزبیك دارو ودوا نهان ومخفیدر زیرا هر دارو اندن بتر انجلین یعنی هر بر دارو که انجلین که بتمشدر وصورتنده وخاصیتنده وطعمنده وطبیعتنده ظهوره کلوب کمال مرتبه سنه یتمشدر ومن الماء کل شیء حی آیت کریمه سنك موجبنجه هر بر دارو ودوا اندن حیات پذیر اولوب نشو ونما بولمش وظهوره کلمشدر پس آبك وجودنده نیجه یوزبیك دارو ودوا ار نهان ومخفی اولمشدر کذلك آب حیات حقیقی اولان ولیلرك جاننده دخی نیجه صوری ومعنوی دارو ودوا ار نهان اولمش وانلرك روح شریفندن یتوب ظهوره کلمشدر جانلرینك آثاری اولان کفتارلری نیجه مرده دللری احیا قیلمش ونیجه صوری ومعنوی اولان مرضلره شفا ویرمشدر انلرك شفاخانهٔ قلبینه داخل اولان ابدی حیات بولمش وامراض روحانی ونفسانیدن خلاص اولمشدر (مثنوی) جان هر دری دل هر دانه* می رود در جو چو دارو خانه* زو یتیمان زمین را پرورش* بستکان خشك را ازوی روش* هر بر درلك جانی هر دانه نك دلی اولان آب جویده شفاخانه کبی یعنی هر بر درلك روح ولطافتی وهر بر حبه نك مغزولبی آب دخی انواع ادویه یی بالقوه جامع اولوب جویده دارو خانه کبی جریان ایدر دیمك اولور هر درلك جانندن مراد اول درلك وجودنده اولان روح ولطافت اولور که اول در اول روح ولطافتی آبدن الور ودل هر دانه دن مراد بر حبه نك مغزولبی اولور اول حبه اول لبی آبدن بولور نته کم دارولر شفاخانه دن لطافت الورو بر آخر خاصیت بولور زمینك یتیملرینه پرورش اول آبدندر خشك اولان بسته لره یعنی مقیدلره روش وحرکت اول آبدندر بعض نسخه ده تشنکان خشك واقع اولمش وشارحلر دخی بو نسخه اوزره شرح قیلمشدر اما اولکی نسخه اکثر واصحدر بو نسخه اوزره معنی حرارتدن خشك اولمش تشنه لره اول آبدن روش وحرکت واردر دیمك اولور ویتیمان زمیندن مراد نباتات واشجار اولور وآبدن مراد جان اولیا اولدیغی تقدیر اوزره تقدیر کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولور که هر دریکا کبی لطیف اولان کسنه نك روحی وهر دانه کبی حقیر وکثیف اولان کسنه نك دخی قلبی اول جوی معنوی وماء حیوانی وروحانی اولان ولیلرك جانی جانبینه کیدر واندن نیجه نشو ونما ولطافت وبها اتخاذ ایدر دارولر شفاخانه یه کیدوب اندن تربیه لر بولوب نیجه خاصیتلر اتخاذ ایلدکلری کبی واول ماء حقیقی وآب روحانی اولان اولیانك سایه لرنده پرورنده ایتام کبی پدر سز ومربیسز قالان دردمندلره تربیتلر ونشو ونمالر وار در وزمین بشریتده قوریمش وبسته ومقید قالمشلره ویاخود خشك لب اولوب تشنه اولمشلره اول آب حیات معنویدن حرکت وترقیلر وار در هر بار که اول خشك اولان تشنه دللره وبسته پالره اول حیات معنویدن بر فیض وبر مدد ایرشه مرده و پژمرده ایکن حیات طیبه بولورلر وبر مقامده مقید وبسته پا ایکن حرکته کلوب ترقیلر قیلورلر ومقامات اعلایه صعود ایلیوب مقصد اقصایه واصل اولورلر (استعانت آب از حق تعالی جل جلاله بعد از تیره شدن) بو سرح شریف آب لطیفك تیره اولدقدنصکره حق تعالیدن معاونت طلب ایلمسیدر آب صوری لسان حال الله عون ومدد طلب ایلر وآب معنوی اولان جان ولی هم بالسان حال الله ویاخود لسان قال الله حق تعالیدن عون وعنایت طلب ایلر نته کم بو ابیات شریفه ایله آبك حق تعالیدن استعانت ایلمسنه اشارت ایدوب بیوررلر* مثنوی* چون نماند مایه اش تیره شود* همچو ما اندر زمین خیره شود* ناله از باطن برآرد کای خدا) آنچه دادی دادم وماندم کدا) چونکم آبك مایه سی قالمیه تیره اوله زمینده بزم کبی خیره وزبون اوله پس اول تیره ومکدر اولان آب باطنندن ناله کتورر بویله دیو که ای خدا اول نسنه یی که بکا ویردك بن دخی غیریلره ویردم ومحتاج وکدا قالدم یعنی آب معنوی اولان ولینك جانی چونکم سرمایهٔ روحانیه سنی نفوس انسانیه اوزره بذل وایثار ایلمکله سرمایهٔ روحانی کیدوب کثافت بشریه وکدورات طبیعیه ایله مکدر اوله بزم کبی بو زمینده کدورت بشریه نك غلبه سندن

بی لطافت اولوب وزبون وخیره قاله باطننده ن حضرت حقك درگاه بیچونه ناله کتوررودعا وتضرع ایدوب دیرکه
ای خدای ذوالعطا اول فیض ولطافتیکه بکا اعطا ایلدلئ بنده خی آنی مستحق وناسستحق اولنلره ویردم وانلری الواث
معاصی واوساخ خطایادن پاك ایدوب طهارت کامله مرتبه سنه ایرکوردم وبن محتاج وکدا قالدم (مثنوی) ریختم سرمایه
بر پاك وپلید * ای شه سرمایه ده هل من مزید * پاك وپلید اوزره سرمایه می دوکدم ای سرمایه ویریجی پادشاه زیاده دن
والرمی یعنی آب معنوی اولان جان ولی حضرت حقه بوکونه مناجات وعرض حاجات ایدوب دیرکه الهی بکا ویردیکك
روحانی اولان سرمایه یی پاك وپلید وشقی وسعید وکمراه ورشید اوزره ایثار ونثار قیلدم وبونلره اول سرمایه یی مستحق
وناسستحق دمیوب مفیض وباذل اولدم ای سرمایه ده اولان پادشاه حالا محتاج وفقیر قالدم بکا اندن دخی زیاده سرمایه
ویروبنی قوت وقدرت مرتبه سنه ایرکوزتاکم سنك بنده لریکی تطهیر ایلمکه قادر اولم وانلری اوساخ نفسانی والواث معنویه دن
پاك وطاهر قیلم (مثنوی) ابررا کوید ببر جای خوشش * هم تو خورشیدا بیالا بر کشش * راههای مختلف می راندش *
تا رساند سوی بحر بی حدش * چونکم آب مکدر لسان حالله جناب ذی الجلاله تضرع وابتهال ایلیه اول ملك متعال
سحابه دیر اول تیره ومکدر اولان آبی زمینده ن اخذ وجذب ایدوب انی جای خوشه ایلت دخی دیرای خورشید
سن دخی اول آبی حرارتك واسطه سیله بالایه چك اول سحاب وآفتاب اول آب تیره یی مختلف یوللره سورر حتی آبی بحد
اولان بحر جانبنه ایرشدیررلر توضیح معنی اولدرکه آب صوری یجن مستعمل اولوب مکدر اولسه البته آنی زمینه
دوکرلر پس حق تبارك وتعالی یه اول آب لسان حالله مناجات ایلدکده حق تبارك وتعالی آنی سحاب واسطه سیله
ویاخود حرارت شمس واسطه سیله عاقبت کندی معدنی اولان دریایه ایصال ایلرمثلا بر یرده بر مقدار
ماء راکد اولسه سحابدن وافر یغمور یاغسه اول یغموردن سیل اولسه اول ماء راکدی دخی اول سیله مخلوط
اولوب انکر بر یول بولورسه اول بولدن دریایه واصل اولورا کر بر یرده قالورسه هوا وحرارت شمس آنی تدریجله نشف
ایدوب بالا جانبنه جذب ایدر وسحاب آنی اخذ ایدوب سونکر کبی درونده حفظ ایلر وباذن الله ارادت حقه جانبه
اولورسه انی اول جانبه انزال ایلر اکر اول یردن دخی دریایه یول بولورسه جاری اولوب واصل اولور واکر بوله مزسه
ینه بوذکر اولنان اسلوب اوزره آفتاب وهوا انی جذب ایدوب وسحاب وآفتابك اول آب مختلف اولان یوللره سورمسی
بوذکر اولنان اسلوب اوزره آفتاب وهوا آنی جذب ایدوب وسحاب آنی اخذ ایدوب ینه بر آخر زمینه یاغدیروب عاقبة الامر
انی بحد اولان دریایه ایرشدیررسحاب وآفتابك اول آبی مختلف اولان یوللره سورمسی بوذکر اولنان اعتبار اوزره
اولورپس آبدن مراد جان اولیا اولدیغی اوزره معنی بویله دیمك اولورکه چونکم اولیانك جانی تطهیر نفوس انسانی ایلمکدن
تیره ومکدر اوله وجناب مقدسه متوجه اولوب مناجات وعرض حاجات قیله اول پاك ولطیف اولان الله آب رحمتنه دیر
آنك جانی جای خوشه ومقام دلکشه ایلت وخورشید عشق ومحبته دخی دیرسن انی مقام سفلیدن مرتبهٔ اعلا
ودرجهٔ بالایه جذب ایله پس ابر رحمت وخورشید محبت اول ولینك جانی مرتبهٔ بشریتدن جذب ایدوب نیجه یوللره
سوروب ونیجه مراتب ومقاماته ایرکوروب حتی بیحد وبیکران اولان بحر وحدته ودریای حقیقته ایرشدیررپس انده
مستغرق اولوب ومحو وجود قیلوب وخلع اوصاف الهیه یی والبسهٔ اخلاق ربانیه یی کیوب وجود لوثندن پاك وطاهر
اولدیغی حالده ینه کثرت مرتبه سنه حق تبارك وتعالی انی تطهیر ادناس ودعوت ناس قیلمقدن اوتری ومالك نفوس
انسان اولمقدن اوتری کوندریرپس اسلوب سابق اوزره مدعونه شروع ایدوب تطهیر نفوس انسانی ایلمکه مشغول
اولورنتکم بو ابیات شریفه وبو کلمات لطیفه الی اخر البیان بو معنالری تفسیر وتوضیح قیلور (مثنوی) خود غرض زین
آب جان اولیاست * کو غسول تیرکیهای شماست * چون شود تیره زغسل اهل فرش * باز کردد سوی پاکی بخش
عرش * بو آبدن غرض خود اولیانك جانیدر زیرا اول جان اولیا سزلك تیره لکلریکزی زیاده غسل ایدوب چونکم
اهل فرشك غسلندن تیره ومکدر اوله عرشیا کالك بخش ایدیجینك جانبنه کیرودونرغسول فعول وزننی اوزره ابنیهٔ
مبالغه دندر زیاده یو یجی وپاك ایدیجی معناسنه دربعض نسخه ده چون شود تیره زغسل اهل فرش یرنه چون شود تیره
زغدر اهل فرش واقع اولمشدر حتی شارحلر بو نسخه یی اختیار ایدوب چونکم جان اولیا اهل فرشك غدر وجفاسندن
تیره اوله دیو معنی ویرمشدر اما اولکی نسخه اصحدر وجان اولیانك آبه مشابه اولمسنده وآبدن غرض مقصود جان
اولیا اولمسنده وجه مناسبت اولدرکه هر شیٔ آبدن حیاتپذیر اولدیغی ونشو ونما بولدیغی کبی جان اولیادن
هر شیٔ حیاتپذیر اولور وارواح طالبین اندن نشو ونما بولور وبونلرك روح شریفی دخی اخباث نفسانیه والواث
روحانیه یی طالبلرك نفوسندن تطهیر وتزکیه قیلور وتشنه دللر دخی بونلرك ینابیع حکمتلرندن وآب حیات کبی
اولان معرفتلرندن ریان اولورلر وحیات طیبه بولورلرپس بوذکر اولنان آبدن غرض ومقصود اولیانك جانی سزلر

نفسانی اولان کدورتلریکزی وجسمانی اولان صفتلریکزی زیاده غسل ایدیجی وپاك قیلیجیدر چونکم اولیانك جانی اهل
فرشك روحلرنی غسل وتطهیر ایلمکدن ماء مستعمل منزله سنه واروب غلبهٔ اوصاف بشریتله تیره اوله وعمل تطهیردن
عاجز قاله عرش اعلایه پاکلك ویرن خدایه کیرو رجوع ایدرو توجه تامله وعبادت واستعانتله مرتبهٔ حقیقت جانبنه
کیدر (مثنوی) باز آردزان طرف دامن کشان* از طهارات محیط اودرسشان* کیرو اول طرفدن دامنکشان
اولدیغی حالده کتورردیمکدن کنایه در یعنی کم محیطك طهاراتندن اول جان اولیا اهل فرشك درسنی کتوررزان طرفدن مراد
طرف الهیدر دامنکشان دیمك خباثت ونجاستدن مجتنب اولدیغی حالده کتوررنته کم برکسه برجای خبیثه مرور
ایلسه جرادیال ایدیجی اولورکه اول جای خبیثده اولان الواثدن دامنکشان اولمغله اجتناب قیلور آردلك فاعلی مصرع
ثانیده اولان او کلمه سیدرکه جان اولیایه عائددر ومفعولی درسشاندر محیط فتاویده بر کتابك اسمیدر طهارات دخی
انده بر بابدر بو مناسبتله درس دخی خوب واقع اولمشدرکه شعرابوکه مراعات نظیر دیرلر لکن محیطدن مراد بونده (والله
بکل شیء محیط) آیتنك موجبنجه الله تبارك وتعالی اولوروا ول محیطه جمیع اشیاده اولان خدای تعالینك طهاراتدن
مراد انواع طهارت الهیه اولوروآنك درسندن مراد الله تبارك وتعالینك انواع طهارت ونزاهتنك علمی اولورو انی
اهل فرشه کتورمك اول علمی انلره تعلیم وتبلیغ ایلمکدن عبارت اولورو تحقیق معنی وتوضیح فحوی بویله دیمك اولورکه
چونکم اولیانك جانی اهل فرشك نفوسنی غسل وتطهیر ایلمکدن تیره ومکدر اوله عرش اعلایه پاکلك بخش ایلین خدای
تعالینك جنابنه متوجه اولور ورجوع قیلور تکرار اول طرف اعلادن وجانب بالادن الواث طبیعیه واوساخ بشریه دن
دامنکشان اولدیغی واجتناب قیلدیغی حالده محیط جمیع اشیا اولان خدانك انواع طهاراتدن اول جان اولیا اهل فرشه
علم کتوررو انلره حق تعالی حضرتلرینك قدوسیتنی وسبوحیتنی بیلدیررو اوصاف واسماسنك نقایض امکانیه دن
وحدوثات کونیه دن پاك وطاهر اولدیغی فهم قیلدیررو اولیاسنك جانلرینی کندی قدوسیتیله پاك ومصفا قیلدیغی
ونفوس خلایقی آب رحمتله منقی ومزکی ایلدیکنی دخی بیلدیرر (مثنوی) وازتیمم وارهاند جمله را* وزتحری طالبان
قبله را* وجمله سنی تیممدن قورتارر دخی قبله نك طالبلرنی تحریدن خلاص ایلر تیمم لغتده قصد ایلمکه دیرلر وشرعده
آب اولمدیغی محلده تطهیر ایلمك قصدیله ترابی استعمال ایلمکدر وبونده تیممدن مراد بدن ترابیه نك غباری کبی اولان اوهام
وافکاردرکه آب علم یقینی اولمدیغی محلده بوخلق کندی فکرلری وعقل جزؤیلریله عمل قیلمق جائز اولور اما اول حینده که
بروالینك جانی بونلره حق جانبندن علم یقین آبنی کتوره بونلرك کندی عقول وافکاریله تیمم تطهیر قیلمسی باطل اولور
وکذلك قبله یی تحری ایلمك ظلمت لیلده ویا خود علامت قبله نامعلوم اولدیغی محلده جائز اولور چونکم قبله آشکار اوله
تحری ایلمك باطل اولور پس شولمکه ولی کاملك جانی مرتبهٔ وحدتدن ومشاهدهٔ عالم حقیقتدن مرتبهٔ کثرته وعالم
بشریته رجوع ونزول ایلیه مرتبهٔ بشریتده مقید اولان وکندیلری عقول جزؤیه وافکار نفسانیه یی استعمال
ایلمکدن خلاص ایلر زیرا انك ماء علمی قتنده بونلرك عقول وافکاریله عمل ایلمسی باطل اولور وکذلك قبلهٔ حقیقتده
طالب اولان کسه لری دخی شکوك وشبهاتله طالب قبله اولمقدن خلاص قیلور وقبلهٔ حقیقتی بونلره بیان وعیان ایدیجی
اولور حتی انك نور معرفتی واسطه سیله قبلهٔ حقیقی بونلره بر مرتبه نمایان اولورکه بونلرك تحری وطلبی باطل اولور زیرا ومن
طلب البیان بعد العیان فهو فی الخسران مفهو منجه قبله عیان اولدقدنصکره بیان طلب ایلمك وتحری قیلمق موجب
خسران وبطلان اولور (مثنوی) زاختلاط خلق یابد اعتلال* زان سفر جوید کارحنا یابلال* اولیانك جانی خلقك
اختلاطندن اعتلال بولور واول سفری استرکه ارحنا یابلال درار احت دکاندر دیمکه دیرلرکما قال الجوهری یقال اراح
الرجل اذا رجعت نفسه الیه بعد الاعیاء یعنی یورغونلقدنصکره روحی اکا رجوع ایلدی وراحت اولدی دیمکدر
وحضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك اکثرا ایکی حاللری اولوردی بر حاللری بوایدیکی هربارکه مستغرق اولوب
بحر احدیت ومستهلك انوار صمدیت اولسه لردی تبلیغ رسالت ودعوت امتدن مستغنی اولوب کیرو دیرلردی اول حینده
کلمینی یا حمیرا بیوررلردیکه نساء دنیادندرانلرله مصاحبت ومکالمه سی روحی کندی مشهد ومرتبه سندن مرتبهٔ بشریته
وعالم طبیعته جذب ایدوب تنزیل ایلرو نورانیت وروحانیته بشریت وجسمانیت معتدل اولدقدنصکره طالبلره
عقللری یتدیکی یردن ارشاد وهدایت ایلمك قابل اولوردیکه بشریت غلبه قیلوب اول حضرتك وجود
شریفی اختلاط خلقدن علیل وازدحام عوامدن کلیل اولدقده حق جانبنه متوجه اولوب مرتبهٔ بشریتدن مرتبهٔ
حقیقت جانبنه سفر ایدرلردی ویبوررلردیکه ارحنا یابلال یعنی یابلال بزی آواز لطیفکله دکاندرتا کم بو تعب وزحمت
بشریتدن خلاص اوله لم واعیاء نفسانیت وملالات وسئامت طبیعتدن نجات بوله لم حسن صوت روحانیدر روحی
مرتبهٔ بشریتدن وعالم طبیعتدن خلاص ایدوب کندی مرتبهٔ مقامی جانبنه جذب ایدر وسئامت وملالات طبیعی

روحدن ازاله ایدوب راحت ولطافت ویررو آنی کندی آرزو ایلدیکی مرتبه یه ایرکوررر بو محله مناسب اولان مقالات
برمقدار شرح وتفصیلی جلد اولده تفسیر حدیث ان لربکم سرخنده جان کالست وندای اوکال بیتنک شرحنده مرور
ایلمشدر انده طالب اولنه پس اول حضرته وارث اولان ذلک کاملک دخی ایکی حالی وارد بر حاللری مرتبهٔ احدیته
مستغرق اولدقلریدر کما کالی مع الله حالی دیرلر واول حالده دائم آنی قومیوب دعوت طالبین وتربیهٔ سالکین ایچون
آنی مرتبهٔ بشریته وعالم کثرته تنزیل ایدرلر چونکم دعوت وارشاده مباشرت قیله وخلقله مختلط اوله انلرک مصاحبت
واختلاطندن روحلرینه ملال واعتلال کلور وضعف وسئامت حاصل اولور پس بو یورغونلقدن آسوده اولمق وبو ثقلتدن
وزحمت کثرتدن قورتلوب راحت بولمقدن واستراحت قیلمقدن اوتری بر آواز لطیف وصوت لذیذ صاحبی کسه یی دکلمه
وآنک صوت خوبنی استماع ایلمکه رغبت ایدرلر حضرت پیغمبر علیه السلام حضرت بلال رضی الله عنه ارحنا
بیوردقلری کبی انلر دخی اول صاحب الحانه ارحنا یافلان دیرلر وانک آواز خوبنی استماع ایلدکلرنده مرغ جانلری
عالم لامکانه پرواز ایدوب تعب بشریتدن وقید عالم طبیعتدن آزاد اولور وراحت روح بولوب صفالر ایدوب استراحت قیلور
پس سماع راحت روح وسبب کشوفات وفتوح اولدیغندن اوتری حضرت رسول مکرم صلی الله علیه وسلم حضرت بلال
رضی الله عنهه اکثر زمانده یا بلال بزه خوش آواز کله راحت ویر ومناره اوزره چیقوب خدای تعالی یی تمجید وتهلیل
وتحمید ایت تاکه بزم روحمزه صفا وسرور وارایرکور بیوررلردی تا که بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی)
ای بلال خوش نوای خوش صهیل * میذنه بررو برن طبل رحیل * ای خوش نوالو ولطیف آوازلو بلال میذنه اوزره
چیق رحیل طبلنی اور صهیل اصلنده قرس آوازنه دیرلر صکره مطلق آواز معناسنه دخی استعمال اولنمشدر بوراده
مطلق آواز معناسنه در میذنه اذان اوقو یجق یره دیرلر مراد مناره در یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
چونکم بشریت مرتبه سندن انلرک وجود شریفنه ملالت وسآمت کلیدی ووقت صلات دخی قریب اولیدی حضرت
بلاله دخی بیوررلردی ای خوش نوا ولطیف الصدا اولان بلال مناره اوزره کیت وکوچ طبلنی چال یعنی آواز لطیفکله
مرتبهٔ بشریتدن مرتبهٔ الوهیت جانبنه متوجه اولمغی وحضرت ربوبیتک مشاهده سنه رحلت ورجعت قیلمغی
طالب وعاشق اولنلره اعلام ایله تاکم قالقوب معراج مؤمنین اولان صلاته شروع ایده لم وعالم کثرتدن رجوع
ایدوب وحدت عالمنه کیده لم وحضرت حقله مکالمه ایده لم (مثنوی) جان سفر رفت وبدن اندر قیام * وقت رجعت زین
سبب کوید سلام * چونکم صلاته قائم اولنه جان حق جانبنه سفره کیدر وبدن قیام ایچره طورر بو سببدن رجوع
وقتنده سلام دیر یعنی صلاته شروع قیلندقده الله اکبر دیوب افتتاح اولندقده مؤمنلرک جانی حضرت حق
جانبنه سفر قیلوب دنیا قیودندن منقطع اولور وبدن قیامده بولنه حق جانبندن مناجات وصلات قیلمقدن کندی
مرتبه سنه رجوع قیله اول وقتده یمینه وشماله بو سببدن سلام ویرر کویا کندی منزلندن برزمان کتمش وبرنیجه
مدت مفارقت ایتمش ایدی واروب ربیسیله مکالمه ومعامله ایدوب آنک امرنی یرینه کتوردکدنصکره ینه دونوب
کندی منزلنه کلدکده قواسنه ویمین وشمالنده اولان مسلمانلره السلام علیکم ورحمة الله دیو سلام ویررپس
بعد تمام الصلوة سلام ویرمک جانک کندی مرتبه سنده جانب حقده متوجه اولوب وسفر قیلوب بعده ینه کندی
منزلنه کلدیکنه دلالت ایلرانکیچون الله اکبر دیو صلواته افتتاح ایلدکدنصکره دنیا کلامن سویلمک ودنیا
کارنی ونفسه متعلق اولان کاری ایلمک حرام اولور شو زمانه دککه جان ربیسیله مکالمه ومعامله ایلمکدن کیرو منزلنه
کله وکندی خانهٔ وجودنده اولان اهلنه وقواسنه وملائکه یه سلام ویره واندنصکره کاردنیایی ایشلمک ونفسک
لوازمنی کورمک حلال اولور (مثنوی) این مثل چون واسطه است اندر کلام * واسطه شرط است بهر فهم عام *
اندر آتش کی رود بی واسطه) جز سمندر کورهید از رابطه * بو مثل کلامده واسطه کبیدر عوامک فهمندن اوتری واسطه
شرطدر مثلا برکسه واسطه سز آتشه نیچون کیدر سمندردن غیری که اول رابطه دن قورتلدی اول سؤال مقدره جواب
کبی واقع اولمشدر کانه برکسه دیرکه جان اولیایی آنه تشبیه قیلمق واولیانک جانک حضرت حقه واصل اولمسی وینه
بشریته کلمسنی سفر تعبیر ایلمک وجانک کندی منزلنه رجوع ایلسندن اوترید بو سلام ویرمک دیمک مثلدر پس بونی
مثل طریقیله سویلمک نه لازمدر حقیقت حال هرنه ایسه بلامثال تقدیر اولنسه اولمزمیدی بیوررلرکه بو مثل ایله معنی
کلام واسطه کبیدر عوامک معنایی فهم وادراک ایلسندن اوتری مثل واسطه سی شرطدر زیرا مثل معقولاتی محسوساته
تقریب ایلر وعوامک فهمی ایسه اومعقولاتی محسوسه تشبیه وتمثیل ایتمک واسطه سیله ادراک ایلر پس عوامک فهم
وادراکندن اوتری مثل کتورمک شرطدر زیرا انلر خواص کبی بلا واسطه معنایه واصل اوله مزلر وحقایق ومعقولاتی
بلا مثل ادراک قیله مزلر مثلا آتش ایچره واسطه سز کیده مز سمندردن غیری کسه که اول سمندر واسطه ورابطه دن

خلاص اولمشدر خواص سمندر کبیدر عالم معنایه بلا واسطه داخل اولورلر و آنی بلا مثال ولا مقال ادراک قیلورلر اما
عوام البتة بر واسطه یه محتاجدر تا اول واسطه سببیله معنی عالمندن حصه آله و راحت اوله (مثنوی) واسطهٔ حمام باید
مر ترا * تا ز آتش خوش کنی تو طبع را * چون نتانی شد در آتش چون خلیل * گشت حمامت رسول آبت دلیل * مثلا
سکا واسطه حمام کرکدر تا که سن آتشدن طبعکی خوش ایلیه سن چونکم حضرت خلیل علیه السلام کبی آتشده اولمغه
قادر دکلسن حمام سکا رسول آب سکا دلیل اولدی یعنی عالم معنی که فی المثل آتش کبیدر و بو مثال و کلام حمام کبیدر
پس سکا آتشدن کرم اولمغه و طبعک حرارت بولمغه حمام واسطه سی لازم اولدیغی کبی عالم معنادن عقلک اثر پذیر اولمغه
و معنی فهم قیلمغه مثلا کلام دخی سکا واسطه اولمغه لازمدر زیرا مادامکه بو مثال کلام سکا واسطه اولمسه سنک عقلک
عالم معنادن برشیء فهم قیلمز و بر معنایی مدرک اولمزدی چونکم حضرت خلیل الرحمن علیه السلام کبی آتشه کتمکه
قادر دکلسن حمام سکا آتشدن خبر ویریجی و آب کرم آتشک حرارتنه دلالت قیلیجی اولدی کذلک بو کلام حمام کبی
و بو مثل آب کرم کبیدر چونکم آتش کبی اولان عالم معنایه داخل اوله میه سن واندن بلا واسطه استفاده و استفاضه
قیله میه سن بو کلام سکا اول عالم معنادن خبر ویریجی و بو مثال اول عالمک خاصیتی و شانی سکا دلیل اولوب بیلدریجیدر
(مثنوی) سیری از حقست لیک اهل طبع * کی رسد بی واسطهٔ نان در شبع * لطف کز حقست لیکن اهل تن * در نیابد
لطف بی پردهٔ چمن * طوقلق حق تعالیدندر لیکن اهل طبع نان واسطه سنسز طوقلغه قچن ایریشور کذلک لطافت
فی الحقیقه حقدندر لیکن اهل تن لطفی بی پردهٔ چمن بولمز طبع فتحتبن الله بولشمغه دیرلر وسخ و دنس کبی و دمور
پاسلنمه سنه دخی دیرلر بو راده اهل طبع دیمک اهل کدورت و اهل کسل و قسوت معناسنه اولور شبع کسر شین ایله طویمق
معناسنه در یعنی بعض کمسه لر البته واسطه یه محتاجدر انلرک وجودی بلا واسطه بر معنایی حضرت حقدن اخذ ایلمکه
قادر اولمز مثلا انسانه و سائر حیوانه طوقلق حضرت حقدندر که آنک خالقی اولدر اکر بر کمسه یی الله تبارک و تعالی
طویورمسه اول کمسنه جمیع عالمک طعامنی یسه طویمز پس مجرد سیرلک بلا واسطهٔ نان و خوان خدای تعالیدن نان
و خوان واسطه سیله اولورلر و لیکن ملائکه و اهل کدورت اولمین انبیا و اولیا نان و طعام واسطه سی اولمسه هم خدای
تعالیدن سیرلک بولورلر ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی بو معنایه دلالت ایلر مثال آخر لطافت و خوشدللک حق
تعالی حضرتلرندندر و لیکن اهل تن اولان لطفی و خوشدل اولمغی چمن پرده سی اولمینجه باغ و باغچه سیر ینی بوله مزلر
انکچونکه بونلر حضرت حقدن بلا واسطه کوکل خوشلغی اخذ ایلمکه مستعد و قابل دکلردر پس قچن خوشدل اولمق
و لطافت بولمق استه سلر چمنزار و کل و کلزاردن حاصل اوله جق لطافتی خدای تعالی بونلره ویرر و بونلر خلوتخانه لرنده
ایکن او الطف و صفایی خدای تعالیدن بلا واسطه اخذ قیلورلر انکچون بونلر چمنزار و کلزار سیرینه کتمزلر و لاله زار
و چمنزار تماشاسنی دخی مراد ایتمزلرنته کم بیورررلر (بیت) هر که در خانه دمی با تو بخلوت بنشست * بتماشای کل و لاله
و ریحان نرود * مثنوی * چون نماند واسطهٔ تن بی حجیب * همچو موسی نور مه یابد ز جیب * چونکم تن واسطه سی
قالمیه حجابسز موسی علیه السلام حضرتلری کبی ماهک نورنی نور جیبندن بولور بی حجیب لفظی مصرع ثانی یه
مصروف اولور جیب بونده سینه دن و درون دلدن عبارت اولور خلاصهٔ کلام بو ایدیکه اولور که چونکم بر کمسه بدنینک
لوازم و مقتضیاتنی افنا ایلیه و تن واسطه سی قالمیه بی پرده و بی حجاب اول کمسنه حضرت موسی علیه السلام کبی
ماه حقیقینک و یا خود کندی روحی ماهنک نورنی وجودندن بولور نته کم حق تعالی حضرت موسایه (اسلک یدک
فی جیبک تخرج بیضاء) دیو امر ایدوب اول حضرت ید مبارککنی جیبنه ادخال ایدوب چقاردقده نصکره درون
دلنده نور حق بی حجاب مشاهده ایلیوب هر بارکه کلامنی جیب درونندن اخراج ایلسه ید بیضاء کبی آنک کلامی
عالمی و قلوب بنی آدمی منور ایلمسی مقرر اولوردی * مثنوی * این هنرها آب را هم شاهدست * کاندرونش پر ز لطف
ایزدست * بو هنرلر آبه هم شاهددر که آنک درونی ایزد تعالینک لطفندن پردر یعنی بو هنرلر که مقدما آنک حقنده ذکر
اولندی مثلا و سخاری یو مسی و پژمرده اولان نباتاته نشو و نما ویرمسی و تشنه لری ریان قیلمسی کبی و دخی بونلر
امثالی هنرلر که آنک واردر هنرلر آبه شهادت ایلر که آنک باطنی لطف الهی و حیات ربانیه دن پر و مملودر زیرا اهل تحقیق
دیمشلردر که آب روانده اولان لطافت لطیف اسمینک پرتو یدر روانده اولان حیات بخشلک حیات الهیه نک
اثریدر الحاصل هویت الهیه انده ساریه در آنک جمیع اوصاف و آثاری آثار تجلیات الهیه در کذلک جان اولیا که
آب حیات معنوی و ماء طهور روحانیدر بونلرک دخی خارجنده ظاهر اولان هنرلری و منقبتلری دلالت ایلر که بونلرک
باطنی الطاف الهیه دن پر و مملودر و اوصاف ربانیه ایله طلودر اکر جان اولیا الطاف الهی و اوصاف ربانیه ایله پر اولمیدی
خارج عالمده اولانلردن بویله لطیف هنرلر و شریف حالللر ظهور ایلرمی ایدی خارجده اولان افعال و اقوالک لطافتی باطنک

لطافتنه شهادت ودلالت ایلرنته کم بو معنایی تأیید واثبات ایلمکدن اوتری بیوررلر (کواهی فعل وقول بیرونی برضمیر ونور اندرونی * بو سرخ شریف بیرونی اولان فعل وقولك درونه منسوب اولان نور ضمیرا اوزره کواهلکیدرکه هر فعل وقول درونده مضمر اولان معنایه شهادت قیلیجیدر (مثنوی) فعل وقول آمد کواهان ضمیر * زین دو بر باطن تو استدلال کیر ظاهرده اولان فعل وقول ضمیرك شاهدلری کلدی بو ایکیدن سن باطن اوزره استدلال طوت یعنی ظاهرده اولان اقوال وافعالدن باطنده اولان اعتقاداته واحوالهسن استدلال ایله که الظاهر عنوان الباطن موجبجه ظاهرك افعالی باطنك احوالنه دلالت ایلر انکیچون حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم نمازده برکسه‌یی صقالیله اوینار کوردی لو خشع قلبه لخشعت جوارحه بیوردی زیرا اکر ظاهرده آنك اعضاسی خشوع اوزره مؤدب اولیدی قلب وروحی دخی مؤدب اولوردی پس عاقل اولنلر ظاهرده اولان قولدن وفعلدن باطنده اولان حاله استدلال ایدرلر (مثنوی) چون ندارد سیر سرت در درون * بنکر اندر بول رنجور از برون * فعل وقول آن بول رنجوران بود * که طبیب جسم را برهان بود) چونکم سنك سرك درونه سیر وتمز طشره‌دن مریضك بولنه نظر ایله فعل وقول فی المثل رنجورلرك اول بول وقاروره‌سیدرکه اول بول طبیب جسم ایچون برهان اولور سر بونده عقل معناسنه‌دریعنی چونکم سنك عقلك درون عالمنه سیری اولمز واحوال باطنی مشاهده قیلمز لازم اولورکه مریضك بولنی بر قاروره‌یه قویوب اکا نظر ایلیه‌سن تا کم آنك بولنك رنکندن آنك درونده اولان مرضنه استدلال قیله‌سن نته کم اطبای جسمانینك قانونی بودر پس برکسه‌نك فعل وقولی هم فی المثل اول رنجورلرك قاروره‌ده اولان بولی کبیدرکه اول بول جسمك طبیبنه دلیل وبرهان اولورکذلك قول وفعل دخی عقل طبیبنه دلیل وبرهان اولور اکر طبیب عقل برکسه‌نك فعلنده وقولنده صحت رنکن کوررسه آنك مزاج روحانیسنك اعتدال اوزره اولوب صحتده اولدیغنی بیلور واکر آنك فعل وقولنده سقامت رنکنی مشاهده قیلورسه مزاج روحانیسنك اعتدال اوزره اولمیوب روح وقلبی سقیم اولدیغنه بوندن استدلال قیلور (مثنوی) وان طبیب روح در جانش رود * وز ره جان اندر ایمانش رود * حاجتش ناید بفعل وقول خوب * احذروهم هم جواسیس القلوب * اما اول طبیب روح اول مریض القلب اولنك جاننه کیدر ودخی جان یولندن ایمانی ایچره کیدر وآنك خوب اولان قوله ومحبوب اولان فعله حاجتی اولمز بونلردن حذر ایلیك بونلر جواسیس القلوبدر یعنی اول روحه متعلق اولان طبیب روحی وقلبی مریض اولان کمسه‌نك نور فراستله وسر ولایتله جاننه کیدر روحجان یولندن ایمان واعتقادی ایچره داخل اولور وآنك ایمان واعتقادی نه کونه ایدیکنی بیلور وآنك خوب ولطیف اولان فعله مستدل اولان بلکه فعلسز وقولسز درونده اولان حالنی نور فراست وسر ولایتله بیلور وآنلر حقنده ینظر بنور الله بیورلدی وانلر حقنده انهم جواسیس القلوب یدخلون فی قلوبکم ویخرجون من اسرارکم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق دینلدی (مثنوی) این کواه فعل وقول از وی بجو * کو بدریا نیست واصل همچو جو * بو فعل وقول شاهدنی اول کمسه‌دن استه که اول کمسه جوی دریای حقیقته واصل دکلدر یعنی جوی دریایه واصل اولدیغی کبی شول کمسه‌نك که جانی دریای حقیقته واصل اوله اندن فعل وقول شاهدلرنی استمه زیرا آنك درونك نوری بر مرتبه بیرونه سرایت قیلمش وجوارح واعضاسی اوزره لمعان اولمشدرکه فعل وقولنه اکا استدلال اولنمقدن خلاص اولمشدر عارف وبینادل اولان آنی کوردیکی کبی آنك اعضا وجوارحنده اولان صلاحندن ونورانیتندن آنك نه مرتبه‌ده ایدیکنی بیلور ومعلوم ایدینور نته کم بو بیان شریفی وبو معنای لطیفی مبین اولمقدن اوتری بیوررلر (در بیان آنکه آن نور خود را از اندرون سر عارف ظاهر کند بر خلقان بی فعل وعارف وقول عارف افزون از انکه بقول وفعل او ظاهر شود چنانکه آفتاب بلند شود بانك خروس واعلام موذن وعلامات دیکر حاجت نباشد بو سرخ شریف آنك بیانندہ‌درکه اول نور عارفك سرنك درونده کندویی خلایق اوزره ظاهر ایلر عارفك فعلسز وقولسز اندن زیاده که عارفك قول وفعلیله ظاهر اولور یعنی عارفك قلبندن نور الهی کندیسنی آنك فعلندن وقولندن دخی زیاده ظاهر ایلر مثلا انجلین که آفتاب بلند اوله وعالم آنك نوریله طوله خروسك بانکنه وموذنك اعلامنه وبونلردن غیری علاماته احتیاج اولمز پس فعل ایله قول بانك خروس واعلام موذن کبیدر وآداب صوری وآثار ظهوری نور درونینك علاماتی کبیدر چونکم عارفك نور درونی بلند وعالی اوله خارجده اولان دلائل ایله آنی بیلمکه احتیاج قالمز (مثنوی) لیك نور عارفی کز حد کذشت * نور او پر شد بیابانها ودشت * شاهدی‌اش فارغ آمد از شهود * وز تکلفها وجانبازی وجود * لیکن اول بر عارفك نوریکه حددن کچدی انك نوری بیابانلره ودشته طولدی آنك شاهدلکی شهوددن فارغ کلدی ودخی تکلفلردن وجانبازلقلردن وجود وسخادن فارغ کلدی شاهد بونده محبوب معناسنه‌دراکا متصل اولان یامصدریه‌در شهود شاهدك جمعیدر اول بو بیاندن مقدم اولان بیتدن استدراك اولنمشدر تقدیر کلام بودرکه بو درونه شاهد اولان فعل وقول کواهی

اول كسه‌دن استیه‌كه اول بكسه جوی دریایه واصل اولدیغی كبی دریای حقیقته واصل اولمیه ولیكن برعارفك نوری كه
حددن تجاوز ایلیه انك نور باطنی بیابانلره و صحرالره طوله یعنی آثار و انواری اطراف و اكافه احاطه قیله آنك محبوبلغی
و درونك خوبلغی شاهدلرك شهادتی ایلمسندن فارغ كلدی و ظاهر انجه تكلفات اختیار قیلمقدن و طریق الهیده
جانبازاولمقدن و بحسب الظاهر ملكنده اولنی بذل و سخا ایلمكدن بری اولدی بو جمله افعال صوری اكرچه باطنده
اولان انواره و احواله دلائل و شواهددر لیكن چونكم عارفك نوردرونی فعل و قول مرتبه‌سندن تجاوز ایلیه آنك نورنه
اقوال و افعالیله استدلال اولنمق وقت ضحاده و مرتبهٔ استوادده اولان آفتاب عالمتابك نورنه چراغله استدلال اولنمق
كبیدر رودخی اول شمس و آفتاب انوارك وقت ظهوری كلدیكن آواز خروسله و صدای مؤذنله بیلمك كبیدر (مثنوی)
نور آن كوهر چو بیرون تافتست * زین تسلسلها فراغت یافتست) پس مجو از وی كواه فعل و كفت) كه ازو هردو جهان
چون كل شكفت * اول كوهرك نوری چونكم طشره یلدرامشدر بو تسلسلاردن فراغت بولمشدر پس اندن فعل و قول
شاهدنی استمه زیرا هر ایكی جهان اندن كل كبی آچلدی یعنی اول كوهر جانك نوری چونكم خارج عالمه پرتو صالمش
و ضیا كسترا اولمشدر بو سالوسلكاری اظهار ایلمكدن فراغت حاصل اولمشدر آنك كندوبی بیلدرمكدن اوتری
افعال شرعیه و اعمال مرعیه‌یی ارتكاب ایلمكه احتیاجی قالمامشدر نته كم بعض سالوسلر كندیلرینی خلقه افعال
و اقوالله بیلدرمشلر و حسن حاللرنی خلقه اظهارا تمسكله انلری ایناندرمشلردر اما عارف اولنلر سالوسلقدن
و افعال و اقوالی كندینك باطننه شاهد قیلمق قیدندن پاك اولمشلردر پس سن انلردن فعل و قول شاهدنی استمه زیرا كه
آنك هر برندن هر ایكی جهان كل كبی آچلدی و رونق و لطافت بولدی شول وجهدنكه عارف و كامل عالمك روحی
كبیدر و ظاهر و باطن عالمی اكا نسبتله قالب كبیدر بو ظاهر و باطن عالمی رونق و لطافتی انسان كاملدن بولور
فیض كشاده لكی عارف واصلك جانندن الور چونكم ایكی جهان برعارفك جانندن رونق بوله و لطافتپذیر اوله
خارجده اولان فعل و قولی آنك نورنه دلیل اتخاذ ایلمك و انی فعل و قول دلیلیله بیلمك جهل و عمادن ناشی اولور
(مثنوی) این كواهی چیست اظهار نهان * خواه قول و خواه فعل و غیر آن * بو شاهدلكدن نهانی اظهار
ایلمكدر اول شهادت كركسه قول اولسون كركسه فعل اولسون و یا بو ایكیسینك غیریسی اولسون یعنی بو شاهدلك
ندر دیرسك بر مخفی اولان معنایی اظهار ایلمكدر كركسه اول شاهد شاهد فعلی اولسون كركسه شاهد قولی اولسون
و كركسه بونلردن غیری شاهد اولسون شاهدلرك شهادتلری دخی عرض قبیلندندر كه ایكی زمان باقی دكلدر
و بو عرضدن غرض جوهرك سرنی اظهار ایلمكدر نته كم بیوررلر * مثنوی * كه غرض اظهار سر جوهرست
وصف باقی وین عرض برمعبرست * زیرا غرض جوهرك سرنی اظهاردر وصف باقیدر و بو عرض عبور اوزره‌در مصرع
اولده اولان غرض غین معجمه ایله در مقصود معناسنه معبر فتح میمله مصدر میمیدر عبور معناسنه وصف مبتدا باقی
خبردر و بو بیت اولك مصرع اولنه علت واقع اولمشدر و تقدیر كلام اولدر كه بو شاهدلك ندر دیرسك بر نهان اولان
معنایی اظهار ایلمكدر كه مقصود اول شهادتدن بر جوهرك سرنی اظهار ایلمكدر مثلا اول جوهردن مراد جاندر
و آنك سرندن مراد حسن اعتقاد و خدای تعالی حضرتلرینه اطاعت و انقیاددر و جوهر جانك طاعت و انقیاد
وصفیدر كه همیشه آنكله قائم و باقیدر و خارجده اولان اقوال و افعال جوهر جانك طاعت و انقیادله موصوف
اولدیغنه شاهدلردر و بو شاهدلردن مقصود جان جوهرنك سرنی و وصفنی ظهوره كتورمكدر و بو فعل و قول
شاهدلری عبور و مرور ایلین اعراض قبیلندندر كه ایكی زمان باقی اولمز پس اكرچه اعراض قبیلندن اولان افعال
و اقوالك شاهدلری ایكی زمان قالمیوب فانی اولور لیكن جوهر جانك وصفیكه اطاعت و انقیاد و خلوص و سداددر
همیشه آنكله باقی قالور نته كم بو معنایی تفهیم ایلمكدن اوتری بو بیتی مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر * مثنوی *
این نشان زر نماند بر محك * زر بماند نیك نام و بی زشك * این صلوة و این جهاد و این صیام * هم نماند جان
بماند نیك نام * مثلا بو زرك نشان و اثری محك اوزره قالمز اما زر شكسز نیك نام قالور یعنی بر التونك خالص اولمسنده
شك و شبهه ایله سك آنی بر محكه اورر سن آنك محك اوزره اولان نشانی كورر سن كه اول نشان آنك خالص اولدیغنه
دلالت و شهادت ایدر و لیكن اول محك اوزره التونك خلوصنه شاهد اولان نشان قالمز كه اعراض قبیلندندر
اما التونكه فی المثل جوهردر بی شبهه نیك نام قالور و صحیح العیار اولور كذلك بو صلات و بو جهاد و بو صیام قالمز زیرا
اعراض قبیلندندر اما جان خلوصله و وصف نیكو یله نیك نام قالور كه جوهردر * مثنوی * جان چنین افعال
و اقوالی نمود * بر محك امر جوهر را بسود * كاعتقادم راستست اینك كواه * لیك هست اندر كواهان اشتباه *
جان بو تجلین بر افعال و اقوال كوستردی امر الهی محكی اوزره جوهرنی سوردی كانه بویله دیو كه بنم اعتقادم

راستدر راشته شاهدم لیکن جانك شاهدلرنده اشتباه وارد ریغنی جان بوذ کراولنان صلات وجهاد وصیام وزکات افعالی کبی فعللرینی وشهادت کلمه سنی وتوحید وتهلیله مناسب اولان قوللرینی کوستردی الله تعالینك امری یکه فی المثل برمحك کبیدر کندی جوهرینی اول محك امر الهی اوزره سوردی تمام انده خالص اولدیغنی ظهوره کتوردی آنك خلوصنده شبهه قیلمنلره کانه بویله دیوکه بنم اعتقادم راستدر وحضرت حقه انقیادم درستدر اکرکا شاهداسترسك ایشته فعلم وقولم ایکی شاهددرلر اکرچه جان کندینك حسن اعتقادی وخلوص انقیادی اوزره فعلنی وقولنی ایکی شاهد منزله سنده اقامت ایدر لیکن اول ایکی شاهدلرك خالص اولمسی خصوصنده شك واشتباه واردر* مثنوی* تزکیه باید کواهانرا بدان* تزکیه ش صدق که موقوفی بدان* یعنی هر حال شاهدلره تزکیه کرکدر بیل آنك تزکیه سی برصدقدرکه سن اکاموقوفسن یعنی ایکی کسنه فی المثل قاضی حضورینه کلسه لر وبرخصوصده شهادت قیلسه لر البته انلری تزکیه ایدیجی برقاج اوکسنه کرکدرتا انلرك صدقی مبین اوله وانلرك کذبدن بری اولدیغنه شهادت قیله حتی اول ایکی شاهدلك شهادتلری مقبول اوله کذلك فعل وقول شاهدلرینه دخی تزکیه کرکدر بیل بونلرك تزکیه سی فعلده وقولده اولان شول برصدقدرکه سن اول صدقه موقوفسن مادامکه فعلده وقولده صدق اولمیه بلکه شائبهٔ کذب وریا اوله سنك شاهدلرك مقبول اولمز وجانك حق تعالی حضرتلرینه طاعت وانقیاد قیلدیغی وشوائب غرضدن خالص وصافی اولدیغی ثبوت بولمز* مثنوی* حفظ لفظ اندر کواه قولیست* حفظ عهد اندر کواه فعلیست* کر کواه قول کژ کوید ردست* ور کواه فعل کژ پوید ردست* لفظی حفظ ایلمك قولی اولان کواهده در عهدی حفظ ایلمك فعلی اولان کواهده در قولیده وفعلیده اولان یائلر نسبت ایچوندر یعنی انسانك کندی جانی اوزره شاهدی ایکیدر بری قوله منسوب اولان کواه وبری دخی فعله منسوب اولان کواهدر لفظی کذبدن حفظ ایلمك قوله منسوب اولان شاهدلك حقنده درکه کذبدن محفوظ اولسه شاهد قولی صادق اولور وحقله اولان عهدی نقض ایلمکدن حفظ ایلمکه فعله منسوب اولان کواهك حقنده درکه برکسنه اللهله عالم الستده ایلدیکی عهدی نقض ایلمکدن حفظ ایلسه آنك فعلی اولان شاهدی هم صادق راست اولور چونکم برکسنه نك قولی وفعلی صادق وراست اوله اول کسنه نك جانی مسلم ومخلص اولور وصدیقلر مرتبه سنی بولور اما اکر قول شاهدی اکری سویلرسه مردوددر واکر فعل شاهدی هم اکری یلرسه مردوددر قول کواهنك کژ سویلمسی (یقولون بالسنتهم ما لیس فی قلوبهم) آیت کریمه سنك فحواسنجه قلبده اولمینی لسانله سویلمکدر ومنافقلر کبی (آمنا بالله وباليوم الاخر) دیوب ودروندلدن مؤمن اولمقدر وفعل شاهدلك کژیلمه سی فعل وعملی لله فی الله ایلیوب ریا وسمعه طریقیله مقبول انام وصید عوام ایلمکدن اوتری اولمسیدر چونکم برقولك ظاهری صدق وباطنی کذب اوله وکذلك برفعلك هم ظاهری راست وباطنی کژ اوله ایکیسی بیله مردود اولمق مقرردر ومجرد صورت ظاهرده اولان راست اولملرینه اعتبار یوقدر زیرا جمیع اهل نفاق واصحاب ریانك فعللرینك وقوللرینك ظاهرلری راست ودرستدر چونکم باطنلری کژ وفاسد اولدی انلرك بحسب الظاهر اقوال وافعالنك راست ودرست اولمسی مقبول اولمدی (مثنوی) قول وفعل بی تناقض بایدت* تا قبول اندر زمان پیش آیدت* پس سکا تناقضسز قول وفعل کرکدر تا کم سنك قتکده فی الحال قبول کله یعنی ای حق تعالی حضرتلرینه عبادت وطاعت ایلین کسنه اکر عند الله سنك قولك وفعلك مقبول اولمق استرسك سکا هرحال بری برینه متناقض ومتخالف اولمین قول وفعل کرکدر تا کم حق تعالینك قبول ایلمسی فی الحال سنك حضورکه کله وسنك قولك وفعلك حیز قبولده واقع اوله مادامکه قول فعله موافق اولمیه وبرکسنه نك فعلی دخی قولنی تصدیق قیلمیه آنك فعلی وقولی مقبول اولمز بی تناقض اولان فعل وقول اولدرکه برکسنه مثلا بن کعبه ایله نماز قیلدم دیسه کرچك نمازی قیلمق کرك وزکات ویردم دیسه فی الحقیقه هم زکاتی لله ویرمك کرك وبوسوزی دخی ریا وسمعه دن اوتری اولمق کرك اما برکسنه بن نماز قیلدم دیسه ویاخود زکات ویردم دیسه وانلری ایلسه ویاخود بونلری ایلسه ولیکن بوسوزی خلقه ریا وسمعه دن اوتری سویلسه فعله قولی بری برینه متناقض اولور پس مقبول اولمیوب مردود اولور نته کم قول وفعلك متناقض اولمسنه بو بیتله دخی اشارت ایدوب بیوررلر* مثنوی* سعیکم شتی تناقض اندرید* روز می دوزید وشب بر می درید* بو بیت شریف سورهٔ لیلده اولان آیت کریمه یه اشارتدر اولی بودر (والليل اذا يغشى) لیل حقیچونکه ظلامی جمیع عالمی بوردیکی حینده وشمسی بوردیکی حینده (والنهار اذا تجلى) ونهار حقیچونکه ظاهر اولوب ظلمتی زائل قیلدیغی حینده (وما خلق الذكر والانثى) دخی شول قادر بیچون حقیچونکه هرشیدن دیشی وارککی خلق ایلدی ویاادم وحوانی خلق ایلدی (ان سعيكم لشتى) تحقیقا سزلك سعیکز پراکنده ومختلفدر وجزاء سعیکز دخی کذلك پس سعی مختلفه وکوشش متنوعه اولدرکه هم طالب دنیا واخرت وهم عاشق خلق

وهم طالب حق وهم خادم نفس وشهوت وهم مرید دیدار وجنت اوله ماحصل قلب صدپاره ایله وصل یاره وخدمت
پرورد کاره سعی قیله پس حضرت مولانا انلرك حقنده بیوررلر كه ای اهل نفاق واصحاب ریا وشقاق سزلك سعیكز شتادر
وسز تناقض ایچره سز شی شتیتك جمیعدر یعنی سعیكز مختلفدر قولكزله طالب حق وفعلكزله راغب خلق اولورسز
تناقض ایچنده سز كوندز كرسز وكیجه یرتوب سوكرسز یعنی كوندز صلاحیت وعبادت سمتنده كورینورسز كیجه
انی دریده قیلوب فسق وعصیان ایشلرسز دیمك اولور* مثنوی* پس كواهی با تناقض كه شنود* یا مكر حكمی كند
از لطف جود* پس تناقض له اولان شهادتی كیم استماع ایلدی یا خود مكر جواد اولان الله لطفندن بر حكم ایلیه
جود مصدردر بونده فاعل معناسنه در مصدرذكری مبالغه دن اوتری اولور رجل عدل دیدكاری كبی مضاف مقدر
اولوب ذی جود دینسه دخی جائزدر لطف جوده مضاف اوقنمز بعض نسخه ده جود یرینه خود واقع اولمشدر بو نسخه
اوزره واو اشباع ایله اوقنور ولطف خود لفظنه مضاف اوقنور وبعض نسخه ده دخی حكم یرینه حلم واقع اولمشدر
وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه پس تناقض له اولان شاهدلكی قنغی قاضی استماع ایلدی وقبول قیلدیكه
احكم الحاكمین اولان حق تعالی آنی قبول ایلیه خدای تعالی تناقض له اولان شهادتی هیچ قبول ایلمز مكركه
اول عین جود اولان خدا كندی لطفندن آنك قبولنه حكم قیله وآنك قباحت وفسادنه باقیوب قبول ایلیه نته كم بعض
زمانده شاهدلر تناقض سویلسه لر خصم اولمدیغی تقدیرجه عنایت قاضی لاحق اولوب انلرك شهادتنی قبول ایلر
(مثنوی) قول وفعل اظهار سر ست وضمیر* هر دو پیدا می كند سر ستیر* چون كواهت تزكیه شد شد قبول*
ورنه محبوسست اندر مول مول* قول وفعل سر وضمیری اظهاردر هر ایكیسی مستور اولان سری پیدا وهویدا ایلر
چونكم سنك كواهلك تزكیه اوله قبول اولور والا سنك كواهلك مول مولده محبوسدر مول ایكلمك معناسنه در
توقف معناسی ویریلور تزكیه بالتا تمك معناسنه در انسانك قولی وفعلی باطننده اولان سری وضمیر اولان
معنایی اظهار ایچوندر هر ایكیسی باطنده مستور اولان سری پیدا وآشكار ایلر ای عبادت قیلان كسه چونكم
سنك شاهدلرك شائبۀ كذب وریادن پاك اوله مقبول اولور والا كرپالدومز كی اولیه توقف مرتبه سنده محبوس
ومقید اولور* مثنوی* تا تو بستیزی ستیزند ای حرون* فانتظرهم انهم منتظرون* تا كم ای سركش ومعاند اولان
مرایی سنكه عناد ایلیه سن وریا ونفاقی ترك قیلمیه سن اصحاب خلوص هم سكا عناد ایدرلر پس بونلر جانبنه كذب
وریا ایله اولمغه منتظر اول تحقیقا بو اصحاب خلوص سنك مغلوب ومقهور اولمكه منتظرلردر حروندن مراد بونده فعلی
قولنه مخالف اولان اهل ریا واصحاب زرق ودغادر كه سباق وسیاق بونی اقتضا ایدر ومصرع ثانیده اولان فانتظر
امری دخی حرون اولان اهل ریایه درهم ضمیری اهل ریانك مقابل ومخالفی اولان اصحاب خلوصه راجع اولور اكرچه
مقدما انلرك ذكری مرور ایلمدی لیكن انلرك نقیضی ومقابلی اولان اهل ریانك ذكری سبقت ایتمكله كانه انلرك
نقیض ومقابلنك ذكری دخی مرور ایلمك منزله سنه تنزیل اولنمش اولور وقرینۀ كلام بو معنایه دلالت قیلور نته كم
كفار حضرت پیغمبر علیه السلامه وانك اصحابی اوزره غالب اولمغه وظفر بولمغه منتظر اولورلردی چونكم انلر
منتظر اولدیلر حق تعالی حضرتلری دخی حبیبنه انلردن اعراض ایدوب انلر اوزره غالب اولمغه وانلرك مغلوب اولمسنه
یا محمد سن هم منتظر اول دیو امر ایلدی نته كم سورۀ سجدۀ الم میمك آخرنده بو معنایه مناسب بیورلدی (ویقولون)
كفار دیرلر كه ای مسلمانلر (متی هذا الفتح) نه زمانده در اول فتح ونصرتكه سز بزه وعده ایدرسز (ان كنتم صادقین)
اكر سز وعده كزده صادق ایسه كز قنده در اول فتح استعجال فتح ایتمكله كه بونلری اعجاز ایدرلردی (قل یوم الفتح) یا محمد دی
بونلره كه یوم فتحده (لا ینفع الذین كفروا ایمانهم) كافر اولنلره ایمانی نفع ایتمز زیرا ایمان یأسدر ویوم فتحدن مراد
یوم قیامتدر ویا خود یوم بدر ویا فتح مكه اوله وعدم نفع ایمان حین قتلده اولور (ولاهم ینظرون) وبونلر اول كون نظر
مرحمتله نظر اولنمزلر (فاعرض عنهم) پس بونلردن اعراض ایله یا محمد (وانتظر) دخی سن منتظر اول بونلرك اوزرینه
غالب وقاهر اولمقلغه (انهم منتظرون) تحقیقا بونلر دخی سكا غلبه یه منتظرلردر پس بو آیت كریمه حرون اولوب عناد ایله
منتظر اولنلره انلرك انتظاری كبی منتظر اولوب آنلره مقاومت ومقابله قیلمغه دلالت ایدر (عرضه كردن مصطفی علیه
السلام شهادت را بمهمان خویش (مثنوی این سخن پایان ندارد مصطفی) عرضه كرد ایمان وپذرفت آن فتی) بو سوزپایان
طوتمز مصطفی علیه السلام ایمان عرض ایلدی اول فتی قبول ایلدی فتی جوان معناسنه در لیكن اصحاب طریقت قلبی
ایمان واسلام ایله تازه وقوی اولان كمسنه لره فتی تعبیر ایدرلر یعنی حضرت مصطفی علیه السلام اول مهمانه ایمان عرض
ایلدی واول جوان آنی قبول قیلدی (مثنوی) آن شهادت را كه فرخ بوده است* بندهای بسته را بكشوده است* اول
شهادت كه مبارك اولمشدر اول شهادت باغلو اولان بند وقیدلری اچمشدر شهادت را پذرفت كلمه سنك مفعولیدر یعنی

اول جوان اول شهادتی قبول ایلدیکه نفس الامرده اول شهادتی کتورمك بغایت مبارك اولمشدر واول شهادت
کلمه سی قلب ایچره بسته ومقید اولان قیودواقفالی فتح قیلمشدر برکیمسه اشهدان لااله الاالله واشهدان
محمدا عبده ورسوله دیسه آنك قلبنده اولان کفر بندلری وشرك وعناد قیدلری زائل اولور ومؤمنلر مرتبه سنه
وصول بولور* مثنوی * کشت مؤمن کفت اورا مصطفا * که امشبان هم باش تو مهمان ما * اول مهمان
مؤمن اولدی حضرت مصطفی علیه السلام اکا دیدیکه بو کیجه هم سن بزم مهمانمز اول (مثنوی) کفت والله تا ابد
ضیف توام * هرکجا باشم بهرجا که روم * اول مهمان قسم ایدوب دیدی والله تا ابد الآباد سنك مهمانك ام هرقنده که
اولم هر یره که کیدم یعنی هر نه مرتبه یه کیدرسم وهر نه مرتبه ده اولورسم وهر نه مکانده وقنغی زمانده سیر قیلورسم ابدی
سنك ضیفك ام که زمان ومکان سنك حقیقتکدن خالی دکلدر پس هر نه یرده اولورسم سنك خوانکه واحسانکه محتاجم
دیدی (مثنوی) زنده کرده ومعتق ودربان تو * این جهان وآن جهان بر خوان تو * هرکه بکزیند جزین بکزیده خوان
عاقبت دردکلو پیش استخوان * زنده اولمش وبو جهانده واو جهانده سنك خوانك اوزره سنك دربانك ام یعنی هرقنده
اولورسم وهر نه یره کیدرسم سنك زنده ایلدیککم که بن جهل وکفرله مرده دل ایکن بنی احیا ایلدك معتقکم که
بو بنده مقدما اسیر بند نفس وشهوت ایکن بنی اول قیوددن حر وآزاد ایلدك وسنك بو جهانده واول جهانده خوانك
اوزره خدمتکارك وخزینه دارك ام اول خواندن مراد خوان روحانی وغذای جانبدر کرده کردهٔ تقدیر بنده اوله معنی
بویله اولسه دخی جائزدر زنده وآزاده ایلمشسن وبو جهانده واول جهانده سنك خوانك اوزره سنك دربانك ایلمش سنکه
بن سنك بکا عطا ایلدیکك اول خوان ونعمتی بیکانه لردن حفظ وحمایت ایلرم دیمك اولور هر شول کسه که بو کزیده اولان
خواندن غیری اختیار ایلیه عاقبت استخوان انك بوغازنی یرتار بعض نسخه ده زاستخوان واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره
دردفعل لازم اولوب معنی عاقبت انك بوغازی استخواندن یرتلور دیمك اولور یعنی شول کسه که بو مقبول وبرکزیده اولان
ایمان واسلام خواندن غیری وعرفان وایقان غداسندن ماعدا اختیار واصطفا ایلیه عاقبت آنك کلوی جانتی کفر
وعصیان استخوانی یرتار وآنی نعمت روحانی ییمکدن محروم ایلر استخواندن مراد کفر وعصیان وفساد وطغیان وبونلر
امثالی اولان اوصاف قبیحه اولور که انسانك جانته استخوان کلویه ضرر ویردیکی کبی ضرر ویرر وجانی اولان
خواندن وغدای ایمان وایقاندن محروم قالور * مثنوی * هرکه سوی غیر خوان تو رود * دیو با او دان که هم کاسه شود
هرکه از همسایکی تو رود * دیو بی شک که همسایش شود * هرکیم سنك خوانکدن غیری جانبه کیده بیل که شیطان
آنکله همکاسه اولور هر شول کسه که سنك همسایه لکدن کیده شکسز شیطان اکا همسایه اولور حضرت
پیغمبر علیه السلامك خواننده مراد انبساط شریعت اوزره وضع بیوردقلری ایمان واسلام وصلاح وسداد وهدایت
ورشاد وبونلر امثالی اولان خوان روحانیدر وفی الحقیقة برکسه اول حضرتك عطا ایلدیکی خوان معنویدن اعراض
ایدوب کندی نفسنك مرادی جانبنه کتسه بیل که اول حضرتك عطا ایلدیکی شیطان آنکله همکاسه اولور زیرا اکا
موافقت ومتابعت ایلمکدن اعراض ایلین قرین شیطان اولمق وشیطانه متابعت قیلمق مقرردر وهر شول کسه که اول
حضرتك خانهٔ دین وطریقتنه اویمقدن وتقرب قیلمقدن کیرو کیده تحقیق شیطان اکا همسایه اولور همسایه دن مراد
بونده تقرب واتصالدر یعنی هر شول کسه که اول حضرتك دین مبیننه تقرب واتصالدن دور اوله شیطان اکا تقرب
ایدوب متصل اولور ورفته رفته قیلور وهمیشه آنی مضل اولور * مثنوی * ور رود بی تو سفر او دور دست * دیو بد همراه
وهم سفره وی است * ور نشیند بر سر اسب شریف * حاسد ماه است دیو اورا ردیف * واکر اول سنسز دوردست سفره
کیده قبیح اولان شیطان آنك همراهی وهم سفره سیدر واکر اول کسه اسب شریف اوزره اوتورسه ماهك حاسدی در
شیطان اکا ردیفدر بیت اولده دوردست بعید وطویل معناسنه درا ما شمعی دوردست معناسی ویرمشدر واکر اول
بد بخت سنسز سفره کیده اوردصاحبیدر دیمشدر بو تقدیرجه ذو ذال معجمه ایله عربی اولور صاحب معناسنه لیکن
صحیح اولان نسخه لرده جمیعا دال مهمله ایله دوردست واقع اولمشدر وجان عالم دوردست املاسنك دوردست معناسنه
تحملی اولدیغنی کوروب واکر اول بد بخت سنسز سفره کیده اکا ایکی رد وارد رد یمشدر که بری اوردك دنیوی وبری اخروی
اولوب خسر الدنیا والاخرة حسبنجه اول ایکی عالمده مردود در دیو تعبیر ایلمشدر اما دوردست لفظی اهل فرسك
استعمالنده طویل وبعید دینه جك محلده ذکر اولنور مثنوی شریفده دخی برقاچ محلده بو معنا اوزره ذکر اولنمشدر
وتقدیر معنی وتوضیح نحو ابویله دیمك اولور که واکر برکسه سنك رضای شریفکسز ومرادلطیفکسز دور ودراز سفره کتسه
دیو بد اول کسه نك همراهی وهمسفره سی اولور وروشنده وحرکتنده ابلیس لعین اکا مشارکت قیلور واکر اول سنك
رضاکسز سفره کیدن کسه بر لطیف وشریف اسب اوزره اوتورسه اول ماه حقیقتك حسود دوحه ودیدر شیطان انك

اردنه بخشدر ومر کبنده هم مشارکت قیلمشدر* مثنوی *وربچه کیرد ازو شهناز او* دیو در نسلش بود انباز او* درنبی شارکهم کفتست حق* هم دراولاد ودر اموال ای شفق* وا کرسکا مخالف اولان کسه نك شهنازی بچه طوته یعنی آنك عورتی اندن ولد اتخاذ ایده شیطان آنك نسلندن آنك شریکی اولور شهناز اکثر عورت اسمی اولدیغندن بونده انك عورتی دیمك اولور بوکا دلیل استرسك حق تعالی قرآنده وشارکهم دیمشدرهم اولادده وهم اموالده ای شفق شفق بالتحریك افق عربیده کورنن حمرته وعند البعض حمرت عقبنجه اولان اقلغه وبقیه نهاره دیرلر بوراده شفقدن مراد مؤمندر شول اعتبارله که ایمان آفتاب حقیقتك پرتواثری ونهار نبوتینك بقیه سیدر یعنی اکرسکا مخالفت ایدن وسنك سنتکی قویوب طریق آخره کیدن کمسه نك عورتی اندن ولد طوتسه شیطان لعین آنك نسلندن مشارکت ایلرتته کم حق تعالی حضرتلری سورهٔ بنی اسرائیلده ای ابلیس سن انساندن قادر اولدیغك کمسه لری استخفاف ایله وانلرك اموالنده واولادنده مشارکت قیل بیورمشدر بو آیتك ترکی تفسیری اوچنجی جلدده مسجد مهمان کش حکایه سنده تفسیر این آیت که واجلب علیهم سر خنده مرورایلدی وبونده اهل تفسیرك یازدقلری اوزره لسان عربیه ایله تفسیر اولنور قال الله تعالی (واستفزز) ای استخفف (من استطعت منهم بصوتك) ای بدعائك الی الفساد واجلب علیهم من الجلبة وهی الصیاح (بخیلك ورجلك) ای باعوانك من راکب وراجل (وشارکهم فی الاموال) بحملهم علی کسبها وجمعها من الحرام (والاولاد) ای بالحث علی التوصل الی الولد بالسبب الی الحرام (وعدهم) بالمواعید الکاذبة وتسویف التوبة والاتکال علی الرحمة وایثار العاجلة علی الآجلة (ومایعدهم الشیطان الاغرورا) والغرور تزیین بما یوهم انه صواب* مثنوی* کفت پیغمبر زغیب این راجلی* درمقالات نوادر با علی* پیغمبر علیه السلام عالم غیبدن بوسوزلری جلی وآشکارا ومقالات نوادرده حضرت علی رضی الله عنهه دیدی نوادر نادره نك جمعیدر نادره اصلنده قلیله معناسنه درصکره عزیز الوجود اولان شیلرده دخی استعمال اولندی مقالات نوادر دیمك عزیز الوجود اولان مقالات عجیبه دیمك معناسنه اولور این راکلمه سنك مشار الیهی هرکه سوی غیرخوان تورزود بیتنده بورایه کلنجه یه دك واقع اولان ابیات شریفه وکلمات لطیفه آنك مفهوم ومضمونی اولور که حضرت نبی علیه السلامك حضرت علی کرم الله وجهه یه مقالات عجیبه سنده بیوردیغی حدیث شریفك بومعنا مفهومی واقع اولمشدر انکچون بیوررلر که پیغمبر صلی الله علیه وسلم عالم غیبدن بوذکر اولنان سوزلرك مفهوم ومضمونی مقالات عزیزه ده حضرت علی رضی الله عنهه اشکارا دیدی کانه پیغمبر علیه السلام حضرتلری بیورمش اوله لرکه یا علی هرکم بنم سنت سنیه مدن غیری جانبه کیده دیو آنکله همکاسه اولور حاصلی هرکیمکه بنم شریعتمه مقارنتدن غیری بر مقارن اتخاذ ایده ابلیس انکله همسایه اولور حاصل کلام اکر بنم رضامه مخالف اموال کسب ایده ویاخود جماعه مباشرت قیله آنك اموالنده واولادنده شیطان مشارکت قیلور پس بنه مهمان لسانندن اول حضرته خطاب ایلمك طریقی اوزره آنك علو شانی وکمال احسانی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) یا رسول الله رسالت را تمام *تونمودی همچو شمس بی غمام* اینکه تو کردی دو صد مادر نکرد *عیسی از افسونش با عازر نکرد* اول مهمان حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه ایتدی ای الله رسولی رسالت امرینی سن بالتمام شمس بی غمام کبی کوستردك که اصلا شك وکمان ایده جك بروسیله قالمدی بو احسانی که سن ایلدك ایکیوز مادر ان فرزندلرینه ایلدی حضرت عیسی علیه السلام افسوندن عازره ایلدیکی افسوندن مراد حضرت عیسی علیه السلامك اوقودیغی اسم اعظمدر وعازردن مراد حضرت عیسی علیه السلامك احیا بیوردیغی مرده لردن برکسه نك اسمیدرکه ایکنجی جلدده ظاهرشدن فضل وزیرکی لقمان سرخنده شرحی مرور ایلشدر* مثنوی* از تو جانم از اجل نك جان ببرد* عازر ار شد زنده آن دم باز مرد *یا رسول الله سنك کرمکدن بنم جانم اجلدن اشته جان ایلتدی یعنی مرکدن جان قورتردی عازر اکرچه اولدمده زنده اولدی کیروا اولدی یعنی ای رسول خدا سنك لطف واحسانکدن بنم روحم حیات ابدیه بولوب اولمکدن خلاص اولدی اکر عازر حضرت عیسی علیه السلامك اول دمندن زنده اولدیسه بر زمان حیات جسمانیه ایله زنده اولوب کیرو اولدی اما سنك دم حیا تبخشکدن بنم قلب وروحم بر مرتبه حیات طیبه بولدیکه ابد الآباد اولمکدن قورتلدی پس سنك احیا ایلمك عیسی علیه السلام حضرتلرینك احیا ایلمسندن افضل اولدی دیمك اولور (مثنوی) کشت مهمان رسول آن شب عرب* شیر یك بز نیمه خورد وبست لب* اول کیجه هم ایمانه کلان عرب حضرت رسول علیه السلامك مهمانی اولدی یعنی کافر ایکن بر کیجه مهمان اولمش ایدی ایمانه کلدکدنصکره دخی اول عرب ایرته سی کیجه حضرت رسول علیه السلامك مهمانی اولدی بر کچینك یارم سودك ایچدی ولبنی باغلدی یعنی طویوب ایمکدن فراغت ایلدی (مثنوی) کرد الحاحش بخور شیر ورقاق *کفت

کشتم سیر والله بی نفاق * حضرت رسول علیه السلام اکا شیرورقاق یی دیوالحاح وابرام ایلدی رقاق بوقفه
نانه دیرلر اول مهمان قسم ایدوب دیدی والله بی ریاوبی نفاق طویدم اصلا سوزمده روی نفاق یوقدر * مثنوی * این
تکلف نیست بی ناموس وفن * سیر تر کشتم ازانکه دوش من * بوتکلف دکلدر ناموس وفن دکلدر طوقرق اولدم اندنکه
دون کیجه بن اولدم یعنی بو بر کچینك سودنك نصفنی ایچوب سیر اولدم دیمکده تکلف یوقدرکه قارنم آج اوله وبن سیر اولدم
دیمکی ارتکاب ایلیم بویله دکلدر وعارلنوب وناموسلنوب اندن اوتری طویدم دیمك دخی دکلدر وسیر اولدم دیدیکم فن
وریا دکلدر دون کیجه بدی کچینك واون سکز کسه نك قسمتنی ییوب نه مرتبه طویدم ایسه شمدی اندن زیاده طوق
اولدم دیو قسم ایلدی * مثنوی * درعجب ماندند جمله اهل بیت * پرشد این قندیل زین یك قطره زیت * جمله اهل بیت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم تعجبده قالدیلر وایتدیلر بو قندیل کویا برقطره زیتدن طولدی بونه حکمتدر دیو متعجب
اولدیلر * مثنوی * آنچه قوت مرغ بابیلی بود * سیری معدهٔ چنین پیلی بود * اوغدا که برابابیل قوشنك قوت وغداسی
اولدی بو تجلین برعظیم فیلك معده سنك طوقلغی اولوربونه تماشادر دیدیلر * مثنوی * خفخه افتاد اندر مرد وزن *
قدرپشه میخورد آن پیل تن * الحاصل مرد وزن ایچنه خفخه دوشدی یعنی بونلره یاب یاب سویلمك اولدی ترکچه
بونلرك ما بیننه فسلدی دوشدی بویله دیوکه بو پیلتن پشه قدر غدا یر یعنی فیل کبی جسیم ایکن پشه قدر غدا
ایله قناعت ایلردیدیلر (مثنوی) حرص ووهم کافری سرزیر شد * اژدها ازقوت موری سیر شد * آن کدا چشمیٔ کفر
ازوی برفت * لوت ایمانیش لمتر کرد وزفت * وهم کافری وحرص کافری سرزیر اولدی اژدها برمورك
قوتندن سیر اولدی کفرك اول کدا چشملکی اندن کتدی ایمانه منسوب اولان لوت روحانی آنی لمتر وزفت ایلدی
کافریده یامصدریه اولمق ونسبیت ایچون اولمق دخی جائزدر لمتر لامك ضمیله قوی کمسه یه دیرلر یعنی کافرلکك وهمی
وحرصی اول نومسلماندن کیدوب باشی آشغه اولدی آنك نفسی اژدرهاسی برمورك قوتی قدر غدادن طویدی
چونکم آنك قلبی ایمان نوریله طولدی کفرك اول کدا چشملکی اندن کتدی ایمانه منسوب اولان لوت وقوت آنی قوی
ویبولك ایلدی یعنی جان ودلنه قوت ویروب ابدی عظیم قیلدی (مثنوی) آنکه ازجوع البقر او می طپید * همچو مریم
میوهٔ جنت بدید * میوهٔ جنت سوی چشمش شتافت * معدهٔ چون دوزخش آرام یافت * اول کمسه که صغر
اچلغندن طلبردی جوع البقر بر مرضدرکه اکا مبتلا اولان کمسه هرنه قدر ییسه طویدیغنی بیلمز یعنی شول کمسه که
قبل الایمان جوع البقردن مضطرب اولوردی ویمه جك ایچون حریص اولوب تك وپو قیلور حضرت مریم کبی جنت
میوه سنی کوردی حضرت مریمه هر کون جنت اعلادن ارزاق روحانی ومیوهٔ نورانی کاوردی حتی آنکدخی بعضسی
ییوب یانده طورردی وحضرت زکریا علیه السلام انك قتنه داخل اولسه انك قتنده اول رزقی بولوردی نته کم سورهٔ
آل عمرانده الله تبارك وتعالی بومعنادن خبرویروب بیورر (کلما دخل علیها زکریا المحراب وجد عندها رزقا قال یا مریم انی
لك هذا قالت هو من عند الله) جنتك میوه سی اول مهمانك چشمی جانبنه تعجله ایلدی آنك دوزخ کبی اولان معده سی
آرام بولدی یعنی الله جانبندن آنك قلبنه جنت میوه لری ونورالهی غدالری سرعتله کلدی چونکم روح اول میوه لری
طاعم اولدی واول غدالری تناول قیلدی آنك جهنم کبی اولان معده سی سکون بولدی وحریصلك کیدوب کمالیله
قناعت کلدی بونده تنبیه بودرکه حریصلك وکدا چشملك کافره لایق اولان صفتلردر اکر برمؤمن اولان کمسه ده بوصفتلر
بولنورسه آنك قلت ایمانته وضعف اسلامنه دلالت ایدرزیرا صحیح مؤمن اولان کمسه لرده بوصفتلر بولنمز (بیان آنکه نوری که
غدای جانست غدای جسم اولیا می شود تا او هم یاری می شود روح را که اسلم شیطانی علی یدی) بو سرخ شریف انك بیاننده
درکه برنورکه غدای جاندر اولیانك غدای جسمی اولور تا اولیانك جسمی هم روحنه یار اولور اسلم شیطانی علی یدی حدیثنه
موافق کله بوحدیث شریفه اشارتدرکه ابن مسعود رضی الله عنه حضرتلرندن روایت اولنور قال النبی صلی الله علیه
وسلم ما منکم من احد الا وقد وکل به قرینه من الجن وقرینه من الملائکة قالوا وایاك یا رسول الله قال وایای ولکن الله
اعانی علیه فاسلم فلا یأمرنی الا بخیر وفی روایة اخری اسلم شیطانی علی یدی فلا یأمرنی الا بخیر معنای شریفی سیزدن هیچ
برکسه یوقدر الا تحقیقا اکا مسلط اولندی شیطاندن کندی قرینی وملائکه دن دخی کندی قرینی جندن مراد بونده
شیطاندر اولوراصحاب کرام دیدیلرکه یا رسول الله سکا دخی موکل ومسلط اولندیمی حضرت پیغمبر علیه السلام
بیوردیلرکه نعم بکا دخی اول شیطاندن اولان قرین مسلط اولمشدر ولیکن الله تعالی بکا معاونت قیلدی وبن اکا غالب اولدم
پس اسلامه داخل اولدی ویا خود بن اندن سالم کن دیمك اوله بوتقدیرجه اسلم افعل تفضیل اولور وضم میمله قرائت اولنور
پس بکا اول قرینم امر ایلمز الا خیر وروایت اخری اوزره اولان حدیثك معناسی بنم شیطانم بنم المده اسلامه داخل اولدی
دیمك اولور اهل تحقیق قرین اولان ملائکه دن مراد عقل وروحدر دیرلر وجن وشیطاندن مراد نفس اماره دردیرلر لکن

برکسه نفس امّاره سنك اوصاف ذميمه سنی ازاله ایتمکله اصلاح ایلسه حتی مطمئنه وراضیه ومرضیه مرتبه لرینه واصل قیلسه آنك شیطانی اسلامه داخل اولور وجسمی ایمان واسلام نورندن قوت وغدا بولور وروحنه یارومعین اولوز واکا اصلا امر شر ایلمیوب همیشه خیرامر قیلور نته کم بو ابیات شریفه دن دخی معلومك اولور * مثنوی * ذات ایمان نعمت ولوتیست هول) ای قناعت کرده از ایمان بقول * ایمانك ذاتی برعظیم نعمت ولوتدر ای ایماندن قولله قناعت ایلمش کمسه یعنی ای ایماندن قولله قناعت ایلین ومجرد آمنت بالله وبرسول الله دیمکله کندی یه مؤمن دین کمسه ذات ایمانکه نفس الامرده تصدیق ودخی معرفت جناندر که اقرار باللسان وعمل بالارکان آنك اثرلری وشاهدلریدر بو ایمان برنعمت عظیمه درکه انسانك جسمی اندن برمقدار لذت السه حریصلکدن وکدا چشملکدن قورتلور واخلاق ذمیمه دن واوصاف حیوانیه دن خلاص اولور مادامکه نور ایمان جسمه سرایت قیلمیه اول جسم صحیح مسلمان اولمز (مثنوی)

کرچه آن مطعوم جانست ونظر * جسم راهم زان نصیبیست ای پسر * کرنکشتی دیو جسم انرا اکول * اسلم الشیطان نفرمودی رسول * اکرچه اول ذات ایمان جانك ونظرك مطعومیدر جسمك دخی اندن نصیبی واردر ای پسر اکر دیو جسم اول ایمانی اکول اولمیدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اسلم شیطانی بیورمزدی ان بیت اوّلده اولان ایمانه عائد اولمقده جائزدر وسرخده اولان نوره عائد اولمقده جائزدر تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اکرچه نوروایمان جانك ونظرك مطعوم وغداسیدر ولیکن ای اوغل جسمه اول ایماندن ونور یزداندن نصیب واردر جسمك ایماندن ونور یزداندن نصیبی اولدرکه ایمان اولدقده ونور یزدان جان وجنان مرتبه سندن تجاوز قیلدقده قوای نفسانیه یی وظلمات جسمانیه یی وخیالات وهمزات شیطانیه یی ازاله ایدوب وجسم ایسه ذوق ایماندن ونور یزداندن حظ المزدن مقدم اوهام وخیالات شیطانیه وظلمات نفسانیه نك قیدنده اسیر وفقیر قالمشدر اکرچه مال فراوانه مالك ایسه ده مادامکه نور وایمان آنك جسمنه سرایت ایلمیه آج ومحتاج اولمقدن خالی اولمز پس نور الهی برجسمه سرایت ایدوب اکا نصیب اولدقده اول جسمدن حریصلك وکدا چشملك کیدوب سیر اولور واول نور الهیدن غدا ایدیر اولوب شیطان سیرت اولان جسمدن صفت شیطانیه کیدوب اسلامه داخل اولور کفر وشقا صفتلری کیدوب ایمان کاورا کردیو سیرت اولان جسم اول ذوق ایمانی ونور یزدانی اکول اولمیدی یعنی انلردن حظ المیدی ولذت بولمیدی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری بنم شیطانم بنم الیده مسلمان اولدی بیورمزدی شیطاندن مراد بونده نفس اماره صفتلریله وشیطان سیرتلریله موصوف اولان جسمدر واسلامه کلسی نفس اماره صفتلرنی ازاله قیلمغله میسر اولور مثلا برکسه نك جسمی کبر وعجبله وحقد وحسد ایله وحب جاه وریاستله وبونلر امثالی اولان صفت ذمیمه ایله متصف اولسه اکا انسان صورتنده عند اهل التحقیق شیطان دینورا کرچه مسلمان شکلنده ایسه ده اما چون ذوق ایمان غالب اولسه ونور یزدانی یاریلك قیلسه اول جسم اول صفت ذمیمه لرك وسیر شیطانینك جمله سنی ازاله ایلسه حقیقة مسلمان اولور وایمان واسلام مرتبه سنی بروجه یقین بولور پس دیو جسمك اسلامه کلسی اول ذوق ایمانی اکول اولمسندن ونور الهیدن حظ ونصیب المسندن اولورا کر ذوق ایماندن ونور یزداندن آکل اولمزسه وحظ ولذت بولمزسه اسلام حقیقیدن محروم قالور (مثنوی) دیو زان لوتی که مرده حی شود * تا نیاشامد مسلمان کی شود * دیو بر دنیاست عاشق کور وکر * عشق راعشق دیکر بردمکر * دیو جسم اول برلوتدنکه مرده اندن حی اولور تا ایچمیه چون مسلمان اولور کور وکر اولان جسم دیوی دنیایه عاشقدر عشق مکر برغیر عشق قطع ایلر یعنی ذوق ایمانی ونور یزدانی نفس الامرده برلوت معنوی وقوت روحانیدرکه اکر مرده دللری احیا ایلین لوت ایمانی وقوت روحانیدن مادامکه ییمیه چون حقیقة مسلمان اولور یعنی مادامکه اول لوت معنویدن ییمیه مسلمان اولمز واسلام حقیقی مرتبه سنی بولمز زیرا کور وکر اولان دیو جسم همیشه عاشق دنیادر وتابع شهوات وهوادرنه وجهله عاشق خدا اولور مکر که دنیایه اولان عشقنی برآخر عشق قطع ایلیه پس دنیا عشقندن خلاص اولدقدنصکره مولا عشقنه لایق اوله * مثنوی * ازنهان خانهٔ یقین چون می چشد * اندك اندك رخت عشق انجا کشد * دیو جسم نهانخانهٔ یقیندن چونکم می طانه آزآز عشق رختنی اول یره چکر یعنی شیطان سیرت اولان جسم عین الیقین وحق الیقین مرتبه لریکه فی المثل میخانهٔ محبت کبیدرلر اندن یقین شرابنی ومحبت می نابنی چونکم نوش ایلیه تدریجله آهسته آهسته عشق ومحبتی اسبابنی اول مرتبه لره چکر ودنیا عشقندن وهوا وهوس محبتندن یکر وعاشقان خدا کبی دهان روحله شراب حقیقتی ایچر وعالم معنایه واصل اولوب پروبال عشق ومحبتله اوچر (مثنوی) یا حریص البطن عرج هکذا * انما المنهاج تبدیل الغذا * ای قارنی دنیا نعمتنه وکثرت اکله حریص اولان کمسه عروج وصعود ایله مرتبهٔ ملکیته شونك کبی یعنی بن دیدیکم کبی طریق بوقدر الا تبدیل غدادر یعنی جناب خدایه طریق هدی تبدیل غدای نفسانیه وتحویل هوای جسمانیه درغیری یوقدر لابددرکه بوغدای نفسانی

غذای روحانی یه تبدیل اوله (مثنوی) یا مریض القلب عرج للعلاج * جملة التدبیر تبدیل المزاج) ای قلبی امراض نفسانیه
واغراض شیطانیه ایله سقیم اولان کمسه عروج ایله علاج جانبنه ومعالجه ایتمکده معالجه جمیع تدبیر وجمله تدارکڭ همان
مزاج نفسانیه یی مزاج روحانیه یه علی التدریج تبدیل ایتمکدر یعنی اخلاق ذمیمه یی اخلاق مرضیه یه واعمال سیئه
وردیه یی افعال سنیه وحسنه یه تحویل قیلمقدر (مثنوی) ایها المحبوس فی رهن الطعام * سوف تنجو ان تحملت الفطام)
ای طعامڭ قیدنده مقید ومحبوس اولان کمسه عن قریب نجات بولورسن اکر فطامه تحمل ایدرسڭ فطام طفلڭ
سوددن منقطع اولمسنه دیرلر (مثنوی) ان فی الجوع طعاما وافرا * افتقدها وارتج یا نافرا * تحقیقا جوعده طعام
وافره وارد ریعنی طعام الهیکه علوم ومعارف وتجلیات واسماء صفات کم بو طعامڭ تغذی سنه سبب جوعدر یعنی
اول جوعده موضوع اولان طعام معنوی یی طلب ایله وارتجا ایله ای جوعدن نفرت ایدیجی کمسه (مثنوی) اغتذی بالنور
کن مثل البصر * وافق الاملاک یا خیر البشر) اغتذی افتعال بابندن امر حاضر مفرد مؤنثدر اکر مفرد مذکر اولسیدی
جزمله یاساقط اولوردی صحیح اولان نسخه لرڭ جمیعسنده یا ثابت اولمشدر واکر یاساقط اولسه هم وزنه خلل کاور
وخطاب مخاطبڭ نفسنه اولور بالنور لفظا مجرور ومفعول به غیر صریحیدر اغتذینڭ کن افعال ناقصه دن امر حاضردر
اسمی تحتنده مستترانت ومثل البصر خبریدر معنی ای نفس طالب وسامع نور الهی یی اغتذا ایله بصر کبی اول زیرا
انسان جمیع اشیایه مردمڭ دیده کبیدر وانسان ایله تسمیه اولمسنه سبب اولدر پس بنی آدم مرتبهٔ انسانیتنه اولدم واصل
اولورکه نور حقله منور اولوب جمیع اشیایه مثل البصر اوله ای بشرڭ خیرلوسی سن ترڭ اکل وشرب ایلمکده ونورانی
اولمقده ملائکه یه موافقت ایله املاک ملکڭ جمعیدر * مثنوی * چون ملک تسبیح حقرا کن غذا * تا رهی همچون
ملائک از اذا * ملک کبی حق تعالینڭ تسبیحنی غدا ایله تا ملائکه کبی اذادن قورتله سن یعنی ملک حق تعالی
حضرتلرینڭ ذکر وتسبیحنی کندیسنه غدا ایدینوب حق تعالی یه هر نه قدر ذکر وتسبیح ایلرسه قوت نورانیت بولدیغی
کبی سن دخی ذکر وتسبیح حق کندیکه غدا ایله تا کم روحڭ قوت بوله ونورانیت حاصل قیله وملائکه کبی سن دخی بدنڭ
اذاسندن ونفسڭ الم وجفاسندن قورتله سن (مثنوی) جبرئیل ار سوی جیفه کم تند * او بقوت کی ز کرکس کم زند *
جبرائیل علیه السلام اکر جیفه جانبنه طوقنمز وطولنمزسه اول جبرائیل قوتده کرکسدن نیچون اکسک اولور اصح اولان
نسخه لرڭ جمیعسنده ار راء مهمله ایله واقع اولمشدر که حرف شرطدر اما شارحلر زاء معجمه ایله یازوب معنایی اکا کوره
ویرمشلردر وذوقدن وحقیقت معناسدن غافل اولمشلردرکم تنددن بو نده نه تند معناسنه درکه طولنمزد یمڭ معناسنده
استعمال اولنور جیفه دن مراد غذای بدنیه کرکسدن مراد اکول وشروب اولان اهل تن اولور وتوضیح معنا بو یله
دیمڭ اولورکه جبرائیل علیه السلام حضرتلری فی المثل اکر جیفه کبی اولان غذای نفسانیه جانبنه طولنمزواندن اکل
قیلمزسه وقوت وقوتده همیشه جیفه خوار اولان کرکسدن نیچون اکسک اولور یعنی جبرائیل علیه السلام جیفه خوار
اولمقدن پرهیز قیلمغله وکرکس همیشه جیفه خوار اولمغله جبرائیلڭ قوتی اندن اکسک وکرکسڭ قوتی اندن ارتق
اولمز بلکه جبرائیلڭ جیفه جانبنه میلی اولمدیغندن قوتی زیاده وکرکس همیشه جیفه خوار اولدیغندن قوتی
ناقص اولمشدر جبرائیلدن مراد بو نده جیفه کبی اولان اکل وشربه طولنمیان واکامیل قیلمیان ملک سیرتلر اولورنته کم
کرکسدن مراد اهل تن اولور وبو بیت اکول وشروب اولان اهل تن جانبندن ناشی اولان وهمی دفع قیلورانڭ زعمی
بودرکه انسان عکله وایچمکله قوت بولور یمکدن وایچمکدن بری اولسه قوت فالمیوب ضعیف اولور حضرت مولانا
بو وهمی دفع ایلمکدن اوتری بیورورلر حضرت جبرائیل علیه السلام بو اکل وشربکه جیفه دراکا طولنمزواندن اکل
قیلمز وکرکس کبی اولان اهل تن همیشه جیفه خوارلر درمع هذا حضرت جبرائیل علیه السلامڭ قوتی بونلردن
اکسک وبونلرڭ قوتی اندن ارتق دکلدر بلکه او تسبیح وتهلیل حق قیلمغله صاحب قوت وقدرتدر وبونلر جیفه خوار
اولمغله ضعیف وبی طاقتدر اکرچه بدن حسبیله حیوان کبی قوی ایسه لرده کذلک جبرائیل سیرت اولان ولیلرهم
بو جیفه کبی اولان اکل وشرب جانبنه میل قیلمزلر مع هذا کرکس کبی همیشه یبوب ایچن طائفه دن قوت وقدرتده
ناقص اولمزلر بلکه جیفه خوار اولمقدن پرهیز قیلدقلر نجه قوت روحانیه لری زیاده اولور واهل تن اکل وشربه اشتغال
قیلدقجه جان وجنانلرینه ودین وایمانلرینه ضعف کلور (مثنوی) حبذا خوانی نهاده در جهان * لیک از چشم
خسیسان بس نهان * کر جهان باغی پر از نعمت شود * قسم موش ومار هم خاکی شود * حبذا افعال مدحدندر
حب الشیء دیرلر اذا صار محبوبا وذا فاعلیدر ومخصوص بالمدح بو نده خواندر ومعناسی خوب ونه لطیف ومحبوب جهانده
بر خوان قونمش لیکن خسیسلرڭ کوزندن زیاده نهان اولمش فرضا اکر جهان نعمتدن بر بر باغ اوله موش ومارڭ
قسمتی هم خاکی اولور خاکیده یا وحدت ایچون اولوب بر خاڭ تیره اولور دیمکده جائزدر لیکن نسبت ایچون اولوب خاکه

منسوب اولور دیمك دخی اولیدر یعنی بو جهانده بر لطیف و خوب خوان معنوی و غذای روحانی وضع اولنمشدر و اهل دله اندن یمك میسر قیلنمشدر و انلرك کوزینه اول خوان بغایت ظاهر و عیاندر ولیکن خسیس و دنی اولان اهل تنك کوزندن زیاده نهاندر انکیچونکه بوذکر اولنان خوان معنوی انلرك غذاسی دکلدر فرضی بو جهان نعمت الهیه دن پر ممتلو بر باغ اولسه موش و مارك قسمت و نصیبی ینه خاکه منسوب اولان غدالر اولور زیرا انلرك خوان معنوی و نعمت روحانیه استعدادلری یوقدر (انکار اهل تن غذای روح را و لرزیدن ایشان بر غذای خسیس (مثنوی) قسم او خاکست کردی کر بهار * میر کونی خالك چون نوشی چو مار * اول مار و موشك غداسی خاکدر اکر قیشده و اکر بهارده ای غافل سن کونك میریسن مارکبی نیچون خاك یرسن بعض نسخه ده قسمشان واقع اولمشدر که ینه موش و ماره اشارت اولور یعنی اول موش و مارلك قیشده و بهارده نصیب و غذاسی خاك و خاکدن حاصل اولان بعض شیلردر ای تن پرور اولان انسان سن من حیث الروح والعقل بو کونك امیری و شریفیسن موش و مارکبی نیچون خاکه منسوب اولان غدالری ییوب ایچرسن نفس الامرده بنی آدم حق تعالینك مکرم قیلدیغی بر کون جامع و عالم کبرادرکه بر و بحره حاکم و عالم اجسام و عالم ارواحده حکمی نافذدرلیکن اکل و شربه حیوان کبی مقید اولمغله اسفل سافلینه مردود اولوب احسن التقویم اولان صفت روحانیه سنی مسخ قیلمش و کونك میری و عالمك بدر منیری اولمق مرتبه سندن نازل اولمش و حیوانیت طبقه سنده قالمشدر (مثنوی) درمیان چوب کوید کرم چوب * مر کرا باشد چنین حلوای خوب * کرم سرکین درمیان آن حدث * در جهان نقلی ندارد جز خبث * مثلا چوبك میاننده کرم چوب دیر بونك کبی حلوای خوب کیمك ایچون اولور کذلك سرکین قوردی اول حدثك میاننده جهانده خبث و نجسدن غیری بر نقل طوتمز یعنی مثلا درخت ایچنده اغاج قوردی کندی غداسی آنك نفسنه خوش کلوب لسان حاله بونك کبی لطیف و خوب غدا کیمك ایچون اولوردیو اول غدایه زیاده میل و محبت ایلدیکی کبی اهل تن دخی بو عالم جسمده تناول ایلدکلری اطعمهٔ جسمانیه کندی طبیعتلرینه خوش کلوب بونك کبی نفیس غدالر و خوب حلوالر کیمك ایچون اولور که بزانی اکل و بلع ایده رزدیرلر خبرلری یوقکه اولیانك نوش ایلدکلری نورانی اولان غدالره وروحانی اولان حلوالره نسبت انلرك غدا و حلواسی آغاج قوردینك درخت ایچره یدیکی اغاج چوروکی کبیدر و کذلك نجاست بوجکی دخی نجاست میاننده بو جهانده خباثت و نجاستدن غیری بر نقل و غدا طوتمدیغی کبی و اول نجاستی ییوب و اول بر خوش اکل و نقل کلدیکی کبی اهل تن دخی باعتبار ما یؤل الیه نجاست و خباثت اولحق ییدکلری ییوب جهانده اندن غیری بر نقل و غدا بیلمزلر و خلا خدمتندن غیری خدمت قیلمزلر و انبیا علیهم السلام و اولیای کرام حضرتلرینك یالکز لطیف اولان غدای نورانیه لری نه مرتبه الذ و احلی ایدوکنه عالم و عارف اولمزلر (مناجات (مثنوی) ای خدای بی نظیر ایثار کن کوش را چون حلقه دادی زین سخن * کوش ما کیر و بدان مجلس کشان * کز رحیقت میخورند آن سرخوشان * ای بی نظیر اولان خدا ایثار ایله چونکم کوشمزه بو سوزدن حلقه ویردك بزم کوشمزی طوت و اول مجلسه چك که اول سرخوشلر سنك رحیقکدن ایچرلر یعنی ای بی شبیه و بی شریك اولان خدا بزه احسان و اعطا ایله چونکم بزم قولاغمزه بو کونه لطیف سوزلردن حلقه ویردك و بزم کوشمزه بو کلمات نفیسه نه بی ایرکوردك خدایا بزم قولاغمزی طوت و بزی اول مجلس حقیقته چك که سنك خالص اولان شرابکدن اول سرخوشان معنوی اول مجلسده ایچرلر و بیخود اولوب کندی نفسلری قیدندن کچرلر بزه دخی اول شراب خالصدن ایچور و نفسمز قیدندن اول واسطه ایله بزی دخی کچور * مثنوی * چون بما بویی رسانیدی ازین * سر مبند آن مشك را ای رب دین * چونکم بزه بو سوزلك حقیقتندن بر رایحه ایرشدردك ای مالك دین اول مشکك باشنی باغلمه مشك مصرع اولده اولان بوی مناسبتیله ضم میمله مشك اوقونسه جائزدر لیکن سر مبند لفظنه مناسب اولان فتح میمله مشك اوقنق اولیدر که مشك صو طلومنه دیرلر بونده مراد رحیق الهینك محلی اولور و توضیح معنی بویله دیمك اولور که الهی چونکم بزم دماغ جانمزه بو سوزلرك سر و حقیقتندن بر شمه ایرشدردك اول مشك معنوی و نفخهٔ روحانیه نك ای مالك دین باشنی بغلمه و آنی بزدن منع ایله مشك اولدیغی اوزره معناسی ای مالك دین اول می نابك و خالص اولان شرابك وعا و ظرفنك باشنی بغلمه چونکم بزه اندن بر رایحه ایرشدردك آنی نوش ایتمکی بزدن دریغ ایلمه دیمك اولور (مثنوی) از تو نوشند ار ذکورند ار اناث * بی دریغی در عطا یا مستغاث * ای دعا ناکفته از تو مستجاب * داده دل را هر دمی صد فتح باب * الهی سن شول رزاق مطلقسن که جمیع خلق اکر ذکور و اکر اناث سندن نوش ایدرلر جمله سی کندیلره مخصوص اولان رزقلرینی سندن آلورلر ای مستغاث اولان خدا عطاده سن بی دریغ سنکه مؤمن و موافقدن و کافر و منافقدن رزقکی دریغ ایتمزسنکه هر شیء فیض و عطایی سندن بولورلر و جمله مخلوق قوت و غذایی سندن آلورلر ای خدا دینلمش دعا سندن مستجابدر هر دمده

قلبه یوز فتح باب ویرمشسن یعنی ای خدا نطقه کلمش و دهاندن ظهور ایلمش درون دلده مخفی اولان دعاسنك
جانبکدن مستجاب اولمشدر هر نفسده کوکلمه نیجه یوز فتوحات و فیوضات ویرمشسن سن شول فتاح مطلق سنکه
اکر بر قبولی بغله سك نیجه بیك قبوللر فتح ایلرسن (مثنوی) چند حرفی نقش کردی از رقوم * سنکها از عشق آن شد
همچو موم * نون ابرو صاد چشم و جیم کوش * بر نوشتی فتنهٔ صد عقل و هوش * قلم قدرتله رقومدن برقاچ حرفی نقش
ایلدکسنك دللر اول حروف و رقوملك عشقنده موم کبی اولدی اول حروفدن مراد صحیفهٔ رخسار محبوبانده اولان چشم
وابرو و کوش اولورکه بو بیت انی مفسر اولور ابرو نونی و چشم صادنی و کوش جیمی نونك ابرویه و صادك چشمه و جیمك
کوشه اضافتلری مشبهك مشبه بهه اضافت اولمسی قبیلندن اولور تقدیری نون کبی اولان ابرویی و صاد کبی اولان
چشمی و جیم کبی اولان کوشی نیجه عقل و هوشك فتنه سنی یازدك یعنی الهی سن شول قادر بی زوال و صانع پرکمالسن که
محبوبلرك صحیفهٔ جمالی اوزره خط و خالدن و ابروی بی مثالدن برقاچ حروف و رقم یازدکسنك کبی قاسی و غلیظ اولان
کوکللر اول خط و خالك عشقندن موم کبی ملایم اولدیلر اول برقاچ حرفدن بریسی شول نونه مشابه اولان ابرو و صاده
مماثل اولان چشم و جیمه مناسب اولان کوشدر که انلری نیجه یوز عقل و هوشك فتنه سی یازدك و نیجه عقلایی انلرده اولان
حسن واسطه سیله مفتون قیلدك (مثنوی) زان حروفت شد خرد باریك ریس * نسخ میکن ای ادیب خوش نویس *
سنك اول حروفکدن عقلا اینجه اکریجی اولدی ای خوش نویس اولان ادیب انی نسخ ایله باریك ریس وصف
ترکیبیدر اینجه اکریجی معناسنه بونده دقیق فکرلر ایدیجی معناسنه استعاره در نسخ تبدیل صفت ایتمکه و ازاله
ایتمکه و دخی تغییر ایتمکه دیرلر نته کم نسخت صفته دیرلر ای ابدلت صفته دیمکدر و ازاله الی صفة اخری معناسن ویررلر
و نسخت الریح آثار الدیار دیرلر غیرتها معناسن ویررلر بو جمله سنك بو محله مناسبتی وار در ادیب اوستاد معناسنه در
یعنی ای صانع پرکمال سنك اول صحیفهٔ جمال محبوبان اوزره نقش و تصویر ایلدیکك حروف بی مثالدن عقللر اینجه
اکریجی و آنك مطالعه سنده و مدح و ثناسنده دقیق فکرلر ایدیجی اولدیلر علی الخصوص شاعر مشرب اولنلر کیمی اول
ابرویی رایه و کیمی هلاله و کیمی خنجر برانه و کیمی دخی اول چشمی اهویه و ابرولری آهولرك شاخنه تشبیه ایدوب
دیمشلردر * بیت * ابروان تو و چشمان توای زهره جبین * آهوانند زده شاخ بشاخ از سر کین * و کیمی دخی کوشی
کله و زلفی سنبله تشبیه ایدوب حاصل کلام کونا کون دقیق فکرلر و باریك خیاللر دامنه مقید اولمشلر و اول نقش صورینك
مفتونی قالمشلردر ای خوش نویس اولان اوستاد اول صفات ملیحه یی تبدیل و اول نقوش جمیله یی تغییر
و تحویل ایله تا کم بو عقللر اول دام خیالك اسیری اولمقدن آزاده اوله لر و فانی اولان جمالك مفتونی اولمقدن نجات بوله لر
و اول حسنك حقیقتنی و اول لطافت و ملاحتك اصل و ماهیتنی طلب قیله لر تا کا عاشق اوله لر (مثنوی) در خور هر فکر
بسته بر عدم * دمبدم نقش خیالی خوش رقم * حرفهای طرفه بر لوح خیال * بر نوشته چشم و ابرو خط و خال) اول
صانع پرکمال عدم اوزره هر فکرك لایقی باغلمش دمبدم خوش رقم اولان خیالك نقشنی لوح خیال اوزره طرفه
حرفلری یازمشکه اول حرفهای طرفه دن مراد چشم و ابرو خط و خالدر بسته و نوشته فعللرینك فاعلی خدای تعالیدر
بسته و نوشته تقدیرنده اولوب باغلمشسن و یازمشسن دیو معنی ویرمك هم جائزدر اکر بو تقدیر اوزره اولمز سه
خطابدن غائبه التفات اولمش اولور اما بو یله تقدیر اولنمسه سباق و سیاقه مناسب کاور عدمدن مراد بونده عدم اضافی
اولور که مراد عالم معنادر که بو عالمه نسبتله معدوم اولدیغیچون انکا عدم تعبیر اولنور لوح خیالدن مراد صحیفهٔ کون
و لوح عالم ظاهردر که فی الحقیقة بو کون و بو عالم ظاهر بر خیال کبیدر نته کم شیخ اکبر قدس الله سره العزیز حضرتلری دخی
بیورمشدر * بیت * انما الکون خیال فهو حق فی الحقیقة * کل من یعلم هذا اجاز اسرار الطریقة * مصرع ثانیده اولان
چشم و ابرو و خط و خال مصرع اولده اولان حرفهای طرفه یی مبین اولور و تفسیر قیلور و توضیح معنا بو یله دیمك اولور که
ای قادر بی زوال و ای صانع پرکمال عدم اضافی اولان لوح معنا اوزره هر عقل و فکرك لایقی دمبدم خوش رسم و خوش
رقم اولان خیالك نقشنی بغلمشسن خوش رقم اولان خیالدن مراد صور کونیه اولور که حق سبحانه و تعالی لوح عدم
اوزره هر کسك عقل و فکرینه لایق بر خوش رسم خیالك صورتنی یازمشدر پس اول عقل و اول فکر صوریشره
کالدکدنصکره اول خوش رقم اولان صورت خیالیه نك طالب و عاشقی اولمشدر مثلا کیمی درهم و دینارلك و کیمی
دخی باغ و کلزارلك و کیمی دخی محاسب کلعذارلك و کیمی دخی کار و بار و دار و دیارلك و کیمی دخی بر خوش یارلك مائل و راغبی
اولمشدر بو جمله سی لوح عدم اوزره تصویر اولنان نقوش خیالیه دندر که هر کسك فکر و عقلنه لایق اولان نقش خیال
نه ایسه آنك طالبی اولور بالخصوص که لوح خیال اوزره یازلمش اولان شول طرفه حرفلر که چشم و ابرو و خط و خالدر اکثر
کمسنه لر انلره عاشق و مفتون اولمشدر و عمرنی اول فانی اولان طرفه حروفك میل و محبتنده ضایع قیلمشدر و بو جمله

حسن مقیدلک وجمال فانینك اصل معدنی اولان عدم اضافیدن وعالم معنادن جاهل وغافل قالمشدر * مثنوی *

بر عدم باشم نه بر موجود مست * زانکه معشوق عدم وافی ترست * بن عدم اوزره عاشق ومست اولورم موجود اوزره دکل زیرا که عدم معشوقی وافی تردر یعنی جمیع حسن وجمالك ولطف وکمالك اصل ومعدنی عدم اضافی وعالم معنی اولدیسه بن عدم اضافی وعالم معنی اوزره مست وعاشق اولورم موجود اولان صور خیال ومعشوقات مجازی اوزره مست وعاشق اولمزم ومیل ومحبت قیلمزم زیرا که عدم اضافی اولان عالم معنانك معشوقی وافی تر وباقی تردر اما حالا موجود اولان عالم ظاهرلك معشوقی بی وفا وبی بقادر پس عاقل دکلدر اول کمسه که بی وفا وبی بقا اولان معشوق مجازی یه کوکل بغلیه واوفی وابقی اولان معشوق معنویدن کندوسنی محروم ایلیه بو بیت حضرت مولانا السا ننددر معشوق معنویدن غافل وموجود مجازی اولان محبوبلره مائل اولان بی عقللره معشوق معنو یتك اوفی وابقی اولدیغنی تعلیمدن اوتری وانلرك محبوبنك بی وفا وبی بقا اولدیغنی انلره تفهیمدن اوتری دینلمشدر اما شارحلر بو بر قاچ بیتك معناسنده خطا ایتمشلر وهر بری بو محله مناسب اولمین معنی سمتنه کتمشلردر انلرك وبردیکی معنالی معنی ظن ایلمك جائز اولنلردن دکلدر فلیعلم * مثنوی * عقل را خط خوان آن اشکال کرد * تا دهد تدبیرها را زان نورد * حق تعالی حضرتلری عقلی اول اشکالك خط خوانی ایلدی تا که عقل تدبیرلره اندن نورد ویره اشکال فتح همزه ایله شکلك جمعیدر اما کسر همزه ایله اوقنسه دخی جائزدر مشکل معناسنه در اما اولکی وجه اولیدر یعنی الله تبارك وتعالی عقلی اول خیالکبی اولان جسم لوحنك اوزرینه تصویر ایلدیکی اشکال بدیعه یه خط اوقویجی قیلدی تا کم عقل اول اشکالدن تدبیرلره دورمکلك ویره یعنی تدبیرلری اول یره اشکال حرف ایلمکدن طی ایلیوب بر یره جمع ایلیه وبر اشکالده پراکنده ایلمیه دیمك اولور اما بوندن اولی معنی اولدر که دینه الله تعالی عقلی صحیفهٔ عدم ولوح خیال اوزره تصویر وتحریر ایلدیکی اشکال بدیعه وصور عجیبه نك خطلرنی اوقویجی واول قلم قدرتك نقش ایلدیکی نقوشی مطالعه قیلیجی ومتفکر اولیجی ایلدی تا کم عقل اول اشکال بدیعه یی وصور عجیبه یی مشاهده قیله وصانعنك قدرتنی بیله وآنك صنع باکمالنده حیران اولوب تدبیراتنی طی ایلیه یعنی صنع الهیده وآثارر تابنده بر مرتبه واله وحیران اوله که اسقاط تدبیرات قیله وبو جمله نك موجد وصانعنه طالب اوله ولوح عدمه ناظر اولمقدن خالی قالمیه وعقلنی خط خوان اشکال معنوی ایلمکدن بری ایلمیه (تمثیل لوح محفوظ وادراك عقل هر کسی ازان لوح عقل مثال جبرئیلست ونظر او بتفکر بسوی غیبکه معهود از لوح اوست در تفکر واندیشهٔ کیفیت معاش وبیرون شدن کارهای هر روزینه مانند نظر جبرئیلست در لوح وفهم کردن او از لوح) بو سرخ شریف انی بیان ایلر که عالم انفسده اولان عقل آفاقده اولان حضرت جبرئیلك مثالیدر واول عقلك دیدهٔ تفکرله اولان نظری شول بر غیب جانبنه که اول عقلك معهودیدر تفکر ایلمکده ومعاشك کیفیتنی اندیشه ایلمکده وهر کونه منسوب اولان کارلردن بیرون اولمقده ونجات بولمقده جبرئیلك لوحه نظری کبیدر وجبرئیلك لوح محفوظدن فهم ایلمسی مانندیدر بو سرخده نظر او مبتدا ومانند نظر جبرئیلست اکا خبر واقع اولمشدر واندیشهٔ کیفیت معاش در اندیشه تقدیرنده اولوب اندیشه اوزره معطوف اولور خلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولور که انسانك نفسنده اولان عقل عالم آفاقده اولان جبرائیل علیه السلامك مثالندهدر واول عقلك کندی یه معهود ومألوف اولان عالم غیبك جانبنه حین تفکرده معاشك کیفیاتنی اندیشه قیلمقده وهر کونه منسوب اولان کارلردن خلاص اولمقده دیدهٔ تفکرله نظر ایلمسی حضرت جبرائیلك لوح محفوظه نظر ایلمسی واندن معانی واسراری فهم قیلمسی کبیدر دیمك اولور (مثنوی) چون ملك

ازلوح محفوظ آن خرد * هر صباحی درس هر روزه برد * بر عدم تحریرها بین بی بنان * وز سوادش حیرت سودا بیان * ملك کبی لوح محفوظدن اول عقل درالدهر بر صباح هر کونك درسنی ایلتور بنان وخامه سز عدم اوزره تحریرلر کور واول تحریرلرك سوادندن سودا بیلرك حیرتنی کور بنان پرمقاره دیرلر بعض نسخه ده بی بنان یرینه بابیان واقع اولمشدر وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که ملك مقرب لوح محفوظدن علم غیبی نیجه اخذ ایلرسه وحقایق واسراری نیجه استفاده قیلورسه عالم انفسده اولان عقل دخی هر بر صباح هر کونك درسنی وعملنی لوح محفوظدن اخذ ایلر زیرا عقل هر صباح هر نی بیلورسه وبیلدیکنه کوره هر نه عمل قیلورسه اول بیلدیکی وعمل قیلدیغی لوح محفوظده ثابت اولمشدر نته کم (وکل شیٔ فعلوه فی الزبر وکل صغیر وکبیر مستطر) آیتلری ودخی کل شیٔ بقدر حتی العجز والکیس ودخی وکل میسر لما خلق له حدیثلری بو معنایه دلالت ایلر که صغیر وکبیر ونقیر وقطمیر انسانك حالی هر نه ایسه لوح قدرده تقدیر اولنمشدر بر عقلکه مسئله یه داخل وباصباحه واصل اوله اول کونده واول کیجه ده کندینك حالنی لوح قدردن اوقور واندهنه تحریر وتقدیر اولندی ایسه اول کار اول کونده اکا میسر کاوب اکا شروع قیلور عدم اضافی اوزره سن ای عاقل بی بنان وبی خامه تحریرلر وتسطیرلر کور که اول لوح اوزره تحریر اولنسان کلماتك سواد وظلمتندن سودالی اولان کمسه لرك وله وحیرتی واردر

سودا بیلردن مراد اهل دنیا واصحاب نفس وهوادر بونلرك امور اخرویه ده واعمال دینیه ده حیران اولملری لوح قدرده ثابت اولان تحریرلرك سواد ظلمتندندر اكر بونلرك لوح قدرده اولان تحریرلری نورانی اولیدی بونلر بو دنیاده حیرت وضلالتدن قورتلوب مهتدی اوله لردی (مثنوی) هر كسی شد بر خیالی ریش گاو * كشته در سودای گنجی كنج كاو * هر بر كسه جهانده بر خیال اوزره ریش گاو اولدی بر گنجك سوداسنده بوجق قازیجی اولمش ریش گاو شول كسه یه دیرلر كه بردنی وخسیسه تابع اوله نته كم جلداولك اولنده قریب وزیر حكایه سنده بونك تحقیقی مرور ایلدی بونده ریش گاودن مراد طالب دنیا وتابع نفس وهوا اولور گنج كاو وصف تركیبیدر كاو كاف عربیله كاویدن لفظندن قازمق معناسنه در بو بیت وبونك مابعدنده اولان ابیات شریفه سودایی اولان كسه لرك لوح قضا وقدردن عقللری كندیلرك حقنده ثابت اولان تحریرلرنی اوقویوب اول تحریر وتقدیرا اولنان معانینك مقتضاسی اوزره هر بری بر كارك طالبی وبر حالك مائل وراغبی اولمشدر واهل فراست اولان بونلرك اجسادنك افعال واعمالنه باقوب لوح قدرده بونلر حقنده تحریر وتقدیر اولنان احكامك اثرلری ایدیكنی بیلمشدر مثلا سودا بیلردن هر بر كسه بر دنی خیاله تابع اولمشدر بر گنج وخزینه نك عشقنده وسوداسنده بوجق قازیجی وكنز ودفینه آرایجی اولمشدر سن آنك جسدنی بو كاره مشغول اولمش كوردكده بیلورسن كه بر خیاله تابع اولمشكه اول خیال لوح قدرده تحریر وتقدیر اولنان معنانك اثریدر كه اول طالب گنج ودفینه اولان شخصك وجودینه تأثیر ایدوب اول شخصك وجودی بو اجلدن اول خیاله تابع اولمشدر (مثنوی

از خیالی گشته شخصی پرشكوه * روی آورده بمعدنهای كوه * وز خیالی ان دگر با جهد مر * رونهاده سوی دریا بهر در * وان دگر بهر ترهب در كنشت * وان دگر اندر حریصی سوی كشت) بر خیالدن بر شخص پر شكوه اولمش كوهك معدنلرینه یوز كتورمش واول بر غیریسی دخی خیالدن ایچی ومشكل جهدله درردن اوتری دریا جانبنه یوز قومش واول بر غیریسی ترهبدن اوتری كنیساده واول برآخری حریصلك ایچره كشت ومزرعه جانبنده یعنی ای صاحب فراست واهل كیاست اولان كسه كوررو بو خلایقك احوال مختلفه سنه نظرایر كورركه اول بر شخص بر خیالدن پرشكوه وپرهیبت اولمش حتی طاغلرك معادنی جانبنه توجه قیلمش واول معادنده نیجه كارلر وهنرلر اظهار ایلمش واول بر كسه یی دخی كورركه صعب ومشكل اولان سعی وجهدله بر خیالدن اوتری درولالی استخراجندن اوتری دریا جانبنه یوز قومش وغواصلك كارینه مشغول اولمش واول برآخری دخی كورركه رهبانیتدن اوتری كلیسالر ایچره خدمت وریاضته مشغول اولمش واول برآخری دخی كورركه حریصلقده قالوب مزرعه لر جانبنه كتمش واندن نیجه زرائع وفوائد اتخاذ ایتمش * مثنوی * از خیال ان رهزن رسته شده * واز خیال این مرهم خسته شده * در پری خوانی یكی دل كرده گم * بر نجوم ان دیگری بنهاده سم * این روشها مختلف بیند برون * از خیالات ملون ز اندرون * اول رهزن خیال جهتدن قورتلمش اولمش وخیالدن بو كسه خسته نك علاج ومرهمی اولمش بریسی پری خوانلقده كوكلنی كم وضایع ایلمش اول بری دخی نجوم اوزره سم وقدم قومش بو روشلری ناظر اولان خارج عالمده مختلف كورر درونده اولان ملون وكونا كون خیاللردن بیند كلمه سنك فاعلی مقدر اولور سه متعدی اولور كه اكا كورر معنی ویریلدی اما فاعلی مقدر اولمز سه فعل لازم معناسی ویریلوب معنی بو روشلر طشره ده مختلف كورینور دیمك اولور یعنی لوح قدرده تحریر اولنان تقدیرلك اثرندن بر خیال بر رهزنك قلبنه كلمش واكا تأثیر قیلمش واول رهزن اول خیالدن اوتری رهزنلكدن قورتلمش اولمش واول لوح قدرده مسطور اولان احكامك آثارندن بر خیال دخی بر كسه نك قلبنه كلمش واندە تصرف قیلمش واول كسه اول خیالدن اوتری خسته دللرك مرهمی اولمش ونیجه شكسته لره درمان قیلمش وبر كسه یه دخی لوح قدرده تحریر اولنان حكمك اثرندن بر خیال كلمش اول كسه اول خیالدن اوتری جن وپری دعوتندن قلبنی كم وضایع ایلمش وبر كسه یه اول خیالدن كلوب تأثیر ایلمش اول خیالدن اوتری علم نجومك تحصیلی اوزره قدم قومش وخاصیت كواكبی بیلمكه وتأثیرات نجوم ایچون رصد بغلمغه مشغول اولمش پس بو اجساده ناظر اولان كسه بو حركات مختلفه یی واعمال متنوعه یی خارجده مختلف وكونا كون كورر درونده اولان خیالات ملونه دن زیرا هر كسك جسدی درونده اولان خیاله موافق حركت ایلر وقلبنده اولان خیالك مقتضاسی هر نه ایسه آنك بدنی اكا كوره تك وپو قیلور چونكم ناسك بو جسدلرینك حركاتنی كونا كون كوررسن معلوم اولدیكه درونلرنده اولان خیاللری دخی كونا كوندر واول درونده اولان خیالات ملونه ومختلفه لوح قضا وقدرده هر كسك حقنده تحریر اولنان احكام وتقدیراتك اثرلریدر پس هر كسك عقلی لوح قضا وقدره ناظردر انده تحریر اولان حكم وتقدیر هر نه ایسه آنك اثری بر خیال شكلنده كلوب عقل وقلبنه سرایت قیلور پس جسد اول مؤثر اولان خیاله كوره حركت قیلور وخارج عالمده بو اجسادلك حركات مختلفه سندن واعمال متنوعه سندن احكام قضانك مختلف اولمسی (وقل كل یعمل

علی شاکلته آیت کریمه سنك موجبنجه هرکس لوح محفوظده ثابت اولان شاکله سی اوزره عمل قیلمسی عارف اولنه ظاهر اولور ✽ مثنوی ✽ این دران حیران شده کان برچه است ✽ هر چشنده ان دکر انافیست ✽ بو اول کسه نك خصوصنده حیران اولمشکه اول نه کار اوزره در هر طادیجی اول غیریسنی سلب ایدیجیدر یعنی بو بر کسه که برخیاله مقید اولمش و اول خیالك مقتضاسی اوزره سلوك قیلمشدر اول بر آخر کسه که بونك مبتلا اولدیغی خیاله مخالف کندی مشربنه مناسب برخیاله مبتلا اولوب آنك مقتضاسنه کوره سلوك قیلمشدر اول کسه بو کسه نك کاروشاننده حیراندر بویله دیو که ای عجبا اول کسه نه کار بیهوده اوزره در بنم اختیار ایلدیکم عملی اول نیچون ایشلمز و بنم ذاهب اولدیغم طریقه نیچون ذاهب اولمز حاصل کلام هر شول کسه برخیالدن ذوق المش و برخیالدن لذت بولمشدر اول مخالف برخیال آخردن ذوق المش و برخیال دیکردن لذت بولمش کسه یی نفی ایدیجی اولوردیرکه آنك کاری باطلدر وروش ومذهبی بی معنادر بو کسه کندی مشربنه ضد اولنك حقنده بوکونه سویلر (کل حزب بما لدیهم فرحون) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه نظر ایلسك هرکس کندیلرك قتنده اولان کار وکرداره فرحناك اولمشلر ومشربلرینه ومذهبلرینه مخالف اولنی نفی قیلمشلر ✽ مثنوی ✽ آن خیالات ارنبدنا مؤتلف ✽ چون زبیرون شد روشها مختلف ✽ قبلهٔ جانرا چو پنهان کرده اند ✽ هر کسی روجانبی آورده آند ✽ اول درونده اولان خیالات اکر نامؤتلف اولمیدی بلکه مؤتلف ومتحد اولیدی طشره دن روشلر وحرکتلر نیچون مختلف اولوردی پس طشره دن اجسادك روشلرینك مختلف اولمسی درونلرده اولان خیالاتك مختلف ونامؤتلف اولمسنه دلالت ایلر جان قبله سنی چونکم پنهان ایلدیلر هر بر کسه یوزی برجانبه کتورمشلردر حاصل کلام اولدرکه خارج عالمده اولان اجسادك حرکات مختلفه واعمال متنوعه سی بواطن اجسامده اولان خیالاتك مختلفه ونامؤتلفه اولمسنه دلالت وشهادت ایلر اکرچه نشئهٔ اختلافات اناس اصل اعیان ثابته لرینك مقتضاسی لوح قضا وقدرده اعیان ثابته لرینك مقتضاسنه کوره تحریر اولنان احکامك آثاریدر ولکن بحسب الظاهر چونکم جان قبله سنی عیون ادراکاناسدن مخفی وپنهان ایلدیلر بو اجلدن هر بر کسه وجه باطنی برجانبه کتورمشلردر روانی کندیلره معبود وقبلهٔ جان اتخاذ ایلمشلردر (ویحسبون انهم یحسنون صنعا) آیت کریمه سنك موجبنجه اکرچه هر بری کندی زعملرینجه برایو صنع وعمل ایشلدك صنورلر ولیکن اکثری قبلهٔ جان اولان حضرت یزدانه متوجه اولمقدن دور وآنك رضاسنه موافق اولان عمل ایشلمکدن مهجور اولمشلردر یوم تبلی السرائر موجبنجه یوم حقیقت ظهوره کلوب سرائر وحقایق آشکار اولدقده هر کسك نه جانبه متوجه اولدیغی ونه عمل ایچون سعی وهمت قیلدیغی ظهوره کلور وبونلرك اکثری اول کونده بودنیاده ظن ایلدکلری شیلرك مخالفنی بولورلر نه کم بو بیاندن دخی معلومك اولور (تمثیل روشهای مختلف وهمتهای کوناکون باختلاف تحری متحریان در وقت نماز قبله را بوقت تاریکی وتحری غواصان در قعر دریا) بو مرخ شریف کوناکون همتلری ومختلف اولان روشلری تمثیل وتشبیه ایلمکدر نماز وقتنده وتاریکلك زماننده قبله یی متحری اولنلرك تحریسنك اختلافنه یعنی خلایقك مذاهب دخی غواصلرك قعر دریاده اولان تحریسنك اختلافنه مختلفه سی وهم متنوعه سی شب ظلمانیده نماز وقتی اولدقده قبله یی احتیاطله طلب ایدوب هر بری برجانبه قبله دیو متوجه اولان متحریلرك تحریسنك اختلافنه بکزر ودخی غواصلر دریانك دیبنه اینذکده هر بری در وجواهر طلبنده تحری ایدوب لیکن کیمی در وجوهر اعتقادیله توبره سنه سنك ریزه قویوب وکیمی دخی رمال کنالك وکیمی دخی جوهر پاك قویوب دریادن طشره چقدقده هر برینك تحری وقصدلرینك اختلافنه بکزر زیرا بو ناس دخی ظلمت بشریتده هر بری برمذهبه ذاهب اولمش وبر مرادك حصولی ایچون سعی وهمت قیلمش هر برینك اعتقادی اولدرکه ذاهب اولدیغی مذهب حق اوله وبذل همت ایدوب حصولی ایچون سعی ایلدیکی مراد کندی یه نافع کله لیکن روز حقیقت عیان اولدقده وقبلهٔ جان ظهوره کلدکده اکثر کسه نك تحریسی وقبله سی باطل اولدیغی عیان اولور ونافع ظن ایلدکلری مراد مضر اولدیغی ظهوره کلور (بل بدا لهم من الله ما لم یکونوا یحتسبون) آیت کریمه سنك فحواسی اوزره بلکه بونلره الله تعالی حضرتلرندن ظن ایلمدکلری شیلر ظاهر اولور (مثنوی) همچو قومی که تحری می کنند ✽ برخیال قبله سوئی می تنند ✽ چونکه کعبه رو نماید صبحکاه ✽ کشف کردد که کم کردست راه ✽ بو ناس مختلفه ده شول برقومه بکزرکه تحری ایدرلر قبله خیالی اوزره برجانبه طولنورلر چونکم کعبه صباح وقتی یوز کوستره منکشف اولورکه بولی کیم کم وضایع ایلمشدر یعنی بو ناس قصد وهمتلرنده شول برقومه بکزرکه شب مظلمده قبله خیالی اوزره برجانبه توجه ایدرلر که بونلرك هر بریسی برمذهبی اختیار ایتمش وقبلهٔ حقیقی بو جانبده دیو اول جانبه کتمش چونکم صبح حقیقت اوله وقبلهٔ جان ظهوره کله بو جمله یه منکشف وظاهر اولورکه یولی کم یتورمشدر وقبلهٔ باطله نه کونه کیمسه یوز کتورمشدر

(مثنوی) یا چو غوّاصان بزیر قعر آب * هر کسی چیزی همی چیند شتاب * بر امید کوهر و در ثمین * توبره پر می کنند
ازآن واین * یا بوناس غوّاصلر کبیدر که آبك قعری التنده هر بر کسنه برشی سرعتله دوشورر که کوهر و در ثمین اولمق
امیدی اوزره توبره لرنی اندن و بوندن پر ایلرلر یعنی بوناس سعیلرینك مختلف اولمسنده و همتلرنی کونا کون یرلره صرف
قیلمسنده شول غواصلره بکزرکه دریانك دیبنده هر بریسی سرعتله برنیجه شی جمع ایدوب جوهر و در ثمین درد یو امید
ایدوب توبره لرین طولدررلر (مثنوی) چون برآیند از تك دریای ژرف * کشف کردد صاحب در شکرف * وآن دکر که
بردمر وارید خرد * وآن دکر که سنك ریزه شبه برد * چونکم اول غوّاصلر دریك اولان دریانك دیبندن یوقارو کلدکلر اول
وقتده در شکرفك صاحبی کشف اولور و اول برغوّاص بوندنکه خرد مروارید ایلتدی و اول برغواصکه خرده طاش
و بونجق ایلتدی ظاهر اولور شبه وزن ایچون تشدید ایله اوقنور کذلك بوناس دنیا دریاسنك دیبندن یوقارو کلوب آخرت
صحراسنه واصل و داخل اوله لریوم تبلی السرائر آیت کریمه سنك مضمونی در عظیم کبی اولان ایمان و اسلامك و توحید
و عرفانك صاحبی جمله یه مکشوف اولوب و اول بریسنك مروارید خرد کبی اولان پراکنده اعتقادی و اول بریسنك سنك
ریزه و شبه کبی اولان قلبینك خالی و فسادی عیان اولوب و ظهوره کلور حاصل کلام هر کس وجودی توبره سنی نه کونه
اعتقاد له و علم و عمل ایله طولدردی ایسه ظلمات دنیادن خلاص اولوب روز آخرته واصل اولدقده نیك و بد هر نه ایسه
آنی کورر اکر توحید و ایمان و عرفان و ایقان جوهرلریله وجودی توبره سنی پر ایلدی ایسه شاد و مسرور اولور و حمد
و ثنا قیلور و اکر کفر و عصیان و جهل و طغیان صفتلریله طولدردی ایسه اول کونده (یالیتها کانت القاضیة ما اغنی
عنی مالیه هلك عنی سلطانیه) دیو بیهوده ییره تمنیلر ایلیه بونك مثالی اکا بکزرکه اسکندر ذو القرنین آب حیات طلبی
ایچون برقاچ یوز سوار کسنه ایله ظلماته کتمشلر و آب حیاتی رافرجست و جوا ایتمشلر چونکم انی بولمقدن نا امید اولوب
کیرو بو عالم روشنالق جانبنه کاورکن بر موضعه کلمشلر که اول موضعك زمینی جمله ذی قیمت در و جواهرله و لعل و یاقوتله
پر ایمش اسکندر آت باشنی چکوب طورمش و اول طائفه یه دیمشکه شو موضعده اولان جمیع در و جواهردر
حق تعالی بکا انی الهام ایلدی آلك بونی توبره لریکزه طولدرلك تا روشنالق عالمنه واصل اولدقده بونك سزه عظیم نفع
و فائده سی اولوب غنی اولورسز و فقردن قورتلورسز دیمش بعضلر اسکندرك سوزینه تصدیق و اعتقاد ایدوب توبره لرین
طولدرمشلر بعضلر دخی انکار ایدوب بونده جواهر اولدیغی نه دن معلومدر و مجرد آنك سوزی ایله بر باری کتورمك
نه قید و مشقتدر دیوب توبره لرنی خالی قومشلر پس اسکندر برقاچ قدم اول موضعدن بری کلدکده اول توبره لرینی
خالی قوین کسنه لردن بعضسی پشیمان اولوب اسکندرك سوزی صادق اوله و بو موضعده دخی بلکه در و جواهر اوله
دیوب توبره سنی کندی اعتقادایلدیکی یردن طولدرمش و برقاچ قدم دخی بری کلدکده اول اسکندر اشارت ایلدیکی
موضعده توبره سنی طولدررن کسنه بر حقیقی نامعلوم باری کوتورمك نه زحمتدر دیو کوتوردکلری توبره لی سرنکون
ایدوب ایچنده اولانی دوکمش و بعضسی اسکندرك سوزی البته بیهوده کلدر دیو انی محکم حفظ ایتمش حاصل کلام بو جمله
طائفه ظلماتدن چیقوب روشنالق عالمنه کلدکده انلر که بر انکار ایتمشلر و انلر که غیر موضعده توبره لرنی طولدرمشلر ایدی
انلر توبره لرنده سنك ریزه و شبه کورمشلر و انلر که توبره لرنی پر ایلدکدنصکره دوکمشلر و یاخود اصل پر ایلمیوب خالی
قومشلر و اول در و جواهرله غنی اولانلری کوروب دیمشلرکه یا ویلیتا و یا حسرتا بز اسکندرك سوزنی طوتمدق و آنك
دیدیکی یردن اخذ ایتمدك پس اول کاملك سوزین طوتانلر بو له سعادته واصل اولدیلر و بز محروم و مغبون قالدق و رسوای
اولدق (مثنوی) هکذا یبلوهم بالساهره * فتنة ذات افتضاح قاهره * انجلین بونلری امتحان و اختبار ایلر ساهره ده
افتضاح صاحبی قهر ایدیجی فتنه ساهره قیامت یرینه دیرلر و عرصهٔ قیامته ساهره تسمیه اولنمسی خلق
خواب غفلتدن اویانوردیغندن اوتریدر زیرا خلق انده کمال خوفلرندن بیدار اوله لر یبلو بلی یبلودن فعل مضارع مفرد
مذکر غائبدر هم محلا منصوب آنك مفعولیدر که راجعدر مقدما ذکر اولنان قومه بالساهره ده با بمعنی فیدر ظرفدر
یبلو فعلنه فتنة لفظامرفوع یبلو فعلنك فاعلیدر چون فاعل مؤنث غیر حقیقی اولسه و فعل آنك ظاهرینه اسناد اولنسه
فعلده علامت تأنیث اولمق جائزدرنته کم یبلو فتنة لفظنه اسناد اولنور علامت تأنیث ایله ایراد اولنمقدن ذات
لفظا مرفوع آنك صفتیدر افتضاح لفظنه مضافدر و افتضاح لفظی مضاف الیهدر قاهره لفظا مرفوع فتنة
لفظنك صفتیدر قافیه دن اوتری تنوین محذوف اولوب تا ها یه منقلب اولوب ضمیرله اوقنور یعنی اکاه اول شوذکر اولنان
متحیرلر و غواصلر کبی مختلف الاحوال اولان ناسی امتحان و اختبار ایلر ارض قیامتده فضاحت صاحبی
اولان فتنهٔ قاهره اول کونده چوق کسنه لر کندیلرنی دنیاده ایو صانورلردی بد بوله و نیجه لر دخی کندیلرینی مقبول
حق صانورلردی مردود اوله لر و نیجه عابد خدا کچننلر کندیلرینی اول کونده عابد هوا کوره لر و قبسله حقیقته

متوجه ايزديلر كنديلرى اول قبله دن روكردان اولمش واعراض قيلمش بوله لر ودرياى علم ومعرفته غواص اولدقلرى
وانده نيجه جواهر وزواهر بولدق وتوبرهٔ قلبمزى آنكله طولدردق ديو افتخار ايليلر اول كوندە جواهر
وزواهر برينه بى معنى اولان قيل وقال وبحث وجدال بوله لر حاصل كلام اسكندر وقت اولان كامل ومرشد فاضلك
ديديكى محلدن جواهر علم وعملى اخذ ايلمين وآنى اخذ ايلدكدن صكره روز آخرته دلك آنى تحمل ايلمكه صبر قيلمين كسنه لر
عالم آخرتده كندى وجودلرى توبره سنى خالى وعمرلرنى ضايع كوردكلرنده رسواى اوله لر (ويا حسرتا على ما فرطت
فى جنب الله) ديو حسرت وندامتلرى كنديلره دعوت قيله لر (مثنوى) همچنين هر قوم چون پروانكان * كرد شمعى
پرزنان اندر جهان * خويشتن بر آتشى برمى زنند * كرد شمع خود طوافى مى كنند * بونجلاين هر قوم پروانه لر كبى
جهانده بر شمعك اطرافنده قنادا وريجى وطواف قليجيلر وكنديلرنى بر آتشه اوررلر وكنديلرك شمعى چوره سنده
بر عظيم طواف ايدرلر يعنى مقدما ذكر اولنان متحيرلرك بر جانبه توجهى وغواصلرك على العميا بر نيجه شئ جواهر و
مرواريد زعم ايليوب اخذ ايلدكلرى كبى هر بر قوم دخى پروانه لر كبى بو جهانده كندى محبوبلرينك اطرافنه طولنجيلر
وآنى طالب اولنجيلردر كه هر كسك مشتهاى نفسانيسى ومقتضاى طبيعيسى فى المثل بر شمع ويا خود بر آتش
شعله داركبيدر بو قوم ايسه كنديلرينى بر آتش اوزره پروانه كبى اوررلر كندلك مرادى شمعنك اطرافنى پروانه كبى طواف
قيلورلر (مثنوى) بر اميد آتش موسى بخت * كز لهيبش سبز تر كرده درخت * فضل ان آتش شنيده هر رمه * هر شرررا
آن كمان برده همه * موساى بختك آتشى اولمق اميدى اوزره كه آنك لهيبندن درخت سبز تر اولور ولطافت بولور
هر سورى اول آتشك فضلنى استماع ايلمشدر وهر شرره جمله سى اول كمانى ايلمشدر مقدم حضرت موسى عليه السلام
شعيب پيغمبر عليه السلامدن اجازت الوب كندى اهليله وادئ ايمنه كلدكده كيجه اولوب خاتونلرى وضع حمله قريب
اولوب بر آتش ياقمق لازم كلوب اول حينده اطراف واكنافى بر مقدار آتش طلب ايتمك ايچون جست وجو قيلدقده
وادئ ايمن كنارنده اكا بر آتش شعله دار كورينوب (فقال لاهله امكثوا انى آنست نارا لعلى آتيكم منها بقبس او اجد
على النار هدى) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه كندى اهللرينه ديديكه بن بر آتش كوردم سن بونده اكلن بولا يكه اندن
بر شعله الم ويا خود بر آتش دليل صورتنده نار شكلنده بولوب اول آتش جانبنه كلدى وقتاكم آتشه قريب اولدى حق تعالى
اكا كندى مرادى صورتنده نار شكلنده بر شجردن تجلى ايلديكه اول نار حد ذاتنده نور ايديكه آندن اول درخت
يا تموب سبز تر ولطيف تر اولمشيدى چونكم حق تعالى حضرت موسى عليه السلامه كندى مرادى اولان نار شكلنده
تجلى ايلدى پس هر بر اهل نفس اول بخت وسعادت موساسنك مرادى اولان آتشه حق تعالينك تجليسى اولديغى
اميد اوزره كه اول نار تجلينك شعله سندن درخت لطيف تر وتازه تر اولمشدى اول آتش تجلينك فضيلتنى هر بر قوم
اشتمش وآنى علما السانندن كوش ايتمش پس بو جمله سى بو مظاهر كونيه ده هر شرر ولمعه يى كه كورمش آنى نار تجلئ الهى
كمان ايلمش يعنى اهل نفس اولان طائفه دن هر برى نفسلرينك مقتضاسى اوزره بر مرادى ومقصودى
طالب اولمشلر واول مراد ومقصود آنلره شعله ولمعه كبى كورنمش بونلر ايسه حق تعالى حضرتلرينك حضرت موسى
عليه السلامه كندى مرادى اولان نار شكلنده تجلى ايلديكى [illegible] بونلرك عقللرى دخى بونلرك نفسلرينه
بوله دركه بو سنك مراد ومحبوبك اولان لمعه وشعله تجلئ الهيدر حضرت موسى عليه السلامه حق تعالى حضرتلرى
شجردن تجلى ايلديسه سكا دخى بو شيئك درخت وجودندن تجلى ايلدى بونده كوردىكك پرتو تجلئ الهيدر
وبو صورتده مشاهده ايلديكك لمعهٔ ظهور ربانيدر بو كروه ضلالت قرين كنديلرك نفسانى اولان مرادلرنى
ومحبوبلرنى حضرت موسى عليه السلامه اولان حق تعالى حضرتلرينك نار شكلنده ايلديكى تجلى يه قياس ايدوب
اوپله ظن وكمان ايدرلر (مثنوى) چون برايد صبحدم نور خلود * رو نمايد هر يكى چه شمع بود * هر كرا پر سوخت زان
شمع ظفر * بدهدش ان شمع خوش هشتاد پر * چونكم صباح وقتنده نور خلود ظهوره كله هر برينه نه شمع ايدى
يوز كوستره هر كيمك كه اول ظفر شمعنده پر وبالى ياندى اول خوش ولطيف شمع اكا سكسان پر وبال ويرر يعنى
چونكم باقى وخالد اولان نور الهى صبح قيامتده ظهوره كله وطلوع قيله بو خلقك طالب اولدقلرى شموعدن هر برى
وجه حقيقتلرنى كوستره كه بونلر حد ذاتنده نه كونه شمع ايدى ظهوره كلور وهر كس كندى مرادى شمعنك حقيقتنى
بيلور حقميدر ويا خود باطلميدر كما ينبغى انى مشاهده قيلور وهر شول كسنه نك كه اول ظفره ونصرت وقدرته متعلق اولان
شمعدن پر وبالى ياندى اول لطيف وشريف اولان شمع حقيقى اكا بى قياس پر وباللر ويرر يعنى هر شول كسنه نك كه
وجودى وقوت وقدرتى اول ظفر ونصرت صاحبى اولان شمع الهى ومحبوب حقيقيدن يانمش اوله واكا عبادت
وپرستش ايلمكده وجودنى خرج ايلمش اوله حق تعالى اكا نيجه يوز وجود وقوت وقدرتلر ويررو آنى مقعد صدقده

ومرتبهٔ کاملینه ایرکوررلر (م ی) چوق پروانه دوختیده دوختیده * مانده زیر شمع بد پرسوخته * می طپید اندر پشیمانی وسوز
می کنند آه از هوای چشم دوز * شمع او کوید که چون من سوختم * کی ترا برهانم از سوز وستم * شمع او کریان که من
سر سوخته * چون کنم من غیررا افروخته * پروانه بلوکی ایکی کوزلرنی دیکمش بد وقبیح شمعك التنده پرسوخته
قالمش دوخته اولمق بصرلری حقیقت نورنی کورمکدن اعمی اولملرندن عبارت اولوراول پروانه کروهی پشیمانلقده
وسوزده حرکت واضطراب ایلردنیاده مبتلا اولدقلری چشم دیکیجی واعمی ایدیجی هوادن آه ایدرلر اول وقت آنك شمعی
اکادیرکه چونکه بن یاندم وفانی اولدم پس بن سنی سوز وستمدن نیجه خلاص ایدرم قیامت کوننك شمعی اغلیجی بوله
دیوکه بن باشی یانمش بن غیری نیجه افروخته وروشن ایلرم حاصل کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه چونکه صبح قیامت
ظهوره کله ونور باقی طلوع قیله شمع حقه پروانه اولان وقوت وقدرتی آنك محبتنده افنا قیلان عاشقلرینه حق تعالی نیجه
قوت وقدرتلر واحسان ونعمتلر ویره اما شول کروه ضلالات قرین که هر بری هوالرنی اله اتخاذ ایتمش وحظ نفسلری
جانبنه کتمش آنلرك یوم قیامتده ایکی کوزلری اعمی اوله وقبیح اولان شمع مرادلرینك قتنده قوت وقدرتلری کتمش
وکندیلرینی آتش قهر خدا احراق ایتمش کوره لر اول کونده حرقت وندامت ایچره مضطرب اوله لر وفلاکتده قاله لر
بوکوزلرنی اعمی ایدیجی وقلبلرنی ستر قیلیجی هوادن آه فریاد ایده لر وکندیلرینك شمع مرادنه التجا ایدوب بیزه فریادرس
اول ودرمان ایله دیه لر انلرك شمعی بونلره دیه که چونکم بن نار قهر الهیدن یاندم وکندی نفسمی عذاب خدادن تخلیص
ایلمکه قادر اوله میوب عاجز قالدم بن سنی سوز وستمدن خلاص ایلمکه نیجه قادر اولورم آنك محبوبی اولان شمع ناله وکریه
قیله بویله دیوکه بن باشی یانمش وآتش قهره مبتلا اولمش غیری کسه یی بن نوجهله منور وشعله لو ایلرم ای دنیاده بکا پروانه
کبی عاشق اولان وارکندی حالکه مقید اول بندن سکا درمان یوقدر دیه (تفسیر یا حسرتا علی العباد) بو مصرع
شریف سورهٔ یس ده اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر (قال الله تعالی یا حسرتا علی العباد) حسرته بوندایا ملائکه دن
اوله ویاخود ثقلینك مؤمنلرندن اوله پس ملائکه ویاخود بعض مؤمنین دیه لر که ای حسرت وندامت حاضر اول سکه
سنك وقتکدر شول عباد اوزره که (ما یأتیهم من رسول) بونلره رسولدن بر رسول کلمدی (الا کانوا به یستهزؤن) انلر اول
رسولی استهزا ایدر اولدیلر پس نصحای دین ووعظای اهل یقین که سعادت دارین انلرك نصیحت وارشادلرینه منوط
ومربوطدر هرکم انلری استهزا ایدرسه لایقدر که متحسرون انلر ایچون تحسر ومتلهفون انلره تلهف ایده لر * مثنوی *
او همی کوید که از اشکال تو * غره کشتم دیر دیدم حال تو * اول غافل دیرکه سنك شکللرکدن غره اولدم سنك حالکی کیچ
کوردم یعنی معبود حقیقیدن غافل اولان وکندی هوای نفسنی اله اتخاذ قیلان کمسه کندینك شمع مرادنه ومقصود
فؤادینه یوم قیامتده دیرکه ای بنم محبوب ومخدومم بن سنك دنیاده اولان لطیف شکللریکی وبدیع وجمیل اولان صفاتلریکی
کوروب اکا مغرور ومخدوع اولدم وسنك حقیقت حالکی قتی کیچ کوردم حیفا وحسرتا که بن سنی روز آخرتده بکا
نافع صانوردم سن خود عین ضررایمشسن دیه ونیجه حسرت وندامتلریله از اشکال تو خطابی مقدم اولان شمعدر
وشمعدن مراد مطلقا حقدن وحق تعالینك رضای شریفندن غیری اولان مقصودلر ومخدوملردر اکر نفس وهوا
اولسون واکر دنیا ومافیها اولسون واکر اهل دنیا واکر اهل زرق وریا اولسون بوجمله سی شول شمع باطل وفانی کبیدرکه
کندی پروانه لرنی وطالبلرنی یاقوب ییقرلر وانلره یوم قیامتده اصلا نفعلری اولمدیغندن ماعدا نیجه توبیخ وتقریعلردخی
ایلرلر (مثنوی) شمع مرده باده رفته دلربا * غوطه خورد از ننگ کزبینی ما * شمع سونمش وبزم نهایت بولوب باده کتمش
ودلربا بزم کزیدنلکمزلك ننك وعارندن غوطه یدی شمعدن مراد بونده هرشیئك صورت ظاهره سنده اولان پرتو
وحسندرکه بی عقل اولان پروانه لر اول عاریتی اولان حسن ولمعه یی کوروب اکا فریفته اولوب کندیلرینی بیهوده یره
احراق ایدرلر وباده دن مراد هرشیئك کاسهٔ وجودنده موضوع اولان حظ ولذتدرکه اهل صورت کاسه لرندن اول حظ
ولذتی الوب مست ولایعقل اولورلر ودلربادن مراد شول مقصود اصلی ومحبوب حقیقیدرکه بو بزم کائناتده انوار تجلیاتی
شعله لندرمش وصورت کاسه لرنی اشربهٔ حظوظ واذواقله پر ایلمش وجمیع ناسه اول کونا کون شمعلری واول انواع
واصناف اوزره اولان کاسه لری عرض ایلیوب صونمش وبونلرك قلبنی بو اسلوب ایله تسخیر ایدوب دلربا اولمش انلر عارف
وراست بین اولمشلر ودلربا همان اول ایدیکنی بیلمشلر بو دنیا وآخرتده همان آنی سومشلر وهمان اکا نظر قیلمشلر آنلرك
نظرندن اول دلربا بو دنیاده وآخرتده غائب اولمامش وتستر واختفا قیلمامش اما شول کمسه لرکه کزبین اولدیلر
وبو صورت ظاهره ده اولان حسن پرتوی وذوق حظی صورتدن صاندیلر واول صورته انکچون مائل وعاشق اولدیلر
اول صورت شمعی اولدکده ومعشوق اولان وجودلیدرونده موضوع اولان حظوظ ولذات فانیه اولوب کذر قیلدقده
وروز حقیقت ظهوره کلدکده دلربای حقیقی بزم کزبین اولدیغمزلك عیب وعارندن تستر واختفا ایلر مثلا برکمسه دریایه

ویاخود برآب عمیقه طالسه وتستر قیلسه اکا غوطه خورد دیرلر بوراده غوطه خورد دیمك تستر واختفا ایلدی دیمكدن
عبارت اولور وازتنك کثرتینی مادیو کندی وجود شریفلرنی بو جمله کثرتینلرك مابیننه ادخال ایلمك (ومالی لا اعبد الذی
فطرنی والیه ترجعون) ایتنك مفهومی قبیلندن اولور که جلد اولده اوایله قریب ودخی بعض مواضعده بو قاعده نك
تحقیق مرارا مرور ایلمشدر (مثنوی) ظلت الارباح خسرا مغرما * تشتکی شکوی الی الله العمی) ظل فلان یعمل کذا
دیرلر اذا عمله بالنهار دون اللیل وارباح ربحك جمیعدر ربح فائده یه دیرلر وخسر زیانه دیرلر مغرم بفتح المیم بمعنی الغرام
مصدر میمیدر وغرم وغرام اگرچه اداسی واجب ولازم اولان شیئه دیرلر لیکن بوراده هلاك وعذاب معناسنه استعمال
اولنور نته کم قرآنده دخی واقعدر که (ان عذابها کان غراما) ای هلاکا لازما مغرم افعال بابندن اسم فاعل صیغه سی
اوزره مهلك معناسنه اولسه دخی جائزدر تشتکی افتعال بابندندر فعل مضارع مخاطبدر اشتکاء بونده تضرع وابتهال
معناسنه متضمن اولور نته کم ابو السعود افندی (قد سمع الله قول التی تجادلك فی زوجها وتشتکی الی الله) قولنك تفسیرنده
تتضرع الی الله معناسنی ویرمشدر ولفظا منصوب خبریدر ومغرما انك صفتیدر تشتکی صورتا خبر ومعنا انشادر
زیرا کاه امر صیغه خبرده وکاه خبر صیغه امرده استعمال اولنور مثلا (والوالدات یرضعن اولادهن) بمعنی لیرضعن
دیمكدر دیمشلر شکوی مصدردر تشتکینك مفعول مطلقیدر الی الله شکوی یه متعلقدر العمی من العمی تقدیرنده در
بعض نسخه ده یشتکی یا ایله واقع اولمش وبعض نسخه ده نون ایله نشتکی واقع اولمش اکثر نسخه تا ایله صیغه مخاطب واقع
اولمشدر که معناسی سن شکایت ایله دیمكدر اگر یا ایله اولورسه علی بناء المجهول اوقنوب شکایت اولنسون دیمك اولور
واگر نون ایله قرأت اولنورسه بز اللهه عمادن شکایت ایلیلم دیمك اولور ومعنای بیت بویله دیمك اولور که فائده لر یوم قیامتده
هلاك ایدیجی زیانه تبدیل اولدی وچوق کسنه نك فائده زعم ایلدیکی شیلر کندی یه عذاب وهلاك اولدی پس سن ای
حقیقت کوریجی بر گوز ویروب ظاهرا ارباح وباطنا خسران وهلاك اولان شیلردن پرهیز ایلیه سن اگر یشتکی یا ایله
اولوب بنای مجهول اوزره اوقنورسه معنی روز قیامتده نتیجه فوائد ومنافع ظن اولنان شیلر هلاك ایدیجی خسران اولدی
عمادن اللهه شکایت اولنغله شکایت اولنسون دیمك اولور ویشتکی جمله سنك اعرابدن محلی یوق جمله مستأنفه در
سؤال مقدره جواب اولور کانه برسائل دیرکه (فاذا ظلت الارباح یوم القیمة خسرا مهلکا فما نفعل فی هذه الدنیا حتی
لا یکون ارباحنا خسرا واعمالنا ضائعة قال ولیشتك الی الله شکایة وضراعة من العمی حتی لا یکون ارباحکم خسرا
مغرما واعمالکم مضرا ومهلکا) وظلت دیدی یظل الارباح دیمدی وقوعی متحقق اولدیغندن اوتری نته کم (ونفخ
فی الصور) دینلدی ینفخ دینلمدی وقوعی متحقق اولدیغی اعتباریله پس سالك اللهدن دائما نور بصیرت استیوب غفلت
وعمادن اللهه استعاذه ایتمك لازم اولور زیرا هر خطانك سببی بی ادراکلی وبی بصیرتلك اولقدر وبر شیئك حقیقتنی کوروب
بیلممکدر (مثنوی) حبذا الارواح اخوان ثقات * مسلمات مؤمنات قانتات * حبذا فعال مدحدندر حب الشیء
دیرلر اذا صار محبوبا وذا فاعلیدر ومخصوص بالمدح ارواحدر وارواح مضافدر اخوانه وثقات وما بعدنده اولان صفات
صفت بعد الصفتدر اخوانه ویاخود ارواحه صفت بعد الصفه اولورلر ثقات ثقه نك جمعیدر ثقه محکم ومعتمد علیه اولنه
دیرلر مسلمات مسلمه نك جمعیدر مسلمه مطیعه ومنقاده اولنه دیرلر مؤمنات مؤمنه ومصدقه اولنلره دیرلر قانتات قانته نك
جمعیدر قانته خاضعه وعائده وداعیه معنالرینه کلور وطاعته مواظبت قیلنلره دخی قانت دینور ومعنای بیت
بویله دیمك اولور که شول اخوانك روحلری نه کوزل محبوب اولدیکه اول روحلر محکم ومعتمد علیهدر ودخی مطیعه
ومنقاده ودخی مؤمنه ومصدقه ودخی خاضعه وعائده وداعیه وطاعات اوزره مواظبه وملازمه در (مثنوی) هرکسی
رویی بسویی برده اند * وان عزیزان رو به بیسو کرده اند * هر کبوتر می پرد در مذهبی * واین کبوتر جانب بی جانبی *
هر برکسنه بر جانبه بر یوز ایلتمشلردر واول عزیزلر یوزی جانبسزلغه ویوقلغه ایلتمشلردر مثلا هر کبوتر بر مذهبه
اوچار وبو کبوتر جانبسزلك جانبنه یعنی بو جهانده هر برکسه بر سمته سالك وبر جانبه متوجه اولمشلردر اما اول اخوان
ثقات وارواح مسلمات اولان عزیزلر یوزلرنی یوقلق جانبنه وفنا وعدم سمتنه ایلتمشلردر فی المثل هر کس بر کبوتر
کبیدر هر کبوتر بر جانبه نیجه اوچرسه هر کس دخی بر سمته سالك اولوب اول سمته کیدر وانده اولان شیلری اختیار ایدر
اما بو کبوترلر که ارواح ثقاتدر بونلر بی جانلك جانبنه کیدرلر ودنیایی قویوب عقبی سمتنه وصورتی قویوب معنی طرفنه
سیر ایدرلر (مثنوی) مانه مرغان هوانه خانکی * دانه ما دانه بی دانکی * زان فراخ آمد چنین روزی ما * که دریده شد
قبادوزی ما * بزنه هوا قوشلری یز ونه خانه قوشلری یز بزم دانه مز دانه سزلك دانه سیدر اول سببدن بزم رزقمز واسع
کلدیکه بر تلق بزه قبادوزلك اولدی یعنی بز اهل هوای نفسانیدن پرواز قیلان واهل دنیا کبی خانه طبیعت ایچره
محبوس اولان قوشلردکلز بلکه شول هما پروازوسیمرغ عالم رازز که مرتبه مجازدن کچوب وحقیقت شرابنی ایچوب

مست وبیخود اولمشز واهل صورتك دانه لرنی وغدا الرنی ترك ایدوب دانه سزلك دانه سنی وازقسزلق ازغنی کند من ده دانه
وغدا قیلمشز نوا جلدن بزم رزق ونصیبمز واسع وفراخ کالدی که بزه قبا ء وجود مزی یرتمقلق ودکمکلك اولدی بز سرور
وفرجی عین حرجده بولدق انکچون جامهٔ صورتی چاك ایدوب رسم صورتدن قیدندن قورتلدق (سبب آنکه فرجی رافرجی
نام نهاده اند ازاول) صوفیٔ بدرید جبه در حرج ٭ پیشش آمد بعد بدریدن فرج ٭ کرد نام آن دریده فرجی ٭ این لقب
شد فاش زان مرد نجی ٭ بر صوفی حرج وزحمت وقتنده جبه سنی یرتدی قدنصکره آنك قتنده فرج وسرور
کالدی صوفی اول یرتلمش جبه نك آدنی فرج ایلدی بولقب اول مرد نجیدن فاش اولدی مقدما مشایخ صوفیه نك
عادت قدیمه لری بوایدیکه اوکی بتون خرقه وصوف کیرلردی شمدی فقرا ما بیننده اکا توره دیرلر پس بوذکر بیوردقلری
صوفینك دخی جبه سنك اوکی بتون ایمش واکا عظیم قبض وحرج غالب اولمش پس اول جبه یی دامننه وارنجه چاك
قیلمش درحال انك قتنه فرج وسرور کلمش پس بو مناسبتله اول اوکی چاك اولان جامه نك نامنی فرجی ایلمش بواوکی بتون
اولمیوب چاك اولان لباسه فرجی لقبی اول نجی اولان مرد کاملدن عالمده فاش وآشکارا اولدیکه اوکی بتون اولمیوب چاك
اولان خرقه وجبه یه مشایخ فرجی تعبیر ایدرلر نته کم حضرت مولانا قدس الله سره العزیز حضرتلرینك منقبه لرنده
مسطور اولان اولدرکه هرنه یرده که حضرت مولانابر کسه یه خرقه کیدردی دینلمك لازم کاسه فرجی بوشاندی دینلمشدر
پس صکره عوام هر اوسته کیلان لباسه فرجی دیدیلر وکیسی دخی تحریف ایدوب فراجه تسمیه ایلدیلر (مثنوی)
این لقب شد فاش وصافش شیخ برد ٭ ماند اندر طبع خلق آن حرف درد ٭ بولقب فاش اولدی وآنك صافیسنی شیخ
ایلتدی خلایقك طبعنده حرف درد قالدی یعنی اوکی بتون اولمیان لباسه فرجی دینلمك لقبی بین الناس فاش واشکار
اولدی واول لقبك روحنی وصافینی شیخ آلدی اما خلایقك طبعنده ودهاننده درد وبوصه کبی اولان حرف ولفظ
قالدی وانلر همان اسم ورسمه قناعت قیلدی ٭ مثنوی ٭ همچنین هر نام صافی داشتست ٭ اسم راچون دردئی
بکذاشتست ٭ بونکبی هر نام صافی طوتمشدر اسمی بردردلك کبی قومشدر یعنی هر براسم وهر برکلام فرجی نامی
کبی برصاف وبردرد طوتمشدر صافدن مرادسری وحقیقتی وذوقی جانبیدر درددن مراد مجرد اسم ورسمی طرفیدر
اول صوفیٔ صافی دل هر اسم ورسمك ذوقنی وصافنی الوب اسم ورسمی بردرد کبی ترك ایلمشدر (مثنوی) هرکه کل
خوارست دردی را کرفت ٭ رفت صوفی سوی صافی ناشکفت ٭ کفت لابد درد را صافی بود ٭ زین دلالت دل
بصفوت می رود) هر کیم که کل خوار در بوصه یی طوتدی اما صوفی خبرسز وتوقفسز صافی جانبنه کتدی دیدی
لابد دردایچون برصاف اولور بودلالتدن کوکل صفوته کیدر ناشکفت بونده بی صبر وبی توقف معناسنه واصل اولور
یعنی هر شول کسه که عیش وحظنی اکل وشربه منحصر قیلمش ومانند کل اولان غدای جسمانیدی بیجی اولمش
بو مرتبه ده اولان کسنه هر شیئك دردو بوصه سنی طوتمش وسر ومعناسندن غافل اولمشدر اما صافی دل اولان صوفی
بلاتأخیر ولا توقف صاف اولان ذوق ومعنی جانبنه کتدی وهر شیئك لبنه ومغزنه نظر اتدی وکندیسنه بویله دیدیکه
لابد هر دردك برصافی وهر صورتك برسر ومعناسی واردر بودردك صاف اوزره واسم ورسمك معنی اوزره دلالت
ایلمسندن کوکل صفوت جانبنه کیدر دلیلی قویوب مدلولی اختیار ایدر (مثنوی) درد عسر افتاد
وصافش یسر او ٭ صاف چون خرما ودردی بسر او ٭ عسر با یسر ست هین آیس مباش ٭ راه داری زین ممات اندر
معاش ٭ مثلا درد عسر واقع اولدی واول دردك صافی آنك یسری اولدی صاف خرما کبی اولان دردانك بسری
کبیدر بسر خرمانك چغلاسنه دیرلر عسر یسر ایله درآ کاه اول آیس اولمه زیرا بو مماتدن معاشه ایچره یول طوترسن
یعنی فی المثل هر شیئك دردی وصورتی عسر کبی واقع اولمشدر واول شیئك صافی وذوق ومعناسی یسر کبی اولمشدر
وفی الحقیقة صافی خرما کبی کامل ولذیذ درودرد خرمانك چغلاسی کبی اولمشدر هنوز دخی کمال بولمامش ولذتپذیر
اولمامشدر آکاه اول ای طالب ان مع العسر یسرا فان مع العسر یسرا آیت کریمه سنك مقتضاسنجه عسر البته
یسر ایله اولور پس مأیوس ونا امید اولمه زیرا بو مماتدن عیش روحانی یه یول طوترمشکه بو حظوظ نفسانیه واشغال دنیویه
وعلایق جسمانیه فی المثل دردموت کبیدر چونکم بو دردموت کبی اولان صورتی قویه سن بوندن عیش معنوی یه
ولذت اخروی یه واصل اولورسن (مثنوی) روح خواهی جبه بشکاف ای پسر ٭ تا ازان صفوت برارد زود سر ٭
ای پسر روح استرسك جبه یی یرت تا کم اول شکافدن صفوت تیز باش یوقارو کتوره بو معنا برآرد اولدیغی اوزره در اما
اصح اولان نسخه لرده برآری واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی تا اول صفوتدن فوری باش یوقارو کتوره سن دیمك اولور
یعنی اکر روح وراحت استرسك جبهٔ جسمی ای اوغل چاك ایله وانی طریق الهیده پاره ایلیوب کدورات جسمانیه دن
پاك ایله تا کم اول شکاف وچاکدن فوری صفای درون باش یوقارو کتوره ویاخود معنی اول ذکر اولنان صفوتدن

سن باش بوقاروكتوره سن ديمك اولور حاصل كلام اكر ظهورراحت صفاى دل استرايسك جسم لباسنى طريق الهيده افنا ايله تاكم اول جسمك درونده صفاى دل ظهوره كله وسنده اول صفاى دلدن ظهوره كله سن ديمك اولور (مثنوى) هست صوفى آنكه شد صفوت طلب * نه لباس وصوف وخياطى ودب * صوفى اول كسنه دركه صفوتى طالب اوله لباسدن وصوفدن وخياطلقدن وتأنى ايله يوريمكدن دكل دب دالك فتحيله آكل آكل يوريمكه ديرلر نته كم دب الشيخ يدب دبا ديرلر چن آهسته آهسته وقار ايله يوريسه خياطلقدن مرادكندى خرقه سنى ديكمك ولباسنى نكنده لمكدر يعنى صوفى اهل صفافى الحقيقة شول كسنه دركه كدورات جسمانيه يى ازاله ايدوب صفوت طلب ايدنجى اوله لباس كيمكدن عباوكبه كيمكدن وخرقه سن ديكمكدن وآهسته آهسته وقارله يوريمكدن صوفى اولميه كه اهل تحقيق قتنده بورسمه وبوصورته اعتبار يوقدر ولباس وصورتله شيخ وصوفى اولمش كسنه لرقتى چوقدر * مثنوى * صوفىء كشته به پيش اين لئام * الخياطه واللواطه والسلام * بولئيملرك اوكنده صوفيلك خياطه ولواطه وسلام اولمشدر وياخود معنى خياطه ولواطه اولمشدر انجق والسلام لئام لئيمك جمعيدر خياطه ديكمكدر بونده جبه ديكمك وجامه يى بخيه لمك وبخيه لو جامه كيمكدن كنايتدر لواطه بونه قودقلرى اوزون ردايه ديرلر اوشمق وملاصق اولمق معناسنه ده كاورودخى اكثر مرائى اولان صوفيلرك عادتندركه اكثر حفظ ايلدكارى ناسنه واروب ملاصق اولورلر ومجامعت قيلورلر پس تقدير كلام بويله ديمك اولوركه بولئيم ودنى اولان زمانه صوفيلرينك اوكنده صوفيلك بخيه لو جبه كيمك وياخود جبه سنى ديكمك وبوينينه ردا اصمق وياخود داستديكنه اولشوب انكله صحبت قيلمق ودخى نفسنك حظ ايلديكى كسنه لره سلام ويرمك اولمشدر بونلرك جمله همتى خلقى دام تزوير ايله صيد ايلمك اولمشدر على الخصوص اهل دنيانك ابلهلرى دخى بونلرك صورت ظاهره سنه باقوب بونلرى اولياء واصفيادن صانوب بونلره مريد ومحب اولمشلردر وبونلر دخى انلره منصب ومالى زياده اولمقدن اوترى همت لرودعالر قيلمشلردر اعاذنا الله وايا كم من مكر هذه الطائفة وحفظنا واياكم عن خديعة هذه الجماعة (مثنوى) برخيال آن صفا ونام نيك * رنك پوشيدن نكو باشد وليك برخيالش كررَوى تا اصل او * نى چو عباد خيال تو بتو * اول نام نيكك واول صفانك خيالى اوزره رنك كيمكلك نيكو اولور وليكن صفانك واول نام نيكونك خيالى اوزره اكر كيده سن آنك اصلنه دك توبتو خيالك عابدلرى كبى دكل بو مصرع اكثر نسخه ده همچنانكه كربه سوى نان بود واقع اولمشدر يعنى انجلين كه كربه نان جانبنه بوى واسطه سيله كيدر مصرع اولده اولان كررَوى شرطدر جزاسى محذوفدر مثلا واصل شوى تقديرا اولنورا كرجزا تقدير اولنمزسه مخاطبه صحيح سكوت افاده حاصل اولمز وتوضيح كلام وتعبير مرام بويله ديمك اولوركه اى رنسم وصورته قانع اولان اول صفاى درونك ونام نيكونك خيالى اوزره صوفيلر رنكنى وانلرك لباسنى وشكلنى كيمكلك وانلره تشبه ايلمكلك لطيف ونيكو اولور كه برقومه تشبه ايلين انلر عدادندن اولور وليكن اول صفاى درونك ونام نيكونك خيالى اوزره اصلنه وانلرك حقيقتنه واصل اولنجيه دك اكر كيده سن وسيروسلوك ايده سن قات قات اولان خيالاتك عابدلرى كبى دكل بلكه خداى تعالينك عابدلرى كبى كيده سن انلرك اصلنه واصل اولورسن كربه رايحه سبيله نانه واصل اولديغى كبى توبتو اولان خيالك عباد ندن مراد شول خلق ايله وبونلردن ماعدا نيجه خيالات فاسده ايله طولمشدر اكرچه ظاهرا خدايه تعظيم ايله حق پرستلردر وليكن باطنا هر برى خيال پرست اولمشدر پس صفانك ونام نيكونك اصل وحقيقتنه اى طالب اكر كيدرسن بو عابدان خيال توبتو كبى كتمك كرك كه بونلر برحقيقته ايرمزلر وبو صفانك اصلنى كورمزلر اكر صفانك اصلنه كيدرسك كربه نان جانبنه رايحه واسطه سيله كيدوب وعاقبت آنى بولديغى كبى كت تا نام نيكونك اصلنه واصل اوله سن وصفاى درونك حقيقتنى بوله سن بعض نسخه ده بو بيت دخى واقع اولمشدر (مثنوى) بوقلاوزاست اى جوياى عشق * نى ز بو يعقوب شد بيناى عشق * معنى اى طالب عشق الهى بوى دليل وقلاوزدر يعقوب عليه السلام حضرتلرى يوسف عليه السلامك رايحه سندن بيناى عشق اولمديمى عشق بونده معشوق معناسنه دريعنى اى عشق الهى طالبى اولان كسنه هر شيئك رايحه سى اول شيئك ذاتنه دليل وقلاوزدر كورمزميسن حضرت يعقوب عليه السلام رايحه دن معشوق كوريجى اولمديمى يوسف عليه السلامك رايحه سندن عاقبت يوسفى بولنجى اولمديمى سندخى صفاى درونك ونام نيكونك رايحه سندن عاقبت حقيقتلرنى بولنجى اولورسن (مثنوى) دورباش غيرتت آمد خيال * كرد بر كرد سرا پردهٔ جمال * بسته هر جوينده را كه راه نيست * هر خيالش پيش آيد كه بئيست * بخيال سكا غيرت دورباشى كلدى جمال الهى سرا پرده سنك اطرافنده او خيال هر جوينده يى باغلمش اسان حالله بويله ديو كه يول يوقدر هر خيال اول جوينده نك اوكنه كاور بويله ديو كه طور ودوقف ايله بسته كلمه سنك فاعلى تحتنده اولان ضميردر كه بيت اولده اولان خياله عائد اولور دورباش يساقجى دكنكنه ديرلر خلقى انكله باب سلطاندن وياقرب

سلطاندن دوراید رلر غیرت الهی دخی خیالی دورباش ایلمشدر که کندینك سراپردۀ جمالنه دخول قصد ایلین
نامحرملری اول خیال واسطه سیله منع جمال الهینك سراپرده سی اطرافنده غیرت دورباشی کلدی وسنی اول خیال
سراپردۀ جماله واصل ونائل اولمقدن طرد ومنع قیلدی زیرا اول خیال هر طالب حقی اولنی باغلمشدر اکا سان حالله بویله
دیو که سکا یول یوقدر سن بوسراپرده یه داخل اولمزسن الحاصل هر خیال اول طالبك اوکنه کلور اکا بویله دیرکه سن
کندی مرتبه کده توقف ایله سکا مرتبه کدن تجاوز ایتمک وسراپردۀ جمال حقه کتمکه یول یوقدر (مثنوی) جز مگر
آن تیزگوش وتیزهوش * کش بود از جیش نصرتهاش جوش * مگر اول تیزهوش وتیزگوشدن غیری که اول
تیزهوشه اول اللهك نصرتلری جیشندن جوش اوله جز غیر معناسنه در مگر الا معناسنه در بو بیت ماقبلنده اولان
هر جو بنده دن مستثنی اولمشدر وتقدیر کلام بویله دیمکدر که مگر اول تیزهوش وتیزگوشك غیریسنی بغلمشدر
وهر خیال اوکنه کلوب طورد یمشدر که اول تیزهوش وتیزگوش اولان کمسه یه حق تعالینك نصرتلری عسکرندن
جوش وخروش اوله واکا جنود نصرت الهی هردم معاونت قیله (مثنوی) نجهد از تخییلها ای شه شود * تیرشه
بنماید آنگه ره شود * بو بیتده نسخه لر برقاچ کونه واقع اولمشدر اولا اصح اولان واکثر اولان نسخه نجهد نفی ایله فاعلی
بیت آراده اولان تیزهوشدر وبو نسخه اوزره معنا اول تیزهوش اولان تیزگوش تخییللره صچره مز یعنی مضطرب اولمز
تخییللرا کاشاه اولمز یعنی غلبه قیلوب اکا حکومت قیلمز زیرا پادشاهك تیرنی کوستراند نصکره بوله کیدر
تیرشه دن مراد بونده عنایت الهیه وهدایت ربانیه اولور عجم پادشاهلرینك قدماسنك عادتی بوایدیکه چقن کندی
بنده لرندن بریسی بردیاره کتمك وبر مصلحت ایچون برجانبه سیرایتمك استه سه اکا کندی تیرلرندن بر تیر ویررردی واول
کمسه اول تیری الوب بله سنجه کیدردی اگر پادشاهك وکلاسندن بریسی آنك اوکنه کلسه وانی منع قیلسه اول تیری اکا
کوستررردی پس انلرا کا مانع اوله میوب اول کمسه استدیکی یره کیدردی پس بر بنده یه که عنایت الهی یار وتوفیق ربانی
همراه اوله اول بنده مقصود حقیقی جانبنه سالك اولدقده اگر آنك اوکنه نیچه تخییللر کلسه ونیچه اوهام اکا مانع
اولسه اول اوهام وتخییلاتدن مضطرب اولمز واوهام وتخییلات اکا شاه وحاکم دخی اولمز وانی سلوکندن منع دخی قیلمز
زیرا پادشاه حقیقتك عنایت وهدایتنی اول اوهام وخیالاته کوسترر واوهام وخیالات عنایت حقی وجودنده
کوروب اندن اجتناب ایلر پس اول بنده مقصودی جانبنه روان اولور وبر نسخه ده دخی نجهد از تخییل اگرچه شه شود واقع
اولمشدر بو دخی صحیح نسخه در معناسی اول من عند الله مقصود ومؤید اولان تیزهوش وتیزگوش تخییلدن صچره مز
ومضطرب اولمز اگرچه اول تخییل شاه اولورسه ده زیرا پادشاهك تیرنی اکا کوستروب بوله روان اولور وبر نسخه ده
دخی بجهد از تخییل اگرچه شه شود واقع اولمشدر بایله بو نسخه اوزره معنی اول تیزهوش تخییلدن صچرار وخلاص
اولور تخییل اگرچه شاه اولورسه ده دیمك اولور وبعض نسخه ده دخی نجهد ان تخییلها ان شه شود واقع اولمشدر
بو ضعیفدر زیرا معناسی اول تخییللر صچره مز یعنی ظهور ایلمز اکا شاه وحاکم اولمز زیرا پادشاهك تیرنی اول
تخییللره کوستررو بوله روان اولور دیمك اولور برنسخه ده دخی بجهد از تخییلها با شه شود تیرشه بنماید وبیرون رود واقع
اولمشدر بو نسخه اضعفدر زیرا معنی تخییللردن صچره یوب خلاص اولور پادشاهله اولور پادشاهك تیرنی تخییل زیرا
معنا تخییللردن صچره یوب خلاص اولور کوسترروطشره کتمك تحصیل حاصل ومعنی بی طائل اولور نجهد از تخییلها
کلامنه اول کمسیه تخییلدن نسنه صچره مز دیمك ودخی اول حالده تخییللردن برنسنه ظهور بولمز دیو معنی ویرمك
برنده دکلدر فافهم * مثنوی * این دل سرگشته را تدبیر بخش * وین کمانهای دوتو را تیر بخش * الهی بو سرگشته
قلبه تدبیر بخش ایله بو ایکی قات اولان کمانلره تیر بخش ایله یعنی خدایا کرم وفضلکدن بو سرگشته وحیران اولان قلبه
تدبیر صائب عطا ایله تا کم اول تدبیر ایله مقصود حقیقی جانبنه ظفر بوله وبو ریاضت ومحنتدن یای کبی منحنی اولمش
وتیرسز قالمش کمسه لره تیر همت وسهام قصد وعزیمت بخش ایله تا کم هدف مقصوده اصابت ایده لر وعزیمتلری
نشان حقیقته ایرکوره لر * مثنوی * جرعۀ بر ریختی زان خفیه جام * بر زمین خاك من كأس الكرام * ای ساقی
حقیقت اول پنهان اولان جامدن بر جرعه دوکدك زمین خاك اوزره كأس کرامدن خفیه اولان جامدن مراد بونده
عقل کل حقیقت محمدیه درکه شراب تجلی ذاتیه وبادۀ انوار صفاتیه ایله پر اولدیغی جهتدن جامه تشبیه اولنمشدر خفیه
اولدیغی اکثر ناسك دیدۀ ادراکندن پنهان اولدیغی اعتباریله در وبو عالم خاکده اولان حسن وملاحت وکمال ولطافت
اول جام نهانیده بر جرعه کبیدر کرام کریمك جمعیدر وکرامدن مراد ارواح انبیا واولیا وملائکه اولور كأس کرامدن مراد دخی
حقیقت محمدیه اولور که جمله کرامك نشوه دار اولدیغی وحضرت حقدن فیض الدیغی اول واسطه ایله در پس بونلره اول
حقیقت کاسه کبی اولمشدر وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که الهی اول جام پنهان اولان عقل کلدن واول كأس کرام

حقیقت افضل رسلدن زمین خاك اوزره بر جرعه دوکدلئ وللارض من كأس الکرام نصیب قوللنك مفهومی اوزره
بو ارضدن حاصل اولان ناس اوزره او کراملك كأسندن بر حصه نصیب ایتدلئ (م ی) جست بر زلف ورخ از جرعه ش نشان
خاك را شاهان همی لیسند ازان * جرعهٔ حسنست کین خاکست کش) که بصد دل روز و شب می بوسیش) خوبلرك زلفی
ورخی اوزره اول جام خفیه نك جرعه سندن نشان صچره دی اول سببدن شاهلرخاکی یلارلر حسن جرعه سیدر که بو خاك
اندن کش درکه یوز دل وجانله روز و شب انی اوپرسن بیت اوّله جرعه شده ضمیر خفیه جامه و كأس کرامه راجعدر که ایکیسی
پیاله معنابردرکش کوزل معناسنه در وتقدیر معنی بویله دیمك اولور که اول جام خفیه نك جرعه سندن واول كأس کراملك
فضله سندن محبوبلرك زلفی ورخی اوزره آثار ونشان صچره دی ودوکلدی والهذا پادشاهلر اول نشان وآثاری خاکدن
مخلوق اولان محبوبلرده کورد کلرندن اوتری اول اصللری خاك اولان محبوبلری یلارلر وبوس وکنار ایلرلر اول حسن
حقیقینك بر جرعه سیدر که بوخاك اندن خوب ولطیفدر که یوز دل وجانله اول مادهٔ اصلیه سی خاك اولان محبوبی روز و شب
بوس وکنار ایلرسن (م ی) جرعه خاك آمیز چون مجنون کند) مر ترا تا صاف او خود چون کند) هر کسی پیش کلوخی جامه
چاك) کان کلوخ از حسن آمد جرعه ناك) خاك آمیز اولان جرعه چونکه مجنون ایلرسنی عجبا انك صافی نیجه ایلرهر بر کمسه
بر کلوخ قتنده جامه چاك ایدر زیرا اول کلوخ حسن الهیدن جرعه ناك کلدی یعنی ترابله آمیخته اولان جرعهٔ حسن
چونکم سنی بویله مجنون وآشفته ایلیه قیاس ایله که اول حسن وجمالك صافیسی نه مرتبه مجنون وآشفته ایلر بر کمسنه
کلوخ مشابه سنده اولان بردابرلئ اوکنده چاك کریبان ایلمش واکاصد دل وجانله عاشق اولمش زیرا اول کلوخ مشابه سنده
اولان جسم حسن وجمال الهیدن جرعه لو کلدی واندن اثر وپرتو بولدی اول جرعه یی اول کلوخ پاره مشابه سنده اولان
جسمك اوزرنده بعض کمسه لر کوروب آنك مجنون ومفتونی اولدیلر (م ی) جرعهٔ بر ماه وخورشید وحمل) جرعهٔ بر عرش
وکرسی وزحل) جرعه کو یدش ای عجب یا کیمیا) که ز آسیبش بود چندین بها ماه وخورشید وحمل اوزره اولان بر جرعه در
عرش وکرسی وزحل اوزره اولان بر جرعه دریعنی ماهك نوری وخورشیدك ضیاسی وحمل برجنك اعتدالی ولطافتی
اول حسن حقیقی وجمال ازلی جرعه سیدر وحمل برجنك وکذلك عرشك عظمتی وکرسینك لطافتی وزحل کوکبنك
تأثیری وخاصیتی اول جمال کمال الهیدن بر جرعه درکه بوذکر اولنان شیلر اوزره کاوب طوقندی ای عجب بونلرده اولان
آثاره جرعه می دیرسن یا کیمیامی دیرسن که اول جرعه نك طوقنمه سندن بو قدر حسن وبها اولور آسیب ایکی کمس
بری بر بنه اوموزاوموزه ویاخود یان یانه طوقنغه دیرلر بونده مقارنت واتصالدن عبارت اولور یعنی شول فیض الهیکه
بو اشیا اوزره منصب اولمشدر اکا من وجه جرعه دیمك ومن وجه کیمیا تعبیر ایلمك قابل وجائزدر زیرا اول فیض الهینك
بو اشیایه مقارنت واتصالندن بو قدر حسن ولطافت ظهوره کلدی وبونلر اندن بویله جمال وکمال بولدی پس اکا کیمیا
دیمك دخی یرنده اولدی بعض نسخه ده باقی اولور ومعدوم وجوده کاورد یمك اولور * مثنوی * جد طلب آسیب اوای
ذوفنون) لا یمس ذاك الا المطهرون) ای ذوفنون آنك آسیبنه جد طلب ایله یعنی آنك آسیبندن حظ الماق وتمتع قیلمق
استرسك انکچون جد وسعی طلب ایله وکندیکی لوث بشریتدن پاك ایله زیرا اول حسنه مس ایلمز الا الواث بشریه دن مطهر
اولنلر وتوضیح معنی اولدر که بو دنیاده هر نه قدر لطافت وملاحت وطراوت ونضارت وارایسه محبوب حقیقینك لطافت
وملاحتندن بر جرعه درکه بو عالمه ریخته وبو خاك جسمله آمیخته اولمشدر امدی جد طلب ایله وجدله وکمال طهارتله
طلب ایله اول جرعهٔ حسن الهینك آسیبی یعنی بو عالم محسوساته طوقنمه سنی ای ذوفنون اول کمسه اول جرعهٔ حسن
الهی یی مس ایده من واسرارنه واصل اوله مز الا عیوب وذنوبدن طاهر ومطهر اولان کمسه واصل اولور زیرا ان الله طهور
یحب الطهور ولا یقبل الا الطهور حدیثنك مقتضاسنجه سالك روحی که کدورات نفسانیه دن واوساخ
جسمانیه دن طاهر ومطیب قیلمینجه اول جرعهٔ مصفانك وصلتنه وآنك اصلنك مشاهده سنه لایق وسزاوار اولمز
(مثنوی) جرعهٔ بر زر وبر لعل ودرر * جرعهٔ بر خمر وبر نقل وثمر * جرعهٔ بر روی خوبان لطاف * تا چه کونه باشد آن
رواق صاف) حسن الهی جامندن بر جرعه زر ولعل ولآلی اوزره واقع اولدی بر جرعه خمر ونقل ومیوه اوزره واقع اولدی
بر جرعه لطیف خوبلرك یوزی اوزره واقع اولدی لطاف لطیفك جمعیدر کرام کریمك جمعی اولدیغی کبی تا اول رواق صاف
قیاس ایله نیجه اولور رواق اصلنده سود سوزکنه دیرلر بعض نسخه ده راووق دو شمشدر راووق دخی سوزه که دیرلر
مصفات کبی یعنی سیم وزر ولعل وسائر جوهر اوزره واقع اولان حسن ولطافت وبهجت ونضارت اول حسن الهیدن
بر جرعه وبر اثردر وکذلك خمرده ونبیذده ونقل لذیذده ومیوهٔ شیرینده اولان لذت خوبلرك ونظیف اولان محبوبلرك
رونده اولان لطافت وملاحت حقیقیدن بر جرعه دربس اول صافك سوزکیسی نیجه اولور بوندن قیاس ایله اکر اول
صافك راووقی کورلره تجلی ایلسه بصیر اولیدی وکرلره تکلم ایلسه سمیع بولیدی کما قال ابن فارض (بیت) ولو جلیت سرا

على اكمه غدا) بصيرا وسن راووقبها اسمع الصم (م ى) چون همى مالى زبانرا اندرين) چون شوى چون بينى ازابى زطين
چونكه زبانكى بوكاسوررسن چونكم آنى طينسز كوررسن نيجه اولورسن يعنى چونكم لسانكى بوخاكالود اولان حسن
جرعه سنه سوررسن وانى اوپرسن چونكم اول حسن پاكى خاكدن مجرد وحسن ولطافتى كوردكده حالك نيجه اولور
يعنى شول روح الهيكه حالا بونده بدن ترابيه ايله ممزوج اولمش وحسن ولطافتى بوخاك جسمانيه واسطه سيله اظهار قيلمش
چونكم اول خاك جسمانيدن مجرد اوله وبدن ترابيدن تنزه وتطهر قيله وسن آنى اول بدن ترابيدن مجرد اولديغى حالده
كوره سن سن اكانيجه عاشق ومفتون اولمق لازم كلور وآنك حسنى دخى نيجه زياده اولمق كورينور بوندن قياس ايله
(مثنوى) چونكه وقت مرك آن جرعه صفا * زين كاوخ تن بمردن شد جدا * انچه مى ماندكنى دفنش توزود * اينچنين
زشتى بدان چون كشته بود * چونكم وقت مركده اول صفا جرعه سى بوتن كاوخندن اولمك سببيله جدا اولدى اول
نسنه كه جان كتدكدنصكره قالورسن آنى فورى دفن ايلرسن بوتجلين اوبرزشت جميل نيجه اولمشدر بدان كسر بايله
اوقنمق اوليدر فتح بايله اولمقده چوقلق مزه اولمز يعنى انسانك بدننده اولان روح الهى جرعه صافى كبيدر چونكم اولمك
وقتنده اول جرعه صفا اولان روح بوتن كاوخندن موت واسطه سيله جدا اوله ومفارقت قيله اول جسدكه يرده قالور
آنى تيز مقبره يه دفن ايلرسن بيل كه اول بدن بونك كبى برزشت وقبيح نيچون اولمشدر جانسز بدن جيفه اولديغندن اوترى
اولمشدر * مثنوى * جان چو بى اين جيفه بنمايد جمال * من نتانم كفت لطف آن وصال * مه چو بى اين ابر بنمايد ضيا
شرح نتوان كردزان كاروكيا * جان چونكه بوجيفه سز جمال كوستره بن اول وصالك لطفنى ديمكه قادر دكلم ماه
چونكم بوابرسز ضيا كوستره اول كاروكيادن شرح ايلمك ممكن اولمز يعنى روح الهى بوبدن جيفه سندن مجرد اولدقده
وحجاب بدنى ازاله قيلدقده جمال باكمالنى كوستره بن اول وصالك لطافتنى واول جمالك ملاحتنى ديمكه قادر اولمزم
اول ماه معنوى بوبدن سحابنى وحجابنى دفع ايلدكده ضيا كوستره اول كاروكيادن واول ذوق وصفادن كيمسه شرح
ايلمكه قادر اولمز (مثنوى) حبذا آن مطبخ پرنوش وقند * كين سلاطين كاسه ليسان وينند * حبذا آن خرمن صحراى دين
كه بوده خرمن اوراخوشه چين * حبذا درياى عمر بى غمى * كه بودزوهفت دريا شبنمى * حبذا انك معناسى
عن قريب مرور ايلدى نه كوزل ونه لطيف اول پرنوش وپرقند اولان مطبخ كه بوسلاطين جهان آنك كاسه ليسلريدر
پرنوش وقند اولان مطبخدن مراد عالم ارواحدر كه بوقدر لذيذ صور آندن نشو ونما بولور وآندن لذت الور واول
مرتبه نك عظم شاننى ورفعت عنواننى شوندن قياس ايله كه بوسلاطين جهان آنك كاسه سى مشابه سنده اولان
خوبلرى ومحبوبلرى يلايجى وبوس ايديجيلردر نه خوب ونه لطيفدر اول صحراى دينك خرمنى جميع خرمن آنك خوشه
چينيدر صحراى دينك خرمنندن مراد مجمع ارواحدر كه بودنياده اولان مجموع اجسادكه فى المثل خرمنلر كبيدر اول
مجمع ارواحدن خوشه چين اولمشلردر يعنى اول دين صحراسنك خرمنى كه عالم ارواحدر نه كوزلدر كه بوعالمده اولان جميع
اجساد آندن خوشه چين اولمش وحيات ولطافت بولمشدر ونه خوب ومحبوبدر اول غمسز عمر درياسى كه اندن
يدى دريا برشبنم اولدى يعنى شول عالم ارواح كه برغمسز وكسلسز عمر درياسيدركه كوزل واسع عالمدركه بودنياده اولان
يدى دريا اندن برشبنمدر (مثنوى) جرعه چون ريخت ساقى الست * برسر اين شوره خاك زيردست * جوش كرد آن خاك
ومازان جوششيم * جرعه ديكر كه بس مى كوششيم * چونكم ساقى الست برجرعه دوكدى بوزيردست وپست اولان
شوره خاكك باشى اوزره زيردست سفلى وپست معناسنه در اول خاك شوره اول جرعه دن جوش ايلدى وبز اول
جوششدن ايراى ساقى باقى برغيرى جرعه دخى كه زياده بى كوشش يعنى الست عالمنك ساقيسى اولان حضرت
مفيض مطلق كندى فيوضات قدسيه سندن برجرعه چونكم بوسفلى وپست اولان خاك شوره نك اوزرينه
دوكدى (ونفخ فيه من روحى) مفهومى اوزره كندى جنابنه مضاف اولان روحدن بوخاك شوره دن مخلوق اولان
اجساده نفخ روح قيلدى فى الحال اول خاك حيات بولوب جوش ايلدى وبزجمله مزخاكك فيض الهيدن ونفخه
ربانيدن جوش ايلمسندن ايزكه اول فيض الهى واسطه سيله خاك مرتبه سندن جوش ايليوب انسان مرتبه سنه كلدك
ليكن بوفيض الهينك ونفخه ربانينك مشاهده سندن واول ساقى باقينك لقاسندن محروم اولدق وبدن ترابيه نك
مقتضاسنه مشتغل اولوب مرتبه اصله ومقام وصله بى كوشش وبى طلب قالدق اول ساقى باقيدن برآخر جرعه
دخى استرز زيرا بى كوشش وبى طلبلر استرز كه بزم قلوبمزه شراب محبتك برجرعه سنى اشراب واذاقه ايليه تا بزه
برشوق ومحبت حاصل اولوب اول عالم اصله ومرتبه وصله طالب وراغب اولوب سعى وكوشش قيلنلردن اوله وز
* مثنوى * كر روا بد ناله كردم از عدم * ورنبودش كفتنى نك تن زدم * اكر روا اولديسه عدمدن ناله ايلدم وكربو
سويلنمكلك روا اولمديسه اشته ايشته ابسنم اولدم عدمدن مراد بونده عدم اضافيدر كه مراد عالم باطندر ناله دن مراد بونده آندن

سوزسویلمکدروبو بیتدن مرادشریفلری بومعارفك تمام اولمسنه حسن وسیله درومقدما بیوردقلری حکایتك بیاننه شروع ایلمکه برذریعه دریعنی الهی اکررواومقبول اولدیسه عالم باطندن وجانب معنیدن ناله ایلدم وبوقدر سوزسویلدم واکر بوسویلمکلك وبوتقدیر معانی ایلمکلك مقبول وروا اولمدیسه اشته ابسم اولدم وسکوت قیلدم بو بیت سامع جانبنه خطاب اولمق طریقیله دینلسه دخی جائزدر بوتقدیراوزره معنی ای طالب ومستمع شو بوقارودن برو عالم عدمدن ومرتبهٔ باطندن سو یلدیکمز اسرار ومعانی سنك قتکده اکررواومقبول اولدیسه فبها ونعمت بوقدر عالم عدمدن ناله ایلدم وسوزسویلدم کفایت ایدزوا کربوسویلمکلك سنك قتنده روا اولمدیسه اشته ابسم اولدم وکیرو اول بطك وچارمرغدن برینك بیاننه شروع قیلدم (مثنوی) این بیان بط حرص منثنیست ✻ از خلیل آموز کان بط کشتنیست ✻ هست در بط غیر این بس خیر وشر ✻ ترسم از فوت سخنهای دکر ✻ بومثنی اولان حرص بطنك بیانیدر حضرت خلیلدن اوکرنکه اول بط کشتنیدر بطك وجودنده بوندن غیری چوق خیروشر واردر اما غیری سوزلرك فوتندن قورقرم مثنی ایکی قات ومتضاعف دیمك معناسنه اولور یعنی بو بوقارودن برو بر مقدار ذکر اولنان بیان متضاعف وقات قات اولان حرص بطنك بیانیدرکه وجود انسانیده اولان حرص بطه مشابهدر وحضرت خلیلدن اوکرنکه بوحرص دخی واجب القتلدر بوحرص بطنك وجودنده بوذکر اولنان صفتلردن غیری دخی چوق خیروشر صفتلروار در بن انلری سکا سویلردم ولیکن اندن اهم اولان سوزلرك فوت اولمسندن خوف ایدرم بواجلدن اول سوزلرترك اولنوب اهم والزم اولان سوزلرك بیاننه شروع قیلندی (صفت طاوس وطبع او وسبب کشتن ابراهیم علیه السلام اورا (مثنوی) آمدیم اکنون بطاوس دورنك ✻ کو کند جلوه برای نام ونك ✻ همت او صید خلق از خیروشر ✻ ونتیجه وفائده آن بی خبر ✻ بطك سرنی بیان ایلمکدن فارغ اولوب شمدی دورنك اولان طاوسك بیاننه کلدککه اول طاوس نام ورنك ایچون جلوه ایلر وآنك همتی خلق صید ایلمکدر خیردن وشردن وآنك نتیجه وفائده سندن بی خبردر مقدما بیورمشلر ایدیکه جاه چون طاوس وزاغ منثیست بوراده طاوسدن مراد اهل جاهدرکه طبعلرنده کبرونخوت واردر وزینته وزینتلرایله خلق کندیلره صید ایدرلرنته کم مرائی اولان شیخلرده دخی بوخصلت موجوده اولدیغیچون طاوسدن مراد بو بیانده بوایکی طائفه اولمشدر پس تقدیر معنی وتوضیح نحوی بویله دیمك اولورکه شمدی طاوس کبی نقش وزینته مائل اولنلرك وزینت ظاهره واشکال صوریه ایله خلق کندیلره صید وشکار قیلنلرك احوالی تعبیر وبیان ایلمکه کلدککه بونلر طاوس کبی ایکی رنك صاحبیدرکه مراد ذوالوجهین اولملریدرو خلقه لطافت ظاهره لری شاننددرکه نام وناموسدن اخفا قیلملریدرکه بوطاوس سیرت اولنلر اندن اوتری جلوه قیلورو کندینك ظاهرده اولان شکل وهنرنی خلقه کوستروب اول واسطه ایله خلق کندی یه تسخیر ایلر اول طاوس سیرت اولان ونام وناموسدن اوتری جلوه قیلان کمسه لرك خیردن وشردن همتی همان خلق کندی یه صیدو بواسلوبله کندی یه تابع ایدوب دام مکرینه قید ایلمکدر حال بوکه اول خلق کندی یه صید ایلمنك نتیجه وفائده سندن بیخبردر اکرچه کندی زعمنجه خلق صید ایلمکده عظیم فائده لر کورر ولیکن آنك حقیقتنده اولان نتیجه وفائده ندر آندن بی خبردر (مثنوی) بیخبر چون دام می کیرد شکار ✻ دام راچه علم از مقصود کار ✻ دام راچه نفع وچه ضر از کرفت ✻ زین کرفت بیهدش دارم شکفت مثلا دام کبی بیخبر شکار طوتر مقصود کاردن دامك نه علم وخبری واردر دامه شکار طوتمقدن نه ضرر ونه نفع آنك بیهوده وبی فائده طوتمسندن تعجب طوتارم یعنی اهل دنیا واصحاب زرق وریا بوناسی کندیلری جانبنه صید ایلمکده فی المثل دامه مشابهلردر دام شکاری طوتوب اول شکارك کندی یه نفع وفائده سی اولمدیغندن بیخبر اولدیغی کبی بونلر دخی ناسی برلعبله شکار ایدرلر لیکن کندیلره انلرك نفع وفائده سی اولمدیغنی بیلمزلر مقصود کاردن دامك علمی اولمدیغی کبی بونلرك خلقی شکار ایلمکدن مقصود نه اید وکنه علملری یوقدر دامك صیدی طوتمسندن کندیسنه نه نفع ونه ضرر واردر دام بر صیدی طوتسه نه نفعندن خبری واردرونه ضررندن خبری واردر کذلك بومرائیلر دخی خلقی صید ایلمکلرندن نه نفعدن خبرلری وارونه ضرردن خبرلری واردر پس حضرت مولانا بیورورلرکه بودام مشابه سنده اولان اهل تزویرك خلقی بیهوده یره طوتمسندن تعجب ایلرم فی الحقیقه برکمسه یزکارك نفعندن وضررندن بی خبر اولسه وعبث یره اول کاره مشغول اولمسندن عاقل اولنلر تعجب ایدرلر (مثنوی) ای برادر دوستان افراشتی ✻ با دوصد دلداری وبکذاشتی ✻ کارت ان بود ست ازوقت ولاد ✻ صید مردم کردن آن دام وداد ✻ زان شکار وانبهی وباد وبود ✻ دست در کن هیچ یابی تارو پود ✻ ای برادر ایکیوز دلدار اغله دوستلر بوجلتدك وترك ایلدك ولادت وقتندن بروسنك کارك بو اولمشدر خلقی وداد ومحبت دامنده صید ایلمك اولمشدر اول شکاردن واول کثرت وجمعیتدن وباد وبوددن ال ایله کور هیچ تار وپود بولورمیسن باد اولدی بود ایدی معناسنه در لیکن بونده ریاست صاحبی اولمق ووجود بولمقدن کنایه در تار ار یشه

وبودار غجه دیرلر یعنی ای قرنداش نیجه کوکل طوتجیلقله وملایمت وملاطفتله دوستلر حاصل ایتدلڭ وبر نیجه زمان
بونلرله مخالطت ومصاحبت ایدوب عاقبت بونلردن سکاویاسندن بونلره نفرت وفراغت کلوب بونلری ترك ایلدلڭ وبر آخر
دوستلرڭ دخی صیدینه مشغول اولدڭ سنڭ کارڭ ولادت وقتندن وطفولیت زماننددنبری خلایقی دام وداده وقید
محبت وملایمتله صید ایلمك اولمشدر نته کم طفولیت زماننده بعض اطفالی کندی یه دوست ایدوب برقاچکوندنصکره
انلردن اوصانوب برقاچین دخی کندیکه اشتغال ایلدیکڭ کبی حاصل کلام اول طفولیت حالنده ویا خود قدیم ایامده
ایلدیکڭ شکاردن وجمعیت یاراندن وجود دریاسندن ال ایله هیچ بونلرڭ طول وعرضندن بریسنی بولورمیسن دست
درکن دیمك بوقله دیمکدن کنایتدر وتار وپود انلرڭ آثارندن عبارتدر یعنی بوقله اول جمع ایلدیکڭ یاران واحبابڭ آثارندن
طولا وعرضا هیچ براثر بولورمیسن دیمك اولور (مثنوی) بیشتر رفتست وبیکاهست روز* توبجد در صید خلقانی
هنوز* ان یکی میکیروان میهل زدام* وین دکر را صید می کن چون لئام* باز این را میهل ومیجود کر* اینت لعب کودک
کان بی خبر) عمرکدن زیاده رڭ کتمشدر وکون وقتسز اولمشدر سن ایسڭ جدله هنوز خلقڭ صید وشکارندهسن عمرڭ
چوغی کیدوب وقتڭ بیکاه اولدیغندن بیخبرسن چونکه بوکونه لعب ولهو مشغولسن ای بیخبر اول بریخ طوت واول
بریخ ترك وآزاد ایله وغیریسیٔ دخی شکار ایله لئیملر کبی کیرو بونی ترك ایله وغیریسنی استه اشته سکا بیخبر اولان کودکلرڭ
لعبی یعنی بیخبر اولان اطفالڭ لعبی بودرکه برزمان برنی کندی یه صید ایدوب یاران ایدراندنصکره اندن اوصانوب انی
قویوب برین دخی شکار ایدر چونکه اطفالڭ کاری بو اولیجق سنڭ دخی کارڭ بونلرڭ کار وکردارنه بکزر *مثنوی*
شب شود در دام تو یك صیدنی* دام بر تو جز صداع وقیدنی* پس تو خود را صید میکردی بدام* که شدی محبوس
ومحرومی زکام* شب اولور حال بوکه سنڭ دامکده برشکار یوقدر پس دام سنڭ اوزریکه صداع وقیددن غیری دکلدر
پس سن کندیکی دامه صید ایلدلڭ زیرا مرادن محبوس ومحروم اولدڭ یعنی شول دمکه شب عدم اوله وموت ظهوره
کله سنڭ دام قیدکده برصید قالمز وشکار ایلدیکڭ یاراندن بریسی سکا انیس وجلیس اولمز اول حینده شکاره آلت
اولان دام هرنه شیدن ایسه سنڭ اوزریکه صداع وقید اولمقدن غیری اولمز پس حقیقت حاله نظر ایلسڭ سن کندیکی
دامه صید ایلدلڭ شو اعتبارله کهسن خلقی صید اولمغه اشتغال ایدوب مقید اولدڭ چونکه انلری صید ایلمنڭ
دامنه مقید اولدڭ مرادومرامدن بونلره مقید اولمغله محبوس ومحروم اولدڭ ونتیجه وفائدهدن بیخبر قالدڭ (مثنوی)
درزمانه صاحب دامی بود* همچو ما احمق که صید خود کند* زمانهده برنمکبی احمق بردام صاحبی اولورمیکه
کندوینی شکار ایلر برنمکبی احمق دیملری دخی صید خلقه مقید اولمغله کندوینی انلری صید ایلمك دامنه کرفتار ایلین
احمقلره انجماض نصحدن اوتری تعریض ایدرلرکه (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) قبیلندن اولور
یعنی زمانهده برصاحب دام بویله براحمق اولمق غایت عجبدرکه خلقی صید ایلدیکی دامه کندی مقید وکرفتار اولور
وانلری اکرچه کندی یه صید ایلمکه مقید اولورلیکن معنا کندوسی انلره صید اولور مع هذا کا انلری صید ایلمکدن
حقیقة نظر اولنسه اصلا برنفع وفائده حاصل اولمز مکرکه برقوری اعتبار (مثنوی) چون شکار خوك آمد صید عام
رنج بی حد لقمه خوردن زو حرام* مثلا عوامڭ صیدی خنزیری شکار ایلمك کبی کلدی انی شکار ایلمکده
رنج حدسز واندن لقمه یمك حرام یعنی عوام ناسی آولمق واهل دنیایی صید ایلمك طکوز آولمق کبی مشکل وپرتعب کلدی
بو خنازیردن برنی صید اولنجیه دك بی حد وبی حساب رنج وتعب چکرسن مع هذا صید اولدقدنصکره آندن لقمه یمك
حرامدر یعنی نته کم برخنزیری نیجه بلا وزحمتله آولسڭ آنڭ اتی یمزودریسی کیلمز کذلك بو اهل دنیادن برینی صید ایلسڭ
انلردن لقمه یمك حرامدر زیرا اکثرینڭ طعامی حلال دکلدر وبونلردن برنفع وفائده کلمك احتمالی دخی اولمز اکر
بحسب الظاهر نفع وفائده کلورسه ده حرامدر واول کمسه دنکه نفع وفائده حلال کلور اول عوامدن عد اولمز (مثنوی)
انکه ارزد صید را عشقست وبس) لیك اوکی کنجد اندر دام کس) تو مکر آیی وصید اوشوی* دام بکذاری بدام اوروی
اول نسنه که صید ایلمك لایقدر انجق عشق الهیدر ولیکن اول عشق نیجن برکمسهنڭ دامنه صغر یعنی صغمزسن آنی صید
ایلیه مزسن مکرسن کلهسن وآنڭ صیدی اولهسن دامی قو یهسن آنڭ دامنه کیدهسن یعنی صید ایلمکه اصل ولایق
اولان الله تبارك وتعالینڭ عشق ومحبتیدر انجق که بنده محبت الهیهنڭ صیدینه مشغول اولسه اصلا انڭ اشتغالی
عبث وبی فائده اولمز بلکه نیجه منافع اخرویه وفوائد معنویه حاصل اولور وایکن اول عشق کمسهنڭ دامنه صغمز
وکمسه آنی فن وحیله ایله آولمغه قادر اولمز وآنی آولمسنڭ طریقی اولدرکه مکرسن کلهسن عشقه حقه صید اولهسن وچالقی
کندیکه صید ایلمك کارندن فراغت ایلیهسن واول عشق دامنه کیدهسن وآنڭ اهلیله مصاحبت ایدهسن مادامکه
جمله وارکی آنڭ یولنده بذل قیلهسن وصید خلقه مشغول اولمقدن فارغ اولمیهسن عشقی صید ایلمکه قادر اولهمزسن

وكنديكى عاشق خدا قيله مزين (مثنوى) عشق مى كويد بكوشم پست پست * صيد بودن خوشتر از صياد بست * كول من كن خويش را وغره شو * آفتابى را رها كن ذره شو * عشق بنم قولاغمه آهسته آهسته دير صيد اولمق صيادلقدن خوشتردر كنديكى بكا شكار ايله وغره اول آفتابلغى ترك ايله ذره اول يعنى عشق الهى بنم كوش جانمه لسان معنوى ايله آهسته آهسته بو معنايى دير بكا صيد اولمق وبنم مقتضام اوزره سلوك قيلمق خلقى صياد اولمقدن وناسى دعوت قيلوب مريد ومحب جمع ايلمكدن خوشتر ولطيفه تردر سن كنديكى خلقه عاقل وذكى كوسترمكله مغرور اولمه بلكه كنديكى بنم كولم وابلهم ايله ومغرور اولوب تفخر ايله كه عشقك ابلهى وحيرانى اولمق خلقك عاقل وكامل وعاليشانى اولمقدن اوليدر خلقه آفتاب كبى نورپاش اولمقدن وناسك قلوبنى نصح وپند كله اناره قيلمقدن فراغت ايله وذره كبى بى وجود اولوب راه محبتده كنديكى فانى قيل تا باقى اوله سن وآفتاب حقيقتك نورينه وصول بوله سن (مثنوى)

بردرم ساكن شو وبى خانه باش * دعوى شمعى مكن پروانه باش * تا ببينى چاشنئ زندكى * سلطنت بينى نهان در بندكى بنم باب سعادتم اوزره ساكن اول وبى خانه اول شمعلك دعواسن ايلمه پروانه اول تا كم زنده لكك چاشنيسنى كوره سن بنده لكده نهانى سلطنت كوره سن عشقك درندن مراد طريق اوليادركه جمله يى ترك ايلمك وفقر وفنايى اختيار قيلمقدر پس عشق لسان معنوى ايله بويله دير كه اى سالك اكر بنى صيد ايلمك استرسك طريق فقر وفناده ساكن اول كه اول بنم درسعادتم كبيدر وخانمانى ترك ايله كه بنم باب سعادتمه ملازمتده اول ودخى خلقه شمعلك دعواسنى قيلمه وبونلره عرض جمال وكمال ايلمكه مشغول اولمه شمع عشقك پروانه سى اول وترك وجود ايدوب كنديكى شعله محبتده فانى ومرده ايله حتى حقيقت زنده لكنك چاشنيسنى كوره سن وحيات طيبه وابديه دن نصيب الوب كنديكى معشوق حقيقينك مشاهده سى مرتبه سنه ايركوره سن وبنده لك ايچره سلطنت ودولت كوره سن نته كم عشاق الهى كورديلر وبو عالمك احوالنه نظر قيلدقده نعل بازكونه بولديلر * مثنوى * نعل بينى بازكونه در جهان * تخته بندان لقب كشته شهان * جهانده بازكونه نعل كوره سن تخته بندلره شاهلر دو لقب اولمش يعنى سنكه درعشق الهيده طوره سن وبنده لك ايچره دولت وسلطنت ذوقنى كوره سن بو جهانده كار عالمى نعل بازكونه كوررسن مثلا تخته بندلره شاهلر دو لقب ايلمشلر وصورتا فقير اولان بندكان حق وكدايان عشقه درويش لى اعتبار ديمشلر ليكن بونلر ملوك تحت الاطماردر پس ظاهرا انلر شاهلر واسيرلردر وليكن باطنا اسير وفقيرلردر وبونلر ظاهرا حقير وفقيرلردر وباطنا شريف واميرلردر پس مرتبه عشقه قدم قويان وانك ذوقنى دويان صاحب دولت بو كار عالمى بويله معكوس وبازكونه مشاهده قيلور (مثنوى) بس طناب اندر كلو وتاج دار * بروى انبوهى كه اينك تاجدار * چوق بوغازى ايپلو ودارك تاجى انك اوزرينه برجماعت جمع اولمش بويله ديوكه اشته تاجدار طناب چادر ايپنه ديرلر بوراده مطلق ايپ مراد اولور وتاجدار ديمك داراغاجنك تاجى ودپه سنه لايق ديمكدر مصرع ثانيده اولان تاجدار وصف تركيبيدر يعنى چوق بوغازى ايپلو اصلمغه مستحق داراغاجنك باشنه لايق واجب القتل واردركه آنك اوزرينه نيچه جماعت كثيره جمع اولمش وا كا تعظيم وتفخيم قيلمشدر بويله ديوكه اشته بو تاجدار وشاه عاليقداردر خبرلرى يوقكه عند الله بر خوار بى اعتباردر * مثنوى * همچو كور كافران بيرون حلل * اندرون قهر خدا عز وجل چون قبور آنرا مجصص كرده اند * پردهٔ پندار پيش آورده اند * كافرلرك قبرى كبى طشره سى حلل وزينتلر ايچروسى عزيز وجليل اولان خدانك قهر وعذابيدر اول دنيا پرستى قبور كبى مجصص ايلمشلردر پندار پرده سنى اوكه كتورمشلردر جص كرچدر مجصص كرچلنمش ديمكدر يعنى باطنى فاسد وظاهرى لباسله ملبس ومزين اولان اهل دنيا شول كافرلر مقبرسنه بكزر كه آنك طشره سى حلل وزيور ايله مزين ومحلى اولمش اما آنك ايچروسنده عزيز وجليل اولان خداى تعالينك قهر وعذابى طولمش قبرلر كبى چونكم اول اهل دنيا نك ظاهرنى مجصص ايلمشلر يعنى زيب وزيور له مزين ومنقش ايلمشلر پندار پرده سنى انك اوكنه كتورمشلر كنديلى اول نادان ظاهرا مزين اولمغله وعوام كالهوام اكا تعظيم قيلمغله صاحب دولت واهل سعادت زعم ايلمش خبرى يوقكه باطنا بدبخت واهل شقا اوندر بوده جائزدركه دينه قبور كبى چونكم آنك ظاهرنى مزين ايلديلر خلقك اوكنه پردهٔ پندار كتورديلر انلرا نك زينت ظاهرسنه باقوب ظن وقياس ايدرلر آنك باطنى دخى نعمت وراحتده آسوده اوله آنك درونى خود كافرلرك قبرينك درونى كبى قهر حق له طولمش وعذاب اليمه محل اولمشدر (مثنوى) طبع مسكينت مجصص از هنر) همچو نخل موم بى برك وثمر) اى ناسى ريا وسمعه ايله صيد ايلين سنك طبع مسكينك هنردن مجصصدر موم دن اولان نخل كبى بى برك وبى ثمردر يعنى اى ظاهرينى صلاح وطاعتله ولسانينى علم ومعرفتله مزين ايلين مدعى ومزور سنك حقيقتا مسكين وفقير اولان طبعك هنرلردن مجصص ومزور اولمشدر سن مومدن دوزلمش نخل كبى سن اكرچه شكلا برك وثمرك وار در وليكن طبعا بى برك وبى ثمر سن

ناسك ايلهلری سنی حقيقت باغنك نخلی صانورلرليكن سنك ذاتكده ميوۀ روحانی بتورمك وثمرۀ معنوی ظهوره كتورمك يوقدر پس بو جهانك كاری وا كثر ناسك كرداری بويله باز كونه در نور الهی وتأييد ربانی كركدر كه تا بركسه صالحی طالحدن وموافقی منافقدن ومقلدی محققدن فرق وتميز ايليه ولطف ايچره اولان قهرندن وقهر ايچنده اولان لطفندن آكاه وواقف اوله نته كم بو معنايی بيلدرمكدن اوتری بو بيان شريفی بسط ايليوب بيوررلر (در بيان آنكه لطف حق را همه كس دانند وقهر حق را همه كس دانند وهمه از قهر حق كريزانند وبلطف او در آويزانند اما حق تعالی قهرها را در لطف پنهان كرد ولطفها را در قهر پنهان كرد نعل باز كونه وتلبيس ومكر الله بود تا اهل تميز وينظر بنور الله از حالی بينان وظاهر بينان جدا شوند كه ليبلوكم ايكم احسن عملا) بو سرخ شريفك بيانتده دركه دوكای كسه حق تعالينك لطف محضنی بيلورلر ودوكای كسه حق تعالينك قهر محضنی هم بيلورلر ودوكای كسه حق تعالينك قهرندن قاچيجيلردر واول اللهك لطفنه تعلق والتجا ايدیجيلردر اما حق تعالی نيجه قهرلری لطفلر ايچره پنهان ايلدی ونيجه لطفلری دخی قهرلك وجودنده پنهان ايلدی حق تعالينك بو قهرلری لطف ايچره واطفلری دخی قهر ايچره پنهان ايلمسی باز كونه وتلبيس ومكر الهی ايدی تا كم اهل تميز اولان عالم وينظر بنور الله اولان مرد حازم حالی بينلردن وظاهر بينلردن جدا اوله لر يعنی همان نقد حالی كورن وعاقبت كاردن غافل اولان وكار جهانك ظاهرينه باقوب باطننددن غافل اولان طائفه نك زمرهسندن اول اهل تميز وينظر بنور الله اولان كمسهلر ممتاز اوله لر بو كار باز كونه فعل تلبيسی حق تبارك وتعالی انكيچون خلق ايلديكه ای بنی آدم تا سزی امتحان واختبار ايليه وسزلك عمل يوتندن قنغيكز احسندر كما قال فی سورة الملك (ليبلوكم ايكم احسن عملا) بو ايت كريمهنك اولی بودر (تبارك الذی بيده الملك) تبارك تفاعل وزننده بركتدن ماخوذدر وبركت زياده يه ديرلر وخير كثيره ديرلر ومعنیٔ تبارك الله تكاثر خيره وتزايد ديمكدر ويا خود تزايد عن كل شیٔ وتعالی عنه فی صفاته وافعاله ديمك اولور الذی اول الله كه بيده الملك انك يد قدرتنده وقبضۀ تصرفنده در جميع ملك (وهو علی كل شیٔ قدير) اول الله كل شیٔ اوزرينه انعام وانتقامه وايجاد واعدامه قادردر الذی اويله الله كه خلق الموت والحياة موت وحياتی ايجاد ايلدی ليبلوكم ای ليعاملكم معاملة المختبرين يعنی سزه امتحان ايدیجيلرك معاملهسيله معامله قيلمقدن اوتری موتی وحياتی خلق ايلدی ايكم احسن عملا ايكم مبتدا واحسن خبريدر وعملا تميزدر يعنی سزلك قنغيكزدر عمل جهتندن اخلص واصوب اولان ومحارمدن ورع وطاعته اسرع اولان موتی حياة اوزره تقديمده نكته بودركه موت صفت قهردر وحيات صفت لطفدر پس اشارت اولور سالكه كه بدايت سعادت حالده موتوا قبل ان تموتوا مقتضاسنجه موت اختياريله اوله تا حيات ابدی وسعادت سرمدی يه واصل اوله زيرا انما الحيوة الدنيا فی الموت در پس سالك علی كل حال موتی اختيار جانبنه سعی ايدوب افنای وجوده كوشش ايتمك كرك تا كم حيات ابدی بوله نته كم ابن فارض قدس الله سره العزيز حضرتلری بيوررلركه * بيت * فاحياء اهل الحب موت نفوسهم * وقوت قلوب العاشقين مصارع * وحضرت علی كرم الله وجهه ورضی الله عنه حضرتلری بيوررلر * سبحان من اتسعت رحمته لاوليائه فی شدة نقمته واشتدت لاعدائه نقمته فی سعة رحمته * پس قهر لطفك ولطف قهرك ايچنده كيزلودر امدی عارف اودركه بو دنيانك نوشنی نيش وریاستی سياست ونعمتی نقمت بيله واو دنيانك بلاو عناسی غنا ومحنت ورنجنده عين كنج مشاهده قيله اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه (مثنوی) كفت درويشی بدرويشی كه تو * چون بديدی حضرت حق را بكو * بر درويش بر درويشه ديديكه سن حضرت حقی نيجه كوردك سويله (مثنوی) كفت بیچون ديدم اما بهر قال * باز كويم مختصر از امثال) اول درويش ديدی حضرت حقی بیچون نيجه كونه كوردم اما قالدن اوتری مختصر اشكارا بر مثال ديم تا كم اول مثال واسطهسيله آنك شانی معلوم اوله (مثنوی) ديدمش سوی چپ او آذری * سوی دست راست آب كوثری * مثلا اول خدانك صول جانبنده بر آتش كوردم وصاغ جانبنده بر كوثر ايرماغی كوردم (مثنوی) سوی چپش بس جهان سوز آتشی * سوی دست راستش جوی خوشی * انك صول جانبنده زياده جانسوز بر آتش كوردم انك صاغ الی جانبنده بر خوش وشيرين ايرماق كوردم (مثنوی) سوی آن آتش كروهی برده دست * بهر آن كوثر كروهی شاد ومست * بر بلوك خلق الی اول آتش طرفنه ايلتمش اول كوثردن اوتری بر كروه دخی شاد ومست اولمش كوثردن وجوی لطيفهدن مراد الطاف الهيه ونعم صوريه اولور وآتشدن مراد قهر الهی ومحن صوريه اولور * مثنوی * ليك لعب باز كونه بود سخت * پيش پای هر شقی ونيكبخت * وليكن بو امر محكم لعب باز كونه ايدی هر شقينك وهر نيك بختك پايی اوكنده يعنی بو كار الهی وامر ربانی هر سعيدك وهر شقينك قدمی اوكنده زياده محكم باز كونه بر بازی ايدی مثلا بو دنياده اولان الام ومحنت وبلوی ونقمت طرف شمالی اولان آتش سوزنده كبيدر

وكذلك بوصورت ظاهرده اولان الطاف ونعمت ودولت وراحت يمينده اولان جوى خوشتر وآب كوثر كبيدر ولیكن هر شقينك وهر سعيدك قدمى اوكنده بو كار الهى برلعب بازكونه كبيدر شقى اولنلر ظاهره نظر ايدوب طرف شمالده اولان آلام ومحنك صورت ظاهره سنه باقوب اندن فرار واجتناب قيلوب طرف يمينده اولان الطاف ونعمك صورت ظاهره سنه فريفته اولوب آنى قبول ايلديلر واهل سعادت اولان طرف يمينده اولان الطاف ونعمك باطننده اولان قهر وغضبى كوروب اندن اجتناب ايدوب طرف شماليده اولان آلام ومحن ظاهره يى قبول ايلديلر (مثنوى) هركه در آتش همى رفت وشرر ٭ ازميان آب برمى كرد سر ٭ پس هر شول كمسه كه آتش وشررا يچره كتدى اول كمسه آب كوثر اورتاسندن باش يوقارو ايلدى يعنى هر شول كمسه كه دنياده آتش رياضت وشرر محنت جانبنه كتدى وانى قبول ايتدى اول كمسه لطف الهى آبنك ميانندن باش يوقارو كتوردى ٭ مثنوى ٭ هركه سوى آب ميرفت ازميان ٭ اودر آتش يافت مى شد درزمان ٭ وهر شول كمسه كه آب جانبنه كتدى ميانندن يعنى بوصورى اولان نعمت ولطافتى اختيار ايتدى اول كمسه درحال آتشده اولمغى بولدى يعنى ميان آبدن درزمان كنديسنى آتشده اولمق بولدى يافت مى شد اولمق بولدى معناسنه در (مثنوى) هركه سوى راست شد وآب زلال ٭ سرز آتش برزد از سوى شمال ٭ وهر كمسه كه صاغ جانبه وآب زلال جانبنه كتدى اول كمسه باشنى شمال طرفندن چقاردى يعنى هر شول كمسه كه طورى اولان نعم راحتى قبول ايتدى او كمسه اهل شمالدن اولوب نار ومحنت ايچندن باش يوقارو كتوردى (مثنوى) وانكه شد سوى شمال آتشين ٭ سر برون ميكرد ان سوى يمين ٭ واول كمسه كه آتشناك اولان شمال طرفنه كتدى اول كمسه باشنى صاغ طرفندن چيقاردى واصحاب يميندن اولدى يعنى بوناسك ترك ايلدكلرى طاعت ورياضتى قبول ايليوب نعمت حقانى وحيات ابديه واصل اولوب اصحاب سعادتدن اولدى (مثنوى) كم كسى برسر اين مضمر زدى ٭ لاجرم كم كس دران آتش شدى ٭ آز كمسه بو مضمر اولان سرّه اوردى لاجرم اول آتشه از كمسه كتدى يعنى بودنياده قتى آز كمسه بو مضمر ومبهم اولان سره واقف اولدى لاجرم از كمسه اول آتشه كتدى واول بلايى اختيار ايتدى (مثنوى) جز كسى كه برسرش اقبال ريخت ٭ كورها كرد آب در آتش كريخت ٭ آتش جانبنه شول بر كمسه دن غيريسى كتمديكه آنك باشى اوزره اقبال دوكلدى كه او آبى قودى آتش جانبنه قاچدى يعنى او آتش فقر ورياضتى ومحنت وطاعتى بودنياده همان شول كمسه قبول ايلديكه آنك باشى اوزره حق جانبندن اقبال ودولت دوكلديكه اول كمسه آب كبى لطيف وشيرين اولان دنيايى ترك ايدوب آتش بلا ومحنت جانبنه فرار ايتدى (مثنوى) كرده ذوق نقد را معبود خلق ٭ لاجرم زين لعب مغبون بود خلق ٭ خلق نقد اولان ذوقى كنديلره معبود ايلمش لاجرم بو بازكونه اولان لعبدن خلق جهان نقد وحاضر اولان ذوق حظى كندى نفسلرينه معبود ايلمشلر ودنيانك لذت وراحتنى مطمح نظر قيلمشلر وطاعت وعبادتده اولان رنج وتعبى كوروب اندن نافر ومعرض اولمشلر لاجرم بولعب بازكونه دن خلق عالم مغبون اولديلر وراحت حقيقى ونعمت ابديه دن محروم قالديلر (مثنوى) جوق جوق وصف صف ازحرص وشتاب ٭ محترز ز آتش كريزان سوى آب ٭ لاجرم ز آتش بر اوردند سر ٭ اعتبار الاعتبار اى بى خبر ٭ بلوك بلوك وصف صف حرص وشتابدن آتشدن احتراز ايديجى آب جانبنه قاچيجى بو خلق جهان لاجرم آتشدن باش يوقارو كتورديلر بو طائفه نك احوالندن اى بى خبر اعتبار طوت اعتبار طوت الاعتبار ايكيسى بله فعل محذوفك مفعولى اولمق اوزره منصو بلردر تقديرى خذ الاعتبار خذ الاعتبار ديمكدر محصل كلام بويله ديمك اولور كه جوق جوق وفوج فوج بو خلق جهان حرصلرندن وعجله قيلمرندن آتش رياضت وعبادتدن احتراز واجتناب ايديجيلردر وآب نعمت صورى وراحت دنيوى جانبنه كيديجيلردر لاجرم آتش اخرويدن ونار قهر الهيدن باش يوقارو كتورديلر وكنديلرنى بلا ومحنت عقبايه يتورديلر اى بى خبر سن بونلرك حالندن اعتبار طوت اعتبار طوت وبو جهانك نعمتنى وراحتنى ترك ايدوب طريق الهينك آتش ومحنت ونار رياضت ومشقتنى قبول ايت تا كيم آب حيات حقيقيدن باش يوقارو كتوره سن وكنديكى بلا ومحنتدن خلاص ايليه سن (م ى) بانك مى زد آتش اى كيجان وكول ٭ من نيم آتش منم چشمهٔ قبول ٭ آتش لسان حال الله بانك اورردى بويله ديوكه اى بونلر وابلهلر بن آتش دكلم بن قبول چشمه سى ام يعنى طريق الهيده اولان آتش محنت ورياضت لسان حال الله دولت وراحت صورى طرفنه رغبت ومحبت ايلاين كمسه لره دير اى كول واحمق اولنلر بن آتش دكلم من حيث المعنى مقبول ومحبوب چشمهٔ حياتم زنهار بنم صورتمه باقوب بندن كريزان اولمالك (مثنوى) چشم بندى كرده اند اى بى نظر ٭ درمن آى وهيچ مكر يز از شرر ٭ اى نظرسز برچشم بند ايلمشلردر بكا كل وشرردن هيچ قاچمه يعنى اى بى خبر وبى بصر صورتا آتش سوزنده لكى بركوزباغى ايلمشلردر پس بكا كل وهيچ بنم شراره لرمدن فرار ايلمه ٭ مثنوى ٭ اى خليل اينجا شرار ودود نيست ٭ جز كه سحر وخدعهٔ نمرود نيست ٭ اى خليل حق اكر فرزانهٔ ٭ آتش آب تست وتو پروانهٔ ٭

ای وقتنك خلیلی بونده شرارودود بوقدر سحردن ونمرودلك حیله وخدعه سندن غیری بوقدر ای خلیل حق
اکر عاقل وفرزانه ایسك آتش سنك آبکدروسن مانند پروانه سن یعنی ای وقتنك خلیلی وعصرینك ابراهیمی اولان
طالب الهی بومرتبهٔ طریق الهیده آتش ودخان بوقدر سنك زحمت ومحنت کوردیکك عین رحمت ومنحتدر
نهایت ما فی الباب بولطف وجودلك آتش ودود کورنمسی شیطانك سحرندن غیری ونمرود نفسك حیله ومکرندن غیری
دکلدر نفس وشیطان طاعت رحمانی وعبادت یزدانی انسانه نارودخان کوستررای طالب الهی اولان حق
تعالینك خلیلی کبی اکر سندخی عاقل وفرزانه ایسك آتش ریاضت وشرارهٔ فقرومحنت سکا آب حیات وچشمهٔ سعادتدر
وسن فی المثل اکا پروانه کبی سن کرکدر که پروانه کبی بی باك کندیکی اول شعلهٔ فقروریاضت اوزره اوره سن تا بو واسطه ایله
کندیکی آب حیاته ایرکوره سن (مثنوی) جان پروانه همی دارد ندی * کای دریغا صد هزاران پر بدی * تا همی
سوزیدز آتش بی امان * کورئ چشم ودل نامحرمان * پروانه نك جانی دوکای نداطوتربویله دیوکه ای دریغا اولیدی
بنم نیجه یوزبیك قنادم اولیدی تا کم آتشدن دوکایسی اما نسز یانایدی نامحرملرك کوکلنك وکوزینك کورلکنه یعنی
پروانهٔ آتش محبت الهی اولان عاشقلرك جانی همیشه بویله دیوندا ایدرو تحیف وتحسر طریقیله بویله سویلرکه ای دریغا
اکر بنم نیجه یوزبیك پروبالم اولیدی تادوکایسی آتش عشق الهیدن امان وزمان اولمیوب یانایدی نامحرم اولان
وحظوظ نفسانیده قالان طائفه نك چشم ودلنك رغمنه تا انلر بیله لردیکه عاشقلك نار عشقه یانمغه نه مرتبه میل ورغبتی
واردر (مثنوی) برمن آردرحم جاهل ازخری * من برورحم آرم ازبینش وری * جاهل خراغندن بکا رحم کتورربن
اکا رحم کتوررم بینش وراکمدن یعنی پروانهٔ شمع الهی اولان عاشق دیرکه بنم حالمه جاهل اولان کمسنه
صورت ظاهرده یاندیغمی کوروب خرلغندن بکا مرحمت کتوررحال بوکه بن بصیرو بینا اولدیغمدن آنك اوزرینه
مرحمت وشفقت کتوررم دیرسکه بوجاهل وغافل طریق الهیده اولان ریاضت ومحنتك صورت ظاهره سنه باقوب
راحت نفسانی جانبنه بوندن فرار ایلدی وبنی بلا ومحنتده صانوب کندی زعمنجه بکا مرحمت ایلدی اما بن انك
حقیقتده بلا ومحنت آتشنه کرفتار اولدیغنی کوروب مرحمت وشفقت ایلرم دیر (م ی) خاصه این آتش که جان آبهاست
کار پروانه بعکس کار ماست * او ببیند نور ودرناری رود) دل ببیند نار ودر نوری رود) خصوصا بو آتش که جمیع آبلرك
جانیدر پروانه نك کاری بزم کارمزلك عکسنه درزیرا او پروانه نور کورروبرناره کیدروا اهل دل نار کورروبر عظیم نوره
کیدر یعنی علی الخصوص بو آتش عشق الهیکه جمیع لطافتلرك وطراوت ونضارتلرك روحیدرکه جمله سی حب الهیدن
حیات بولور اما اهل دنیا که کندی محبوب مجازیلرینك پروانه لری کیبدرانلر بزم کاروکردارمزلك عکسنه درزیرا اول
پروانه مشابه سنده اولان اهل ظاهر بحسب الظاهر نوروشعله کورروا کا محب وعاشق اولوروکندوبی پروانه کبی اکا
اوروب برعظیم آتشه کیدرکندوبی احراق ایدر اما اهل دل اکرچه عشق ومحبت حقی بحسب الظاهر نار کورروا اول ناره
کندوبی اورروبر عظیم نوره واصل وابدی اولان سرور وحبوره دخول قیلور (مثنوی) این چنین لعب آمد از رب جلیل
تا ببینی کیست از آل خلیل * رب جلیلدن بوتجلین باز کونه بر لعب کلدی تا کوره سن آل خلیلدن اولان کیمدر یعنی
هرشول کمسه که خلیل مشرب وابراهیم مذهبدر اول کمسه آتش ریاضت وشرارهٔ عبادت وطاعتدن مجتنب اولمز
وهرشول کمسه که آل نمروددر آتش عبادت وطاعتی کوروب اندن معرض اولوروغرور نفسه تبعیت ایدوپس
رب جلیلدن بوامر انکیچون کلدیکه آل ابراهیم آل نمروددن ممتاز اوله وفصل بوله (مثنوی) آتشی را شکل آبی داده اند
واندر آتش چشمهٔ بکشاده اند * برآتشه آب شکلن وبرمشلر آتش ایچره برلطیف چشمه آچمشلر یعنی بودنیانك نعمت
وراحت نفسانیه سی که فی الحقیقه برعظیم آتشدر لیکن بوکا صورتا آب لطیف شکلن ویرمشلردر وآتش طاعت
وریاضت ایچره برآب حیات وچشمهٔ سعادت آچمشلردر اهل بصیرت اولنلر اول آتش طاعت وریاضت ایچره اول چشمهٔ
حیاتی کوروب صورت ظاهرده اولان آتشه باقمیوب اول آتشه داخل اولوب اول آب حیات معنویدن ایچمشلردر
(مثنوی) ساحری صحن برنجی را بفن * صحن پرکرمی کند در انجمن * خانه را او پرز کژدمها نمود * از دم سحر وخود
آن کژدم نبود * مثلا برساحر بربرنج صحنی فن سحرله پرکرم صحن ایلرانجمنده اول خانه یی عقربلردن پر کوستردی
سحردمندن واول عقربلرکبی کورینن خیالات خود کژدم دکل ایدی یعنی بعض ساحرلر اولورکه برنج دانه سیله
پر اولمش برصحنی فن سحرله برجمعیتده اول صحنی برنج دانه سی کبی اوفق قورد جغزلرله پر ایلرو خلقه انی قورد جغزلر
کوسترر حتی ناس انی یمکدن اجتناب ایدرلرونفس الامرده اویته برنج دانه سیدروکذلك اول ساحر برلطیف ودلکشا
خانه یی دم وافسون سحردن عقربلردن پر کوستررواول کورینن عقرب شکلنده اولان خیالات خود فی الحقیقه
کژدم دکلدر بلکه برنمایشدرکه نیجه کمسه لر اول خیالاتی حقیقت ظن ایلیوب بو واسطه ایله اول خانهٔ دلکشادن

اجتناب ایدرلر * مثنوی * چونکه جادو می نماید صد چنین * چون بود دستان جادو آفرین * لاجرم از سحر یزدان
قرن قرن * اندر افتادند چون زن زیر بن * چونکه جادولر بو نجلین احوال ناز کونه کوستررپس جادو آفرین اولان
اوستادلک مکر ودستانی نیجه اولور بوندن قیاس ایله لاجرم حق تعالینک مکرندن قرن قرن نیجه طائفه زن کبی آشغه
یصی دوشدیلر یعنی چونکه جادو بوذکرا اولنانلر کبی نیجه بوز احوال عجیبه وافعال غریبه کوستریکه قادر اوله جادولر
خلاق ایدیجی خدای تعالینک مکر وسحری نیجه اولمق لازم کلور بوندن قیاس ایله وحق تعالینک مکرینک تحقیق
وتفصیلی اوچنجی جلدده جادو بچه لر سرخنده جادویی که حق کند حقست وراست بیتینک شرحنده مرور ایلمشدر انده
طلب اولنه لاجرم خدای تعالینک مکر وسحرندن قرنا بعد قرن نیجه طائفه عورت اربنک التنه یصیاوب دوشدیکی کبی
بونلر دخی مکر الهینک التنه دوشمشلردر زبون ومغلوب اولوب دام شیطانه مقید اولمشلردر (مثنوی) ساحرانشان
بنده بودند وغلام * اندر افتادند چون صعوه بدام * اول هر برینک ساحرلری بنده اولدیلر وغلام اولدیلر صعوه کبی
دامه دوشدیلر صعوه بونت قوشنه دیرلر بر کوچوجک قوشجغزدر یعنی اول قرون ماضیه نک ساحروما کرلری
مکرجقه بنده وغلام اولدیلر مرغ صغیر کبی دام قهر حقه دوشدیلر وکندیلرینی بونله ساحروماهر ایکن مکر الهیدن
خلاص ایلمیه که قادر اوله مدیلر * مثنوی * هین بخوان قرآن ببین سحر حلال * سرنکونی مکرهای کالجبال * اکاه
اول قرآن عظیمی اوقو سحر حلالی کور طاغلر کبی اولان مکرلرک سرنکونلکنی یعنی اکاه اول حضرت قرآنی اوقو
وانده اولان حق تعالینک مخادعه سنی ومکرلرنی کور که اندن مراد سحر حلالدر که حقک بونلر حقنده ایلدیکی سحر
ومکر حرام اولان قبیلدن دکلدر بلکه خیر وحلال اولان قبیلدندر (ومکروا ومکر الله والله خیر الماکرین) بیوردی
حق تعالینک مکر جلالندن قرون ماضیه ده اولان کسه لرک طاغلر کبی مکرلرینک سرنکونلکنی مشاهده ایله اگرچه
بوما کرلرک قوت مکرندن طاغلر یرندن زائل اولوردی لیکن حق تعالینک مکری بونلرک مکرلرنی بالکلیه سرنکون
ایلدی نته کم حق تعالی سورۀ ابراهیمده خبر ویروب بیوردی (وقد مکروا مکرهم وعند الله مکرهم وان کان مکرهم
لتزول منه الجبال) وبو آیت کریمه نک تفسیری وتحقیقی جلد اولده باز ترجیح نهادن شحیران سرخنده وصف کرده
مکرهاشان ذو الجلال بیتینک شرحنده مرور ایلدی * مثنوی * من نیم فرعون کایم سوی نیل * سوی آتش میروم
من چون خلیل * نیست آتش هست آن ماء معین * وان دکر از مکر آب آتشین) بن فرعون دکلم که نیل جانبنه کایم بن
خلیل کبی آتش جانبنه کیدرم زیرا حضرت خلیلک داخل اولدیغی فی الحقیقه آتش دکلدر صورتا آتش ومعنا اول
ماء معیندر واول بری مکر الهیدن آب آتشیندر یعنی پروانۀ آتش محبت اولان عاشقک جانی بونداپی ایلروب کونه
سویلیوب دیرکه بن فرعون سیرت دکلم که اول نیل جانبنه کلدی وانی کندی یه منبع ومسلک صانوب اکا داخل اولدی
پس غرق اولوب کندو ینی نار ابحره بولدی بن شول خلیل مشربم که انک کبی آتش جانبنه کیدرم وحق تعالی بکا ناری
کلزار ایلیوب انک ایچنده ذوق وصفا ایدرم اگرچه بوشمع محبت ونار خدمت وطاعت صورتا آتش کورینورلیکن
اول آتش دکلدر بلکه ماء معیندر اول برغیریسی که فرعونک داخل اولدیغیدر مکر الهیدن صورتا آب باطنا آتشیدر
خلاصۀ کلام اولدر که پروانه سیرت اولان عاشقلر بویله دیرلر که بز اهل دنیا کبی فرعون سیرت دکلز که بزه نیل کبی اولان
دولت دنیویه وراحت نفسانیه یه کله وز اکا غرق اوله وز وعاقبت نار جهنمه دخول قیله وز بلکه بز شول خلیل سیرت
کسه لرز که آنک کبی آتش محنت وریاضت طرفنه کلورز ونمرود نفس وهوادن بیزار اولورز حتی حق تعالی بزه اول آتش
محنت والامی بر دسلام ایلر وفی الحقیقه اول آتش بلا ومحن بزه آتش اولمیوب ماء معین اولور واول دنیانک فراعنه سنک
آب حیات ورود سعادات دیوب غرق اولدقلری خیالات ظاهرا آب نیل کبی خوش وباطنا بر عظیم آتش اولور
(مثنوی) پس نکو گفت آن رسول خوش جواز * ذرۀ عقلت به از صوم ونماز * زانکه عقلت جوهرست این دو عرض
این دو در تکمیل آن شد مفترض) زیاده نکو دیدی اول خوش جواز اولان رسول بر ذره عقل سکا صوم ونمازدن یکدر زیرا
سنک عقلک جوهردر بو ایکیسی عرضدر بو ایکیسی اول عقلک تکمیلنده مفترض اولدی خوش جواز خوش کچیجی
ومقبول اولان شیلری خوش جائز کوریجی دیمکدر یعنی اول مقبول ومستحب اولان شیلری خوش جائز ایدیجی
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم قتی ایو کوزل بیوردی عقلدن بر مقدار عقل صوم وصلوتدن خیرلودر زیرا عقل
هر مستحب ومستحسن اولان شیلرک اصلی ودعامه سیدر کما روی ابو سعید الخدری عن النبی علیه السلام لکل شئ
دعامة ودعامة المؤمن عقله فبقدر عقله تکون عبادته وحضرت عائشه رضی الله عنها بیوردیلر که بن رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه دیدم یا رسول الله بم یتفاضل الناس فی الدنیا قال علیه السلام بالعقل قلت وفی الآخرة
قال بالعقل قلت الیس ما یجزون باعمالهم قال یا عائشه وهل عملوا الا بقدر ما اعطاهم الله من العقل وبقدر ما اعطوا

من العقل كانت اعمالهم وبقدر ما عملوا يجزون وقال عليه السلام ان الرجل ليدرك بحسن خلقه درجة الصائم القائم
ولا يتم لرجل حسن خلقه حتى يتم عقله فعند ذلك تم ايمانه واطاع ربه چونكم بو حديث شريفلرده فهومى اوزره دينك
وايمانك وصوم وصلوتك وسائر واجباتك بناسى عقل اوزره اولديسه وعقل بو جملهنك اصل ومدارى كلديسه نماز
وروزهدن بر ذره قدر عقل يهتر اولدى زيرا عقل جوهردر وبو صوم وصلوة وسائر واجبات اعراض قبيلندندر بو جمله
فرائض وواجبات عقلك تكميلى قتنده فرض اولنمشدر عقلى كامل اولميانلره بونلر فرض قيلنمشدر مثلا مجانين وصبيانه
صوم وصلوة وسائر واجبات افتراض اولنمشدر چونكم بو جمله واجبات وتكليفاتك مبنى ومدارى عقل اولديسه
عقل بونلردن افضل اولدى زيرا حرام وحلال بيلنمز الا عقلله وحق وباطل فرق اولنمز الا عقلله وكفر وايمان معلوم اولمز
الا عقلله نته كم روايت صحيحه ايله روايت اولوركه حق تعالى حضرتلرى ادم عليه السلامى خلق ايلدكده ونفخ روح
ايليوب حيات بولدقده حضرت جبرائيل عليه السلامى حضرت ادم عليه السلامه اوچ تحفه ايله ارسال ايلديكه
انك برى عقل وبرى ايمان وبرى حيا ايدى ويورديكه قولم ادم اوچندن برىسنى هر قنقسنى ديلرسه قبول ايلسون
حضرت جبرائيل عليه السلام بو معنايى حضرت آدم عليه السلامه تبليغ ايلدكده حضرت آدم عليه السلام عقلى
قبول ايلدى پس ايمان ديديكه عقل هر نه يرده اولورسه بن انكله بيله يم وانكا تابعم پس حيا دخى ايمان وعقل نه يرده
اولورسه بنده انلر ايله بيله يم چونكه ايمان وحيا عقله موقوف اولديغى عقل جميع عبادات وطاعاتدن افضل واولى اولمشدر
وبو خصوصده اخبار صحيحه وكلمات مشايخ عليه قتى چوق واقع اولمشدر (م ى) تا جلا باشد مر ان آيينه را) كه صفا آيد
ز طاعت سينه را) تاكم اول آيينه يه تحقيق جلا اوله طاعتدن سينه يه صفا كلور بونده آيينه دن مراد عقلدر وعقل اصلنده
بر آيينهٔ غير مجلوه كبيدر وآيينهٔ عقلك جلاسى طاعات مفروضه وعبادات واجبه ومقبوله در وبو بيتك
مصرع ثانيسى مصرع اولنه علت واولى ثانيسنه علت غائيه اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه بو صوم وصلوة
عقلك تكميلى قتنده فرض اولندى وعبد اوزره واجب قيلندى تاكم بو طاعات مفروضه اول عقل آيينه سنه جلا اوله
ومرآت عقل بو طاعات مفروضه ايله كمال بوله زيرا حق تعالى يه طاعت ايلمكدن سينه يه صفا كلور سينه دن مراد
بونده ذكر محل واراده حال قاعده سى اوزره قلب وعقل اولور يعنى طاعات الهيه دن قلبه وعقله جلا وصفا كلور وآيينهٔ دل
ومرآت عقل طاعات الهيه دن نتيجه صفا الور ذوقلر بولور (مثنوى) ليك كر آيينه از بن فاسدست * صيقل اورا نيز
باز آرد بدست * وان كزين آيينه كه خوش مغرسست * اندكى صيقلكرى اورا بسست * ليكن اكر آيينه اصلنده
فاسد ايسه صيقل اول آيينه يى كيرو كيج اله كتورر واول كزين ومقبول آيينه كه خوش مغرسدر انجق صيقلكرلك
انكا بسدر بن ديه ديرلر بونده اصل مراد اولور مغرس محل غراسه ديرلركه ديكمه يرى ديد كارى يردر بونده محل لطيف
ومنبت شريف معناسنه استعاره اولنمشدر وتوضيح معنى بويله ديمك اولوركه طاعات الهيه دن سينه ده اولان قلبه وعقله
البته جلا وصفا كلور وليكن شول آيينهٔ دل ومرآت عقل كه اصلندن وازليدن فاسد اوله طاعات الهيه ايله انكا صيقل وجلا
ويرمك آنى آيينهٔ صافى كبى اولديغى حالده اله كيچ كتوررلركه ديكمه بر صيقل ايله جلا پذير اولمز وآيينهٔ صافى مرتبه سنه
كلمز تا عظيم مجاهده ايله بكمالها ظهوره كله واما شول اصلنده كزيده ومقبول اولان آيينهٔ عقل كه اول خوش محل ولطيف
منبتدر انكا اشجار طاعتدن واغراس معانيدن هر قنغيسنى ديكسك كماليله انده ظهوره كلكه قابل اوله ادنى صيقلكرلك
انكا كافيدر يعنى بر مقدار كوشش ومجاهده ايله اول آيينهٔ عقل مجلا اولوب انده صور معانى واسرار بكمالها كورينور
ونقوش معارف وانوار تماما ظهوره كلور بو عقل اصلنده فاسد اولان عقل كبى عظيم مجاهده يه محتاج دكلدر بلكه
بونك اصلى پاك وصالح اولديغى واسطه ايله هر علمه مرآت اولمغه قابل ومستعد اولور وادنى سعيله اول علمك كمالى بولور
(در بيان تفاوت عقول در اصل فطرت خلاف معتزله كه ايشان كويند در اصل عقول جزوى برابراند افزونى
وتفاوت از تعلمست ورياضت وتجربه) بو سرخ شريف عند اهل السنة والجماعة عقولك اصل فطرتده متفاوت اولمسنك
بيانندهدر اما معتزله نك خلافيدر زيرا معتزله ديرلر اصل فطرتدن عقول جزويه جميعا برابرلردر اصلا ما بينلرنده تفاوت
يوقدر اكر عقول اصلنده متفاوت اوليدى عقلنده قصور اولنلره ظلم لازم كلوردى پس اصلنده جميع عقول يكساندر
وبو عالمه كلدككده افزونلك وتفاوت تعلمدندر ورياضت وتجربه دندر اما بو قول عقلا ونقلا باطلدر زيرا بعض اطفال
اولوركه هنوز دخى تعلم ايلمامش وتجربه قيلمامش ايكن انك عقلى تعليم ايلين وتجربه قيلان روزكار ديده كمسه لردن افزون
اولور نته كم معتزله نك قولنك باطل اولديغى اوچنجى جلدده دربيان انكه عقول خلق متفاوتست سرخنده دلائل عقليه
ونقليه ايله مفصلا اثبات اولنمشدر انده طلب اولنه * مثنوى * اين تفاوت عقلها را نيك دان * در مراتب از زمين
تا آسمان * بو تفاوتى عقللرك ايجون ايو بيل مراتبده زميندن اسمانه دك يعنى عقللرك مراتبندن بو تفاوتى سن ايو بيل كه

بعض عقله بعض عقلك ما بينده زمينيدن آسمانه وارنجيه دك فرق وارد ربعضيسنك مرتبه سى ادنى وبعضيسنك
مرتبه سى بغايت اعلى در * مثنوى * هست عقلى همچو قرص آفتاب * هست عقلى كمتر از زهره و شهاب * مثلا
برعقل واردر قرص آفتاب كبى برعقل دخى واردر زهره و شهابدن كمتردر شهاب بونده نجم ثاقب معناسنه در (مثنوى)
هست عقلى چون چراغ سرخوشى * هست عقلى چون ستارهٔ آتشى * برعقل واردركه برسرخوشك چراغى كبيدركه
روشن ونورانى دكلدر برعقل واردر بر آتشك ستاره و شراره سى كبيدركه اندن اضعفدر مصرع اوّلده برعقل واردركه
برباشى خوش چراغ كبيدر ديمك دخى وجهدر بوتقديرجه چراغك سرخوش لفظنه اضافتى موصوفك صفتنه
اضافتى قبيلندن اولور * مثنوى * زانكه ابر از پيش آن چون واجهد * نور يزدان بين خردها بردهد * زيرا كه ابرانك
اوكندن چونكم كير وصچره به يزدان نورينى كوريجى عقللر برويرر بربونده بيش معناسنه در نفع معناسى مراد اولور
يزدان بين وصف تركيبيدر يعنى برعقل واردركه قرص آفتاب كبى منوّر عقول انسانيه در اول جهتدن كه سحاب حجاب
انك اوكندن چونكم كيروكيده و اول قرص آفتاب كبى اولان عقل نورنى ظاهر و آشكار ايده نوريزدانى كوريجى عقللره
نفع ويرر بوتقديرا اوزره خردها يزدان بينك فاعلى وبر مفعولى اولور وبو وجه اوزره توضيح معنى بويله ديمك اولور زيرا اول
قرص آفتاب اولان عقلك اوكنده چونكم پرده ومانع كيروكيده و اول تأثير و تربيه سنى عقول اوزره القا ايده نوريزدانى
كوريجى عقللره نفع وفائده لر ويررو انك تأثير و تربيه سندن نيجه آثار ظهوره كتورر و شارحلر بو محلده اوچ بيت دخى
يازوب شرح ايلمشلردر اصح اولان نسخه لرده انلرك وجودى اولمديغنه بناء يازلمدى وشرح اولنمدى * مثنوى * عقل
جزوى عقل را بدنام كرد * كام دنيا مرد را بى كام كرد) عقل جزوى عقلى بدنام ايلدى دنيا مرادى مردى بيكام ايلدى
يعنى عقل جزوى صاحبلرى عقل كلى صاحبلرينى بدنام ايلديلر شو اعتبارله كه اول عقول جزويه صاحبلرى
عقل كلى صاحبلرينك شكل وصورتن كيوب وبز عقل كلى صاحبلرى يز ديو ادعا ايليوب اندنصكره جيفهٔ دنيايه
طالب وعزت وجاهه راغب اولوب متاع قليل ايچون جنك وجدال ايدرلر پس ناسك عاقل اولنلرى بونلرى اول حالت
ايچره كوردكارنده عقل كل صاحبلرينه دخى سوء ظن ايدرلر وديرلركه بونلر زمانمزده عقل كل صاحبلرى يكنورلر چونكم
بونلر بو حالت رذيله يى ارتكاب ايلمك قابل اولمجق سائر عقل كل صاحبى اولنلردخى بونى ارتكاب احتمالى واردر پس
عقل جزوى صاحبلرى بو اعتبارله عقل كل صاحبلرنى بدنام ايلمش اولورلر ودنيانك مرادى طالب اولمق وا كا وصول
بولمق مرادى اخرت مرادندن بى نصيب ايلر كما قال الله تعالى (فمن الناس من يقول ربنا آتنا فى الدنيا وماله فى الاخرة من
خلاق وقال الله تعالى ومن كان يريد حرث الدنيا نؤته منها وماله فى الاخرة من نصيب (مثنوى) آن ز صيدى حسن
صيادى بديد * وين ز صيادى غم صيدى كشيد * آن ز خدمت نازمخدومى بيافت * دين ز مخدومى ز راه عز بتافت *
اول عقل كلى صاحبى صيد اولمقدن برصيادك حسننى كوردى وبو عقل جزوى صاحبى صيادلقدن برصيدك غمنى
چكدى مصرع اولده صيدده اولان يا مصدريه اولوب صياديده اولان يا وحدت ايچون اولمق اوزره معنى ويرلدى اما
برعكس اولسه دخى جائزدر بوتقديرجه معنى اول عقل كلى صاحبى برصيددن صيادك حسننى كوردى ديمك اولور
صيددن مراد مصنوع اولور يعنى پس مصنوعدن خداى تعالينك صيادلغنك حسن جمالنى مشاهده قيلدى
ديمكى افاده قيلور مصرع ثانينك معناسى وبو عقل جزوى صاحبى دنيانى صياد اولمقدن برصيد حقيرك غمن
چكدى ديمك اولور كذلك اول عقل كلى صاحبى خدمت وعبوديتدن مخدوم ملق نازنى بولدى وبو عقل جزوى صاحبى
مخدوم ملق طلبندن عزت يولندن دوندى حاصل كلام عقل كل صاحبى اولان صيد اولمغله صياد حقيقينك جمال وكمالنى
كوردى وعقل جزوى صياد اولمق وفانى اولان مخلوق اولامق جهتندن اوترى برصيد حقيرك غمنه مبتلا اولدى وكذلك
اول عقل كل صاحبى خدمت وعبادت ايلمكدن مخدوم ملك مرتبه سنى بولديكه من خدم خدم ديمشلردر وبو عقل
جزوى صاحبى مخدوم ملك اختيار قيلدى وعاريه تى اولان مخدوم ملكه مقيد اولوب عزت ابديه يولندن رجوع ايلدى
پس اخرتده حقير وذليل قالديكه من تكبر خفضه الله ديمشلردر (مثنوى) آن ز فرعونى اسير آب شد) وز اسيرى سبط صد
سهراب شد * لعب معكوس است وفرزين بند سخت * حيله كم كن كار اقبال است وبخت) اول عقل جزوى صاحبى
فرعونلكدن ابك اسير وهلاكى اولدى واسيرلكدن سبط يوز سهراب اولدى بوامر جهان لعب بازكونه در محكم فرزين
بنددر حيله ايتمه كار اقبال وبختكدر سبط بنى اسرائيله ديرلركه حضرت موسى عليه السلامك قوميدر جمعى اسباط كلور
سهراب رستمك اوغليدركه عظيم پهلوان ايدى بوراده ذكر خاص واراده عام قاعده سى اوزره مطلق پهلوان مراد اولور
وفرزين بند سطرنج لعبنده براويونك اسميدركه فرز وشاهى او نقده بندا كادرلركه نتيجه سى مات اولمقدر وحاصل كلام
بويله ديمك اولوركه اول عقل جزوى صاحبى اولان اهل دنيا فرعونلكدن صورتا آب كبى صافى ولطيف اولان

دنیا دولتنڭ اسیری اولوب انده غرق اولدی واندن ناره دخول قیلدی نتەكیم فرعون مع توابعه اغرقوا فادخلوا
نارا مفهومی اوزره آب نیله غرق اولندیلر اندن صكره ناره ادخال قیلندیلر اما حضرت موسی علیه السلامڭ قومی
فرعونیلرڭ اسیری اولمقدن وانلره ظاهرا تذلل ومسكنت قیلمقدن عاقبة الامر صددپهلوان اولدیلر و حق تعالی
فرعونی وانڭ توابعنی آب نیله غرق ایلیوب بونلر نجات بولدیلر بعض نسخەده وزاسیری سبطا ازارباب شد واقع اولمشدر
بو تقدیرجه ارباب مالڭ وسید معناسنه اولور نته كم سبطیلر قبطیلرڭ بعد الغرق اموالنه واملاكنه مالڭ اولدیلر وسعادت
بولدیلر الحاصل بو كاردنیا لعب بازكونه در و مكر الهی بر محكم فرزین بند كبیدر كه نتیجه سی مات وهلاڭ اولمقدر
بو مرتبه ده حیله ایتمه و كندی فن و تدبیرڭه اعتما ایلمه كار اقبال و بختڭ كاریدر اگر حق تعالی سكا بخت ودولت روزی
قیلدیسه سنڭ كارڭ درست اولوب عاقبتڭ مات وهلاڭ اولمقدن قورتلور واگر بخت واقبالڭ یوغیسه فرزین بند مكری
دفع ایده میوب ولعب باز كونه یی تمیز قیلمیوب بو دنیانڭ دولت ظاهره سنه مفتون وفریفته اولوب آخرتده مغبون
ومات اولورسن العیاذ بالله (مثنوی) بر خیال وحیله كم تن تار را) كه غنی ره كم دهد مكار را) مكر كن در راه نیكو خدمتی
تا نبوت یابی اندر امتی * تاری خیال وحیله اوزره اورمه زیرا غنی اولان حق مكاره یول ویرمز نعم مكر ایله برابو خدمت
بولنده تا برامت ایچره نبوت بولەسن تارلغتده ارشه دیرلر بونده یا طاعت مراد اولور ویاخود افكار مراد اولور نبوت
اصلنده رفعت معناسنه در نبا نبودن كاور بعضلر نبینڭ اشتقاقی بوندن طوتوب نبی فعیل وزننده رفیع دیمكدر
دیمشلردر بعضلرده نبادن طوتمشلردر بو تقدیرجه خبرویریجی دیمك اولور بونده نبوت رفعت معناسنه اولمق اولی در
اگرچه الشیخ فی قومه كالنبی فی امته) حدیثنڭ مقتضاسنجه بر سبیل تشبیه شیخ اولان كمسه كندی قومی ایچره نبی گبی
اولمش ونبوت بولمشدر دینسه دخی جائزدر حاصل كلام وخلاصه مرام بویله دیمك اولور كه تارگبی افكاری خیال
وحیله اوزره اورمه ویاخود تارگبی اولان طاعتنی خیال وحیله اوزره طوقورمه زیرا غنی عن العالمین اولان حضرت حق
حیله كار ومكارا ولنلره كندی قربنه وجنابنه یول ویرمز وانلری سعادت وكرامت مرتبه سنه ایركورمز اگر مكر
ایلر ایسڭ بر نیكو خدمتڭ طریقنده مكر ایله تاكم بر امت ایچره رفعت وعزت بوله سن وشیخ اوله سن بر نیكو خدمتدن
مراد بر مرشد كاملڭ روآنڭ راهنده مكر ایلمڭ نوجهله اولدیغنی بو بیتلرده بیان ایلیوب بیوررلر (مثنوی) مكر كن
تا وارهی از مكر خود * مكر كن تا فرد گردی از حسد * مكر كن تا كمترین بنده شوی * در كمی رفتی خداوندی شوی *
مكر وحیله ایله كندی مكركدن كیروقورتله سن مكر واهتمام ایله تا حسددن فرد وجدا اوله سن مكر ایله تا خدای
تعالینڭ ادنی بنده سی اوله سن وبندهٔ نفس وهوا اولمقدن نجات بوله سن كمالكده كیدرسڭ بر خداوند اولورسن بو دعدر عنده
فقرهٔ اول شرط معناسنی متضمندر وفقرهٔ ثانی اكا جزا اولور بعض نسخەده حسد یجیله واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره
مكر ایله تا جسد قیدندن فرد اوله سن ونجات بوله سن دیمك اولور حاصل كلام مكر ایكی قسمدر بری مكر حلال وبری مكر
حرامدر حرام اولان مكر اولدر كه نفس كندی مشتهاسنه طالب اولمقده وهواسنه تبعیت قیلمقده وطاعت حقی ترك
ایلمكده مكر وحیله ایلیه بو مذمومدر وحلال اولان مكر اولدر عقل نفسه غالب اولمقده وترك هوا قیلمقده ونفسنڭ مكر
وحیله سندن نجات بولمقده ودخی حقد وحسددن واوصاف جسددن فرد وجدا اولمقده ودخی حق تعالینڭ ادنی
بنده سی اولمقده كمترلك ایچره كیدوب خداوندلك بولمقده بونلر امثالی اولان اوصاف حسنه یی تحصیل قیلمقده مكر
وتدبیر ایلمك ممدوح ومقبولدر * مثنوی * روبهی وخدمت ای گرگ كهن * هیچ بر قصد خداوندی مكن) ایلك چون
پروانه در آتش بتاز) كیسه زان بر مدوز وپالك باز) ای قوجه قورد روباهلغی وخدمتی هیچ خداوندلك قصدی اوزره ایلمه
لیكن پروانه گبی آتشه چاپ اول اتشدن بر كیسه دیكمه وپالڭ اوینه پالڭ باز اولمق بو قومڭ اصطلاحنده هرشیدن تجرد
اولمقدن عبارتدر وكیسه زان بر مدوز بیورملری اندن بر شی ادخار ایلمه دیمكدن كنایه در وآتشدن مراد بونده خدمت
وطاعت الهی اولور وروباهلقدن مراد مكر وحیله ایله اولان طاعت وسالوسڭ وچاپلوسلكله اولان خدمت اولور
حاصل كلام معنی بویله دیمك اولور دلكولكله وسالوسلكله اولان خدمتی ای گرگ كهن هیچ خلق ایچره خداوند اولمق
نیتندن وشیخ ومقتدا ومرشد وپیشوا مرتبه سنی بولمق قصد وعزیمتندن اوتری ایلمه زیرا بویله خدمتڭ سكا حقیقتده
منفعتی یوقدر ولیكن پروانه گبی آتش خدمت وطاعت جانبنه عجله وسرعت ایله مع هذا اول خدمت وطاعتدن
بر كیسه دیكمه یعنی ادخار ایتمه بلكه بوجملەیی پالڭ اوینایوب كندی نفسڭ ایچون بونلردن حظ ویرمكدن ونفسكه
ذخیره قیلمقدن مجرد اول كه اصحاب خلوص ایلدكلری خدمت وطاعتدن كندی نفسلری ایچون بر حظ ونصیب ادخار
ایلمشلر هر نه طاعت قیلدیلرسه انی كندی نفسلرینه اسناد ایلمكدن حذر ایلیوب اندن مجرد اولمشلردر نته كم
سلطان العارفین قدس الله سره العزیز بایزید حضرتلرندن منقولدر كه اوایل حاللرنده ایكی كره حج ایلمڭ میسر اولدقده

برکون برکسه اول حضرته مقابل دیمشکه یا بایزید نه سعادتدر که ایکی کره بویله ورع وتقوی ایله حج ایلمك جنابکه
میسر اولدی اول حضرتك نفسی بوندن برمقدار حظ ایلدکده اول کسه یه دیمشکه کل بنم ایکی حجمی سکا ایکی
اقچه یه بیع ایدهیم آلورمیسن اول کسه دخی جانمه منتدر دیوب بایزید حضرتلرینك ایکی حجنی ایکی اقچه یه صاتون
المش وبایزید حضرتلرینه ایکی اقچه ویرمش وبایزید حضرتلری اول ایکی اقچه یی اتمکه ویروب آنکله اتمك الدقدنصکره
اول اتمکی برقاچ کلابك اوکنه القا ایلیوب نفسندن اولقدر حظی دفع ایلمش وحضرت حقك جانبنه کمال فقر وفنا ایله
توجه وقصد ایلمشکه عشاق الهینك سلوکی فقرله وجمله دن تجرد ایتمکله حاصل اولور نتهکم ابن فارض حضرتلری
بیوررلر (بیت) وعمتها بالفقر لکن بوصفه * غنیت فالقیت افتقاری وثروتی * فاثبت لی القاء فقری الغنا *
فضیلة قصدی فاطرفت فضیلتی * مثنوی * زور را بگذار وزاری را بگیر * رحم سوی زاری آید ای فقیر *
زور وقوتی ترك ایله وزاریلکی طوت زیرا که رحم الهی زاریلك جانبنه کلور ای فقیر یعنی نفسك زور وتجلدنی ترك ایله
وشکسته وزار اولمغی طوت زیرا رحمت الهی ای فقیر صحیح شکسته وزار اولنلرك جانبنه کلور بو بولده وجودله اولان
طاعتك وانانیتله اولان عبادتك فائده سی اولمز وصورتی شکسته وزار وباطنی کبر وانانیتله وحظ نفسانیتله پر اولان
کمسه حضرت حقدن لطف واحسان بولمز (مثنوی) زاری مضطر تشنه معنویست * زاری سرد دروغ آن غویست
گریهٔ اخوان یوسف حیلتست * که درونشان پر ز رشك علتست * تشنه اولان مضطرلرك زاریلکی معنویدر
سرد دروغك زاریلکی غوینك لایقیدر یعنی شول کمسه که تشنه لکدن مضطر اوله وزاریلك قیله آنك زاریلکی
معنوی وحقیقیدر محل مرحمت اولان لطف واحسانه مظهر کلان زاریلك بوکونه زاریلکدر اما اول دروغ
اولان سرد زاریلك غوی اولان کمسه نك لایقیدر که کذب ایله ناله وزاریلك ایلر لیکن آنك ناله وزاریلکی بارد اولوب
کمسه یه تأثیر قیلمز وجذب مرحمت ایلمز مثلا حضرت یوسف علیه السلامك برادرلرینك کریه وزاریلری
مکر وحیلتدر زیرا انلرك درونی یوسفه رشك وحسد ایلمرندن پر علتدر پس یوسف علیه السلام حقنده اغلامری
وزاریلك ایلملری بی معنی اولدی نتهکم (وجاؤا اباهم عشاء یبکون) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره حضرت یوسف
علیه السلامی غیابة جبه کندیلری ایله القا ایلدکلرندنصکره بابالرینه وقت عشاده اغلایجی اولدقلری حالده
کلدیلر ویوسفی متاعمز قتنده قویوب کتدك قورد انی یدی دیو نوحه وزاری قیلدیلر پس بونلرك بوکونه کریه وزاری ایلملری
بارد وکذب اولدی وبونلر محل مرحمتده ایلمدی نتهکم دروغله اولان کریه نك نفعی اولمدیغنه وسبب مرحمت دخی
اولمدیغنه بو حکایتله تنبیه واشارت ایدوب بیوررلر (حکایت آن اعرابی که سگ او از گرسنگی می مرد وانبان او پر نان
وبر سگ نوحه میکرد وشعر می گفت ومیگریست وسر وروی میزد ودریغش می آید که لقمهٔ از انبان بسگ دادن)
بو سرخ شریف اول اعرابینك حکایه سیدر که آنك کلبی اجلغندن اولدی حال بوکه آنك طغارجغی پر نان ایدی واول
اعرابی کلبك اوزرینه کریه ونوحه ایلردی وشعر سویلردی دخی اغلردی وباشنی ویوزینی دوکردی یعنی باشنه ویوزینه
اوروب ماتم ایلردی واکا حیف ودریغ کلوردی کلبه اول طغارجقدن بر لقمه ویرمك (مثنوی) آن سگی می مرد
وگریان آن عرب * اشك می بارید ومی گفت ای کرب * اول بر کلب اجلغندن اولدی واول عرب کریان ایدی اشك
یاغدرردی وای کرب دیردی کرب کربتك جمعیدر کربت غم وغصه معناسنه در یعنی کلبك وفاتنه اغلردی وای غم وغصه
سنك زمانکدر کل دیو تفجع ایلردی * مثنوی) سائلی بگذشت وگفت این کریه چیست * نوحه وزاری تو از بهر کیست
اول حینده بر سائل اورادن کچدی وعربی اول حالده کوروب بو کریه ندندر دیدی سنك نوحه وفغانك کیمدن اوتوریدر
(م ی) گفت در ملکم سگی بد نیك خو * نك همی میرد میان راه او) عرب ایتدی بنم ملکمده نیك خوی بر کلب وار ایدی
ایشته یولك اورتاسنده اول کلب اولیور پس کلبك بعض خصایلنی عد ایلیوب دیدی * مثنوی * روز صیادم بد
وشب پاسبان * تیز چشم وصید گیر ودزد ران * کوندز صیادم کیجه پاسبانم ایدی تیز کوریجی وصید طوتیجی
وخرسز سوریجی ایدی * مثنوی * گفت رنجش چیست زخمی خورده است * گفت جوع الکلب زارش کرده است *
اول سائل ایتدی اول کلبك رنج ومرضی ندر زخم می یمشدر عرب ایتدی انی کلب آجلغی زار ایلمش وموته قریب قیلمشدر
* مثنوی * گفت صبری کن برین رنج وحرض * صابرانرا فضل حق بخشد عوض * اول سائل اکا تسلیه ایدوب
ایتدی بو رنج وحرض اوزره بر صبر ایله زیرا صابرلره فضل حق عوض بغشلر کما قال الله تعالی (انما یوفی الصابرون اجرهم
بغیر حساب) حرض محنت وغصه دن اریمك وچوریمك در نتهکیم سورهٔ یوسفده (حتی تکون حرضا او تکون من الهالکین)
واقع اولمشدر (مثنوی) بعد از آن گفتش که ای سالار حر * چیست اندر دستت این انبان پر * اندنصکره اول سائل اول
عربه دیدیکه ای حر وازاد اولان سالار وپیشوا سنك الکده بو پر وملو انبان نه در یعنی ایچنده نه وار در (مثنوی)

کفت نان وزاد ولوت دوش من * می کشانم بهر تقویت بدن * عرب ایتدی دون کیجه دن قالمش نان وزاد ولوتمدر انی
بویدنک قوتی وقوتی اولمقدن اوتری چکرم (م ی) کفت چون ندهی بدان سك نان وزاد) کفت تا این حد ندارم مهر وداد
سائل ایتدی یا اول کلبه نیچون نان وزاد ویرمزسن عرب ایتدی تا بو حد وبو غایتده اکا مهر وعطا ایلمك طوتمزم که
اکا نان ویرم (مثنوی) دست ندهد بی درم در راه نان * لیك هست آب دو دیده رایکان * یولده درهمسز نان الله کلمز
لیکن ایکی کوزك آبی رایکاندر پس اتمك ویرمکدن بکا آب دیده لری دوکمك آساندر دیدی (مثنوی) کفت خاکت
برسرای پر باد مشك * که لب نان پیش تو بهتر ز اشك * اشك خونست وبغم آبی شده * می نیرزد خاك خون بیهده) سائل
چونکم عربدن بو سوزی اشتدی اکا عتاب ایدوب ایتدی ای باد له پر اولان مشك طپراق سنك باشکه اب نان سنك
قتکده کوز یاشندن بهتردر کوز یاشنك قدر وقیمتی نه مرتبه ده در بیلمزسن وآنك ندن حاصل اولدیغنه واقف اولمزسن
اشك اصلنده خوندر وغم سببیله پر آب اولمشدر خاك بیهوده قانه دکز خون بیهوده اعتبارسز قان دیمکدر بوندن مراد
اشك بیهوده در آنك اصل وسببی خون اولدیغی اعتبار ایله سبب مسبب منزله سنه تنزیل اولنمشدر وکذلك بونده
خاکدن مراد دخی ناندر زیرا نانك اصلی وسببی خاك اولدیغی اعتبار ایله بونده دخی سبب مسبب منزله سنده ذکر قیلنمشدر
وسبب ذکر اولنوب مسبب مراد اولنمشدر واهل تجربه دیمشلردر که اشك دیده اصلنده خون جکردر هر بار که انسانك
قلبنه بر غم ویا خود غصه والم کلسه فواره درونی جوشه کتورر خون جکر دماغ جانبنه صعود ایدر واندن حدقه لره کلور
واول حدقه لرده بر خاصیت واردر که در حال اول خونی آب شکلنه تبدیل ایلر پس چشمك اطرافندن اول جکر خونی
آب شکلنده روان اولور پس سائل اول عربه دیدیکه ای نادان کوز یاشی خود اصلنده جکر قانیدر غم والم واسطه سیله
آب شکلنده اولمش وظهوره کلمشدر اکرچه کوزدن ظهوره کلان دموع اصلنه نظرا بیهوده وبی قیمت قان کبیدر
لیکن هرنه قدر انسانك قانی بی اعتبار وبی قیمت اولسه اصلی خاك اولان ناندن بهتردر اما سن احمق ونادانك قتنده
نتیجه غدا وطعامدن حاصل اولان کوز یاشندن وقاندن نان احب واولیدر * مثنوی * کل خود را خوار کرد
او چون بلیس * پاره این کل نباشد جز خسیس * اول عرب کندینك کل وجودنی خور وحقیر ایلدی ابلیس کبی بو کلك
پاره سی خسیسدن غیری اولمز بو مصرع ودخی اولکی مصرعده اولان کل لفظلری ضم کاف له در یعنی چونکم اول عرب
بخل وخستی سببیله کندینك کل وجودنی ابلیس کبی خور وحقیر ایلدی بر کل عالی وشریف اولسه آنك جزؤی دخی
عالی وشریف اولور واکر بر کل دنی وخسیس اولسه آنك جزؤی دخی دنی وخسیس اولور پس چونکم اول عرب کندینك
وجودنی بخل وخست سببیله دنی وخسیس ایلدی آنك کوزندن ظهور ایلین دموعکه آنك پاره سی وجزؤی کبیدر اول
دخی دنی وخسیس اولدی اکر آنك وجودی سخا ایله واوصاف حمیده ایله عزیز وشریف اولیدی آنك وجودندن ظهوره
کلان جزؤلر دخی عزیز وشریف اولوردی بونده تنبیه بودر که بخل وخست صفتلری انسانك وجودنك کلیسنی ابلیس
کبی خوار ودنی ایلر بعده اندن هرنه صادر وهرنه ظاهر اولسه اولدخی خوار ودنی اولور نته کم ابلیس کندیسنی بذل
وجود ایتمکله وآدمه انقیاد ایتمك سمتنه کتمکله خسیس ودنی ایلدی پس اندن هرنه طاعت ظهوره کلدیسه
اولدخی خور وبی اعتبار اولدی شارحلر بو مصرع ثانیده اولان کلی کسر کاف له طین معناسنه ظن ایلیوب
محله مناسب اولمین معنالر ویرمشلردر لیکن بی معنادر اعتماد اولنمق جائز کلدر (مثنوی) من غلام آنکه نفروشد
وجود * جز بدان سلطان با افضال وجود * چون بکرید آسمان کریان شود * چون بنالد چرخ یارب خوان شود *
بن اول کسه نك غلامیم که وجودنی صاتمیه اول افضال وجود ایله اولان سلطاندن غیری یه چونکم اول اغلیه آسمان
کریان اولور واول کسه چونکم ناله وافغان ایلیه چرخ یارب خوان اولور یعنی حضرت مولانا همتی اعلا اولان کسه نك
حقنده بیوررلر که بن شول کسه نك همتنك غلامیم که کلی وجودنی اول فضل وجود ایله موصوف اولان سلطان
حقیقتدن غیری یه صاتمیه وآنك طاعتندن ومحبتدن غیری یه بذل وجود ایتمیه پس بو علو همت وجود وسخاوت سببیله
بر مرتبه شرف وعزت بوله که چونکم تذلل ایدوب کریان اولدقده سماوات سبع آنك حقنده کریان اوله لر وچونکم ناله
وانین ایلیه بو چرخ انکچون حق سبحانه وتعالی یه یاربی دییجی اوله وآنك کندی قومی ما بیننده عزت بوله لر اول کسه لر که
حق تعالی یه اطاعت ایتمکله بر حال واسطه سیله ذلته دوشوب بکا ایلسه لر آسمان وزمین انکچون بکا ایلدکلرینه
بو حدیث صحیح دلالت ایلر که ابو هریره رضی الله عنه حضرتلری روایت بیورمشلردر (قال صلی الله علیه وسلم بکت
السموات السبع ومن فیهن ومن علیهن والارضون السبع ومن فیهن ومن علیهن بعزیز ذل وغنی افتقر) اما شول کسه لر که
راه طاعتده بذل وجود قیلمیه لر وحضرت حقله آشنا اولمیه لر ومؤمن وموحد اولنلرك مرتبه سن بولمیه لر انلر حقنده
حق تعالی فما بکت علیهم السماء والارض وما کانوا منظرین بیوردی (مثنوی) من غلام آن مس همت پرست *

کو بغیر کیمیا نارد شکست * دست اشکسته برآرد در دعا * سوی اشکسته پرد فضل خدا * بن اول همت پرست
اولان مسلک غلامیم که اول مس کیمیادن غیری یه شکست کتورمیه حین دعاده حق تعالی حضرتنه شکسته الی قالدورر
زیرا خدانک فضلی شکسته جانبنه اوچار کیمیادن مراد بونده عشق ومحبت ویاخود علم وحکمت ویاخود شیخ صاحب
هدایت اولورکه بوجمله سی حقیرودنی اولنلری تبدیل ایدوب عزت وشرفه واصل ایدرلر یعنی بن شول همت عالی طالبی
اولان مس کبی مرتبه سی حقیرودنی اولان کسه نک غلامیم که اول کسه اکسیراعظم کبی اولان عشق الهیدن ومرشد
ربانیدن غیری یه شکستلک کتورمیه وکندوبی منکر اولمق مرتبه سنه یتورمیه ای طالب کمال اولان وانعام وافضال
حقه رغبت قیلان کسه حق تعالی حضرتلرینه دعا ایلمک وقتنده الکی شکسته اسکله یوقاروقالدر زیرا حق تعالی
حضرتلرینک فضل وکرمی شکسته لر جانبنه کلور (انا عبد منکسرة القلوب) حدیث شریفی دخی بو معنایی مؤید اولور
* مثنوی * کر رهایی بایدت زین چاه تنگ * ای برادر رو برآذر بی درنگ * اکر سکا بو تنک اولان چاهدن خلاص
اولمق کر کسه ای برادر آذر اوزره بی درنک کیت چاه تنکدن مراد بوسفلی اولان دنیادر وآذردن مراد محبت خدا
وطاعت حضرت مولادر وخلاصهٔ کلام بودرکه اکر بوچاه تنک کبی اولان دنیادن سکا خلاص اولمق کرک ایسه ای
برادر بونک آب کبی اولان نعمت ولطافتندن آبی اولوب واعراض قیلوب آذر محبت وآتش شوق ومحنت اوزره یوری
تاکم عالم اعلایه واصل اوله سن وآب حیاتی نوش قیله سن ومکر نفسدن نجات بوله سن (مثنوی) مکر حق را بین ومکر
خود بهل * ای زمکرش مکر مکاران خجل * چونکه مکرت شد فنای مکر رب * می کشایی یک کمینی بوالعجب *
که کمینهٔ آن کمین باشد بقا * تا ابد اندر عروج وارتقا * حق تعالینک مکرنی کور وکندی مکرنکی قوای مرد عاقل انک
مکرندن مکارلرک مکری خجل وشرمسارد چونکم سنک مکرک مکر خداده محو وفانی اولدی کندی جانبکه
بر بوالعجب کمین آچرسنکه اول کمینک مکری مکر خداده کمینه صفتی ایله بقادر تا ابد عروج وارتقاده در مکر حقدن مراد
بونده تدبیر الهی اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه ای برادر حق تعالی حضرتلرینک سنک خصوصکده اولان تقدیر
وتدبیرنی کور وکندی تدبیر وحیله کی اسقاط ایله ای کسه اول اللهک تدبیر وتقدیرنده مکارلرک مکری ومدبر اولنلرک
تدبیری شرمسار وخجلدرکه بر مکارلک مکری وبر مدبرلک تدبیری تقدیرینه مخالفت قیله مشدر پس کندی تدبیرلری
مغلوب اولدیغندن خجل وشرمسار اولمشلردر چونکم ای بندهٔ عاقل سنک فن وتدبیرکی رب العالمینک تدبیر وتقدیری
فانی اوله وسکا آنک تقدیری هر وجهله خوش کله وکندی جانکک تدبیر ومکرنی قویوب آنی وکیل ومدبر اتخاذ ایله
بوالعجب بر بوصی آچرسن وبر دفینه فتح ایلرسن که اول مفتوح اولان کمینک کمینه صفتی ابد الاباده دک عروج وارتقاده
باقی اولمقدر اول دکلدرکه کاهی تنزل وتدنیده باقی اوله سن سکا بر دفینه فتح اولورکه آنک عجایب وغرایبنه وبدایع
ولطایفنه نهایت اولمز همان شوندن قیاس ایله که انک ادنی شیئی ابد الاباده دک عروج وارتقا ایچره باقی اولمق اوله پس اعلی
اولان شیلری نه اولمق لازم کلور بوندن فهم ایله اما اکر بودولته برمقدار نائل اولورسک وبودفینه دن حظ ولذت آلورسک
کرکدرکه خودبین وخودپسند اولمیه سن وچشم نفسانیتله کندیکه نظر قیلمیه سن همان دکه خودبین اوله سن
وچشم انانیتله کندیکه نظر قیله سن اول دولتی الدن کیدررسن کندیکی خائب وخاسر قیلورسن (در بیان آنکه هیچ چشم
بدی ادمی را چنین مهلک نیست که چشم پسند خویشتن مکر که چشم او مبدل شده باشد بنور حق وخویشتن او بی
خویشتن شده باشد که بی یسمع وبی یبصر) بو سرخ شریف آنک بیاننده درکه هیچ بر بد چشم ادمی انجلین مهلک دکلدرکه
کندینک چشم پسندی انی هلاک ایدیجیدر یعنی بد چشملرک سوء نظری اکرچه آدمی مهلکدر لیکن اول مرتبه
مهلک دکلدرکه آدم کندوبی بکنمک کوزیله وجودنه نظر ایلیه کندینک چشم پسندی انسانی چشم بد اولنلرک سوء
نظرندن دخی زیاده مهلک اولور دیمک اولور مکر که اول کسه نک کوزی نور حقله مبدل اولمش اوله وهر نه بیره نظر ایلرسه
نور حقله نظر قیله وینظر بنور الله مرتبه سنی بوله وانک کندیلکی کندیلکسز اولمش اوله یعنی وجود موهومیسی فنا
بولمش اوله که بی یسمع وبی یبصر مرتبه سنی بوله نته کم حق تعالی حدیث قدسی سنده بیوردی انا سمعه الذی یسمع بی
وبصره الذی یبصر بی الی اخر الحدیث وبو حدیث شریفک شرحی وتحقیقی جلد اولده وجلد ثانیده چوبان حکایه سنده
ودخی بعض مواضعده مرور ایلمشدر (مثنوی) پر طاوست مبین وپات بین) تا که سوء العین نکشاید کمین * که بلغزد کوه
از چشم بدان) یزلقونک از نبی برخوان بدان * سورهٔ نونک آخرنه اشارتدر روایت اولنورکه بنی اسد قبیله سنده مجرد
عیانون وار ایدیکم برکسه یه نظر ایتسه لر وجودنی هلاک ایدرلردی پس انلردن بریسنی کفار رعایت ایدوب کتوردیلر تاکم
حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلمه نظر ایده سن برکون اتفاق اول حضرت علیه السلامه راست کلوب نظر شوندله
نظر ایلدکده واول حضرتک قدم مبارکاری لغزیده اولوب از قالدیکه خاکه برابر اوله لر پس بونک سببن تفکر ایلدکده

بو آیت کریمه نازل اولدیکه (وان یکاد الذین کفروا لیزلقونك) ان مثقله دن مخففه در لیزلقونك نك لامی اکا دلالت ایدر یکاد
افعال مقاربه دندر یقرب معناسنه تقدیر کلام تحقیقا قریب اولدیکه انلرکه کافر اولدیلر سنك قدم مبارکك مکانندن
ازاله ایدوب سنی هلاك ایده لر ازلاق طاینددرمغه دیرلر (بابصارهم) ابصار شوم کردارلریله برحدیثده بیورررلرکه
ان العین تدخل الرجل القبر والجمل القدر وبرحدیثده دخی ان العین حق بیورررلر حفظنا الله وایاکم من عین الکمال
(لما سمعوا الذکر) اول وقتده که قرآنی استماع ایده لر بونلرك بعض عداوتلری منبعث اولور (ویقولون انه لمجنون) اول
سلطان ما عرفنا کك اعمال واحوالن ادراك ایده مدکلرندن حاشا دیرلردیکه تحقیقا اول محمد مجنوندر وما هو الا ذکر
للعالمین اول قرآن دکلدر الا ذکر در عالمیانه ویا خود اول محمد دکلدر الا شرف در عالمه پس معنای بیتین شریفین اولدرکه
سن طاوس پرکه نظر ایله ویایکی کوربوهم وجه درسنك طاوس قنادیکه نظر ایله وایاغکه نظر ایله تا کم سوء العین کمین
اچیه زیرا ایدلرك کوزندن طاغ بویله ثابت وراسخ ایکن طاینور بو معنایه دلیل استرسك حضرت قرآندن یزلقونك
آیتنی اوقو ویسل یعنی ای دولت وسعادت دنیویه ایله ویا خود اعمال وطاعت اخرویه ایله طاوس کبی کندیسنی مزین
ایلین کمسه زینت ظاهره واوصاف حسنکه باقوب مغرور وخودپسند اولمه بلکه پای طاوس کبی اولان چرکین
صفتلرك وزشت اولان حالتلرك کور تاکم برامن نظر سکا بوصو اچیه وبد چشملرك شر وضرری سنك وجودکه کمیه
زیرا طاغلر بویله راسخ ومستحکم ایکن بدلرك کوزندن یرندن زائل اولور اکر بو معنایه دلیل استرایسك حضرت رب جلیلك
کلام مجیدندن لیزلقونك بابصارهم ایت کریمه سنی قرأت ایله وبونك سر ومعناسنی برخوش بیل که بد چشملرك
شر وضررلری حضرت سلطان الکونینی یرندن طیرندردی سائر کمسنه یه نیجه تأثیر ایلمك کرك بوندن قیاس ایله سن تاکم
بو معنا سالره اشارت ایدوب بیورررلر * مثنوی * احمد چون کوه لغزید از نظر * در میان راه بی کل بی مطر * در عجب
در ماند کین لغزش زچیست * من نه پندارم که این حالت تهیست * تا بیامد آیت وآکاه کرد * کان ز چشم بد رسیدت
در نبرد * کوه راسخ کبی احمد قوی بر نظردن طیرندی بی کل بی مطر اولان یولك اورتاسنده یعنی یولده چامور ویغمور یوقه
ایکن اول قوت وقدرت صاحبنك یول اورتاسنده مبارك قدملری طیرندی اول حضرت عجبده قالدی بویله دیوکه
بو لغزش یعنی طیرنمق ندندر ظن ایله مزمیکه بو حالت تهیدر یعنی حکمتدن خالی دکلدر بهر حال بونك بر سر وحکمتی واردر
عجب بونك سری نه اوله دیو تعجبده وتفکرده قالدی حتی حق جانبندن آیت کریمه کلدی واول حضرتی بونك سرندن
آکاه وخبردار ایلدی وبویله بیوردیکه اول لغزش کفارلك سکا بد چشملرندن وجنك وعداوتلرندن ایرشدی تاکم آیت
کریمه ایله خبر ویردی (مثنوی) کر بدی غیر از تو در دم لا شدی * صید چشم وسخرهٔ افنا شدی * لیك آمد عصمتی دامن
کشان * وین که لغزیدی بدان بهر نشان * عبرتی کیر اندر آن که کن نکاه * برك خود عرضه مکن ای کم ز کاه * ای
حبیبم اکر سندن غیری اولیدی فی الحال لا اولوردی چشم بدك صیدی وافنا واهلاکك سخره وزبونی اولوردی ولیکن
اول حالده بنم عنایتمدن سکا دامن کشان بر عصمت کلدی والله یعصمك من الناس موجبجه سنی اول ناسك شرلوسندن
محفوظ ومصون ایلدی وبو که یول اوزره طیرنمق نشاندن اوتری ایدی یعنی یولده سنك قدم مبارکك طیرنمسی بد چشمك
تأثیر ایلسنه علامت ونشان اولمقدن اوتری ایدی تا بیله سنکه بد چشمك بو من تبه تأثیری وضرری واردر پس ای اهل
نظر بو حالتدن بر عبرت طوت اول کوهه نظر ایله یعنی اول حضرت بر کوه پرسکوه کبی ثابت وراسخ ایکن بونلرك شوم
اولان نظرندن بو من تبه طیرنمق لازم کلدیکی بوندن سن بر عبرت ال ای صمان چوپندن ناقص کندی برکك کاه قدر اولان
قدرتکی وصنعتکی خلقه عرض ایلمه که انلرك سوء نظری سکا تأثیر ایلمیه (تفسیر وان یکاد الذین کفروا لیزلقونك
بابصارهم) بو محل بو آیت کریمه نك تفسیریدرکه معنای شریفی نظمه کتوروب بیورررلر * مثنوی * یا رسول الله در آن
نادی کسان * میزنند از چشم بد بر کرکسان * از نظر شان کله شیر غرین * واشکافد تا کند آن شیر انین * یا رسول
الله اول مجلسده کفاردن بعض کمسه لر واردرکه چشم بددن کرکسلر اوزره اورررلر یعنی کفار ما بیننده بعض شوم نظرلو
کمسه لر واردرکه هواده اوچان وپرواز اوروب کچن کرکسلره چشم بدلری اورررلر وانلری زمینه دوشورررلر انلرك سوء
نظرندن غرین اولان قغان ارسلانك کله سی یاریلور حتی اول شیرانك وجعندن انین وفغان ایلر غرین قغان معناسنه در
(مثنوی) بر شتر چشم افکند همچون حمام * وانکهان بفرستد اندر پی غلام * حمام کبی شتر اوزره کوز براغور
واندنصکره اردنجه غلام کوندرر حمام سوته دیرلر یعنی اول کفره دن بعض بد چشم کمسه لر واردرکه فرضا موت کبی
بر دوه یه نظر براغور اندنصکره اول دوه نك اردنجه غلام کوندررواکا بویله دیر * مثنوی * که برو از پیه آن اشتر بخر *
بیند اشتر را سقط او در راه در * که یوری بو شترك شحم ولحمندن صاتون ال اول غلام اشتری یولده سقط کورر یعنی دوشمش
اولمش بولور راه در راه تقدیرنده در (مثنوی) سر بریده از مرض آن اشتری * کو بتك با اسب می کردی مری * اول

برعظيم اشترمرضدن باشى كسلمش كه اول اشترتك وجمله ده اتله اونڪـولك ايدوب همسرلك ايدوب يعنى اسبله برابر يورردى بومرتبه قوى وتيزروايكن انك سوء نظرندن درحال ساقط اولوب باشى كسلوردى (مثنوى) كزحسد وزچشم بدبى هيچ شك * سيروكردش رابكرداند فلك) زيرا هيچ شك وشبهه سز حسددن وچشم بددن فلك سيروكردشنى دوندرر يعنى حسدك وچشم بدك شول مرتبه تأثيرى وارد ركه اكرفلك اوزره واقع اولسيدى فلك سيروكردشنى دوندرمك قابل اولوردى * مثنوى * آب پنهانست ودولاب اشكار * ليك دركردش بود آب اصل كار * مثلا آب پنهاندر ودولاب اشكاردر ليكن كردشده آب كارك اصليدر يعنى حق تعالينك سوء قضاسى فى المثل آب كبيدر وبدچشم اولان عيانلر دولاب كبيدر وليكن دولابى دوندورن وكارى اشلين آب دركذلك حق تعالينك سوء قضاسى بوبدچشملرك وجودندن كاركراولور وبونلرى كندى يه آلت قيلور وخلق عالم بوبدچشملرى كوروب فلانك فلانه كوزى دكدى ديرلر اما عارف حقيقت بين مؤثر حقيقى قضاء الهى ايدوكنى بيلور الحاصل بوناس ما بيننده بدچشم اولنلر سوء قضانك مظهرلريدر وبونلرك خلافى هرنقدر حسن نظر صاحبى كمسه لر وار ايسه انلر حق تعالينك حسن قضاسنك مظهرلريدر (مثنوى چشم نيكوشد دواى چشم بد) چشم بدرالا كندز يرلكد * چشم بدك درمانى چشم نيكو اولدى زيرا چشم نيك چشم بدى ديمه سى التنده لا ايلر يعنى برشىء دفع ايتمز الا اول شيئك ضدى چونكم چشم بدك ضدى چشم نيك اولديسه بدك شروضررنى دفع ايلمز الا برحسن نظر صاحبينك نظر شريفى چون بركمسه يه عين اصابت ايلسه اول مصابه اولى اولان درمان برحسن نظر صاحبينك حضورنه ايلتوب انى انك نظرنه وخير دعاسنه مظهر قيلمقدر (مثنوى) سبق رحمت راست اودر رحمتست * چشم بد محصول قهرولعنتست * رحمتش بر نقمتش غالب شود * چيره زان شد هرنبى برضد خود * غضب اوزره سبقت رحمت ايجوندر واول چشم نيكو رحمت الهيه دندر اما چشم بد خشم ولعنتك محصوليدر حق تعالينك رحمى نقمتى وغضبى اوزره غالب اولوروا ول سببدن هرنبى كندى نبنك ضدى اوزره غالب اولدى سبقت رحمتى على غضبى حديثنك موجبنجه حق تعالينك رحمتى غضبى اوزره غالب اولمش وسبقت قيلمشدر پس چشم نيكو حق تعالينك لطف ورحمتنك اثرو محصوليدر وچشم بد حق تعالينك قهرولعنتنك اثرو محصوليدر پس اول اللهك لطف ورحمتى نعمت وغضبى اوزره عاقبت غالب اولور انكچون هرنبى كندى ضدينك اوزرينه غالب اولدى * مثنوى كو نتيجهٔ رحمتست وضد او * از نتيجهٔ قهربود آن زشت خو * زيرا اول پيغمبرلر رحمت الهيه نك نتيجه سيدر وانك ضديدر اول زشت روحق تعالينك نتيجهٔ قهرندندر چونكم حق تعالينك لطف ورحمتى قهروغضبنك اوزرينه غالب وسابق اولديسه اول لطف ورحمتك نتيجه واثرلرى اولان پيغمبرلردخى مهروغضبك اثرلرى اولان كفره وبدنظرلر اوزره غالب وسابق اولورلر پس ينه تكرار انسانك وجودنده اولان طاوس صفتنك تقريرو بيانـنه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) حرص بط يكتاست اين پنجاه تاست * حرص شهوت مارو منصب اژدهاست * حرص بط از شهوت حلقست وفرج * درر ياست بيست چندانست درج * بطك حرصى برقاتدر بوطاوسك حرصى اللى قاتدر زيرا شهوت حرصى ماردر ومنصب اژدهادر قازك حرصى حلقك وفرجك شهوتيدر اما جاه وورياستده يكرمى اولقدر حرص مندرجدر بطدن مراد اكل وشربه وجماعه حريص اولان كمسنه لر اولور بوصفتلو كمسه نك حرصى واردر وليكن برقات كبيدر وطاوسدن مراد اصحاب منصب ورياست اولور بونلرك حرصلرى وقباحتلرى اوّلكى يه نسبت اللى قات زياده اولور زيرا انلرده كبروعجب وتفاخروتكاثروبونلر امثالى اوصاف ذميمه واخلاق رديه نك نهايتى اولمز انكچون طالب زينت ومائل رياست اولان كمسه لرك قباحتى اكل وشربه وشهوته مائل اولان كمسه لرك قباحتندن زياده اولور زيرا بط سيرت اولان كمسه نك حرصى انجق كاووشهوتندن وبوايكيسنك مقتضياتندندر اما رياستده حرص نفسانى وشهوات جسمانى يكرمى اولقدر مندرجدر پس بونك قباحتى اولكى مرتبه دن اولاندن زياده يكرمى قاتدر انكچون حضرت نبى عليه السلام المال حية والجاه اضر منه بيورمشدر (مثنوى) ازالوهيت زند درجاه لاف * طامع شركت كجا باشد معاف) وات آدم زاشكم بود وناه * وان ابليس از تكبر بود وجاه) زيرا جاهده الوهيتدن لاف اورر شركت طامعى اولان كمسه چون معاف اولور حضرت آدمك زلت وكناهى شكمندن وجماعندن اوترى اولدى وابليسك عصيانى تكبر ايكدن وجاهدن اولدى باه باء عربيله جماع معناسنه درباه باء عجمى ايله آتش معناسنه در يعنى رياست وجاهده قباحت ومخافت انكچون قات قاتدركه جاه ومنصبده اولان كمسه كبروعظمتندن ونخوت وحڪومتندن وبونك امثالى اولان صفتدن لاف اوورركه فى الحقيقه بوصفتلر حضرت الهه مخصوصدر كما قال الله تعالى الكبرياء ردائى والعظمة شعارى فمن نازعنى فيهما ادخلته نارى ولا ابالى پس كبرونخوت وحكومت وعظمت صفتلريله موصوف ومائل اولمق حق تعالى يه مخصوص اولان صفتلره مشاركت قيلمق وشركت حقه طامع ومائل اولمق كبيدر وطامع شركت اولان ايسه معفو ومغفور اولمز

كما قال تعالى ان الله لا يغفر ان يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء اما كبر وكاو واسطه سيله عاصى اولان مغفرت
ورحمته قريب اولور وتوبه ايلد كده ذنب اشلين مطيع ومنقاد لر مرتبه سنى بولورنته كم حضرت ادم عليه السلامك زلت
وخطاسى بطننك وفرجنك مشتهاسندن اوتري اولدى يعنى حقلك سوزنى طوتمدى واكل كندم ايتدى اما اول
ابليسك ذاتنه لايق اولان معصيت ومخالفت كبردن ومنصبدن اولدى (مثنوى) لاجرم اوزود استغفار كرد * وان لعين
ازتوبه استكبار كرد * حرص حلق وفرج هم خود بد ركيست * ليك منصب نيست ان اشكستكيست * بيخ وشاخ
آن رياست را اكر * باز كويم دفترى بايد دكر) لاجرم حضرت آدم عليه السلام فورى استغفار ايلدى اول لعين شيطان
توبه دن استكبار ايلدى حلقك وفرجك حرصى خود هم بدر كلكدر ليكن منصب اولميه اول اشكسته لكدر اول رياستك
بيخ وشاخنى اكر كيروسويليم برغيرى دفتر كرك حاصل كلام اولدر كه حضرت آدم عليه السلامك زلتى چونكم شكمندن
اوترى اول زلتده اولقدر قوت اولمديغنه بناء على الفور استغفار ايلدى حق سبحانه وتعالى اكا عفو ومغفرت قيلدى
اما ابليسك جرم وخطاسى چونكم رياست وكبروانانيت جهتندن اولدى اولعين توبه دن استكبار قيلدى پس مظهر
قهر الهى اولدى نعم كبروكاونك حرصى دخى اكرچه بدر كلك وقباحتدر وليكن منصب دكلدر اول حلق وفرجك
حرصى دخى اكرچه اشكسته لكدر بويله ديمك دخى جائزدر ليكن اول منصب دكلدر شكسته لكدر يعنى شهوت حلق
وفرجده اول منصبده اولان بوقدر شكسته لكدر پس شهوت حلق وفرج مضرت منصبدن اقلدر والحاصل
اول رياستك اكر اصلنى وفرعنى كيروسويليه يجك اولورسم بوندن غيرى مستقل بر كتاب آخر تصنيف ايلمك كركدر زيرا آنك
مضرتنه نهايت يوقدر (مثنوى) اسب سركش را عرب شيطانش خواند * نى ستورى را كه در مرعى بماند * شيطنت
كردنكشى بد در لغت * مستحق لعنت آمد اين صفت * سركش حرون اسبه عرب كنديلرنك لسانلرنده اكا شيطان
اوقودى اول برستوره شيطان ديمديكه اول ستور مرعاده قالدى لغتده شيطنت كردنكشلك اولدى بو صفت لعنته
مستحق كلدى عرفده ناس وجن دن وحيواندن متمرد اولنلره شيطان ديرلر تشيطن الرجل ديرلر چن بر رجل متمرد
وسركش اوله پس اسب سركشه دخى عرب متمرد اولديغيچون شيطان ديرشول اسبه ديمز كه مرعاده قاله وسركش
اولميوب مطيع ومنقاد اوله والحاصل كلام لغت عربده شيطنت كردنكشلك اولدى وسركش اولوب متمرد
اولديغيچون شيطان ديندى بو سركشلك صفتى لعنته مستحق كلدى وتكبر اولدى سركش اولنلر رحمت الهيه دن محروم
اولدى * مثنوى * صد خورنده كنجد اندر كرد خوان * دو رياست جو نكنجد در جهان * ان نخواهد كين بود بر پشت
خالك * تا ملك بكشد پدر را از اشتراك * سفره نك اطرافنده يوز طعام ييجى صغار ليكن ايكى رياست جو جهانه صغمز
ورياست جو استمز كه بو خالك اوزره اوله تا پادشاه اشترا كدن اوترى كنديسنك پدرنى قتل ايلر يعنى رياست جوى اولمين وتكبر
وتفرد قيلمين كسه لردن نيجه يوز كسه بر سفره يه بلا غرض محبت واتحاد له اوتورمق قابل اولور وليكن ايكى رياست
طالبى اولان كسه جهانه صغمز وبرى برنى استمز اول بريسى بو برآخرنى استمز كه روى زمينده موجود اوله ودولت
وعزت بوله دخى اول براخرنى بويله استمز حتى نيجه ملك زاده اولمشدر سلطنت ومملكتده پدرينك اشتراكى ايله سندن
اوترى پدرنى اولدررو نيجه پادشاه دخى اولوركه كندى پسرنك مملكت وسلطنتده اشتراك ايلمسى خوفندن اوترى
پسرنى اولدرر * مثنوى * ان شنيدستى كه الملك عقيم * قطع خويشى كرد ملكت جو زبيم * كوعقيم است وورا فرزند
نيست * همچو آتش با كسش پيوند نيست * انى اشتمش سن دركه الملك عقيم ديلمشدر ملك جو اولان كسه خوفندن
قرابتى قطع ايلر زيرا اول ملك عقيم در وانك فرزندى يوقدر آتش كبى كمسه يه اول ملكك پيوند واتصالى يوقدر عقيم
طوغورمز عورته ديرلر آخرى وصوكى اولمين شيئه دخى عقيم ديرلر نته كم يوم قيامته يوم عقيم ديديلر كه اندن صكره بر كون
دخى اولمديغى ايچون وقطع معناسنه دخى كلور نته كم حديثده تعقيم الرحم واقع اولمشدر تقطعها معناسنى ويرمشلردر
والملك عقيم قولى ضروب امثالدندر كلام حكمادر انكيچون عقيم ديديكه صاحب ملك اولان كسه نك اكثر صوكى
يوقدر واولادنى قتل ايتمكله نسل سز قالور وخوفندن قطع رحم وقرابت قيلور نته كم بو معنالره اشارت ايدوب ديورلر
اى رياسته مائل اولان كسه الملك عقيم قولنى اشتمش سن درانكيچون ملكه عقيم ديديلر كه ملكت جو اولان كسه
خوفندن ارحامى وقرابتى قطع ايديجى اولدى چونكم ملك ملكت جو اولان كسه نك قطع رحم وقرابت ايلمسنه
سبب اولدى بو اجلدن عقيملك ملكه اسناد اولندى زيرا اول ملك ملكت جو اولان كسه نك قرابتنى قطع ايديجيدر
پس انك فرزندى اولمز ملك حد ذاتنده بر آتش كبيدر بر كسه يه قرابت واتصالى اولمز هر قنغى كسه اكا قريب اولسه انك
خاصيتندندر كه آتش كبى انى احراق ايلر (مثنوى) هرچه يابد اوبسوزد بردرد * چون نيابد هيچ خود را ميخورد * هيچ
شو وازه تو ازدندان او) رحم كم جو ازدل سندان او) اول ملك هر نه يى بولورسه يقار يرتار چونكم يقاجق هيچ نسنه بولميه

کندوبی برتار هیچ اول سن اتمك دندانندن قورتل انك سنداندن کبی اولان سخت کوکلندن مرحمت دیله یعنی آتش شاننده
اولان ملك هرنه که کندینك مزاجنه مخالفت قیله وآتش طبعی مشتعل وموقد اوله انی احراق ایلر چونکم بر یقاجق
شیء بولمیه النار تأکل نفسها ان لم تجد ماتأکله مفهومی اوزره نارکبی کندی نفسنی برتار غضبی منطفی اولور لازم
کلدیکه ای قریب سلطانده اولان وانکله الفت ومقارنت قیلان کمسه سن هیچ اول ودنیایی ودوات طمعنی ترك ایله اتمك
غیظ وغضبی دیشندن قورتله سن انك سنداندن کبی غلیظ اولان قلبندن مرحمت وشفقت استه که انلرك قلبنده مرحمت
بولنمز (مثنوی) چونکه کشتی هیچ ازسنندان مترس * هرصباح ازفقر مطلق کیردرس * چونکم هیچ وفانی اوله سن
سنداندن خوف ایلمه هرصباح فقر مطلقدن درس طوت فقر مطلقدن مراد ظاهر ابرشیئه مالك اولمیه سن وباطنا
فقیر اولقدر والفقیر لا یملك ولا یملك قولنك مفهومی بولقدر ظاهر ابرشیئه مالك اولمیه سن وباطنا دخی برمرتبه بیوجود
ایلمکدن عبارتدر اولور یعنی چونکم سن هیچ وفانی اوله سن سنداندن کبی غلیظ اولان سلطانلردن قورقمه هرصباح
فقر وفنای مطلقدن استفاده ایله تاکم ملوك وسلاطینك ضررندن امین اوله سن والمفلس فی امان الله دیدکلری
قولك سرنی وحقیقتنی بوله سن (مثنوی) هست الوهیت ردای ذوالجلال * هرکه در پوشد بروکردد وبال * الوهیت
حضرت خدانك رداسیدر هرکیم که اول ردایی کیه اکا وبال اولور یعنی کبر وعظمت الوهیته مخصوصه اولان صفتلردر
هرشول کمسه که دنیا ملکنه مغرور اولوب تعظم وتکبرلك ایلسه لسان حال ایله الوهیت دعواسن ایلمش اولور کبر
وعظمت وعزت الوهیت حضرت حقك رداسی وازاروشعاری کبیدر هرکیمکه بوصفتلری کیینسه اکا وبال عظیم
اولور ونار جهنمه مستحق اولور کما قال تعالی فی حدیثه القدسی الکبریاء ردائی والعظمة ازاری فمن نازعنی فی واحد
منهما قذفته فی النار رواه احمد وابوداود عن ابی هریرة وفمن نازعنی فی شیء منهن عذبته رواه ابوسعید الخدری وقال الله
تعالی فی حدیث آخر الکبریاء ردائی فمن نازعنی فی ردائی قصمته رواه ابوهریرة (مثنوی) تاج ازان اوست آن ما کمر *
وای او کز حد خود دارد کذر * فتنهٔ تست آن پر طاوسیت * کاشترا کت باید وقدوسیت * تاج انك لایقیدر و بزم
لایقمز کمردر وای اکا که کندینك حددندن کذر طوتدی تاج سلطنتدن عبارتدر وکمر خدمت وعبودیتدن کنایه در
یعنی عظمت وسلطنت اول پادشاه حقیقتك لایقیدر و بزکه خالك ذلیلدن مخلوق اولمشز بندلر زبزه لایق اولان خدمت
وعبودیتدر وای اول کمسه نك حالنه که کندی حدینی بلمیه وطورندن کذر قیله لطف ورحمت اول کمسنه یه که مقدارنی بیله
وطورندن تجاوز قیلمیه کما قال علیه السلام رحم الله امرأ عرف قدره ولم یتعد طوره بو سنك طاوسه منسوب اولان
پرك سنك فتنکدر بودخی جائزدر که طاوسده اولان یا مصدریه اوله وبویله دینه که بو سنك طاوس لغك قنادی
سنك فتنکدر زیرا بو حالده سکا اشتراك وقدوسلك کرکدر یعنی بوملك وسلطنت ودوات وزینت که فی المثل سکا طاوسك
منقش اولان پرلری کبیدر بو سکا فتنهٔ عظیمه در زیرا که بو حالده سکا خدا ایله اشتراك ایلمك لازم اولور ونفسکی سائر
ناسدن تقدیس وتذکیه ایلمك لازم کلور بو خود عظیم عصیاندر ولهذا بوزینت وملکت صوری صاحبنه عظیم
فتنه وامتحاندر مکر شول کمسه لره دکل که حضرت سلیمان علیه السلام کبی انا المسکین اجالس مع المساکین دیه
وبین الناس کمال عدالتله عدالت ایلیه وقلبندن حب زینت وریاستی اخراج ایلیه ونفسنده اصلا کبر وعظمت وعزت
وتخوت صفتلری اولمیه (قصهٔ آن حکیم که طاوسی رادید که پر زیبای خودرا میکند بمنقار ومی انداخت وتن خودرا
کل وزشت می کرد از تعجب طاوس را پرسید که دریغت نمی آید گفت می آید اما پیش من جان از پر عزیزترست واین عدوی
جان منست * بو سرخ شریف اول حکیمك قصه سیدر که بر طاوسی کوردیکه منقاریله کندینك خوب وزیبا اولان
قنادنی قوپاررردی وبیانه آتردی وکندینك تن وجسمنی کل وزشت ایلردی حکیم تعجبندن طاوسه سؤال ایلدیکه
سکا دریغ کلزمی یعنی بوزیبا قنادیکی یولوب آتارسن حیف ودریغ دکلمیدر طاوس ایتدی حیف ودریغ کلور اما بنم
قتمده جان پروبالدن عزیزرك ومقبولرکدر وبو پروبال بنم جانمك دشمنیدر زیرا پرمدن ایچون جانمه قصد ایدوب بنی
هلاك ایلرلر (مثنوی) پر خود میکند طاوسی بدشت * یك حکیمی رفته بود انجا بکشت * بر طاوس صحراده کندینك
قنادنی قوپارردی بر حکیم اوجانبه کشت وکذشت ایتمکله کتمش ایدی * مثنوی * گفت طاوسا چنین پر سنی
بی دریغ از بیخ چون بر میکنی * اول حکیم اول طاوسه ایتدی ای طاوس * بو تجلین اعلا پری اصلندن دریغسز
نیچون قوپاررسن * مثنوی * خود دلت چون می دهد تا این حلل * بر کنی وانداز یش اندر وحل * خود سنك
کوکلك رضا ویررمی تا بو حله لری قوپاررسن وانی وحله آترسن یعنی بالچغه براغورسن * مثنوی * هر پرترا از عزیزی
وپسند * حافظان در طی مصحف می نهند) سنك هر پریکی عزیزلکندن وپسند ومقبول اولمسندن حافظلر مصحف
شریفك اوراقی اراسنه قورلر * مثنوی * بهر تحریك هوای سودمند * از پر تو باد بیزن میکنند * فائده لو وصفا بخش

هوانك تحريكندن اوترى سنك قناد كدن مرحبا ايلرلر * مثنوى * اين چه ناشكرى وچه بى باكيست * تونمى دانيكه
نقاشش كيست * پس بونه شكرسزلك ونه بى باكلكدرسن بيلمزسن كه ياخود معنى سن بيلمزميسن كه آنك نقاش
ومصورى كيمدر * مثنوى * ياهمى دانى ونازى ميكنى * قاصدا قلع طرازى ميكنى * ياخود آنك نقاشنى بيلورسن
و بر ناز واستغنامى ايلرسن قصد له اول طرازى ومعلم اولان لباسى قلع وقمع ايلرسن بو خود مناسب دكلدر بلكه
بو نعمت وزينتك قدرنى بيلوب منعمه شكر ايلمك لازم ايدى پس مناسبتله كندى وجودنده اولان نعمتك قدرنى بيلمين
واستغنا ايلين كسه لرك سوء حاللرنى بيان ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر * مثنوى * اى بسا نازا كه كردد آن كناه *
افكند مر بنده را از چشم شاه * ناز كردن خوشتر آيد از شكر * ليك كم خايش كه دارد صد خطر * اى چوق نازكه اول
جرم وكناه اولور بنده يى شاهك نظرندن دوشوررنازايلمك اكرچه شكردن خوشرك كلورليكن انى چكنمه زيرا اول
ناز يوز خطر طوتر ناز استغنا يه وعدم افتقاره ديرلر پس توضيح معنى اولدركه چوق ناز واستغنالر اولوركه اول كناه وخطا
اولور وبنده يى اول پادشاه حقيقتك نظرندن دوشورر مثلا بر كسه حضرت حقه مناجات ايلمسه وعرض حاجات
قيلمسنه حق تعالى اكا غضب ايلر * كما قال تعالى فى حديث القدسى من لا يدعونى اغضب عليه * رواه ابو هريرة
اكرچه ناز واستغنا ايلمك نفسه شكردن خوشتر كلور وليكن اول شكرى يمه واول شكر استغنايى چكنمه زيرا ناز واستغنا
نيچه يوز بيك ضرر وخطر طوتر پس الكده اولان نعمتك قدرنى بلمك وآنك شكرنى ادا ايلمك لازم اولور * مثنوى *
ايمن آبادست ان راه نياز) ترك نازش كير وباان ره بساز) اى بسا نازا آورى زد پر وبال) آخر الامر آن پر انكس شد وبال *
اول فقر ونياز يولى ايمن آباددر ناز واستغنانك تركنى طوت واول يول ايله دوزل يعنى آنكله قناعت ايله اى چوق ناز
واستغنا آورلك پروبال اوردى اخر الامر اول ناز واستغنا اول كسه نك اوزرينه وبال اولدى يعنى نياز وافتقار يولى
ايمنلك مرتبه سيدر لازم كلديكه اول استغنا ايلمكلكى ترك واول نياز ومسكنت يوليله قناعت قيل اى چوق نازكتوريجى
واستغنا ايديجى كسه لر معصيت ومنعمنه مخالفت ايلمك هواسنده پروبال اوردى عاقبت الامرده اول استغنا
قيلمسى ومنعمنك شكرندن نفرت ايدوب كندى هواسنده پرواز قيلمسى اول كسه لرك اوزرينه عظيم وبال اولدى
وآنك النده اولان نعمتك قدرنى بيلمديكى وانك شكرنى قيلمديغى واسطه سيله حق تعالى بلا ومحنتنه دوشوردى پس
بركسنه اهل دنيانك واصحاب غنانك غناسنه باقوب كندى النده اولان نعمتى تحقير ايلمك وبنم نه نعمتم وراحتم
واردر نوسو يلمك كركه اندن حق تعالينك نعمتنك ازدراسى لازم كلور (كما قال النبى صلى الله عليه وسلم انظروا الى
من هو اسفل منكم ولا تنظروا الى من هو فوقكم فهو اجدر ان لا تزدروا نعمة الله عليكم) رواه ابو هريرة * مثنوى *
خوبىء نازاردمى بفرازدت * بيم وترس مضمرش بكدازدت * اين نيازار چه كه لاغر مى كند * صدر را چون بدر انور مى
كند * نازك خوبلغى اكرچه سنى بردم عالى وسرافراز ايلر وليكن اول نازك مضمر اولان بيم وخوفى سنى اريدر بو نياز
اكرچه سنى لاغر ايلر ليكن صدر وقلبكى بدر انور كبى ايلر يعنى بو ناز واستغنانك خوبلغى ولطافتى اكرچه سنى برزمان
سرافراز ايدوب عالى ايلر وليكن اول ناز واستغنانك مستور ومخفى اولان زوال نعمت خوفى وقهر الهى تربيسنى
برزماندنصكره اريدوب فنا ايدر وبو نياز ومسكنت وافتقار عبوديت اكرچه سنى ظاهرا نحيف ولاغر ايلر وليكن صدر
وقلبكى بدر انوركبى منور ايلر ودرونك صفا ورير وب باطنكى بى كدر قيلر (مثنوى) چون ز مرده زنده بيرون ميكشد *
هر كه مرده كشت او دارد رشد * چون ز زنده مرده بيرون مى كند * نفس زنده سوى مركى مى تند * چونكم حق تعالى
يخرج الحى من الميت حسبنجه مرده دن زنده يى طشره چكه پس هركيم مرده اولدى اول رشد طوتار چونكم خداى
تعالى ويخرج الميت من الحى طبقنجه زنده دن مرده يى طشره ايليه لاجرم نفس زنده مرك جانبنه طولنور يعنى سورهٔ
رومده الله تبارك وتعالينك يخرج الحى من الميت ويخرج الميت من الحى ويحيى الارض بعد موتها وكذلك تخرجون
بيورديغى ايت كريمه نك مفهوم شريفى اوزره چونكم مرده دن زنده يى وكذلك زنده دن مرده يى اخراج ايلمك شان
الهى وسبب ربانى اولمشدر پس هر شول كسه نك كه بو دنياده نفسى مرده اولدى وكندى موتوا قبل ان تموتوا مفهومى
اوزره اولمزدن اول اولدى اول كسه راه رشاد طوتر وحيات طيبه يه واصل وراحت ابديه يه نائل اولور زيرا حق تبارك
وتعالى آنك مرده اولان نفسندن روحنى وعقلنى وقلبنى حيات طيبه ايله زنده اولدقلرى حالده اخراج ايلر وچونكم
الله تبارك وتعالينك زنده اولنلردن مرده يى اخراج ايلمك شان شريفندن اولديسه سنك حالا زنده اولان نفسك
مرده اولمق جانبنه طولنور وحق تعالى اول زنده اولان نفسكدن عقلكى وقلبكى مرده اولدقلرى حالده اخراج ايلر پس
بو حيات فانيه دنصكره عذاب الهيده ابدى مرده اولورسن وحيات طيبه دن محروم قالورسن العياذ بالله * مثنوى *
مرده شو تا مخرج الحى الصمد * زنده ئ زين مرده بيرون آورد * دى شوى بينى تو اخراج بهار * ليك كردى بينى ايلاج

نهار* مرده اول تا کم مخرج الحی اولان صمد بو مرده دن برزنده یی طشره کتوره قیش اولورسك سن اخراج بهاری کوررسن ایل اولورسك ایلاج نهاری کوررسن یعنی چونکه عادت الهی وسنت ربانی مرده یی زنده دن وزنده یی مرده دن اخراج ایلمکدر سن مرده نفس اول تا کم حی میتدن اخراج قیلان احد وصمد سنی بو مرده اولان نفسدن برزندهٔ ابدی اولمغله طشره کتوره که اول الله میتی حیدن وحی میتدن اخراج ایدیجیدر کما قال الله تعالی فی سورة الانعام ان الله فالق الحب والنوی یخرج الحی من المیت ومخرج المیت من الحی ذالکم الله فانا تؤفکون) اکرسن بحسب الظاهر باردوبی برلك وبازاولوب ناس ما بیننده بی قدر وبی اعتبار اوله سن سنك باطنکدن حق تعالی بهار اخراج ایلمسنی وازهار واثمار معنوی ظهوره کتورمسنی کوررسن وصورتا خلق عالم ما بیننده ایل ظلمانی ده کبی مستور اوله سن باطننا نهار روحانینك وجودکده ایلاج وادخال اولنمسنی کوررسن (یولج اللیل فی النهار ویولج النهار فی اللیل) ایت کریمه سنك سرینی درونکده مشاهده قیلورسن که فقیر وعاری اولمق شتا کبیدر وآنك عقبنده صفای روحانی وغنای معنوی بولمق بهار کبیدر وخلقلك نظرندن مستور اولمق وانلره بی رونق کورنمك شب کبیدر وچونکه بو صفتلرله متصف اوله سن اندن بهار روحك برانوار اولمسنی مشاهده قیلورسن پس بنه اول طاوسك حالنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی)

پرمکن ان پرکه نپذیرد رفو * روی مخراش از عزای خوبرو * انچنان رویی که چون شمس ضحاست * انچنان رخ را خراشیدن خطاست * حکیم اول طاوسه ایتدی اول پری قو پرمه که تکرار یامه قبول ایلمزای خوب روی عزاجهتندن یوزکی طرملمه انچلین بر یوز که نورانیتده شمس ضحی کبیدر انچلین بر یوزی طرملمق خطادر بونده پردن مراد احوال حسنه وقوای روحانیه اولور وحکیم الهی اولانلر قوای روحانیه واحوال حسننه صاحبلری اولوب بعده غم وغصهٔ نفسانیه ایله انی ازاله ایلین اهل طریقته نصیحت طریقیله دیرلر ای طریقت الهی باغنك طاوسی اول روحانی اولان پرلری ومعنوی اولان زینتلری قلع وقمع ایلمه که صکره اصلاح ایلمك مشکل اولور وروی قلبکی غم وغصهٔ نفسانیه دن ای کوزل یوزلو طرملمه ومجروح ایلمه انچلین بر یوز که من حیث المعنی شمس ضحی کبی انور وپرضیادر که (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم) آیت کریمه سی بو معنایه دلیل وکواهدر بونك کبی بر روی لطیفکی ورخسار جمیلکی افکار فاسده ناخنلریله خراشیده ایلمك عظیم خطادر (مثنوی) زخم ناخن برچنان رخ کافریست * که رخ مه درفراق او کریست * یا نمی بینی تو روی خویش را * ترك کن خوی لجاج اندیش را * انچلین برشریف رخ اوزره ناخن زخمی کافرلکدر که ماهك رخی انك فراقنده کریه ایلدی یاخود یا بو درکه سن کندی یوزیکی کورمزسن لجاج اندیش اولان خویکی ترك ایله یعنی بونك کبی احسن تقویمك وروی کریمك اوزرینه افکار فاسده وخواطر قبیحه ناخنلرینی اورمق کافرلك وناسپاسلکدر که ماهك یوزی اول وجه کریمك واحسن تقویمك فراقندن اغلدی وا کانسبتله یی پرتو اولدی ای سالك یا بودر که سن وجه روحکی واحسن تقویمده اولان شکلکی کورمزسن اکر کوریدك واول وجه شریفی مشاهده قیلیدك عناد ومجادله دن بری اولیدك کندیکك اول لج وعناد اندیشه ایدیجی خویکی ترك ایله تا کم روی روحکی کورمکه قادر اوله سن ونفسك مطمئنه اولمق مرتبه سنی بوله سن واحسن تقویم اولان صورت روحانیه کی مشاهده قیله سن (دربیان انکه صفا وساده کی نفس مطمئنه ازفکرتها مشوش میشود چنانکه برروی آیینه چیزی نویسی یا نقش کنی اکرچه پاکش کنی داغی بماند ونقصانی) بو سرخ شریف آنك بیاننده درکه نفس مطمئنه نك صفا وساده لکی فکرتلردن مشوش ومکدر اولور نفس مطمئنه الله تبارك وتعالینك ذکریله آمنه وحبیله ساکنه ومشاهدهٔ جمالیله مطمئنه اولان روح شریفدر مثلا انچلین که آیینه نك یوزی اوزره برنسنه یازه سن یاخود نقش ایلیه سن اکرچه انی پاك ایلیه سك ولیکن انك روینده برداغ وبرنقصان قالور یعنی براثر وبرکدر قالوب صفا وجلاسنه نوعا نقصان کلور مثلا برآیینهٔ صورینك روینه برنسنه یی نقش ایلدکدنصکره انك روینده انك پاس نسنه ایله سیلسك اول حینده اول پاس نسنه نك رطوبتی واسطه سیله آیینه نك یوزیی مکدر قیلور مشبه به اولان آیینه نك بوقدر صفاسنه نقصان کلعلك تشبیه اولنمقده بسدر اما نفس مطمئنه نك روی شریفی افکار وخواطردن عظیم مجروح ومکدر اولور اکرچه انی آنك وجهندن پاك ایلسك من وجه ینه براثر ونقصان قالورسن افکار فاسده وخواطر ردیه دن بلکه علوم رسمیه ومعارف صوریه نك تفکر وتصورندن بله انی حفظ وصیانت ایلمك لازم اولور (مثنوی) روی نفس مطمئنه درجسد * زخم ناخنهای فکرت می کشد * فکرت بد ناخن پرزهر دان * می خراشد درتعمق روی جان) جسدده نفس مطمئنه نك یوزی فکرت ناخنلرینك زخمی چکر بد فکری ناخن پرزهر بیل تعمقده جانك یوزینی طرملر یعنی اللهك حبیله مطمئنه اولان نفسك بو جسد عالمنده یوزی فکرت ناخنلرینك زخمنی چکر وافکار وخواطردن مجروح وآزرده اولور باخصوص که افکار فاسده ناخن پرزهر کبیدر برنسنه یی تعمق وتصور ایلمك

وقتنده جانك بوزنى خراشيده ايلرانكچون ديندهاولان تعمقدن بله حذر ايلمك مستحب ومندوب اولمشدر وديني اولندن
غيريده تعمق ايلمك عين ضرر ايدوكى بو حديث شريفدن معلوم اولور (كما قال النبى صلى الله عليه وسلم اياكم والتعمق
فى الدين فان الله تعالى قد جعله سهلا فخذوا ما تطيقونه رواه عمر بن الخطاب رضى الله عنه (مثنوى) تا كشايد عقدهٔ
اشكال را * در حدث كردست زرين بيل را * عقده را بگشاده گير اى منتهى * عقدهٔ سختست بر كيسه تهى *
تا اشكالك عقده سنى فتح وحل ايليه فى المثل التونلو بيل حدث ايچره ايلمشدر عقده يى آچلمش طوت اى عقده كشا القده
عالم اولان كسه بو حالت تهى كيسه اوزره محكم عقده در زرين بيل دن مراد بونده عقل شريف وحدثدن مراد دنيه
متعلق اولميان افكار صورى ونفسانى اولان خواطر اولور يعنى شول علم رسمى صاحبى بر مشكلك عقده سنى فتح وحل
ايلمك ايچون ذلك زرين بيل كبى اولان عقل جليلى بى معنى اولان افكار وبى فائده اولان خواطر حدثلرينك ايچنه وضع
ايليوب آنى ملوث وپر حدث ايلمشدر اى علوم رسميه ده منتهى اولان كسه انده اول شكللرك عقده سنى كشاده اولمش
فرض ايله زيرا كشاده اولسه ويا خود كشاده اولمسه آنك نفع وفائده سى يوقدر انكچون كه اول علوم رسميه وفهوم
رسميه ده اولان عقده لر فى المثل بر خالى كيسه اوزره وضع اولنان محكم عقده كبيدر اول عقده يى فتح ايلسهك سكا اندن
بر نفع وفائده حاصل اولمز مگر كه بعض ابلهك بى معنى آفرينى ودخى آنى حل ايلمكده چكديكك زحمت قالور (مثنوى)
در گشاد عقدها گشتى تو پير * عقدهٔ چندى دگر بگشاده گير * عقدهٔ كان بر گلوى ماست سخت * كه بدانى كه
خسى يا نيكبخت * حل اين اشكال كن گر آدمى * خرج اين دم كن اگر آدم دمى * عقده لرى كشاده ايلمكده سن پير
اولدك پس بر قاچ عقده يى دخى كشاده طوت شول بر عقده كه اول بزم بوغازمز اوزره سخت ومحكمدر اول عقده
بودر تا بيله سن كه خس ميسن يا خود نيكبخت ميسن اگر آدم ايسهك بو اشكالى حل ايله بو دمى خرج ايله اگر آدم
نفسلو ايسهك يعنى اى قيل وقاله مشتغل وبحث وجداله مائل اولان عالم علوم رسميه نك عقده لرنى حل ايلمك ومعارف
عقليه نك مشكلاتنى فتح قيلمق خصوصنده عمرك آخره ايرشوب پير اولدك بوندنصكره بر قاچ آخر عقده لرى كشاده
اولمش طوت وبر قاچ مشكلاتى دخى فتح ايلمش فرض ايت بوندن سكا خلقك قورى تحسين وآفرين ديمهدن غيرى نه فائده
واردر پس بو كونه عقده كشالقدن اگر عاقل ايسهك فراغت ايله شول بر عقده يى بزم بوغازده محكم دوگلنمش ومعقد اولمشدر
اول عقده بودر كه كنديكى بو دنياده بيله سك خس وبد بخت ميسن ويا خود اهل سعادت ونيكبخت ميسن اگر فى الحقيقه
آدمى ايسهك بو مشكلى حل ايله وكنديكى بيلمكه سعى ايله اگر آدم نفسلو وفى الحقيقه انسان نطقلو ايسهك بو كونه كلام ونطق
ترك ايله وبر سوزسو يله كه او نفسكى بيلمكه وربكى مشاهده قيلمغه متعلق اوله كه آدم اولانك دمى بو قبيلدن اولور
والا بيهوده يره قيل وقال وبحث وجدال ايلمك ونفعى اولميان علومدن سوز سويلمك انسانيت مرتبه سنه لايق اولمز
(مثنوى) حد اعيان وعرض دانسته گير * حد خود را دان كه نبود زين گزير) چون بدانى حد خود زين حد گريز) تا به بى حد
در رسى اى خاك بيز * اعيان وعرضك حدينى بيلمش طوت كندى حديكى بيل كه بو حديكى بيلمكدن گزير اولمز البته
بيلمسى لازمدر چون كندى حديكى بيلورسن بو حدى بيلمكدن فرار ايله تا بى حد اولان معنايه ايريشه سن اى طپراق
الهيجى خاك بيز وصف تركيبيدر بونده مراد خاكدن مخلوق اولان اجسامك واشيانك لوازمنى ومقتضياتنى تحقيق وتدقيق
ايليجى كسه دن كنايت اولور منطقيلر اصطلاحنده حد شول بر قولدر كه بر شيئك ماهيتنه دلالت ايليه نته كم ديرلر الحد
قول دال على ماهية الشئ واعيان ماله قيام بذاته دركه جواهر ديدكلر يدر واعراض ذاتى غيرينك ذاتنه محتاج
اولنه ديرلر مثلا الوان كبى پس حضرت مولانا بيوررلر كه اى علم منطقه مائل وفلسفه يه طالب اولان كسه علم فلاسفه يى
وحد اعيان واعراض معكنه يى بيلمدم طوت اصل كندى حديكى بيل كه آنى بيلمكدن گزير يوقدر يعنى لابددر وغيره
چاره يوقدر وانسانك كندى حدى حيوان ناطقدر زيرا سؤال اولنسه كه ما الانسان فى حد ذاته يقال حيوان ناطق
اگر بو نطقدن مراد نطق ظاهر اولورسه انسانك حدى اولمز زيرا حد اولدر كه اغيارنى مانع افرادنى جامع اوله
وهو ليس كذلك زيرا انجه ايكم واركه نطق عادى يوق اما ينه اكا انسان ديرور وحيواناتدن طوطينك نطق وار اما ينه
حيواندر پس معلوم اولديكه مراد بو نطق ظاهره دكلدر بلكه ذكر ملزوم وارادهٔ لازم قبيلندندر يعنى حيوان مدرك
ديمكدر پس انسانك سائر حيواناتدن تميزى ادراكله در وادراك دخى اگر محسوساتى وجزئياتى مدرك اولورسه
وهم ديرور اگر كلياتى ومعقولاتى مدرك اولورسه عقل ديرور پس تقدير حد انسان بودر كه الانسان حيوان مدرك
جامع يحصر الامر كله پس كنديني حد واسمايه وافعاله وقدرته وصنعه لايق كورن وحقيقى كلام ومنطقله بيله يم دين
بكلمشدر ومنطق وكلامه عمرين صرف ايلين اوقاتن ضايع قيلمشلردر شافعى وحنبلى ومالكى رحمهم الله فلسفياتى مطلق
حرامدر ديمشلر وفلسفيات در تدر حساب وهندسه وكلام ومنطقدر حساب وهندسه مباحدر منطق وكلام مذموم

وسحرا امدرتته کم احیاده وشرعه ده ومشکوتده مسطوردر (مثنوی) عمردر محمول ودر موضوع رفت) بی بصیرت عمردر
مسموع رفت * هر دلیلی بی نتیجه وبی آثر * باطل آمد در نتیجهٔ خود نکر * عمر نازنین محمول وموضوع بحثنده کتدی
بصیرتسز عمر مسموعده کتدی هر بر دلیل نتیجه سز واثرسز باطل کالدی سن کندی نتیجه کی که نظر ایله منطقیلر
اصطلاحنده موضوع مبتدا یه ومحمول خبره دیرلر زید قائم کبی دلیل اولدر که آنك علمندن بر آخر شیئه علم حاصل اوله
یعنی عمر نازنین قواعد منطقیه یی بیلمکده واصطلاحات فلسفیه یی اوکرنمکده بیهوده یره خرج اولدی کتدی ومسموعات
ومنقولاتك اوکرنمسنده بصیرتسزلکله عمر ضائع اولدی اکر مسموعاتده بصیرت اوزره اولیدك استماع ایلدیکك
کلماتدن نصیحتپذیر اولوردك وحق اولنی قبول ایلیوب نفسکی بیلمکه وربکله آشنا اولمغه وا کا تقرب قیلمغه سلوك
قیلوردك سنك هر بر دلیلك عند اهل التحقیق بی نتیجه وبی اثردر زیرا سکا قرب حقه دلیل اولمز وآخرتده دخی سکا نفع
وفائده قیلمز پس بو کونه بی نتیجه وبی اثر اولان باطل اولدی کندی نتیجه که نظر ایله که عاقبت امرده سنك
وجودکدن نه حاصل اولسه کرك ونه ظهور قیلسه کرك * مثنوی * جزبه مصنوعی ندیدی صانعی * بر قیاس اقترانی
قانعی * اول صانع بی نظیری مصنوعدن غیریله کورمدك همان قیاس اقترانی اوزره قانعسن یعنی صانعی مصنوعسز
کوره مدك واثرسز مؤثره نظر ایرکوره مدك بلکه صانعی انجق مصنوعله بیلورسن واثردن مؤثره استدلال قیلورسن
بو خود فی الحقیقه عین بیلمك وحضرت حقی مشاهده قیلمق قدر همان قیاس اقترانی یه قانع اولمشسن وصانعی
بو دلیل ایله بیلمشسن اهل منطق اصطلاحنده قیاس ایکی قسمدر بر ینه اقترانی وبر ینه استثنائی دیرلر اقترانی اولدر که
عین نتیجه ویا نقیض نتیجه انده بالفعل مذکور اولمیه اکا اقترانی دیرلر وعین نتیجه ویا نقیض نتیجه انده بالفعل مذکور
اولورسه اکا استثنائی دیرلر مثلا فلاسفه قیاس اقترانی ایله بو عالمك حدوثنی وواجب الوجودك ثبوتنی قیاس ایدوب
دیرلر العالم متغیر وکل متغیر حادث فالعالم حادث بو که قیاس اقترانی دیرلر اما قیاس استثنائی ان کانت الشمس
طالعة فالنهار موجود لکن الشمس لیست بطالعة فالنهار لیس بموجود بو کا قیاس استثنائی دیرلر بو شکلده
ادات استثناذکر اولندیغندن اوتری وصنعدن صانعی بو وجهله اثبات ایدرلر که البته هر حادث اولان ممکن الوجودك
وجودی بر علته ومرجحه محتاجدر اکر اول علت واجب الوجود اولورسه ثبت المدعی والا اول علت دخی بر علته
محتاج اولورسه پس اول محتاج الیه واجب الوجود اولور و بو نلر اصطلاحنده جناب حقه علة العلل دیدکلری
انکیچون ندر پس هر بار که دلائل ووسائط زیاده اولسه مدلوله عین حجاب اولور همان طریق اودر که ترك دلائل وقیاس
ایدوب راه تصفیه وتصوفه سلوك ایتمکدر تا کم ماسواده عین خدا کوره سن نته کم حضرت شیخ اکبر رضی الله عنه
بیوررلر * بیت * ففی الخلق عین الحق ان کنت ذا عین * وفی الحق عین الخلق ان کنت ذا عقل (مثنوی) می فزاید
در وسائط فلسفی * از دلایل باز بر عکسش صفی * این کریزد از دلیل واز حجیب * از پی مدلول سر برده بجیب * فلسفی
وسائطده دلائلدن زیاده ایلرکیرو صفی آنك عکسی اوزره در زیرا بو صفی دلیل وحجابدن قاچمه دلولدن اوتری باشنی
یاقه سنه ایلتمشدر یعنی فلسفی اولنلر حق تعالی یی بیلمکده واکی اثبات قیلمقده واسطه لرده ودلائلده بولدیغنی زیاده ایدر
حضرت حقله کندی ما بیننه نتیجهٔ وسائط ودلائل کتوروب انی حجاب ایلر اما صفی اولنلر وتصفیه طریقنه سلوك قیلنلر
فلسفیلرك عکسی اوزره در زیرا بو نلر نقی دلائل ووسائط قیلمقده در ومدلول اولان خدای تعالی یی جمیع دلائل وآثاردن
اظهر وروشنتر بولمقده درانلر ما رایت شیئا الا ورایت الله بعده دینلردر وبو نلر ما رایت شیئا الا ورایت الله قبله دینلردر
انلر اثردن مؤثره استدلال قیلورلر وبو نلر مؤثرله اثری بیلورلر بو نلر دلایل ووسائطدن قچارلرزیرا که دلائل ووسائط
مدلوله عین حجابدر ومدلولك مشاهده سندن اوتری باشلرنی یاقه لرینه ایلتدیلر ومطلوب ومرادلرنی کندی وجودلری
جی آتلرنده مشاهده ایتدیلر انلرك ماسوا کوردکلرینی بو نلر مظاهر اسماء الهی کوردیلر بلکه خدادن غیری
برشی کورمدیلر (مثنوی) کر دخان اورا دلیل آتشست * بی دخان مارا دران آتش خوشست * خاصه این آتش که
از قرب وولا * از دخان نزدیکتر آمد بما * اکرچه دخان اول فلسفی یه آتشه دلیلدر لیکن دخانسز بزه اول آتشده
اولمق خوشدر خصوصا بو آتشکه قرب ومحبتدن بزه دخاندن قریبرك کالدی دخاندن مراد بونده دلیل اولان اشیادر
وآتشدن مراد مدلول اولان حضرت خدا اولور یعنی اکرچه دخان آتشه دلیل اولدیغی کبی اشیا دخی اکرچه اول
فلسفی ایچون حضرت خدا یه دلیل اولور وانلر بو اشیادن وآثاردن صانع ومؤثری استدلال ایدوب بیلورلر لیکن بزه
وسائط ودلائلسز مدلول اولان آتشده اولمق خوشتر ومحبوبتردر علی الخصوص بو آتش تجلی که حق تعالینك قرب
وولاسندندر دخان بلودکبی اولان اشیادن بزه نزدیکتردر انلر شول کمسه لره بکزر که آتشی دخاندن بیلور بر شول
کمسه لره بکزرز که دخانك آتشدن ظاهر اولدیغنی کوروب دخانی آتشله کورورز پس بزه حق تبارك وتعالی (ونحن

اقرب الیه من حبل الورید) مقتضاسنجه جمیع اشیادن اقربدر انلر اللهی اشیا ایله بیلور وبز عرفت الاشیاء بالله حدیثنك
موجبنجه اشیایی اللهله بیلورز انلر روز روشنده خورشیدتابانی نور شمعدن اظهر وروشنتر کورن کسه لر کبیدر مثل
الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر والسمیع هل یستویان مثلا افلا تذکرون (مثنوی) پس سیه کاری بود رفتن زجان *
بهر تخییلات جان سوی دخان) پس تخییلات جاندن اوتری دخان جانبنه کتمك سیاهكارلق اولور پس باعربیله
اولسه دخی جائز اولور یعنی زیاده سیاهكارلق وخائب وخاسر اولملق اولور جانی قویوب جانك تخییلات واثارندن
اوتری دخان مثابه سنده اولان اشیا جانبنه کتمکلك برکسه یه طالب آتش ایکن آتشی قویوب آنك دخانی جانبنه کتمك
کبی اولور مقصود بو اشیادن جاندر وجاندن تجلی قیلان جاناندر اول خود انسانه حبل وریدندن اقربدر پس کندیکه
اقرب اولان جانی وجانانی قویوب جانك بعض تخییلات وتصوراتندن اوتری اشیا جانبنه کیدوب بعده اشیا ایله حضرت
جانانك وجودنه استدلال ایلمك زیاده سیاهكارلق وباطللق اولور رفتن طلب البیان بعد العیان فهو فی الخسران دیدکاری
بو معنایه دلالت قیلور (دربیان قول رسول علیه السلام لا رهبانیة فی الاسلام) بو سرخ شریف حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلمك بو قول شریفنك بیاننده در بیورمشلردر که اسلامده رهبانیت یوقدر رهبان بفتح الراء مصدردر
راهبلك معناسنه درسن رهب یرهب خشی دن خشیان اولدیغی کبی رهب لغتده خوفه دیرلر ودخی ناسدن انقطاع
ایدوب عبادات وریاضاتده مبالغه ایدنه دیرلر وبضم الراء دخی قرأتدر اما بو تقدیرجه جمع اولور رکبان راکبك جمعی
اولدیغی کبیدر رهبانیه ده یا نسبت ایچوندر یعنی اسلامده راهبلره منسوب عمل یوقدر دیمك اولور (مثنوی) بر مکن
پر او دل برکن ازو * زانکه شرط این جهاد آمد عدو * چون عدو نبود جهاد آمد محال * شهوتت نبود نباشد امتثال
ای طاوس پروبالکی قوپرمه وکوکلی اندن قوپروب بالکی قوپرمقدن قالوردیمك جائزدر زیرا بو جهادلك
شرطی عدو کلدی چونکم عدو اولمیه جهاد محال کلدی کذلك سهوتك اولمیه امتثال اولمز بودنیانك
ارزاقی واموالی وزینتی ودخی اهل واولادی وشهوتی وبونلر امثالی اولان حالتی بر طاوس کبیدر واهل اسلام اولانلر
شریعت محمدیه باغنك طاوسلری کبیدر وره‌بانیت بوذکر اولنان زینت ظاهره‌یی ترك ایلیوب اهل واولاددن
وناسله خلطا ایلمکدن عزلت قیلمقدر بوایسه دین اسلامده مقبول دکلدر بلکه طریقت محمدیه اولدرکه بوجمله نك ایچنده
اوله سن وقلبکی انلردن بری قیله سن نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر ای دین اسلام باغنك طاوسی بو پروبال
کبی اولان زینت واموال ظاهری وجودکدن ازاله قیلمه وانی ظاهرا ترك ایلمکه رهبانلر مذهبندن اولمه بلکه قلبکی
آنك محبتندن وعلاقه سندن قالدیروب قلع وقمع ایله زیرا که دین اسلامده مقبول اولان عمل موقوفدر چونکم اعدا اولمیه
جهاد دخی اولمز پس سنك زینت صوریه وشهوت جسمانیه لك که عدو درالله تبارك وتعالی بونلردن حق شرعی اولان
هر نه ایسه اخذ ایلیوب ماعداسنی ترك ایلمکه امر قلمشدر پس بو زینت ظاهره وشهوت نفسانیه اولمسه ایدی نفسله
مجاهده ایلمك اولمزدی وامر حقه امتثال ایلمك وجوده کلمزدی زیرا مجاهده یه اعدانك وجودی شرط اولمشدر
وامر حقه امتثال ایلمکه دخی شهوت نفسانیه لازم کلمشدر اکر بونلری ترك ایلسك هردم نفسله مجاهده اولمز
وهردم امر حقه امتثال ایلمك لازم کلمز زیرا نفس انسانی رهبانیتله اعتیاد ایلر وعادت طبیعت ثانیه اولور پس
عادتده عبادت اولمز * مثنوی * صبر نبود چون نباشد میل تو * خصم چون نبود چه حاجت خیل تو * صبر اولمز
چونکم سنك میل ومحبتك اولمیه چونکم خصم اولمیه سنك خیل وعسکرکه نه حاجت واردر خیل بونده آتلو اولان
عسکردن عبارت اولور یعنی چونکم سنك نفسك حظ ایلدیکی شیلره میل ومحبتك اولمیه صبر ایلمك اولمز پس سکا
صابرلر اجری کلمز معلوم اولدیکه صبر صفتی نفسك میلنه موقوف اولدی واعدا اولمسه سنك عسکرکه
احتیاج اولمزدی ومجاهدلرك مجاهده سی ظهوره کلمزدی پس عسکرك وجودی خصمك وجودنه موقوف اولدی
پس خصمدن فرار ایلیوب برکوشه ده کندی حالکه مشغول اولمق ارلك دکلدر بلکه خصمه مقابله قیلوب روز وشب
جهاد ایچره اولوب اکا غالب اولمق وانی زیر حکمکه المق ارکدر * مثنوی * هین مکن خود را خصی رهبان مشو *
زانکه عفت هست شهوت را کرو) بی هوا نهی از هوا ممکن نبود) غازی بر مردکان نتوان نمود) اکا اول کندیکی خصی
ایلمه رهبان اولمه زیرا که عفت شهوته مرهوندر هواسز هوادن نهی ممکن اولمدی مرده لره غازیلك کوسترمك ممکن
دکلدر وخصی اینمش کسه یه دیرلر که بین الناس خادم دیدکاریدر یعنی کندیکی ظاهرا اینه یوب شهوتی نفسکدن قلع
ایلمه وا کل وشربدن پرهیز قیلوب وناسدن منعزل اولوب راهبلردن اولمه زیرا که عفت صفتی شهوتك وجودنه مرهون
وموقوفدرسن شهوتی کندی نفسکدن قطع ایلدکدنصکره خصیلردن اولورسن ورهبانلر صفتیله اتصاف
قیلورسن ارلك اودرکه اشتهاء نفس موجود ایکن کندیکی ضبط ایلیه سن زیرا نفسك هواسی اولمسه هوادن نهی

ايلمك ممكن اولمزمرده اولان كافرلره غزا ايلمك قابل اولمز غزا احيانده اولان وخصومت قيلان كافرلره اولور حاصل
كلام صفت نفسانيه نك افراط وتفريطي مرتبه سي وارد ربو ايكيسي بله مذمومدر اما اعتدال مقبولدر مثلا شهوت
افراط مرتبه سيدر كه نفسك هر استديكني ويرمكدر وبو مذموم صفتدر وبر مرتبه دخي خمود دركه شهوت نفسانيه يي
بالكليه ازاله ايلمكدر بو دخي قبيح صفتدر ومذموم حالتدر اما عفت بو ايكيسنك ما بيننده بر مقبول صفتدر كه هم
شهوت نفسانيه لك اوله هم اني ضبط ايليوب حق تعالينك امري اولديغي اوزره خرج ايليه سن * مثنوى * انفقوا
كفتست پس كسبي بكن * زانكه نبود خرج بي دخل كهن * كرچه آورد انفقوا را مطلق او * تو بخوان كه اكسبوا
ثم انفقوا * حق تعالى حضرتي انفقوا ديمشدر پس بر كسب ايله زيرا خرج وصرف ايلمك دخل وكهن سز اولمز يعني
مقدم دخل وايراد اولمسه خرج ايلمك ممكن اولمزا كرچه حق تعالى حضرتي انفقوا عبارتني مطلق كتوردي كسب ايله
قيد ايلمدي اما سن اكسبوا ثم انفقوا اوقو يعني سن انفقوا امرني بو تقدير اوزره بيل وبو مرادا اوزره قرائت قيل قرآن
عظيمده انفاق امري ايكي قسم اوزره دربري مقيد وبري مطلقدر مقيد اولنه مثال (وانفقوا مما رزقناكم سرا وعلانية
كبي ومطلق اولنه مثال (وانفقوا في سبيل الله) كبي پس بو مطلق اوزره اولان امر اغنيا وفقرايه عموم اوزره شامل اولور
انلر كه غنيدر مالكزدن انفاق ايلك ديمك اولور وانلر كه فقيردر انلره اكسبوا ثم انفقوا ديمك اولور يعني فقرا سزده كسب
ايدوب انفاق ايلك انلره اكسبوا ثم انفقوا ديمك تا كم ثواب انفاقدن محروم اولميوب حصه دار اوله سز بو تقديرجه
ذكر مسبب اراده سبب اولور تا كم تصلوا الى درجات الباذلين في سبيل الله در (مثنوى) همچنانكه شاه فرمود اصبروا
رغبتي بايد كزان تابي تو رو * ان حيلين چونكه شاه اصبروا بيوردي پس سنده بر رغبت كركه اندن يوز چويره سن زيرا
برنسنه يه ميل ورغبت اولميه اندن اعراض متصوردر كذا يعني انفقوا امري كبي اول پادشاه حقيقت سورة آل عمرانك
آخرنده اصبروا بيوردي كه اول آيت بودر (يا ايها الذين امنوا) اى اللهك وحدانيتنه تصديق ايدنلر (اصبروا) صبر ايلك
على شاق الطاعات وما يصيبكم من الشدايد والبليات (وصابروا) دخي غلبه ايلك صبرده اعداى دين اوزره يعني انلردن
صبر يكز اقل اولمسون (ورابطوا) ودخي مرابط قيلك بدنلريكزي وحيوانلريكزي تغيير كفارده غزايه مترصد اولديغكز
حالده والمعنى الاخر اصبروا على مشقة الطاعات وصابروا اى غالبوا انفسكم في المجاهدات وترك المشتهيات ورابطوا
انفسكم على الرياضات والاجتناب عن الزلات والسيئات (واتقوا الله) والله دن اتقا ايلك هر حالده (لعلكم تفلحون
غاية الفلاح يعني اتقا ايلك ماسوادن تا كمال فلاحه واصل اوله سز (مثنوى) پس كلوا از بهر آدم شهوتست * بعد از ان
لا تسرفوا آن عفتست * سورة اعرافده اولان آيته اشارتدر (يا بني آدم خذوا زينتكم عند كل مسجد) بو آيت كريمه نك
سبب نزولي بودر كه كنانه وقريش وبني خزاعه كعبه يي طواف ايلدكده عريان طواف ايليوب لحوم وشحوم ودسومدن
پرهيز ايدرلردي وكناه وخطا ايلدكلري لباسلري اخراج ايدرلردي وديرلرديكه كناه اشلديكمز لباسلر له كعبه يي طواف
ايتمزز تا كمال تعظيم ايدرز پس اصحاب ديديلر كه بز بو كاري انلردن اليقويه لم پس بزده بونلر كبي يا رسول الله ايده لم مي
همان دم بو آيت نازل اولديكه جناب عزت بيوردي يا بني آدم اى بني آدم خذوا زينتكم اى لباسكم ذكر مسبب اراده سبب در
عند كل مسجد ذكر محل اراده حال قبيلندندر اى عند صلوة كل مسجد وكلوا واشربوا اى اللحم والشحم والدسم واللبن
ولا تسرفوا واسراف ايلمك اسراف مرتبه اعتدالدن تجاوز ايدوب مرتبه شبعه واصل اوله اولدر ديمشلر وحديثده اكل
وشرب مرتين في يوم واحد اسراف بيورمشلر پس همان (لا سرف في الخير ولا خير في السرف) حديثيله عمل قيلمقدر شرط
انه لا يحب المسرفين) تحقيقا اول الله اسراف ايديجيلري سومز معنى بيت پس كلوا واشربوا امري دام شهوتدن اوتريدر
اندنصكره لا تسرفوا نهيي اول عفتدر چونكه امر وشأن بويله دركلوا امري واشربوا خطابي شهوت دامنه مقيد
اولمقدن اوتريدر بعده نهي لا تسرفوا اول عفتدر كه شهوت مذمومه مرتبه سنه وارميه وحد اعتدالدن تجاوز اولنميه
محصل المقال اول حكيم بي زوال هيچ برشئ خلق ايتمشدر الا لحكمة وهر شئ برشئنك وجودنه علت وسبب
قيلمشدر مثلا شهوات نفسانيه اولمسه واكل وشرب اولميه وخواص جسمانيه قالمسه لا تسرفوا نهيي صحيح اولمزدي
وميل ورغبت على الشهوات اولمسه اصبروا امري اولمزدي مال دنيا اولمسه انفقوا امري دخي اولمزدي وقس على هذا
سائر الاشياء والمأمورات والمنهيات والمشتهيات پس بو مذكوراتك وجوديله در عبدلك حقه اطاعت وعبوديتي
يوخسه اكر بونلر اولمسه عبوديت معلوم اولمزدي پس بونلردن من وجه پرهيز ومن وجه پرهيز ايتمك كرك مثلا اكل
وشربه مقيد اوله تا كم پرهيز ايليه تا عبوديتي ظهوره كله وميل ورغبت كركدر تا اندن پرهيز واتقا ايتمكلك سببيله
صابرلر ومتقيلر ثوابن بوله سن پس عبدلك عبوديتي بو شيلرله معلوم اولور بونلردن پرهيز واعراض وهيا ايتمدركامل
اولدركه هر اعضا وجوارحن كما امر له ما خلق لهنه صرف ايليه * مثنوى * چونكه محمول به نبود لديه * نيست ممكن

بوذ محمول علیه * محمول به ومحمول علیه منطقیلر اصطلاحنده مبتدا یه وخبره دیرلر موضوع ومحمول ده دیرلر ومحکوم به
ومحکوم علیه ده دیرلر لیکن بوراده موقوف وموقوف علیه معناسنه درزیرا محل انی اقتضا ایدرکه بری برینك
وجودنی مستلزم اوله اما محمول به ومحمول علیه موقوف به وموقوف علیه معناسنه اولمجق بری برینك وجودنی
مستلزم اولمز مثلا زید قائم ده زید محمول علیه وقائم محمول به در ایکن بری برینه موقوف دکلدر زیرا زیدك وجودنی
بلا حکم تصور ایلسك زیده محمول علیه دیمز وقیامی دخی بلا زید تصور ایلسك محمول به دیمز پس محمول به محمول علیه
دینلمکه بری برینك وجودنی مستلزم اولور وبری برینك وجودنه متوقف اولور بو اسمله تسمیه اولنماغه پس محمول علیه
اولمجق محمول به دخی اولمز اما موقوف وموقوف علیه معناسنه اولمجق بو تکلفدن بری اولور معنای بیت
چونکم اول بنده نك قتنده محمول به اولمیه محمول علیه دلنبو وجود ممکن اولمز محمول به دن مراد شهوات نفسانیه
واکل وشرب جسمانیه ومال دنیویه وبونلر امثالی شیلردر ومحمول علیه اول شهواتدن صبرا یتملك اصبروا امرینه
اطاعتدر واکل وشربك اسرافندن پرهیز که لاتسرفوا نهینه انقیاددر ومال دنیادن انفاق ایتملك که انفقوا امرنه
امتثالدر پس صبرك ودخی اصبروا امرینك وجودی شهواتك وجودنه متوقفدر ودخی اسرافك ولاتسرفوا نهینك
ورودی اکل وشربك وجودنه متوقفدر وثواب انفاق انفاقه وانفاق مال دنیانك وجودنه متوقفدر وقس علی
هذا سائر الاشیاء (مثنوی) چونکه رنج صبر نبود مر ترا * شرط نبود پس فروناید جزا * حبذا ان شرط وشادا ان جزا *
ان جزای دل نواز جانفزا * چونکم سکا رنج صبر اولمیه شرط اولمیه پس جزا آشغی کلمزنه کوزلدر اول شرط وای شادا اول
جزایه اول جان زیاده ایدیجی کوکل اوخشیجی جزایه شادانك اخرنده اولان الف حرف ندادر ای شاد دیمکدر کان اول
جزایه شادیلکی دعوت ایلمکدر شهوات نفسانیه دن ولذات جسمانیه دن صبر ایلمك اجرینی حسابه شرط اولدی پس
شرط بولنمینجه مشروط اله کلمدیکنه اشارت ایدوب بیوررلر چونکم شهواته میلدن حبس نفس ایلمه نك سکا رنجی
وتعبی اولمیه که رنج صبر شرطدر چونکم شرط اولمیه پس سکا جزا دخی حاصل اولمز زیرا انتفای شرط انتفای جزایی مستلزم
اولور نته کم شرطك وجودی جزانك وجودنی اقتضا قیلور مثلا ان کانت الشمس طالعة فالنهار موجوددر وان لم تکن
الشمس طالعة فالنهار لیس بموجوددر پس شرطك انتفاسی جزانك انتفاسنی مستلزم اولدیغی وشرطك وجودی
جزانك وجودنی اقتضا قیلدیغی بوذکر اولنان مثالدن روشن وظاهردر نه کوزلدر اول شرط که بر عاشق معشوق
رضاسیچون مشتهیات نفسانیه دن صبر ایلیه وای شادیلك وفرح وسرور شول جزایه که اول جزا قلبی تطییب ایدیجی
وروحی زیاده قلیجی اوله اصل جزای جزیل عاشقه کندی محبوب جمیلنك مشاهده سی درنته کم بو حکایتده معلومك
اولور (دربیان انکه ثواب عمل عاشق ازحق هم حق است) بو سرح شریفك بیاننده درکه حق تعالی دن عاشقك
عملنك ثوابی هم حقدر (مثنوی) عاشقانرا شادمانی وغم اوست * دست مزدواجرت خدمت هم اوست) غیر معشوق
ارتماشایی بود * عشق نبود هرزه سودایی بود * عاشقلرك شادیلغی وغمی اول محبوب حقیقیدر عاشقلرك دست مزدی
وخدمتلرینك اجری هم اولدر عاشقده معشوقدن غیری اکر برتماشا اوله بوکونه عشق عشق اولمز سودایه منسوب
هرزه اولور سودا بیده یاوحدت ایچون اولمق دخی جائزدر بو تقدیرا اوزره معنی اول عشق اولمز هرزه وعبث بر سودا اولور
دیمك اولوریعنی عاشق اولنلره شادیلك وغم همان معشوق حقیقیدر انلرك الی کراسی وخدمتلرینك اجری هم اول
معشوق حقیقیدر انلرك معشوقدن غیری اصلا مراد وآرزولری یوقدر فرضا اکر معشوقدن غیری بر تماشا اولسه
وعاشق اول تماشایه میل ومحبت قیلسه اول عشق اولمز حقیقتده هرزه وبیهوده سودا اولور زیرا عشقك شانی اولدرکه
اصلا معشوقندن غیریه میل ومحبت قیلمیه وآنك تماشاسندن غیریه ملتفت اولمیه * مثنوی * عشق ان شعله ست
کوچون برفروخت * هرچه جز معشوق باقی جمله سوخت * تیغ لادر قتل غیر حق براند * درنکر زان پس که بعد
لاچه ماند * عشق اول شعله درکه اول چونکم شعله لندی هرنه که معشوقدن غیری باقیدر جمله سنی یاقدی معشوق
باقی لفظنه مضاف اولوب معنی هرنه شیئ که معشوق باقیدن غیریدر جمله یی یاقدی دیمك دخی جائزدر یعنی عشق افراط
محبته دیرلر فی المثل بو افراط محبت شول شعلهٔ معنویدر چونکم اول مشتعل اوله هرنه که معشوقدن غیری باقیدر
عاشقك قلبندن جمله سنی احراق ایدوب ازاله ایلر عاشق لاتیغنی حقدن غیرینك قتلنده سوردی وانفاذ ایتدی نظر ایله
اندنصکره لادن غیری نه قالدی یعنی عاشق موحد تیغ کبی اولان لا کلمه سیله جمله ماسوایی نفی ایلدی پس جمیع ماسوایی
لا اله دیمکله نفی ایلدکدنصکره کورنه قالدی * مثنوی * ماند الا الله باقی جمله رفت * شادباش ای عشق شرکت سوز
زفت * لادنصکره الا الله باقی قالدی جمله سی کتدی شاد اول ای شرکت یاقیجی قوی عشق الا الله باقی قالدی جمله سی
کتدی دیمك دخی جائزدر یعنی چونکم عاشق غیریی افنا ایلمکه تیغ لایی اوردی وجمله ماسوای قلبندن نفی قیلدی

تمام

تمام وصوكنه نظر ايله اندنصكره نه قالدى قالمدى الا الله قالدى وغيرشئ جميعا كيدوب زائل اولدى چونكم بومرتبه نك
وصوانه وحصولنه سبب عشق شركت سوز اولدى اكاى شركت سوز اولان اولوقوى عشق شاد اول ديمك لايق
ومناسب كلدى زيرا سيالكك قلبندن موجب شركت محبت الهى اولان محبتلرى ازاله وافنا ايلمز الا العشق چونكم
توحيد حق ايلمكه عشق اولميجه اولمز كركدر كه طالب عشق الهى اوله سن تا قلبكدن شركت خيالنى زائل ايدوب
موحد لر مرتبه سنى بوله سن (مثنوى) خود هم او بود اولين وآخرين * شرك جز از ديدهٔ احول مبين * حقيقتده اولين
وآخرين خود اولدر شركى ديدهٔ احولدن غيريدن كورمه يعنى اول وآخر باطن وظاهر همان اول وجود مطلقدر وشركت
وغيريتى احول اولانلرك كوزندن غيريدن كورمه كه انلر برشيئى ايكى كوررلر پس چشم باطنلرى احول اولان شرك خفى
صاحبلرى بو اشيايى حقدن غيرى كوررلر خبرلرى يوقكه برغير كوردكارى نفس الامرده خطاء اسما وصفات الهيه در
ومغايرت واثنينيت برامر اعتباريدركه (كل شئ هالك الا وجهه) موجبنجه هرشئ حقيقتده هالكدر الا اول اللهك
ذاتى وصفاتى دكل پس شركت ومغايرت كورمك احول اولمقدن وحقيقت بين اولمقدن ناشى اولور (مثنوى) اى عجب
حسنى بود جز عكس ان * نيست تن را جنبشى از غير جان * ان تنى را كه بود در جان خلل * خوش نكردد كر بكيرى در
عسل * اى عجب انك عكسندن غيرى برحسن اولورمى تنك جاندن غيريدن برجنبشى يوقدر اول برتنك كه جاننده
خلل اوله اول تن خوش اولمز فرضا اكرانى عسلده طوته سن يعنى اى مرد غافل اول محبوب حقيقتك جمال وكمالنك
عكس وپرتوندن غيرى عجبا ايكى عالمده بيله برغيرى حسن وارميدر بو محققدركه آنك حسننك عكسندن غيرى جميع
عالمده اصلا برآخر حسن دخى يوقدر هر مليح ومليحه نك حسنى اندن معاردر كما قال ابن الفارض * بيت * وكل مليح
حسنه من جمالها * معار له بل حسن كل مليحة * عاقل اولنه بومعلومدر كه تن انسانه جاندن غيريدن برجنبش
وحركت وحسن ولطافت اولمز جان ايسه پرتو رحمانى ونغمهٔ يزدانيدر پس حقيقتده ابدان انسانيده مشاهده
ايلديككك حسن وجمال الهينك عكس وپرتوى اولور واول جانده كه خلل ونقصان اولميه اول جان بولذاتى همیشه
ذائق اولور اما شول برتنك كه جاننده خلل ونقصان اوله وقلت معرفت وكدورات طبيعتله اتصال قيله انى اكر هميشه
عسل ايچنده طوتسك خوش اولمز واندن لذت المز پس شول كمسه لركه جانلرى قلت معرفتله خلل بولمش وجهل
غفلتدن مزاج روحانيه لرى سمت اعتداله چيقوب خسته اولمش اوله انى اكر عسل كبى اولان تجليات الهيده ولذات
مشاهدهٔ حسن ربانيده نيجه ييللر طوتسك اصلا خوش اولمز واندن لذت بولمز اول حسنى حسن الهيدن غيرى زعم
ايليوب آنك تماشاسنه رغبت قيلمز * مثنوى * اين كسى داند كه روزى زنده بود * از كف اين جان جان جامى ربود *
وانكه چشم او نديدست ان رخان * پيش او جانست اين تف دخان) بونى بركمسه بيلور كه بركون زنده اولدى بو جان جانك
كفندن برجام قاپدى واما اول كمسه نك كوزى اول رخلرى كورممشدر انك قتنده بو دخانك تف وحرارتى جاندر يعنى
بوذكر اولنان اسرارى شول كمسه بيلور كه حقيقت كونلردن بركون زنده اولدى بو جانلر جانى اولان ساقئ حقيقتك
الندن برجام نوش ايلدى واو ساقئ باقى اكرجانى علم وعرفان شرابيله سيراب ايلدى واما اول كمسه نك كه كوزى ذات
وصفات الهيه نك روخلرنى كورمدى واول باقى اولان جانك وجانانك وجهلرينه نظر ايركورمدى آنك قتنده بو تف
دخان كبى اولان روح حيوانى جاندر وتف دخاندن مراد روح حيوانى اولور كه اول روح حيوانى اخلاطك بخارندن
ولطافتندن ظهوره كلور بو اعتبارله اكا تف دخان تعبير اولندى اكثر فلاسفه وعقل جزوى صاحبلرى روح الهينك
حسن وجمالى مشاهده سندن غافل اولوب روح حيوانينك لذاتنه مشغول اولدقلرندن انلرك قتنده بو روح حيوانى
اول روح الهيدن اعز واحبدر * مثنوى * چون نديد او عمر عبد العزيز * پيش او عادل بود حجاج نيز * مثلا اول
كمسه چونكه عمر بن عبد العزيزى كورمدى آنك قتنده حجاج دخى عادلدر عمر بن عبد العزيز بنى اميه دن برعادل
وصالح پادشاه ايدى حتى كمال عدلله موصوف اولديغندن اوترى اكا عمر ثانى ديرلردى زماننده قورد قيون ايله
يوررى حتى پدرى عبد العزيز وفات ايليوب اوغلى عمر پادشا اولدقده اطراف واكنافده اولان رعايا كندى ماشيه لرنده
عظيم بركات كوروب درنده جانورلرك حيواناتله بيله كزوب انلرى رنجيده ايلمدكارنى مشاهده قيلدقلرنده سؤال
ايلديلركه پادشاه بنه اولكى پادشاه ميدر ويا خود برآخر كمسه ميدر ديديلر كه عبد العزيز وفات ايليوب اوغلى عمر برينه
پادشاه اولدى پس رعايا بيلديكه بو مرتبه امن وامان وعدالت اول پادشاه صاحب عدالتك عكس واثريدر حتى
كندى عصرنده قطب الاقطاب اولديغنه دخى شيخ اكبر رضى الله عنه بوكونه اشارت ايلمشلردركه بركون كعبهٔ شريفده
نماز قيلركن وبنم قتمده برآخر كمسنه دخى نماز قيلركن بركمسه كلوب مابينمزه حلول ايلدى ونمازه شروع قيلدى
بيلدمكه بوبر كمسه نك روحيدركه تجسد وتمثل ايليوب كعبهٔ شريفه نك زيارتنه كلمش وبنم صحبتمزه ميل قيلمشدر نمازى

تمام ایلدکدنصکره اکا سزه کم دیرلر دیو سؤال ایلدم بکا عمر بن عبد العزیزدیرلر دیو جواب ویردی سزلرك زمانکزده قطب الاقطاب کیم ایدی بیلورمیسز دیدم بنم عصرمده قطب الاقطاب بن ایدم دیو جواب ویردی پس ما بینمزده حقیقته مناسب نیجه کلمات واقع اولدقدنصکره غایب اولدی بیوردیلرکه حجاج برظالم کمسه ایدیکه برشهره کاسه بغیرحق نیجه اهل حقی قتل ایلردی واولادرسولدن دخی بولدیغنی اولدورردی ولیکن بعض کمسه لره رعایت ایلدیکندن انلره خوش کلوب آنی عادل صانورلردی برکون رعایا جمع اولوب اکا دیدیلرکه ای ملك عمر بن عبد العزیز ودخی حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه نه مرتبه عادل ایدیلرسه دخی بزه انلرکبی اول جواب ویردیکه تبادروا اتعمرلکم یعنی سز بکا ابوذرکبی رعایا اولك بن سزه حضرت عمرکبی اوله یم یوخسه بن سزی قتل ایلمکدن خالی اولمزم دیدی پس حضرت مولانا قدس سره روح الهینك شانی بلمین واوصاف جمیله سنه اکاه اولمیوب روح حیوانیه یی جان زعم ایلین کمسه لری عمر بن عبد العزیزی کورمیوب حجاج ظالمی عادل ظن ایلین کمسه لره تشبیه ایدوب بیورلرچونکه اول کمسه عبد العزیز اوغلی عمری کورمدی وآنك عدل وانصافنه وحسن خلقله اتصافنه نظر ایرکورمدی آنك اوکنده حجاج ظالم دخی عادل اولورکذلك روح الهیه یی مشاهده قیلمین کمسه لرك قتنده روح حیوانیه دخی جان اولور *مثنوی* چون ندید اومار موسی راثبات * در حبال سحر پندارد حیات * چونکه اول کمسه مار موسانك ثباتنی کورمدی سحرلك حبالنده حیات وار صانور یعنی چونکه اول کمسه حضرت موسی علیه السلامك اژدرهاسنك قوت وثباتنی کورمدی سحره نك سحرله دوزدکاری ایپلرده اول کمسه حیات وارظن ایلر مقصود شول کمسه که موسی کبی اولان روح الهینك قوت وثباتنی کورمدی سحره نك حبالی کبی اولان روح حیوانیه ده قوت وحیات وارظن ایلرحال بوکه انده اولان حیات خیالات قبیلندندر حدذاتنده حیات وثبات روح الهینکدرلیکن حقیقت حاله واقف اولمین کمسه لرحیات ولذاتی همان روح حیوانیده صانورلر *مثنوی* مرغ کونا خورده است آب زلال * اندر آب شوره دارد پروبال * جز بضد ضد را همی نتوان شناخت * چون ببیند زخم بشناسد نواخت) شول قوش که اول آب زلال نوش ایلمشدر اول مرغ پروبالنی آب شوره ایچنده طوترزیرا ضدی ضددن غیری ایله بلمك ممکن اولمز چونکه برکسه زخم کوره نوازش فهم ایلیه یعنی فی المثل شول برقوش که هنوز دخی آب زلالی نوش قیلمش واندن لذت پذیر اولمشدر پروبالنی آب شوره دن طوتروا کا کمال رغبتله رغبت ایدرانکچون که اندن لذیذ آب دخی ایچممشدر بواجلدن کندی آب شورنه مقید اولمقدن ایچممشدر اکرآب زلالك لطافتنی بلیدی کندی شوره اولان ابنك خباثتنی فهم ایلردی الاشیاء تبین بالاضداد قولنك مفهومی اوزره البته برشیء کندی ضدیله معلوم اولورمثلا برکمسنه زخم جفا کورسه رعایت ووفاندر بیلورو قهر وغضب کوردکده مهر ولطفك چاشنیسنه عالم اولور *مثنوی* لاجرم دنیا مقدم آمدست * تا بدانی قدر اقلیم الست * چون ازینجا وارهی انجا روی * در شکر خانهٔ ابد شاکر شوی * لاجرم بوسببدن دنیا مقدم کلمشدر تا الست اقلیمنك قدرنی بیله سن چونکه بورادن قورتیله سن اورایه کیده سن ابد شکرخانه سنده اولورسن یعنی دنیانك آخرتدن مقدم کلمه سنده حکمت اولدرکه دار دنیا برمحل محنت وبلوی درچونکه مؤمن بوسجن دنیانك الام شدایدندن خلاص اوله الست عالمنك قدروشرفنی بیلورو اکا بوزحمت ومحنتدنصکره اول عالم وصول عظیم نعمت وراحت کلورچونکه ای مؤمن بوسجن دنیادن خلاص اوله سن واول عالم ارواحه سفر قیله سن ابد شکرخانه سنده همیشه شکرلر ایلرسن والحمد لله الذی صدقنا وعده واورثنا الارض نتبوء من الجنة حیث نشاء) دیو سویلرسن شکرخانهٔ ابددن مراد دار جنت اولورمحل جمله لذات ومعدن جمیع نعمت وراحت اولور (مثنوی) کوی انجا خاك را می بیختم * زین جهان پالك می بکریختم * ای دریغا پیش ازین بودیم اجل * تا عذابم کم بدی اندر اجل * اوراده کندیکه دیرسن که خالك اله دم بودخی معناذردیرسن که اوراده خالك اله دم بونالك اولان جهاندن قاچدم ای حیف ودریغ بنم موت واجلم بوندن اول اولیدی تاکم اجلده وخوفده بنم عذابم کم اولیدی یعنی عالم آخرته واصل اولدقده وآنك ذوق وصفاسنی مشاهده قیلدقده عالم دنیاده عمرلك اکل وشربده وبدن قیدنده کچدیکنه وعالم آخرتك ذوقندن غافل اولدیغنه تحیف وتأسف ایدوب دیرسن حیفا ودریغا عالم دنیاده بن طپراق اله مشم وبو جهان پاکك ذوقندن غافل اولوب بونك وصولنه سعی ایلمکدن فرار قیلمشم ای دریغلر اولسون نولیدی موت اجل بکا بوندن اول کلیدی تاکم بنم عذاب والمم اول دنیاده اولان خوف وبیم ایچره از اولیدی بوقدر زمان بیهوده بیره دنیاده خائف اولوب آخرتی کم صانوردم شمدی بیلدمکه دنیا دار محنت وآخرت دار سعادت ومحل راحت ایمش نته کم بوحدیث شریف دخی بومعنایه دلالت وشهادت قیلر (درتفسیر قول رسول علیه السلام ما مات من مات الاوتمنی ان یموت قبل ما مات ان کان برا لیکون الی وصول البر اعجل وان کان فاجرا لیقل فجوره * بوسرخ شریف

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك بو قول شریفنك تفسیرنده درکه بیورمشلردرکه ما مات من مات اولمزدن اول
ما مصدریه دریعنی مدت الموت موتك وقوعی اول حینده تمنی ایلیه ان کان برا لیکون الی وصول البر الاجل اکر اول
میت بار ومحسن اولدیسه بر واحسانك وصولنه اجل اولمدی اندن اوتری موت تمنی ایلر اولکی بر فتح بابله محسن
معناسنه وایکنجی بر کسر بابله احسان معناسنه در لیکونه ده لام تمنی یه متعلقدر وان کان فاجرا لیقل فجوره واکر
اول اولن کسه فاجر اولدیسه فسق وفجوری قلیل اولمقدن اوتری موتی تمنی ایلیه (مثنوی) زین بفرموده ست ان اکه
رسول* که هر انکه مرد وکرد از تن نزول* نبود او را حسرت نقلان وموت* لیك باشد حسرت تقصیر وفوت* اول
اکاه رسول بو سببدن بیورمشدرکه هر شول کسه که اولدی وتن مرکبندن نزول ایلدی اول کسه نك دنیادن نقل
ایلسنه واولمسنه حسرتی اولمز لیکن تقصیر وفوتك حسرتی اولور یعنی دنیادن اعمال صالحه وطاعات حسنه ایلمك
خصوصنده تقصیر ایلدیکنه وفرصتك فوت اولدیغنه تحسر وتأسف ایلر یوخسه اولدیکنه ودنیادن آخرته نقل
قیلدیغنه تأسف وتحزن ایلمز دیمك اولور* مثنوی* هر که میرد خود تمنا باشدش* که بدی زین پیش نقل ومقصدش
هر کم که اولورسه کا خود تمنی وآرزو اولور که انك مقصدنه نقلی بوندن اول اولیدی یعنی هر کسه که اوله وبو دنیادن آخرته نقل
قیله اکا کندی مقصد ومقامنه واصل اولمقدن اوتری اول اولمك آرزو وتمنیسی اوله (مثنوی) کربدی بد تا بدی کمتر بدی
ورتقی تا خانه زوتر آمدی* اکر اول اولن کسه بد وفاسد وفاجر ایسه تا بدلکی کمتر اولیدی واکر تقی ونقی ایسه
تا کندی خانه وکاشانه سنه تیزرك کلیدی موتی تمنی ایلمزی بوندن اوتری اولور (مثنوی) کوید آن بد بی خبر می بوده ام
* دمبدم من پرده می افزوده ام* اول بد وفاجر اولان کسه اولدکدنصکره دیر بن بوندن بی خبر اولمشم دمبدم بن
پرده زیاده ایلمشم وجرم وعصیان ایلیوب کندیمی محجوب ومغفل قیلمشم* مثنوی* کر ازین زوتر مرا معبر بدی*
این حجاب وپرده ام کمتر بدی* اکر بوندن تیزرك بکا عبور وکذر اولیدی بنم بو حجاب وپردم آزرك اولوردی تا بو مرتبه
عذاب الیجره قالمزدم وبو قدر ظلمات ومحنته مبتلا اولمزدم دیه* مثنوی) از حریصی کم دران روی قنوع* وز تکبر کم دران
چهرهٔ خشوع* همچنین از بخل کم در روی جود* وز پلیسی چهرهٔ خوب سجود) حریصلکدن اول قناعت یوزنی
برتمه وتکبردن اول خشوعك یوزنی برتمه کذلك بخلدن جود وسخانك یوزنی برتمه وابلیسلکدن سجودك خوب اولان
چهره سنی برتمه قنوع ضم قافله قناعت معناسنه مصدردر دخول وزننده وهر صفت حمیده فی المثل بر صورت جمیله
کبیدر وهر صفت قبیحه ناخن بد کبیدر یعنی بر کسنك بر نیجه صفت حمیده سی اولسه اول صفت حمیده نك مقابلی اولان
صفت قبیحه ایله عمل قیلسه بر کسه بر صورت جمیله یی ناخن بد ایله نیجه خراشیده ایلرسه اول صفت قبیحه ایله متصف
اولان کسه کندینك صورت جمیله سنك وجهنی اویله خراشیده ایلمش ومجروح قیلمش اولور تا که بو معنایه تنبیه دن اوتری
طاوس باغ ایمان اولان مؤمنلره خطاب ایدوب بیوررلر ای طاوس باغ ایمان اولان مؤمن دنیایه حریصلکدن
اول قناعت یوزنی خراشیده ایلمه که حریصلك صفت قناعتك وجه جمیلنی مجروح ایدیجیدر وکذلك خشوع وتواضع
صفتلرینك چهره سنی متکبر اولمغله مجروح ایلمه زیرا کبر ونخوت ناخنلری خشوع وتواضع صفتلرینك چهره سنی
خراشیده وپایمال ایدیجیدر وکذلك جود وسخانك یوزنی بخل وامساکدن برتمه ومجروح ایتمه که بخل وامساك جود
وسخا صفتلرینك یوزینی برتیجی وخراب ایدیجیدر وکذلك سجده ایله نك خوب اولان چهره سنی ابلیسلکدن برتمه
ومجروح ایتمه که بر کسه تارك الصلوة اولسه ابلیس پر تلبیس کبی اولور وحق تعالی یه هر وقتده سجده ایلمك بر محبوب
نفیس کبی اولوربی نماز اولان کسه سجده نك خوب اولان چهره سنی مجروح وآزرده قیلور وعاقبت بو محموده ومعدوحه
وجه اولان صفتلردن محروم قالوب اول مذمومه ومقدوحه اولان صفات خبیثه یه مبتلا اولور وآخرتده اوصفات
خبیثه نك محلی که دار جحیمدر اکا دخول قیلور اما صفات حمیده سنی ازاله قیلمین کسه لر انك واسطه سیله جنت اعلایه
واصل اولور وراحت بولور* مثنوی) بر مکن ان پر خلد آرای را* بر مکن ان پر زه پیمای را* ای طاوس اول دار الخلدی
زیب قنادکی قوپرمه ای طاوس اول زه پیمای پریکی قوپرمه یعنی ای حقیقت باغنك طاوسی اولان مؤمن اول
جنانی آراسته وپیراسته ایلیجی اوصاف حسنه واعمال صالحه کی وجودکدن ازاله ایلمه که اول اعمال حسنه واوصاف
حمیده سکا پر وبال کبیدر وجنت اعلایه زینت وسبب جمال کبیدر واول یول اولیجی وطریق آخرتی قطع ایدیجی
پر وبالکی وجودکدن زائل ایلمه که مراد اندن اعمال حسنه واوصاف حمیده در طاوس پر وبالیله نیجه بر منزلدن
بر منزله کیدرسه وبر مقامدن بر مقامه انکله نیجه سیر ایدرسه سن دخی اوصاف حسنه واعمال صالحه ایله اویله
سیر ایدرسن وجنت اعلا جانبنه اول واسطه ایله کیدرسن پس ای طاوس پر وبالکی قوپرمه دین حکیمه جواب ویرمشنه
شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) چون شنید این پند دو روی بنکریست* بعد ازان در نوحه آمد می کریست* طاوس

حكيمدن بو بندى اشتدى اكا نظر ايلدى اندنصكره فغانه كلدى اغلدى كان حسب حالنى بيلمديكنه واول كنديسنك زينتنى نيچون ازاله ايدرا كا اكاه اولمديغنه زياده محزون اولوب بكايه بشلدى * مثنوى * نوحه و كريه درازو دردمند) هركه انجا بود در كريش فكند * دردمند طاوسك درازاولان كريه سى ونوحه سى هر كسيه كه اوراده ايدى كريه براقدى يعنى انك بكاسى انلره دخى تأثير ايدوب انلر دخى انك حالنه شفقت ايلدكلرندن بكا ايلديلر * مثنوى * وانكه مى پرسيد پر كندن زچيست * بى جوابى شد پشيمان مى كريست * واول حكيمكه طاوسه قناتك قو يرغنى ندن رد يو صوردى طاوسك اكا جوابى اولمديغندن سؤال ايلديكنه پشيمان اولدى اغلدى و كنديسنه بويله ديدى * مثنوى كز فضولى من چرا پرسيده مش * اوزغم پر بود شورانيده مش) كه فضوللغمدن بن انى طاوسه نيچون سؤال ايلدم اول غمدن پر ايدى بن آنى قارشدردم وتحريك ايلدم (مثنوى) مى چكيد از چشم تر بر خاك آب * اندران هر قطره مدرج صد جواب * طاوسك تر اولان كوزندن خاكه اوزره آب طملدى اول قطره نك هر برنده صد جواب درج اولنمش ايدى لسان حال بيلان كمسه آنك قطرات سرشكندن ما فى الضميرنه مطلع اولور رازنى بيلوردى (مثنوى) كريۀ با صدق برجانها زند * تا كه چرخ وعرش را كريان كند * عقل ودلها بى كمانى عرشى اند * در حجاب از نور عرشى مى زيند * صدقله اولان كريه جانلر اوزره اورر تا كه اول صدقله اولان كريه چرخ وعرشى كريان ايلر عقل ودللر هيچ شكسز عرشيلردر عقل ودللر عرشه منسوب اولان نوردن حجابده طوغورلرنعم كريان اولان كمسنك صدقله اولان كريه سى جان ودللرده عظيم تأثير قيلورنته كم شيخ عطار حضرتلرى مقالات الارواحده بو حكايتى بوكونه تحقيق بيورمشلردر كه زليخا يوسفه بحضور اولوب انى بر سجانه ويروب وار بوكه يوزد كنك اوردي تنبيه ايلدى وبن بوراده آنك صداسنى استماع ايليم ديدى سجان انى وراى بجداره كوتوروب اكا مرحمت ايدوب وافر پوستينى آنك يا بنه پيچيده ايدوب دكنكله انى ضرب ايلدكده يوسف مدد ديو ناله ايدردى يوزد كنكى تمام اوردقده زليخا يه كلدكده وار البته برخوشجه ضرب ايله آنك اوازندن مضروب ودردمند اولنلرك اوازى كلمز بو خصوصه اول يوزچوبى سكا ضرب ايلرم ديو تأكيد ايلدكده كلوب اول پوستى ازاله ايدوب آنك قدم مباركنه بر محكم چوب اوردقده يوسف دخى مدد ديو ناله قيلدقده زليخا درحال رحم ايدوب بوندن كفايت ايدرديو آوازايلدى وكندبله اولان يوزچوبك ناله سى اكا تأثير ايليوب برچوبك صدقله اولان ناله سى اكا تأثير قيلدى قلب انسانه تأثير ايلمك برطبقه در حق انسانك صدقله اولان كريه سى وناله سى چرخ وعرشى دخى كريان ونالان ايلر وآسمانك كريه ايلمسى بكت السموات السبع حديثيله ودخى فما بكت عليهم السماء ايتيله ثابت اولمشدرنته كم اوايلده از نفيرم مرد وزن ناليده اند بيتنك شرحنده بو حديث وبو ايت مرور قيلمشدر چونكم صدقله اولان كريه عقل وجانه تأثير وافلاكه دخى تأثير ايلمك مقرر اولور انكچونكه عقول وارواح بى شبهه وبى كمان عرشيلردر وليكن عرشه منسوب نوردن حجابده محجوب ومحبوس اولوب تعيش ايدرلر وبو بدن چاهى انلره نور عرشيدن حجاب اولمشدر حتى هر برى كندى مقاملرنى واصللرنى فراموش قيلمشدرمكر كه انبيا واوليا عليهم السلام وعرفا وعلما انلر عرشى اولدقلرنى بيلمشلر ومرتبۀ اصليه لرنى بولمشلردر عقل وروحك اصلى عرشى اولوب بو بدن چاهنده محجوب ومحبوس اولدقلرى بو سرخ شريفدن معلومك اولور (در بيان انكه عقل وروح محبوس اند در آب وكل همچو هاروت وماروت در چاه بابل * بو سرخ شريف آنك بياننده دركه عقل وروح آب وكلده محبوسلردر هاروت وماروت چاه بابلده محبوس اولدقلرى كبى (م ى) همچو هاروت وچو ماروت آن دو پاك * بسته اند اينجا بچاه سهمناك * عالم سفلى وشهوانى درانده * اندرين چه كشته اند از جرم بند * اول ايكى پاك يعنى عقل وجان هاروت وماروت كبى بونده سهمناك چاهده بسته لردر بو ايكى سفلى وشهوانى عالمده طورورلر جرم وكناهدن اوترى بو چاه ايچره بند اولمشلردر يعنى هاروت وماروت كه ايكى ملك اصلنده علوى وساعيلر ايدى بشر حقنده دخل ايليوب حق تعالى بونلرى يريوزنده حاكم قيلوب شهوت وطبيعته مبتلا اولدقلرندنصكره جرم وعصيان ايليوب حق تعالى بونلرى اول جرم واسطه سيله چاه بابلده حبس ايلدى قصه سى برمقدار جلدا ولده اوايله قريب در بيان خسارت وزير سرخنده چون زنى از كار بد شد روى زرد بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه بوراده مقصود عقل وروحى بو طبيعت چاهنده محبوس اولدقلرى ملابسه سيله اول ايكى ملكه تشبيه ايلمشلردر كه بونلر دخى اصلنده سماويلر وعرشيلردر چونكم عالم اعلادن كلوب بو عالم بشريته نزول ايلديلر شهوته تابع ومعصيته مائل اولدقلرى واسطه سيله طبيعت قيوسنده محبوس اولمشلر وغموم نفسانيه ايله معذب قالمشلرنته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيورورلر بو پاك اولان عقل وروح هاروت وماروت كبى بو مرتبۀ بشريتده سهمناك وهولناك اولان طبيعت قيوسنده ايكن سفلى وشهوانى عالمده درلر بو چاه طبيعت ايچره جرم وعصيانلرندن اوترى مقيد اولمشلردر اول ايكى ملك چاه بابلده محبوس قالدقلرى كبى بونلر دخى

چاه طبیعت ایچره محبوس قالمشلردر (مثنوی) سحر وضد سحر را بی اختیار * زین دو اموزند نیکان وشرار * سحری
وسحرك ضدینی اختیار سزنیكلر وبدبختلر بوایکیسندن اوکرنورلر یعنی اهل سعادت واهل شقاوت سحر وشری
وسحر وشرك ضدی اولان نفع وخیری بو ایکی ملکدن تعلم ایدرلر چونکه بختلرو اروب چاه بابلده اول ایکی ملکه
مقارن اولوب اندن خیر تعلم ایلسه‌لر بلا تأخیر صلاحی انلره تعلیم ایدرلر وچون اهل شقا اولان شرار انلره تقرب ایلسه‌لر
وسحر وحیله وخدعه علمنی انلردن اوکرنمك استسه‌لر اول سحر علمنی وحیله وخدعه‌یی انلردن منع ایلمیوب انلره تعلیم
ایدرلر * مثنوی * لیك اول پند بدهندش که هین * سحر را از ما میاموز وچنین * ما بیاموزیم این سحر ای فلان *
از برای ابتلا وامتحان * کامتحان را شرط باشد اختیار * اختیاری نبودت بی اقتدار * لیکن اول سحر وخدعه
علمنی اندن اوکرنمك استین کسیه اولا اول ایکی فرشته اکا پند ونصیحت ویررلر بویله دیو که اکا اول ای بدبخت بزدن
سحری اوکرنمه وآنك علمنی دیو شورمه ای فلان کسه بز بو سحری اوکرد برز ابتلا وامتحاندن اوتری پس سحری
اوکرنمك کافر اولمیجه اولمز اختیار کله کافر اولمه زیرا افتتان وامتحانه اختیار شرط اولدی اختیار سز بر کسه‌یی
امتحان ایلمك لایق اولمدی واقتدار سزدخی سکا اختیار اولمز چونکم حق تعالی سکا قدرت واختیار ویردی اختیار
اقتدارکی کفره وضلالته سبب اولان سحر وحیله اوکرنمکه صرف ایلمه دیرلرتا که حق تعالی کلام مجیدنده بونلردن
سحر تعلیم ایلین کسه‌لره بونلرك اولا پند ونصیحت ایلدکلری قولی لسانندن بوکونه حکایت بیوروب دیرلر (وما یعلمان
من احد حتی یقولا انما نحن فتنة فلا تکفر فیتعلمون منهما ما یفرقون به بین المرء وزوجه * یعنی اول ایکی ملائکه
بر احده سحری تعلیم ایلمزلر تا کم دیمیه‌لر اول سحری اوکرنمزدن اول اول کسیه بزی دکلیکز نا بس ایچون خدای تعالیدن
ابتلا وامتحانکز ایچوکز پس سن سحری اوکرنمکله کافر اولمه وسحرك اوزرینه کناه مترتب اولور صانمه یعنی اول ایکی ملك
سحری اوکرنمك استین کسیه مقدما بویله نصیحت ایدرلر اعلم یا آخی بو قصه یهودیلردن حکایت اولنمشدرتا کم قاضی
بیضاوی تفسیرنده دیر وما روی انهما مثلا بشرین ثم رکبت فیهما الشهوة فتعرضا لامرأة یقال لها زهرة فحملاها
علی المعاصی والشرك ثم صعدت الی السماء لما تعلمت منهما محکی عن الیهود ولعله من رموز الاوائل وحله لا یخفی علی ذوی
البصائر وامام فخر رازی دخی تفسیر کبیرده بو روایت باطلدر دیمشدرکما قال هذه الروایة فاسدة مردودة لیس فی کتاب
الله ما یدل علیها بل فیه ما یدل علی خلافها من وجوه الاول ما فیه من الدلائل الدالة علی عصمة الملائکة من کل
المعاصی وثانیها ان قولهم انهما خیرا بین العذابین ممنوع اذ کان الاولی ان یخیرا بین التوبة والعذاب لان الله تعالی خیر
بینهما من اشرك فی طول عمره فکیف یبخل علیهما بذلك وثالثها ان من اعجب الامور قولهم انهما یعلمان السحر فی حال
کونهما معذبین دیمشدر انه مما لا تعویل علیه لما ان مداره روایة الیهود مع ما فیهما من المخالفة لادلة العقل والنقل
اکرچه بونلر بویله دیمشلردر عقله ونقله مخالفت ظن ایلمشلردر لیکن عقله ونقله مخالفت دکلدر زیرا بو قصه‌نك صحتنه
ذاهب اولان اکابر بنده وعلمده وعقلده بونلردن زیاده در اولا معالم تنزیلده وتفسیرده بو قصه ثابت اولمشدر وامام
سیوطی نواهد نام کتابنده بو قصه‌یی تصحیح ایلمشدر کما قال فیه انها روایة صحیحة مرفوعة من حدیث ابن عمر اخرجه
احمد فی مسنده وموقوفة علی علی وابن مسعود وابن عباس وغیرهم من الصحابة رضی الله تعالی عنهم باسانید عدیدة
صحیحة وابن حجر بخاری شرحنده دیرکه لهذه القصة طرق تفید العلم بصحتها خصوصا که حضرت مولانا من کل
الوجوه اولا نا مثنوی شریفك اکثر محلنده بو قصه‌یی نظم ایلمشلردر ومشلر وثبوت مرتبه‌سنه یتورمشلردر بو قصه‌نك
صحیح اولدیغنه بر حجت قوی دخی بودرکه چونکم بو قصه عقل ونقله مخالف اولمدیغی بلدکسه پس ابیات مذکوره
دن مراد اولان معنا یه کله‌لم عقلله روح هاروت وماروته تشبیه اولنمشدر وبر محلده هاروت وماروتدن مراد عقل
وروح اولمشدر چونکم عقل وروح ایکی ملك کبی طبیعت چاهنده محبوس ومقید اولدیلر نیکبختلر خیر وشری ونفع
وضری بو ایکیسندن تعلم ایدرلر ولیکن عقل وجان مانند سحر اولان حیله ومکری انلردن اوکرنمك استین کسه‌لره اولا
پند ونصیحت ویررلر وبویله دیرلر که اکا اول بزدن مکر وحیله اوکرنمه وخدعه وفریب دیو شورمه ای فلان کسنه
بز بو سحر ومکری وحیله وخدیعتی ابتلادن وامتحاندن اوتری اوکردیرز قاضی بیضاوینك ولعله من رموز الاوائل
دیدیکی رمزلردن مراد بودرکه اول ملکیندن بری روح وبری عقلدر کما قال بعض الفضلاء فی حاشیة البیضاوی
فی قوله ولعله من رموز الاوائل المراد باحد الملکین الروح الانسانی وبالملك الاخر العقل ووجه التعبیر بالملکین انهما
مصدران لکل خیر وبهبوطهما الی الارض نزولهما من عالم الانوار الی عالم الطبیعة وبالمرأة المسماة بالزهرة هی
النفس الامارة بالسوء وبتعشق الملکین بها ابتلاء الروح والعقل بالنفس الامارة بانهما انقادا لامرها بالشرور
وبکونهما محبوسین فی بئر بابل ابتلاء الروح والعقل بحب البدن الترابی وبکونهما معذبین فی البئر الی یوم القیامة

عبارة عن ابتلائهما بالكدرات البشرية الى الموت فانهما يتجرد ان عند خراب البدن فيعودان الى عالم الانوار
(مثنوی * میلها همچون سگان خفته اند * اندر ایشان خیر وشر بنهفته اند * چونکه قدرت نیست خفته این رده
همچو هیزمپارها وتن زده *) انسانك میل ومحبتلری فی المثل اویومش کلابلر کبیدر اول میللرده خیر وشر کزلنمشلردر
چونکم قدرت اولمیه بو وصف چکمش جماعت اویومشلردر آتشده اولان هیزمپاره کبی ابسم اولمش رده رانك فتحیله
صف چکمش وجماعت اولمش معناسنه درمصرع ثانیده پارها کرده تقدیرنده اولوب معنی هیزم کبی پاره پاره صالی
ویرمش وساکت اولمش دیمك دخی جائز اولور وتوضیح کلام وتحقیق مرام بو یله دیمك اولور سه البته قوت واقتدار اولمیجه
اختیار ثابت وظاهر اولمز زیرا فی المثل انسانك دورنده اولان میللر خفته اولان کلاب کبیدر او میللرك باطننده خیر
وشر مخفی وپوشیده اولمشدر چونکم قدرت واستطاعت اولمیه بو میللر واختیارلر جماعتی یاتمش واختفا ایتمشلردر
شول هیزمپاره کبی که آتشده یاتوب بی مدد اولدقده ساکت اولمشلر ومشتعل اولمقدن واحراق قیلمقدن فراغت قیلمشلر
وجه ثانی اوزره معنا بو میللر جماعتی قدرت ومدد اولمدیغی کبی یاتمشلر وسکوت ایتمشلردر شول هیزم کبی اپاغنی صالی
ویرمش ویاتوب سکوت ایلمش بوراده هیزمدن مراد مجرد بر پرده اوزانوب یاتن وساکت اولان هیزم اولور شول دمکه انی
قالدیروب قویه سن اندن قدرت ومدد بولور اندنصکره هر برشعله سی لسانه کلور ونیجه شیلری احراق قیلور کذلك
انسانك میللری دخی قوت وقدرت بولمزدن اول هیزم کبی اپاق صالی ویروب یاتمش وجامد اولوب سکوت اتمشدر هماندمکه
قوت وقدرت بوله آتش کبی یا نیجه کسه یه ضرر ویرر ویاخود نیجه کسه یه نفع وفائده ایرکورر (مثنوی) تا که مرداری
درآید درمیان * نفخ صور حرص کوبد بر سگان * چون دران کوچه خری مردار شد * صد سگ خفته بدان بیدار شد
تا که بر مردار خر اورتایه کله اول مرده وخفته اولان کلاب اوزره حرص صورینك نفخی اورر چونکم کوچه ده بر خر
مردار اولدی یعنی اول خرمردار سببیله نیجه یوز یاتمش کلاب بیدار اولدی خرمردار دن مراد بونده جیفهٔ دنیا اولور
وتقدیر کلام وتقدیر مرام بو یله دیمك اولور که تا کم دنیا جیفه لرندن بر مردار بو اهل دنیانك خفته اولان میللری نك
میاننه کله واول مرده اولان کلاب اوزره حرص وشره صورینك نفخی واوازی طقونور موتا یه صور اسرافیلك اوازی
ایریشوب حیات بولدقلری ومقبره لرندن قائم اولدقلری کبی اول مرده اولان سکلر حیات بولورلر واول جیفه نك اخذنه
اقدام قیلورلر چونکم اول محلده بر خر اوله وآنك لحوم وشحومی اول کلاب خفته یه میراث قاله نیجه یوز اویومش کلاب
اول سببله بیدار اولورلر واول جیفه یی یمکه اقدام ورغبت قیلورلر وبری برلریله نیجه عربده لر وخرلدیلر وغوغالرقوپاروب
اول جیفه دن اوتری جنك وجدل ایتمه کیدرلر * مثنوی * حرصهای رفته اندر کتم غیب * تاختن آورد سر بر زد
زجیب * مو بموی هر سگی دندان شده * وز برای حیله دم جنبان شده) کتم غیبه کتمش حرصلر جیبدن باش چقاروب
چاپوق کتوردی هر بر سکك اوزرنده اولان جمله مویی دندان اولمش وحیله دن اوتری کلب قویریغنی دپردیجی اولمش
یعنی شول دمکه کلاب دنیانك اوکنه اموال وارزاق دنیویه دن بر جیفه کله وبونلر آنك اکل وبلعنه رخصت وقدرت
بوله درزمان بونلرك کتم غیبه کیدن حرصلری یقالرندن باش یوقاروچقارلر وظهوره کلوب تك وپو ایلرلر مدد بونی
بر نیجه اکل وبلع ایلرز اوله دیو سویلرلر چونکم اول جیفه بونلرك اوکنه کله هر بر کلبك اوزرنده اولان جمیع قیللری اول
جیفه نك اکل وبلعندن اوتری دندان اولمش اولورلر وبری برلرینه کاه اولورکه جنك ایتیوب حیله وخدعه دن اوتری
قویروق صالرلر ونیجه دلسکولسکلر وتملقلر قیلرلر وتواضع وتملقدن مرادلری نیکنشوی اولدقلرندن دکادر بلکه مال
دنیانك اکل وبلعنه بر وسیله وحیله درکم انی اکل ایلمکه اول کلب اخر مانع اولمیه اینکله عربده وخرلدی قیلمیه (مثنوی)
نیم زیرش حیله بالاان غضب) چون ضعیف آتش که یابد او حطب * شعله شعله می رسد از لامکان * میرود دود لهب
تا آسمان *) اول کلبك آشاغی نصفی حیله ویوقاروتصفی غضبدر مثلا ضعیف آتش کبیکه او حطب بوله لامکان عالمندن
اکا شعله یتشور عاقبت دود لهب آسمانه دك کیدر یعنی کلبك اکل وشرب وبلع ایلمکده ایکی حالی وار در بریسی نصف
سفلیکه اول حیله وخدعه سی جانبندندرچون بر غدایی اکل ایلمکه قادر اولمیه جغنی بیلسه بو جانب سفلی ایله معامله
ایدوب قویریغن صالر وحیله لر وتملقلر ایلر وبریسی دخی نصف علوی جانبیدرکه اول غضبی حالیدرچون بر شیئی اخذ
ایلمکه قادر اوله جغنی بیلسه وبر آخر کسه انی منع قیلسه غضبه کلور ویلکانور مثلا شول بر ضعیف آتش کبی هیزم
بولدیجه قوت بولور ومشتعل اولور لامکان عالمندن اول آتشه دمبدم شعله لر ایریشور حتی بر مرتبه قوت بولورکه آنك
لهبنك دهانی آسمانه کیدر بوندن مقصود شول سك طبیعت اولان کسه نك آتش غضبی بعض شیئك بهانه سیله
شعله لنمسی وعالم لامکان آنك آتش غضبنی زیاده ایلمکه سبب ومدد ایرشمسی وعاقبت آنك نار غضبنك اثاری ظاهر
اولمسی وغلبه قیلمسی اولور (مثنوی) صد چنین سگ اندرین تن خفته اند * چون شکاری نیستشان بنهفته اند *

بوتنده يوز بونجلين كلاب اولومشلردر چونكم ظاهرده برشكاربوقدرانلر كزلو اولمشلردر يعنى بوتن انسانيده بوذكر اولنان كلاب صفتلرى كبى نيجه يوز صفات ذميمه پنهان اولمشلردر مثلا حرص وشهوت وحقد وحسد وبغض وعداوت وبونلرامثالى اولان كلاب صفتلرى بدن انسانيده اختفا قيلمشلردر چونكم بونلرى اظهار ايده جك برشئ برجانبدن ظهوره كله بونلردخى باش كوسترلر وظاهر اولورلر پس اهل سلوكه لازم اولان اولدركه قچن كنديدن برصفت ذميمه ظهوره كلسه آنك ازالهسنه سعى ايليه تاكم كندى باطننده كلاب صفتى بولميه (مثنوى) باچو بازانند ديده دوخته * درحجاب از عشق صيدى سوخته * تاكله برداری وبيند شكار * انكهان سازد طواف كوهسار * ياخود اول بدن انسانيده اولان ميللر كوزى ديكلمش بازلر كبيدر حجابده برصيدك عشقندن يانمشدر تاكم بازلك كلاهنى قالديره سن وشكارنى كوره باز اول زمان كوهسارى دوروطواف ايلر يعنى تن انسانيده اولان ميللر وحرصلر سكان خفته كبيدر وياخود بازان چشم دوخته كبيدر اول بازلر حجاب التنده برصيدك عشق ومحبتنده يانمشلر وساكن اولمشلردر تاكم كلاهى قالديره سن واول بازشكارنى كوره اول زمانده كوهسارى طواف ايلر واول شكارى صيد ايلمك ايچون سعى واقدام ايلر (مثنوى) شهوت رنجور ساكن مى بود * خاطر اوسوى صحت مى رود * چون ببيند نان وسيب وخربزه درمصاف ايدمزه وخوف بزه * رنجور ومريضك ميل وشهوتى ساكن اولور آنك خاطرى صحت طرفنه كيدر چون اول رنجور نان وسيب وخربزه كوره آنك اول كورديكى غدادن مزه سى وخوف بزه سى مصافه كلور بزه كناهه ديرلر بونده ضرر معناسنه استعمال اولنور يعنى برخسته مزاج اولان كمسه نك ميل وشهوتى ساكن اولور انجق آنك خاطرى صحت جانبنه كيدر وصحته ميل ايدر چونكم اول خسته مزاج اولان كمسه نان وسيب وقاون وقاربوز كوره انلرك لذتى وانلرك ضررى جنكه كلور خسته استركه اول يمكلردن حظ اله وتمتع قيله اما آنك ضررى خاطره سى انلرى اكل ايلمكه مانع اولور وينه اول غدالرك لذت مزه سى اول بزه وضرر خاطره سنى دفع قيلور * مثنوى * كربود صبار ديدن سود اوست * ان تهيج طبع سستش رانكوست * ورنباشد صبر پس ناديده به * تيردوراولى زمرد بى زره * اكر اول رنجور صبار ايسه اول طعامى كورمك اكا سود ونفعدر اول تهيج وتشوق آنك سست اولان طبيعتنه نكودر واكر رنجورك صبرى اولمسه پس اول طعامى كورممسى يكدر مثلا بى زره اولان مردن تيردور اولمق اوليدر تهيج تحرك وتشوق معنالرينه دريعنى اكر رنجور اولان كمسه مبالغه ايله صابر اولورسه طعامى كورمك اكا نفع وفائده اولور زيرا اول طعام جانبنه اولان تحرك وتشوق آنك سست وضعيف اولان طبيعتنه نيكو ونافع دركه اندن صبر قيلدقچه انى اكل ايلمكه مزاجنده برقوت واستعداد حاصل اولور اما انى اكل ايلسه كنديه ضرر اولور كه هنوز انى اكل ايلمكه مزاجنده قوت واستعداد يوقدر واكر طعامه صبرى اولمزسه مريض اولان كمسه طعامى كورممك اوليدر زيرا بى زره اولان كمسه دن تيرايراق اولمق اوليدر صبر پر سپر كبيدر ومشتهيات نفسانيه تيركبيدر مريض القلب اولان كمسه لره اكر صبر سپرلرى وار ايسه مشتهيات نفسانيه يى كورمك انلره نفع ويرر والا عظيم فساد وضرر ايركورر مريض القلب ومريض النفس اولان كمسه لره مشتهيات نفسانيه يى كورمكدن اولى برنسنه اولمز (جواب كفتن طاوس ان سائل را) (م ى) چون زكريه فارغ آمد كفت رو * كه تورنك وبوى راهستى كرو) ان نمى بينى كه هرسو صدبلا) سوى من آيدپى اين بالها * چونكم طاوس كريه دن فارغ كلدى اول سائله ديدى يورى زيرا سن رنك وبويه مرهون سن وانى كورمزميسنكه هرجانبدن يوز بلا بنم جانبمه كلور بوقنادلرمدن اوترى مراد بونده شول طريقت باغنك طاوسلرى اولور كه صورت ظاهرده اولان زينتلرنى ترك ايدوب كنديلرينى خوروبى اعتبار ايدرلر قچن بونلره برسائل سن بوظاهرده اولان زينت ورنكى نيچون ازاله وترك ايلرسن ديسه لر بونلرا كا ديرلر كه سن همان رنك وبويه اسير ومقيدسن انى كورمزميسنكه حسودلرك حسدى وسوء نظر صاحبلرينك چشم بدى وبونلردن غيرى نيجه بلاى صورى ومعنوى بوظاهرده اولان بالمدن ومالمدن وحسن حالمدن اوترى كلمزمى پس هرنه كه بلايه وسوء قضايه سبب اوله آنك تركى اولى اولور (م ى) اى بسا صيادبى رحمت مدام * بهراين پرها نهد هرسوم دام * اى نيجه صيادبى مرحمت دائما بنم جانبمه قوربو بنم قنادلرمدن اوترى دام (مثنوى) چند تيراندازبهر بالها) تيرسوى من كشد اندرهوا) نيجه تيرانداز بنم قنادلرمدن اوترى هوادن بنم جانبمه تيرچكر يعنى بن هواده ايكن ومرتبه بالاده ايكن بنم جانبمه تيرچكوب آتر * مثنوى * چون ندارم زور ضبط خويشتن * زين قضا وزين بلا وزين فتن * چونكم كنديمى ضبط ايلمكه قوت طوتمزم بوقضادن وبوبلادن وبوفتنه لردن (مثنوى) آن به آيد كه شوم زشت وكريه * تابوم ايمن درين كهسار وتيه * پس بكا اول يك كلوركه زشت وكريه اولهم تاكه بوكهسار وتيهده الام وفتندن امين اولهم بوجله عبادت اولورطاوس باغ طريقت اولان سالكلرك ترك زينت صورى ايلملرندن زيرا بونلره زينت صوريه ايله مزين اولمق ورسم وصورتله ترسم وتزين قيلمق ظاهرا وباطنا نيجه

بلا وفتنه دن خالی اولمز چونکه بونلر بو ضرری رسم وصورتده مشاهده ایلدیلر پس آنی ترك ایلیوب بلادن امین
اولدیلر (مثنوی) این سلاح عجب من شد ای فتا * عجب آرد معجبانرا صد بلا * ای فتی بو بنم عجب وکبریملك سلاحی
اولدی عجب ایسه معجب اولنلره صد بلا کتورر عجب نفسینی بکنمکه دیرلر معجب فتح جیمله عجب صاحبی دیمکدر یعنی
تارك دنیا اولان وزینت قیلان طاوسان باغ طریقت دیرلرکه ای فتی بو هنر ومال وجاه وزینت وزیوریمز عجب وکبریمه
سلاح وآلت اولدی عجب ایسه معجب اولنلره نیجه یوز بلالر کتوررکه صفت مهلکه دندر نته کم پیغمبر علیه السلام
حضرتلری بیورمشلردر ثلاث مهلكات شح مطاع وهوی متبع واعجاب المرء بنفسه عجب اکبر ذنوب واقبح عیوب
اولدیغنه نیجه احادیث شریفه واقع اولمشدر ابراده حاجت یوقدر (دربیان آنکه هنرها وزیرکیها ومال دنیا همچون
پرهای طاوس عدو جانست (مثنوی) بس هنر آمد هلاکت خام را) کز پی دانه نبیند دام را) آختیار آنرا نکو باشد که او
مالك خود باشد اندر اتقوا * چوق هنر وعلم ومعرفت وحرفت وصنعت خام اولان کمسه لره هلاکت کلدی وسبب عذاب
ونقمت اولدی زیرا اول خام وناپخته دانه دن اوتری دامی کورمز یعنی هنرینك لذتندن واندن حاصل اولان نفعندن
اوتری اول هنرك صوری ومعنوی مضرتی جانبنه نظر ایلمز اختیار او کمسنه خوب نافعدر که او اتقوا امرنده کندینه
مالك اوله یعنی اختیار که لازمهٔ قدرت واستطاعتدر اول کمسنه لایق ونیکو اولورکه اول کمسه کندی نفسنه اتقوا امرنه
امتثال ایلمکده مالك اوله که حق تبارك وتعالی قرآن عظیمده نیجه مواضعه ده اتقوا الله دیو عبادینه امر ایلدی کما قال
تعالی (واتقوا الله ان الله بما تعملون خبیر) وقال ایضا واتقوا یوما لا تجزی نفس عن نفس شيأ) ودخی بوکه معادل
ایت کریمه چوق واقع اولمشدر (مثنوی) چون نباشد حفظ وتقوی زینهار * دور کن آلت بینداز اختیار * چونکم
سنده حفظ وتقوی اولمیه زینهار آلتی دور ایله اختیاری آت یعنی چونکم سنك نفسکی معاصیدن حفظ ایلمکلك
وحرامدن پرهیز قیلمقلغك اولمیه زینهار آلت حرام وسبب اثم اولان مال وجاهی وقدرت ودستکاهی کندکدن بعید
ایله تا اختیار مرتبه سندن خلاص اوله سن واناك مضرت وشرندن نجات بوله سن (مثنوی) جلوه کاه واختیارم
آن پرست * برکنم پررا که در قصد سرست * بنم جلوه کاه واختیارم بو پردر پس پری قوپاریرمکه باشك قصدنده در
یعنی بو دنیانك مال وزینتنك مضرتنی بیلان عاقل بویله دیرکه چونکم بنم جلوه مه واختیارمه سبب بو پر طاوس کبی
اولان مال ومنصبدر پس بو پرونقش کبی اولان مال ومنصبی کندمدن ازاله ایدرمکه اول صورتا ومعنا بنم باشمه
قصد ایدیجی دشمندر * مثنوی * نیست انکارد پرخود را صبور * تا پرش درنفکند در شر وشور * صبور اولان کمسه
کندی بالنی یعنی جاه ومالنی یوق ظن ایلر تا کم آنك پروبالی اولان جاه ومالی انی شر وشوره براقمز * مثنوی * پس زیانش
نیست پرکو بر بکن * کر رسد تیری به پیش آرد مجن * پس اول صبوره پری زیان دکلدر اکا پریکی قوپرمه دی زیرا اکر
اکا بر تیریته اوکنه سپر کتوررمجن کسر میم ایله جنه معناسنه دریعنی دنیادن صبور اولان وپرهیز قیلان کمسه
کندی مال وجاهنی وقدرت ودستکاهنی یوق یرنده طوتار حتی آنك پروبالی کبی اولان ملك ومالی انی شر وفتنه یه براقمز
پس بویله کمسنه یه ملك ومال زیان ایلمزا کاملك ومالی ترك ایله دیمه زیرا اکر آنك اوکنه بر تیر بلا کلسه ویاخود سهام
خواطر شیطانی ظاهر اولسه صبر وتقواسنی اکا سپر ایدر واناك شر وشورندن خلاص اولور * مثنوی * لیك بر من
پر زیاد شمنیست) چونکه از جلوه کری صبریم نیست) لیکن پر زیاده بکا بر قوی دشمندر چونکه جلوه کرلکدن بنم صبرم
یوقدر یعنی بو مال وجاهك وزینت ودستکاهك مضرتن انصاف ایلین وکندینك اول مال ومنصبه من حیث الحقیقة
مستحق اولمدیغنی بیلان ودینی دنیاسندن اوسون کمسنه بویله دیرکه بکا بنم مالم وزینتم دشمندر چونکم بنم بونلرله
افتخار ایلمکدن وعجب وغرورندن صبرم اولمیه دیر * مری * کر بدی صبر وحفاظم راهبر * بر فزودی زاختیارم کروفر)
اکر بکا صبر وحفاظ دلیل ورهبر اولیدی اختیاردن بکا کروفر زیاده اولوردی یعنی اکر بکا حرامدن صبر ایلمك ومشتهیات
نفسانیه دن نفسمی حفظ وحمایت قیلمق دلیل وپیشوا اولیدی بنم اختیار واقتدارمدن وکاروکردارمدن دین وطریقتده
کروفرم زیاده اولوردی ونیجه روحانی ذوقلر وحالتلر ظهوره کاوردی چونکم بنم صبر وحفاظم یوقدر بکا بو قدرت
ونعمتدن بودین وطریقتده اصلا کروفر حاصل اولمزدی دیر * مثنوی * همچو طفلم یا چو مست اندر فتن * نیست لایق
تیغ اندر دست من * اما فتنه لرده بن طفل کبی ام یاخود مست ولا یعقل کبی ام پس بنم الده تیغ لایق دکلدر یعنی اهل
دنیانك عاقل ومنصف ودنیانك قباحتلرین بیلان کمسه لر بویله دیرلرکه بو دنیانك مال ومنصبی تیغ بران کبیدر بز ایسك
اطفال ومستان کبی یز پس بزم الزده بو لایق دکلدر دیوب ترك ایدرلر وزهد وصلاح طریقنه کیدرلر * مثنوی *
کر مرا عقلی بدی ومنزجر * تیغ اندر دست من بودی ظفر * عقل باید نور ده چون آفتاب * تا زند تیغی که نبود جز صواب
اکر بکا بر عقل اولیدی وحرامدن انزجارم اولیدی اول زمان تیغ بنم الده سبب ظفر اولوردی افتاب کبی نورویریجی عقل

کزکدر تا بر تیغ اورزه که صوابدن غیری اولمیه منزجر بونده انزجار معناسنه در واسم فاعل صیغه سی اورزه اسم مفعول
صیغه سی اورزه دخی قرأت اولنمق جائزدر اکر اسم فاعل صیغه سی اورزه اوقنورسه ظفر اکا قافیه دن اوتری کسر فا ایله
اوقنور و بو بیتلرا کرچه طاوس لسانندندر لیکن اهل دنیادن عاقل و منصف اولوب دنیانک قباحتنی بیلان و انی ترک
ایلین طریق اخرته سالک اولان کسنه نک لساننده حقیقت حالی و مضرت جاه و مالی بیان اولور خلاصهٔ کلام انلر
لساننده بویله دیمک اولورکه اکربنم بر کامل عقلم اولیدی و دنیانک متاعندن انزجارم و اجتنابم اولیدی تیغ کبی
اولان متاع دنیا بنم الده بکا آلات ظفر و سبب نصرت اولیدی مال و منصب صاحبی اولان و دنیا امورینه قاریشن
کسنه لره آفتاب کبی نور و بریجی بر عقل و ادراک کرکدرکه تا مال دنیایی بر یره خرج ایلیه که صوابدن غیری اولمیه وای اول
کسنه نک حالنه که آنک نورده بر عقلی اولمیه اول کسنه مال و منصبی صوابه خرج ایلمز بلکه معاصی و خطایه خرج
ایلر و عاقبت عذابه و عقابه مستحق اولور * مثنوی * چون ندارم عقل تابان و صلاح * پس چرا در چاه نندازم سلاح
چونکیم بن عقل تابان و صلاح طوتمزم پس سلاحی نیچون چاهه اتمیم یعنی چونکیم عقل و ادراکم و تقوا و صلاحم اولمیه
پس مانند سلاح اولان مال و جاهی چاه عدمه نیچون اتمیم * مثنوی * در چه اندازم کنون تیغ و مجن * کین سلاح
خصم من خواهد شدن * شمدی تیغ و سپری چاهه اترم زیرا بو تیغ و سپربنم خصمک سلاحی اولمق استر خصمدن مراد
نفس و هوا و شیطاندر اولورا کر عقل کامل اولمزسه و تقوی و صلاح بر کسنه ده موجود اولمزسه آنک النده اولان مال
و دولتی اکا دوشمن اولان نفس و شیطانه آلت اولور (مثنوی) چون ندارم زور و یاری و سند * تیغم او بستاند و برمن
زند * چونکیم بن زور و یار و سند طوتمزم تیغی اول دشمن آلور دخی بکا اورر یعنی چونکیم بکا قوت عقل و معاونت
الهی ده یرمیستند و معتمد اولان مرشد ربانی اولمیه نفس و شیطان تیغی آلوب بکا ضرر ایلر و بنی انکله هلاک ایلر
مثنوی * رغم این نفس قبیحه خوی را * کو نپوشد رو خراشم روی را * تا شود کم این جمال و این کمال * چون نماند رو
کم افتم در وبال * بو قبیح خویلو نفسک رغمنه که اول نفس یوزنی اورتمز پس آنک یوزنی طرملرم تا اول طرملامق سببیله
بو جمال و کمال کم اوله چونکیم روی خوب قالمیه وباله دوشمزم کندی نفسنی شول فاجره عورته تشبیه ایلرکه اول
نامحرمدن اجتناب اتمیه و یوزا ورتمیه بلکه نامحرم اولنلره یوزین بره یوب عرض جمال ایلیه و کندیسی دخی اکا مایل
اولوب علاقه ایلدیکندن انی تطلیقه قادر اولمیه ولیکن انی اغیار و نامحرمه زشت و قبیح کوسترمکدن اوتری یوزنی
طرملایوب مجروح ایلیه اکر اول نامحرمدن اجتناب ایلمزسه بو واسطه ایله باری نامحرملر اندن ایلیه لرتنه کم دیر بو بد
خوی و بی ادب و بی حیا اولان نفسک کورلکنه و اهانتنه که اول نقشمزن فاجره کبی خلقه یوز کوسترمکدن و تباهی
و تفاخر قیلمقدن یوزنی اتقا و پرهیز ایلمز آنک ظاهرنی خراب ایلرم و فقر و فاقه ایله مجروح اولمش یوز کبی خلقک نظری
قتنده مستکره و نامقبول قیلورم تا آنک بو جمال و کمالی ناقص اوله چونکیم آنک یوزنده و ظاهرنده ملاحت و لطافت
قالمیه خلق انکله مخالطه و معامله ایلمکه رغبت قیلمزوبن دخی وباله دوشمزم و آنک فتنه و شرندن خلاص اولورم (مثنوی)
چون بدین نیت خراشم بزه نیست * که برخم این روی را پوشید نیست * کر دلم خوی ستیری داشتی * روی خوبم جز صفا
نفراشتی * چونکیم آنک یوزنی بو نیتله طرملرم بکا کناه یوقدر زیرا زخم سببیله بو یوزی اورتمک لازمدر اکربنم قلبم
مستورلق خوین طوتیدی بنم روی خوبم صفا و اطافتدن غیری اشکاره و بلند ایلمزدی بزه کناهه دیرلر بونده وزن
ایچون تشدید ایله اوقنور و بو بیتلر اول سائلک مقدما وجه ظاهرنی نیچون یرتارسن حق تعالینک نعمتنک قدرنی بیلمدک
کناهه دردیدیکنه جواب اولور یعنی دیرکه چونکیم بن صورت ظاهره یی شو نیتله خراب ایلیم خطا و کناه اولمز مراد
بو نعمت و مال و جاه و زینت انسانک صورت ظاهره سنک زینت و زیوری کبیدر فی الحقیقه الله تعالینک نعمتیدر
اکر بر کسنه بو نعمتک قدرنی بیلمسه و ناز و استغنا جهتندن بونی تحقیر ایدوب کندیدن طرد و طرح ایلسه کناهکار
اولور اما بونلرک کندی دیننه ورو حنه ضرر اولدیغنی بیلسه و دینی صیانت ایلمک نیتیله اول نعمت و زینتی کندیدن
ازاله ایدوب ترک ایلسه اکا کناه اولمز پس لازمدرکه بو صورت ظاهره ده اولان مال و جاهی و شهرت و دستکاهی ترک
ایلمک وجهیله خلقک عیونندن ستر اولنه و اخفا قیلنه تا کم مضرت صوری و معنویدن امین اولنه اکربنم قلبم عفت
و صلاح خوینی طوتیدی بنم خوب اولان یوزم و محبوب اولان خویم ذوق و صفادن غیری بر نسنه یی بلند و عالی قیلمزدی
چونکیم قلبم مستورلق خوینی طوتمدی بنم روی خوبم کدورتلر و کثافتلر اظهار ایلدی * مثنوی * چون ندیدم زور و
فرهنگ و صلاح * خصم دیدم زور بشکستم سلاح * تا نکردد تیغ من اورا کمال * تا نکردد خنجرم بر من وبال * چونکیم
وجودمده قوت و فرهنگ و صلاح کورمدم خصم کوردم فوری سلاحی قیردم تا که بنم تیغم اکا کمال اولمیه تا کم بنم
اوزریمه وبال اولمیه یعنی چونکیم کندمده قوت عقل و تقوی و صلاح کورمدم نفس و شیطانی کندیمه عظیم خصم

قوی کوردم پس سلاح کبی اولان مال وجاهی وزینت ودستگاهی صیوب ترك ایلدم تا خصمه آلت اولمیه تا کم بنم تیغم
اول خصمه کمال اولمیه تا کم بنم مال ومنصبم بکا وبال اولمیه وعدو بکا بو واسطه ایله غلبه قیلمیه * مثنوی *
میکریزم تا رکم جنبان بود * کی فرار از خویشتن آسان بود * انکه از غیری بود اورا فرار * چون ازو ببرید کیرد او قرار *
بو ظاهرده اولان ملك ومالدن قاچرم تا وجودمده بر طمر حرکت ایلیه لیکن کشی به کندیسندن فرار قچن اسان اولور
اول کسه که اکا برغیریدن فرار اوله چونکم اندن منقطع اوله اول کسه قرار طوتر یعنی بن ظاهرده اولان ملك ومالدن
وریاست ودولتدن فرار ایلرم مادامکه وجودمده طاقتم واردر نیم بولذت صوریدن ومتاع دنیویدن فرار ایلرم لیکن کشی
کندی نفسندن فرار ایلمك نچن آسان اولور نفسك مشتهیاتندن ومحبوباتندن ومألوفاتندن فرار ایلمك برکسه کندی
نفسندن فرار ایلمك کبیدر پس کندی نفسندن فرار ایلمك ایسه بغایت صعب وعسیردر اول کسنك که برغیری دشمندن
فراری اوله چونکم اول دشمندن منقطع اوله ومباعدت قیله قرار بولور وآسوده اولور (مثنوی) من که خصمم هم منم اندر
کریز * تا ابد کار من امد خیزخیز * نی بهندست این ونی در ختن * انکه خصم اوست سایهٔ خویشتن * بن که بنم
خصمم ام هم بن قچمقده یم تا ابد بنم ایشم خیزخیز کلدی نه هندده ونه ختنده ایمندر اول کسه که کندینك سایه سی
خصم ودشمندر یعنی بنکه کندی نفسمك خصمی یم هم بن کندی نفسمك شرندن فرار ایلمکده یم پس ابده دك بنم کارم
کندی کندیمه قالق بومرتبه ده طورمه نفس امارهسنی هلاك ایلردیمکدر والحاصل هرنه مرتبه ومنزله وارسم انده
نفسمدن ایمن اولمزم نه هندده ونه ختنده ایمندر شول کسه که آنك خصمی کندی کولکه سی اوله پس برکسه نك کندی
نفسی روحنه عدولرك عدوسی اوله اول کسه نیجه ایمن اولور کما قال علیه السلام اعدی عدولك نفسك التی بین جنبیك
مکر که همیشه الله تبارك وتعالی یه اللهم انی اعوذ بك من شر نفسی دیو دعا ایلیه وهر زمان صلاح وتقوای کندی یه
سپر قیله وکندی قیدندن قچوب فناشرابنی ایچه (درصفت آن بیخودان که از شر خود وهنر خود ایمن شده اند که فانی اند
دربقای حق هم چون ستارکان که فانی اند روز در نور آفتاب وفانی را خوف آفت وخطر نباشد) بو سرخ شریف اول
بیخودلرك صفتی بیانندهدر که کندیلرك شرندن وکندیلرك هنرندن امین اولمشلردر زیرا حقك بقاسنده فانیلردر شول
ستارهلر کبی که کوندز آفتابك نورندن فانیلردر وفانی یه آفت وخطر خوفی اولمز کما قال تعالی (الا ان اولیاء الله لا خوف
علیهم ولاهم یحزنون (م ی) چون فناش از فقر پیرایه شود * او محمدوار بی سایه شود) فقر وفخری را فنا پیرایه شد * چون
زبانهٔ شمع او بی سایه شد) چونکم اول بیخود اولان کمسنیه فنا وفقردن پیرایه اوله اول کسه حضرت محمد علیه السلام
کبی بی سایه اولور فقر وفخری یه فنا پیرایه وزینت اولدی لاجرم اول کسه زبانهٔ شمع کبی بی سایه اولدی فخریده یا متکلم
یاسی اولمیوب نسبت ایچون اولوب یعنی فخره منسوب اولان فقر ایچون فنا پیرایه اولدی دیمك دخی جائزدر حضرت
حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك الفقر فخری وبه افتخر بیوردقلری بو فقر صوری یه اشارت دکلدر بلکه مابه
الافتخار اولان فقر اصل فقر معنویدر که اول فقر بیخود اولمقدن ووجود موهومی فانی قیلمقدن عبارت قیلورکما قال شیخ
الاسلام الفقر البرأة من رؤیة الملك وفقرك پس تحقیق کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولور که چونکم بر بیخود اولان کسه یه
فقر حقیقیدن فانی فی الله اولمق پیرایه وزینت اوله اول بیخود وجود موهومی وظلی قیدندن خلاص اولوب حضرت
محمد علیه السلام کبی بی سایه اولور اول حضرت صلی الله علیه وسلم ظاهرا وباطنا نور محض اولدقلرندن سایهلری
زمینه دوشمزدی که بی سایه ایدیلر کذلك اول حضرتك فقرینه کما لیله وارث اولان بیخود دخی بر مرتبه فانی اولور که آنك
صورت ظاهرهسنده غیری بر وجودی قالمز وباطنی بالکلیه فانی اولوب آنك معنوی ظل وظلمتی اولمز حضرت پیغمبر
علیه السلامك فخر ایلدیکی فقر ایچون فنای وجود موهومی پیرایه اولدیکه اصل اول فقر حقیقینك زینتی فنا فی الله
اولمقدر چونکم بر فقیر وبیخود فانی فی الله اوله ووجود موهومی وظلی قیدندن نجات بوله شمعك زبانه وشعلهسی کبی بی
سایه اولور یعنی عاقبت ظل وظلمت اولان وجود مجازیدن نجات بولور ونور محض اولور * مثنوی * شمع جمله شد زبانه
پا وسر * سایه را نبود بکرد او کذر * موم از خویش وز سایه در کریخت * در شعاع از بهر او که شمع ریخت) بو روشندر که
شمع باشدن اباغه جمله زبانه اولدی سایهنك آنك اطرافنه کذر ایلمسی اولمز موم کندیسندن وسایهدن قاچدی شعاعه
اندن اوتریکه شمعی دوکدی توضیح معنی وتحقیق نحوی بودرکه مثلا برشمعکه سرتاپا زبانه وشعله اوله سایه انك
اطرافنه کذر ایلمسی ومرور قیلمسی اولمز زیرا نورله سایه ضدلردن ایسه بریرده جمع اولمزلر فی المثل موم باشغله
کندیسندن وسایهسندن شعاعه قاچدی اول کسهدن اوتریکه اول شمعی دوکدی ووجوده کتوردی یعنی موم شمعی
دوکن مومجینك رضاسندن اوتری نور وشعاعه قاچوب کندیسنی وسایهسنی افنا ایلدی کذلك بر سالك وعاشق
نار عشقله بر مرتبه یانر که محض انور وشعله قالور من بعد بشریت سایهسنك آنك اطرافنه کذر ایلمسی اولمز بو موم کبی

اولان عاشق کندی نفسندن ووجود ظلمیسندن شعاع حقه ونور وجود مطلقه قاچوب التجا ایدرآنك رضا ومراددن
اوتریکه کندویی خلق وایجاد ایلدی شمع ریخت لفظنده ریخت متعدیدر ومعنیسی شول کسه نك رضاسی ومرادی
ایچونکه اوشمعی دوکدی دیمك اولور وشمعی دوکندن مراد موجیدر وبو محلده برسبیل کنایه خدای تعالی مراد اولور
ولیکن شمعی بو معنایه واقف اوله میوب سهو ایلشدر کذلك جان عالم دخی شمعی یه تقلید ایلمشدر (مثنوی) کفت من بهر
فنا یت ریختم * کفت من هم در فنا بکریختم * شمع چون درنار شد کلی فنا * نه اثر بینی زشمع ونی ضیا * شمعه یعنی مومه
دیدیکه بن سنی فنادن اوتری دوکدم موم دخی لسان حال الله موجی یه دیدیکه بن هم فنایه قاچدم شمع چونکم نارده کلی
فنا اولدی اول زمان شمعدن نه اثر ونه ضیا کورورسن شمعی یزدن مراد خدای تعالی حضرتلری ایدوکنی بیلدکسه وشمعدن
مراد عاشقك وجودی ایدوکنه یقین حاصل قیلدکسه تقدیر کلام بویله دیمك اولور که الله تبارك وتعالی کندینك
نورندن فانی اولان عاشقنه دیر بن سنی فانی اولمقدن اوتری خلق ایلدم اول موم کبی اولان عاشق دخی لسان حال الله اول
حضرته دیر بنده دخی فنایه قاچدم ووجودمی محو ومضمحل ایلدم عاشقك شمع کبی اولان وجودی چونکم نار تجلی ء
الهیده بالکلیه محو وفانی فی الله اولدی وفانی فی الله مرتبه سنی بولوب اندن تا قالمدی اول وقتده عاشقك شمع کبی اولان
وجودندن نه اثر کورورسن ونه ضیا کورورسن که جانبینك اثر وضیاسی اولمزا کر اول حینده اندن بر اثر ظهور ایلسه اول
اثر خدادر اول عاشق اکا انجق بر آلت واقع اولمشدر * مثنوی * هست اندر دفع ظلمت آشکار * آتش صورت بمومی
پایدار (بر خلاف موم شمع جسم کان) تا شود کم کردد افزون نور جان) دفع ظلمت ایلمکده اشکاره آتش صورت بر مومله
پایدار اولدی هست کلمه سی مصرع ثانیده اولان پایدار لفظنه مصروف اولور جسم شمعی مومك خلافی اوزره که اول
جسم شمعی تا کم اول نور جان افزون اولور یعنی صوری اولان ظلمتی دفع ایلمکده ظاهر وآشکار صورتده اولان آتش
بر مومله پایدار اولور اما عاشقلرك شمع جسمی ظاهرده اولان مومك خلافی اوزره دردر زیرا که اول شمع جسم تا نار عشقله
کم وناقص اوله جان نوری زیاده اولور وکمال بولور وجسم شمعی زائل وفانی اولدقدنصکره نور جان دائم وباقی قالور اما موم
ظاهر بونك کبی دکلدر زیرا آنك نوری اول مومله قائمدر چونکم موم فانی اوله نوری دخی معا فانی اولور (مثنوی) این
شعاع باقی وان فانیست) شمع جانرا شعله ربانیست) این شعاع باقی آمد مفترض * نی شعاع شمع فانی عرض * بو شعاع
باقیدر واول فانیدر جان شمعنك شعله سی ربانیدر بو باقی شعاع مفترض کلدی ولازم اولدی عرض اولان فانی شمعنك
شعاعی مفترض ولازم دکل یعنی بو نور جان باقیدر ونور شمع صوری فانیدر جان شمعنك شعله سی الهی وربانیدر بو باقی
اولان شعاع جان انسان اوزره فرض اولندی ولازم وواجب کلدیکه انسان نور جانله انساندر اکر نور جان اولمسه
صورتا انسان معنا حیوان اولور انکیچون نور جان انسان اوزره مفترض اولدی اما فانی وعرض اولان شمعك شعاعی
انسان اوزره مفترض دکلدر * مثنوی * آن زبانهٔ نار چله نور بود * شمع فانی سایه ازوی دور بود * اول زبانهٔ نار جمله نور
اولدی شمع فانی سایه اندن دور اولدی بو بیت نور جانه مثال اولمق طریقیله دیلمشدر مجرد شمع صورینك حالی بیان
دکلدر یعنی مثلا شمع جان بشریتله مقید ایکن زبانهٔ نار ایدی چونکم جسمیت آتش عشقله فانی اولدی اول زبانهٔ نار کبی
اولان جان جمله نور ربانی اولدی شمع جسمانیت فانی اولدی سایهٔ وجود اندن دور اولدی نور محض قالدی شمع مضاف
اولیوب شمع فانی بود تقدیرنده اولور * مثنوی * ابر را سایه بیفتد بر زمین * ماه را سایه نباشد همنشین * بیخودی
بی ابریست ای نیك خواه * باشی اندر بیخودی چون قرص ماه * مثلا ابرك سایه سی زمین اوزره دوشر اما ماهه سایه
مقارن وهمنشین اولمزای نیك خواه بیخودلق فی المثل ابرسزلکدر پس بیخودلقده قرص ماه کبی اولورسن ابردن
مراد بونده ابر بشریتدر وماهدن مراد ماه روحانیتدر وبیخودلق قیود بشریتدن آزاد اولوب کندویی کالمیت بین یدی
الغسال دست ارادتی حقه تسلیم قیلمقدر وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که سحاب مشابهسنده اولان وجود بشریتك
بو زمین اوزره ظلمت وکثافتی وکدورت وثقلتی واقع اولور اما ماه روحك وروح مرتبه سن بولان وکثافت بشریتدن
خلاص اولان صاحب فتوحك اولمز وسایهٔ جسمانیت وظلمت نفسانیت صاحبیله همنشین اولمز وا کا مقارنت قیلمزای
خیر وسعادت ایلچی کمسه بونی بویله بیلکه بی خود اولمق فی المثل بی سحاب وبی حجاب اولمق دکلیدر بیخودلق
عالمنده قرص ماه کبی اولورسن اما با خود اولسه ك سحابله محتجب اولمش اولورسن پس بیخود وفانی اولمغه سعی ایله تا کم
حجاب بشریتدن وسحاب انانیتدن بالکلیه بری اوله سن * مثنوی * باز چون ابری بیاید رانده * رفت نور از مه خیالی
مانده * از حجاب ابر نورش شد ضعیف * کم زماه نو شد آن بدر شریف) چونکم سورلمش برابر کله کیر وماهدن نور کیدی
بر خیال قالمش نورکیدی ماهدن بر خیال قالدی دیمك دخی جائزدر ابرك حجابندن دخی اول ماهك نوری ضعیف
اولدی اول بدر شریف ماه نودن کم وناقص اولدی یعنی چونکم اول سورلمش ورفع قیلنمش سحاب بشریت وحجاب

نفسانیتدن برحجاب کاه وسحاب کبی برضعیف ماه روحك وجهنه پرده وحائل اوله ماه روحدن نور کید وواندن
درون دلده برخیال قالور ابرکبی اولان بشریت حجابندن ونفسانیت نقابندن اول ماه روحك نوری ضعیف اولور اول
بدر شریف ماه نودن دخی کم اولور یعنی ضعیف اولور نفسانیت برمرتبه غلبه قیلور روحك نورنه حائل اولورکه روح
شریفك نورنه ضعف کلور رودرونی ظلمات جهل وغفلت کدورت ووهم شبهت احاطه قیلور پس قیود بشریته مبتلا
اولوب سجن طبیعتده قالور * مثنوی * مه خیالی می نماید زابر وکرد * ابر وتن مارا خیال اندیش کرد * لطف مه
بنکر که این هم لطف اوست * که بکفت ابر ها مارا عدوست * ماه ابر وغباردن برخیال کبی کورینور ابر وتن بزی
خیال اندیش ایلدی ماهك لطفنی کور که بو هم آنك لطفیدر که ماه دیدی ابرلر بزه عدودر ماهدن مراد خدای تعالی
اولمق وروح الهی اولمق دخی جائزدر ابرهادن مراد اسباب صوری واوصاف نفسانی وحجبات ظلمانیدر وتقدیر کلام
بودر سحاب وغباردن ماه برخیال کبی کورینور کذلك بوتن سحابی بزی خیال اندیش ایدیجی قیلدی
ماه حقیقته بر وجهله پرده وحجاب اولدیکه انی کوره مکه وجمال وکمالنه نظرا ایده کورمکه قادر اولمزا زلدق اول
ماه حقیقینك لطف وکرمنه نظر ایله بو هم آنك لطف وکرمیدرکه بیوردی بو ابرلر کبی اولان صفات نفسانیه وتعلقات
جسمانیه بزه عدودر که نقدر مشتهیات نفسانیه واوصاف جسمانیه وعوایق صوریه ومعنویه وار ایسه حق تعالینك
وآنك نبیلرینك وولیلرینك مبغوضیدر وابرلر کبی اولان اوصاف نفسانیه بزم عدومزدر بیورمسی غایت لطفندندر که
حقیقتده اول اصل بزم دشمنمزدر انکچونکه بزی آنك جمالی مشاهده سندن عوق ومنع ایلر پس حق تعالی استرکه اول
بنده آنك جمالنه حائل اولان صفتلری کندی نفسندن قلع وقمع ایلیه تا اکا برحائل قالمیه * مثنوی * مه فراغت دارد
از ابر وغبار * برفراز چرخ دارد مه مدار * ابر مارا شد عدو وخصم جان * که کند مه را ز چشم ما نهان * ابر وغباردن
ماه فراغت واستغنا طوتار زیرا ماه فراز چرخ اوزره مدار طوتار سحاب بزه عدو وخصم جان اولدی زیرا ماهی بزه
چشممزدن نهان ایلر یعنی ماه حقیقت بزه مانع وپرده اولان حجاب نفسانیه دن فراغت واستغنا طوتر اول ماه
حقیقی چرخ معنوینك مرتبه سی اوزره سیر وظهور طوتار اول بر بشریت وحجاب نفسانیه بزه عدو اولدی وجانمزه
خصم اولدی اول جهتدنکه ماه حقیقتك مشاهده سی بزم دیدۀ دلمزدن نهان طوتار پس حد ذاتنده اول ابرکبی
اولان صفات نفسانیه بزه نسبت حجاب اولور وحق تعالی حضرتلری اندن منزه ومقدس اولور (مثنوی) حور را این
پرده زالی میکند * بدر را کم از هلالی میکند * ماه مارا در کنار عز نشاند * دشمن مارا عدوی خویش خواند * بو پرده
حوری بی برزال ایلر بدرا نوری برهلالدن کم وناقص ایلر ماه بزی عزت کنارنده اوتورتدی بزم دشمنمزی کندی
عدوسی اوقودی یعنی جنت حوریلری کبی اولان معنوی محبوبلری بو پردۀ نفسانی واغراض جسمانی بر عجوز کبی
زشت وقبیح کوستر بدرا نورکبی اولان اصحاب کمالی برهلالدن ناقص کوستر اول ماه حقیقی کمال لطفندن بزی عزته
مرتبه سنده اوتورتدی شو وجهله که بزه متعلق اولان دشمنی کندی یه دشمن اوقودی حال بوکه اصلا من حیث الحقیقه
آنك بر دشمنی یوقدر * م ی * تاب ابر وآب او خود زین مهست * هر که مه خواند ابر را پس کمرهست * کرچه ابرك لطافت
وآبی خود بو ماهدندر آب بونده لطافت وطراوت معناسنه اولورا کرآب کندی معناسنه اولسه ابردن اولان آب ماه
صوریدن اولمق لازم کلور بو ایسه مستبعددر پس آب بونده لطافت وطراوت معناسنه اولمق اولیدر هر شول کسه که
سحابده اولان نورانیتی کوروب سحابدن ماهی تمیز ایلمیوب اکا ماه دیسه کمراهدر اکرچه اول سحاب ماهك
همرنکیدر رود ولته منسوبدر ولیکن ابرك وجودنده اولان ماهك نوری عاریتیدر یعنی بو ابرکبی اولان مصنوعاتك
وجودنده اولان رونق ولطافت بو ماه حقیقینك پرتوندن وآثار تجلیسندندر پس شول کسنه لرکه بو مصنوعاتك
وجودنده انوار وآثار حقی کوردیلر وصانعی مصنوعدن فرق ایلمیوب ومخلوقی خالقدن تمیز قیلمیوب بو جمله یه همه اوست
دیدیلر ومرتبۀ کثرتك حکمنی کوره میوب جمله حقدر دیدیلر زیاده کمراهلردر اکرچه بو مصنوع بالخصوص که انسان
ماه حقیقینك انوار آثارنه مظهر اولدقلری جهتدن آنك رنکیله مصبغ اولمشلر واوصافیله اتصاف قیلمشلر بو دولته
منسوب اولمشلردر ولیکن بو ابرکبی اولان خلق جهانك وانسانك وجودنده اولان اول ماه حقیقتك نوری و پرتوی
عاریتیدر بونلرده اولان جمال وکمال وحسن خصال وبهجت واعتدال جمله اول پادشاه لایزالکدر کما قال ابن الفارض
وکل ملیح حسنه من جمالها * معارله بل حسن کل ملیحة) وصرح باطلاق الجمال ولا تقل) بتقییده میلا لزخرف زینة
* مثنوی * نور مه بر ابر چون منزل شدست * روی تاریکش زمه مبدل شدست * چونکم ماهك نوری سحاب
اوزره منزل اولدی آنك تاریك اولان یوزی ماهك نورندن مبدل اولمشدر یعنی ماه حقیقی وخورشید معنوی اولان
پادشاهك نور پرتوی بو سحاب کبی اولان صور واجسام اوزره چونکم منزل اولدی وبو صور واجسام آنك تجلیسندن

رونق ولطافت بولدی اوصور اجسامك حد ذاتنده تاريك اولان وجودی دخی اول ماه حقيقينك نورندن مبدل اولمش
وظلمات وكدورت كيدوب لطافت وملاحت اول ماه حقيقينك لطافت وملاحتيدر * مثنوی * درقيامت شمس
ومه معزول شد * چشم دراصل ضيا مشغول شد * تابداند ملك را ازمستعار * وين رباط فانی ازدار القرار) قيامتده
شمس وماه معزول اولدی چشم اصل ضيايه مشغول اولدی تاكم اول چشم ملكی مستعاردن بيله وبوفانی رباطی
دار القراردن فرق ايليه يعنی (واذا برق البصر وخسف القمر وجمع الشمس والقمر) آيت كريمه سنك مفهومی اوزره يوم
قيامتده شمس وقمر عالمه ضيا كسترا اولمالرندن معزول اوله لر وخلق عالم شمس وقمر نورندن دور قاله لر اول حينده چشم
انسانی بوشمس وقمردن ظهوره كلان نور وضيانك اصلنه مشغول اوله حالا شمس وقمر واسطه سيله بو عالمی منور ايلين
خدا اول كون عرصهٔ قيامتی كندی نوريله منور ايليه انلركه چشم صاحب ديدار انی كورر حتی اول وقتده چشم صاحبی
ملكی مستعاردن كيرو بيلور وبو فانی اولان رباطی دار القراردن تميز قيلور يعنی حالا بو دنياده ايكن نور ضيايی شمسدن
كورروانلرك ذاتندن بيلوردی وكذلك سائر احوال وآثاری دخی خلقك وجودندن فهم قيلوردی وبو فانی اولان
دنيانك عيش ونوشی وصور ونقوشی بو دنيادن حاصل اولمش صانوردی يوم قيامت اولدقده وحقايق اشيا ظهوره
كلدكده بيلوركه اشياده اولان دولت وعزت وقدرت وقوت ولطافت وملاحت ولذت وحلاوت وبونلردن ماعدا اولان
صفت وخصلات هرنه ايسه مستعار ايمش وحقيقتده ملك واحد قهار ايمش لمن الملك اليوم لله الواحد القهار سرنی
اول كونده عيانا مشاهده قيلور نته كم اوليا وعرفا بو كونده انی بويله مشاهده قيلورلر كه انلر اسرار قيامتی بو كونده
مشاهده قيلمشلر ودار دنيانده ودار اخرتنده انی بيلمشلر ومستعار ندر وحقيقتده مالك الملك كيمدر اكا عارف وواقف
اولمشلردر (مثنوی) دايه عاريت بود روزی سه چار * مادرا ما را تو كيراندر كنار * مثلا دايه عاريتی اولوربرايكی اوچ ذرت
كون ای مادر بزی سن كناركده طوت دايه دن مراد عالم طبيعتدر انسانی اذن حقله مجازا تربيه ايدر ومادردن مراد
حضرت حقدر كه رب العالمين درجمله عالم خلقنی شيئا فشيئا حقيقتده تربيه ايديجی اولدر ودخی الخلق عيال الله
حديث شريفنك مفهوم لطيفی اوزره بوخلق عالم خدای تعالينك عيالی مثابه سنده دركه دائما آنك تربيه سنه
محتاجلردر وخدای تعالی بونلره هردم رزق ويروب تربيه ايلديكی جهتدن ودخی بوجمله آنك صفاتی مصدری اولديغی
حيثيتدن مادره تمثيل اولنمشدر پس تقدير كلام بويله ديمك اولوركه بو عالم طبيعتك بزه تربيه قيلماسی وبو دنياده اولان
وسايط واسبابك بزه راحت رسان اولمسی برقاچ كونلكدر ای مربی حقيقی بزی سن بلا واسطه كنف حفظ وحمايتكده
طوت تا اسباب ووسايط پرده سی ديدهٔ قلبمزدن دور اولسون وجان ودلمزدن بلا واسطه نشو ونمای والطاف وعطايی
همان سندن السون بو نقوش والوانه ميلمز قالمسون وصورا كوانه تعلقمز اولمسون همان بو دنياده وآخرتده سنی
بيله لم وغيريدن كوز يومه لم وهمان سنی كوره لم * مثنوی * پرمن ابرست وپرده ست وكثيف * زانعكاس لطف حق
شد او لطيف * بركنم پررا وحسنش را زراه) تا ببينم حسن مه زاهم زماه * بنم قنادم فی المثل ابردر وپرده در وكثيفدر
حق تعالينك لطفنك انعكاسندن اوبنم پرم لطيف اولدی چونكم بويله در بن قنادمی وآنك حسننی يولدن قوپاريرم
تا ماهك حسن وجمالنی هم كورم پر ويالدن مراد بو نده ملك ومال وزينت ودولت واقبال وجمال وكمال وبونلر امثالی
اولان شيلردر كه نفس الامرده پرطاوس كبيدر وبو بيتلرنه اول پرويالی بولان طاوس لسانندندر ومراد ترك وتجرد
اختيار ايلين عاشقلك لسان حالنك مقاليدر كه اندن نقل بيوررلردر كه بنم پرطاوس كبی اولان ملك ومالم ودولت
واقبالم وحسن وجمالم وبونلر كبی اولان احوالم هرنه ايسه فی المثل سحاب كبيدر وحقيقت ماهك نورنه حجاب كبيدر
وكثيفدر نهايت مافی الباب حق تعالينك لطفنك عكس واثرندن لطيف وشريف اولمشدر جمال وكمال الهی وتجلی ربانی
بو اشيايه پرتو صالوب هربرينی بويله لطيف وجميل ايلدكده طبائع اناس آنك حقيقتنی قوبوب انجق ظواهرنه ميل ورغبت
قيلمشدر پس بو اشيانك حسنی آنی خالقندن مانع كلمش ومحروم قيلمشدر لازم كلديكه بو پرطاوس كبی منقش
اولان شيلری وانلرك حسننی راه الهيدن ازاله ايليم تا كم مانع وحجاب اولميه لر حتی اول ماه حقيقتك حسننی بی واسطهٔ
اشيا هم اول ماه حقيقی مشاهده ايليم تا فرع ومجازدن محجوب حقيقت بين اولم (م ی) من نخواهم دايه مادر خوشترست
موسيم من دايه من مادرست) من نخواهم لطف مه ازواسطه * كه هلاك خلق شد اين رابطه) بن دايه يی استمزم بكا مادر
خوشتردر زيرا بن موسايم بنم دايه م ومربيم مادرمدر بن ماهك لطفنی واسطه دن استمزم زيرا بو رابطه خلقك هلاكی اولدی
يعنی هر رسم وصورتی وشكل وزينتی ترك ايليوب طالب حقيقت اولان عاشق ديرين كبی دايه اولان جسم صورتی
ومجازی اولان راحت ونعمت ودولتی استمزم بكا كندی ربم وحقيقی اولان مربيم خوشتردر بن موسی مشربم دايه ومربی
غيری دكلدر همان بنم مادرمدن اشفق اولان ربمدر بن اندن غيری يه سره روا يتمزم واندن غيريدن تربيه وفيض قبول ايتمزم

نته كم موسى عليه السلام حضرتلرى جميع دايه لرك سودنى قبول ايلمدى مكر كه كندى مادرنك سودنى بندخى استرمكه
بو واسطه ايله اولان فيوضات ولذاتى قبول ايليم بلا واسطه غدايى وذوق وصفايى همان اول خدادن الام بن اول ماه
حقيقينك لطفنى وسايط واسباب جهتندن استمزم زيرا كه بو حقله عبد ما بيننده رابطه اولان اشيا اكثر خلقك هلاكنه
سبب اولدى شو اعتبار ايله كه آنك خالقندن غافل اولديلر وا كا كمال رغبتله محبت قيلديلر وبربرلريله اول اشيادن اوترى
بغض وحسد وعداوت ونيجه معصيتى ارتكاب ايلديلر آخر الامر بو اجلدن هلاك اولديلر (مثنوى) يا مكر ابرى بكيرد
خوى ماه * تا نكردد او حجاب روى ماه * صورتش بنمايد او در وصف لا * هم چو جسم انبيا واوليا) يا مكر بر سحاب
ماهك خوين طوته تا اول سحاب ماهك يوزنه حجاب اولميه اول سحاب كندينك صورتنى وصف لاده كوستره انبيا
واوليانك جسمى كبى بونده ابردن مراد جسد انسانى اولور وبو بيت بيت اولك مصرعِ اولنه معطوف اولور تقدير كلام
بويله ديمك اولور كه بن ماه حقيقينك لطفنى واسطه دن استمزم يا خود مكر اول ماهه واسطه اولان ابردن استرمكه يعنى
ابر كبى اولان جسددن طلب ايلرم كه اول جسد ماه حقيقينك خوين طوته وآنك اخلاق شريفه سيله تخلق ايده حتى
اول جسد شريف ماه حقيقينك وجهنه حجاب اولميه اول ابر كبى اولان جسد شريف كندى صورتنى لا صفتنده وفنا
مرتبه سنده كوستره مثلا انبيا واوليانك جسملرى كبى كه بونلر كندى صورتلرين وصف عدمده كوسترمشلردر
وبونلرك اجسام لطيفه سندن اول ماه حقيقى رونما اولمشدر وبونلر اول ماه حقيقته سحاب كثيف كبى پرده وحجاب
اولمامشدر بلكه انوار الهيه ايله برمرتبه متنور اولمشلر وتخلق وتحقق قيلمشلردر كه كويا كه بونلر همان عين نور الهى
ويا خود نور الهى همان بونلرك وجود شريفى اولمشدر نته كم جنيد حضرتلرينك بو بيت شريفى بو معنايى افاده قيلمشدر
رق الزجاج ورقت الخمر * فتشابها وتشاكل الامر * فكانما خمر ولا قدح * وكانما قدح ولا خمر * مثنوى * آنچنان
ابرى نباشد پرده بند * پرده در باشد بمعنى سودمند * آنچنان كاندر صباح روشنى * قطره مى باريد وبالا ابر نى * انجلين
بر سحاب پرده باغليجى اولمز بلكه معناده سودمند ونافع پرده يرتيجى اولور انجلين كه بر روشن صباحده قطره ياغدى وبالاده
سحاب يوق يعنى انجلين برابر كه اندن مراد انبيا واوليانك اجسام لطيفه سيدر ماه حقيقينك وجهنه پرده باغليجى وآنك
انوار وآثارنى ستر ايليجى اولمز من حيث المعنى ناسك پرده لرنى يرتيجى وانلره نفع وفائده ويريجى اولور مثلا انجلين كه بر روشن
صباحده هوادن قطرات امطار يغار وجو سماده سحاب اولمز نته كم حضرت پيغمبر عليه السلام زماننده دخى اسماندن
باران ياغدى وحضرت عائشه رضى الله عنها آسمانده سحاب يوق ايكن ياغمور ياغديغنى كوروب تعجب ايلدى وبونك
قصه سنى جلد اولده مرور ايلدى * مثنوى * معجزهٔ پيغمبرى بود آن سقا * كشته ابر از محو همرنك سما * اول سقا
پيغمبره منسوب معجزه ايدى ابر محو اولمقدن سمانك همرنكى اولمش سقا سينك كسريله مشك وصو قويدقلرى طلومه
ديرلر وبونده سقادن مراد آسمانده اولان ابر اولور كه محل ما اولديغى ملابسه سيله سقايه تشبيه اولنمشدر وتقدير معنى
بويله ديمك اولور كه اول سقا كبى اولان ابر كويا پيغمبره منسوب اولان معجزه اولدى آسماندن يغمورى ياغدرن سحابك
وجودى محو وفانى اولمقدن آسمانله همرنك اولدى غايت لطافتندن خلقك كوزى اول ابرى ادراك ايده ميوب بارانى
آسماندن صانديلر كذلك اوچنجى جلدده مذكور اولان عربك سقايه سى كه آبله طولوب وعالم غيبدن اكا امداد اولوب
بو قدر بيلك حاجى ريان ايلدى پيغمبره منسوب معجزه ايدى اول حضرتك ابر كبى اولان جسم لطيفى فنا فى الله
اولديغندن آسمان حقيقتله همرنك اولمش وآنك آثار وانوارى اول جسم لطيفه دن ظهور ومكشدر * مى * بود ابرو رفته
از روى خوى ابر * آنچنين كردد تن عاشق بصبر * تن بود اما تنى كم كشته زو) كشته مبدل رفته از روى رنك وبو * فى الحقيقة
سحاب ايدى واندن ابر خويى كتمش تن عاشق صبر ايله بو انجلين اولور بو صفتله موصوف اولان عاشقك تنى تن اولور اما تنلك
اندن كم اولور بو صفتله زيرا آنك تنى مبدل اولمشدر اندن رنك وبو كتمشدر يعنى اول آسمانده يغمور ياغدرن ووجودى
ناپيدا اولان ابر ايدى وليكن اندن ابرلك صفتى كتدى عاشقك دخى تنى صبر ورياضت واسطه سيله بونك كبى اولور يعنى
ابر كبى ابتداى حالده ظلمانى وكثيف ايكن طاعات ورياضاته صبر ايتمكله لطيف اولوب ظلمت وكثافت صفتى كيدوب
نور حقله منور اولور فى حد ذاته تن اولور اوكا تنى بدن ذى نور اما تنلك صفتى كه ظلمت وكثافت غفلت وجهالت وبونلر
امثالى اولان خصلتلردر اندن كم اولدى واول تن اوصاف بدندر وليكن معنا روح محضدر (مثنوى) پرپى غيرست وسر
از بهر من) خانهٔ سمع وبصر استون تن * جان فدا كردن براى صيد غير) كفر مطلق دان ونوميدى ز خير) بنم قنادم غيريدن
اوتريدر وباش بندن اوتريدر سمع وبصرك خانه سى تنك اوستونيدر غيرى صيد ايلمكدن اوترى جانى فدا ايلمكى كفر مطلق
بيل وخيردن نوميدلك بيل بو بيتلردخى طاوس لسانندندر اما مراد دنيانك ملك ومالنك ودولت واقبالنك ضررنى بيلوب
الى ترك ايلين عاشق اولور وانك لسان حالى بو كونه تعبير وتقرير ايدوب ديركه بنم پروبال كبى اولان مالم غيريدن اوتريدركه

انجق

انجق انلردن بوغیری حکمنده اولان تنم ودخی تنه متعلق اولان کسنه لر منتفع اولور اما جان وباش بندن اوترید رو سمع وبصرلك خانه سی ایسه تنك عمادی مشابه سنده درکه بدن کان چشم وکوش له قائم اولور وبی چشم وبی کوش اولان کسنه کان بی بدن حکمنده اولور پس جمیع اعضانك قیامی محل سمع وبصر اولان رأس له اولیجق غیری ایچون اولان ملك ومالدن اوتری جان وباشی فدا ایلمك حماقت وجهالتدر بلکه جانی وباشی غیرینك صیدندن ومالندن اوتری فدا ایلمکی حقیقتده کفر مطلق بیل وخیر محضدن نومید لك بیل زیرا حضرت حقدن غیری وآنك رضاسندن وقربندن ومحبت عشقندن ماعدا ایی اله کتورمکدن اوتری اکر جان وباشکی ترك ایلسك اصلا انده خیر ونفع اولمدیغندن ماعدا کافر مطلق اولمق لازم کاور انکچونکه حق تعالی بو جان وباشی کندینك رضاسنده وامری اولدیغی یردن غیری یه فدا ایلمکی نهی قیلمش وحرام ایلمشدر برکسنه حق تعالینك نهی ایلدیکی وحرام قیلدیغی ارتکاب ایلسه وجان وباشی اوبولده فدا قیلسه کافر اولور پس لازم کلدیکه بو جان وباشی مجرد ملك ومال دنیویدن اوتری فدا ایلمیه سن ✻ مثنوی ✻

هین مشو چون قند پیش طوطیان ✻ بلکه زهری شو شو ایمن اززیان ✻ یا بی احسنت وشاباش خطاب ✻ خویش

چون مردار کن پیش کلاب) زنهار طوطیلرا وکنده قند کبی اولمه بلکه بر زهر اول ضرر وزیاندن امین اول یعنی آکاه اول اهل دنیانك سکا شیرین سوزلر سویلیجی وریشخندلر ایلیجی طوطی سیرت اولان کسنه لری قتلرنده شکر کبی شیرینکارلق ایلمه وبونلره عرض حلاوت ولطافت قیلمه بلکه زهر کبی عبوس الوجه اول وتلخ وترشلك اظهار قیل تا بونلرك ضرر وزیانندن ایمن اوله سن ومکر وغدرلرندن امان بوله سن یاخود سن احسان ایلمکدن اوتری وخطابك شاباشندن اوتری کندیکی مردار کبی اله کلاب اوکنده احسنت لفظنده ایکی معنی جائز اولور بری بودرکه احسان ایلمکدن اوتری دیمك اولور بری دخی سن احسان ایلدك دینلمکدن اوتری وخطابك تحسین وآفرینندن اوتری بو کلاب دنیانك اوکنده کندك مردار کبی اول دیمك اولور یعنی سن عملده احسان ایلمکدن اوتری ویاخود سکا خدا جانبندن وانبیا واولیا طرفندن احسنت دینلمکدن وخطابك شاباش وتحسینی اولمقدن اوتری کندك بو کلاب دنیانك اوکنده مردار کبی اول تا سندن بونلر استکراه ایده لر وسندخی بونلرك شر وشورندن امین اوله سن سیاق وسباقه مناسب اولان معنی بودرکه البته قرینه کلام بو معنایی اقتضا ایلرا کر مجرد لفظك تحمل ایلدیکی معنایه کوره معنی ویرلسه ذوق ومزه دن خالی اولور مثلا یا خلق سکا احسنت دیمکدن اوتری وانلرك خطابنك شاباش وتحسیننددن اوتری کلاب دنیانك اوکنده مردار کبی اول تا انلر سندن بیسونلر وحظ السونلر دینسه نوعا جائز اولوردی تعریض وتوبیخ اولمق اوزره زیرا ترکیبك بو معنایه تحملی واردر ولیکن سیاقه وسباقه مناسب دکلدر اکر شمعینك وجان عالمك ویردکاری معنایی ویرسك انلر تکلفدن خالی دکلدر وطالبه انلردن شفای صدر حاصل اولمز ✻ مثنوی ✻ پس خضر کشتی برای این شکست) تا که

این کشتی زغاصب باز رست ✻ پس خضر علیه السلام انکچون سفینه یی صدی تا کم بو کشتی غاصب اولان ملکدن کیرو قورتلدی پس شکسته ومعیوب اولمق نیجه بلاوشردن امان بولمغه سبب اولور واهل دنیانك ظالم وغاصب اولان کسنه لرندن وجود کشتیسی معیوب وشکسته اولدقده سلامت ونجات بولورتـه کم بونك قصه سی وبو رایه مناسب اولان آیت کریمه نك تفسیری مفصل ومشروح جلد ثانینك اواخرنه قریب عذر کفتن فقیر باشیخ سر خنده مرور ایلدی انده طلب اولنه ✻ مثنوی ✻ فقر فخری بهر آن آمدسنی ✻ تا ز طمـاعان کریزم در غنی ✻ کنجهـا را در خرابی زان نهند ✻

تا ز حرص اهل عمران وارهند ✻ الفقر فخری اندن اوتری عالی وسنی کلدی تا طمـاع اولنلردن غنی بالذاته فرار ایلیم کنجلری بر خرابه ده اندن اوتری قورلر تا کم اهل عمرانك حرصندن قورتله لر عمران غفران وزننده معمور یره دیرلر یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فقر بنم فخرمدر دیدی بو فقر فخرینك مفهومی وسری اندن اوتری سنی وعالی کلدی تا کم فقرك حرصندن وشر وشورندن حضرت غنی مطلقه التجا ایلیم کورمزمیسنکه دفینه لری خرابه وویران اولان یرلره انکچون وضع ایدرلرتا که عمارت اهلنك حرصندن کیرو قورتله لر پس اهل وجود واصحاب صورت اهل عمارتدر بونلرك شر ومضرتندن خلاص اولمغه وخزینه قلبی وکنوز ایمان وعرفانی حفظ قیلمغه صورتی ویران ایلمکدن اعلا وسیله اولمز کما کثر عرفا بو اهل دنیانك شر وضررندن بو اسلوب ایله خلاص اولمشلردر ✻ مثنوی ✻ پرتـانی ـکند

رو خلوت نشین ✻ تا نکردی جمله خرج ان واین ✻ زانکه تو هم لقمهٔ هم لقمه خوار ✻ آکل ومأکولی ای جان هوش دار

چونکه قنادکی قو پرمغه قادردکلسن یوری خلوتده اوتور تا کم جمله انك وبونك خرجی اولمیه سن زیرا که سن هم لقمه سن وهم لقمه خوارسن ای جان آکل ومأکولسن هوش طوت یعنی اکر پروبالکی اولان ملك ومالکی وزینت واقبالکی کندکدن قلع وقمع ایلمکه قادردکل ایسك یوری برخالی اوده اوتور وحق تعالی حضرتلرینك ذکر وفکرنه وعبادات وطاعاتنه مشغول اول تا کم جمیعا بونك وانك مصاحبتنه ومجالستنه خرج اولمیه سن که مال وجاهله

وزینت ودستکاهله خلقه عرض دولت ایلیه سن خلق سنك باشکه اوشرلوسکا ریشخند لروبی معنی تعظیم وتکریملر ایدرلرسندخی آنك وبونك مصاحبت ومجالستنه الفت وانسیت قیلوب طاعات الهیه دن کیروقالورسن وتکمیل دیانت ایلمکدن بری اولورسن وانلردن حظ المغه وغدا بولمغه مشغول اولورسن خبرلیوق که معنا انلردخی سنی برلر مالکی وعمرکی اتلاف وافنا ایلرلرزیرا که سن من وجه بوخلقك لقمه سیسن ومن وجه هم لقمه خوارسن که بونلرسندن غداپذیر اولورلروحظ آلورلرسن هم بونلردن غداپذیر اولوب حظ آلورسن ای جان عقلکی باشکده طوت سن اکرچه من وجه آکل سن اما من وجه مأکولسن که سنك همیشه مالك وعمرلك یوب کتمکده در وآخر الامر بدنك دخی فانی اولوب بتسه کرکدرنته کم بوبیاندن بومعنی دخی زیاده واضح وعیان اولور (دربیان انکه ماسوی الله هرچیز را آکل ومأکولست) بوسرخ شریف آنك بیاننده درکه ماسوی الله هر برشیئ دوکلی آکل ومأکولدر (همچو آن مرغیکه قصد صید ملخ میکرد وبصید ملخ مشغول بود) مثلا شول برقوش کبی که چکرکه صیدایلسنك قصدنی طوتدی وچکرکه یی صید ایلمکه مشغول اولدی (وغافل بود از باز کرسنه که از پس قفای او قصد صید او داشت) واول قوش غافل ایدی شول آج طوغاندنکه آنك قفاسنك اردندن اول برمرغك صید ایلمسنه قصد طوتدی (اکنون ای آدمی صیاد آکل از صیاد آکل خود ایمن مباش) پس شمدی ای آکل صیاد اولان آدمی کندیکك صیادندن وآکلکدن ایمن وغافل اولمه یعنی ای آدمی حالا سنکه برنیجه شیئ صید ایدیجیسن کرکدرکه سنی دخی صید ایدیجی وآکل ایدیجیدن ایمن وغافل اولمیه سن (اکرچه نمی بینیش بنظر چشم وبنظر دلیل عبرتش می بین تا چشم نیز باز شود ان شاء الله تعالی) اکرچه نظر چشم ظاهرله اول صیادی وآکلی کوره مزسن ونظر دلیل ایله دخی انی کوره مزسن واستدلال قیله مزسن نظر عبرتله اول آکل صیادی کور تاکم چشمك دخی کشاده اوله ان شاء الله تعالی * مثنوی * مرغکی اندر شکار کرم بود * کربه فرصت یافت اورا در ربود * آکل ومأکول بود وبی خبر * در شکار خود ز صیادی دکر * برقوش چغزکرمك شکارنده ایدی یعنی برقورد چغزلك صید ایلمسنه مشغول ایدی کربه فرصت بولدی واول قوشی قاپدی اول قوش آکل ومأکول اولدی کندینك شکارندن آخر برصیاددن بیخبر اولدیغی حالده یعنی اول مرغ کرمك شکارنه مشغول ایکن کندینك صیادندن بی خبر اولدی اکرچه اول قورد چغزی شکار ایدوب اکل قیلدی اوصیاد دخی آنی شکار ایدوب اکل قیلدی پس من وجه آکل ومن وجه مأکول اولدی (مثنوی) دزد اکرچه در شکار کاله ایست * شحنه با خصمانش در دنباله ایست * مثلا دزد اکرچه غیریلرك اسباب متاعنك شکارنده در لیکن شحنه آنك خصملریله دنباله وعقبنده در اما اول دزد کندینك صیادندن بی خبردر * مثنوی * عقل او مشغول رخت وقفل در * غافل از شحنه ست واز آه سحر * اول دزدك عقلی خلقك رخت واسبابنه وقپونك قفلنك فتحنه مشغولدر اما شحنه دن وسحر وقتنده اولان آه وزاریدن غافلدرکه رخت واسبابك صاحبلری کندی رخت ومتاعلرنی ضایع کورد کارنده آه وزاریلکار ایدرواول آه وزارینك انی بربلایه اوغراتمسندن اول دزد غافلدر (م ی) اوچنان غرقست در سودای خود * غافلست از طالب وجویای خود * دزد کندینك سوداسنده انجلین غرق ومستغرقدرکه کندینك طالب وجویاسندن غافلدر * مثنوی * کرحشیش آب زلالی میخورد * معدهٔ حیوانش در پی می برد * مثال آخر اکر حشیش وکیاه برآب زلالی ایچرسه برحیوانك معده سی اول حشیشی درعقب اوتلار یعنی حشیش آب زلالی ایچوب نشو ونما بولدقد نصکره چوق کچمیوب برحیوان دخی آنی اوتلیوب غدا ایدینور * مثنوی * آکل ومأکول بد آن کیاه) همچنین هر هستی غیرالله) اول کیاه هم آکل وهم مأکول کادی هیچ برمخلوق یوقدرکه اول برنیجه شیئ غدا ایلیه وعاقبت کندیسی دخی فانی اولوب غدا اولمیه (مثنوی) وهو یطعمکم ولا یطعم خود اوست * نیست حق مأکول وآکل لحم وپوست) سورهٔ انعامده اولان ایت کریمه یه اشارتدر (قل اغیر الله اتخذ ولیا) ای ناصرا ومعبودا مفعول ثانیدر اتخذنك واولی غیردر واستفهام انکار ایچوندر اللهدن غیرینك ولی اتخاذنی تقدیر کلام دی یا محمد کفاره الاهدن غیری بن معبود وناصر می اتخاذ ایدرم یعنی ایتمزم (فاطر السموات والارض * خبرله صفتدر اللهه ونصبله مدح حیث اوزره ده قرأت در ورضله مبتدای محذوفك خبری اولور ای مبدعهما ومخترجهما وعن ابن عباس ما عرفت معنی فاطر حتی اتانی اعرابیان یختصمان فی بئر فقال احدهما انی فطرتها ای ابتدعتها (وهو یطعم ولا یطعم) ای یرزق ولا یرزق (قل انی امرت ان اکون اول من اسلم) دی یا محمد بونلره تحقیقا بن امر اولندم اول اسلامه داخل اولان واطاعت وانقیاد ایلین بن ایلم زیرا نبی امتنه سابقدر اسلامده (ولا تکونن من المشرکین) یعنی وقیل لی ولا تکونن یعنی بکا دینلدی البته سن یا محمد مشرکیندن اولمه علی ارادة القول در معنی بیت اول الله سزی اطعام ایلر واول اطعام اولنمز چونکه بوصفته مخصوص اولان اولدر حق تعالی حضرتلری آکل ومأکول ولحم وپوست دکلدر چونکه اول خدای تعالی جسمدن وجسمانی

اولمقدن منزهدرا کانسبت آکل ومأکول اولمق قابل دکلدر پس تخلقوا باخلاق الله موجبنجه شول کسه که اخلاق الهیه ایله متخلق اولسه وجسمانیتی آنك راه عشقنده فانی قیلسه وبقای حق ایله باقی اولمق مرتبه سنی بولسه آنك روحی دخی آکل ومأکول اولمق قیدندن خلاص اولور نعم روحانیه یی وارزاق ربانیه یی طاعم وآکل اوله مجب دکلدر لیکن مأکول اولمق قیدندن نجات بولور (مثنوی) آکل ومأکول کی ایمن بود * زاکای کاندر کمین ساکن بود * آکل ومأکول چون امین اولور برآکل دنکه کمینده ساکندر یعنی هر آکل ومأکول اولان شیٔ کمینکاه غیبده ساکن اولان صیاد وآکلدن ایمن ومصون دکلدر * مثنوی * امن مأکولان جذوب ماتمست * رو بدان درکاه کو لا یطعم ست مأکول اولان شیلرك امینی جذوب ماتمدر پس امین اولمق استرسك اول درکاهه کیت که اولا یطعمدر یعنی هر شول شیٔ که مأکول اولمق صددنده اوله وکندویی آکل اولان شیئك اخذندن ایمن وبی خوف قاله عاقبت انی بوانمك ماتمی جذب اید بجیدرا کر آکل وصیادلئ سنی اخذ ایلمسندن وماتم زده اولمقدن ایمن اولمق استرسك اول درکاهه التجا ایله که اول اطعام ارلمیه تا کم سنی مأکول اولمق مرتبه سندن خلاص ایلیه * مثنوی * هر خیالی را خیالی میخورد فکر آن فکرد کررا می چرد * تو نتانی کز خیالی وارهی * یا بخسبی تا ازان بیرون جهی * هر بر خیالی بر خیال وبر فکری اول بر غیری فکر اوتلارسن قادر دکلسنکه بر خیالدن قورتله سن خوداویویه سن تا بوندن طشره صچره یه سن یعنی خیالات وافکار دخی آکل ومأکولدر کورمزمیسن هر بر خیالی بر آخر خیال کلوب محو وفانی ایلر وکذلك بر فکر آخر فکری ازاله ایلر کان اول صکره کلان فکر وخیال محو ایلدیکی فکر وخیالی اکل ایلمش کبی اولور واول مغنی اولان آکل فانی اولان مأکول کبی اولورسن قادر دکلسنکه بیدارلق حالنده بر خیالدن خلاص اوله سن یا خود دمکرا ویویه سن تا کم اول خیالدن طشره صچره یوب قورتله سن * مثنوی * فکر زنبور ست وآن خواب تو آب * چون شوی بیدار باز آید ذباب * چند زنبور خیالی در پرد * میکشد این سو وآن سو می برد * فکر زنبوردر واول سنك اویقو ولئ صودر چونکه بیدار اوله سن افکار وخیالات ذبابی کبی کلور وبر قاچ خیال زنبوری اوچار بیدارلق حالنده سنی بو جانبه چکر واول جانبه ایلتور یعنی مثلا بو خیالات وافکار زنبورلر کبیدر واول سنك یوملك صو کبیدر هر بار که برادم صویك ایچنده مستغرق اولسه زنبورلر آنك باشنه قونه مزوانی رنجیده قیله مز همانکه آندن باشنی طشره چیقره زنبورلر آنك باشنه اوشوب آنی مضطرب قیلورلر کذلك بر کمسه دخی خوابده اولمسه افکار وخیالات زنبورلری آنك باشنه اوشوب انی مضطرب قیلورلر نیچه خیالات وافکار زنبورلری سنك قلبك خانه سنده اوچرلر وسکا تشویش ودغدغه ویروب سنی کاه بو جانبه چکرلر وکاهی بر آخر جانبه ایلتورلر سن انلرك اضطرابندن بر حالده آسوده اولوب قرار ایلیه مزسن * مثنوی * کمترین آکال نست این خیال * وان دکرها راشناسد ذو الجلال * هین کریز از جوق اکال غلیظ سوی اوکه کفت ما یمت حفیظ * بو فکر وخیال آکالرك کمترینیدر واول غیری آکالری حضرت ذو الجلال بیلور نیته کم حال بویله درا کاه اول اکال غلیظك جوقندن فرار ایله آنك جانبنه که برسکا جمیع ضررلردن حفیظز دیدی یعنی صوری ومعنوی اکال وخورنده قتی چوقدر بو جمله نك ما بیننده اول قلبده اولان خیال آکل اولانلرك ادناسیدرکه بر خیال کلوب بر آخر خیالی یروسنك قلبنك حضورینی دخی اکل ایلر وبونلردن ما عدا اولان آکالری خدای تعالی بیلور اکاه اول غلیظ اولان اکال جماعتندن فرار ایله اول پادشاه لم یزل جانبنه که برسکا جمیع ضررلردن حافظ وحامی بز دیدی ففروا الی الله موجبنجه کندی جانبنه فرار ایلیوب التجا قیلمغه امر ایلدی وا کال غلیظدن مراد دنیاده اولان خسته لکلر وموت وقبرده اولان منکر ونکیر وآخرتده اولان زبانیلر وعذاب ملکلری اولور (مثنوی) یا بسوی آنکه او این حفظ یافت * کر نتانی سوی ان حافظ شتافت) یا اول کمسه نك جانبنه فرار ایله که اول کمسه بو حفظی بولدی اکر اول حافظك جانبنه ایوسکه قادر اولمز ایسك یعنی اکر اول حافظ حقیقی جانبنه بلا واسطه تحصن والتجا ایلمکه قادر دکل ایسك یا خود اول کمسه جانبنه تحصن والتجا ایله که اول سنی حفظ ایلمکی الله تعالیدن بولدی والله تعالینك اذنیله حافظ وحامیٔ ناس اولوب انلره هدایت وارشاد قیلدی نیته کم ابن فارض حضرتلری حفظ حق بولان وناسه حمایت وهدایت قیلان مرشدلره احسن جنه دیمکله بو بیتنده اشارت ایلدی * ودع ما عداها واعد نفسك فهی من) عداها وعد منها یا احسن جنة * مثنوی) دست را مسپار جز در دست پیر * حق شد ست آن دست اورا دستکیر) پیر عقلت کودکی خو کرده است * از جوار نفس کاندر پرده است) دستکی پیرك دستندن غیری یه تسلیم ایله زیرا حق تعالی اول پیرك دستنه دستکیر اولمشدر سنك عقلك پیری کودکلکی خوی ایلمشدر نفس ضاله نك مجاورتندنکه او پرده ایچره در یعنی اول حفظی بولندن مراد پیر کامل ومرشد فاضل اولان عزیزلردر کرکدر که پیر اولنلردن غیری یه ال ویرمیه سن اول پیرکه حق تبارك وتعالی آنك هر حالده دستکیری اولمش وا کا نصرت ومعاونت قیلمش بویله کمسنه یه متابعت ایلمك

حقیقتده حضرت رسول علیه السلام وجناب حقه بیعت ومتابعت ایلمك کیبدرا کرسن دیرسك که بنم عقلم سن وسا الله
پیراولدی وتجربهٔ روزکارله پرتدبیراولدی اکرچه بویله ایسه ده سنك عقلك پیری کودککه معتاد اولمشدر واطفال
کبی دنیانك لعب ولهونه اشتغال قیلمشدر نفسه مجاورت ومقارنت ایلمکدن پردهده قالمشدر پس اول عقل
سکا مرشد وهادی اولهمز وسنی حقیقت مرتبه سنده ایصال قیلهمز *مثنوی* عقل کامل راقرین کن باخرد
تا که بازآید خرد زان خوی بد) چونکه دست خود بدست اونهی) پس زدست آکلان بیرون جهی) کامل اولان عقلی
خردلك قرینی ایله تاکم سنك خردلك اول قبیح خویدن کیرو کله چونکم کندی دستکی آنك دستنه قویه سن آکلرلکلردن
طشره یه صچره یه سن یعنی کرکدر که مرشدلك عقل کاملنی کندی عقل ناقصکه قرین ایلیه سن تاکم سنك عقل ناقصك
اول اخلاق ذمیمه دن واوصاف ردیه دن کیرو قورتله چونکم کندی الکی اول پیرلك النه قویه سك واکا تابع اولوب
اویاسن پس جمیع اکل اولان شیلرك پنجه سندن خلاص اوله سن * مثنوی *دست تو از اهل آن بیعت شود
که یدالله فوق ایدیهم بود* سنکه اول پیرکامله بیعت ایلیه سن سنك الك اول بیعت اهلندن اولور که یدالله فوق ایدیهم
اولور*یدالله فوق ایدیهم آیت کریمه سنك تفسیری جلداولده وصیت کردن رسول صلی الله علیه وسلم علی را
سرخنده (دست اوراحق چو دست خویش خواند) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر وبعض مواضعده دخی مذکور
اولمشدر بونده اهل آن بیعتدن مراد تحت شجرده رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری ایله بیعت ایلین
اصحاب کرام اولور حق تعالی سورهٔ فتحده انلر حقنده بیوردی (لقد رضی الله عن المؤمنین اذ یبایعونك تحت الشجرة
وقال ایضا فی هذه السورة ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله ید الله فوق ایدیهم) بو بیعتك قصه سی اول سورهنك
تفسیرنده مذکور ومنشوردر وحضرت عبادة بن الصامت بو حدیث شریفی بویله روایت ایدوب دیرلر بایعنا
رسول الله صلی الله علیه وسلم علی السمع والطاعة فی العسر والیسر والمنشط والمکره وان نقول الحق حیث کنا ولا نخاف
فی الله لومة لائم شیخله مریدلك بیعتی دخی بویله کرکدر *مثنوی* چون بدادی دست خود در دست پیر* پیر حکمت
که علیمست وخطیر) کو نبی وقت خویشست ای مرید) تاازو نور نبی آید بدید) چونکم کندی الکی پیرلك النه ویره سن
اول پیردن مراد پیرحکمتدر که علیم وعظیمدر که اول پیرکه بیان اولندی کندی وقتنك نبیسیدر ای مرید تا اول
پیردن پیغمبرلك نوری ظاهر کاوریعنی چونکم سن کندی الکی پیرلك النه ویره سن واکا تسلیم اولوب بیعت قیله سن
سکا دیدیکم پیرحکمت پیریدر حد ذاتنده علیم وبزرك وعالیقدردر اویله پیردکلدر که صورتا پیراوله ویا خود پیرومرشد
اولان عزیزلره تقلید وتشبیه قیله علم وحکمتدن عاری اوله ومرتبه سی سفلی اوله بلکه پیراودر که حضرت نبینك
وارث کاملی اوله وآنك سنت سنیه سنه واوصاف علیه سنه اقتدا قیله که او کندی عصرینك پیغمبری اوله نته کم
حضرت نبی علیه السلام بیورمشلردر الشیخ فی قومه کالنبی فی امته حتی اول شیخدن انوار نبوی واسرار مصطفوی
ظاهر کله وپدیدار اوله *مثنوی* در حدیبیه شدی حاضر بدین * وان صحابه بیعتی راهم قرین* پس زده یار مبشر
آمدی *همچو زرده دهی خالص شدی * بو واسطه ایله حدیبیه یه حاضر اولدك واول بیعته منسوب اولان صحابه یه
هم قرین اولدك پس سن اون مبشر اولان یاردن کالدك زرده دهی کبی خالص ولطیف حدیبیه کعبهٔ شریفه یه قریب
بر موضعك اسمیدر که بیعت رضوان اول محلده بر شجرهنك آلتنده واقع اولمشدر ده مبشردن مراد عشرهٔ مبشره درکه
حضرت رسول علیه السلام انلرك هر برینه جنته داخل اولمغله مژده ویردی زرده دهیدن مراد غایتله خالص التوندرکه
اون مثقالی اکر قال اولنسه ینه ناقص اولمیوب اون مثقال کله بعضلرده ده بریرلك اسمیدرکه اکا منسوب اولان التون
بغایت خالص اولوردیمشلر وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که اول پیرکامله بیعت ایتمکله وآنك بیوردیغی یره کتمك سببیله
حدیبیه ده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ایله کان حاضر اولدك بیعته منسوب اولان صحابه یه هم مقارنت
قیلدك پس جنتله بشارت اولنان عشرهٔ مبشره زمره سندن کالدك زرده دهی کبی خالص وصافی اولدك حضرت محمد
علیه السلامك امتنك اکملی اولمق مرتبه سنی بولدك واول حضرتله جنت اعلاده هم جوار اولدك *مثنوی* تا معیت
راست آید زانکه مرد) با کسی جفتست کورا دوست کرد*این جهان وآن جهان با او بود *وین حدیث احمد خوش خو
بود* کفت المرء مع محبوبه *لا یفك القلب من مطلوبه) تاکم معیت راست کله زیرا که مرد بر کمسه ایله جفت وقریندرکه
انی کندی یه دوست ویار ایلدی بو جهانده واول جهانده انکله اولور وبو معنی خوش خوی اولان احمد علیه السلام
حضرتلرینك حدیثنك مفهومیدرکه اول حضرت دیدی کشی کندینك مطلوبندن فك وجدا اولمز یعنی نیرلك صاحب
حکمت اولمسی وصالح وکامل اولمسی مریده انکیچون لازمدرکه تا معیت وصحبت راست ودرست کله واول پیره
مقارنت ایلمکدن سالکه نفع وفائده حاصل اوله زیرا که انسان المرء علی دین خلیله فلینظر احدکم من یخالل حدیثنك

موجبنجه شول کمسه ایله آخرتده جفت اولور آنك دینی اوزره حشر اولور که آنی دنیاده کندی یه دوست اتخاذ ایلمشدر
اوکمسه بو جهانده واول جهانده کندینك دوستی ایله اولور وبو معنی بویله عظیم الخلق اولان حضرت نبی علیه السلامك
حدیث شریفنك مفهوم لطیفی اولور که اول حضرت بیورمشلردر انسان کندی محبوبیسیله در انسانك قلبی کندی
مطلوبندن منفك اولمز بو حدیث شریفه اشارت اولور که انس بن مالك رضی الله عنه حضرتلری روایت بیوررلر قال جاء
رجل الی النبی صلی الله علیه وسلم فقال یا رسول الله متی قیام الساعة قال ما اعددت لها قال ما اعددت لها کثرة صلوة
ولا صیام الا انی احب الله ورسوله قال علیه السلام المرء مع من احب قال انس رضی الله عنه فما رایت المسلمین فرحوا
بشیء بعد الاسلام فرحهم بهذا وفی حدیث آخر من تشبه بقوم فهو منهم ومن احب قوما حشر فی زمرتهم (م ی) هرکجا
دامست ودانه کم نشین * روز بون کیر از بون کیران بین * ای زبون کیر زبونان این بدان * دست بربالای دستست ای
جوان) تو زبونی وزبون کیرای عجب) هم تو صید وصید کیراندر طلب) هر قنده که دام ودانه وار در انده او تورمه یوری ای
زبون کیر زبون کیرلری کور ای زبونلرك زبونکیری بونی بیل دست بالای دستدر ای جوان سن زبونسن وزبون کیرسن ای
عجب هم سن صیدسن وطلبده صید کیرسن یعنی ای آکل ومأکول اولمق مرتبه سنده اولان انسان هر نه یرده که نفسك
مشتهیاتی وجسمك لذاتی حاضر ومهیا اوله اول یرده او تورکه بو مشتهیات نفسانیه ولذات جسمانیه فی المثل دانه کبیدر
البته هر نه یرده که دانه اوله انده دام اولمق مقرردر پس دانه دن قاچ دامه کرفتار اولمیه سن ای زبونکیر اولان کمسه
زبونکیر اولنلرك حالنی وعاقبتنی یوری مشاهده ایله جمیع دنیا وما فیها واهل دنیا بالکلیه زبونلردر پس بونلری صیاد
اولان وبونلری کندی یه یار ومعین اتخاذ ایلین کمسه حدذاتنده کندی زبون ایکن زبون طوتیجی اولمشدر وعاقبت بوجمله سی
مخذول ومدحور قالمشدر زیرا اللاهدن واللاهك ولیلرندن ونبیلرندن غیری یی دوست اتخاذ ایلمك بیت عنکبوتی دوست
اتخاذ ایلمك کبیدر (وان اوهن البیوت لبیت العنکبوت) مفهومی اوزره بوجمله سی بیوت عنکبوت کبی اوهن واضعفدر
پس بو اوهن واضعف اولان شیلری طوتمق وبونلری کندی یه یار ومعین اتخاذ ایتمك کمال جهل وغفلتدن ناشی اولور ای
ضعیف وزبون اولنلرك زبون طوتیجیسی بونی تحقیق بیل ال او ستنده ال وار در ای جوان مجرد برنیجه ضعیف وزبون
کیشیلر طوتغله وانلری کندیکه تسخیرا تمکله کندیکی غالب وقوی زعم ایلمه زیرا سندن اشد واقوی کمسه لر چوقدر
وسنك اوزریکه غالب وقاهر اولان شیلره نهایت یوقدر پس قوت وقدرتکه مغرور اولمیه سن خود خلق الانسان ضعیفا
فحواسنجه حدذاتنده ضعیف وزبونسن عجبدر که هم سن نفس وهوا وده شیطانك وجهان وکار جهانك صیدی
اولمشسن بلکه ملك الموتك ویا ملائکهٔ عذابك ویا قهر خدانك دامنده قالمشسن مع هذا صید وشکار طلبندن صید
طوتیجی اولمشسن وزبون وذلیل اولان برقاچ مخلوق کندیکه تسخیرا تمکله کندیکی قوی وقادر زعم ایلیوب بو قدرجه
شیلره مغرور ومکور اولمشسن خبرك یوقکه معناده اسیر دام بلاو کرفتار پنجهٔ قضا قالمشسن * مثنوی * حرص
صیادی زصیدی مغفلست * دلبری میکندا وبی دلست * صیادلق حرصی صیداولمقدن غافل قیلیجیدر دلبرلك ایلر اما
خبری یوقکه اوبی دلدر یعنی بو خلق عالم صید ایلمك حرصی کندینك بو خلقه صید اولمسندن ودخی ملك الموت الی صید
ایلمسندن غافل واعمی ایدیجیدر نته کم حبك الشیء یعمی ویصم بیورلمشدر اکرچه خلقك قلوبنی برلعب ایله
قاپیجیلق ایلر وانلرك کوکلنی کندی یه برصنعتله تسخیر ایدوب مائل قیلر ایکن کندیسی بی دلدر که قلبنی انلری صید ایلمکه
ربوده قیلمشدر پس او بونلره دلبر اوله جق ایکن انلر بو که دلبر اولمشدر ای بو دامه کرفتار اولان وبو مرتبه ده قلان کمسه
اکر بونلره صید اولمق دامندن خلاص اولمق استرسك صیادلق آرزوسندن فراغت ایله * مثنوی * بین ایدی خلفهم
سدا میباش * که نبینی خصم راوان خصم فاش * او کلرنده وبونلرك اردلرنده سد اولان کروه کبی اولمه که سن خصمی
کورمزسن واول خصم فاش وآشکارادر یعنی اول کروهدن اولمه که انلری سد پیش وپسلرندن احاطه ایلدی ودیدهٔ
بصیرتلرینی پردهٔ غفلت پوشیده قیلدیغندن خصملری فاش واشکار ایکن آنی کورمکه قادر اولمدیلر سورهٔ یسن ده
اولان بو آیت کریمه یه اشارت اولور قال الله تعالی (وجعلنا من بین ایدیهم سدا) قال القاشانی ای من جهة الالهیة
من حجاب ظهور النفس والصفات المستولیة علی القلب منعهم من النظر الی جناب الحق (ومن خلفهم سدا) ای من
الجهة البدنیة حجابا من حجب الطبیعة الجسمانیة ولذاتها المانعة امتثالهم الاوامر والنواهی والعمل الصالح
فاغشیناهم) بالانغماس فی الغواشی الهیولانیة (فهم لا یبصرون) قدامهم ووراءهم بانهم محبوسون فی مطمورة الجهالة
مثنوی) تو کم از مرغی میباش اندر نشید * بین ایدی خلف عصفوری بدید * سن برقوشدن کم اولمه حین طلبده
برعصفور اردنی واوکنی کوردی نشید طالب معناسنه در عصفور عینك ضمه سیله سرچه قوشنه دیرلر بین ایدی اوکه
دیرلر خلف ارده دیرلر یعنی سن هر طالب اولدیغك حینده برقوشدن ناقص اولمه که اول جمله طیوردن برعصفوردر

اوکنی واردکی کورر (مثنوی) چون بنزدد انه اید پیش وپس * چند کردا تد سر وروان نفس) مثلا چونکم اول عصفور
دانه نك قننه کله اوکنه وارد نه نتیجه کره اول دمده باشنی ویوزنی دوندرر بویله دیو * مثنوی) کای عجب پیش وپسم صیاد
هست * تا کشم ازبیم اوزین لقمه دست * که ای عجب بنم پیش وپسمده صیاد وارمیدر تا آنك خوفندن بو لقمه ودانه دن
ال چکم اول عصفورده بو قدر حزم واحتیاط اولوب اوکنی واردنی کورمکه سعی قیلمسی مقرر اولیجق ای انسان سکا
پیش وپسکی تجسس وتفحص ایتمکه و برشیئی طالب اولدقده آنك ضرر ونفعنی تفکر قیلمق اولویتله لازم کلور * مثنوی
تو ببین پس قصهٔ فجار را * پیش بنکر مرک یار وجار را * که هلاکت دادشان بی آلتی * او قرین تست درهر حالتی * پس
سن فجارك قصه سنی کور واوکنکده یارك وهمسایه کك مرکنی کور که حق تعالی انلره برالتسز موت وهلاکت ویردی
اول خدا هر برحالتده سکا قریندر یعنی سن سلفده کچن کفار فجارك قصه لرنی کور وحضرت قرآندن انلرك حکایتنی
اوقیوب حصه پذیر اول اوکنکده اولان یارانك وهم جوارلك موت وفوتنه نظر ایله که حق تعالی حضرتلری انلره حرب
وقتال آلتی یوق ایکن هلاکلك ویردی وانلری فنا وعدم مرتبه سنه ایرکوردی اول خدا وهو معکم اینما کنتم موجبنجه
هر حالتده سنکله بیله در وسنك جمیع احوالکه بصیر وجله اقوالکه سمیعدر (مثنوی) حق شکنجه کرد کرزودست نیست
پس بدان بی دست حق داورکیست * حق تعالی نیجه قومه شکنجه وعذاب ایلدی حال بو که ظاهرده کرزودست
یوقدر پس بیل که حق تعالی بی دست وبی آلت داورکندر یعنی بی آلت جارحه عدالت وحکومت ایدیجیدر
واستدیکی قومی بی سلاح وبی آلت قهر قیلیجیدر (م ی) انکه می کفتی که حق کر هست کو * در شکنجه اومقر می شد که هو
دهریه دن اول کمسه که دیردی اکر حق تعالی وار ایسه قنی حق تعالی آنی اخذ ایلیوب شکنجه قیلدقده شکنجه
حالنده اول کمسه مقر اولدیکه خدا اولور یعنی وما یهلکنا الا الدهر دین کمسه که واجب الوجودی انکار ایدرلر حق تعالی
انلردن بعضسنه بی سبب وبی آلت بر بلا مسلط ایدوب شکنجه قیلدیغنده اول حینده هو الله دیو اقرار ایلدم دیر (م ی
انکه میکفت این بعیدست وعجیب * اشك می راند وهمی کفت ای قریب * اول کمسه که بو خدا بزم وجودیمزده تصرف
ایلمك بعید وآنك دست قدرتی بزه یتشمك عجیبدر دیدی خدای تعالی انی مؤاخذه ایلدکده کوز یاشنی یاغدرردی وای
قریب دیردی یعنی ای بزه حبل وریدمزدن اقرب اولان خدا بزی بویله اخذ ایله وشکنجه قیله دیو دعا ایلردی شارحلر
بونده برقاچ بیت یازوب شرح ایلمشلردر اما اصح اولان نسخه لرده انلر یوقدر انکیچون تحریر اولنمدی * مثنوی * چون
فرار از دام واجب دیده است * دام تو خود بر پرت چفسیده است * برکنم من میخ این منحوس دام * از پی کامی نباشم
تلخکام چونکم دامدن فرار ایلمکی واجب کورمشلردر سنك دامك سنك قناد که خود یاپشمشدر چونکم احوال بویله در
پس بن شوم ومنحوس دامك میخنی قوپاریرم برمراددن اوتری تلخکام اولمزم کام اول کاف عربیله مراد معناسنه در
وکام ثانی کاف عجمی ایله دماغ معناسنه دریعنی چونکم عاقل وعالم اولنلر دامدن فرار ایلمکی واجب کورمشدر ای
طاوس سیرت اولان اهل دنیا سنك دامك طاوسك پر وبالی کبی اولان ملك ومالکه یاپشمشدر ومتصل اولمشدر چونکم
قضیه بویله در بن بو منحوس ومنکوب اولان دامك میخ وبیخنی قوپاریرم که اول دامدن مراد ملك دنیا وآنك میخندن
مراد میل ومحبت بال اولور یعنی اول منحوس وپرنکبت اولان ملك ومال که دام انساندر آنك میل ومحبتنی قلبمدن قلع
وقمع ایلرم برادنا مراد ومرامدن اوتری همیشه دماغی تلخ اولنلردن اولمزم (مثنوی) درخور عقل تو کفتم این جواب *
فهم کن از جست وجور وبرمتاب) بکسل این حبلی که حرصست وحسد * یاد کن فی جیدها حبل مسد)
بو جوابی وکلامی سنك عقلکه لایق سویلدم پس بو کلامی فهم ایله جست وجودن یوزکی دوندرمه بو برحبلی قطع
ایله که حرص وحسد در بو آیت کریمه یی یاد ایله عقلکك فهمنه لایق سویلدم بو سوزلری کلموا الناس علی قدر عقولهم
حدیث شریفنك موجبنجه سنك عقلکك فهمنه لایق سویلدم بو سوزلری برخوش فهم ایله جست وجودن حبلنی
قطع ایله فی جیدها حبل من مسد آیتنه اشارت ودلالت ایلدیکی رمز ونکته یی اکرچه بو آیت ابو لهبك خاتونی
حقنده در اما عند اهل التحقیق اندن مراد نفس اماره اولور وآنك بوغازنده اولان حبلدن مراد حقد وحسد وبغض
وعداوت وحرص وطمع وبونلر امثالی اولان حبال معنوی اولور پس حمالة الحطب اولمقدن وذات لهب اولان ناره
دخول قیلمقدن نجات بولمق استرسك کردن نفسکدن بو صفات ذمیمه حبالنی ازاله ایله تا کم حضرت نبی مختار علیه
الصلوة والسلامه من حیث الروح والقلب ایمان کتورنلردن اوله سن ونفسکی اسلامه کتورن کمسه لر مرتبه سن بوله سن
وبو آیتك وسورهٔ تبتك تفسیری وتحقیق مفصلا اوچنجی جلدده تشبیه بند دام قضا سرخنده مرورایلمشدر وآنده طلب
اولنه (سبب کشتن خلیل علیه السلام زاغ را کهان اشارت بقمع کدام صفت بود از صفت مذمومهٔ مهلکه در مرید
بو سرخ شریف حضرت خلیل علیه السلامك زاغی قتل ایلمسنك بیاننده درکه اول قنقی صفتك قلع وقمعنه

اشارت ایدی مریده اولان صفت مذمومه ومهلکه‌دن *مثنوی* این سخن را نیست پایان وفراغ *این خلیل حق
چرا کشتی تو زاغ* بو سوزه نهایت وفراغت قابل دکلدر ای حق تعالینک خلیلی سن نیچون زاغی قتل ایلدک یعنی ای
اللهک دوستی اول زاغی که سن قتل ایلدک آنک سیرتی ندر واول قنغی صفتک ازاله سنه وقلعنه اشارتدر (مثنوی)
بهر فرمان حکمت فرمان چه بود *اندکی زا سرار آن باید نمود* (فخذ اربعة من الطیر فصرهن) امرینه امتثالدن اوتری
ایدی پس امر وفرمانک سر وحکمتی نه ایدی آنک اسرارندن براز چق کوسترمک کرکدر یعنی اندن بر مقدار طالبنه بیان
ایلمک لازمدر تا کم مستفید اوله‌لر (مثنوی) کاغ کاغ ونعرهٔ زاغ سیاه *دائما باشد بدنیا عمر خواه) زاغ سیاهک نعره‌سی
وکاغ وکاغی یعنی فریادی واوتمسی دائما دنیاده طول ودراز عمر طلب ایدیجی اولور کاغ کاغ زاغ آوازنه دیرلر آنک
همیشه اوتمسی کندی ایچون دنیاده طول ودراز عمر طلب ایتمسی ایچون ایمش زاغ کبی روسیاه وجیفه خوار اولانلر
عمر خواه اولمسی دخی بونک کبیدر (مثنوی) همچو ابلیس از خدای پاک فرد *تا قیامت عمر تن در خواست کرد
گفت انظرنی الی یوم الجزا* کاشکی گفتی که تبنا ربنا* زاغ خدای پاک فرددن ابلیس کبی قیامته دک تنک عمر وبقاسنی
استدی تا کم اول ابلیس دیدی الهی بکا مهل ویر یوم جزایه دک کاشکی بویله دیمکدن فراغت ایدوب تبنا ربنا دیدی
یعنی ای بزم پروردکاریمز برایتدیکمز عصیان وخطادن سنک جانبکه تائب اولدق ورجوع قیلدق دیمدی بو آیت کریمه
سورهٔ اعرافده وصادده واقعدر (قال رب انظرنی) ای امهلنی ولا تمتنی (الی یوم یبعثون) یوم قیامته دک (قال انک
من المنظرین) جناب حق دیدیکه تحقیقا سن مهل ویرلمشلردنسن ای شیطان (م ی) عمر بی توبه همه جان کندنست
* مرک حاضر غائب از حق بودنست * عمر ومرک این هر دو باحق خوش بود * بی خدا آب حیات آتش بود*
توبه سز عمر دوکلی جان چکشمکدر حاضر مرک حقدن غائب اولمقدر یعنی مغاصیدن بلکه ماسوادن جناب حقه
تائب اولمین کسنه‌نک عمری دوکلی جان چکشمکدر نقد وحاضر اولان موت عند اهل التحقیق حق تعالیدن غائب
وبعید اولمقدر اکرچه صورتا زنده وفرخنده ایسه ده حقدن غائب اولان کسنه معنا مرده وپژمرده در حیات وموت
بو هر ایکیسی حضرت حقله خوش اولور خداسز آب حیات آتش اولور یعنی بنده‌نک حیات ومماتی چونکه لله اوله
وحقله حاضر اولدیغی حالده اوله بغایت خوش ولطیف اولور که (قل ان صلوتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین
آیت کریمه‌سی بو معنایی افاده قیلور خدای تعالینک مشاهده‌سیسز آب حیات فی المثل آتش کبی اولور
مثنوی) آن هم از تأثیر لعنت بود کو *در چنان حضرت همی شد عمر جو* از خدا غیر خدا را خواستن *ظن افزونیست
وکلی کاستن* اول هم لعنتک تأثیرندن ایدیکه اول ابلیس انجلین عالی حضرتدن عمر طلب ایدیجی اولدی
یعنی حق تعالینک انی طرد ورد ایلمسنک تأثیر وعلامتندن ایدی اول حالتکه آنک درکاهنده آنک رضاسنی وقربنی
استمکی قویوب عمر طلب ایلدی پس برکسه دخی عین معصیتده خدای تعالیدن مجرد کندی نفسنک حظی ایچون
عمر طلب ایلسه بوندن معلوم اولور که اول کسنه حق تعالینک لعنت وقهری واردرکه آنک عمر استمسی اولعنتک
تأثیرندندر حضرت خدادن حضرت خدانک غیرین استمک افزونلق ظنیدر وبالکلیه اکسلمکدر یعنی خدای
تعالینک جنابندن وقرب ووصالندن ومشاهدهٔ جمالندن غیری طلب ایلمک اکرچه زیاده‌لک تصوریدر ولیکن معنا
کلیتله اکسلمک وناقص اولمقدر *مثنوی* خاصه عمری غرق در بیگانگی *در حضور شیر روبه شانگی* عمر
بیشم ده که تا پستر روم *مهلم افزون کن که تا کمتر شوم* تا که لعنت را نشانه او بود *بد کسی باشد که لعنت جو بود*
علی الخصوص بیکانه‌لکده غرقه بر عمر شیرک حضورنده روبه شانه‌لک عین معصیت ومخالفته مبتلا ایکن حقدن
عمر طلب ایلین کسنه معنا بویله دیمش اولور الهی بکا عمری زیاده ویر که پستر کیدیم بکا زیاده مهل
ویر که کمتر اولم تا که لعنته نشانه اول اوله پس بد وقبیح شول برکسنه اولور که لعنت استیجی اوله یعنی تأثیر لعنت الهیدن
اولدی شول حالت که حضور حقده عمر طلب اوله خصوصا شول برعمر که بیکانه‌لکده ومخالفت ومعصیتده غرق اوله
شیر حقیقتک حضور عزتنده دلکو لک وحیله وخدعه‌لر قیلمق اوله روبه شانکی دلکولک معناسنه اولور برکسنه
معصیت ومخالفته مبتلا ایکن حقدن عمر طلب ایلمسی بو معنایی مستلزم وشو نکته‌یی موهم اولور که حق تعالی
حضرتلرینه دیر خدایا بکا عمری زیاده ویرتا سکا معصیت ایدوب سدبر اوله‌یم وسفلی رلک کیده‌یم وبکا مهلی زیاده ایله تا
روز بروز ناقص اوله‌یم ونیچه خطا وذنوب تحصیل قیله‌یم تا کم بویله عمر استین کسنه لعنت حقه نشانه اوله غایتله فاسد وقبیح
کسنه شول برکسنه درکه حضرت حقدن لعنت جو اوله یعنی معصیت اشلکدن اوتری عمر طلب ایتمک عمر واسطه‌سیله
کندوبی حضرت حقدن بعید قیلمقدر (م ی) عمر خوش در قرب جان پروردنست) عمر زاغ از بهر سرکین خوردنست
عمر بیشم ده که تا که می خورم * دائم اینم ده که پس بد کوهرم * کرنه که خوارست ان کنده دهان *کویدی کز خوی

زاغم وارهان * خوش اولان عمر قرب الهیدن جان بسلمکدر اما زاغك عمری سرکین یمکدن اوتریدر که اوزاغ
لسان حالله دیر بکا زیاده عمرو یرکه تا زیاده نجاست ییم دائما بکا بونی ویرکه بن زیاده بد کوهرم اول اغزی قوقمش
اکرکه خوارد کل ایسه ده دیرایدیکه بنی زاغلق خوینندن کیروقورتر یعنی عمر خوش اولدر که حق تعالینك قرب
ووصالنده ومشاهدهٔ جمالنده جانی تجلیات لطفیه وفیوضات جمالیه ایله بسلمك وتربیه ایلمکدر اما زاغ کبی اولان
اهل دنیانك واصحاب نفس وهوانك عمرلری نجاست کبی اولان حرامی یمکدن اوتریدر کان بوزاغ مشرب اولان اهل دنیا
واصحاب نفس وهوا دیرلر الهی بزه عمری زیاده ویرکه تا سرکین ونجاست منزله سنده اولان حرامی وجیفه یی چوق
ییه لم همان بزه دایم بونی ویر زیرا که بز بد بخت وبد کوهرز بزم اهل سعادت اولمغه وسنك رضای شریفکی بولمغه وجمال
لطیفکی مشاهده قیلمغه لیاقتمز یوقدر اکر اول اغزی قوقمشلر نجاست ییجی اولمیه لردی حضرت حقه شویله مناجات
ایدوب دیرلردیکه الهی زاغ کبی که خوار اولمقدن ونجاست ییمك مرتبه سنده قالمقدن وسنك جانبکه معصیت قیلمقدن
بنی خلاص ایله دیرلردی (مناجات * مثنوی * ای مبدل کرده خاکی را بزر * خاك دیکر را بکرده بو البشر * کار تو تبدیل
اعیان وعطا * کار من سهوست ونسیان وخطا * سهو ونسیان را مبدل کن بعلم * من همه خلم مرا کن صبر وحلم
ای برخاك تیره یی زر خالصه مبدل ایلمش پادشاه بر غیری خاکی بو البشر ایلمش اله یعنی اویله قادر مطلق سنکه بر خاکی
زر خالص وهم ادم عالی رتبت ایلرسن ای خدا سنك کارك تبدیل اعیان ایلمك وعطا قیلمقدر بنم کارم سهو ونسیان وخطادر
الهی سهو ونسیانی علمه تبدیل ایله بن دوکلی خلم کبی مستکره وقبیحم بنی صبر وحلم صاحبی ایله خلم خاء معجمه نك
کسریله سومکه دیرلر (م ی) ای که خاك شوره را تو نان کنی) وی که نان مرده را تو جان کنی) ای خداسن که خاك شوره یی
نان ایلرسن وای خدا که مرده وبی روح نانی جان ایلرسن یعنی نان پاره یی انسانه غدا ایدوب انی قدرتکله تبدیل ایدوب
جان پاره ایلرسن (م ی) ای که جان خیره را رهبر کنی * وی که بیره را تو پیغامبر کنی) الهی سن شول قادر پادشاهسن که
خیره وعاجز اولان جانی مرشد ورهبر ایلرسن وای شول پادشاه که بیراه اولان بنده کی سن پیغمبر ایلرسن یعنی علم بیلمین
وطریقه آکاه اولمین بنده که علم ویروب وطریقی حقه آکاه قیلوب انی صاحب دعوت واهل نبوت ایلرسن نته کم
حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حقنده (ووجدك ضالا فهدی) بیوردی وبر آخر محلده دخی (ما کنت تدری
ما الکتاب ولا الایمان) بیوردی * مثنوی * هر که سازد زین جهان آب حیات * زوترش از دیکران اید ممات *
میکنی جزو زمین از آسمان * می فزایی در زمین از اختران * هر شول کمسه که بو جهاندن آب حیات دوزه انك مماتی
غیریلردن تیزراك کاورسن شول قادر مطلق سنکه زمینك جزؤنی آسمان ایلرسن زمینده اخترلردن نیجه نتایج وآثار
زیاده ایلرسن زوترش زودتراش تقدیرنده در یعنی هر شول کمسه که آب حیاتی همان بو جهاندن دوزه وعیش ونوش
ولذاتی آنجق بو عالمده آله غیری کمسه لردن اکا اولوم تیزراك کاورشو اعتبار ایله که انك جان ودلی وبدنی اولمزدن اول
مرده حکمنده اولور اکرچه آنك بدنی زنده ایسه ده کندی موتادن عد اولنور ولهذا قال علیه السلام ایاکم
ومجالسة الموتی قالوا وما الموتی یا رسول الله قال اهل الدنیا) وبیت ثانیده جزو زمیندن مراد نوع انساندن انبیای عظام
علیهم السلام اولوب اسمان در اسمان تقدیرنده ومصرع ثانیده اخترلردن مراد آسمانك اخترلری اولمقده جائزدر اکر
اخترلردن مراد آسمانده اولان اخترلر اولورسه انلرك آثار وتاثیرینی زمینده زیاده ایلرسن دیمك اولور وزمینده اولان
اخترلردن مراد اولیا وعلما اولسه دخی جائزدر الهی سن قادر پادشاهسن که زمینك جزؤندن اولان ادریس وحضرت
عیسی ومحمد مصطفی صلوات الله علیهم اجمعین حضراتنی آسمانده ساکن ایلرسن وزمینده واسمانده اولان اخترلرك
آثارنی زیاده ایلرسن یاخود معنی زمینده فلك معنوینك اخترلری اولان اولیا وعلماده نیجه ولیلر وعالملر مصابیح
الارض ایلرسن نته کم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت ایلر قال علیه السلام العلماء مصابیح الارض وقال علیه
السلام العلماء فی الارض کمثل النجوم فی السماء * مثنوی * دیدهٔ دل کو بکردون بنکریست * دید کاینجا هردمی
مینا کریست) دیدهٔ دل که او کردونه نظر ایلدی اول دیده کوردیکه بو مرتبه ده هر بردم مینا کرلك وار در یعنی شول کوکل
کوزی که بو عالم شهادت مرتبه سنده هر بر نفسده مینا کرلك کوردی یعنی حق تعالی هر انده نیجه شانله تجلی
قیلمسنی واشیایی آناً فآناً مبدل ومحول اولمسنی مشاهده قیلدی * مثنوی * قلب اعیانست واکسیر محیط * ایتلاف
خرقهٔ تن بی مخیط * قلب اعیان در و پر اکسیر محیط در تن خرقهٔ بی مخیط ایتلاف مخیط سوزنه دیرلر دیکمك معناسنه
دخی استعمال ایدرلر قلب بونده تبدیل معناسنه در اعیان ذوات معناسنه در اکسیر جوهر کیمیا در بونده قدرت
الهیدن عبارت اولور توضیح معنی بویله دیمك اولور بو تن خرقه سنك ایتلافی وبی سوزن اجزاسنك بری بریله اتصال
واتحادی تبدیل اعیان ایلمکدر وجامه یی مخیط بر اکسیر اعظم وقدرت کامله وحکمت بالغه در (م ی) تو ازان دوز که

درهست امدی * آتشی یاخاك یابادی بدی * کربران حالت ترا بودی بقا * کی رسیدی مر ترا این ارتقا * سن اول برکوندنکه وجوده كلدك برآتش یاخاك ویا برباد ایدك اكر اول حالت اوزره سكا بقا اولیدی بو ارتقا سكا نیجین ایریشوردی یعنی سن شول برکوندنکه وجود مرتبه سنه كلدك بهرحال عناصر اربعه دن بری ایدك یا آتش یا آب ویا خاك ویا خود باد ایدك حق تبارك وتعالی سنی بو عناصر اربعه مرتبه سندن دست قدرتله موالید ثلاثه مرتبه سنه کتوردی وسنی سلاله طیندن نطفه مرتبه سنه کتوروب اندنصكره رحم مادرده برنیجه مدت ساكن قیلوب اندنصكره علقه اندنصكره مضغه مرتبه سنه کتوروب اندنصكره عظام وا كالحم لباسنی كیدوروب اندنصكره انفخ روح ایلیوب اندنصكره رحم مادردن سنی اخراج ایلیوب حاصل كلام طورا بعد طور سنی طفولیت مرتبه سنه کتوردی وعقل وادراك ویروب انسان مرتبه سنه یتوردی اندنصكره اكر اول عناصر اربعه مرتبه سنده قالیدك وباقی اولیدك بوسكا انسان مرتبه سنه ارتقا ایلمك نیجین میسر اولوردی وسن بو احسن التقویم اولان صورت انسانیه یی نوجهله بولوردك * مثنوی *

ازمبدل هستی اول نماند * هستی بهتر بجای آن نشاند * همچنین تا صد هزاران هستها * بعد یكدیكر دوم به زابتدا) مبدل حقیقینك تبدیلندن اولكی وارلغك قالمدی اولی وبهتر اولان وارلغی اول اولكی فانی اولان وارلغك یرنه نصب ایلدی بونجلین صد هزاران هست ووارلقلره دك بری برندنصكره ایكنجیسی ابتدادن یك یعنی اول مبدل حقیقینك تبدیلندن سنك ابتدای حالده اولان وجودك وهیئاتك قالمدی اول فانی اولان وجودك وهیئاتك بقاسنه اول مبدل حقیقی اولی وبهتر اولان وجودی وهیأتی نصب ایلدی بو اسلوب اوزره نیجه یوز بیك هیأته وصورته كانجیه دك وبو مرتبهٔ انسانیته ایرنجیه دك طورا بعد طور هر واصل اولدیغك مرتبه نك ثانیسی اولكی سندن اولی واعلی در

* مثنوی * ازمبدل بین وسایط را بمان * كز وسایط دور كردی زاصل ان * واسطه هرجا فزون شد وصل جست * واسطه كم ذوق وصل افزون ترست * مبدلدن كور وسایطی قو زیرا وسایطه نظر ایلمكدن واول وسایطك اصلندن دور اولورسن هرنه یرده كه واسطه زیاده اوله وصل صحرادی واسطه كم اوله ذوق وصل افزونتردر یعنی چونكم قضیه بویله در تبدیلات وتغییراتی مبدل حقیقیدن كور وسایط واسبابی ترك ایله زیرا كه وسایط واسبابه نظر ایلمكدن اول وسایط واسبابك ویا تبدیلات وتغییراتك اصلندن دور اولورسن وحقیقتندن مهجور قالورسن هرنه یرده كه وسایط واسباب زیاده اوله حقیقته وصولدن زائل اولورو كیرو قورز زیرا وسایط واسباب وجه مقصوده حجاب ونقابدر پس انلرك ناقص اولمسی مقصودك ذوق وصالنك زیاده اولمسنه سبب اولور * مثنوی * ازسبب دانی شود كم حیرتت * حیرتت ره دهد در حضرتت * سبب دانلقدن سنك حیرتك كم وناقص اولور انجلین بر حیرتكه حضرت حقه سكا یول ویرر یعنی هر باركه اسبابه زیاده مشتغل اولسك وانی زیاده بیلسك اول اسباب بیلمكدن سنی حضرت حقه وسیله وموصله اولان حیرت ناقص اولورو سنك روحك حضرت حق مشاهده قیلمقدن محروم قالور اول سندن ناقص اولان حیرت بجوده بر حیرتدر كه حضرت نبی اكرم صلی الله علیه وسلم آنك زیاده لكنی حضرت حقدن طلب ایدوب اللهم زدنی فیك تحیرا دیو دعا ایدرلردی * مثنوی * این بقاها ازفناها یافتی * ازفنا پس رو چرا برتافتی * زان فناها چه زیان بودت كه تا * بر بقا چفسیده ای نافتا * بو بقالری فنالردن بولدك فنادن پس نیچون یوزدوندردك اول فنالردن سكانه زیان اولدیكه تا بقایه یاپشمش سن ای بی جوانمرد بو معنی نسخه نافتا اولدیغی اوزره در امااكثر واصح اولان نسخه لرده نافتا واقع اولمشدر نافتا جرهٔ یربوغه دیرلر یربوغ یرفاره سنه دیرلر بوراده یربوغدن مراد نفس اولوب نافقادن مراد آنك وجودی اولور كه نفسه محل وخانه واقع اولمشدر كاه اولور كه نافقا یربوغ معناسنه دخی استعمال اولنور وتوضیح معنی بویله دیمك اولور كه ای بنی آدم سن بو بقالری تا ابتدای حالدن بری نقدر اطوار ومنازله اوغره دكسه اول اطوار ومنازلك احكامنی ومقتضیاتنی فنا ایتمكلكلردن بولدك وهر مرتبه یی ترك ایلیوب آنك حكمنی ومقتضاسنی فانی ایتمكله اندن اعلا مرتبه یه كلدك وانكله انسیت قیلمدك كه اول بوجهله دن مرتبهٔ انسانیه در پس بو مرتبهٔ انسانیتدن دخی فانی اولمقدن دخی نیچون یوزدوندررسن واعراض قیلورسن وفنا اولمقلردن سكانه زیان اولدی تا بو مجازی اولان بقایه یاپشمش سن وتعلق ایتمش سن ای یرفاره سی ویاخود ای خانهٔ یربوغ اكر بو بقادن دخی اختیار كله فانی اولورسك بقای ابدی وحیات سرمدی بولورسن * مثنوی * چون دوم از اولینت بهترست) پس فنا جوی ومبدل را پرست * صد هزاران حشر دیدی ای عنود * تاكنون هر لحظه تا بدو وجود * چون ایكنجی وجود سكا اولكیدن بهتردر پس فنا استه ومبدله طاپ صد هزاران حشر كوردك ای عنود شمدیه دكین هر لحظه وتخودلك ابتداسندن پرست بونده امر درطاپ معناسنه یعنی چونكم ایكنجی وجود سكا اولكی وجوددن بهتردر مثلا نطفه دن علقه وعلقه دن مضغه ومضغه دن حیات بولوب جنین مرتبه سی اندنصكره رحم مادردن طوغوب طفل

اولمق اندنصكره عاقل وبالغ اولمق مرتبه لری وحالتلری بری برندن اولی وبهتر اولدیغی هر عاقلك معلوميدر پس لازم
كلديكه بو وجوددن دخی فنا اولمغی استه ودائم وباقی اولان مبدل حقيقی يه پرستش ايله تا آنك قربنه واصل اوله سن
وبقا بوله سن وفنا اولمق مرتبه سندن قورتله سن ای عنود انسانيت مرتبه سنده كلنجيه دك نيجه يوز بيك حشر كوردك
كه هر مرتبه دن اولمينجه واولی ترك قيلمينجه واول صورتدن فانی اولمينجه بر آخر مرتبه يه واصل ونائل اولمدك حشرك
معناسی ايسه اول اولمك واولدقدنصكره تكرار حيات بولوب بر آخر مرتبه جمع اولمقدر پس هر برمرتبه يه كه كلدك
اولكی مرتبه دن اولدكدنصكره كلدك پس مرتبهٔ انسانيته كلنجيه دك نيجه كره ديرلش وحشر كورمش اولورسن
ابتدای وجوددن بو مشهد انسانيه يه كلنجيه دك وعاقل وبالغ اولنجيه دك نظر حقيقت بدنله نظر اولنسه هر لحظه ده
حشر ونشر سرنی مشاهده ايلردك پس بو جسد انسانينك بدو وجودندن مرتبهٔ انسانيته كلنجيه دك سير ايلديكی
منازله اجمالا بو بيتلرله اشارت ايدوب بيورر * مثنوی * از جمادی بی خبر سوی نما * از نما سوی حيات وابتلا * باز
سوی عقل وتمييزات خوش * باز سوی خارج اين پنج وشش * جمادلقدن بی خبر اولديغی حالده نما جانبنه نمادن حيات
وابتلا جانبنه كلدك كيرو عقل جانبنه وخوش تمييزلر جانبنه كيرو بو پنج وششك خارجی جانبنه كلدك يعنی معادن مرتبه
سندن بی خبر وغافل اولديغك حالده نباتات مرتبه سنه كلدك وآنده نشو ونما اولدك نشو ونما مرتبه سندن
حيوانيت مرتبه سنه كلدك نيجه احواله مبتلا اولدك كيرو طور بطور نطفه لك وعلقه لق ومضغه لق مرتبه
لرندن كچوب رحم مادردن تولد ايليوب عقل جانبنه ولطيف تمييزلر مرتبه سنه كلدك اندن دخی كچوب كيرو بو پنج
حواسك وشش جهاتك خارجنده اولان عالم جانبنه كلورسن اكر سلوك كه قطع مراتب ايدوب بو دنياده بو عالم معنايه
واصل اولمدكسه عاقبت اولدكدنصكره كلوب واصل اولورسن وانبياء عليهم السلام واولياء كرامك مشاهده
قيلدقلری عالم حقيقی بی سندخی مشاهده قيلورسن (مثنوی) تا آب بحر اين نشان پايهاست * پس نشان پا درون
بحر لاست * زانكه منزلهای خشكی ز احتياط * هست دهها ووطنها ورباط * بحرك كنارنه دك دربو پايلرك نشانی پس
بحرك درونده نشان پای لادر زيرا كه خشكيه منسوب اولان منازل احتياط واهتمامدن اوتری كويلر ووطنلر
وكار وبانلر واردر خشكدن مراد بو عالم صورتدر وبحردن مراد عالم معنیدر وحقيقتدر ونشان پادن مراد روحك
هر منزلده اولان اثر وعلامتيدر دور توضيح معنی بودر كه جمادلك مرتبه سندن مرتبهٔ انسانيته كلنجيه دك كه مرتبهٔ
انسانيتدر دريای حقيقتك كناری مثابه سنده در هر نقدر منزل ومرتبه وار ايسه پای روحك انده نشان واثرلری
واردر بو منزل ومرتبه نك هر بری نشان پای كبيدر وايشلمش يول كبيدر پس لب دريای حقيقت اولان مرتبهٔ
انسانيتدن اوته سی بحر وحدتدر انده نشان پای اولمز ومرتبه ومنزل تصور ه كلمز اكرچه اعتبار ايله بعض مرتبه اطلاق
اولنور سه ده بنه بی نشان اولمقدن خالی اولمز اما بو عالم صورتده مراتب ومنازل ظاهر واشكار اوضع اولنمشدر زيرا كه
خشكيه منسوب اولان عالم صورتك منزللری سالكلره ورهروانه احتياط واهتمامدن اوتری مقاملر وموطنلر ومنزللر
تعيين اولنمشدر تا كه رهرو اولان كسه لر نه مرتبه دن نه مرتبه يه كلدی بيله ونه موطندن نه كونه موطنه سير قيلدی
آكاه اوله ونه منزلدن انتقال ايليوب نه منزله كلوب واصل اولديغی فهم قيله بو منازل ومراتب هنوز بحر حقيقته
واصل وداخل اولمين رهرولره سيرلرنی وترقيلرنی بيلمكدن اوتريدر چونكه بحر حقيقته واصل اوله آنك مراتبی ومنازلی
معنويدر انی نور معرفتله بيلور وديدهٔ بصيرتله اومرتبه لری بری برندن تمييز قيلور (مثنوی) باز منزلهای دريا در وقوف *
وقت موج وحبس بی عرصه وسقوف * نيست پيدا آن مراحل راسنام * نی نشانست آن منازل رانه نام * كيرو دريانك
منزللری وقوف وقتنده وحبس وقتنده عرصه سز وسقوفسزدر بعض نسخه ده بو مصرع وقت موج وحبس بی جدار وبی
سقوف واقع اولمشدر بو تقديرا وزره معنی دريانك موجی وقتنده جدار وسقوف اولمديغك اولور اول درياده اولان
مراحلك سنامی پيدا دكلدر اول منازلك نه نشانی واروز نه نامی واردر وقوف بونده توقف معناسنه اولمقده جائزدر
اما شعور واطلاع معناسنه اولمق دخی اوليدر سقوف سقفك جمعيدر سنام دوه نك اوركچنه ديرلر بونده علامت
محسوسه دن ويوكسك ديه دن عبارت اولور وتوضيح معنی وتمهيد فحوا بو يله ديمك اولور كه ظاهرده اولان دريانك منازل
ومراحلی محسوس اولميوب عقلله ادراك اولنديغی هر عاقلك معلوميدر زيرا انده عرصه وجدار وسقوف يوقدر كه
بر كشتی بر محلده توقف ايلدكده قنغی منزلدن قنغی منزله كلديكنی بيله ونه مرحله دن نه مرحله يه سير قيلديغنی حس
ايليه وادراك قيله زيرا دريانك اشكارا بر علامتی وبر اثاری يوقدر واول دريانك منازل ومراحلنك نشان ونامی
يوقدركه آكا بوفلان نشان وبوفلان سنامدر ديو تسميه قيلنه بونلردن مراد جزيره لری وساحللری مرئی ومشهود اولمين
بحر عماندر كه كشتيبانلر آكا سفر ايلدكده منازل ومراحلی ونقدر منزل قطع ايلدكلرنی عقل وعلملريله بيلورلر بوخسه

ظاهرده اولان علامت واثارله بلمك قابل اولمز پس بو بیتلردریای حقیقته مثال اولمق طریقیله دینلمشدر چونکه بحر ظاهرده منازل ومراحل تصوری ممکن اولمیجق بحر معناده هم منازل ومراحل تصوری ممکن وقابل اولمز زیرا دریای حقیقته واقف اولدیغك حینده ویاخود اکا واصل اولوب انده توقف قیلدیغك دمده آنك تموجی وقتنده یعنی ظهوراتی وتجلیاتی غالب اولدیغی حینده مراتبك عرصه وجداروسقوفی قالمزوانده اول مراحلك سنام وعلامتی واول منازلك نشان ونامی هم قالمز لاموجود الا الله سری ظهوره کلوروبوراده راتی ومرئی وبحر وسایر وکشتی عین واحد اولور پس عین واحده ده مراحل ومراتب ومنازل اعتباری قالمزاکر سوال اولنورسه که مشایخ صوفیه خود مراتب الهیه ومنازل وجودیه اثبات ایلمشلردر مثلا مرتبهٔ احدیت ومرتبهٔ واحدیت ومرتبهٔ عما ومرتبهٔ اسما وصفات ومرتبهٔ اعیان ثابته ومرتبهٔ الوهیت وربوبیت وبونلرامثالی مرتبه لراعتبار ایلمشلردر وسالك سیرالی الله دن صکره سیرمع الله وسیر بالله وسیرفی الله اندن صکره سیرعن الله وارد ایتمشلردر پس عالم معناده بحر حقیقیده دخی مراتب ومراحل ثابت اولمش اولور راویله اولیجق اول بحر حقیقیده مراتب ومراحلك علامت وسنامی واطوار منازلك نشان ونامی قالمزدیمك نیجه ممکن اولور جواب بودرکه اولا بودریای حقیقیده مراحل ومنازل اولمزدیمك عالم صورتده اولان مراحل ومنازل محسوسه کبی اولمز بلکه مراتب ومراحل معقوله ومعنویه اولور دیمکی افاده قیلورو برجواب دخی بودرکه وقت موجشلی جداروسقوف بیوزدیلر اول دریای حقیقینك تموجی ظهور وغلبه دن عبارت اولور پس معنی اول دریای حقیقینك منازل ومراحلی انده واقف اولدقده واوتموج ایدوب ظهور وغلبه قیلدقده جداروسقوفدن اثر قالمزومراحل ومنازلك نام ونشانی اولمز بلکه همان عین وحدت مطلقه وهویت الهیه ظهوره کلور پس عین وحدت مطلقه ده منازل ومراحل واواسط وسواحل تصوری ممکن اولمز بلکه بو جمله مراتب ومراحلك اعتباری اول دریای حقیقینك ظهور وغلبه سی اولمدیغی اعتبار یله فرض وتقدیر اولنور بوخسه عین وحدته روح مستغرق اولدقده مراتب ومراحل کورسکدن ازاد اولور وبحیات بولور * مثنوی * هست

صد چندان میان منزلین * ان طرفکه ازنما تاروح عین * حاصل کلام ایکی منزلك اراسنده صد چندان مراتب واردر اوطرفده که نمادن روح عینیه دك روح عین بونده یاعین روح تقدیر نده اولوروا خود عین دن مراد ذات اولوب ذاته مضاف اولان روحه دك اضافی اولور وحاصل کلام وتقدیر مرام بویله دیمك اولورکه جماد مرتبه سندن نما مرتبه سنه وتمام مرتبه سندن روح اضافی مرتبه سنه کلنجیه دك اول طرفده شوایکی منزلك ما بیننده نیجه یوز مراتب ومراحل واردرکه سن اول مرتبه لری تمام مرتبه سندن بری طور ابعد طور قطع ایلیوب عاقبت مشهد انسانه کامل عاقل وبالغ اولوب روح اضافی صاحبی اولدك اکر بصر بصیرتله نظر ایلسك نقدر مراتبه اوغره مشسندر ونقدر مرحله ومنزله یی ترك ایدوب برآخر مرتبه یه کلمشسندر بیلوردك ونقدر مرتبه لری وصورتلری وهیأتلری فانی وزائل ایلیوب نه هیأت وصورته کلدك واندن صکره نه مرتبه یه واصل اولدك اکا اولوردك * مثنوی ازفناها این بقاها دیدهٔ * بربقای جسم چون چفسیدهٔ * بو بقالری سن فنالردن کورمشسن بو جسمك بقاسنه نیچون یاپشمش سن یعنی ای زاغ مشرب سن بو انسان مرتبه سنه کلنجیه دك بو بقالرك جمله سنی سابقده مقید اولدیغك مرتبه لرك فناسندن کوردك وانلری ترك ایتمکله بو مرتبه یه ایردك فاذا کان کذلك بو جسمك مجازی اولان حیات بقاسنه نیچون محکم تعلق ایلدك اکراختیار کله طالب عمر وبقای جسمانی ایلمکدن بحوب بو عمرکی طاعت الهی یولنده خرج ایلرسك بقای ابدی وحیات سرمدی بولورسن (مثنوی) هین بده ای زاغ این جان بازباش) پیش تبدیل خدا جانباز باش) تازه می کیروکهن رامی سپار * که هر امسالت فزونست ازسه پار * اکا اول ای زاغ بو جانی ویر باز اول خدانك تبدیلی اوکنده جانباز اول تازه یی طوت وکهنه یی تسلیم ایله زیرا سنك هر بیلك بحین بیلك اوچندن زیاده در یا ربلد روبحین سنه یه دیرلرسه یاربحین سنه نك اوچی دیمکدر یعنی ای زاغ سیرت وغراب طبیعت اولان طالب حیات جسمانی اکا اول روح حیوانی یی الله یولنده حسن اختیارکله و برشاهباز طبیعت اول خدای تعالینك تبدیل وتحویل ایلسنك قتنده جانکی نثار ایت اول تا کم بو مجازی وفانی اولان جاندن سنی خلاص ایدوب آنك بدلی سکا جان باقی وحیات حقیقی روزی قیله بو اسکیمش وغموم وهموم یله فرسوده اولمش روح حیوانی یی طاعت حقه ومحبت وجود مطلقه تسلیم وسپارش ایله وآنك مقابله سنده تازه ولطیف حیات طیبه وبقای ابدیه ال زیرا سنك هر بیلك کهنه وفرسوده اولانی بدل ایلدیکك تقدیرجه بحین سنه نك اوچندن افضل وتازه لك بولمقده اکمل اولور (مثنوی) کر بباشی نخل وار ایثارکن کهنه بر (کهنه نه) را انبار کن * کهنه وکندیده وپوسیده را * تحفه می بر بهر نادیده را * مثلا اکر نخل کبی ایثار ایدیجی اولمیه سن کهنه یی کهنه اوزره قو وانبار ایله کهنه وکندیده وپوسیده یی هر اعمادن اوتری هدیه وتحفه ایلت یعنی خرما

اغابجی کبی اکرمالك اولدیغك شیلری جاندن وخان وماندن وخوان وناندن هرنه ایسه بذل ایثار ایدیجی اولمیه سن اسکی
اسکی اوزره قویوب درانبار ایله که سکا اول کهنه اولان تحفه اولسون کهنه کندیده وپوسیده اولان شیلر کبیدر پس
سن بو اسکی وقوتمش وچورومش شیلری حقیقتده برمتاع فاخر وجان طاهر زعم ایلیوب هرنادیده اولان کمسه لره
تحفه ایلت وانلره اوکهنه وکندیده اولان متاعك هرنه قبیلدن ایسه عرض ایله انلردخی آنك حقیقت حالنی کورمیوب
پسند ایلسونلر وسکا آفرین ونه رعنا متاع فاخر وجان طاهر صاحبیسن دیو سویلسونلر بو بیتلر اهل دنیایه واصحاب زرق
وریایه تعریض اولمق طریقیله دینلمشدر * مثنوی * آنکه نو دید او خریدار تو نیست * صید حقست وگرفتار تو نیست
هرکجا باشند جوق مرغ کور * بر تو جمع آیند ای سیلاب شور * تا فزاید کوری از شورابها * زانکه آب شور افزاید عما
اول کمسه که نو وجدید کوردی اول سنك خریدارك دكلدر اول حق تعالینك صیدیدر سنك کرفتارك دكلدر هرقنده که
کورقوشلر جوق اوله ای سیلاب شور انلر سنك اوزریکه جمع کاورلر تا کم شورابلردن انلرك کورلکی زیاده اوله زیرا
آب شور کورلك زیاده ایلر یعنی ای اهل دنیا وای اصحاب زرق وریا اول عاشق صیادقلر که ارزاق جدیده یی کوردیلر
ونو نو ظهوره کلان ارزاق پسندیده یه نظر ایرکوردیلر سزلك مشتری وخریدارکز دكلدر انلر خدای تعالی یه شکار
اولمشلر وآنك جمال وکمالی مشاهده سنك سیرنده قالمشلردر سنك اسیر وکرفتارك دكلدر سنك خوان ونانکه ومال وجاه
وعنوانکه دخی مائل دكلدر زیرا سنك خوان ونانك ومال وجاه ودولت وعنوانك فی المثل آب شور کبی سن وسیلاب
شورکبی سن هرنه یرده کورقوشلر کروهی وار ایسه ای سیلاب شور سنك اوزریکه جمع اولورلر وسنك خوان ونانکدن وبی
معنی اولان دولت وعنوانکدن حظ الورلر ولذت بولورلر واکمال رغبتله رغبتلر قیلورلر تاکم انلرك کوردل اولمسی اول
طوزلی صو کبی اولان خوان ونانکدن وزینت وعنوانکدن زیاده اولور زیرا آب شورك خاصیتی اولدر که کورلکی زیاده ایلر
پس آب شور اهل زیانك منوراولان اعمالنه وعلوم رسمیه صاحبلرینك بیهوده اولان قیل وقالنه واهل دنیانك
ارزاق واموالنه شامل اولور پس بونلره طالب ومایل اولان شول کورقوشلر کبیدر که آب شوردن حظ الور ولذت
پذیر اولور واول آب شور انلرك دیده دلنی دخی زیاده کور قیلور * مثنوی * اهل دنیا زان سبب اعمی دلند * شارب شورابهٔ
آب وکلند * شوره می ده کورمی خرد رجهان * چون نداری آب حیوان درنهان * اهل دنیا اول سببدن اعمادلردر
آب وکلك شورابه سنی ایچیجیلردر ای اهل دنیا وای صاحب ریا جهانده شوره ویر کور صاتون آل چونکم نهانده آب
حیوان طوتمزسن یعنی اهل دنیا اول شورابه کبی اولان حظوظ جسمانیه دن واموال وارزاق دنیویه دن غذا پذیر
اولدقلری ولذت وحلاوت بولدقلری ایچون کوردل اولمشلر وبی بصیرت قالمشلردر زیرا بونلر آب وکل مشابه سنده
اولان حظوظ جسمانیه ومشتهیات نفسانیه شورابه سنی نوش ایدیجیلردر ای اهل دنیا وای کورلر آولیجی صاحب
ریا شور آب کبی اولان حظوظ جسمانیه یی بو صورت پرست اولان کورلره ویر وبو جهانده کوردللری صاتون آلوب
کندیکه مرید ومحبت ویاران قیل چونکم باطنکده آب حیوان مشابه سنده اولان علم وعرفان وذوق ووجدان طوتمزسن
تاکم بو کوردل اولنلره انی ویره سن وانلر اول آب حیوان کبی اولان علم وعرفانی نوش ایلدکلرنده کورلکلری کیدوب بصر
بصیرتلری کشاده اوله تانیك وبدی فرق ایدوب کوره لر وبو حیات جسمانیه دن وحظوظ نفسانیه دن فراغت
ایدوب کندیلرینی حیات ابدیه وسعادت سرمدیه صاحبی اولمق مرتبه سنه ایرکوره لر * مثنوی * باچنین حالت
بقا خواهی ویاد * همچو زنکی درسیه رویی تو شاد * در سیاهی زنکی زان اسوده است * کوز زاد واصل زنکی
بوده است * ای کوردل بو نجلین قبیح حالتله بقا ویاد اولمق استرسن زنکی کبی سیاه رویلقده سن شاد ومسرورسن
سیاهلقده زنکی اول سببدن اسوده در زیرا اول زاد واصلدن زنکی اولمشدر بعض نسخه ده نقطهٔ واحده ایله باد واقع
اولمشدر بو تقدیرا اوزره باد هوای رفعت وحب ریاستدن عبارت اولور یعنی ای اهل دنیا وای صاحب زرق وریا بونك
کبی برحالت قبیحه وصفات خبیثه ایله بو دنیاده بقا بولمق ویاد اولمق استرسن ومعمر اولوب رفعت وعزت صاحبی اولمغی
طلب ایلرسن سنك مثالك شول برقره یوزلو عرب کبیدر که سیاه رویلقده کندی قباحتندن بی خبر اولوب شاد ومسرور
اولور سیاهلقده وزشت روی اولمقده زنکی اولان عرب اندن اوتری اسوده وفارغ البال اولمشدرکه او اصلندن وزاد
وبودندن زنکی اولمشدر بو اجلدن اول حالت ایچره نشو ونما بولمغله اکا اعتبار قیلمشدر اکر اول صورت قبیحه وهیأت
خبیثه اکا صکره دن عارضه اولیدی فریاد وناله قیلوردی وحضرت حقه بو حالت قبیحه یی بندن ازاله ایله دیو متضرع
اولوردی (مثنوی) آنکه روزی شاهد وخوش رو بود * کرسیه کردد تدارك جو بود) اول کمسه که برکون شاهد وخوشرو
اوله اکر سیاه اولسه در حال تدارك جو اولور روزیده که یا تکثیرا ایچون اولوب معنی برنیچه کون دیمك دخی جائزدر
یعنی اول کمسه که برقاچ کون خوش روی وشیرین کوی وشاهد لطیف خوی اوله اکر اول کمسه سیاه روی اولسه

وچهره‌سی بوزلسه فی الحال تدارکنه طلب ایدیجی اولورزیرا بیلورکه اول حالت قبیحه برعارضی حالتدر بعض علاجله ازاله‌سی ممکندر امازنگی * سیاهروی تدارکنه جوی اولمز وآنك دفع وازاله‌سنه جد وسعی قیلمز انکچونکه سیاهروبلق آکا ذاتیدر پس هرشول کمسه که اصل فطرتده خوبروی ومحبوبجوی اوله اکا اصکره‌دن اول حالت قبیحه وصفات خبیثه کلوب عارضه اولسه آنك ازاله‌سنه توبه وانابتله علاج ایلر امّا اول کمسه که فطرتده زشت روی وبدخوی اولسه اول حالت قبیحه ایچره شاد ومسرور اولوب آنك ازاله‌سنه تدارکنه اندیشه ایدیجی اولمز (م ی) مرغ پرنده چوماند برزمین باشد اندرغصه ودرد وحنین * مرغ خانه برزمین خوش می رود * دانه چین وشاد وشاطرمی دود * زانکه او ازاصل بی پروازبود * وان دکر پرنده وپروازبود * مثلا اول اوچوجی قوش چونکم پرنوزنده قاله اول مرغ غصه‌ده ودرد وحنینده اولور زیرا کندی خاصیت ذاتیه‌سی پرنده اولمق ایدی چونکم برعارض حالتله پرنده اولمقدن کیرو قالدی غصه‌لرده ودرد وحنینده اولدی امّا مرغ خانه زمین اوزره خوش وآسوده کیدردانه چین وشاد وشاطریلرزیرا که اول مرغ خانه اصل وذاتنده‌ن بی پروازایدی واول بریسی اوچیجی وپروازایدیجی ایدی مصرع ثانیده اولان پرواز پرباز معناسنه اولمق ویا پرواز کننده تقدیرنده اولمق جائزدر حاصل کلام ای سیاهروی وغراب خوی اولان اهل دنیاسن انکچون بوحالت خبیثه واعمال قبیحه ایچره شاد ومسرور اولمش سندرکه سنك حالك مرغ خانه‌نك حالی کبیدرکه زمینده قالدیغنه وپروازدن محروم اولدیغنه اصلا غم وغصه‌سی یوقدر اول کمسه که اصلنده شاهباز کبی عالم رازده پروازایدیجی ایدی قضاء الهیله پروبالی شکسته اولوب زمینده قالدی وعالم رازده پروازایلمکدن محروم اولدی اول کمسه عظیم غم والمده اولور کندی شهرنده واقرباسی ایچنده ایسه ده غریب اولور پس بوکونه کمسه‌لره مرحمت وشفقت ایلمك قتی لازم کاور * قال النبی صلی الله علیه وسلم ارحموا ثلاثة عزیز قوم ذل وغنی قوم افتقر وعالما یلعب به الجهال * بوسرح شریف حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك بوحدیث شریفنك بیانده‌درکه بیوردی بزمرحمت ایلك اوچ کمسه‌یه که بریسی برقومك عزیزیدرکه ذلیل اولدی ایکنجیسی برقومك غنیسی درکه فقیر ومحتاج اولدی اوچنجیسی شول برعالمه مرحمت ایلك که جهال انکله اوینار یعنی آنی استهزا ایلرو فی الحقیقة صکره‌دن ذلیل وفقیر اولان کمسه‌لرك غریب اولمسی ومرحمته لایق اولمسی اکرچه مقرردر اما عالم اولوب قدرینی بیلمز جهالك ما بیننه دوشن کمسه‌نك غربتندن اشد برغربت دخی اولمز * مثنوی * کفت پیغمبر که رحم آرید بر * جان من کان غنیا فافتقر * والذی کان عزیزا فاحتقر * او صفیا عالما بین المضر * حضرت پیغمبر علیه السلام دیدیکه رحم کتورك شول کمسه‌نك جانی اوزره که غنی اولدی اندنصکره فقیر ومحتاج اولدی مصرع اولده اولان جانه مربوط اولور برجان من تقدیرنده اولور ودخی شول کمسه‌یه مرحمت ایلك که عزیز اولدی اندنصکره حقیر وذلیل اولدی یاخود مضر ما بیننده اولان صافی عالمه مرحمت ایلك مضر میمك ضمی وضاد معجمه‌نك فتحه‌سیله عرب قبیله‌لرندن برقبیله‌نك اسمیدرکه آنك قومی زیاده احمق ونادان ایدی بورادن مجرد جهال ونادان اولان طائفه‌دن عبارت اولور یعنی یاخود شول صافی وخالص اولان عالمه مرحمت ایلك که جهال ونادان اولان طائفه‌نك ما بیننه واقع اولدی وآنك انلر قدرینی بلمیوب استهزا قیلدی پس بعد الاجمال تفصیل ایدوب بیوررلر * مثنوی * کفت پیغمبر که با این سه کروه) رحم آرید ارنه سنکید ونه کوه) حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم دیدیکه بواوچ طائفه‌یه اکر طاش دکل ایسه کز وطاغ دکل ایسه کز رحم کتورك که بواوچ کروهه مرحمت ایلمك ایماندندر اکرچه بربوزنده اولانلرك جمله‌سنه مرحمت وشفقت ایلمك لازمدرلیکن بوذکر اولنان اوچ کروهه مرحمت ایلمك الزم واوجبدر (مثنوی) آنکه او بعد از رئیسی خوار شد * وان توانکرهم که بی دینار شد * بری اول کمسه که عزیزلکدن صکره خوار وحقیر اولدی وایکنجیسی اول غنی وتوانکردرکه بی دینار اولوب فقیر اولدی (م ی) وان سوم آن عالمی کاندرجهان * مبتلا کرددمیان ابلهان * واول اوچنجیسی اول برعالمدر که جهانده ابله‌لرك ایچنده مبتلا اوله واول ابله‌لردن تحقیر واهانت کوره (م ی) زانکه از عزت بخواری امدن * همچو قطع عضو باشد ازبدن * زیرا که عزت مرتبه‌سندن خوارلق کلمك فی المثل عضولك بدندن منقطع اولمسی کبیدر یعنی عزیزایکن ذلیل اولمق وغنی ایکن فقیر اولمق وعالم صافی ایکن جهال ما بیننده قالمق بربدندن برعضوی قطع قیلمق کبیدر بوایسه محنت عظیمه وداهیهٔ کبیره‌در انکچون حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم بیوردی بکت السموات السبع ومن فیهن ومن علیهن والارضون السبع ومن فیهن ومن علیهن لعزیز قوم ذل ولغنی قوم افتقر * مثنوی * عضو کردد مرده کزتن وابرید * کو بریده جنبد اما نه مدید * هرکه از جام الست او خورد یار * هستش امسال آفت رنج خمار) عضو که تندن کیروکسله مرده اولور بوبریده اولان حرکت ایلر اما مدت مدیده حرکت ایلمز هرکم که او بیلدر الست جامندن شراب عشقی نوش ایلدی بو ییل آنك خمار رنجنك آفتی واردر یارکین ییل دیمکدر برعضو که فی المثل بدندن منقطع اولسه مرده اولور اکرچه کسلدیکی

حينده برمقدار حركت ايلر اما زمان مديد حركت ايلمز كذلك هر شول كسنه كه كچن سنه لرده الست جامندن ايچدي بو دنياده بو بيللرده اول كسنه ايچون خمارر نجنك آفت وعلامتي واردر يعني بزم الستده هر شول كسنه كه ساقئ ازليدن شراب محبتي نوش ايلدي واول عالمده عضونو بريده كبي منقطع اولوب بو عالمه كلدي بو عالمده آنك خمارنك علامت وآثاري اشكار وظاهردر اول كسنه استركه كيرو عالم الستده كيده واول شرابك ميخانه سنه واصل اولوب اول خمارك رنج وآفتني كنديدن دفع ايده *مثنوی* وانكه چون سگ زاصل كهداني بود * كي مر اورا حرص سلطاني بود * توبه اوجويد كه كردست او گناه * ياه او كويد كه كم كردست راه * واول كسنه كه سگ كبي اصلندن كهدانه منسوب اوله نيجين اكا سلطانلق حرصي اولور توبه يي اول كسنه طلب ايلر كه اوكناه ايلمشدر آهي اول كسنه ديركه راهي كم وضايع ايلمشدر يعني اول كسنه كه اصلندن سگ سيرت اوله و كهدان دنيايه منسوب اولمق ازلده انكچون مقدر ومتصور اوله انكچون سلطان معنوي اولمق ودولت اخرويه اولمغي طلب قيلمق نيجه متصور اولور كه ابلك شاني صمانلقده ياتمق واكا محبت ايتمك اولديغي كبي سگ سيرت اولان اهل دنيانك دخي كاروشاني دنيا صمانلغنه محبت ايتمك وانده وطن طوتمقدر اما سلطان معنوي وپادشاه اخروي اولان كسنه لرك كاروشاني بودنيادن رجوع ايتمك وعالم حقيقت جانبنه كتمكدر الحاصل توبه وانابتي اول مطيع ومنقاد اولان مؤمن استركه خطا وكناه اكا حاصل اولدقده آنك دفعنه علاج توبه ايدوكني بيلوب درحال توبه وانابت ايلر اما اول كسنه نك كه خطا وكناه صفت ضروريه سي وخاصيت ذاتيه سي اوله اكا توبه استمك احتمالي اولمز وخطا وكناه زوجيت اربعه دن منفك اولديغي كبي آنك ذاتندن منفك اولمز وبولي دخي اوكسنه استروآه ايلر كه اصلنده راه راستده ايدي بعده برخطا ايله يولون يتردي استركه اويوله كله ومنزلنه واصل اوله اما اصلندن كمراه اولان كسنه اول راه راستي استمز وكمراه اولديغيچون آه ايلمز زيرا كمراهلق اكا صفت ضروريه كبي اولمشدر نته كم كنهكارلق بعض آدمه صفت ذاتيه اولمشدر پس اكا توبه ايتمك محال اولور اصلندن ارض حقيقته منسوب وصحراي عالم روحانيته مخصوص اولان اصحاب ايمان وارباب ايقان وعرفان اگر قضا ايله برخطايي قيلسه لرو بركناهه مبتلا اولسه لر ويا اهل دنيا ما بينينه دوشوب انده برنيجه زمان محبوس قالسه لر البته اول ورطه دن كنديلريني خلاص ايلمكه مجد وساعي اولورلر واول محدثدن نجات بولمغه دعا رو تضرع علر قيلورلر (قصهٔ محبوس شدن آهو بچه در آخر خران وطعنهٔ آن خران برآن غريب گاه بجنگ گاه بتمسخر ومبتلا گشتن او بكاه خشك كه غداي او نيست واين صفت بندهٔ خاص خداست ميان اهل دنيا واهل هوا وشهوت كه الاسلام بدأ غريبا وسيعود غريبا فطوبي للغرباء صدق رسول الله * بو سرخ شريف وبو بيان لطيف اول آهو بچه نك خرلرك آخورنده محبوس اولمه سنك قصه سيدر واول غريب اوزره اول خرلرك طعنه سيدركاه آنكله جنك وجدال ايتمكله وكاهي آني تمسخر ايدوب استهزا ايتمكله واول آهو بچه نك مبتلا اولمسيدر قوري صمانه كه آنك طعام وغداسي دكلدر وبو قصه كه ايراد اولندي وبو حالت وصفتكه ذكر قيلندي خدانك خاص بنده لرينك صفت وحاليدر اهل دنيانك واهل هوانك واهل شهواتك ميانلرنده نته كم حضرت رسول اكرم صلي الله عليه وسلم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر وامام مسلم ابوهريره رضي الله عنه حضرتلرندن روايت قيلورلر بو حديث شريفي قال صلي الله تعالى عليه وسلم ان الاسلام بدأ غريبا وسيعود غريبا كما بدأ فطوبي للغرباء فطوبي للغرباء بداء مهموز ظاهر اولدي معناسنه يعني تحقيقا اسلام غريبا ظاهر اولدي وعن قريب عودت ايلر ظاهر اولديغي كبي يعني دين اسلامك زمان اولده ظهوري غريب كبي ايدي كسه رغبت ومحبت ايتمزدي الا نادر وقيامته قريب ينه كالاول اوله كسه اكا رغبت ايتميه الا القليل ما ويا خود مضاف مقدر اوله يعني ان اهل الدين في الزمان الاول كانوا غرباء يراهم الناس ولا يخالطونهم وكان تعيشهم بين اقاربهم كتعيش الغرباء فسيكون كذلك في آخر الزمان طوبا مصدردر طاب يطيب دن بشري ورجعي كبي يعني طيب وسعادت غربا ايچوندر ديمك اولور *مثنوی* آهويي را كرد صيادي شكار * اندر آخر كردش ان بي زينهار * برصياد بر آهويي شكار ايلدي اول امانسز صياد اول آهو بچه يي آخورده ايلدي يعني مرحمتسز اكندن اني خرلر آخورنده حبس ايلدي *مثنوی*) آخري پر ز گاوان وخران) حبس آهو كرد چون استمكران * گاولردن وخرلردن پر ومملو بر آخوره آهويي حبس ايلدي ستمكرلر كبي يعني ظالملر بر مظلومي كتوروب برنيجه اشقيانك ما بيننه حبس ايلدكلري كبي اول صياد دخي اني كتوروب خلاف جنسنك ما بيننه حبس ايلدي *مثنوی* آهو از وحشت بهر سوئي گريخت * او بپيش آن خران شب كاه ريخت * آهو اول آخورده وحشتندن هر جانبه كه قچردي اول صياد اخشام كلوب اول گاولرك اوكنده صمان دوكدي وانلره غدالرني ويردي *مثنوی* از مجاعت واشتها هر گاو وخر * كاه را ميخورد خوشتر از شكر * آچلقدن واشتهادن هر گاو وخر صماني شكردن خوشرلك برايدي چونكم بو گاولر وخرلر اشتها ايله علف يمكه اشتغال ايلدي (م ی)

كاه آهو مى رميد از سو بسو * كه زدود وكرد كه مى تافت رو) اول آهو بچه برجانبدن برجانبه كاه اوركردى وكاهى صيانك
دخان وغبارندن يوزن چويرردى (م ى) هركه را با ضد خود بكذاشتند * ان عقوبت را چو مرك انكاشتند * هركيمكه
كنديسنك ضديله بريرده قوديلر اول عقوبتى عقلا موت كبى ظن ايلديلر زيرا خلاف جنسله مقارنت معنا هلاكدر بوادر
باخصوص كه جهالله مصاحبت معناده عذاب ناردر (مصرع) حقا كه جاهل صحبتى نار جهنمدن بتر * ديشلر خوب
ديمشلردر (بيت) چاك خواهم زدن اين دلق ريايى روزى * روح را صحبت ناجنس عذابيست اليم * بيتنى سويلينلر
اوسو يلشلردر (م ى) تا سليمان كفت كان هدهد اكر) هجر را عذرى نكويد معتبر) مى كشم يا خود دهم او را عذاب) يك
عذاب سخت بيرون از حساب) هان كدامست ان عذاب اى معتمد) در قفص بودن بغير جنس خود تا سليمان عليه السلام
ديدى كه اول هدهد اكر بلا اذن بندن هجران ومفارقت قيلديغندن اوترى برمقبول ومعتبر عذر ديمية اول هدهدى
يا بوغازليوب قتل ايلرم يا خود اكا عذاب ويريرم حسابدن بيرون بر محكم عذاب ويريرم اكاه اول اى معتمد اول عذاب
سخت قنغى عذابدر ديرايسك قفسده كندى جنسندن غيريله اولمقدر يعنى خلاف جنسيله بريرده حبس اولمه نك عذاب
شديد اولماسيدر شو قصه دن معلوم ايله كه حق سليمان عليه السلام وقتا كه هدهدى تفقد ايليوب ظيور ما بينده بولمدقده
قسم ايليوب ديديكه اول هدهد اكر بنم خدمتمدن غائب اولديغنه برمعتمد ومعتبر عذر سويلزسه البته اكا عذاب
شديد ايله عذاب ايلرم ويا خود البته انى لاعذبنه عذابا شديدا اولاذبحنه مفسرلر عذاب شديدى برقاج معنا ايله تفسير
ايلمشلردر بعضلر بنتف ريشه والقائه فى الشمس ديمكله تفسير ايتمشلردر وبعضلر دخى اوبالتفريق بينه وبين الفه او بالحبس
مع اضداده ديمكله تفسير ايتمشلردر كما قال بعض المشايخ اضيق السجون معاشرة الاضداد (مثنوى) زين بدن اندر
عذابى اى پسر * مرغ روحت بسته با جنس دكر * روح بازست وطبايع زاغها * دارد از زاغان وجغدان داغها
اوبمانده در ميانشان زار زار * همچو بوبكرى بشهرى سبزوار) اى پسر سن هم بو بدن جهتندن برعذابده سن سنك
مرغ روحك غيرى جنسله باغلنمشدر فى المثل روح بازدر وطبايع زاغلردر اول روح جغدلردن وزاغلردن داغلر طوترا اول
روح اول جغدلرك وزاغلرك اورتاسنده زار زار قالمشدر شهر سبزوارده ابوبكر نام بركمسه زار زار قالديغى كبى سبزوار ديار
عجمده برشهرك اسميدر كه آنك قومى رافضيلردر يعنى اى پسر سن حد ذاتكده احسن تقويم اولان روح كريمدن
عبارت سنكه اول نورانى وعرشيدر وسنك بو بدنك ظلمانى وفرشيدر پس ايكيسى برى برينه ضد اولدى اضداد ايله
معاشرت ايلمك ايسه عذاب اليم اولدى پس سن بو بدندن هميشه عذاب اليمده سن زيرا سنك مرغ روحك خلاف
جنسيله بر محلده مقيد اولمشدر خلاف جنسيله بر محلده مقيد اولمق ايسه اضيق سجون اولديغى مقرردر روح فى المثل
برشهباز عالى پرواز وهماى عالم رازدر وچار طبيعت زاغلر كبيدر اول شهباز روح جغدلر وزاغلر كبى اولان طبايع
اربعه دن نيجه داغلر وزخملر طوترزيرا هرطبيعت برى برينه ضد اولوب وكندى مقتضالرينه اشتغال قيلوب روحك
مرادندن معرض اولمشلردر اول روح شريف ايسه بونلرك ما بينده زار وضعيف قالمشدر مثلا سبزوار شهرنده رافضيلر
ما بينده ابوبكر رضى الله عنه نام بركمسه خسته اولوب زار ونحيف قالديغى كبى نته كم بو حكايه دن معلوم اولور حكايت
سلطان محمد خوارزمشاه رحمة الله عليه كه شهر سبزوار را كه هم رافض باشند بجنك بكرفت امان جان خواستند
كفت انكاه امان دهمكه ازين شهر پيش من بهديه ابوبكر نامى بياوريد (بو شرح شريف خوارزمشاه
سلطان محمدك حكايه سيدركه سبزوار شهر يكه خلقى دوكلى رافضى ايديلر انلرى جميعا جنك وحربله طوتدى پس بونلر
جانلرينه امان استديلر سلطان محمد انلره ايتدى سزه اول زمان امان ويررمكه بنم حضوريمه بو شهردن ابوبكر
ادلو بركمسه كتوره سز * مثنوى * شد محمد الب الغ خوارزمشاه * در قتال سبزوار پر پناه * خوارزمك شاهى
اولو بهادر سلطان محمد سبزوار پرپناهك قتالنه كتدى الب بهادر والغ برزك معناسنه در (مثنوى) تنك شان آورد
لشكرهاى او) اسپهش افتاد در قتل عدو) اول خوارزمشاهك لشكرلرى انلرى يعنى رافضيلرى اضطراب ومضايقه يه
كتوردى آنك سپاهى عدونك قتل وهلاكنه دوشدى * مثنوى * سجده اوردند پيشش كالامان * حلقه مان در كوش
كن وابخش جان * اول رافضيلر كروهى خوارزمشاهك اوكنه سجده كتورديلر بويله ديو كه الامان بزم قولاغمزه حلقه
ايله وبزه جان بغشله يعنى بزم جانمزه امان ويرتا حلقه بكوش قولك اولهلم ديديلر * مثنوى * هر خراج وصلتى كه بايدت *
ان زما هر موسمى افزايدت * هر خراج وهر برصله وهديه كه سكا كركدر اول زمان هر برموسمده سكا زياده اوله وسكا خراج
وهديه نك اضعاف مضاعفه ويره لم ديديلر * مثنوى) جان ما آن توست اى شيرخو * پيش ما چندى امانت باش كو *
اى شيرخوى بزم جانمز سنكيدر اندر بزم قتمزده بزم جانمز برقاچ كون امانت اولسون يعنى بزم جانمز حالا سنك ملكك
اولدى كرمكدن آنى بزم قتمزده برقاچ كون امانت اولسون دى (مثنوى) كفت نرهانيد از من جان خويش) تا نياريدم

ابوبکری به پیش * خوارزمشاه آنلره دیدی بندن جانکزی خلاص ایده مز سز تا بنم قتمه برابو بکر کتورمیه سز (م ی) تام ابوبکر نام از شهرتان * هدیه ناریدای رمیده استان * مادامکه بکا ابوبکر ادلو برکسه یی سزلک شهر یکزدن هدیه وتحفه کتورمیه سز ای حقدن اورکش ونفرت ایتمش اسلر * مثنوی * بدروم تان همچو کشت ای قوم دون * نه خراج استانم ونه هم فسون * ای دون ودنی قوم سزی کشت وزرع کبی بچررم نه سزدن خراج الورم نه فسون وفسانه یعنی مادامکه ابو بکر نامنده برکسه یی بکا هدیه کتورمیه سز سزلک خراجکزی الیوب وافسون وفسانه کزی استماع ایلیوب سزی جمیعا قتل ایلرم دیدی (مثنوی) پس جوال زر کشیدندش براه * کز چنین شهری ابوبکری مخواه * پس اول روافض قتلدن حذر ایدوب شاهک یولنه التون جوالی چکدیلر بویله دیوکه ای شاه بونک کبی برشهردن ابوبکر نام کسه استمه * مثنوی * کی بود بوبکر اندر سبزوار * یا کلوخ خشک اندر جوی یار * زیرا سبزوار شهرنده ابوبکر ناملو برکسه چقن اولور یا خود جو بیارده قوری کسک چقن اولور یعنی اولمز * مثنوی * رو بتابید از زر و گفت ای مغان * تا نیاریدم ابوبکر ارمغان * پس پادشاه انلرک زرندن یوز دوندردی ودیدی ای کافرلر مادامکه بکا ابوبکر نام برکسه یی هدیه کتورمیه سز (م ی) هیچ سودی نیست کودک نیستم) تا بزر وسیم حیران نیستم) هیچ برفائده یوقدر زیرا اوغلنجق دکلم تا کم سیم وزره حیران اولوب طورم یعنی اطفال کبی سیم وزره فریفته اولوب سزی قتل ایلمکدن فارغ اولم دیدی * مثنوی * تا نیاری سجده نرهی ای زبون * گر بپیمایی تو مسجد را بکون * ای نفس اماره نک زبونی مادامکه حق تعالی یه سجده کتورمیه سن عذابندن قورتلمزسن فرضا اگر مسجدی اکسر تا پاکون ومقعدکله اولچه سن بو بیت حضرت مولانا قدس سره لسانندن تارک صلوة اولوب امر حق یرینه کتورمیوب ولیکن کندی اوزرینه واجب اولمین عبادت وخدمته مواظبت قیلوب الی امر حقه مخالفت ایلدیکنک یرینه قایم مقام اولور زعم ایلین کسه لره تعریض طریقیله دینلمشدر شو مناسبتله که خوارزمشاه رافضیلره ابوبکر نامنده بکا برکسه کتورلک سزی عذابمدن خلاص ایده یم دیو امر ایلدی وانلری عذابندن خلاص ایلمککی کندی امرنی یرینه کتورمکه تعلیق ایلدی بونلر شاهک امرنی یرینه کتورمیوب آنک مقابلسنده نیچه خدمتلر وهدیه لر رعایتلر ایلمککی ارتکاب ایلیوب بزدن اول امری یرینه کتورمکی استمه دیدیلر پادشاه کندی بیوردیغی امرلک یرینه کلمسنی مراد ایلیوب انلرک اضعاف مضاعف خدمت وعبودیتلرنی قبول ایلمدی کذلک ای تارک صلوة الله تبارک وتعالی سکا دخی وارکعوا مع الراکعین دیو ودخی واسجد واقترب دیو واکع وساجد اولمغه امر ایلدی پس سکا امر اولندیغک اوزره سجده قیلق وحضرت حقک امرنی یرینه کتورمک فرض وواجب اولدی مادامکه سن حق تعالی یه سجده کتورمیه سن ای نفس اماره نک زبونی آنک عذابندن خلاص اوله مزسن اگر فرضی مسجدی سرتاسر مقعد کله اولچسک وهر یره مقعدک قویوب اوتورسک مقبول دکلدر زیرا مقصود مسجده کیروب کاه شو جانبه وکاهی بو جانبه اوتورمغه دکلدر بلکه الله تبارک وتعالینک بیوردیغی یرینه کتوروب بروجه انقیاد اکا سجده ایلمکدر اگر اول حضرته بروجه انقیاد سجده ایلیوب وانک امرنی یرینه کتورمیوب نیچه کون مسجده ایچره اوتورسک وهر جانبه وضع کون قیلسک دخی نافع اولمز زیرا امر اد وضع جبهه در وضع کون دکلدر * مثنوی * منهیان انگیختند از چپ وراست * کاندرین ویرانه بوبکری کجاست * چونکم اول سبزوارشهرنک رافضیلری خوارزمشاهدن بو کلامی قطعا استماع ایلدیلر ضروری اولوب چپ وراستدن منهیلر قو یاردیلر بویله دیوکه بو ویرانه ده ابوبکر نامه لو برکسه قنده در منهیان منهینک جمعیدر منهی مخبر معناسنه در نته کم انها اخبار واعلام معناسنده استعمال اولنور یعنی اول قوم ضلالت قرین اطرافه اخبار واعلام ایدیجی کسنه لری بعث ایلدیلر بویله دیوکه بو ویران شهرده برابوبکر نام کسنه قنده در نیزه الی خبر ویرسون * مثنوی * بعد سه روز وسه شب کاشتافتند * یک ابوبکر نزاری یافتند * اوچ کون اوچ کیجه دنصکره که زیاده عجله ایتدیلر بر نزار وضعیف ابوبکر بولدیلر * مثنوی * ره گذر بود و بمانده از مرض * در یکی گوشه خرابه از حرض * اول شهر رهگذر ایدی واول ابوبکر مرضدن اوتری انده قالمش ایدی برخرابه کوشه ده پر حرض ایدی یعنی خسته لکدن چوریمشدی بعض نسخه ده خون دل برزخ فشانده از حرض * واقع اولمشدر یعنی اول شهر گذرگاه ایدی اول ابوبکر نام کسنه اول شهره اوغره یوب قضا ایله خسته اولوب انده قالمش ایدی غم وغصه دن خون دلی یوزی اوزره صاچمش ایدی * مثنوی * خفته بود او در یکی کنج خراب * چون بدیدندش بگفتندش شتاب * اول ابوبکر نام کسنه برخرابه بوجاقده یاتمش ایدی چونکم اول جست وجو ایلین رافضیلر اول ابوبکر نام کسنه یی کوردیلر اکا عجله دیدیلر * مثنوی * خیز که سلطان ترا طالب شده ست * کز تو خواهد شهر ما از قتل رست * قالقکه سلطان سنی طالب اولمشدر زیرا که بزم شهر عز قتلدن سندن اوتری قورتلیسر در سلطان کسر نونله اوقنقدن حذر اولنق کرک بلکه سکون نون ایله اوقنق لازم اولور

تامعنايه كسر كليه *مثنوى* كفت اكرپايم بدى يامقدمى *خود براه خود بمقصد رفتمى* اول ابوبكر نام كسنه
بورافضيلره ديدى اكر بنم پايم ياخود مقدمم اوليدى بن كندى يولمده مقصدمه كيدردم وموطنم جانبنه سيرايدردم
مثنوى اندرين دشمن كده كى ماندمى *سوى شهر دوستان مى راندمى* بو دشمن كده ايچره نچون قالوردم يعنى
بو محل اعدا اولان ديارده نيچون اقامت قيلوردم دوستلر شهرى جانبنه سورردم چونكم اول روافض كورديلر كه اول
ابوبكرك يوريمكه وحركت قيلمغه قدرتى يوقدر *مثنوى* تختهٔ مرده كشان بفراشتند *وان ابوبكر مرا بر داشتند*
مرده كشلرك تختهسنى قالديرديلر يعنى ميت چكدكارى تختهيى كتورديلر وانى آنك ايچنه قويوب اندنصكره اول بزم
ابوبكرمزى كفلرى اوزره قالديروب كوتورديلر (مثنوى) سوى خوارزمشاه حمالان كشان *مى كشيدندش كه
تا بينند نشان* اول خستهيى خوارزمشاه جانبنه حماللر چكرلر انى چكديلركه اول شاه تا ابوبكردن نشان كوره يعنى
اول ابوبكر نامنده اولان كمسنهنك نشانى مشاهده قيله بو قصهدن حصه نه ايدوكنه بو بيتلرله اشارت ايدوب بيوررلر
مثنوى سبزوارست اين جهان ومرد حق * اندرين جا ضايعست ومحتق * هست خوارزمشاه يزدان جليل *
دل همى خواهد ازين قوم رذيل) بو جهان سبزواردر ومرد حق بو جهانده ضايعدر ومحقدر خوارزمشاه ايسه
فى المثل حضرت يزدان جليلدر بو رذيل اولان قومدن دوكلى ككوكل استر محتق كتمش وباطل اولمش ومنتقص
معناسنهدهكلور بو رادهمنتقص وبى اعتبار معناسنه اولمق مناسبدر يعنى بو جهان فى المثل سبزوار شهرى كبيدر وسبزوار
شهرينك قومى ابوبكر وعمر رضى الله عنهم نامنده اولان كمسنهلره نيجه دشمن ايسه بو جهانك خلقى مرد حق اولنلره اويله
دوشمن اولورلر ومرد حق اولنلر بو جهان اهلنك ايچنده ضايعدرور ذيل وبى اعتباردر ويزدان جليل حضرتلرى فى المثل
خوارزمشاه كبيدر بو رذيل ودنى اولان اهل جهاندن قلب سليم ودل صاحبى بر كريم كمسنه استر (مثنوى) كفت لا ينظر
الى تصويركم * فابتغوا ذا القلب فى تدبيركم * حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ديدى حق تعالى سزلك
تصويركزه نظر ايلمز بو حديث شريفه اشارتدركه ابوهريره رضى الله عنه حضرتلرى روايت بيوررلر (قال عليه
السلام ان الله لا ينظر الى صوركم واموالكم ولكن ينظر الى قلوبكم واعمالكم) چونكم سزاى اهل جهان
صاحب دل دكل سز پس سز تدبيركزده وكاركزده صاحب قلبى طلب ايلك يعنى الله تبارك وتعالى اصلا سزلك صورت
حسنهكزه واموال كثيرهكزه ودخى اعمالكزه ومقالكزه نظر ايلمز بلكه قلوبكزه نظر ايلر سزده ايسه زنكار ماسوادن
پاك ومجلا وكدورات نفسانيهدن تابناك ومصفا اولمش بر قلب يوقدر لازم كلديكه حضرت حقه وسيله اولمقده
تدبير وتدارككزده بر قلب سليم صاحبنى طلب ايلك تاكم آنك واسطهسيله حضرت حقه تقرب قيله سز وآنك لطف
واحساننه مظهر اوله سز *مثنوى* من ز صاحب دل كنم در تو نظر * نى بنقش سجده وايثار زر * مذكور اولان
حديث شريفك مفهومنك مقتضاسى اوزره الله تبارك وتعالى بو خلق جهاندن هر برينه ديركه بن صاحب دل
جهتندن سكا نظر ايلرم نه نقش سجده سببيله ونه ايثار زر ايتمك سببيله نظر ايلرم يعنى مجرد صلاة وعباداتك رسم
ونقشى سببيله وياخود بذل دراهم ودينار ايتمك سببيله سكا نظر ايتمزم بلكه بر صاحب دل ولى ومرشده سنك متابعتك
وخدمتك وار ايسه وانكدخى سكا ميل ونظرى وار ايسه سكا اويوزدن نظر ايلرم يوخسه مجرد بذل وايثار ايتمك
سببيله وركوع وسجود قيلديغك واسطهسيله سكا نظر وتجلى قيلمزم ديمك اولور بو محلده اكر بويله بر سؤال لازم
كلوب دينورسه كه ايات كريمه واحاديث شريفه وكبار مشايخك كلماتيله دخى ثابت اولمشدركه ايثار وسخا
حق تعاليينك بغايت سوديكى صفتلردر وسخى وجوانمرد اولان كمسنهلر حق تعالى يه قريب اولور باخصوص كه ساجد
اولان كمسنهلر سجده ايلديكى حالده رب العالمينه زياده قريب اولورلر پس حق تعالى اهل دلدن قطع نظر بونلره نظر
ايلمز ديمك نه وجهله ممكن اولور اولا جواب اولدركه بى نقش سجده بيورديلر بوندن منفهم اولان معنى بودركه مجرد نقش
طاعات سببيله ورسم سخا واسطهسيله سكا نظر ايلمزم ديمك اولور اما اكر سجده وايثارك وسائر اعمال وكردارك روحكه
اخلاص ايله بو عمللر دخى فرض اخلاص ايله اولديغى تقديرا اوزره ثوابه وحسن جزايه وسيله اولور حق تعاليينك نظرينه وتجلى
ذاتيه وصفاتيهسنه وسيله اولان البته صاحب دل اولانك وليينك وجوديدر ما دامكه بر كمسنه انلردن برينه ارادت
كتورميه وبخدمت اتميه حق تعاليينك خاص بندهلرينه اولان نظرى اكا واقع اولمز ديمك اولور *مثنوى* تو دل
خود را چو دل پنداشتى * جست وجوى اهل دل بكذاشتى * دل كه كر هفتصد چو اين هفت آسمان * اندر او آيد شود
ياوه ونهان * اينچنين دل ريزها را دل مكو * سبزوار اندر ابوبكرى مجو * اى بى خبر سن كندى قلبكى چونكم قلب سليم
ظن ايلدك بو سببدن اهل دلك جست وجويني ترك ايلدك كوكل اول كوكلدركه بويدى آسمان كبى اكر يدى يوز
آسمان اول دلك ايچنده كله ضايع ونهان اولور بو نجلين دل خردهلرينه دل ديمه سبزوار ايچره بر ابوبكر استمه يعنى زعم

وبندار مرتبه سنده قلان وكندي حسن اعتقادي اولوب بندنجي صاحبدلم دين كمسه سن كندي قلبكي قلب عارف كامل كبي ظن ايلدكڭ انكچون اهل دلڭ وعارف كاملڭ جست وجو سندن فراغت ايلدكڭ دل اولدركه اكر بويدي آسمان كبي يوز آسمان بلكه يدي بيڭ آسمان اولسه اول قلبه كاسه انده ياوي ونهان اولور (كما قال ابو يزيد البسطامي لو كان العرش وما حواه في زاوية من زوايا قلب العارف ما احس به) باخصوص كه لا يسعني ارضي ولا سمائي ولكن يسعني قلب عبدي المومن التقي النقي الورع حديث قدسيسي بو معنايه شاهد قويدر سن بوكونه كوكل ريزه لرينه كوكل ديمه كوكل اولدركه اصلا حق تبارك وتعاليدن غيري انده برشيئڭ محبتي وتعظيمي اولميه واول حق تعالينڭ جميع اسما وصفاتنه مظهر اوله بو تجليڭ قلب ايسه بو اهل جهان ايچنده اولمق سبزوارا ايچنده ابوبكر اولمق كبيدر هيهات كه بو خلق جهان واهل دنيا ما بيننده بر صاحبدل اوله صاحبدل اولان كمسه بهر حال بونلرڭ ما بيندن چيقوب اهل حق اولان كمسنه لره الفت وانسيت ايدر مكر كه قضاى الهى اني بونلرڭ ما بيننه دوشوره وبونلرڭ ما بيندن خلاص اولمغه آنڭ اقتداري اولميه ابوبكر نام كمسنه نڭ سبزه وار قومندن خلاص اولمغه اقتداري اولمديغي كبي * مثنوى * صاحب دل

آينهٔ شش رو بود * حق ازو در شش جهت ناظر شود * هر كه اندر شش جهت دارد مقر * نكندش بى واسطهٔ او حق نظر)

صاحب دل في المثل اينهٔ شش رو اولور حق تعالى اندن شش جهته ناظر اولور هر كيمكه شش جهتده مقر طوتر آنڭ واسطه سيسز حق تعالى اكا نظر ايلمز يعني صاحبدل في المثل التي وجهلو بر آيينه كبيدر كه آنڭ التي جهتي مرآة صافيه كبي اولمش وحق تعالى حضرتلري آنڭ هر بر جهتندن تجلي قيلمش وآنڭ وجودندن شش جهاته ناظر ومتجلي اولمشدر هر نه شيكه بو شش جهات ايچره قرار طوتر حق تعالى اول شيلره اول صاحبدلڭ واسطه سي اولميجه انلره نظر ايلمز حاصل كلام بو جهان وبو جهانده اولان اشيا جميعا بر قلب مسوى كبيدر وصاحبدل وانسان كامل بو عالمڭ وبو عالم ايچره اولان اشيانڭ قلبي وروحي كبيدر حق تعالينڭ نظري وتجليسي اول قلب عالم منزله سنده اولان اهل دله اولوب اندن آنڭ واسطه سيله اجسام منزله سنده اولان اشيايه نظر قيلوب ومتجلي اولور پس انسان كامل حق تعالى يه انسان العين منزله سنده اولديغندن اوتري وحق تعالى اول واسطه سببيله عالمه نظر قيلديغندن اوتري اكا انسان ديديلر اول خليفة الله در وجميع عالم آنڭ رعاياسي كبيدر اگرچه بحسب البشريت ومن حيث الصورة خلق ايچنده حقير وفقير وخلق اكا ظاهرا غالب ايسه لرده (مثنوى) گر كند رد از براى او كند * ور قبول آرد

همو باشد سند * بى ازو نندهد كسى را حق نوال * شمهٔ گفتم من از صاحب وصال * موهبت را بر كف دستش نهد * وز كفش اورا بمرحومان دهد) اگر حق تعالى انلري رد ايليه اول صاحبدلدن وانسان كاملدن اوتري رد ايلر واگر انلري قبوله كتوره هم اول صاحبدل سند اولور حق تعالى حضرتلري اول صاحبدلسز بر كمسه يه نوال ويرمز صاحب وصالڭ مرتبه سندن بن سكا بر شمه سويلدم حق تعالى موهبتي آنڭ الي اوزره قور وآنڭ الندن اول موهبتي مرحوملره ويرر يعني الله تبارك وتعالى چونكم صاحبدلي عباديله كندينڭ ما بيننده واسطه وخليفه نصب ايلدي پس خليفه نڭ ردي مستخلفڭ ردي وخليفه نڭ قبولي مستخلفڭ قبولي اولور چون حق تبارك وتعالى بر كمسه يي رد ايلسه اول صاحبدلدن اوتري رد ايلر وبر كمسه يي مقبول ايلسه هم اول صاحبدل آنڭ مقبول اولمسنه سند اولور چونكم صاحبدلي حق تعالى عباديله كندي ما بيننده واسطه وخليفه نصب ايلدي هر نه ويرسه وعبادنه هر نه عطا قيلورسه آنڭ واسطه سيله ويرر آنڭ واسطه سيسز بر كمسه يه حق تعالى نوال وعطيه ويرمز صاحب وصالڭ واهل كمالڭ مرتبه سندن سكا بر شمه سويلدم وآنڭ آفتاب اسرارندن بر ذره قدر نكته نقل ايلدم تا بو قليلدن كثيره استدلال قيله سن وانلرڭ عظم شاننه واقف اوله سن حاصل كلام صاحبدل وانسان كامل حضرت حقه عبادي ما بيننده واسطه در حق تعالى حضرتلري مواهب وعطاياسن اول صاحبدلڭ دست روحنه وضع ايلر واول صاحبدلڭ كف روحندن اول مواهب وعطايايي بو كونده مستعد اولان مرحوملره استعدادلري قدر فيض وعطا ايلرنته كم بو مرتبه يه واصل اولان صاحبدللردن بري بو محله مناسب بويله سويلر وروح الارواح روح وكما ترى حسنا في الكون من فيض طينته * مثنوى * پاك كفش درياى كل را اتصال * هست بى چون وچگونه وبر كمال *

اتصالى كه نگنجد در كلام * گفتنش تكليف باشد والسلام * اول صاحبدلڭ كف روحنه درياى كلڭ اتصالي بيچون وبى چگونه در كمال اوزره بر اتصالدر كه كلامه صغمز چونكم قضيه بويله در آنڭ سويلسي تكليف اولور والسلام بعض نسخه ده چگونه ايله بر كمال ما بيننده واو عاطفه واقع اولمشدر بو تقديرا اوزره معنى آنڭ كفنه درياى كلڭ اتصالي بيچون وبى چگونه وبر كمالدر يعني اول صاحبدلڭ وانسان كاملڭ كف روحنه درياى كلڭ اتصالي واتحادي واردر وليكن آنڭ درياى كله اولان اتصال واتحادي عقلاڭ قياس ايلديكي اتصال واتحاد كبي دكلدر بلكه بيچون

وچگونه

وچکونه دروکمال اوزره درولوذ کرایلدیککم اتصال برنوع اتصالدرکه بونطق وکلامه صغمز یعنی برکمسه آنی نطق وعبادته کتورمك استسه انی نطقه کتورمکه قادراولمز پس انی سویلمك واول نوع اتصالدن بحث ایلمك تکلیف اولور والسلام *مثنوی* صدچوال زربیاری ای غنی (حق بکوید دل بیارای منحنی* کرزتوراضیست دل من راضیم * ورزتومعرض بوداعراضیم * ای غنی اولان کمسه فرضی یوزچوال التون کتوره سن حق تعالی حضرتلری دیرای منحنی کوکل کتور حق تعالی حضرتلری دیرا کراهل دل سندن راضی ایسه بن هم راضیم واکر سندن معرض ایسه بن دخی اعراضه منسوبم منحنی بلی بوکلمش دیمکدر بورادهٔ را کع معناسی مراداولوردلدن مرادمضاف مقدراولمق اوزره اهل دلدرواهل دل سرتاپادل منزله سنده اولدیغنی اشعاردن اوتری مضاف حذف اولنمشدر انسانك کندی قلبی اولمق عقلدن دوردرزیرا برکمسه نك قلبی کندیدن راضی اولمق برمقداربعیدجه دروراضی اولدیغی تقدیرجه حق تعالی اندن راضی اولمق هم قلب سلیمك قبولندن دوردرزیرا اکر کافروفاجرك وفاسق وعاصینك قلوبی کندیلردن راضیدر اما حق تعالی انلردن راضی دکلدر پس بوراده دلدن مراد اهل دل اولمق مقرردروتقدیرمعنی بویله دیمك اولورکه ای اهل غنا اولان کمسه اکرحضورحقه یوز چوال التون کتوره سن یعنی آنك یولنده بوقدرپسکندینارای بذل وسخا قیله سن حق تعالی حضرتلری دیرکه بنم جنابمه ای راکع اولان وعبادت قیلان کمسه برکوکل کتوریعنی کوکل صاحبنك کوکلنی اله کتوروب بنم جانبمه انکله تقرب ایله دیرا کراهل دل سندن راضی اوله بن هم سندن راضیم واکرسندن اهل دل معرض اوله بیلکه بن هم سندن اعراض ایلیجی ام (مثنوی) تنکرم درتودران دل بنکرم * تحفه اوراآرای جان بردرم * بن سکا نظرایتمزم اول دله نظر ایدرم ای جان بنم درکاهمه انی تحفه کتور (قال الله تعالی یوم لا ینفع مال ولا بنون الامن اتی الله بقلب سلیم) قلب سلیم اولدرکه جمیع اغیار وماسواکدرندن صافی ومجلا اوله واندہ اصلا حقدن غیری برشئ اولمیه پس حق تبارك وتعالینك قتنده مقبول ومعتبر اولان مال وبنون دکل ماسوادن مصون اولان قلب سلیمدر پس اکر برکمسه حق تعالینك حضورشریفنه تقرب قیلمق وایلتدیکی هدیه زیاده مقبول حضرت اولمق استرسه یا کندینك قلبنی اغیار وماسوا اکدارندن سلیم وصافی ایلیوب انی ایلتسون ویاخود براهل دلك قلبنی اله کتوروب انی کندیدن راضی قیلوب حضورحقه آنکله تقرب ایلسون زیرا جمیع اعمالك افضلی برصاحب دلك قلبنی اله کتوروب انی کندیدن راضی ایلمکدر *بیت* دل بدست آورکه حج اکبراست * صدهزاران کعبه یك دل بهتراست) بیتی دین بومعنایه اشارت دیمشلردر *مثنوی* یاتواوچونست هستم من چنان * زیرپای مادران باشد جنان * مادروباباواصل خلق اوست * ای خنك آنکس که داند دل زپوست * سنکله اول دل نیجه ایسه بن دخی سنکله آنجلین ام زیرا جنتلر مادرلرك ایاقلری التنده اولور خلقتك اصلی وباباسی ومادری اودلدرای سعادتلو اول کمسه که دلی پوستدن بیله وجانی جسمدن وروح حیوانیدن فرق قیله یعنی الله تبارك وتعالی حضرتلری کندی جناب عزتنه انواع طاعات وعبادات وصوم وصلوة وحج وزکوة وبونلر امثالی اولان خیرات وحسناتی تحفه کتورن عبادنه دیرکه ای بنده مقبل بکا برصافی دل کتورکه اول دل صافی سنکله نیجه ایسه بن همان سنکله اویله یم الجنات تحت اقدام الامهات حدیث شریفنك فهم لطیفی اوزره جنتلر مادرلرك اقدامنك تحتنده اولور وقلب صافی خلقتك اصلی وامی وابی کبیدر معدن اعمال وعلوم واسرار واحوال اولدیغی جهتدن اصل واقع اولمشدر ومربی ومصلح اولدیغی حیثیتدن آب کبی اولمش ومصدر عالم علوم واسرار ومعارف وانوار وخواطر وافکار اولدیغی وجهدن مادر کبی اولمشدر چونکم جنتلر مادرلرك پای رضالرینك تحتنده اولدیغی حدیث شریفله ثابت اولیجق ودلدخی اصل مادر حکمنده اولدیغی محقق اولیجق پس جنات عالیه قلوب صافیه نك رضاسینك تحتنده اولدیغی دخی مقرر اولور ای سعادتشول کمسه یه که دل پاکی جسمدن فرق ایلیه که بوظاهرده اولان پدرومادر پوست کبیدر ودل وصاحبدل مغز ولب مثابه سنده در چونکم پوست مثابه سنده اولان امهاتك جنتلر اقدامی التنده اولمسی محقق اولیجق مقرمغزکبی اولان دلك واهل دلك رضالرینك التنده اولمق بطریق اولی *مثنوی* توبکوئی نك دل آوردم بتو * کویدت پرست ازین دلها قتو * آن دلی آورکه قطب عالمست * جان جان جان آدمست * سن حق تعالی یه دیرسن یارب اشته سکا دل کتوردم حضرت خدا سکا دیر بونك کبی دللردن قتو مملودر اول بردلی کتورکه قطب عالمدر آدمك جانینك جانینك جانیدر قتو برشهرك اسمیدر بوندن شهر مراد اولمقده جائزدر وبین الناس متعارف اولان ایچنه اسباب قودقلری قتو اولسه دخی جائزدر یعنی حضرت حق تعالی وتقدس سکا بنم جنابمه دل کتوردیکده سن کندی قلبکی برمقبول حضرت قلب سلیم ظن ایلیوب دیرسنکه خدایا اشته سنك حضورکه دل ارمغان کتوردم اول پادشاه اعظم دخی دیرشهر بونك کبی کوکللردن طولودر

ویاخود عالم قتوسی بویله دللردن مملودر دیرینم جانمه شول بردلی کتورکه مرکز عالم ومدار قلوب بنی ادم اوله ادم زاده نك
جانینك جانینك جانینك جانی ودلی منزله سنده اوله مثلا نفخهٔ الهی اولان جان روح حیوانینك جانی کبیدر وروح قدسی
نفخهٔ الهی اولان روحك جانی کبیدر وروح اعظم نفخهٔ الهینك وروح قدسینك جانی کبیدر پس روح اعظم مظهری
اولان قلب شریف قطب الاقطاب وغوث اکبردر نظر کاه تجلیء الهی اولا بالذات همان اولدر وثانیا بالعرض سائرا کا
مقارن اولان قلوبدر پس جان جان جان آدم دیمکدن مراد قطب الاقطابك قلبی اولورکه آللهه لایق اولان قلب اودرانی
کتوردیمك اولور * مثنوی * از برای ان دل پرنوروبر * هست ان سلطان دلها منتظر) تو بکردی روزها در سبزوار
انچنان دل را نیابی زاعتبار * اول پرنور اولان وبرله طولان دلدن اوتری اول کوکلر سلطانی منتظردر
ای طالب دل سن سبزوار شهرنده نیجه کونلر طولانه سن اعتبار جهتندن انجلاین دلی بولمزسن یعنی ای دل طالبی اولان
کمسه اول نور الهی ایله طولو وحسنات اسرار ایله مملو اولان قلب کاملدن اوتری اول قلوبك سلطانی اولان خدای تعالی
منتظردرکه اول قلب کامل ظهوره کله وا کا آیینه اوله بو دنیا سبزوار شهری کبیدر وبونك اهلی سبزوارلك قومی کبیدر
سبزوار شهرینك وقومنك ایچنده ابوبکر نام کمسه بولنمدیغی کبی اهل دنیا ما بیننده دخی اهل دل بولنمز اکرنیجه کونلر
بو دنیا سبزوارنده قلب سلیم بولهمزسن * مثنوی * پس دل پژمرده پوسیده جان * برسر تخته نهی آن سو کشان *
که دل آوردم ترا ای شهریار * به ازین دل نبود اندر سبزوار * پس جانی چوریمش صولمش دلی اکر پژمرده دنصکره
واو عاطفه اولورسه معنی بویله اولور پس پژمرده دلی وپوسیده جانی تخته اوزرینه قورسن اول خدا جانبنه چکیجی
اولورسن بویله دیوکه ای شهریار سکا دل وجان کتوردم سبزوار جهانده بوندن اعلا دل اولمز یعنی پس هوا وهوس ایله جانی
چوریمش ودنیا حبیله پژمرده اولمش قلبی تخته تن اوزره وضع ایلیوب اول جانب اعلایه ودرکاه بالایه چکیجی اولورسن
وهدیه قیلورسن بویله دیوکه ای پادشاه اعظم بن سنك جنابکه چونکم بندهلرکدن دل طلب ایلدك دل کتوردم جهان
سبزوارنده بوندن اعلی دل اولمز وبودون اولان قوملك ایچنده بوندن اصفی قلب بولنمز (مثنوی) کویدت این کورخانه ست
ای جری (که دل مرده بدینجا آوری * رو بیاوران دلی کوشاه خوست * کدامان سبزوارکون ازوست * جناب الهی
سکا دیرکه بنم حضور عزتم کورخانه میدر ای جری وکستاخ که مرده دلی بونده کتوررسن یوری بنم درکاهمه شول برقلبی
کتورکه اول شاه خوی اوله که کون سبزوارنك امانی اندندر یعنی سن که حضور حقه دنیا محبتیله مرده وپژمرده
اولان قلبکی ایلته سن اول حضرت سکا عتاب ایلروبویله سویلرکه ای جرأت وجسارت صاحبی بنم جنابمه بنم
حضورمه برمرده قلبی کتوررسن یوری بنم جنابمه شول برقابی کتورکه اول شادان طریقت اولان انبیای عظام
واولیای کرام اخلاقیله متخلق اوله که بو کون وسکان سبزوارنك ارفع العذاب عنهم حدیث قدسیسنك فحواسنجه حق
تعالی حضرتلری بو اهل قلوبك حرمتنه بو اهل جهاندن عذابی رفع ایلروبونلر اول صاحب دل اولان ولی حرمتنه امان
بولور * مثنوی * کوئی ان دل زین جهان پنهان بود * زانکه ظلمت با ضیا ضدان بود * دشمنی آن دل ازروز الست *
سبزوار طبع را میراثیست * زانکه او بازست ودنیا شهر زاغ * دیدن باجنس برناجنس داغ * دیمککه اول دل
بو جهاندن پنهاندر زیرا که ظلمت ضیا ایله ضدلردر اول دله دشمنلق ایلمك روز الستدن بری طبع سبزوارنه برمیراثدر
بودخی معنادر اول دلك روز الستدن بری طبع سبزوارنه دشمنلغی برعظیم میراثدر زیرا کیکه اول دل فی المثل بازدر
ودنیا ایسه زاغ شهریدر باجنسی کورمك ناجنس اوزره داغدر یعنی ای طالب دل اولان کمسه اکرچه اهل دل وصاحب
قلب کامل بو جهان ایچره بو جهان اهلنك ما بیننده درلکن دیمدك که اول کامل بو جهاندن پنهان ومختفیدر زیرا که
ظلمت ضیا ایله ضدلردر والضدان لا یجتمعان موجبنجه ایکیسی بر محلده جمع اولمز پس اهل دل وقلب کامل نور محضدر
وبو جهان واهل جهان ماسوا اولدیغی جهتدن ظلمت محضدر پس بو ایکیسی اکرچه بری برینه ملتق اولورلر سهده
ایکیسنك ما بیننده برزخ واردرکه انلری جمع اولمغه مانع اولور پس دل واهل دل بو جهانده حقیله قائملر ونور الهی
مرتبه سنده ساکن ودائملردر وجهان واهل جهان کندی زعملرنده ماسوا ومکانله قائملر وظلمت ایچره حایر وهائملردر
ایکیسی اهل دلی بیلوب انلرله اتحاد ایلمکه قادر اولمزلر اول دلك واهل دلك روز الستدن بری طبیعت سبزوارنه وآنك
اهلنه ضد ودشمن اولملری بری برینه برعظیم میراثدر که تا ظهور آدمدن ختم عالمه کلنجیه دلك اهل دل واهل طبیعت
ضدلر وعدولردرکه البغض لله حدیث شریفی بو معنایه شاهد قویدر وانبیا علیهم السلام واولیای کرام رضی الله عنهم اهل
دنیایه واصحاب نفس وهوایه ضد اولملری ومخالفت قیلملری شرعا وعقلا ونقلا ثابت اولمشدر وکذلك اهل دنیانك
واصحاب نفس وهوانك اصحاب دله بیله مقرردر پس اهل دلك اهل طبیعته ضد اولمسی ثابت ومحقق اولمشدر الحاصل
ضدیت ایکی جانبدن بیله مقرردر پس اهل دل اهل طبعه دشمن اولمز دیمك نوعا برنده دکلدر زیرا که اول دل واهل دل

فی المثل

معتاد رودنیا ایسه قرغه لر شهر یدر برنا جنسی برنا جنس کورملك البتّه طرفینه بیله زخم وداغدر نته کم سبزوار قومی
ابوبکر نامنده اولان بر اهل سنتی کورسه لر الم چکرلر کذلك اهل سنتدن ابوبکر نامنده اولان کمسه دخی انلری
کورسه الم چکر پس اهل دل اهل طبیعت وصاحب کفر ومعصیتله مقارنت قیلسه روحی انلردن حظ ایتمیوب
متألم اولور کذلك اهل کفر واهل انکار دخی انلرك مقارنتندن حظ ایتمیوب متألم اولور (م ی) ورکند نرمی نفاق
میکند) زاستمالت ارتفاق میکند) میکند اری نه از بهر نیاز* تا که ناصح کم کند نصح دراز* زانکه این زاغ خس
مردار جو) صد هزاران مکر دارد تو بتو وکر بر جنس خلاف جنسنه بحسب الظاهر نرملك ایلسه بر نفاق ایلر استمالتدن
اوتری بر ارتفاق ایلر جنس خلاف جنسنه لازم کلدکده صورتا آنك سوزنی تسلیم ایدوب آری ایلر ولیکن نیازدن اوتری
دکل بلکه اندن اوتری بلی وآری دیرکه تا ناصح نصح درازی اکسك ایلیه زیرا که بو مردار جو اولان دنی زاغ بوزیلك
حیله ومکر طوتار قات قات یعنی اکر اهل دنیا واصحاب نفس وهوا جنسندن اولان کمسه کندینك جنسنك مخالفی
اولان اهل خدادن برینه نرملك ایلسه وتواضع وملایمت کوسترسه حقیقی دکل بلکه منافقت ایلر اول اهل خدایه
استمالت ویرمکدن اوتری بر نوع مرافقت ایلر اکرچه صورتا اول اهل دله بلی وآری دیوب آنك کلامنی تسلیم ایلر ولیکن
اکا احتیاجی وافتقاری اولدیغندن اوتری دکل بلکه کندی یه ناصح اولان اهل حق نصح درازی ناقص ایلیه اکر بری
جانبدن بلی دیمیوب سوال ایلسه سؤالنه کوره جواب ویریلوردی وتطویل کلامه سبب اولوردی آنك بلی دیمسی ناصح
سوزنی قطع ایلسون وتطویل کلام قیلمسون دیمکدن اوتری اولور زیرا که بو زاغ کبی جیفه طالبی اولان خسیس ودنی
اهل دنیا اضعاف مضاعف نیجه مکر وحیله بیلور جمله مکرندن بری اهل دل اولان اکا نصیحت ایتمکه شروع ایلسه
موافقت ومرافقت ستمندن کاوب بلی وبس دیمکله اورتالغی طولدروب بولعبله آنك النددن ودیلندن خلاص اولور (م ی
کر پذیردان نفاقش راد هید* شد نفاقش عین صدق مستفید* زانکه ان صاحبدل با کروفر* هست در بازار ما
معیوب خر* اکر انك نفاقنی اهل دل قبول ایلرسه اول منافق قورتلدی اول منافقك نفاقی مستفیدك عین صدق
اولدی زیرا که اول کروفرله اولان صاحبدل بزم بازاریمزده معیوب خر اولدی یعنی اکر اول صاحبدل ومرشد کامل
اولان صاحب نفاقك نفاقنی ومزوراولان مقالنی وحالنی کمال کرمندن قبول ایلرسه اول اهل نفاق نفاقدن
وحیله وخدعه وشقاقدن قورتیلور انك نفاقی وشقاقی مرید ومستفید اولان طالبك صدقی منزله سنده اولور مستفید
ومسترشد اولان طالب صدق واخلاصله نه مرتبه یی بولورسه اول اهل نفاقك دخی نفاقنی قبول ایلیوب اکا لطف
ومرحمتله نظر ایلدکده اول مرتبه یی بولور واول سعادته واصل اولور (بیت) هر عیب که سلطان بپسندد هنرست* قولی
بو معنایه شهادت قیلور زیرا که اول شوکت وداراتله اولان صاحبدل بزم بازاریمزده معیوب اولنلری آلیجی وانلری
اصلاح قیلیجی درنته کم حضرت مولانا قدس سره زمان شریفلرنده اکثریا پر عیوب وپر ذنوب اولنلری سلك ارادتلرینه
وخدمتلرینه داخل اولمغه رضا ویررلر وانلری مرید ودرویش قیلورلرایمش بعض طاعنلر طعن ایلمشلر که عجبدر حضرت
مولانا بویله خبث یاوه لری مرید ودرویش اولمغه قبول ایدرلر اول جهنده بیورمشلر بیت کورنیم ایك مر اکسیراست
ان ذرم قلب ازان می خرم* مثنوی* صاحب دل جو اکر بی جان نه* جنس دل شو کر ضد سلطان نه* انکه زرق او
خوش ایدمر ترا* ان ولی نست نی خاص خدا* هر که او بر خو وبر طبع تو زیست* پیش طبع تو ولیست ونبیست*
اکر بی جان دکل ایسه ك صاحبدل طلب ایله جنس دل اول اکر سلطان حقیقتك ضدی دکل ایسه ك اول کمسه که آنك
زرق ومکری سکا خوش کله اول کمسه سنك ولیکدر خدای تعالینك خاصی دکلدر هر شول کمسه که سنك خویك
وطبعك اوزرینه دیرلدی اول کمسه سنك طبعك قتنده ولی ونبیدر یوخسه حد ذاتنده نه ولی ونه نبیدر یعنی چونکیم
اهل دل اولنلرك کمال لطفی بومرتبه ده اولدیسه اکر جانسز وعرفانسز دکل ایسه ك بر صاحبدل ومرشد کاملی طلب ایله
اکر سلطان حقیقتك ضدی وپادشاهان طریقتك مخالفی وندی دکل ایسه ك اهل دلك جنسندن اول وانلرك اوصاف علیه
واخلاق سنیه سیله اتصاف قیل اول شیخ که آنك زرق وریا قیلمسی ومزاح کبر اولمسی وطالبك مشرب بنه اویمسی سنك
خوشکه کله وآنك نفسینه ملایم کلان عملری سنك مقبولك اوله بویله شیخ سنك قتنده ولیدر صحیح ولی خدا وخالص
پیشوا ومقتدا دکلدر زیرا خاص خدا اولان ولی کامل شانی اولدر که البته مریدك طبعنه ونفسینه مخالف اوله وانی هوا
وهوسدن نهی قیله وطاعات وریاضات جانبنه ترغیب ایله ودنیایی ترك ایله وشهوت وریاستدن فارغ اول ومشتهیات
نفسانیه دن ومقتضیات بشریه دن بری کل وامر حقی جان ودل ایله قبول ایله دیوسو یلیه اکر قبول ایلمزسه تأدیب
وکوشمال ایلیه بو حالتلر ایسه البتّه نفسه وطبعه مخالف اولور والم کلور امّا شول شیخکه سنك نفسکه وطبعکه مخالفت
قیلمدی بلکه سنك خویك وطبیعتك اوزره دیرلدی ومزاح کبر اولوب مقتضای طبعکه اویدی اول سنك طبیعتك

قتنده نبی کبید رو ولی کامل و مرشد فاضل مرتبه سنده درحال بوکه فی الحقیقه نه آنک نبوته متعلق اولان علومدن
براثری وارونه ولایت وکرامتدن خبری واربلکه همان رسم وصورتله صیادناس اولمش وصورتاناس شکلنده معنا
نسناس اولمشدربوکونه کسه لره اولیای شیاطین دیرلر اوائک حزب الشیطان الاان حزب الشیطان هم الخاسرون
آیتنک مقتضاسنجه بونلر و بونلره تابع اولنلر خائب وخاسرلردر (مثنوی) روهوا بکذار تا بویت شود * وان مشام
خوش عبرجو یت شود * ازهوا ارانی دماغت فاسدست * مسک وعنبر پیش مغزت کاسدست * حد نداردا این سخن
وآهوی ما * می کریزد اندر آخر جابجا * یوری هوایی ترک ایله سکا بوی اوله وسنک اول خوش اولان مشامک عنبرجوی
اوله هوارانلقدن سنک دماغک فاسددر سنک مغزک قتنده مسک وعنبر کاسددر هواران وصف ترکیبیدر
هواسوریجی معناسنه عبرجوی دخی وصف ترکیبیدر عبیردیلیجی معناسنه یعنی یوری هوا وهوس
نفسانیه یی قوتا سکا بوی روحانی ونفحهٔ رحمانی حاصل اوله وسنک اول خوش اولان مشام جانک عبیر نفحات
الهیه یی دیلیجی اوله لیکن سنک دماغ روحک هواسور یجیلکدن فاسد ومزاج قلبک مقتضای
نفسه متابعت ایدیجیلکدن مختل اولمشدر سنک مغزک قتنده مسک معرفت وعنبر حکمت کاسددر
حاصل کلام بوکونه اسرار ومعارف سوزی حد وغایت طوتمز واول برم ذکرایلدیکمز آهو آخور ده خلاف جنسنک
المندن جابجا فرارایلر یعنی مقدما ذکرایلدیکمز آهودن مراد بز ولی کامل وعارف واصل وعالم وفاضل کسه لردر
اخوردن مراد بودنیا کاه وخردن مراد اهل دنیادر پس انلرک دنیای فانیده چکدکاری محنتک قصه سنه وانلرک
میاننده اولان غم وغصه سنه کله لم وانی طالبلره بیان قیله لم بقیهٔ قصهٔ آهو (مثنوی * روزها خوش اهوی خوش نافتر
* درشکنجه بود در اصطبل خر * مضطرب در نزع چون ماهی زخشک * دریکی حقه معذب پشک وشک)
نیچه کونلر اول نافه سی خوش ولطیف تر آهو خراخورنده عذاب وشکنجه ده اولدی یعنی اول آهوی مشک کبی درونی
خوش ولطیف اولان اهل دل اهل دنیا کروهنک میاننده نیچه ایام شکنجه والمده اولدی ماهی خشکدن حالت
نزعده مضطرب اولدیغی کبی مضطرب اولدی برحقه ایچنده پشک ومشک اولدیغی کبی معذب اولدی یعنی ماهی
دریادن چیقوب خشکلکدن حالت نزعه دوشوب اضطراب قیلدیغی کبی ودخی پشکله مشک برحقه ایچره حبس اولوب
معذب اولدیغی کبی اول آهو بچه دخی اول خرلرک میاننده مضطرب اولدی ومعذب قالدی نته کم اهل دل وعارف کامل
اولنلر دنیا خرلرینک ایچنه دوشسه بوندن دخی زیاده مضطرب اولورلر وعذاب الیمده قالورلر (مثنوی) یک خرش کفتی که
هان این بوالوحوش * طبع شاهان دارد و میران خموش * برخر کندی مثلی برخره دیردیکه اکا اول بووحوش
صاحبی پادشاهلر وامیرلر طبیعتی طوتار خموش اول یعنی دنیا خرلرندن بری کندی یه بکزر برآخر خره برسبیل طعن
وتسخر آهوی ولایت اولان ولیلر وعارفلر حقنده دیرکه اکا اول بووحوشلر صاحبی پادشاهلر وامیرلر طبیعتی طوتر
خموش اول بوکا برسوز سویلمه که بزه بی حضور اولسون کورکه کمال کبر ونخوتندن بزمله مصاحبت قیلمغه ومکالمه
ایلمکه تنزل ایلرمی (مثنوی) وان دکر تسخر زدی کز جرومد * کوهر آورد ست کی ارزان دهد * واول برخر طعن وتسخر
اورردی بویله دیوکه جرومددن کوهر کتورمشدر اول کوهری نچن اوجوزویرر جردریانک ایچره چکیلوب کتمسی
ومد کیرو یرینه کلمسیدر نته کم هنددریاسنده بوایکی حالت هرکون مقرردر بوندن مراد مجرد کیدوب کلمک اولور یعنی اول
برآخر خر بوکونه طعن وتسخر ایلیوب دیرکه بوکسه شونده بونده کیدوب کلمکدن البته برکوهر معرفت ودر حکمت
کتورمشدر نچن اوجوز ویررمفت ورایکان کسب ایلدیکی کوهری بزه ویره جلک دکلدر دیر (م ی) وان خری کفتش که
بااین نازکی * برسریر شاه شو کوستکی واول برآخر خر بوکونه طعن وتسخر ایلردیکه بوناز کلکله شاهک سریری اوزره
متکی اول دی یعنی برغیری خرمشرب دخی آنک حقنده برسبیل استهزا وتهکم بوکونه سویلردی بوناز کلکله وبولطافتله
بوکسه یه سن پادشاهلق تختنک اوزرینه اوتوردی چونکم بویله نازنین سیرت وعالی طبیعتدر کرک ایدیکه بوکسه
یا وزیرلردن اولیدی ویاخود پادشاهلر سریرنده اوتوریدی دیر (مثنوی) آن خری شد تخمه وز خوردن بماند * پس برسم
دعوت آهورا بخواند * سرچنین کرد اوکه نی روای فلان * اشتها ام نیست هستم ناتوان * اول برخر تخمه اولدی ویمکدن
قالدی پس دعوت رسمیله آهویی علف یمکه دعوت ایلدی آهو باشنی بوتحلین ایلدی ولسان حالله سویلدیکه یوق
یوری ای فلان اشتهام یوقدر ناتوان وضعیف اولدم یعنی اول برخر دخی کثرت اکلدن تخمه اولوب یمکدن وایچمکدن
قالدقدنصکره وغدای نفسانیه سی وافر اولوب فضله اولدقدنصکره پس رسم دعوتله اکا مباهات ایتمکدن اوتری
آهوی صحرای حقیقت اولان صاحبدلی ضیافت ایلمکدن اوتری اول آهوی ارض حقیقت اولان ولی دخی باشیله
اول خره اشارت ایدوب ولسان حالله سویلیوب یوق دعوتکه وارمزم یوری ای فلان بنم اول غدایه اشتهام یوقدر

ومن اجده ضعف واردر بی مجال وناتوانم دیر (مثنوی) کفت میدانم که نازی میکنی * یازناموس احترازی میکنی
خراول آهو یه ایدربیلورمکه برنازایلرسن یاخود ناموسدن براحترازایلرسن یعنی خرسیرت اولان اهل دنیا آهوی ارض
حقیقت اولان اهل خدانك عدم قبولنی نازواستکبارایلمکه وناموسنه خلل کلمکه حمل ایدوب دیربلی بیلورمکه ناز
ایلرسن ویاخود عرض وناموسکه خلل کلمکدن احترازایلرسن بزمله معاشرت ایلمکه تنزل ایلمزسن وبزه باشکله وقاشکله
جواب ویروب سوزسویلمزسن وطعامزیکه رغبت قیلمزسن (مثنوی) کفت اوباخودکه این طعمهٔ توست * که ازان
اجزای توزنده ونوست * آهو کندیسنه دیدیکه بوغدای نفسانیه سنك طعمکدرکه اول طعمه دن سنك اجزاك زنده
ونودر یعنی اوسنك میل ورغبت ایلدیکك علف سنك غدا وطعامکدرکه اندن سنك عضولرك وجزؤلرك تازه اولمش
وحیات بولمش (مثنوی) من الیف مرغزاری بوده ام * درزلال وروضها آسوده ام * کرقضا انداخت مارادرعذاب)
کی رودان خووطبع مستطاب * بن برمرغزاره الیف وانیس اولمش ایدم زلال وروضه لرده آسوده اولمش ایدم اکر
قضا بزی عذابه آتدیسه اول خوی وطبع مستطاب بندن نچون کیدر یعنی آهوی صحرای روحانیت اولان صاحبدل
وعارف کامل اول غافل وبیدل اولان خره دیرکه ای فلان خربوغدای نفسانیه وطعام جسمانیه بنم طبعمه مناسب
اولان غدادکلدر زیرا که بندخی بواخوردنیایه کلمزدن وبودارمحنته مبتلا اولمزدن اول برلطیف مرغزاره الیف وانیس
اولمش ایدم وزلال روحانی ورياض معنویده راحت بولمش ایدم ارض الله واسعه یی سیرقیلوردم ومراتب عالیه ده
ساکن اولوردم اکرقضای الهی بزی اول عالم لطیفدن جدا ایدوب بودارمحنت ایجره عذابه اتدیسه بنم ذاتمدن اول
خوی پاك وطبع مستطاب نچون زائل اولور وبنم طبع پاکم برقاچ کون بوآخور ایچره برنیجه خرلرله حبس اولمقدن
نوجهله انلره الفت وانسیت قیلور (م ی) کرکدا کشتم کداروکی شوم * ورلباسم کهنه کردد من نوم) لاله وسنبل وسپرغم
نیزهم * باهزاران نازونفرت خورده ام * اکرصورتا کدا اولدمسه نچون کداخوزلی وکدا کوزلی اولورم وکربنم لباسم
کهنه اوله بن نووجدیدم لاله وسنبل وریحانی دخی هم هزاران نازونفرتله یمشم سپرغم ریحان معناسنه دریعنی اهل الله
اولان کسه لربودنیا خرلرینه بالسان حاله ویاخود قالاً بویله دیرلرکه ای متاع وماله مغروراولان خرلر اکربن صورتا
فقیروکدا اولدمسه نچون کداروی وکدا چشم اولورم واکربنم لباسم کهنه اولدیسه بنم قلبم وروحم تازه ونودرکه
کنزلا یفنا یه مالکم وطریق حقیقته سالکم لیس الغنی عن کثرة العرض انما الغنی غنی النفس حدیثنك مقتضاسنجه غنا
خود حقیقتده قلب غناسیدر بوخسه متاع قلیل ایله کندویی غنی زعم ایلینه رغبت قیلمق دکل سنبل ولاله وریحان کبی
حلال وطیب اولان طعاملری دخی هم نیجه نازونیجه نفرتله یمشم وانلردن دخی پرهیزوتقوی ایلمشم بن عالم ارواحده
اول صاحب دولت ایدمکه فرشته لرك نفسندن بیله ملول اولوردم بوقدر خلقك قیل وقالنی وزحمت وملالنی اول محبوب
حقیقینك رضای شریفندن اوتری چکرم دیرلرتتمه کم بومرتبه ده اولان عاشقلردن بری بوبیت شریفی کندی حالنی
بیان ایتمکله خوب سویلر (بیت) من که ملول کشتمی ازنفس فرشتکان * قیل ومقال عالمی میکشم ازبرای او (م ی)
کفت آری لاف می زن لاف لاف * درغریبی پس توان کفتن کزاف * کفت نافم خودکواهی می دهد * منتی برعود
وعنبرمی نهد * لیك انرا که شنود صاحب مشام * برخرسرکین پرست آن شد حرام * اول خرآهودن چونکم بوسوزی
اشتدی اکا ایتدی بلی لاف ایتمکله لاف اورلاف زیراغریبلکده چوق لاف وکزاف سویلمك ممکندر آهو ایتدی بنم
نافم خود بنم قولمه شهادت ویروبنم نافم عود وعنبراوزره برعظیم منت قور ولیکن انی کیم اشیدر صاحب مشام
اشیدر سرکین پرست اولان خراوزره اول بنم نافم ومسك صافم حرام اولدی نافه دن مراد بونده معرفت الهی
وعلم لدنی اولور وسرکیندن مراد دنیا ومتاع دنیوی اولور تقدیر کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولورکه چونکم
اهل دنیادن خرسیرت اولان کمسه لراهل دل وعارف کامل طرفندن بوکونه دعوایه مناسب سوزی اکا طعن
طریقیله دیربلی لاف اورولاف ایتمکله لاف اورزبراد یارغربتده اوکنمك ولاف وکزاف ایلیوب کندویی بکنمك زیاده
ممکن وقابلدر پس صاحبدل وعارف کامل بویله دین غافل وجاهله دیربنم معرفتم نافه سی وعلم رایحه سی بنم حسن حالمه
وصدق مقالمه کواه لق ویررزوعود وعنبراوزره عظیم منتلر قور ولیکن بنم اول نافهٔ معرفتم ورایحهٔ حکمتم مقالنی کیم
اشیدر مشام جانی پاك اولان صاحب سعادت واهل عنایت اشیدر دنیاپرست ومتاع دنیا ایله مست اولان
خرلره اول کلامی استماع ایلمك حرامدر اکرفرضی اول خرلربوکونه کلام حکمت انجامی کوش ظاهرله استماع ایلسه لر
یاآنی دعوایه حمل ایدرلرویا خود لاف وکزاف اورمغه حمل ایدرلر (مثنوی) خرکمیزخر ببوید برطریق * مسك چون
عرضه کنم بااین فریق * خرینه خرلك طریق اوزره اولان کمیزو چمینی قوقولرپس بوفریقه بن نیجه مسك عرض ایلیم
یعنی دنیاپرست اولان خرسیرته اکرهزارعلوم ومعارف نافه لرنی عرض ایلسم اندن اعراض ایلیوب کندی کبی

خرلرك طريق دنيا اوزره بولنان كيزنر مشابه سنده اولان مال ومتاع دنيويه سنى قوقولر ونجاست خر منزله سنده اولان
زينت ودولتلرينه ميل ورغبت ايلرچونكم قضيه بويله در بن بو كونه فريق ضلالات رفيقه مشك معرفتى وعنبر حكمتى
نه وجهله عرضه ايليم (مثنوى) بهر اين كفت آن نبىء مستجيب * رمز الاسلام فى الدنيا غريب * اول نبىء مستجيب
بو معنادن اوترى اسلام دنياده غريبدر رمزنى ديدى يعنى اهل اسلام اولان اصحاب دلدن اهل دنيا واصحاب نفس
وهوا نفرت واعراض ايليوب اول اهل دل بونلر ميانسنده غريب قالديغندن اوترى اول امر حقده استجابت ايدجى
نبى عليه السلام حضرتلرى بيوردى ان الاسلام بدا غريبا وسيعود غريبا فطوبى للغربا نته كم سرخ
شريفده اشارت ايلديلر وشرحى كيدى * مثنوى * زانكه خويشانش هم ازوى مى رمند * كرچه باذاتش ملايك
همدمند * زيرا كه او اهل اسلامك خويشاوندى هم اندن اوركرلرا كرچه انك ذاتيله ملائك همدملردر يعنى
پيغمبر صلى الله عليه وسلم اهل اسلام دنياده غريب بيوردى زيرا كه اول اهل اسلامك اقربا وتعلقاتى هم اندن اعراض
ونفرت ايدرلرا كرچه آنك ذات شريفنه ملائكه همدملر ومصاحبلردر علو قدرى من حيث المعنى افلاكدن عالى
ولكن بين الناس قدر واعتباردن عارى وخاليدر * مثنوى * صورتش را جنس مى بينند انام * ليك ازوى مى نيابدان
مشام * همچو شيرى درميان نقش كاو * دورمى بينش ولى اورا مكاو * اكرچه خلق آنك صورت وظاهرنى
كنديلرينه جنس وشبيه كوررلر ليكن اندن اول مشام ورايحه يى ايراقدن كوررو ايكن بولمز اول اهل اسلام فى المثل كاو
نقشنك اورتاسنده بر شير كبيدر آنى ايراقدن كورر وليكن آنى قازمه صورتش ده كه ضمير الاسلام فى الدنيا غريب
مصرعنده اولان اسلامه راجع اولور على تقدير المضاف موصوله راجع اولمق مناسبتدن دوردر واهل اسلامدن مراد
اسلام حقيقى صاحبلرى اولان اوليا واصفيا وعرفادر پس اسلام حقيقى صاحبى اولان ولى صفتك صورتنى كنديلره
خلق انام جنس كوررلر وما انتم الا بشر مثلنا ديرلر وليكن اول مشام روحانى ونفحهٔ ربانيه يى اول صاحبدولتده كورمزلر
وآنك معدن روايح الهيه اولان نافهٔ قلبنه نظر ايركورمزلر اول صاحب اسلام حقيقى اولان اهل دل فى المثل كاو نقشنك
ميانده بر شيردلير كبيدركه صورت بشريه ده نقش كاو كبى وآنك روح شريفى بر شيردلير كبيدر وبدن نقشى كنديه وقايه
وپرده ايدوب ناس ما بيننده تستر واختفا ايلمشدر پس اى اهل صورت سن آنى ايراقدن كور آنك باطننى قازمه ودروننده
بحث ايلمه زيرا كه آنك صورتى انسان وباطنى مظهر رحمان ويزداندر حق تبارك وتعالى اول صاحبدله ديمشدر كه
عبدى اخرج بصفاتى اى خلقى فمن رآك رآنى ومن اهانك اهانى ومن احبك احبنى ومن اطاعك اطاعنى (مثنوى)
وربكاوى ترك كاوتن بكو * كه بدرد كاو را آن شيرخو * طبع كاوى از سرت بيرون كند * خوى حيوانى زحيوان
بركند * كاو باشى شير كردى نزد او * كر تو با كاوى خوشى شيرى مجو) واكر انى قازرسك تن كاونك تركنى دى زيرا كه كاوتنى
اول شيرخو يرتار كاواق طبعنى سنك سركدن بيرون ايلر حيوانلق خوينى حيواندن قوپاررر كاو اولهسن آنك قتنده شير
اولورسن اكرسن كاواقله خوش ايسهك شيرلك استمه كاويدن كاف عربيله قازمق معناسنه در بونده بحث ايلمك
معناسى ويريلور وخراش وتراش ايلمك معناسنه دخى استعاره اولنور يعنى اول بشريت نقشنده شيردلير كبى اولان
اهل دلى وعارف كاملى اكرخراشيده قيلسهك وآنك دروننده بحث ايليوب اكا الم واضطراب ويرسهك تن كاونك
تركن ايله زيرا اول شيرخو يلو صاحبدل سنك كاوتنكى يرتار پس اول شيرخوتن كارنى نه وجهله يرتار بوبيتلرانى
تفسير ايلركانه بيوررلركه زينهار شيرخوى اولان صاحبدلك وعارف كاملك باطننى خراشيده ايلرسك اول شيرخوى
اولان صاحبدل سنك كاوتنكى يرتارا كرسن ديرسنكه نه وجهله يرتار جواب بيوررلر كاواق طبعنى سنك باشكدن
طشره ايلر بو معنى سر فتح سينله اولديغى اوزره درا كركسر سينله اوقنورسه معنى اوشير كاواق طبعنى سنك سروقلبكدن
اخراج ايلر حيوانلق خوينى سنك حيوان اولان نفسكدن قلع وقمع ايلروسنك حيوانيتكى هلاك ايلرا كرقرضى كاو
اولهسن آنك حضور شريفنده شير دلير اولورسن وبالجمله سن اكا اساءت قيلسك اول اساءتك مقابله سنده اول
صاحب سعادتدن صورتا قهر معنا لطف واحسان بولورسن ليكن اكرسن كاواقله وحيوانلقله خوش ايسهك
شيرلك استمه زيرا حيوانيت صفتلريله خوش اولان وانسيت قيلان كمسه شير طريقت اولان اصحاب دلك مرتبه سنه
واصل اوله مزا كرانى شيران طريقتك مرتبه سنه واصل اولمق استرسه لرآنك كاولغنى وحيوانلغنى شير طريقت اولان
اهل دلك شيرروحى يبوب افنا ايلرنته كم عزيز مصرك واقعه سنده كورديكى يدى ارق بقره يدى سمين وجسيم بقره لرى
يدبلر وافنا ايلديلرنته كم بو معنانى توضيح وتبيين ايلمكدن اوترى اول آيت كريمه نك تفسيرنه شروع ايدوب بيوررلر تفسيرانى
ارى سبع بقرات سمان يأ كلهن سبع عجاف) بو سرخ شريف وبو بيان لطيف بو آيت كريمه نك تفسيريدر كه سورهٔ
يوسفده در وقال الملك عزيز مصر يعنى ريان بن الوليد ديدى قومنه كه انى ارى فى المنام تحقيقا بن كوردم منامده سبع

بقرات سمان) یدی دانه سمین اوکوزلر کورورم (یأ کلهن سبع عجاف) یعنی انلری یدی ارق صغرلر برلر ایدی (وسبع سنبلات خضر) ودخی یدی تازه ویشل سنبله لر کوردم که انلرک دانه لری منعقد اولمش (واخر یابسات) وآخر یدی سنبلهٔ یابسه دخی کوردم که انلر اول سنبلات خضری هلاک ایدوب ییدیلر سمان سمین وسمینه نک جمعیدر وعجاف ارق نسنه یه دیرلر عجفانک جمعیدر علی غیر القیاس وافعل فعلاءنک جمعی قیاسنده فعل کلمک ایدی یعنی عجف وزننده لکن حمل النقیض علی النقیض بونلرک دأبندندر پس سمانه حمل ایلدی کلرندن عجاف دیدیلر (یا ایها الملأ) پس اعیان علما وحکمایی دعوت ایدوب دیدیکه یا ایها الملأ بن سزدن بو واقعه نک تعبیرین استرم (افتونی فی رؤیای) بنم رویامده نه دیرسز بکا فتوی ویرک وتعبیر ایلیک (ان کنتم للرؤیا تعبرون) اکرسز رؤیایی تعبیر ایدرسکز من العبور وهو المجاوزة والانتقال من الصور الخیالیة الی المعانی النفسانیة التی هی امثالها پس تعبیر صور خیالیه یی عالم ظاهره نقل ایتمک اولیجق تعبیر ایکی قسمدر بری مناسنده مرئی اولان صور خیالیه یی عالم نفسانیه یه تعبیردر وبری دخی بو عالمده اولان صور خیالیه یی تعبیردر زیرا بو عالم حقیقتده نسبت عین خیالدرنته کم حضرت شیخ اکبر قدس الله سره بیوررلر * بیت * کل ما فی الکون وهم او خیال * او عکوس فی مرائی او ظلال * وحدیث شریفده دخی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوررلر که الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا پس اهل کمال بو دنیایی خواب وخیال وهر کارین واحوال پرملالن سریع الزوال کوررلر وانی تعبیر ایدرلر نته کم حضرت مولانا بو آیتک معناسنی بو عالم ظاهرده کوریلان احوال اوزره تأویل وتعبیر بیوروب دیرلرکه بقرات سماندن مراد تن پروران اهل زمان وبقرات عجافدن مراد مقبولان درکاه حقدرلر که وجود شریفلرین ریاضت ومجاهده ایله لاغر ونحیف قیلمشلردر اکرچه صورتا اول کاو سمینلرله یکرنک وهم جنس وهمرنکدرلر ایکن بحسب المعنی هر بری شیر جدا ونهنک بی همتادرلر (آن کاوان لاغر را خدا بصفت شیران کرسنه افریده بود تا آن هفت کاو فربه را با اشتهای خورند اکرچه آن خیالات صور کاوان در آیینهٔ خواب نمودند تو بمعنی نکر) خدای تعالی اول لاغر کاولری کرسنه شیرلر صفتنده خلق ایلمش ایدی تا اول یدی فربه کاوی ذوق واشتها ایله ییه لرکه اصل اکرچه اول کاولر صورتنک خیالاتی اینهٔ خوابده کوستردیلر اما سن معناسنه نظر ایله که اصل اعتبار معنایه در معنی نه ایدیکنی وبو آیتدن مراد دخی نه اولدیغنی بیوردقلری نظم شریفدن معلومک اولور (م ی) آن عزیزی مصر می دیدی بخواب * چونکه چشم غیب را شد فتح باب * اول مصرک عزیزی واقعه ده کوزدی چونکم غیب کوریجی کوزه فتح باب اولدی یعنی چونکم عالم غیبی مشاهده ایدیجی اولان باطنی کوزی کشاده اولدی بر کیجه واقعه سنده کوردی * مثنوی * هفت کاو فربه بس پروری * خوردشان آن هفت کاو لاغری * دردرون شیران بدند آن لاغران * ورنه کاو را نبودندی خوران (زیاده بسلی یدی سمز کاو انلری ییدی اول یدی لاغر کاو اول لاغرلر درونده شیرلر ایدیلر واکر اول لاغر کاولر درون عالمنده شیرلر اولمیه لردی سمین کاولری ییجی اولمزلردی یعنی اول لاغر اولان صغرلرکه یدی سمز صغرلری انلر ییدیلر من حیث المعنی لاغر اولان بقره لر درون عالمنده فی المثل شیرلر کبی ایدیلر واکر من حیث الباطن انلرده شیرلر خاصیتی اولمیدی اول سمین کاولری ییمکه قادر اوله مزلردی چونکم بو مقدمه معلومک اولدیسه بو معنادن سکا علم کلدیسه (مثنوی) پس بشر آمد بصورت مرد کار * لیک دروی شیر پنهان مرد خوار * مرد را خوش وا خورد فردش کند) صاف کردد دردش ار دردش کند) پس مرد کار صورتده بشر کلدی ایکن انده شیر مرد خوار پنهاندر انلرک درونده اولان شیر معنوی مردی خوش بر آنی فرد ایلر اول مردک دردی صاف اولور اکا دردایلیسه او ایکی ضم دالله وثانیجی درد فتح داالله درو بونده مضاف مقدر اولور اهل دردش کند تقدیرنده اولور حاصل معنی بویله دیمک اولورکه فاذا کان کذلک ذکر اولنان مقدمات معلومک اولدیسه اولیا واصفیادن اولان کار الهینک مردلری بحسب الصورة اکرچه مرد اولدیلر ولیکن انلرک وجود شریفلرنده شیر معنوی پنهان ومخفیدرکه اول شیر معنوی مرد اولنلرک اوصاف جسمانیه سنی واخلاق حیوانیه سنی اکل وبلع ایدیجیدر چونکم انلرک باطننده اولان شیر معنوی بر مرده مسلط اولسه وانی شکار قیلسه اول مردک اوصافنی واخلاقنی خوشلقله ییوب محو وازاله قیلوب انی اوصاف ذمیمه دن واخلاق ردیه دن فرد وتنها ایلر بلکه دنیا وآخرت قیدندن بیله جدا ایلرانک وجودنک دردی وکثافتی پاک اولورا کرانی اهل درد وصاحب شوق ومحبت ایلرسه بو معنی کند ضم کافله اولدیغی اوزره در فتح کافله اوقنوب آنک دردی صاف اولورا کر آنک دردنی قوپارسه وازاله قیلسه دیمک هم جائزدر (م ی) زان یکی درد اوز جمله دردها * وارهد پا برنهد او برسها * اول کسه بر درد ومحنتدن جمیع درد وکثافتلردن قورتیلور ایاغی سها اوسما اوزره قوریعنی اکر صاحبدل ومرد کامل اولنلر شول کسه یی که اهل درد ایلیه لر اول کسنه انلردن کان بر درد ومحبت جهتندن نیجه کدورات وکثافتلردن خلاص اولور وپای روحنی سمایه وضع ایدوب اعلا مرتبه لر بولور ودرجات عالیه یه واصل اولور (مثنوی)

چند كويى همچو زاغ پرنحوس * اى خليل از بهر چه كشتى خروس * كفت فرمان حكمت فرمان بكو * تا مسبح كردم آن را سو بسو * پر نحوس زاغ كبى نيچه برسويلرسن اى خليل خروسى ندن اوترى قتل ايلدك سويله خليل حضرتلرى ديدى فرمان الهيدن اوتورى حكمت فرمان نه ايدى سويله تا كم اكا مو بمو تسبيح ايديجى اولم يعنى پر نحوست اولان زاغ كبى نيچه برسويلرسن ونيچون تطويل كلام ايلرسن قصهٔ خليله كالم كان برسائل ديديكه اى خليل الرحمن خروسى نيچون قتل ايلدك اول دخى اول سائله ديديكه امر الهيدن اوترى اول سائل دخى اكا ديديكه حكمت فرمان الهى ندر سويله تا كم اول فرماندن اوترى سو بسو حق تعالى حضرتلرينى تسبيح وتقديس ايديجى اولم وبى حساب سبحان الله ديوب تعجبلر قيلم (در بيان آنكه كشتن خليل عليه السلام خروس را اشارت بقمع قهر كدام صفت بود از صفات مذمومات مهلكات در باطن مريد (مثنوى) شهوتى است او وبس شهوت پرست * زان شراب زهرناك ژاژ مست) اول خروس شهوته منسوبدر وزياده شهوت پرستدر اول ژاژ اولان زهرناك شرابدن مستدر يعنى اول خروسك قتلنه سبب اولدر كه اول خروس شهوتى وزياده شهوت پرستدر اول شهوت حد ذاتنده ژاژ وهرزه در وزهرناك بريم قاتلدر اندن مست اولمشدر پس انسانك وجودنده اولان بو صفت قبيحه نك دخى كشته اولمسى وازاله قيلنمسى لازم ولابد اولنلردن اولور (مثنوى) كرنه بهر نسل بودى اى وصى) آدم از ننكش بكردى خود خصى) اكر شهوت اى وصى نسلدن اوترى اولميدى آدم اول شهوتك عارندن اوترى كنديسنى خادم ايلردى خصى خصيتيني كسملك يعنى انسانك وجودنده اولان شهوت نفسانيه تناسل وتوالددن اوترى اولميدى حضرت آدم عليه السلام انك عيب وقباحتندن عار ايلديكندن اوترى تخم نسل اولان شهوتى كنديدن قطع ايليديدى پس وجود آدميده شهوتك مقبوله اولمسى مجرد تناسل وتوالددن اوترى اولور والا تناسل وتوالددن اوترى اولمزسه انسانه اندن قبيح صفت اولمز * مثنوى * كفت ابليس لعين دادار را * دام زفتى خواهم اين اشكار را) زر وسيم وكلهٔ اسپش نمود) كه بدين تانى خلايق را ربود) ابليس لعين حضرت داداره وحاكم اولان كردكاره ديدى بو شكاردن اوترى بر عظيم دام استرم پس حق تعالى ابليسك مرادنى حاصل ايلمكدن اوترى اكا زر وسيم واسب سورويى كوستردى بويله ديو كه بونك سببيله خلقى قاپغه وانلرى صيدا يتمكه قادر اولورسن يعنى شيطان بنى آدمى دام مكرنه صيد ايلمكدن اوترى وضلالات حبلنه قيد ايلمكدن اوترى حق تعالى حضرتلرندن برنيچه اسباب ومصايد استدى حق تعالى دخى آنك هر استديكنى ويردى نته كم انس حضرتلرندن بويله روايت اولنور كه قال ابليس لربه يارب جعلت لبنى آدم بيوتا يذكرونك فيها فابيتى قال الحمام قال وجعلت لهم قرآنا فما قرآنى قال الشعر قال وجعلت لهم طعاما فما طعامى قال مالم يذكر اسمى عليه قال وجعلت لهم شرابا فما شرابى قال كل مسكر قال وجعلت لهم مصائد فما مصائدى قال النساء (م ى) كفت شاباش وترش او بخت لنج) شد ترنجيده ترش همچون ترنج) پس ابليس حق تعالى حضرتلرنه ظاهرا شاباش وتحسين ديدى واما اغزنى ودوداقلرنى اكشيدوب صارقتدى وصيقلمش ترنج كبى ترش روى ويوزنى اكشى قيلدى ترنجيده تانك فتحه سيله صيقلمش معناسنه يعنى شيطان حضرت رحماندن بو قدر شيئى كان قليل عد ايلديكندن اوترى اكرچه بحسب الظاهر تحسين وآفرين ديدى ولكن دوداقلرنى صارقتدى وصيقلمش ترنج كبى ترش روى اولدى ويوزنى اكشى قيلدى فى المثل شول بربد بخت وتند خوى وسخت بنده كبى كه خواجه سندن وافر طبعنه مناسب عطالر استدكده خواجه سى اكا آنك استديكنك بر مقدارنى ويردكده ظاهرا شاباش وآفرين ديوب خواجه سنك حضورنده يوزين وكوزين اكشيدوب وآورذلرين صارقيدر وعبوس الوجه اولوب طورر كان شومعنانى اشعار قيلوركه دخى مراده ــــكوره ويرمدك وبنم استديكمى بكا ايركورمدك ديو شيطان دخى بويله يوزين وكوزين اكشيدوب صيقلمش ترنج كبى طوردى (مثنوى) پس زر وكوهر ز معدنهاى خوش) كردان پس ماند را حق پيش كش كيراين دام دكر را اى لعين * كفت زين افزون ده اى نعم المعين * پس زر وكوهرى خوش ولطيف معدنلردن اول كبرو قالمشه خداى تعالى بونلرى پيش كش ايلدى يعنى خوش معدنلردن خروج ايلين زرلرى ويردى وكوهرلرى دخى اول دركاه حقدن سورلمش وكبرو قالمش لعينه حق تعالى پيشكش ويروب ديديكه اى لعين بو ديكر اولان دامى دخى طوت وبونكله نيچه كسنه لرى صيد ايت او لعين بو قدرى دخى قليل عد ايليوب ديديكه اى نعم المعين بكا بوندن دخى زياده ويركه بعض كسنه لر بونلره صيد اولمز وبوشيلرله بنم دام مكرمه قيد اولمز * مثنوى * چرب وشيرين وشرابات ثمين * دادش وصد جامهٔ ابريشمين) پس حق تعالى چرب وشيرين وذى قيمت اولان اشربهٔ لذيذه يى اكا ويردى وچوق ابريشم جامه لر دخى ويردى يعنى چونكم وهاب مطلقدن اضلال ناس ايچون بعض الات واسباب دخى استدى حق تعالى اطعمهٔ نفيسه واشربهٔ لذيذه والبسهٔ نعيمه دن نيچه الات واسباب دخى ويردى تاكم بونلرله دخى نيچه كسنه لرى صيد ايليوب دام ضلالته قيد ايلنه (مثنوى) كفت يارب بيش ازين خواهم مدد * تا ببندم شان بحبل من مسد * تا كه مستانت كه نر و پر دلند

مردوار آن بندهارا بكسلند * تا بدين دام ورسنهای هوا * مردتو كردد زنامردان جدا * دام ديكر خواهم
ای سلطان تخت * دام مرداند ازوحيلت ساز سخت * ابليس پر تلبيس حق تعالی يه ديدی يارب بوندن زياده مدد
ومعاونت استرم تا بونلری ليفدن اورلمش اينله باغليم يعنی اكرچه بو ويردكلركله دخی بعض ناسی بغلمق قابلدر ليكن
بونلردن اقوی برقيد ودام دخی استرمكه اول ليفدن اورلمش محكم رسنلر كبی اولورتا كم انلری اول رسن غليظله محكم
بند ايليم تا كم سنك مستلرك ومحبلرككه قوی و پردللردر يعنی بهادركسه لردر مردكبی اول ويرديكك بندلری پرتارلر وقطع
ايدرلر زيرا بونلرده برمشرب واردركه سيم وزره مائل اولمزلر واطعمهٔ نفيسه واشربهٔ لذيذه يه الداغزلر والبسهٔ نعيمه ايله
تلبس وتزين ايلمكه دخی تعلق قيلمزلر سندن بردام استرمكه تا كم بودامله وهوا رسنلريله سنك مردك نامردلردن جدا اوله
پس ای تخت وجودك سلطانی ويردكلرندن غيری براقوی دام ديكر ومحكم حيله دخی استرم اويله دامكه مرداندازا
وسخت حيلت ساز اوله يعنی مردلری آتيجی ومحكم حيله وخدعه لردوزيجی برقوی دام اوله كه انكله سيم وزره ومتاع
وكوهره مائل اولميان كسه لری صيد ايلمكه قادر اولم ديدی چونكم ابليس بورجايی ايلدی * مثنوی * خمر وچنك
آورد پيش اونهاد * نيم خنده زد بدان شد نيم شاد * حق تعالی حضرتلری خمری وچنكی وساير سازلری كتوردی
آنك اوكنه قودی پس ابليس نيم خنده اوردی انكله نيم شاد اولدی يعنی چونكم خمر وچنكله ومسرود واهنكك كندی يه
ويرلديكنی كوريجك برمقدار كولدی وبرمقدار شاد ومسرور اولدی بلديكه بونلرله بعض كسه لری صيد ايليوب دام
مكره دوشوروب حبل ضلالتله انلری قيد ايلمك قابلدر ولكن دخی كاملاً شاد اولمدی وكشاده روی اولوب خنده لر
قيلمدی * مثنوی * سوی اضلال ازل پيغام كرد * كه برآر از قعر بحر فتنه كرد * ابليس پر تلبيس ازل اضلالنك جانبنه
پيغام ايلدی وبوكونه كلام سويلديكه ای اضلال ازلی فتنه بحرينك قعرندن غباری يوقاری كتور بوبيت برمقدمه يه
محتاجدركه اول مقدمه بودر الله تبارك وتعالی ازلده اوصاف قديمه ومتقابله ايله موصوف ايدی مثلا جمال ولطف
وقهر وهادی ومضل صفتلری كبی صفاتله وبو اسم مضل اكرچه الله تبارك وتعالی نك طقسان طقوز عدد اولان اسماء
حسنا سندن دكلدر ليكن حق تعالی نك قرآنده كندی ذاتنه اسناد ايلديكی وذاتنی انكله وصف قيلديغی صفتلردندر
كما قال الله تعالی يضل من يشاء ويهدی من يشاء الی صراط مستقيم حضرت قرآنك چوق موضعنده بوصفی كندی ذات
بيچونه اسناد ايلمشلردر اكرچه معتزله وقدريه اضلال حقه راضی اولميوب بوكونه آيتلری تأويل قيلمشلردر واحاديث
شريفه ده دخی هادی ومضل حقيقتده حضرت حق اولديغنه چوق حديث واقع اولمشدر بوجمله دن بری بو حديث
شريفدر قال صلی الله عليه وسلم بعثت داعيا ومبلغا وليس لی من الهدی شیء وخلق ابليس مذنبا وليس اليه
من الضلال شیء رواه ابن عمر حاصل كلام هادی ومضل عند اهل التحقيق حقيقتده حضرت حقدر وانبياء عظام
واولياء كرام هدايت مظهرلريدر وهدايتك سببلريدر وشيطان لعين واقوام بی دين ضلالت مظهرلری وضلالتك
سببلريدر واول كسنه لركه ازل ازالده مظهر هدايت اولديلر انلر بودنياية كلدككده انبيا واولياية اويديلر وازل كسه لركه
ازل ازالده مظهر ضلالت اولديلر بودنياية كلديكده ابليسه اويديلر وانك مكر وتزويرنی قبول قيلديلر چون ابليس
بركسنه يی بعض ابليسيتله اضلال ايلمكه قادر اولمسه ازلی اولان اضلال جانبنه باطننده توجه ايلر ولسان حالله
حق تعالی نك اسم مضلنه بويله ديو سويلركه ای بنم ربم فتنه درياسنك قعرندن توزلر قوپاروبكه دخی خارق عاده ايده نجك
قوتلر وقدرتلر ويرنه كم مظهر هدايت اولان پيغمبرلره ويردك واو جمله دن حضرت موسی عليه السلامه دركه
انی قعر دريادن توز قوپارمغه قادر ايلدك (مثنوی) نی يكی از بندكانت موسی است * پرده ها در بحر او از كرد بست *
آب از هرسو عنان او واكشيد * از تك دريا غباری بر جهيد * الهی سنك مظهر هدايت اولان بنده لركدن بريسی
حضرت موسی عليه السلام دكلميدر اوموسی بحر قلزمده غباردن پرده لر باغلدی ودريانك دبندن توزلر قوپاردی
حتی بنی اسرائيلدن اون ايكی سبط قوری يوللردن دريايی كچوب كتديلر واول حضرت موسی عليه السلام قومنه كذر
ايلدكده آب هرجانبدن عنانی چكدی دريانك دبندن برآخر غبار صچرادی واو حضرت بومرتبه قوتلر اظهار ايلدی
وتوزلر قوپاردی چونكم مظهر هدايت اولان بنده كه بوقدر قوتلر وقدرتلر ويردك تا كم انی كوروب نيجه كسه لر اكا تابع
اولدی واقتدا قيلدی مظهر ضلالت اولان بنده كه دخی ضلالت جهتنده شول قوت وقدرتلری ويركه فتنه درياسنك
دبندن توزلر قوپاره تا ازلده بكا اهل اولان كسه لر بودنياده بكا تابع اوله لر واقتدا قيله لر ديدی ولسان استعداد له
كنديسنك حاكمی وربی اولان اسم مضلدن بو معنالری طلب ايلدی اكر سؤال اولنورسه كه ابليسدن حضرت موسی
عليه السلامك وجوده كلمسی نيجه مدت مؤخردر جواب اولدركه ابليس بوسوزی حضرت موسی عليه
السلامك اول معجزه سنی كوردكدنصكره ديمش اوله ويا خود حضرت موسی عليه السلامك ظهورندن

اول حق تعالی حضرتی اکا لوح محفوظدن بو معنایی کشف ایتمش اوله * مثنوی * چونکه خوبی زنان
با او نمود * که ز عقل و صبر مردان می فزود * پس زد انکشتک برقص اندر فتاد * که بده زوتر رسیدم در مراد * چونکم الله
تبارك و تعالی زنلرك خوبلغنی اول ابلیسه کوستردیکه اول حسن و لطافت مردلرك عقل و صبرلرندن زیاده ایدی پس
ابلیس انکشتك اوردی و رقصه دوشدی و حق تعالی یه دیدیکه یاربی بکا بونلری تیز ورزیرامراده یتشدم بعض
نسخه ده را مهمله ایله فرود واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره صبر مردانه مضاف اولمز و معنی که عقل و صبردن مردلر
اشغا ایندی دیمك اولور یعنی چونکم ابلیس حضرت خدادن اشد و اقوی اولان مصائد و حبالی طلب ایلدی و حق
تعالی حضرتلری دخی نسوانك خوبلغنی و جمالنی اکا کوستردی شول مرتبه ده که اول حسن و جمال مردلرك عقل
و صبرندن زیاده و غالب و مردلرك عقل و صبری اندن ناقص و مغلوب ایدی چونکم حق تعالی حضرتلرینك کندیسنه
بو مصائد و حبالی ویردیکنی کوردکده پس پرمقلرینه و غایت سروردن الن الینه اوردی و رقص ایلمکه
دوشدی نته کم برکسه بغایت شاد و مسرور اولسه الن الینه اورروقالقوب رقص و حرکت قیلور حق تعالی یه دیدیکه
یاربی بکا بو مطلوبی تیز ویر بونلر حبایل شیطاندر بونلردن اتقا ایتمك مؤمنه لازم و لابد اولمشدر نته کم
پیغمبر علیه السلام بیوردی اتقوا الدنیا واتقوا النساء فان ابلیس طلاع رصاد وما شیء من فخوخه باوثق اصیده
فی الاتقیاء من النساء رواه الدیلمی عن معاذ و برحدیث آخرده دخی انهن حبائل الشیطان دیدی و برآخر حدیثده
دخی بیورمشلردر ان اخوف ما اخاف علیکم بعدی فتنة النساء فاتقوا النساء و برحدیثده دخی بیورمشلردر ما ترکت
بعدی فتنة اضر علی الرجال من النساء * مثنوی * چون بدیدان چشمهای پرخمار * که کند عقل و خرد را بی قرار
وان صفای عارض آن دلبران * که بسوزد چون سپند این دلبران) روو خال و ابروو لب چون عقیق * کوییا حق تافت
از پردهٔ رقیق * دید اوان غنج و برجست سبك * چون تجلی حق از پردهٔ تنك * چونکم ابلیس اول پرخمار اولان
چشملری کوردی که اول پرخمار اولان چشملره ناظر اولانلرك عقل و خردنی بیقرار ایلر یعنی حق تبارك و تعالی چونکم
محبوب و محبوبه لری خلق ایدوب انلره مستانه کوزلر و ماهوش یوزلر و شیرین سوزلر ویردی شیطان دخی چونکم
انلردن اول پرخمار اولان چشملرکه عاقللرك عقلنی بیقرار و تار و مار ایلر و اول دلبرلرك عارضنك صفاسنی کوردیکه بو دل
آنك اوزرنده سپند کبی یانر یعنی اوزرلك آتش اوزره نیجه یانرسه بوکو کاللر اول دلبرلرك آتش رخساری اوزره اویله یانردی
چونکم انلرك لطافت خدلی ورشاقت قدنی ابلیس کوردی کمال سروردن شادیلکلر قیلدی و حظندن مست
و مدهوش اولدی روی و خال و ابروو عقیق کبی اب کوییا حق تعالی رقیق و لطیف پرده دن لامع و درخشان اولدی
یعنی آفتاب درخشان کبی روی و نقطهٔ مشکین کبی خال و هلال کبی ابروو قرمزی عقیق کبی لبلر کوردی دیدیکه
حق تبارك و تعالی رقیق و لطیف پرده دن تجلی قیلدی و رونما اولدی الحق مرآت وجود محبوبلردن نمایان اولان
حسن و ملاحت جمال مطلقك و جمیل اولان حضرت حقك حسن و لطافتنك پرتو و اثریدر و دلربا حقیقتده اولدر
بو صور مجازیه آلت ملاحظه درهر ملیح و ملیحه نك حسنی آنك حسن باکمالندن استعاره اولمشدر عارف کاملك نظری
اول جمال مطلقه در و جاهل اولان شهوت پرستك و حسن مقیدله مستك نظری انجق صورت حسنه یه در و اندن
نفسنك مشتهاسی و مقتضاسنی طلب ایلمکیدر و انی حضرت حقدن غیری ظن ایدوب کندیسنا خلق و بی ادبلك
ایلمکیدر * بیت * فما ذاك الا ان بدت بمظاهر * فظنوا سواها وهی فیهم تجلت * وتظهر للعشاق فی کل مظهر *
من اللبس فی اشکال حسن بدیعة * اول ابلیس اول غنج و دلالی کوردی اوابلیس خفتله صچرادی حق تعالی
حضرتلرینك بوفقه پرده دن تجلیسی کبی کوردی یعنی چونکم ابلیس پرتلبیس دلبرلرده اولان اول غنج و دلالی و حسن
و جمالی و شیرین مقالی حق تعالینك لطیف و رقیق پرده دن تجلی ایلدیکی کبی کوردی کمال سروردن خفت
و سرعتله یرندن صچرادی و بو مجازی صورتلرله خلقی فریفته ایلیوب حقیقتده غافل ایلمك قابلدردیدی و بونلرله
صورت پرست اولنلری اضلال ایلمکه شروع ایلدی (تفسیر خلقنا الانسان فی احسن تقویم ثم رددناه اسفل سافلین)
بو سرخ شریف بو آیت کریمه نك تفسیریدرکه اولی بودر (والتین والزیتون) انجیر و زیتون حقیچون بو ایکی میوه یه تخصیص
قسم اول جهتدندرکه انجیر سریع الهضم برغدای لطیف و بلا فضله بردوای شریفدرکه کثیر النفع و ملین الطبع و محلل
البلغم و مطهر الکلیتین و قاطع البواسیر و مزیل رمل المثانة و نافع النقرس و فاتح سدة الطحال والکبددر و زیتون دخی
برفاکههٔ طیبه و برادام لطیفه درکه آنك دخی اکردهننده و کرمیوه سنده نیجه منافع کثیره واردر و بعضلر مضاف تقدیر
ایدوب ورب التین ورب الزیتون دیمشلردر (وطور سینین) دخی موسانك مناجات ایلدیکی طور سینا حقیچون سینین و سینا
اول موضعك اسمیدر (وهذا البلد الامین) و شو امین اولان شهر مکه حقیچون و بعضیلر تاویل ایدوب تیندن مراد

علوم دین وزیتوندن مراد معرفت یقیندر که سبب تنویر قلوب عارفیندر وطور سینادن مراد روح معلای محمد المصطفی
علیه السلامدر که تجلی حقه مظهر ومجلادر وبلد امیندن مراد قلب پرتمکینلریدر که افات تعلقات کونیه دن
مصون ومحصیندر دیمشلردر (خلقنا الانسان فی احسن تقویم) جواب قسمدر تحقیقا بز خلق ایلدک انسانی احسن
تعدیل ایله صورتا ومعنا انتصاب قامتله واحسن شکل وهیئتله مشرف قیلدی ومعناده متصف قیلدی حیاتله وعلوم
وارادت وسمع وبصر وتکلمله وغیر ذلک من الصفات الالهیة التی هی انموذجات من الصفات الربانیة وقد عبر بعض العلماء
عن ذلک بقوله خلق الله آدم علی صورته (ثم رددناه) اندنصکره اول انسانی بز رد ایلدک (اسفل سافلین) مرتبهٔ دنیانک
دنی مرتبه سنه که ارزل عمردر بعد الشباب دیمشلر ویاخود عالم علیینده احسن تقویم ایله متصف ایکن اسفل سافلینه که
عالم طبیعتدر انده اولمسی اوله ویاخود اهل ناردن اولمسی اوله (الا الذین امنوا وعملوا الصالحات) الا انلر اسفل سافلینه
رد اولنمزلر که ایمان کتوردیلر وعمل صالح ایشلدیلر (فلهم) انلر ایچون واردر (اجر غیر ممنون) اجر بلا انقطاع طاعتلرینه
مقابل وبلیاته صبرا یتملرینه جزادن اوتری وتفسیر (ومن نعمره ننکسه فی الخلق) بو ایت کریمه نک تفسیر وتحقیقی ایکنجی
جلدک اوایلنه قریب تتمهٔ قصهٔ مفلس سرخنده رونعمره ننکسه بخوان بیتنک شرحنده مرور ایلدی فلیطلب فیه (م ی
آدم حسن وملک ساجد شده (همچو آدم باز معزول آمده) کفت اوه بعد هستی نیستی * کفت جرمت این که افزون زیستی
حسنک ادمی وملک اکا ساجد اولمش ادم علیه السلام کبی کیرو معزول کلش ادمی چونکم کندینک معزول اولمسی
کوردی اه وواه وار لقدنصکره یوقلق دیدی حق تعالی لسان معنوی ایله حسن ادمنه دیرسنک جرمک بودر که بودنیاده
زیاده دیرلدک مصرع اولده حسن مشبه وادم مشبه بهدر ادمک حسنه اضافتی مشبه بهک مشبهه اضافتی قبیلندندر
وحضرت مولانا قدس سره حسنی ادم حضرتلرینه تشبیه بیورمشلردر شو وجهله که آدم علیه السلام ابتدای حالده
لطافت جنانیه ایله وپرتور رحمانیه وانوار ربانیه ایله لطیف وشریف اولوب مسجود ملائکه اولمش ایدی بعده اول شرف
ولطافتدن معزول وعاری اولوب وملکلر اندن نفرت قیلوب اسفل سافلین اولان عالم طبیعته هبوط ونزول قیلوب وانده
نیجه مدت قالمش واعمال صالحه یه مشغول اولمغله ینه مرتبهٔ عالیه یه واصل اولمشدی کذلک حسن دخی ابتدای حالده
خطوخالله وجمال با کماله نیجه ملکیت وروحانیت مرتبه سنده اولان کمسه لرک مسجودی اولور بعده نیجه مدت مدیده
معمر اولدقدنصکره منصب حسندن معزول اولور ولطافت جنانیه وپرتور رحمانیه اندن زائل اولوب اسفل السافلین
اولان مرتبهٔ شیخوخته ومنزلهٔ نقصان هیئته رد اولنور (الا الذین امنوا وعملوا الصالحات) آیت کریمه سنک فحواسنجه
اکر اعمال صالحه یه مشغول اولورسه اجر غیر ممنون بولور واحسن تقویم اولان صفت روحانیه سنه واصل اولور
وبو مصرع ادم حسن موجود شده وملک اورا ساجد شده تقدیرنده اولور وقرینهٔ کلام ومقتضای مقام بو معنایه
دلالت قیلور وبعض نسخه ده بو مصرع صد چو ادم را ملک ساجد شده واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی یوز ادم کبی یه
ملک ساجد اولمش یعنی ابتدای حالده ادم کبی لطیف وشریف اولان نیجه یوز کسه لره ملک سجده قیلمشدر
دیمک اولور وحسن صاحبنه ملکک سجده قیلمسی شو اعتبار ایله میسر اولور که هر انسانک وجودنه نیجه یوز ملائکه
خدمت ایدیجیدر چونکم مخدوم ملائکه بر حسنه تعظیم قیله وخادم اوله آنک خدمتنده اولان ملکلر دخی بیله اول
حسن صاحبنه سجده قیلمق وخادم اولمق مقرر اولور ومحصول بیتین شریفین بویله دیمک اولور که فی المثل ادمه مشابه
اولان حسن موجود اولمش ونیجه ملک اکا ساجد وخادم اولمش کیرو ادم علیه السلام مرتبهٔ جنانیه دن معزول
کلدیکی کبی اول حسن صاحبی دخی منصب حسندن معزول کلش چونکم اول حسن صاحبی کندینک معزول
اولدیغنی کورزه ولطافت وملاحتنک زائل وفانی اولدیغنه نظر ایرکوره لسان حال الله وار لقدنصکره یوقلغه دوشدیکنه
تأوه وتأسف ایدوب ای واه وار لقدنصکره یوقلق بکا ندر دیر حق تبارک وتعالی لسان معنوی ایله اکا دیرسنک جرمک
بو خصوصده بودر که بودنیاده چوق معمر اولدک وبزم عادت شریفه مز بونک اوزرینه درکه بر کمسه یی معمر ایلسک
واول کمسه بودنیاده چوق عمر سوررسه انی خلقتده مرتبهٔ اعتدالدن اسفل السافلینه تنکیس ایلرز وارذل عمره رد قیلرز
پس شبابت عالمنده اولان لطافت وقدرت وقوت وبهجت ونضارت اندن منسلخ اولوب خلل حسن وملاحتدن
خالی اولدقدنصکره احسن تقویم مرتبه سندن اسفل سافلین اولان مرتبهٔ شیخوخته رد اولنور اکر اعمال صالحه
ایشلدیسه بو مرتبه ده قالمیوب آنک روحی حقیقی اولان حسن وجمالی بولور واجر غیر ممنونه واصل اولور (مثنوی)
جبرئیلش می کشاند مو کشان * که برو زین خلد واز جوق خوشان * کفت بعد از عز این اذلال چیست * کفت
آن دادست واینت داوریست جبرائیل علیه السلام انی مو کشان چکر بویله دیو که بو خلددن وخوشلر کروهندن کیت
آدم صاحب حسن حضرت جبرائیله دیدی عزتدنصکره بو اذلال وتحقیر ندر حضرت جبرائیل اکا دیدی اول حسن

سكادادوعطادروبوزوال حسن سكاعدل وحكمتدريعنى حضرت آدم عليه السلامى روح القدس حضرتلرى جنت
اعلادن سوكشان چكوب عالم اسفله كتوردى بويله ديوكه يا آدم بوخلددن كيت وبوحوريلروجنت محبوبلرينك جوقنى
ترك ايت وعالم اسفله نزول ايت حضرت آدم عليه السلام روح القدس حضرتلرينه اول حينده ديديكه اى روح الامين
عزتدنصكره بوذلت وحقارت ندر حضرت روح القدس اكا ديديكه اول حسن ولطافت سكا عطاى الهى ايدى
وبوذلت وحقارت سكا عين حكمت وعدالتدر بونده آدمدن مراد حسن اولوركه هر آدمى زاده احسن تقويم اوزره خلق
اولمشدر وجبرائيلدن مراد روح اولور چقن روح انسانى آدم حسنى جنته مشابه اولان مرتبهٔ لطافت وملاحتدن
اخراج ايليوب خوشلرجماعتى اولان اعضا وجوارحندن بيرون قيلسه اول حينده حسن آدمى روحه ديراى روح
بوقدر عزت ولطافتدنصكره بواذلال وحقارت نه ايچوندر روح دخى لسان روحانيتله اكاديراول حسن ولطافت
عطاى الهى ايدى وبوذلت وحقارت سكا عين حكمت وعدالتدرسنى بواسفل السافلينه رد ايلمكدن مراد عجز
وقصوركى بيلمك وعبادت حقده مشغول قيلمقدر چونكم عبادت قيلمسن واعمال صالحه يه مشغول اولمسن صورت
ظاهره كدن خلل حسن وجمالك زائل اولديغنه غم يمه دير (مثنوى) جبرئيلا سجده مى كردى بجان * چون كنون
مى رانيم تو از جنان) حله مى پردزمن در امتحان * همچو برك از نخل در فصل خزان * اى جبرائيل سن اول بكا جانله
سجده ايلردك شمدى سن بنى جنتلردن نيچون سوررسن امتحانده بندن حله اوپرفصل خزانده نخلدن بركار اوچديغى
كبى حضرت جبريل يعنى حضرت آدمى جنتدن اخراج ايدوب حله لر آنك وجودندن نزع اولنوب عارى قالدقده
حضرت جبرائيله بويله ديدى كذلك حسن آدمى دخى روحنه بويله ديركه اى روح سن بكا جانله سجده ايلردك وتابع اولوب
خدمتلر قيلردك شمدى بنى سن جنتلركبى اولان حسن ولطافت وجمال وملاحت وقوت وقدرت مرتبه لرندن
نيچون سوررسن وبنى بوجنسان عاجله دن نيچون اخراج ايلرسن ديربو امتحان وقتنده بنم هيئت وصورتمدن حسن
وملاحت حله لرى پران اولوروبنم شكل وصورتم حسن وملاحت لباسندن عريان قالورمثلا فصل خزانده خرما
اغاجى اوراقندن عارى وخالى قالوربندخى حسن وجمال اوراقندن خالى وعارى قالدم دير (مثنوى) ان رخى كه تاب او
بد ماه وار * شد به پيرى همچو پشت سوسمار * وان سروآن فرق كش شعشع شده * وقت پيرى ناخوش واصلع شده
اول بررخكه آنك ضياسى ماه كبى اولدى پيرلك سببيله يا خود پيرلك حالنده آنك رخى سوسمار پشتى كبى اولدى واول
مشعشع اولمش سرولطيف اولمش فرق پيرلك وقتنده ناخوش اولمش واصلع اولمش اصلع كل اولمق ودپه سى بى موى
اولمغه ديرلر كش كاف فارسينك فتحيله خوب ولطيف معناسنه يعنى اول بريوزكه شبابت وتازه لك وقتنده آنك
پرتوولمعه سى ماه كبى ضيا ويريجى وقلبلرى روشن قيلجى ايدى پيرلك حالنده كاردپسنك صرتى كبى بورشمش وزشت
اولمش اولوروا اول خوب ولطيف شعشعه اورمش وشعله صالمش باش ودپه پيرلك وقتنده جعد مشكبارى وكاكل
سنبلزارى زائل وفانى اولوب كل اولمش وناخوش قالمش (مثنوى) وان قد صفدرنازان چون سنان) كشته در پيرى دوتا
همچون كمان * رنك لاله كشته رنك زعفران * زور شيرش كشته چون زهرهٔ زنان * واول نازايدیجى وسنان كبى صف
يرتيجى قد پيرلكده ياى كبى ايكى قات اولمش يعنى رمح كبى قدكشيده وصفلر يرتيجى ونازايديجى اول قد موزون عاقبت
الامر پيرلك وقتنده كمان كبى دوتا اولمش آنك لاله رخنك رنكى زعفران كبى اولمش آنك شيركبى زورى زنلرك زهره سى
كبى اولمش يعنى لاله كبى لطيف واحمر اولان رخسارى بوزيلوب زعفران كبى اصفر اولمش وشيركبى اولان قوتنه خلل
كلوب آنك اودى وبوركى عورتلر اودى وبوركى كبى قورقق اولمش (م ى) انكه مردى در بغل كرده بفن * مى بكيرندش
بغل وقت شدن * اول كمسه كه برمردى كورشده فن قوتله قولتغنده ايلردى پيرلك عالمنده كتمك وقتى آنك قولتغنى
طوترلرتا كه كمال ضعفندن دوشميه * مثنوى * اين خود اثار غم و پژمرد كيست * هر يكى زينها رسول مردكيست
بوحالت خود پيرلك زماننده ظاهر اولور غم و پژمرده لكك اثاريدر بونلردن هر برحالت مرده لكك رسوليدر يعنى بونلردن
هر برى مرده وموتدن خبر كتوريجيدر (تفسير اسفل سافلين الا الذين امنوا وعملوا الصالحات فلهم اجر غير ممنون)
بوسرخ شريف بوآيت كريمه نك تفسيريدركه حق تبارك وتعالى تحقيقا بز انسانى احسن تقويمده خلق
ايلدكدنصكره اسفل السافلينه رد ايلدك الا شول كمسه لرى دكل كه انلر ايمان كتورديلر وصالحات اشلديلر پس انلر
ايچون غير مقطوع اجر واردرديدى وعمل صالح اشلمين بنده لرنى اسفل السافلينه رد اولنمقدن استثنا ايلدى اكرچه
بونلر صورت جهتندن شيخوخته رد اولنورلرسه ده سيرت جهتندن رد واحسن التقويم اولان صورت باطنيه لرى مسخ
اولمز بلكه صورت ظاهره لرنسه ضعف ونحافت كلديكچه صورت باطنه لرينك حسن ولطافتى زياده اولور نته كم
بيوردقلرى ابيات شريفه وكلمات لطيفه دن دخى بو معنا الروشن اولور وظهوره كاور (مثنوى) ليك كرباشد طبيبش

نورحق (نیست از پیری وتب نقصان ودق) سستیٔ اوهست چون سستیٔ مست) کاندران سستیش رشك رستمست
لیك انسانك طبیعی اگرحقك نوری اوله پیرلك وتبدن نقصان ودق یوقدر دق بونده دالك کسریله اوقنوق محله انسبدر
نهایت مافی الباب حق قافیه ایچون کسرحالیله اوقنور دق کسر داالله اینجه ورق معناسنه دروستمه انواعندن برنوع
ستمه یه دخی دیرلر که اطبا اکا حمای دق تعبیرایدرلر انسانی نحیف ولاغرایلدیکیچون آنك سستلکی مستك سستلکی
کبیدرکه اول سستلکی ایچره اول پیررشك رستمدر یعنی اگرچه انسان اسفل السافلین اولان مرتبهٔ شیخوخته رد
اولنورلیکن اگرانك طبیعی نورالهی اولورسه پیرلکدن وستمه دن اکا نقصان ونحافت اولمز وروی قلبی صولمز وروحنه
وعقلنه ضعف کلمز اول پیرك سستلکی فی المثل مست اولان کمسه نك سستلکی کبیدرکه اول سستلك ایچنده اول
پیرنیجه رستملرك رشکی ونیجه اقویا واشدا اولان پهلوانلرك مغبوط ومحسودیدر (مثنوی) کرنمیرد استخوانش غرق ذوق
ذره ذرش درشعاع نورشوق * وآنکه آتش نیست باغ بی ثمر * که خزانش میکند زیروزبر * صاحب نور اولان پیر اگر
اولورسه آنك استخوانی ذوقه غرق اولور آنك وجودی ذره ذره شوق نورینك شعاعنده در اول کمسه که آنك نوری یوقدر
باغ کبی بی ثمردرکه خزان انی زیروزبر ایلر یعنی اگر اول مظهر نورالهی اولان پیره موت کاوب اولورسه آنك کمکلری غرق
ذوق اولور آنك وجودی ذره ذره شوق الهی نورنك شعاعنده اولور مصرع اولده ودخی بومصرعده شوق لفظلری تقدیر
اولنور واول کمسه نك که اول نورالهیدن بهره سی یوقدر اول کمسه فی المثل میوه سز باغدرکه خزان زمانی کبی اولان
پیرلك آنی زیروزبر ایلر ووجودنی ویران وخراب قیلر چونکم آنك باغ وجودی خراب اوله فواکه واثمار معنویه دن بهره
طوتمزکه اول اثمار روحانی ایله منتفع اوله (مثنوی) کل نماند خارها ماند سیاه * زردوبی مغزآمد اوچون تل کاه *
تاچه ذلت کردان باغ ای خدا * که ازواین حلها کردد جدا * خزان وقتنده کل قالمز سیاه خارلر قالور واول کمسه صمان
دیه سی کبی صرروبی مغز کلمش اولور عجب اول باغ نه خطا وذلت ایلدی ای خدا که اندن بو حله لر جدا اولور تل دیه
وبیغن معناسنه درعربیدر جمعی تلال کاور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که چونکم پیرلك وقتی که
بعض کمسه نك باغ وجودنك کل کبی اولان جمال باکمالی ظاهرا وباطنا قالمز ومحضا خارکبی جسمی قالور صمان
کبی بی مغز وبی معنا رنکی زرد اولمش ودرونی دردله اولمش کاور ای خدای متعال عجبا انسانك باغ وجودی نانه
ذلت وخطا ایلدیکه آنك باغ وجودندن بوحسن ولطافت وجمال وملاحت وقوت وقدرت حله لری جدا اولور
ومفارقت قیلورو آنك باغ وجودی بو البسه وحللدن عریان قالور پس بونکله جواب بیوررلر * مثنوی * خویشتن را
دیدودید خویشتن * زهرقتالست هین ای ممتحن * کندوبی کورمك وکندینی کورمسی زهرقتالدر اگاه اول
ای ممتحن بو بیت جناب الهی طرفندن بیت اولدن ناشی اولان سؤاله جواب طریقیله دینلمشدر وخویشتن رادید ودید
خویشتن لفظلرینك ما بیننده تفاوت اگرندر دیرسك خویشتن رادید نفسنی کورمك ودید خویشتن نفسك اخری
کورمسی دیمکدر بو ایکی حالت بیله صفات مذمومه ومهلکه دندر زیرا کندی نفسنی کورمك عجب وغروردن
عبارتدر عجب وغرورایسه صفات مهلکه دندر وتفسیله آخر خلق کورمك دخی غلط کورمکی وانلری تحقیر ایلمکی
وعیب بین اولمغی مورث اولور بونلر دخی صفات مهلکه دندر ولهذا بیوررلر کندی نفسنی کورمك وآنی بکنمك وکندینی
کورمسیله خلقه نظر ایلمك وانلر اوزره متکبر ونخور اولمق زهرقتالدرا کاه اول ای امتحان اولنمش کمسه * مثنوی *
شاهدی کز عشق او عالم کریست * عالمش می راند از خود جرم چیست * جرمش انکه زیور عاریه بست * کرد دعوی
کین حلل ملك منست * برلطیف محبوب خلق عالم آنك عشق ومحبتندن اغلدی عالم آنی کندیدن سورر جرمی ندر
جواب بیوررلر اول شاهدك جرمی اولدرکه عاریتی زیور باغلدی دخی لاف ودعوی ایلدی که بو حله لر بنم ملکمدر یعنی
اول برمحبوبکه عالم آنك حسننه مفتون اولوب عشقندن اغلردی اول حسن ولطافت اندن زائل اولدقدنصکره عالم انی
کندی قتلرندن سوروب تبعید ایدرلر انك جرمی ندر جناب الهی طرفندن بنه جواب بیوررلر آنك جرمی اولدر که کندی
وجودنه عاریتی اولان زیب وزینتی باغلدی اندنصکره آنك مالکنی ومنعمنی بلمیوب لسان حال الله دعوی ایلدیکه
بوحسن ولطافت حله لری بنم نفسمك ملکیدر پس مالك حقیقی اکا کندی نفسنی بیلدرمکدن اوتری اول عاریتی
اولان زیب وزیوری اندن الوروانی اول زیب وزیوردن خالی وعاری قیلور (مثنوی (واستانیم انکه تا داند یقین * خرمن
آن ماست وخوبان دانه چین * تابداند کان حلل عاریه بود * پرتوی بود ان زخورشید وجود * مالك الملك اولان
خدای تعالی بیورربز اول حسن وجمالی خوبلردن کیرو الورز که تا بیله لر تحقیق خرمن حسن بزم لایقمزدر وخوبان
مجازی بزم دانه چینمزدر تا اول خوبلر بیله که اول حله لر عاریه ایدی اول حسن وجمالی خورشید وجودك انوارندن
بر پرتو ایدی یعنی بز اول عاریتی اولان حسن لباسنی خوبلرك وجودندن نزع ایدوب کیرو الورز تا بی شك وبی شبهه بیله لر که

جمیع حسن وجمالی واطف وکمال خرمنی بزم ملکه زدروخوبان مجازی اول بزم ملکمزدن استعاره ایلیجی ودانه
دوشوریجیلردرانکچون آنك وجودندن اول حلل حسن والطافتی کیروالورزکه تا یلدلرکه اول حلل حسن ولطافت
کندینك ملکی دخی دکل ایدی بلکه آنك وجودنده عاریت وامانت قونمشدروخورشیدوجودك انوارندن اول
بر پرتو وبرلمعه ایدی پس عاریتی اولان شیلرمستعیرك وجودندن خلع اولنوب معیرك جانبنه کل شئ یرجع الی اصله
مخواسنجه رجوع وانتقال ایلمك محقق ومقرردر (م ی آن جمال وقدرت وفضل وهنر * زآفتاب حسن کرداین سوسفر *
بازمی کردند چون استارها (نوران خورشید زین دیوارها) پرتو خورشید شدوا جایکاه (ماند هر دیوار تاریك وسیاه پس
اول حسن وجمال وقدرت وفضل وهنرکه حسن بونلردن عبارتدر حسن آفتابدن بوجانبه سفر ایلدی یعنی معدن حسن
وجمال واطف وکمال اولان جناب الهیدن بوجانبه کلمش وانسان طرفنه سفر قیلمشدر ستاره لر کبی کیرودوندیلر اول
خورشیدك نوری بو دیوارلردن یعنی اجساد انسانی واجسام اکوانی فی المثل دیوارلر کبیدر بو اجساد واجسام اوزره
اولان حسن وجمال ولطف وخصال وقدرت وکمال وبونلر امثالی اولان اوصاف واحوال هرنه ایسه معدن حقیقت
وحضرت الوهیتدن بوجمله سی ستاره لر کبی اول خورشید حقیقینك انواری بو دیوار کبی اولان وجودلردن کیرو اصلنه
رجوع ایدرلر پس خورشیدك پرتوی کیرو یرینه کتدی لاجرم هر دیوار تاریك وسیاه قالدی یعنی اول خورشید حقیقینك
آثار وانواری کل شئ یرجع الی اصله مقتضاسنجه اصلنه رجوع ایدوب هر بر جسد دیواری تاریك وسیاه قالدی نته کم
آفتابك نوری دیوارلر اوزره اولدقجه لطافت ونورانیتدن خالی اولمزاما اول نور دیوارلردن منقطع اولوب اصلنه رجوع
ایلدکده اول دیوارلر تاریك وسیاه قالورو بی نورو بی پرتو اولور (م ی) آنکه کرداو دررخ خوبانت دنك) نور خورشیدست
ازشیشۀ سه رنك * شیشهای رنك رنك ان نوررا * می نماید اینچنین رنکین بما * چون نماند شیشهای رنك رنك *
نوربی رنکت کند انکاه دنك * اول لطافت که سنی خوبلرك رخنده دنك وحیران ایلدی سه رنکلو شیشه دن
خورشیدك نوریدر شیشۀ سه رنکدن مراد روح وقلب وجسم اولور وخورشید حقیقی بواوچ رنکلو شیشه دن پرتو صالر
وسن که خوبلرك رخنده دنك وحیران اولورسن اول آفتاب حقیقینك صافی نورو پرتوی دکلدر بلکه بواوچ رنکلو شیشه
کبی اول روح وقلب وجسمدن منعکس اولان پرتو واثر در رنك رنك اولان شیشه لر اول نوری بزه بویله رنکین کوسترر
چونکم رنك رنك شیشه لر قالمیه اول وقت سنی بی رنك وصاف اولان نور دنك وحیران ایلر یعنی چونکم کونا کون ملون
اولان اجسام وصور قالمیه واستار وحجبات اورتالقدن زائل اوله اکر حالا بو دنیاده بصر بصیرتله بو الوانك حقیقتنی
مشاهده ایلدکسه یارین روز حقیقتده بلاواسطه اول نور حقیقتی مشاهده ایلیوب حیران ودنك اولورسن واکر
بو دنیاده بو الوانك حقیقتنی کوره میوب انجق بو الوان ولمعانی اجسام وصوردن کوردکسه (ومن کان فی هذه اعمی
فهو فی الاخرة اعمی واضل سبیلا) آیت کریمه سنك مخواسنجه اخرتده دخی اول نور حقیقتی کوره مزسن ورب العالمینك
دیدار وجمالنی مشاهده قیله مزسن (کلا انهم عن ربهم یومئذ لمحجوبون) آیت کریمه سنك مفهومنده داخل اولان
طائفه دن اولورسن (مثنوی) خوی کن بی شیشه دیدن نوررا * تاچو شیشه بشکند نبود عمی * نوری شیشه سز
کورمکی کندیکه خوی ایله تا چونکم شیشه صنه اعمالق اولمیه یعنی نور حق و پرتو وجود مطلق بی صورت مشاهده
ایلمکه خوی وعادت ایله انلرکه انوار حقی صورت زجاجه سندن کورمکه معتاد اولمشلر واول صورته الفت وانسیت
قیلمشلردر وقتا کم اول صورت اورتالقدن محو وفانی اولدقده اصلیله آشنالقلری اولمدیغندن اعمی قالمشلر وانوار حقیقتی
مشاهده سندن محروم اولمشلردر (وحیل بینهم وبین ما یشتهون) ایت کریمه سنك مفهومی اوزره مشتهالری اولان عالم
صورتله کندیلرك ما بیننه بر حاجز حصین حایل اولوب عالم صورته کلمکدن منع قیلنمشلردر پس نه بو عالمه کلمکه
قابلیت وارونه او عالمده انوار حقی کورمکه استعدادوار پس اول عالمده کورقالوب عذاب الیمه مبتلا اولور (مثنوی) قانعی
با دانشی آموخته * در چراغ غیر چشم افروخته * او چراغ خویش بربایدکه تا * تو بدانی مستعیری نی فتا * اموخته
اولان دانشه قانعسن غیرك چراغنده کوزیکی شعله لندرمشسن اول کسه کندی چراغنی قپارتا که سن بیله سن
مستعیرسن فتی دکلسن یعنی حسن وجمالی غیریدن کورمکه وصورتدن مشاهده قیلمغه معتاد اولوب قانع اولدیغك
کبی علم وکمالی دخی غیریدن اوکرنمکله وکتابدن اوقومغله قانعسن مثلا بر علیکه سن کندیکه ملك ایلمیه سن
بلکه غیرك معلومی اولان علمی تعلم ایتمکله وکتابدن اوقومغله قانع اولوب تسلی بوله سن اکا بکزرکه بر غیری کسه نك
ملکی اولان چراغله کوزیکی منور ایلیه سن واکا قانع اوله سن اول کسه بر کون کندینك چراغنی اخذ
ایلرکه تا سن بیله سن استعاره ایدیجیسن ملك وقدرت صاحبی فتی دکلسن پس عاریتی اولان عقل ودانشه دخی
مغرور اولمه مادامکه آنی کندیکه ملك ایلمیه سن کندیکی عالم وعاقل ظن ایلمه (مثنوی) کرتو کردی شکر وسعی مجتهد *

غم مخور كه صد چنان بازت دهد * ورنكردى شكرا كنون خون كرى (كه شدست ان حسن از كافر برى) اكرسن شكر
واجتهاد اولنمش سعى ايلرسك غم يمه كه حق تعالى سكا كيرو بوزانجلين ويررواكرشكر ايلمزسك الآن قان اغله زيرا كه اول
حسن كافردن برى اولمشدر مجتهد اسم مفعول صيغه سى اوزره در بذل جهد وطاقت اولنمش ديمكدر سعى مجتهد
بذل جهد وطاقت اولنان سعيه ديرلر بونده سعى كامل مراد اولور يعنى اى عاريتى اولان عقل ودانشه قانع اولان كمسه اكر
سن بلديكك عملك وواصل اولديغك نورك شكرنى ايلرسك وآنك شكرنى اداقيلمقده سعى كامل قيلرسك سندن ضايع اولان
علمه ونوردانشه غم يمه كه منعم حقيقى كيروسكا انجلين علم ودانش ونوربينش ويررولهذا قال عليه السلام من عمل بما علم
ورثه الله علم مالم يعلم واكر بونعمتك شكرنى قيلمزسك وعلمكله عامل اولمزسك شمدى قان اغله زيراكه اول حسن
معنوينك مرادى اندن علم ودانش ونوربينشدر ودخى بونلر امثالى اولان نعم معنوى وياخود نعم صوريدر كافر النعمه
اولان كمسه لردن برى اولمشدر ونعم الهى كفراندن فرار قيلمشدر (مثنوى) امة الكفران اضل اعمالهم) امة الايمان اصلح
بالهم * نعمت رحمانه كفران اوزره اولان امتك عمللرين حق تعالى ضايع قيلدى اما ايمان امتنك قلبلرنى الله تعالى اصلاح
ايلدى اضل واصلح نك فاعللرى حضرت حق اولور يعنى نعمت حقه كافر اولان جماعتك حق تعالى عمللرينى ضايع قيلدى
وحق تعالى يه مومن اولوب وانك نعمتنه شكر قيلان جماعتك قلبلرنى اصلاح ايلدى وبو بيت سورهٔ محمدده اولان بوايت
كريمه يه اشارت اولور وبوايت كريمه بو بيتك معناسنى توضيح وتفسير قيلور قال الله تعالى (الذين كفروا وصدوا عن سبيل
الله) شول كمسلركه كافر اولديلر وامتناع ايلديلر طريق اسلامه دخولدن ياخود ناسى منع ايلديلر طريق اللهدن (اضل
اعمالهم) بونلرك عمللرنى حق تعالى ضاله وضايعه قيلدى يعنى مكارم اخلاق وفك اسارى وصلهٔ رحم ورعايهٔ هم جوار
هم بونلره مانند عمللرين جمله هباء منثور قيلدى (والذين امنوا وعملوا الصالحات) وشول كمسلركه ايمان كتورديلر
وعمل صالح اشلديلر اهل كتابدن وغيريدن زيرا جمله يه عامدر (وامنوا بما نزل على محمد) ودخى شول كمسلركه
ايمان كتورديلر محمده اوزره نازل اولان قرآنه (وهو الحق من ربهم) حال بوكه اول قرآن حق وثابتدر رب العالميندن
(كفر عنهم سيئاتهم) الله تعالى بونلرك سيئاتنى ستر ايلدى ايمانلرى وعمل صالحلرى سببيله (واصلح بالهم) وحاللرنى
وشانلرنى دين ودنياده اصلاح ايلدى توفيق وتأييديله (مثنوى) كم شد از بى شكر خوبى وهنر) كه دكر هركز نبيند زان اثر
خويشى وبى خويشى وشكر ووداد) رفت زان سان كه نيارد شان بياد شكرسزدن خوبلق وهنر كم وضايع اولدى كه هركز اندن
بردخى اثر كورمز خصملق وخصم سزلق وشكر ومحبت بى شكر اولاندن انجلين كتديكه انلرى خاطرينه كتورمز حسن
وخوبلق درت نوع اوزره در برنوعى حسيدركه تناسب اعضا واعتدال قامت وبهجت ونضارت اشكال وهيئت كبى
وبرنوعى دخى عقليدر وعقلى اولان اولدركه آنك ادراكى عقل الله اوله عدالت ورحمت وموافقت كبى وبرنوعى دخى روحانيدر
اخلاق حسنه واوصاف حميده ده اولان حسن كبى وبرنوعى دخى شرعيدر امور دينيه ده اولان حسن كبى رعايت
امر شارع ولزوم جماعت وصحت اعتقاد وبونلره مشابه اولان وبو انواعك جميعسنك مقابل وضدنه قبح اطلاق اولنور
چونكم بركسنه ده بو انواع حسندن برحسن وخوبى اولسه وياخود حق تعالى انى انواع هنردن برهنره مالك قيلسه
اول حسنك واول هنرك اول كمسه شكرنى قيلمسه اول بى شكردن خوبلق وهنر قنغى نوعدن اولورسه ضايع وزائل اولور
برمرتبه زائل اولوركه اندن بردخى بهره واثر كورمز آشنالغه شكر قيلمق ومحبتى اولمق وياخود محبوب القلوب اولمق فى الجمله
بونلردخى بونلرك امثالى اولان حاللر حق تعالينك نعمتلرندندر بى شكر اولان كمسه دن شول جهتدن كيدركه
اصلا انلرى ياد ايلمكه قادر اولمز پس اهل كفرانك حق تعالى عمللرنى نوجهله ضايع ايلديكنى بو بيتله بيان ايلمكه شروع
ايدوب بيوررلر * مثنوى * كه اضل اعمالهم اى كافران * جستن كامست از هر كامران * كه اضل اعمالهم قولنك
معناسى اى كافرلر ندر بو سكز هر كامراندن كام ودولتك صحراسيدر كام مراده دير لر مصرع اول سؤال منزله سنده
ومصرع ثانى جواب منزله سنده واقع اولمشدر يعنى اى نعمت حقه كافر اولان كمسه لر اضل اعمالهم قول شريفنك
مفهوم لطيفى هر اهل نعمت وصاحب قدرت اولان كمسه دن مرادو مقصودلك صحراوب كتمسيدر قدرت ونعمت انى
ترلك ايتمسيدر مع هذا آخرتده دخى انك مقابله سنده اجر وخير اولميه بعض كمسه لردن كه كافر النعم اولميه انلردن نعمتك
كتمسى ابتلادن اوترى وآخرتده رفعت ودرجاته واصل اولمغه وسيله دن اوتريدر اما كافر النعمه اولانك نعمتى كتسه
(ولين كفرتم ان عذابى لشديد) ايتنك موجبنجه كا آخر اولديغندن ماعدا عذاب شديده مبتلا اولسه دخى جائزدر (م ى)
جز زاهل شكر واصحاب وفا * كه مر ايشان راست دولت در قفا * دولت رفته كجا قوت دهد * دولت اينده خاصيت دهد
* اهل شكردن واصحاب وفادن غيرى كه دولت انلرك قفاسنده در كتمش دولت قنده قوت ويرزكايجى دولت خاصيت
ويرر يعنى اضل اعمالهم قول شريفنك مفهومى هر كامراندن مرادو مرامك كتمسيدر الا شول كامرانلردن

دکلدر که انلر اهل شکردن واصحاب وفادن اوله لر اکرچه اهل شکرك واصحاب وفانك دخی صوری اولان نعمتلری
ضایع وزائل اولور لیکن انلر ایچون دولت ونعمت قفالرنده کاجیدر وانلره مقارن اولیجیدر هرکسك دولتی کیملك
کتمش وکیملك کیدیجیدر باعتبار مایؤل الیه کیدیجی اولان دولتده کتمش حکمنده در پس کتمش دولت ونعمت
صاحبنه نه رونق ونه قوت ویرر بلکه کاجی اولان دولت خاصیت ویرر که اول دولت اخرویه ونعمت ابدیه در (مثنوی)
قرض ده زین دولت اندر اقرضوا * تا که صد دولت بینی پیش رو * اندکی زین شرب کم کن بهر خویش * تا که
حوض کوثری یابی پیش * حق تعالینك اقرضوا بیوردیغی امر شریفنه امتثال ایلمك خصوصنده بو دولت دنیویه دن
اللهه قرض ویر تاکم یوزك اوکنده یوز نعمت ودولت کوره سن بو اکل وشربدن برمقدار ناقص ایله کندی نفسکدن
اوتری تاکم قتکده حوض کوثری اکا جزا وعوض بوله سن بو بیتلر سورهٔ مزملده اولان بو ایت کریمه یه اشارتدر قال الله
تعالی (واقرضوا الله قرضا حسنا وما تقدموا لانفسکم من خیر تجدوه عند الله هو خیرا واعظم اجرا) بو ایت کریمه نك
تفسیری بو جلدك اوایلنه قریب سبب رجوع کردن مهمان سر خنده اقرضوا الله قرض ده زین برك تن بیتنك شرحنده
مرور ایلدی انده طلب اولنه ومحصول بیتین شریفین اولدر که اقرضوا الله قرضا حسنا ایت کریمه سنده واقع اولان
اقرضوا امرینه امتثال ایلمکدن اوتری بو دولت صوریدن الله تبارك وتعالی یه قرض حسن ویر تاکم امامکده وپیش
وجهکده اول بذل ایلدیکك دولت دنیا مقابله سنده نیجه یوز دولت ابدیه یی بذل وعوض کوره سن بو دنیاده بدنکی
بو اکل وشربدن برمقدار قطع ایلیوب اول نفسکدن قطع ایلدیکك طعامی وشرابی لله فی الله کندی نفسکه اخرتده
ثواب جمیل وجزاء جزیل حاصل اولمقدن اوتری بذل وانفاق ایله تاکم اکا نعم العوض حوض کوثری عند الله بوله سن
واعظم اجره واصل اوله سن * مثنوی * جرعه بر خاك وفا انکس که ریخت * کی تواند صید دولت زو کریخت * اول
کمسه که وفا خاکی اوزره جرعه دوکدی دولت شکاری اندن قاچمغه نیجه قادر اولور جرعه کاسه نك دبنده قالان بقیه یه
دیرلر بونده بقیهٔ عمر وبقیهٔ مالدن عبارت اولور یعنی اول کمسه که بقیهٔ عمرنی وبقیهٔ مالنی خدای تعالی حضرتلرینه
وفا ایلمك خاکی اوزره دوکسه یعنی صرف وبذل ایلسه دولت شکاری اندن قاچمقلغه قادر اولمز * مثنوی * خوش کند
دلشان که اصلح بالهم * رد من بعد التوی انزالهم * خاك وفا اوزره جرعه دوکن مؤمنلرك قلوبنی حق تعالی حضرتلری
خوش ایلر که اصلح بالهم بیوردی حق تعالی انلرك مالی هلاك اولدقدنصکره نزللرنی انلره رد ایلر انزال نزلك جمعیدر نزل
ما حضر اولان طعامه دیرلر توی مال هلاك اولمغه دیرلر رد صیغهٔ معلوم اوزره وصیغهٔ مجهول اوزره دخی اوقنمق جائز
اولور وتوضیح معنی حق تعالی اول مؤمنلرك قلبلرنی خوش ولطیف ایلر که کلام مجیدنده اصلح بالهم بیوردی بونلره
بعد الهلاك نزللری یعنی ما حضر غدالری رد اولنور وپیشکش قیلنور دیمك اولور * م ی * ای اجل وی ترك غارت سازده
هرچه بردی زین شکوران بازده * وادهد ایشان نپذیرندان * زانکه منعم کشته اند از رخت جان * حضرت حق
اجله خطاب ایدوب دیر ای اجل وای کوی غارت ایدیجی ترك بو زیاده شکر ایدیجیلردن هرنه که ایلتدك کیرو ویر اجل
انلردن هرنه الدیسه کیرو ویرر انلر انی قبول ایلمزلر زیرا که انلر جان رختندن منعم وغنی اولمشلردر غارت ساز وصف
ترکیبیدر مضاف ردده لفظنده ده قریه یه دیرلر بونده دنیا مراد اولور بو بیتده موتی کویلر غارت ایدیجی یغماجیه تشبیه
ایلمشلردر یعنی الله تبارك وتعالی جمله ناسی اولادکندن وهلاك اولدقدنصکره تکرار انلری احیا ایلیوب اجله خطابا
بیوررلر که ای اجل وای قریهٔ جهانی یغما ایلین ترك بو بنم مبالغیله شاکر اولان بنده لرمدن هرنه شی دنیا متاعندن
ایلتدك وفانی ایتدك ایسه انلره کیرو ویر اجل دنیا متاعندن هرنه یی افنا واهلاك ایلدیسه الله امریله انلره کیرو ویرر اما
انلر اول متاع دنیایی قبول ایلمزلر زیرا که انلر جانك رخت ومتاعندن منعم اولمشلردر دنیا متاعنه التفاتلری قالمشدر
ولهذا انی کیرو الوب قبول ایلمزلر * مثنوی * صوفییم وخرقها انداختیم * باز نستانیم چون درباختیم * ما عوض دیدیم
وانکه چون عوض * رفت از ما حاجت وحرص وغرض * اول رخت جاندن بهرمند اولان طائفهٔ علیه دیرلر که
بز صوفیلرز وخرقه لریمز اتدق کیرو المزز اول نسنه یی که اوینادق بز خدای تعالیدن اجر وعوض کوردك اندنصکره نیجه
عوض بزدن حاجت وحرص وغرض کتدی یعنی اول رخت جانه واصل اولان ومراتب جنانه والطاف رحمانه مظهر
اولان ارواح عاشقین متاع دنیوی انلره عرض اولنمقده دیه لر بز صوفیلرز وجسمانی اولان خرقه لریمزی اتدق چونکم
روحانیته وصول حالنده جسملریمز خرقه سنی القا ایلدك انی کیرو المزز وقبول قیلمزز زیرا اهل طریقت ومشایخ صوفیه
بونك اوزرینه در که وقت وجد وحالتده خرقه سنی القا ایلسه اول خرقه یی تکرار المزلر پس یوم قیامتده بو دنیایی وورای
ظهورلرینه القا ایلین عاشقلر دیرلر شول حینده که بو دنیانك متاع ولذاتی انلره عرض اولنه بزه بو ترك ایلدیکمز والقا
قیلدیغمز دنیاوی وجسمانی اولان شیلر کرکمز زیرا انی آتدق وترك ایتدك پس صوفی اولنه ترك ایتدیکنی ینه قبول

ایلمك جائزدكادر باخصوصكه برحضرت وهاب مطلقدن آنك مقابله سنده اضعاف مضاعف عوضلر كوردك
اندنصكره نیجه عوضلر كه اول تعبیره كلمز وانك كنهنی تعریف ایلمك ممكن اولمز بحمدالله بزدن دنیایه حریص اولمق ومحتاج
اولمق وانی مقصود قیلمق كتدی پس بزانی نوجهله ینه طالب اولورز دیه لر اما اهل جهنمكه هنوز دخی محبت دنیانی
قلبلرندن اخراج ایلمشلر وانی ترك ایده میوب اخرته اول ارزو ایله كتمشلر انلر جهنمده حق تعالی یه تضرع ایلیوب دیه لر
فارجعنا نعمل صالحا انا موقنون پس حالا اهل دنیا ایله اهل اخرتك حاللری ینه بویله در (مثنوی) زاب شور ومهلكی
بیرون شدیم * بر رحیق وچشمهٔ كوثر زدیم * انچه كردی ای جهان با دیكران * بی وفایی وفن وناز كران * آب شوردن
وزیاده مهلك اولان آبدن طشره كتدك رحیقه وچشمهٔ كوثره كندیمزی اوردق ای جهان اول نسنه بیكه غیریلره
ایلدك بی وفالغی وفن وناز كرانی آب شورله مهلك مابینده بعض نسخده واو عاطفه یوقدر رحیق شراب خالصه دیرلر
یعنی صوفیلر كروهنه ومحقق اولان طائفهٔ علیه یه بو سوزلری یوم آخرتده دیه لر اما چونكم انلر محقق وصوفیلردر
انلرك وعده سی نقد اولمش وانلر موتوا قبل ان تموتوا حدیثنك موجبنجه كندیلری اولمزدن اول اولدیروب قیامت معنوی
انلره ظاهر كلمشدر پس بو كامللرك لسان حاللری حالا بو دنیاده بو كونه مقالی سویلروب بو وجه اوزره تقریر وتحقیق
ایلر كه بحمدالله دنیانك مهلك اولان آب شورندن طشره كتدك وكندیمزی خلاص ایتدك ووجودیمزی شراب خالصه
وچشمهٔ كوثره اوردق ومقعد صدق ساكنلرندن اولوب انده طوردق ای جهان اول نسنه یی كه بی وفالقدن وفن
وحیله دن وثقیل اولان ناز وشیوه دن سكا محب اولانلره والفت قیلنلره ایلدك جواب بو بیتلردن حاصل اولور * مثنوی *
بر سر ترت زنیم ما بهر جزا * كه شهیدیم آمده اندر غزا) تابدانی كه خدای پاك را * بنده كان هستند پر حمله ومرا * سبلت
تزویر دنیا بركنند (خیمه را بر باروی نصرت زنند) بز انلری سنك باشك اوزره دوكر بز سكا جزادن اوتری زیرا بز شهیدلرز غزا
ایچره كلمش تا بیله سنكه پاك اولان خدای تعالینك پرحمله وپرستیز بنده لری واردر اول بنده لركه دنیانك حیله وتزویری
سبلتنی قوپاررلر خیمه یی ظفر ونصرت باروسی اوزره اوررلر یعنی ای جهان بیوفالقدن وفن وحیله دن وناز فراوان
وشیوه دن سنك مغلوبك اولان كمسه لره هرنه ایلدك كسه بز او ایلدیكك كارلری سنك باشكه دوكریز جزادن اوتری زیرا
بز شول شهیدلرز كه سنكله غزا ایتمكلكه كلدك سنك مال وغنیمتك الوب سكا فریفته اولمقدن اوتری كلمدك تا بیله سنكه پاك
ومنزه اولان خدای تعالینك حمله صاحبی وستیزه وجنك مالكی شول بنده لری واردر كه سنك مغلوبك اولمزلر ومكر
وحیلكه اعتقاد واعتماد قیلمزلر بلكه انلر شول ارلر وبهادر دلاورلردر كه دنیانك حیله وتزویری سبلتنی قوپاررلر وانی زیر
حكملرینه الوب خیمهٔ همتلرین باروی نصرت اوزره اوررلر واحرار مرتبه سنه واصل اولوب مقام محبت الهیه ده طوررلر
(م ی) این شهیدان باز نو غازی شدند * وین اسیران باز بر نصرت زدند * سر بر اوردند باز از نیستی * كه ببین ما را كرا كمه
نیستی بو شهیدلر كیرو یكیدن غازی اولدیلر وبو اسیرلر كیر ونصرت اوزره اوردیلر وبوقلق عالمندن باش یوقاری قالدردیلر
بویله دیو كه بزی كور اكمه دكل ایسك یعنی بو میدان محبتده تیغ عشقله شهید اولان واولمزدن اول اولان صوفیلر
فانی فی الله اولدقدنصكره تكرار مرتبهٔ بشریته رجوع ایدوب دنیا ایله ونفوس ناسله محاربه ایلمك خصوصنده غازی
اولدیلر وبو دام قضانك قیدنده اولان اسیرلر كیرو كندیلرنی ظفر ونصرته اوردیلر وتصرف وقدرت مرتبه سنده طوردیلر
یوق اولدقدنصكره وفنا اندر فنا مرتبه سن بولدقدنصكره بعد الفنا عدم دریاسندن باش یوقاری كتوردیلر وبقای
حقله باقی اولوب واوصاف الهیه ایله تخلق واتصاف قیلوب دنیایه بویله دیدیلر كه اكر اصلندن اعمی دكل ایسك بزی كور
وچشم باطنك نابینا دكل ایسه بزم حقیقتمزه وباطنمزه نظر ایله كورتا كم اولك تحت الاطمار كیملر ایدیكن بیله سن
وسلاطین معنوی دیدكلری نه كونه كمسه لر ایدیكنه واقف اوله سن * مثنوی * تابدانی در عدم خورشیدهاست *
انچه اینجا آفتاب انجا سهاست * در عدم هستی برادر چون بود * ضد اندر ضد چون مكنون بود * تا بیله سن عالم
عدمده خورشیدلر واردر واول نسنه كه بونده افتابدر انده سهادر ای برادر عدمده وارلق نیجه اولور ضدك ایچنده ضد
نیجه مستور اولور یعنی بو شهیدان تیغ عشق كیرو یوقلق عالمندن باش یوقاری كتوروب ظهور ایلدیلر واهل دنیایه دیدیلر كه
اكر كورمادرزاد دكل ایسك بزی كورتا كم عدم عالمنده خورشیدلر وار ایدیكن بیله سن واول نسنه لركه بو عالمده افتاب
كبی مشهور اولمش ورفعت شان بولمش وعالمه ضیا ویرمشدر اول عالمده سها كبی صغیر وحقیردر كه اهل صورتك
قتلرنده آفتاب كبی عزیز وشریف اولان كمسه لر اهل آخرت قتلرنده سها كبی حقیر وصغیرلردر عالم عدمده وجود
ای برادر نیجه متصور اولور كه وجود له عدم ضدلردر وضد ایچنده ضد نیجه مستور اولور كه ایكی ضد بر یرده جمع اولمق
احتمالی یوقدر * مثنوی * یخرج الحی من المیت بدان) كه عدم آمد امید عابدان * اكر ای برادر عدمده وجود نیجه
ممكن اولور وضد ضددن نیجه ظهوره كلور دیرسك الله تعالی حضرتلری حیی میتدن اخراج ایلر بیل كه جمیع عابدلرك

امیدی عدم کادی زیرا هر عابدکه عبادتی ایلر البته آنک مقابله سنده اولان اجر وثوابی عالم عدمدن امید طوتر وهمیشه
عدمه نظر ایدر رتبه کم بو کلجک بیتلردن معلوم اولور وبو بیت سورهٔ روم ده ودخی سورهٔ ال عمرانده اولان آیتلره اشارتدر
سورهٔ رومده اولان ایت (یخرج الحی من المیت ویخرج المیت من الحی) ایتیدر وسورهٔ ال عمرانده اولان ایهٔ کریمه نک
دخی اولی بودر (قل اللهم) دی یا محمد ای بارخدا (مالک الملک) ای جمیع ملکک مالکی ومتصرفی (توتی الملک) پادشاهلغی
اعطا ایدرسن من تشاء دیلدیکک کسه یه (وتنزع الملک ممن تشاء) ونزع قیلرسن استدیکک کسه دن ملکی ملکدن مراد
ظاهر ملک اوله ویا نبوت اوله ویا رسالت ملکی اوله که بنی اسرائیلدن نزع ایدوب بنی اسمعیله ویردی ویاخود ملک توفیق
وهدایت اوله (وتعز من تشاء) وعزیز قیلرسن کیمکه استیه سن علوم ومعارفله (وتذل من تشاء) وذلیل قیلرسن دیلدیککی
کفر وعصیانله (بیدک الخیر انک علی کل شیٔ قدیر) تحقیقا سن هرشیئه قادرسن (تولج اللیل فی النهار) وایلی ایلاج وادخال
ایلرسن نهارده (وتولج النهار فی اللیل) ونهاری ده ایلاج ایلرسن لیلده (وتخرج الحی من المیت) وحی میت اولان
شیلردن اخراج ایدرسن مثلا نطفه دن انسانی وبیضه دن حیوانی ویاخود اهل کفردن اهل ایمانی ونادانلردن اهل
عرفانی (وتخرج المیت من الحی) واخراج ایدرسن مرده یی زنده دن بیضه ونطفه یی حیوان وانساندن واهل عصیانی
اهل ایماندن اخراج کبی (وترزق من تشاء بغیر حساب) ورزق ویررسن دیله دیکک قوله ظاهرا وکر باطنا حساب
سز وعددسز (م ی) مرد کارنده که انبارش تهیست * شاد وخوش نی برامید نیستیست :*: که بروید آن زسوی نیستی
فهم کن کر واقف معنیستی (مثلا کن اکیجی مرد که انک انباری تخمدن تهیدر اول زارع نیستلک امیدی اوزره شاد
وخوش دکلمیدر زیرا آنک امیدی اولان او محصول بوقلق جانبندن بتر پس وجود عدمدن ظاهر اولدیغی معنایه اکر
واقف ایسک بو سری فهم ایله یعنی الله تعالی زنده یی مرده دن اخراج ایلر وابهذا عابدلرک امیدی دخی عدم کلمشدر بونی
بیل شول زراعت ایدیجی کسسه که اول انبارنده اولان تخمی بذل وافنا ایدوب آنک انباری تخمدن تهی اولور اول
تخمی اکوب انبارنی تهی قویان اکنجی بوقلق امیدی اوزره شاد وخوش دکلمیدر مقرردرکه بوقلغه امید طوتغله شاد
ومسرور اولور بو بله دیوکه اول تخم فانی ایلدیکم تخم وزراعت اضعاف مضاعف عدم جانبندن بتر وآخر الامر مع زیادة
ظهور ایدر چونکم زراعت ایدن کسه لرده بوقلغه امید طوتق وبوق ایلدکاری شیدن وارلق ظهور ایتمک مقرر
اولدیسه اکر واقف معنی ایسک بو سری فهم ایله که حق تبارک وتعالینک عدمدن وجودی اخراج ایلامسی سکا بوندن
معلوم اولور * مثنوی * دمبدم از نیستی تو منتظر * که بیابی فهم وذوق ارام وبر * نیست دستوری کشاد این رازرا *
ورنه بغدادی کنم انجازرا * دمبدم نیستلکدن سن منتظرسن زیرا که فهم وذوق وارام وبر بوله سن بو رازی اچمغه
بر دستور یوقدر یوخسه انجازی بر لطیف بغداد ایلردم انجاز بر شهرک اسمیدرکه زیاده حقیر وصغیردر یعنی هردم سن
نیستلک طرفندن کلجکه منتظر ومترقب سن که یوقلق طرفندن بر معنایی فهم ایلمک بوله سن وذوق وارام دل ونتیجه
خیر وحسنه بوله سن بو رازی دخی زیاده اچمغه حضرت حق جانبندن بر دستور یوقدر واکر دستور الهی اولایدی
بو انجاز کبی اولان دنیایی شهر بغداد کبی اسرار اولیانک برج ومقامی ایلردم ومنبع علوم ومعارف ومعدن حکم ولطائف
قیلردم چونکم دستور الهی یوقدر بو قدرله اکتفا اولندی (م ی) پس خزانهٔ صنع حق باشد عدم * که برارد زو عطاها
دمبدم * مبدع امد حق ومبدع ان بود * که برارد فرع بی اصل وسند * پس حق تعالینک صنعنک خزینه سی عدم اولدی
زیرا اول عدم حق تعالی حضرتندن دمبدم عطالر کتورر حق تعالی حضرتی مبدع کادی ومبدع اولدرکه اصل
وسندسز فرعی وجوده کتوره یعنی فاذا کان کذلک بو مذکور اولان مقدمه معلومک اولدیسه حق تعالی حضرتنک
صنعنک کارکاهی وخزینه سی عدم اضافی اولدی زیرا که هر دمده اول عدم اضافی مرتبه سنده نتیجه فیض وعطالر
ظهوره کتورر وعدمدن مراد عالم اعیان ثابته درکه بو عالم ظاهره نسبتله عدمدر والا علم الهیده موجوددر الله تبارک
وتعالی حضرتلری مبدع کادی ومبدع اکادیرلر که برشیئی اصل وسندی اولمقسزین لا علی مثال ایجاد واحداث ایلیه
پس حق تبارک وتعالی ارض وسماواتی وجمیع موجوداتی بی اصل وبی سند عالم عدمدن وجوده کتورمشدر اما حقیقته
باقلسه عالم عدم موجود وبو موجود خارجی عدم حکمنده در رتبه کم بو معنایی توضیح ایلمکدن اوتری بو بیانی ایراد ایدوب
بیوررلر (مثال عالم هست نیست نما وعالم نیست هست نما (ی م) نیست را بنمود هست ومحتشم) هست را بنمود برشکل
عدم) بحر را پوشید وکف کرد اشکار * باد را پوشید وبنمودت غبار * حق تعالی نیستی هست ومحتشم کوستردی وهستی
عدم شکلی اوزره کوستردی مثلا حق تعالی دریایی ستر ایلدی وکف وزبدی اشکار ایلدی وبادی ستر ایلدی وسکا غبار
کوستردی یعنی حق تبارک وتعالی حضرتلری بو دنیا که فی الحقیقه هنوز هالک وعدمدر کمال قدرتیله انی موجود
ومحتشم کوستردی واعیان ثابته وعقول وارواح فی الحقیقه موجودلر ایکن وبو اشیاده ظهور ایلین فی الحقیقه بونلر

ایکن بو موجود اولان حقایق عدم شکلنده کوستردی مثلا بحر حقایق کفلر کبی اولان صور اشیا ایله ستر ایلیوب کف
مثالنده اولان صور اشیایی آشکار ایلدی آنك کبی که بادی ستر ایلیوب وغباری آشکار ایلدی پس اهل صورت
غبار کبی اولان صور اشیایی کوررلر وانلر محرك اولان باددن بی خبر اولورلر واهل معنی صور اشیانك وجودنده تصرف
ایلین عقول وارواحی واعیان ثابته یی کوررلر که بو وجهله تصرف حقیقی الله تبارك وتعالیدندر نته کم بو صور اشیایی
غبار منزله سنه تنزیل ایلیوب وارادت وقدرت حقی باد کرد انکیزه تشبیه ایدوب مثال بیوررلر (مثنوی) چون مناره
خاك پیچان در هوا * خاك از خود چون برآید بر علا * خا کرا بینی بیالای علیل * باد را نی جز بتعریف دلیل) مثلا مناره
کبی خاك هوا ده صارلیجی واور یلجید رخاك بی محرك علا یه نیجه چیقار ای علیل خاکی بالاده وعلاده کوررسن اما بادی
دلیلك تعریفیسز کورمزسن یعنی بو صور اشیا فی المثل شول کرد بار و تربجه قصر غه دیدکاری خاك وغبار در که
زمیندن مناره کبی هوا یه مرتفع اولوب سن انی علاده کوررسن بو هر عاقلك معلومیدر که خاك وغبار سطح زمیندن
علا یه محرکسز عروج وصعود ایلمز ای علیل النظر اولان کمسه خاکی بالاده کوررسن اما بادی دلیلك تعریف
وتفهیمی اولمینجه کورمزسن بادی غبارك دلالتیله کورسن و بیلورسن مثنوی کف همی بینی روانه هر طرف
کف بی دریا ندارد منصرف * کف بحس بینی ودریا از دلیل * فکر پنهان آشکارا قال وقیل * مثال اخرکفی دریاده
هر جانبه روانه کوررسن کف خود دریاسز حرکت وانصراف طوتمزکفی حس ایله کوررسن ودریایی دلیلدن کوررسن مثلا
فکر پنهان وقال وقیل اشکاردر چونکم بو مثال معلومك اولدیسه اشیایی دخی دریای حقیقته نسبت بویله بیل یعنی
فی المثل بو صور اشیا دریا اوستنده زبد وخاشاك کبی هر طرفه حرکت ایلرانی حس ظاهرله کوررسن وزبد وخاشاك کسنز
دریا حرکت ایلمزانی دخی بیلورسن کذلك بو صور اشیا ارادت الهیه وتصرف ربانیه اولمینجه اصلا حرکت
ایلمز بونی همان دریا کفنه قیاس قیلورسن وبو دریانك زبدی مشابه سنده اولان صور اشیایی حس ظاهر ایله کوررسن
اما دریای حقیقی بو صور اشیانك دلالتیله بیلورسن واثردن مؤثره وحرکتدن محرکه استدلال قیلورسن
مثلا فکر مخفی وقال وقیل ظاهر وآشکاردر اول قال وقیلدن انسانك درونده پنهان اولان قوت متفکره یه
استدلال قیلورسن که اول فکرك لطافتی هر نه مرتبه ده ایسه آنك اقوالندن ظهوره کلور وعاقل اولان ظاهرده
اولان اثردن باطنده اولان مؤثره استدلال قیلور * مثنوی * نفی را اثبات می پنداشتیم * دیدهٔ معدوم بینی داشتیم
* دیدهٔ کاندر نعاسی شد بدید * کی تواند جز خیال ونیست دید * نفیی اثبات وبونی وار ظن ایلدك زیرا بر معدوم بین
دیده طوتدق بر کوز که نعاس ظاهر اولدی اول دیده خیالدن ونیستدن غیریی چن کورر یعنی (ومالی
لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) آیت کریمه سنده واقع اولان قاعده واسلوب اوزره کندی ذات شریفه لرنی خیال
کورن اهل دنیانك میانته ادخال ایدوب بو جملهتك لساندن حقیقت حالی تعبیر بیوررلر ودیرلر بز شول کمسه لرز که بو دنیا
حد ذاتنده عین نفی ایکن انی موجود واثبات ظن ایلدك منفی ومعدوم اولان اشیایی کورجی بر کوز طوتدق
حقیقت بین کوزیمزی خواب آلوده ایدوب حقیقتی کورمکدن غافل ومحجوب اولدق پس بر کوز که انده نعاس غفلت
ونوم مقتضای بشریت ظاهر اوله خیالدن غیری ومعدوم اولان اشیایی کورمکدن غیری نه کورمکه قادر اولور بلکه
خیالی حقیقت حال ظن ایلیوب انکا مشغول اولور وعمرنی بیهوده یره خرج وصرف قیلور (مثنوی) لاجرم سرکشته
کشتیم از ضلال * چون حقیقت شد نهان پیدا خیال * این عدم را چون نشاند اندر نظر) چون نهان کردان حقیقت
از بصر) لاجرم ضلالتدن سرکشته اولدق چونکم حقیقت نهان وخیال اشکار اولدی حق تعالی حضرتلری بو
من حیث الحقیقه عدم اولان دنیایی خلقك نظرنده نو جهله نصب ایلدی اول حقیقتی بصرناسدن نه حالله پنهان
ایلدی یعنی عجب محض عدم بویله خیال معدوم ایکن بونی خلقك نظرنده کورکه نو جهله موجود ایلدی واو عالم اخرت
ومرتبهٔ حقیقت حد ذاتنده بویله موجود وباقی ایکن خلقك بصرندن کورکه انی نو جهله پنهان ایلدی (مثنوی) افرین
ای اوستاد سحر باف * که نمودی معرضانرا درد صاف * افرین ای سحر اوریجی اوستاد که سن حقیقتدن معرض اولانلره
دردی صاف کوستردك سحر اغتده سببی ادراکناسدن مخفی اولان شیئه دیرلر بو اعتبارله حق تعالی یه سحر باف دیمك
جائزدر آنك اکثر کارنك اصلی وسببی ادراکناسدن مخفی ونوشیده اولمشدر پس تحسین وافرین اول سحره مشابه کارلر
وصنعتلر ایجاد ایدیجی استاد کامله که عالم حقیقتدن نفرت واعراض ایلین طائفه یه بو درد کبی کثیف ودنی اولان
دنیایی انلره صافی وخالص کوستردی تا خیالی انلر حقیقت ظن ایدوب انکا کمال رغبت ایلدیلر نته کم ساحرلر بعض
کمسه لره خیالی حقیقت کوسترلر وانلر اول خیالی جان ودل ایله صاتون الورلر بعده آنك خیال ایدیکی ظاهر اولدقده
خائب وخاسر اولورلر نته کم بو معنالره اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) ساحران مهتاب پیمایند زود * پیش بازرکان

مى كيرند سود * سيم بربايند زين كون پيچ پيچ * سيم از كف رفت وان كرباس هيچ * مثلا ساحرلر ماهتابى فورى
اولچرلر بازركانك اوكنده واندن سود طوترلر بوكونه پيچ پيچدن سيم قپارلر مشتريلرك اللرندن سيم كتدى واول صاتوت
الديغى كرباس هيچ اولدى يعنى بوجهانده ساحرلر واردركه بازركانلرك اوكنده ماهتابك پرتونى ثياب وكرباس شكلنه
قويوب انى على الفور ارشونله اولچرلر وبازركانلره صتارلر وانك مقابلەسنده نفع طوترلر بوكونه پيچ پيچ اولان صنعتدن
وصارمشق وطولاشق اولان حيله وخديعتدن بازركانك سيم وزرنى قپارلر چونكم سيم وزر بازركانك اللرندن كيده واول
كرباس ديو صاتون الديغى خيالاتى ماهتاب طوقمين بيره كتوره درحال ديدهسندن غايب اولور وصاتون الديغى
كرباسدن هيچ بريسى قالمز كذلك بوجهانى دخى همان بونلر كبى ساحر ظن ايله كه انك سكا فروخت ايلديكى متاع جميعا
ساحرلرك بيع ايلديكى كرباسلر كبيدر نته كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر (م ى) اين جهان جادوست وما آن تاجريم *
كه ازو مهتاب پيموده خريم * كز كند كرباس پانصد كز شتاب * ساحرانه او ز نور ماهتاب * بوجهان فى المثل جادودر
وبز اول جادودن متاع الان تاجرزكه اول جادودن اولچولمش مهتابى صاتون الورز پس بوزارشون بزى شتابله اولچر
ساحرلر كبى او جهان ماهتابينك نورندن كز ارشونه ديرلر كز كنده يك ارشون ايلر يعنى اولچر ديمكدر وخلاصۀ كلام بويله
ديمك اولوركه الدنيا سحارة غدارة حديث شريفنك مفهومى اوزره بوجهان برجادودر وبز فى المثل اول جادولردن متاع
الان تاجرلرزكه بز اول جهان جادوسندن مهتاب حقيقينك پرتونى وهم وكمان ارشونى ايله اولچولوب متاع وقماش
ولباس وثياب شكلنده خريدارا اولورز اول جهان جادوسى پس بوز دراع كرباسى يعنى بى عدد ومقدارى لايعد اولان
متاعى على العجله مشترى اولانلره ساحرلر كبى ماهتاب حقيقينك پرتوندن اولچر واهل دنيايه اول خيالى بيع ايلر وسيم
عمرلرنى آنك مقابلەسنده ثمن الور * مثنوى * چون ستد او سيم عمرت اى رهى * سيم شد كرباس نى كيسه تهى *
اى رهى چونكم سنك عمرك سيمنى جهان ساحرى اله سيم كتدى كرباس يوق كيسه دخى تهى يعنى چونكم اول جهان
ساحرى بر سحر ومكر له سنك وجودك كيسهسنده معدود اولان عمرك اله سيمك ضايع اولوب كتدى وسكا ويرديكى
كرباسدن ومتاعدن برشى قالمز وكيسۀ وجودك عمر سيمندن خالى قالور (مثنوى) قل اعوذت خواند بايد كاى احد
هين زنفاثات افغان وز عقد * مى دمند اندر كره آن ساحرات * الغياث المستغاث از بردومات * پس سكا قل اعوذ
اوقومق كرك بويله ديوكه اى احد تيز طورمه درمان ايله نفاثاتدن وعقددن افغان اول ساحرەلر عقدەيه اوفوررلر الغياث
يعنى المدداى مستغاث اولان احداى بردوماتدن يعنى اى سحر دنيا ايله مسحور اولان كمسه سكا قل اعوذ سورەسنى
اوقومق كرك ورب فلقه التجا ايلمك كركدر بويله ديوكه اى احد وصمد اولان خدا الطف ايله تيز اول دنيانك نفاثات اولان
سواحرندن ودخى انلرك عقدەلرندن افغان بنم مددمه ايرش اول سواحر دنيا نيجه عقدەلره افسون ايدوب اوفوررلر اى مدد
طلب اولنان احد جهانك بردوماتندن مدد ايله تا انك دام مكرندن خلاص اولەلم بو سورۀ شريفەنك تفسيرى وبو محلە
مناسب اولان معنالرك تحقيقى جلد رابعەده دربيان انكه شاهزاده ادمى بچه است سرخنده تارهى زين جادوى ورزاين فلق
بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه (مثنوى) ليك برخوان از زبان فعل نيز * كه زبان قول سستست اى عزيز
ليكن زبان فعلدن دخى اوقو زيرا كه زبان قولى سستدر اى عزيز يعنى اى خداى تعالى يه استعاذه والتجا قيلان كمسه
معوذتينى مجرد زبان قولى ايله اوقومه زيرا زبان قولى اللهيه صغنمق لازم ولابدا اولنسلردندر وزبان فعلى ايله اعوذ ديمك
وحضرت اللهيه التجا ايدوب صغنمك معناسى اولدركه عبادات وطاعاتله واعمال صالحاتله درگاه حقه متوجه اولەسن
وخلقك شرندن وسواحر صورى ومعنويدن وظاهرى وباطنى اولان حاسدلرك شرندن وصدورناسده وسوسه ايلين
وسواس وخناسك شرلرندن فرار ايدوب حق تعالى حضرتلرينه التجا قيلەسن * مثنوى * در زمانه مر ترا سه همرهند
* ان يكى وافى واين دو غدرمند * زمانەده سكا اوچ رفيق وهمراه واردر اول بريسى وفا ايجيدرو بوايكيسى غدرلودر
يعنى غدار وجفا كاردركه سنكله بيله اولمز وسكا نفع وفائده قيلمز (مثنوى) آن يكى ياران وديكر رخت ومال) وان سيوم
وافيست وان حسن الفعال) بى وفا وغدار اولان اول ايكى شيدن مراد برى سنك يارانك وبرى دخى رخت ومالكدر واول
اوچنجيسى وافيدر واول حسن الفعالدر زيرا انسانك افعال حسنه واعمال صالحهسى كندى يه بريار وفادار دركه
اصلا اندن مفارقت ايلمز * مثنوى مال نايد با تو بيرون از قصور * يار آيد ليك آيد تا بكور * زيرا مال سنكله قصور
خانەلرندن طشره كلمز ياران ومصاحبلرك سنكله كاورليك همان قبره دك كاور * مثنوى * چون ترا روز اجل آيد بپيش
يار كويد از زبان حال خويش * چونكم روز اجل سنك اوككه كله يارانك كندى زبان حالندن دير (مثنوى) تا بدينجا بيش
همره نيستم * بر سر كورت زمانى بيستم * تا بورايه دك بوندن زياده سكا همراه دكلم يعنى همان قبرك كنارنه دك سكا
يولداشم بوندن ايلرى سكا يولداش دكلم سنك قبرك اوزرنده بر از چق طوررم * مثنوى * فعل تو وافيست زوكن ملتحد *

كه درایدبانو درقعر لحد * سنك فعلك وفا ایدیجیدر ملتحد ایله كه اول فعلك سنكله بیله قعر لحده كلور ملتحد تانك وحانك
فتحه لریله میل اولنه جق وصغنجق یره دیرلر لحد شول چقوره دیرلر كه برجانبه مائل اوله یعنی سنك فعلك وعملك سكا
یاروافیدر اندن ملجأ ومأوی ایله زیرا كه اول فعل سنكله بیله قبر چقورنه ایجری كلور وحشرده ونشرده سكا همیشه
یارو صاحب اولور نته كم بو حدیث شریفدن دخی معنی معلومك اولور (در تفسیر قول مصطفی علیه السلام) بو سرخ
شریف حضرت نبی علیه السلامك بو قول لطیفنك تفسیریدر (لابد من قرین) البته لازمدر بر قریندن كه بلا مفارقته
یدفن معك) سنكله بیله دفن اولنور (وهو حی) حال بو كه اول قرینك زنده در (وتدفن معه وانت میت) وسن انكله بیله
دفن اولنورسن حال بو كه سن میت سن (ان كان كریما اكرمك) اگر اول قرینك كریم اولورسه سكا اكرام ایلر (وان كان لئیما
اسلمك) واگر لئیم اولورسه سندن سلامتی ازاله ایدر همزه بونده سلب ایچوندر اشكیته ده اولان همزه كبی یاخود سنی اول
قرینك صوقر واوغورلر زیرا اسلم لدغ معناسنه كلور (وذلك القرین عملك) واول مذكور اولان قرینك سنك عملكدر
فاصلحه پس اول عملكی اصلاح ایله (ما استطعت) قدرت واستطاعتك اولدقجه (م ی) پس پیمبر گفت بهر این طریق) باوفاتر
از عمل نبود رفیق * گر بود نیكو ابد یارت شود * ور بود بد در لحد مارت شود * پس پیغمبر علیه السلام بو طریقدن اوتری
دیدی عملدن وفالورك رفیق اولمز اگر عملك ایو اوله سكا ابدی یار اولور واگر بد وقبیح اولورسه قبرده سكا مار اولوب سنی
صوقوب سكانده ایذا قیلور (مثنوی) این عمل وین كسب درراه سداد * كی توان كرد ای پدر بی اوستاد * دون ترین
كسبی كه در عالم رود) هیچ بی ارشاد اوستادی بود) اولش علمست آنگاهی عمل) تا دهد بر بعد مهلت یا اجل) وراه سداده
بو عمل وبو كسبی نیجه ایلمك ممكندر ای پدر استادسز مثلا ادنی كسب كه عالمده واقع اولور هیچ بر استادك تعلیمیسز
اولورمی یعنی اولمز البته اول علمدر اندنصكره عملدر تا كم عمل مهلتدنصكره یاخود اجلدنصكره نفع وثمر ویره بعض كسنه لر
مشایخ عظام واولیای كرامك انسانه اعمال حسنه لابد ولازمدر دیدكلرندن ظن وقیاس ایدرلر كه بی تعلیم استاد
كتابلرده مسطور اولدیغی اوزره ویا واعظلردن مجرد استماع اولندیغی اوزره صحت اعمال حاصل اولور وكندی بیلدكلری
اوزره عمل ایلمك عاقبت نفع وثمر ویرر زعم ایدرلر اما بیلمزلر كه ادنی حرفت استادك تعلیمی اولمینجه اله كلمز وبر كسنه نیجه ایام
استاد كامله خدمت قیلمینجه اول صنعت كمال بولمز ولهذا بو معنایه اشارت بیوررلر بو اعمال شرعی وكسب اخروی راه
مستقیمده ای پدر اوستاد كامل اولمینجه بر كسنه انی ایلمكه قادر اولمز مثلا مكاسبك ادناسندن هر قنغی كسب اولورسه كه
فرضا اندن ادنی بر كسب اولمیه بو عالمده كه اول دونتر اولان كسب واقع اولور هیچ بر استادك ارشاد وتعلیمی اولمینجه
او كسب میسر اولورمی بو مقرردر اولمز پس عمل اخروی خود بو عمل دنیویدن اصعبدر لازم كلدیكه اولا بر استاددن كه
اعمال اخرویه نك وطریق الهینك علمنی تعلم ایلیه سن اندنصكره اول علمك مقتضاسی اوزره عمل قیله سن زیرا بو طریق
سدادك اولی علم واندنصكره عملدر كركدر كه عمل تخمی بر نیجه مهلتدنصكره ویاخود بعد الموت نفع وثمر ویره مادامكه
بر عمل استادك بیلدیكی وتعلیم ایلدیكی علم اوزره اولمیه اول عملك نتیجه سی اولمز وعاقبة الامر اندن نفع وثمر ظهوره
كلمز (مثنوی) استعینوا فی الحرف یا ذا النهی * من كریم صالح من اصلها * ای عقللر صاحبلری حرفتلرك تحصیلنده
معاونت طلب ایلیك بر صالح اولان كریم استاددنكه اول حرفتلرك اهلندن اوله كریم وصالح قیدیله مقید ایلرندن نكته
بودر كه اول حرفتك اهلی بخیل اولمیه كریم النفس اوله وفاسق اولمیه صالحلردن اوله دیمكی اشعار ایلر (مثنوی) اطلب
الدر اخی وسط الصدف * واطلب الفن من ارباب الحرف * ای بنم برادرم دری صدف ایچنده ایسته وفنی حرفتلرك
مالكلرندن ایسته یعنی هر پرده دراولمز درك محلی صدفدر ودخی هر فنك بر اهلی وارد رانی كندی اهلندن طلب ایلك
لازمدر پس آهنكردن زركرلك وكفشكردن دولكرلك تعلم اولنمق خلاف عادتدر كذلك اهل صورتدن اهل سیرت علمی
واهل ظاهردن اهل باطن علمی طلب اولنمز * مثنوی * این رایتم ناصحین انصفوا * بادروا التعلیم لا تستنكفوا * اگر سز
ناصح ومرشد اولنلری كوره سز انصاف ایلیكز انك تعلیم وارشادنه مبادرت ومسارعت ایلیكز استنكاف ایلمكزا
بعض نسخه ده انصفوا یرنه انصتوا واقع اولمشدر معناسی سكوت ایلیك دیمكدر اما اولكی نسخه اصحدر استنكاف عار ایلمكه
دیرلر وخلاصهٔ كلام اگر ای طالب حق اولنلر سز ناصحلری ومرشدلری مشاهده قیله سز انلر خصوصنده انصاف ایلیك
ویاخود انلر حضورندن انصاف ایلیك وانلرك تعلیم وتربیه سنه مسارعت ایلیكز وعار ایتمیكز دیمك اولور (مثنوی *
درد باغی گر خلق پوشیده مرد * خواجگی خواجه را زان كم نكرد * وقت دم آهنگرار پوشیده دلق * احتشام او نشد كم
پیش خلق * مثلا بر خواجه دباغت وقتنده اسكی لباس كیسه اول اسكی وكهنه كیمك خواجه لكنی كم وناقص ایلمز كذلك
كورك وقتی دموریجی اگر دلق وكهنه كیسه خلق قتنده انك حرمت واحتشامی كم وناقص اولمزدم بونده كورك معناسنه دركه
انكله آتشی شعله لندررلر یعنی مثلا بر كسنه هر نقدر عالی قدر وصاحب صدر اولسه ولكن وقت تعلم وحین تحصیلده

تواضع ومسكنت قيلسه آنك قدرني وخواجه‌لكني اول تواضع ومسكنت ناقص ايلمز وكذلك بركسه دباغت وقتنده
كهنه لباسني كيوب انكله اشلسى انك قدرني ناقص ايلمز وكذلك بركسه كار وكسب وقتنده مرتبه‌سندن تنزل
قيلسه وكار ايلسه انك عرضنه نقصان كلمز نته‌كم آهنكر ايش وقتنده لطيف جامه‌لرين چيقاروب كهنه لباسلر
كيوب كار ايشلسه انك عرضنه نقصان كلمز (مثنوى) پس لباس كبر بيرون كن زتن * ملبس ذل پوش در آموختن *
علم آموزى طريقش قوليست * حرفت آموزى طريقش فعليست) چونكم حال بويله در پس لباس كبرى جسمڭ وتنڭدن
طشره ايله تعلم وقتنده ذل وحقارت لباسنى كى يعنى وجودكدن كبر ونخوت صفتلرنى خلع ونزع ايدوب استاددن
تحصيل وتعلم ايلمك وقتنده تواضع ومسكنت ايلمكى كنديكه الباس وشعار ايله علم اوكرنمك استرسڭ آنك طريقى
قوليدر اما حرفت وصنعت اوكرنمك استرسڭ آنك طريقى فعليدر يعنى اكر علم اوكرنمك استرسڭ خذ العلم من افواه
الرجال قولنڭ موجبنجه آنك طريقى اولدر كه بر معلمڭ لسانندن اول علمى استماع ايتمكله اخذ ايليه‌سن اما صنعت
اوكرنمك استرسڭ آنك طريقى فعليدر مادامكه فعله كتورميه‌سن اول صنعت حاصل اولمز (مثنوى * فقر خواهى
اين بصحبت قائمست (نى زبانت كار مى آيد نه دست) دانش آنرا ستاند جان زجان (نى زراه دفترونى از زبان * در دل سالك
اكرهست آن رموز (رمزدانى نيست سالك راهنوز) اكر فقر استرسڭ بو فقر فقير حقيقى اولان شيخڭ صحبتيله قائمدر انده
نه سنڭ زبانڭ كاره كلور نه الڭ كاره كلور اول فقيرلڭ علمى جان جاندن الور نه دفتردن نه كتاب بولندن ونه زباندن الور سالكڭ
قلبنده اكر اول رموزه اشارت وارسه سالكه هنوز اول فقردن رمزدانلق يوقدر فقر بو قومڭ اصطلاحنده ملك كورمكدن
وكندى وجودنى كورمكدن برى اولمقدر كما قال شيخ الاسلام الفقر برأة عن رؤية الملك وفقير اول كمسه‌لردركه نه مالك اوله
نه مملوك اوله كما قال الجنيد الفقير لا يملك ولا يملك بونده فقردن مراد فقر حقيقى اولاندر يعنى اكر فقر حقيقى ومعنوى طلب
ايلرسڭ اول فقر فقير حقيقى اولان پير كاملڭ مصاحبتيله قائمدر انڭ صحبتنده نه الڭ كاره كلور ونه دلڭ كاره كلور زيرا
فقر تام اولدركه قيل وقالدن وجوارح واعضا ايله اولان افعالدن فانى اولمقدر پس قيل وقال واعمال وافعال مرتبه‌سى
وجود مرتبه‌سيدر فانى فى الله اولنڭ مرتبه‌سنده بونلردن برى اصلا كاره كلمز اكرچه بونلرڭ دخى فعلى وقولى اولور
وليكن اهل فقر انى كنديلردن بيلمزلر واول فعلى وقولى كنديلره اسناد قيلمزلر كنديلر خود فى الحقيقه يوقدر انكچون
وجود مجازيدن صادر اولان فعل وقولڭ دخى انلر قتنده اعتبارى يوقدر اول فقر وفنانڭ علمى مريدڭ جانى مرادڭ
جانندن اخذ ايلر كتاب ولسان طريقندن دكل بلكه مريدڭ جانى مرادڭ جاننده كمال مرتبه تسليم اولمق وانى كنديوى
آيينه قيلمق وصحبتنده قائم اولمق طريقيله اخذ ايلر فرضا سالك اكر اول علم فقر وفنادن بر رمز واشارت السه
وقلبنده بن فقيرمكه فقر وفنا علمى ورمز واشارتنى بيلدم ديسه دخى هنوز اول سالكه فقر وفنادن رمزدانلق اولمز
زيرا رمز فقرى بيلدم ديمك بقيهٔ وجوددن عبارتدر اولور پس ذره قدر وجودى بيلمسى اولان كمسه اصلا فقرى
دكل وفقرڭ رمزنى دخى بيلمش اولور فقر خود تمام اولدقده نه كنديننڭ بيلكيسى قالور ونه وجود موهومسى قالور
بلكه اذا تم الفقر فهو الله موجبى اوزره چونكم فقر تمام اوله اللهدن غيرى قالمز پس انڭ فقرڭ رمزينى بيلدم ديمسى
عينيله فقرى بيلمكدن حاصل اولور (مثنوى) تا دلشرا شرح آن سازد ضيا * پس الم نشرح بفرمايد خدا * كه
درون سينه شرحت داده‌ايم * شرح اندر سينه‌ات بنهاده‌ايم * تا كم اول سالكڭ قلبنى اول خدانڭ شرح ايلمسى عين
ضيا دوزه الم نشرح لك صدرك بيورر الم نشرح لك ديمك استفهامدر على وجه الانكار نفى شرحى استفهام تقديرايچون
اولور معنى بز سنڭ صدريكى شرح ايلمدكمى يعنى شرح ايلدك وشرح صدر قوت قدسيه ايله مؤيد كمالات انسيه ايله محلى
اولمقدن عبارتدر وضيق جهالت مرتفع اولوب آنڭ محلنه علوم وحكم ومعارف حلول ايتمكدر حق تعالى سالكڭ قلبنه
دخى بر سبيل الهام ديركه بز سنڭ سينه‌ڭ درونه شرح وفسحت ويردك نته‌كم حبيبمزڭ صدرنه ويردك وسنڭ سينه‌ڭ
ايچره شرح ووسعت قومشزدر نته‌كم رسولمزڭ سينه‌سى ايچره شرح ووسعت قومشزدر خلاصهٔ كلام اولدركه مادامكه
سالكڭ قلبنده فقرڭ رمزنى بيلمك شائبه‌سى اوله اول سالكه هنوز فقر وفنانڭ رمزنى بيلمكلك اولمز شول وقته دڭ كه انڭ
قلبنى اول خدانڭ شرح ايلمسى محضا كندى ضياسى دوزه وانده نور الهى قرار طوته پس حق تعالى انڭ سرنه بطريق
الالهام بز سنڭ صدركى شرح وتفسيح ايلدك بيورر وسنڭ سينه‌ڭ كه صفاى حقيقى ويردك وقلبڭ ايچره وسعت وجلا
قودق دير بو سورهٔ شريفه‌نڭ تفسيرى اوچنجى جلدده رفتن هردو خصم سرخنده وام دار شرح اينم تك كرو بتنڭ شرحنده
مرور ايلدى انده طلب اولنه (مثنوى) تو هنوز از خارج آنرا طالبى * محلبى از ديكرى چون حالبى * چشمهٔ شيرست
در تو بى كنار * تو چرا مى شير جويى از تغار) اى بيخبر سن هنوز انى خارجدن طلب ايدييورسن سن خود محلب سن
غيرلردن نيچون حالبسن سنده بيحد وبى كنار سود چشمه‌سى وار در پس سن نيچون تغاردن سود استرسن محلب سود

صاغمق يره دير لرطالب سود صاغيجى ديمكدر يعنى سن هنوز اول نور وضيايى وذوق وصفايى وكندى درونكى قويوب
خارجدن طلب ايديجى سن كندلك علم لدن شيرنك محل حلويسن غيريلردن انى نيچون صاغيجى وطلب ايديجى اولورسن
وفى انفسكم افلا تبصرون ايت كريمه نك فحواسنجه سنك كندى نفسكده بى حد وبى كنار علم لدن شيرنك پكارى واردرسن
تغار مشابه سنده اولان قليل البضاعه كمسه لرك وجودندن انى نيچون ديلرسن اول ذوق وصفايى كندى درونكدن
طلب ايله وبرمرتبه جد وسعى ايله كه اول چشمۀ شيرسنك درونكدن جوشه كله وجانك آنك صفاسندن حيات حقيقيه
بوله (م ى) منفذى دارى بحراى آبكير) ننك دارازآب جستن ازغدير * كه الم نشرح نه شرحت هست باز) چون شدى
توشرح جووكديه ساز * درنكرد رشرح دل دراندرون * تانيايد طعنۀ لا تبصرون * دريايه برعظيم منفذ طوترسن
اى ابكيرپس عذيردن آب استمكدن عارطوت كه الم نشرح كيروسنك شرحك اولمديمى سن غيريدن نيچون شرح سينه
طلب ايديجى اولدك وكديه سازاولدك درونكده شرح دله نظرايله تاكه سكالا تبصرون طعنه سى كلميه يعنى اى ابكير
مشابه سنده اولان طالب سن بحر حقيقته برمنفذ وبرطريق طوتارسن كولدن صوايستمكدن عاروناموس طوت يعنى
بعض عالملرك وجود يكه كول مشابه سنده درانلردن اب علمى طلب ايلمكدن عارطوت انكچونكه سن دريای حقيقتدن
منشعب اولمش برآبكيركبى سن وسنك جانك بحر حقيقته متصل اولمشدر پس علم ومعرفت آبنى اول بحر حقيقتدن
طلب ايله وانشراح قلبى حق تعالى حضرتلرندن استه زيرا الم نشرح لك نك مفهومى كيروسكادخى شرح دكلميدر
اگرچه بوسورۀ شريفه حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم حقنده وارده اولمشدر امابوندن هرطالب حقه حصه
واردركه حق تعالى حضرتلرى كندى جنابنه متوجه اولوب انشراح سينه استين طالبلرك صدرلرنى دخى منشرح
ومنفسح ايلرا گرحق تعالى حضرتلرى برمؤمنك صدرنى منشرح ومنفسح ايلمسه اول مؤمن ومسلم اولمزودارغروردن
تجافى ايدوب دارسروره انابت قيلمزدى پس هرمؤمنه الم نشرح لك دن حصه اولورچونكم قضيه بونك كبيدرسن
نيچون غيريلردن شرح سينه طلب ايديجى اولدك وكديه دوزيجى اولدك كندى درونكده اولان انشراح قلبه نظرايله وانى
اله كتورب مضيق جهل وغفلتدن كذرايله تاكم سنك حقكده لا تبصرون طعنه سى كلميه بعض نسخه ده لا يبصرون
واقع اولمشدر بونسخه اوزره بوايتك تفسيرى جلدرابعده قبطى حكايه سنده مرورايلدى حق تعالى بيورر (وفى انفسكم
افلا تبصرون زيرا بوايت كريمه ده كندى نفسلرنده اولان ايات حق كورمين واسرار الهيه يه نظرايركورمين كمسه لر
ايچون طعن وتشنيع واردر (در تفسير وهو معكم) بوسرخ شريف وبومحل لطيف سورۀ حديدده اولان بوايت كريمه نك
تفسيريدركه اولى بودر (وهو الذى) اول الله دركه (خلق السموات والارض) سموات وزمينى خلق ايلدى (فى ستة ايام)
التى كونده (ثم استوى على العرش) اندنصكره استيلا ايلدى وياخود قصد ايلدى عرشك تدبيرنه واكا متعلق اولان
امورنه على وفق الارادة (يعلم ما يلج فى الارض) بيلور اول الله نه شئ داخل اولدى ارضه تخمدن وامواتدن وقطراتدن
وبونلرامثالى شيلردن (وما يخرج منها) ونه شئ چيقار نباتات ومعدنيات ودفاين وكنوز وعيونلردن (وما ينزل من السماء)
ودخى بيلور اول نسنه بيكه سمادن نزول ايدر باران وبرف وملائكه واحكام هرنه ايسه (وما يعرج فيها) وبيلور اول الله
هرنه شئ كه عروج ايليه اول سمواته اكرا عمال انسانى واگرملائكۀ روحانى وبونلرامثالى شيلرى (وهو معكم) واول الله
سزكله در علم وقدرتيله عموما وفضل ورحمتيله خصوصا (اينما كنتم) هرنه يرده كه اوله سز يعنى بومعيت وعلم وقدرت
سزدن منفك اولمز برحالده (والله بما تعملون بصير) والله تعالى هرنه اشلرسكز انى كوريجيدر پس اكا كوره جزا ويرر (م ى
يك سبد پرنان ترا برفرق سر) توهمى خواهى لب نان دربدر) درسرخود پيچ هل خيره سرى) روردل زن جرا برهردرى
مثلا نان ونعمتله پرومملو سنك باشك اوزره برسبد واردرسن قپوقپو اب نان استرسن كندى باشكه طولان خيره سرلكى
قويوروكوكل قپوسنى اور نيچون هرقپوده سن بويلرالله تبارك وتعالينك بنده سنه اولان كمال قربنى ايضاح ايلمكدن
اوترى مثل موقعنده واقع اولمشدر مثلا بركمسه نك باشنده وافرلطيف نانله طولمش برسبد اولسه واول كمسه دربدر
برپاره ايتمك كديه ودريوزه قيلسه نه مرتبه عيب وعار اولورسه واول كمسه كنديده اولاندن توجهله بى خبرقالورسه حق
سبحانه وتعالينك كندى يه كمال قربندن غافل اولان وآنك انوار اسرارنه مظهر اولديغندن بى خبر اولان كمسه بوكا
بكزرفى الحقيقه اى طالب حق اولان وانى غيريدن طلب قيلان كمسه سنك خودبووجودك سبدى نان وخوان الهيه
ايله پردرسن نيچون غيرى كمسه لردن انى طالب اولورسن واركندى باشكه طولان وكندى اوزرينكه صارل خيره سرلكى
وسراسمه اولغى قويوروكندى قلبك قپوسنى قرع ايله نيچون هرقپويى طولانرسن حق تعالى يى بيلمك وانكله آشنا
اولمق كندى ذاتكى بيلمكه وحقيقتكه اشنا اولمغه موقوفدر انكچون حضرت نبى عليه السلام من عرف نفسه فقد عرف
ربه بيوردى حاصل كلام هرنه ديلرسك وار استه سنده * سن سنده اولمه غافل ايكنده (مثنوى) تابزانوبى ميان آبجو

غافل ازخود زین وان تو آبجو * پیش اب وپس هم آب بامدد * چشمهارا پیش سدوخلف سد * مثلا دریکه دلك
آب جویك ایچنده سن اما کندکدن غافلسن بوندن واندن سن آب طلب ایدیجیسن اوککده اب وارد کده هم بامدد
اب واردر اما چشملرك اوکنده وارد نده سد واردر یعنی مثلا سن اب حیاته زانوسنه دك صوده اولان کمسه کبی داخل
ومستغرق اولمش سن حال بوکه بوندن سن غافلسن وبوندن واندن اب معنانی طلب ایدیجیسن اول آب حیات سنك
جمیع جهاتکی احاطه ایلیوب هرجانبك آب بامدد اولمشدر ولیکن کوزلرك اوکنده وارد نده سد معنوی اولدیغندن
انی کورسکه قادر اوله مزسن (مثنوی) اسب زیر ران وفارس اسب جو * چیست این کفت اسب لیکن اسب کو *
هی نه اسبست این بزیر تو بدید * کفت اری لیك خوداسپ که دید * مثلا اسب فارسك اویلوغی التنده وحال بوکه فارس
اسب استیجیدر اول فارس کندی اسبندن برمرتبه غافل که فرضی برکسه اکا دیسه بوسنك زیرانکده اولان ندر
اول فارس دیراسبدر ولیکن اسب قنی اول کمسه اکا دیسه هی غافل بوسنك التکده کی اشکار ااسب د کلمیدر اول ابله دیر
بلی اسبدر ولیکن براسبی خود کیم کوردی یعنی ای طالب حق تعالی اولان مثالك شول اسب کندی التنده ایکن اسب
جو اولان کمسیه بکزر که سندخی حق تعالی یی کندی نفسنه مضاف ایلدیکی روحله زنده سن وآنك قدرت وارادتیله
فرخنده سن ونحن اقرب الیه من حبل الورید ایت کریمه سنك مقتضاسنجه هرنه مکانده وهرنه حالده حق تعالی انسانه
حبل وریدندن اقرب ایکن وهو معکم اینما کنتم فحواسنجه هرنه مکانده وهرنه حالده اولسق اول برمله بیله اولدیغی مقرر
ومحقق ایکن فرضی برحقیقت حاله واقف وعارف بره دیسه که بوسنك وجودکده اولان حیات وعلم وارادت وقدرت
وسمع وبصر وکلام کیمکدر وسنك وجودکده همیشه متصرف ومدبر اولان وقلبکی تقلیب وتصریف قیلان کیمدر
دیسه سن دیرسن که خدای تعالیدر پس اول سکا دیرکه چونکم قضیه بونك کبیدر مراد حاصل اولدی واول سکاسندن
یقین کلدی سن دیرسن که بلی کرچك بویله ولیکن بن مقصودمی کوره مزم اول قنده دریکالی کوستر تکرار عارف
سکا دیرسه که هی غافل بوسنك وجودکده مدبر ومتصرف اولان وسنی مرید وقادر وسمیع وبصیر قیلان اشکارا اول
خدا دکلمیدر سن نه بورازی فهم ایده میوب دیرسن بلی بویله در ولیکن بنی کوتورن وبنی بوعالمه کتورن مراد
ومقصودم اولان خدایی کیم کوردی بن آنك طالبیم استرمکه انی بولم (مى) هست آب وپیش روی اوست ان اندر اب
وبیخبرز اب روان) مست چیزوپیش روی اوست چیز * بیخبرزان چیزوشرح خویش نیز) مثلا برکسه آنك مست
وتشنه سیدر حال بوکه آب آنك اوکنده در اول کمسه آب ایچنده واب رواندن بیخبردر برتسنه نك مستیدر حال بوکه اول
نسنه آنك اوکنده در ولیکن اول کمسه اول شیدن وکندینك شرحندن دخی بیخبردر یعنی مثلا اکثر کمسه لر آب حقیقینك
عاشق ومستی اولمشدر واول آب حقیقی آنك یوزی وکوزی اوکنده وجمیع موجوداتده ساریدر ومن الماء کل شیء حی
موجبنجه هرشیء اول ماء حقیقتدن وآب حیات معنویدن زنده اولمشدر واول کمسه اول آب حقیقینك ایچنده سرتاپا
مستغرق اولمشدر حال بوکه اول آب رواندن وماء حیاتدن بیخبردر (بیت) جهان آرا جهان ایچنده دراراپی بیلمزلر *
شوماهیلر کبی آب ایچره دردریای بیلمزلر * بعض کمسه لر واردر فی المثل برشیئك عاشق ومستیدر وحال بوکه اول شیء آنك
یوزنك وکوزنك اوکنده در واول کمسه لر اول شیدن بی خبردر وکندی درونك انشراح وانجلاسندن دخی بی خبردر وکندی
باطنی حضرت حقك انواریله منشرح ومنجلی اولمشدر ولیکن قوت واهمه وخواطر نفسانیه اکا پرده اولور کندی
باطننك شرحنده بی خبر قالمشدر (مى) چون کهر در بحر کوید بحر کو * وان خیال چون صدف دیوار او * کفتن ان
کو حجابش میشود * ابر تاب آفتابش میشود * بند چشم اوست هم چشم بدش * عین رفع سد او کشته سدش *
بند کوش اوشده هم هوش او * هوش با حق دارای مدهوش او * مثال اخرشول بحرده اولان کوهر کبی که بحرقنی دیر
واول صدف کبی خیال آنك دیواریدر آنك قنی دیمسی آنك حجابی اولور آنك افتابنك تاب وضیاسنك سحابی اولور
آنك چشم باطننك بندی هم آنك بد اولان چشمیدر آنك عین رفع وسد ایلسی ورفع حجاب قیلدم دیمسی اکا سد وپرده
اولمشدر آنك کوشنه هم آنك هوشی بند اولمشدر هوشکی حضرت حقه طوت ای آنك مدهوشی یعنی برمثال دخی
بودرکه انسان بحر حقیقتك کوهری کبیدر وهر وجهله اندن حاصل اولمش واندن مستغرق اولوب نشو ونما بولمشدر
اما بحر حقیقیدن خبری اولمیوب بحرقنی دیو انك طالبی اولمشدر وکندینك صدف کبی اولان اول اوهام وخیالاتی
بحری کورمکه سد ودیوار اولمشدر وآنك دریای حقیقت قنی دیمسی وحضرت الوهیت نه مرتبه ده دردیو طلب ایلسی
اول طالبك عین حجابی اولور دخی آنك مرادی اولان آفتاب معنوینك تاب تجلیسنك سحاب وحجابی اولورکه
اکا اول افتاب معنوینك ظهورنی منع قیلورهم انك بد واعمی اولان کوزی انك کندی کوزنك بند وسدی اولمشدروآنك
بن وجه حقیقتدن رفع حجاب ایلدم دیمسی کندیسنه عین سد وحجاب اولور زیرا مادامکه هنوز دخی بنلك قیدنده در

حقیقتدن خبری یوقدر محجوب وغافلدر وهم انك عقلی انك سمع جانتك بنـدی وسدی اولمشـدر كلام حق استماع
ایلمكدن انی منع ایلر ای حق تعالینك مست ومدهوشی اولان كمسه عقلكی همیشه حضرت حقه طوت وهیچ
كندكله مقید اولمه تا حقیقتدن خبردار اوله سن ومقصودكی كندی وجودكده مشاهده قیله سن (در تفسیر قوله علیه
السلام من جعل الهموم هما واحدا كفاه الله سائر همومه ومن تفرقت به الهموم لا یبالی الله فی ای واد منها هلك
بو حدیث شریف حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلمك بو قول لطیفنك تفسیری بیاننده در كه بیورر لر شول
كمسه كه جمیع همومنی هم واحد قیلسه یعنی جمیع آلام وغمومنی دفع ایدوب همان برهمه منحصر قیلسه وهمی همان
خدای تعالی یه متعلق اولان هم اولسه الله تعالی انك سائر همومنه كفایت ایلر و شول كمسه كه همومی پراكنده
ایلیه بودخی معنادر و شول كمسه نك كه همومی متفرق اوله الله تعالی قایرمز اول همومدن قنغی وادیده اول كمسه
هلاك اولور (مثنوی) هوش را توزیع كردی بر جهات * می نیرزد تره آن ترهات * آب هش را می كشد هر بیخ خار
آب هوشت چون رسد سوی ثمار) عقلكی اطرافه توزیع ایلدك سنك اول ترهاتك بر تره یه دكمز سنك عقلك آبنی هر بیخ خار
چكر پس سنك عقلك صویی میوه جانبنه نیجه ایریشور یعنی كندی عقل وفكركی بو جهات سته ایچره اولان اشیایه
توزیع وتقسیم ایلدك حال بوكه اوسنك ترهاتك یعنی طالب اولدیغك نامعقول حالاتك وكلاتك بر برلك سبزه دكمز وسنك
عقلك صویی هر خار مشابه سنده اولان اشغال دنیویه ومقتضیات نفسانیه وجسمانیه نك اصلی كندیسنه جذب
ایلر پس سنك عقلك صویی بو شجره وجود انسانیه نك ثمارینه نیجن واصل اولور كه مراد اندن مرتبهٔ كمال ویا خود نتیجهٔ
اعمال اوله كه بونلر انسانك وجودی درختینك میوه لری كبیدر * مثنوی * هین بزن آن شاخ بدرا خوكنش * آب ده
این شاخ خوش را نو كنش) هر دو سبزند این زمان آخر نكر * كین شود باطل ازان روید ثمر * آب باغ این را حلال آنرا حرام
فرق را آخر ببینی والسلام * آگاه اول اول بد اولان شاخی اور وآنی خو ایله یعنی بوداقلرین قیرو بو خوش شاخه آب ویر انی
نو وتازه ایله اگرچه بو زمانده هر ایكیسی سبزه وتازه لردر آخره نظر ایله كه بو شاخ بد باطل اولور اول شاخ خوشدن
ثمر بتر باغ وجودك ابی بوكه حلال وا كا حرامدر بو ایكیسنك فرقنی آخر الامر كورر سن والسلام خو كندن بداقی قیرمق
خو ككنش آنك دالنی بوداغنی قیردیمكدر شاخ بددن مراد بونده افكار نفسانیه ومشتهیات جسمانیه واشغال
دنیویه در شاخ خوشدن مراد مقتضیات روحانی وطاعات ربانی اولور وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه آگاه اول اول
وجودك باغنده اولان بد شاخلر كبی ظهور ایلین افكار نفسانیه یی ومشتهیات طبیعیه یی اوركوت وآنك دالنی
وبوداغنی قیرتا كم آنك محلنه شاخ نو بتسون وبو شاخ خوش كبی اولان مقتضیات روحانیه یه وطاعات ربانیه یه عقل
آبنی خرج وبذل ایله وانی تازه ونو ایله اگرچه شاخ كبی اولان مشتهیات نفسانیه وشاخ خوش كبی اولان مقتضیات
روحانیه هر ایكیسی حالا سبز وتردرلر اما سن بونلرك آخرنه نظر ایله كه بو شاخ بد كبی اولان شهوات نفسانیه بالكلیه
باطل اولور واول شاخ خوش كبی اولان مقتضیات روحانیه وطاعات ربانیه دن آخر الامر نتیجه اثمار معنوی ومنافع
اخروی حاصل اولور باغ وجودك آب عقلی وماء حیاتی بو مقتضیات روحانیه یه خرج اولنسه حلال ومشتهیات
نفسانیه یه خرج اولنسه حرامدر آخر الامر یوم قیامتده ویا خود بصیر بصیرتك نور هدایتله منور اولدیغی وقتده
بو ایكیسنك ما بیننی فرق ایلمكی بیلورسن ونتیجه لرینه عالم اولور بیلورسن والسلام (م ی) عدل چه بود آب ده اشجار را
ظلم چه بود آب دادن خار را (عدل وضع نعمتی در موضعش) نی بهر بیخی كه باشد آب كش * ظلم چه بود وضع در ناموضعی
كه نباشد جز بلا را منبعی * عدل ندر اشجاره آب ویرمكدر عدل بمعنی عادل اولوب وآب ده وصف تركیبی اولوب معنی
عادل ندر اشجاره آب ویریجیدر دیمك دخی جائز اولور ظلم ندر خاره آب ویرمكدر عدل بر نعمت واحسانی كندینك
موضعنه قومقدر هر بیخه آب ویرمك دكلدر كه اول بیخ آب چكیجی اوله ظلم ندر بر شیئی موضعی اولمیان یره قومقدر كه
اوناموضع بلادن غیریه منبع اولمیه وبو ابیات شریفه نك محصولی بویله دیمك اولور كه عدل عند العلماء عشر حقی
مستحقنه ویرمكله تعریف وظلم حقی مستحقینه ویرمیوب حددن تجاوز ایدوب غیر مستحقنه ویرمكله توصیف
اولنمشدر مثلا اشجار مثمره آبه مستحقدر پس عدل اولدر كه انی اشجار مثمره یه ویره سن وخارلی معنی آبه مستحق دكلدر
زیرا اندن بر نفع وثمره حاصل اولمدیغندن ماعدا درنده لك وموذیلك آنك كاریدر پس اكا آب ویرمك آبی نامحل اولان یره
ضایع ایلمكدر كذلك عقل آبنی دخی مشتهیات جسمانیه یه ومقتضیات طبیعیه یه ویرمك محل ومناسب دكلدر
اندن نفع وثمره حاصل اولمز اگر عقل آبنی جسمك مشتهیاتیه وطبعك مقتضیاتنه خرج ایلسك ظلم قیلورسن اما طاعات
حقه وتكمیل دین ودیانته خرج ایلسك عادل اولورسن والحاصل نعم الهیه دن هر قنغی نعمت اولورسه اولسون عدل
اودر كه آنی موضعنه وضع ایلیه سن ومستحقنه ویره سن عدل اودكلدر كه اول نعمت حقی بر بد اصل كمسیه ویره سن كه

اول نعمتی چکیجی وضایع ایدیجی اوله مثلا زکات وصدقاتی فاسق وفاجره ویرمك وتارك الصلوة واشقیا واهل لعبه
سخا وعطا ایلمك انی ضایع ایلیجی بحنده آب ویرمك نیجه ظلم ایسه بودخی انجلین ظلملدر اما عدل (للفقراء الذین احصروا
فی سبیل الله لایستطیعون ضربا فی الارض) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه اول زکات وصدقه یی بریوزنده تجاوز ایلمکه
قادر اولمین والله یولنه حصر اولنان فقرایه ویرسه عدل محض اولور حد ذاتنده ظلم ندر دیرایسك برنعمتی موضع ومحلی
اولمیان یره قومقدر که اول موضعی ومحلی اولمیان شئ منبع بلا ومعدن سیئه اوله پس سن برنعمتی کوتوروب منبع بلا اولان
محله وضع ایلسك اول نعمته ظلم ایلمش اولورسن وسن ظالملر مرتبه سن بولورسن *مثنوی* نعمت حق را بجان
وعقل ده * نی بطبع پرزحیر وپرکره * بازکن پیکار غم را برتنت * بردل وجان کم نه ان جان کندنت * حق تعالینك
نعمتنی جان وعقله ویر پرزحیر وکره اولان طبعه ویرمه غم پیکارینی تنك اوزره باز ایله اول جان چکشمکی سن دل وجان اوزره
قومه زحیر ایچ اغریسنه دیرلر بونده امراض قلبیه دن عبارت اولور یعنی حق تعالی حضرتلرینك نعمتنی اکر صوری
واکر معنوی جانکه وعقلکه ویر تا نشو ونما بوله وقوی وکامل اوله امراض قلبیه ایله مملو وعقد معنویه ایله طالو اولان
طبیعته ویرمه زیرا اگر بارکه سن اول طبیعته نعمت وراحت ویره سن انك کثافت وکدورتی زیاده اولمسنه سبب اولور
آما اول نعمتی طبیعتکه ویردکده عقل وجانکه خدمت قیلمقدن ومنعمنه شاکر اولمقدن اوتری ویرسك معنا اول نعمتی
ینه عقل وجانکه ویرمش اولورسن پس عدالت قیلورسن وحق مستحقنه ویرمش اولورسن ونهار دنیا غمنك جنك
وپیکارینی عقل وجانك اوزرینه بوکاتمه که ظلم ایدرسن آنی جسمك اوزره بوکات که اکا لایق اولان اولدر که اول دنیا
خصوصنده جان چکشمکی قلب وروحك اوزره وضع ایلمه که قلب وروح بو خصوصده جان کندن اولمق زحمتنه
ومضطرب اولمق مشقتنه لایق ومستحق دکلدر عدل اودر که عقلکی وروحکی بو زحمتلردن آسوده ایلیه سن *مثنوی*
برسر عیسی نهاده تنك بار * خرسکیزه میزند در مرغزار * یولك تنکی عیسانك باشی اوزره قونمش خر مرغزارده سکیزه
اورر عیسادن مراد روح وخردن مراد نفس اولور سکیزه بو کلمکه وقالقیمغه دیرلر یعنی ای عدلدن بیخبر اولان وروحنه
ظلم قیلان کسه عیسی مشرب اولان روحك اوزره غم بارنی ودنیا کارنی قومشسن وانی بار دنیانك التنده محبوس
ومقید قیلمشسن خر نفسك سبزه زار ومرغزارده صحرا یوب قالقیمقده در بو خود ظلمدر کرکدر که بار طاعاتی نفسك
خرینك اوزرینه قویاسن وعیسی مشرب اولان روحکی بار دنیادن ازاد قیله سن وانی علم ومعرفت مرغزارنده وطاعات
سبزه زارنده آسوده ایلیه سن تا عادللردن اوله سن (مثنوی) سرمه را در کوش کردن شرط نیست * کار دلرا جستن از تن
شرط نیست * سرمه یی کوشده ایلمك شرط دکلدر قلبك کارنی تندن استمك شرط دکلدر چونکه هر شیئی موضعنه
قومق عدل وشرط اولدیسه سرمه یی قولغه قومق عدل وشرط دکلدر وهر کاری اهلندن ومحلندن طلب ایلمك دخی
عدل وشرط اولدیسه کوکل کارنی جسمدن طلب ایلمك عدل وشرط دکلدر برشیئی نامحل اولان یره قومق نیجه شرط
وعدل دکل ایسه نامحل اولان یردن طلب ایلمك هم شرط وعدل دکلدر (مثنوی) کردلی رو ناز کن خواری مکش) ورتنی
شکر منوش وزهر چش) زهر تنرا نافعست وقند بد) تن همان بهتر که باشد بی مدد * هیزم دوزخ تنست وکم کنش) ور بروید
هیزم نو برکنش * اکر کوکل ایسك یوری ناز ایله خورلق چکمه وکر تن ایسك شکر ایچمه وزهر طات زیرا تنه زهر وقهر
نافعدر وقند بددر تنه همان یکر کدر که مددسز اوله دوزخك اوطونی تندر انی کم وناقص ایله واکر یکی هیزم بترسه انی قوپار
بیت اولده اولان دل اهل دل وتن اهل تن تقدیرنده در وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که اکر اهل دل ایسك ودل مرتبه سن
بولمش برکامل ایسك یوری خلق اوزره نازواستغنا ایله خوارلق وحقیرلك چکمه که صاحب دل اولدقدنصکره خلقه
نازواستغنا قیلمق وانلر اوزره تباهی وتفاخر ایلمك جائز ولایق اولور که کما قال ابن الفارض * وفز بالعلی وافخر علی ناسك علا
بظاهر اعمال ونفس تزکت) وته ساحبا بالسحب اذیال عاشق) بوصل علی اعلی المجرة جرت) واکر اهل تن ایسك تنه لذت
ویرن وخوش کلن شیلرا کرشکردر واکر شکردن غیری اولان لذیذ شیلردر هرنه ایسه انی نوش ایتمه بلکه ریاضت وعبادت
وتواضع ومسکنت وذل وحقارت زهرلرینی ذایق اول که نفسه لایق اولان بونلردر زیرا نفس اماره صفتلرینه مبتلا اولان
تنه ریاضت وذل وحقارت ومحنت ومشقت زهرلرین طاتمق نافعدر اما قندکبی اولان نعمت وراحت ودولت وفرحت
وصحت وسلامت وقوت وقدرت بد وضرردر صفت قبیحه ایله موصوف اولان تنه بهتر اولان ونفع کلان اولدر که بی مدد
اوله زیرا اکر بامدد اولسه معصیتدن خالی اولمز حاصل کلام جهنمك حطبی بو تن ظالملردر انی ریاضتله کم وناقص ایله کما قال
تعالی واما القاسطون فکانوا لجهنم حطبا واکر بو تنه متعلق اولان صفتلردن ویا خود لحم وشحمدن اکر بر هیزم جدید
بترسه انی قلع وقمع ایله ور ریاضتله جهنمه لایق اولان لحم وشحمکی وصفتلریکی ازاله ایله تا کم نار جهنمی چکمکدن خلاص
اوله سن *مثنوی* ورنه حمال حطب باشی حطب * در دو عالم همچو جفت بولهب * از حطب بشناس شاخ سدره را

کرچه هر دو سبز باشند ای فتا * اصل آن شاخست هفتم آسمان * اصل این شاخست از نار ودخان * اکر بد تکده جهنمه متعلق بر هیزم بترسه انی قوپاروا کرانی قوپارمز سك ای حطب حمالة الحطب اولورسن ایکی عالمده ابولهبك جفتی کبی شاخ سدره یی حطبدن فهم ایله اکرچه ایکیسی بیله سبز و تازه اولورلر ای یکت اول شاخ سدره نك اصلی یدنجی آسماندر یاخود معنی یدنجی آسمانده در اما بو شاخك اصلی نار ودخاندر حطبدن مراد بونده حد شرعدن خارج اولان اوصاف حیوانیه ولحوم وشحوم جسمانیه واموال واسباب دنیویه در وسدره دن مراد عقل وروحدر که آنك اصلی ومرتبه سی بغایت عالی اولدیغی اعتبارله هفتم آسماندر پس تن پرور اولان کسه لری حطب جهنم منزله سنه تنزیل ایلیوب انلره خطابا بیورورلر که اکر تنکده حد شرعدن متجاوز اولان لحوم زائده وشحوم بی فائده بیتوب ظهوره کلورسه واموال دنیویه واوصاف حیوانیه دن دخی سنکچون حاصله اولورسه انلری کندکدن بالکلیه محو وازاله ایله وا کر بوذکر اولنان صفتلری کندکدن کیدرمز سك ای جهنم حطبی منزله سنده اولان کسه دنیاده وآخرتده ابولهبك عورتی کبی حمالة الحطب اولورسن نته کم انك حقنده وامرأته حمالة الحطب فی جیدها حبل من مسد دینلدی سن دخی بو معنادن حصه دار اولورسن وبو سوره نك تفسیری اوچنجی جلدده تشبیه قیددام قضا سرخنیده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه اکر عاقل ایسك شاخ سدره مشابه سنده اولان روحکی حطب جهنم منزله سنده اولان تنکدن فرق ایلیوب تمیز ایله اکرچه ای جوان بو ایکیسی بیله بو جهانده سبزور وتازه لردر ولیکن بونکله انك ما بیننده مناسبت واردر اول علوی بو سفلیدر اول نوری بو ناریدر اول مانند سدره اولان روح شریفك اصلی هفتم آسمانده در وبو جهنم شجره سنك شاخی منزله سنده اولان تنك اصلی ناردن ودخاندندر نار عناصر اربعه نك قویسی وبدنك رکن اعظمی اولدیغی اعتبارله بدنه اصل واقع اولمشدر که سائر عناصر بوبدنده اولان حرارتله قائملردر اکر حرارت منطفی اولسه ویا غالب اولسه سائر عناصرده قوت قالمیوب بدن اولوردیرلر ودخاندن مراد بونده اکل وشربدن حاصل اولان ابخرهٔ لطیفه در که عروق واعصابده ساریه در پس بدنك اصلی نار ودخان اولمسی بو اعتبارله اولور * مثنوی * هست

مانند بصورت پیش حس * که غلط بینست چشم وکیش حس * هست آن پیدا بپیش چشم دل * جهد کن

سوی دل آ جهد المقل * ور نداری پا بجنبان خویش را * تا ببینی هر کم وهر بیش را * حس ظاهر قتنده شاخ سدره ایله حطب جهنم بری برینه مشابهلر ومماثللردر زیرا حسك چشم ومذهبی وعادتی غلط بینلکدر اما چشم دل واهل دل قتنده اول پیدا وظاهردر جهد ایله کوکل جانبنه کل مقلك جهدی کبی وا کر پای طوتمز ایسك کندیکی تحریك ایله تا کم هر کم وبیشی کوره سن مقل ذو قلت اولان فقیره دیرلر وجهد کمال طاقت ومشقته دیرلر جهد المقل تقدیرنده در یعنی بو حطب جهنم منزله سنده اولان جسمله شاخ سدره مشابه سنده اولان عقل وروح اهل حس قتنده بری برینه شدت اتصالی اولدیغی جهتدن مشابهلر ومماثللردر زیرا حسك چشمی ومذهب وعادتی غلط کوریجیلکدر حقیقت کاری فرق وتمیز ایلمکه قادر دکلدر بو ایکیسنك ما بینی فرق ایلمك بصر بصیرته روشن ودیدهٔ جانه ظاهر واشکاردر ای مرتبهٔ جسمانیه ده قلان کسه فقیر اولان کسه نك غنا تحصیلنده طاقتی وقوتی جانبنه کوب قلنه کلدیکی کبی سن دخی آنك جهدی کبی کوکل وجان ایچنده قرار ایله تا غنای حقیقی بوله سن و کنز لا یفنایه واصل اوله سن فرضی اکر پای معنوی وقدم روحانی طوتمز سك مشیا علی الهام لا مشیا علی الاقدام کوی کبی غلطان اولوب کندیکی جان ودل جانبنه تحریك ایله حتی بر مرتبه یه واصل اوله سن که هر ناقص و کاملی کوره سن وعاقلی غافلدن فرق قیله سن ومقام حقیقته واصل اوله سن (در معنی این بیت) کر راه روی راه برت بکشایند * ور نیست شوی بهستیت بکرایند * بو مرح شریف بو بیت لطیفك معنیسنك بیانده در ای کمسه اکر راه رو ایسك سنك قتکه یول اچرلر وا کر نیست وفانی اولور ایسك سکا وجودله میل وتوجه ایلرلر یعنی ای مؤمن اولان کمسه اکر طریق حقه کیده سن انده سعی ومجاهده ایده سن سنك قتکه ویا خود سکا طریق حق فتح ایدر وسبل حقیقته هدایت ایدرلر نته کم حق تعالی والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا بیوردی وا کر فانی اوله سن وکندی وجودکی محو قیله سن سکا حضرت حق جانبنده بقا ایله وجود حقانی ایله میل ایدرلر الحاصل نقدر فانی اولور سك اولقدر بقا بولورسن وراه حقه نقدر کیدر ایسن وبه مرتبه توجه ایدر سك فتح بابه اولقدر واصل اولورسك ومن قرع الباب ولج ولج دینلمش ومن طلب وجد وجد حدیث شریفی بو معنالره کوره بیورلمشدر * مثنوی * کر زلیخا بست درها هر طرف * یافت یوسف هم زجنبش منصرف * باز شد قفل ودر وشد ره پدید * چون توکل کرد یوسف بر جهید * اکرچه زلیخا قپولری یوسفی صید ایلمك خصوصنده هر طرف باغلدی لیکن حضرت یوسف علیه السلام جنبش وحرکت ایلمك سببندن منصرف بولدی قفل ودر کشاده اولدی ویول پدید وظاهر اولدی چونکم حضرت یوسف علیه السلام توکل ایلدی اول خانه دن صحرا ادی یعنی شول

زمانده که وراودته التی هو فی بیتها عن نفسه وغلقت الابواب وقالت هیت لك قال معاذ الله ایت کریمه سنك فحواسی اوزره
زلیخا یوسف علیه السلامك سراینده ایکن یوسفه انك نفسندن کندی مرادنی مراوده ایلدی وسرایك قپولرنی محکم
بند ایلدی ویوسفه کل دیدی یوسف بن بو کاردن اللهه صغنورم دیوب اندن فرار قیلوب حرکت ایلدی محل انصراف
بولوب اندن رجوع قیلدی باذن الله قپونك کلیدلری اچلدی وقپولرا کامفتوح اولدی وراه نجات اشکارا اولوب ظهوره
کالدی چونکم یوسف حضرتلری الله تعالی یه توکل ایلدی اول حبسدن صچرادی واول بلادن خلاص اولدی کما قال
تعالی فی حقه انه من عبادنا المخلصین * مثنوی * کرچه رخنه نیست عالم رابدید * خیره یوسف وار می باید دوید
تاکشاید قفل ودر پیدا شود * سوی بی جایی شمارا جا شود * اکرچه بو عالمك رخنه سی ظاهر دکادر یوسف علیه
السلام کبی خیره یلمك کرکدر تا کم قفل آچله وقپو پیدا اوله بی جایلك طرفی سزه جای اوله یعنی بو عالمك اکرچه حضرت
حق جانبنه وعالم آخرت طرفنه برکدکی بو قدر وبر قپو ظاهر دکادر ولیکن ای خیره لر حضرت یوسف کبی بو زندان دنیانك
الندن قورتلوب خانهٔ عالمدن طشره قاچغه وخلاص اولمغه یلمك کرکدر حتی عون الهی ایله قفل کشاده اوله
وعالم حقیقته بردر معنوی پیدا اوله تا اول دردن عالم لامکانه داخل اوله سن لامکان طرفنده سزلك ایچون مکان اوله
وجانك انده اسوده اولوب اقامت قیله * م ی * امدی اندر جهان ای ممتحن * هیچ می بینی طریق امدن * تو زجایی آمدی
وز موطنی * آمدن را راه دانی هیچ نی * ای امتحان اولنمش کسنه بو جهانه عالم الهیدن کلدك کلمکلك طریقنی هیچ
کورر میسن سن بو جهانه بر یردن وبر موطندن کلدك کلدککه هیچ یول بیلور میسن بیلمزسن راهدان وصف ترکیبی
اولوب اکا متصل اولان یا وحدت ایچون اولور معنی آنك کلمسنك یولنی بلیجی هیچ برکسه بو قدر دکل درست معنی
دکادر زیرا که جمیع انبیا واولیا اول جهانه یول بیلجیلردر یعنی ای امتحان اولنمش کسه سن بو جهانه عالم الهیدن کلدك
هیچ اول عالمدن بو عالمه کلدیکك یولی بیلور میسن مقرردر که بیلمزسن سن بر عالی یردن وشریف موطندن بو عالمه
کلدك کلمکلکك یولنی هیچ بیلور میسن بلمزسن پس کیده جك یول دخی انجلین ناپیدادر (م ی) کر ندانی تانکوئی راه
نیست * زین رهی راه ما را رفتنیست * می روی در خواب شادان چپ وراست * هیچ دانی راه ان میدان کجاست * اکر
اول یولی بیلمز ایسك تا دیمه سنکه یول یوقدر بزه بو یولسز یولدن کتمکلك بهر حال مقرردر مثلا عالم خوابده چپ وراستده
شادان ومسرور کیدرسن هیچ بیلور میسن اول میدانك یولی قنده در یعنی اکرسن عالم معنی طرفنه کیدن یولی بیلمزسك
تا یول یوقدر دیمه سن زیرا بو ظاهر ایکی راه اولان یولدن بزه کتمکلك واردر اکرچه حالا بزم مشهودمز دکل ایسه ده
کورورز که بو قدر کسه لر اول جانبه کیدرلر بزم دخی عاقبت اول یولدن عالم معنایه کتمکلکمز مقرردر مثلا سن
عالم خوابده یمین وشمال جانبنه کیدرسن شاد ومسرور اولدیغك حالده هیچ بیلور میسن که اول عالم خوابده اولان میدانك
یولی قنده در بو عالمدن اول عالمه کیدن یول معقول ومعنویدر کذلك بو عالمدن عالم اخرته کیدن یول دخی بویله معقول
ومعنویدر عالم خوابدن وعالم برزخی وعالم اخرتی قیاس ایله تا کم جاهل وغافل اولنلردن اولمیه سن (م ی) تو به بندان چشم
خود تسلیم کن (خویش را بینی دران شهر کهن (چشم چون بندیکه صد چشم خمار * بند چشم تست این سوا زغرار
سن اول بو دنیایه ناظر اولان کوزیکی تسلیم ایله کندیکی اول قدیم وعتیق اولان شهرده کوره سن چشمیکی نیجه باغلرسن
که یوز چشم خمارسنك چشمکك بو جانبدندر غرار جهتنده یعنی سن بو دنیایه وماسوایه ناظر اولان کوزیکی سد وبند ایله
کندیکی حضرت حقك امر شریفنه تسلیم ایله کندیکی اول شهر قدیمده کوره سن ونظریکی عالم حقیقتك عجایبنه
ایر کوره سن اول عالمك مشاهده سنه طریق بودر اما سن بو عالم ظاهره ناظر اولان کوزیکی نیجه باغلرسن که بو عالمده
نیجه مستانه کوزلر ولطیف یوزلر بو جانبده سنك انلره مغرور اولدیغك جهتدن سنك کوزیکه باغ اولمش واول عالمك
مشاهده سندن سنی محجوب قیلمشدر (مثنوی) چار چشمی توز عشق مشتری * بر امید مهتری وسروری) ور بخسپی
مشتری بینی بخواب * جغد بد کی خواب بیند جز خراب * سن مشتری نك عشق ومحبتندن چار چشم سن مهترلك
وسرورلك امیدی اوزره واکر اویویه سك مشتری خاطر نشانك اولدیغندن خوابده هم مشتری کوررسن جغد بد خرابدن
غیری نه چن خواب، کورر یعنی ای عالم حقیقتدن غافل اولان کسه سن مشتری نك عشق ومحبتندن درت کوزلوسن
کندیکی خریدار اولنلره ظاهر وباطن کوزلر ایله ناظر اولوب مهترلك وسرورلك امیدی اوزره منتظر اولمشسن فرضی قلبك
مشتری اولنلره بر مرتبه الفت قیلمش وانلرسنك باطنکده شول مرتبه قرار ایلمش که اکر نائم اولسك واقعه ده هم
کندیکه مشتری اولنلری کوررسن وانلره معامله قیلورسن حاصل کلام بوم شوم خرابدن غیری رؤیا کورمز انکچونکه
خاطر نشانی اولان واکا لطیف وخوش کلان ویرانه در پس رؤیاسی دخی کندینك خاطره سی وارزوسی اوزره صورت
باغلر (مثنوی) مشتری خواهی بهر دم پیچ پیچ * تو چه داری که فروشی هیچ هیچ) کر ترا نانی بدی یا چاشتی (از خرید اران

فراغت داشتی * ای طالب ریاست هر دمده پیچ پیچ مشتری استرسن سن نه طوترسن که صانه سن هیچ هیچ اکرسنك
برنانك ویا برچاشتك اولیدی طالب ومشتری اولنلردن فراغت طوتردك پیچ پیچ قات قات معناسنه اولمق اولیدر
چاشتیده یانسبت ایچوندر قوشلق وقتنه منسوب اولان طعام دیمکدر یعنی ای مائل شهرت وطالب ریاست اولان مرائی
سن قات قات مشتری استرسن تاسکا طالب اوله لر واتباع واقتدا قیله لر ومرید ومحب اوله لر سن نه طوتارسنکه بونلره
صاته سن حقیقتده علمدن ومعرفتدن وذوق حالتدن وبونلرامثالی اولان خصلتلردن هیچ برنسنه طوتمزسن مکرکه لاف
وکزاف ودعوا وسمعه وریا طوتارسن وبواسلوبله برنیچه ساده دلی کندیکه صید ایدرسن انلردن جلب منافع دنیوی
قیلرسن اکرسنك روزمره ییجك برنانك وقوشلق وقتنده اکل ایلیجك غدا وخوانك اولسیدی بو اهل دنیانك خریدارلغندن
فراغت طوتردك ووجود فروش اولمقدن وریا وسمعه ایله خلقی کندیکه مشتری قیلمقدن انابت ایدردك (قصهٔ ان
شخص که دعوی پیغمبری می کرد * کفتندش که چه خورده که چنین کیج شده ویاوه میکویی کفت اکر چیزی یافتمی
وخورده می نه کیج شده می ونه یاوه کفتمی که هر سخن نیك باغیر اهلش کویند یاوه کفته باشد اکرچه دران یاوه کفتن
مأمورند) بو سرخ شریف اوشخصك قصه سیدر که پیغمبرلك دعواسن ایلدی اکا دیدیلرکه نه یمشسنکه بویله کیج واحمق
اولمشسن ویاوه ونامعقول سویلرسن اول شخص دیدی اکر برنسنه بولیدم واکل قیلیدم نه کیج واپله اولوردم ونه یاوه
ونامعقول سویلردم زیرا هر نیك ولطیف سوزکه انی اهلندن غیریه دیه لر یاوه دیمش ونامعقول سویلمش اولورا کرچه
اول یاوه سویلمکده انلر مأمورلردر یعنی نیکوکوی اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرام هر سخن نیکی که اهلی اولمین
کمسه لره سویلدیلر اول خوب ولطیف اولان سوزلر نااهل ونامحرم اولنلرك قتنده یاوه سویلمش اولدی اکرچه اول
نیکوکوی اولان کمسه لر اول نااهل اولان کمسه لرك قتنده یاوه اولان سوزلری سویلمکه من عندالله مأمورلردر وحد
ذاتنده انلرك سویلدیکی اهل اولنلر قتنده نیکو ولطیفدر وانلر نیکو سویلمکه مأمورلردر لیکن نااهل اولنلرك قتنده
چونکم انلرك نیکو ومعنی دار اولان سوزلری یاوه ولی معنی اولدیسه انلرنااهل اولنلره نسبت یاوه سویلمکه مأمورلردر
چونکم انلرك نیکو ومعنی دار اولان سوزلری اهل اولنلرك قتنده یاوه اولمدیسه بو اعتبار ایله انلره نیکو سویلمکه مأمورلردر
دینلمش اولور * مثنوی) ان یکی می کفت من پیغمبرم * از همه پیغمبران فاضلترم * کردنش بستند وبردندش بشاه *
کین همه کوید رسولم از اله * خلق بروی جمع چون مور وملخ * که چه مکرست وچه تزویر وچه فخ * اول برکمسه ایتدی
بن پیغمبرم جمیع پیغمبرلردن فاضلترم پس انی طوتوب بوینی باغلدیلر وشاهه ایلتدیلر ودیدیلرکه بو کمسنه بن الله دن
پیغمبرم دیر خلق آنك اوزرینه مور وملخ کبی جمع اولدیلر بویله دیوکه بو نه مکردر ونه تزویردر ونه دامدر پس بو خلق عالمك
صحیح انبیا اولان صاحب سعادتلره ایلدکاری انکاری مناسبتیله تقدیر وبیان ایلمکه اند نصکره انبیا ورسلك انلره
ویردکاری جوابی تعبیر وبیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * کر رسول اینست کاید از عدم * ما همه پیغمبریم
ومحتشم * ما از انجا امدیم انجا غریب * تو چرا مخصوص باشی ای ادیب * اکر رسول بو ایسه که عدمدن کلدی
بز دخی جمیعا پیغمبرز ومحتشم وعظیم الشانز زیرا بز هم اول عالم حقیقتدن بو عالمه غریب کلدك پس سن ای ادیب
نبوته نیچون مخصوص اوله سن اکرچه بو سوزلر عوام طرفندن دعوای نبوت ایلین کمسه یه اولور لیکن بوندن مقصود
کفارك هر پیغمبره ویاخود حضرت پیغمبر علیه السلامه ایلدکاری اهذا الذی بعث الله رسولا دیو تحقیر وتهکم
طریقیله سویلدکاری سوز اولورنته کم کفار انبیا علیهم السلامك عالم الهیدن بو عالمه دعوت ناس ایچون بعث اولنمرنی
کندیلرك عالم عدمدن بو عالمه کلمرینه قیاس ایدوب دیدیلر اکر رسول بو ایسه که عدم جانبندن بو عالمه کاور وعالم الهیدن
بو عالم شهادته کوندریلور بو تقدیرا اوزره بز جمیعا پیغمبرلرز ودولتلو عزیزلرز پس انلرله بزم مابینمزده نه فرق اولورکه
حتی انلر بزم اوزریمزه تفوق ایلرلر وخاصه پیغمبرز دیو سویلرلر بز هم دوکامز اول عالم الهیدن بو عالم شهادته غریب کلدك
اول عالمدن بو عالمه کلمکده بز خود انلرله برابر اولدق چونکم قضیه بویله در ای ادیب ولبیب سن نبوت ورسالته نیچون
مخصوص اولورسن جمله مزی خود بو عالمه کوندررن حقدر پس سن بو جمله نك ما بیننده رسالتی کندیکه نیچون تخصیص
قیلورسن (می) داد ایشانرا جواب ان خوش رسول) کای کروه کور ونادان وفضول) این ندانستید ای قوم از قضا)
بی خبر اینجا رسیدید از عمی * اول خوب خوش رسول انلره جواب ویردی بویله دیو که ای کور ونادان وفضول وکستاخ
اولان کروه ای قوم منکرین بونی بیلمدیکز که قضای الهیدن عمادن بورایه بیخبر ایرشدیکز بو سوزلردم اکرچه اول دعوای
رسالت ایلین کمسه لر لسانندندر لیکن هر نبی ورسولك اهل انکار اولان ناسه ویردکاری جواب بودرنته کم خوش اولان
رسول اهل انکاره وبویله دین کفاره بوکونه جواب ویرر که ای نادان وکور وفضول اولان کروه وای قوم ضلالت
قرینسز بیلمدیکز قضای الهیدن سز بو عالمه اعمی اولدیغکز جهتدن بی خبر ایرشدیکز پس وما یستوی الاعمی والبصیر

کلامنك طبقنجه اول عالمدن بو عالمه خبیر وبصیر کلان کمسه ایله بی خبر وبی بصر کلان کمسه برابر اولمز بعض نسخه ده بو ایکی بیت بو قدر که شرح اولندی (مثنوی) نی شما چون طفل خفته امدیت * بی خبر از راه واز منزل بدیت) از منازل خفته بکذشتید ومست) بی خبر از راه واز بالا وپست * سز طفل خفته کبی کلدیکزمی کندیکز بولدن ومنزلدن بیخبر اولدیکز منزللردن سز خفته ومست کچدیکز راهدن وبالا وپستدن بی خبر اولدیغکز حالده یعنی اکرچه سز دخی اول عالمدن بو عالمه بزم کبی کلدیکز وارادت حقله بو مرتبه شهادته کوندرلدیکز ایکن سز اویومش اوغلانجقلر کبی کلدیکز اول عالمدن بو عالمه کلنجیه دك نقدر منازل ومراتب واریسه بو جمله سندن بیخبر اولدیکز اول عالمدن بو عالمه کاورکن هر نقدر منازل ومراتبه اوغره دیکز ایسه سز بو جمله سندن اویومش ومست اولمش بی خبر کچدیکز وبالای معنویدن واعلادن واسفلدن بی خبر اولدیغکز حالده بو عالمه کلدیکز اکر سؤال ایلسه لر مبدأ اولدن بو مشهد انسانیه یه کلنجیه دك نقدر منازل ومراتب کوردیکز بیلمزسز اولا عالم واسما وصفاتی بیلمزسز وعقل کل ندر وتعین اول ندر ودخی نفس کل وهیولی وطبیعت کل وفلك اطلس وکرسی وسموات سبعه وکواکب سیارات ندر بونلرك هر برینك حقیقتنه اکاه اولمزسز که بونلرك هر بری منازل عالم علویه در وبونلردن ماعدا اسفلیه نك دخی نیجه مراتبی وار در مثلا عناصر اربعه وموالید ثلاثه کبی وبونلردن ماعدا طفولیته کلنجیه وعاقل وبالغ اولنجیه دك دخی نیجه منازل ومراتب وار در پیغمبر اولدر که مراتب علویه وسفلیه نك کلیسنه عالم اوله زکندینك روحی وسائرناسك روحی مبدأ اولدن بو مشهد انسانیه یه کلنجیه دك نقدر منازل ومراتبه اوغره مشدر بیله ولازم کاورسه بو جمله مرتبه لردن خبر ویره وبوندن ماعدا انسان بو مرتبه بشریتدن جدا اولوب اولدکدنصکره مراتب اخرویه نك دخی جمله سندن خبر ویره پس انبیا ایله سائرناسك ما بیننده تفاوت عظیمه وقتی چوقدر بجمله دن بریسی بو منازل ومراتبی بیلمری واندن خبر ویرمملری اولورنته کیم انلرك حالندن خبر ویروب بیورر لر * مثنوی * ما ببیداری روان کشتیم خوش * از ورای پنج وشش تا پنج وشش دیده منزلها زاصل واز اساس * چون قلاوزان خبیر ورهشناس * بز بیدار اولغله وخوشلغله روان اولدق پنج وشش وراسندن پنج وشش عالمنه دك جمیع منزللری اصل واساسندن کورمشز خبیر ورهشناس قلاوزلر کبی یعنی بز که معاشر انبیا یز بیدار اولغله وخوشلغله روان اولمشز بو حواس خمسه نك وشش جهاتك وراسنده اولان عالم معنادن بو حواس خمسه نك وشش جهاتك وراسنده حقیقت عالمنه دك سیر قیلمشز وبو عالمه کلوب بیلدیکمز اوزره ناسی اول حقیقته دعوت قیلمشز کلدیکمز یولك وکیده جکمز طریقك منازل ومراحلنی اصلندن وبنیادندن کورمشز قلاوزلر کبی خبیر ورهشناس اولمشز وبو یوله بزه تابع اولنلره علی بصیرة قائد اولمشز اول دکلدر که شك وظن اوزره بونلره قائد اوله وز واول عالمه دعوت قیله وز چونکیم اول دعوای نبوت قیلان کمسه نك اسنادندن دعوا زنده صادق اولان انبیای عظام علیهم السلامك احوالنی بر مقدار بیان ایلدیلر تکرارینه اول عصرك خلقنك اول دعوای نبوت ایلین کمسه نك حقنده نه کار اشلدکلرنی ونه سویلدکلرنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر * مثنوی * شاه را کفتند اشکنجش بکن * تا نکوید جنس او هیچ این سخن * اول عصرك قومی اول دعوای نبوت ایلین کمسه نك حقنده پادشاهه دیدیلر که بوکا اشکنجه ایله تا آنك جنسی بو کونه سوزی هیچ سویلمیه * م ی * شاه دیدش بس نزار وبس ضعیف * که بیك سیلی بمیرد آن نحیف) پادشاه اول کمسه یی زیاده لاغر وزیاده ضعیف کوردی که اول نحیف بر سیله ایله اولور (مثنوی) کی توان اورا فشردن یا زدن * که چو شیشه کشته است او را بدن) پادشاه چونکیم انی بویله ضعیف ونحیف کوردی کندی نفسنده دیدی نیچون تمکن اولور انی صقمق ویاخود دوکمك زیرا انك بدنی شیشه کبی رقیق وضعیف اولمشدر (مثنوی) لیك با او کویم از راه خوشی * که چرا داری تو لاف سرکشی) لیکن اکا خوشلق یولندن سویلیم بویله دیو که سن نیچون سرکشلك لافنی طوترسن ودعوای نبوت ایدرسن * مثنوی * که درشتی نایدا اینجا هیچ کار * هم بنرمی سر کند از غار مار * پادشاه کندینسنه دیدیکه بو محلده درشتلك وغلظت هیچ کاره کلمز هم ملایمتله غاردن مار سر ایلر یعنی ملایم سوزله غاردن مار طشره کاور یلان طاتلو سوزله ایندن طشره چقار دید کاری مشهور مثللدر * مثنوی * مردمان را دور کرد از کرد وی * شه لطیفی بود ونرمی ورد وی * پس نشاندش باز پرسیدش زجا * که کجا داری معاش وملتجا * حاصل کلام پادشاه اول متنبینك اطرافندن مردملری دور ایلدی زیرا شاه بر لطیف سلطان ایدی ونرملك آنك وردی وعادتی ایدی پس انی اوتورتدی کیروآ نك جای ومقامندن صوردی بویله دیو که معاش والتجا کی قنده طوترسن یعنی پادشاه اول متنبینك دعوای نبوت ایلسندن مقصودی نه ایدوکنی بیلمکدن اوتری مردملری انك اطرافندن دور ایلیوب اکا وافر ملایمت وملاطفت کوستردی زیرا که حد ذاتنده بر لطیف پادشاه ایدی وملایمت ایلمك اکا وظیفه وعادت اولمشدی پس انی کندی حضورنه اوتورتدی اندنصکره انك مکاننه

ومقامندن سؤال ایلدی ودیدیکه ای متنبی صغنجق یری ومعاشی قنده طوترسن سنك منزل وماواڭنه یرده در بیلهلم
دیدی (مثنوی) گفت ای شه هستم ازدار السلام * آمده ازره درین دار الملام * نی مرا خانه است ونه یك همنشین *
خانه کی کردست ماهی درزمین * اول متنبی جواب ویروب دیدی ای شاه بن دار السلامدن یولدن بو دار الملامه کلمشم
ای شاه بنم بو دار الملامده نه براوم ونه همنشینم واردر برماه زمینده نیچون خانه ایلمشدر زمینده ماهی نیچون خانه ایلمشدر
دیمك دخی بو معنایه در بوتقدیرا وزره یا نفس کلمه دن اولورکان بنی ادمك اصلی وموطن حقیقیسی دار السلامدن اولور
بعده اهبطوا امریله بو عالمه نازل اولوب دار محنت وخانهٔ ملامتدن حقیقتنی واصلنی بیلنلرکبی غریب اولدیغنی اعلام
واشعار ایلرزیرا موطن حقیقیسنی بیلان عارفلر چونکم اول عالمدن بو عالمه کلدیلر ماهی زمینده ویاخود برماه منیر اسفل
سافلینده خانه ایلمدکاری کبی بو عالمده نه خانه طوتمشلرونه صحیح همنشین اتخاذ ایتمشلردر مکرانلری که انلردخی بو عالمده
غریب اوله لرپس اول کمسه دخی بویله دیدیکه نه بنم خانهم وارونه همنشینم واردر برماه زمینده خانه طوتمدیغی کبی بنم
دخی بو زمینده خانهم یوقدر دیدی (مثنوی) بازشه ازروی لاغش گفت باز * که چه خوردی وچه داری چاشت ساز *
پادشاه اکالطیفه یوزندن ایتدی که ای کشی طعامدن نه ییدك وقوشلق تدارکی نه طوترسن (مثنوی) اشتها داری
چه خوردی بامداد * که چنین سرمستی وپرلاف وباد * طعامه میل واشتها طوترمیسن صباح نه ییدك که بو مرتبه
سرمستسن وپرلاف وپربادسن حتی مست وپرغرور اولدیغکدن پیغمبرلك دعواسن ایلرسن (م ی) گفت اگرنانم بدی
خشك وطری * کی کنیمی دعوئ پیغمبری * اول کمسه پادشاهه ایتدی اگرقوری وتازه بنم نانم اولیدی نیچون پیغمبرلك
دعواسن ایلردم یعنی اگر بنم قوری ویاتازه اتمکم اولیدی پیغمبرلك دعواسن ایلمزدم (م ی) دعوئ پیغمبری باان
کروه * همچنان باشد که دل جستن زکوه * زیرا بو سخت دل اولان کروهه پیغمبرلك دعواسی انجلین اولورکه طاغدن
دل استیه سن یعنی طاغلرده دل اولمدیغی کبی بو قومده دخی قلب سلیم وعقل مستقیم یوقدر (مثنوی) کس زکوه وسنك
عقل ودل نجست * فهم وضبط ونکتهٔ مشکل نجست * هرچه کویی باز کوید که همان * میکند افسوس چون
مستهزیان * کمسه کوه وسنکدن عقل ودل استمدی فهم وضبط ونکتهٔ مشکل استمدی مثلا هرنه که سن طاغه
سویلرسن طاغ کیرو سکا همان انی دیر مستهزیلرکبی کوه سنی مسخره وافسوس ایلر یعنی برکمسه کوه وسنکدن عقل
ودل استمدیکی کبی واول کوه وسنکدن سوز فهم ایلمك ونصیحتی ضبط وقبول ایلمك ومشکل نکته لر بیلمك واکلمق دیلمدیکی
کبی بو قلبلری حجاره کبی یاخود من حیث القسوه اندن اشد اولان قوم بددن دخی عاقل اولان کمسه عقل ودل استمدی
وفهم وضبط ونکتهٔ مشکل دیلمدی زیرا بونلردخی حجر لا یفهم وکوه لا یعلم مثابه سنده درکوهه هرنه سویلسك اول دخی
انی سکا اعاده ایلر اول سنك کلامکه مناسب ترجیع اصوات ایلمسی انی بیلدیکندن وفهم قیلدیغندن دکلدر بلکه اول
انك ذاتنده برخاصه درکه هرکم اکا مقابل برنطق ایلرسه مستهزیلرکبی اکا مقابل سخره واستهزا شکلنده اول دخی برادا
ایلر الحاصل بو خلق جهانك حالی بوکونه در (م ی) ازکجا این قوم وپیغام ازکجا * ازجمادی جان کرا باشد رجا) بو قوم قندن
وپیغام الهی قندن برجماددن کیمه جان رجاسی اولور یعنی بو قوم برملاهی نه محلده در وپیغام دخی نه محلده درکه
انی کتوره سن وبونلره تبلیغ ایلیه سن وبونلردخی انی فهم ایلیوب قبول ایلیه لر برجماددن جانی کم رجا ایلرکه بو جامد اولان
قومدن حیات قلبیه رجا اولنه وبونلردن پیغام حقی فهم ایلمك طلب قیلنه بونلرشول کراصلیدرکه قبورده مدفون اولان
موتا کبیدر بونلره کلام حقی اسماع ایلمك نیجه قابلدر (کما قال الله تعالی خطابا لحبیبه انك لا تسمع الصم ولا تهدی العمی
(وبرمحلده دخی انك لا تسمع من فی القبور بیوررنم بونلر اسمع من الخلد برطائفه درولیکن کلام حقی دکل بلکه
نفسلرینك مشتهیاتنه متعلق اولان کلماتی استماع ایدیجیلردر نته کم بو معنالره تنبیه ایدوب بیوررلر (م ی) کر تو پیغام زنی
آری وزر * پیش تو بنهند جمله سیم وسر * که فلان جا شاهدی می خواندت * عاشق امد برتو اومی داندت * اگرسن
بونلره برزنك وزرك پیغامنی کتوره سن جملسی سیم وسری سنك اوکیکه قورلر واگر بونلردن برسنه دیه سنکه فلان
یرده سنی برمحبوب جوان دعوت ایلر اول شاهد سکا عاشق کلدی سنی بیلور پس سکا اول کمسه تابع اولور ورعایت
قیلور بو بیتلرك جوابی محذوف اولمشدرکه قرینهٔ کلام اکا دلالت ایدر وجواب پس سکا اول کمسه تابع اولور ورعایت قیلور
دیمك اولور اگر جواب مقدر اولمزسه عاشق امد لفظنده امد کلمه سی اید معناسنه تاویل اولمنجه معنی درست اولمز
بوتقدیرجه معنی اگردیه سنکه فلان یرده سنی برشاهد دعوت ایلر اول کمسه سکا عاشق کاوروسنی بیلوروسنکله آشنا
اولورامااصل اولکی معنی اولیدروجواب تقدیرا اولفق انسب واخرادر حاصل کلام بو زمانه خلقنك اکثرینك حالی
بودرکه اگرانلره برحسنا محبوبه نك خبرنی کتورسك ویاخود وافر سیم وزردن خبرویرسك باشلرنی وسیملرنی سنك
اوکیکه قویوب مطیع ومنقاد اولورلروسکا ما الله وجانله خدمتلر قیلورلر ویاخود بونلردن برینه دیه سنکه فلان یرده سنی

برشاهد رعنا ومحبوب زیبا کندی جانبنه دعوت قیلور پس اول کمسه بو خبری اشتدکده سکا جان ودلدن سنی وصالنه
تعظیم ورعایتله دعوت قیلور الحاصل بو قوم دونه یادلاله اوله سن ویاخود واقرسیم وزردن خبرویره سن بونلردخی
سکا رعایت قیلەلر وکلامکی جان ودل ایله استماع ایلیوب قبول ایلیه لر * مثنوی * از جهان مرك سوی برك رو * چون
بقا ممکن بود فانی مشو * قصد خون تو کنند وقصد سر * نه از برای حمیت دین وهنر * واکرسن اکا خدا انك شهد وشکر
کبی لذیذ وشیرین خبرنی کتوره سن ودیه سنکه ای نیك عهدلی خدا جانبنه کل جهان مرکدن برك وقدرت جانبنه کیت
دیه سن چون بقا ممکن اوله فانی ومعدوم اولمه اول خبرك المندن سنك قانکه ویاشکه قصد ایلرلر حمیت دین وهنرلرندن
اوتری ایلمزلر یعنی بو حیوان سیرت وسباع طبیعت اولان قوم پرغفلته اکر خدای تعالی حضرتلرینك پیغامنی وشهد
وشکر کبی اولان کلامنی کتوره سن بویله دیو که ای عهد وپیمانی خوب وخوبی محبوب خدا جانبنه کل واول حضرته
مطیع ومنقاد اول موت وفنا جهانندن خلاص اولوب برك وبقا جهاننه کیت ومقعد صدق ده مسکن طوت ومحبوبان
عالم غیبی مشاهده ایت چونکم بو جهانده حیات ابدیه بولمق وسرمدی بقایه واصل اولمق ممکن اوله فانی اولمه وکندیکی
خیالات صوری محبتندن ضایع وتلف قیلمه درحال بو حیوان سیرتلر سنك قانکه قصد وباشکه قصد ایدرلر اولدکلکه
بونلرك سنك قانکه وباشکه قصد ایلملری حمیت دینیه لرندن وهنرلرندن اوتری اوله که حمیت دینیه دن وعلم وهنردن حاصله
اولان غیرت مقبولدر اما بونلرك غیرتی بو قبیلدن دکلدر بلکه خان ومانه بونلرك چفسیده لکندن درتتمه کم
بویاندنصکره بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (سبب عداوت عام وبیکانه زیستن ایشان با اولیای خدا که بحق شان
میخواندو باب حیات ابدی) عوامك اولیایه وانبیایه عداوت ایلملرینك سببنك بیانیدر وانلرك خدای تعالینك
انبیا علیهم السلام واولیای عظامله بیکانه واجنبی دیرلملرینك بیانده درکه انبیا علیهم السلام واولیای عظام انلری
حقه دعوت ایدرلردخی ابدی اولان اب حیات جانبنه اوقورلر تا اول اب حیاتدن نوش ایدوب باقی قله لر اما بونلر انلرك
کندیلرحقنده اولان فایده ونفعنه عالم اولمیوب انلره اهانت وحقارت ایدرلر (م ی) بلکه از چفسیده کی برخان ومان
* تلخشان اید شنیدن این بیان * خرقهٔ بر ریش خر چفسیده سخت * چونکه خواهی برکنی زو لخت لخت *
جفته انداز دیقین ان خر زدرد * حبذا آنکس کزو پرهیز کرد * بلکه بونلرك انبیا علیهم السلام واولیای عظامك خون
وسرینه قصد ایلملری خان ومان اوزره یاپشدقلرندندر بل اضراب اولنمشدر وبو بیت بو سرخدن مقدم اولان بیتك مصرع
ثانیسندن اضراب اولنمشدر تقدیر کلام بونلرك حق کلام سویلین وتبلیغ احکام الهی ایلین انبیا علیهم السلام واولیای
عظامك باشلرینه قصد ایلملری حمیت دینیه لرندن وهنرلرندن اوتری دکلدر بلکه خان ومانه وملك وماله تعلق
ایلدکلرندن اوتری دربو بیانی ایشتمك یعنی پیغام حق انبیا علیهم السلام واولیای عظامك لسانندن وعلما وصلحا
زبانندن کوش ایتمکدن بونلره الم واضطراب کاور مثلا بونلرك حالی شول خرك حالنه بکزرکه خرك ریشی اوزره براسکی
بز محکم یاپشمش اوله چونکم استیه سن اول خردن انی قوپاره سن اول اشك انك دردندن بی شك جفته آتر یعنی انك
اجیسنه تحمل ایده میوب اول اسکی بزی قوپاروب انك یاره سنه تیمار ایتمك استین کمسیه تحقیق دیه لر اوور سعادت
اول کمسیه کهاندن پرهیز ایلدی یعنی خر سیرت اولان عوامك اصلاحندن اجتناب قیلدی کزوده اولان ضمیر جفته انداز
اولان خره راجع اولور (م ی) خاصه پنجه ریش وهرجا خرقهٔ * بر سرش چفسیده درنم غرقهٔ * سیم وزر چون خرقه است
وحرص ریش * حرص هرکه بیش باشد ریش بیش * خصوصا اللی یاره اوله وهر یاره ده بر خرقه اوله اول یاره لرك
باشی اوزره یاپشمش نمده غرقه اولدیغی حالده یعنی علی الخصوص اول خرك اللی یاره سی اوله اول یاره نك باشی اوزره
هر یاره ده یاشقه یاشقه براسکی بز ده غرق اولدیغی حالده یاپشمش اوله وبو کونه بزلری خرك ریشندن قوپارمق نه مرتبه
مشکل ایسه خر سیرت اولان اهل دنیانك ریش خر کبی اولان حرصلرندن سیم وزر خرقه سنی قوپارمق انجلین مشکل در
فی المثل سیم وزر خرقه کبیدر وحرص ریش خر کبیدر هرکاه که حرص زیاده اوله ریش دخی زیاده اولور چونکم حرص
ریش خر وسیم وزر خرقه کبی اولدیسه هرکسه که بو خر سیرت اولان اهل دنیانك حریص اولدیغی سیم وزردن سیم وزرلرین
کیدروب حرصلری ریشنه دوا وتیمار ایلمك استه سه آنك المنه صبر ایده میوب اول کمسه یه ایذا وجفا ایلملری مقرر
اولور (مثنوی) خان ومان جغد ویرانست وبس * نشنود اوصاف بغداد وطبس * جغدك خان ومانی ویرانه در انجق
جغد بغداد وطبسك اوصافنی اشتمز جغددن مراد اهل دنیادر یعنی بو جغدلر کبی اولان اهل دنیانك خان ومانی
بو ویران اولان دنیادر انجق انلره بغداد وطبس کبی اولان ممالك اخرویه دن وبلدان معنویه دن سویلسك استماع
ایتمزلر جغدلره کندیلرینك ویرانه سی بغداد وطبسدن اولی کلدیکی کبی اهل دنیایه دخی بو خانهٔ دنیا سرای اخرت
ودار سعادتدن اولی واحری کلمشدر * مثنوی * کر بیاید بازسلطانی زراه * صد خبر آرد بدین جغدان زشاه * شرح

دار الملك وباغستان وجو * پس بر وافسوس دارد هر عدو * كرچه بازآورد افسانهٔ كهن * كز كزاف ولاف ميكويد سخن
اكر بازسلطانى يولدن كاسه شاهدن بوجغدلره بوزخبر كتورسه دار الملك وباغستان وجو يبارك شرحنى كتورسه
هر عدو بونلره افسوس وسخره طوتروب بويله ديرلركه بازنجب اسكى افسانه كتوردى كه كزاف ولافدن سوز اورر
خلاصهٔ كلام اولدركه اكر بو ويرانه پرست اولان اهل دنيايه سلطان حقيقته منسوب اولان شهبازان طريقت يولدن
كاسه لروب بيقوشلره شاه حقيقتدن نيچه بوزخبر كتورسه لر دار الملك وباغستان معنوينك وجوبيار روحانينك
شرحنى كتورسه لر وانلره تبليغ ايدوب بوذ كراولنان مراتب عليه دن اخبار صحيحه بتورسه لر پس هر برعدو اول بازان
معنوى اولان عزيزلرى استهزا وتهكم ايدرلر وانلرك سوزلرينى سخره لكه طوتارلر وبويله ديرلركه بو باز معنوى بخنن كهنه
بو اساطير اولينى وحكايات سالفينى نيچون كتوردى كه لاف وكزافدن سوزلر پيدا ايلر وتلقاى نفسندن بعض كلمات
وحكايات پيدا ايدوب بيزه انى سويلر ديرلر (م ى) كهنه ايشانند وپوسيدهٔ ابد * ورنه ان دم كهنه رانو مى كند * مردكان
كهنه راجان مى دهد) تاج عقل ونور ايمان مى دهد) كهنه وابدى پوسيده بونلردر والا اول دم يعنى كلام حيا تبخش
اسكى يى يكى ايلر اسكى اوليلره جان ويرر تاج عقل ونور ايمان ويرر يعنى شهبازان معنوى اولان انبيا عليهم السلام واولياى
عظامك كتوردكلرى كلمات حيا تبخشه اهل دنيا واصحاب نفس وهوا اسكى حكايه لرو فرسوده اولمش سوزلردر ديو
طعن ايدرلر حضرت مولانا قدس سره بويله دين خبيثلر حقنده بيوررلركه كهنه وابدى وفرسوده وپوسيده اولان ايويله
دين خبيثلردر بونخسه اول كلمات طيبه ومقالات شريفه اسكيمش روحلرى وذنوب ومعاصى ايله فرسوده اولمش دللرى
زنده ونوا ايلر انلركه كفر ومعاصى ايچره اولمشلر وبدن مقبرلرى ايچره اسكيوب فرسوده اولمشلردر انلره اول صاحب دولت
وسعادتلرك كلامى جان ويرر وعقل تاجنى وايمان وايقان نورنى ويروب حيات ابديه وسعادت سرمديه مرتبه سنه
ايركورر * مثنوى * دل مدزد از دلرباى روحبخش * كه سوارت مى كند بر پشت رخش * سر مدزد از سر فراز تاج ده
كو زپاى دل كشايد صد كره * روحبخش وحيات افزا دلربادن دل وجان اوغورلمه زيرا كه اوسنى رخش ارقه سنه
سوار ايلر تاج ودولت ويريجى سر فرازدن باش اوغورلمه كه اول سر فراز دل وجان اياغندن يوز عقده چوزر رخش رستم
زالك اسبنك اسميدر ومطلق اسبه دخى دينور يعنى اى خانهٔ دنياده فرسوده وپوسيده قلان كمسه روح بخش ايليجى
دلربادن وصاحب هدادن قلبكى استراقه ايليوب اندن جدا قيلمه كه سنى اسب محبت ورخش كرامت اوزره سوار ايليه
تاج عقل ويريجى سر فرازدن وپادشاه عالم رازدن باشكى اوغورليوب اندن سركش اولمه واعراض قيلمه كه اول صاحب
دولت سنك قلبك پايندن نيچه عقده لرى فتح ايلر وسنى قيود كونيه دن ازاده قيلور (م ى) با كه كويم در همه ده زنده كو *
سوى آب زنده كى پوينده كو * تو بيك خوارى كريزانى زعشق * تو بجز نامى چه مى دانى زعشق) كيمه سويليم دوكانى
قريه ده زنده قنى آب حيات طرفنه شتاب وعجله ايديجى قنى سن بر خورلق سببيله عشقدن كريزان اوليجى سن سين عشق
الهيدن برنامدن غيرى نه بيلورسن يعنى بوكونه كلام نفيسى كيمه سويليم بو قريهٔ عالمده دوكانى بر زنده دل قنى آب حيات
معنوى جانبنه يليجى كمسه قنى كه تا كا حقيقت حالى سويليم وآب حيات نه ايدوكنى تعليم ايليم اكر سن ديرسن بن اول
آب حياتى نوش ايلمكه عاشقم وبن آنك طلبنده صادقم سن نيچه عاشق اولورسن كه بر خورلق سببيله وبرادنى محنت
واسطه سيله عشقدن فرار ايلرسن عشقك انجق نامنى بيلورسن بونخسه آنك چاشنى سندن خبرك يوقدر اكر سن صحيح
عاشق اوليدك معشوق طرفندن سكا هرنقدر ذلت وحقارت كلسه جانكه منت بيلوردك * مثنوى * عشق راصد ناز
واستكبار هست) عشق باصد ناز مى آيد بدست) عشق چون وافيست وافى مى خرد) در حريف بى وفا مى ننكرد) عشقك
نيچه يوز ناز واستكبارى واردر عشق نيچه يوز ناز واستغنا ايله اله كلور عشق چونكم وفا ايديجيدر وفا ايديجى الور بى وفا
حريفه نظر والتفات ايلمز يعنى عشق شول عاليشان وصاحب عنوان بر سلطاندر كه آنك نيچه يوز نازى واستكبارى واردر
اول دكلبركه ادنى توجه ايله وبر مقدار طلب ايله كلوب سنك خانهٔ قلبكده قرار طوته عشق ومحبت شول عالى رتبه دركه
نيچه ناز ونيچه استغنا ايله اله كلور نفس الامرده عشق وافيدر وافيلرى الور وحد ذاتنده مصافيدر مصافيلره ميل قيلور
بى وفا اولان حريفه نظر قيلمز ومطلق كند ينك صفاتيله متصف اولمين كمسيه ملتفت اولمز (مثنوى) چون درختست ادمى
وبيخ عهد * بيخ را تيمار مى بايد بجهد * عهد فاسد بيخ پوسيده بود * وز ثمار لطف ببريده بود * شاخ وبرك نخل كرچه
سبز بود * با فساد بيخ سبزى نيست سود * ادمى درخت كبيدر وعهد آنك بيخى كبيدر ثمارندن منقطع اولور نخلك شاخ
وبركى اكرچه سبز اولدى اما بيخك فساديله بيله سبزلك سود ويرمز زيرا كوك فاسد اولدقده نصكره درختك شاخ
وبركنك تازه وتر اولمسنه اعتبار اولمز چونكم ادم بر درخت كبى عهد ووفا اول ادمك كوكى كبى اولديسه كركدركه
اول عهد ووفا يى سعى وجهد له تيمار ايدوب حفظ ايليه سن ونقض عهد ايلمكدن وبى وفالغه ميل قيلمقدن حذر قيله سن

زیرا شول کمسه نککه عهد ووفاسی سست وفاسد اوله اول کمسه کوککی چوریمش اغاج کبیدر که نفع ولطف ثمارندن منقطع
اولمشدر اندن نفع ولطف حاصل اولمق احتمالی یوقدر اگرچه ظاهرا آنک وجودی تازه ولطیف وهیئتی شاخ وبرکی تازه
وسبز اولان نخل کبی بلند وشریف ایسه ده مادامکه عهد وپیمانده فساد اوله کوککی فاسد اولان نخلک شاخلری سبز وتازه
اولمسنده نیجه نفع وفائده اولمدیغی کبی انده دخی نفع وفائده اولمز (م ی) ورندارد برگ سبز وبیخ هست) عاقبت بیرون کند
صد برگ دست * واگر اغاج ظاهرا برگ سبز طوتمزسه وانک کوککی وار ایسه عاقبت اندن نیجه برگ وثمار ال طشره ایلر
وبتوب ظهوره کلور کذلک بر انسان که دخی اگر بحسب الظاهر ملک ومالی وحسن وحالی وبونلر امثالی اولان افعالی
اولمسه لیکن عهد ووفاسی برنده اولسه عاقبة الامر نیجه منافع وفوائد اندن طشره کلور ونیجه علوم ومعارف وحکم
ولطائف اندن حاصل اولور اگرچه برشیء بیلمزسه ده وکتاب اوقومزسه ده (م ی) تومشو غره بعلمش عهد جو * علم چون
قشر ست عهدش مغز او * سن انک ظاهرده اولان علم ومعرفتنه فریفته ومغرور اولمه عهد استه زیرا علم قشر کبیدر
انک عهدی اول علمک مغزولبی کبیدر یعنی اگر سن بر کمسه یی فرضی علامهٔ عصر کورسک سن انک ظاهرده اولان علم
ومعرفتنه مغرور وفریفته اولوب انی دیندار ومسلمان اندر دیمه سن اندن اولا اللهله اولان عهدنه وفا ایلمکی طلب ایله که
اوامر الهیه یه آنک تمسککی نه مرتبه ده در انی بیله کور ثانیا بوخلقله اولان عهد وپیمانسه وفا ایدرمی انی طلب ایله که
بو عباد الله ایله اولان عهد وپیمانده اگر سست ایسه انک اسلامنده هم ضعف واردر الحاصل علم قشر کبیدر اول عالمک
عهده وفا ایلمسی وار ایسه اول عالمک مغزی وکوککی کبیدر پس عاقل اولان برشیئک مغزنه وکوکنه نظر قیلر * در بیان
انکه مرد بدکار چو متمکن میشود در بدکاری واثر دولت نیکوکاران بیند شیطان شود ومانع خیر گردد از حسد همچون
شیطان که خرمن سوخته همه را خرمن سوخته خواهد ارایت الذی ینهی عبدا اذا صلی بو سرخ شریف انک بیانندهدر که
مرد بدکار چونکه بدکارلقده ثابت ومتمکن اوله ونیکوکارلرک دولتنک اثرنی کوره لاجرم اول بدکار شیطان اولور
وحسددن شیطان کبی خیره مانع اولور زیرا خرمنی یانمش کمسه دوکلینک خرمننی یانمش استرته کم یقلان یقلانی استر
دید کلری مشهور مثللردرته کم ابوجهل لعین کندی صلاته دشمن اولدیغندن حضرت پیغمبر علیه السلامی صلوتده
کوردکده اول حضورتی صلوة قیلمقدن نهی ایلردی نته کم حق تعالی حضرتلری سورهٔ علقده بو قصه دن حکایه ایدوب
بیورر (ارایت الذی ینهی) یعنی اخبرنی وارایت یه اخبرنی معناسی ویریلور زیرا رؤیت مرؤدن اخباره سببدر پس
استفهام متعلق رؤیتدن استخبار مجراسنه جاری اولدی وخطاب هر خطابه صالح اولان کمسیه اوله ویا خود ناهی
اولان ابوجهل اوله سبب نزولی بودرکه ابوجهل قومی ایچنده لاف وگزاف ایدوب دیدیکه هر زمانکه
محمدی صلوتده کورم باشنی ایاغله دیم وانی منع ونهی ایلیم پس برکون صلوتده کوروب اقدام ایلدیکه رنجیده قیله همان دم
عقبنه رجوع ایلدی سؤال ایلدیلرکه یا ابا الحکم نه اولدی سکا دیدیکه بنمله انک ما بیننده اتشدن برخندق کوردم پس
جناب عزت بیوررکه بکا خبر ویرای رویته صالح اولان کمسه ویا خود ای ناهی اولان کافر شول کمسه دنکه نهی ایلدی
اول (عبدا) شول عبد عظیم الشانی تنکیر تفخیم ایچوندر (اذا صلی) صلوة قیلدیغی وقتده (ارایت) اول کافر ناهی یه
خطابدر یعنی خبر ویر بکا ای کافر (ان کان) اگر محمد اولدیسه (علی الهدی) دین حق اوزره اولدیسه (اوامر بالتقوی)
ویا خود ناسه ایمان وعمل صالح امر ایلرسه نیچون انی نهی ایلرسن پس هر کم اصلنده بدنهاد اوله صلاح وسداد وتقوی
وارشاد اوزره اولنلری استمز (م ی) واقیا ترا چون ببینی کرده سود * تو چو شیطانی شوی انجا حسود * وفا ایدیجیلری
چونکه فایده ایلمش کورهسن سن برشیطان کبی اولورسن اول محلده ای حسود * م ی * هر کرا باشد مزاج وطبع سست
او نخواهد هیچ کس را تن درست * مثلا هر شول کمسه نککه مزاجی وطبعی سست اوله اول کمسه غیریلری تن درست
استمز اکثر لئیمک حالی بودر * مثنوی * گر نخواهی رشک ابلیسی بیا * از در دعوی بدرگاه خدا * اگر ابلیسک رشککی استمز
ایسک دعوی قپوسندن اعراض ایدوب خدا درگاهنه کل ابلیسی ده اولان یانسبی اولوب ابلیسه منسوب اولان رشککی
استمز ایسک دعوا قپوسندن فارغ اولوب درگاه خدایه کل دیمک دخی جائزاولور * مثنوی * چون وفاات نیست باری
دم مزن * که سخن دعویست اغلب ما و من * ای حسود چونکه سنک وفاک یوقدر باری وفادن دم اورمه زیرا سوز
اغلب ما ومن دعوا سیدر بو مصرع که سخن اکثر دعویٔ ما ومنست تقدیرنده اولور یعنی چونککم حضرت حقک
طریقنده وفادار اولمقلغک یوقدر باری ساکت اولوب عبادات وطاعاتدن وطریقت وشریعتدن دم اورمه زیرا که
بونلردن سوز سویلمک اکثریا ما ومن دعواسی ایلمک کبیدر دیمک اولور * مثنوی * این سخن در سینه دخل مغزهاست
در خموشی مغز جان را صد نماست * چون بیامد در زبان شد خرج مغز * خرج کم کن تا بماند مغز نغز * بو سوز سینهده
مغزلرک دخلیدر خموشلقده جان خرج ایله مغزجانه یوز نشو ونما واردر چونکم سوز زبانه کلدی مغز خرج اولدی سوزی

آزخرج ایله تا کم مغزونغز ولطیف قاله یعنی بو سینه ده اولان سوزلر عقل وعلم وفکر ومعرفت مغزلرینک دخلیدر اکر
خاموش اوله جق اولورسن خوشلق حالنده جان مغزنه نیچه بوزنشو ونما اوذوق وصفا واردر چونکم اول سینه ده اولان
سوزلسانه کله درونده اولان معنی مغزلری سوز واسطه سیله خرج اولور چونکم کلامده اولان مضرت معلومک
اولدیسه سوزی آزخرج ایله تا کم درونده اولان مغز لطیف ونغز قاله سلامة الانسان فی حفظ اللسان حدیثنک
موجبنجه لسانکی حفظ ایتکله جان وجنانک ضررلردن سلامت بوله * مثنوی * مردکم کوینده رافکر ست زفت
قشر کفتن چون فزون شد مغز رفت * پوست افزون بود لاغر بود مغز * پوست لاغر شد چو کامل کشت نغز * بنکر این
هر سه زخامی رسته را * جوز را ولوز را وپسته را * ازسویلیجی مردلک برعظیم فکری واردرسوزسویلمک قشری چون
زیاده اولدی مغز کتدی مثلا پوست افزون اولدی مغز لاغر اولدی پوست لاغر اولدی چونکم نغز کامل اولدی بو اوچ
خاملقدن قورتلمشه وکمالن بولمشه نظر ایله جوزه ولوزه وپسته یه یعنی ساکت وخاموش اولان کسه نک درونده عقل
وفکری عظیم وقوید رسوز سویلمک قشر کبیدر ودرونده اولان عقل وفکرت وذوق وحالت مغز واب کبیدر قشری
چونکم زیاده وچوق اولسه درونک مغزدن تهی وخالی اولمسنه علامتدر نته کم دینلدی (بیت) کفتن بسیار نه ازنغز یست
ولوله طبل زبی مغز یست) مادامکه قشر وپوست افزون اوله مغزلک لاغر وناقص اولمسی مقرر اولور وقشر لاغر ورقیق
اولدقده البته نغز کامل اولور مثلا بو اوچ خاملقدن بتمش شیلره نظر ایله که اول اوچدن بریسی جوزدر وبریسی دخی
بادمدر وبریسی دخی فستقدر که بونلرک مغزی لاغر ورقیق اولدیغی وقتده قشرلری افزون وقوی اولور شول دمکه
بونلرک قشورنه ضعف ونقصان کله لبلری قوی اولور وکمال بولور * مثنوی * هرکه او عصیان کند شیطان شود *
که حسود دولت نیکان شود * چونکه در عهد خدا کردی وفا * از کرم عهدت نکه دارد خدا * هر شول کسه که
عصیان ایده شیطان اولور زیرا اولرک دولتنه حسد ایدیجی اولور چونکم خدانک عهدنه وفا ایلدک خدای تعالی
کرمندن سنک عهدکی حفظ طوتار حاصل کلام هر شول کسه که خدای تعالی حضرتلرینه عصیان ایلیه اول کسه
انسان شکلنده شیطان اولور شول مرتبه ده که اولرک ومطیع ومنقاد اولان صالحلرک دولتنک حسودی اولور حتی انلرک
بیله طاعت وانقیاد ایلدکلرنی طبعا استهزای مؤمن چونکم سن خدای تعالی حضرتلرینک عهدنه وفا ایلیه سن اوفوا
بعهدی اوف بعهدکم) ایت کریمه سنک طبقنجه کمال کرمندن خدای تعالی حضرتلری دخی سنک عهدکی حفظ طوتار
وسکا وفا ایدر (ومن اوفی بما عاهد علیه الله فسیؤتیه اجرا عظیما) ایت کریمه سنک حسبنجه سکا عظیم اجرلر اعطا ایلر (م ی
از وفای حق تو بسته دیده * اذکروا ذکرکم نشنیده) سورهٔ بقره ده اولان آیت کریمه یه اشارتدر فاذکرونی اذکرکم حق تعالی
بیورر قوللرم سزبنی ذکر ایلیک طاعت وعبادتله بن سزی ذکر ایده یم رحمت ومغفرتله ویاخود سزبنی ذکر ایلیک تنهاده بن
سزی ذکر ایده یم ملاء اعلاده (واشکرولی ولا تکفرون) وبنم نعم ظاهره وباطنه مه شکر ایلیک وکفران اوزره اولمیک معنیء
بیت سن حق تعالینک عهدنه وفا ایتمکدن بسته دیده سن یعنی کوزی باغلمش سن فاذکرونی اذکرکم ایت کریمه سنی
ایشتمه مشسن بو آیت کریمه نک فحوای لطیفی حق تعالی حضرتلرینک کمالیله وفادار اولمسنه دلالت ایلر زیرا بنده هر بارکه
او سلطان عالیشانی ذکر ایلیه البته اول ذخی بنده سنی ذکر ایلمک مقرردر پس عهدده وفا ایلمش اولور نته کم بر اخر ایت کریمه نک
مضمونیله دخی حق سبحانه وتعالینک کمال وفاسنه استشهاد ایدوب بیوررلر (م ی) کوش کن اوفوا بعهدی هوش دار تا که
اوفی عهدکم آید زیار * اوفوا بعهدی آیتنه قولاق قو هوش طوت تا کم یار حقیقتدن اوف بعهدکم معناسی کله وآنک دخی
بزم عهدمزه وفا ایلمسی ظاهر اوله اوفوا بعهدی ایتندن مراد سورهٔ بقره ده اولان بو ایت کریمه درکه الله تبارک وتعالی
بنی اسرائیله خطابا وغیریلره تعریضا وارشادا بیوررلر یا بنی اسرائیل ای یعقوب اوغللری اذکروا یاد ایلیک نعمتی بنم نعمتلرمی
لفظ نعمت واحد ومعناده جمعدر التی انعمت علیکم اول نعمتلریکه محضا جود وفضلمدن سزلرک آبا واجدا دیکز اوزره
وفا ایلیک بعهدی بنم عهدمه که توراتده پیغمبرم حقنده سزکله عقد قیلدم ویا خود عالم الستده اولان عهد اوله واوف
بعهدکم اکر بنم امرمی یرینه کتوروب عهدمه وفا ایدرسه کز بنده سزکله قیلدیغم عهده جزا ورحمت ومغفرتدن هرنه ایسه
وفا ایده رم بو آیتک اکرچه ورودی خاصدر لیکن حکمی جمله یه عام وشاملدر وایای فارهبون همان بندن خوف ایدک
زیرا مفعولک تقدیمنده تخصیص واردر (م ی) عهد وقرض ما چه باشد ای حزین * همچو دانهٔ خشک کشتن در زمین
نه زمین رازان فروغ ولمتری) نی خداوند زمین راتوانکری) جزاشارت که ازین می بایدم) که تو دادی اصل این را از عدم)
خوردم ودانه بیاوردم نشان * که ازین نعمت بسوی ما کشان * بزم عهدمز وقرضمز ای حزین ندر زمینده قوری دانه
زراعت ایلمک کبیدر نه زمینه اول خشک اولان دانه دن رونق وجسامت واردر ونه زمین صاحبنه قدرت وغنا واردر
شول اشارتدن غیری دکلدر ای حزین که سن زمین صاحبنه دیرسنکه بکا بو دانه جنسندن کرکدر که بو دانه نک اصلنی

عدمدن اول بكاسن ويردك اول دانه دن بتن ربع ومحصولى بيدم ودانه يى نشان كتوردم بويله ديوكه بونعمتدن بزم جانمزه
چلك بوابيات شريفه حق تبارك وتعالى حضرتلرينه بربنده نك قرض حسن ويرمسنك واول حضرتله اولان عهدى
برينه كتورمسنك نتيجه وفايده سى نه اول بنده يه عايد اولديغى تعليمدن اوترى مثل قيلنمشدر بيوررركه اى محزون
وغمناك اولان كمسه بزم حق تعالى حضرتلرينك عهدنه وفا ايلديكمز اول حضرته بعض شيئمزى قرض ويرديكمز
فى الحقيقه نه اوله ديرسك قورودانه يى زمينه اكمك وبرنيجه يابس چكردكى خاكه ديكمك كبى اولور بومعلومدركه
اول دانه لردن وچكردكاردن زمينه رونق وجسامت اولمز وزمين انلردن زياده لك حاصل ايليوب قوت وعظمت بولمز
وكذلك زمينك صاحبنه دخى اندن غنا وقدرت كلمز يعنى اول زمينك صاحبى فى المثل برصاحب دولت واهل ثروت
كمسه اولسه وسكاكند وبساتين ومزارعندن برنيجه بستان ومزرعه عطا قيلسه سندخى اول بستان ومزرعه نك
ميوه سنى ومحصولنى آلوب بيسك بعده بنه محصول المقدن اوترى برنيجه تخم وچكردكى كتوروب اول زمينه اكسك
وديكسك بومعلومدركه اول تخمدن ودانه دن اول زمينه برجسامت وعظمت حاصل اولمز وكذلك زمينك صاحبى
اولان صاحب دولته دخى اندن برغنا وقدرت حاصل اولمز زيرا آنك غنا وقدرتى اصلنده كمال اوزره در پس اوزمينه اول
تخمى اككدن ودانه لرى ديكمكدن شو اشارتدن غيرى معنى وما حصل ظاهر دكادركه او اشارت بودر اول تخملرى
اكدكده واول دانه لرى زمينه ديكدكده كان ديرسن كه بكا بو تخملر جنسندن وبو دانه لر نوعندن نيجه محصول وثمار
كركدركه اى غنى اولان پادشاه بونك اصلنى عدمدن بزه سن ويردك بونك محصولنى بيدم ونعمتكله جسم وجانمى بسلدم
بنه آنك مايه سنى ودانه سنى سنك ملكك اولان زمينه اكمك ايچون نشان كتوردم كه بو نعمتك جنسندن بزم جانمزه
دخى وافر نعمت چلك ويره اول نعمتلريكى عطا ايدوب مغتنم ايله (م ى) پس دعاى خشك هل اى نيك بخت * كه فشانده
دانه مى خواهد درخت * كر ندارى دانه ايزدزان دعا * بخشدت نخلى كه نعم ماسعى) پس اى نيك بخت قورى دعا ايلمكى
قو كه دانه يى صاچرهرشول كمسه كه درخت استرا كردانه طوتمز ايسك حضرت حق اول دعاى خشكدن سكا برنخل
باغشلركه آنك حقنده نعم ماسعى ديمك لايق اولور بونده دعاى خشكدن مراد مطلقا السائله اولان دعا وثنا اولور
وتقدير كلام وتوضيح مرام بويله ديمك اولوركه پس اى نيك بخت اولان كمسه مجرد قورى دعا ايلمكى قو ومالكدن
واعمالدن باقى قلان دانه لرى مزرعهٔ دنياده فى سبيل الله بذل ونثار ايله زيرا هركم دانه يى صاچرانى بومزرعه ده الق
مراد ايلر پس سندخى اكر دانهٔ اموالكى وحبوبات اعمالكى بومزرعهٔ دنياده نثار ايليوب اكه جلك اولورسك انلردن
نيجه آثار روحانى واثمار معنوى بتمك وظهورا تمك مقرر درواكر اموال دانه لرين طوتمز ايسك ايزد تعالى اول قورى السائله
ايلديكك دعادن سكا برنخل روحانى ويرركه آنك حقنده نه كوزل شيء دركه فلان كمسه سعى ايلدى وسعى مقابله سنده
حق تعالى اكا بويله برنخل معنوى ويردى ديمك لايق ومستحق اولور بو بيتلر شول كمسه لره خطاب اولوركه وافر مالى اوله
وانى نثار وايثار ايلمكى ترك ايليوب قورى دعا ايلمكه مداومت ومواظبت ايليه حضرت مولانا قدس الله سره الاعلى
بويله كمسه يه تعليم ايدوب بيوررلر قورى دعا ايلمكى قواى اموال وارزاقه مالك اولان كمسه مال دانه لرنى
فى سبيل الله نثار ايله زيرا درخت بابرو ثمر ويريجى شجر استين ملك كنده اولان دانه يى صاچروا كر مال دانه سن طوتمز ايسك
دعا ايلمكى قومه بلكه هميشه دعا وتضرعده اول كه ايزد تعالى اول دعادن سكا برنخل معنوى بخش ايلركه نه كوزلدر
شول نخلكه فلان سعى ايلدى وحق تعالى اكا بو نخلى بخش ايلدى ديمك سزا اولور (مثنوى) همچو مريم درد بودش
دانه نى * سبز كردان نخل را صاحب فنى * زانكه وافى بود ان خاتون راد * بى مرادش داد يزدان صد مراد) مثلا حضرت
مريم عليها السلام كبى كه آنك دردى بودعاسى وار ايدى دانه سى يوق ايدى اول نخلى برصاحب فن سبز وتازه ايلدى
دردن مرادبونده دعا ودانه دن مراد مال اولور زيرا كه اول صاحب جواد اولان خاتون زياده وفا ايديجى ايدى لاجرم
آنك مرادسز حضرت يزدان اكا صد مراد ويردى يعنى اى فقير الحال وبى مال اولان كمسه اكر دانهٔ مالى طوتمز ايسك
دردله دعا ايلمكى الدن قومه تا سكا اول صانع بيچون برنخل تازه ويره ويا خود وجودك نخلنى تر وتازه قيله نته كم حضرت
مريم عليها السلامك دردى ودعاسى وار ايدى دانهٔ مالى يوق ايدى پس آنك دردى ودعاسى بركاتيله صاحب صنعت
اولان خداى تعالى اول قوريمش نخلى تر وتازه ايليوب لطيف خرمالر ظهوره كتوردى وآنك دردنه بوايت كريمه دلالت
ايدركه حامله اولوب وضع حمله قريب اولدقده (قالت ياليتنى مت قبل هذا وكنت نسيا منسيا) ديو دردله دعا ايلدى پس
حق تعالى آنك عفتنه وصلاحيتنه علامت اولسون ايچون حضورنده اولان برقوريمش خرما اغاجنى تر وتازه ايليوب
وهزى اليك بجذع النخلة تساقط عليك رطبا جنيا) ديو اول جذع نخله نك تحريكنه امر ايلدى واول قوريمش جذع
نخله يى حضرت مريم تحريك ايلدكده اندن لطيف خرمالر دوشدى حق تعالى حضرتلرى اول قوريمش خرما اغاجنى اكا

اول اجلدن سبزو تازه ايلدى اول كريم وجواد اولان خاتون حضرت حقله اولان عهدنه وفا ايديجى ودائما آنك امرنه انقياد قيليجى واول حضرته عابد وقانت اوليجى ايدى پس حق تعالى حضرتلرى دخى اول بى مراد ايكن اكا نيجه نوز مراد ويرديكه اول مرادلرك جمله دن بريسى قوريمش خرمانك تروتازه اولوب خرما ويرمسى اولدى (م ى) ان جماعت را كه وافى بوده اند * برهمه اصـنافشان افزوده اند * كشت درياها مسخرشان وكوه * چار عنصر نيز بنده ئان كروه * اين خودا كراميست ازبهر نشان * تا ببينند اهل انكاران عيان * اول جماعتكه وافى اولمشلردر دوكلى اصناف اوزره انلرى زياده ايلمشلردر اول جماعته دريالر وطاغ مسخر اولدى عناصر اربعه دخى اول كروهك بنده سيدر بو كرامات صورى خود برا كرامدر نشاندن اوترى تا كم اهل انكار اول كراماتى عيان واشكارا كوره لر يعنى شول جماعت اوليا وطايفۂ اصفيا كه حق تعالينك طاعتنده وافى وعشق ومحبتنده مصافى ايديلر انلرى سائر اصناف خلايق اوزره زياده ايلديلر وانواع ناسدن اصطفا قيلديلر انلره دريالر وطاغلر مسخر اولدى وعناصر اربعه دخى اول كروه پرشكوهك بنده واقكنده سى اولدى بو قدر خود انلره كماليله انعام واكرام دكلدر بلكه انلرك صدق وخلوصنه علامت ونشان اولمقدن اوترى انواع اكرامدن برا كرامدر تا كم انلره منكر اولان طايفه انلرك اول كراماتنى عيانا كوره لر وانكاردن رجوع ايدوب انلره اقرار قيله لر (مثنوى) آن كرامتهاى پنهانشا نكه آن * درنيايد درحواس ودربيان * كاران دارد خود ان باشد ابد * دائما فى منقطع نى مسترد) انلرك اول پنهان اولان كرامتلرى كه اول كرامتلر حواسه وبيانه كلمز كاروشانى اول طوتركه خود اول ابد اوله دائما نه منقطع نه مسترد اولمشدر يعنى اول طايفۂ عليه نك معنوى اولان كرامتلريكه اول كرامات معنوى انسانك حسلرينه كلمز ولسانله دخى بيان اولمز اصل كارونفعى اول كرامت طوتركه لا ينقطع وابدى اوله ودائما صاحبندن نه منقطع اوله ونه آنك ردى طلب قيلنه پس كرامات معنويه كرامات صوريه دن وجوه شتى ايله اولى وافضلدر زيرا كرامات صوريه ولينك وجودنده دائم اولمق احتمالى يوقدر بلكه حيض الرجال دركه كاه اولور كاه اولمز وظاهر اولديغى دخى اهل انكارى اقراره كتورمكدن اوترى واول ولينك صدق وخلوصى ظهوره كلمكدن اوتريدر عند الاوليا بو كراماته اعتبار يوقدر ومعتبر ومقبول اولان كرامات اصل كرامات معنويه دركه ولينك ذاتنده دائما وابدا الاباد منقطع اولميه وكرامات معنويه اولدركه اكا مكر واستدراج داخل اولميه اكثر محققين قتنده كرامات معنويه اصل علم وحكمتدر اكر بو كرامت حسيه نك وكرامت معنويه نك نه ايديكنى واولياى معنويه كيملر ايدوكنى مفصلا بيلمك استرسك مقصود حاصل اولور مناجات (مثنوى) اى دهندۂ قوت وتمكين وثبات) خلق رازين بى ثباتى ده نجات) اندران كاريكه ثابت بود نيست * قائمى ده نفس را كه منثنيست * اى اصحاب دله قوت وغدا وتمكين وثبات ويريجى پادشاه خلقه بو بى ثباتلكدن نجات ويرا اول كارده كه ثابت اولملق لازمدر قائملق ويرنفسه كه اول نفس منثنيدر منثنى اسم فاعل صيغه سى اوزره ايكى قات اوليجى ديمكدر بونده منحنى معناسى ويريلور تمكين بو قومك اصطلاحنده مقام تعين ومرتبۂ استقامتده مستقر اولمغه ديرلر بونده ثبات تمكينه عطف تفسير واقع اولمشدر يعنى اى اولياسنه وخاص بنده لرينه قوت دروں ومرتبۂ يقينده تمكين وثبات معنوى ويريجى پادشاه خلق عالمه بو بى ثباتلكدن وتلوين مرتبه سندن نجات ويرتاكم بونلر بى ثبات اولمقدن وتلوين بندنه قالمقدن خلاص اولوب مقام تمكينه كله لر وكرامت معنويه دن بهره ال لر شول بر كارده وطاعتده كه ثابت اولملق لازم وواجبدر و نفسه اول كارده قائم ودائم اولملغى عطا ايله كه اول نفس ايكى قات اوليجيدر مراد طاعتده راكع ومنحنى درديمك اوله ويا خود بر ظاهرى جانبى وبردخى باطنى جانبى واردركه بو ايكى وجهله ايكى قات اوليجيدر سن انى ظاهر بين اولمقدن كچوروب برقات ايله ديمك اوله (مثنوى) صبرشان بخش كفۂ ميزان كران) وارهان شان ازفن صورتكران * وزحسودى بازشان خراى كريم * تا نباشد از حسد ديو رجيم) الهى انلره صبر وتحمل باغشله وميزانلرينك كفه سنى اغر ايله انلرى صورتكرلرك فن وحيله سندن خلاص ايله دخى انلرى حسود اولمقدن كيرو آل تا كم حسد سببندن شيطان رجيم اوليه لر حسد ذاتنده خسد برخبيث صفتدركه اكثر خلق اكا مبتلا اولوب نيكو كارلره حسد ايلدكلرى واسطه ايله ديو رجيم اولمشلردر * م ى * درنعيم فانئ ملك وجسد * چون همى سوزند عامه از حسد نعيم فانيده ومال وجسدده كورکه عوام حسددن نيجه يانرلر يعنى نعيم فانى خصوصنده ومال وجسد وحسد شوقنده عوام ناس يرى برلرينه حسدلرندن كورنيجه يانرلر (مثنوى) پادشاهان بين كه لشكر ميكشند * از حسد خويشان خودرا ميكشند) مثلا پادشاهلرى كوركه لشكر چكرلر حسددن اكنديلرينك خصملرينى قتل ايدرلر اوغوللرينى اولدوررلر (م ى) عاشقان لعبتان پرقذر * كرده قصد خون وجان همدكر * پرقذر اولان لعبتلرك عاشقلرى يرى برينك خونته وجاننه قصد ايلديلر قذر نجسه ديرلر لعبتان لعبتك جمعيدر لعبت لغتده قوقليه ديرلر واطفال ايچون مزدوزن شكلنده دوزد كارى صورتلره ديرلر كه اطفال انكله اوينارلر وشعرا اصكره كنيدى محبوب ومحبوبه لرنده دخى

استعمال ایلدیلر بو راده مراد صوری اولان محبوب ومحبوبه لر اولور وانلرك بر نجس اولمسی درونلری اخلاط نجسه ایله
طولمسندن وعاقبت الامر هم جیفه ونجس اولمسندن کنایت اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولور که بو بر نجس اولان
محبوب ومحبوبه لرك عاشقلرینی کورکه بویله بر قذر اولان محبوب ومحبوبه لردن اوتری بری برلرینك جاننه وقاتنه قصد
ایلیوب هلاك ایلرلر وخصومت وعداوت ایتمشلردر (م ی) ویس ورامین خسرو وشیرین بخوان * که چه کردند
از حسد آن ابلهان * ویس ورامین وخسرو شیرینی اوقو که اول ابلهلر حسدلرندن نه ایلدیلر ویس ورامینك دخی
خسرو وشیرین کبی کتابلری واردر ورامین دخی خسرو کبی بر عاشقدر وویس انك معشوقه سیدر نته کم خسرو فرهادی
بر لعبله اولدردی صکره کندوبی دخی اولدردیلر ورامینك دخی کندی زماننده اولان اغیار ایله نیجه خصومت وعداوت
ایدوب اغیارنی دخی اولدردیلر (مثنوی) که فنا شد عاشق ومعشوق نیز * هم بچیزند وهوا شان هم بچیز * کورکه عاشق
ومعشوق دخی فنا اولدی هم کندیلر ناچیزلردر وهم انلرك هواسی ناچیزدر یعنی کندیلری وکندیلرك هوا ومحبتلری ومحبوبه
ومحبوبه لری بالکلیه فانیلر وناچیزلردر اکر اول محبتی باقی ولم یزل اولان محبوب حقیقی یه ایده لردی محبتلری وکندیلری
معنی عالمنده باقی اولورلردی (مثنوی) پاك الهی که عدم برهم زند * مر عدم را بر عدم عاشق کند) در دل بی دل حسدها
سر کند * نیست را هست اینچنین مضطر کند * پاك الله درکه عدمی بری برینه اورر عدمی عدم اوزره عاشق ایلر عاشق
بی دلك قلبنده حسدلر ظاهر اولور نیستی هست بو نجلاین مضطر ایلر بعض نسخه ده بی دل برینه نه دل وبعض نسخه ده
دخی ده دل واقع اولمشدر ایکیسی دخی بیله پراکنده دل دیمکدن عبارت اولور یعنی بر منزه الله وبر مقدس پادشاهدر که
عدمی بری برینه اورور یعنی عدم منزله سنده اولان خلقی بری برینه مقارن قیلور تحقیقا عدم مثابه سنده اولان عاشقلری
عدم منزله سنده اولان معشوقلره عاشق ایلر حد ذاتنده بو صوری اولان عاشقلر ومعشوقلر اکر حقیقته نظر اولنسه الان
منزلهٔ عدمده درلر ومقتضای ظهورات الهیه درکه بر عدم منزله سنده اولان کسه نك وجود موهومیسندن عاشق
شکلنده ظهور ایلیوب بو ایکیسنك وجودلرندن انواع حالات واصناف معاملات ومکالماتی ظهوره کتوررلر بی دل
یاخود پراکنده دل اولان عاشقلك قلبنده حسد وغبطه لر ورشك وغیرلر ظهوره کلور موجود حقیقی حد ذاتنده وجودی
اولمین ذوات مجازیه یی بونلك کبی مضطر ایلر بو موجودات اعتباریه نك عاشق اولمسی ومعشوق اولمسی واضطراب
قیلمسی اضطراریدر بونلری مضطر قیلان نفس الامرده اول موجود حقیقیدر (م ی) این زنانی کز همه مشفق ترند
از حسد دو ضره خود را میخورند) بو زنلر که دوکلیدن مشفق رلکدرلر مع هذا حسددن ایکی ضره کندیلرنی
برلو ضره قومه یه دیرلر یعنی زنلرده رقت دل وجمله دن زیاده مرحمت وشفقت اکثر ایکن برکسه نك ایکی خاتونی
اولسه بری برلریله شفقت ایلمك صفتلری زایل اولوب ارلرینی قسقند قلرندن وحسدلرندن بری برلرنی ایکی قومه یرلر
(مثنوی) تا که مردانی که خود سنکین دلند * از حسد تا در کدامین منزلند * تا کم شول بو مردلر که خود سنکین دللردر
حسددن تا انلر قنغی منزلده درلر قیاس ایله یعنی رقیق القلب اولان ومرحمت وشفقتده زیاده اولان برکسه نك خاتونلری
تحت نکاحنده ایکن بری برلرینه بویله بغض وعداوت ایلمك لازم کله تا شول مردلر که انلرك خود قلبلری حجر کبی قاسی
اوله حسددن انلر قنغی منزلده اولمق لازم کلور فهم ایله (مثنوی) کر نکردی شرع افسون لطیف * بر دریدی هر کسی
جسم حریف * اکر شرع شریف بو خلقه افسون لطیف ایلمیدی هر برکسه جهانده حریفنك جسمنی پرتاردی یعنی
اکر سن دیرسککه بو خلقك ایچنده وزمان سلفده واقع اولان کبی حسد ظاهر واشکاره دکلدر حسدك شرندن
اول زمان خوف اولنورکه حاسد حسدنی اظهار ایلیه جواب ویریلور بو زمانده اولان چوق خلقك حسدی زمان
سلفده نه مرتبه ده ایسه شمدی دخی اویله در لیکن دائرهٔ شرعدن تجاوز ایلمکه خوف ایدرلر اکر شرع شریف
بونلره بر افسون لطیف ایلمیدی هر بریسی کندی خصمنك پوستنی یرتیدی وبری برلرنی هلاك ایدیدی (مثنوی)
شرع بهر دفع شر رأیی زند * دیو را در شیشهٔ حجت کند * از کواه وازیمین وازنکول * تا بشیشه در رود دیو فضول) شرع
شریف شری دفع ایلمکدن اوتری بر رأی اورور دیوی حجت شیشه سنده حبس ایلر شاهددن ویمیندن ونکولدن
تا فضول وبی ادب دیو شیشه نك ایچنه کیدر فضول فانك فتحیله کستاخ وبی ادب معناسنه اولور نکول دخول وزننده
بونده یمیندن رجوع ایتمك معناسنه اولور وشرع شریفك حجتی حضرت سلیمان علیه السلامك دیولری حبس ایلدیکی
شیشه لره مشابه اولور وسلیمان علیه السلام کندی عصر شریفنده جن بر دیو متمرد اولسه وطغیان قیلسه طوتوب
بر شیشه نك ایچنه قویوب اغزین مهرلیوب دریایه آتردی اول دیو اول شیشه نك ایچنده محبوس اولوب خلق انك شرندن
امین اولورلردی بو نفس اماره دیو کبی شریردر وشرع حضرت سلیمان علیه السلام کبیدر پس صاحب شرع نفس
اماره نك شرنی دفع ایلمکدلك اوتری بر رأی اورور بر تدبیر قیلور خلقك نفسی دیونی حجت شیشه سنك ایچنده حبس وضبط

قیلورا اول حجت شرعیه مثلا شاهد درویمیندر ویمیندن رجوع ایلمکدر نته کم بر کستاخ کسه اولسه وشرعه مخالف
بر قباحت قیلسه انك اوزرینه شاهد اقامت ایدرلر اکر شاهد اولمزسه یمین ویررلر واکر یمیندن رجوع ایدرسه اول دو
فضول حجت شیشه سنك ایچنه کیدر وحکم شرعی نه ایسه شارع انك اوزرینه انی اجرا ایدر پس اول حجتك ایچنده اول
دو محبوس ومقید اولوب قالور (م ی) مثل میزانی که خشنودی دو ضد * جمع می اید یقین در هزل وجد) شرع چون کیله
وترازو دان یقین * که بدو خصمان رهند از جنك وکین) کر ترازو نبود ان خصم از جدال * کی رهد از وهم حیف واحتیال
شرع شریف ایکی ضدك خشنودلغی اولان بر میزان کبیدر هزلده وجدده یقین بودر که اول خشنودلق جمع کاور شرع
شریفی کیله وترازو کبی بیل که خصملر انك سببیله جنك وکیندن قورتلورلر حین خصومتده اکر ترازو اولمیه اول خصم
جدال ونزاعدن ظلم واحتیال وهمندن نجه قورتلور یعنی شرع شریف فی المثل شول بر میزان کبیدر که ایکی خصمك
خشنودلغی بی شك اکر هزلده اولسون اکر جدده اولسون جمع کاورو ایکی ضدده بیله اول میزان شرع واسطه سیله رضا
حاصل اولور مثلا ایکی کمسنه یا اولچولجك شیلرده یا وزن اولنجق شیلرده مخاصمه ایلسه لر کیله وترازویی کتوروب اول
مناسب اولنی اولچرلر ووزن اوله جقی ترازو ایله طارترلر ایکی خصم کندو حقلرینه راضی اولوب متسلی اولورلر پس شرع
شریفی هم شبهه سز کیله وترازو کبی بیل که ایکی خصم اهل حق بر عالم قاضینك حضورینه کلسه لر ودعوالرینی میزان شرعه
اورسه لر شرع شریف هر نه بیوررسه طوعا وکرها قطع نزاع ودفع خصومت اولوب اول خصملر میزان شرع سببیله جنك
وکیندن قورتلورلر ترازوی شرع اولمیدی او خصملر نزاع وجدال ایلمکدن حیله وحیف وهمندن قورتلمیه لردی
نته کم بر یرده میزان اولسه وایکی کمسه بر مقدار شیده نزاع وجدال قیلسه لر وبر کمسه میزانسز اول مقداری انلره
توزیع ایلسه بهرحال ایکی طرف بیله حیف واحتیال وهمندن خلاص اولمزلر اما میزان اولدقده ایکی طرف بیله حیف
واحتیال وهمندن خلاص اولوب خشنود وراضی اولورلر کذلك میزان شرع دخی بویله در (م ی) پس درین مردار زشت
بی وفا * این همه رشکست وخصمست وجفا * پس در ان اقبال ودولت چون بود * چون شود جنی وانسی در حسد
پس بو وفاسز زشت اولان مردار بودوکانی رشك وخصمی وجفا واردر پس قیاس ایله اول اقبال ودولتده نیجه اولور جنی
وانسی نیجه حسدده اولور یعنی پس بو وفاسز زشت اولان مردار دنیانك خصوصنده بو قدر رشك وحسد وخصومت
وجفا وعداوت اولمق مقرر اولیجق پس اقبال ودولت ابدی وسعادت سرمدی خصوصنده نوجهله رشك وخصومت
وجفا وعداوت اولور جنی وانسی حسید ایلمکده نیجه اولمق لازم کاور بوندن قیاس ایله مصرع ثانیده اولان چون کیف
معناسنه اولمیوب اذا معناسنه اولمق دخی جائزدر بو تقدیر اوزره یعنی پس اول اقبال ودولت اخرویده جنی وانسی
چونکم حسدده اوله لر نیجه قیاس ایله دیمك اولور (مثنوی) آن شیاطین خود حسود کهنه اند * یك زمان از رهزنی
خالی نه اند * اول شیاطین خوداسکی حسودلردر انکیچون برزمان رهزنلکدن خالی دکللردر ودخی اول بنی آدم که
عصیان تخمن اکمشلردر حسودلکدن دخی شیطان اولمشلردر یعنی اول دولت واقبال ابدی خصوصنده اول شیاطین
خوداسکی حسودلردر انکیچون بنی آدمه رهزن اولمقلقدن انلر برزمان خالی دکللردر حضرت آدم علیه السلامه اول
دولت معنوی خصوصنده حسد ایدوب انی اضلاله سعی قیلوب نیجه مدت جنت ملکندن جدا ایلدیلر کذلك
انك اولادنی دخی دولت ابدیه دن محروم ایلمکه سعی ایدوب همیشه انلره رهزن اولورلر ودخی شول بنی ادمکه بو دنیا
مزرعه سنده عصیان تخمنی اکدیلر انلر دخی اهل طاعاته حسود اولدقلرندن اوتری انسان شکلنده شیطان اولدیلر
(مثنوی) از نبی برخوانکه شیطانان انس * کشته اند از مسخ حق با دیو جنس * دیو چون عاجز شود در افتتان *
استعانت جوید اوزین انسیان * که شما یارید با ما یاری * جانب ما یید جانب داری * قرآن عظیمدن اوقو که انسك
شیطانلری حقك مسخندن شیطانله جنس اولدیلر دیو چونکم اضلال وافتتانده عاجز اوله بو انسیلردن اواستعانت
استر بویله دیو که سز بزه بریارلك یاخود معنی سز بزدله یار سز بزه یارلك ایلیك بزم جانبمزده سز جانبدارلق ایلیك یاری
کنید وجانب داری کنید تقدیرنده اولور یعنی حضرت قرآنده سوره انعامده بو آیت کریمه یی اوقو که الله تبارك
وتعالی بیوردی (وکذلك جعلنا لکل نبی عدوا شیاطین الانس والجن یوحی بعضهم الی بعض زخرف القول غرورا)
آیت کریمه نك مفهوم شریفی یا محمد صلی الله علیه وسلم بز سکا عدو قیلدیغمز کبی هر بر نبی ایچون دخی عدو وحاسد قیلدق
جن وانسك شیطانلرنی بونلرك بعضیسی بعضیسنه وسوسه ایلر کذب اولان ومزور ومزخرف اولان سوزلری خلقه
غرور ویرمکدن وفریب قیلمقدن اوتری وبر اخر مجادله ده دخی سوره انعامده بیورر (وان الشیاطین لیوحون الی اولیائهم
لیجادلوکم وان اطعتموهم انکم لمشرکون) یعنی تحقیقا شیطانلر انسانلردن اولان دوستلرینه وسوسه ایدرلر ای
مؤمنلر سزکله مجادله ایلمکدن اوتری اکر سز بو شیطانلره وبو شیطانلرك اولیاسنه اطاعت ایدرسکز تحقیقا

سز مشر كارسز جميعا اهل نفاق واهل ريا واصحاب نفس وهوا وطالبان دنيا وحاسدان صلحا شياطين انس واولياى
شياطين درلر شياطين جنله بونلرك ما بيننده عظيم جنسيت وزياده مناسبت واردر زيرا حق تبارك وتعالى بونلرك
باطننى مسخ ايتمكله بونلر شياطينه مشابه اولمشلر وانلرله دوستلق قيلمشلردر چونكم شياطين خلقى اضلال وامتحان
ايلمكدن عاجز اوله لر وبر كمسه يى من حيث الباطن وسوسه ايله اضلال ايلمكه قادر اولميه لر اول شيطان جن بوانسى اولان
شيطانلردن معاونت طلب ايلر وكان انلره بويله ديرلركه كلك ومعين اولك سز برم جانبمزده سز بزه جانبدارلق ايليك وبزم
جانبمزدن وكيل اولوب فلان كمسه يى اضلال ايليك ديرلر پس اول انسان شكلنده اولان شيطانلر اول كمسه يى هر نوجهله
اولورسه اضلال ايلمكه سعى ايدرلر واكا رهزن اولورلر (مثنوى) كركسى را رهزنند اندر جهان * هر دو كون
شيطان پرايد شادمان * وركسى جان بردوشد دردين بلند * نوحه مى دارند ان دو رشكمند * هر دو مى خايند
دندان حسد * بركسى كه داد اديب اورا خرد * اكر شياطين انس وياخود شياطين جهان بركسه نك يولنى
اوورسه لر هر ايكى نوع شيطان اول كمسه نك طريق هدايتدن چيقوب كنديلر زمره سنه داخل اولديغنه شادمان كاورلر
وسرور وفرحناك اولور واكر بر كمسه جان ايلتديسه ودينده بلند اولديسه اول ايكى رشكمند نوحه وافغان طوترلر
يعنى اكر بر كمسه بو شياطين انس وشياطين جنك شر وشوريدن جاننى قورتارسه ودين وطاعتده شريف وعالى القدر
اولسه ومرتبهٔ اعلا بولسه بو ايكى رشكلو وحسدلو اولان طائفه ياس وماتم ايدرلر هر ايكيسى حسد ديشنى چينرلر
شول بر كمسه اوزره كه اديب اكا خرد ويردى يعنى شياطين جن وانسدن هر ايكى طائفه حسد ديشنى بلرلر وغيظ
وغضبلرين اظهار ايلرلر شول بر كمسه نك اوزرينه كه مرشد واوستادا كا عقل وعلم ويردى وانى وافيلر وصافيلر
مرتبه سنه ايركوردى (پرسيدن پادشاه ازان مدعى نبوتكه انكه رسول راستين باشد وثابت شود با او چه باشد كه كسى را
بخشند يا بصحبت وخدمت او چه بخشش يابند غير نصيحتكه بزبان مى كويد * بو سرخ شريف پادشاهك اول مدعى
نبوت اولان كمسه دن سؤال ايلمسنك بياننده در بويله ديوكه اول كمسه راست ودرست رسول عليه السلام اوله وانك
رسالتى نيجه ايات وبراهينله ثابت اوله اول رسول صادقله رسوللكك نه حالتى ونه كرامتى اولوركه بر كمسه يه باغشليه
ياخود اول صادق رسولك صحبت وخدمتى ايله نه بخشش واحسان بولورلر زبانله اولان نصيحتدن غيريكه
اول رسول صادق عليه السلام الى خلقه سويلر يعنى راست ودرست اولان رسول عليه السلامه لازمدركه انك
صحبتنه داخل اولان كمسه لر نيجه منافع روحانيه وفوائد دينيه بوله لر ونيجه كشف وكراماته وذوق وحالاته واصل اوله لر
مجرد لسانله اولان نصيحته قانع اولميه لر وانك مرتبه سى همان قيل وقالده اولميه زيرا بو قيل وقالله نصيحت ايلمك اكثر
علمايه دخى ميسر اولمشدر (مثنوى) شاه پرسيدش كه بارى وحى چيست * يا چه حاصل دارد انكس كو نبيست
پادشاه اول دعواى نبوت ايلين كمسيه صوردى بويله ديوكه بارى وحى نه در ياخود نه حاصل طوترا اول كمسه كه نبيدر يعنى
اول متنبى اولان كمسيه پادشاه بركونه سؤال ايدوب ديديكه غيرى آيات ومعجزاتى بيلمك طورسون بارى وحى ندرانى
بيلمك پيغمبرلك دعوا ايلينه لازمدر پس وحى ندر ياخود اول كمسه كه نبيدر حق جانبندن اونه محصول طوتركان
اكا بو كونه تعريض ايلمش اولوركه نبى عليه السلام حضرت حقدن وانك اسما وصفاتندن واسرار غيبيه دن
وامور آتيه دن خبرويريجى كمسيه ديرلر سنك وجودكده دخى بونلردن بر حاصل اولمش نسنه وارميدر ويا خود نبى
عليه السلام من حيث المعنى خلقدن رفيع وعالى اولان كمسه يه ديرلر سكا رفعت وعلو مرتبت حاصل اولمشميدر
ونبى عليه السلام اولدر كه حضرت حقدن اكا وحى اوله وحى دخى سفير واسطه سيله اولورسه اكا وحى متلو ديرلر واكر
بغير واسطة السفير اولورسه وقلبنه حضرت حقدن اشارت خفيه ايله قذف اولنورسه والقا قيلنورسه اكا وحى غير متلو
والهام دخى ديرلر پس بارى ملك واسطه سيله اولان وحى اولمزسه بر سبيل الهام اولان وحى بارى لازمدركه بو كونه
وحى همان انبيايه مخصوص دكلدر بلكه بوندن اوليا وصلحاى امت دخى بهره دار اولورلر پس بو كونه وحى اولسون
كتوركوره لم ديدى (م ى) كفت ان خود چيست كش حاصل نشد) يا چه دولت ماند كو واصل نشد) كيرم اين وحى نبى
كنجور نيست * هم كم از وحى دل زنبور نيست * اول دعواى نبوت ايلين كمسه پادشاهه بو كونه جواب ويروب ديدى
اول خودندر كه او صادق اولان پيغمبره حاصل اولمدى ياخود نه دولت قالديكه اول نبى صادق اكا واصل اولمدى يعنى
هر نه ديلديسه اول پيغمبر عليه السلامه حاصل اولدى وهر نه دولت وار ايسه اول پيغمبر اكا واصل اولدى نهايت اكثر
دولت فانيه يى قبول ايليوب اندن اجتناب قيلديلر وفقر له مفتقر اولديلر فرض ايده لمكه بو وحى نبى ملك واسطه سيله
كلان وحى كبى كنجور دكلدر هم زنبورك دلنه اولان وحيدن ناقص دكلدر كنجور خزينه يه ديرلر اين وحى نبى ديمكله
كنديسنك قلبنه اولان الهامه اشارت ايلر يعنى ديديكه پادشاهم طوتلم وفرض ايده لمكه بو نبينك قلبنه كلان ومن عند الله

القا اولنان وحی ملك واسطه سیله انبیای عظامه کلان وحی کبی خزینهٔ اسرار الهی دکل وکنجور مکاشفات ربانی دکل
ایمش الله جانبندن زنبورلرك قلبنه اولان وحیدن هم کم وناقص دکلدر زیرا بنی آدم مکرم مدر چونکم بر حقیر حیوانك قلبنه
من عند الله وحی اولمق جائز اولیجق عقلده وعلمده کامل اولان انسانك قلبنه حضرت حقدن وحی اولمق نیچون جائز
اولمیه (م ی) چونکه اوحی الرب الی النحل امدست * خانهٔ وحیش پر از حلوا شدست * بو بیت شریف سورهٔ نحلده اولان
ایته اشارتدر (واوحی ربك الی النحل) وحی لغتده اشارته وکلام خفی یه دیرلر وعند العلماء ایکی قسمدر یا بواسطة السفیر
ویا بغیر واسطة السفیر اوله واسطهٔ سفیرله اولنه دخی متلو دیرلر که انبیادن اولو العزم اولان سلاطینه بوسیلهٔ ملك اولان
وحی کبی وبغیر واسطة الملك اولورسه اکا وحی غیر متلو ووحی قلبی والهام الهی دیرلر پس بو تقدیرجه او محلده وحی الهام
معناسنه در یعنی ربك نحله الهام وقلوبنه قذف ایلدی وبونلره تعلیم وتفهیم ایلدی شول وجه اوزره که لا یعلمه الا العلیم
الخبیر (ان اتخذی) ان مفسره اوله زیرا ایجاب معنای قولی متضمندر ویا مصدریه اوله ای بان اتخذی دیمك اولور یعنی ربك
زنبورلره الهام ایلدی اتخاذ ایلیك ای زنبورلر دیکه که (من الجبال بیوتا) طاغلردن خانه لر واشیانه لر اتخاذ ایلیك (ومن
الشجر) دخی اغاجلردن (ومما یعرشون) دخی ناسك من فوع قیلدقلری عروش وسقوفدن وقیل المراد به ما یرفعه الناس
ویبنونه للنحل پس بو تقدیرجه معنی ای نحل بیوت اتخاذ ایلیك اشجار وجبالدن اکر سزلر ایا بکز بوغیسه والا اتخاذ
ایلیك سز ایچون بنا ایلدکاری (ثم کلی) اندنصکره اکل ایلیك ای نحل (من کل الثمرات) هر شکوفه لردن که انواعندن
تلخ وشیرین هر نه ایسه (فاسلکی سبل ربك) فا شرط محذوفه جوابدر یعنی سن اول شکوفه لردن اکل ایلدکسه ای نحل
پس سلوك ایله ربکك طریقنه که سکا الهام وافهام ایلدی اول طریقی عمل عسلده ویا خود یعنی اوثماردن اکل اولندقده
مواضع بعیده ده پس سلوك ایلیك ای زنبوران طرق بیوتکزه که ربکز اعلام ایلدیکه اصلا طریق اشیانکزی یتورمز سز
(ذللا) ذلیل ذلولك جمعیدر سبلدن حالدر تقدیر کلام سالك اولك سبل ربکزه اول سبل سزه مذلل ومسهل اولدیغی حالده
وفاسلکی نك ضمیرندن حال اولمقده جائزدر یعنی سن سالك اول ای نحل ذلله منقاده اولدیغك حالده ربکك امرینه (یخرج
من بطونها) جملهٔ مستأنفه در انلردن ظهور ایدن صنع بدیعك عجیب الشاننی بیان ایچون خطابدر عدول اولنوب اظهار
قدرت وحکمته شروع اولندی یعنی اول نحلك درونندن خروج ایدر (شراب) شول عسلکه شراب تعبیری مما یشرب
قبیلندن اولدیغیچوندر (مختلف الوانه) اول عسلك الوانی مختلفدر بحسب الاختلاف پس نحل کیمی ابیض وکیمی اسود
وکیمی احمر وکیمی اصفردر (فیه شفاء للناس) اول عسلده ناس ایچون شفا واردر یا بنفسه شافیدر مراد امراض بلغمیه یه
شفاسی کبی ویا معجون وجابغیره سائر امراضه شافی اولدیغی کبی زیرا اقل ازمعجون واردرکه عسل اکا داخل اولمیه قتاده دن
مرویدرکه برکون برکسه حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمه کلوب فقال یشتکی بطن اخی فقال علیه السلام اسقه
العسل فذهب ثم رجع فقال قدسقیته فما نفع فقال اذهب واسقه عسلا فقد صدق الله وکذب بطن اخیك فسقاه فشفاه
الله (ان فی ذلك) یعنی مذکور اولان عجایب قدرت الله ده واردر (لایة) علامهٔ عظیمه واردر (لقوم یتفکرون) اعتبار ایلین
قوم ایچون معنای بیت چونکیم (اوحی الرب الی النحل) کلمشدر زنبورلرك وحی خانه سی حلوادن مملو کلمشدر یعنی چونکیم
رب العالمینك زنبوره ایما والهامی کلمشدر ومقرر اولمشدر فرقانده پس انك الهامندندرکه حق تعالی انسان اشرف
مخلوق ایکن انلره هر کارده وحی والهام قیله باخصوص که مشایخدن اوله پس بلا واسطه جناب عزت بونلره الهام وایما
ایلمسی مقرر ومقتندر (م ی) اوینور وحی حق عز وجل * کرد عالم را پراز شمع وعسل * این که کرمناست وبالا می رود
وحیش از زنبور کمتر کی بود) اول زنبور عزیز وجلیل اولان حق تعالینك وحینك نوری سببیله عالمی شمع وعسلدن پر ومملو
ایلدی بو بنی ادم که کرمنادر وبالا کیدر انك وحیی نیچون زنبوردن اکسکرك اولور بیت ثانی ولقد کرمنا بنی ادم آیتنه اشارتدر
سورهٔ بنی اسرائیلده در تفسیری جلد ثانینك اخرنه قریب قصهٔ بط شیکانده مرور ایلدی یعنی اول زنبور عزیز وجلیل
اولان الله تبارك وتعالینك اکا الهام ایلدیکنك نوری واسطه سیله عالمی شمعدن وشفا اولان عسلدن پر ایلدی اکر حق
تعالی حضرتلری اول زنبوره مسدس خانه لر یا یعنی وانك ایچی کندی لعابیله پر ایتمکی وحی ایلمسیدی انك کبی بر حقیر
جانورانك کبی بر شمع وعسل مصفی دوزمکی ندن بیلوردی چونکم بر حقیر حیوانه الهام الهی اولمق واول حقیر حیوان
الهام الهی ایله کار قیلمق مقرر وثابت اولدیسه بو که مرادندن انساندر (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم) دیمکله
انك شانی تفخیم اولنمش ودخی (ولقد کرمنا بنی آدم) نص شریفیله انك ذاتی تکریم قیلنمشدر وهمیشه انك روحی بالایه
کیدیجی وعالم اعلا جانبنه سیر ایدیجی اوله بویله کسه نك قلبنه اللهدن کلان وحی زنبوره کلان وحیدن نیچون کمتر اولور وکمتر
اولمیزبلکه هر وجهله بهتر اولور دعوای نبوت ایلین کسه نك لسانندن حقیقت انسانینك فضیلت وشرافتنی اعلام ایدرلر
وفی الحقیقه بنی ادم انسانیت مرتبه سن بولسه وکرمنا سرینه واصل اولسه انك قلبی ملهم الهی ومهبط وحی ربانی

اولور اما عوام ناس انك معناسندن وسرندن غافللردر انكچون مشايخ صوفيه بو وجهه دخی دل تعبير ايلديلر ووجيك
شرحنی دردنجی جلدده زادن ابوالحسن خرقانی سرخنده ازبی روپوش عامه دربيان بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر
(مثنوی) نی كه اعطيناك كوثر خوانده* پس چرا خشكی وتشنه مانده* سن اعطيناك الكوثری اوقومدكمی يعنی
بو سورهٔ شريفی اوقودك پس نيچون خشك سن وتشنه قالمشسن حق تعالی حضرتلری حبيبنه خطاب ايدوب بيورر
(انا اعطيناك الكوثر) يعنی تحقيقا يا محمد بز سكا اعطا ايلدك اعطينا كده قرأت ندر كوثر بروزن فوعل كثرتدن مأخوذ
اولهای الخير الكثير المفرط من العلم والعمل وشرف الدارين وعن النبی صلی الله عليه وسلم قال الكوثر نهر فی الجنة
وعدنی ربی فيه خيرا كثيرا احلی من العسل وابرد من الثلج والين من الزبد وابيض من اللبن حافتاه الزبرجد واوانيه من فضة
لا يظمأ من شرب منه ابدا وبعضلر كوثردن مراد اولاد رسول عليه السلام مدر ديمشلر وبعضلر علماء امتدر ديمشلر بو محله
مناسب اولانده بودر (فصل لربك) مخاطبدن غايبه التفاتدر پس سن ربكه صلاته مداومت ايله (وانحر) دخی قربانی
ذبح ايله بعضلر صلوتی صلوة عيد ايله تفسير ايدوب نحری اضحيه يه اشارت قيلمشلر (ان شانئك) تحقيقا سكا بغض ايلين
(هو الابتر) اوابتردر يعنی ابتر اولدر كه عقبنده اولاد وانسابی قالميه فاما سنك اولاد معنويك كه مشايخ وعلمار حمهم الله در
الی انقراض الدوران زياده اولوب هر بری عظم شانكه عنوان بولقده درا كثر اهل تحقيق كوثری علم وعمل ايله آراسته
اولان عالم بالله در كه هر كيم انلرك شراب علملرندن وچشمهٔ معرفتلرندن نوش ايده ابدی اولمز ومن بعد عطشان اولمز
ديمشلردر پس تقدير كلام بويله ديمك اولور كه ای سامع سن (انا اعطيناك الكوثر) سوره سن اوقومدكمی اكر اوقودك ايسه
وكوثردن مرادنه ايدوكنی بيلدك ايسه پس نيچون خشك لب وصوسز قالدك كركدر كه بو دنياده علمدن وعملدن اولان
خير كثيری نوش ايليه سن وعلمای امتدن برينك حوض قلبندن كوثر علم ومعرفتی دهان جانك ايچوب ماسوايی
فراموش ايليه سن تا عطشان اولمقدن خلاص اوله سن وخشك لب قالمقدن نجات بوله سن (مثنوی) يا مكر فرعونئی
كوثر چو نيل* بر تو خون كشتست وناخوش ای عليل* توبه كن بيزار شو از هر عدو* كو ندارد آب كوثر را كاو
يا خود مكر فرعونسن كوثر نيل كبيدر ای عليل سنك اوزريكه خون اولمش وناخوش اولمشدر توبه ايله هر عدودن
بيزار اول كه اول عدو آب كوثره كاو طوتمز يعنی يا خود كوثردن خشك تشنه قالديغك انكچون اوله كه مكرسن فرعون
نفسه منسوب قبطی سيرتسن وعلم وعملدن حاصل اولان خير كثيرك حوضی ومحلی اولان عالم بی نظير نيل صويی
كبيدر سنك اوزريكه اول علم وعملدن حاصل اولان خير كثيرك منبعی اولان عالم بی نظير ای عليل القلب خون كبی
اولمشدر كه سن نوش قيلمغه وذوق المغه قادر اولمزسن اكر بو آب كوثردن ايچمك استرسك جميع معاصيدن رجوع
ايله وهر عدودن بيزار وبری اول كه عدو آب كوثره بوغاز طوتمز يعنی علمدن وعملدن حاصل اولان خير كثيری طلب ايتمز
وانك محل ومنبعی اولان عالم بی نظير جانبنه دخی كيتمز پس سكا لازم اولان اولدر كه بو كونه عدولرك هر برندن بيزار
اوله سن وظاهرا وباطنا هر معاصيدن توبه قيله سن تا كم آب كوثری كندی درونكده بوله سن (مثنوی) هر كرا ديدی
ز كوثر سرخ رو* او محمد خوست با او كير خو* تا احب الله آيی در حسيب* كز درخت احمدی با اوست سيب* هر كيمكه
كوثردن سرخ روی كوره سن اول كمسه محمد خويلودر آنكله خوی طوت تا حسابده احب الله كله سن زيرا احمده
منسوب اولان درختدن سيب انكله بيله در حسيب كسر حا ايله حساب معناسنه درو وزن ايچون الف يايه قلب اولنمشدر
احمده منسوب اولان درختدن مراد نبوت درختيدر وانك سيبندن مراد علم ومعرفتدر وتقدير كلام وتحقيق مرام بويله
ديمك اولور كه هر شول كمسه يی كه علم وعملدن حاصل اولان خير كثيردن لطيف روو خوش خو كوره سن اول كمسه
حضرت محمد خويلودر وانك وارثی وقائمقاميدر انكله خوی طوت ومصاحبت ايت تا كم حسابده احب الله ايلين
زمره دن كله سنكه (المؤمن اذا احب احب الله) حديثنك موجبنجه محبتی لله قيلان مؤمنلردن اوله سن كه حضرت
احمد عليه السلامه منسوب اولان درخت نبوتدن اول آب كوثرده سرخ روی اولان عالمه بيله سيب علم وثمرهٔ معرفت
واردر اول عالم ربانی اول سيب علمه وارث اولمشدر وبو علمی اول حضرتك شجرهٔ نبوتندن اخذ ايلين عالم حظ وافر اخذ
قيلمشدر كما قال عليه السلام ان الانبياء ما ورثوا درهما ولا دينارا وانما ورثوا العلم فمن اخذه اخذه بحظ وافر (مثنوی)
هر كرا ديدی ز كوثر خشك لب* دشمنش ميدار همچون مرك وتب* كرچه بابای توست ومام تو* كو حقيقت
هست خون آشام تو* از خليل حق بياموز اين سير* كه شد او بيزار اول از پدر* تا كه ابغض لله آيی پيش حق* تا نكيرد
بر تو رشك عشق دق) هر كيمی كه كوثردن خشك لب وتشنه كوره سن اول كمسه يی دشمن طوت مرك وتب كبی اول كمسه
اكرچه سنك بابالك ومادرك ايسه ده زيرا اول حقيقتده سنك قانك ايچيجيدر بو سيرتلری حق تعالی حضرتلرينك
خليلندن اوكرن كه اول خليل اول پدرندن بيزار اولدی تا كم حضور حقده ابغض لله كله سن تا كم سنك اوزريكه

عشق خدانك رشك وغيرتي طوتميه يعني شول كمسه يي كه علم وعملندن حاصل اولان خير كثيردن خالي وتهي كوره سن
موتي وحيابي دشمن طوتديغك كبي اول كمسه يي دخي كنديكه دشمن طوتكه آنك مضرتي مرك وتنك مضرتندن
زياده در فرضا اول كوثردن خالي اولان كمسه سنك پدرك ومادرك وزن وفرزندك ايسه ده آنلري هم دشمن اتخاذ ايله كه آنلر
حقيقتده سنك قانك ايچيجي دشمنلركدر اكرچه صورتا رحيم وشفيق ويار ورفيق ايسه لرده حق تعالى حضرتلري حضرت
نوح عليه السلامك اوغلي حقنده (انه ليس من اهلك) بيورمسي بو معنايه شهادت ايلركه بر صالح كمسه نك پدر ومادري
وياخود زن وفرزندي صالح اولمسه اول صالحك اهلندن اولمز پس صالح اولان كمسيه واجب اولوركه ناصالح اولان
كمسه لردن اكر پدر ومادري ايسه ده اعراض واجتناب ايليه اى اهل حق اولان كمسه اهل حق اولمين كمسه دن
اعراض واجتناب ايلمك سيرتلرني حق تعالينك خليلندن اوكرن كه اول ابراهيم ابتدا پدرندن تبري ايليوب بيزار اولدي
واول حضرتك ملتنه اتباع ايلمك (واتبعوا ملة ابراهيم حنيفا) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه بزم جمله مزه اوزرينه لازم
كلدي واول حضرتك اولا كندي پدرندن بيزار اولمسنه سورهٔ توبه ده اولان بو آيت كريمه شهادت قيلدي قال الله تعالى
(وما كان استغفار ابراهيم لابيه الا عن موعدة وعدها اياه فلما تبين له انه عدو لله تبرء منه ان ابراهيم لاواه حليم) يعني
حضرت ابراهيمك پدرندن اوتري اللهدن مغفرت طلب ايلمسي اولمدي الا شول وعده يه وفا ايلمكدن اوتري كه انكله
مناظره ايلمك وقتنده اول وعده يي پدرنه ايلدي بنا بعده بو يله مسطوردركه حضرت ابراهيمك پدري ابراهيم عليه
السلام حضرتلرينه بن ايمان كتوررم ديو وعده ويردي پس حضرت ابراهيم عليه السلام دخي اكا ديديكه (سا ستغفر
لك ربي) اكر سن ايمان كتوررسك بن دخي ربمدن سنكچون استغفار ايلرم ديدي پس وقتا كه اول ابراهيم ظاهر ومبين
اولديسه تحقيقا آنك پدري اللهك دشمنيدركه توفيق ايمانه قابليتي يوقدر آندن تبري ايلدي وبيزار اولدي تحقيقا
حضرت ابراهيم عليه السلام زياده تأوه ايديجي حليم ايدي پس المؤمن اذا ابغض ابغض لله حديثنك مقتضاسنجه
بغضي الله ايچون قيله سن حضور حقده لله وفي الله بغض ايلين كمسه لر زمره سندن كله سن حتى حق تعالينك
عشق ومحبتي كمال غيرتندن سنك ايمان واسلامك اوزره طعن ودق ايليه (مثنوى) تا نخواني لا والا الله را *
در نيابي منهج اين راه را) مادامكه سن لا بي والا اللهي اوقوميه سن بو يولك منهجن بوله مزسن يعني مادامكه سر توحيدي
اوقوميه سن وما سوايي نفي ايدوب وجود حقيقتي اثبات قيليه سن وبالكليه كندي وجودكدن فاني اولميه سن بو يولك
وضوحني واستقامتني فهم وادراك ايليه مزسك اكر طريق حقك وضوحني واستقامتني بيلمك وبولمق استرسك
بالكليه وارلغكدن وكندي وجودكدن كچمك وفنا شرابي ايچمك لازم اولور تا كم وصال يار بعد الفنا ظهوره كله
ومحو وفنا نه ايديكي بو داستاندن معلومك اولور (داستان آن عاشق كه با معشوق خود برمي شمرد خدمتها
ووفاهاي خود وشبهاي دراز (تتجافى جنوبهم عن المضاجع) بو سرخ شريف اول عاشقك داستانيدركه كندي
معشوقنه خدمتلرني وكنديننك وفالرني واوزون كيجه لرده مضجعلردن جنبلرينك تجافي وتباعد ايلمسني عد
وشمار ايلدي يعني سورهٔ سجده ده اولان بو آيت كريمه نك مفهومني شماره كتورديكه الله تبارك وتعالى متهجد اولنلر
حقنده بيورر (تتجافى جنوبهم عن المضاجع) اى ترتفع وتتباعد يعني مرتفع اولور وتباعد قيلور متهجد اولنلرك جنبلري
مضجعلرندن (يدعون ربهم) حالدر جنوبهم ضميرندن يعني داعين وعابدين اولدقلري حالده اول اللهه (خوفا وطمعا)
مفعول له دراى لاجل خوفهم من سخط الله وطمعهم من رحمته (ومما رزقناهم ينفقون) و بزم ويرديكمز رزقدن انفاق
ايدرلر بزم رضامزده وتهجد حقنده بو حديث شريف صحيحا واردر كه قال عليه السلام اذا جمع الله الاولين والاخرين
نادى مناد بصوت يسمعه الخلائق كلهم فيقول ليقم الذين يحمدون الله في البأساء تتجافى جنوبهم عن المضاجع
فيقومون وهم قليل ثم يقول ليقم الذين يحمدون الله في البأساء والضراء فيقومون وهم قليل فيدخلون الجنة جميعا
ثم يحاسب سائر الناس وبي نوايي وجكر تشنه كئ روزهاي درازومي كفت كه من جزاين نميدانم اكر خدمتي ديكر
هست مرا ارشاد كن كه هرچه فرمايي منقادم) ودخي اوزون كونلرده اولان جكر تشنه لكني وبي نوالغني
يعني اچ اولوب صوسز اولديغني صايدي وديديكه بن بوندن غيري خدمت وعبوديت بيلمزم اكر بونلردن غيري بر آخر
خدمت دخي وار ايسه بني اكا ارشاد ايله كه هرنه كه بيوره سن بن سنك امر شريفكه مطيع ومنقادم (اكر در آتش
رفتنست چون خليل عليه السلام وا كر در دهان نهنك افتادنست در دريا چون يونس عليه السلام وا كر هفتاد
بار كشته شدنست چون جرجيس عليه السلام) وا كر از كريه نابينا شدنست چون شعيب عليه السلام ووفا وجانبازئ
انبيا را عليهم السلام خود شمار نيست وجواب معشوق اورا) فرضا اكر حضرت خليل عليه السلام كبي آتشه
كتمكلكدر وا كر درياده نهنكك اغزنه يونس پيغمبر عليه السلام كبي دوشمكلكدر وا كر حضرت جرجيس عليه السلام

كبي تمش كه مقتول اولمقدروا كرحضرت شعيب عليه السلام كبي اغلمقدن اعمى ونابينا اولمقدر وانبيا عليهم
السلامك وفاسنه وجانبازلغنه خود حدوشمار يوقدر حاصلي بونلردن هرقنقيسني كه بيوره سن مطيع ومنقادم ديدي
واول معشوقك اول عاشقه جواب ويرمسنك بياندر (مثنوی) آن يكي عاشق بپيش يارخود * مى شمرد از خدمت
واز كار خود) اول برعاشق كندى يارنك حضورنده كنديـنك خدمت وكارندن صايدي وآنك عشق ومحبتى يولنده
ايلديكى طاعتلرى وخدمتلرى بر بر عدايلدى وديدي (مثنوی) كز براى تو چنين كردم چنان * تيرها خوردم درين
رزم وسنان) كه اى محبوبم سندن اوترى بو تجلين وانجلين ايلدم بو رزم وجنكده تيرلر وسنانلر يبدم يعنى نفسله
مجاهده قيلمق ومحبتكده ثابت قدم اولمق خصوصنده چوق الملر وغملر چكدم (مثنوی) مال رفت وزور رفت ونام رفت
برمن از عشقت بسى ناكام رفت) مال كتدى وزور وقوت كتدى ونام وناموس دخى كتدى بنم اوزريمه سنك عشقكدن
چوق بى مرادلق واقع اولدى يعنى سنك يولكده مالم كيدوب فقير اولدم قوت وطاقتم كيدوب ضعيف قالدم ونام
وناموس كيدوب بى عرض وبى ناموس اولدم الحاصل سنك عشقكدن بنم اوزريمه بونلر كبى نيجه بى كاملك واقع اولدى
ديدى (مثنوی) هيچ صبحم خفته يا خندان نيافت * هيچ شامم باسر وسامان نيافت) هيچ صباح بنى خفته
ويا خندان بولمدى وهيچ كيجه بنى سر وسامانله بولمدى يعنى هر صباح بيدار وكريان وهر شب بى سر وسامان اولمقدن خالى
اولمدم عاشق اولنلر فى الحقيقه بويله كركدر كه (م ى) آنچه اونوشيده بود از تلخ ودرد * اوبتفصيلش يكايك مى شمرد)
اول نسنه يى كه او عاشق تلخ ودردن نوش ايلمش ايدى اول عاشق آنى تفصيل ايله بر بر صايدى بعض نسخه ده نوشيده
بود واقع اولمش معنى اول نسنه يى كه پوشيده قيلمش ايدى بر بر آنى تفصيلا عدايلدى ديمك اولور اما اولكى اولى در (م ى
نه از براى منتى بل مى نمود * بردرستى محبت صد شهود) عاقلانرا يك اشارت بس بود * عاشقانرا تشنكى زان كى رود)
مى كند تكرار كفتن بى ملال * كى زاشارت بس كند حوت از زلال) بو عبادتلرى عدايلمسى معشوقنه منت ايلمسندن
اوترى دكل بلكه محبتنك درستلكى اوزره يوز شاهدلر كوستردى كان متقدما بيوردقلريندن بر سؤال لازم كلديكدينه اول
سؤال بودر بر كمسه كندى ايلديكى عبادتلرى وطاعتلرى كندى معبودنه ومعشوقنه احصا ايلمك منت ايلمك معناسنى
مشعر اولور بوايسه عند الادبا زياده كستاخلقدر پس بو كمسه بونلرى نيچون عدايلدى جواب بيوررلر بو طاعتلرى عد
ايلمسى معشوقنه منت ايلمسندن دكل بلكه كنديـنك صدقنه ومحبتنك درستلكنه نيجه يوز شاهدلرى كوسترمكدن
اوترى احصا ايلدى بوايسه مذموم دكلدر عاقل اولنلره براشارت كافى اولور اما عاشقلرك تشنه لكى اول براشارتدن
قچن كيدر ملالسز سويلمكلكى تكرار ايلر حوت آب زلال اشارت ايلمكدن آب زلالدن قچن كفايت ايلر يعنى العاقل
يكفيه اشارة مفهو منجه عاقل اولنلره كندى معقول اولان محبوبلرندن براشارت اولسه وياخود آنلر كندى حاللرندن
بر آخر كمسه يه اشارت قيلسه براشارت ايلمك آنلره كافيدر اما عاشقلره كندى معشوقلرندن براشارت اولسه وياخود
عاشقلر كندى حسب حاللرندن براشارت قيلسه آنلرك تشنه لكى وسوز درونى اول براشارتدن كتمز وآنلر كندى حال
درونلرنى برايكى سويلمك ايله قناعت ايتمز بلكه التكرار حسن ديوب كندى احوال درونى ملالت وسأمتسز تكرار سويلر
مثلا عاشق برماهى كبيدر وآنك حسب حالنى سويلمسى آكا نسبت آب زلال كبيدر ماهى زلالدن براشارت ايله قناعت
وكفايت ايلمديكى كبى عاشق دخى كندى حسب حالنى سويلمكدن براشارت ايله كفايت قيلمز وكندى محبوبى
آكا براشارت قيلسه قناعت كلمز بلكه هميشه آب زلالده اولديغى كبى وآندن حظ الديغى كبى عاشق دخى هميشه
عيشق ايچنده اولمقدن وكندى حسب حالنى نقل قيلمقدن حظ آلور ولذت پذير اولور (مثنوی) صد سخن مى كفت زان
درد كهن * در شكايت كه نكفتم يك سخن) آتشى بودش نمى دانست كه چيست * ليك چون شمع از تف آن مى كريست
حاصل كلام اول عاشق بيچاره اول اسكى دردلرندن يوز سوز سويلدى شكايتم ايلديكى حالده بويله ديوكه بن برسوز
سويلمدم يعنى اول قديم اولان دردندن اول عاشق بيچاره يوز سوزلر سويلدى مع هذا برسوز سويلمدم ديوشكايتده ايدى
كان كندى دردندن نيجه يوز سوز سويلمكله اكا قناعت كلميوب كندى حالمدن برسوز سويلمدم ديو كندى كندويه
ويا معشوقنه شكايت ايلمكده ايدى او درد كهن آنك درونده برعظيم آتش ايدى بيلمديكه ندر ولكن شمع كبى اول
آتش عشقك حرارتندن كريان اولوردى يعنى اول عاشقك درونده اولان درد قديم كويا برآتش عظيم ايدى اما آنك
ماهيتى وكيفيتى نه كونه ايديكنى بيلمزونه نوعدن ايديكنى فهم قيلمزدى ولكن بو قدر اولورديكه شمع شعله ناردن اريوب
كريان اولديغى كبى آنك دخى وجودى اول آتش معنوينك تف وتابندن اريوب كوزلرى كريان اولوردى (مثنوی
كفت معشوق اين همه كردى وليك * كوش بكشا پهن واندرياب نيك) كانچه اصل اصل عشقست وولاست *
آن نكردى اينچه كردى فرعهاست) معشوق اول عاشقه ديدى بودكلى ذكر ايلديككى ايشلدك وليكن كوشكى

واسع

واسع آج وبنم كلامى ايوفهم ايله اول نسنه كه ولانك وعشقك اصلنك اصليدر آني ايلمدك بوني كه ايلدك
فرعلردر يعني چونكم معشوق عاشقنك ديديكي سوزلري اشتدي وآنك كلامني بالكليه تصديق ايتدي
وا كا جواب ويروب ايتدي نعم بو وجهله ديديكك عملاري ايلدك ولكن سمعكي برخوش زياده آج وكلامى ايوفهم ايله
اول عملكه عشق ومحبتك سر ينك سري ولبينك لبيدر كه مقصود بالذات بوجمله اعمالدن اولدر وبو ايشلديكك عملار
بالكليه فروع وآثاردر واول اصل وپايداردر وبو ايشلديكك عملار اجساد وقوالب كبيدر واول ايشلمديكك عمل روح
پرانوار كبيدر سكا بو جمله دن اهم والزم اولان اصل ايدي اول عمل ايسه سندن ظهوره كلمدي (مثنوى) كفتش ان عاشق
بكو كان اصل چيست * كفت اصلش مردنست ونيستيست) تو همه كردي نمردي زندهٔ * هين بميرار يار جانبازندهٔ)
اول عاشق چونكم معشوقندن بو خطابي اشتدي وا كا ديدي اى بنم معشوقم سويله كه اول اصل ندر معشوق عاشقنه
ايتدي اول عشقك اصلي اولمكلكدر ويوق اولمقلقدر اى عاشق بيچاره سن دوكلي بو عملري ايشلدك لكن اولمدك هنوز
زنده سن اكاه اول مرده اول اكر يار جانبازنده ايسك يعني جان اويناديجي وبنم راه عشقمده روحكي فدا ايديجي
يار صادق ايسك اول نفسك فدا قيل تاكم وصالمه لايق اوله سن وعشقك اصلني بوله سن وآندن مقصود بالذات اولان عملي
قيله سن ديدي نته كم دينلمشدر (بيت) من يطلب فى الحب من الحب وصال * من غير فناء نفسه فهو محال * ان تشتهى
ان تبلغ وصل المحبوب * دع نفسك فى الدرب تقدم وتعالى) نته كم ابن فارض رضى الله عنه حضرتلري دخي بو محله
مناسب حضرت معشوق لساندن بيوررلر (بيت) وجانب جناب الوصل هيهات لم تكن * وها انت حي ان تكن صادقا
مت (مثنوى) هم دران دم شد درازوجان بداد * هم چو كل درباخت سر خندان وشاد * ماند ان خنده برووقف ابد
هم چو جان وعقل عارف بى كبد) اول عاشق چونكم بو نكته جانفزايي اشتدي هم اول دمده اوزانيدي وجان ويردي
كل كبي خندان وشادان اولديغي حالده باشني اويناتدي اول عاشق اول خنده اوزره ايدي وقف قالدي عارفلك
مشقتسز اولان عقل وجاني كبي خلاصهٔ كلام اولدركه عاشق چونكم كندي معشوقندن بو كلام سعادت انجامي
كوش ايتدي هم اول نفسده نفسني جانان يولنده فدا ايدوب كل كبي ترك سر قيلدي وشاد وخندان اولديغي حالده
اولدي چونكم جانان محبتندن جاني شاد وخندان اولديغي حالده بذل وفدا بلدي اول خنده وسرور آنك جاني اوزره
ابدي وقف وسرمدي انكله ملازم اولدي نته كم عارفلرك زحمت ومشقتسز اولان عقل وجانته مسرور وخندان اولمق
ابدي وقف اولدي پس موتوا قبل ان تموتوا موجبنجه هم اولمزدن اول اوله ووجود مجاز يسني عشقله افنا قيله جميع
اعمالك اصلني وخلاصه سني ولبني ايشلمش اولور وآنك جاني ابد الاباد شاد وخندان قالور وروحي بدر كامل كبي اولوب
اطراف عالمه وقلوب آدمه نورپاش اولور (مى) نورمه آلودكى كرددايد) كرزندان نور برهر نيك وبد) اوزجمله پالـ وا كردد بماه
همچو نور عقل وجان سوى اله) فى المثل ماهك نوري ابدي بچن آلوده اولور يعني ابدي الوده اولمز اكر اول نور هرنيك
وبد اوزره طوقنورسه ده اول نور جمله دن ماهه پاك رجوع ايلر عقل وجان نوري حق تعالى جانبنه پاك وطاهر رجوع
ايلديكي كبي چونكم محسوس اولان ماهك نوري اكرنيكه وا كربده طوقنسه ابدي الوده وملوث اولمسي قابل اولميجق
وبو جمله دن پاك وطاهر اولديغي حالده ماهه رجوع ايلمسي مقرر اولنجق ماهك نوري عقل وجانك نورنه مشابه اولديغي
وجانك نوري بو بدنك نيك اولان احوالنه وبد وقبيح اولان اعمالنه اكرچه طوقنور وبونلره پرتو صالور لكن شول دمكه
حضرت حقه رجوع ايليه پاك وطاهر اولديغي حالده رجوع ايلر (مثنوى) وصف پاكي وقف بر نورمهست *
تابشش كر بر نجاسات رهست) زان نجاسات ره والوده كى) نوررا حاصل نكردد بدركى) نته كم پاكلك صفتي نورماهك
طهارتي اوزرينه وقفدر آنك تابش وپرتوي اكرچه راهك نجاستلري اوزره دربولسه اول نجاستلردن وآلوده لكلرندن
نوره بدركلك ونا پاكلك حاصل اولمز يعني ماهك نورنه طهارت ونزاهت صفتي موقوف ولازم اولمشدر آنك تابش وپرتوي
اكرچه بولك نجاستلري اوزره واقع اولديسه ده آنك نورنه آندن آلوده لك كلمز زيرا بولك اول نجاستلردن وآلوده لكلرندن
معلوم ومقرردر كه نور ماهه بدركلك وآلوده لك حاصل اولمز چونكم محسوس اولان نور ماهه نجاسات محسوسه دن
بدركلك وآلوده لك حاصل اولمديغي مقرر اولنجق معنوى اولان عقل وجان نورنه بو جسمك اخباث والواثندن وارجاس
وانجاسندن بدركلك والوده لك كلمك وحاصل اولمق اولويله ثابت اولور (مثنوى) ارجعى بشنود نور آفتاب *
سوى اصل خويش باز آمد شتاب * نى ز كلخنها بر ونشكى بماند * نى ز كلشنها بر ورنكى بماند * نور ديده ونور ديده
باز كشت * ماند در سوداى او صحرا ودشت) آفتابك نوري ارجعى خطابني استماع ايتدي شتاب وسرعتله كندي اصلي
جانبنه كلدي نه كلخنلردن اول نورا اوزره بر تنك وعار قالدي نه كلشنلردن آنك اوزرنده بر رنك قالدي ديده نك نوري
ونور كورمش كمسنه رجوع ايلدي صحرا ودشت اول نور ديده نك ونور كورن كمسنه نك سوداسنده قالدي اولكي نور

دیده یه مضاف قدردیده نك نوری دیمك معناسنه اولوروایکنجی نوردیده یه مضاف دکلدر نوردیده دیمك نورکورمش کسه
دیمك معناسنه اولور واصح اولان نسخه لرده ایکی نوردیده نك ما بیننده واوعاطفه واقع اولمشدر ووا وسزاولان نسخه لر
اوزره دخی معنی جائزاولورلکن اصل معنادن خالی اولوروتوضیح معنی وتحقیق نحوی بویله دیمك اولورکه بوانسانك
روحیکه فی المثل نورآفتاب کبیدر شول دمکه (ارجعی الی ربك) خطابنی استماع ایلیه کندینك اصلی جانبنه علی الفور
سرعتله الوان بشریتدن وادناس طبیعتدن پاك وطاهراولدیغی حالده کیروکاورنه طبیعت کلغنلرندن آنك اوزرنده
برتنك وعیب قالورونه مسرت ونه شادیلك کاشنلرندن آنده بررنك قالوریعنی طبیعت عالمنك کلغنلرکبی اولان غموم
وهمومندن آنده برعیب وشین قالمزوکذلك مسرت وشادیلك کاشنلرندن دخی آنك وجودنده بررنك واثرباقی اولمز
الحاصل دیده نك نوری کورن کسه یه وکندی اصلنه رجوع ایلرپس صحرا ودشت آنك سودای فراقنده وظلمت اشتیاقنده
قالورزیرا بوعالمك صحرا ودشتنك وباغ وراغنك الوان وآثاری معلوم اولمزوظهوره کلمزالا نوردیده ونورکورن کسه
واسطه سیله ظهوره کاورپچون نورکورن کسه ونوردیده دخی اولمسه بودشت وصحرا وجمیع الوان وصوراشیاء ظلمت وعدم
منزله سنده قالورچونکم دشت وصحرانك وصوراشیانك وجودی وظهوری نورکورن کسه نك وجودی وکوزی نوریله
ظاهروهویدااولدیغی محقق ومقرراولیجق پچون بودشت وصحرادن دنیا ومافیهادن کوزك نوری ونورکورن کسه نك
وجودی کندی اصللرینه رجوع ایلسه لردشت وصحرا بلکه ارض وسما آنك سودای فراقنده قالوروانکچون بکاقیلور
اما ایکی نوردیده نك ما بیننده واوعاطفه اولمزسه معنی کوزك نوری کوزك نورینه رجوع ایلدی صحرا ودشت آنك
سوداسندن قالدی دیمك اولورمثلا برکسه برزمان صحرا ودشته ناظراولسه ودونوب آندن نظرنی رفع واخذ قیلسه
آنك صحرا اوزره منبسط اولان نوردیده سی ینه کندی دیده سنك نورنه کل شیء یرجع الی اصله نحواسنجه رجوع
ایلمش اولور پس صحرای عالمدن آنك نوردیده سی اصلنه رجوع ایلدکده صحرای عالم کندویه ناظراولان وصوروآثارنی
مشاهده قیلان انسانك وجودنه موقوفدرنوردیده منزله سنده اولان انسان بوقالب جهانك روحی وصحرای کون
ومکانك رونق ونوری کبیدر چونکم روح کتسه قالب آنك نیجه سودای فراقنده قالورسه جهان دخی دیده منزله سنده
اولان آنك انجلین سودای فراقنده قالوروصحرای کون ومکان آنك اشتیاقنده کریان اولور (یکی پرسیدازعالمی عارفی که
اکردرنمازکسی بکریدباوازوآه ونوحه کند نمازش باطل شودویانه) برکسه برعالمدن یا برعارفدن سؤال ایلدی بویله
دیوکه اکر برکسه نمازده اوازایله اغلسه وآه ایلسه ونوحه ایلسه آنك نمازی باطل اولورمی ویاخوداولمزمی (جواب
کفت که نام آن آب دیده است تاآن کرینده چه دیده است اکرشوق خدادیده است ومی کریدیا پشیمانئ کناهی نمازش
باطل نشودبلکه کمال کیردکه لاصلوة الابحضورالقلب اول عالم وعارف اولان کسه اول سائله بوکونه جواب
کربنده ویردی ودیدیکه اول کوزدن خروج ایلین دموعك نامی آب دیده دریجبااول کرینده اولان وبکاقیلان کسه
نه کورمشدرآنك باطنا کوردیکی شیئه اعتبار اولنوراکرخدای تعالی حضرتلرینك شوقنی کوردیسه وآندن
اوتری اغلرسه یاخودکناهنك پشیمانلغندن اوتری اغلرسه اول مصلینك نمازی باطل اولمزبلکه آنك صلوتی اول کریه
وزاریدن کمال طوترکه لاصلوة الابحضورالقلب بیورلمشدرکه آنك شوق الهیدن اولان کریه وزاریسی حضورقلبه
شهادت قیلور (واکراورنجوری تن یافراق فرزنددیده است نمازش تباه شودکه اصل نمازترك تنست وترك فرزندواکراول
مصلی تننك رنجورلکنی واولادنك فراقنی کورمش ایسه وآنلردن اوتری اغلرسه نمازی تباه وباطل اولور زیرا اصل نماز
مقتضیات تنی ترك ایلمك وفرزندمحبتنی دخی ترك ایلمکدر کما قال صلی الله علیه وسلم صلواصلوة المودع اهل قرابته صلوة
اولدرصلوتنه داخل اولدقده تنی وفرزندنی وسائرماسوایی دخی بالکلیه ترك ایلیه وبوجمله یه مرده اولان کسه کبی وداع
قیله ابراهیم وارکه فرزندراقربان می کرداز بهرتکمیل نمازوتن راباتش نمرودسپرد) مثلا ابراهیم علیه السلام حضرتلری
کبی که اوغلنی قربان ایلدی حق تعالی یه قیلدیغی نمازك تکمیلندن اوتری وبدننی نمرودك آتشنه اصمرلدی نمازدن
مرادبونده مطلق انقیاد وتوجهدرپس حضرت ابراهیم علیه السلام حضرت حقه اولان توجه وانقیادنی تکمیلدن
اوتری اوغلی اسماعیلی آنك یولنده قربان ایدوب جسمنی دخی نارنمروده تسلیم قیلدی پس مصلی اولان مؤمنلره
لازم کلدیکه صلوة قیلدیغی وحق تعالی یه متوجه اولدیغی وقتده باری بدننك مقتضاسنی واولادنك اندیشه سنی وحبنی
ترك ایلیه (وامرامدمصطفی علیه السلام راهم بدین خصال که (فاتبع ملة ابراهیم) وحضرت مصطفی علیه السلامه
هم بوخصلتلره اتباع ایلمکه امر کلدی بویله دیوکه یا محمدسن ابراهیمك ملتنه اتباع ایله سورهٔ نحلده اولان آیته اشارتدر
اولی بودر (ثم اوحینا الیك ان اتبع ملة ابراهیم حنیفا وما کان من المشرکین) یعنی حضرت ابراهیمه نیجه حسنه اعطا
ایدوب آنی اجتبا قیلدقدنصکره بریامحمدطریق توحیددن وماسوادن اعراض ایلکده ابراهیمك ملتنك غیریدن اکمل

اولديغى حالده اتباع ايله دبو بزسكا وحى ايلدك وابراهيم عليه السلام مشركلردن دكلدر بلكه قدوة المحققين واسوة الصادقين والصالحيندر نته كم حق تعالى بيوردى (لقد كانت لكم اسوة حسنة فى ابراهيم) بو آيت سورهٔ ممتحنه ده در يعنى سزك ايچون تحقيق واردر ابراهيم ده شول خصلت حميده كه اكا اقتدا اولور واول اسوهٔ حسنه كه اكا اتباع قيلنور اولكى ايتده اشتباه واردر كه اكر نسخه لر جميعا صحيح اعتبار اولنورسه (فاتبع ملة ابراهيم) آيت اولمز بلكه حضرت مولانا قدس سره مضمون آيتى بو تركيب اوزره تحرير وتكلم ايتمش اولورلر زيرا حضرت قرآنده (فاتبع ملة ابراهيم) لفظى اوزره اصلا بر آيت واقع اولمشدر آل عمرانده صيغهٔ جمع اوزره (فاتبعوا) آيتى واقع اولمشدر اكر نسخه لر صحيح اعتبار اولنمزسه واصلنده (ان اتبع ملة ابراهيم) ايدى ناسخلر غلط ايدوب (فاتبع ملة ابراهيم) يازمشلردر دينورسه بو فقره آيت كريمه فرض اولنوروا كر نسخه لر صحيحدر دينورسه آيت كريمه فرض اولنمز بلكه آيت كريمه نك مضمونى حضرت مولانا بو تركيب اوزره تحرير قيلمشلر وتلفظ بيورمشلر دينور اما بويله دينلمك اوليدر زيرا جميع نسخه لرده هب بو تركيب اوزره واقع اولمشدر پس آيت اولميوب بو فقره آيت كريمه نك مضمونيدر دينلسه اليق واحرادر (مثنوى) آن يكى پرسيد از مفتى براز * كر كسى كريد بنوحه در نماز) اول بر كمسه مفتيدن رازله صوردى براز مفتينك صفتى اولورسه معنى اول كمسه رازله اول مفتيدن صوردى وديدى اكر بر كمسه نمازده نوحه ايله كريه ايلسه (مثنوى) آن نماز او عجب باطل شود * يا نمازش جائز وكامل بود) آنك اول نمازى عجب باطل اولورمى ياخود آنك نمازى كامل وجائز اولورمى (مثنوى) كفت آب ديده نامش بهر چيست * بنكرى تا كه چه ديد او وكريست * مفتى اكا ديدى آب ديده نك نامى ندن اوتريدر نظر ايليه سن تا كه او ديده نه كوردى واغلدى يعنى عالم ربانى اولان مفتى سائله بوكونه جواب ويردى وديديكه آب ديده نه يه ديرلر بيلورميسن وآنك صاحبى نه كورمشدر وندن اوترى اغلمشدر * مثنوى * آب ديده تا چه ديدست از نهان * تا بدان شد او ز چشمهٔ خود روان * آب ديده نهاندن يا نه كورمشدر تا كم اول كورديكى شىء سببيله اول آب ديده كندى چشمه سندن روان اولدى يعنى آب ديده عجبا عالم نهانيدن نه كورمشدر كه حتى اول كورديكى شىء سببيله كندى چشمه سندن جارى اولدى بهرحال سرشك ديده نك چشمهٔ چشمدن خروجنه وجريان قيلمسنه بر علت وبر سبب لازمدر پس علما وعرفا سرشك ديده نك سببنه ومهيجنه نظر ايدرلر اكر آنك مهيجى لله ايسه نمازنه فساد كلمز واكر آنك مهيجى لله دكل ايسه نمازى فاسد اولوب باطل اولور نته كم بو معنالره اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوى) آن جهان كرديده است آن پرنياز * رونقى يابد ز نوحه آن نماز ور ز رنج تن بدان كريه و ز سوك * ريسمان بكسست وهم بشكست دوك) اول پر نياز مصلى اكر اول جهانى كورمش ايسه اول نماز كريه ونوحه دن بر لطيف رونق ولطافت بولوروا كر اول كريه سوك ورنج تندن اولديسه ايپلك قيرلدى وهم ايك صندى ريسمانك منقطع اولمسى ودوكك صنمه سى نمازك باطل اولمسى ونيازك فساد بولمسندن كنايت اولور يعنى اكر اول پر نياز اولان مصلى اول جهان حقيقى وعالم وحدتى كوروب آنك شوق ومحبتندن كريه قيلديسه آنك اول نمازى كريه ونوحه ايلمكدن بر عظيم رونق ولطافت بولوروا كر اول كريه وسوك وماتمدن وياخود رنج تندن اوترى اولديسه نماز منقطع اولدى ونياز منكسر اولدى اكا نماز ونيازدن فائده اولمز (مريدى در آمد بخدمت شيخ خود از پى شيخ پيرسن نمى خواهم بلكه پير عقل ومعرفت) بر مريد كندى شيخنك خدمتنه كلدى وبونى ذكر ايلدى كيم شيخدن سن وسال پيرنى استمزم بلكه عقل ومعرفت پيرنى استرم يعنى لغتده شيخ پيره ديرلر وعند العرفا شيخ وپير ديمكلرندن مرادسن وسالده پير اولمش وصورتا ريش وموبى آغرمش كمسه دكلدر بلكه اوليانك شيخ ديمكلرندن مرادى عقلده وعلم ومعرفتده كامل اولان كمسه در (واكرچه عيسيست در كهواره ويحياست در مكتب كودكان) واكرچه كهواره ده عيسى عليه السلامدر وكودكلر مكتبنده يحيى عليه السلامدر يعنى بنم مرادم عقل ومعرفتده كامل اولان شيخ سالخورده وروزكار ديده اولان شيخ دكلدر اكر بشكده عيسى ايسه ده شيخ كاملدر زيرا اول حضرت هنوز دخى بشكده ايكن (كيف نكلم من كان فى المهد صبيا) ديدكارى وقتده (قال انى عبد الله آتانى الكتاب وجعلنى نبيا وجعلنى مباركا) ديوب كنديلرينك نبوتندن وعبد كامل ومرشد فاضل اولمسندن خبر ويردى اكرچه اوغلنجقلر مكتبنده حضرت يحيى ايسه ده ينه شيخ كاملدر زيرا شيخ كاملدن مراد عالم وعاقل اولمقدر كوراول حضرتك عقلنك كمالى كه اول مكتبده اولان اطفال اول حضرته تعال نلعب زمانا ديدكارنده ما للعب خلقنا ديو آنلره جواب ويردى وحق تعالى حضرتلرى (وآتيناه الحكم صبيا) ديو كلام مجيدنده طفوليتى حالنده اكا حكمت عطا قيلدى يعنى خبر ويردى الحاصل شيخدن مقصود عقل ومعرفت صاحبيدر كركسه سنى آز اولسون وكركسه چوق اولسون (مريد شيخ را كريان ديد اونيز موافقت كرد وكريست چون فارغ شد وبدر آمد) مريد كندى شيخنى اغلر كوردى اول

مریددخی شیخنه موافقت ایلدی واغلدی چونکم اول مرید کریه دن فارغ اولدی وشیخنك حضورندن چیقوب طشره
کادی (مرید دیکر که از حال شیخ واقفتر بود از سر غیرت در عقب او تیز بیرون آمد وکفتش ای برادر من ترا کفته باشم الله
الله تا نیندیشی ونکویی که شیخ می کریست ومن نیز می کریستم) برغیری مرید که شیخك حالندن واقفتر وانك اسرارنه
عارفترایدی اول مرید غیرت جهتندن اول مریدك عقبندن تیز طشره کادی واول مریده ایتدی ای برادر بن سکا دیمش
اولەیم الله حقیچون الله حقیچون زنهار دیمیه سن وتا فکر ایلمیه سنکه شیخ اغلدی وبندخی اغلدم پس بنم دخی کریم بعینه
شیخك کریه سی کبیدر دیمیه سن (که بسی سال ریاضت بی ریا باید کرد واز عقبات ودریاهای پرنهنك وکوههای بلند
پرشیر وپلنك می باید کذشتن تا بدان کریهٔ شیخ رسی یا نرسی) زیرا چوق ییل بی ریا ریاضت ایتمك کرك اوتوز ییل ریاضت ایتمك
دنسه دخی جائزاولور وعقبات سلوکدن وپرنهنك اولان معنوی دریالردن وطی یقتده اولان شیرو پلنك ایله طولو بلند
واولو طاغلردن کچمکلك کرکدرکه تا کم شیخك اوکریه سنك حقیقتنه ایریشه سن ویاخود ایرشمیه سن یعنی بو قدر منازل
ومراتبی کچدکدنصکره هم احتمالدرکه یا آنك مقامنه واصل اوله سن ویاخود واصل اولمیه سن تحقیق واصل اولمغه
هم حکم ایلمزم دیدی (اکرسی شکر زویت لی الارض کوبی بسیار) اکرایرشه سن زویت لی الارضك شکرنی
چوق دیه سن بو حدیث شریفه اشارت بیوررلر قال علیه السلام (زویت لی الارض) ای طویت یعنی ارض بنم ایچون
طی اولندی (فاریت مشارقها ومغاربها) پس بن کوسترلدم یعنی بکا کوسترلدی اول ارضك مشارقی ومغاربی سیبلغ
ملك امتی عن قریب واصل وبالغ اولور بنم امتمك ملکی الی ما زویت لی الارض بکا ارض طی اولندیغی مقداری پس اول
مرید صادق دیدیکه اکر کریهٔ شیخه وآنك تحقیقنه واصل اولورسك زویت لی الارض دیرسن نهایتسز یعنی ارض وجود
بکا طی اولنوب اسرار شهوده واصل اولدم دیرسن اول مرتبه ده نیجه کره ومشارقده اولان حدیث شریف بودرکه
نوباندن امام مسلم منفرد اروایت بیوررلر قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله زوی لی الارض ای جمعها فرایت مشارقها
ومغاربها وسیبلغ ملك امتی الی ما زوی لی منها (مثنوی) یك مریدی اندر آمد پیش پیر * پیر اندر کریه بود ودر نفیر) شیخ را
چون دید کریان آن مرید * کشت کریان آب از چشمش دوید) بر مرید پیرنك حضورنه ایچرو کادی پیر اول حالده کریه
ونفیرده ایدی اول مرید چونکم شیخی کریان ونوحه کر کوردی اول مرید دخی شیخه تقلیدا ایتمکله کریان اولدی آنك
چشمندن طشره یه آب دیده لری یلدی واول مرید دخی شیخنه موافقت ایدوب اغلدی (مثنوی) کوشور یکبار خندد
کر دوبار * چونکه لاغ املی کند یاری یار) بار اول از ره تقلید وسوم * که همی بیند که می خندند قوم) کر بخندد همچو
ایشان آن زمان * بی خبر از حالت خندندکان) باز وا پرسد که خنده از چه بود * پس دوم کرت بخندد چون شنود)
مثلا کوشور اولان کمسه برکره کولر وصاغر ایکی کره کولر چونکم بر دوست بر دوستنه برلاغ ولطیفه املا ایلیه کوشور
قولقلویه دیرلر صاغرلك اول کره خنده سی تقلید وطلب یولندندر زیرا صاغر کورر که حاضر اولان قوم خنده ایلرلر
صاغر آنلر کبی اول زمانده کولر لیکن اول صاغر خنده ایدیجیلرك حالندن بی خبردر صاغر آنلره کیرو سؤال ایلرکه خنده
نه دن اولدی چونکم سبب خنده نك نه ایدوکنی ایشتدی پس ایکنجی کره دخی کولر سوم لغتده طلب معناسنه کلور
وتکلیف والزام معناسنه دخی کلور بونده تکلیف والزام معناسنه اولمق محتملدر ملا یعدر کان اصم اولان کمسه ضحکی
کندی نفسنه تکلیف والزام ایتمش اولور وبو محلده کوشوردن مراد محقق وکردن مراد مقلد اولور نته کم کوشور اولان کمسه
بریار بر یارە لطیفه ایلدکده آنی حقیقتله استماع ایلیوب وآندن مراد نه ایدوکنه واقف وعارف اولوب اکا تحقیقا
خنده ایلر اما اول محلده بر صاغر کمسه اولسه اول صاغر کمسه ایکی کره کولر اولا اول سامع اولان کمسه نك کولدیکنی
کوروب اکا تقلیدا ایتمك یولندن وتکلف یولندن کولر زیرا کورر که بر قوم کولشور اول صاغر دخی اول قوم کبی اول
زمانده بیله کولر ولکن اول کولن کمسه لرك سرندن وحالتندن بی خبردر آنلرك کولمسی ندن اوتری ایدوکنی بیلمز کیرو اول
کمسه اول کوشور اولان قومدن سؤال ایلرکه بو سزلك خنده کزندن اوتریدر آنلر صوت شدید ایله کندی کولدکلرینه
سبب اولان لطیفه یی اول صاغره اعلام وافهام ایلدکلرنده چونکم اول لطیفه نك حقیقتنك ایشیدە پس
ایکنجی کره دخی کولر اول کولدیکی مجرد کندینك ظن وقیاسی اوزره ایدی ایکنجی کره کولمسی حقیقت کاره واصل
اولدقدنصکره کولمك اولور پس بو کولمکله اولکی کولمك مابیننده عظیم فرق اولور مقلدك هر حالی بوکا کوره قیاس
ایله نته کم بیوررلر (مثنوی) پس مقلد نیز مانند کرست * اندر آن شادی که او را در سرست) پس مقلد دخی صاغر کبیدر
اول سرور وشادیده که آنك باشنده در مقلد شول کمسه یه دیرلر که برکسه نك فعلنی وقولنی کندینك کردن جانبنه
قلاده قیله اول فعلك واول قولك حالی بوکه حقیقتلرنی بیلمیه پس طریقتده ومعرفتده مقلد اولان کمسه لر اصم اولان
کمسه یه بکزر شول حالت وشول شادیلکله که آنلرك باشنده واردر مجرد محقق اولنلردن منعکس اولمقده در (مثنوی)

پر تو از شیخ آمد و منهل ز شیخ) فیض شادی نه از مریدان بل ز شیخ) چون سبد در آب و نوری بر زجاج * گر ز خود دانند آن
باشد خداج * پر تو شیخدن کلدی ومنهل دخی شیخدن کلدی شادیلك فیضی مریدلردن دکل بلکه شیخدندر مثلا آبده
اولان سبد کبی وزجاجده کی نور کبی اکر بونلر کندیدن بیلورلرسه اول خداج ونقصاندر منهل صو ایچه جك بره دیرلر
مشرب معناسنه یعنی مریدلرك قلبنه کلان بسط وسرور وشادیلك وحضور وانشراح ونور هرنه ایسه شیخدن پرتو
کلدی وشیخ جانبندن مشرب اولدی مریدلرك وجودنده اولان سرور وشادیلكك فیضی شیخدن کلدی مریدلردن
دکلدر بلکه شیخك وجودنده مریدك وجودی آب ایچره اولان سبد کبی ونور طوقنن زجاج کبیدر اکر سبدایلی
وزجاجه نوری کندیلردن بیلورلرسه بو آنلره عظیم نقصاندر (مثنوی) چون جدا گردد ز جو داند عنود * کاندر و آن
آب خوش از جوی بود * آبکینه هم بداند از غروب * کان لمع بود از مه تابان خوب * چونکم جویدن جدا
اوله عنود اولان سبد بیلورکه اول سبد ایچره اولان آب خوش جویدن ایدی سبددن دکل ایدی کذلك آبکینه دخی
غروبدن بیلورکه اول لمعه ونور خوب اولان ماه تاباندندر غروب ایلدکده زجاجه نك وجودنده نور قالمیوب کندی
طبیعتی اوزره باقی قالوب وسبد دخی آبدن خروج ایلدکده آنك ایچنده آب قالمیوب صودن خالی اولور کذلك برمرید دخی
شیخك حضورنده وخدمتنده ایکن آب ذوق وصفا ایله آنك سبد کبی اولان درونی پر اولور چونکم اول جوی معرفت
اولان پیرك حضورندن عناد ایلیوب جدا اولسه اول عنود اول حینده بیلورکه کندینك وجودنده اولان ذوق وصفا
ولطف ووفا اول جوی معارف اولان شیخ صاحب هدانك وجودندن ایمش نته کم آبکینه دن آفتاب وماهتاب غروب
ایلدکلری وقتده لمعه ونور جدا اولوب آبکینه کندی حالی اوزره باقی قالدیغی کبی مریدك وجودی دخی شیخ کاملك
صحبتندن دور اولدقده آبکینه کبی بی لمعه وبی نور قالور پس مریده لازم اولان اولدرکه مادامکه تقلید مرتبه سندن
قورتلوب تحقیق مرتبه سنه ایرمیه مرشد کاملك صحبتندن وخدمتندن دور اولمیه (مثنوی) چونکه چشمش را
کشاید امر قم * پس بخندد چون سحر بار دوم) خندش آید هم بران خندهٔ خودش) که دران تقلید بر می آمدش)
چونکم قم امری مقلدك چشمنی اچه پس اول مقلد سحر کبی خنده ایلرا کاخنده کلورهم کندینك اول مرده اول
ایلدیکی خنده اوزره که اول خندهٔ اول تقلید حالنده ا کا کلدی خلاصهٔ کلام چونکم حق تعالی مقلدك روحنه
من حيث المعنى ای مقلدسن خواب غفلتدن وسنهٔ جهالتدن قائم اول دوامر ایلسی آنك چشم قلبنی کشاده قیله
وآنك بصر بصیرتی حقیقت کاری کوریجی اوله پس صبح صادق کبی ایکنجی کره کولر اول کولمسی صبح کاذب کبی ایدیکه
آنك صدقی یوق وحقیقتی معلوم دکل ایدی امّا ایکنجی کره کولمسی حقیقتی ظهوره کلدیکندن کولمه ایدی پس ابتدای
حالده تقلید ایله کولمسنه اعتبار اولمز مقلدك ابتدای حالده تقلید ایله کولدیکنه خنده ایلك کلورکه اول تقلید وقتنده
اول کولمك اکا کلدیکه بی معنی وبیهوده یره حقیقته واقف اولمدین شاد اولدیغنه هم کولر الحاصل مقلدك هرحالی
بو کا بکزر (مثنوی) کوید از چندین ره دور ودراز * کین حقیقت بود واین اسرار راز) من دران وادی چگونه خود
ز دور * شادئ میکردم از عمیا وشور) من چه می بستم خیال وان چه بود * درك سستم پست نقشی می نمود) اول
مقلد اول حالده کندیسنه دیر بو قدر دور ودراز یولدنکه بو حقیقت ایدی وبو اسرار راز ایدی بن اول وادیده ایراقدن
کندم نه کونه شوردن وعمیادن شادیلك ایلدم بن نه خیال باغلدم واول نه ایدی بنم سست اولان درکم پست بر نقش
کوستردی یعنی حقیقته واصل اولمین وتقلید مرتبه سنده مشاهده قیلان مرید حقیقت مرتبه سنه واصل اولدقده
وحقایق اشیایی حق الیقین مشاهده قیلدقدنصکره کندیسنه اولکی حالنی تعجبین واستهزا ایتمك طریقی اوزره
دیر بو قدر دور ودراز اولان یولدنکه بو حقیقت ایدی واسرار وراز ایدیکه حالا بن واصل اولدم وآنی مشاهده قیلدم
بن اول تقلید وادیسنده ایکن دور ودراز یولدن کندم نه حالله جنون وعمادن شادیلك قیلدم وحقیقت کاری بیلمزدن
اول مسرور وخندان اولدم بن اول وادئ تقلیدده ایکن نه خیال باغلدم ونه تصور ایلدم واول محقق اولنلرك حالی
نه ایدیکه شمدی آنی بیلدم بنم سست وضعیف اولان ادراکم اول وادئ تقلیدده بکا سفلی ودنی بر نقش کوستردی
بن اول قلبمه کلان نقش وخیالی حقیقت زعم ایلمشم دیر الحاصل هر اهل تقلید تحقیق مرتبه سنه ایردکده وحقایق
مشاهده ایلیوب کوردکده بویله دیمسی مقرر اولور اصحاب طریقتك ایچنده بر مبتدی کلدکده وآنلرك احوالنی واعمالنی
کوردکده کندینك دخی آنلرك اعمالنه واحوالنه مشابه اولان اعمال واحوالنی حقیقت صانور واحوال واعمالنه معادل
قیاس ایلرشول دمکه حقیقت مرتبه سنه کله وانلرك کوردیکنی کوره ابتدای حالده اولان کندینك قیاسات
رکیکه سنی تمسخر واستهزا ایلمك مقرر اولور (مثنوی) طفل ره را فکرت مردان کجاست * کو خیال او کو تحقیق
راست * فکر طفلان دایه باشد یا که شیر * یا مویز وجوز یا گریه ونفیر) طفل راه اولانه فکرت مردان قنده در اول

طفل راهك خيالى قنده وراست اولان تحقيق قنده اطفالك فكرى دايه دريا خودشيردر ياجوزومويزاولور وياخود
كريه ونفير يعنى اطفال طريقت ايچون مردان الهينك فكرى كبى فكر قيلمق نتيجه ميسر اولورقنى اطفال طريقتك
خيالى وتصورى وقنى راست اولان تحقيق مرتبه سى آنك خيالندن تحقيق وراست مرتبه سنه دك بين السماء
والارض تفاوت عظيمه واردر الحاصل اطفال طريقتك تفكرى يادايه وياشير وياجوزومويز وياكريه ونفير
اولديغى كبى اطفال طريقتك دخى فكرى كنديلرك مربيسى وآندن غدا الديغى حظ روحانيسيدر وياخود طبيعى
اولان غداريدر وياخود برحالتدن منقبض ومضطرب اولديغى واسطه سيله كريه ونظرايلمسيدر بوجمله نك وراسنده
اولان حقيقت حالى واسرار بالى ومرتبهٔ كمالى تفكر وتصور ايلمكه قادردكلدر (مثنوى) آن مقلد هست چون
طفل عليل * كرچه دارد بحث باريك ودليل * آن تعمق در دليل ودر شكال * از بصيرت مى كند اوراكسل *
مايهٔ كوسرمهٔ سرويست * بردودراشكال كفتن كاربست) اول مقلد فى المثل طفل عليل كبيدر اكرچه اول مقلد
باريك بحث و دليل طوتاردليل وشكالده اول تعمق اوكسه يى بصيرت ويقيندن منقطع ايلرشول برمايه كه آنك سرنك
سرمه سيدر آنى ايلتدى وكيدردى واشكال سويلمكه كارباغلدى يعنى اول مقلد اكرچه باريك ودقيق بحثلرونيچه
برهانلر ودليللر طوتار ولازم كلسه آنلرى بحث ابرازايلر ولكن فى الحقيقه طفل عليله بكزر كه حقيقت كار
نه أيديكندن غافلدر آنك اول تعمق ودليل واشكالده اولان تصورى اول مقلدى بصيرتدن وديدهٔ سر يرندن منقطع
ودورايلر آنك دليل واشكالده اولان تعمق ديدهٔ سرنه سرمه وجلا اولان يقين مايه سنى ومشاهده سرمايه سنى
كيدردى وضايع ايتدى واشكال سويلمكه ودلائل وبراهينى تصور وتفكر ايلمكه كارباغلدى (م ى) اى مقلد از بخارا
باز كرد * روبخوارى تاشوى توشيرمرد * تا بخاراى دكر بينى درون * صفدران در محفلش لايفقهون) اى مقلد
بخارادن كيرودون خورلق جانبنه يورى خورلقله يورى ديمك دخى جائزدر تا سن شيرمرد اوله سن تاكم درونده بخاراى
ديكر كوره سن صفدرلر آنك محفل ومجلسنده لايفقهون در بخارا عجم اقليمنده بر دياراك اسميدر كه علم ظاهرك منبعى
وعلماى رسومك محليدر اكثر طالب علم اولنلر واروب آنده قيل وقاله متعلق اولان علملرى تحصيل ايدرلر بوراده مراد
علم تقليديك محلى اولور واحاديثه متعلق اولان امام بخاريك صحاحى اولمق دخى جائزدر وخوارلقدن مراد فقر
ومسكنت اولور پس علم تحقيق طالبى اولنلره وقيل وقاله وبحث وجداله اشتغال قيلنلره تعليم وارشاد ايدوب بيوررلر
اى اهل تقليد علم تقليدك محلى ومعارف رسميك موضعندن واول جانبه سالك اولمقدن وتوجه قيلمقدن رجوع ايله
فقر ومسكنت جانبنه كيت وخودبين وخودنما اولمغى ترك ايت تاكم شيرمرد اوله سن ورجال مرتبه سنى بوله سن حتى
درونكده معنوى برآخر بخارا كوره سنكه اول بخارا علوم لدنيه نك محلى ومعارف يقينيه نك منبعى اوله اول درونده
اولان بخاراى معنويك محلنده علم صفدرلرى وفهم وعقل ميدانك بهادرلرى عدم فقه ايله موسوم وبى فهم اولمغله
موصوف ومعلوم اوله لر (مثنوى) پيل اكرچه در زمين چابك تكيست) چون بدريا رفت بكسسته ركيست) مثلا پيلك
اكرچه زمينده چابك تك بركسه در چونكم دريايه كيده برطمرى اوزلمش كسه دريكدن مراد بونده علماى ظاهر وعلوم
قيل وقالده وبحث وجدالده ماهر اولنلر اولور يعنى فى الحقيقه بو علماى ظاهر وقيل وقالده ماهر اولان كسه لر بو عالم
صورتده وزمين بشريتده عظيم چست وچابك وپيلك كبى تيزرووچالاك كسه لردر لكن چونكم درياى حقيقته كتسه لر
وبحر معنايه توجه اتسه لر طمرلرى قرق ووجودلرى اول دريايه نامستحق كسه لردر آنك سرينه آنلرك وجودنده
استعداد واستحقاق يوقدر (مثنوى) اوحملناهم بود فى البر وبس * آنكه محمول است در بحر اوست كس) بخشش بسيار
داردشه بدو * اى شده در وهم وتصوير كرو) اول پيل برده حملناهم قبيلندن اولور وانجق اول كسه كه بحرده محمولدر
كيش اودر پادشاه چوق عطا وبخشش طوتريل اى وهم وتصويره كروا ولمش كسه اولكى بيت سورهٔ بنى اسرائيلده اولان
(ولقد كرمنا بنى آدم وحملناهم فى البر والبحر) آيتنه اشارتدر تفسيرى ايكنجى جلدك آخرنده قصهٔ بط بچكان سرخنده
كه حملناهم على البحر بدان بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر آنده طلب اولنه وخلاصهٔ كلام اولدركه اول پيلك كبى اولان
عالم صورى وعارف رسومى عالم برده حملناهم قولنك مفهوم منه مظهر اولان طائفه دن اولور وانجق عالم صورتده تك
وبوقيلور وبوطائفه عند اهل التحقيق خس كبيدر كس دكلدر واول كسه كه بحر معنايه محمول اولمشدر رودرياى حقيقتى
سير قيلمشدر كس همان اولدر وانسان ديمك اكالايقدر اى برادنى وهم وتصويره مرهون ومقيد اولان كسه بومرتبه يه
فريفته ومخدوع اولوب قالمه حضرت پادشاه مطلق چوق بخشش طوتركندى جانبنه صدقله توجه قيلان بنده لرينه
نيچه انعام واحسانلر ايدر پس اول جانبه يل وآنك دركاهنه توجه قيل تا آنك عطا وبخششنه مظهر اوله سن وبو وهم
وتصويره مرهون ومقيد اولمقدن نجات بوله سن (مثنوى) اين مريد ساده برتقليد نيز * كريه مى كرد وفق آن عزيز)

اول سادہ دل اولان مریددخی تقلیددن اول عزیزه موافق بر کریه ایلدی یعنی اول ابتدای بیانده ذکری سبقت
ایلین مرید دخی تقلید جهتندن کندی عزیزنه وشیخنه موافقت ایتمك طریقله بر کریه ایلدی * مثنوی * او مقلدوار
همچون مرد کر * کریه میکرد وز موجب بیخبر * اول مرید مرید داصم کبی مقلدانه شیخك کریه سی کبی کریه ایلدی اما انك
موجبندن بی خبر ایدی * مثنوی * چون بسی بکریست خدمت کرد ورفت * از پیش آمد مرید خاص تفت * اول
مرید چونکم چوقلق اغلدی پس شیخنه تعظیم وخدمت ایلدی وکتدی شیخك خاص مریدی حرارتله انك اردندن
کلدی یعنی شیخك خاص مریدلرندن بری چونکم اول نومریدك کریه ایدوب وکتدیکنی کوردی همان دم کرمیتله انك
اردندن بری کلدی تا انك زعمنی دفع ایلیه (مثنوی) کفت ای کریان چوابر بیخبر * بروفاق کریهٔ شیخ آن نظر * اول مرید
خاص ا کادیدی ای بی خبر سحاب کبی کرینه ایدیجی اهل نظر اولان شیخك کریه سنك وفقی اوزره * مثنوی * الله الله الله
ای وافی مرید) کرچه در تقلید هستی مستفید) الله حقیچون الله حقیچون البته ای وفا ایدیجی مرید
کرچه مرتبهٔ تقلیدده استفاده ایدیجی ونفع وسود طلب قیلیجیسن یعنی اکرچه تقلید مرتبه سنده تلذذ قیلیجی وفائده
بولیجیسن (مثنوی) تا نه کویی دیدم آن شه میکریست * من چو او بکریستم کان منکریست) تا دیمیه سن که کوردم
اول شاه اغلدی بن انك کبی اغلدم بوله دیمه که اول ظن وکمان منکرلکدر یعنی ای مرید نوزنهار دیمیه سن وظن ایلمیه سن
که بن کوردم اول شاه طریقت اولان شیخم اغلدی وبن دخی انك کبی اغلدم وانك کریه سنه معادل کریه ایلدم بوله دیمه که
اول سنك بوله دیمك شیخك علو شانته ومرتبهٔ کمالنه نسبت منکرلکدر منکر بده کاف مفتوح اولوب معنی بن انك کبی
اغلدم دیمه زیرا که سنك اوبله دیمك بر منکر ونامعقول سوزدر دیمك اولور (مثنوی) کریهٔ پر جهل بر تقلید وظن * نیست
همچون کریهٔ آن مؤتمن * جهل وتقلید وظنله پر بر کریه اول امین قیلنمش ومرتبهٔ امنه واصل اولمش کاملك کریه سی کبی
دکلدر (مثنوی تو قیاس کریه بر کریه مساز * هست زین کریه بدان راه دراز * سن کریه اوزره کریه یی قیاس دوزمه یعنی
بر کریه یی براخر کسه نك کریه سی اوزره قیاس ایلمه زیرا بو کریه دن او کریه یه راه دراز واردر (مثنوی) هست آن از بعد سی
ساله جهاد * عقل انجا هیچ نتواند فتاد * هست زان سوی خرد صد مرحله * عقل را واقف مدان زان قافله) اول جهاد
اوتوز ییل مقدار ندنصکره در عقل اول طرفه هیچ دوشمکه قادر اولمز یعنی ایرشمز اول کریه دن خرد جانبنه یوز مرحله
واز در عقلی اول قافله دن واقف بیلمه یعنی شیخك وجودندن ظهوره کلان اول کریه دن وحالتدن عقل مرتبه سنه دك
نیجه یوز مرحله ومنزله واردرسن عقلی اول عالم غیبدن شیخك قلبنه کلان احوال قافله سندن وکوزلرندن یوزلری
اوزره روان اولان دموع راحله سندن واقف وعارف بیلمه که عقل بو احوالك حقیقتنی ادراك ایلمکده عاجز ونا تواندر
بعض نسخه ده عقل را واقف مدان زان قافله مصرعنك یرینه عقل را باور مکن اینجا هله واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره
یعنی عقله بو محلده تحقیق سن اعتماد وتصدیق ایلمه دیمك اولور (مثنوی) کریهٔ او نه از غمست ونه از فرح * روح داند
کریهٔ عین الملح * کریهٔ او خندهٔ اوزان سریست * زانچه وهم عقل باشد زان بریست * شیخك کریه سی نه غمدندر
ونه فرحدندر عین ملح اولان کریه یی روح بیلور انك کریه سی انك خنده سی اول بر طرفدندر اول نسنه دن که عقل
وهمی اولوراندن بری وعاریدر یعنی اول شیخ کاملك کریه ایلمسی غم وجسمانی وفرح نفسانیدن اوتری دکلدر ملاحتلرك
عینی اولان ولطافتلرك منبعی اولان محققك کریه سی اهل روح وصاحب فتوح اولان کامللر بیلور اول کامل ومحققك
اکر کریه سی اول طرف الهیدندر کندینك انده صنع واختیاری یوقدر اول نسنه دنکه عقلك توهمی وادراك جزئیه سی
اولدی شیخ کاملك کریه سی اندن بری وعاری اولدی وعقلك وهم وادراکی انك حقیقتنی بیلمکدن وانی فهم قیلمقدن
خالی کلدی لا یعرف ذا الفضل الا ذووه کلامنك مصداقنجه صاحب فضل اولان اهل کمالك حالنی بیلمز الا ینه اهل کمال
اولان بیلور (مثنوی) آب دیدهٔ او چو دیدهٔ او بود * دیدهٔ نادیده دیده کی شود) آنچه او بیند نتان کردن مساس * نه از قیاس
عقل ونه از راه حواس * انك آب دیده سی انك دیده سی کبیدر نادیده اولان کوز چقن دیده اولور اول نسنه یی که اول شیخ
کامل کوررانی مساس ایلمکه قدرت یوقدر نه عقلك قیاسندن ونه حواس یولندن یعنی محقق وکاملك دیده سی نیجه
شریف ونورانی ایسه انك آب دیده سی دخی اوبله شریف وعالیدر جمال حقی کورمین وانوار حقی مشاهده قیلمین دیده
چقن دیده اولور ونوجهله اکادیده دینور بلکه او کوزه دیده همان کوشت وپوست منزله سنده اولور اول نسنه یی که شیخ
کاملك دیده سی کورر اکا مس ایلمکه حواس یولندن وعقل وقیاس یولندن قدرت وامکان اولمز بلکه انك کوردیکنی
کورن نور الهی ودیدهٔ ربانیدر (مثنوی) شب کریزد چونکه نور آید زدور * پس چه داند ظلمت شب حال نور * پشه
بکریزد ز باد با دها * پس چه داند پشه ذوق بادها * چونکم نور ایراقدن کله شب فرار ایلر پس ظلمات شب نورك حالنی نه
بیلور مثال آخر پشه فرار ایلر دها ایله اولان باددن پس پشه بادلرك ذوق وصفاسنی نه بیلور مصرع اولده اولان دها دالك

فتحه سيله ذكا معناسنه در قوت وشدت معناسنه دخی استعمال اولنور بونده قوت وشدت معناسنه اولور یعنی (وقل جاء الحق وزهق الباطل) آیت کریمه سنك خواسی اوزره چونكم نور الهی وضیاء ربانی مرتبهٔ بعیدهدن ظهوره کله شب احوال طبیعت وظلمات نفسانیت وجسمانیت سالكك وجودندن فرار ایلیوب زائل اولور پس ظلمت شب مرتبه سنده اولان اوهام وخیال نور الهینك حالنی نه بیلور وتجلیٔ ربانینك كیفیتنی نیجه فهم قیلور وهم وعقلك مثالی بر پشهٔ ضعیف كبیدر ونور الهی وتجلیٔ ربانینك مثالی بر باد قوی كبیدر چونكم شدت وقوتله موصوف اولان باد كلدكده پشه فرار ایلدیكی كبی نور الهی وتجلی ربانی ظهور قیلدقده پشه لر كبی اولان وهم وخیال وشبهه وشكال وظلمت طبیعی وكثافت بشری وغموم وهموم نفسانی وبونلر امثالی اولان احوال بالكلیه زائل اولور پس پشه بادلرك ذوقنی بیلمدیكی كبی عقل جزوی وظن ووهم دخی باد الهی ونسیم ربانینك ذوقنی وكیفیتنی بیلمز وآنك چاشنیسنی فهم قیلمز (مثنوی) چون قدیم آید حدث كردد عبث * پس كجا داند قدیمی را حدث * بر حدث چون زد قدم دنكش كند * چونكه كردش نیست هم رنكش كند * چونكم قدیم كله حدث عبث اولور پس بر عظیم الشان اولان قدیمی حدث قنده بیلور قدیمی حدث اوزره چونكم قدم اوره انی دنك وحیران ایلر چونكم انی محو وفانی ایلدی انی همرنك ایلر یعنی چونكم قدیمی بالذات اولان خدای تعالینك تجلیٔ ذاتیه سی محدث اولان وجوده كله وتجلی قیله محدث اولان وجود فانی وعبث اولور كما قال الجنید اذا قرن القدیم بالمحدث لم یبق له اثر چونكم قضیه بونك كبیدر پس قدیم بالذاتی حادث اولان شی نیجه بیلور قدیمی بیلان نیه كندی نوریدر وقدیم بالذات اولان خدای تعالی حادث اوزره چونكم قدم تجلی اوره وا كالانوار ذاتیه سندن بر مقدار نور روضع ایلیه انی در حال دنك وحیران ایلر چونكم اول حادث كندی وجودندن فانی وزائل ایلیه كندی نورنه همرنك ایلر وكندی اوصاف واخلاقیله منصبغ وموصوف ایلر (مثنوی) كر بخواهی تو بیابی صد نظیر * لیك من پروا ندارم ای فقیر اكر سن استرایسك بوز نظیر بولورسن لیكن ای فقیر بن پروا واحتیاج طوتمزم یعنی مقدما ذكر ایلدیكمز معانی خصوصنده اكر استرایسك نیجه امثال ونظایر دخی بولورسن ولیكن امثالی عربیه نك تحقیق وبیانته شروع ایلرم جمله دن بری بو مثاللردر كه مجرد صورتك بری برینه مشابهتی اولدیغندن انلرك سر ومعناسنك دخی بری برینه مماثل ومساوی اولمسی لازم كلمزنته كم بو مثللری ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی) این الم وحم این حروف * چون عصای موسی آمد در وقوف * حرفها ماند بدین حرف از برون * لیك باشد در صفات این زبون * قرآن عظیم الشانك بعض سوره لرینك اوائلنده واقع اولان بو حروف مقطعه وحوامیم والم واقف وثابت اولمقلقده حضرت موسی علیه السلامك عصاسی كبی كلدی اگرچه سائر حروف مكتوبه وملفوظه بو سور قرآنیه نك بعضسنك اوائلنده واقع اولان حروف مقطعه یه طشره دن بكزرلر لیكن خارجده اولان حروف مقطعه سور قرآنیه نك اوائلنده واقع اولان حروف مقطعه نك صفاتنده واسرارنده زبون ومغلوبلردر زیرا بو حضرت قرآنده واقع اولان حروف مقطعه نیجه معانی واسراری جامع واول قدر رموز ونكاتی حاوی اولور كه عالملرانك علمنده حیران وعاقللرانك تعبیر وبیاننده عاجزونا تواندرلر مفسرلر اوائل سوره لرده واقع اولان حروف مقطعه یه چوق معنالر ویرمشلردر وخلاصهٔ كلام وزبدهٔ مرام لری بودر كه وهی سر من اسرار الله استأثر الله بعلمه وهی سر القرآن محققیندن بعضسی بیوررلر كه هر بر حرف بر وجوده اشارتدر الف ذات حقه اشارتدر كه اول جمیع وجوددرولام عقل وفعاله اشارتدر لسان شرعده جبرئیل دیرلر واوسط وجوددر كه وجود اولدن استفاضه ایدوب وجود آخره افاضه ایدر ومیم وجود محمده اشارتدر كه آخر وجوددر ودائرهٔ وجود انكله تمام اولمشدر وبعده دخی اهل تفسیر چوق معانی یازمشلر وچوق ایمارلر ایراد ایتمشلر سلك تحریره دیرمشلر بعض اهل تفسیر هر بر حرف بر اسمك مفتاحیدر دیرلر یعنی (ح) حكیم وحلیم وحمید وحفیظ اسملرینك مفتاحیدر و(م) مالك وماجد ومجید ومانع ومعطی اسملرینك مفتاحیدر وابن عباس بیورمشلر كه ان لكل شیٔ لبا ولباب القرآن الحوامیم وهی الاسم الاعظم وقال الشیخ الاكبر فی الفتوحات (بیت) جاء الحوامیم سر الله فی السور * اخفی حقیقته عن رؤیة البشر * وبعضلر حم دیمك حم الامر یعنی قضی الامر دیمكدر دیمشلر وبعضلر سوره لرك اسمیدر دیمشلر حتی روایت اولنور كه حضرت جبرائیل علیه السلام حم سوره سنی كتوردكده حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم سؤال ایلدیكه یا جبرائیل بم جئت دیدیكه جئتك بسورة پس حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر كه اقرأ جبرائیل علیه السلام حم دیدی حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلم باقیسنی بیوردیلر جبرائیل علیه السلام متحیر اولوب دیدیكه یا رسول الله علمت مالم اعلم حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بیوردیلرکم یا جبرائیل وهی سر بینی وبین الرحمن ظاهر لفظنده دخی محمد له رحمانك ما بیننده (ح م) وارد رفافهم چونكم اوائل سور قرآنیه ده اولان حروف مقطعه نك بونلره من حیث المعنی مشابه ومماثل اولمدیغی معلوم ومحقق اولور مثلا بو اوائل سورده واقعه اولان حروف مقطعه نك اسرارنه وقوف وشعور وقتنده سائر حروف مقطعه یه

نسبت حضرت موسی علیه السلامڭ عصاسی کبی کلمشدرا کرچه بحسب الصورة حضرت موسی علیه السلامڭ
عصاسنه متشابه عصالرڭ وچوب پاره‌لرینڭ نهایتی یوق ایدی لیکن عصای موسی علیه السلامڭ وجودنده اولان
اسرار وآثار غیر یلرڭ وجودنده یوق ایدی پس خارجده اولان حروف مقطعه دخی بو اوائل سورده واقع اولان حروف
مقطعه بحسب صورة متشابه اولورلر و مماثلت قیلورلر ولیکن اوائل سورده واقع اولان حروف عالیاتڭ اسرار و صفاتنده
خارجده اولان حروفڭ جمیعسی سافلات حکمنده درو انلر قادر بونلر زبون و ناتوان و انلر باجان بونلر بی جان
منزله سنده در (مثنوی) هرکه گیرد او عصایی زامتحان * کی بود چون آن عصا وقت بیان * هر کیمکه او امتحان جهتندن
بر عصا طوته بیان وقتنده اول عصا کبی یچن اولور یعنی فی المثل برکسه بر عصانڭ ذاتی تجربه و امتحان ایلمك جهتندن
النه بر عصا السه وانی وقت حاجتده زمینه القا قیلسه حضرت موسی علیه السلامڭ عصاسی کبی اولورمی بیان و عیان
اولمق وقتنده اول کسه نڭ عصاسی فهم ایله بو معلوم مدرکه اولمز کذلك برکسه بر نیچه حروف مقطعه تلفظ ایتسه ویاخود
کندی یازدیغی شیئڭ اوائلنه تحریر قیلسه انڭ یازدیغی حروف مقطعه حضرت قرآنڭ اوائل سورنده واقع اولان
حروف مقطعه کبی اولمز (مثنوی) عیسویست این دم نه هر بادو دمی * که بر آید از فرح یا از غمی * بو دم عیسایه منسو بدر
هر بادو هر دم دکل که اول بادو دم فرحدن یاخود بر غمدن کله یعنی حروف قرآنی که نفس رحمانیدر فی المثل دم عیسوی کبی
نیچه مرده دللری احیا ایدیجیدر و نیچه پژمرده‌لره صفا ویریجیدر بو دم سبحانی فرحدن ویاخود غمدن ظهوره کلان
بادو دم کبی دکلدر زیرا سائر خلقڭ دهانندن خروج ایلین ریح و نفس حیات ویریجی دکلدر اما حضرت عیسی
علیه السلامڭ نفس مبارکی نیچه مرده‌لره حیات ویردی کذلك نفس رحمانی اولان حروف قرآنی دخی نیچه مرده دللره
حیات معنوی و صفای روحانی ایرکوردی پس بونڭ حروفی غیر حروف کبی اولمز (مثنوی) این الم ست و حم ای پدر
آمدست از حضرت مولی البشر * هر الف لامی چه میماند بدین * گر تو جان داری بدین چشمش مبین * گرچه ترکیبش
حروفست ای همام * می بماند هم بترکیب عوام * ای پدر بو الف لام حم حضرت مولی البشردن کلمشدر هر برالف
لام بو کا نه بکزرا کرسن جان طوترسڭ انلری بو ظاهر کوزیله کورمه اگرچه کلام الهینڭ ترکیبی حروفدر ای همام عوامڭ
ترکیبنه دخی بکزر یعنی ای پدر حضرت قرآنڭ بعض سوره‌لرینڭ اوائلنده واقع اولان بو الم و حم بشرلڭ مولاسی
وما لکنڭ حضرتندن کلمشدر پس خارجده اولان هر بر الف لام و حروف و کلام بو الف لام و بو حروف و بو کلامه نه حالله
بکزرونه کیفیتله مشابهت ایلرا کرسن عقل و جان و علم و عرفان طوترسڭ حضرت قرآنڭ الفاظ و حروفنی بو چشم ظاهرله
کورمه بلکه چشم عقل و جانله کوروانڭ اسرار حقایقنڭ جمالنه نور حقانیله منور اولان بصر بصیرتی ایرکور تاکم
انبیا علیهم السلام و اولیای کرام انڭ اسرار معناسنی مشاهده ایلدکلری کبی سن دخی انی مشاهده ایلیه‌سن ای همام
اگرچه بو کلام الهینڭ ترکیبی هم حروفدندر و بحسب اللفظ عوامڭ کلامنڭ ترکیبنه هم بکزر زیرا عوامڭ کلامی هم
حروفدن مرکبدر و خدای تعالینڭ کلامی هم حروفدن مرکبدر ولیکن اول کلامله بو کلامڭ ما بیننده نیچه سما و ارض
ما بینی قدر تفاوت عظیمه واردر نته کم حضرت نبی علیه السلامڭ جسمیله سائر صبی و غبینڭ جسمنڭ ما بیننده عظیم
تفاوت واردرا کرچه بو جمله‌سنه جسم دینمکده مساویلردر و جسمانیتده و بشریتده بو جمله‌سی مشترکلردر اماسیر
ومعنایه نظر اولندقده اول قنده و بونلر قنده در (مثنوی) هست ترکیب محمد لحم و پوست * گرچه در ترکیب هر تن
جنس اوست * گوشت دارد پوست دارد استخوان * هیچ این ترکیب را باشد همان * کاندران ترکیب آمد معجزات *
که همه ترکیبها گشتند مات * مثلا حضرت محمد علیه السلامڭ ترکیبی لحم و پوستدرا کرچه ترکیبده هر تنڭ
جنسیدر اول حضرتڭ ترکیب شریفی دخی کوشت طوترپوست واستخوان طوتر هیچ بو ترکیبه همان اول اولورمی
زیرا اول ترکیبده معجزات کلدیکه جمیع ترکیبلر مات و مغلوب اولدیلر سائر ترا کیب دخی حضرت قرآنڭ حروفدن
ترکیب اولنمسنه متشابه و مماثللردر لیکن بو ایکی ترکیبڭ ما بیننده فرق عظیم واردر مثلا حضرت محمدڭ جسم شریفی
لحم و پوستدرا کرچه لحم و پوستدن واستخواندن ترکیب اولنقده هر نقدر تن وار ایسه او حضرتڭ جنسیدر و لهذا) انما
انا بشر مثلکم) بیوردیکه جنسیتده و بشریتده جمله ایله مشترکدرا کرچه کوشت طوتر و پوست واستخوان طوتر و اول
حضرتڭ جسم شریفی بونلردن ترکیب اولنمشدر ولیکن هیچ انسانڭ بو ترکیبنه اول حضرتڭ جسم شریفی ترکیبنڭ
خاصیات و آثاری اولورمی بو مقرردر که اول خاصیات سائر ترکیبلرده اولمز زیرا اول حضرتڭ ترکیبنده بو قدر معجزات
باهره و آیات ظاهره ظهوره کلدی و اول حضرتڭ جسم لطیفندن خروج و صدور قیلدیکه دوکلی ترکیبلر اول
ترکیب شریفڭ تحت حکمنده مات و مغلوب اولدیلر با خصوصکه بو وجوده انڭ واسطه سیله کلدیلر پس اگرچه ظاهرا
بعض اجسام مات و مغلوب اولدیلرسه ده من حیث المعنی انڭ ماتی و مغلوبی اولمشلردر (مثنوی) همچنین ترکیب

حم کتیب * هست پس بالا و دیکرها نشیب * زانکه زین ترکیب آید زندکی * همچو نفخ صور در درماندکی * کتابك حامیمنك ترکیبی هم بو نجلین زیاده بالا واعلادر وغیریلر نشیب وسفلیدر زیرا که بو ترکیبدن زنده لك کلور ونفخ صورکبی درمانده لکده یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك جسم شریفلرینك ترکیب لطیفی سائر کمسه لرك جسمانیه لرندن اشرف واعلی اولدیغی کبی کتاب الهینك حامیمنك وسائر حروف عالیاتنك تراکیبی زیاده بالا واشرف واعلادر وغیر حروف وتراکیب انلره نسبتله زیاده انزل واسفلدر زیرا که بو ترکیب حروف قرآنیه دن حیات جاودانی واذواق روحانی کلور مثلا مرده لك وقبور ایچره درمانده لك وقتنده حضرت اسرافیل علیه السلامك صورینك نفخندن قوالب واجساده نه مرتبه حیات کلورسه ونفخ صوردن نتیجه زنده لك بولورسه ارواحه دخی بو تراکیب قرآنیه دن وکلمات ربانیه دن حیات جاودانی وبقای حقانی کلور (مثنوی) اژدها کردد شکافد بحر را * چون عصا حم از داد خدا) ظاهرش ماند بظاهرها ولیك * قرص نان از قرص مه دورست نیك * اژدرها اولور بحری شق ایلر عصای موسی کبی حم خدای تعالینك داد وعطاسندن اول حامیمك وسائر حروف مقطعه نك وحروف مرکبه نك ظاهری غیر حروفك وتراکیبك ظاهرنه بکزر ولیکن قرص نان قرص مهدن زیاده دور وبعیددر یعنی حم سوره لری وحضرت قرآنك انلردن غیری اولان حروفی وکلمات وایاتی خدای تعالی حضرتلرینك ویردیکی عطادن عصای موسی کبی اژدرها اولورلر وبحر کفر ومعصیتی شق قیلورلر وتابع حضرت نبی صلی الله علیه وسلم اولان مؤمنلره یوللر آچوب انلری نفس وهوا فرعونلرینك شرلرندن خلاص ایدرلر وبحر کفر ومعصیتدن کچوب ساحل امن وامانه واصل قیلورلر نته کم حضرت موسی علیه السلامك عصاسی اژدرها اولدی وبحر قلزمی شق ایلیوب بنی اسرائیله یوللر پیدا قیلدی وانلری فرعونك وتوابعنك شرلرندن منجی اولدی اکرچه حضرت قرآنك حروف وکلماتنك ظاهری سائر حروف وکلماتك ظاهرلرینه بکزر نان پاره نك قرصی ماهك قرصنه دخی ظاهرا بکزر ولیکن قرص ناندن قرص ماه زیاده بعیددر عاقل اولان بیلور که قرص نانك مرتبه سی قنده وقرص ماهك مرتبه سی قنده پس حضرت قرآنك حروف وکلماتیله سائر حروف وکلماتی بو کا کوره قیاس ایله که مجرد ظاهرا بری برلرینه مشابهتلری اولمغله معنا ورتبه وخاصیة دخی بری برلرینه مشابهتلری اولمق لازم کلمز پس بنه صدده رجوع ایدوب بیوررلر (مثنوی) کریه او خنده او ونطق او * نیست از وی هست محض صنع هو * چونکه ظاهرها کرفتند احمقان * وان دقایق شد ازیشان بس نهان * لاجرم محجوب کشته از غرض * که دقیقه فوت شد در معترض * لاجرم ای مرید انك کریه سی انك خنده سی انك نطقی اندن دکلدر محضا صنع هویت الهیه دندر چونکم احمقلر ظاهرلری طوتدیلر واول دقیقه لر انلردن زیاده نهان اولدی لاجرم غرض ومقصوددن انلر محجوب ومحروم اولدیلر زیرا دقیقه محل اعتراضده فوت اولدی محصل کلام ونتیجۀ مرام اولدر که اول شیخ کاملك کریه سی وخنده سی ونطقی وبونلردن ماعدا اولان سائر احوالی دخی انك وجود مجازیسندن دکلدر بلکه محضا صنع الهیدن وارادت وقدرتندن الت وکندیلکندن بیخود اولمش وحضرت حق انی کندینك دست ارادت وقدرتندن الت قیلمشدر روحانی وجسمانی اندن هر نه کونه حالت ظهور ایلرسه محضا صنع الهی وارادت ربانیه له ظهور ایلر شیخ کاملك اول فعلده اصلا اختیاری ومدخلی یوقدر اما چونکم اهل ظاهر احمقلری ظاهرلری طوتدیلر وهمان صورته نظر ایتدیلر اول معنوی اولان دقیقه لر اول ظاهربین اولان احمقلردن زیاده مخفی وپوشیده اولدی لاجرم غرض وفائده دن محجوب ومحروم اولدیلر زیرا که اعتراض ایتدکلك وقتنده دقیقه فوت اولدی یعنی برناقص العقل وقلیل المعرفه کمسه بر کامل العقل وکثیر المعرفة اولان محققه برخصوصده اعتراض ایلسه لر وانك غرضندن ومقصودندن محجوب ومستور اولسه لر دقیقه فوت اولمق مقرر اولور چونکم دقیقه فوت اوله ناقص العقل اولان کمسه بلادقیقه اول محققك ایشلدیکی کاری اشلمکه جرأت وجسارت قیله انك هلاك اولمسی وخائب وخاسر قالمسی مقرر اولور نته کم بو قصه دن اکر کوش هوشله دکلرسك وبصر بصیرتله نظر ایلرسك سکا حقیقت عیانه کلور ونتیجه معلومك اولور (داستان آن کنیزك که با خر خاتون خود شهوت می راند) بو سرخ شریف اول کنیزكك حکایه وداستانیدر که کندی خاتوننك خریله شهوت سوردی یعنی نفسنك مشتهاسنی اول خر واسطه سیله ادا وقضا ایلردی * واورا شهوت راندن با ادمی آموخته بود * واول خره کنیزك ادمیه شهوت سورمکلکی اوکرتمش وجماع ایتمکلکی تعلیم ایتمش ایدی * چنانکه بزرا برچراغ بازی آموزند وچنانکه خرس را رقص اموزند * انجلین که کچی یه چراغك پایه سی اوزره اویون اوکره دورلر دخی انجلین که آیویه رقص اوکره دورلر * وکدو یی بر قضیب خر می کرد تا از اندازه نکذرد * اول کنیزك برقبغی خرك آلتنه ایلدی تا کم خرك آلت جماعی کندی فرجنه داخل اولدقده اندازه دن کچمیه قضیب بو داق معناسنه در بونده کیر خر مرادا اولور * خاتون بران وقوف یافت ولیکن دقیقۀ کدو را ندید * خاتون کنیزه کك بو حالنه وقوف وشعور بولدیسه ولیکن کدو دقیقه سنی کورمدی یعنی کنیزه کك عملنده

بر دقیقه وار ایدی اول دقیقه سببیله کنیزك کندیسنی ضرر وهلاکدن صیانت وحمایت ایلردی خاتون کنیزکك بو عملنی
کوردی ولیکن دقیقه سن کوره میوب اندن غافل اولدی * کنیزك را ببهانه براه کرد جایی دور و باخر جمع شد بی کدو
وهلاك شد بفضیحت * اول خاتون کنیزکی بر بهانه ایله بر اوزاق یره یوله ایلدی و خر ایله قبقسز جمع اولدی وفضاحت
ورسوایلق ایله هلاك اولدی انکچونکه دقیقه دن بی خبر اولدی و دقیقه دن مرادنه ایدیکی و بو هزل کونه اولان قصه دن
نه حصه حاصل اوله جغی عن قریب معلومك اولور (کنیزك بیکاه باز آمد و نوحه کرد که ای جانم وای چشم روشنم کیر دیدی
کدو ندیدی ذکر دیدی وآن دکر ندیدی * کنیزك بی وقت خانه یه کلدی و خاتونی بویله هلاك اولمش کوردی نوحه ایلدی
بویله دیو که ای بنم جانم وای چشم روشنم کیر خری کوردك اما کدو و دقیقه سنی کورمدك خرك ذکرنی کوردك و اول دیکر
صنعتی کورمدك پس صنعتی اهلندن کورمکه عار ایلدك عاقبت هلاك اولوب ناقص قالدك * کل ناقص ملعون یعنی
کل نظر وفهم ناقص ملعون * حدیث شریفده بویله وارد اولدیکه هر ناقص ملعوندر پس کل لفظی عقل ونظرده واعضا
وجارحه ده ناقص اولان کسه لرك جمله سنی محیط اولور چونکه کل ناقص دیمکله هر ناقص اکر صوری واکر معنوی بونك
تحت حکمنده داخل اولدیسه بوذکر اولنان کل ناقصدن مراد عقلده وفهم ونظرده ناقص اولدیغنی بره بیان ایلکدن
اوتری بو حدیث شریفی بو کونه تفسیر ایدوب بیوررلرکه یعنی هر فهم ناقص ونظر ناقص ملعوندر روا کرنه ناقصان چشم
ظاهر مرحومند ملعون نه اند بر خوان (لیس علی الاعمی حرج) نفی حرج کرد و نفی لعنت ونفی عتاب وغضب) واکر
مراد بویله دکل ایسه چشم ظاهری ناقص اولنلر مرحوملردر ملعون دکللردر (لیس علی الاعمی حرج) ایت کریمه سنی
او قو که بو آیت قرآن عظیمده بر قاچ محلده واقع اولمشدر جمله دن بری سورهٔ فتحده بیورر اعمایه حرج یوقدر وخسته یه دخی
حرج یوقدر واعرجه دخی حرج وزحمت یوقدر بونلر غزاده وتکالیف شرعیه نك بعضسنده معذورلردر الله تبارك وتعالی
بونلردن حرجی ولعنتی وعتاب وغضبی نفی ایلدی یعنی بونلره درست اندام اولان کسه لر اوزره واجب اولان اعمالی
سز نیچون ترك ایدرسکز دیو عتاب ایلمدی واول واجباتی ترك ایلدکلرندن اوتری بونلره غضب قیلمدی و بونلرك جسملرنده
نقصان اولدیغیچون بونلری ملعون ایلمدی بلکه مرحوم ایلدی و بونلره سز بو جسمکزده اولان نقصانی نیچون درست
ایلمزسکز و کامل قیلمزسکز دیو تکلیف وتوبیخ ایلمدی زیرا بونلرده تکمیل اعضا ایلمکه استطاعت یوقدر اما عقل وفهمی
تکمیل ایلمکه وجهل ونقصان فهمدن کشی کندویی خلاص ایدوب عقلنی وفهمنی ودینی وعلمنی کامل قیلمغه مأمور
ومکلف اولمشدر واستعداد وقابلیت دخی واردر چون بر کسه کندی قابلیتنی عبث یره ضایع قیلسه وتکمیل عقل وفهمه
سعی ایلمسه عقلده وفهمده ناقص قالور وهر عقل وفهمی ناقص اولان الله تعالینك قربندن واشنالکندن ومعرفتندن
ملعون ومبعود اولور (مثنوی) یك کنیزك یك خری بر خود فکند (از وفور شهوت وحرص وکزند * بر کنیزك بر خری کندی
اوزرینه براقدی شهوتنك وفرتندن وحرصندن ورنجندن کزند بونده مرض معناسنه اولور کان وفور شهوات اکا
مرض وخوی اولمش اولور یعنی بر جاریه بر خری کندیسنه جماع قیلمقدن اوتری اوزرینه براقدی شهوات نفسانیه سنك
وفرت وکثرتندن اوتری وجماعه حریص اولدیغندن اوتری وشهوت نفسانیه اکا مرض وخوی اولدیغندن اوتری
(مثنوی) آن خر نر را بکان خو کرده بود * خر جماع آدمی پی برده بود * اول ارکك اشکی که جماعه خوی ایلمشیدی خر دخی
آدمینك جماعنه ایز ایلتمش وعادت ایتمش ایدی کان کاف عجمی ایله جماع معناسنه در (مثنوی) یك کدویی بود حیلت
سازه را * در نرش کردی پی اندازه را * اول حیلت ساز اولان جاریه نك بر قباغی وار ایدی حین جماعده اندازه ایچون اول
قباغی خرك کیرنه ایلردی نر بونده ذکر معناسنه اولور اکرچه لغتده ارکك معناسنه در انك ارککنه ایلردی دیمك انك
ذکرنه اول قباغی وضع ایلردی دیمکدن کنایه اولور (مثنوی) درذکر کردی کدو را آن عجوز * تا رود نیمی ذکر وقت سپوز
اول عجوز قباغی خرك ذکرنه ایلردی تاکم صوقلمق ودخول قیلمق وقتی ذکرك نیمی کیده سپوز سینك ضمه سیله بونده
دخول معناسنه در (مثنوی) کر همهٔ کیر خر اندر وی رود * آن رحم وان رودها ویران شود * اکر خرك کیری بالکلیه سی
اکا کیده یعنی بالتمام اول عجوزه نك فرجنه اکر دخول ایده اول رحم واول بغرسقلر ویران اولور وکندینك هلاکنه سبب
اولور (مثنوی) خر همی شد لاغر وخاتون او * مانده عاجز کرچه شد این خر چو مو * کثرت جماعدن خر لاغر وضعیف
اولدی وکنیزکك خاتونی انك سببنی بیلمکده عاجز قالدی بویله دیو که بو خر ندن قیل کبی اولدی وموی کبی نحیف اولوب
اینجلدی خاتونی عوام تحریف ایدوب قادن دید کاریدر (م ی) نعلبندانرا نمود آن خر که چیست * علت او که نتیجه اش
لاغریست * نعلبندلره کوستردی اول خری که ندر انك علتی که انك نتیجه سی لاغرلقدر یعنی اول خری نعلبندلره
کوستردی بویله دیو که اول خرك علت ومرضی ندرکه انك نتیجه سی بویله نحیف وضعیف اولمقدر (مثنوی) هیچ علت
اندرو ظاهر نشد * هیچ کس از سر او مخبر نشد * اول خرده هیچ علت ومرض ظاهر اولمدی هیچ کسه انك سرندن مخبر

اولدی (مثنوی) در تفحص اندر افتاد او بجد * شد تفحص را دمادم مستعد * اول خاتون جدله تفحصه دوشدی دمبدم
تفحص ایلمکه مستعد اولدی یعنی جد وسعیله تفحص قیلدی وحقیقت حالی بیلمکه دمبدم مستعد اولدی (مثنوی)
جد را باید که جان بنده بود * زانکه جد جو بنده یابنده بود * کرکدرکه جد وسعیه جان بنده اوله زیراکه جد ایله طلب ایدیجی
بولیجی اولور نته کم حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم من طلب وجد وجد بیوردی ودخی ومن قرع الباب ولج ولج دیمکله
بو معنایه اشارت قیلدی (مثنوی) چون تفحص کرد از حال اشك * دید خفته زیر خران نرکسك * چونکه اول خاتون
اشکك حالندن تفحص ایلدی اول نرکس جکی خرك التنده یاتمش کوردی نرکسك نرکسك تصغیریدر نرکس اول کنیزكك
اسمی دخی اولمق محتملدر (مثنوی) از شکاف در بدیدان حال را * پس عجب آمد از وآن زال را * خاتون اول حالی قپونك
یارغندن کوردی اول زالهاندن زیاده عجب کلدی (مثنوی) خر کنیزك را چنان کاید بجان * که برسم وعقل مردان
با زنان خر اول جاریه یه انجلین جماع ایلرجانله که رسم وعقلله مردلر زنلره جماع ایلر کاید کاف فارسی ایله کان لفظندن جماع
ایلر معناسنه دریعنی اول خاتون اول خری کوردی که کنیزکه جماع ایلرنته کم ارلر عقلیله عورتلره رسم معهود اوزره
جماع ایلر (مثنوی) در حسد شد کفت چون این ممکنست * پس من اولیترکه خر ملك منست * خاتون کنیزكك چونکم
حالنی کوردی اکا حسدده اولدی بکندیسنه دیدی چونکم بو حال ممکندر پس بو عمله بن اولی یم زیرا خربنم ملکمدر
وکندیسنه دیدیکه (مثنوی) خر مهذب کشته وآموخته * خوان نهادست وچراغ افروخته * خر مهذب اولمش
وبو کاری آزلدن اوکرنمش مثلا خوان ونعمت قونمش وچراغ یانمش وشعله لنمش ایدی (مثنوی) کرد نادیده ودر خانه
بکوفت * کای کنیزك چند خواهی خانه روفت * خاتون اول کاری کوردی ونادیده ایلدی یعنی تعامی قیلدی خانه نك
قپوسنی قاقدی بویله دیوکه ای کنیزك بو خانه یی نیجه برسپوررمك استرسك (مثنوی) از پی روپوش می کفت این سخن *
کای کنیزك آمدم دربازکن * خاتون بو سوزی جاریه یه انك حالنه وقوف وشعورنی ستر ایلمکدن اوتری دیدی تاکه
کنیزك اول خاتونك اول کاره واقف اولدیغنی بیلمیه ودیدیکه ای کنیزك بن کلدم قپویی آچ (مثنوی) کرد خاموش وکنیزکرا
نکفت * رازرا از بهر طمع خود نهفت * خاتون خاموش اولدی واول رازی کنیزکه دیمدی کندینك طمعندن اوتری
رازی کزلدی واول کاری وکندینك بیلدیکی اسراری جاریه دن ستر ایلدی (مثنوی) پس کنیزك جمله آلات فساد *
کرد پنهان پیش شد در را کشاد * پس کنیزك جمله آلات فسادی یعنی خرله جماع ایلمکدن اوتری پیدا ایلدیکی کدوبی
وانك بعض لوازمینی پنهان ایلدی وایلری کتدی قپویی آچدی (مثنوی) رو ترش کرد ودو دیده پرزنم * لب فرومالید یعنی
صایمم * اول جاریه کندی قباحتن ستر ایتمك ایچون یوزنی اکشی ایتدی وایکی کوزنی یاشدن پرایتدی ود وداقلرین
بری برینه سوردی یعنی بن صایمم دیمکی ایهام ایلمکدن اوتری وکندینك فعل شنیعنی ستر ایلمکدن اوتری عبوس الوجه
اولوب وکوزلرین کریان قیلوب ولبلرین بری برینه سوردی صایمم دیمکی ایهام ایلدی بونده تنبیه بودرکه اکثر اهل فساد
برقباحتی اشلدکدنصکره ناس برزم احوالمزه مطلع اولمسون دیو یوزلرین غمناك وکوزلرین نمناك ایدوب واغزلرین صایم
اولمقلغه بعض اشارت قیلوب کان حرامدن پرهیز کارزدیمکی موهم ونیکوکرد ارزدیمکی معلم بعض سوزلر وبعض فعللر
اظهار ایدرلر وبومکر وزرقله کندیلرینك قباحتنی حاللرینه واقف اولان بعض عارفلردن دخی ستر ایتمکه قصد ایلر
میرلر لکن دخی اکثری تعامی وتجاهل ایدوب بونلردن اغماض عین ایدرلر (مثنوی) درکف او نرمه جاروبی که من * خانه را
میروفتم بهر عطن * الحاصل اول جاریه نك النده بر ذکر مقداری جاروب بویله دیوکه بن شمدی یالکز ایتمکدن وحیوان
یاتمقدن اوتری خانه یی سپوروردم عطن دوه یتاجق یره دیرلر بونده مطلق حیوان یتاجق یرمراد اولور نرمه شول
جاروبه دیرلر که بوقاریسی اشنوب کتمش همان ذکر مقداری دسته سی قالمش اوله (مثنوی) چونکه با جاروب در را
وا کشاد * کفت خاتون زیر لب کای اوستاد * چونکم جاروبله قپویی اچدی خاتون دوداغی التندن کندیسنه دیدیکه
ای استادم (مثنوی) رو ترش کردی وجاروبی بکف * چیست آن خر برکسسته از علف * یوزیکی اکشی ایلدك واکه
برجاروب الدك اول علفدن برکسسته اولان خرندر یعنی صمان یمکدن منقطع اولان خر سببندر بو خود سنك
قباحتکه دلیل اولوردیدی (مثنوی) نیم کاره وخشمکین جنبان ذکر * زانتظار تو دو چشمش سوی در * هنوز نیم کاره
وخشمکین ذکری حرکت ایدیجی سنك انتظارکده انك ایکی کوزی قپو جانبنه دریعنی جاریه کندینك فعل شنیعنی بعض
اعمالله ستر ایلدیکنه خاتون دخی کندیسنه اول جاریه یه خطاب ادروننده دیدی ای ملعونه طوتلمکه بن سنك یوزیکه
اورمیوب تعامی وتجاهل ایلدم سن نه حالله بنی اینانددی صانور سنکه بو جانبده سنك فعل شنیع ایلدیککه برنیجه
شاهد واردر جمله دن بری اوّلا اول خر علفه یمکدن منقطع اولوب ایکی کوزلرین سکا حواله ایلین خرندر ثانیا هنوز دخی
مضطلق تمام کورمش واکا جماعدن قناعت کلمش وخشمناك وتنداولمش وذکری حرکت ایدیجی اولمش وسکا منتظر

اولدیغندن آنك ایكی كوزلری قپوجانبنده قالمشدر پس سنك قباحتكه بوقدر دلائل وشواهد وار ایكن سن كندیكی مستور ظن ایدرسن كندی عیبلرینی کیزلیوب
مستور ظن ایدرسن كندی عیبلرینی کیزلیوب مستوره لردن كوسترمك نیجه ممكن اولور سنك قباحتكه بوقدر دلائل وار ایكن عاقل اولان سكا نوجهله حسن ظن
قیلور دیدی الحاصل بو شول كمسه لرك حسب حالی اولور كه كندی بر قباحتی ایشلیه وعارفلردن بری اكا واقف اولدقده
درحال بعض اعمال مزوره ایله كندینی ستر ایلیوب اكا سالوسلنه واظهار صلاح قیله مع هذا انك قباحتنه نیجه دلائل
وشواهد اوله (مثنوی) زیر لب كفت این نهان كرداز كنیز * داشتش آن دم چو بی جرمان عزیز * اول خاتون بو سوزی
لب التندن سویلدی وكنیزكدن بونی نهان ایلدی اول خاتون انی اولدمده بی جرملر وبی كناهلر كبی عزیز طوتدی
(مثنوی) بعد ازان كفتش كه چادر نه بسر * رو فلان خانه ز من پیغام بر * اول حالتدنصكره خاتون اكا دیدی ای كنیزك
چادری باشكه قو یوری فلان خانه یه وانك صاحبنه پیغام وسلام ایلت (مثنوی) این چنین كو وان چنان كن
وآن چنان * مختصر كردم من افسانه زنان * واول جاریه یه دیدی وار بویله سویله وانجلین ایله ودخی انجلین ایشله
الحاصل بن زنلرك افسانه سنی مختصر ایلدم زیرا زنلر بر جزئی شیئی اكثار ایدوب فلان ایله فلان ایله دیو نطویل كلام
ایدرلر (مثنوی) آنچه مقصودست مغز او بكیر * چون براهش كردان زال ستیر * اول نسنه كه زنلرك قصه سندن
مقصود وحصه در سن انك مغزنی طوت چونكم اول جاریه یی بویله ایلدی اول مستوره اولان زال یعنی استدیكی
یره كوندردی (مثنوی) بود از مستی شهوت شادمان * در فرو بست وهمی كفت آن زمان * اول خاتون شهوتك
مستلكی سببندن شادمان ایدی قپویی باغلدی واول زمان كمال حظندن دیدی (مثنوی) یافتم خلوت زنم از شكر بانك
* رسته ام از چار دانك واز دو دانك * خانه یی خلوت بولدم شكردن بانك اورورم زیرا درت دانكدن وایكی دانكدن
قورتلمشم یعنی خاتون كندیسنه بویله دیدیكه بكا مزاحم اولان غیرلك زحمتندن خلوت بولدم بودخی بر ذوق وراحتدر
شكر ایلمكدن صدا اوره یم زیرا بومردلرك ایكی دنك قدر ودرت دنك قدر جماعلرندن قورتلمشم چاردانك قوتدن
ودودانك ضعف وقلتدن كنایت اولور كان ذیرلر بن دیرم كه بن بوارلرك جماع ووقاعنك كثیرندن وقلیلندن قورتلدم كه
انلرك نه چاردانك اولان جماعنده ونه دودانك اولان جماعنده كفایت وار در خرك التی وجماعی انلرك قلیل وكثیر اولان
جماعلرندن كافیدر دیدی (مثنوی) از طرب كشته بر آن زن هزار * در شرار شهوت خر بی قرار * چه بران كان شهوت
اورا بر كرفت * بر كرفتن كیج را نبود شكفت * ذوق وطرب بدن اول عورتك چیسی بیك اولمش خرك شهوتی آتشنده
بی قرار اولدی نه برلركه اول شهوت اول خاتونی برطوتدی احمق كچی طوتمق عجب اولمز بیت ثانینك مصرع اولده
بران برلك جمعی اولمق اوزره شرح اولندی كان كه آندن مركب اولمق اوزره معنی ویرلدی اما كان كاف فارسیله جماع
معناسنه اولسه وبر مفرد اولوب ان كانه اشارت اولوب كانه دخی شهوته مضاف اولمق تقدیرنده اولورسه معنی جائز اولور
وبو تقدیر اوزره معنی بویله دیمك اولور كه چونكم زن اول حادثه یی كوزدی طرب وشوقندن انك چیسی بیك اولدی
چیسی بیك اولدی دیمك ضرب مثلدر وكالنده كفایت وقناعتدن كنایه در یعنی اول خاتونه بر مرتبه ذوق وطرب حاصل
اولدیكه كویا بیك دانه كچی یه واصل اولدی وكندینك شهوتی آتشنده بی صبر وبی قرار اولدی حقیقت حاله نظر اولنسه
كچیلرندر اول شهوت اول خاتونی كچی كبی طوتدی وتصرف ایتدی احمق وناداني كچی طوتمق یعنی حقیر وخور اتخاذ
ایتمك عجب دكل بو معنی دخی جائزدر كیج اولان احمقلره كچی طوتمق وانی تصرف ایتمك عجب دكلدر نته كم بعض اهل
شهوت كچیلری تصرف ایدرلر ایمش كذلك اول شهوت دخی اول خاتونی كچی كبی تصرف ایتدی (مثنوی) میل شهوت
كر كند دل را وكور * تا نماید خر چو یوسف نار نور * ای بسا سرمست نار ونار جو * خویشتن را نور مطلق داند او * شهوته
میل ایلمك قلبی كور وصاغر ایلرتا كم خر اكا یوسف كبی ونار نور كبی كورینور واوچوق كمسه نارك سرمستی ونارك طالب
ایدیجیلر درحال بوكه او كندیسنی نور مطلق ومقبول حق بیلور یعنی شهوته میل ایلمك انسانی بر مرتبه یه ایركوررکه
كوزی كندو یه نافع اولان شیلری كورمكدن كور وكوشی نفسنه خیر اولان كلاملری ایشتمكدن صاغر ایلر ولهذا قال
علیه السلام حبك الشیء یعمی ویصم حتی بر مرتبه كور وكر اولور كه خر مثابه سنده اولان كمسه لرا كا یوسف كبی جمیل
وخوب كورینور وحقیقتده نار غضب اولان اكا نور كبی محبوب كورینور وپروانه كبی اول ناری نور صانوب كندیسنی
اكا اورروجودنی احراق قیلور ای چوق كمسه وار در كه اتشك سرمستی اولمش وانی طلب قیلمشدر حال بوكه
كندیسنی اول كمسه نور مطلق بیلور وطالب حق زعم قیلور خبری یوقكه نار شهوتك سرمستی اولمش وكندیسنی
حقیقت كاری كورمكدن كور وكر قیلمشدر (مثنوی) جز مكر بنده خدا یا جذب حق * باره ش آرد بكر داند ورق *
تا بداند كان خیال ناریه * در طریقت نیست الا عاریه * اول كمسه یه چاره یوقدر مكر حق تعالینك بنده سی یا خود
حقك جذبه سی انی بوله كتوره ورقی دوندوره تا اول كمسه بیلور كه اول ناریه اولان خیال طریقتده دكلدر

الاعاریه‌در یعنی اول سرمست ناراولان وکندوینی نورمطلق زعم قیلان کمسیه چاره وعلاج یوقدر مکرکه خدای
تعالینك برخاص بنده‌سنی ویاخود حق تعالینك جذبه‌سی اول سرمست ناری بوله کتوره وانك ورق وجودنی
دوندوروب تبدیل ایلیه وحقیقت بیلرمی تمه‌سنه یتوره‌حتی اول سرمست ناراولان کمسنه اول حینده بیلورکه اول
ناره منسوب اولان خیال واول محبت ایلدیکی جمال طریقتده دکلدر الاعارتیدر اول خیال ناریه‌یی وجمال عاریه‌یی
سرمست اولان نادان خیال نور وجمال حقیقی ظن ایلیوب اکا مبتلا اولمش ایدی چونکم بندهٔ خدا وجذبهٔ حق آنك
بصر بصیرتنی کشاده ایلیه اول زمانده اکا مکشوف وعیان اولورکه اول خیال ناریه واول جمال عاریه ایمش (مثنوی)
زشتهارا خوب بنماید شره * نیست چون شهوت بتر زافات ره * صد هزاران نام خوش را کرد ننك * صد هزاران
زیرکانرا کرد دنك * شره خوی زشتلری خوب کوستریولك افتلرندن شهوت کبی بدتر یوقدر شهوت نفسانیه نیچه
یوزبیك خوش نامی ننك وعیب ایلدی نیچه یوزبیك زیرکاری دنك وحیران ایلدی شره جرصه دیرلر انسانك نفسندن
اولان حرص وشره حدذاتنده خبیث وقبیح اولان عملری خوب وملیح کوستررا کرجمیع افات طریقك حقیقتنه نظر
اولنسه طریق الهینك آفتلرینك جمله سندن شهوت نفسانیه کبی برافت دخی یوقدر زیرا اول شهوت نفسانیه وشرهٔ
جسمانیه نیچه یوزبیك نیك نامری عیب وعار ایلدی ونیچه بیك زیرك ودانا اولنلری حیران ونادان ایلدی (مثنوی)
چون خری را یوسف مصری نمود * یوسفی را چون نمایدان جهود * بر تو سرکین را فسونش شهد کرد * شهد را خود چون
کند وقت نبرد * شهوت چونکم برخری یوسف مصری کوستره پس قیاس ایله که اول جهود بریوسفی نیچه کوستراول
شهوتك فسونی سرکینی سکا شهد ایلدی جنك ونبرد وقتی عسلی خودنه ایلرکور یعنی شهوت نفسانیه فی الحقیقه
خره شابه سنده اولان برزشت وقبیحی حوری کبی ویوسف مصری کبی لطیف وجمیل کوستر اول جهود مشابه سنده
اولان شهوت حقیقتده یوسف کبی جمیل ومليح اولنی سکا نیچه کوسترمك لازم کلور بوندن قیاس ایله سنك اوزریکه اول
شهوتك حیله وافسونی نجاست مشابه سنده اولان مردارلری شهد کبی لذیذ وشیرین ایلدی عقله جنك ومنازعه ایلمك
وقتنده شهد وشکر کبی اولان لطیفلری سکا نه ایلمك کرکدر بوندن قیاس ایله چونکم شهوت نفسانیه‌نك حرصنی بیان
ایلدکدنصکره اول شهوتك ندن حاصل اولدیغنی ونه واسطه ایله ظهوره کالدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر
(مثنوی) شهوت از خوردن بود کم کن زخور * یا نکاحی کن کریز از شور وشر * چون بخوردی می کشد سوی حرم
دخل را خرجی ببایدلاجرم * شهوت یمکدن وایچمکدن حاصل اولور اکل وشربدن اکسلك ایله یاخود برنکاح
ایله شور وشردن قاچ چونکم بسیار طعام یمك حرام جانبنه چکر لاجرم دخله برخرج لازمدر حاصل کلام شهوت
نفسانیه اکل وشربدن حاصل اولوریا اکل وشربی ناقص ایله وصوم ورياضته مشغول اول ویاخود برنکاح ایلیوب
شور وشر نفسانیه‌دن فرار قیل نته کم حدیث شریفده بیورمشلردر قال علیه السلام یا معشر الشباب من استطاع
منکم الباءة فلیتزوج فانه اغض للبصر واحصن للفرج ومن لم یستطع فعلیه بالصوم فان له وجاء چونکم یيوب ایچه سن
باخصوصکه مجرد اوله سن سنی حرام جانبنه چکر البته دخله برخرج کرکدر کردخل اولان شهوتی محلنه خرج ایلمزسك
سنی نامحل اولان حرام جانبنه میل ایتدیروب فاعل آثام ایلر (مثنوی) پس نکاح آمد چو لاحول ولا * تا که دیوت
نفکند اندر بلا * چون حریص خوردنی زن خواه زود * ورنه آمد کربه ودنبه ربود * پس نکاح لاحول ولاقوت کبی
کالدی تا کم شیطان سنی بلایه براقمیه چونکم اکل وشربه حریص سن تیز زن استه والا کربه کالدی ودنبه‌یی قابدی یعنی
چونکم اکول وشروب اوله سن شهوت نفسانیه قوی اولور وشیطان کبی سنی حرامه حریص ومایل قیلور پس
نکاح لاحول (المق) معنا لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم کبی اولدی وحدیث شریفله ثابت اولمشدرکه کلمهٔ
حوقله شیطانی طرد ایدیجی وانك شر وفسادنی ازاله قیلیجیدر پس دیو شهوتك حوقله‌سی نکاح کالدی تزوج ایله تا کم
شهوت دیوسنی زنا ولواطه بلاسنه دوشورمیه ودین وایمانی اول ورطه‌لرده ضایع ایدوب طریق مستقیمدن سنی
شاشرمیه حاصل کلام چونکم یمکه وایچمکه حریص اوله سن اکرسکا دین وایمان کرکسه فوری برخاتون استه
وتأهل ایله والاهم ییوب ایچه سن وهم تأهل ویا تسری ایتمیوب خوش کچه سن شیطان کربه‌سی کالورسنك صلاحیتك
دنبه‌سنی ربوده قیلور کربه‌دن مراد شیطان اولور ودنبه‌دن مراد دیانت وصلاحیت اولور ورنه امد کربه ودنبه ربود
دیملری اکول وشروب اولوب اولمین کمسه‌لرك شیطان کلوب صلاحیت ودیانتنی قاپسندن کنایت اولور حدذاتنده
شول کمسه‌لرکه یمکدن وایچمکدن وتن پرور اولوب خوش کچمکدن پرهیزکار اولمیه‌لر وتأهل وتسری دخی قیلمیه‌لر انلرك
شیطان صلاحیتلرنی ودیانتلرنی ضایع ایلمك مقرردر (بیت) فلا ترم بالمعاصی کسر شهوتها * ان الطعام یقوی شهوة
النهم (مثنوی) بارستکی برخری که می جهد * زود برنه پیش ازان کو برنهد * فعل آتش را نمی دانی تو برد * کرد آتش

باجنین دانش مکرد* برخرکه صحرارانك اوزرینه طاش یوکنی فوری قواندن اوآنکه اول خر یوکی اشغه قورسن اتشك فعلنی بیلمزسن اندن صاول وایراق اول اتشك اطرافنه بونك کبی برعقل ایله طولنمه یارسنکی بونده اغر یوك معناسنه اولور برد بانك فتحیله امر در صاول وایراق اول معناسنه برد لفظ عربی اولوب صوغوق معناسنه اولمق دخی جائزدر زیرامعنیسی بارد آتشك فعلنی بیلمزسن دیمك اولور وخلاصهٔ کلام ومحصول مرام بویله دیمك اولورکه نفس امارهٔ بالسوء توقان شهوات حالنده شول برسرکش خره بکزرکه صحرااوپ قالغر کزکدرکه اول سنی قومزدن ودوشورمزدن اول علی الفورانك اوزرینه طاعات وعبادات یوکارندن براغر یولئقو یاسن وانی طاعات وریاضات یوکنك التنده زبون ومغلوب ایلیه سن شهوات نفسانیه ومحبوبات جسمانیه فی المثل براتش سوزان کبیدرسن انك فعلنی ویاقمسنی ودین وایمانك بناسنی خراب ایدوب یقمسنی نه جهتدندر بیلمزسن همان اندن صاول وبعیداول بونك کبی عقل ضعیفله اتش شهوتك اطرافنه طولنمه که البته انك شانی صاحب تقوانك یاقمق ودین وطاعت بناسنی خراب ایدوب یقمه قدر (مثنوی) علم دیك وآتش ارنبود ترا * ازشرر نه دیك ماندنه ابا * آب حاضر باید وفرهنك نیز * تا پزدان دیك سالم درازیز * چون ندانی دانش آهنکری * ریش وموسوزد چوانجا بکذری * اکرسکا آتشك علمی وچولمکك علمی اولمیه شرردن نه چولمك قالورنه شوربا قالور بلکه اب حاضر کرك وفرهنك دخی حاضر کرك تاکم قینامقده اول دیك طعامی سالم پشوره مثلا چونکم اهنکرلك علمنی بیلمیه سن ریش وموبك یناز چونکم اورایه اوغرایه سن اباشور بایه دیرلر فرهنك هنره دیرلر ازیز قینامغه دیرلر بوابیات شریفه لر مثال وکنایات قبیلندندر اتشدن مرادشرینفلری شهوت ودیکدن مراد بووجود جسمانیه وابادن مراد درونده اولان ایمان واسلام وصلاح وطاعات وآبدن مرادلری حیات قلبی وصفای روحانی اولور وتقدیر کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولورکه ای شهوت نفسانیه یه قریب ومقتضای جسمانیه یه مائل اولان کمسه اولا سکا لازم اولان اولدرکه نارشهوتك مضرتی نه جهتدن ومنفعتی نه جهتدندر بیله سن وانی اعتدال تصرف قیلمغه قادر اوله سن وبعده وجودك چولمکنك دخی مقتضیاتنی ولوازمنی بیله سن وآتش شهوتدن اکانوجهله ضرر کلور عارف وواقف اوله سن اکر بو علملر کمالیله سکا میسر اولمزسه مقرردرکه انك نارشهوتنك شعله وشراره سندن نه سنك وجودك چولمکی قالورونه انك ایچنده کی دین واسلام شور باسی قالور بلکه نارشهوت مشتعل اولدقده بونلری یاقوب ضائع قیلور والحاصل سکا آب حیات قلبی وخیل صفای روحانی وهنرقوی حاضر ومهیا کرکدر تاکم سنك اول وجودك چولمکی نارشهوت اوزره جوش وغلیان قیلدقده درونکده اولان ایمان واسلام وانقیاد وطاعات طعامنی سالم پشوره وانی نارشهوته یاقیوب صیانت وحمایت ایلیه فی المثل چونکم سن آهنکرلك علمنی بیلمیه سن چونکم اهنکر کورهسنه قریب اوله سن واول کاری اشلمکه مباشرت قیله سن لابد سنك صاچکی وصقالکی اول اتش یاقر پس اتش شهوت کورهٔ اهنکر اندهٔ اولان اتش سوزان کبیدر سکا شهوات نفسانیه اتشینك علمنی بیلمك لازمدر تاکم اکا قریب اولدقده سکا ضرر ویرمیه واکرانك علمنه انبیا علیهم السلام واولیای عظام بیلدکاری کبی واقف وعارف دکل ایسك اندن اجتناب ایلمك ودور اولمق هروجهله اولی والیقدر پس ینه اول خاتون شهوت پرستك وشوق کیرایله مستك سوء حالنی وقبح خصالنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) درفر وبست آن زن وخررا کشید * شادمانه لاجرم کیفر چشید * اول قپوبی بغلدی وخری چکدی شادمان اولدیغی حالده لاجرم کیفر طاتدی یعنی جاریه خدمته کتدکدنصکره اول خاتون شهوت مشحون آخورك قپوسنی اورتوب خری شادمانه کندی قتنه چکدی لاجرم اوعمل قبیحك سوء جزاسنی طاتدی یعنی کندو بی خرك کیریله هلاك ایتدی (مثنوی) درمیان خانه آوردش کشان * خفت اندر زیر آن نرخرستان * خاتون اول خری چکرك خانه نك اورتاسنه چکدی اول خاتون اول ارکك خرك التنده چالقوین یاتدی (مثنوی) هم بران کرسی که دیدا وزان کنیز * تارسد درکام آن مکاره نیز * هم اول کرسی اوزره که خاتون اول کنیزکدن کوردی تا اول قحبه دخی کندینك مراد ومرامنه یتشه (مثنوی) پا برآورد وخراندروی سپوخت * آتشی از کیر خردروی فروخت * اول زن اپاغن یوقارو قالدردی وخرعادت معلومه سی اوزره ذکرنی انك فرجنه صوقدی لاجرم خرك ذکرندن انده برآتش شعله لندی (مثنوی) خرمؤدب کشته درخاتون فشرد * تا بخصیه درزمان خاتون بمرد * خرجماعه مؤدب اولمش ومعلم اولوب جماع ایتمکی بیلمش ایدی خایه سنه دك ذکرنی خاتونه صیقدی وانك فرجنه صوقدی اول زمانده خاتون اولدی (مثنوی) بردریداز زخم کیرخر جکر * رودها بکسسته شد ازهم دکر * خرك کیری زخمندن خاتونك جکری یرتلدی بغرسقلری بری برندن اوزلدی ومنقطع اولدی (مثنوی) دم نزد در حال آن زن جان بداد * کرسی ازیکسو وزن ازیکسو فتاد * اول زن نفس اورمدی درحال جان ویردی سرنکون کرسی برجانبندن دوشدی وزن برجانبدن دوشدی (مثنوی) صحن خانه پرزخون شدزن نکون

مرداو وبرد جان ريب المنون خانه نك صحنى قاندن دولدى زن سرنكون اولدى اول خاتون اولدى وريب المنون انك جانى ايلتدى ريب المنون روز كارك حوادثنه ديرلر يعنى اول خبيثه اولدى وانك جانى حوادث روز كاردن برحادثه اخذ ايليوب فنا قيلدى (مثنوى) مرك بدباصد فضيحت اى پدر * تو شهيدى ديدهٔ از كير خر * اى پدر اول خاتونك مركى صد فضيحتله اولدى سن كير خردن اولندن برشهيد كوردكمى بومصرعده استفهام انكارى واردر يعنى اول خاتون قباحت مشحونك موتى نيجه بوزرسوا ايلغله اولدى سن كير خردن اولن كمسه لردن هيچ برشهيد كوردكمى بومقرردركه كورمدك شهيد اولان اوكمسه دركه كاه كاه بردرده اولميه وطاعت وصلاحيت ايچره اوله انسانك نفس اماره سى خر كبيدر وانك شهوتى كير خر كبيدر زهر شول كمسه كه نفسنك شهوتى واسطه سيله مقتول اوله وانك نفسنك مشتهاسى انك كشته اولمسنه سبب اوله بويله كمسه نك موتى اول كير خردن اولن زنك موتى كبى اولور بوكونه خبيثلر ويا خبيثه لرا كر آلت حربله ده مقتول اولسه لر مرداروناپاك اولورلر اكرچه بعض فقها بويله كمسه لردن برنى آلت حربله قتل ايلسه لر (نحن نحكم بالظاهر) ديوب اكا شهيد ديرلر اما عند اصحاب طريقت بر كمسه نك موتنه كندى نفسنك شهوتى سبب اوله اول كمسه نك موتى كير خردن اولن زنك موتندن فرقى يوقدر پس اكا شهيد ديمك لايق دكلدر (مثنوى) تو عذاب الخزى بشنوا ز نبى * در چنين ننكى مكن جان را فدى * سن قرآن عظيمدن عذاب الخزيى ايشت پس زنهار بو مخجلين برننك وقباحتده جانكى فدا ايلمه يعنى معصيت وشهوتده جانكى زنهار فدا ايلمه هر شول كمسه كه معاصى وشهواتده كشته اوله وجانى فدا قيله مردار اولور ودنياده وآخرتده رسوا ايلق عذابنه مبتلا اولور اكر عذاب خزى ندر ديرسك حضرت قرآندن بو آيت كريمه يى استماع ايله كه حق تعالى حضرتلرى سورهٔ سجدهٔ حم ده بيورر (فارسلنا عليهم ريحا صرصرا) پس بز ارسال ايلدك عاد قومنك اوزرينه شول باد بارده يى كه شدت برودتى انلرى هلاك ايلدى صرصر من الصر وهو البرد الذى يجمع ويقبض او من الصرير بو تقديرجه عاصفه وشديدة الصوت ديمك اولور (فى ايام نحسات) نحسه نك جمعيدر شوالك آخر چهارشنبه سندن برچهارشنبه يه دك ديمشلر (لنذيقهم عذاب الخزى فى الحياة الدنيا) يعنى بز عاد قومنه باد صرصرى ارسال ايلدك ايام نحسه ده بونلره اذاقه ايلمكدن اوترى رسوا ايلق عذابنى حيات دنياده (ولعذاب الآخرة اخزى) تحقيقا آخرتك عذابى اشددر فضاحت ورسوا ايلق جهتندن (وهم لا ينصرون) حال بوكه بونلر كورمزلر (مثنوى) دانكه اين نفس بهيمى نر خرست * زير او بودن ازان ننكين ترست * دردره نفس ار بهيمى در منى * تو حقيقت دانكه مثل آن زنى * نفس ما را صورت خر بدهد او * زانكه صورتها كند بر وفق خو * بيل كه بهيمى اولان نفس فى الحقيقه اركك اشكدر انك آلتنده اولمق اندن ننكين تر ومعيوبتردر نفس يولنده اكر بنلكده اوله سن سن تحقيق بيلكه اول زن كبيسن اول الله بزم صورتمزه خر صورتنى ويرر زيرا كه حق تعالى صورتلرى خويه موافق ايلر يعنى اى صفت حيوانيه ايله موصوف اولان اهل نفس بونى سن تحقيق بيل كه بو بهيمى اولان نفس وحيوانيت صفتيله موصوف اولان وجود من حيث المعنى بى شك براركك اشك كبيدر اول نفس بهيمينك تحت تصرفنده اولمق اول خاتونك ظاهرده اولان مركبك تحتنده اولمسندن وانك ضرب كيرندن اولمسندن معيوبتر وفاحشتردر وفضاحت وقباحتده فى الحقيقه اندن بدتردر اكر سن نفس اماره يولنده ونيلك وسنلك ورطه سنده اولورسنك سن بونى تحقيق بيلكه اول خرلك كيرى آلتنده مردار اولان زن كبيسن وطريقت اهلنك قتنده اول زن فاحشه دن خبيثتر وقبيحترسن الله تبارك وتعالى بزم بهايم صفتنده وحيوان سيرتنده اولان نفسيمزه هر شيئنك سرايرو حقايقى ظهوره كلديكى كونده خر صورتنى ويرر زيرا كه سرايرظاهر اولديغى كونده انسانك صورتلرنى حق تعالى اغلب اولان خوينه موافق خلق ايلر مثلا بر كمسه يه شهوات نفسانيه غلبه قيلسه واول كمسه شب وروز خواب وخور وجماعه مقيد اولسه انك حشرى حمارشكلنده اولور واكر غمام وقتات اولورسه قرده شكلنده اولور واكر حيله كار ومكار وغدار اولورسه وخلقه نفسنك حظى ايچون چاپلوسلك قيلورسه ثعلب شكلنده اولور واكر ديوس اولورسه واكل حرام قيلورسه خنزير صورتنده واكر موذى اولورسه ومسلمانلره ناحق يره هميشه جفا قيلورسه حيات وعقارب شكلنده حشر اولور الحاصل هر قنغى حيوانك صفتى اول نفسده راسخه وثابته اولديسه اول صفت اوزره انك حشرى ايجب اولوردي بو تحقيق قيلمشلردر واهل تفسير دخى (يوم ينفخ فى الصور فتأتون افواجا) ايت كريمه سنده حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمدن كندى امتنك اون صنف اوزره حشر اولمسى حقنده حديث شريف ايراد ايليوب بو معنايى ذكر ايلمشلردر نته كم جلد اولك اواخرنه قريب پرسيدن پيغمبر صلى الله عليه وسلم زيد راسر خنده وانمايم راز رستاخيز را بيتنك شرحنده بو حديث بعينه تحرير اولنمش وبو محله مناسب اولان كلام برمقدار انده دخى ذكر قيلنمشدر فليطلب فيه (مثنوى) اين بود اظهار سر در رستخيز * الله الله از تن چون خر كريز * رستخيزده يعنى قيامت

کوشدە سرلرك اظهاری بودر الله حقیچون خرکبی شکدن فرار ایله یعنی (یوم تبلی السرائر) آیت کریمەسنك
موجبنجە یوم قیامتدە سرائرك ظهوره کلمسی بواولورکه هر کسك کندی نفسنه غالب اولان صفتی هرنه کونه ایسه
ظهوره کلور پس زنهار صفات بهیمە ایله موصوف اولان خرکبی شدن معرض اول واول اوصاف حیوانیەسنی اولمزدن
اوّل ازاله قیل واوصاف الهیه واخلاق انسانیه ایله متخلق اول تا اولدکدنصکره انسان صورتی اوزره حشر اولەسن
(مثنوی) کافرانرا بیم کرد ایزد زنار * کافران کفتند نار اولی زعار * کفت نی آن نار اصل عارهاست * همچو این ناری که
این زین را بکاست * حق تعالی کفاری ناردن قورقوتدی کافرلر ناربزه عاردن اولیدر دیدیلر حق تعالی دیدی یوق
بویله دیمك دکلدر اول نار عارلرك اصلیدر بو عظیم نار کبی که بو زنی ناقص ایلدی یعنی (الله تبارك وتعالی فویل للذین
کفروا من النار) دیو کافرلری ناردن قورقوتدی واکر بنم پیغمبرلرمه تابع اولمز سکز بن سزی احراق بالنار ایلرم
دیو تخویف ایتدی کافرلر (النار ولا العار) دیوب بزه عاردن نار اولیدر دیدیلر و برشمدی هر بریمز مخدوم ومتبوع ایکن
بزم ما بینمزده فقیر وحقیر اولان قومه واروب تابع اولمق وانلره انقیاد قیلمق بزه احبا بمز ایچنده واتباعمز ما بینندە عظیم
عیب وعار اولور بو عیب وعاری دنیاده قبول ایلمکدن ایسه اولمك ونارە حریق اولمق بزه اولیدر دیو سویلدیلر الله تبارك
وتعالی بونلرك بو قولنی وبو کونه زعمنی ردایلیوب دیدی ای کافرلر بو سزلرك زعم ایلدیککز کبی دکل اول نار که بن سزه
آنکله عذاب ایدرم جمیع فضاحت وعارلرك اصلیدر مثلا شول بر نار کبی که کیر خردن ظهور ایدوب اول زن خبیثه یی
ناقص قیلدی حتی دنیا وآخرتده رسوای اولدی زیرا اخرتده دخی اول حالت قبیحه واول صورت خبیثه اوزره
حشر اولنسه کرکدر واهل حشر انی اول حالت قبیحه اوزره کوروب اکا لعنت قیلسه کرکدر انواع عذابدن دخی بری
عذاب خزیدر که عذاب ناردن اشددر پس بو عذاب خزی جمیع عارلرك وفضاحتلرك اصلی اولور (مثنوی) لقمه اندازه
نخورد از حرص خود) در کلو بکرفت لقمه مرك بد) لقمه اندازه خور ای مرد حریص * کرچه باشد لقمه حلوا وخبیص
اول خاتون کندینك حرصندن لقمه یی اندازه ومقدار ایله ییمدی لاجرم بد وقبیح اموتك لقمەسی انك بوغازندن طوتلدی
بودخی جائزدرکه انك بوغازنی طوتدی دینه ای مرد حریص لقمه یی اندازه ایله یی اکرچه لقمه حلوا وخبیص ایسه ده
خبیص عسلدن وشکردن پشن پالوده یه وبرنوع حلوایه دخی دیرلر یعنی اول زن اکول لقمه یی اعتدال اوزره اندازه
ایله ییمدی بلکه اکل وشربه حریص اولوب حیوان کبی روز وشب اکول وشروب اولدی پس اول ییوب ایچمکدن
اکا شهوات نفسانیه غلبه قیلدی حتی حمارله جماع ایلمکه باعث اولدی مرك بد که فی المثل بر کلو کیر لقمه کبیدر اول زن
خبیثك بوغازینی طوتدی وآنی اول فضاحت وقباحت ایچره هلاك ایتدی پس ای لقمه ییجه حریص اولان مرد طعام
وغدایی اعتدال اوزره بدنه قوت ویره جك قدر وطاعت حقه طاقت اوله جق مقداری یی اکرچه لقمه حلوا وپالوده
ایسه ده تا سکا شهوت غلبه قیلمیه وحد شرعدن سنی اخراج ایدوب عاقبة الامر مهلك اولمیه (مثنوی) حق تعالی داد
میزانرا زبان * هین ز قرآن سوره رحمن بخوان * هین ز حرص خویش میزان را مهل * آز وحرص آمد ترا خصم مضل *
حق تعالی میزانه زبان ویردی دلیل استرسك اکاه اول قرآندن سوره رحمانی اوقو یعنی سوره رحمانده اولان بو آیت کریمه یی
تلاوت ایله (قال الله تعالی والسماء رفعها ووضع المیزان الا تطغوا فی المیزان واقیموا الوزن بالقسط ولا تخسروا المیزان)
بو آیت کریمه نك تفسیری ایکنجی جلدك دیباجه سنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه زنهار کندی حرصکدن میزانی ترك
ایلمه یعنی حقك هر شیء ایچون وضع ایلدیکی میزانی الکدن قومه زیرا آز وحرص سکا خصم مضل کلدی که البته آز
وحرص طریق الهیدن سنی اضلال ایدیجیدر اما اکر میزان شرع سنك الکده اوله طریق اعتدالدن چقمزسن وحرص
وآزك مقتضیاتنه باقمزسن پس کرکدرکه میزان عقل وشرعی الکدن قومیه سن (مثنوی) حرص جوید کل برآید او ز کل *
حرص مپرست ای بجل ابن الفعل * حرص کل استرحال بوکه اوکلدن بوقاروکلور حرص مپرد ای تورب اوغلی تورب
حرص اوّلکی مصرعده یا حریص معناسنه در ویا مضاف مقدر اولمق اوزره اهل حرص معناسنه اولور اوّلکی کلدن کل
مشتهیات نفسانیه مراد اولور وایکنجی کلدن مرتبه الوهیت مراد اولور ویا خود کل لذات روحانیه وسعادات اخرویه
مراد اولور بجل توربه دیرلر بجل ابن الفعل دیمك اکرچه تورب اوغلی تورب دیمکدر لیکن ای حقیر اوغلی حقیر دیمکدن
کنایه در نته کم بعض ترکلر برکسه یی تحقیر ایتسه لر بقه شو تورب اوغلی توربه دیرلر انك دنی اوغلی دنی اولسنی وتلخ
ونا کوار اولسنی مراد ایدرلر بونده دخی بویله در وخلاصه کلام بویله دیمك اولورکه حریص مشتهیات نفسانیه نك
کلیسنی استر لیکن مرتبه کلدن ویا خود لذات روحانیه وسعادات اخرویه نك کلیسندن یوقاروکلور ومحروم اولور ای
حقیر اوغلی حقیر حرص فی الحقیقه نفسه امیر وحاکمدر نفسنی حق دولت وسعادتدن منع قیلور (مثنوی) آن کنیزك
می شده می کفت آه * کردی ای خاتون تو استا را براه * کار بی اوستاد خواهی ساختن * جاهلانه جان بخواهی باختن *

پس اول کنیزك خاتونك کوبلدردیکی یره کتدی وآه دیدی ای خاتون اوستادی بوله ایلدك اوستاد سزلیش دوزملك استرسن جاهلانه جانکی اویناتمق استرسن یعنی چونکم اول یردن خاتونك دیدیکی یره کتدی اماانك باشنه کلجکنی فراستله بیلدی وآه ایتدی وکندیسنه دیدیکه ای خاتون سن بوفنده اوستاداولنی بوله ایلدك وکاری اوستادسز جاهلانه دوزملك استرسن جانکی فدا ایتمك استرسن جاهلانه بوقرومصرعه وآشنی مصرعه دخی مصروف اولمق جائزدر بونده جاریه دن مراد بوفنده محقق اولان اوستاداولور وخاتوندن مراد اوستاده خدمت ایلمکدن فرار قیلان وبرعلمی اهلندن واوستاددن تعلم ایلمکدن عار قیلان کمسه لر مراداولور وحضرت مولانا قدس الله سره العزیز صورت هزلده اول جاریه لسانندن اوستاده خدمت ایلمکدن اعراض ایدن کمسه لره تعریض بیورر مثلا شهوات نفسانیه یی دقیقهٔ شرعیه واسطه سیله استعمال ایلین براوستادی برکسه کورسه واکا کمال حرصندن بن بونی ایشلمکه اولی یم دیوب اول اوستاده تنزل قیلمقدن عار ایدوب انی برجانبه کارکندی یه مخصوص اولمقدن اوتری صاوشدرسه ودفع قیلوب اول کاره بنفسه مشغول اولسه اول اهل تحقیق اولان اوستادا اکا دیرای جاهل وغافل حظ نفسانیه یه وجسمانیه یه حریص اولدیغکدن بنی صاوشدروب دفع ایلدك کارنفسی اوستادسز دوزملك استرسن اما جاهلانه بو یولده جانکی اویناتمق مقرردر (مثنوی) ای زمن دزدیده علمی ناتمام * ننکت آمد که بپرسی حال دام * هم بچیدی دانه مرغ از خرمنش * هم نیفتادی رسن در کردنش * ای بندن علمی ناتمام اوغورلمش سکا ننك وعار کلدیکه بندن دامك حالنی سؤال ایلیه سن هم مرغ انك خرمنندن دانه دیردی هم اول مرغك بوینته رسن دوشمیدی خرمنشده که ضمیر دانه یه راجع اولوروبو بیتلرده دخی اکرچه اول کار معهودده اوستاد اولان جاریه لسانندن اولور ولیکن علم دینده اوستاد کامل اولان مرشد لسانندن اوستاددن فرار ایلین کمسه لره تعریض واقع اولور وهر اوستاد کامل تعلمندن اعراض ایلین غافله دیرلر ای برعلمی بندن ناقص وناتمام استراقه ایلین کمسه سکا بو یولده واقع اولان دامدن ونخدن سؤال ایلمك عار کلدی شو علمدن سؤال ایلمکدن وتعلم قیلمقدن هم دانه یی مرغ انك خرمنندن دیوشوردی هم دامك رسنی انك بوینته دوشمزدی دانه دن مراد حظوظ جسمانی ومشتهیات نفسانی اولور مرغدن مراد اوستاد کاملك تعلیمنه مظهر اولان وانی قبول قیلان مرید ومسترشد اولور وتقدیر کلام بو یله دیمك اولور که مرغ زیرك اولدرکه دانه یی انك خرمنندن دیوشورر حال بوکه آنك بوغازنه هم رسن دوشمزودامه مبتلا اولمز ای اسیر شهوت نفسانی سن بوعلمی اوستاددن اوکرنمکدن عار ایلدك اکرعار لنمیوب تعلم قیلیدلك وسائل اولیدلك سندخی مرغ زیرك کبی هم حظ نفسی محلندن جمع ایلیوب اخذ ایدردك هم سنك کردن جانکی رسن غضب طولنمزدی ودام قهره جانك مبتلا اولمزدی (مثنوی) دانه کمتر خور مکن چندین رفو * چون کلوا خواندن بخوان لاتسرفوا * پس دانه یی کمتر یی بوقدر رفوایله چونکه کلوا یی اوقودك لاتسرفوا یی دخی اوقو رفو یه یه دیرلر یعنی غدای نفسانیه یی وطعام جسمانیه یی کمتر یی بدن خرقه سنه اولقدر یمه ایله چونکم حق تعالی حضرتلرینك کلوا واشربوا امرینی اوقودك انك مابعدنده اولان لاتسرفوا آیتنی دخی اوقوکه اکثرفقها برکونده ایکی کره طعام یمك اسرافدر دیمشلر نته کم بو آیت کریمه نك تفسیرنده بومعنالر ذکر اولنمشدر وبو آیت سورهٔ اعرافده در وبونك تفسیری بو جلدده لارهبانیة فی الاسلام سرخنده مرور ایلدی (مثنوی) تا خوری دانه نیفتی توبدام * این کند علم وقناعت والسلام * حتی دانه یی یه سن سن دامه دوشمیه سن علم وقناعت بونی ایلر والسلام اصح اولان نسخه لرده نقطتین فوقانیه ایله تا واقع اولمشدرکه لاتسرفوا نهینه علت غائیه اولور وبعض نسخه لرده نقطهٔ واحده ایله واقع اولوب شارحلرا اکا کوره شرح ایتمشلردر بوتقدیراوزره معنی دانه یه یه سن سن دامه دوشمزسن دیمك اولور اما ضعفدن خالی دکلدر اولکی وجه اوزره وتقدیر کلام بودرکه چونکم کلوا امرینی اوقودك انك عقبنده اولان لاتسرفوا نهینی دخی اوقو تاکم کلوا امرنه امتثالا دانه یی یه سن ولاتسرفوا نهیی ایله عمل ایدوب دام شهوته دوشمیه سن اکل وشربه عالم اولمق وحریص اولمیوب انلردن قناعت قیلمق دانه یی یيوب دامه دوشمکی اقتضا ایلر سلامت سنك اوزرکه اولسون (مثنوی) نعمت ازدنیا خورد عاقل نه غم * جاهلان محروم مانده درندم * چون درافتد درکلوشان حبل دام * دانه خوردن کشت برجمله حرام * عاقل دنیادن نعمت برغم ییرجاهللر ندامتده محروم قالمش چونکم دوزاغك ایپی انلرك بوغازنه دوشه جمیعسنك اوزرینه دانه یمك حرام اولدی یعنی نعمت دنیادن عاقل اولنلر برغم ییرزیرا دنیانك جمعنه حریص دکلردر وشهوت نفسه دخی اسیر دکللردر دنیانك غمی والمی حرصدن وشهوت نفسانیه دن حاصل اولور چونکم عاقلدن حرص وشهوت کیده اول دنیا ایچون اصلا غم ییز اما حرص وشهوت واسطه سیله جاهللر ندامتده قالمشلردر انلر بوا جلدن دنیادن نعمت ییزلر وراحت کورمزلر چونکم اول جاهللر بوغازنه دام شهوتك حبلی دوشه یعنی حرص وطمع حبلی انلرك بوغازنی طوته وباغلیه اللرنده اولان دانه وغدایی حضور قلبله یمك انلرك

جمله بنه حرام اولور (مثنوی) مرغ اندر دام ودانه کی خورد * دانه چون زهرست در دام ار چرد * مرغ غافل میخورد
دانه زدام * همچو اندر دام دنیا این عوام * مثلا دامده اولان مرغ چقن دانه یی بیر دامده دانه زهر کبیدر اگر
اوتلرسه ده دامدن دانه یی مرغ غافل بیر دنیا دامنده بو عوام کبی اولان یعنی دامده مقید ومحبوس اولان قوش
چقن دانه یی بیر دامده اولان قوش دانه یی بیرسه دانه اگا زهر کبیدر زیرا دامه کرفتار اولدیغندن غافل وجاهل اولان قوش
دامدن دانه یی یر مثلا دام دنیاده مقید ایکن بو عوام کالهوام ییوب ایچدکاری کبی بو جاهللر کندیلری دانه ودامک
ایچنده محبوس ومقید ایکن اندن غافل اولوب اوکلرنده اولان دانه وغدایی یرلر وبری برلریته بونه لطیف طعام
وبونه لطیف غدادر دیرلر خبرلری یوقکه دام دنیا بونلری طوتمش وصیاد اجل بونلری قتل ایلمکه قصد ایتمشدر
(مثنوی) باز مرغان خبیر هوشمند * کرده اند از دانه خود را خشک بند * کاندرون دام دانه زهر باست * کور آن
مرغی که در فخ دانه خواست * کبر وخبردار اولان هوشمند قوشلر دانه دن کندیلرینی خشک بند ایتمشلردر زیرا دامک
ایچنده دانه زهردر اگا کدر کور دراول بر قوش که دامده ایکن دانه استدی یعنی کبیر وشول خبردار اولان عقللو وفراستلو
کسه لر بو دنیا دامنده دانه وغدا ییمکدن وذوق وتمتع ایلمکدن کندیلرینی قوروب منع ایلمشلردر زیرا بو دام دنیانک
ایچنده محبوس ومقید ایکن دانه وغدا عاقل اولنلره زهر بواردر انکچونکه عاقل اولنلر دام دنیانک نتیجه سنه ومآلنه
نظر ایدرلر پس اول فکر واندیشه ایله عیش وتنعم ایلمک انلره زهر ییمک کبی تلخ وترش کلور کور در شول بر قوش که
دنیا محبسنده کرفتار ایکن انک نتیجه سنی بیلمیوب وکندینک نه فلاکته مبتلا اولدیغنه عارف اولمیوب انده دانه وغدا استر
وعیش وتنعم ایلر (مثنوی) صاحب دام ابلهان را سر برید * وان ظریفان را بمجلسها کشید * که از انها گوشت می آید
بکار * وز ظریفان بانگ وناله زیر وزار * دامک صاحبی ابلهلرک باشنی کسدی واول ظریفلری مجلسلره چکدی زیرا ابله
مرغلردن کوشت ایشه کلور وظریفلردن بانک وناله زیر وزار کاره کلور یعنی دنیا دامنک صاحبیکه حق تعالی حضرتلریدر
ابله واحمق اولمیوب ودام دنیایه کرفتار اولمیوب اکل وشربه اشتغال قیلمیی مجالس ومحافله چکر وانلری مراتب علیایه
واصل ایلر زیرا تن پرور اولان احمق قوشلرک اتلری وجسدلری اولدکدنصکره حق تعالینک بعض مخلوقینک غداسی اولمغه
وجهنم تابه سنده پشمکه لایق اولور اما ظریف وعاقل اولان ودام دنیاده تن پرور اولمقدن وعیش وتنعم ایلمکدن پرهیز
قیلان کسه لردن دعا وزاریلک ایلمک وبانک وناله قیلمق ومسبح ومهلل اولمق کاره کلور پس حق تعالی انلری دام دنیادن
آزاد قیلور وباغ جنته موصل اولور وانلر جنت ملکی ایچره ابدالاباد عیشلر وتنعملر قیلور (مثنوی) پس کنیزک آمد
از اشکاف در * دید خاتون را بمرده زیر خر * کفت ای خاتون احمق این چه بود * کر ترا استاد خود نقشی نمود * ظاهرش
دیدی سرش از تو نهان * اوستا نا کشته بکشادی دکان * کیر دیدی همچو شهد وچون خبیص * آن کدو را چون
ندیدی ای حریص * پس کنیزک کلدی قپونک یارغندن خرک التنده خاتونی اولمش کوردی وایتدی ای خاتون
احمق بوندرا اگرچه اوستادسکا بر نقش کوستردی اول صنعتک ظاهرنی کوردک وسری سندن نهان ایلدی اوستاد
اولمامش ایکن دکان اچدک کیری شهد وحلوا کبی کوردک ای حریص اول کدویی نیچون کورمدک کیردن مراد بونده
شهوت نفسانیه اولور وکدودن مراد دقیقه شرعیه وعفت مرعیه اولور وبو بیتلر اگرچه اول صنعت معهوده ده اوستاد
اولان جاریه اساتندن اول فنده نا اهل اولان توکندوبی فرط شهوت سببیله هلاک قیلان خاتونه خطاب دینلمشدر لیکن
مرادین علمنده اوستاد اولان وآفات نفسانیه یی کالیله بیلان مرشد اساتندن اسیر شهوت اولان وکندیسنی ورطه
شهوت نفسانیه ده هلاک قیلان کسه لره خطاب ایتمکله توبیخ وسائر اهل شهوته تعریض اولور مثلا علم دینده کامل
بر اوستاد فاضل بر جاهل وغافلی شهوت نفسانیه سببیله هلاک اولمش ویاخود بر بلایه دوشمش وکندیسنی رسوای
قیلمش کورسه اکا دیرای احمق ونادان بونه حماقت ونه جهالتدر اگرچه سکا دین وطریقتده اوستاد اولان کامل
بو شهوت نفسانیه یه وحظوظ جسمانیه یه مشغول اولمنک انجق بر نقشنی وبر صورتنی کوستردی سن اول کاملرک اول
خصوصده صنعتنک ظاهرنی کوردک یعنی علم دین وطریقتده اوستاد کامل اولان بر کسه یی کوردککه نفسنک
حظنه مشتغل وجسمنک مشتهاسنه مائل اولمش سن اول مشتهای نفسه حریص اولدیغکدن انجق انک ظاهرنی
کوروب سری سندن نهان ومخفی اولدی پس حظ نفسانیه ومشتهای جسمانیه ده وهنوز علمک یوق ایکن انی اعتدال ایله
استعمال ایلمک صنعتنده اوستاد اولمامش ایکن اوستاده خدمت ایلمکدن عار ایلیوب انک تعلیمندن قاچدک وبشقه
دکان اچدک شهوت نفسانیه که فی المثل کیر خر کبیدر انی انکبین وحلوا کبی لذیذ وشیرین کوردک لیکن اول
دقیقه شرعیه یی وعفت مرعیه یی ای شهوته حریص اولان کسه نیچون کورمدک (مثنوی) یا چو مستغرق شدی
در عشق خر * آن کدو پنهان بماندت از نظر * ظاهر صنعت بدیدی ز اوستاد * اوستادی بر کرفتی شاد شاد * یا خود خرک

عشقنده چونكم مستغرق اولدڭ اول قباقسنڭ نظركدن پنهان قالدى اوستاددن صنعتڭ ظاهرنى كوردڭ
بوقدر وقوفله شاد ومسرور اوستادلق طوتدڭ يعنى شول اوستاد كامل اولان عزيزلركه حظوظ جسمانيه‌يى
ومشتهيات نفسانيه‌يى دقيقهٔ شرعيه وامر الهى ايله اعتدال اوزره استعمال ايدرلر بعض كول وبى وقوف دخى انلرڭ
اسرارندن غافل اولوب ظاهرده اولان حظ ولذتلرينه نظر قيلوب بز دخى بوفعلى ايشلمكه قادرز ديوب مقتضاى
طبيعتلرى اوزره نفسلرينڭ مشتهاسنه مشغول ومنهمك اولورلر وعاقبت كنديلرينى دنياده واخرتده رسواى قيلورلر
پس بوصنعتده كامل اولان اوستادلر اول بى سوادلره ديرلر اى جاهل وغافل چونكم سن نفسڭ خرينڭ عشقنده وانڭ
مشتهاسنده مستغرق اولدڭ حتى اول دقيقهٔ شرعيه وعفت مرعيه‌سنڭ نظركدن پنهان ومخفى قالدى دين
اوستادندن انجق صنعتڭ ظاهرنى كوردڭ وكنديكى ظاهر صنعتى بيلمكله اوستاد زعم ايلدڭ پس شاد ومسرور
اولديغڭ حالده اوستادلق طوتدڭ كوزكه عاقبت كنديكى بوورطه‌لرده رسواى وهلاك ايتدڭ بونده تنبيه بودركه
بركسه برشيخى حظ نفسنه مشغول كورسه انڭ ظاهرنه باقوب كنديسى دخى اكا تقليدا تمكله نفسنڭ حظنه
مشغول اولميه زيرا محقق اولان اوستادانى دقيقهٔ شرعيه ايله استعمال ايلر اكا اول حالت ضرر ويرمز اما ظاهربين
اولان كمسنه اول سردن واول دقيقه‌دن بى خبر اولسه وتقليد ايله اول فعلى ارتكاب قيلسه انڭ هلاكنه سبب اولور پس
طالبه لازم اولان اولدركه بوعلمى اهلندن كماليله تحصيل ايليه وظاهرنى وباطننى تكميل ايليه اندنصكره مقتضاى علم
وحكمت اوزره حظ نفسنه مشغول دخى اولسه اكا ضرر ويرمز اما مجرد بركارڭ ظاهرنى كوروب سر وحقيقتندن
غافل اولورسه اكا اول كارڭ ظاهرنى بيلمڭ فائده قيلمز ونافع اولمز (مثنوى) اى بسا زراق كول بى وقوف * ازره مردان
نديده غير صوف * اى بسا شوخان زاندك احتراف * ازشهان ناموخته جز كفت و لاف * هريكى در كف عصا كه
موسيم * مى دمد برابلهان كه عيسيم * اى چوق بى وقوف كول زراق واردر مردان خدانڭ طريقندن صوفدن غيرى
نيسنه كورممشدر اى سامع اولان كمسه چوق شوخلر وكستاخلر ازجق احترافدن شاهلردن كفت ولافدن غيرى
نسنه اوكرنممشدر هر برينڭ النده عصا ديركه بن موسايم ابلهلر اوزره اوفورر ديركه بن عيسايم يعنى چوق بى وقوف
وبى شعور واحق وكول زراق ومرائى كمسه‌لر واردركه مردان الهينڭ يولندن خرقه وعبادن غيرى نسنه
كورممشلر وصورتلرين بزه‌مكدن ولباسلرنى دوزمكدن غيرى برشئ اوكرنممشلردر چوق شوخلر وكستاخلر برمقدار
حرفت وصنعت اخذ ايلمكلرندن شاهان طريقت اولان محققلردن قيل وقالدن غيرى ولاف وكزافدن ماعدا نسنه
اوكرنممشلردر انجق انلرڭ سرمايه‌سى بزفلان عزيزه واصل اولدق واكا نيجه زمان خدمت قيلدق ورسم وصورته
وآيين واركانه آندن اجازت الدق ديو لاف وكزاف ايلرلر وبعضيسى دخى بزدن شويله كرامت ظهور قيلدى وبونڭ كبى
برحالت شريفه صادر اولدى ديو خلقه سويلرلر بوكونه مرائيلرڭ هر برينڭ النده عصا كان خلقه ديركه بن عصرمڭ
موساسيم وابله وساده‌دل اولنلره افسون قيلر ودعا ايلر كان خلقه بويله ديوكه بن وقتمڭ عيساسيم نيجه مريض اولنلرى
نفس حيات بخشم له زنده ايلرم ونيجه مرده دللرى احيا قيلرم دير (مثنوى) آه ازان روزيكه صدق صادقان *
بازخواهد از توسنك امتحان * آخر از اوستاد باقى را بپرس * اين حريصان جمله كوراند وخرس * آه اول كوندنكه
صادقلرڭ صدقى سندن امتحان طاشنى اشكارا استر اخر صنعتڭ باقيسنى اوستاد كاملدن صور بوحريصلر جمله كورلر
ودلسزلردر يعنى اى مرائى ولافاف اولان كمسه بودنياده اكرچه خلقه لاف اوررسن بن صالحلردنم ومرشدلردنم
ديو دعوا قيلرسن اما آه شول بركمسه‌يه بركوندنكه اول كونده صادقلرڭ صدقى سندن محڭ امتحانى اشكارا استيه‌لر وسكا
كتوربرى نقد حالڭ ندرانى كورملم ديه‌لر اول زمان سنڭ كذبڭ انلرقتنده ظهوره كلوزوسنڭ تزويرلڭ اشكارا اولور
آداب شريعتڭ واحوال طريقتڭ همان ظاهرنه قانع اولوب قالمه اخر اوستاد كاملدن انڭ باقيسنى دخى سؤال ايله
ونتيجه‌لرنى وحقيقتلرنى كماليله اوكرن تاكم مشتهاى نفسه حريص اولديغكدن اعمى وابكم قالميه‌سن زيرا بوصنعتڭ
باقيسنى اوكرنمكدن معرض اولوب مشتهاى نفسلرينه حريص اولان كمسنه‌لر جمله اعمالر ودلسزلردر حقيقت حالى
كورمكه قادر اوله‌مزلر وحق اولان مقالى دخى اداقيله‌مزلر (مثنوى) جمله جستى بازماندى ازهمه * صيد كركانند
اين ابله رمه * صورتى بشنيده كشتى ترجمان * بى خبر از كفت خود چون طوطيان * اى مرد ناقص جمله‌يى استدڭ
دوكليدن كيرو قالدڭ بو ابله سوريسى قورتلرڭ صيديدر استماع اولنمش برصورتڭ ترجمانى اولدڭ كندى سوزكدن
طوطيلركبى بى خبرسن يعنى اى ناقص مرشد سز طريقتده جمله مراتبى ومقاصدى استدڭ ولكن دوكلسندن محروم
قالدڭ بواحقلر سوريسى وابلهلر طائفه‌سيكه مرشد كاملدن معرض اولورلر وتشيخ ايدوب خلقى كنديلره اتباع ايلمكه
دعوت قيلورلر زمرهٔ شياطين كه كركلر كبيدر بواحقلر كروهى انلرڭ شكارى اولمشلردر زيرا آفات نفسانيه‌يى بيلمش

وتصفيهٔ دل قيلمش وحق باطلدن تمييز ايديجي اولمش ايكن ارشاد ناسه تصدي ايلمك كركان طريقت اولان
شياطينه شكار اولمغي اقتضا قيلور وانلرك نتيجه سنده زبون اولمغي مستلزم اولور اي ناقص محققلر كلامندن برصورت
مسئله يي اشتمشسن وانك حقيقتنه واقف اولمدين ترجمان اولمش وناسه اني نقل قيلمشسن ليكن كندي اسنانكدن صدور
ايلين كلامك حقيقتندن بي خبرسن طوطيلر كبي نته كم طوطيلره برنيجه كلماتي تعليم ايدرلر انلر دخي اول كلماتي اوكرند كاري
اوزره نقل ايدرلر اما سويلدكلري كلماتك حقايق واسرارندن بي خبرلردر كذلك هر مقلد اصحاب تحقيقه نسبت
بويله دركه سويلدكلري كلماتك حقيقتنه عالم دكللردر نته كم بوسرخ شريفدن وبو بيان لطيفدن محققله مقلدك حقيقتلرني
ومرتبه لرني معلوم ايديورسن * تمثيل تلقين شيخ مريدانرا وپيغمبران امت را كه ايشان طاقت تلقين حق ندارند
وبا حق الفت ندارند * شيخك مريدلرينه تلقين وپيغمبرلك امتلرينه تلقين ايلملرينك تمثيليدركه اول مريدلر واول امتلر حق
تعالى حضرتلرينك تلقيننه طاقت واستعداد طوتمزلر وحق تعالى ايله دخي الفت وانسيت طوتمزلر * چنان كه طوطى
با صورت آدمي الفت ندارد كه ازو تلقين تواند كرفت * انجلين كه طوطى آدمينك صورتيله انس والفت طوتمز كه طوطى
آدميدن تلقين طوتمغه قادر اوله اول طوطى يه تلقين كلمات ايلمك استين كمسه اولا برآيينه يي كندي اوكنه طوتوب
اول طوطى يه آيينه نك وراسندن سويلر واول طوطى آيينه نك وراسنده تلقين ايدني كندي جنسندن فهم ايلر * حق
تعالى شيخ را چون آيينه در پيش مريد همچو طوطى دارد واز پس آيينه تلقين مي كند * حق تعالى شيخي مريد اوكنده
طوطى وايينه كبي طوتر وشيخك آيينهٔ وجودنك وراسندن مريده تلقين ايلر كه (لا تحرك به لسانك ان هو الا وحي يوحى) بويله
دركه اي مريد سن لسانكي معلمدن اول تحريك ايلمه بو آيت سورهٔ قيامتده در نته كم حضرت جبرائيل عليه السلام شيخ
ومعلم منزله سنده وحضرت نبي مكرم صلى الله عليه وسلم مريد معلم مرتبه سنده اولوب متكلم حقيقي حضرت جبرائيل
عليه السلامي پيغمبر عليه السلام حضرتلرينه واسطه وآيينه قيلوب انك وراسندن اول حضرته (لا تحرك به لسانك)
دیو جبرائيلدن مقدم لساني تحريك ايلمكدن واخذ قرآنه تعجيل قيلمقدن نهي بيوردي زيرا بو آيت كريمه نك سبب نزولي
اولدركه حضرت رسالتپناه عليه السلام قبل القاء جبرائيل قراءت قرآنه مبادرت ايدرلردي جناب عزت اني نهي
ايدوب بيورديلركه يا محمد تحريك ايتمه اول قرآنه زبانكي عند القاء الوحي تعجيل اله اول قرآني على العجله اخذدن اوتري (ان علينا
جمعه) تحقيقا بزم اوزريمزه در انك جمعي سنك صدركده كه من بعد سندن غائب اولميه (وقرآنه) لسانكده انك قرآتني
اثبات ايتمك (فاذا قرأناه) پس چون بز اول قرآنك قرأتني اتمام ايلدكده لسان جبرائيلدن سنك اوزريكه (فاتبع قرآنه) پس
اتباع ايله اول جبرايلك قرأتنه بوندن مراد بودركه وارثان حضرت نبي عليه السلام دخي مريدلرينه روح القدس كبيدر
تفهيمده وجناب حق بونلرك آيينهٔ وجودندن طوطيان احبا واصدقايه تكلم ايدوب ارشاد وتعليمده در (ان هو الا وحي
يوحى) حضرت پيغمبر عليه السلامك نطقلري وحي اولديغي كبي مشايخك دخي بيوردقلري دكلدر الا وحي غير متلودر كه
بلا واسطه سفيرانلره جناب حق القاء ايلمشدر هواي نفسانيه واغواي شيطانيه ايله مشوب دكلدر اينست ابتداء مسئلهٔ
بي منتها چنانكه منقار جنبانيدن طوطى اندرون آيينه كه خيالش مي خواني بي اختيار وتصرف اوست * مسئلهٔ
بي منتهانك ابتداسي بودر انجلين كه آيينه نك ايچنده اولان طوطينك منقارني تحريك ايلمسنه وخارجده اولان طوطى
حين تكلمده اغزني وبورني تحريك ايلمك وقتنده درون آيينه ده منعكس ونمايان اولان طوطينك انده اختيار
وتصرفي يوقدر * كه عكس خواندن طوطئ بيرونيست كه متعلمست نه عكس آن معلم كه پس آيينه است وليكن
خواندن طوطئ بيروني تصرف آن معلمست * كه اول درون آيينه ده اولان طوطينك وجود بنده ظاهر اولان حركات
وسكنات هر نه ايسه بيروني اولان طوطينك اوقومسينك وحركت قيلمسنك عكسيدركه اول طوطئ متعلمدر واول
آيينه ايچره اولان طوطى آيينه نك اردنده اول متعلمدن عكسي دكلدر وليكن بيروني اولان طوطينك اوقومسي
وتكلم قيلمسي آيينه نك اردنده اولان معلمك تصرفي وتعليميدر * پس اين مثال آمد نه مثل) پس بوذكر اولنان
مسئله حضرت حقله شيخك ودخي مريدك مرتبه لرني تفهيمدن اوتري مثال كلدي طابق النعل بالنعل مثل كلمدي مثلا
زيد كالاسد ديسك زيدك اسد كبي اولمسي لازم كلمز بلكه من وجه اسده مشابه اولمش اولور كذلك شيخ كامل بر مرآت
مجلوه كبيدر ومريد نطق وتكلمدن بي خبر بر طوطى كبيدر وحضرت حق جل وعلا آيينه نك وراسنده طوطى يه تعليم
وتكلم ايلين كمسه كبيدر پس مريد كندي عكسني وصورت باطنه سني شيخك آيينهٔ وجودنده مشاهده قيلوب واني
كندي يسنه جنس بولوب اندن تعلم ايلمكه رغبت ايلر وانكله انسيت قيلر خبري يوق كه اول طرفدن كندي يسنه تكلم ايلين
وتعليم قيلان في الحقيقه حق سبحانه وتعاليدر وانجق شيخك وجودي بر آيينهٔ صافي كبي ما بيننده تعليمه واسطه اولمشدر
فافهم ولا تغفل فانه سر دقيق وبحث عميق (مثنوى) طوطئ در آينه مي بيند او * عكس خود را پيش او آورده رو *

در پس آیینه آن اوستا نهان * حرف می کوید ادیب خوش زبان) طوطیلک پنداشته کین کفت پست * کفتن طوطیست کاندر آیینه است * بر طوطی آیینه ده کورر اول طوطی کندینک عکسی انک قتنه یوز کتورمش حال بو که آیینه نک اردنده اول اوستا نهان اولمش اول خوش زبان اولان ادیب اکا حرف سویلر طوطیجک ظن ایلمش که بو پست وآهسته اولان صوت طوطینک کلامیدر که آیینه ایچنده در یعنی طوطی یه نطق تلقین ایلدکاری حینده برمرد متکلم وادیب ومعلم اوکنه بر آیینه طوتوب انک ایچنده کندی عکسنی وجنسنی کورر که انک اوکنه یوز کتورمش وا کا مصاحب اولمش اول اوستا ایسه آیینه نک آردنده نهان اولوب ادیب خوش زبان آیینه واسطه سیله اول طوطیجک حرف وصوت ایلر وکلام سویلر اول خارجده اولان طوطیجک بویله ظن ایلر که بو پست وآهسته اولان کلمات آیینه نک ایچنده اولان طوطی نقشنکدر مع هذا اول کلمات آیینه نک ورا سنده اولان معلمک ومتکلمکدر (مثنوی) پس زجنس خویش آموزد سخن * بی خبر از مکر آن کرک کهن (از پس آیینه می آموزدش) ورنه ناموزد جز از جنس خودش * پس طوطی سوزی کندینک جنسندن اوکرنور اول قوجه قوردلک مکر وصنعتندن بی خبردر اول اوستاد اکا آیینه نک اردندن تعلیم ایلر والا کندی جنسندن غیریسندن اوکرنمز خلاصهٔ کلام اولدر که حیوان قسمی خلاف جنسندن بی واسطه علم استفاده ایلمکه مستعد دکلدر اما کندی جنسی واسطه سیله اکا تعلیم علم اولسه انی قبول ایلمک ممکندر پس طوطی یه دخی کندی جنسی واسطه سیله تعلیم نطق ایدرلر پس اول طوطی کندی جنسی واسطه سیله نطق انسانی اوکرنور اول آیینه نک ورا سنده مختفی اولان قوجه قوردلک مکر وتدبیرندن بی خبردر آیینه نک اردنده اول طوطی یه کندی جنسنک شکلی واسطه سیله کندینک کلامنی ومرادنی تعلیم ایلروا کر بویله اولمیدی کندی جنسندن غیریدن اول طوطی نطق انسانی اوکرنمزدی انکیچون اوستاد بو تدبیری اختیار ایدوب آنکله کندینک ما بیننده آیینه بی واسطه ایلر واول واسطه ایله اکا سویلر ومرادی هر نه ایسه تعلیم ایلر (مثنوی) کفت را اموخت زان مرد هنر * لیک از معنی وسرش بی خبر * از بشر بکرفت منطق یک بیک * از بشر جز این چه داند طوطیک * طوطی کلام ونطقی اول مرد هنردن اوکرندی لیکن طوطی اول تکلم ایتدیکی کلامک معنی وسرندن بی خبردر اول طوطی بشردن بر بر نطق وکلامی طوتدی وانی حفظ ایتدی طوطیجک بشردن بوندن غیری نه بیلور که معلم ومتکلم اولان بشرک ذاتی وصفاتی بیلمز وانک تعلیم ایلدیکی کلماتک اسرار ومعنا سنه دخی عالم وعارف اولمز هر نه تعلیم اولندیسه انجق همان انی حفظ قیلور حیاة الحیوانده مسطوردر که هارون الرشیدک بر طوطیسی وار ایدی سورهٔ یس نی من اوله الی اخره قرأت ایلردی پس اول قراءت ایلدیکی کلام کیمک کلامیدر وآنک سری ومعناسی ندر اکر سؤال اولنسیدی اصلا اندن علمی وخبری اولمزدی (مثنوی) همچنان در آینهٔ جسم ولی * خویش را بیند مرید ممتلی * از پس آیینه عقل کل را * کی ببیند وقت کفت وما جرا * او کمان دارد که می کوید بشر * وان دکر سرست واوزان بی خبر * حرف آموزد ولی سر قدیم * او نداند طوطیست اونه ندیم * ولینک جسمی آیینه سنده انجلین نقصاندن ممتلی مرید کندیسنی کورر آیینه نک اردندن عقل کلی نی مرید نجه کورر ما جرانک کفتی وقتی اول مرید ظن طوتار که اول سوزلری اکا بشر سویلر واو غیری سردر واول مریداندن بی خبردر اول مرید لسان مرشددن حرف وصوت اوکرنور ولیکن سر قدیمی اول بیلمز زیرا فی المثل طوطیدر ندیم دکلدر یعنی طوطی آیینه ایچره کندی عکسن کوروب انی کندی جنسی صانوب ورا سنده اولان معلمدن بی خبر اولدیغی کبی نقصان وغفلتدن مملو اولان مرید دخی کندیسنی ولی کاملک ومرشد فاضلک آیینهٔ جسمنده کورید وصوریت بشریه سنی اول کاملک مرآت وجودنده مشاهده قیلور پس انی دخی کندی جنسی صانور لیکن اکا آیینهٔ وجودنک ورا سندن عقل کلی ما جرانی سویلمک ومعارفی نقل ایلمک انک قتنده نجن کورر که عقل جزوی نور الهی ولوح علوم ربانی اولان عقل کلی کورمکه قادر اوله مز اول نقصان ایله طلو اولان مرید بوکونه شبهه وکمان طوتر که اول سوزلری کندی یه بشر سویلر واول ارشاد وهداسی کندی کبی بر انسان ایلرو حال بو که شیخک اول نطق وکلامی وارشاد هدایت انجامی بر اخر سردر واول مریداندن بی خبردر اول مرید شیخک لساندن الفاظ ولغات وحروف وکلمات اوکرنور ولیکن اول سر قدیمی بیلمز وعلم حقیقته عالم اولمز زیرا اول مرید طوطی کبی هنوز دخی حیوان ناطق منزله سنده در ندیم الهی ومقرب ربانی دکلدر تا ندیم اولان ولیلرک ومقرب اولان صفیلرک سرلرنی بیله وحقیقتلرینه عالم اوله (مثنوی) هم صفیر مرغ آموزند خلق * کین سخن کار دهان افتاد وحلق * لیک از معنی مرغان بی خبر * جز سلیمان قرانی خوش نظر * هم خلق مرغک صفیرنی اوکرنورلر زیرا بو سوز دهانک وبوغازک ایشی واقع اولدی لیکن قوشلرک معنی ومراداندن بی خبردر خوش نظر اولان عالی قدر سلیماندن غیری یعنی طوطی که طیور جنسندندر انسانک کلماتنی اوکرندیکی کبی هم بعض انسان دخی قوشلرک صداسنی واداسنی اوکرنورلر زیرا سوز سویلمک وصیت وصدا ایلمک حلقوم ودهانک کاری کلدی

هرنه كونه سوزسو يلمكه ونيجه نوع اوزره صدا ايلمكه انلرده قابليت واردر وليكن بو خلق طيورك معناسندن
ومراددن بى خبرلردر منطق الطير يبلان صاحب قران دكل بوندن مرادهم بو خلق عالم طيور الهى اولان اوليا
واصفيانك صيت وصدالرندن اوكرنورلركه بونلرك دهان وحلقومنده بو اصطلاحات وكلماتى اوكرنمكه قابليتلرى واردر
وليكن بونلر مرغان الهينك سر ومعناسندن بى خبرلردر مكركه طيور الهينك السنه سنه عارف وعالم اولان عصرنك
سليمانى دكلكه اول سليمان زمان طيور الهى اولان اصحاب عرفانك لسانلرينه عالم ونطق وبيانلرينه عارفلردر (مثنوى)
حرف درويشان بسى آموختند * منبر ومحفل بدان افروختند * يا بجز آن حرفشان روزى نبود * يا در آخر رحمت
آمد ره نمود * نيجه كسنه درويشلرك حرف وصوتنى چوقلق اوكرنديلر منبر ومحفلى آنكله منور ايلديلر يا بودركه انلره اول
حروفدن غيرى نصيب اولمدى يا بودركه حقك رحمتى اخر عمرنده انلره يول كوستردى يعنى نيجه سالكلر وعلم ومعرفته
مالكلر درويشان حقيقى وفقراى الهى اولان اوليانك كلمات واصطلاحاتلرنى اوكرنديلر واول كلمات واصطلاحاتله
منبرلرى ومجلسلرى شعله لندرديلر ومزين قيلديلر اما بونلرك حالى ايكيدن خالى دكلدر يا بودركه انلره بو حروف وكلماتدن
غيرى بر نصيب اولمدى پس بونلر اول قيل وقاله مغرور اولوب بودنيادن آخرته بى معنى وبى ذوق كاوب كتديلر ويا خود
حق تعالى حضرتلرينك رحمتى اخر عمرنده يول كوستردى تا كم بونلرى قيل وقال مرتبه سندن يجروب وبونلره شراب
حقيقتى ايجروب حال مرتبه سنه ايركوردى وبونلرك جانى دخى محقق اولان اوليانك كوردكلرى جمال وكمالى كوردى
وتقليد ونقصان مرتبه سندن نجات بولوب مقام اعلايه ايردى (دربيان آنكه صاحب دلى ديدكه سكى حامله در شكم
آن سك بچكان بانك ميكردند در تعجب ماندكه حكمت بانك سك پاسبانيست وبانك در اندرون شكم مادر پاسبانى
نيست * بر صاحبدل كوردىكه بر حامله سك اول سكك قارننده بچه لرى اوررلر وبانك اوررلردى اول صاحبدل تعجبده
قالدى بويله ديوكه كلبك بانك وصداسنك حكمت وفائده سى پاسبانلقدر مادرك قارننده اولان بانك وصدا پاسبانلق
دكلدر پس بوسك ياوريلرينك صداسنك حكمتى نه اوله ديو تعجبده وتحيرده قالدى * ونيز بانك جهت يارى خواستن
وشير خواستن باشد وغيرها وانجا هيچ ازين فايدها نيست * ودخى بانك وصدا معاونت جهتندن اوترى ومادرندن
شير استمكدن اوترى اولور ودخى بونلردن غيرى نفعلردن اوترى اولور واول شكم مادرده هيچ بو فائده لردن بريسى يوقدر
پس بو شكم مادرده اولان بانك وصدانك نفع وفائده سى نه اوله ديدى * چون بخويش آمد با حضرت مناجات كرد كه
(وما يعلم تأويله الا الله) چونكم اول صاحبدل خوابندن كنديسنه كلدى حضرت حق تعالى يه مناجات ايلدى بويله
ديوكه بونك تأويل وتعبيرنى بيلمز الا الله سبحانه وتعالى بيلور پس بونك كشفنى اندن رجا ايدرم ديوب حضرت حقه
متوجه اولدى * جواب آمد كه آن صورت حال قوميست كه از حجاب بيرون نيامده وچشم دل باز ناشده دعوى بصيرت
كنند ومقالات كويند از آنكه نه ايشانرا قوتى ويارى رسد ونه مستمعانرا هدايتى ورشدى * جناب حقدن جواب
كلديكه اول مشاهده ايلديكك سر اول بر قومك صورت حاليدركه هنوز حجاب چشم وطبيعتدن طشره كلمشلر در
وبانك ودل كوزى اچلمش ايكن بصيرت دعواسنى ايدرلر ومقالات سويلرلر اول جهتدنكه نه انلره بر قوت وبر معاونت
ايريشور ونه مستمع اولنلره بر هدايت ايريشور يعنى اول دعواى بصيرت ايلمكدن ومرشد ومحقق اولنلر كبى مقالات
سويلمكدن نه كنديلره بر قوت ويارى ومنفعت ايريشور ونه مستمع ومسترشد اولنلره اندن بر هدايت ورشد حاصل اولور
بلكه انك صيت وصداسنك اصلا كنديلره دخى نفع وفائده سى اولمز وغيريلره دخى هدايت قيلمز (مثنوى) آن يكى
مى ديد خواب اندر چله * در رهى ماده سكى بد حامله * اول بر صاحبدل اربعين ايچره خوابده كوردى بر يولده بر ديشى
حامله كلب وار ايدى (مثنوى) نا كهان آواز سك بچكان شنيد * سك بچه اندر شكم بد نابديد * نا كهان اول صاحبدل
بچه لر آوازنى اشتيدى حال بوكه سك بچه هنوز شكم مادرده نابديد ايدى يعنى دخى طوغمامش وظهوره كلمامش ايدى
(مثنوى) بس عجب آمد ورا آن بانكها * سك بچه اندر شكم چون زد ندا * اول صاحبدله اول بانك وصدالر زياده عجب
كلدى وديدى كلب ياوريسى شكم مادرده نيجه ندا وصدا اوردى (مثنوى) سك بچه اندر شكم ناله كنان * هيچ كس
ديدست اين اندر جهان * سك بچه شكم مادرده ناله ايدجى جهانده هيچ كسنه بونى كورمشميدر (مثنوى) چون
بجست از واقعه آمد بخويش * حيرت او دمبدم ميكشت بيش * اول صاحبدل چونكه واقعه دن صحرادى
كنديسنه كلدى دمبدم انك حيرتى زياده اولدى (مثنوى) در چله كس نى كه كردد عقده حل * غير دركاه خدا عز وجل
چله وخلوتده كسنه يوق ايديكه انك بو زندن عقده حل اوله يعنى اول رؤيانك سرنى اكا بيلديره وانى تعبير قيله خداى
عز وجل حضرتلرينك دركاهندن غيرى (مثنوى) كفت يا رب زين شكال وكفت وكو * در چله وا مانده ام از ذكر تو *
پس جناب حقه متوجه اولوب ديدى يا ربى بو شكالدن وبو كفت وكودن چله ده سنك ذكركدن كيرو قالمشم (مثنوى)

پر من بگشای تا پران شوم * در حدیقهٔ ذکر وسیبستان شوم * پس ای خدا بنم قنادیمی آچ تا پرواز ایدیجی اولم ذکرك
وسیبستانك حدیقه سنه کیدم حدیقه باغچه وسیبستان المالغه دیرلر یعنی سنك ذکرك باغنه ومعارفك المالغنه داخل
اولهم (مثنوی) آمدش آوازهاتف در زمان * کان مثالی دان ز لاف جاهلان * چونکم اول صاحب دل بو دعایی
ایلدی اول زمانده اکا هاتف آوازی کلدی بو یله دیو که اول کوردیکك رؤیایی جاهللرك لاف ودعواسندن بر مثال
بیل (مثنوی) کز حجاب وپرده بیرون نامده * چشم بسته بیهده کویان شده * که اول جاهللر پرده وحجابدن طشره
کلمشلردر دل وجانلری چشمی بسته ایکن بیهوده کویان اولمشلردر (م ی) بانك سك اندر شکم باشد زیان) نی شکار انکیز
ونی شب پاسبان * بانك سنك شکم مادرده زیان وبی فائده در زیرا اول حالده سك نه شکار قوپاریجی وطوتجیدر
ونه کیجه ایله پاسباندر (مثنوی) کرك نادیده که منع او بود * دزد نادیده که دفع او شود * قورد کورمشدر انی مانع اوله
اوغری کورمشدر که انی دافع اوله (م ی) از حریصی وز هوای سروری (در نظر کند وبلافیدن جری) از هوای مشتری
وکرم دار * بی بصیرت پا نهاده در فشار * بو جاهل اولان قوم حریصلکلرندن وسرورلك هواسندن عقل ونظرده کندو
لاف اورمقلقده جریدر کرمدار اولان مشتری هواسندن بصیرتسز فشاره ایاق قومشلر فشار بونده باطل کار وبیهوده
کفتاردن عبارت اولور یعنی اول جاهل واعمی دل اولان قوم متاع دنیایه وجمع احبابه حریص اولدقلرندن وخلقه
رئیس وسرور اولمغه محبت قیلدقلرندن عقل ونظرده کندو ناقص قالمشلر ولاف وکزاف اورمقده جری ودلیر اولمشلر
قیزغین مشتریلرك هواسندن وحرارتلو محب ومریدلك آرزواشتهاسندن بو قوم بدکردار بصیرتسز باطل کاره وبیهوده کفتاره
آیاق قومشلردر اکرچه بونلرك کاری کار شرعی وکفتاری دخی کفتار بامعنی ایسه ده چونکم بو کار وکفتاردن مرادلری
کندیلری جانبنه وجوه ناسی تصریف اوله وفعل وقولی قلوب خلقی تسخیر ایلمکدن اوتری قیله اول کار وکفتار معنی
بیهوده وباطل اولور وبو یله کاره مشغول اولان کندی یه انفع والزم اولنی قویوب بیهوده یه اشتغال قیلور (مثنوی)
ماه نادیده نشانها می دهد * روستایی را بدان کر می نهد * از برای مشتری در وصف ماه * صد نشان نادیده کوید بهر جاه
* مشتری کو سود دارد خود یکیست * لیك ایشانرا در وریب وشکیست * اول قوم ماهی کورمامش نشانلر ویرر روستایی
اولنلره اول واسطه ایله کرملك قور مشتریدن اوتری ماهك وصفنده جاه وریاستدن اوتری کورمامش یوز نشان سویلر اول
مشتری که سود ومنفعت طوترا او خود بردر لیکن بو جهلهنك اول نافع اولان مشتری خصوصنده بر عظیم ریب وشکی
واردر بعض نسخهده کاف عربی وزاء فارسیله کژ واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی روستایی اول سبیله اکری قوردیمك
اولور حاصل کلام بو یله دیمك اولور که اول قبل تصفیة القلب وتکمیل النفس ارشاد ناسه تصدی ایلین وبن سزی
حضرت حقه هادی ومرشدم دیو سویلین مدعیلر ماه حقیقی کورمامش ایکن وانك نور یله منور اولمامش ایکن اندن
نشانلر ویررو خلقه خبر وپیغاملر ایرکورر بو واسطه ایله روستایی ونادان اولان کمسه لری کرملو وحرارتلو قورکز اولدیغی
اوزره معنی بو حیله ایله احمق ونادان کمسه لری اکری قورو طوغریلقدن بی نصیب وبی بهره قیلور دیمك اولور وهو الاولی
من الاول ماه حقیقتك وصفنده ونعریفنده مشتریلرك میل وتوجهندن اوتری بین الناس جاه وریاست صاحبی
اولمقدن اوتری ماه حقیقی کورمامش ایکن اندن نیجه یوز نشان سویلر واندن نیجه وجوهله بعید ایکن تقرب دعواسین
ایلرشول بر مشتری که فی الحقیقه طالبه نفع وفائده طوتار اول خود همان فرد وواحد اولان خدای تعالیدر ولیکن
بو اهل دغانك واصحاب زرق وریانك خدای تعالینك مؤمنلره مشتری اولمسی خصوصنده عظیم ریب وکمانلری واردر
اکر حق تعالینك مشتری اولمسنده ریب وکمانلری اولمیدی وعظ وارشادی تصریف وجوه وتسخیر قلوب ایچون ایلمزلر
بلکه الله ایچون ایلرلردی چونکم الله تعالینك مشتری اولمسنده شك وریب ایلدیلر خلقی کندیلره نافع اولان مشتری
ظن ایلیوب انلرك تسخیرنه وجمعنه مشغول اولدیلر (مثنوی) از هوای مشتری بی شکوه * مشتری را باد داده این کروه
* مشتری ماست الله اشتری * از غم هر مشتری هین برترا * بی شکوه وبی رونق اولان مشترینك هواسندن بو احمقلر
کروهی نافع اولان مشتری یی یله ویردیلر یعنی بو ناسکه حد ذاتنده بی هیبت مشتریلردر که بونلردن نفع امیدنی وضرر
خوفنی ایلمزسکر که حقدن غافل اولنلر بو احمق طائفه ایسه بو کونه خریدارلرك هوا وآرزوسندن اوتری نافع وسودمند
اولان مشتری یی هوایه ویردیلر بزم مشتریمز الله تعالی حضرتلریدر که بزم نفسلریمزی واموالمزی اشترا ایلدی (کما قال
تعالی فی سورة التوبة (انّ الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بانّ لهم الجنة) بو آیت کریمهنك تفسیری جلد
اولده عرب بادیه نشین حکایه سنده) ای خداوند این خم وکوزهٔ مرا ینتك شهر خنده مرا ویلمشدر چونکم قضیه بونك
کبیدر اکاه اول هر مشترینك غمندن یوقرورلك کل واول بی معنی وبی نفع اولان مشتریلرك صیدنه مشغول اولمقدن
خلاص اولوب نجات بول (مثنوی) مشتری جو که جویان توست * عالم از آغاز وپایان توست * هین مکش

هر

هر مشتری را تو بدست * عشق بازی با دو معشوقه بدست * بر مشتری استه که اول سنی دیلیجیدر سنك اول وآخرکی بیلیجیدرا کاه اول هر بر مشتری بی الکله چکمه زیرا ایکی معشوقه ایله عشقبازلق بد وقبیح ونامعقولدر یعنی ای مشتریلر طالبی اولان کسه بو دنیاده برمشتری استه که اول سنی استیجی واعمال وافعالنی خریدار اولیجیدر واولکی واخرکی وباطنکی وظاهرکی هردم بیلیجیدر زنهار هر برمشتری یی کندیکه جذب ایتمه وصدره چکوب التفات ایتمه زیرا ایکی معشوقه ایله عشق اویناق حقیقتده بددر (ولهذا ما جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه) حق تعالی انسانك قلبنده انجق برقلب خلق ایلمشدر انك سر وحکمتی اولدرکه برقلبی همان برمعشوقه یه ویره سن اکر ایکی معشوقه یه قلبی توزیع وتقسیم ایلرسك شرك خفی اولور شرك ایسه اقبح قبایح واکبر کبائردر بس (ع) یا رضای دوست باید یا هوای خویشتن قولنك موجبنجه یا نفسكك هواسنی معشوق اتخاذ ایلرسن ویاخود دوستك رضاسنی (مثنوی) زونیابی سود ومایه کر خرد * نبودش خود قیمت عقل وخرد * نیست اورا خود بهای نیم نعل * تو بروعرضه کنی یاقوت ولعل * سن اول مشتریدن سود ومایه بولمزسن فرضی اکرینی صاتون الورسه ده انك خود عقل وخرد قیمتی یوقدر اول مشتری بنك خود یارم نعل بهاسی یوقدر حالا که سن اکا یاقوت ولعل عرضه ایلرسن یعنی بوناس شکلنده اولان مشتریدن منفعت وفائده بوله مزسن اکر اول مشتری فرضی سنك قولکی وفعلکی السه وجمله حالکی مقبول قیلسه بو اهل دنیادن اولان مشتری بنك خود عقل وخرده ویرجك قیمتی یوقدر که سن اکا عقلکی وعلمکی اشترا قیلمقدن اوتری عرض ایلرسن واول سنی یکیمکدن اوتری لطیف ورنکین سوزلر سویلرسن انك خود یارم نعل بهاسی ویرمکه قدرتی یوقدر که جمیع ناس حد ذاتنده عاجزلر وفقیرلردر پس سن اکا یاقوت ولعلدن اشرف ودر وجواهردن الطف اولان معارف وعلومی نیچون عرض ایلرسن سیم وزردن اعز واکرم اولان اسرار جان وعلم وعرفان نیجه لعل وجاندن بهتر وصد هزار درم جاندن محفوظ ترو مقبولتردر نته کم برمحلده بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر * پیش باهمت بود اسرار جان * از خسان محفوظ تر از لعل وکان * زر به از جانست پیش ابلهان * زر نثار جان بود پیش مهان (مثنوی) حرص کورت کرد ومحرومت کند * دیو همچون خویش مرجومت کند * همچنان کاصحاب فیل وقوم لوط کردشان مرجوم چون خود ان سخوط * ای مرد غافل حرص سنی کور ایلدی ومحروم ایلر دیو لعین سنی کندی کبی مرجوم ایلر انجلین که اصحاب فیل وقوم لوطی انلری کندی کبی سخوط ومرجوم ایلدی سخوط صیغهٔ مبالغه در زیاده سخط ایدیجی دیمکدر یعنی ای ناسك جمعنه ودنیانك متاعنه حریص اولان غافل حرص سنك قلبك کوزنی کور ایلر وسعادت ابدیه ودولت سرمدیه دن محروم ایلر شیطان لعین سنی کندی کبی مرجوم وملعون ایلر نته کم اصحاب فیلی وقوم لوطی اول سخوط ومغضوب اولان شیطان انلری کندی کبی رجملنمش وطاشلنمش ایلدی اکر سن دخی اکا اویوب وخلقك تعظیمنه فریفته اولوب وانلرك جمعنه اشتغال قیلوب حضرت حقك طاعتندن ومحبتندن غافل اولورسك سن دخی شیطان کبی مرجوم اولورسن سعادت ابدیه دن محروم قالورسن نعوذ بالله من الخذلان ومکر الشیطان (مثنوی) مشتری را صابران دریافتند * چون سوی هر مشتری نشتافتند * وانکه کردانید رو زان مشتری * بخت واقبال وبقا شد زو بری * ماند حسرت بر حریصان تا ابد * همچو حال اهل ضروان در حسد * یعنی اصلی مشتری یی صابرلر بولدیلر چونکه هر مشتری جانبنه سرعت ایلدیلر واول کسه که اول مشتریدن یوز دوندردی بخت واقبال وبقا اندن بری اولدی پس حریصلر اوزره تا ابد حسرت قالدی اهل ضروانك حسدده اولان حالی کبی یعنی اصلی مشتری یی حق تعالینك طاعاتنه ونفسنك ریاضاتنه صبر ایلین صادقلر بولدیلر چونکم بو دنیا اهلندن هر بری مشتری جانبنه سرعت ایتمدیلر وانلری تسخیر ایدوب صید ایلمك طریقنه کتمدیلر واول کسه که اول غنی بالذات اولان مشتریدن معرض اولدی واکا توجه واقبال ایلمکدن اجتناب قیلدی بخت واقبال وبقا ومراتب اعلایه ارتقا اندن بری اولدی ودولت وسعادت آنك وجودندن فرار قیلدی دنیا متاعنه حریص اولان طائفه ابد الآباد حسرت وندامتده قالدی مثلا اهل ضروانك فقرایه ایلدکلری حسد وقتنده سوء حالی کبی که انلری متاع دنیایه حریص اولدقلرندن فقرایه وبندکان خدایه حسد قیلوب انلردن زکات وصدقه یی منع ودریغ ایلدیلر پس حق تعالی انلرك دنیا واخرتنی خراب ایلیوب انلر اوزره ابدی حسرت وندامت قالدی نته کم مناسبتیله انلرك حکایتنه شروع ایدوب بیوررلر) قصهٔ اهل ضروان وحسد ایشان بر درویشان که پدرما از سلیمی اغلب دخل باغ را بمسکینان می داد چون انکور بودی عشر دادی وچون مویز ودوشاب شدی عشر دادی وچون حلوا وپالوده پختی عشر دادی بوسرخ شریف اهل ضروانك قصه سیدر وانلرك درویشلر اوزره حسد ایلسنك حکایه سیدر بویله دیوکه بزم پدریمز سلیم الکلمدن یعنی ایله وساده دل اولدیغی وجهدن باغك اغلب دخل ومحصولنی فقرا ومساکینه ویرر ایدی چونکم انکور اولیدی مسا کینه عشر ویروردی وچونکم

موبزونو وشاب اولیدی عشر ویردی وچونکم حلوا وپالوده پشورردی عشر ویرردی ضروان یمن دیارنده بر یره دیرلر
بو اهل ضروانك قصه سی اوچنجی جلدك اواتلنه قریب قصهٔ اهل ضروان سرخنده مفصلا مشروح اولمش وبوکا متعلق
اولان آیت کریمه دخی انده تفسیر قیلنمشدر فلیطلب فیه واز قصیل عشر دادی وچون درخرمن می کوفتی از کفهٔ آمیخته
عشر دادی وچون کندم از کاه جدا شدی عشر دادی وچون آرد کردی عشر دادی وچون خمیر کردی عشر دادی
چون نان کردی عشر دادی * دخی قصیلدن عشر ویرردی قصیل قافله حاصل دیدکلری بچلش کولك اربه وبغدای
دمدلرید روچونکم خرمن دوکسیدی قارشمش کفه دن عشر ویرردی وچونکم بغدایی صماندن جدا ایلسیدی عشر
ویرردی وچونکم اون ایلسیدی عشر ویرردی وچونکم خمیر ایلسیدی عشر ویرردی وچونکم نان ایلسیدی عشر
ویرردی لاجرم حق تعالی دران باغ وکشت برکتی نهاده بود که همه اصحاب باغها محتاج او بودندی هم بمیوه وهم بنسیم
واو هیچ محتاج کس نی از ایشان * لاجرم حق تعالی اول باغ وکشته بر برکت قومش ایدیکه دوکلی باغلرك صاحبلری اول
کریمه محتاج اولورلر ایدی هم میوه وهم سیده واول کریم انلردن هیچ کسه یه محتاج دکل ایدی * فرزندان آن عشر رامی دیدند
مکرر زوان برکت رانمی دیدند همچوان زن بد بخت که کیر خر رادیده کدو رانمی دید * چونکم انلرك پدری وفات ایلدی
انك فرزندلری اول عشری مکرر وبسیار کوردیلر واول برکتی کورمدیلر اول بد بخت زن کبی که کیر خری کوردی وقباغی
کورمدی پس عاقبت هلاك اولدی (مثنوی) بود مردی صالح ربانئ * عقل کامل داشت پایان دانئ * بر صالح
بر مرد ربانی وار ایدی اول مرد صالح بر پایاندان عقل کامل طوتردی یعنی نهایت بیلیجی وعاقبت کاره نظر قیلیجی بر کامل
عقل طوتردی (مثنوی) درده ضروان بنزدیك یمن * شهره اندر صدقه وخلق حسن * یمنه قریب ضروان قریه سنده
صدقه واحسان وخلق حسنده مشهور ایدی (مثنوی) کعبهٔ درویش بودی کوی او * آمدندی مستمندان سوی او
اول مردکز یمك کویی درویشك کعبه سی ایدی مستمندلر انك جانبنه کاورلردی (مثنوی) هم زخوشه عشر دادی
بی ریا * هم زکندم چون شدی از که جدا * هم زیاسز خوشه دن دخی عشر ویرردی چونکم کندمی صماندن جدا
اولیدی هم اول کندمدن عشر ویرردی (مثنوی) آرد کشتی عشر دادی هم ازان * نان شدی عشر دکردادی ازان
بغدایکه اون اولیدی اول کریم اندن هم عشر ویرردی اونکه نان اولیدی اندن عشر دکر ویرردی (مثنوی) عشر
هر دخلی فرو نکذاشتی * چار باره دادی زانچه کاشتی * اول مجی هر بر محصولك عشرنی ترك ایلمزدی اول نسنه دنکه
اکدی واندن محصول قالدردی درت کره عشر ویرردی (مثنوی) بس وصیتها بکفتی هر زمان * جمع فرزندان خود را
آن جوان * اول جوانمرد کندینك فرزندلری جمعنه هر زمان چوق وصیتلر ویرردی وبویله دیردی (مثنوی) الله الله
قسم مسکین بعد من * وامکیریدش زحرص خویشتن * الله حقیچون الله حقیچون مسکین وفقیرلك بندن صکره
قسمتنی دریغ طوتمکز کندی حرصکزدن اوتری (مثنوی) تا بماند بر شما کشت وثمار * در پناه طاعت حق پایدار *
تا کما کینلرو میوه لر سزك اوزره یکزه باقی قاله وانك عشرنی وزکاتنی ویردیککز سببیله انك برکاتی دائم حق تعالی
حضرتلرینك طاعتنك پناهنده پایدار اوله (مثنوی) دخلها ومیوه‌ها جمله زغیب * حق فرستادست بی تخمین وریب
زیرا جمله دخللری ومیوه لری عالم غیبدن تخمین وریبسز حق تعالی کوندرمشدرسن صانمه که بوغلاتك وثمارك
وسائر محصولاتك ظهوری آب وکلدن وانسانك سعیندن اوله بلکه حق تعالی حضرتلرینك امر وارادتیله اولور
وبو جمله سی برکاتی حضرت حقدن بولور (مثنوی) در محل دخل اکر خرجی کنی * درکه سودست سودی برزنی * ترك
اغلب دخل رادر کشتزار * باز کارد که ویست اصل ثمار * دخل وحاصلی محلنده اکر بر خرج ایلیه‌سن سودده کاهیدر
بر سوده اورزسن مثلا ترك طائفه سی اکثر دخلنی کشتزارده کیروا کرزیرا ثمار وحاصلك اصلی اودر یعنی اکر دخل وایراد
محلنده محل ومحتاج اولان فقرایه خرج وانفاق ایلرایسنك اول خرج وانفاق سودویره جك درکاهیدرسن کندیکی
بر عظیم سوده وفائده یه اورورسن وبراعلا ربح ومنفعته ایرکورورسن کورمزمیسن ترك طائفه سی کندیلرك اکثر دخل
وایرادنی زرعده کیروا کرزیرا که اول النده اولان تخمی مزرعه لره اکك ونثار ایتمك محصولی اول ثمارك اصلیدر (مثنوی
بیشترکار دخوردزان اندکی * نه ندارد در برو یدن شکی * لاجرم ترك غله ودخلنك زیاده رکنی اکراندن براز جغنی
یرزیرا انك تخم کلسکنده بر شك طوتمز (مثنوی) زان بیفشاند بکشتن ترك دست) کان غله هم زان زمین حاصل شدست
زراعت زماننده ترك الینی اندن اوتری سلکرزیرا انك غله سی هم اول زمیندن حاصل اولمشدر یعنی چونکم ترك
طائفه سی النده اولان تخم وغله نك اقلنی یوب اکثرنی اکدیکی معلوم ومقرر اولدیسه وانك تمسنده وزیاده ظهور
ایتمسنده شك وکمان طوتمدیسه ای زراع آخرت ایچون باذل اولان کسه سکا دخی اهم والزم اولان اولدرکه الکده
اولان مالکی مزرعهٔ دنیاده آخرت ایچون بذل وانفاق ایلیه سن وانك اضعاف مضاعف محصولی بته جکنه وظهور

ایده جکنه شك وکان طوتمیه سن که کلام الهی بو خصوصده ناطق اولمشدر (کما قال الله تعالی مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم (مى)

کفشکر هم آنچه افزاید زنان * می خرد جرم وادیم وسختیان * که اصول دخلم اینها بوده اند * هم از اینها می کشاید رزق بند

دخل زانجا آمدستش لاجرم * هم در انجا می کند داد و کرم * بشمقجی دخی اول نسنه یکه قاندن آرتر جرم وادیم وسختیان صاتون الور و بویله دیر که بنم حاصل ودخلمك اصولی بونلر اولمشدرهم بنه رزق عقده لی بونلردن آچار لاجرم دخل وایراد کفشکره وترکه اول یردن کلمشدر هم داد وکرمی اول محلده ایلر جرم جیم عجمی ایله کونه دیرلر ادیم سختیانه دیرلر یعنی بشمقجی دخی کار ایلروالنه اول کاردن برمقدار مال کیرسه انك برمقدارنی کندی یه قوت وغدا اولمقدن اوتری نانه ویرر وهر نه یی که ناندن آرترسه تکرار کون وسختیان الور واول غدا اسندن آرتردیغی مبلغی کونه وسختیانه انکچون ویرر که انك دخل وایرادنك اصولی اول جرم وادیم اولمشدر لاجرم انك رزقی هم بونلردن فتح اولور واول دخی آنی بیلدیکندن النده اولان مالنی بونلره بذل قیلور پس سن دخی ای زرّاع آخرت اولان کسه کندیکه کفایت ایده جك شیلردن ماعداسنی فی سبیل الله بذل ایله تا کم سکا انك عوضی دنیاده وآخرتده اضعاف مضاف که ادنی مرتبه (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه اون انك مثلی حاصل اوله حکایت اولنور که برکون رابعهٔ عدویه حضرتلری کوردیکه ایکی اتمکی قالمش درحال انی فی سبیل الله انفاق ایلیوب انك عوضه مترقب اولدی بعد زمان بر دولتلو کسه نك خادمی کلوب انك اوکنه اون سکز پاره لطیف نان کتوردی حضرت رابعه ا کادیدیکه بو اصلنده یکرمی عدد ناندر بونك ایکیسی نیچه اولدی اول خادم صاقلمغه مجال بولمیوب بونك ایکیسنی بن کتوردرکن یدم دیدی وسؤال ایلدیکه بونك یکرمی عدد اولدیغنی ندن بیلدك رابعه حضرتلری بیوردیلر بنم ایکی پاره نانم وار ایدی مقدما انی فی سبیل الله بذل ایلدم پس حق تعالی حضرتلری بر حسنه یه ادنی مرتبه اون مثلنی ویرملك مقرردر پس بو نان پاره لر انك دنیاده اولان عوضیدر پس یکرمی عدد کرك ایدی بوندن اوتری سکا بو اصلنده یکرمی عدد ناندر دیو سویلدم دیدی وبنم طریقتم بودرکه هر بارکه درهم ودینار دن مالك اولدیغم شیلر هر نه ایسه اندك قالسه انی فی سبیل الله انفاق ایلرم دیدی (مثنوی) این زمین

وسختیان پرده است بس * اصل روزی از خدادان هر نفس * چون بکاری این زمین اصل کار * تا بروید

هر یکی را صد هزار * بو زمین وسختیان انجق پرده ورو پوش در هر نفس رزق ونعمتك اصلنی خدای تعالیدن بیل چون زراعت ایلرسن زمین اصلده زراعت ایله تا کم هر بریچون صد هزار عوض بته یعنی ترکه کوره بو زمین زراعتدن اوتری وجرم وادیم زیادتدن اوتری انجق پرده واکتدر زمین ترکه کوره وسختیان کفشکره کوره اولوریعنی زمین حقیقتده منبت نباتات ومعطئ برکات دکلدر وکذلك سختیان وجرم دخی کفشکر ایچون فی الحقیقه باعث زیادات وبخشندهٔ برکات دکلدر بلکه ارزاقك اصلنی هر نفس حضرت خدادن بیل که منبت نبات وبخشندهٔ برکات فی الحقیقه اولدر پس چونکم اکه سن وتخم مالکی ایثار ونثار ایلیه سن اصل زمینده اولا که اول فی سبیل الله مالکی بذل ایلمکدر حتی هر بردانه ایچون صد هزار عوضلر واضعاف مضاعف جزالر وعوضلر وهاب مطلقدن حاصل اوله وعالم غیبدن بتوب ظهوره کله (مثنوی) کیرم اکنون تخم را کر کاشتی * در زمینی که سبب پنداشتی * چون دو سه سال آن نروید

چون کنی * جز که درلابه ودعا کف درزنی * فرض ایدم که شمدی بدی یوزیك قرق سکز درهم یاخود برمد تخمی اکدك بر زمینده که انی سبب ظن ایتدك چونکه ایکی اوچ ییل اول اکدیکك تمیه نیچه ایلرسن لابه ودعایه ال اورمقلغکدن غیری کر کاف عربینك ضمه سیله بدی یوز بیك قرق سکز درهم ودخی مدّ واوجك معناسنه دخی کلور اکر کاف عجمینك فتحه سیله اکر معناسنه حرف شرط اولمق دخی جائزدر تقدیر کلام بویله دیملك اولورکه طوتلم که مالك اولدیغك تخمی نیچه وافر کیله اکدك ویاخود معنی اکرا که سن شول بر زمینده که آنی محصوله سبب ظن ایلدك چونکم برایکی اوچ ییل زمینه اکدیکك تخم بتمیه وحق تعالی انی انبات ایتمیه نیچه ایلرسن همان دعا وتضرعه ال اورسن

ایدن غیری یه قادر اوله مزسن (مثنوی) دست بر سر میزنی پیش اله * دست وسر بر دادن رزقش کواه * تا بدانی اصل

اصل رزق اوست * تا هم اورا جوید آنکه رزق جوست * او حینده الهك حضورنده ماتمزده لر کبی الکی باشك اوزره اورسن دست وسرانك برزق ویرمسنه شاهد در تا بیله سن رزقك اصلنك اصلی اودر تا هم انی استیه سن اول کسه که رزق طلب ایدیجیدر یعنی چونکم اکدیکك تمیه وحق اد ایلدیکك شیلر ظهور ایتمیه الکی باشکه اورسن ودعا وبنازله حضوره حقه متوجه اولوب طورورسن حال بوکه سنك الك وباشك رزاقك رزق ویرمسنه شهادت ایدیجی بلکه جمیع اعضا وجوارحك انك رزق ونعمتلری پرورده اولمسنه دلالت قیلیجیدر تا بیله سن وا کاه اوله سن که جمیع ارزاقك وحظوظاتك اصلنك اصلی اول رزاق مطلقدر حتی شول کسه که رزق طلب ایدیجیدر همان انی استیه غیری اسباب وذرایعی

ترك ايليه واول رزاق ومعطينك رضاى شريفى اله كتوره واول حضرته طاعات ايتمكله كنديسنى انك قربنه يتوره

(م ئ) رزق از حق جو مجو از زيد وعمرو * مستى ازوى جو مجو از بنك وخمر * منعمى زو خواه نه از كنج ومال) نصرت ازوى

خواه نى ازعم وخال * عاقبت زينها بخواهى ماندن * هين كرا خواهى دران دم خواندن * اين دم او را خوان وباقى را

بمان * تا تو باشى وارث ملك جهان * رزق خدادن استه زيد وبكردن استمه مستلكى حقدن استه بنك وشرابدن

استمه منعملكى اللهدن استه كنج ومالدن استمه نصرتى دخى اندن استه عم وخالدن استمه زيرا عاقبت بونلردن قالسك

وجدا اولسك كركدر پس اكا اول اول دمده كيمى اوقوسك كركدر چونكم قضيه بويله در بودم انى اوقو باقى يى قو حتى

جهان ملكنك وارثى اوله سن يعنى اكر رزقى استرسك وهاب بى ضنت ورزاق بى علتدن استه كه منعم حقيقى اولدر زيد

وبكردن وعمرو وبشيردن استمه كه بونلرك وجودى ليس بشئ حكمنده در بونلر منع واعطايه قادر دكلردر ونفع وضره

دخى مالك دكلردر حقيقتده مانع ومعطى وضار ونافع همان اولدر چونكم بويله در مستلكى هم اندن استه بنكيلكدن

ومىدن استمه زيرا بونلرا سبابدر اسبابه تعلق ايدرسك مسببدن غافل اولورسن ومنعملكى وغنا يى اول اللهدن استه

كنج ومالدن واسباب واعراضدن استمه كه انسان بونلرله منعم وغنى اولمق احتمالى يوقدر (كما قال صلى الله عليه وسلم ليس

الغنى عن كثرة العرض انما الغنى غنى النفس) نصرتى دخى عم وخالدن استمه خداى متعالدن استه كه اقربا وتعلقاتك

كسبه يه نصرت ومعاونت ايلمكه قدرتلرى يوقدر عاقبة الامر محروم اوليسرسن وبوجملهدن كير وقاليسرسن اكاه

اول اول دمده كيمه اوقورسن وكيمه تضرع ونياز قيلورسن حضرت حقدن غيرى سكا كم معين اولور واول پادشاه

مطلقدن غيرى سنى بلالردن كم آزاد قيلور چونكم قضيه بويله در امدى بودمده همان اكا دعا ايله وباقى خلايقى قو (ولقد

كتبنا فى الزبور من بعد الذكر ان الارض يرثها عبادى الصالحون) آيت كريمهسنك مقتضاسنجه تاسن ملك جهانه وارث

اولان عباد صالحين زمرهسندن اولهسن وبوخلائقك شب وروز آرزو ايليوب بولهمدقلرى دولت وسعادتى سن بولهسن

(مثنوى) چون يفر المرء آمد من اخيه * يهرب المولود يوما من ابيه * چونكم مرء قرنداشندن قاچسى كونى كه

مولود پدرندن اول كونده فرار ايلر پس اول كونك وقوعندن اول بوكون پادشاه حقيقتله آشنالق كسب ايله تا اول

پر محنت اولان كونده سكا دستكير اوله بوبيت شريف سوره عبس ده اولان بو آيت كريمه يه اشارتدر (قال الله تعالى

يوم يفر المرء من اخيه وامه وابيه وصاحبته وبنيه لكل امرئ منهم يومئذ شأن يغنيه) بو آيت كريمهنك تفسيرى اوچنجى

جلدده رسيدن خواجه وقومده كچدى (مثنوى) زان شود هر دوست آن ساعت عدو * كه بت تو بود وازره مانع او *

اول سببدن اول ساعت هر دوست برى برينه دشمن اولور زيرا سنك دوستك دنياده سنك بتك اولدى وطريق حقدن

سنى منع ايدىجى اولدى يعنى اول جهتدن اول ساعتده هر دوست عدو اولور كه بو دنياده اول سنك بتك وراه حقدن

سنك مانعك اولدى وحضرت حقله آشنالق ايلمكدن سنى دور قيلدى پس اخرتده بوكونه دوست سنك عظيم دشمنك

اولور (ياليتنى لم اتخذ فلانا خليلا) ديو اول كونده انى خليل اتخاذ ايلمكى بيهوده يره تمنى قيلورسن (ياليت بينى وبينك

بعد المشرقين فبئس القرين) ديواندن مجتنب اولورسن (الاخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقين) آيت كريمهسنك

موجبنجه اول كونده هر دوست برى برينه عدو اولمق مقرردر الا متقيلر ومتحابين فى الله اولان وايلر دكل بونلر برى

برينه اول كونده عظيم دوست اوله لر واتحاد قيله لر (مثنوى) روى از نقاش رومى تافتى * چون ز نقشى انس دل

مى يافتى * اى غافل يوزك نقاشدن يوزكى چويردك چونكه برنقشدن كوكل انسنى بولدك يعنى بو عالمده اولان

برنقشدن كوكلك انسنى وحظنى بولدك اكا مشغول اولوب يوزك چويركك واوزيككك خالق ونقاشى اولان خداى تعالى

حضرتلرندن روكردان اولوب اعراض قيلدك سكا لازم اولان اول ايديكه بوجمله بى وفا اولان ياران واخواندن واحبا

وخلاندن روكردان اولوب حضرت حقه متوجه اوليدك واانك عبادتنى وطاعتنى دل وجان ايله قيليدك تاكم انك

محبتنده ومعرفتنده جميع لذاتى بوليدك (مثنوى) اين دم اريا رانت با تو ضد شوند * وز تو بد كردند ودر خصمى روند *

هين بكو نك روز من پيروز شد * آنچه فردا خواست شد امروز شد * بودمده اكر سنك يارانك سنكله ضد اوله لر وسندن

رجوع ايدهلر وخصم لغه كيدهلر اكا اول اشته بنم كونم پيروز اولدى دى اول نسنيه كه يارن اولسه كركدركه بوكون

اولدى دى يعنى حالا بودمده اكر سنك اخلا ويارانك انلردن منقطع اوليديغك واسطه ايله سنكله ضد اوله لر وسندن اعراض

ايدوب خصومت ايتمكلك سمتنه كيدهلر ويسكا عداوت قيلهلر بونلرك بوحالندن محزون وغمناك اولمه بلكه الحمد لله اشته

بنم كونم مظفر اولدى يارانمك يارن روز قيامتده بكا عداوت وخصومت ايلرى بوكون ظاهر اولدى دى كه اول كونده

برموجب (الاخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقين) متقى اولنلردن ماعدا جميع اخلا برى برلرينه اعدا اولهلر

انلا متقيلر عظيم اتحاد والفت قيلهلر چونكم بودنياده سنك بى وفا اولان يارانك سندن اعراض ايليه بو خود سكا

عين دولتيدركه سنى تعويق ايتمش اولورلر وروز كاركى ضايع قيلمش اولورلر (مثنوى) ضد من كشتند اهل اين سرا * تاقيامت عين شد پيشين مرا * پيش ازانكه روز كارخود برم * عمر با ايشان بپايان اورم * كاله معيوب بخريده بدم * شكر كز عيبش بكه واقف شدم * پيش ازان كزدست سرمايه شدى * عاقبت معيوب بيرون امدى * بوسرايك اهلى يعنى بوجهانك خلقى بنمله ضد اولديلر تاكم قيامت بكا پيشين عين اولدى واحوال رستخيز بكا بودنياده مقدم ظهوره كلدى دى اندن اوّلكه كندى روز كارمى ايلتدم عمر عزيزى انلرله اخر پايانه كتوردم يعنى روز كارمى ضايع ايتمزدن اوّل وعمرمى اول بى وفالرله نهايته كتورمزدن مقدم كاله معيوبى المش ايدم خدايه شكركه انك عيبنه اركندن واقف اولدم يعنى آخرت كلمزدن اوّل دنياده انلرك عيبنه عارف اولدم وانلرك بى وفا ايديكنى بيلوب باوفا اولان حضرت حقك اشنالغنه ودوستلغنه رغبت قيلدم دى اندن اوّلكه الدن سرمايه كيديدى عاقبت معيوب طشره كايدى يعنى ظهور قيليدى (مثنوى) مال رفته عمر رفته اى نسيب * مال وجان داده پى كاله معيب * رخت دادم زر قلبى بسته دم * شادشادان سوى خانه مى شدم * شكر كين زرقلب پيدا شد كنون * پيش ازان كه عمر بگذشتى فزون * قلب ماندى تا ابد در كردنم * حيف بودى عمر ضايع كردنم) اى نسيب مالم كتمش وعمرم كتمش مال وجانمى معيوب متاع ايچون ويرمش اوليدم مصرع اوّل مالم رفته بودى وعمرم رفته بودى تقديرنده اولور ومصرع ثانى مال وجان داده بودمى تقديرنده اولور وسباق وسياق بومعنايه مقتضى اولور وبوتقديره دلالت قيلور يعنى اى نسيب اولان كمسه اول بى وفا اولان يارانم بولنده مالم كتمش وعمرم كتمش ايدى معيوب اولان متاعدن اوترى مالمى وجانمى ويرمش ايدم رخت واسبابى ويردم قلب التون الدم خال بوكه انك معيوب اولديغنى بيلميوب وانى مقبول وبرگزيده ظن ايليوب شاد بلك ايدەرك خانه جانبنه كتدم وآنلرى كنديمه يار ومصاحب اتخاذ ايتدم خدايه شكركه بوقلب التون شمدى ظاهر اولدى اندن اوّلكه عمر زياده كچيدى يعنى عمرم زياده ضايع اولمزدن اوّل الحمد لله كه بوالتونك قلبى وتزويرى حالا پيدا اولدى ديرسن تا ابدى قلب بنم بويغمده قاليدى بكا عمر ضايع ايلمك حيف اوليدى يعنى بوبى وفا اولان قلب يارانك محبتى ابدى بويغمده قالوردى بويله اوليدى عمرمى بونلرك صحبتنده ضايع ايلمك بكا حيف اوليدى (مثنوى) چون بپيكه ترقلبى اورونمود * پاى خود زووا كشيم من زود زود * چونكه آنك قلبلغى اركنلرك يوز كوستردى پس تيز تيز بن اياغمى اندن كيرو چكرم يعنى على الفور اندن اعراض ايليوب مجتنب اولورم (مثنوى) يار تو چون دشمنى پيدا كند * كرحقد ورشك اوبيرون زند * تو ازان اعراض او افغان مكن * خويشتن را ابله ونادان مكن * بلكه شكر حق كن ونان بخش كن * كه نكشتى در جوال اوكهن * سنك يارك چونكه عداوت ودشمنلك پيدا ايليه انك حقد وحسد بنك اويوزى طشره اوررىعنى انك مرض قلبى وفساد درونى ظاهر اوله پس سن انك اعراضندن افغان ايلمه كنديكى نادان وابله ايلمه يعنى احمقلر ونادانلر كبى نفع اولان وضرر قيلان كمسه لرك سندن دور اولديغندن اوترى متألم اوليه وافغان قيلمه بلكه بوندن اوترى حق تعالى يه شكر ايله وفقرايه نان بخش ايله كه اول ياران بدلك چوالنده كهنه وخراب اولمقدن يعنى اول يارانك بى وفالك وخلانك بى صفالك مضيا جنبشلرى چوالنده اسكيوب قالمديغكه شكر ايله وصدقه لر واحسانلر ويره (مثنوى) ازجوالش زود بيرون آمدى * تا بجويى يار صدق سرمدى * نازنين يارى كه بعد از مرك تو * رشته يارى او كردد سه تو * اول يار بدنهادلك جوالندن فورى طشره كلدك تاكم سرمدى اولان يار صادق استيه سن يعنى يار بدلك جوالندن چونكم على الفور طشره كلدك وخلاص اولدك كركدركه بى يار قالميه سن بلكه ابدى وسرمدى اولان بر يار صادق طلب ايليه سن بر نازنين يار كه سنك موتكدن صكره آنك ياريلغى رشته سى اوچ قات اوله يعنى آنك سكا نصرت ومعاونت ومحبتى حبلى قات قات اوله (مثنوى) اومكر سلطان بود شاه رفيع * يا بود مقبول سلطان شفيع * مكر سلطان حقيقى اوشاه رفيع اوله ياخود سلطان حقيقينك مقبولى اوله انك بنده لرينه شفيع اوله يعنى مكر اول يار نازنين خداى تعالى وانبياى عظام واولياء كرام اوله آنلردن غيرى سنك ياريلغى اولمز وسكا شفاعت دخى قيلمز (مثنوى) رستى ازقلاب وسالوس ودغل * غر او ديدى عيان پيش از اجل * چونكم سكا آخرتده نفعى اولمين كمسه لرسندن بودنياده اعراض ايليه لر پس اهل دغلدن وقلاب وسالوس اولان منافق ومرائيلردن قورتلدك آنك غرو فريبنى اجلدن اول عيان كوردك غر بونده غين معجمه ايله الدامق معناسنه در (مثنوى) اين جفاى خلق باتو در جهان * كربدانى كنج زر آمد نهان * خلق را با تو چنين بدخو كنند * تاترا ناچار روآن سو كنند * اين يقين دانكه در آخر جمله شان * خصم كردند وعدو وسركشان * جهانده سكا بوخلقك جفاسى اكر بيلورسنك نهانى كنج زر كلدى يعنى بوخلقك سكا جفا ايلمسى وبو يارانك بى وفالك سندن روكردان اولمسى اكر بيلورسنك وحقيقته نظر قيلورسنك سكا معنوى التون خزينه سى كلمش بلكه سيم وزردن يك اولمشدر خلقى سنكله بوتخليدن بدخوى ايدرلر تا كه ناچار سنك يوزيكى اول جانبه ايلرلر يعنى جناب الهى طرفندن بوخلق جهانى وبى وفا اولان يارانى آنكچون سكا بدخوى

ایلرلرکه تا کم سنڭ یوزیکی ناچار ضرورتله اول جانبه ایلیه‌لر بونی یقین بیل که اخرامرده جمله انلر سکا خصم وعدو
وسرکشان اولورلرزیرا محبتلری لله وخلتلری فی الله اولمین کسه‌لر یوم آخرتده بری برلرینه خصم اوله‌لروعداوت قیله‌لر
وبری برلرندن سرکش اوله‌لربکاراه حقدن مانع اولدلك وطاعت الهیدن بنی عوق ایلدلك دیو خصومت ایلیه‌لر
(مثنوی) تو بمانی بافغان اندر لحد* لاتذرنی فرد خواهان ازاحد* سن قبرده فغان وناله ایله قالورسن حضرت
احددن لاتذرنی فردا مفهومنی استیجی اولدیغك حالده بو بیت سورهٔ انبیاده اولان آیت کریمه‌یه اشارتدرکه اول بودر
(وزکریا) ویاد ایله یا محمد زکریا پیغمبر علیه السلامی (اذنادی ربه) شول وقتده که نداودعا ایلدی ربینه وقال
دیدی) رب) ای بنم ربم) لاتذرنی فردا) بنی تنها ووحید قومه (وانت خیرالوارثین) حال بوکه سن وارثلرك خیرلوسیسن
اکر بکا وارث ویرمزسك قایرمزم سن کافیسن الحاصل (بیت) برلك عیشی بکور خویش فرست* کس نیارد زپس
تو پیش فرست* بیتنك مقتضاسنجه مقدم تدارك ایدوب انیس وجلیسك وطعام وشراب اولان ذخیرهٔ نفیسك خانهٔ
کوره ارسال ایله تا کم اول سرای پروحشتده خشیت ودهشته مبتلا اولمیه‌سن (مثنوی) ای جفایت به زعهد
واقیان* هم زداد تست عهد باقیان* بشنواز عقل خودای انبارذار* کندم خودرا بارض الله سپار* تاشود
ایمن زدزد وازشپش* دیو راباد بوجه زوتر بکش* ای خداسنك جفالك وفا ایدیجیلرك عهدندن ایودر باقیلرك
عهد ووفاسی دخی سنك داد واحسانکدندر یعنی خدای تعالی حضرتلرینك بنده‌سنه جفاسی مجرد تأدیب ایچوندر
ونیچه حکمتی ومصلحتی مقتضی اولور پس غیری کسه‌لرك وفاسندن انك جفاسی اولی اولور هم غیری کسه‌لرك دخی
عهد ووفاسی خدای تعالی حضرتلرینك داد وعطاسندندر خدای تعالی حضرتلری بوخلقه وفا ایلکی عطا ایلمسه
بونلر وافی اولمزلردی ای انبار طوتیجی کندی عقلکدن اشت کندی بغدایکی ارض اللهه تسلیم ایله یعنی ای مال ورزق
انبارنی طوتان کمسنه کندی ملککده اولان کندمکی ومالك اولدیغك مالکی اللهه تسلیم ایت سنك عقلك سکا
دیرکه کندکده اولان مالکی الله ارضنه اصمرله وفی سبیل الله بذل ایله تا کم سنك بغدایك دزددن وبغدای بتندن ایمن
اوله مادامکه بغدای انبارده اوله آفتدن خالی اولمز دیو لعینی دیوچه ایله فوری قتل ایله دیوچه سلوکه دیرلر بونده مراد
اهل نفس اولنلرك عقل ضعیفی اولور ومعنی ایثار وصدقاته مانع اولان دیوی علی الفور عقل ضعیفله اولدر دیمك اولور
(مثنوی) کوهمی ترساندت هردم زفقر* همچو کبکش صید کن ای نره صقر* بازسلطان عزیز کامیار* ننك باشد که
کند کبکش شکار* زیرا اول دیو سنی هردم فقردن قورقودر پس ای ارکك چقر انی کبك کبی صید وشکار ایله یعنی
کامکار عزیز سلطانك بازینه ننك وعار اولور که انی کبك صید وشکار ایلیه یعنی (الشیطان یعدکم الفقر
ویأمرکم بالفحشاء) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه اول شیطان سنی هردم فقردن قورقودر وبذل وسخادن منع ایدوب
بخل وامساکه امر قیلور ای ارکك وقوی اولان چقر سن اول شیطانی کبك کبی طوت وانی زیر پنجه‌که الوب ضبط
ایت انسان فی المثل عزیز کامیار اولان پادشاهك بازی نیجه ایسه حق تعالی حضرتلرینه اول اول مثابه‌ده در
پس بویله مکرم وعظیم الشان ایکن ننك وعاردرکه کبك کبی ضعیف اولان شیطان انی شکار قیله وانی زیر پنجه‌سنه
آلوب زبون ایلیه پس ینه قصه‌نك بیاننه رجوع ایدوب انی حکایه بیوررلر (مثنوی) پس وصیت کرد وتخم وعظ
کاشت* چون زمین شان شوره بد سودی نداشت* کرچه ناصح را بود صد داعیه* پندرا اذنی بیاید واعیهٔ* اول
مرد سنی فرزندلرینه چوق وصیت ایلدی ونصیحت تخمنی اکدی چونکه آنلرك زمینی شوره ایدی بر فائده طوتمدی
کرچه واعظ ایچون وعظ ونصیحت ایلمکه یوز داعیه اولورلیکن پند ونصیحتی قبول ایلمکه بر اشیدیجی وحفظ ایدیجی
قولاق کرکدر یعنی اول مرد صالح کندی اولادنه چوق وصیتلر ونصیحتلر ایلدی لیکن آنلره سود ومنفعت قیلمدی
زیرا که انلرك زمین وجودی چونکم شوره یرکبی بد وفاسد ایدی تخم پندی قبول ایدیجی اولمدی اکرچه ناصح اولان
کمسنه‌نك نصیحت ایلمکه نیجه یوز داعیه‌سی اولورولیکن (وتعیها اذن واعیة) آیت کریمه سنك طبقنجه نصیحتی اذن واعیه
قبول ایدر اذن واعیه‌سی اولمین نصح وپندی استماع ایلمیوب کندی هواسی متابعت ایدر (مثنوی) تو بصد تلطیف پندش
می دهی* او زپندت می کند پهلوتهی* یك کس نامستمع زاستیزورد* صد کس کوینده‌را عاجز کند* اذن واعیه‌سی
اولمین کمسنه‌یه اکرسن یوز تلطیف وتکریرله پند ونصیحت ویره‌سن اول کمسنه سنك پند ونصیحتکدن پهلوسنی تهی
وخالی ایلر یعنی کوش هوشی اولمین کمسنه‌یه اکرزیاده لطفله ورفقله نصیحت ایلسك اوکمسنه سنك پندکدن درونی خالی
ایلر انکچون حضرت قرآنده واقع اولان مواعظ واحکامی حق تعالی قلب حاضر وانك استماعنه القای سمع ایلین کمسه‌لر
ایچوندر دیو بیورمشدر (کما قال الله تعالی (ان فی ذلك لذکری لمن کان له قلب اوالقی السمع) درولؤلؤ وجواهر کبی پندلر
ویرسك اندن کندیسنی خالی ایلك مقرردر نامستمع اولان بر کسنه عناد ووردن یوز سویلیجی کسنه‌یی عاجز ایلر یعنی

ونا صحلك سوزنى استماع ايتميى وعنادندن انك كلامنى زد ايديجى بر كسه بو يوزدانه سوزنسو يليجى كشنه اولسه انك جمله سنى
عاجز ايلر (مثنوى) زانبيا ناصحتر وخوش لهجه تر * كى بود كه رفت دمشان در حجر * زانچه كوه وسنك در كار آمدند
مى نشد بدبخت را بكشاده بند) انبيا عليهم السلامدن ناصحتر ولهجه لرى خوشتر قنى اولور يعنى اولمز زيرا انلرك نفسلرى
حجر وشجره تأثير ايلدى اول نسنه دن كه كوه وسنك ايشه كلديلر اما بدبختك بندى كشاده اولمدى يعنى انبياى عظام
صلوات الله عليهم اجمعين نصيحت وموعظتده اولقدر لطيفتر ونطقلرى خوشتر ايديكه انلرك كلمات حيات مضاهاتى
حجر ومدره وشجر وثمره تأثير ايتدى اول كلمات نفيسه دنكه طاغلر وطاشلر ايشه كلديلر وانى قبول قيلديلر بدبخت اولنلرك
بند دللرى اول كلمات نفيسه دن كشاده اولمدى وكفر ونفاقلرنه زوال كلمدى وحجردن اقسى اولان قلبلرنه دخى تأثير
قيلمدى (م ى) آن جنان دلها كه بدشان ما ومن * نعتشان شد بل اشد قسوة * سورۀ بقره ده اولان آيت كريمه يه اشارتدر
ثم قست قلوبكم) قسوت عبارتدر كمال غلاظتدن مع الصلابة وخطاب حضرت پيغمبر له معاصر اولان بنى اسرائيله در
پس سخت وغليظ اولدى سزلك قلوبكز اى بنى اسرائيل (من بعد ذلك) احياء القتيل ذلكك مشار اليهى موسى عليه
السلام زماننده حيات بولان قتيلدر قصه سى ايكنجى جلدده ذو النون حكايه سنده مرور ايلدى پس خطاب حضرت
عليه السلامك زماننده اولنلره در يعنى انك اخبار ودلايلنى استماع ايلدكدنصكره قلبكز غليظ اولدى (فهى كالحجارة)
پس اول سزلك قلوبكز حجر كبيدر غلظت وقسوتده (او اشد قسوة) بلكه اشد وازيد در قسوت وغلظت جهتندن حجاره
اوزره يا خود او بمعنى التخيير ويا بمعنى الترديد اوله پس تقدير كلام ديمك اولور كه هر كيم بو صفتله متصف اولان قلوبك شانني
وحالنى بيله استرسه انى حجره تشبيه ايلسون واسترسه حجردن اشد شيئه تشبيه ايلسو نكه حديد در واهل معانى ديرلركه
قسوت استعاره در وصف قلبده مواعظ ونصايحك عدم تأثيرندن (وان من الحجارة) وتحقيقا بعض حجاره دن (لما يتفجر
لام ان يى تأكيد ايچوندر يعنى البته ما اول شيدركه يتفجر روان وجارى اولور (منه) اول حجردن (الانهار) نهر نيل
وجيحون وفرات كبى زيرا منبعلرى سنكستان طاغلردندر (وان منها) وتحقيقا اول حجاره دن بعضسى (لما) اول شيدركه
البتته (يشقق) اى يتشقق يعنى تشقق ايلر حجاره دن ويار يلور (فيخرج منه الماء) پس خروج ايدر اندن ماء لذيذ (وان منها
وتحقيقا اول حجاره دن واردر (لما) اول حجر كه البتته (يهبط) هبوط ايدوب دوشر اعلادن اسفله (من خشية الله) الله
تعالى خوفندن نته كم طور طاغى پاره پاره اولديغى كبى بعض علما خشية الله حجاره مجاز در امر الهى يه انقيادندن ديديلر
يعنى هر نه كه خدا امر ادا يليه طاشلر امتناع ايليه مز اما قلوب بنى آدم امر حقه بعد الفهم نه مخالفت اوزره در (وما الله
بغافل) الله تعالى غافل دكلدر (عما) شول شيدن كه (تعملون) سز ايشلرسز اى يهوديلر يا ياء ايله دخى قرائت در على طريق
الالتفات معناى بيت انجلين دللر كه قاسى ايدى انلرك وصف ونعتى بل اشد قسوة مفهومى اولدى يعنى انجلين
كو كالر كه حق كلامنى قبول ايتميه لر وما ومن قيدينده كرفتار اوله لر انلرك صفتى قسوت وغلظتده حجردن اشد اولدى
زيرا حجاره خشية اللهدن متأثر ومنفعل اولورلر اما ما ومنله متصف اولان قلب اللهدن خشيت اوزره اوله مز (بيان
انكه عطاى حق وقدرت او موقوف قابليت نيست همچون داد خلقان كه آنرا قابليت بايد زيرا عطا قديمست وقابليت
حادث عطا صفت حقست وقابليت صفت مخلوق وقديم موقوف حادث نباشد واكرنه حدوث محال باشد *
بو سرخ شريف آنك بيانندهدر كه حق تعالينك عطاسى وانك قدرتى انسانك قابليتنه موقوف دكلدر خلائقك
ويرمسى كبى كه انكا قابليت كركدر زيرا حق تعالينك فيض وعطاسى قديمدر وقابليت حادثدر عطا
حق تعالينك صفتيدر وقابليت مخلوقك صفتيدر وقديم حادثه موقوف اولمز يعنى اولدخى البته قديم اولور پس حدوث
اولمق لازم كلوردى اوله اوليجق اصلا قديمك حدوثه موقوف اولمق احتمالى اولمز پس عطاى الهى دخى حادث اولان
قابليت اوزره موقوف اولمز (مثنوى) چارۀ آن دل عطاى مبدليست * داد او را قابليت شرط نيست * بلكه
شرط قابليت داد اوست * داد لب وقابليت هست پوست * اول دلك چاره سى بر مبدلك عطاسيدر زيرا حضرت حقك
داد وعطاسنه قابليت شرط دكلدر بلكه قابليت شرطى انك عطاسيدر حضرت خدانك دادى لب وقابليت پوست
منزله سنده در يعنى شول دلكه حجردن اشد واقسى اوله ومواعظ قبولندن اعراض واجتناب قيله اول دلك چاره سى
مبدل احوال وافكار ومقلب القلوب والابصار اولان خداوندكارك فيض وعطاسيدر واول خدانك فيض وعطاسى
انسانك قابليتى اوزره موقوف دكلدر وانسانك قابليتى واستعدادى اول حضرتك عطا وجودنه هم شرط دكلدر
بلكه قابليتك شرطى هم اول اللهك فيض وعطاسيدر كه انسانه قابليتى واستعدادى هم اول عطا ايلر چونكه قضيه
بويله در داد الهى لب كبيدر وقابليت قشر كبيدر كه قشر لبدن حاصل اولور وانك واسطه سيله ظهوره كلور اكر بوراده
بر سؤال اولنورسه كه مشايخ كرام حق تعالى انسانه قابليتنه واستعدادنه كوره تجلى ايلر وانك عطاسى هر كسنك

استعدادذاتيه‌سنه كوره دورديرلر خصوصا شيخ اكبر قدس سره العزيز حضرتلرينك فصوصنده وفتوحاتنده واقع اولان
كلاملرى بويله در پس توفيق نيجه ممكن اولور جواب اولدركه دينه مشايخ صوفيه قتلرنده حق تعالى حضرتلرينك ايكى
كونه فيضى وادر برينه فيض اقدس ديرلر وبرينه دخى فيض مقدس ديرلر فيض اقدس ذات الهيدن اعيان ثابته يه
كلان فيضدركه شوائب كثيره دن منزه ومبرادر بوفيضك مثالى شمسك قرصندن زجاجات متنوعه يه كلان نور كبيدر
وفيض مقدس هركسك استعداد ازليه لرينه مناسب اعيان ثابته دن ارواح اوزره كلان فيضه ديرلر بوفيضك مثالى
زجاجات متنوعه دن خانه ايچره دوشن انوار متلونه والوان مختلفه كبيدر فيض اقدس اعطاى قابليت ايلر بو فيضه اصلا
قابليت شرط دكلدر وبوفيض اقدس اصلا قابليته دخى موقوف دكلدر اما فيض مقدس هركسك استعداد ازليه سنه
كوره اولور بوفيضه كوره قابليت شرط اولور مشايخدن حق تعالى هركسه قابليت واستعدادنه كوره تجلى واعطا ايلر
ديملرى بو فيض مقدسه نسبتله اولور وحضرت مولانا قدس الله سره العزيز فيض وعطاى حقه استعداد وقابليت شرط
دكلدر بيورملرى فيض اقدسه نسبتله اولوركه بوفيضه قابليت شرط دكلدر بلكه قابليت واستعداد بوفيض اقدسدن
حاصل اولور پس حق تعالى حضرتلرى برقولنه قابليت واستعدادي يوق ايكن اكا قابليت ويروب اندن نصكره انك
وجودندن نيجه معجزه وقدرت ظهوره كتورديكنك بيانه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) اين كه موسى را عصا
ثعبان شود * همچو خورشيدى كفش رخشان شود * صد هزاران معجزات انبيا * كان نكنجد در ضمير وعقل ما *
بونى كوركه حضرت موسى عليه السلامك عصاسى ثعبان اولور انك دستى برخورشيد كبى رخشان اولور انبيا عليهم
السلامك صد هزاران معجزاتى كه اول معجزات بزم ضمير وعقلمزه صغمز يعنى قابليت حق تعالينك داد وعطاسى
اولديغنه وناقابل اولان شيلرى قابل قيلديغنه مثال بودركه حضرت موسى عليه السلامك عصاسى فاذا هى ثعبان
مبين) آيت كريمه سى طبقنجه ثعبان مبين اولور عصانك ثعبان اولمغه قابليتى يوقدر اول قابليتى اكا حق تعالى ويرر كذلك
موسى عليه السلام حضرتلرينك كف مباركى خورشيد كبى رخشان اولور (واضمم يدك الى جناحك تخرج بيضاء
من غير سوء) آيت كريمه سى بومعنايه دلالت قيلوب دست انسانك خورشيد كبى رخشان اولوب واطرافى منور قيلمغه
قابليتى يوقدر اول نور الهى يى اكا حق تعالى حضرتلرى ويرر الحاصل انبياى عظامك نيجه يوز بيك معجزاتى كه اول بزم
عقلمزه وذروغمزه صغمز اكا نظر اولنسه اصلا قابلياتك انلرده مدخلى يوقدر (مثنوى) نيست از اسباب تصريف
خداست * نيستهارا قابليت از كجاست * قابلى كرشرط فعل حق بدى * هيچ معدومى بهستى نامدى * بونلرك جمله سى
اسبابدن دكل بلكه تصريف خدادر نيست ومعدوم اولنلره قابليت قندندر قابليت اكر حقك فعلنه شرط اوليدى
هيچ معدوم وجوده كلمزدى يعني اول معجزات عليه وكرامات سنيه اسبابدن واول شيلرك اكاحد ذاتنده قابليتى
اولديغندن دخى دكلدر بلكه حق تعالى حضرتلرينك تصريفندندر فى الحقيقه معدوم اولنلره قابليت نه يردندر
قابليت وجودك شانيدر ووجودله قائمدر چونكم كل شئ اصلنده معدوم وهالك اولديسه انلرده قابليت ندن اولور بلكه
اشيا نفس الامرده نظر اولنسه هالكدر ومنزلۀ عدمده در پس بونلرك برحالته قابل اولمسى وبرصورته مستعد
اولمسى دخى عدم منزله سنده اولور پس اولا بونلره وجود ويرن واول وجوده قابليت ويرن حضرت حق وفياض
مطلقدر اكر برشيئك قابليتى حق تعالينك فعلنه شرط اوليدى وحق تعالينك فعلى دخى برشيئك قابليتنه توقف
قيليدى هيچ برمعدوم وجود مرتبه سنه كلميدى زيرا معدومده موجود اولمغه قابليت يوقدر پس حق تعالينك
فعلى عدمه توقف ايلمش اولور عدم ايسه موجود اولمغه قابل اولميجق اصلا معدوم موجود اولمق لازم كلور چونكم
حق تعالينك فعلى وعطاسى اشيانك قابلياتنه اوزره توقف ايلمديسه عالم عدمدن حق تعالى بوقدر اشيايى وجوده
كتوروب هر برينه مقتضاى حكمتى اوزره قابليت ويروب قابليتلرينه مناسب مصلحت وكاره هدايت ايلدى
(مثنوى) سنتى بنهاد واسباب وطرق * طالبانرا زير اين ازرق تتق * بيشترا حوال برسنت رود * كاه قدرت خارق سنت
شود * سنت وعادت نهاده با مزه * باز كرده خرق عادت معجزه * حق تعالى حضرتلرى برسنت واسباب وطرق قودى
طالبلره بوازرق تتقك التنده اكثر احوال سنت الهى اوزره جارى اولور كاه قدرت الهى خارق سنت اولور خداى تعالى
سنت عادتى مزه ولطافتله قومشدر كيرو معجزه يى خرق عادت ايلمشدر بومعنى معجزه كرده نك فاعلى اولديغى تقديرا اوزره در
كرده نك فاعلى خداى تعالى اولور معنى كيرو خرق عادتى حق تعالى معجزه ايلمشدر ديمك دخى جائزدر ازرق تتقدن مراد
آسماندر تتق پرده يه ديرلر وعروسك يوزينه اورتدكارى طواغه واوزرينه پرده ايتدكارى جينلكه دخى ديرلر يعنى
الله تبارك وتعالى بوعالمده برشيئه قابليتنك واستعدادنك مقتضاسنه كوره عطا ايلمكى سنت قودى وكنديسنك فيض
وعطاسنه واصل اولمق ايچون طالبلره نيجه سبللر وطرقلر بو ازرق رنك اولان آسمانك تحتنده وضع ايلدى اكر نظر اولنسه

اکثر احوال واغلب افعال الهی سنت اوزره جاریه اولورکه اسباب وطرقدن خارج اولمز اما کاه اولورکه قدرت الهی
وارادت ربانی سنت وعادتی خرق ایدیجی اولور کوررسن بر ممکن وقابل اولمین شیئی در حال ظهوره کتوررو برنا قابل
ونامستعد اولان کمسه یی مرتبهٔ اعلایه یتوررحق سبحانه وتعالی سنت وعادتی بودنیاده مزرعه ولذت سببیله وضع ایلمشدر
که خلق عالم اول مزرعه ولذته مائل اولوب کندی قابلیتلرینه کوره برسمته سالك اوله لر کروانبیای عظامك معجزاتی عادت
وسنتی خرق ایدیجی واسباب وعللی دفع ایدیجی اولورتا خلق عالم بیله لر وایمان قیله لر که حق تعالینك فیض وعطاسی
وفعلی اسباب وعلله موقوف دکلدر یاخود معنی حق تعالی کندی عادتنی خرق ایتمکی انبیا علیهم السلامك معجزاتی
واولیاء کرامك کراماتی ایلمشدرکاه اولورکه انبیا واولیا یوزندن کندی سنتنی وعادتنی تبدیل ایلرتا خلق عالم بیله لرکه
حق تعالینك افعالی اسبابه موقوف دکلدروانك فیض وعطاسی دخی وسایط وعلله محتاج دکلدر (یفعل الله ما یشاء
ویحکم ما یرید) انك فعلی وحکمتی بی علت اولدیغنه دلالت ایلر (وفعال لما یرید) آیت کریمه سی اول پادشاهك
دیلدیکنی ایشلدیکنه شهادت قیلور اکر انك افعالی اسبابه موقوف ومقید اولیدی اول حضرت وجود مقید
اولوردی وموجب بالذات اولمق لازم کلوردی که فلاسفه نك مذهبی بودر تعالی عن ذلك علوا کبیرا بلکه حق تعالی
حضرتلری مرید ومختاردر ولهذا اول حضرته حمد ایلمك صحیح اولور زیرا دیلدیکنی قولنه ویررواستدیکنی مرتبهٔ اعلایه
ایرکورر پس اکا حمد وشکر ایلمك لایق اولور (مثنوی) بی سبب کرعز بما موصول نیست * قدرت از عزل سبب معزول
نیست * ای کرفتار سبب بیرون مپر (لیك عزل آن مسبب ظن مبر) سببسز اکر عزت بزه موصول دکل ایسه قدرت الهی
سببك عزلندن معزول دکلدر ای سببه کرفتار اولان کمسه سببدن طشره اوچه لیکن اول مسببك عزلنه ظن
ایلمه یعنی سببسز اکر عزت واکر نعمت بزه موصول دکل ایسه وعزت ونعمت بزه سبب واسطه سیله کلورسه سببك
معزول اولمسندن قدرت معزول اولمز یعنی چون سکا کلجك عزتك ونعمتك سببی معدوم اولسه سببك معدوم
اولمسندن قدرت حقك معدوم ومعزول اولمسی لازم کلمز حق تعالی حضرتلری اکر استرسه سکا اول عزت ونعمتی
بلاسبب ویرمکه قادردر ای سببه کرفتار اولان کمسه سن که عزت ونعمتی سبب واسطه سیله بولمغه معتاد اولمشسندر
لازم کلورکه سببدن طشره اوچمیه سن زیرا سنك سببسزلك مرتبه سنه لیاقتك یوقدر پس سکا لایق اولان اولدرکه
برسبب معزول اولدقده برآخر سببك دخی موجود اولمسنی مسبب الاسبابدن رجا ایلیه سن وسببك معزول اولمسندن
اول مسبب الاسبابك عزلنه ظن واعتقاد ایتمیه سن زیرا سببك عزلندن مسببك عزلی لازم کلمز وسببك معدوم
اولمسی قدرت حقك معدوم اولمسنی مستلزم اولمز بلکه مسبب الاسباب هرنیجه دیلرسه اویله ایلمکه قادردر وسکا اول
نعمتی وعزتی یا بواسطهٔ سبب ویا بلاسبب ایصال ایلمکه عاجز دکلدر (مثنوی) هرچه خواهد آن مسبب آورد *
قدرت مطلق سببها بردرد * لیك اغلب برسبب راند نفاذ * تا بداند طالبی جستن مراد * اول مسبب هرنه استرسه کتورر
قدرت مطلق سببلری یرتار لیکن اکثر نفاذی سبب اوزره سوررتا که برطالب مرادی استمکی بیله نفاذ دوکمکه وفانی اولمغه
دیرلر بونده انسانك زادی وقدرتی دوکمسندن عبارت اولوب یعنی اول مرید ومختار اولان مسبب هرنی دیلرسه عدمدن
وجوده کتورر ومرتبهٔ ظهوره یتوررزیرا قدرت مطلقه اسباب وعللی خرق ایلر واستار وحجابلری هتك ایدوب رفع ایلر انك
قدرت کامله سنه وارادت شامله سنه سبب لازم دکلدر استدکدنصکره برشیئی بلاسبب موجود وهم بلاسبب معدوم
وفانی ایلمکه قادردر ولیکن نفاذ وفناسی اکثر سبب اوزره سوررو برشیئك معدوم وفانی اولمسنه برشیئی سبب ایلر برطالب
مسبب الاسبابدن مرادی استمکی بیله اکر اسبابی جمیعا قطع ایلسه طالب کندی مرادنه بروسیله بوله مز ومرادنی نوجهله
استیه جکنی بیله مز (مثنوی) چون سبب نبود چه ره جوید مرید * پس سبب درراه می باید بدید * این سببها برنظرها
پردهاست * که نه هردیدار صنعش راسزاست * چونکه سبب اولمیه مرید نه یول استر پس سبب یولده ظاهر کرك
بوسببلر نظرلر اوزره پرده لردر زیرا هردیدار انك صنعنه لایق دکلدر یعنی چونکم مراد ایله مریدك ما بیننده سبب اولمیه
مرید مراد جانبنه واصل اولمغه نه یول استیه ونه وسیله استرپس لازم کلدیکه مریدك یولنده آشکار سبب کرکدر مرید اول
سببه تعلق ایدوب مراد جانبنه ذاهب اوله ومرادینه آنی وسیله قیله اما بوسببلر مسببدن غافل اولان کمسه لرك نظرلری
اوزره پرده لردرکه انلری بالذات صانعك صنعنه نظر ایلمکه قومز زیرا هردیدار اول صانعك صنعنی مشاهده ایلمکه
لایق دکلدر بونلره برنعمت کلسه ویا برنقمت وزحمت حاصل اولسه البته انی سببدن بیلورلر ومسببدن غافل اولورلر
(مثنوی) دیدهٔ باید سبب سوراخ کن * تا حجب را برکند از بیخ وبن * تا مسبب بیند اندر لامکان * هرزه داند جهد
واکساب ودکان * انك صنعنی مشاهده ایلمکه سببی سوراخ ایدیجی بردیده کرکدرتا حجابلری بیخ وبنندن قوپره تا کم
مسببی لامکانده کوره جهدی وکسبلری ودکانی هرزه بیله اکساب جمع کسبدر یعنی اول صانع بیچونکه صنع باکمالنی

مشاهده ایلکه بردیده کر کدر اسباب وعللی سوراخ ایلیجی وکسب وعملی آلت ملاحظه وامر اعتباری بیلیجی اوله حق
اسباب وعللدن اولان حجبات واستاری اضلندن ودیندن قلع وقمع ایلیوب اصلا برسبب انک نظر شهودنه پرده اولمیه
وصانع مشاهده سندن ومسبب معاینه سندن انی غافل قیلمیه تا کم عالم لامکانده همان مسببی کوره وهر شیئی
(قل کل من عندالله) موجبنجه الله قتندن بیله وبوصورت ظاهرده رزقه ونعمته وعزته وسیله اولان جهدی وکسبلری
ودکانی هرزه وبیهوده بیله زیرا انلرک انسانه وصول رزقه وحصول عزت ونعمته فی الحقیقه قدرتلری یوقدر بونلرالت
ملاحظه در پس عارف همیشه مسببه نظر ایلر بو اسباب وعللی کوزمکدن بری اولور (مثنوی) ازمسبب میرسد
هر خیر وشر * نیست اسباب ووسائط ای پدر * جز خیالی منعقد در شاهراه * تا بماند دور غفلت چند گاه (م) خیر وشر جمیعا
مسببدن ایریشور اسباب ووسایط دکلدر ای پدر شاهراهده منعقد اولمش برخیالدن غیری تا دور غفلت برنیجه زمان
قاله بیت اوتلده اولان نیست لفظی بیت ثانینک مصرع اولنه مصروف اولور وتقدیر معنی بویله دیمک اولور که هر نقدر خیر
وشر وار ایسه جمله سی مسبب الاسبابدن ایریشور اکر بو اسباب ووسایط اندر دیرسک ای پدر بو اسباب ووسایط شاهراهده
منعقد اولمش برخیالدن غیری دکلدر حتی ذاتنده خیالی اولان اسباب ووسایطی بو آخرتک شاهراهنده باقی قاله وحق
تعالی منعقد ایلیوب قائم قیلدی تاکم غفلت دوری برنیجه زمان اسباب وعلل واسطه سیله منتظم اوله اکر اسباب وعلل
اولمسیدی حقیقت ظهوره کلوردی وهر کس عارف اولوردی وبو عالم معطل قالوردی وبوکون یوم قیامت اولمق لازم
کلوردی چونکم لحق تعالی حضرتلرینک صنعتی وعادتی اسباب اوزره جاری اوله کلمشدر پس بومعنا سببیله حضرت
آدمک جسم شریفنک خلق اولنمسنک قصه سنه شروع ایدوب اولا حضرت جبرائیل علیه السلامه ارضدن
تراب اخذ ایلکه اشارت الهی اولدیغنک بیانته باشلیوب وحضرت عزرائیل علیه السلامک قصه سنده بوخلقک
اسباب وعلله ناظر اولدرقی بیان بیورزلر که بو قصه نک نتیجه سی اولدر وبومناسبتله ایراد اولنمشدر * در ابتدای خلقت
جسم آدم علیه السلام که جبرائیل را اشارت آمد که برو از زمین مشتی خاک بر گیر وبروایتی دیکر از هر نواحی مشتی
خاک برگیر * بو سرح شریف حضرت آدم علیه السلامک ابتدای خلقتنک بیاننده درکه حضرت حقدن جبرائیل
علیه السلامه اشارت کلدی وامر اولدیکه یوری زمیندن برقبضه خاک اخذایت وروایت اخری اوزره ارضک
هر نواحیسندن مشت خاک طوت دیو اشارت اولدی طبایع واشکال بنی آدمک مختلف اولمسنه روایت ثانیه انسبدر
نته کم ابوموسی حضرتلرینک روایت ایلدیکی اوزره بویله واقع اولمشدر (قال قال صلی الله علیه وسلم ان الله خلق آدم
من قبضة قبضها من جمیع الارض فجاء بنو آدم علی قدر الارض منهم الاحمر والابیض والاسود والاصفر وبین
ذلک السهل والحزن والخبیث والطیب کذا فی المصابیح) وبومحله مناسب اولان حدیث شریف اصل بودرکه وهب
ابن منبه روایت بیوررلر قال النبی صلی الله علیه وسلم لما اراد الله ان یخلق ادم اوحی الی الارض انی جاعل فیک خلیقة فمنهم
من یطیعنی فادخله الجنة ومنهم من یعصینی فادخله النار فبکت الارض وانفجرت منها العیون الی یوم القیامة وبعث
الله الیها جبرائیل لیاتیه بقبضة منها من جوانبها الاربع من اسودها وابیضها واحمرها واطیبها واخبثها قالت
الارض بالذی ارسلک لاتأخذ منی شیئا فان منافع التقرب الی السلطان کثیر لکن فیه خطر عظیم فرجع جبرائیل
علیه السلام ولم یأخذ منها شیئا فقال یارب حلفتنی الارض باسمک العظیم فکرهت ان آخذ شیئا فارسل الله تعالی
میکائیل علیه السلام فلما اتاها قالت الارض له کما قالت لجبرائیل فرجع میکائیل فقال کما قال جبرائیل فارسل الله
تعالی اسرافیل علیه السلام وجاء ولم یأخذ منها شیئا وقال مثل ما قال جبرائیل ومیکائیل علیهما السلام فارسل
الله ملک الموت فلما اتاها قالت الارض اعوذ بعزة الله الذی ارسلک ان تقبض منی الیوم قبضة یکون للنار فیها نصیب
غدا فقال ملک الموت وانا اعوذ بعزته ان اعصی له امرا فقبض قبضة من وجه الارض مقدار اربعین ذراعا من زوایاها
الاربع فصار کل ذرة منها اصل بدن الانسان فاذا مات یدفن فی الموضع الذی اخذت منه فامر عزرائیل فوضع ما اخذ
من الارض فی وادی نعمان بین مکة والطائف فقال تعالی یا عزرائیل کما کنت اخذ الاجزاء ثم فکن قابضا الارواحهم
(مثنوی) چونکه صانع خواست ایجاد بشر * ازبرای ابتلای خیر وشر * چونکم صانع عالم بشرک ایجادنی دیلدی
خیر وشری ونیک وبدی ابتلا وامتحان ایلمکدن اوتری یعنی اهل خیر واهل شری امتحان قیلمقدن اوتری وعمل یوندن
قنقیسی احسن وقنقیسی اقبحدر مختبر اولمقدن اوتری بشری خلق ایلمک استدی (مثنوی) جبرئیل صدق را فرمود رو
مشت خاکی از زمین بستان گرو * پس صدقله موصوف اولان جبرائیل علیه السلامه بیوردیکه یوری زمیندن
کرو طریقیله براوج خاک ال کرو بیوزملری کیرو اصلنه رجوع ایلمک شرطیله دیمک معناسنی اشعار ایلر یعنی رهن طریقیله
براوج طپراق ال تا بنه اول موضعنه بعد انقضاء الاجل الی ایصال ایلیه وزدیمک اولور (مثنوی) اومیان بست وبیامد

تازمين * تا كذاردامر رب العالمين * حضرت جبرائيل عليه السلام خدمته ميان باغلدى وزمينه دك كلدى تارب العالمينك امر شريفنى يرينه كتوره (مثنوى) دست سوى خاك برد آن مؤتمر * خاك خودرا دوركشيد وشد حذر * اول مؤتمر اولان جبرائيل النى خاك طرفنه ايلتدى مؤتمر امرلنجى معناسنه در خاك كنديسنى چكدى وحذر ايدیجى اولدى (مثنوى) پس زبان بكشاد خاك ولابه كرد * كز براى حرمت خلاق فرد * پس خاك زبانى آچدى وجبرائيله تضرع ايلدى بويله ديوكه فرد و بى نظير اولان خلاقك حرمتيچون (مثنوى) ترك من كو وبرو جانم بخش * رو بتاب از من عنان خنك رخش * بنى ترك ايله ويورى بكا جان باغشله يورى بندن فرسكك عنانى چوير خنك يالكز كرا ولنسه بوز آته وآق آته وكوك آته اطلاق اولنور اما اسبه ورخشه مضاف اولسه يورغه وايو معناسنه استعمال اولنور رخش بونده اسب معناسنه يعنى راكب اولديغك فرس الحياتك زمامنى عالم ملكوت جانبنه دوندوروب بندن رجوع ايله ديو تضرع ايلدى (مثنوى) دركشا كشهاى تكليف وخطر * بهر الله هل مرا اندر مبر * تكليف وخطر كشا كشلرينه الله ايچون بنى قو ايلتمه در بونده صله ايچوندر بكشيا كشهاى تكليف وخطر مرا اندر مبر تقديرنده اولور يعنى بندن مخلوق اوله جق انسانه عظيم تكليف اولنسه كرك وانك راهنده نيجه خطرلر ظهوره كلسه كرك قو بنى لله وفى الله اول خطره وتكليفك كشا كشلرينه ايچر وايلتمه ديدى (مثنوى) بهر آن لطفى كه حقت بركزيد * كرد بر تو علم لوح كل پديد * اول لطف وكرم ايچونكه حق تعالى سنى كزيده ايلدى سنك اوزريكه لوح كل علمنى پديد وظاهر ايلدى يعنى لوح محفوظك علمنى سكا آشكار اقيلدى (مثنوى) تا ملائك را معلم آمدى * دائما با حق متكلم آمدى * حتى ملائكه يه معلم كلدك دائما حضرت حقله تكلم ايديجى اولدك (مثنوى) كه سفير انبيا خواهى بدن تو حيات جان وحى فى بدن) كه انبياى عظام عليهم السلامك سفيرى اولسك كركدرسن وحيه منسوب اولان روحك حياتيسن بدنك حياتى دكل سنسكه حضرت جبرائيل امين عليه السلام روحلره حيات اولان وحى الهينك حياتى كبيدر حامل وحى الهى اولدروبين الانبياء عليهم السلام الحق رسول وسفيرهم اولدر پس بدنك حياتنه سبب اولندن روحك حياتنه سبب اولان افضلدر ديمشلر كه بدنك حياتنه سبب اولان حضرت اسرافيل عليه السلام وروحك حياتنه سبب اولان جبرائيل عليه السلام حضرتلريدر (مثنوى) برسرافيلت فضيلت بود ازان * كو حيات تن بود تو آن جان حضرت اسرافيل عليه السلام اوزره سكا اول سببدن فضيلت اولدى كه اول جسمك حياتيدر سن جانك حياتيسن مثنوى) بانك صورش نشئت تنها بود * نفخ تو نشو دل يكتا بود * زيرا انك صورنك صداسى تنلرك نشئه سيدر اما سنك نفخك دل يكتانك نشو ونماسيدر پس سندن حاصل اولان فيض الهى اسرافيلك وجودندن حاصل اولان فيض الهيدن افضلدر زيرا سنك فيضك جانلره حيات ويريجى نفخه عامدر (مثنوى) جان جان تن را حيات دل بود * پس ز دادش داد تو فاضل بود * تنك جاننك جانى حيات دلدر پس انك داد وعطاسندن سنك داد وعطاك فاضل واشرفدر زيرا انك فيضى تنك جانيدر وسنك فيضك جانك جانيدر (مثنوى) باز ميكائيل رزق تن دهد * سعى تو رزق دل روشن دهد وسن حضرت ميكائيل عليه السلامدن دخى شريفسن زيرا ميكائيل كيرو رزقى ويرر اما سنك سعيك روشن اولان قلبلك رزقنى ويرركه دل روشنك رزقى وحى الهيدن حاصل اولان علم ومعرفتدر (مثنوى) او بداد كيل پركردست ذيل * داد رزق تو نميكنجد بكيل * اول ميكائيل كيله ويرمكه دامنى پر ايلمشدر يعنى خلقه ويرديكى ارزاق جسمانى مقسوم اولان رزقلريدركه ازلده كيله معنويه ايله اولچولمش وحضرت ميكائيل عليه السلامك نورانى اولان دامنينه قونمش وطولمشدر اول مقسوم اولان ارزاقى هر كسه باذن الله ايصال ايدیجيدر اما سنك رزقكك داد وعطاسى كيله يه صغمز زيرا علوم ومعانى مقدار وميكاله صغمز (مثنوى) هم ز عزرائيل با قهر وغضب * تو بهى چون سبق رحمت برغضب * هم قهر وغضب وهلاكله موصوف اولان عزرائيلدن سن ايوسن رحمتك غضب اوزره اولمسى سبقى كبى يعنى سبقت رحمتى على غضبى حديث شريفنك موجبنجه چونكم صفت رحمت صفت غضب اوزره سبقت ايلدى مظهر رحمت اولان دخى مظهر غضب اوزره سبقت ايلمك مقرر اولور پس حضرت عزرائيل عليه السلام اوزره سنك سبقتك وفضيلتك ثابت اولور (مثنوى) حامل عرش اين چهارند وتو شاه * بهتر اين هر چهارى زانتباه * روز محشر هشت بينى حاملانش * هم تو باشى افضل هشت آن زمانش * عرشك حاملى بودرت ملكدر اى روح الامين سن بودرتك ميانده شاهسن بصيرت وانتباه جهتندن هر چهارك بهتر ومهترى سن حالا بودنياده حمله عرش درت ملكدر برى جبرائيل برى ميكائيل برى اسرافيل برى دخى عزرائيلدر اما قيامت كونى عرش اعظمك حامللرنى سكز كورورسن (كما قال الله تعالى فى سورة الحاقة ويحمل عرش ربك فوقهم يومئذ ثمانية) اول زمان سكزلك دخى افضلى هم سن اولورسن نته كم اهل تفسير بو آيت كريمه نك تفسيرنده ديمشلر وحملة العرش اليوم اربعة ويوم القيمة

يضم اليهم اربعة اخرى فيصيرون ثمانية وهم الملائكة الذين ما بين كعب احدهم واسفل قدميه مسيرة خمسة مائة عام
مثنوى) همچنين بر ميشمرد وميكريست) بوى مى برد او كزين مقصود چيست * زمين بونك كبى حضرت جبرائيل عليه
السلامك اوصاف حميده سنى صايدى وكريه ايلديكه اول زمين رايحه ايلتدى كه بوندن مقصود ندر يعنى زمين انكچون
تضرع قيلدى وكريه ايلديكه كنديدن تراب المقدن مقصودنه ايديكنه رايحه ايلتدى ومرادنى فهم ايتدى (مثنوى)
معدن شرم وحيا بد جبرئيل * بست اين سوكندها بروى سبيل * حضرت جبرائيل عليه السلام شرم وحيا معدنى
ايدى لاجرم اول يمينلر انك اوزرينه يول بغلدى زمينك يمينلرى اكا تأثير ايدوب اخذ تراب ايلمكه مانع اولدى (مثنوى)
بس كه لابه كردش وسوكند داد * باز كشت وكفت يا رب العباد * زمين حضرت جبرائيل عليه السلامه اول قدركه
چوقلق لابه ايلدى وآند ويردى جبرائيل عليه السلام استحيا ايدوب كيرو دوندى وجناب حقه ديدى يا رب العباد
مثنوى) كه نبودم من بكارت سرسرى * ليك زانچه رفت تو داناترى * كه بن سنك امر كده سرسرى اولمدم ليكن اول
معامله دنكه زمينله بنم ما بينمده واقع اولدى وظهوره كلدى سن اكا عالمركسن (مثنوى) كفت نامى كه زهولش اى بصير
هفت كردون بازماند از مسير * زمين سنك اسملركدن براسم ديدى وبر نام ذكر ايلديكه انك هول وعظمتندن اى
بصير يدى فلك سير وحركتدن كيرو قالور يعنى زمين سنك اسماى شريفكدن براسمكه قسم ايلديكه هفت كردونه اول اسم
دينلسه ايدى مسيره سندن كيرو قاليدى (مثنوى) شرمم آمد كشتم از نامت خجل * ورنه آسانست نقل مشت كل *
بكا شرم وحيا كلدى سنك نام شريفكدن خجل اولدم يوخسه براوج خاكك نقلى يعنى كتورمسى آساندر (مثنوى)
كه تو زورى داده املاك را * كه بدرانند اين افلاك را * زيرا سن ملكلره برزور وقوت ويرمش سنكه بو فلكلرى انلر يرتارلر
وبونك كبى اجرام عاليه ايكن انى پاره پاره ايلمكه قادر اولورلر پس زميندن براوج خاكى نقل ايتمكه انلره قتى سهلدر ليكن سنك
اسم شريفكه رعايت وحرمت ايلمك انلر اوزره لازمدر ديدى بونده حق تعالى حضرتلرينك اسم شريفنه تعظيم ايلمكه تنبيه
واردركه هيچ بر كمسنه الله تعالينك اسم شريفنى ياد ايليوب انك حرمتنه ديسه مؤمن اولانه استحيا قيلمق لازم وواجب اولور
(فرستادن حق تعالى ميكائيل را عليه السلام بقبض حفنهٔ خاك از زمين جهت تركيب جسم مبارك
ابو البشر خليفة الحق مسجود الملائكة ومعلمهم آدم عليه السلام * بو سرخ شريف حق تعالى حضرتلرينك زميندن
براوج خاك المغه حضرت ميكائيل عليه السلامى كوندرمسنك بيانندهدر حق تعالينك خليفه سى ملائكه نك
مسجودى وانلرك اوستادى ومعلمى اولان ابو البشرك مبارك جسمنك تركيبندن اوتريكه ابو البشردن وملائكك
معلمندن مراد آدم عليه السلامدر (مثنوى) كفت ميكائيل را تو رو بزير * مشت خاكى در رباز وى چو شير * حق تعالى
حضرتلرى ميكائيله ديدى يورى سن اشغه كيت اول زميندن براوج خاكى ارسلان كبى قاپ (مثنوى) چونكه
ميكائيل شد تا خاكدان * دست كرد او تا كه بربايد از آن * چونكم ميكائيل امر حقله خاكدانه دك كتدى اول ميكائيل
ال ايلدى تا كم اول زميندن طپراق قاپه (مثنوى) خاك لرزيد ودرآمد در كريز * كشت او لابه كنان واشك ريز * خاك لرزان
اولدى وقاچغه كلدى زمين تضرع ايديجى واشك دوكيجى اولدى (مثنوى) سينه سوزان لابه كرد واجتهاد * با سرشك پر
زخون سوكند داد * سينه سى حرارتدن يانيجى لابه ايلدى واجتهاد قيلدى خوندن پر سرشكله يعنى قانلو ياشله
اكا يمين ويردى بويله ديو (مثنوى) كه بيزدان لطيف بى نديد * كه بكردت حامل عرش مجيد * كه بى نديد ولطيف اولان
يزدان حقيچون كه سنى عرش مجيدك حاملى ايلدى (مثنوى) كيل ارزاق جهان را مشرفى * تشنكان فضل را تو مغرفى
زانكه ميكائيل از كيل اشتقاق * دارد وكيال شد در ارتزاق * اهل جهانك ارزاقنك كيلنه مشرفسن يعنى موكل
وناظرسن آب فضلك تشنه لرينه سن مغرفسن يعنى اوچكله آب فضل وكرمى انلره ايصال ايديجسن زيرا كه ميكائيل
كيلدن اشتقاق طوتار ورزق ويرمكده كيال اولدى ميكائيلك اشتقاقنده علمانك اختلافى واردر بعضلر كيلدن
مشتقدر ديمشلر نته كم ميكال وميكييل دخى قرأت اولنمشدركه بو معنايى مؤيد اولوب وحضرت مولانا
قدس الله سره العزيزك بيوردقلرى دخى كيلدن مشتق اولديغنه دلالت قيلور مشرف افعال بابندن اسم فاعلدر
امينه وموكله وناظره ديرلر مغرف دخى اسم فاعلدر غرفدن غرف آوجله صو المغه ديرلر مغرف آوجله صو الوب
بركدرمكه وجمع ايتمكه ديرلر وحضرت ميكائيل عليه السلام براولو ملكدركه الله تبارك وتعالى انى خلق جهانك
ارزاقى اوزره موكل ايلمشدر حق تعالى حضرتلرينك نعمت وفضلى آنينه عطشان اولان كمسنه لره اول واسطه اولوب
فضل ونعمتى حضرت حقدن اعتراف ايدوب انلره مغرف اولور وارزاقى دخى رزاق مطلقدن آلوب قسمت اولنان
اوزره هر كسه حصهٔ معينه سنى قدر كيل معنوى ايله تقسيم قيلور بو جهتدن وبو مناسبتدن ميكائيلك اشتقاقى
كيلدن طوتمشلردر وا كا كيال ارزاق ديو تسميه ايتمشلردر * مثنوى * كه امانم ده مرا آزاد كن * بين كه

خون آلودمی کویم سخن) وزمین حضرت میکائیله بویله دیدی که بکا امان ویر بنی آزاد ایله کورکه سوزمی خون آلود دیرم
پس مرحمت وشفقت محلی یم بکا مرحمت ایله دیدی (مثنوی) معدن رحم اله آمد ملک * کفت چون ریزم بران نیش
این نمک * ملک حق تعالینک مرحمتنک معدنی کلدی بواجلدن حضرت میکائیل علیه السلام زمینه مرحمت
ایلیوب کندیسنه دیدی اول جراحت اوزره برطوزی نیجه دوکه یم یعنی زمین بویله نالان وکریان اولورکن ودرونی
فرط حرارتدن بریان اولورکن اکا بو تلخلکی نیجه روا کوره یم وآنک جزوینی آندن نوجهله جدا قیله یم دیوب زمینه
بو قهری روا کورمیوب مرحمت ورأفت ایلدی (مثنوی) همچنانکه معدن قهرست دیو * که برارداز بنی آدم غریو *
انجلین که شیطان قهرلک معدنیدر زیرا بنی آدمدن غریو وفغانی بوقری کتوردی یعنی ملک معدن لطف ومرحمت
اولدیغی کبی شیطان دخی معدن قهر وضلالت اولمشدر انکیچون بنی آدمدن غریو وفریاد کتورمشدر (مثنوی)
سبق رحمت برغضب هست ای فتی * لطف غالب بود در وصف خدا * بندکان دارند لابد خوی او * مشکهاشان
پرزاب جوی او) ای جوان خدانک رحمتنک غضبی اوزرزه سبقی واردر (کما قال فی حدیثه القدسی سبقت رحمتی علی
غضبی بو حدیثک شرح وتحقیق دردنجی جلدک آخرنه قریب مرور ایلمشدر لاجرم خدانک وصفنده لطف غالب اولدی
حق تعالینک بنده لری دخی آنک خوین طوتارلر واول حضرتک اخلاقیله تخلق ایدرلر انلرک وجودلری مشکی اول
حضرتک نهرلک آبندن پردر یعنی اوصاف الهی بر نهر نامتناهی کبیدر ملائکه وانبیا علیهم السلام واولیای کرامک
وجود شریفلری مشکلر وقربه لر وکوزه لر کبیدر بونلرک وجودلری اوصاف الهیه آبندن طولمش وهر بری اخلاق
ربانیه ایله تخلق قیلمشدر (مثنوی) آن رسول حق قلاوز سلوک * کفت الناس علی دین ملوک) اول حقک رسولی وسلوکک
قلاوزی ودلیلی ناس پادشاهلرینک دینی اوزره دردیدی یعنی عادت وخویلری اوزره دردیدی پس خدای تعالینک
بنده سی اولان ملائکه وانبیا علیهم السلام واولیای کرام حق تعالینک خویی وعادتی اوزره در حق تعالی یه لطف
ورحمت نیجه غالب ایسه انلره دخی لطف ورحمت اویله غالبدر (مثنوی) رفت میکائیل سوی رب دین * خالی
ازمقصود دست وآستین * حاصل کلام حضرت میکائیل علیه السلام دینک ربیسی ومالکی جانبنه کیتدی انک الی
وآستینی مقصوددن خالی اولدیغی حالده حضرت حق جانبنه توجه ایتدی (م ی) کفت ای دانای سر وشاه فرد * خاکم
اززاری وکریه بسته کرد * میکائیل حضرت حقه دیدی ای سری بیلیجی فرد وبی نظیر پادشاه خاک بنی زاریلغندن
وکریه سندن بسته ایلدی خاکدن مراد بونده ذکر جزو اراده کل قاعده سی اوزره زمیندر یعنی زمین بنی کریه
وزاریلق ایلدیکندن اوتری باغلدی واخذ تراب ایلمکه بنده جرأت قومدی (مثنوی) آب دیده پیش تو با قدر بود *
من نتانستم که آرم ناشنود * الهی سنک حضور شریفکده کوز یاشی قدر ایله اولدی هم قادر اولمدمکه اشتمزلک کتورم یعنی
نچون بر مخلوقک تضرع قیلسه واغلسه انک کریه وناله سندن مرحمت ایدوب دعاسنی استماع ایلرسن بنده دخی سنک
حضورکده کوزیاشنک قدروشرفنی بلدیکمدن اوتری انک ناله سن اشتمدم واکا مرحمت وشفقت ایتدم دیدی (مثنوی
آه وزاری پیش تو بس قدر داشت * من نتانستم حقوق آن کذاشت * ای کریم ورحیم اولان خدا آه وزاری قیلانلرک
کسه لرک آهی وزاری سنک قتنده چوق قدر وقیمت طوتدی ولهذا اول آه وزارینک حقوقنی ترک ایلمکه قادر
اولمدم (مثنوی) پیش تو بس قدر دارد چشم تر) من چکونه کشتمی استیزه کر * ای خدای بر تر سنک حضورکده چشم تر
چوق شرف وقدر طوتار چونکم بویله در بن نه کونه استیزه کر اولسم کرک (مثنوی) دعوت زاریست روزی پنج بار *
بنده را که در نماز آو برار * نعره موذنکه حی علی الفلاح * وآن فلاح ان زاریست واقتراح * هر کونده بش کره زاریلکه
دعوتدر بنده یه بویله دیوکه اول خدایه نماز ایچره زاریلک ایله اذانده موذنک نعره سی که حی علی الفلاحدر واول فلاح اول
زاری واقتراحدر حی علی الفلاح دیمک هلموا الی الفلاح دیمکدر اقتراح دیلمکه وسؤال ایلمکه دیرلر یعنی هر بر کون بش
کره بندکان حقی موذنلرک اذانی زاریلغه ونیازه دعوت ایلمکدر بویله دیوکه ای بنده الهی نمازه کل ونماز ایچره اول
حضرته زاری ونیاز ایله هر کون موذنلرک فلاحه کلک دیو نعره ایلملری زاریلکه دعوتدر واول فلاح نفس الامرده
حق تعالی حضرتلرندن سؤال ایلمک وبر مقصود دیلمک وتضرع ونیاز ایلمکدر اکر بر کسنه نماز ایچره نیاز قیلسه
ومتضرع ومتذلل اولمسه اول کسنه مفلحلردن اولمز وفلاح ونجات بولمز پس بش وقت نماز حق تعالی حضرتلرینه
تضرع ونیاز ایلمکدن اوتریدر تضرع ونیازی اولمین کسنه نک صلاتی بی روح جسد وبی معنی صورت منزله سنده
اولور (مثنوی) آنکه خواهی کز غمش خسته کنی * راه زاری بر دلش بسته کنی) تا فرو آید بلا بی دافعی * چون نباشد
از تضرع شافعی * ای خدا اول کسنه یی که استیه سنکه غمدن خسته ایلیه سن زاریلک یولنی انک قلبنه بسته ایلرسن حتی
دافعسز بلا اکا نزول ایدر چونکم تضرع ونیازدن اکا بر شافع اولمیه حاصل کلام خدای تعالی اکر بر کسنه یی

عموم رهمومدن خسته دل ایملك دیلسه نیاز وتضرع واستغفار وزاری ایملك بوانی انك قلبنه باغلر حق بردفعی ممكن
اولمین بلالرك اوزرینه نزول ایدوب شول دمده که اکا تضرع ونیازدن برشفاعت ایدیجی اولمیه (مثنوی) وانکه خواهی
کز بلایش واخری * جان او وادر تضرع آوری * کفته اندر نبی کان امتان * که برایشان آمد از قهر کران * واول
کمسه یی که بلادن کیروالمق استیه سن اول کمسه نك جاننی تضرع ونیازه کتوررسن ای خدا قرآن عظیمده دیمش سنکه
اول امتلر که انلرك اوزرینه اول کران وثقیل قهر کلدی یعنی حضرت قرآنده نیجه مواضعده بیورمشسندر که شول
کمسه لرکه اوزرلرینه عظیم وثقیل قهر وبلا نازل اولدی (مثنوی) چون تضرع می نکردند آن نفس * تا بلا زیشان
بکشتی باز پس * اول نفسده چونکم اول قوم تضرع ایلمدیلر حق بلا انلردن کیرو آردنه دوندی وانلر قهر وعذابدن
امین اوله لردی (کما قال الله تعالی) وما کان الله معذبهم وهم یستغفرون) برطائفه که مستغفر اوله لر وتضرع ونیاز قیله لر
الله تبارك وتعالی انلره عذاب قیلمز اما انلر که استکبار قیله لر وکناهلری اوزره مصر اوله لر حق تعالی حضرتلری
انلری معذب اولور وقهر وبلا کوندررا اما مستغفر ومتضرع اولنلره دکل * مثنوی * لیك دلهاشان
چو قاسی کشته بود * آن کنهاشان عبادت می نمود * ولیکن اول امم سالفه نك قلبلری چونکم حجر کبی قاسی
اولمش ایدی اول کناه وخطالر انلره عبادتلر کورندی اول اجلدن کریه وزاری قیلمدیلر ومتضرع ومستغفر اولمدیلر
(مثنوی) تا نداند خویش را مجرم عنید * آب از چشمش کجا داند دوید * تا کم عنید اولان کمسه کندیسنی مجرم
وعاصی بیلمیه آب انك چشمندن نجین یلمك استر یعنی مادامکه برمعاند کمسه کندینك جرم وقباحتنی بیلمیه ومعصیتن
فهم قیلمیه آب دیده انك کوزلرندن جریان قیلمز واول کمسه اغلیوب وتضرع ایلیوب مستغفر اولمز (قصهٔ قوم یونس
علیه السلام بیان وبرهان آنستکه تضرع وزاری دافع بلای آسمانست وحق تعالی فاعل مختارست پس تضرع
وزاری پیش او مفید باشد وفلاسفه کویند فاعل بطبعست وبرعلت نه مختار پس تضرع وزاری طبع رانکرداند
بو سرخ شریف یونسك قومنك قصه سی واول نسنه نك بیان وبرهانیدرکه تضرع وزاری بلای آسمانینك دافعیدر
یعنی حضرت یونس علیه السلامك قومنك قصه سی بلای آسمانی دعا وزاری دفع ورفع ایلدیکنه دلیل وبرهان اولور
وحق تعالی فاعل مختاردر (یفعل الله ما یشاء ویحکم ما یرید) موجبنجه دیلدیکنی ایشلر ودیلدیکنی حکم ایلر پس
تضرع وزاری انك حضورنده مفید اولور وبنده متضرع ومستغفر اولدیغی حینده اکا نازل اوله جق بلایی اندن
دفع ورفع قیلور اما فلاسفه حق تعالی فاعل مختاردکلدر دیرلر بلکه طبعله وعلتله فاعلدر اختیار ایله فاعل دکلدر
دیرلر یعنی بو اشیا حق تعالینك خاصیت ذاتیه سیدر حق تعالی حضرتلری بو افعال وآثاری ایجاد ایدیجیدر دیرلر
پس تضرع وزاری ایلمك طبعی دوندرمز مثلا آتشه بنی احراق ایلمه دیو نیجه زمان تضرع وزاری اتسك طبعنی تغییر ایلمز
زیرا احراق آتشك خاصیت طبیعیه سیدر پس تضرع ونیاز طبیعتی دوندرمز اما فی المثل برکمسه مرید ومختار اولسه
وبرکمسنه یه غضب ایلسه واول مغضوب علیه اکا تضرع وزاری قیلمسه اول کندی غضبنی دوندرر پس حق تبارك
وتعالی مرید ومختاردر اکا نیاز وتضرع ایلمك بنده یه عظیم فائده سی واردرکه دعا ایدنلرك دعاسنی قبول ایلمك وکناهلرنی
عفو قیلمق وبلالرنی دافع اولمق اول حضرتك شانیدر نته کم حضرت یونسك قومی عذاب حقك علامتنی کوردکلرنده
دعا وزاری ایلمککه شروع ایلدیلر حق تعالی انلرك عذابنی دفع ورفع ایلدی نته کم بیوررلر (مثنوی) قوم یونس را
چو پیدا شد بلا * ابر پر آتش جدا شد از سما * یونس پیغمبر علیه السلامك قومنه چونکم بلا آشکارا اولدی آتشله
پر بر سحاب سمادن جدا اولدی وبونلرك اوزرینه هجوم قیلدی (مثنوی) برق می انداخت می سوزید سنك *
ابر می غرید رخ می ریخت رنك * اول سحاب زمین جانبنه برق اتدی اول برقدن سنك یاندی اول ابر ارسلان کبی کورلدی
انك هیبتندن دخی رنکنی دوکدی (مثنوی) جملکان بر بامها بودند شب * که بدید آمد ز بالا آن کرب * انلرك جمله سی
کیجه طاملر اوزره ایدیلر که اول کرب وغصه بالادن ظاهر کلدی وبونلرك اوزرینه حواله اولدی (مثنوی) جملکان
از بامها زیر آمدند * سر برهنه جانب صحرا شدند * اول قومك جمله سی طاملردن آشغه کلدیلر وباملرك اوزرندن
ومرتبه لرندن تنزل وتواضع قیلدیلر صحرا طرفنه باشلری آچق کتدیلر (مثنوی) مادران بچکان برون انداختند *
تا همه ناله ونفیر افراختند * مادرلر فرزندلرنی طشره آتدیلر یعنی اللرینه آلوب صحرایه ایلتدیلر وبریره جمع ایتدیلر
تا صحراده جمیعسی بریره جمع اولوب ناله وفغان یوجلتدیلر وبلند آواز ایله تضرع وزار یلکلر ایتدیلر بونده تنبیه
بودرکه برقومك اوزرینه بر بلا مسلط اولسه انك دفعی حضرت حقدن استدکاری وقتده جمله سی صحرایه چقه لر
ومادرلر اوغلنجقلرنی کندیلردن جدا ایده لر وناله وفغان قیله لر اول بلایی انلردن حق تعالی دفع ورفع ایلیه (مثنوی)
از نماز شام تا وقت سحر * خاك میکردند بر سر آن نفر * الحاصل اخشام نمازندن سحر وقتنه دکین اول قوم باشلری

اوزره خاك ايلديلر وشول مرتبه وافراغلديلر كه (مى) جملكى آوازها بكرفته شد * رحم آمد بر سر آن قوم لد * جمله سنك آوازلرى طوتلمش اولدى اول شديد ومعاند اولان قومك اوزرينه اول دعا وتضرع واسطه سيله رحم الهى كلدى (مثنوى) بعد نوميدى وآه ناشكفت * اندك اندك ابر وا كشتن كرفت) نوميد اكدنصكره وصبرسز آه دنصكره ازجق ازجق اول ابر پرآتش كيرو رجوع ايتمكلك طوتدى وكلديكى يره كتدى نته كم حق تبارك وتعالى سورهٔ يونسده يونسك قصه سندن خبرويروب ايتدى (فلولا كانت قرية آمنت فنفعها ايمانها الا قوم يونس لما آمنوا كشفنا عنهم عذاب الخزى فى الحياة الدنيا ومتعناهم الى حين) يونس عليه السلامك برسبيل ايجاز قصه سى اولدر كه الله تبارك وتعالى انى نينوا اهلنه كوندرديلر حالا موصل ديدكارى ديار در واول قومى اول حضرت خداى تعالى يه برنيجه مدت دعوت ايلديلر انلر حضرت يونسك دعوتن قبول ايلميوب معرض اولديلر وانى رنجيده قيلديلر اخر الم واضطرابه دوشدى وحق تعالى يه ديدى الهى بنم قومم بنى تكذيب ايلديلر وبنم دعوتمى قبول ايلميوب عاصى اولديلر پس بونلرك اوزرينه نقمت وعذابكى انزال ايله ديودعاء عليه ايلدى حق تعالى انك دعاسنى قبول ايليوب ديدى ككندى قومكه خبرويراوچ كوندنصكره انلرك اوزرينه عذاب كلمك مقرردر پس حضرت يونس عليه السلام بونلره عذاب الهينك كلمسندن خبر ويردى وكنديسى شهردن چيقوب بر طاغك شكافنده اختفا ايلدى پس حق تعالى جهنم مالكنه آتش قالدر ديدى اولدخى حق تعالينك امرنى يرنه كتوردى روز موعود اولدقده موصل اهلى كوردليركه اسمان طرفندن برابر آتش بونلرك اوزرينه حواله اولدى واول ديارك اطرافنى احاطه قيلدى پس اول قوم طاملر اوزره ايديلر اشغا ايندىلر وحضرت يونس عليه السلامى جست وجو قيلديلر چوق ارادىلر بوله مديلر انلرك جاهكى برعاقل كسه ايدى بونلره ديدى اكريونس پيغمبر عليه السلام بزم ميانمزدن غائب اولديسه انى بزه ارسال ايلين خداى تعالى باقى وحاضردر واقوالمزى سميع واحوالمزه بصيردر بزدن بوعذابى دفع ايلكه هر وجهله قادردر پس انلرك پادشاهى سر و پا برهنه اولدى وپلاسلر كيدى دعايه دخى اول هيئت اوزره سر و پا برهنه اولديلر واوغلنجقلرى مادرلرندن جدا قيلديلر وقوزيجقلرى دخى بونلردن ايرديلر بوحالت اوزره اولديلر اخشامدن صباحه دك تضرع وزاريلر قيلديلر وزكاتلر وصدقه لر ويرديلر وقوللر آزاد ايلديلر واصحاب حقوق برى برلرندن استحلال قيلديلر الحاصل بونلر بوتضرع ونيازده ايكن حق تعالى انلردن اول عذابى كشف ايلدى وابر رحمت بونلرك اوزرينه سايه صالدى (مثنوى) قصهٔ يونس درازست وعريض * وقت خاكست وحديث مستفيض * حضرت يونس پيغمبر عليه السلامك قصه سى درازوافزوندر انى ذكر ايلمك محلى دكلدر ماهو المقصود نه ايسه انك بيانته شروع قيلهلم خاكك وقتيدر ومستفيضك حديثى وقتيدر يعنى زمينك قصه سنى ذكر ايلمك وقتيدر ودخى استفاضه نك حديثى وقتيدر يعنى انك فيض بولمسنك سوزى وقتيدر مستفيض بونده مفيض معناسنه اولمقده جائز وفيض بولیجى معناسنه اولمق دخى جائزدر (مثنوى) چون تضرع را بر حق قدرهاست * وان بها كانجاست زاريرا كجاست * هين اميدا كنون ميان را چست بند * خيز اى كرينده ودايم بخند * كه برابر مى نهد شاه مجيد * اشك را در فضل با خون شهيد * چونكه تضرع وزارينك حق تعالى قتنده قدرلرى واردر واول قيمت وبها كه زارى ايچون افراد وواردر قنده در يعنى تضرع وزارينك الله قتنده اولان بها وقيمتى برا خركسه نك قتنده دخى بوقدر تضرع وزارى مقابله سنده اول حضرتك ويرديكى جزاء جزيلى وثواب جميلى كسه ويرمك احتمالى يوقدراى اميدوار آكاه اول ميانكى شمدى جست ايلكه باغله اى اغليجى قالق ودايم كول اميد بونده اميدوار معناسنه وياخود مضاف مقدر اولوب اهل اميد معناسنه اولور يعنى اى اللهك رحمتنه اميدوار اولان كسه آكاه اول بلكى بى توقف آنك خدمتنه وعبوديتنه باغله واى انك خوفندن كريان اولان كسه قالق دايم خندان اول زيرا شاه مجيد برابر قور فضيلت وشرفدن كوز ياشنى شهيدك قانيله برابر يعنى حق تعالى خضرتلرى كوز ياشنى فضيلت وشرفده شهيدك قانيله برابر طوتر پس شهادت مرتبه سن بولمق استين كسه كريان اولسون وحضرت حقه تضرع وزارى قيلسون در بيان فرستادن حق تعالى اسرافيل را عليه السلام بجا ككه حفنهٔ از خاك بركيرد بهر تركيب جسم آدم عليه السلام * اهل حديث ديمشلردركه حضرت اسرافيل عليه السلام دن اعظم ملك يوقدر افضل ملائكه حضرت جبرائيل عليه السلام اعظم ملائكه حضرت اسرافيل عليه السلامدر ديمشلر نته كم خبرده وارد اولمشدر ان النبى عليه السلام قال لجبرائيل انى احب ان اراك بصورتك التى خلقك الله عليها فقال انك لا تطيق ذلك فقال رسول الله انى اريد ذلك فواعده فى ليلة مقمرة بالبقيع فاتاه فنظر النبى عليه السلام فاذا هو قد سد الافق فوقع النبى مغشيا عليه فعاد جبرائيل الى صورته الاولى فلما افاق قال يا جبرائيل ما ظننت ان احدا من خلق الله هكذا فقال جبرائيل يا رسول الله كيف لو رأيت اسرافيل ان العرش على رأسه وان رجليه قد مرقتا فى تخوم

الارض وانه ليتصاغر من عظمة الله حتى يصير كالعصفور وفي المصابيح عن ابن عباس قال قال رسول الله صلى الله عليه
وسلم ان الله خلق اسرافيل عليه السلام يوم خلقه صافا قدميه لا يرفع بصره بينه وبين الرب سبعون نورا ما منها من
نور يدنو منه الا احترق (مثنوى) كفت اسرافيل را يزدان ما * كه برو زان خاك پر كن كف بيا * بزم خدا من اسرافيله
ديدى كه يورى اول خاكدن دست وكفكى پر ايله كل * مثنوى * آمد اسرافيل هم سوى زمين * باز آغاز يد
خاكستان حنين * اسرافيل عليه السلام هم امر خدا ايله زمين جانبنه كلدى خاكستان كيروانين وحنينه شروع ايلدى
بو يله ديو (مثنوى) كاى فرشتهٔ صوروای بحر حيات * كه ز دمهاى تو جان يابد موات * كه اى فرشتهٔ صوروای
بحر حيات كه سنك دملر كدن يعنى نفسلر كدن مرده لر حيات بولور (مثنوى) دردمى از صور يك بانك عظيم *
پر شود محشر خلايق از رميم * زيرا صوردن بر بانك عظيم اوفوررسن رميم اولمش جسدلردن خلايق پر محشر اولور
يعنى چورمش تنلردن خلايق زنده اولوب محشر انلرله طولر (مثنوى) دردمى درصور كوبى الصلا * بر جهيد
اى كشتكان كربلا * صوره نفخ ايلرسن خلائقه الصلا ديرسن اى كربلا كشته لرى صحرا يكزديرسن يعنى اى كرب
وبلاده كشته اولان كمسه لر صلا در مقبره لر يكزدن قائم اولك وارض قيامته كلك ديوندا ايلرسن (مثنوى) اى
هلاكت ديدكان از تيغ مرك * بر زنيد از خاك سر چون شاخ وبرك * اى تيغ مركدن هلاكت كورمش كمسه لر
شاخ وبرك كبى خاكدن باش يوقارى اوريكز (مثنوى) رحمت تو وان دم كيراى تو * پر شود اين عالم از احياى تو *
سنك رحمتك وسنك اول كيرا اولان دمك يعنى تأثيرايدجى نفسكدن بو عالم سنك احيا كدن پر اولور مصرع ثانيده اين
عالم را تقدير نده اولور يعنى سنك رحمتك واول سنك تأثير ايدجى نفسك سنك احيا ايلمكدن بو عالم پر اولور اكر اين
عالم را تقدير نده اولمزسه بر رحمت تو پر ان دم كيراى تو تقدير نده اولور يعنى سنك رحمتك وتأثير ايدجى نفسك سببيله بو عالم
سنك احيا كدن پر اولور ديمك اولور (مثنوى) تو فرشتهٔ رحمتى رحمت نما * حامل عرشى وقبلهٔ دادها * پس سن
فرشتهٔ رحمت سن بكا رحمت كوستر عرش كريمك حامليسن وعدل وداد لرك وعطا وكرملرك قبله سيسن (مثنوى) عرش
معدن كاه داد ومعدلت * چار جو در زير او پر مغفرت * عرش اعلا معدنكاه داد ومعدلتدر انك التنده مغفرت
اوزره حقله پردرت ايرمق واردر پر باء عربيله اوقنور سه سنك مغفرتك اوزره دردنهك هم وجهدر نته كم اول درت
ايرمغى حق تبارك وتعالى سورهٔ محمدده بيان بيورر لر (كما قال الله تعالى مثل الجنة التى وعد المتقون فيها انهار
من ماء غير آسن وانهار من لبن لم يتغير طعمه وانهار من خمر لذة للشاربين وانهار من عسل مصفى) نته كم
بو آيت كريمه نك مضمونى نظمه كتوروب بيان بيورر لر (مثنوى) جوى شير وجوى شهد جاودان * جوى خمر ودجلهٔ
آب روان * سود ايرمغى وشهد جاودان ايرمغى خمر ايرمغى وآب روان ايرمغى يعنى اول عرشك التنده پر مغفرت اولان
چار جويدن مراد بو نلردر (مثنوى) پس ز عرش اندر بهشتستان رود) در جهان هم چيزكى ظاهر شود) پس بو درت ايرمق
عرش اعلادن ظهور ايدوب بهشتستانه كيدر جهانده دخى اول ايرمقلردن برنسنه جك ظاهر اولوراندن منتفع اولور
وحيات بولور زيرا بو دنياده اولان صو ايرمقلرينك وانواع عسلك ولبنك وخمرك اصلى جنت اعلادركه بونلر جنت اعلادن
تقدير الهى وتقدير ربانى ايله چيقوب بو خلق عالمه غدا اولور لر * مثنوى * كرچه آلودست اينجا آن چهار *
از چه از زهر فنا وناكوار * اكرچه بو دنياده اول درت ايرمق الوده در نه جهتدن الوده در فنا زهرندن وناكوار
اولديغى جهتدن بو مصرع سؤال وجواب اولور يعنى بو دنياده بو درت ايرمق فانى اولديغى جهتدن بومعدهٔ انسانى
فاسد اولدقده بو نلر ناكوارا ولديغى حيثيتدن آلوده اولمشدر اما جنت اعلاده بونلر هميشه باقيلر ودائم خوشلردر
(مثنوى) جرعهٔ بر خاك تيره ريختند * زان چهار وفتنهٔ انكيختند * اول چهار ايرمقدن خاك تيره اوزره
بر جرعه دوكديلر وبر عظيم فتنه قوپارديلر يعنى اول انهار اربعه نك هر برندن بو تيره اولان زمين اوزره بر جرعه دوكديلر
بو دنياده اولان آب وعسل ولبن مشابه سنده اولان درت شيدن اوترى خلق ما بينده عظيم فتنه لر قوپارديلر زيرا كيمسى
عسلك مفتونى وكيمسى لبنك مفتونى وكيمسى دخى خمرك مفتونى وكيمسى دخى اب روانك مفتونى اولمشدر (مثنوى)
تا بجوند اصل آنرا اين خسان * خود برين قانع شدند اين ناكسان * تاكه اول خسلر اول جرعه نك اصلنى
استيه لر بو ناكسلرده اولان خسلر خود همان بونك اوزرينه قانع اولديلر وبونلرك اصلنى طلب ايلمكدن فراغت
قيلديلر (مثنوى) شير داد وپرورش اطفال را * چشمه كرده سينهٔ هر زال را * مثلا حق تعالى اطفاله شير ويردى
وشيرده پرورش ويردى حق تعالى هر زالك سينه سنى چشمه ايلمش وپستانلرندن اول شير روان قيلمشدر اول شيردن
بو قدر اطفال وصغارلك وجودلرى نشو ونما بولمشدر (مثنوى) خمر دفع غصه واندیشه را * چشمه كرده از عنب
در ابتدا * خمرى دخى غصه واندیشه نك دفعى ايچون ابتدا خصوصنده عنب بابندن ايلمشدر ابتدا جرأتندن وجرأت

وجسارت ايلمك معناسنه اولور يعنى حق تعالى عنب جانبندن بر شخرى چشمه ايدوب اقتدى غصه واندیشه لرى دفع
ايلمكدن اوترى وجرأت وشجاعتده اولمقدن اوترى (مثنوى) انكبين داروى تن رنجوررا * چشمه كرده باطن زنبوررا)
رنجور ايچون تنك دارو وشفاسى اولان انكبينى زنبورك باطنى چشمه ايلمشدر كه حق تعالى انكبينه شفاء للناس
بيوردى (مثنوى) آب دادى عام اصل وفرع را * از براى طهر وبهر كرع را * تا از پنهانى برى سوى اصول * تو برين
قانع شدى اى بو الفضول * ابى اصل وفرعه عام وشامل ويردى وطهردن اوترى وكرعدن اوترى تا كم بو فروعدن
اصول جانبنه ايرايلته سن سن ايسك اى بو الفضول بوقدر قانع اولدك كرع صو ايچمك معناسنه در يعنى الله تبارك
وتعالى عموما اصل وفرعه آب ويردى طهارت ايلمكدن اوترى وصو ايچمكدن اوترى كه انسان آبله غسل ايدوب طهارت
بولورلر واشيا اندن نشو ونما آلوب تازه وتر اولورلر تا كم بو فرعلردن سن اى انسان بونلرك اصللرى جانبنه ايرايلته سن
وبونلرك منبعلرينه كنديكى واصل ايده سن اما سن دون همت اولديغكدن همان بوقدرله اكتفا ايدوب قناعت
قيلدك اكر صاحب همت اوليدك بولذاتك اصولنه واصل اولوردك بو بيتلر زمين لسانندن دكلدر بلكه مناسبتله حضرت
مولانا قدس الله سره العزيزك لسان شريفلرندن اولورينه صدده رجوع ايدوب بيوررلر (مثنوى) بشنوا كنون
ماجراى خاك را * كه چه ميكويد فسون محرال را * پس شمدى ماجراى خاكى استماع ايله كه محراكه نه فسون سويلر
محرالك الت حركته ديرلر بونده مراد حضرت اسرافيل عليه السلامدر كه قبرلرده ساكن اولان اجسادى تحريك
ايلمكه آلت حق اولمشدر يعنى تحريك اجساد ايلين اسرافيل عليه السلامه زمين نه سويلرانك ماجراسنى كوش هوش
ايله استماع ايله ديمك اولور (مثنوى) پيش اسرافيل كشته او عبوس * ميكند صد كونه شكل وچاپلوس * القصه اول
خاك اسرافيل عليه السلامك اوكنده عبوس وروترش اولمش اول زمين يوز كونه شكل صد كونه چاپلوسلك ايلر بعض
نسخه ده شكل يرينه شكر واقع اولمشدر يعنى اول زمين حضرت اسرافيل عليه السلامه نيجه شكر وسپاسلر وتملقلر ايلر
بويله ديو (مثنوى) كه بحق ذات پاك ذو الجلال * كه مدار اين قهر را بر من حلال * كه اول ذو الجلال اولان اللهك
ذات پاكنك حقيچونكه بو قهر وغضبى بنم اوزريمه حلال ولايق طوتمه قهردن مراد بونده باعتبار ما يؤل اليه انك
اجزاسندن تركيب اولنان بنى آدمه اوله جق قهر وغضب اولور (مثنوى) من ازين تقليب بو لى مى برم * بدكمانى ميرود
اندر سرم * زيرا بن بو تقليب وتصرفدن بر بوى واثر ايلتورم بنم باشم ايچره بدكمانلق كيدر يعنى بنم وجودمدن
بو خاكى المقدن بكا بر سوء ظن واقع اولور كه بو خاكدن حق تعالى بر مخلوق خلق ايليه وانلرى نيجه بلالرله امتحان قيله
ديدى (مثنوى) تو فرشته رحمتى رحمت نما * زانكه مرغى را نيازارد هما * سن فرشته رحمتسن بكا مرحمت كوستر
زيرا هما هركز بر مرغى انجتمز پس سندخى هواى ملكوتك هماسيسن بنم كبى بر سفلى مرغى رنجيده ايتمه ديدى
(مثنوى) اى شفا ورحمت اصحاب درد * تو همان كن كان دو نيكو كار كرد * اى اصحاب دردومركك شفاسى ورحمتيسن
هم انى ايله كه اول ايكى نيكو كار ايلدى يعنى حضرت جبرائيل وميكائيل عليهما السلام كه مرحمت ايدوب كتديلر سندخى
بكا مرحمت ايليوب اخذ تراب ايلمكدن انلر كبى رجوع ايله ديدى چونكم زمين بو تضرعى ايلدى (مثنوى) زود
اسرافيل باز آمد به شاه * كفت عذر وما جرى نزد الله) اسرافيل عليه السلام حضرتلرى دخى فورى شاه حقيقته كلدى
حضرت اللهك قتنده زمينله اولان ماجرايى وكنديننك عذرنى بيان ايلدى وديدى (مثنوى) كز برون فرمان بدادى
كه بكير * عكس آن الهام دادى در ضمير * كه الهى طشره دن فرمان ويرديكك خاكى طوت اما ضميردن انك عكسنى
الهام ويردك يعنى اى عليم وحكيم اولان الله اكرچه من حيث الظاهر زميندن خاك اخذ ايله ديو امر ايلدك ليكن
باطنمه انك عكسنى الهام ايلدك يعنى المغه دروغمه ميل ورغبت براقدك واندن اخذ تراب ايلمكه اشارت ايدوب افهام
ايتدك ديدى (مثنوى) امر كردى در كرفتن سوى كوش * نهى كردى از قساوت سوى هوش * سبق رحمت كشت
غالب بر غضب * اى بديع افعال ونيكو كار رب * خاك طوتمغه كوش جانبنه امر ايلدك قساوت جهتندن هوش جانبنه
نهى ايلدك غضب اوزره رحمتك سبقى غالب اولدى اى افعالى بديع وكارى نيكو اولان رب يعنى اكرچه بحسب الظاهر
كوش طرفنه خاكى اخذ ايتمك ايچون امر ايلدك ليكن قساوت وغلظتدن هوش جانبنه نهى ايلدك بر سبيل الهام
بويله ديمكله اى هوش غليظ وقاسى اولمه وتضرع ونياز قيلنلره شدت وغلظت قيلمه پس رحمتك سبقى غضب اوزره
غالب اولدى وبندن صفت غضبى دفع قيلدى اى افعالى بديع وعجيب وكارى نيكو ولطيف اولان رب العالمين ديدى
بو بيتلرده حق تعالينك ايكى نوع اوزره امرى اولديغنه اشارت وارد بريسى امر تكليفى وبرى دخى امر ارادى امر تكليفى
اولدر كه من حيث الظاهر انبياى عظام عليهم السلام واولياى كرام لسانندن بنده لرنه افعل كذا ولا تفعل كذا ديدى
وامر ارادى اولدر كه حق تبارك وتعالى بنده سنك وجودندن اول فعلى ظهوره كتوره وكاه اولور كه كتورمكى مراد

ایلیه اکر امر تکلیفی امر ارادته موافق اولورسه اول فعلی ظهوره کاورزوکاه اولورکه امر تکلیفی امر ارادته موافقت
ایلمز اول حینده اول تکلیف اولنان امر ظهوره کلمز بلکه ارادة الهیه نی مراد ایلرسه اول بنده نک باطننه اول معنی
الهام وافهام اولنور واول بنده مقتضای ارادت الهیه اوزره حرکت قیلور پس اول بنده امر تکلیفی یه نسبتله ظاهرا
عاصی اولسه امر ارادته نسبتله مطیع اولمش اولور (فرستادن حق تعالی ملک العزم والحزم عزرائیل علیه السلام را
بهر کرفتن حفنهٔ خاک بهر ترکیب جسم آدم علیه السلام) بو سرخ شریف حق تعالی حضرتلری عزم وحزم ملکی
اولان عزرائیل علیه السلامی یعنی شدت رأی صاحبی وعزیمت مالکی اولان ملک الموتی کوندرمسنک بیاننده در
زمیندن آدم علیه السلامک جسمنی ترکیب وترتیب ایلمکدن اوتری براوج خاک طوتمقلغه ومایهٔ جسم
اولان خاکی اخذ ایتمکلکه کعب الاحبار حضرتلری حضرت نبی علیه السلامدن بویله روایت ایدرلر قال النبی
صلی الله علیه وسلم خلق الله عزرائیل علیه السلام بحیث کان رجلاه فی تخوم الارضین ورأسه فی السماء العلیا
ووجهه یقابل اللوح المحفوظ وله اعوان بعدد من یموت والخلق کالهم بین عینیه لا یقبض روح مخلوق الابعد ان یتوفی
رزقه وینقضی اجله (مثنوی) کفت یزدان زود عزرائیل را * که ببین آن خاک پر تخییل را * پس حضرت یزدان
متعال فی الحال عزرائیل علیه السلامه دیدی که اول خاک پر تخییلی کور یعنی اول اوهام وتخیلاتله
پر اولان خاکک کارنی یا عزرائیل سن کور دیو الله تبارک وتعالیدن امر شریف وارد اولدی (مثنوی) آن ضعیف
زال ظالم را بیاب * مشت خاکی زو بیاور باشتاب * اول ظالم اولان ضعیف زالی بول تیز عجله ایله اندن براوج خاک کتور
زال عجوزه یه دیرلر بونده زالدن مراد ارضدر که مؤنث اولدیغندن اوتری اکا زال تعبیر ایلدیلر نته کم تصغیری ارضه
کلورکه ایلک مؤنث اولدیغنه بو دلالت قیلور (مثنوی) رفت عزرائیل سرهنک قضا * سوی کرهٔ خاک بهر اقتضا *
قضاء الهی سرهنکی اولان عزرائیل علیه السلام کتدی کرهٔ خاک طرفنه حق تعالینک اقتضاسندن اوتری
(مثنوی) خاک بر قانون نفیر آغاز کرد * داد سوکندش بسی سوکند خورد * خاک اولکی قانون اوزره نفیر وناله یه
باشلدی حضرت عزرائیل علیه السلامه همین آندویردی وکندیسی دخی چوق آند ایچوب کان والله بالله تالله
بن کندی جزومی رضا ایله ویرمزم سندخی الله حقیچون واتک صفات علیه سی وذات شریفه سی حقیچون لطف
ایله بندن اول ترابی اخذ ایلمه دیدی (مثنوی) کای غلام خاص وای حمال عرش * ای مطاع الامر اندر عرش وفرش
که ای حضرت خدانک خاص بنده سی وای عرش رحمانک حمالی ای عرشده وفرشده امر که اطاعت اولنمشدر سن
حق تعالینک خاص قولیسن وعرش عالی یی دخی کوتریجیسن حضرت حق قتنده بویله عظیم شانک
وار ایکن سکا لایق اولان اولدرکه بکا مرحمت ایده سن (مثنوی) رو بحق رحمت رحمان فرد * رو بحق آنکه با تو لطف
کرد * فرد اولان رحمانک حقیچون یوری برشاه عظیم الشانک حقیچون که سکا لطف ایلدی وسنی بویله جلیل القدر
قیلدی یوری (مثنوی) حق شاهی که بجز او معبود نیست * پیش او زاری کس مردود نیست * اول رحمی چوق
برشاه حقیچون که اندن غیری معبود یوقدر انک حضورنده کیمسنک تضرع وفغانی مردود دکلدر بلکه مقبولدر
(مثنوی) کفت نتوانم بدین افسون که من * رو بتابم زامر او سر وعلن * حضرت عزرائیل علیه السلام اکا دیدی قادر
دکلم بو افسون ایله که بن نهان وآشکار امر ایدیجیدن یوز چویرم یعنی ظاهرا وباطنا امر ایدیجی خدانک حکمندن
سنک بو افسونکله یوزیمی دوندرمکه قادر اولمزم دیدی (مثنوی) کفت آخر امر فرمود او بحلم * هر دو امر ند اوبکیر
از راه علم * زمین حضرت عزرائیل علیه السلامدن بو سوزلری اشتدی اکا جواب ویروب ایتدی آخر حلم ایلمکه
هم اول الله امر بیوردی هر ایکیسی امر در راه علمدن بو امری طوت یعنی حق تبارک وتعالی اکر برشیئه عنف وشدت
ایلمکی بیوردی ایسه حلم ورفقت ایلمکی دخی بیوردی پس ایکیسی بیله اکرچه امر اولدی لیکن سن علم یولندن
حلم ورفقی طوت که بیلورسنکه ان الله رفیق یحب الرفیق موجبنجه حق تعالی حکیم ورفیق اولنلری سورولهذا اول اوج
فرشته که سندن مقدم کلدیلر بن ضعیفه رفقتله معامله قیلدیلر وبنم تضرعمی استماع ایلیوب بنی رنجیده ایتمیوب
اکیرو دوندیلر (م ی) کفت ان تأویل باشد یا قیاس * در صریح امر کم جو التباس * فکر خود را کر کنی تأویل به کی کنی
تأویل این نامشتبه امر حق ایله حضرت عزرائیل علیه السلام زمینه دیدی ای زمین اول سنک دیدیکک تأویلدر
یا قیاسدر امر صریحده سن التباس استمه اکر کندی فکرکی تأویل ایلیه سن یکدرکه بو نامشتبه اولان امری تأویل
ایلیه سن یعنی تأویل ویا خود قیاس شول محلده اولورکه انک حقنده امر صریح وارد اولمیه چون (الله تبارک وتعالی)
صریحه برنسنه نک فعلنه امر ایلسه اول امر صریحده اشتباه والتباس استمک کرک وتأویل وتوجیه جانبنه میل قیلمق
کرک بلکه بو نامشتبه اولان امر صریحی تأویل ایلمکدن کندی فکرکی اول امره تأویل وتوجیه ایلمک اولی وبهتردر

مثلا

مثلا (ان الله يامركم ان تؤدوا الامانات الى اهلها) آيت كريمه سى موجبنجه الله تعالى امانتلرى اهلنه ويرمكه امر ايلدى
پس هر شيئك وجودنى حق تعالى اول شيئه امانت ويردى بن انك رسوليم اول امانتك اهليم حق تعالى سكا امانت
ويرديكى وجودى بكا حسن اختيار كله تسليم ايلمكه وبندخى انى آخذ وقابض اولمغه مأمورم وامينم پس سن اللهك
قابض امر شريفنى تأويل وتوجيه ايدوب وحيله بولنه كيدوب اول امانتى اهلنه وصاحبنه ويرمكدن استرسن امر حقه
مطيع اولان بنده نك شانى بودكلدر بو آيت تأويل وقياسه صغمز كوزلك اچ كنديكى امر حقه تسليم ايله ديو سويلدى
اكرچه حضرت عزرائيل عليه السلام بو سوزلرى زمينه خطابا ديدى وليكن بوندن مراد اجزاء زمينندن مركب
اولان انسانه قبض روح ايلديكى وقتده ايلديكى كلمات اولور زيرا بو جزؤ زمين اولان انسانك طبيعتنده دخى بو خاصيت
موجوده دركه حق تعالى اكاملك الموتى روحنى قبض ايلمكدن اوترى كوندرسه قسملر ايدر وتضرعلر قيلور واندن
عفو طلب ايلر امانتى صاحبنه ويرميوب كندى حالى اوزره قالمق مراد ايدر وحضرت عزرائيل عليه السلام
ايسه زمينه سويلديكى بو سوزلرى اكا دخى سويلر ونيچون امر حقه انقياد ايتمزسن ديو توبيخ ايلر (مثنوى) دل همى
سوزد مرا زلابه ات) سينه ام پرخون شد از شور ابه ات) نيستم بى رحم بل زان هرسه بالئ * رحم بيشستم زدرد دردنالئ
حضرت عزرائيل عليه السلام زمينه ديدى بنم كوكلم سنك لابه وتضرعكدن همیشه يانوبنم سينه م سنك شورابكدن
پرخون اولدى يعنى سنك كوزلك ياشندن درونم قانله طولدى بن بى رحم دكلم بلكه هر اول اوچ پاكدن بنم مرحمتم
زياده دردرد ناكك دردندن اوترى يعنى حضرت عزرائيل عليه السلام اكرچه بو سوزلرى زمينه ديدى وليكن
اصل زمينك اجزاسندن مركب اولان انسانك وجودينه خطاب ايلمك وكنديسنك حقيقت حالنى سويلمك مراد اولدى
زيرا بعض انسان انى بى مرحمت اولان عذاب ملكلرندن قياس ايدر پس انلره تعليم ايچون زمينه خطاب ايدوب
ديراى زمين واى زمينك فرزندى اولان انسان بى يقين سن قياس ايلمه كه سنك لابه وتضرعكدن بنم قلبم يانميه
وسنك حالكه بنده مرحمت اولميه سنك لابه وتضرعكدن بنم قلبم كويور وبنم درونم سنك كوزلك ياشندن پرخون
اولور بن بى رحم وبى شفقت دكلم بنم مرحمت وشفقتم زياده ركدر (مثنوى) كرطبانچه ميزنم من بريتيم * ورد هد حلوا
بدستش آن حليم * فرضا اكر بن بر يتيمه طبانچه اورم واكر اول حليم يتيمك النه حلوا ويره (مثنوى) اين طبانچه خوشتر
از حلواى او * ورشود غره بحلواى او) بو بنم اوردیغم طبانچه يتيمه اول حليمك حلواسندن خوشتر كدر واكر يتيم حلوايه
مغرور وفريفته اوله واى انك حالنه بونده تنبيه اولدركه حكيم مطلق اولان خدانك وملائكه نك وانبيا عليهم السلامك
واولياى كرامك اللهك بندلرينه صورت قهرده ايلدكلرى عملر نفعدن وحكمتدن خالى دكلدر زيرا حكيمدن وحكمتله
موصوف اولان كريمدن عبث فعل صدور ايلمز حضرت عزرائيل عليه السلام دخى اللهك مقرب ملكيدر فى الحقيقه
بريتيمى الله امريله اغلتسه حكيم وعاقل اولمين كيسه لرك اكارعايت قيلمسندن وحلوا ويرمسندن اولى اولور پس
بنه زمينه خطاب ايدوب ديدى (مثنوى) بر نفير تو جكر مى سوزدم * ليك حق لطفى همى آموزدم * اى زمين
اكرچه سنك فغان ونفيركه بنم جكرم يانر ليكن حق تعالى بكا بر عظيم لطف تعليم ايلر يعنى اكرچه بو صفتلرم سكا قهر
كورينور وليكن اول قهرك ضمننده الله تعالى بكا نيجه لطفلر وكرملر اولديغى بيلديرر (م ى) لطف مخفى درميان قهرها
درحدث پنهان عقيق بى بها * لطف الهى قهرلرك ما بيننده مخفيدر مثلا بها سز عقيق حدث ايچره پنهان اندر نته كم
(عسى ان تكرهوا شيأ وهو خير لكم) آيت كريمه سى بو معنايى كشف وايضاح ايلر انسانك طبعى كاه
اولور كه برشيئه محبت ايلر حال بوكه اول شئ اكا شر وضرر در وكاه اولور كه برشيئى مكروه عد ايلر حال بوكه اول شئ
اكا خير لو وفائده لودر (مثنوى) قهر حق بهتر زصد حلم منست * منع كردن جان زحق جان كندنست * حق تعالينك
قهرى بنم يوز حلمدن بهتردر حق تعاليدن جانى منع ايلمك جان چكشمكدر يعنى بنكه اللهك مخلوقيم مخلوقك
يوز قات حلم ومرحمتندن حكيم اولان خالقك قهرى وغضبى بيك مرتبه اوليدر پس جانى حق تعالينك امر شريفندن
منع ايلمك حد ذاتنده جان چكشمك اولور اكر نفس حق تعالينك امرنده نه مرتبه منفعت وارايديكنى بيلسيدى
جان چكشمكدن برى اولوردى (مثنوى) بدترين قهرش به از حلم دوكون * نعم رب العالمين نعم عون * لطفهاى مضمر
اندر قهر او * جان سپردن جان فزايد بهر او * حق تعالينك بدتر قهرى ايكى جهانك كرم وحلمندن يكدر
نه كوزل رب العالميندر نه كوزل عوندر حقا بو يرمعيندركه انك عون وعنايتى اولمينجه بر كمسه بر مراده واصل اولمز
وبر لطيف رب العالميندر كه هرشيئك تربيه سيله نشو ونما بولوب وترقيلر قيلوب استعدادى قدر كمال بولمقده در انك
قهرى ايچره نيجه لطفلر مضمردر پس اول خدادن اوترى جانى اصمرلمق جانى زياده ايلرز يرا انك امرينه جانى تسليم
ايلمك جانك منور اولمسنه وقوت وكمال بولمسنه سبب اولور (مثنوى) هين رها كن بدكمانى وضلال * سر قدم كن چونكه

فرمودت تعال ❊ ان تعالی اوتعالی ها دهد ❊ مستی وجفت ونهالیها دهد ❊ آگاه اول ای زمین بدکمانلغی وضلالی ترک ایله
باشکی قدم ایله چونکم سکا حق تعالی تعالی بیوردی اول خدانک تعالیسی مدعو اولان بنده سنه تعالیلر وترقیلر
ویررمستلک وجفت ونهالیلر ویررتعالی تعالی یتعالیدن امر در عرب برآ شغه مرتبه اولان کسه یی یوقرو مرتبه یه
دعوت ایلیوب کل دیمک استه سه تعالی دیرصکره مطلقا کل دیمک معناسنده استعمال ایلدیلر تعالیها تعالیلر دیمکدر
تعالی تفاعل بابندن مصدردر ترکیجه یوجه اولقلغه دیرلر جفتدن مرادبونده ازواج مطهره در نهالی برنوع بساطه
دیرلربونده مطلق بساط مراد اولوروتقدیرکلام وتوضیح مرام بو یله دیمک اولورکه ای زمین بدکمان وای زمینک فرزندی
اولان انسان آگاه اول بدکمانلغی وضلالتی ترک ایله چونکم حق تعالی حضرتلری سنی کندی جنابنه کل دیو
دعوت ایلدی باشکی قدم ایله وکوی کبی غلطان اوله رق کیت زیرا اول حضرتک برقولنه کل دیمسی آکا نیجه یوجه لکلر
ورفعتلر ویررو شراب طهوردن مستلک ویررو ازواج مطهره ویررو لطیف بساطلر ویررو اول بساطلر اوزره یوتلر متکی
اولورلر کما قال الله تعالی (متکئین علی فرش بطائنها من استبرق وجنی الجنتین دان فبأی آلاء ربکما تکذبان) (مثنوی)
باری ان امرسنی راهیچ هیچ ❊ من نیارم کردوهن وپیچ پیچ ❊ باری اول سنی وروشن اولان امری هیچ وهرکز
بن جوروضعیف ایلمکه وطولشدیروب تأویل وتوجیه قیلمغه قادردکلم سن بکا بوخصوصده یمین ویرمه وترک امر ایلمکه
اقدام قیلمه دیدی (مثنوی) آن همه بشنیدان خاک نژند ❊ زان کمان بدبدش درکوش بند ❊ حضرت عزرائیل
علیه السلامک بودوکلی نصیحتنی اول حقیر وغمکین خاک اشتدی اول بدکماندن انک کوشنده بند اولدی یعنی اول خاک
حقیر عزرائیل علیه السلامک اکرچه بوقدر نصح وپندنی اشتدی اول بدظندن انک قولغنده قالدی اول سوء ظنی
کندیدن ازاله قیلمغه قادر اولمدی نته کم اندن مخلوق اولان انسان دخی بو یله در هرحینده که حضرت عزرائیل
علیه السلام آکا نیجه معانی وحکم شویلسه وروحکی تسلیم ایله امر الهیدن اعراض ایلمه دیو نصیحت ایلسه
بدکمان اولمقدن خالی اولمز وحسن اختیار ایله روحنی آکا تسلیم قیلمز مکرکه حقه عاشق اولانلر وموتک تحفه ایدیکنی
بیلنلر انلر (بیت) فان قلت لی مت مت سمعا وطاعة ❊ وقلت لداعی الموت اهلا ومرحبا ❊ دینلردر (مثنوی) بازازنوعی
دکر آن خاک پست ❊ لابه وسجده همی کردش چو مست ❊ کیر وبرآخر نوعدن اول پست وسفلی اولان خاک حضرت
عزرائیل علیه السلامک اوکنده مست کبی دوکلی تضرع وسجده ایلدی (مثنوی) کفت نی برخیز نبودزین زیان ❊
من سروجان می دهم رهن وضمان ❊ حضرت عزرائیل علیه السلام آکا دیدی یوق سنک زعمک کبی دکلدر عناد ایلمه
قالق بوندن زیان اولمز یعنی کندیکی بکا تسلیم ایلمکدن سکا ضرر ونقصان کلمز اکرسن اعتماد ایلمز ایسک بن باشی وجانی
رهن وضمان قورم یعنی اکرسن جانکی بکا تسلیم ایلمکده زیان ایلیجک اولورسن بنم باشم سکا رهن وجانم ضامن
اولسبون سنی عالم اصله ایصال ایدرم بوندن ایوسکانه دولت اولورد یوتسلیه ویردی (مثنوی) لابه مندیش ومکن
لابه دکر ❊ جزبدان شاه رحیم وداد کر) لابه فکر ایلمه ویردخی لابه ایلمه اول دادکر اولان پادشاهدن غیری یه (مثنوی
بنده فرمانم نیارم ترک کرد ❊ امر او کز بحر انکیزید کرد ❊ زیرا بن بنده فرمانم یعنی امر قولی یم ترک ایلمکه قادردکلم انک
امرنی که انک امری دریادن غبار قوپاردی (مثنوی) جزازان خلاق کوش وچشم وسر ❊ نشنوم ازجان خود هم
خیروشر ❊ اول کوش وچشم وسرک خلاقندن غیری کندی جانمدن بیله خیروشر ونفع وضر استماع ایلمزم یعنی کندی
جانم خصوصنده حق تعالی هرنه بیوررسه انی قبول ایلرم وکندی جانم خیردن وشردن هرنه دیرسه انی قبول ایلمزم
دیدی (مثنوی) کوش من از کفت غیراو کرست ❊ اومرا ازجان شیرین جان ترست ❊ بنم قولغم اول خدانک غیرینک
کلامندن اصمدر زیرا اول حضرتک امری جان شیرینمدن جانتردر یعنی جانمدن انک امر شریفی بکا الذ واحبدر
(مثنوی) جان ازوآمد نیامد اوزجان ❊ صد هزاران جان دهد او رایکان ❊ جان اندن کلدی او جاندن کلمدی اول
خدا مفت ورایکان نیجه یوز بیک جان ویرر (مثنوی) جان که باشد کش کزینم برکریم ❊ کیک چه بود که بسوزانم
کلیم ❊ جان کم اوله که بن انی اول کریمک اوزرینه کزیده قیلم واختیار ایلیم مثلا کیک کیمدرکه بن اندن اوتری کلیم یاقم یعنی
برغوثدن اوتری برکلیمی یاقق نیجه روا وسزا دکل ایسه برجاندن اوتری حضرت حقک رضای شریفنه مخالفت ایتمک
هم انک کبی روا وسزا دکلدر (مثنوی) من ندانم خیرالا خیراو ❊ صم وبکم وعمی من ازغیراو ❊ بن خیر بیلمزم الا انک
خیرنی بیلورمکه خیراللهک اختیار ایلدیکیدر بن انک غیر یسندن صم وبکم وعمی صم اصمک وبکم ابکمک وعمی اعمانک
جمعلریدر یعنی بن انک غیر یسندن اصملردن وابکملردن واعمالردنم هرکز انک امرنه بن مخالفت ایتمزم دیدی (مثنوی)
کوش من کرست اززاری کنان ❊ که منم درکف او همچون سنان ❊ بنم قولغم صاغردر زاری وفغان ایدیجیلردن
زیرا بن اول خدانک دست اراد تنده سنان کبی یم اکرچه ظاهرا زخم وجراحت سنانکدر لیکن معناسنان برآلتدر

وزخم اوسناندار اولان کسه نکدر پس حضرت عزرائیل علیه السلامك آلت حق اولدیغنی تعلیم ایلمکدن اوتری
بو بیانی بسط ایلیوب بیوررلر (بیان آنکه مخلوقیکه تراازو ظلمی رسد بحقیقت او همچو آلتیست عارف آنست که
بحق رجوع کندنه بآلت واکر بآلت رجوع کند بظاهر نه ازجهل کند بلکه برای مصلحتی) بو سرخ شریف
انك بیانیدرکه برمخلوقکه آندن سکا برظلم ایریشه حقیقتده اول مخلوق برآلت کبیدر عارف اول کسه درکه
کندی یه برمصیبت ویابرظلم ومحنت ایرشسه حق تعالی یه رجوع ایلیه آلته رجوع ایلیه واکرعارف ظاهرا آلته
رجوع ایلرسه ده جهلدن ایلمز بلکه برحکمت ومصلحتدن اوتری ایلر (چنانکه ابایزید قدس الله سره العزیز کفت که
چندین سالست که من بامخلوق سخن نکفته ام واز مخلوق سخن نشنیده ام ولیکن خلق چنین پندارند که باایشان
میکویم وازایشان می شنوم زیرا ایشان مخاطب اکبر رانمی بینندکه ایشان چو صدااند او رانسبت بحال من*
انجلین که حضرت ابایزید قدس سره العزیز دیدیکه بوقدر ییلدرکه بن مخلوقله سوز سویلممشم ومخلوقدن سوز
ایشتممشم ولیکن خلق بویله صانورلرکه بن انلرله سویلشورم وانلردن اشیدرم * کما قال انی اکلم الله منذ ثلثین
سنة واسمع منه والناس یظنون انی اکلمهم واسمع منهم * زیرا انلر مخاطب اکبری کورمزلر زیرا ناس اول مخاطب
اکبره صدا کبیدر وبونلر بنم حالمه نسبتله یعنی بوناس بنم مرتبه مه وحالمه نسبتله مخاطب اکبرك صداسی کبیدر وبونلرك
وجودی صدا ویریجی کوه کبیدر وبونلرك وجودندن صدور ایلین صدا فی الحقیقه مصوت حقیقینکدر وبن بونلرك
وجودندن ظهور ایلین صدایی همان اندن استماع ایلرم وسوز سویلسم همان اول مخاطب اکبره سویلرم دیمك
اولور * التفات مستمع عاقل بصدا نباشد چنانکه مثلست معروف * قال الجدار للوتد لم تشقنی قال الوتد انظر
الی من یدقنی * عاقل وعارف اولان مستمعك صدایه التفاتی اولمز بلکه انك التفاتی مصوته اولور واول صدانك
صاحبنه توجه قیلور انجلین که معروف ومشهور مثلدر دیوار میخه دیدیکه بکا نیچون زحمت ومشقت ویررسن
میخ دیواره دیدی بکا نظر ایلمه بلکه بنی قاقن کسیه نظر ایله که بن برآلتم وسکا هرنه حاصل اولورسه اندن حاصل اولور دیدی.
مثنوی) احمقانه ازسنان رحمت مجو * زان شهی جوکان بود دردست او * پس احمقانه سناندن مرحمت ورحمت استمه
اول بر پادشاهدن دیله که اول سنان انك النده برآلتدر یعنی ای جزوزمین اولان انسان احمقلر کبی سنان
مثابه سنده آلت حق اولان مخلوقدن هرکیم ایسه مرحمت وشفقت استمه بلکه اول بر پادشاهدن ایسته که اول
مخلوق انك یدقدرتنده برآلتدر (مثنوی) باسنان وتیغ چون لابه کنی * کو اسیر آمد بدست آن سنی * سنان وتیغه
نیچون لابه ایلرسن که اول سنان وتیغ اول سنی وعالی پادشاهك النده اسیر کلدی یعنی شاه حقیقتك یدقدرتنده
تیغ وسنان مثابه سنده اولان مخلوقه نیچون تضرع ایلرسن که اول مخلوق اول عالی پادشاهك دست ارادتنده اسیر
وزبون کلدی انده مستقل برقدرت وارادت یوقدرکه اکا تضرع ایلیه سن (مثنوی) او بصنعت آزرست ومن صنم
آلتی کو سازدم من آن شوم * مثلا اول پادشاه صنعتده آزر کبیدر وبن صنم کبی یم برآلت که اول بنی دوزرین اول آلت
اولورم بوبیتلر حضرت عزرائیل علیه السلامك لساندن سویلنن کلمات طیبه دندر لیکن هرشیئك لسان حالی
بوکونه مقالی سویلروین یدقدرتده برآلت حق کبی یم دیو تعبیر ایلر فی الحقیقه آزرك دستنده صنم نیجه زبون ومغلوب
ایسه هرشیء دخی دست ارادت الهیه ده انك کبی زبوندر اکر برکسه یه خدای تعالی عذاب وجفا ایلمك ایسته یه برشیئی
اکا تیغ وسنان کبی ایلر کرکسه اول شیء ملك اولسون وکرکسه بونلردن ماعدا اولان شیلر اولسون
اکر ملائکه رحمت ایسه ده حق تعالی انی ملك عذاب ایلرنته کم حضرت جبرائیل علیه السلامی قوم لوط وقوم ثموده
عذاب ملکی قیلدی وحضرت عزرائیل علیه السلامی ملك الموت ایکن انبیا عظام واولیای کرامدن نیجه کسه لره
لطف ورحمت ملکی قیلدی پس حضرت عزرائیل علیه السلامك لساندن بومعنالره اشارت ایدوب بیورر
(مثنوی) کرمرا ساغر کند ساغر شوم * ورمرا خنجر کند خنجر شوم * اکر اول صانع بیچون بنی ساغر
ایلرسه ساغر اولورم واکر بنی خنجر ایلرسه خنجر اولورم ناس بندن زخم والم کورورلر (مثنوی) کرمرا چشمه کند آبی دهم *
ورمرا آتش کند تابی دهم * واکر اول اوستاد بنی چشمه ایلرسه برآب حیات ویررم کیم اندن مرده لر زنده اولور واکر
اول قاهر بنی آتش ایلیه خلقه برتاب وحرارت ویریرمکه انلری یقرم وهلاك ایدرم (مثنوی) کرمرا باران کند خرمن دهم
ورمرا ناوك کند درتن جهم * اکر بنی باران ایلرسه خلقه خرمن ویریرم واکر بنی ناوك وتیر ایلیه جسم وتنه
صچرارم یعنی اکر بنی باران رحمت ایلرسه خرمن احوال شریفه یه سبب اولورم وانبات زرایع معنوی قیلورم واکر
بنی تیر بلا ایدرسه بدنلره زخم اوروب انلری مجروح ایدرم (مثنوی) کرمرا ماری کند زهر افکنم * ورمرا یاری
کند خدمت کنم * واکر بنی برمار ایلیه خلقه زهر براغورم واکر بنی بر یار معین ایلیه خدمت ایلرم ومهر ومحبت

براغوردم الحاصل هرنه ایلرسه انك كبی اولورم بنده اکا مخالفت ایلمکه بر طاقت وقدرت یوقدر دیدی (مثنوی)
من چو کلکم درمیان اصبعین * نیستم درصف طاعت بین بین * بن اول کاتب حقیقینك قدرت وارادت
پرمقلری بینك اورته سنده قلم كبی یم انك طاعتی صفنده بین بین دکلم یعنی مذبذب ومتردد دکلم که کاه طاعتنه میل ایدم
وکاه معصیت جانبنه کیدم بلکه قلوب بنی آدم انك اصبعینی ما بیننده نیجه ایسه بن دخی اویلیم دیدی (کما قال النبی
صلی الله علیه وسلم ان قلوب بنی آدم بین اصبعین من اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء (مثنوی) خاك رامشغول کرد
ودرسخن * یك كفی بر بود زان خاك کهن * عزرائیل علیه السلام خاکی سوزه مشغول ومقید ایلدی فی الحال
اول خاك کهنه دن بر اوج قاپدی (مثنوی) ساحرانه در ربود از خاکدان * خاك مشغول سخن چون بیخودان *
خاك زمیننه دن ساحرانه وظرافتله بر اوج خاك قاپدی خاك هنوز بیخودلر کبی سوزه مشغول ایدی (مثنوی)
برد تا حق تربت بی رای را * تا بمکتب آن کریزان پای را * حضرت عزرائیل علیه السلام بی رأی اولان ترابی حضرت
حقه دك ایلتدی اول کریزان پایی مکتبه دك ایلتدی نه کم خاکدن مخلوق اولان بعض بی تدبیر انسانك روحنی
بونك كبی قبض ایدوب حضرت حقه ایلتور رسول مکتبدن قچان اوغلنجقلر كبی که باباسی انی طوتوب خواه وناخواه
مکتبه خواجه سنه ایلتور (مثنوی) کفت یزدان که بعلم روشنم * من ترا جلاد این خلقان کنم * حق تعالی
عزرائیل علیه السلامه دیدیکه بنم روشن علم حقیچونکه یا عزرائیل سنی بو خلایقك جلادی ایلرم (مثنوی)
کفت یارب دشمنم کیرند خلق * چون فشارم خلق را در مرك حلق * عزرائیل علیه السلام ایتدی یاربی خلق بنی
دشمن طوترلر چونکم خلقك مرك وقتنده بوغازینی صقام (مثنوی) تو روا داری خداوندا سنی * که مرا مبغوض دشمن رو
کنی * ای عالی پادشاه سن روا طوترمیسن که بنی خلقك مبغوضی ودشمن یوزلوسی ایلیه سن یعنی خلقك
قتنده دشمن یوزلو اولم انلر بکا بغض وعداوت قیله لر وبندن مجتنب اوله لر (مثنوی) کفت اسبابی پدید آرم عیان *
از تب وقولنج وسرسام وسنان * حق تعالی عزرائیل علیه السلامه دیدی یا عزرائیل بن وافر اسبابی آشکاره وعیان
کتورریرم مثلا صیتمه دن وقولنجدن وسرسامدن وبونلر امثالی اولان امراض واسقامدن وسنان وتیغ وتیر زخملرندن
وبونلر كبی اولان دردلردن (مثنوی) که بکردانم نظرها شان زتو * در مرضها وسببهای سه تو * که انلرك نظرلرینی
سندن دوندوررم مرضلرده واوچ قات سببلره دوندوررم یعنی حق تعالی حضرتلری دیدی یا عزرائیل
سن غم چکمه که بن اول خلایقك نظرلرینی سندن مرضلر جانبنه دوندوررم وجسمانی وروحانی وعقلی اولان اوچ قات
سببلره دوندوررم که بونلر اول انواع اسبابه نظر ایلدکلرندن سنی دشمن طوتمغه قادر اولمزلر وفلان مرضدن
اولدی دیوب اکا مقید اولورلر دیدی (مثنوی) کفت یارب بندکان هستند نیز * که سببها را بدرند ای عزیز *
عزرائیل علیه السلام ایتدی یاربی سنك بنده لرك واردر که سببلری یرتارلر ای عزیز یعنی یارب العزه سنك
بو اسباب وعلله مقید اولان بنده لرکدن غیری دخی بنده لرك واردر که انلر ای عزیز اولان پادشاه سببلری رفع
ایدرلر وبنی کورورلر (مثنوی) چشم شان باشد کذاره از سبب * در کذشته از حجب از فضل رب * انلرك کوزلری سببدن
کذار ونفوذ اولور رب العزتك فضلندن بونلرك کوزی سببدن کچمشدر یعنی بونلرك چشم باطنی کحل فضل الهی ایله
مکحل ومنور اولدیغندن اوتری اسباب وعلل مرتبه سندن ایلر وکچوب بنی کورمکدن وماسوایی بیلمکدن خلاص
اولمشلردر (مثنوی) سرمه توحید از کحال حال * یافته رسته زعلت واعتلال * وانکرند اندر تب وقولنج وسل *
راه ندهند این سببها را بدل * زانکه هر یك زین مرضها را دواست * چون دوا نپذیرد آن فعل قضاست * حال کحالندن
توحید سرمه سنی بولمش لاجرم علت واعتلالدن قورتلمشدر بونلر صیتمه وقولنجه وسل مرضنه باقمزلر بو سببلره دل
وجانلرینه یول ویرمزلر زیرا که بو مرضلردن هر بریچون دوا وعلاج واردر چونکه دوا قبول ایلمیه اول فعل قضادر
حال بلا تعمل ولا کسب الله دن قلبه وارد اولان حالته دیرلر صفت نفسانیه نك ظهوری یله زائل اوله بونده حال کحاله
تشبیه اولنمشدر بصر وبصیرتی منور ایلدیکی ملابسه ایله سل بالکسر والتشدید اویکنده بر قرحه درکه اکا حمای دق لازم
اولور ودخی اسمه دن وکوبك بوروسندن ارقلق یعنی اول بنده لرك بصر وبصیرتی حال کحالندن توحید ذاتی کحلنی
بولمش اسباب وعلل کورمکدن ومعتل ومختل اولمقدن قورتلمشدر بو بنده کان خاص موته سبب اولان امراض
واسقامه قطعی نوعدن اولورسه نظر قیلمزلر انلرکو کارسنه بو سببلری قومزلر بلکه یحیی ویمیت فی الحقیقه اللهی
بیلورلر ومرضدن شفا بولسه لر شافی دخی همان آنی مشاهده قیلورلر (ما انزل الله داء الا وانزل له شفاء) ودخی ولکل
داء دواء حدیث شریفلری بیتك موجبنجه بو مرضلردن هر برینه بر دواء واردر اول دوایی اول مرضه ایلسك چونکم دوایی
قبول ایلمیه ومشتد اوله اول فعل قضادر اکا علاج کارکر اولمز اکا چاره قضایه رضا ویرمکدر (مثنوی) هر مرض دارد دوا

می دان یقین * چون دوای رنج سرما پوستین * یقین ومحقق هر مرض علاج طوتاربیل سرمار نجنك دواسی پوستین اولدیغی كبی نته كم زیاده صوغوق اولسه وبرادم كورك كیسه صوغوق زحمتنی دفع ایلر (مثنوی) چون خدا خواهد كه مردی بفسرد * سردی از صد پوستین هم بگذرد * امّا خدای تعالی چونكم استیه كه بر مردی طوكدیره اول وقتده صوغوقلق یوزقات پوستیندن بیله كچر (مثنوی) در وجودش لرزهٔ بنهد كه آن * نه به جامه به شود نه از آتش آن * انك وجودنه بر برودت یوز پوستیندن ایچری برلرزه ویرركه اول لرزه نه جامه ایله ایواولور نه آتشدن یعنی اول چوق كوركلركین كسه نك وجودنه آتشدن بیله فائده اولمز بعض نسخه ده اتشان واقع اولمشدر بوتقدیرجه آتشلردن دخی ایواولمز دیمك اولور اصل ذوی العقولدن اولمین جماداتك جمعی ها ایله كلكدر مثلا آتشها ومالها كبی وذوی العقولدن اولنلك جمعی الفله ونونله كلور مثلا مردان ومردمان كبی بوراده آتش ذوی العقول منزله سنده تنزیل اولنمش اولور بعض نسخه ده دخی آشیان دوشمشدر خانه دن استعاره اولور امّا ضعفدن خالی دكلدر وبعض نسخه لرده دخی آشتان دوشمشدر آتشدان معناسی ویریلور (مثنوی) چون قضا آید طبیب ابله شود * وان دوا در نفع هم كمره شود * كی شود محجوب ادراك بصیر * زین سببهای حجاب كول كیر * اصل بیند دیده چون اكمل بود * فرع بیند مرد چون احول بود) چونكم قضا كله طبیب ابله اولور اول دوا دخی نفع واثرده هم كمراه اولور یعنی طبیب هر نه مرتبه حاذق اولسه قضا كلدكده نصكره انك خذاقتی بلاهته مبدّل اولور ودوا دخی هرنقدر نافع اولسه عكسنه متحوّل اولور مثلا قابض ایسه مسهل ومسهل ایسه قابض اولور والحاصل قابل علاج اولمز وطبیبا كافائده قیلمز بصیر اولان مرد كاملك ادراكی نیچون محجوب اولور بوكول كیر حجابك سببلرندن اصل كورر دیده چونكم اكمل اوله لیكن فرع كورر مرد چونكم احول اوله یعنی شول مرد كاملك كه بصر بصیرتی كوریجی وحقایق اشیایی مشاهده قیلیجی اوله انك ادراكی اسباب وعلله حجابله محجوب اولمز وبوكول كیر اولان وسایط واسبابدن شك وشبهه یه دوشمز شول بر دیده كه مشاهده ومعاینه ده كاملتر اوله اول همان اصلی وحقیقتی مشاهده قیلور امّا شول بر مردك كه دیدهٔ قلبنده حول وعلل اوله اول مرد فروع واسباب كورمكدن خالی اولمز (جواب امدن كه نظر او بر اسباب ومرض وزخم تیغ نیاید بركار تو عزرائیل هم نیاید كه توهم سببی اكرچه مختفی تری ازین سببها وبودكه بران رنجور مختفی نباشی كه وهو اقرب الیه منكم ولكن لا تبصرون * بو سرخ شریف حق تعالی حضرتلرندن جواب كلمسنك بیاننده در عزرائیله بویله دیو كه اول كسه نك كه نظری اسباب اوزره ومرض اوزره وزخم تیغه كلمز وواقع اولمزسن عزرائیل علیه السلامك اوزرینه هم كلمز وواقع اولمز زیراسن دخی سببسن اكرچه اول سببلردن مخفیركسن واولوركه اول محتضر اولان رنجوره مخفی اولمیه سن یعنی ممكن اولوركه اول روحنی قبض ایلمك ایچون توجه ایلدیكك مریضه هم سنك تسبب اولدیغك مخفی اولمز پس اكا بزسزلك جمله كزدن اقرب اولدیغمز معلوم ومشهود اولور واول جلی وخفی اولان سببلره نظر ایلیوب همان بزی مشاهده قیلور نته كم سورهٔ واقعه ده واقع اولمشدر اولی بودر (فلولا اذا بلغت الحلقوم) یعنی سزدن بریكزك نفسی حلقومه یتشدكده جین نزعده (وانتم حینئذ تنظرون) سزای حاضر اولنلر اول حینده اكا نظر ایدرسز انك عمر اتدن اولان احوالنه (ونحن اقرب الیه) وبز اول محتضره اقربز (منكم) سزدن علماً وتصرفاً وقدرتاً سز اول محتضرك آثار شدتندن غیری احوالنی مشاهده ایده مزسز (ولكن لا تبصرون) لیكن سز بزم اكا قربمزی مشاهده ایده مزسز كمال غفلتكزدن (م ی) كفت یزدان آنكه باشد اصل دان) پس ترا كی بیند او اندرمیان) كرچه خویش از عامه پنهان كردهٔ * پیش روشن دیدكان هم پردهٔ * حق سبحانه وتعالی عزرائیل علیه السلامه دیدی اول كسه كه اصلی بیلیجی اوله پس اول كسه سنی نیچون اورتاده كورر ای عزرائیل كرچه سن كندیكی عوامدن پنهان ایلمشسن وروشن دیده لرك اوكنده هم پرده سن یعنی حضرت یزدان مجید عزرائیل علیه السلامه بوكونه جواب سندیو ویروب دیدیكه یا عزرائیل اول كسه كه اصل بیلیجی وحقیقت كوریجی اوله پس اول سنی اورتاده نیچون كوررا كرچه كندیكی عوام ناسك دیدهٔ ادراكندن پنهان ایلیوب مختفی اولدك آنلرسنی ممیت حقیقی صانورلر آلت ملاحظه اولدیغكی بیلمزلر امّا روشن دیده لر اوكنده هم پرده میسن آنلرك دیدهٔ شهودنه نسبتله پردهٔ حجاب دكلسن بو معنی استفهام اولدیغی اوزره در استفهام اولمیوب روشن دیده لر اوكنده هم پرده وروپوشسن دیمك دخی صحیح اولور یعنی آنلر قتنده سن بنم فعلمك وقدرتمك پرده سی وروپوشیسن سنی آنلر فاعل حقیقی كورمزلر بلكه بنم فعلمه وتصرفمه برآلت كوررلر دیمك اولور (مثنوی) وآنكه ایشانرا شكر باشد اجل * چون نظرشان مست باشد در دول) واول كسه لر كه آنلره اجل شكر اولور وموت فنا الذیذ كاور دنیا دولتلرینه آنلرك نظری نیچه مست اولور یعنی شول اولمزدن اول اولن وموت فنا آنلره شكر كبی اولان كسه لرك نظرلری بودنیانك دولتلرینه ولذتلرینه مست اولمز وآنلر بو عالمك جاه ومالنه كوكل باغلمز تاكم بو عالمدن انتقال ایلمك آنلره

تلخ وترش اوله (مثنوی) تلخ نبود پیش ایشان مرك تن * چون روند از چاه وزندان در چمن) پس آنلرك قتنده تنك مركی
تلخ اولمز چونکه چاه وزنداندن چمنه کیده لر فی الواقع دنیا مؤمنك زندانیدر سجن دنیادن چیقوب سرای آخرته کتسه
اکا غم والم کلمز امابو دنیا که برکسه یه جنت ودار لذت اوله اول کسه ذوق ولذتی قویوب محنت وفلاکت محلنه کتسه
اکا اول کتمك عظیم تلخ وترش کاور (مثنوی) وارهیدند از جهان پیچ پیچ) کس نکرید بر فوات هیچ هیچ) بونلر پیچ پیچ
اولان جهان غمندن قورتلدیلر کسه هیچك فواتی اوزره هیچ اغلمز یعنی بو پر زحمت و پر مشقت اولان جهانك قیدندن
قورتلدیلر وآنك فوتی وزوالی ایچون کریه قیلمدیلر زیرا بودنیا فی الحقیقه هیچ وعدمدر وبرکسه هیچك فوتی اوزره کریان
اولمز وبرخیال ونمایش برمر دعا قلدن زائل اولسه آنك زوالی ایچون غم یمز ونوحه قیلمز (م ی) برج زندان راشکست
ارکانئ * هیچ ازو رنجد دل زندانئ) مثلا ارکانه منسوب برکسه زندانك برجنی صدی برزندانه منسوب اولان
کمسه نك کوکلی هیچ آندن اینجنورمی بویله دیو (مثنوی) کای دریغ این سنك مرمر راشکست * تاروان وجان ما
ازحبس رست) که اول ارکانه منسوب اولان کمسه ای دریغ بو مرمر طاشنی صدی تا بزم روان وروحمز حبس
زنداندن قورتلدی (مثنوی) ان رخام خوب وآن سنك لطیف * برج وزندانرا بهی بود والیف) اول خوب مرمر
واول سنك لطیفکه برجده ایدی زندانك برجنه کوزل ایدی والیف وخوش ایدی (مثنوی) چون شکستش تا که
زندانی برست * دست او در جرم این باید شکست) ارکانی زندانك برجنی نیچون صدی تا که زندانده محبوس اولان
قورتلدی اول ارکانینك الی بو ایشك جرمنده صمق وقطع ایلمك کرك (مثنوی) هیچ زندانی نکوید این فشار *
جز کسی کز حبس آرندش بدار) هیچ زندانده محبوس اولان بیهوده سوزلری سویلرمی اول کمسه دن غیریکه آنی حبس
زنداندن داره کتوره لر کذلك بودنیا زندانانده محبوس اولان وآخرت سراینده مرتبه سی اولان کمسه لر هم عزرائیل
برم بدنمز برجنی نیچون ویران ایلدی دیمزوا کاشو یله دیمك کرك وبویله دیمك کرك دیو سویلمز مکر شول کمسه لرکه آنلری
بودنیا زنداندن دار آخرته عذاب ایلمك ایچون کتوره لر وسیاست ومحنت میدانته کتوره لر (مثنوی) تلخ کی باشد کسی را
کش برند * ازمیان زهر ماران سوی قند) موت بو عالم فانیدن رحلت قیلان کمسه یه نیچون تلخ ومشکل اولورکه
آنی مارلرك زهری ایچندن قند وشکر جانبنه ایلته لر (مثنوی) جان مجرد کشته از غوغای تن * می پرد با پر دل
بی پای تن) جان ودل تن غوغاسندن مجرد اولمش تن ایاغیسز دل وجان قنادلریله پرواز ایلر یعنی جانکه بو بدندن
خروج ایلیه وجسمك مضایقه وتفرقه سندن مجرد وآزاد اوله بدن پاینه احتیاجی قالمیوب کوکل قنادلریله عالم معناده
پرواز ایدرلر واستدکاری مرتبه یه کیدرلر وینه کاوب کندی مقاملرنده قرار ایدرلر (مثنوی) همچو زندانئ چه
کاندر شبان * خسپد و بیند بخواب او کلستان) مثلا چاه ایچنده محبوس اولان زندانی کبی که کیجه لرده اویوردخی
رؤیاسنده او کلستان کورر (مثنوی) کوید ای یزدان مرا در تن مبر * تا درین کلشن کنم من کروفر) لاجرم حضرت
خدایه خطاب ایدوب دیر ای خدای متعال بنی جسم وتنه ایلتمه تا بو کلشنده بن صفا وکروفر ایلیم یعنی فی المثل برکسه
چاه ایچره مسجون ومحبوس اولسه وکیجه لرده اویویوب خوابه وارسه وکندیسنی برلطیف وشریف منزلده کورسه
آنك دل وجانی حضرت حقه بوکونه دعا ایلیوب دیرکه ای یزدان پاك بنی تن عالمنه ایلتمه تاکم بو کلشن روحانیده بن کشت
وکذشت ایلیم نوم موتك برادریدر که احد توفیندر چونکم چاه ایچره مسجون اولان نوم واسطه سیله اول عالمه
واصل اولدقده بویله دیمك مقرر اولیجق چاه بدنده نیچه مدت محبوس اولان کمسه نك روحی دخی موت واسطه سیله
عالم ارواحه واصل اولدقده حضرت حقه لسان روحانی ایله دیر الهی بنی بو کلشن ارواحدن چاه بدنه کوندرمه وبو عالم
بالادن مرتبه اسفله ایندرمه تا بو عالم نورانیده اجنحه روحانیه ایله پرواز قیلم وقیود بدندن آزاد اولوب بو مرتبه عالیده
آسوده اولم (مثنوی) کویدش یزدان دعا شد مستجاب * وامرو والله اعلم بالصواب) پس حق تعالی اکادیه
دعا وتضرعك مستجاب اولدی کیروبدن عالمنه کتمه والله تعالی ثوابه اعلمدر یعنی مثلا اول چاه ایچره مسجون اولان
کمسه واقعه کورسه وکندویی برلطیف مرتبه ده مشاهده ایلیوب الهی بنی بدن چاهنه کیرو کوندرمه دیو دعا ایلسه
حضرت یزدان اکادیه سنك دعاك مستجاب اولدی کیروبدن جانبنه کتمه الله تعالی سنك جمیع امورکده صوابه اعلمدر
(م ی) این چنین خوابی ببین چون خوش بود * مرك نادیده بجنت در رود) بو تخیلین بولطیف خوابی کورکه نیجه خوش
اولور مرك کورمش ایکن جنته کیده (مثنوی) هیچ او حسرت خورد بر انتباه (بر تن با سلسله در قعر چاه) هیچ اول کمسه
انتباه وبیدار اولمق اوزره حسرت یرمی چاه وزندانده بند زنجیرله اولان کمسه تنی اوزره یعنی هیچ اول زندان دبنده سلاسل
واغلال ایله مقید اولان کمسه نومنه واروب کندوبی عالم اعلاده آزاده کوروب صفایه واصل اولمش ایکن واذواق ولذاته
ایرمش ایکن اویانمغه وسلاسل واغلال ایله مقید اولان بدنه کلمکه حسرت یرمی بو مقرردر که حسرت یمز بلکه بدنه کلدیم

دخی دیمز پس آنی بو بله مضایقه دن خلاص ایلیوب آنك كبی سعادته واصل اولمغه وسیله اولان شیئه اول كسه بغض وعداوت دخی ایلمز (مثنوی) مؤمنی آخر در آدر صف رزم * كه ترا بر آسمان بودست بزم * بر امید راه بالا كن قیام * همچو شمعی پیش محراب ای غلام * اشك می بار و همی سوز از طلب * همچو شمع سر بریده جمله شب) پس ای مرد عاقل مؤمن ایسك آخر رزم صفنه كل زیرا سنكچون آسمانده بزم اولمشدر پس بالایه اولانك امیدی اوزره قیام ایله محراب اوكنده بر شمع كبی ای غلام كوز یاشن یاغدر وطلبدن یان دوكای كیجه سر بریده اولان شمع كبی یعنی اكر دار آخرتده اولان نعمه ایمانك وار ایسه وعالم آخرت بو دنیادن هر وجهله اعلا اولدیغنه شك وكمانی یوق بر مؤمن ایسك نفس وشیطان ایله جنك ایلین غازیلرك صفنه كل زیرا سنكچون آسمانده ومراتب جنانده صفا مهیا اولمشدر سن بو سفلی اولان كلخن ظلمانیده نیچون اقامت ایدرسن كركدر كه عالم نورانی ومرتبهٔ علویه نك طریقنه سالك اولمق امیدی اوزره ای غلام محراب اوكنده قائم اولوب همیشه سوزان وكریان اولان شمع كبی سن دخی قائم اول وكیجه لر قیل وشوق وطلبدن یانوب یاقل دنیا كیجه سنك جمله سنده باشی كسلمش شمع كبی (مثنوی) لب فرو بند از طعام واز شراب * سوی خوان آسمانی كن شتاب) یمكدن وایچكدن لب ودهانكی بغله آسمانه منسوب اولان خوان جانبنه سرعت ایله یعنی كیجه لر قائم اول وكوندزلرده دخی آغزیكی طعام وشرابدن باغلیوب صائم اول ومعنوی وروحانی اولان طعام وشراب جانبنه عجله قیل تا آندن سیر اوله سن وابدی ذوقلر وصفالر بوله سن (مثنوی) دمبدم بر آسمان میدار امید * در هوای آسمان رقصان چو بید) دمبدم آسمان اوزره امید طوت آسمانك هواسنده سكود كبی یعنی سكود اغاجی نسیم صبادن نیجه رقص قیلور سه سن دخی آسمان معنوینك عشق وهواسنده رقصان اول واول جانبه امید طوت مثنوی) دمبدم از آسمان می آیدت * آب وآتش رزق می افزایدت * دمبدم سكا آسمان معنویدن آب باران روحانی وآتش شوق ربانی كلور وسنك معنوی اولان ارزاقكی زیاده قیلور (مثنوی) كر ترا آنجا بردنبود عجب * منكر اندر عجز وبنكر در طلب * كین طلب در تو كروكان خداست * زانكه هر طالب بمطلوبی سزاست) اكر طلب وهمت سنی آسمانه ایلته عجب دكلدر عجز وقصورك طرفنه نظر ایلمه بلكه سعی وطلبكه نظر وتوجه ایله زیرا بو طلب سنده خدانك رهن واما نتیدر زیرا كه هر طالب بر مطلوبه لایقدر یعنی آسمان جانبنه امید طوتمق اكر سنی اول آسمانه ایرشدررسه یعنی مرتبه كی رفیع ومنزلكی شریف ایلرسه عجب اولمز اكر سن بن آسمان كبی عالی قدر اولمغه نیه قادرم بر عاجز وفقیرم دیرسك عجز وقصوركه باقه كندكده اولان طلب وهمته باقكه انسانی مقصوده ایرشدیرن اصل طلبدر وبو طلب سنك وجودكده الله تعالینك ودیعه سی واما نتیدركه انكله كندیكه لایق اولان مطلوبی طلب ایلیه سن كه هر طالب بر مطلوبه لایق اولمشدر وكندی مطلوبنی طلب قیلمشدر كورسنك مطلوبك كیمدركه هر طالب قیمتده ومرتبه ده مطلوبنه كوره شرف بولور (مثنوی) جهد كن تا این طلب افزون شود * تا دلت زین چاه تن بیرون شود * بر جهد ایله تا كم بو طلب سنك وجودكده افزون اوله تا كم سنك قلبك تن چاهندن طشره اوله ونجات بوله (مثنوی) خلق كوید مرد مسكین آن فلان * تو بكویی زنده ام ای غافلان * شول دمكه سن اوله سن خلق اول فلان مسكین اولدی دیرلرسن اول زمان دیرسن ای غافللر بن زنده یم ولطف حقله فرخنده یم لیكن سز بنم حالمدن آكاه دكلسكز (یا لیت قومی یعلمون بما غفر لی ربی وجعلنی من المكرمین) دین مكرملردن اولورسن ودیرسن (مثنوی) كر تن من همچو تنها خفته است * هشت جنت در دلم بشكفته است *) اكرچه بنم تنم سائر تنلر كبی زیر زمینده خفته اولمشدر اما حقیقتده سكز جنت بنم دل وجانمده آچلمشدر (مثنوی) جان خفته در كل ونسرین بود * چه غمست ار تن دران سركین بود) جان ودل چونكه كل ونسرین ایچنده خفته وصفاده اوله نه غم وغصه واردر اكر تن اول سركینده اوله یعنی تن اكر زیر زمینده اولسون واكر سركین ایچره قالسون مادامكه دل وجان كلزار یقین ایچره زنده وفرخنده اوله اكا اصلا ضرر لازم كلمز (مثنوی) جان خفته چه خبر دارد ز تن * كو بكلشن خفت یا در كولخن) جان خفته تندن نه خبر طوتركه اول جسم وتن كاشنده می یاتدی ویا خود كلخنده می یاتدی یعنی بر كسه نك جانی یاتسه وخواب ایچره استراحت ایتسه اول جان كندی بدننك كاشنده اولدیغنی ویا كلخن ایچره قالدیغنی بیلمز كذلك بو بدندن خروج وعروج ایلین جان دخی كندی جسمی اكر كاشنده اولسون واكر كلخنده قالسون آنی فرق ایلمز (مثنوی) می زند جان در جهان آبكون * نعرهٔ یا لیت قومی یعلمون) آبكون اولان جهانده یعنی آب صافی رنكنده اولان عالمده جان (یا لیت قومی یعلمون) نعره سنی اورر یعنی نه اولیدی بنم قومم بنم ذوقمی ودولتمی بیله لردی دیو ندا قیلور بو آیت كریمه نك تفسیری بو جلدك دیباجه سنده مرور ایلدی (مثنوی) كر نخواهد زیست جان بی این بدن * پس فلك ایوان كه خواهد بدن * كر نخواهد بی بدن جان تو زیست * فی السماء رزقكم روزئ كیست) اكر دل وجان بو بدنسز

دیرلمك استمیه پس فلك كیمك ایوانی اولسه كركدر اكر سنك جانك بدنسز دیرلمك استمیه پس فی السماء رزقكم كیمك روزی
ونصیبیدر یعنی جان انسانینك زنده اولمسنه ولذت ونعمت بولمسنه بوبدنك خراب وفنا اولمسندن اصلا ضرر كلمز
جان انسانی بو بدنسز زنده اولور وفرحت وراحت بولورنته كم (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء
عند ربهم یرزقون فرحین) آیت كریمه سنك وبونك امثالی اولان آیات واخبار دخی ارواحك زنده اولملری وحضرت حق
قتنده رزق بولملرینه شهادت قیلور اكر جان بو بدنسز دیری اولمیدی ومرتبهٔ عالی بولمیدی بو افلاك سبعه اوزره اول
جنت اعلا كیمك ایوانی اولوردی اكر ای مؤمن سنك جانك بو بدنسز دیری اولمیدی ورزق وغدا بولمیدی
حق تعالینك سزلك رزقكز سماده در دیدیكی رزق كیمك نصیبی اولورا كرچه بعض مفسرلر سزلك سبب رزقكز سماده در
دیمكله تفسیرا یتمشلردر لیكن اول بدنده اولدیغمز وبو دنیاده قرار قیلدیغمز تقدیرا اوزره در امّا بو بدندن كه جان
خروج وعالم بالایه عروج ایلیه بو بدنه عالم بالادن كلان رزقك اصلی بولور ومنبعنه واصل اولور پس بزم روحلریمزك
رزقی الآن سماده اولور وجان بو بدندن چقدقدنصكره عالم بالایه عروج ایدوب اول رزقی بولور بو آیت كریمه
سورهٔ ذاریاتده در تفسیری ایكنجی جلدك بعض محلنده ودخی آخرنه قریب مرور ایلمشدر (دربیان وخامت چرب وشیرین
دنیا ومانع شدن از طعام الله چنانكه فرمود الجوع طعام الله یحیی به ابدان الصدیقین ای فی الجوع یصل طعام الله
وقوله علیه السلام ابیت عند ربی یطعمنی ویسقینی وقوله تعالی (یرزقون فرحین) بو سرخ شریف وبو بیان لطیف
دنیانك چرب وشیرینلك وخامت وضررینك وآنك طعام اللهدن مانع اولمسنك بیانده در یعنی جسمانی اولان
اكل وشرب روحانی وربانی اولان غدالرك حصولنه مانع اولدیغنی بیان ایلر انجلین كه حضرت رسول اكرم صلی الله
علیه وسلم بیوردی آجلق اللهك طعامیدر الله تعالی آنك واسطه سیله صدیقلرك بدنلرنی احیا ایلر یعنی جوعده
اللهك طعامی واردركه جوع اللهك روحانی وحقانی اولان طعامنه وسیله اولور وصدیق اولنلر طعام جسمانیدن
پرهیزا یتمكله آنی بولور ودخی حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمك بو قوالنك بیانده دركه ابیت عند ربی یطعمنی
ویسقینی بیوردی بو حدیث شریفك تفسیری وتحقیق جلدا ولك اواخرنه قریب خداوند اختن خصم سرخنده چون
ابیت عند ربی فاش شد) بیتنك شرحنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه وحق تعالینك (یرزقون فرحین) بیوردیغی
قولنك دخی بیانده در بو آیت كریمه نك دخی تفسیری جلد اولك آخرنه قریب كفتن پیغمبر علیه السلام بكوش ركابدار
علی سرخنده) چون بریده كشت حلق رزق خوار) بیتنك شرحنده كچدی انده طلب اولنه (م ی) وارهی زین روزئ
ریزهٔ كشیف * درفتی درلوت ودرقوت شریف * كر هزاران رطل لوتش می خوری * می روی پاك وسبك هم چون پری *
كه نه حبس باد وقولنجت كند * چارمیخ معده آهنجت كند) بو كثیف اولان ریزه روزیدن قورتلورا یسك شریف
ولطیف قوته دوشرسن اكر اول قوت شریفك هزاران رطل لوتنی یه سن پری كبی پاك وسبك كیدرسن كه اول قوت
روحانی سكانه حبس باد ونه قولنج ایلرنه سنك معده كك چارمیخنی آهنج ایلر آهنج آهنك وزنی اوزره دركرمك وجانه الم
وزحمت ویرمك وجان چكشمك معنالرینه استعمال اولنور وآهنج جلاهلرك بزلری اوزره وضع ایلدكاری چنبره ده دیرلر
امّا بعض محلده كرمك معناسنه استعمال ایدرلر بونده دخی بو معنایه استعمال اولیجق بو محله مناسبدر یعنی اكر بو غلیظ
وخرده وحقیر اولان رزقدن وغدایی یمكدن خلاص اوله سن قوت لطیفه ولوت شریفه دوشرسن وطعام روحانیدن تمتع
وتغذی ایلرسن اول لوت شریف وقوت لطیف شول مرتبه پاك ونظیفدر كه اكر اول طعام اللهدن هزاران رطل لوت
یه سن پری كبی پاك وخفیف كیدرسن حیوان كبی ثقیل وكثیف اولمزسن اول لوت شریف حبس باد ایلمز وسنی قولنجه
كرفتار دخی ایلمز وسنك معده كی چارمیخ ایدوب كرمز وسوء هضمه وفساد معده یه واختلال مزاجه دخی سبب اولمز
مثنوی) كر خوری كم كرسنه مانی چو زاغ * ور خوری پر كیرد آروغت دماغ) اكر از یسك زاغ كبی اج قالورسن
واكر چوق یسك سنك دماغكی ككرمك طوتر وامتلایه سبب اولور (م ی) كم خوری خوی بد وخشكی ودق * پر خوری
شد تخمه راتن مستحق) اكر از یسك خوی بد سن وخشك ولاغرسن اكر پر یرسك تخمه یه مستحق اولورسن یعنی
اكر تقلیل ایلرسك بدخوی وپایس اولورسن ولاغر ونحیف قالورسن اكر كثرت اكله مبتلا اولورسك سنك جسمك امتلایه
مستحق اولور (مثنوی) از طعام الله وقوت خوشكوار * بر چنان دریا چو كشتی شو سوار) طعام اللهدن وقوت
خوشكواردن انجلین دریا اوزره كشتی كبی سوار اول یعنی روحانی اولان طعامدن وخوشكوار اولان قوت نورانیدن
كمالیله خفت وروحانیت حاصل قیلوب اول دریای حقیقتده كشتی كبی سوار وسیر فی الله قیل تا كم كماله ایره سن ومقصود
حقیقینك جمالنی كوره سن (مثنوی) باش در روزه شكیبا ومصر * دمبدم قوت خدارا منتظر) صومده صابر ومصر
اول دمبدم قوت خدایه منتظر اول یعنی صائم اولمغه صبر ایدیجی اول ومدام ومستمر قیل وخدای تعالینك نورانی وروحانی

اولان قوت وغدالرینه منتظر اول (م ی) کان خدای خوب کار وبردبار * هدیه‌ها را امید هدد را نتظار) زیرا اول کاری خوب وحلیم اولان خدا هدیه‌لری انتظارده اولنه ویرر یعنی نیکوکار وبردبار اولان حضرت خدا هدایا وعطایایی کندی جنابنه انتظارده اولان بنده‌لرینه ویرر خواجه انصارینک تجلی حق گاه وبی گاه آید لکن بر دل آگاه آید دیدیکی بو معنایه شهادت ایلر (مثنوی) انتظار نان ندارد مرد سیر * که سبک آید وظیفه یا که دیر) مرد سیر نانه انتظار طوتمز که وظیفه سبک کلور یا کیج کلور یعنی فی المثل برکسه‌نک قارنی طوق اولسه نان وخوانه منتظر اولمز که آنک وظیفه‌سی ارکن کلسون ویاخود کیج کلسون کذلک برکسه دخی روحانی اولان طعامه محتاج اولمسه ونورانی اولان غدایه قلبی آج اولمسه آنک وظیفه جانی یا ارکن کلمش ویا کیج کلمش منتظر اولمز چونکم کندی غداسنه منتظر اولمیه حضرت حقدن هدیه‌لر بولمز (مثنوی) بی‌نوا هردم همی گوید که کو * در مجاعت منتظر در جست وجو) اما آج قسمز اولان کمسه همیشه قنی دیو رزقنی طلب ایلر اول کمسه اجلقده منتظر اولور وجست وجوده سعی قیلور (مثنوی) چون نباشی منتظر ناید بتو * آن نواله دولت هفتاد تو) چونکم سن منتظر اولمیه‌سن سکا کلمز اول یتمش قات اولان دولت نواله‌سی یعنی چونکم سن اول یتمش قات اولان دولت نواله‌سنه وسعادت نواله‌سنه منتظر اولمیه‌سن وهمیشه ترقب قیلمیه‌سن اول نواله دولت سکا کلمز واول نوای سعادت سنکچون حاصل اولمز آنک حصولنه سبب اشد انتظارله جناب حقه منتظر اولمق وعرض احتیاج قیلمقدر (مثنوی) ای پدر الانتظار الانتظار * از برای خوان بالا مرد وار * ای پدر انتظار کرک انتظار خوان بالا وغدای اعلادن اوتری مردکبی یعنی عالم اعلانک روحانی اولان خوانندن ونورانی اولان غداسندن اوتری ای پدر انتظار کرکدر انتظار کرکدرکه تا کم منتظر اولمق واسطه‌سیله اول خوانه واصل اوله‌سن وآندن مردلر کبی تمتع قیله‌سن (افضل العبادة انتظار الفرج) حدیثنک موجبنجه روحانی وحقانی اولان فرجه منتظر اولمق افضل عبادات اولور وفرجه منتظر اولان کمسنه نعمت حقه واصل اولور ومرادنی بولور وبو بیتده مردوپدر لفظلرنده شو معنایه اشارت اولورکه هرکیم خوان معنوینک امیدی اوزره منتظر اولسه وغدای روحانیه‌یی حضرت حقدن طلب قیلسه اول کمسنه بو صفتلرله موصوف اولمین کمسنه‌لره نسبت پدر حکمنده اولور ومردلر مرتبه‌سن بولور وسائر ناس آکا نسبتله اطفال وصبیان کبی اولور (مثنوی) هرکرسنه عاقبت قوتی بیافت * آفتاب دولتی بروی بتافت * ضیف باهمت چو آشی کم خورد * صاحب خوان آش بهتر آورد) هرکرسنه عاقبة الامر بر قوت بولدی دولته منسوب اولان آفتاب آنک اوزرینه طوغدی مثلا برهمتلو قونق چونکم بر آشی بیه‌یه خوان صاحبی آکا اولکیدن بهتر آش کتورر یعنی هر آج اولان کمسنه نه کونه قوت وغدایه محتاج اولدیسه عاقبة الامر آنی بولور ودولت آفتابی آنک اوزرینه طلوع وتجلی قیلور انسان فی المثل بو خانهٔ دنیاده مهمان اولان انسانه اولا جسمانی اولان طعاملری عرض ایدرا کر آنی تناول ایدرسه آندن بهتر اولان غدادن محروم قالور واما همت عالی صاحبی اولوب جسمانی اولان آشلردن تناول قیلمزایسه صاحب خوان اولان حضرت رحمان آکا آندن بهتر اولان روحانی غدالری ونورانی اولان طعاملری کتورر حتی آندن تناول ایلیوب روح الهی مرتبه‌سن بولور ونورانی وربانی اولور (م ی) جز که صاحب خوان درویش لئیم * ظن بدکم بر برزاق کریم * سر برآور همچو کوهی ای سند * تا نخستین نور خور بر تو زند * کان سر کوه بلند مستقر * هست خورشید سحر را منتظر) مکر که فقیر لئیم صاحب خوان اوله‌سن رزاق کریمه ظن بد ایلمه ای سند بر عالی طاغ کبی باشکی یوقرو کتور تا خورشیدک نوری ابتدا سنک اوزریکه طوقنه زیرا اول مستقر وثابت اولان کوهک باشی خورشید سحره وآفتاب صبحه منتظر در یعنی ضیف باهمت چونکم بر آشی بیه‌یه صاحب خوان آنکیچون بهترا ولان آشی کتورر مکر شول صاحب خوان دکا که فقیر ولئیم اوله اول فقیر ولئیم اولان صاحب خوان کندی مهمانانه بهتر اولان آشی کتورمسه جائزدر اما رزاق کریمه بو سوء ظنی ایلمه زیرا اول کریم ورحیم بر غنی مطلقدر مهمانک استعدادی هرنه کونه غدایه اولورسه اول غدایی ویرر وآنک استدیکی طعامی آکا ایرکورر پس سن ای سند ومعتمد اولان کمسه بر عالی کوه کبی همتک باشنی یوقرو قالدر وهمتکی عالی ایله تا کم خورشید حقیقتک نوری اولا سکا طوقنه وسنک وجودکی منور قیله زیرا شول بر ثابت وراسخ اولان جبل عالینک باشی صبح حقیقت خورشیدینه منتظر در پس هرکیمک همتی عالی اوله انوار حقه اول زیاده مستعد اولور وپرتو رحمانی آکا غیریلردن اول کلور سعادت اول کمسیه که عالی همت اوله وبو دنی اولان دنیادن فراغت قیله وطالب حیات ابدیه اوله (بجواب آن مغفل که گفته است که خوش بودی این جهان اگر مرگ نبودی وخوش بودی ملک دنیا اگر زوالش نبودی وعلی هذه الوتیرة من الفشارات) بو سرخ شریفده واقع اولان ابیات لطیفه اول مغفله جوابدرکه اول مغفل دیمشدرکه بو جهان لطیف ایدی اگر موت اولمیدی ودنیانک ملکی خوش ایدی اگر آنک زوالی اولمیدی وفشارات

وبیهوده اولان سوزلردن بو طریق اوزره سو یلدی که آنك سوزنی بعینه ایراد ایلمك لازم دکلدر (مثنوی) آن یکی
می کفت خوش بودی جهان * کر نبودی پای مرك اندر میان) اول بر غافل دیدی جهان خوش ایدی اکر موتك ایاغی
اورتاده اولمیدی یعنی برکسیه موت کلمیدی ودنیاده آدم اولمیدی بو جهان قتی خوش اولوردی و لطیف ودلکش
کورلوردی دیو بیهوده سو یلدی وموت موصل دولت ابدی وسعادت سرمدی اولدیغنی بیلمدی (مثنوی)
آن یکی کفت ار نبودی مرك هیچ * که نیرزیدی جهان پیچ پیچ) اول بر عاقل ایتدی اکر هیچ موت اولمیدی طولاشق
و پر عقده اولان جهان صمان چوپی دکمزدی دیدی (م ی) خرمنی بودی بدشت افراشته * مهمل وناکوفته بکذاشته
مثلا بو جهان صحراده جمع اولمش و یغلمش بر خرمن اولوردی مهمل وناکوفته قونمش یعنی اکر موت اولمیدی بو جهان
کو یا صحراده بو کسك یغلمش ودوکلمش ومهمل ترك اولمش بر خرمن کبی اولوردی وکو یا دانه دن کاه جدا اولمش
شو یله قالوردی پس موت روحی جسددن ایریجی واوبی کتوددن فرق ایدیجیدر وخرمن جهانی مهمل وناکوفته
قو بیجیدر پس حقیقتنه نظر اولنسه مقبول ومستحب برشیدر موتی کریه کورمك سرنه عالم اولمقدن وآخرته میل
قیلمقدن ظهوره کلور (مثنوی) مرك را تو زندکی پنداشتی * تخم را در شوره خاکی کاشتی * عقل کاذب هست خود
معکوس بین * زندکی را مرك بیندان غبین) ای غافل سن مرکی زنده لك ظن ایتدك لاجرم تخمی بر شوره خاکه اکدك
عقل کاذب خود معکوس بیندر اول غبین زنده لکی موت کورر عقلك کاذبه اضافتی موصوفك صفته اضافتی
قبیلندندر وعقلك کاذبدن مراد عقل معاش اولور وتوضیح معنی بو یله دیمك اولور بو حیات جسمانیه ایله حی اولمق
بو دنیای فانیده حقدن غافل قالمق وجسمك لذاتنه ومشتهیاتنه مشغول اولمق فی الحقیقه موت معنو یدر ای غافل سن
بو موتی زنده لك ظن ایلدك ولهذا عمرك تخمنی بو شوره خاك اولان دنیایه اکدك وآنی هوا وهوس زمیننده ضایع ایتدك
وحال بو که بونی سن ایو ایتدم صانورسن زیرا کاذب اولان عقل معاش خود معکوس بیندر حد ذاتنده مرك اولانی
زنده لك کورر وزنده لکی دخی اول مغبون مرك کورر فی الحقیقه زنده لك خود بو دنیانك لذاتندن وطبعك مقتضیات
وجسمك مشتهیاتندن کچوب وفناشرابنی ایچوب طاعات حقه مشغول اولمق واولمزدن اول اولمك ودار غروردن
تجافی قیلمق ودار سروره وعالم نوره وصول بولمقدر چونکم برکسه بو حیاتی بولمیه وبو ذوقه واصل اولمیه اول مغبون
فی الحقیقه موتی حکمنده در ولهذا قال علیه السلام ایاکم ومجالسة الموتی قالوا من الموتی یا رسول الله قال الاغنیاء
وفی روایة اخری اهل الدنیا (مثنوی) ای خدا بنمای تو هر چیز را * آنچنانکه هست در خدعه سرا * هیچ مرده
نیست پر حسرت ز مرك * حسرتش آنست کش کم بود برك) الهی سن بزه هر نسنه نی حقیقتیله کوستر انجلین که
خدعه سرا ینده واردر هیچ مرده موتدن پر حسرت دکلدر آنك حسرتی اولدر که آنك رزق وزادی کم اولدی یعنی
چونکم عقل کاذب غلط کورمکدن خالی دکلدر پس لازم اولان اولدر که حضرت حقه مناجات وهمیشه
عرض حاجات ایدوب دیه سن ای خدای متعال او خدعه سرایی اولان دنیاده هر شی که واقع اولمشدر آنك حقیقتنی بزه
انجلین کوسترنه کم حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم امتنه تعلیما اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلا
وارزقنا اجتنابه اللهم ارنا الاشیاء کماهی دیوب دعا ایدرلردی هیچ دنیادن آخرته انتقال ایلین مرده موتدن اوتری غم
ییمز واولدیکنه غم چکمز آنك حسرتی اولدر که عبادات وطاعاتدن حاصل اولان زاد اخروی ومعارف وحکمدن
وجوده کلان رزق معنوی آندن ضایع اولدی الحاصل هر مرده نك حسرتی برك اخرو ینك فوت اولدیغیچون اولور
بو خسیسه مرك آنلره کلدیکیچون اولمز کما قال علیه السلام لیس للماضین هم الموت انما لهم حسرة الفوت (مثنوی
ورنه ازچاهی بصحرا اوفتاد * درمیان دولت وعیش وکشاد * زین مقام ماتم وتنکین مناخ * نقل افتادش بصحرای فراخ
والا شول مرده که بر چاهدن صحرایه دوشدی دولت وعیش وکشادلك ایچنده بو مقام ماتمدن وتنکین اولان مکاندن
اکا صحرای فراخه نقل ایلمك واقع اولدی مناخ دوه چوکه جك یره دیرلر بونده مطلق حیوان مقامی اولان دنیادن
کنایت اولور یعنی هیچ بر مرده اولدیکندن حسرتی یوقدر آنك حسرتی اولدر که زاد اخروی آندن ضایع اولدی بو خسه
بر مرده نك اولمسی ودنیادن اخرته کذر قیلمسی فی المثل بر تینك وتاریك چاهدن چیقوب صحرای واسعه دوشمسی کبیدر
دولت ومعیشت وکیشاده لك میاننده اولدی یعنی خالده بو مقام مناح اولان دنیادن ومعیوب اولان مقام حیواناتدن
اول مرده یه صحرای فراخه نقل ایلمك واقع اولدی پس بو خصوصده اول مرده نیچون حسرت یرونه حالله دنیاده اولان
ملك ومالنه میل ورغبت ایلرلرکه حسرت برسه فوت اولان فرحت ایچون حسرت یرو (یا حسرتا علی ما فرطت
فی جنب الله) دیو جنب الهیده اولان تقصیرندن اوتری تحسر ایلر (مثنوی) مقعد صدقی نه ایوان دروغ * باده خاصی
نه مستی زدوغ * مقعد صدق وجلیسش حق شده * رسته زین آب وکل آتشکده) اول صحرای فراخ بر مقعد صدقدر که

ایوان دروغ دکلدر بر خاص باده دردوغدن حاصل اولان مستلك دکلدر مقعد صدق در و آنك جلیسی حقدر بو آتشکده
اولان آب و کلدن قورتلمشدر یعنی اول صحرای فراخ دید یکمز بر مکان صدق در که دائم و باقیدر دنیاده اولان ایوان کبی
ایوان دروغ وسرای بی فروغ دکلدر آنده اولان مستلك حق تعالینك خاص اولان شراب طهورندندر (لافیها غول
ولاهم عنها ینزفون) آیت کریمه سنك مقتضاسنجه آنده صداع اولمز و شارب اولنلرك عقلنه دخی آندن خلل کلمز زیرا اول
مقعد صدقده نوش اولان شراب دوغدن اولنان مستلك دکلدر که دنیا باده لری جنت باده لرینه نسبت دوغ کبیدر
ودنیاده اولان میلردن مست اولان عند اهل الحقیقه دوغدن مست اولان کمسه کبیدر پس عالم حقیقتك شرابندن
مست اولان بو دنیا شرابندن مست اولان کمسه لر کبی اولمز و آنك ساکن اولدیغی مکان دخی بو دنیانك ایوان دروغنه بکزمز
بلکه آنك ساکن اولدیغی مرتبهٔ عالی شول مقعد صدقدر که اول کمسه نك انیس و جلیسی آنده حق تعالی اولمشدر
اول کمسه بو آتش محلی اولان دنیانك آب و کلندن قورتلمشدر آتشکده آتش محلنه دیرلر آندن مراد بو دنیادر که آتش
محنت و احزانك ونار فرقت و هجرانك خانه سیدر پس بو دار محنت و هجراندن خلاص اولوب دار وصلت و عیانه واصل
اولان کمسنه نیچون بو دنیادن مفارقت ایلدیکنه غم ییرغم ییمز الا زند کانیلك ضایع اولوب فرصتك فوت اولدیغیچون
می) ور نکردی زند کانی منیر) یکدودم ماندست مردانه بمیر) واکر بو زمانه دکین منیر اولان زند کانیلکی ایلمدکسه بر ایکی
دم قالمشدر مردکبی اولمزدن اوّل اول یعنی واکر بوانه دکین قلبی انارة ایدیجی و درونه ضیا و بریجی زند کانیلك ایلمدکسه
عمر کدن بر قاچ دم قالمشدر باری مردلر کبی اولمزدن اوّل اول واول بر قاچ کونی دخی طاعات الهیده صرف ایله تا کم
حیات ابدیه بوله سن و سعادت سرمدیه یه واصل اوله سن (مثنوی) در حدیث آمد که روز رستخیز) امر آید هر یکی تن را که
خیز) حدیث شریفده کلدیکه قیامت کونی حق تعالیدن هر بر تنه امر کلور که قالق چونکم هر جوریمش و خاك اولمش
بدنلر اول امر حقی کوش ایده لر (فاذاهم قیام ینتظرون) فحواسنجه فی الحال مقبره لرندن قائم اولوب منتظر طوره لر
ومرقدلرندن مسارعت ایلدکاری حالده خروج ایلیه لر تا کم بو سرخ شریف حق تعالینك هر جسده کلان امرنی تفسیر ایلر
واحوال قیامتی بیان ایدوب توضیح و تقریر قیلر (فیما یرجی من رحمة الله تعالی معطی النعم قبل استحقاقها) بو سرخ
شریف شول محلك بیاننده در که اللهك رحمتندن رجا اولنور اویله الله که عبادنه نعمتلر اعطا ایدیجیدر اول نعمتلرك
استحقاقندن اول پس حق تعالینك نعمتندن و رحمتندن مأیوس و مقنوط اولمق کرکدر تا کم حق تعالی سورهٔ شوری ده
بیوررلر (وهو الذی) اول الله که (ینزل الغیث) مغیث اولان شیلری و یا مطری تنزیل ایدر) من بعد ما قنطوا)
مقنوط و مأیوس اولدقدنصکره و بو آیتك آخری بودر (وینشر رحمته) ونشر ایلر رحمتنی اعلایه و اسفله (وهو الولی) اول
اللهدر که قریبدر عبادنه و یا خود تولی ایدرقوللرینك امورنی (الحمید) و محمود و ثنا اولنمشدر (رب بعد یورث قربا) نیجه بعد
واردر که قربی مورثدر (ورب معصیة میمونة) و نیجه معصیت واردر که مبارکدر و یمنلنمشدر توبه یه سبب اولور مثلا
حضرت عمر رضی الله عنهك قصد رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ایدوب برکزیده اولمسی کبی و بونك امثالی چوقدر (ورب
سعادة تاتی من حیث یرجی النقم) و نیجه سعادت واردر که اول سعادت کلور نقم رجا اولندیغی حیثیتدن (لیعلم ان الله
یبدل سیئاتهم حسنات) تا بیلنه که تحقیقا الله تعالی تبدیل ایلر انساندن تائب اولنلرك سیئاتنی حسناته کما قال الله
تعالی (اولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات (مثنوی) نفخ صور امرست از یزدان پاك * که برارید ای ذرایر سر زخاك)
نفخ صور پاك و منزه اولان یزداندن هر برینه امردر بویله دیو که ای ذریه لر خاکدن باشکزی قالدریکز بعض نسخه ده
ذریره واقع اولمشدر ذریره تو تیایه دیرلر و غبار معناسنده دخی استعمال ایدرلر و بعض نسخه ده دخی ذراری واقع
اولمشدر ذراری ذریه نك جمعیدر ذریت نسله دیرلر بر جمعی دخی ذریات کلور علی کلا التقدیرین معنی بویله دیمك اولور که
حضرت اسرافیل علیه السلامك صوره نفخ ایلمسی یزدان پاکدن خاك اولان جسدلره امردر بویله دیو که ای غبار کبی
اولان بدنلر و یا خود ای انسال ثقلین باشکزی خاکدن بو قاروقالدرك و مقابریکزدن قالقوب حشره و نشره مستعد
اولك (مثنوی) باز آید جان هر یك در بدن * همچو وقت صبح هوش آید بتن) پس هر برینك جانی کیرو بدننه کلور صبح
وقتنده هوش تنه کلدیکی کبی یعنی نوم واسطه سیله روح روان و عقل و هوش و تمییز و اذعان بدن انسانیدن کیدوب
صباح وقتنده اول عقل و فکر و تمییز و اذعان بدنه کیرو کلدیکی کبی صبح قیامت ظهوره کلدکده هر کسك جانی کندینك
بدننه کیرو کلور (مثنوی) جان تن خود را شناسد وقت روز * در خراب خود در آید چون کنوز) جان کندینك تنی روز
وقتنده فهم ایلر کنوز کبی کندینك خرابنه کلور یعنی نته کم صبح وقتنده جانلر کندی تنی نیجه فهم ایلیوب کندینك بدننه
کلورسه صبح قیامت وقتنده دخی هر جان کندینك جسمنی بلوب و اکلیوب کنوز خرابه یه کلدیکی کبی اولدخی کندینك
خراب اولان بدننه کلور (م ی) جسم خود بشناسد و در وی رود * جان زر کر سوی درزی کی رود) کندینك جسمنی

فهم ایلروا کاکیدر مثلا درزینك جانی زرکرلکتننه چقن کیدر یعنی هرکسك روحی کندینك جسمنی بیلور درزینك
روحی زرکرلك قالبنه وکذلك زرکرلك روحی درزینك قالبنه کتمز (مثنوی) جان عالم سوی عالم می رود) روح ظالم سوی ظالم
می رود) کذلك عالمك جانی ینه عالمك جسدی جانبنه کیدر ظالمك روحی ینه ظالم جانبنه کیدر هرکز خطا ایلمز (م ی)
که شناسا کردشان علم الله * چون بره ومیش وقت صبحگاه) زیرا علم خدا آنلری عالم وشناسا ایلدی که صبح وقتی بره
ومیش کبی یعنی حق تعالینك علمی اول جانلرك هر برنی کندی جسدلرینه عالم ایلدی مثلا صبح وقتنده قوزی قیونی
بیلدیکی وکندی مادرنی فهم قیلدیغی کبی نته کم هرکسك معلومیدر که نیجه یوز قیونی کتوررلروآنلرك هر برینك
قوزیلرنی قوی و یررلر هر قوزی کندی مادرنی البتته بولور وا کانعلق قیلور چونکم ضعیف الحس اولان حیوانده
بو قدر فهم اوله انسانده نیجون اولقدر فهم اولمیه که کندی جسدنی بیلمیه (مثنوی) پای کفش خود شناسد در ظلم *
چون نداند جان تن خود ای صنم * مثلا پای ظلمتلر ایچنده کندینك کفشنی فهم ایلر پس ای صنم جان کندینك تنی
نیچون بیلمیه یعنی تحقیق بیلور وهر جان اگر صغیر وا کر کبیر کندینك بدننی فهم قیلور (مثنوی) صبح حشر کوچکست
ای مستجیر * حشر اکبر را قیاس ازوی بکیر) صباح حشر کوچکدر ای مستجیرسن حشر اکبری آندن قیاس طوت
یعنی هر صباح وقتی کوچك حشردر ای امان طلب ایدیجی وحضرت حقك جانبنه التجا ایدیجی زیرا هر کیجه نومه
واروب میت کبی اولورسن وملك ومالدن قطع علاقه قیلورسن وعالم خواب وخیاله وصول بولورسن وصباح وقتنده
کیروبدنه کاورسن هر نه کار ایله موصوف ایسك آنی ایشلمکه متوجه اولورسن وشروع قیلورسن حشر اکبری دخی
بوندن قیاس ایله شول دمده که اولهسن عالم برزخه واصل اولورسن وشول دمکه صبح قیامت ظاهر اوله اسرافیل علیه
السلام صوره نفخ قیله خوابدن اویانور کبی بیدار اولورسن وبدنکه کاورسن ومرقدکدن قالقوب طوررسن اکر کافر
وفاسق اولورسك یاویلنامن بعثنا من مرقدنا) دیو مرقدکدن قالدردقلرینه عظیم متألم ومضطرب اولورسن واکر
مؤمن وصالح اوله جق اولورسك (الحمد لله الذی احیانا بعدما اماتنا وردّ الینا ارواحنا والیه النشور) دیو حمد وثنالر
قیلورسن (مثنوی) آنچنانکه جان بپرد سوی طین * نامه پرد تا یسار وتا یمین * درکفش بنهند نامهٔ بخل وجود *
فسق وتقوی وانچه دی خو کرده بود) انچلین که جان طینیدن مخلوق اولان جسدی جانبنه پرواز ایلر کذلك نامه دخی
یساره ویمینه دك پرواز ایلر آنك النه بخل وجود نامه سنی هر نه ایسه قورلر فسق وتقوی واول نسنه که دون دنیاده
خوی ایتمشدی یعنی آنچلین که جان عالم ارواحدن کندی طینی وجسدی جانبنه اوچوب کاور انسانك نامهٔ اعمالی دخی
طائر کبی اکر اعمال خبیثه واخلاق خبیثه دفتری ایسه آنك یسارنه کاوروا کر اعمال طیبه واخلاق حمیده دفتری ایسه
آنك یمیننه کاور نامهٔ اعمال عالم معنادن کندی صاحبنه اوچوب کالدیکیچون طائره تشبیه اولنمشدر نته کم (وکل
انسان الزمناه طائره فی عنقه) آیت کریمه سی بو معنایه دلالت قیلمشدر وبو آیت کریمه نك تفسیری درد نجی جلدده
بقیهٔ قضیهٔ سلیمان علیه السلام سرخنده لیس من مستقذر مستقنه بیتنك شرحنده مرور ایتمشدر الحاصل انسانك
نامه سنی اکر بخل وشح وامسالك واخلاق ناپاك نامه سی ایسه صول النه قورلروا کر جود وسخا وعطا ووفا نامه سی ایسه
صاغ النه قورلر بو دنیاده اکر فسق ومعصیته معتاد اولدی واکر تقوی وطاعته معتاد اولدی هر قنغی صفتی کندویه
خوی وعادت قیلدیسه اکر نیکو ایسه آنك یمیننه واکر بد وخبیث ایسه آنك یسارنه ویررلر (مثنوی) چون شود
از خواب بیدار او سحر * باز آید سوی او آن خیر وشر) مثلا چون سحر وقتی اول کمسنه خوابدن بیدار اوله خیر وشردن
هر نه ایسه کیرو آنك جانبنه کلور واول کمسنه اکر اهل خیر ایسه علی السحر خیره مشغول اولور وخیر عملر قیلور
واهل شر ایسه شره مشغول اولور واهل شرله جمع اولور وآنلره میل قیلور پس یبعث کل عبد علی ما مات علیه)
حدیث شریفك مقتضاسنجه وذنحی تموتون کما تعیشون وتحشرون کما تموتون حدیثنك مقتضاسنجه هر نه حال اوزره
دیرلورسك اول حال اوزره اولورسن وهر نه حال اوزره اولورسك اول حال اوزره بعث اولورسن (م ی) کر ریاضت داده باشد
خوی خویش * وقت بیداری همان آید بپیش) اکر کندینك خوینه ریاضت ویرمش اوله بیدارلق وقتی آنك اوکنده
همان اول خوی وخصلت کلور (مثنوی) ور بد اودی خام وزشت ودر ضلال * چون عزا نامهٔ سیه یابد شمال) واکر
اول کمسه دون بو دنیاده خام وزشت وضلالتده اولدیسه آنك شمالی عزا نامه کبی سیاه بولور یعنی شول کمسه که بو دنیاده
خام وزشت اولسه وضلالتده قالسه آنك شمالی آنك دفتر اعمالنی ماتم نامه کبی سیاه بولور وبر مقبول کمسه سی اولوب
نوحه لر قیلان کبی فریاد وفغانلر قیلور نته کم (واما من اوتی کتابه وراء ظهره فسوف یدعو ثبورا) آیت کریمه سی بو معنایه
دلالت قیلور (مثنوی) ور بد اودی پاك با تقوی ودین * وقت بیداری برد در ثمین) واکر اول کمسه دونکی کون بو دنیاده
تقوی ودین ایله پاك اوله بیدارلق وقتی در ثمین ایلتور یعنی اول کمسه که بو دنیاده دین ایله وتقوی ایله پاك اوله ونفسنی معاصیدن

واخلاقم

اخلاق ردیه‌دن تطهیر قیله اول کمسه روز قیامت اولدقده اعمالی واخلاقی مقابله‌سنده حضرت رب جلیلدن درثمین
کبی جزای جزیل وثواب جمیل بولور ونیچه احسان وکرمه مظهر اولور (م ی) هست ما را خواب وبیداری ما * برنشان
مرلئ ومحشر دوکوا) پس بزم خواب وبیدارلغمز بزه موت وحشرلئ اوزرینه ایکی شاهد اولدی یعنی کیجه ایله نومه
وارمز اولمه‌مز مشابه اولدی وصباح وقتی بیدار اولمه‌مز مرقدمزدن قالقوب قیامت کونی حشر اجساد اولمغه مماثل
کلدی ومرلئ ومحشره بو ایکیسی ایکی شاهد اولدی (م ی) حشر اصغر حشر اکبر را نمود) مرلئ اصغر مرلئ اکبر را زدود
حشر اصغر حشر اکبری کوستردی کذلك مرلئ اصغر مرلئ اکبری جلی ایلدی زدود بونده جلی وروشن قیلدی معناسنه
اولور (وجعلنا نومکم سباتا) آیت کریمه‌سنك مفهومی اوزره نوم مرلئ اصغردر زونائم میت کبیدر وبعد النوم بیدار اولمق
وخلقه اجتماع قیلمق بعد الموت اولان حشر کبیدر پس نومکه مرلئ کوچکدر ومرلئ اکبری ظاهر وبدید ایلدی وبعد
النوم بیدار اولمق کندی کارنه اشتغال قیلمق حشر کوچك کبیدر بودخی حشر اکبری کوستردی واحوال نشری بیان
ایلدی اکر عرفانك وار ایسه بو ایکی حالتدن حالت موتی وحشری دخی بیلورسن وکندیکك نه عمل ونه خوی اوزره
حشر اوله‌جغنه بوندن استدلال قیلورسن (م ی) لیك این نامه خیالست ونهان * وان شود در حشر اکبر بس عیان
این خیال اینجا نهان پیدا اثر) زین خیال آنجا برویاند صور) لیکن بو نامه خیال ونهاندر واول نامه حشر اکبرده زیاده
عیان اولور بو خیال بودنیاده نهان واثری ظاهر بو خیالدن آخرتده صورتلر بتر برویاند بونده فعل لازم اولور اکر متعدی
اولورسه فاعلی حق اولوب معنی بو خیالدن آنده حق تعالی صورتلر بتورر دیمك اولور یعنی بو نامهٔ اعمال وصحیفهٔ احوال
بودنیاده خلقلك چشمندن نهاندر وثباتی اولمدیغی اعتباریله خواب وخیال کبیدر اما اول نامهٔ اعمال وصحیفهٔ اخلاق
واحوال حشر اکبرده زیاده محسوس وعیان اولور بو اعمال واحوالکه دوام وثباتی اولمدیغی اعتباریله بودنیاده خیال
کبیدرکه دیدهٔ ناسدن نهاندر اما علائم وآثاری اهل فراسته پیدادر نته کم (سیماهم فی وجوههم من اثر السجود)
مقتضاسنجه ساجد اولنلرك وجوهندن اثر سجود سیمالرندن پیدادر وبونك عکسی تارك الصلوة اولنلرك وترك سجده
قیلنلرك دخی سیماسندن ترك صلوة ایلدکلری ظاهر وپیدادر وظالم وفاسق اولنلرك دخی جوارح واعضاسنده ولسانده
برقول ویا برفعل قونمشدرکه آنك نهانی اولان اعمال خبیثه‌سنه دلالت ایلر وکذلك صلحانك دخی وجودلرنده نیچه
اثر ونشان واردرکه آنلرك نهان اولان عملارینه شهادت قیلر پس بو اعمال نهانی خیال کبی اولدی وبودنیاده بونلرك اثری
اصحاب فراسته پیدا اولدی واصحاب فراست اولمیانلردن پوشیده ومخفی قالدی اما بونده نهان اولان خیالدن واحوالدن
آخرتده صورتلر بتر (یوم تبلی السرائر) موجبنجه اول کونده هر کسك سر یرئی وباطننده مضمر اولان احوالی مکشوف
ومحسوس اولور وهر کس آنی مشاهده قیلور نته کم بو معنایی توضیح وتفهیم ایلمکدن اوتری برخوب مثال بسیط ایلیوب
بیورور (مثنوی) در مهندس بین خیال خانهٔ * در دلش چون در زمینی دانهٔ * ان خیال از اندرون آید برون * چون
زمین که زاید از تخم درون * هر خیالی کو کند در دل وطن * روز محشر صورتی خواهد شدن) چون خیال ان
مهندس در ضمیر * چون نبات اندر زمین دانه کیر * مثلا مهندسده برخانه‌نك خیالنی کور آنك قلبنده اول برخیالی
برزمینده دانه کبی کور بعد زمان اول خیال دروندن طشره کاور شول زمین کبی که درونده اولان تخمندن نیچه شیلر
طوغر یعنی انسانك باطننده اولان احوال ونیات مهندسك قلبنده اولان فکر وخیال کبیدرکه آنك قلبنده سن فی المثل
برخانه‌یی بنا ایلازدن اول آنك قلبنده اول خانه‌نك خیالنی زمین ایچره اولان دانه کبی مضمر ومخفی کور عاقبة الامر
مهندسك دروندن اول خیال طشره کاور وصورت باغلیوب محسوس اولور فی المثل شول زمین کبی که درونده اولان
تخمدن اشجار ونباتات طوغر ومافی الضمیری ظهوره کاور پس هر برخیال که اوکوکلده وطن ایلیه روز محشرده
اول خیال برصورت اولسه کرکدر یعنی مهندسك قلبنده اولان خیال نیت ظهوره کاوب صورت باغلدیغی کبی
هرشول خیال ونیتکه برکوکلده وطن قیله ومقیم اوله محشر کونده اول خیال واول نیت صورت باغلر واول کمسنه
کندی نیاتی اوزره حشر اولور کما قال علیه السلام یبعث الناس علی نیاتهم مثلا اول مهندسك ضمیرنده اولان خیال کبی
دانه کیر اولان زمین ایچره نبات کبی یعنی مهندسك ضمیرنده اولان خیال بعد زمان آشکارا اولدیغی کبی ودانه کیر اولان
زمینده نبات مخفی ایکن ظهوره کالدیکی کبی هر برخیال ونیتکه درونده توطن ایلیه محشر کونده صورت باغلیوب
ظهوره کاور وآشکارا اولور (مثنوی) مخلصم زین هر دو محشر قصه است * مؤمنان را در بیانش حصه است) بو ایکی
محشردن بنم مرادم اکرچه قصه در اما مؤمنلره آنك بیاننده حصه واردر مصرع اولده استفهام معناسی مراد اولنور
بو ایکی محشردن بنم مخلصم قصه میدر قصه دکلدر بلکه مؤمنلره آنك بیاننده حصه واردر دینسه دخی لطیف اولور
مخلص بونده مصدر میمیدر زبده وصافی معناسنه یعنی بنم خلاصهٔ کلامم وزبدهٔ مرامم بو ایکی محشری ذکر ایلمکدن

قصه دكلدر بلكه مؤمن اولنلره بو محشر اصغرى ومحشر اكبرى بيان ايلمكدن عظيم حصه واردر زيرا مؤمن اولان كمسنه
هر كيجه كه ياتوب ميت كبى اوله وعقلى وروح روانى كيدوب بيخود قاله وينه صباح وقتنده بيدار اولدقده اول عقل
وروح ينه كندويه كله واولكى كونده هر نه حالده ايسه ينه كندوبى اول مرتبه ده واول حالده بوله بوندن عاقل اولان بيلور
وحصه دار اولور كه بعد الموت حشر اكبرده دخى هر نه صفت راسخه اوزره اولديسه اول صفت اوزره حشر اولنه جق
وهر نه حالتله آخرته انتقال قيلديسه اول حالتله عيان بوله جق ونشر اوله جقدر (مثنوى) چون برآيد آفتاب رستخيز
برجهند از خاك زشت وخوب نيز * سوى ديوان قضا پويان شوند * نقد نيك وبد بكوره ميروند * نقد نيكو شادمان ونازناز
نقد قلب اندر زحير ودر كداز * چونكم آفتاب قيامت ظهوره كله خاكدن زشت وخوب دخى صحرالره وقالقرلر ديوان
قضا طرفنه پويان اولورلر نقد نيك وبد كوره يه كيدرلر نيكو اولان نقد شادمان زياده نازده در امّا نقد قلب زحيرده
واريكده در يعنى چونكم آفتاب قيامت طلوع قيله يعنى نور حقيقت ظهوره كله ونفخهٔ ثانيه اوله هر كسك بدنلرى اكر
خوب واكر زشت هر نه ايسه خاكدن يوقرو قالقه لر نته كم صباح اولدقده وكون طوغدقده هر كسك بدنلرى خوابدن يوقرو
قالقرلر وكندى كارلرينه وعملرينه مشغول اولورلر پس خلق عالم دخى مرقدلرندن يوقرو قالقدقلرنده (ونفخ فى الصور
فاذاهم من الاجداث الى ربهم ينسلون) آيت كريمه سنك مفهومى اوزره ربلرى جانبنه وديوان قضا طرفنه پويان اوله لر
وسرعت قيله لر نقد نيكو كبى صافى وخالص اولان مؤمنلر وصالحلر وقلب بد كبى مغشوش اولان مرائى ومنافقلر امتحان
بوته سى ايچره كيده لر وابتلا واختبار آتشنه كيره لر امّا نقد نيكو كبى صافى وخالص اولان عاشقلر وصادقلر شادلكده
وزياده نازده وصفاده اوله لر ونقد قلب كبى مزوّر ومزخرف اولان مرائى ومنافقلر درون المنده وسوز وكدازده قاله لر
(م ى) لحظه لحظه امتحانها مى رسد * سر دلها مى نمايد در جسد * چون ز قنديل آب وروغن كشته فاش * يا چو خاكى كه
برويد سرهاش * از پياز وزعفران وكوكنار * سر دى پيدا كند دست بهار) لحظه لحظه حق تعاليدن امتحانلر ايرشور
قلوبك سرى جسدده كورينور آب وروغن قنديلدن فاش وآشكار اولديغى كبى ويا خود اول بر خاك كبى كه آنك سرلرى
بتر مثلا پيازدن وزعفراندن وكوكناردن قشك سرنى بهارك دستى پيدا ايلر يعنى حضرت حقدن اهل محشره دمبدم
امتحانات الهى واختبارات ربانى كلور وبونلرى نيجه احوال مختلفه ايله صنه يوب تجربه قيلور (ويوم تبلى السرائر)
موجبنجه اول كونده قلوبك اسرارى هر كسك جسدلرندن طشره كورينور مثلا بر قنديل صافينك درونده اولان
آب وروغن خارجده اولان كمسنه لره عيان وفاش اولور وا كاناظر اولنلر درون قنديلده اولان آب وروغنى طشره دن
مشاهده قيلور كذلك اهل محشر برى برينك اسرار قلبيه سنى واحوال باطنيه سنى اول عالمده عيانا كورورلر واشكارا
مشاهده قيلورلر يا خود بوناسك وجودلرى بو دنياده ايكن شول خاكه بكزر كه قيش زماننده آنك درونده اولان حبوباتك
آثارى مخفى ومستوردر بهار كلدكده اول حبوباتك اسرارى وآثارى نيجه آشكارا اولورسه ناس دخى يوم محشر كلدكده
هر كسك زمين وجودنده مستور اولان حبوبات اعمال اثرلرنى ظهوره كتورر وغصون اخلاق واحوال ثمرلرنى بتورر
اكر پيازدر واكر زعفراندر واكر كوكناردر قيش زماننده سر ومخفى اولوب قوّت بهار آنلرى آشكارا ايلديكى كبى بو دنياده
پوشيده ومخفى اولان اعمال خبيثه يى واحوال لطيفه يى وافعال مختلفه يى دست محشر بتورر وبهار قيامت ظهوره كتورر
مثنوى) آن يكى سرسبز نحن المتقون * وان ديكر همچو بنفشه سرنكون) اول برينسى سرسبز وتازه در برمتقيلرز ديچى
واول بر طائفه بنفشه كبى سرنكوندر يعنى شول بر طائفه كه نحن المتقون ديجيلردر آنلر تازه وتر اولان ازهار واشجار كبى
سرسبز وشاداب اولورلر وآنلر كه مجرملر وعاصيلردر آنلر بنفشه كبى سوكوار اولوب باشلرينى اشغه طوترلر نته كم حق تعالى
بيوردى (ولو ترى اذ المجرمون ناكسوا رؤسهم عند ربهم (مثنوى) چشمها بيرون جهيده از خطر * كشته ده چشمه
زبيم مستقر) اول كون كمال خوف وخطردن كوزلر حدقه لرندن طشره صحرايجى وچيقيجيدر مستقر اولان
بيمدن اون چشمه اولمش يعنى اول كونده اولان خوف وخطردن ظلمه نك وفسقه نك كوزلرى خانه لرندن طشره يه چيقه
دائم وثابت اولان بيمدن وعذاب اليمدن هر برينك كوزى اون چشمه كبى روان اوله وسرشك ديده لرى كوزلرندن
جريان قيله ويا خود معنى اول كونده خطردن كوزلر طشره چيقه مستقر خوفندن كوزلر اون چشمه اوله وجريان قيله
بو تقديرجه مستقر محل استقرار ديمك اولور (مثنوى) بازمانده ديدها در انتظار * تا كه نامه نايد از سوى يسار)
اول كونده كوزلر انتظارده قالمش تا كه نامه صول جانبندن كلميه يعنى (مهطعين مقنعى رؤسهم لا يرتد اليهم طرفهم
وافئدتهم هواء) آيت كريمه سنك مفهومى اوزره اول كونده بونلر كوزلرين يوميوب انتظارده قاله آندن اوتريكه
تا نامهٔ اعمال يسار طرفندن كلميه (مثنوى) چشم كردان سوى راست وسوى چپ * زانكه نبود بخت نامهٔ راست زب)
صاغه وصوله كوزلرنى دوندريجى اولمش زيرا كه نامهٔ راستك بختى آسان اولمز يعنى نامه نك صاغ جانبدن بختى آسان

وجهله اولمزبوا بجادن یوم قیامتده بعض کمسه لرك کوزی انتظارده قالور وصاغنه وصولنه باقیجی اولور (مثنوی)
نامهٔ آید بدست بندهٔ * سرسیه از جرم وفسق آ کندهٔ) اول کون نیجه انتظاردنصکره بربنده نك النه برنامه کلور آنك
باشی سیاه جرمدن وفسقدن طولمش یعنی نیجه زمان منتظر اولدقدنصکره عاصیلردن برقولك اوزرینه سیاه برنامه
کلورکه آنك درونی جرم وفسقله پر اولمش اوله (مثنوی) اندرویك خیرویك توفیق نی * جزکه آزاردل صدیق نی)
اول نامه ده برخیر وبرتوفیق اولمیه اول نامه ده صدیقلك کوکلنك اذاو جفاسندن غیری اولمیه (مثنوی) پرزسرتاپای
زشتی وکناه * تسخر وخنبك زدن براهل راه) زشتلکدن وکناهدن سرتاپای پرومملو اول زشتلك وکناه تسخر واهل راهه
صقلق اورمق یعنی اول بنده نك النه برنامهٔ سیاه کله که باشدن ایاغه دك زشتی وکناهدن پراوله مثلا اول کناه اهل طریقه
صقلق اورمق وآنلری مسخره قیلمق ومستهزی اولمق قبیلندن اوله (مثنوی) آن دغل کاری ودزدیهای او *
وان چو فرعونان اناواناى او * اول بنده نك دزدلکلری ودغلکارلقلری واول فرعونلر کبی انادیمسی واناسو یلمسی
یعنی اول بنده نك جمیعا خرسزلقلری وحیله کارلقلری وآنك فرعونلر کبی بن دیمسی وتحقیقا بزدیوکندویی تعظیم
ایتمکله سو یلمسی اول نامه ده مسطور اولمش اوله که بونلرك هر بریسی کبائردندر (مثنوی) چون بخواند نامهٔ خود
آن ثقیل * داند او که سوی زندان شد رحیل * چونکم اول ثقیل کندی نامه سنی اوقیه بیله اوکه رحیل زندان
جانبنه اولدی یعنی اول ثقیل چونکم کندی نامهٔ سیاهنی اوقیه اول حینده بیله که جهنم جانبنه رحلت ایلمکلك
اکا لازم اولدی (مثنوی) پس روان کردد چو دزدان سوی دار * جرم پیدا بسته راه اعتذار) پس اول کمسه دزدلر
دار جانبنه روان اولدیغی کبی جهنم جانبنه روان اولور زیرا آنك جرمی پیدا واعتذار یولی باغلنمش اولدی (مثنوی)
آن هزاران حجت وکفتار بد * بر دهانش کشته چون مسمار بد) اول هزاران حجت وکفتار بدکه دنیاده آندن ظاهر
اولمشدی آنك دهانی اوزره مسمار بد کبی اولمش یعنی دنیاده کندی معصیت وضلالت ایشلمسی خصوصنده شول
حجتلری که ابراز ایلمشدی وشول بدسوزلریکه سو یلمشدی اول کونده دهانی اوزره برامن ومحکم میخ کبی اولوب
کویا اغزی میخلنمش برکسه نیجه سو یلمکه واعتذار ایلمکه قادر اوله مزسه آنك دخی اول کون اغزی میخلنوب
سو یلمکه واعتذار ایلمکه قادر اوله مز (مثنوی) رخت دزدی بر تن ودر خانه اش) کشته پیدا کم شده افسانه اش) مثلا
دزدلك اسبابی آنك تنی اوزره وآنك خانه سنده پیدا اولمش آنك افسانه سی کم اولمش یعنی اول عاصی اول کونده
شول برخرسزه بکزرکه برنیجه اسبابی سرقه ایلیه برنیجه سنی کندی اوزرنده کیه وبرنیجه سن دخی خانه سنده قویه
پس اول مسروق اولان اسبابی آنك اوزرنده وخانه سنده بولدقدنصکره فسون وفسانه سی نیجه کم وباطل اولورسه
اول کون اول عاصینك دخی حالی بونك کبی اولوب فسانه سی کم اولمشدر (مثنوی) پس روان کردد بزندان سعیر *
پس نباشد خار را ز آتش کزیر) پس کندینك خباثتی ظهوره کلور نجاتدن نا امید اولدقدنصکره سعیر زندانته
روان اولور زیرا خاره آتشدن غیری چاره اولمز یعنی خار آتشه یانمقدن غیری یه لایق اولمدیغی کبی اول عاصی دخی
نار جهنمه یانمقدن غیری یه لایق اولمیوب بالضروری اول جانبه ذاهب اولور (م ی) چون موکل آن ملائك پیش وپس
بوده پنهان کشته پیدا چون عسس) اول ملائکه که پیش وپسده موکل کبی پنهان اولمش عسس کبی پیدا اولمش یعنی
اول ملائکه که آنك اوزرینه موکل کبی اولمشلرایدی ودنیاده آنك پیش وپسنده پنهان اولمشلرایدی یوم آخرتده
عسس کبی پیدا اولورلر وآنی دوزخ جانبنه ضربا وجبرا ایلتورلر نته کم بیوررلر (مثنوی) می برندش می سپوزندش بنیش
که برو ای سك بکهدانهای خویش) اول ملکلر اول فاسقی ایلتورلر والرنده اولان نیشلرله آنی دورترلر ودیرلرکه یوری
ای سك کندی کهدانلریکه یعنی دنیاده کلب کبی کهدانلره معتاد وصغر کبی حرام لقمه لرخانه سنه اعتیاد قیلمش ایدك
شمدی آنك سوء جزاسی اولان بئس المصیره یوری دیرلر (مثنوی) می کشد پا برسر هر راه او * تا بود که بر جهد زان چاه او
اول عاصی هر یول باشنده اباغنی کیرو چکرتا اوله که اول بیچاره منتظر درروخاموش اولور امید ایلمکده یوزنی اردنه ایلر
اول چاهدن صحرایه یعنی دوزخ قیوسندن خلاص اوله (مثنوی) منتظر می ایستد تن می زند (در امیدی روی واپس
میکند) اول بیچاره منتظر درروخاموش اولور امید ایلملك یوزنی اردنه ایلر یعنی دوزخدن نجات بولمق امیدنده اردنه
یوزن طوترو بعض زمانده توقف ایدر (مثنوی) اشك می بارد چو باران خزان * خشك امیدی چه دارد او جزان) خزان
یغموری کبی کوزیاشی یاغار خشك امید ایلمکدن غیری اول بیچاره اول حینده نه طوتر یعنی برنسنه طوتمز (مثنوی)
هر زمانی روی واپس می کند * رو بدرکاه مقدس میکند) هر زمان یوزنی اردنه ایلر یوزنی درکاه مقدسه ایلر وحضرت
حق جانبنه توجه قیلر (مثنوی) پس ز حق امر آید از اقلیم نور * که بکو ییدش که ای بطال عور) پس اقلیم نوردن
حق تعالیدن امر کلور بویله دیو که ای ملکلر اکا دیك که ای بطال وطاعتدن عاری (مثنوی) انتظار چیستی

ای کان شر * روچه واپس میکنی ای خیره سر) که ای کان شر نه نك منتظرسن ڪه یوزیکی ای خیره سر نیچون
کیرو ایلرسن (مثنوی) نامه ات انست کت آمد بدست * ای خدا آزار وای شیطان پرست) سنك نامهٔ اعمالك اودر که
سنك الکه کلدی ای خدا ایی انجیدیجی وای شیطانه طاپیجی کسه (مثنوی) چون بدیدی نامهٔ کردار خویش *
چه نکری پس بین جزای کار خویش) چونکم کندی کردارلرك واعمالك نامه سنی کوردك اردیکه نه نظر ایلرسن کندی
فعلك جزاسنی کور که آنك جزاسی ناره داخل اولمقدر (م ی) بیهده چه مول مولی میزنی * درچنین چه کو امید روشنی
بیهوده نیچون مولی مولی اوررسن یعنی نیچون ایمکلیوب آهسته کیدرسن بونك کبی قیوده قنی روشنلك امیدی که سن
آنی بویله بی محل وقتده رجا ایلرسن (مثنوی) نی ترا از روی ظاهر طاعتی * نی ترا در سر باطن نیتی) نه ظاهر یوزندن
سنك بر طاعتك واردر نه سنك سر وباطندن بر خیر نیتك واردر یعنی نه سندن طاعت وعبادت ایلك ونه باطنا
اکا نیت قیلمق صادر اولمشدر (مثنوی) نی ترا شبها مناجات وقیام * نه ترا در روز پرهیز وصیام) نه سنك کیجه لرده
مناجات وقیامك واردر نه سنك روزده پرهیز وصیامك واردر (مثنوی) نی ترا حفظ زبان ز آزار کس * نی نظر کردن
بعبرت پیش وپس) نه سکا کمسه یی رنجیده ایلمکدن لسانکی حفظ ایلك اولدی نه اوککه وآردیکه عبرتله نظر ایلك
اولدیکه جمله طاعاتدن بری لسانکی ایذای ناسه متعلق اولان کلماتدن حفظ ایلمکدر وبری دخی انسانا وکنه
واردنه عبرتله نظر قیلمقدر (مثنوی) پیش چه بود یاد مرگ ونزع خویش * پس چه باشد مردن یاران زپیش) پیش ندر
مرکی وکندی حالت نزعکی یاد ایلمکدر پس نه دریارانك سندن مقدم اولمسیدر یعنی عبرتله اوککه بقمق ندر موتکی
وحالت نزعکی ذکر ایلك وانکیچون تدارك قیلمق وموت کلمزدن اول اکا متأهب ومستعد اولمقدر پس ندر سندن مقدم
یاران واخوانك اولمسی واقربا وجیرانك فوت اولمسیدر ڪه آنلر سندن مقدم اولمکله سنك ارده قالمقلغك
آنلره عبرتله نظر قیلمق وآنلرك حالندن متیقظ ومتنصح اولمقدر (مثنوی) نی ترا بر ظلم توبهٔ پر خروش * ای دغا گندم نمای
جو فروش) نه سنك ظلم اوزره پر خروش توبه لك اولدی ای ڪندم نمای جو فروش اولان دغا یعنی نه سنك ایلدیکك
ظلملر اوزره سندن خروش وزاری ایله توبه ایلك صادر اولدی ای اوك کوستروب بدلك صاتیجی حیله کار سندن خود
بوذ کر اولنان عمللرك هیچ بریسی ظهوره کلمدی (مثنوی) چون ترازوی تو کژ بود ودغا * راست چون جویی ترازوی جزا
چونکم سنك ترازوی عملك اکری ایدی وحیله ایدی پس جزا ترازوسنی نیجه راست استرسن بوکون خود روز جزادر
هرکس کندی عملنه مناسب اکر خیر ایسه خیر جزا بولور واکر شر ایسه شر جزا بولور (مثنوی) چونکه
پای چپ بدی در غدر وکاست * نامه چون آید ترا در دست راست) چونکه غدرده وکاستده سن صول اایاق اولدك
نامهٔ اعمال سنك صاغ الکه نیجه کلور یعنی عذرده ونقصانده چونکم سن صول ایاق مثابه سنده اوله سن وهمیشه
چپ کیده سن سنك نامهٔ اعمالك صاغ الکه کلمز وسکا راستلر جزاسی اولمز (مثنوی) چون جزا سایه ست ای قد تو خم *
سایهٔ تو کژ فتد در پیش هم) چونکم جزا سایهٔ عمل کبیدر ای عاصی سنك قدك اکریدر پس سنك سایه لك دخی سنك
اوککه اکری دوشر یعنی قدی مستقیم وعملی طوغری اولنك جزاسی دخی اکا کوره طوغری اولور وعملی اکری اولنك
جزاسی دخی اکا کوره کلور (مثنوی) زین نسق آید خطابات درشت * که شود که را ازان هم کوز پشت) بو اسلوبدن
درشت خطابلر کلور که اول خطاباتدن کوهك هم پشتی کوز اولور کوز ارقه سی چقمش بکری دید کلریدر یعنی
مقدما ذکر اولنان اسلوب ونمط اوزره درشت خطابلر وعنف وشدتله عتابلر اول عاصی اولان بنده یه کلور شول مرتبه ده که
اکر اول خطابلر بر کوه پرشکوهه کلسیدی آنك ارقه سی کمال خشیتندن کوز کبی منحنی اولیدی (مثنوی) بنده کوید
آنچه فرمودی بیان * صد چنانم صد چنانم صد چنان) اول عاصی بنده دیر الهی اول نسنه یی که بنم حقمده بیان
بیوردك یوز انجلیم یوز انجلیم یوز انجلیم یعنی قات قات واضعاف مضاف بوذ کر اولنان قباحتلردن وخیانتلردن
بنم قباحت وخیانتم زیاده دردیر (مثنوی) خود تو پوشیدی بترها را بحلم * ورنه میدانی فضیحتها بعلم) ای ستار العیوب
خود بوندن بدتر کناهلریمی سن حلمله ستر ایلدك یوخسه فضاحت وقباحتلریمی کمال علمك ایله بیلورسن که سکا هیچ برشیء
خفی دکلدر (مثنوی) لیك بیرون از جهاد وفعل خویش * از ورای خیر وشر وکفر وکیش) ولیکن کندی فعلمدن
وجهادمدن طشره کیشك وکفرك وخیرك وشرك وراسندن یعنی دین وطاعتك وکفر ومعصیتك وخیر وشرك وراسندن
وبونلردن قطع نظر (مثنوی) وز نیاز عاجزانهٔ خویشتن * وز خیال ووهم من یا صد چو من) وکندی عاجزانه نیازمدن
خارج وبنم وهم وخیالمدن ویا خود بنم کبی یوز بیچاره نك وهم وخیالندن خارج (مثنوی) بودم امیدی بمحض لطف تو *
از ورای راست باشی یا عتو) سنك لطف محضکه بنم بر امیدم وار ایدی راست باشلغك ویا عتو وعنادك وراسندن یعنی بنم
راست وصالح اولمقلغمدن ویا عتو وعناد قیلمقلغمدن قطع نظر بنم سنك لطف محضکه بر امیدم وار ایدی (مثنوی)

بخشش محضی زلطف بی عوض * بودم امیدای کریم بی غرض) سنك بی عوض اولان لطفكك محضا بخششندن ای بی غرض اولان کریم بنم امیدم وارایدی که سن برکریمسن که سنك بنده لریکه قیلدیغك کرمده اصلا انلردن برغرضك یوقدر و برلطیف بخشایندهسن که سنك محضا بخششك عوضدن اوتریدکلدر (مثنوی) روسپس کردم بدان محض کرم سوی فعل خویشتن می ننکرم * سوی آن امید کردم روی خویش * که وجودم دادهٔ ازپیش بیش * خلعت هستی بدادی رایکان) من همیشه معتمد بودم بران) یوزمی اردیمه اول محض کرم سببیله ایلدم کندی فعلم جانبنه نظر ایلمزم بلکه کندی یوزمی اول امید طرفنه ایلدم زیرا بکا زیاده اولدن وجود ویرمشسن بکا رایکان وجود خلعتنی ویردك لاجرم بن همیشه اول لطف ازلی و کرم لم یزلی اوزره معتمد ایدم ازپیش بیشدن مراد عالم ارواحده اولان وجود اولورکه بو وجود خارجیدن اول وجود روحانی اقدم ایدی و توضیح معنی بویله دیمك اولورکه الهی بن کندی عملمدن اوتری یوزمی اردیمه ایلمدم بلکه سنك اول بی عوض اولان کرمك و بی غرض اولان نعمتك امیدی ایله یوزیمی اردیمه ایلدم بن کندی عاصی اولان فعل و عملمه اگر خیر و حسنه ایسه ده باقمزم که بنم کبی عاصینك سبب مغفرت اولمغه لایق نه فعل و عملی اولسه کرکدر بلکه بن اول محض کرمك امیدنه یوزیمی دوندردم که بکا بو وجود خارجیدن مقدم وجود روحانی عطا قیلمشسندر اول وجود خود محضا لطفکدن و بی عوض و بی غرض اولان فیضکدندر وارلق خلعتنی بکا مفت و رایکان ویردك پس بن همیشه سنك اول بی غرض اولان لطف و کرمکه اعتماد ایدیجی اولدم و اول محض کرمه اعتماد ایلمك سببیله بوکونه جرم و عصیانه جرأت قیلدم دیه (مثنوی) چون شمارد جرم خود را و خطا * محض بخشایش درآید در عطا) اول بنده چونکه کندینك جرم و خطاسنی صایه پس اول دم محض بخشایش عطایه کله یعنی چونکیم اول عاصی اولان بنده کندینك جرم و خطاسنی عد ایلیه و کندی قباحتلرینه معترف اولوب کرم حقه اعتماد ایلدیکنی سویلیه حق سبحانه و تعالینك محضا بخشایشی عطا ایلمکه کله و بویله دیه (م ی) کای ملائك بازآریدش بما * که بدستش چشم دل سوی رجا) که ای ملکلر اول بندهٔ مجرمی بزه کیرو کتورك زیرا آنك چشم دلی رجا و امید طرفنه اولمشدر بر بندهنك چشم دلی بزم لطف و مرحمتمز امیدنه اوله بزآنی مأیوس و مقنوط ایلمزز (م ی) لاابالی وار آزادش کنیم) وان خطاها را همه خط برزنیم * لاابالی مر کسی راشد مباح * کش زیان نبود ز غدر و از صلاح) لاابالی وار آنی آزاد ایلرز و اول خطالرك دوکلیسنه خط اوروررز یعنی چالرزو بوزرز لاابالی اولمق تحقیق برکسه یه مباح اولدی که اکا غدر و صلاحدن زیان اولمیه یعنی حق سبحانه و تعالی اول کون اول بندهنك اوزرینه موکل اولان ملکلره دیرای ملکلرم بز اول بنده یی قایرمقسزعذابدن آزاد ایلرز و آنك دوکلی اول خطالرنی و عصیانلرنی عفو ایدوب اکا مغفرت قیلورز که برکسه بزم ستار العیوب و غفار الذنوب اولدیغمزبیلسه اکا مغفرت ایلمك بزه لازم اولور دیرنته کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری بیورمشدر (من اذنب ذنبا فعلم ان له ربا ان شاء ان یغفر له غفر له وان شاء ان یعذبه عذبه کان حقا علی الله ان یغفر له) رواه انس رضی الله عنه لاابالی اولمق و خلقه بلاعوض ولاغرض رحمت قیلمق تحقیق اول کمسنه یه لایق اولدیکه اکا غدر و معصیتدن زیان و صلاح و طاعتدن نفع و فائده حاصل اولمیه که حق تعالییه خلقك غدر و کناهندن زیان کلمز و صلاح و تقواسندن دخی نفع و فائده حاصل اولمز پس اگر بر عاصی بندهسنه رحمت ایلرسه محضا کرمیدر و اگر عذاب ایلرسه مجرد عدلیدر (مثنوی) آتشی خوش برفروزیم از کرم * تا نماند جرم و زلت بیش و کم) کرممزدن برخوش آتش شعلهلندررز تا کم جرم و زلت ارتق و اکسك قالمیه بلکه شعلهٔ کرم اول جرم و زلاتك جملهسنی احراق ایلیه و اول بنده منزه برحالت و کرمیت ویره (مثنوی) آتشی کز شعلهاش کمتر شرار * می بسوزد جرم و جبر و اختیار شعله دربنکاه انسانی زنیم * خار را کلزار روحانی کنیم) اول برآتشدرکه آنك شعلهسندن کمتر شرر جرم و جبر و اختیاری یاقر انسانه منسوب اولان باروبنکاهه شعله اورورز خاری کلزار روحانی ایلرز یعنی اول کرم الهینك آتشی فی المثل برآتشدرکه آنك شعلهسندن برادنی شرر اگر جمیع ناسك جرمی و خطاسی اوزره واقع اولسیدی آنلرك جملهسنك جرمنی و جبر و اختیارنی یاقوب محو ایلیدی برشول کریم و رحیمزکه شعلهٔ کرمی انسانه منسوب اولان باروبنکاهه و جرم و کناهه اوروررز و آنلری بالکلیه یاقوب محو قیلورز و خار و خس کبی اولان اعمال سیئه و اوصاف ردیه یی ازاله ایدوب آنك محلنی کلزار روحانی ایلرز بزم لطف و کرممز شعلهسنه نسبت جمیع عالمك زلات و سیئاتی بردسته خارکبیدرکه اصلا آنك قدر و اعتباری یوقدر (م ی) ما فرستادیم از چرخ نهم * کیمیا یصلح لکم اعمالکم) سورهٔ احزابده اولان آیت کریمهیه اشارتدر (یا ایها الذین آمنوا) ای اللهك وحدانیتنه تصدیق ایدنلر (اتقوا الله) اتقا ایلیك اللهدن هرشیده لاسیما ارتکاب مکروهات و سیئاتده اتقاء و پرهیز ایلیك ایذاء رسولدن (وقولوا قولا سدیدا) ودینك کلام راست و درستی و مراد صدقدن نهیدر یعنی کذب سویلمك و بعضلر قول سدید لا اله الا الله دردیمشلر (یصلح لکم اعمالکم) یعنی سزی اعمال صالحهیه

توفيق ايليه وياخود سز بچون اعمالكزى اصلاح ايليه قبول ايتمكله وثواب ويرمكله آنك مقابله سنده (ويغفر لكم ذنوبكم) وذنوبكزى مغفرت ايليه اعمال واقوالده استقامتكز سببيله (ومن يطع الله ورسوله) وشول كسنه كه اوامر ونواهيده اللهه ورسولنه اطاعت ايليه (فقد فاز فوزا عظيما) تحقيقا فائز وحائز اولدى اوكسنه نجات عظيمه ودولت وسعادت كريمه دنياده حميد وآخرتده سعيد اولمق مقرردر معناى بيت برازرسال ايلدك طقوزنجى فلكدن كه عرش اعلادر يصلح لكم اعمالكم) كيمياسنى يعنى عبادمزك براعمالنى اصلاح ايدرز مغفرت ورحمتمزله پس انلره بزم اصلاحمزعين كيميادر

مثنوى) خودچه باشد بيش نورمستقر * كروفر واختيار بوالبشر * كوشت پاره آلت كوياى او * پيه پاره منظر بيناى او

مسمع اوازدو پاره استخوان * مدرك كش دوقطره خون يعنى جنان) مستقر اولان نورك قتنده خودنه اوله يعنى دائم وبرقرار اولان نور الهينك قتنده بوالبشرك اختيارنك كروفرى نه اوله يعنى انك اختيارنك قدرت ورونقى نورالهى قتنده برشئ دكلدر آنك اختيارى برشئ اولمديغى كبى آنك لسانى دخى اسانتدن صدور ايلين كلامى دخى برشئ دكلدر زيرا آنك آلت كوياسى برات پاره سيدر آنك بيناسنك منظرى برياغ پاره سيدر يعنى قوت باصره سنك ونظرنك محلى دخى برپيه پاره در كذلك آنك آلت سماعى ايكى استخوان پاره سندندر آنك مدركى ايكى قطره قاندر يعنى كه جناندر مسمع كسر ميمله آلت سمع ديمكدر مدرك دخى كسر ميمله اولوب آلت درك معناسنه اولسه انسبدر ثلاثيدن فتح ميمله محل درك مراد اولنسه دخى جائزدر افعال بابندن ميمك ضمه سيله اسم مفعول صيغه سى اوزره محل ادراك دينلمك دخى جائزدر وخلاصهٔ كلام اولدر كه ابوالبشرك وآنده اولان محللر نور حقيقت قتنده اختيارلرينك وكلاملرينك وسمعلرينك وبصرلرينك وقلبلرينك نه قدر واعتبارى واردر حد ذاتنده بنى آدمك هر برينك حتى بنفسه موجب شرف وعزت اوله جق برعضوى وبرجزوى يوقدر اكر آلت تكلمنى ديرسك اول برات پاره سيدر اندن نه قدر وشرف اولور واكر محل رؤيت اولان كوزنى ديرسك اول برياغ پاره سيدر واكر آلت سمع اولان كوشنى ديرسك اول دخى براستخوان پاره سيدر واكر محل ادراك اولان قلبنى ديرسك اول دخى ايكى قطره قان پاره سيدر پس حد ذاتنده بونلرك جمله سنده قدر وشرف يوقدر بلكه آنلره قدر وشرفى ويره بلاعوض ولاغرض شرف ويرن اول جناب حقدر پس بونلرك حضرت حقك نورى قتنده نه قدر وشرفى اولور اول استرسه بونلرى شريف وعالى قدر قيلور واسترسه بو جمله اعضا وجوارح اول نور مستقره نسبتله قتى خور وحقير ليس شئ مشابه سنده بر نسنه اولور (مثنوى) كرمكى وازقذر آكندهٔ * طمطراقى درجهان افكندهٔ)

ازمنى بودى منى راوا كذار * اى اياز آن پوستين را يادار) اى كندى مرتبه سندن بى خبر سن قذر ونجاستدن طلوبر قورد جغزسن جهالتكدن جهانه برعظيم طمطراق براقشسن منيدن اولدك بنلكى ترك ايله اى كندى عصرنك ايازى اول پوستينى يادطوت يعنى اى بنى آدم سن كندى تفسكده نجاستله وخباثتله طولمش برحقيرجه قوردجغزكبى سن مع هذا جهالتكدن كندى طوركى بيلميوب بوجهانه برعظيم طمطراق وهاى وهوى براقشسن سنك مادهٔ اصليه لك نطفهٔ مذره ايدى وآخرك دخى جيفهٔ قذره در پس سن بوايكيسنك اورتاسنده انانيت ومفاخرت قيلمغه ندن مستحق اولدك لازم كلديكه بنلكى ترك ايليه سن واياز كبى اولكى حالكه نظر قيله سن نته كم اياز هركون پوستين وچارقنه نظر قيلردى واولكى مرتبه سنى ياد ايليوب شكره بولديغى دولتله معجب ومتكبر اولمزدى نته كم بوبيان شريفدن آنك حالى معلوم ملك اولور (قصهٔ ايازو حجره داشتن او جهت چارق وپوستين وكمان آمدن خواجه تاشانش راكه اورادران حجره دفينه است وسبب اين كمان محكمئ در وكرانئ قفل بود) بوسرخ شريف ايازك وآنك چارق وپوستين ايچون حجره اتخاذ ايتمسنك قصه سيدر وآنك خواجه تاشلرنه كمان وظن كلديكيدر بويله ذيو كه اول حجره ده آنك دفينه سى واردر وبوظن وكمانك سببى قپونك محكملكى وقفلك ثقيل اسكى ايدى زيرا ايازك اول حجره سنك قپوسنى قتى محكم اولوب واكا براغر كليد اوردیغندن خلق آنك ايچنده برعظيم دفينه وار زعم ايدرلردى (مثنوى) آن اياز از زيركى انكيخته *

پوستين وچارقش آويخته) اول اياز زيركلكندن قو پرمش پوستين وچارقنى اول برحجره ايچره اصمش ايدى يعنى اياز عاقل وزيرك اولديغندن كندى ايچون سائر خانه لردن ماعدا برحجره قو پروب كوركنى وچارقنى انك ايچنده آصه قومش ايدى ايازاول برفقير تركك اوغلى ايدى آنك سلطان محموده تقرب ايلمسنه باعث اول اولديكه سلطان محمود آنلرك ساكن اولديغى قريه يه قريب برصحرايه شكار ايلمكه چقمش ايدى حكمت اللهك برآهويى قووب سمند باديايى ايله انك اردنجه نيجه فرسخ يرمرور ايلدكده خدم وحشمندن جدا اولوب برقاچ تركمان اوبه سنه كلدى وكندنه حرارت وتشنه لك مستولى اولديغندن اول اولردن برندن صو استدى حكمت اللهك اول اولرده اول حينده رجال قسمندن كمسه بولنميوب ايازانده ايمش سلطان محمودى كوروب فراستله پادشاه ايديكنى بيلوب اكا تعظيم وتوقير قيلوب كل بر وپادشاهم برمقدار مكث بيورك بو زاده برلطيف پيكار واردر شمدى اندن بدرم تازه آب كتورسه كركدر ديمش سلطان محمود دخى اسبندن

آشغنه ایتمش پس ایاز پادشاهی برساعت مقداری مصاحبته طوتوب اول اطرافك واديلرني مدحـه باشلمش
وكندیلرك دخی برمقدار حسب حاللندن خوش آینده سوزلر سویلمش پادشاه انك مصاحبتندن حظ ایلمش
برساعتدنصكره واروب خانه سنك ایچندن برلطیف كاسه ایله برصوغوق صو چیقاروب نوش ایلیلك دیوالنه ویرمش
پادشاه انی نوش ایلدكدنصكره حظ ایدوب دیمشكه سن بكا بوراده برلطیف چشمه واردر بندرم صو كتورمكه كتدی اوده
صو بوقدر دیدك وینه صو بی اودن چیقاردك بونك سببی ندر دیمش ایاز بوكونه جواب ویروب ایتمش پادشاهم سعادتله
بورایه كلدكده وآب طلب قیلدقده كوردمكه درلمشسز وزیاده حرارتكز واردر اكر اول حینده بوماء باردی سزه ویرسم
تحمل وتوقف ییورمیوب انی نوش ایلردیكز پس وجود شریفكزه اندن ضرر كلوردی بواجلدن سزی
مصاحبته طوتدم وتأخیره براقدم تاكم عرقكز اولمكز كیدوب برمقداربدن برینه كلدكدنصكره بوماء باردی
پادشاهمه كتوردم دیدی پادشاه بونك بوقدر سن وساله ایكن عقل وذكاسنی بغایت پسند ایلیوب خدم
وحشمی كلوب پادشاهی آنده بولدقدنصكره آنی والده سنك رضاسیله آلوب حرمه كتوردی وآنك اياغنده كی چارقی
وبدننده كی پوستی چقاروب اكا دیبالر كیدردی ایاز دخی پوستینی وچارقی آلوب برحجره یه صاقلدی كتدكجه پادشاهك
مقبولی ومقربی اولوب یارغاری اولدی ونیجه دولتلر بولدی (مثنوی) میرود هر روز در حجرۀ خلا * چارقت اینست
منكر در علا) هركون ایاز اول حجره یه خالی وتنها كیدردی وكندویه دیردی سنك چارقك بودر اعلایه نظر ایله
یعنی ابتدا ای حالك بوچارق وپوستیندر حالا واصل اولدیغك مرتبۀ اعلایه باقوب مغرور اولمه دیردی (مثنوی)
شاه را كفتند اورا حجره ایست * اندرانجا زر وسیم وخمره ایست) پادشاهه آنك خلافنده اوانلردیدیلر
اول ایازك برحجره سی واردر اول حجره ده زر وسیم وبرخمره سی واردر خمره خاء معجمه نك ضمه سیله كوچك كوپدر
یعنی بركوپ التونی واردر (مثنوی) راه می ندهد كسی را اندرو * بسته میدارد همیشه آن در او * آنكچون
اول خانه یه هركز بركسسه یول ویرمز اول قپوبی اول ایاز بواجلدن همیشه بسته ومقید طوتار (مثنوی) شاه
فرمود ای عجب این بنده را * چیست خود پنهان وپوشیده زما * سلطان محمود بیوردی ای عجب اول بنده نك بزدن
پنهان وپوشیده خودنه سی واردر (مثنوی) پس اشارت كرد میری را كه رو * نیمشب بكشا واندر حجره شو * پس پادشاه
برامیره اشارت ایلدی بویله دیوكه یوری نصف اللیلده آچ دخی حجره ایچره اول (مثنوی) هرچه یابی مر ترا یغماش كن
سر اورا بر ندیمان فاش كن * انده هرنه بولورسن سنك اولسون انی یغما ایله انك سرنی مصاحب وندیملره فاش ایله
(مثنوی) باچنین اكرام ولطف بی عدد * از لئیمی سیم وزر پنهان كند * بویله بی عدد لطف واكرامله بیله لئیم ودنیلكندن
سیم وزری پنهان ایلر اكا خود بویله ایلمك لایق دكل ایدی (مثنوی) مینماید او وفا وعشق وجوش * وانكه
او كندم نما وجوفروش * حال بوكه اول بكا وفا وعشق وجوش كوستررو واندنصكره كندم نما وجو فروش
اولمق بو دخی معنادر اندنصكره جوفروشك كندم نماسی اولمق یعنی اول بزه وفا ومحبت دعواسنده ایكن كندم نما
وجوفروش اولنلر كبی ظاهرا بزه محبت قیلمق وباطنا سیم وزره محب اولمق انك شاننه خود لایق دكل ایدی دیدی
(مثنوی) هركه اندر عشق یابد زندكی * كفر باشد پیش او جز بندكی * هرشول كمسنه كه عشق ایچره زنده لك بوله انك
قتنده بنده لكدن غیریسی كفر اولور یعنی هرشول كمسه كه پادشاه حقیقینك عشق ومحبتنده حیات بوله واندن
لذت وصفا اله خدمت وعبودیتدن غیری نسنه یی اختیار قیلمق وشاه حقیقیدن ماسوایه مائل اولمق اول عاشقك
قتنده كفر وخطا اولور (مثنوی) نیمشب آن میر باسی معتمد * در كشاد حجره اورای زد * اول امیر نصف اللیلده
اوتوز مقداری معتمد كمسه لرله انك حجره سنی اچمقده رای اوردی (مثنوی) مشعله بركرده چندین پهلوان *
جانب حجره روانه شادمان * بوقدر پهلوان مشعله قالدردیلر اول حجره جانبنه شادمان روان اولدیلر ودیدیلر (مثنوی)
كامر سلطانست در حجره زنیم * هر یكی همیان زر در كش كنیم * كه امر سلطاندر حجره یه اورملم هر بر عز التون
همیانی قولتوغمزده ایلیه لم یعنی واروب انك مخزنتی اوروب هر بر عز التون كیسه لرنی قولتوغمزه الوب كیده رز دیدیلر
(مثنوی) آن یكی میكفت هی چه جای زر * از عقیق ولعل كوی واز كهر * اول بری ایتدی هی نه التون بریدر عقیق
ولعل وكهردن سویله كه انده نیجه بیك فلور بیلك لعل ویاقوت وجواهر واردر (مثنوی) خاص خاص مخزن سلطان
ویست * بلكه اكنون شاه را خود جان ویست * زیرا سلطانك خاص اولان مخزنینك خاصی اولدر بلكه
شمدی شاهه جان خود اولدر یعنی اول ایاز حالا پادشاهك جان ودلی مثابه سنده در پادشاهك هزنه سی وار ایسه
اندن دریغ دكلدر پس انك حجره سی پادشاهك خاص اندر خاص مخزنیدر دیدیلر (مثنوی) چه محل دارد
به پیش این عشیق * لعل ویاقوت وزمرد ویا عقیق * نه محل طوته یعنی بوكونه جواهر پادشاهك بومرتبه ده اولان

معشوقنك قتنده قدر ومحل طوتزدیدیلر (مثنوی) شاه را بروی نبودی بد کمان * تسخری میکرد بهر امتحان *
شاهك اول ایازه سوءظنی یوقایدی ولیکن امتحان ایلمکدن اوتری اول حسودلری تسخره قیلدی (مثنوی) پاك
میدانستش از هر غش وغل * باز از وهمش همی لرزید دل * پادشاه اول ایازی هر غش وغلدن پاك بیلوردی امّا کیرو
وهمدن اول شاهك دل وجانی دترردی بو یله دیو (مثنوی) که مبادا کین بود خسته شود * من نخواهم که بر و خجلت
رود * که اولمیه که بو دید کاری اوله اول خسته اوله بن استمزمکه اکا خجلت واقع اوله یعنی پادشاه کندی یه دیدیکه
بلکه بو غمازلرك دیدیکی اوله وانلر حجره یی اچدقده بو دفینه ظهوره کله وایاز بوندن خسته دل اوله بن استمزمکه
اکا خجلت واقع اوله وسیم وزردن اوتری انك خاطرینه غبار کله (مثنوی) این نکردست اوو کر کرد او رواست * هرچه
خواهد کو بکن محبوب ماست * اوبونی ایلمشدر وا کر فرضی ایلدیسه ده روادر هرنه ایلرسه دی ایلسون زیرا بزم
محبوبمزدر (مثنوی) هرچه محبوبم کند من کرده‌ام * اومنم من اوچه کردد پرده‌ام * هرنه که بنم محبوبم ایلیه
حقیقتده انی بن ایلمشم اوبنم وبن اویم کرچه پرده ده یم یعنی حقیقتده مابینمزده امتیاز ومغایرت یوقدر ولیکن بحسب
صورت بن عاشق واول معشوق اولدیغی جهتدن پرده ده یم پس صورتا عاشقلق پرده سی حقیقتده اولان اتحادی
مانع اولمزدیدی بو حکایه ده شاهدن مراد شاه حقیقت وایازدن مراد اهل وحدت ومقام محبوبیته ایرن صاحب
سعادتلردر اولورا کرچه بحسب الظاهر حضرت حقه عاشقلردر امّا من حیث المعنی حضرت حق بونلره عاشقدر پس
بونلردن هرنه صدور ایدرسه (کل مافعله المحبوب محبوب) موجبنجه مقبول ومحبوبدر (مثنوی) باز کفتی دور از آن
خو وخصال * اینچنین تخلیط ژاژست وخیال * از ایاز این خود محالست وبعید * کو یکی دریاست قعرش ناپدید * هفت
دریا اندرو یك قطره * جمله هستی از ویك چکره * جمله پاکیها از آن دریا برند * قطره‌ها اش یك بیك مینا کرند * سلطان
محمود کیرو کندی نفسنه دیردی اول خوی وخصالدن دور وبعیددر که بو یله لطیف خوو خصال نیکو صاحبی بزم
محبتمزی قویوب زر پرست اولمق محالدر انك حقنده بونك کبی تخلیط مقال بیهوده خیالدر ایازدن بو حالت خود محالدر
وبعیددر زیرا ایاز قعری ناپدید بر دریادر یعنی مقام محبوبیته ایرن ومقبول الهی اولان ولیلردن محبت حق قویوب
زر جمعنه مشغول اولمق بعید ومحالدر زیرا مرتبهٔ محبوبیته ایردکدن وقرب حق کوردکدنصکره بونلرك باطنی بر دریا
اولور که انك قعری ناپدید وحدوکناری ناپیدا اولوریدی دریا انده بر قطره در جمیع وارلق اندن بر طمله یعنی مرتبهٔ محبوبیته
ایرن ولینك باطننده یدی دریا بر قطره وجمیع موجودات انك مشرعندن بر طمله در * کما قال ابن الفارض رضی الله عنه
(بیت) ومن مطلعی نور البسیط کلمعة * ومن مشرعی بحر المحیط کقطرة * پاکلر جمله پاکلکلری اول دریای معنویدن
ایلتورلر انك قطره لری یك بیك مینا کرلردر یعنی جمیعا پاك وطاهر اولان ولوث معاصیدن نجات بولان صالحار ومؤمنلر
پاکلکلری اول مرتبهٔ محبوبیته واصل اولان ولی کاملك دریای قلبندن الور اول دریای معنوینك قطره لریکه اندن
مراد کندینك خلفاسی ومریدلری اولور جمیعا احوال خلایق مصلحلردر دیمك اولور مینا کر صرچه جی دیمکدر
مصلح معناسی مراد اولور ایازدن مراد حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم اولسه دخی جائز اولور بوتقدیرجه انك
قطره لرندن مراد اصحاب کرام اولور ومینا کر اولملری احوال مؤمنینی اصلاح قیلملرندن عبارت اولور (مثنوی)
شاه شاهانست بلکه شاه ساز * وز برای چشم بد نامش ایاز * ایاز معتنده شاه شاهدر بلکه شاهلر دوزیجیدر وانك
نامی چشم بدن اوتری ایاز اولدی ایازدن مراد اکر حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم اولور ایسه جمیع انبیای عظام
واولیای کرام که شاهان شریعت وپادشاهان طریقتدرلر بو جمله سنك افضلی وشاهی اول سید المرسلین
حضرتلریدر ایاز بنده لر اسمیدر پس اول حضرت عبد اسمیله تسمیه اولنمق حقیقت کوزمین چشم
صاحبلرندن اوتریدر والا حقیقتده بین اولنلر وچشم نیکو صاحبلری اول حضرتی عین نور الهی کوررلر ومحضا
مظهر اوصاف الهی مشاهده قیلورلر اکر ایازدن مراد مرتبهٔ محبوبیته ایرن کامل ومکمل ولی مراد اولور ایسه
سائر کندی عصرنده اولان اقطاب واولیا وابدال ونجبا واخیار که موجود اوله لر انلر طریقت شاهلری
کبیدر ومقام محبوبیتده اولان ولی کامل مرتبه سنه ایصال ایلدیکی اعتبار ایله شاه ساز اولور واکا بنده لك نامی
بد چشملره پرده اولمقدن اوتری مجاز اولور وامّا فی الحقیقه اول عین نور الهی ومظهر اوصاف ربانی اولمشدر (مثنوی)
چشمهای نیك بروی هم بدست * از ره غیرت که حسنش بی حدست * بو چشملر دخی انك اوزرینه بدو قبیحدر غیرت
یولندن که انك حسنی بیحددر یعنی بین الناس خیرله ونیکولکله موصوف ومتعارف اولان کوزلر هم انك اوزرینه
غیرت ایلدکلری یولدن بددر زیرا انك حسن با کمالی بی پایان وبی حددر پس رشك وغیرت صاحبلرینك کوزی
هر نه مرتبه نیك اولسه مغبوط ومحسود اولان کسیه ضرردن خالی اولمز یعنی مرتبهٔ محبوبیته واصل اولان ولی کامله

نسبت ابرار واخیار مرتبه سنده اولان کسه لر نیکو اولان ابصاری هم انك اوزرینه رشك وغیرت ایلدکاری جهتدن انك حقنده بددر زیرا که اول محبوب الهینك حسن وجمالی زیاده بی حد در پس بونلرا کا نسبتله چشم بد صاحبلری اولان عوام کبیدرا کرچه عوام ناسه نسبتله چشم نیکو صاحبلریدر (مثنوی) یك دهان خواهم نه پهنای فلك * تا بکویم وصف آن رشك ملك * ور دهان یابم چنین وصد چنین * تنك آید در فغان این حنین * فلك یصیلغنجه بر دهان استرم تا کم اول رشك ملکك وصفنی سویلیم واسرارنی شرح ایلیم وا کر بو نجلین ویوز بو نجلین دهان بولم یعنی فلکك وسعتی قدر بلکه یوز فلك قدر واسع تر وپهنا تر بر دهان استرمکه تا اول ملکلرك مغبوطنك وصفنی سویلیم واسرارنی شرح ایلیم وا کر بو نجلین ویوز بو نجلین دهان بولم یعنی فلکك وسعتی قدر بلکه یوز فلك قدر واسعتر وپهناتر بر دهان بولم بو ناله وحنینده اول دهان تنك کلور یعنی اول محبوب الهینك عشق ومحبتندن بویله حنین ایلمك فغاننده تنك کلور یعنی اول حضرت مولانا قدس الله سره العزیز مقام محبوبیته واصل اولان کاملرك صفتنی سویلمك واسرارنی بو دهان ایله نقل ایلمك ممکن وقابل اولمدیغنی تحقیق بیورورلر که ایازدن مراد شاه حقیقتك مقربی اولان ومرتبهٔ محبوبیته وصول بولان کاملرا اولور هر قنقی عصرده اولورسه اولسون ونفس الامرده صاحب کمالك وصفنی یوز بو فلکلر وسعتی قدر دهان اولسه وبر کسه نیجه بیك لسان ایله الی یوم القیام انك اسرارنی واحوالنی وحسن با کمالنی تعریف وتوصیف قیلسه هنوز دریادن قطره وآفتابدن برذره قدر سویلمکه قادر اولمیه جقدی زیرا آنك اوصافی اوصاف الهی وجمال وکمالی نا متناهیدر بو فلکلر ایسه متناهیدر متناهی اولان اشیا غیر متناهی اولان اوصافی توصیف وبیان ایلمکه قادر اولمزلر پس بوندن بر سؤال لازم کلور که دینه چونکم اول محبوب الهینك نامتناهی اولان حسن باکمالی واوصاف واسرارنی توصیف ایلمك ممکن دکلدر پس سزك بو توصیف وتعریفکزدن اوتریدر وبوقدر انك مدح وثناسنی سویلمك نه یه مفید اولور بو بیتلرله جواب بیورورلر (مثنوی) این قدر کر هم نکویم ای سند * شیشهٔ دل از ضعیفی بشکند * شیشهٔ دل را چو نازك دیده ام * بهر تسکین بس قبا بدریده ام * اما اکر بوقدر دخی سویلمزسم ای سند ضعیفلکندن دل شیشه سی صنور شیشهٔ دلی چونکم نازك کورمشم قلب ضعیفی تسکین ایچون چوق قبا یرتمشم یعنی اول محبوب الهینك اوصاف نامتناهیسندن بر مقدار سویلمك وبراز درون دلده اولنی اخراج واظهار ایلمك قلبه تسکین ویررو صدوره راحت ایرکورر بوقدرز هم ای سند ومعتمد اولان کسنه اندن اکر سویلمزایسم دل شیشه سنی انی حفظ وکتم ایلمکه قادر اولمیوب ضعیفلکندن سنکسر اولور زیرا صاحب کمالك اسرارنی حفظ وضبط ایلمکه هر کسك قلبنك وسع وطاقتی یوقدر نته کم حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری علی کرم الله وجهه حضرتلرینه حقله کندی ما بیننده اولان اسرار الهیه دن برنیجه معنی سویلیوب وانك حفظنه امر ایلیوب حضرت علی رضی الله عنه برنیجه زمان انی حفظ ایلدکدنصکره ضبط ایده میوب آخر مدینه قربنده برچاهه سویلیوب اندن نی بتوب برچوبان انی کسوب چالدقده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اول سری حضرت علی رضی الله عنه سویلدیکی اندن معلوم ایدنمشدر وبونك قصه سی درد نجی جلدده مرور ایلمشدر پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بیورورلر چونکم بن کوکل شیشه سنی رقیق ونازك کورمشم انی تسکین ایلمکدن اوتری چوق جبه لر وقبالر یرتمشم عشاق الهی اولان اولیایه قبض وقلق محلنده حالت کریبان ایلمك وجبه وقبا یرتمق قتی چوق واقع اولور نته کم بو جلدك اواتلنه قریب عزیزلردن برینه قبض وقلق طاری اولوب کندی قباسنی کریباننده دامننه وارنجیه دك حالت ایلدکده اکا در حال بسط وفرج کلدکده اول دریده اولان جبه نك نامنه فرجی دیوب لقب ویردی اکثر اهل وجد وقلقه حالت قبا ایلمك چوق واقع اولوروا اول قبایی حالت ایلمکله وکریه وزاری قیلمغله ویاخود سر محبوب الهیدن بر مقدار سویلمکله قلبه براز سکون وراحت کلور وسوزش وحرارت بر مقدار منطفی اولوب عاشقه اندن دفع اضطراب حاصل اولور پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز عشاقك بو حالنی بیان ایلمکدن اوتری کندیلرینك تسکین دلدن اوتری نیجه کره قبالرنی حالت ایلدکلرنی تقریر بیورمشلردر ومحبوب الهی اولان کاملك عشق ومحبتنده جنون مرتبه سنه واردقلرنی ومجنون عشق الهی اولدقلرنی دخی بو بیتلرله تعبیر قیلمشلردر (مثنوی) من سر هر ماه سه روز ای صنم * بی کمان باید که دیوانه شوم * هین که امروز اول سه روزه است * روز پیروزست نی پیروزه است * بن هر آی باشنده اوچ کون ای صنم کمانسزکرك اولورکه دیوانه اولم آکاه اولکه بو کون اول کوچ کونك اولیدر بوکون پیروز وظفر کونیدر وپیروزه دکلدر پیروزه بر نوع طاشدر پیروز ظفر وسعادت معناسنه در وبایدکه لازم اولورکه معناسنه در واطبا مابیننده وناس میاننده دخی معلوم ومشهوردرکه اکثر سودایی اولنلرك سوداسی ای باشنده ایکی اوچ کون حرکت ایلیوب انلره جنون غلبه ایدر بعده ینه عقله کلوب هر بری کندی

كار نه كيدر پس حضرت مولانا قدس الله سره العزيز اكنديلرينى هر آى باشنده جنون غلبه ايلين سودا يلره تشبيه ومحبوب الهى اولان ولى كاملك هر بر مرتبه دن طلوع وظهورينى ماهك بر مطلعدن طلوع ايلديكنه تمثيل ايدرلر زيرا بونده ماهدن مراد ولى كامل اولورشو اعتبارله كه قمر نورى آفتابدن استفاده قيلور ولى دخى نورى آفتاب حقيقى اولان حضرت حقدن الور چونكم محبوب الهى اولان ولى بحق بر مرتبه دن طالع اولسه وظهوره كلسه انك عاشقى اولنلره آى باشى كبى اولور واول عاشقه سوداى روحانى وشوق يزدانى غلبه قيلور شول مرتبه كه اندن ياچاك كريبان قيلمق ويا خود نالان وكريان اولمق وبونلر امثالى مقتضاى عقله مخالف اجراى افعال غريبه ايلمك واقوال عجيبه سويلمك اندن ظهوره كلور فرضى اكر اول حينده بونلرك قتنده بر عقل جزوى صاحبى اولسه بونلرك بو احوال غريبه سنى جنونه حمل ايلمكدن غيرى يه محل ومساغ بوله مز نته كم حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلى يه بعض زمانده عشق جانان غلبه ايليوب خلوتلرندن چيقوب بنك وتنها اسواق ايچره كتدكاريني وغلبۀ عشقله بعض يرده رقص وحركت ايتدكلرنى اول زمانده اولان عقل جزوى صاحبلرى جنونه حمل ايلمشلر ومولانا ديوانه شدد ويا وه سو يلمشلردر چونكم مرتبۀ عقلده اولنلره نسبت بو سلطانلرك غلبۀ عشق الهيدن ظهوره كلان وجد وحالت وقلق وحركتلرى جنونه مشابه اولديسه انلرك مهمنه مناسب واعتقادنه موافق بويله يورر لرولیکن بوندن اول ذكر اولنان معنيلرى مراد قيلورلر اى صنم بن هر آى باشنده يعنى اى محبوب الهى بن ماه معنوى اولان وليتك مراتب الهيه سنك بر مرتبه سنده ظهور وطلوع ايلديكى حينده شبهه سز لازم اولوركه دائرۀ عقلدن چيقوب درياى عشقه مستغرق اولم شول مرتبه ده كه عقلا بنى ديوانه صانه لر چونكم بنم عادتم اوچ كون بونك كبيدر اى صنم آكاه اولكه آى باشنده اولان اوچ كونك بوكون اول كونيدر يعنى اول ماه معنوينك بر مرتبه دن طلوع وظهور ايلديكى وانوار حق واسرار وجود مطلق قلوب عاشقينه افاضه واعطا قيلديغى كونلرك اول كونيدر بوكون صانمه كه پيروزه وجوهر كونى اوله بلكه سعادت وظفر كونيدركه عاشق معشوقندن نجه دولت وسعادت ولطف وكرامته واصل اوله جق كوندر ضمندن مراد بونده حسام الدين افندى اولوب خطاب انلره اولمق واياز دن مراد شمس الدين تبريزى قدس الله سره العزيز حضرتلرى اولمق محله مناسبدر (مثنوى) هر دلى كاندر غم شه مى بود * دمبدم او را سر مه نى بود * قصۀ محمود واوصاف اياز * چون شدم ديوانه رفت اكنون زساز * هر بر كوكل كه شاهك غم وغصه سنده اوله دمبدم اكا آى باشى اولور سلطان محمودك قصه سنى واياز ك اوصافى چونكم ديوانه اولدم شمدى دوزمكدن وترتيبدن كتدى يعنى هر بر كوكل كه شاه حقيقتك غم عشقنده وسوداى شوقندن طلوع قيلور پس انك سوداى عشق وشورش شوقى هميشه متزايد اولور ايازك اوصافى وشاه محمودك قصه سينك ذكرى چونكم بن سوداى عشقله ديوانه اولدم وبادۀ شوقله مست اولمق مرتبه سن بولدم ترتيب دوزمكدن كتدى ويادا ولمقدن بر زمان دور قالدى سببى اولدركه بنم روحم فيل كبى هندستان حقيقى كوردى وعالم اصلى مشاهده قيلدى پس اكا كماليله عشق وشوقندن صورت قصه تأخير اولندى وحسب حالك نقلنه شروع قيلندى (در بيان آنكه آنچه بيان كرده ميشود صورت قصه است وانكه آن صورتيست كه درخور اين صورت كيرانست ودرخور آيينۀ تصويرايشانست وازقدوسيتى كه حقيقت اين قصه راست نطق را ازين تنزيل شرم مى آيد واز خجالت سر وريش وقلم كم ميكند والعاقل يكفيه الاشارة * بو سرخ شريف انك بياننده دركه اول نسنه كه محمود واياز قصه سنده بيان اولمش اولدى اول صورت قصه در ودخى انك بيانندەدركه اول قصه بر صورتدركه بو صورت طوتيجيلرك لايقيدر يعنى چونكم صورت قصه دن مقصودكه حصه در محبوب الهى الله شاه حقيقت مرادا وليجق پس صورت قصه بدن اوترى ديلمشدر ديرسك بو صورت قصه بر صورتدركه صورتكير اولان كسه لرك لايقيدر وبونلرك آيينۀ تصويرينك لايقيدر وشول برنزاهت وقدوسيتدن كه بو قصه نك حقيقى ايچون ثابتدر نطقه بو تنزيلدن شرم وحيا كلور بو قصه نك حقيقتى ايچون ثابت اولان قدوسيته كه اندن مراد معانئ مقدسه در تنزيل اطلاق ايلمش اولورلر شوملابسه ايله كه او معانى ومقدسه الله تبارك وتعاليدن الهام واسطه سيله كندى قلب شريفلرينه تدريجله نزول ايلمشدر وبو قصه نك حقيقى وسرى دخى اولدر نطقه كلمكه امكان بوقدر انكچونكه بو نطق ودهانه انى تعبير ايلمكدن شرم وحيا كلور دخى شرم وخجالتندن باشنى وصقالنى وقلمنى اول نطقكم وضايع ايلر ونطقه باشنى وصقالنى وقلمنى كم ايلر ديمك اسناد مجازى قبيلندندر مرادصاحب نطق اكر اندن سويلسيدى باشنى وصقالنى وقلمنى كمال شرم وحياسندن كم ايلردى ديمك اولور وعاقله بر اشارت كافيدر وبو قصه نك حقيقتى بيلمكه بو قدر رمز وافيدر (مثنوى) زانكه پيلم ديد هندستان بخواب * از خراج اميد برده شد خراب * زيرا كه بنم فيلم هندستانى دوشنده كوردى خراجدن اميد كس زيرا كوى خراب اولدى پيلدن مراد كنديلرينك روح شريفى

اولورو هندستاندن مراد عالم حقیقت اولور وتقدیر کلام بویله دیمک اولورکه بنم روحم بیلی عالم حقیقت هندستانینی
کوردی واول جانبه متوجه ومتشوق اولدیغندن وانی زیاده تمنی وآرزو قیلدیغندن عقل وفکر طبقه سندن چیقدی
وصدمهٔ عشق وشوق وجودم قریه سنی ویران ایدوب یقدی پس بنم ویران اولان وجودم قریه سندن خراج الحق امیدینی
قطع ایله زیرا کوی خراب اولدقدنصکره اندن عشر وخراج النمز و بونده خراجدن مراد صورت حکایتی سوبلك
ومقصود اولان کلماتی نظمه کتوروب مسجع ومقفی نقل ایلمکدر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) کیف
یأتی النظم لی والقافیه * بعد ما ضاعت اصول العافیه * وبنم ایچون نظم وقافیه نه حالله کلور اصول عافیت ضایع
اولدقدنصکره یعنی نه حالله کلور بکا نظم وقافیه اصول عافیت کی صحتدر وعقل وفکردر ضایع اولدقدنصکره
نجه نظم وقافیه عشق سلطانی استیلا ایده عقل عسسی وار کریزان اولورو نظم وقافیه عقل وفکر کاریدر امدی معذور
اولسون عشق کلوب اصول عافیتی بندن ضایع قیلدی پس نجه بندن نظم وقافیه ومحنته وعافیه حاصل اوله
النظم یأتی نك فاعلیدر والقافیه اکا معطوفدر بعد ماده ما مصدریه در اصول ضاعتك فاعلیدر ومضافدر عافیه یه
(مثنوی) ما جنون واحد لی فی الشجون * بل جنون فی جنون فی جنون * عشق الهینك غم وغصه لرندن بنم ایچون
بر جنون بوقدر بلکه بنم ایچون جنون ایچنده جنون وار دور شجون جمع شجن در شجن حزنه دیرلر یعنی جنون واحد
دکلدر بنم حزنلرده اولان جنونم قات قاتدر پس بنده عقل وسکون نجه قالورا کرچه بویله دیرلر لیکن بو جنون عین
فنوندر نته کم محمد مغربی حضرتلری بیوررلر (بیت) جنونی فوق غایات الجنون * جنونی من حبیب ذوفنون *
وبعض مشایخ دخی دیمشلردر اوّله جنون واوسطه سکون وآخره فنون (مثنوی) ذاب جسمی من اشارات الکنی *
منذ عاینت البقاء فی الفنا * بنم تنم اریدی کیزلو وپوشیده اولان اشارتلردن شول زماندن بروکه معاینه ومشاهده
قیلدم بقایی فناده فنا عبارتدر عبدلك وجود موهومیسنك اضمحلالندن وبقا عبارتدر ظهور ذات احدیتدن
هر بارکه سالك وجودنی نور توحیدله فانی قیلدقده حجاب تعینات وتشخصات فناسی مقداری چشم
شهودندن مرتفع اولوب وحدت وجود ظهوره کلوب فنای من لم یکن بقای من لم یزل حالنه ومقامنه واصل اولور
(مثنوی) ای ایاز از عشق تو کشتم چو موی * ماندم از قصه تو قصهٔ من بکوی * پس فسانهٔ عشق تو خواندم بجان *
تو مرا کافسانه کشتستم بخوان * ای ایاز سنك عشقکدن بن موی کبی اولدم بن قصه دن قالدم بنم قصه می سن
سویله بن سنك عشقك فناسنی دل وجانله چوق اوقوردم سن بنی که افسانه وداستان اولدم اوقو ایازدن مراد بونده
مرتبهٔ محبوبیته وصول بولان وحق تعالی حضرتلرینك خاص مقربی اولان ولی کامل اولورو بو بیتلر حضرت مولانا
قدس الله سره العزیزك لسان شریفندن اولور ومراد شریفلری یا حضرت شمس الدین تبریزی قدس الله سره
ویاخود حسام الدین افندی حضرتلری اولورکه هر بری پادشاه حقیقت وجناب حضرته محبوب ومقرب اولمشلردر
پس حضرت مولانا قدسنا الله بسره الاعلی بونلردن هر برینه خطاب ایدوب بیوررلر ای ایاز کبی مرتبهٔ محبوبیته
ومقام قربیته واصل اولان ولی کامل بن سنك عشق ومحبتکدن موی کبی نحیف وضعیف اولدم شول مرتبه ضعیف
ونحیف اولدمکه سنك قصه کی سویلمکدن واوصاف واسرارکی شرح ایلمکدن کیرو قالدم پس شیمدنصکره
ای محبوب الهی سن بنم قصه می سویله وطالب اولنلره بنم احوالمی نقل ایله بن سنك عشق ومحبتك افسانه سنی بو آنه
دکین دل وجانله چوق اوقودم حالا بنکه زیاده عشق ومحبتده افسانه اولمشمدر سن بنی اوقو واحوالمی واوصافمی
عاشقلره نقل ایله تا کم اسرار عشق ومحبتی بیله لر وعاشقله معشوقك معنیده بر اولدیغنه واقف وعارف اوله لر (مثنوی)
خود تو میخوانی نه من ای مقتدا * من که طورم تو موسی وین صدا * کوه بیچاره چه داند کفت چیست * زانکه موسی
می بداند که تهیست * کوه می داند بقدر خویشتن * اندکی دارد ز لطف روح تن * حقیقتده بخود سن اوقورسن بن
دکلم ای مقتدا بن کوه طورم وسن موساسن وبو مخکی اولان اوصاف واسرار صداادر بیچاره کوه نه بیلورکه
کفت نه در زیرا که موسی علیه السلام بیلورکه تهیدر کوه کندی قدرنجه بیلور روحك لطف ونورندن تن بر از چوق نسنه
طوتر یعنی ای مقتدا وپیشوا اولان ولی خدا هر نه کم بن اوقورم فی الحقیقه آنی بنم لسانمدن سن اوقورسن حقیقتده
انی اوقویان بن دکلم فی المثل بن طور طاغی کبی ام وسن موسی علیه السلام کبی کلیمسن وبو حکایت اولنان اوصاف
واسرار کوه جانبندن مسموع اولان صدا کبیدر پس کوه بیچاره کفت وکوندر بیلمز زیرا موسی بیلورکه کوه
کفت وکویدن خالیدر ولیکن اول کوه مصوتك صداسنك عکسینی ادا ایلمکه مستعد وقابلدر کذلك ای مقتدا اولان
ولی خدا سن دخی بیلورسن که بنم وجودم کفت وکویدن تهی وخالیدر وسن مصوت ومتکلم سن هر نه کم بنم بیچاره
اولان جسممدن ظهوره کلورسه اول سنك کلامنك عکسی واثریدر نعم بنم وجودم کوه کبی بیلوز ولیکن کندی

مقدار نجه مثلا تن انسانی روحك لطافتندن برمقدار لطافت طوتر كذلك بن تن مثابه سنده یم سن روح كبیسن بنده اولان معرفت ولطافت سنك معرفت ولطافتكك عكس واثریدر الحاصل كوه نیجه خالی ایسه بندخی همان انك كبی كفت وكودن وجست وجودن تهی وخالی یم وبرقوری جسمم هر نه بنم وجودمده وار ایسه اول سنكدر نته كم كوه جانبندن ظهوره كلان ادا وصدا مصوت وكلیمكدر (م ی) تن چو اصطرلاب باشد ز احتساب * آیتی از روح همچون آفتاب

آن منجم چون نباشد چشم تیز * شرط باشد مرد اصطرلاب ریز * تا اصطرلابی كند از بهر او * تا برد از حالت خورشید بو

تن فی المثل احتسابدن اصطرلاب كبیدر آفتاب كبی اولان روحدن برآیت ازلور اول منجم چونكم چشم تیز اولمیه اصطرلاب ریز اولان مرد اكا شرطدر روحدن تاكم اول منجمدن اوتری مرد اصطرلاب ریز براصطرلاب ایلیه تاكم اول منجم خورشیدك حالندن اصطرلاب واسطه سیله رایحه ایلتسه اصطرلاب شول ربع دائره دیدكلریدركه انك اوزرنده خطوط وارقام نقش اولنمشدر منجملر آفتابك علمنی انكله بیلورلر حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بدنی اصطرلابه وروحی آفتابه وطالب علوم واسرار روح الهی یی چشم تیز اولمین ورصده قادر اولمین منجمه تشبیه بیورمشلردر نته كم بیوررلر بوبدن احتساب واعتداد جهتندن فی المثل كونش علمنی بیلمكدن اوتری دوزیلان اصطرلاب كبیدر آفتاب كبی اولان روح الهیدن برنشان وبرعلامتدر پس بر منجم رصده قادر اولمسه وبلا اصطرلاب احوال آفتابی بیلمسه اكا براصطرلاب دوزیجی آدم لازم اولور تاكم اول چشم تیز اولمین وعلم آفتابی بی واسطه اصطرلاب بیلمین منجمدن اوتری براصطرلاب پیدا ایلیه تاكم اول منجم خورشیدك خاصیتندن واوضاعندن اول واسطه ایله رایحه آله وانك اسرارنی واحوالنی برطالب بیلمسه وچشم تیز صاحبی اولمسه اكا برمرد لازم اولوركه بو اصطرلاب كبی اولان بدنده آفتاب روحك آثار واسرارنی كوستره وبوبدنك روحه اصطرلاب كبی اولدیغنی بیلدیره وبوبدنده اولان افعال واقوال وخصال وكمال روح بی مثالك ذاتی وصفاتنی بیلمكدن اوتری اولدیغنی اكا فهم قیلدیره تاكم اول طالب روح الهی خورشید روحك احوال واسرارندن رایحه اله وآنك اوصافنه مطلع اوله (مثنوی) جان كز اصطرلاب جوید او صواب

* چه قدر داند ز چرخ و آفتاب * تو كز اصطرلاب دیده بنكری * در جهان دیدی یقین پس قاصری * تو جهان را قدر دیده دیده * كو جهان سبلت چرا مالیده *

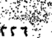
شول جانكه اصطرلابدن صواب دیده استر چرخ وآفتابدن اول جان نه قدر بیلور یعنی بیلز الا قلیل آز بیلور ای طالب سنكه دیده اصطرلابندن نظر ایلیه سن جهانی كورمكلكده یقینا زیاده قاصرسن سن جهانی چشمك قدر كورمشسن جهانی قنی یعنی نیچون بورمشسن بونده بیق بورمق متفخرا اولمقدن ومباهات قیلمقدن كنایت اولور یعنی برجانكه آفتابك احكام وحالاتندن قنی ازنسنه بیلدیكی كبی برجانكه روح الهینك احكام واسرارنی انجق بو بدن اصطرلابندن بیله وجسم واسطه سیله روح الهینك اوصافنه وكمالنه استدلال قیله اول كمسنه آفتاب جاندن وآسمان جناندن نه بیلسه كركدر بیلز الا انجق بعض علامت واثری ای طالب اسرار جان سن كه جهان معنایه دیده ظاهر اصطرلابندن نظر ایلرسن وبو حس ظاهرله مظهر روح الهی اولان بدنه باقوب آندن روحك ذاتنه وصفاتنه استدلال قیلرسن یقین بودركه جهان جانی كورمكدن وعالم روحه نظر ایز كورمكدن زیاده قاصرسن سن جهان جانی اكر كوردكسه ده كوزلك مقداری كوردلك وانك اوصاف واسرارنه نظر ایز كوردكسه ده انجق نظرلك قدر نظر ایز كوردلك اما فی الحقیقه قنی جهان جان وقنی سن نیچون جهان جانی كوردم وانك اسرارنه نظر ایز كوردم دیو بو قدر معرفتله تفخر قیلورسن مجرد بدن واسطه سیله ذات وصفات روحی بیلمك وانك اسرار واحكامنه استدلال قیلمق اصطرلاب ایله آفتابی بیلمك منجمه بیغن بورمق وتفخر قیلمق نیجه لایق دكل ایسه بدن واسطه سیله روحك ذاتی وصفاتنی بیلمك عالمه بیق بورمق وتفخر قیلمق انجلین لایق ومناسب دكلدر (مثنوی) عارفان را سرمه هست

آن بجوی * تا كه دریا كردد این چشم چو جوی *

عارفلرك برلطیف سرمه سی واردر انی استه تاكم بو سنك جوی كبی اولان چشمك دریا اوله یعنی عارف بالله اولان ولیلرك برنوع سرمه سی واردركه اكا نور وحدت وسرمه معرفت دیرلر انی طلب ایله تاكم سنك بو نهر كبی اولان كوزك بحر اوله یعنی بصر بصیرتك كشاده اولوب دریای حقیقتی مشاهده قیله وانك صفتیله موصوف اوله تاكم او دریا بین اولان كوزله عشاق الهینك احوال مختلفه سنی كورمكه قادر اوله سن وانلرك پریشان كوی اولمسی نه جهتدن ایدیكنه شعور بوله سن (مثنوی) ذره از عقل و هوش ار با منست * این چه سودا و پریشان كفتنست * چونكه مغز من ز عقل و هش تهیست * پس كناه من درین تخلیط چیست * نی كناه اوراست كه عقلم ببرد * عقل جمله عاقلان پیشش بمرد *

عقل وهوشدن اكر برذره بنمله بیله ایسه پس بوسودا وپریشان سویلمك ندر چونكم بنم مغزم عقلدن وهوشدن تهیدر پس بو تخلیطده بنم كناهم ندر یوق كناه انكدركه بنم عقلم ایلتدی جمله عاقلرك عقلی انك اوكنده اولدی یعنی عقل تدارك اندیشدن وهوش تدبیر كیشدن اكر بنمله برمقدار عقل وهوش

اولیدی بو یله سودایی اولمق و پریشان سوز یازمقدن صدور ایلمزدی چونکه بنم دماغم عقلدن وهوشدن تهی
وخالیدر پس بو خلط کلام ایلمکده وسوزی بی ترتیب وعقله مخالف ونا متناسب سویلمکده بنم کناهم ندر بنم
بو خصوصده کناهم یوقدر کناه اول معشوقک عشقیدر که بنم عقلمی قاپدی اول عشق شول هوشبرنده وعقل کشنده
برقتالدر که جمیع عاقللرک عقلی انک قتنده اولدی وجمله زیرکلرک فهم وذکاوتی انک اوکنده محو وتباه اولدی عشقه
ومعشوقه عقلی زائل ایلدیکندن اوتری کناه انکدر دیمک مجرد اسیر عقل اولان عقلانک قتلرنده کناه اولدیغی اعتبار ایله در
والا عشق الهی برکسه نک عقلنی زائل ایلیه هزار عقلی اکادیت ویررواکر اول عاشق عقلدن خالی وعشقله مست
وبیهوش اولدیغی حالده سوز سویلیه اکر بی ترتیب ونامناسب سویلسه ده هزار وهزار عقلاک تدبیر وترتیبله سویلدیکی
کفتاردن معنی دار وپر اسرار اولور نته کم حضرت خداوندکار اکرچه بنم عقلدن وهوشدن برذره مقداری
اولسیدی بو یله پریشان سوز یازمزدم وخلط کلام ایلمزدم دیو اعتذار بیوردیلر لیکن اکر نظر اولنسه شول قدر
مناسب سوز یلمشلردر واول قدر معقول ومقبول ادا ایلمشلردر که نیجه عقل سلیم انی تدبیر وتدارکله دیمکه قادر اوله مزلر
ونیجه فهم صائب اکا رخنه بولمق استسه لر رخنه بوله مزلر بوندن معلوم اولور شراب عشق الهینک پریشان کوی
اولان مستانه لری اکرچه کندی مرتبه لرینه نسبتله پریشان سویلرلر وخلط کلام ایلرلرسه ده ینه معقول ومعنی دار
اولمقدن خالی اولمزود ائره علم وعرفاندن طشره قالمز (مثنوی) یا مجیر العقل فتان الحجی * ماسواک للعقول مرتجی
ای عقلی فتنه لندیروب حیران ایدیجی عقللر ایچون سنندن غیری مرتجی یوقدر حجی بکسر الحاء عقله
دیرلر مرتجی محل ارتجا معناسنه اولمق محله مناسبدر خطاب اکرچه محبوب الهی اولان مرشد کامله در
ولیکن انک مرآت وجودنده محبوب حقیقی یی مشاهده ایلمک وبو سوزلری اکا سویلمک اعتباریله در زیرا
حضرت مولانا قدس الله سره العزیزک دأب شریفلرندندر که مظهر حق اولان کامله خطاب ایدرلر واول مظهرده ظاهر
اولان وتجلی قیلان خدای تعالی ایله مکالمه ایدرلر وانکله معامله قیلورلر (مثنوی) ما اشتهیت العقل مذ جننتنی *
ما حسدت الحسن مذ زینتنی * ای محبوب حقیقی عقلی استمدم سن بنی مجنون قیلدندبرو زیرا نهایت ادراک عقول
عقالدر وعقل مشاهدۀ وحدته مانع وحجابدر عاشق مادامکه قید عقلدن خلاص اولمیه مشاهدۀ وحدت حقه
اختصاص بولمز هیچ برحسنه رشک وغبطه ایلمدم سن بنی انوار جمالکله تزیین ایلیلدنبرو زیرا جمال خورشید
حقیقی یی مشاهده ایلین ذرات حسن کائناته رشک ایلمز انکچونکه (بیت) فکل ملیح حسنه من جمالها * معار له
بل حسن کل ملیحة (مثنوی) هل جنونی فی هواک مستطاب * قل بلی والله یجزیک الثواب * بلی ایجاب نفی ایچوندر
بو یله معنی ویریلور الله یجزیک الثواب الله تعالی سکا ثواب وجزا ویره ای مرشد کامل دیمک اولور مصرع ثانی محبوب
الهی اولان مرشد کامله خطاب اولور محبوب حقیقتک انده ظهور ایلمسی اعتباریله ومصرع اول اول مرشدک
وجودی مرآتیندن تجلی ایلین محبوب حقیقیه خطاب اولور یعنی اول مظهر وحدت الهی اولان ولی کاملک
آینۀ باطننده ظهور ایلین محبوب حقیقیه بر سبیل الاستفهام الم جنونم سنک عشقکده مستطاب دکلیدر دیو سؤال
ایلدکدنصکره اول حضرتک مظهری اولان ولی کامله خطاب ایدوب دیرلر ای مرآت الهی ومجلای ربانی سن نکا
محبوب حقیقینک ترجمانی اولوب بلی دی جمیع صفاتی مستجمع اولان الله سکا انوار ذاتیه وتجلیات صفاتیه سندن
اولان ثوابی جزا ویره (مثنوی) کر بتازی کو ید او ور پارسی * کوش وهوشی کوکه درفهمش رسی) بادۀ او در خور
هر هوش نیست * حلقۀ او سخرۀ هر کوش نیست * اکر بنم معشوقم عربی سویلرواکر فارسی سویلر بر کوش وهوش
قنی که انک بادۀ اسراری هر هوشه لایق دکلدر انک حلقۀ عبودیتی هر کوشک سخره وزبونی دکل یعنی اکر اول محبوب
الهی ومظهر ربانی اولان ولی کامل اکر عربی سویلروا کر فارسی سویلر اول کلمات غامضه نک ادراکنه لایق بر کوش
وهوش قنی که انک فهمنه ایریشه وانک کلمات قدسیه سنده اولان اسرار ونکاتی الکیوب بیله اول کاملک خم قلبنده ساکن
اولان بادۀ علم وعرفان هر عقلک لایق دکلدر وهر هوش انی نوش ایلمکه استعداد وطاقت طوتمز واول کاملک خدمت
وارادت حلقه سی هر کسک قولاغنه لایق دکلدر که حتی انک خدمتنی قبول قیله وحلقه بکوش اوله (مثنوی) بارد یکر آمدم
دیوانه وار) رو روای جان زود زنجیری بیار) غیر آن زنجیر زلف دلبرم) کرد وصد زنجیر آری بردرم تکرار ینه دیوانه وار کلدم
یوری یوری ای جان فوری بر زنجیر کتور لیکن بنم دلبریمک زلفی زنجیرندن غیری اکر ایکی یوز زنجیر کتورسه ک برترم
دلبردن مراد بونده اکر محبوب حقیقی اولورسه انک زلفندن مراد اوصاف کثیره سی اولور که عشاق الهیه نک زنجیری
کبیدر که برنیجه صفتک احکامنه مقید اولدقدنصکره ارادت الهیه اولمینجه اندن خلاص اوله مزلر واکر دلبردن مراد
محبوب الهی اولان نبی علیه السلام ویا خود ولی عظام اولورسه انک زلفندن مراد احکام شریعت ویا خود احکام

طریقت اولور زیرا احکام شریعت وطریقت عشاق الهی اولنلرك زنجیری کبیدرکه بونلر سلاسل احکام شرعیه واغلال ارکان طریقیه ایله مقید اولورلر اما بونلردن ماعدا صوری ومعنوی هرنقدر بند وزنجیر اولسه انکله مقید اولمیوب انلری پاره لرلر پس بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلرکه نیچه کره دیوانه لر ومستانه لرکبی کلمشدم تکرار بنه اول محبوب الهینك عشقندن دیوانه وشراب شوقندن مستانه وارکلدم ودائرهٔ عقل وهوشدن چیقوب مست ومدهوش اولدم ای جانم منزله سنده اولان یارم یوری یوری بکا بر زنجیر کتور تا آنکله مقید اولم ومرتبهٔ عقل وادراکده قالم اما بشرط ان اول زنجیر بنم دلبریمك زلفندن اوله زیرا بنم دلبریمك زلفندن غیری اکر نیچه یوز زنجیر کتوره سن انی پرتوب پاره پاره ایلرم مقصود اکر بنی مرتبهٔ عقل وادراکده مقید ایلمك استرسك بنم محبوبمك احکامندن بکا بر زنجیر کتور تا بن آنکله مقید اولم والا آندن ماعدا هرنه کونه زنجیر کتوررسك انکله محکوم ومقید اولمیوب ودیوانه وار آنی پاره لیوب کندیمی انلرك قیدندن آزاد ایلرمکه عشاق الهی هیچ برشیئله مقید اولمزلر الا محبوب حقیقینك احکامیله ومرادیله بچون اول حضرتك مرادی رسم وصورت قیدندن عاشقلرنی خلاص ایلیوب اسرار ومعانی ایله مقید اولمق استسه اسرار معانی ایله مقید اولورلر وبچون رسم وصورتله مقید اولمق استسه رسم وصورتله مقید اولورلر واکامناسب اولان کلماتی تکلم قیلورلر نته کم مرادالهی یی حضرت مولانا قدس الله سره العزیز نسو یلمکه وا کا متعلق صورت قصه یی بیان ایلمکه شروع قیلدیلر (حکمت نظر کردن در چارق وپوستین که فلینظر الانسان مم خلق) بوسرخ شریف وبوبیان لطیف ایازك هرکون تنها حجره ده اولان چارق وپوستینه نظرا تمسنك حکمت وسرنی بیاند روانك حکمتی اولدرکه انسان بوقصه دن حصه آلوب کندینك بدایت حالنه واول خلقتنه نظر ایلیه تاندن خلق اولندیغنی بیله وعجب وغروردن حذر قیله نته کم حق تعالی انسانه فلینظر الانسان مم خلق دیو خلقت اصلیه سنه نظر ایلمکله امر ایلدی بو آیت کریمه نك اولی بودر قال الله تعالی (والسماء والطارق) آسمان حقیچون ودخی وقت لیلده بادی وظاهر اولان کوکب حقیچون طارق اصلنده سالك طریقه دیرلر وعرفا لیلده کلن کمسیه مختص اولدی آندن صکره لیلده ظاهر اولان شیلرده استعمال اولندی (وما ادریك ما الطارق) وسکا نه شی اعلام ایلدی که طارق نه شیدر بیله سن (النجم الثاقب) طارق شول کوکبدرکه ضیاسی ظلام لیلی نافی اوله ویا افلاکی ثاقب اوله مراد جنس نجوم ویاخود کوکب معهود اوله زحل کبی زهره کبی (ان کل نفس لما علیها حافظ) تحقیقا شان بودرکه هرنفسك اوزرینه البته بر حافظ واردر بو تقدیرجه ان مثقله دن مخففه در ما زایددر ولام مخففه ایله مثقله یی فاصله در تقدیر معنی ان الشأن کل نفس لعلیها حافظ در وعاصم وحمزه لما یی بمعنی الا قرأت ایلمشلردر بو تقدیرجه ان نافیه اولور یعنی هیچ بر نفس یوقدر الا انك اوزرینه رقیب واردر وبو جمله جواب قسم اولور (فلینظر الانسان مم خلق خلق من ماء دافق) استفهامك جوابیدر یعنی خلق اولندی اول انسان آب ذی دفقدن دفق اتمق ودوکمکه دیرلر دفقت الماء دفقا ای صببته ماء دافق ای مصبوب نته کم سر کاتم بمعنی مکتوم (یخرج من بین الصلب والترائب) اول ماء دافقکه خروج ایدر رجلك صلبندن ومرأتك سینه سی کمکلرندن (انه) اول خالق بیچون (علی رجعه لقادر) اول انسانی بعد الموت حیاته وبعثه اعاده یه قادردر (مثنوی) باز کردان قصهٔ عشق ایاز * کان یکی کنجست مالامال راز * می رود هر روز در حجرهٔ برین * تا ببیند چارقی با پوستین * زانکه هستی سخت مستی آورد * عقل از سر شرم از دل می برد * ایازك عشقنك قصه سنی کیرو دوندر یعنی تکرار اعاده ایله زیرا اول قصه رازلر ایله مالامال بر کنج عظیمدر اول ایاز هرکون چارقی وپوستینی اولان حجره یه کوتلك اوزرینه کیدردی تا که پوستین ایله چارقنی کوره زیرا که وارلق زیاده مستلك کتورر عقلی باشدن وحیایی کوکلدن ایلتور پس ایازك کندی پوستین وچارقنه هرکون نظر ایلسندن مرادی اول ایدیکه اول جاه وماله مغرور اولمغله مدهوشان اهل دنیا کبی مست ولا یعقل اولمیه واول مستلك آندن شرم وحیایی ازاله قیلمیه بلکه کندی عجز وحقارتنی بیلنلردن وقدرنه وطورینه عارف اولنلردن اوله (مثنوی) صد هزاران قرن پیشین را همین * مستی هستی بزد ره زین کمین * شد عزازیلی ازین هستی بلیس * که چرا آدم شود بر من رئیس * نته کم نیچه یوز بیك قرن پیشینك همین وارلق مستلکی بوکمیندن یولنی اوردی یعنی بو جاه ومال کمیندن وارلغه مست ومغرور اولمق قرون ماضیه دن نیچه یوز بیك قرنك هم یولنی اوردی وانلری کمراه قیلدی بر عزازیل بو وارلقدن ابلیس اولدی وبویله دیدی که نیچون آدم بنم اوزریمه عالی ورئیس اولور (مثنوی) خواجه ام من نیز خواجه زاده ام * صد هنر را قابل وآماده ام * بن خواجه یم بوندن دخی خواجه زاده یم بن یوز هنره قابل وآماده اولمشم خواجه بونده عالی معناسنه در ابلیسك خواجه یم دیمسی ملکلرك خواجه سی ونیچه زمان معلمی اولدیغی اعتباریله در خواجه زاده اولمسی آتش زاده اولدیغی اعتباریله درکه آتش سائر عناصردن اقوا واعلا اولدیغی اعتباریله انك زعمنجه آتش عناصرك وعناصردن تولد ایلین شیلرك خواجه سی کبیدر پس کندینك بلند وعالی اولدیغنه

واصلمك دخی بلند وعالی اولدیغنه مغرور اولوب وافتخار قیلوب دیرکه اولا بن نفسمده عالی قدرم وعالی شیدن طوغدم
ونیجه یوز هنره قابل ومستعد اولدم (مثنوی) در هنر من ازکسی کم نیستم * تا بخدمت پیش دشمن بیستم * کمال وهنرده
بن کیمسه دن ناقص دکلم تا دشمنک اوکنده خدمتله طورم لعین کندی جاهنه زیاده مغرور اولدیغندن دوستی دشمندن
فرق ایلمدی بلکه حدذاتنده کندی جاهنه زیاده مغرور اولوب دوست اولانی عدو ایلدی ودیدی (م ی) من ز آتش زاده‌ام
او ازوحل * پیش آتش مروحل راچه محل * بن آتشدن طوغمشم واول آدم وحلدن یعنی بالچقدن طوغمش ومخلوق
اولمشدر تحقیقا وحل وطینک آتش قتنده نه محلی واردر یعنی قدر ومحلی یوقدر نته کم (خلقتنی من نار وخلقته من طین)
دیمکله حضرت آدم علیه السلامك سفلی وکندینك علوی اولمسنه حجت ایراد ایلدی (مثنوی) اوکجا بود اندرین دوری که
من * صدر عالم بودم وفخر زمن * حضرت آدم علیه السلام شول بر دورده قنده ایدیکه بن عالمك وزمانك فخری ایدم
یعنی اول آدم علیه السلام دخی هنوز مخلوق اولمزدن مقدم زمان اهلنك فخری وملائکه نك رئیس وبهتری ایدم بو قدر
زمان یرلرده وکوکلرده ارشاد قیلدم وملاء اعلایه اوستاد اولدم پس خاك سفلیدن وجوده کلان آدم نه شیدرکه اول
مخدوم اولوب بن اکا خدمت قیلم دیدی وبونده تنبیه بودرکه حالا نیجه شیطان طبیعتلو وابلیس سیرتلو متکبرلرك
دخی شانی وخوی بویله در برخاك سیرت ودرویش طبیعت مظهر علوم ربانی ومنبع اسرار سبحانی اولان بر اهل
عرفانی کورسه اکا حسد وعداوتندن سرکش اولوروبن بویله بر عالی قدر ایکن وصاحب صدر ایکن اکا تنزل
ایلمك نه ایجاب ایلردیر آندن اعراض واستکبار قیلور (قوله تعالی خلق الجان من مارج من نار) بو آیت سورهٔ رحمانده در
اولی بودر * خلق الانسان * الله تعالی خلق ایلدی انسانی * من صلصال * طین یابسدن * کالفخار * اول طین یابس که
صاقسی کبی محکم خشك اولمش (وخلق الجان) وخلق ایلدی جنلرك باباسنی (من مارج من نار) شعلهٔ صافی
بی دوددن که آتشدن حاصلدر * وجانله آدم علیه السلامك خلقتی مابیننده مدت التمش بیك ییل قدر وارد دیمشلر حضرت
آدم علیه السلامك اولاد وانسابی نیجه منقطع دکل ایسه جانك دخی اولاد وانسابی منقطع دکلدرکه آنك اولادی جن
وشیاطیندر * وقوله تعالی فی حق ابلیس (انه کان من الجن ففسق * بو آیت سورهٔ کهفده در اولی بودر (واذ قلنا
للملائکة * ذکر ایله یا محمد بزم ملائکه یه دیدیکمز وقتی * اسجدوا لادم * سجده ایلیك ای ملکلر آدمه * فسجدوا * پس
جمیعا سجده ایلدیلر * الا ابلیس * الا الشیطان استکبار ایدوب سجده ایلمدی (کان من الجن) جملهٔ مستأنفه در محل
تعلیلده کان دینلدیکه نیچون سجده ایلمدی پس جواب انکچون ایتدیکه اصلی جندن اولدیغیچون (ففسق
عن امر ربه) پس خروج ایلدی ربیسنك طاعتندن جنی اولدیغی سببیله فاسبیه در وشیطانك جنی اولمسی ویاخود
ملائکه دن اولمسنده علمانك اختلافی واردر وبونك تحقیقی وتفصیلی ایکنجی جلدده دوم باراز خرافکند ابلیس معاویه را
سرخنده (ماهم ازمستان این می بوده‌ایم) بیتنك شرحنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (مثنوی) شعله می زد
آتش جان سفیه * کاتشی بود الولد سر ابیه) نی غلط کفتم که بد قهر خدا * علتی را پیش آوردن چرا * سفیهك جانك آتشی
شعله اوردی زیرا اول سفیه آتشه منسوب ایدی که الولد سر ابیه حدیثی بو معنایه دلیلدر یوق غلط سویلدم بلکه قهر
خدادر بر علتی ایلرو کتورمك نیچوندر یعنی اول خفیف العقل اولان شیطانك جانك آتش غیرتی واهب کبر ونخوتی
شعله اوردی وظهوره کلدی زیرا اول ابلیس آتش زاده ایدی پس الولد سر ابیه حدیثنك موجبنجه ولد والدنك سری
اولور یعنی انك خوینندن واثرندن ولده خوی واثر اولوروپدرك طبع وخاصیتی پسرنده ظهوره کلور پس ابلیسك
مستکبر اولمسنه وسرکشلك قیلمسنه علت آتش زاده اولدیغی اولور انك کبر وعنادنه وکفر وفسادنه آتش زاده اولدیغی
علتدر دیمك عقلایه نسبتله در حقیقت کاره نسبتله دکلدر بلکه انکچون بو سوزی غلط منزله سنه تنزیل ایدوب
آندن حقیقت حالی بیان ایلمکه رجوع ایدوب بیوررلر بو سوزی که سویلدم غلط سویلدم حقیقت حال بودکلدر بلکه
انك سرکش اولمسی وتکبرلك قیلمسی حق تعالینك اکا ازلده اولان قهرنك اثریدرکه (ابی واستکبر وکان من الکافرین)
آیتنك موجبنجه اول ابلیس علم اللهده کافرلردن اولدی پس بر علتی ایلرو کتورمك وابلیس حکمده دن کافر اولدی
وتکبرلك قیلدی دیمك نه ایجاب ایلر بو سبب علت که انك کبر ونخوتندن اوتری ایراد اولنور حقیقت فهم ایلین عقلایه
نسبتله در اما حقیقت بین اولان عرفایه نسبتله انك کفر وعصیانی قهر الهینك اثریدر واول ابلیس ازل آزالده مظهر
قهر الهیدر (مثنوی) کار بی علت مبرا از علل * مستمر ومستقرست ازازل * درکمال صنع پاك مستحث * علت حادث
چه کنجد یا حدث * کار بی علت اسباب وعلدن مبرا در ازلدن مستمر ومستقردر حق تعالینك مستحث
اولان پاك صنعنك کمالنده نه علت حادث صغار ونه حدث مستحث استفعال بابندن اسم مفعول صیغه سی
اوزره حث دندر حث لغتده قندرمغه دیرلر یعنی بر شیئه ترغیب وتحریض ایلمکه دیرلر پس مستحث بونده مترغب

ومستحسن معناسنه اولور وتوضیح معنی بو یله دیمك اولورکه الله تبارك وتعالینك بی علت اولان كاری حقیقتده
اغراض وعللدن مبرا ومعرادر انك كاریا كی ازل ازالده مستمر ومستقردر مقبول اولان ازلده مقبول ومردود اولان
دخی ازلده مردود اولمشدر قبل من قبل بلاعلة وردمن رد بلاعلة قولی بو معنایی تأیید قیلمشدر هرشیٔ كه ظهوره
كلمشدر عین ثابته لرینك مقتضالری اوزره ظهوره كلمشدر وهرشیٔ كه موجود اولمشدر علم اللهده اول شیٔ انك كبی
معلوم اولمشدر پس (لاتبدیل لكلمات الله) ودخی (لاتبدیل لخلق الله) آیت كریمه لرینك حسبنجه حق تعالینك
كلماتنك تبدیلی وانك خلقنك تغییری ممكن دكلدر انكحون الحقایق لاتنقلب دیمشلردر حق سبحانه وتعالینك علل
واغراضدن پاك اولان ومستحسن ومسترغب اولان صنع باكمالی علمنك مقتضاسی اوزره در وحق تعالینك علمی ایسه قدیم
وازلیدر حادث صكره دن موجود اولنه دیرلر وعلت حادث دخی صكره دن ظهوره كلن شیئه دیرلر پس ازلده نه حادث
وارایدی ونه علت حادث وارایدی مثلا حضرت آدم علیه السلامك وجودی وابلیسك دخی وجودی حادثدر وحق
تعالینك ابلیسه جمیع ملكلرله بیله حضرت آدمه سجده ایله دیو امر ایلمسی دخی حادثدر وابلیسك اول حینده سجده
ایلمكدن اباواستكبار ایلمسی دخی حادثدر پس ابلیسك كفر ومعصیتنه علت صوری حق تعالینك امرینی ترك ایلدیكی
وبرعلت صوری دخی آتش زاده اولمسی اولور ولیكن حقیقته نظر اولنسه ابلیس علم اللهده كافر وعاصی ایدی وانك
عین ثابته سی كفر وضلالت اقتضا ایلردی پس صكره بو وجود خارجی ایله موجود اولدقده عین ثابته سنك مقتضاسی
اوزره عمل ایلدی نته كم حضرت آدم علیه السلامك عین ثابته سی هدایت وطاعت اقتضا ایلدی پس وجود خارجیله
موجود اولدقده انك وجودشر یفندن طاعت وبنده لك ظهوره كلدی (مثنوی) سراب چه بود آب ما صنع اوست *
صنع مغز ست وآب صورت چو پوست * ایك سری ندر ابمز انك صنعیدر وصنع الهی مغزدر وآب صورت پوست كبیدر
یعنی الولد سر ابیه حدیث شریفنده واقع اولان ابدن مراد اگر بحسب الظاهر اب صوری اولور لیكن سر اب ندر دیرسك
بزم اصل فی الحقیقه ابمز اول اللهك صنعیدر زیرا بزی وجوده كتوروب وظهوره یتورن اصل الله تعالینك صنع باكمالیدر
پس اول اللهك صنع وارادتی اب كبیدر وبزم صوری اولان بابامز قشر منزله سنده در اگرچه بز صورتا بابامزلك
سری یز لكن معنا صنع خدانك سری یز بزده حاكم ورب اولان صنع الهی وصفت ربانیدر ولد باباسنه
تابع اولدیغی كبی بزم وجود یمز دخی همیشه صنع حقه وارادت وجود مطلقه تابعدر پس بز انك سری واثری اولورز
اول نجه دیلرسه بزاو یله كار قیلورز (م ی) عشق دان ای فندق تن دوستت * جانت جو ید مغز وكوبد پوستت * ای تن
فندقی سن دوستكی عشق بیل سنك جانكی مغز استر وپوستكی دوكر ای فندق تن دیمك ای تنی فندق كبی دیمكدر كه
انسانك بدنی فی المثل فندق كبیدر جسم قشر كبیدر وجان مغز كبیدر جو یدك وكوبدك فاعلی عشقدر ومفعولی
جانت اولور جانت را تقدیرنده در وتوضیح معنی بو یله دیمك اولور كه ای تنی فندق كبی اولان انسان سن دوستكی عشق
بیل كه سنك جانكی اول مغز اولمق استر وپوستكی دوكر ومنكسر قیلر خلاصهٔ كلام ای تنی فندق كبی اولان انسان
اصل سنك دوستك فی الحقیقه عشق الهیدر بونی بو یله بیل زیرا اول عشق الهی سنك روحكی لب اولمق دیلر ومغز مغز
مرتبه سن بولمغه همت ایلر وسنك بدنك قشرنی دوكوب منكسر ایلر ونحیف وضعیف قیلر پس قشری نحیف ولبی
قوی وشریف ایلین شیدن اعلی انسانه دوست اولمز (م ی) دوزخی كه پوست باشد دوستش * داد بدلنا جلودا پوستش
سورهٔ نساده اولان آیت كریمه یه اشارتدر (ان الذین كفروا بایاتنا) تحقیقا شول كمسنه لر كه بزم دلائل وحدتمزه ویا آیات
قرآنه ویا معجزهٔ رسوله كافر اولدیلر * سوف نصلیهم * عن قریب بز انلری ادخال ایده رز * نارا * جهنم آتشنه * كلما
نضجت جلودهم * هر باركه بونلرك دریلری پشسه ویا تمقده كماله ایرشه * بدلناهم جلودا غیرها * بز تبدیل ایدرز
انلرك جلودنی برغیر جلوده كه سوخته وپخته اولمش اوله (لیذوقوا العذاب) عذابك ذوقی بونلره دائم اولمقدن اوتری
(ان الله كان عزیزا حكیما) تحقیقا الله تعالی غالبدر كه كمسنه حكمنه مانع اولمز وحكیمدر كه هر كاری بروفق حكمتدر *
معنی * بیت شول دوزخه منسوب اولان كمسنه كه پوست اكا دوست اوله بدلنا جلودا اكا پوست ویردی یعنی شول
بر دوزخه منسوب اولان كمسنه كه انك دوستی ومحبوبی جسم اوله وشب وروز تن پرورلك قیله (بدلناهم جلودا غیرها)
دین خدای تعالی اكا پوست ویرروهر باركه آنك بدنندن متحلل اولسه بدل ما یتحلل لحم وشحم ویررو هر كون انك
جسمنی تبدیل قیلور چونكه روز آخرت اوله انی حطب جهنم ایلر زیرا دنیاده مغز ونغزدن خالی اولان وایمان
واسلامدن تهی قلان اجسامك مكانلری نار جهنم اولسه كركدر (مثنوی) معنی ومغزت بر آتش حا كمست *
لیك آتش را قشورت هیزمست * سنك معنی ومغزك آتش دوزخ اوزره حاكمدر ولیكن سنك قشرلرك
آتش دوزخه هیزمدر یعنی ای انسان سنك روحك وعقلك كه معنی ومغزك كبیدر آتش دوزخ اوزره حاكمدر

ولیکن قوای نفسانیه‌نك تأثیر وتصرف ایلرامّا روحکه وعقلنه تأثیر وتصرف ایلمکه قادر اولمزا کردرونی
نوراِیمان ایله طولرسه انك جسدنه دخی ضرر قیلمز بلکه اول مؤمندن فرار ایلیوب جزیا مؤمن فان نورك اطفأ ناری دیوب
اکالابه وزاری قیلور (مثنوی) کوزهٔ چو بین که دروی آب جوست * قدرت آتش همه برظرف اوست * معنی انسان
برآتش مالکست * مالك دوزخ دروکی هالکست * مثلا براغاج کوزه که انك ایچنده جویك آبی واردر آتشك
قدرتی دوکالی آنك ظرفنه دریعنی انسانك وجودی فی المثل شول براغاج برداغه بکزرکه انك ایچنده آب جوی اوله پس
جهنم آتشنك قدرت وتصرفی انسانك ظرفنه اولور درونده اولان آب عقل وروحه اولمز انسانك معناسی آتش اوزره
مالکدر دوزخك مالکی دوزخده نجین هالك اولجیدر یعنی مالك دوزخ دوزخده هلاك اولیجی اولمدیغی کبی معنیٔ انسان
دخی دوزخده هلاك اولمز ودوزخ اکا ضرر قیلمز (مثنوی) پس میفزا تو بدن معنی فزا * تاچو مالك باشی آتش راکیا *
پوستها بر پوست می افزودهٔ * لاجرم چون پوست اندر دودهٔ * زانکه آتش را علف جز پوست نیست * قهر حق آن کبر را
پوستین کنیست * پس ای غافل سن جسم وبدنکی زیاده ایلمه معناکی ارتورتا جهنم مالکی کبی آتشه کیا وحاکم
وپادشاه اوله سن ای عاقل سن پوست اوزره پوست زیاده ایلمشسن لاجرم پوست کبی دوده ده سن زیرا که آتشك علف
وغداسی پوستدن غیری دکلدر لاجرم حق تعالینك قهری اول اهل کبرك پوستنی قوپاریجیدر کبر بونده مضاف مقدّر
اولمق اوزره اهل کبر تقدیرنده اولور ومابعدنده اولان ابیات شریفه بو معنایی تأیید قیلور پس تن پرور وصورت پرست
اولان کمسنه‌لره نصیحت ایدوب بیوررلر ای تن پرور پس اکل وشرب ایله سن بدنکی زیاده ایلمه معناکی زیاده ایله حتی
مالك دوزخ آتش اوزره نتیجه حاکم وقاهر ایسه سندخی انك کبی حاکم وقاهر اوله سن سنده کی نور وایمان زیاده اوله نیران
سنك مغلوب وزبونك اولمق مقرردر وجزیا مؤمن فان نورك اطفأ ناری دیو لابه قیلمسی محققدر امّا سن ایسك اکل
وشرب ایله پوستلری پوست اوزره زیاده قیلوب مجسم وفربه اولدك لاجرم پوست وقشر کبی دودهٔ نار ایچره قالدك که قشر
وپوستك محلی دوده درنار ایچره اولمقدر زیرا که آتشك غداسی قشر وپوستدن غیری دکلدرته کم بعض شیئك لبنی
الوب قشرنی آتشه براغورلر لاجرم قشره مشابه سنده اولان اهل کبرك قهر حق پوستنی قوپاریجی ونار دوزخه القا
ایدیجیدر (مثنوی) این تکبر از نتیجهٔ پوستست * جاه ومال آن کبر را زان دوستست * این تکبر چیست غفلت از لباب
منجمد چون غفلت یخ ز افتاب * چون خبر شد ز آفتابش یخ نماند * نرم گشت وگرم گشت وتیز راند * بو کبر وعجب
پوستك نتیجه واثرندندر جاه ومال اهل کبره او سببدن دوستدر بونده دخی کبر اهل کبر تقدیرنده در ومضافك حذف
اولنمسی اهل کبرك عین کبر اولمسی اکا مقرردر ومعناده فتح کافله اولان کبره مشابه کلمسی ایهامدن اوتریدر بو تکبرلك
ندر مغز ولبابدن غفلتدر آفتابدن یخك غفلتی منجمددر چونکم اول یخك آفتابدن خبری اولدی یخ قالمدی نرم اولدی
وگرم اولدی وتیز سوزردی یعنی بو متکبر اولمق وترفع قیلمق ندن حاصل اولور دیرسك پوست منزله سنده اولان جسمانیت
نفسانیتك نتیجه سندندر مال ومنصب معنی کبره مشابه اولان اهل کبرو نخوته قوت ویریجیدر ومعنادن بعید قیلیجیدر
وبو تکبرلك ندرد یرسك حقایقدن غافل اولمقدر ومتکبر اولان کمسنه حقیقتدن بی خبر قالمقدر مثلا آفتابدن یخ پاره‌نك
غافل اولوب منجمد قالدیغی کبی اکریخ پاره‌یه آفتابدن خبر اولیدی واندن گرمیت بولیدی یخلق قالمزدی ونرم اولوردی
وگرمیت حاصل قیلوردی وتیز آقوب روان اولوردی کذلك برودت هوای نفسانیه ایله منجمد اولان متکبرك وجودی
ونخوتی وانانیتی آفتاب حقیقتدن غافل وجاهل اولدیغیچوندر اکر آفتاب حقیقتدن اول متکبره خبر اولیدی وانك پرتو
واشراقنه قریب کلیدی انك یخ پاره کبی افسرده لکی قالمزدی هین ولین اولوردی وپرتو الهیدن حرارت وگرمیت
بولوردی وعلی الفور آب روان کبی بحر حقیقت بولنه کندوبی سوررردی وروان اولوردی (مثنوی) شد ز دید لب
جملهٔ تن طمع * خوار وعاشق شد که ذل من طمع * چون نه بیند مغز قانع شد بپوست * بند عزمن قنع زندان اوست *
اول کمسنه‌لبی کور دیکندن جمله تنی طمع اولدی خوار اولدی وعاشق اولدی زیرا ذل من طمع دینلمشدر چونکم
مغزی کورمیه پوسته قانع اولدی عزمن قنع مفهومنك بندی انك زندانیدر بو مصرعده بندبای عربیه وبای فارسیه
دخی اولمق جائزدر امّا زندانه مناسب اولان بای عربیه اوقنمق اولیدر وتوضیح معنی وتمهید فحوا بو یله دیمك اولورکه اول
صورت حسبیله متکبر اولان کمسنه لب ومعنایی کوردیکندن سرتاپا طمع اولوب خوار وعاشق وتواضع ومسکنت
قیلورته کم ذل من طمع حدیثی بو معنایی مؤیداولور چونکم اول کمسنه مغز نغزی کورمیه ومعنی عالمنه نظر
ایرکورمیه پوست وصورته قانع اولور عزمن قنع حدیثنك قیدی ومفهومی اکا محبس اولور وانی معنی طلبنده
اولان مذلت ومسکنتك ایچنده موجود اولان دولت وعزتدن منع قیلور مثلا رسم وصورتله عزیز وشریف اولان
کمسنه لب ومعنایه طالب اولمقدن وطمع قیلمقدن خوف ایلرشو ملابسه ایله که اکر بن انك طالبی وطامعی اولورسم ذلیل

وتحقيرا اولمق لازم كلور وعرضه نقصان كلوب غيره عرض احتياج ايلمك لازم اولوردي پس عزمن قنع حديثيله عمل ايدوب بو كلامك مفهومي اكا بندوزندان اولورواني عزت ابديه دن محروم قيلور پس ذل من طمع وعزمن قنع حديثيله هر مقامده عمل اولنمق مناسب اولمز وفائده قيلمز بلكه بعض محلده ذل من طمع حديثيله عمل قيلوب طامع اولمق وذلتي اختيار قيلمق مقبول ومستحبدر مثلا تحصيل علم ومعرفتده وتكميل دين وآخرتده ومحبت الهيده وبونلر امثالي اولان اعمال اخرويده طامع اولمق وذلتي اختيار قيلمق مقبول ومستحبدر اكر بوخصوصده قناعت قيلورسه وعزت مراد ايلرسه مذموم وقبيحدر اما دنيا امورنده قانع اولورسه وطمعده احتياط قيلورسه اولى وانسبدر (مثنوى)

عزت اينجا كبريست وذل دين) سنك تا فانى نشد كى شد نكين * در مقام سنكى انكاهى اما) وقت مسكين كشتن تست وفنا * عزت بو محلده كبرلكدر وذل دين وطاعتدر سنك تا فانى اولميه نجين نكين اولور كبر بونده كاف فارسينك فتحه سيله اولوب يا مصدريه اولمق اوليدر اما كاف عربينك كسريله اولوب يا نسبت ايچون اولمق دخى جائزدر بو وجه اوزره يا مصدريه اولسه دخى جائز اولور سنككلك مقامنده اندنصكره انا ديمك بومناسب دكلدر سنك مسكين اولمقلغك وفنا الغك وقتيدر يعني طريق محبتده وتحصيل علم ومعرفتده وراه ايمان وطاعتده شرف وعزت اوزره اولمق كبرلك وكافرلكدر ياخود كبره منسوب اولقدر ودينك ذلتيدر ياخود معنى بو محلده ذل انكسار ديندر بو معنى اوزره ذل دينه مضاف اولمز اما اولكى معنى اوزره ذل دينه مضاف اولور مثلا تاسنك فانى اولميه نكين اولمغه لايق اولمز كذلك نفس انسانى فانى اولميه وكبرونخوتي ومذمومه اولان صفتي ازاله قيلميه دين مبينده نكين كبي اولمز وحقيقتده عزيز الوجود اولنلرك مرتبه سنى بولمز بلكه حجريت مرتبه سنده وقسوت دل مقامنده حقيرودني اولوب قالور پس دخى حجريت مقامنده ايكن اندنصكره انا ديمك لايق وحلال دكلدر وقسوت دل مرتبه سنده اولمق بنلك مقامنده اولمقدر بركسنه هنوز دخى قسوت درونه مبتلا وصفت نفسانيه يه مقيد اولمسى ظاهر ايكن بن ديسه وانا نيتدن دم اورسه شيطان سيرتنده اولور وفرعونيتني اظهار قيلور پس اى قسوت قلبه مبتلا اولان وصفات مذمومه مرتبه سنده قلان كمسه سنك مسكين وفنا اولمقلغكك وقتيدر وكبروانانيتي ترك قيلمقلغك زمانيدر اكر دين وايمان استرسك مسكنت وتواضع اختيار قيلورسن ومحو وجود ايدوب راه حقه فقيرانه وحقيرانه سالك اولورسن (مثنوى) كبرزان جويد همیشه جاه ومال * كه زسركينست كلخن را كمال * كين دودايه پوست راافزون كنند * شحم ولحم وكبر ونخوت اكنند * ديده را برلب لب نقر اشتند * پوست را زان روى لب پنداشتند * كبر اول سببدن جاه ومال استر زيرا كلخنك كمال رونقى سركيندندر زيرا بو ايكي دايه پوستي زياده ايلر شحم ولحم وكبرونخوتي طولدرر ديده لرني لب لب جانبنه بوقرو قالدرمديلر اول بوزدن پوستي لب ظن ايلديلر كبرودخى اهل كبر جاه ومالى اوسببدن استر زيرا بو دنيا كلخن كبيدر وجاه ومال زبل وسركين كبيدر پس بو كلخن دنيانك رونق وكمالي جاه وماليله در زيرا بوجاه ومالك انسان دايه كبي پوستني وصورتني انكچون لب حقيقت ظن ايلديلر وا كما ئل اولوب محبت قيلديلر كه بصر بصيرتلرني ابلك ابنه حواله قيلديلر وحقيقت بين اولمديلر بوسببدن قشر وپوست منزله سنده اولان جاه ومالى لب حقيقت زعم ايليوب دوست اتخاذ ايلديلر (مثنوى) پيشوا ابليس بود اين راه را * كو شكار امد شبيكه جاه را * مال چون مارست آن جاه اژدها * سايه مردان زمرد اين دورا * زان زمرد مار راديده جهد * كور كردد مار ورهرو وارهد بو بوله پيشوا ابليس اولدى زيرا اول ابليس جاه شبيكه سنه شكار كلدى يعني كبرورياست يولنك پيشواسى ابليس اولدى زيرا كه اول ابليس جاه وریاست دامنه ابتدا كرفتار اولدى وخيريت وافضليت دعواسن قيلوب بن آدمدن خيرلويم ديدى وتكبرلك ايلدى مال فى المثل مار كبي وجاه اژدرها كبيدر كما قال عليه السلام المال حية والجاه اضر منها مردان الهينك سايه ارشادلرى بو ايكيسنه زمرد كبيدر وزمردطاشنك خاصيتي اولدر كه مارك كوزني كور ايلرپس مردان الهينك ارشاد وهدايتلرى دخى جاه ومالك زهرنى وضررني دفع ايلر اول زمرددن مارك كوزي صچرار وچقار مار كور اولور ورهرو وانك ضررندن قورتلور پس اوليناى عظامك زمرد مشابه سنده اولان ارشادى دخى مال وجاهك كوزن چقارر وزهرنى وضررني ازاله ايدر حق سالك اولنلرانك شرندن وضررندن خلاص اولوب راه حقه كيدر (مثنوى) چون برين ره خار بنهاد آن رئيس * هر كه خست اوكفت لعنت بر بليس * يعنى اين غم بر من از غدر ويست * غدر را ان مقتدا سابق پيست * بعد از و چون قرن بر قرن امدند * جملكان برسنت او پا زدند * چونكه بو يول اوزره اول رئيس خار قودى پس هر كيم كه اول خاردن خسته اولدى يعني صفت ذميمه دن رنجيده اولدى وسوء جزا بولدى لعنت ابليسه ديدى يعني اول كمسه دير بو غم بنم اوزرمده انك غدروحيله سندندر اول مقتدا غدرومكره سابق ايزلودر غدرله بركسه بر غم والم مشاهده ايده ا كالعنت ايلر بو ابليس بو كاربدي ايشلمش اكا لعنت اولسون ديو سويلر اندنصكره چونكه قرنا بعد قرن كلديلر يعنى

ابلیسدنصکره هر قرن که بو عالمده موجود اولدیلر جمله لری انک طریقی اوزره پای اوردیلر یعنی امم سالفه دن وقرون ماضیه دن هر نه قدر قرن کلدیسه انلرک اکثری متکبر اولدیلر وطاعت حقدن سرکشلک قیلدیلر وراه ابلیسه قدم قویوب انک ایزنه کتدیلر وانبیای عظامه متابعت وانقیاد ایلمکی ترک ایتدیلر (مثنوی) هرکه بنهد سنت بد ای فتا* تا در افتد بعد او خلق از عما* جمع کردد بروی آن جمله بزه* کوسری بودست ویشان دم غزه* ای مردفتی هر کیم که جهانده سنت بد قودی تا کم خلق کور اکلرندن انک اردنه دوشه اول جمله بزه وکناه اول سنت سیئه یی وضع ایلین کسنه نک اوزرینه جمع اولور زیرا اوباش اولمشدر و بونلرا کادم مشابه سنده تابع اولمشدردم قویرق غزه دیب معناسنه در دم غزه قویرق دبی دیمک اولور بونده تابع معناسی ویریلور یعنی هر شول کسنه که جهانده بر بدعت سنت وضع ایلدی وخلق کورلکارندن فرق ایلیوب انک سنت سیئه سنه تابع اولدیلرا کا تابع اولان خلقک جمیعسنک کناهی انک اوزرینه جمع اولور زیرا که او متبوع ورئیس و بونلرا کا تابع اولمشلردر پس بونلرک کناهی دخی اکا یازیلور نته کم بو حدیث شریف بو معنایه دلالت قیلور قال علیه السلام من سنّ سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها ومن سنّ سنة سیئة فعلیه وزرها ووزر من عمل بها (مثنوی) لیک آدم چارق وآن پوستین* پیش می آورد که هستم من زطین* چون ایاز آن چارقش مودود بود* لاجرم او عاقبت محمود بود* لیکن آدم علیه السلام اول چارق و پوستینی اوکنه کتوردیکه بن طینده نم ایاز کبی که انک اول چارقی مودود ایدی لاجرم اول آدم علیه السلام عاقبت محمود اولدی یعنی اکرچه شیطان سرکش اولدی وتکبرلک قیلدی ومتکبرلرک ومغرورلرک رئیس وپیشواسی اولدی ولکن آدم علیه السلام حضرتلری اول چارق وپوستینی که مراداندن مادهٔ جسمانیه سی ومرتبهٔ اولیه سیدر ایلروکتوردی بویله دیوکه بن آب وکلدن مخلوق اولدم وطین مرتبه سندن ظهوره کلدم بوقدر فضل وکرم والطاف ونعم الهی جمله سی سنک عطا واحسانکدر وکرنه بن برخالک ناچیزم دیدی ایاز کبی انک اول چارق مشابه سنده اولان مادهٔ اصلیه سی کندینک وردلمسی اولدی ونیچه کون انی یاد قیلدی لاجرم اول آدم علیه السلام عاقبتده محمود وممدوح اولدی وحق تعالی حضرتلرینک قربنه ولطفنه وصول بولدی وسلطان عالم اولوب خلیفهٔ الهی اولدی (مثنوی) هست مطلق کارساز نیستیست کارکاه هست کن جز نیست چیست* هست مطلق بوقلغی دوزیجیدر هست کننک کارکاهی بوقلقدن غیری ندر هست کن وصف ترکیبیدر روا رایدیجی معناسنه هست مطلق وجود مطلق معناسنه در کارساز دخی وصف ترکیبیدر کاردوزیجی معناسنه یعنی وجود مطلق یوقلغی کاردوزیجی ومعدومی وارایدیجی وموجود قیلیجی خالقک کارکاهی یوقلقدن غیری دکلدر بو قدر موجودات ومخلوقاتی بیله ظهوره کتورمشدر انک کارخانه سی عدمدر (م ی) بر نوشته هیچ بنویسد کسی* یا نهالی کار اندر مغرسی* کاغدی جوید که آن بنوشته نیست* تخم کارد موضعی که کشته نیست* مثلا هیچ برکسنه یازلمش نسنه اوزرینه یازو یازرمی یعنی یازمز یا بر مغرسده نهال اکرمی یعنی اکمز بلکه کاتب بر کاغد استرکه اول یازلمش دکلدر زارع دخی تخمی بر موضعه اکرکه او کشته ومزروع دکلدر مغرس دیکمه دیکجک یره دیرلر یعنی الله سبحانه وتعالی شول علیم وحکیمدرکه هر نه کیم قلم قدرتله یازمش لوح عدم اوزره یازمش وهر نه کم دست قدرتله دوزمشدر موجودی موجود ایلک یازلمش خط اوزره یازی یازمق کبیدر ودیکمه دیکلمش یره دیکمه دیکمک واکلمش یره تکرار تخم اکمک کبیدر بونلری خود عاقل وحکیم اولان کسیه ایاز بلکه کاتب بر کاغد استرکه یازلمش اوله وغارس وزارع بر مغرس وبر مزرعه استرکه انده تخم اکلمش ودیکمه دیکلممش اوله پس صنع الهی دخی کندی آثارنی اظهار ایلمکه یوقلق استر (م ی) تو برادر موضع ناکشته باش* کاغد اسپید نابنوشته باش* تا مشرف کردی از ن والقلم* تا بکارد در تو تخم آن ذوالکرم* پس سن ای برادر موضع ناکشته اول یازلمش بیاض کاغد اول تا کم (ن والقلم) دن مشرف اوله سن تا کم اول ذوالکرم سنده تخم محبتی اکه یعنی ای برادر اکرسن علوم واسرار الهیه نک موضع ومحلی اولمق استرسک اکلمش خالی موضع کبی اول وقلبک صحیفه سنی خط یازلمش بیاض کاغد کبی قیل تا کم حق سبحانه وتعالی سنک وجودک اسرار علوم تخمنی اکه وسنک وجودک منبت علوم واسرار الهی اوله ولوح قلبک (ن والقلم) سرندن شرف بوله اهل تحقیق نون وقلمک تفسیرنده چوق سوزسویلمشلردر بورایه مناسب اولان اولدرکه قلمدن مراد قلم اعلادر یعنی عقل اول وحقیقت محمدیه دیدکلریدرکه سینه نک نقوش سواددن ساده وصافی ایله تا کم قلم اعلانک وروح اعظمک علوم واسرارندن مشرف اوله سن واول ذوالکرم سنک وجودک مزرعه سنده تخم عشق ومحبتی اکه وسندخی آنک آثارنی ومحصولنی مشاهده قیله سن (مثنوی) خود از ین پالوده نالیسیده کیر* مطبخی که دیدهٔ نادیده کیر* زانکه زین پالوده مستیها بود* پوستین وچارق از یادت رود* خود بو پالوده دن یلامش وطاتمش طوت بر مطبخ که کورمش سن کورمش طوت زیرا بو پالوده دن مستلکلر اولور پوستین وچارق سنک یادکدن

کیدرپالوده دن مراد دنیانك عزت ولذتی ومنصب ودولتیدر واطعمهٔ نفیسه واغذیهٔ لذیذه سیدر یعنی ای طالب حق
تعالی اولان ودولت اخرویه طلب قیلان کسه خود بو دنیانك نعمتندن ودولتندن طاتمش وکندیکی اندن استلذاذ
ایتمش طوت بو دنیانك طعام وغداسی ومطبخنی کورمش ایکن کورمش طوت نته کم دیمشلردر (قطعه) هر طعامی که
نخوردی خورده کیر * هر تماشا که نکردی کرده کیر * چون نماند ملك دنیا پایدار) مغرب ومشرق بدست آورده کیر * زیرا
بو دنیا بی بومرتبه ده طوتمزا یسك وجان ودلدن ترك ایتمزایسك دولت ونعمتندن سکا مستلکلر ایریشور اوائل حالك
سنك خاطر کدن کیدرمادهٔ اصلیه کی بیلیوب کبر وغرورده قالورسن وکندیکك برقطرهٔ منی وبراوج طپراقدن
مخلوق اولدیغکی یاد قیلیوب متکبر ومعجب اولورسن (مثنوی) چون درآید نزع ومرك آهی کنی * ذکر دلق وچارق
انکاهی کنی * تا نمانی غرق موج زشتیٔ * که نباشد از پناهت پشتیٔ * یاد ناری از سفینهٔ راستین * ننکری در چارق
ودر پوستین * چونکم نزع ومرك کله برعظیم اه ایلرسن دلق وچارقلق ذکرنی اول وقت ایلرسن تا که زشت وقباحت
موجنه غرق قالمیه سن که سکا پناهدن وملجا ومأوادن برارقه ویاردم اولمیه صحیح وراستین سفینه دن یاد کتورمزسن
چارق وپوستینکه نظر ایتمزسن یعنی بو دنیانك دولتنه مغرور اولان ومادهٔ اصلیه سنی نأسی اولوب تکبرلك قیلان
کمسنه چون حالت نزع کله وامارات موت ظاهر اوله اول حینده عظیم آه واه ایلرسن دلق وچارق مشابه سنده
اولان مادهٔ اصلیه کی اول زمانده بیهوده یره فکر قیلورسن وذلت وحقارتکه معترف اولورسن سن زشتلك
موجنه وکراهت ومحنت بحرنه غرق اولمیه سن که سکا ملجأ ومأوادن اول حینده برمعین وظهیر اولمیه راست اولان
ولیلرك ودرست اولان صفیلرك سفینه سندن که مراد انلرك طریقتلری ومتابعتلریدر هیچ خاطرکه کتورمزسن وانلره
اقتدا قیلمغی ذکر ایلمزسن ودخی چارق وپوست مشابه سنده اولان مادهٔ جسمانیه که دخی نظر ایلمزسن (مثنوی)
چونکه درمانی بغرقاب بلا * پس ظلمنا وردسازی بر ولا * دیو کوید بنکرید این خام را * سر برید این
مرغ بی هنکام را * اما چونکم بلا غرقابنده عاجز ومضطر قاله سن پس اول حالده ولا ومحبت اوزره ظلمنا دیمکی
ورد دوزرسن یعنی اول حینده ولایله ومحبتله ربنا ظلمنا انفسنا مفهومنی ورد ایلرسن ونه اولیدی راستلرك
سفینهٔ طریقتلرینه داخل اولیدم وبو حالدن مقدم کندی ذلت وحقارتمی بیلوب کبر ونخوتی ترك قیلیدم
دیو سویلرسن ولا کسر واوله پیوسته معنا سنه اولوب پس ظلمنا انفسنا دیمکی متصل ورد دوزرسن دیمك دخی جائز اولور
اما دیو اول وقتده سکا طعن وسخره ایدوب بو خامه نظر ایله کوردیر بو وقتسز اوتن قوشك باشنی کسك یعنی حالت نزعده
تائب اولان وتدارك ما فاته میل قیلان ابله ونادانه شیطان طعن وتشنیع طریقیله دیر بو ناپخته اولان احمقه نظر ایلیك که
بی وقت صیت وصدا ایلربی وقت اوتن خروسك باشنی دفع شأمت قیلمقدن اوتری کسدکلری کبی بو نادان وشومك دخی
باشنی کسوب اولدرك وخلق بونك نحوست وشأمتندن خلاص ایدوب کولدیرك دیر (مثنوی) دور این خصلت
ز فرهنك ایاز * که بدیداید نمازش بی نیاز * او خروس آسمان بوده زپیش * نعرهای او همه در وقت خویش) پس ایاز
منزله سنده اولان محبوب شاهی ومقرب الهینك فرهنك وهنرندن بو خصلت دوردر که آنك نمازی بی نیاز ظهوره کله
اول ایاز اولدن خروس آسمان اولمشدر آنك نعره لری دوکلی کندی وقتنده در اکثر نسخه ده بی نیاز یرینه بی نماز
واقع اولمشدر بو تقدیرا اوزره معنی که آنك نمازی حد ذاتنده نمازسز ظاهر کله دیمك اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که
محبوب شاهی ومقرب الهی اولان وایلرك هنرندن وخوبندن بو خوی وخصلت بعیددر که آنك نمازی حد ذاتنده نماز
اولمیه واول نمازی قبله وآنك نمازی نماز مرتبه سنده کلمیه بلکه تحقیق آنك نمازی نماز کلور ومقبول درکاه الهی اولور زیرا
اول مقرب الهی اولان ولی مقدما ازلده خروس آسمان معنوی اولمش ایدی وجناب عزت آنك روح شریفنه
اوقات شناس اولمغی ویرمش وبیلدرمش ایدی پس انك صیت وصداسی وکلام واداسی ولابه ودعاسی دوکلی وقتیله اولور
جاهلانه وغافلانه بی وقت صیت وصدا ایلین والفاظ وکلام سویلین طائفه دن اولمز (درمعنیٔ این که رأینا الاشیاء کماهی
ومعنیٔ این که لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا) بو سرخ شریف بو قول لطیفك بیاننده درکه اصحاب مشاهده دن بریسی
بر اشیایی کماهی کوردکی ودخی حضرت علی کرم الله وجهه حضرتلرینك بو قولنك بیاننده درکه پرده کشف اولنسه
وعالم غیب ظهوره کلسه یقین بوندن بکا زیاده اولمیه دی یعنی اکر عالم غیب ایله بو خلق جهانك ما بیننده اولان پرده رفع
اولوب حقایق اشیاء ظهوره کلسیدی وامور اخرویه عیان اولسیدی بکا آندن بر یقین زیاده اولمیه دی وبیلدیکمدن زیاده
بکا بر علم دخی کلمیه دی بلکه الآن نیجه بیلورسم انك کبی ظهوره کلمك مقرردر دیمك اولور بعض نسخه ده رأینا الاشیاء
یرینه ارنی الاشیاء کماهی واقع اولمشدر اما اولکی نسخه اصحدر وبو تقدیر اوزره بو حدیث اولور وحضرت پیغمبر علیه
السلامك ارنی الاشیاء کماهی سوردیغی حدیث شریفك معناسنی بیان ایلمکده دردیمك اولور اما بو راده بر سؤال لازم

کاورکه رأینا الاشیاء کما هی دین ولو کشف الغطاء ما ازددت یقینا) دین کمسه لرك پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك
اوزرینه فضیلتی لازم کاوردینه پس جواب ندردیورسه اول قائلك رأینا الاشیاء دیملری وحضرت علی رضی الله
عنهك لو کشف الغطاء بیورملری حقایق اشیانك مشاهده سنه نسبتله اولور وحضرت رسالتپناه علیه السلامك اللهم
ارنی الاشیاء بیورملری تبلیغ رسالت ایلمکده حق حق وباطلی باطل کوستروحقه تابع اولمغی وباطلدن اجتناب قیلمغی
میسر ایله دیمك اولور والله اعلم (بیت) درهرکه تو ازدیدهٔ بد می نکری) از چنبرهٔ وجود خود می نکری (مصرع) پایهٔ کژ کژ
افکند سایه الحاصل دینلمشدرکه هرنه شیشه که سن چشم بدن نظر ایلیه سن کندی وجودك چنبره سندن نظر ایلرسن
فرضی برشیٔ هرنه مرتبه جمیل وملیح اولسه چونکم سن اکا دیدهٔ بد طرفندن نظر ایلیه سن اول شیٔ سکا زشت وقبیح
کورینور نته کم کافرلر انبیا علیهم السلامه منکرلر واولیای کرامه کندی قبیح اولان دیده لری طرفندن وخبیث اولان
وجودلری چنبره سندن نظر ایلدیلر انلری زشت وقبیح کوردیلر وحد ذاتنده زشت وقبیح اولان شیطان سیرتلری جمیل
وملیح کوروب انلرك سوزلرنی قبول قیلدیلر وآنلره محبت وانقیادا بلدیلر پایهٔ کژ کژ افکند سایه مثلا اکری پایه سایه سنی
اکری براغور پس هرشول کمسه که حد ذاتنده اکری اوله آنك کورمسی وبیلمسی دخی اکری اولور وانك آثاری واعمالی
دخی اکری ظهوره کلور اما شول کمسه که طوغری اوله آنك کورمسی وبیلمسی دخی طوغری اولور واعمال وآثاری دخی
راست ودرست ظهوره کلور (مثنوی) ای خروسان ازوی آموزید بانك * بانك بهر حق کند نی بهر دانك * صبح کاذب
آید ونفریبدش * صبح کاذب عالم نیك وبدش) ای خروسلر بانك وصدایی آندن اوکرنکز بانك وصدایی حقدن اوتری ایدر
دانکدن اوتری ایلمز صبح کاذب کلور آنی الدامز صبح کاذب اکا نیك وبد عالمیدر بونده خروسلردن مراد معلم ومنبه اولان
وخلقه اوقات طاعاتی تعلیم قیلان واعظلر وناصحلر اولور پس آنلره خطابا بیوررلرکه ای شریعت وطریقتده واعظ احکام
اولان وخلقه اوقات طاعاتی اعلام قیلان کمسه لر صیت وصدایی وکلام وادایی ایاز مشابه سنده اولان اول ندیم پادشاهی
ومقرب الهی اولان ولیدن اوکرنککه اول ولی صیت وصدایی وکلام وادایی لله وفی الله ایلردرهم ودینارلردن اوتری
ایلمز ومتاع دنیوی ایچون خلقه وعظ ونصیحت سویلمز فرضی اول برمرتبه دانا وبینادرکه صبح کاذب آنك قتنه کلور
وآنی الدامغه قادر اولمز اکر صبح کاذب ندر دیرسك بونیك وبد عالمی اکا نسبت صبح کاذبدر نته کم صبح کاذبك دوام وبقاسی
اولمیوب زائل اولدیغی کبی بو عالم فانینك دخی دوام وبقاسی اولمیوب زائل اولور (مثنوی) اهل دنیا عقل ناقص داشتند
تا که صبح صادقش پنداشتند * صبح کاذب کاروانها را زدست * که ببوی روز بیرون آمدست) اهل دنیا عقل ناقص
طوتدیلر تا که صبح کاذبی صبح صادق صاندیلر صبح کاذب نیجه کاروانی اورمشدر زیرا روز امیدی ایله طشره کلمشدر
یعنی اهل دنیانك عقللری ناقص اولوب تمییز وتشخیصه قادر اولمدقلری اجلدن فی المثل صبح کاذب مشابه سنده ایکن
آنك حقیقتنی بیلمیوب صبح صادق کبی حقیقت ظن ایلدیلر لاجرم دوام وبقاسی اولمیوب آنلردن زائل اولدیغی کبی
یولن یتورمش کاربان مشابه سنده سرکشته وحیران اولدیلر ومحنت وفلاکت ایچره قالدیلر زیرا صبح کاذب نیجه
کاربانلرك یولنی اورمشدر شول وقتده که آنلر صبح صادق اولمق امیدی ایله مکانلرندن طشره کلمشدر کذلك بودنیا
وبودنیانك مفتونی اولان اهل ریا دخی صبح کاذب کبی نیجه قوافلك یولن اورمشلر ونیجه رواحلی آزدیروب بروادیهٔ
هلاکه قیلمشلردر (مثنوی) صبح کاذب خلق را رهبر مباد * کو دهد بس کاروانها را بباد * ای شده تو صبح کاذب را رهین)
صبح صادق را تو کاذب هم مبین) صبح کاذب خلقه رهبر اولمسون زیرا اول چوق کاربانی بادوهوایه ویررای غافل سن
صبح کاذبه رهین اولمشسن صبح صادقی دخی سن کاذب کورمه یعنی اهل دنیا اولان اصحاب زرق وریا که فی المثل صبح
کاذب کبیدررلر خلق عالمه مرشد ورهبر اولمسون زیرا اول مرائی ومزور طریق حقه سالك اولان چوق قافله لری هوایه
ویرروهاویه منزلنه ایرکورر ای صبح کاذب منزله سنده اولان دنیایه واهل ریایه مرهون ومقرون اولان کمسه سن صبح
صادق کبی راست ودرست اولان کامللری کاذب کورمه وآنلری مرائی ومزور اولان ناقصلر کبی ظن ایلمه (یا ایها الذین
آمنوا اجتنبوا کثیرا من الظن ان بعض الظن اثم) بیورلمشدرکه کدرکه صلحایه سوء ظن ایلمکدن حذر ایلیه سن
مثنوی) کرنداری ازنفاق وبد امان * ازچه داری بربرادر ظن همان * بدکمان باشد همیشه زشت کار * نامهٔ خود
خواند اندر حق یار) اکرسن نفاقدن وبد خوی اولمقدن امان طوتمزسك پس برادرکه اوزرینه نه وجهدن همان بد ظن
طوترسن زشتکار اولان همیشه بدکمان اولور یارینك حقنده کندینك نامه سنی اوقور یعنی ای غافل ونادان ونمام
کمسه اکرسن نفاقدن وسوء اخلاقدن امان طوتمزسك ونفاقه واخلاق قبیحه یه برادرینك کلمسنی استرسنکه
اول سنك اهل نفاق اولمکی وخوی بده مبتلا کلمکی نه وجهدن همان اول ظنی برادریکه ایلرسنکه سنك
اهل نفاق اولدیغکدن وخوی بده کندیکی مبتلا قیلدیغکدن آنك دخی بد اخلاق واهل نفاق اولمسی

لازم کلمز وقیاس النفس علی النفس صحیح اولمزپس لایق اولان اولدرکه برآخر برادرکی قباحتده وخباثتده
کندی نفسکه قیاس ایلیوب سوءظن ایلیه‌سن زشتکار اولان کسه‌لرك شانی اولدرکه همیشه بدکمان اولور
وکندینك صحیفهٔ وجودنده مسطور اولان احوالی یارنك حقنده اوقوروا کاسناد قیلور (مثنوی) آن خسانکه
درکژی بهما مانده‌اند * انبیارا ساحر وکژ خوانده‌اند * وان امیران خسیس قلب ساز * این کمان بردند بر حجرهٔ ایاز
کو دفینه دارد وکنج اندران * ز آینهٔ خود منکر اندر دیکران * شول خسلرکه اکریلکده قالمشلردر لاجرم انبیای
عظام علیهم السلامه ساحر وکج اوقومشلردر یعنی کندیلر اکری اولوب وساحرلکلر قیلوب حیله وخدعه‌یی
ارتکاب ایلدکلری کبی انبیای عظامی دخی اکری بیلوب آنلردن ظهور ایلین معجزاتی سحره حمل ایلیوب
آنلره ساحرلر دیدیلر وکاهن وشاعر دخی دیدیلر وآنلری کندیلر کبی ظن ایلدیلر نته‌کم آنلره اول قلب ساز اولان
امیرلر دخی ایازك حجره‌سی اوزره بوظن وکمانی ایلدیلر بویله دیوکه ایاز اول حجره‌ده دفینه وکنج طوترای غافل ونادان
زنهار غیرلره کندی آینه‌ومرآتکدن نظر ایله وغیری کندی نفسکه قیاس ایدوب آنك کارندن مقصود
بودر دیو سویله (مثنوی) شاه می‌دانست خود پاکیء او * بهر ایشان کرد او آن جست وجو) شاه محمود خود ایازك
پاکلکنی بیلوردی اول جست وجوبی شاه آنلردن اوتری ایلدی ودیدی (مثنوی) کای امیران حجره‌را بکشای در
نیم‌شبکه باشد او زان بیخبر) که‌ای امیرلر اول حجره‌نك قپوسنی اچیکز نصف اللیلده که ایاز اندن بی‌خبر اوله (مثنوی)
تا پدید آید سکالشهای او * بعد ازان برماست مالشهای او) تا کم اول ایازك سکالشلری یعنی افکار واندیشه‌لری
ظاهر کله اندنصکره انك مالشلری بزم اوزریمزه‌در مالش اکرچه اوغمق معناسنه‌در لیکن بونده تأدیب ایلمك
وعقوبت قیلمقدن کنایت اولور (مثنوی) مر شما را دادم آن زر وکهر * من ازان زرها نخواهم جز خبر) ای امیرلر
اکرانك حجره‌سنده درو کهر بولور سکز بن اول درو کوهری سزه ویردم بن اول مال وزرلردن خبردن غیری استمزم
یعنی بنم اول مال وزردن استدیکم همان خبردر بکا خبر کلدکدنصکره خبردن غیری اکر مال وزر بولور سکز انك
جمله‌سی سزك اولسون دیدی (مثنوی) این همی کفت ودل او می‌طپید * از برای آن ایاز بی ندید) شاه اکرچه بو سوزی
اول حسودلره دیدی ولیکن آنك کوکلی طپلندی واضطراب قیلدی بوقدر رخصت ویروب وارلك آنك حجره‌سنی آچوب
ایچنده‌کنی الك دیدیکنه متألم اولدی بویله دیو (مثنوی) که منم کین بر زبانم می‌رود * این جفا کر بشنود او چون شود)
که بنمی یعکه بنم لسانم اوزره بوسوز جاری اولورا کر اول بوجفایی ایشیدرسه اول نیجه اولور یعنی بو کونه سوزلردن
آزرده وغمناك اولور دیدی (مثنوی) باز می‌کوید بحق دین او * که ازین افزون بود تمکین او * که بقذف زشت من
طیره شود * از غرض واز سر من غافل بود) شاه کیرو دیر اول ایازك دینی حقیچونکه آنك تمکین وثباتی بو مرتبه‌دن
زیاده‌درکه اول بنم زشت اولان قذف ودشنامیمدن طیره اوله بنم غرضمدن وسرمدن غافل اوله یعنی شاه محمود کندویه
تسلی ویروب تکرار دیدیکه آنك دینی حقیچون اول ایازك تمکین وثباتی بومرتبه‌دن زیاده‌درکه بنم قبیح اولان دشنامیمدن
دروتی طیره اوله وبنم مقصودیمدن وسر درونیمدن غافل اولوب بنم بو کاری کندیسنه عداوت ظن ایلیه اوخود بویله
ظن ایلمك احتمالی یوقدر بلکه بو کار بازکونه‌یی اول نیجه وجوهله تأویل وتوجیه ایلردیدی (مثنوی) مبتلا چون
دید تأویلات رنج * بردبیند کی شود او مات رنج * صاحب تأویل ایاز صابرست * کو بحر عاقبتها ناظرست *
مثلا مبتلا اولان کسه چونکم رنجك تأویلاتنی کوره برد وغلبه کورر رنج وبلایه اول نچن مات ومغلوب اولور پس
صاحب تأویل رنج فی المثل ایاز صابردر زیرا اول ایاز عاقبتلر بحرینه ناظردر یعنی مثلا جناب عزت وشاه حقیقت
بربنده‌سنی بربلایه مبتلا قیلسه واول مبتلا دخی کندویه کلان بلاعین ولادن حاصل اولدیغنی بیلسه اول تأویل
وتوجیه قیلسه ودیسه‌که (اذا احب الله عبدا ابتلاه) حدیث شریفنك موجبنجه حق تعالی سودیکی قولنی مبتلا ایلر
کل ما فعله المحبوب فهو محبوب الحمد لله علی کل حال بونده دخی برحکمت ومآل واردر دیسه بو کونه مبتلا همیشه
غلبه وقوت کورر رنجك وبلانك نچن مغلوبی اولور رنج وبلایی بو کونه تأویل ایلین کسه یاردن کلان بلایه صبر ایلین
ایاز کبیدر زیرا اول بندهٔ صابر عواقب واواخره اولان دریای لطفه وبلایه صبر ایلمك مقابله‌سنده کلان بحر جزایه
ناظردر اویله اولیجق یاردن کلان بلایه صبر ایلیوب آندن مضطرب ومتضجر اولمز (مثنوی) همچو یوسف خواب این
زندانیان * هست تعبیرش بپیش او عیان * خواب خود را چون نداند مرد خیر * کو بود واقف ز سر خواب غیر)
حضرت یوسف علیه السلام کبی بو زندانیلرك خوابی آنك تعبیری اولدی یوسفك اوکنده عیاندر مرد خیر اولان
عارف کندینك رؤیاسنی نیچون بیلمز که اول مرد خیر غیرلرك خوابنك سرندن واقف اوله یعنی فی المثل یوسف علیه السلام
زندانیلرك که مراد آنلردن ساقی وخبازدرکه آنلرك واقعه‌لرنی بیلدی وآنك تعبیری اول حضرتك حضورنده عیان

اولدی اول کندینك حالنی نیچون بیلمیه کذلك یوسف مشرب اولان عارفلردخی یوزندا ایلرك احوالنی بیلورلر وآنلرك
واقعه لری آنلرك عقلی قتنده عیان اولوب حقیقتیله تعبیر قیلورلر بو کونه مردخبیر اولان عارفلر که غیرك واقعاتنك سرن
بیله لر کندیلرك واقعه سنك سرنی وتعبیرنی نیچون بیلمیه لر (مثنوی) کرزنم صدتیغ او وزامتحان * کم نه کرددوصلت
آن مهربان) داند او کان تیغ برخود می زنم * من اویم اندر حقیقت اومنم) فرضی اکرامتحان یوزندن اکا یاز یوز تیغ اورم
اول مهربانك وصلت ومحبتی اکسك اولمز زیرا ابیلورکه اول تیغی معنا کندیمه اوریرم زیرا حقیقتده بن او واودخی
بن در بوبیتلر کرچه سلطان محمود لسانندندر ولیکن مراد حضرت حق تبارك وتعالی جانبندن کندی عاشقی اولان
صادقلر حقنده دینلمش اولور یعنی حضرت جناب عزت دیرا کربن یوز امتحان وابتلا تیغنی اول عاشق اولان بنده مه اورم
اول مهربانك وصلت ومحبتی ناقص اولمز وآنك عشق وشوقنه اصلا خلل کلمز واول عاشق صادق بیلورکه اول تیغ بلایی
معناده کندی نفسمه اوریرم زیرا حقیقتده کویا بن او واو بنم که عاشقله معشوق ما بیننده حقیقتده فرق یوقدر فرق وتمیز
انجق بحسب الصورتدر شیمدی بو معنانی تأیید ایلمکدن اوتری بو شرح شریفی تمهید ایدوب بیورورلر (بیان اتحاد عاشق
ومعشوق ازروی حقیقت اکرچه متضادند ازروی آنکه نیاز ضد بی نیاز یست چنانکه آیینه بی صورتیست
وساده است وبی صورتی ضد صورتیست ولیکن درمیان ایشان اتحادیست در حقیقت که شرح آن درازیست والعاقل
یکفیه الاشارة) بو شرح شریف حقیقت یوزندن عاشق ومعشوقك کمال اتحادی بیاننده در اکرچه ایکیسی ضدلردر
اول وجهدنکه نیاز بی نیازك ضدیدر یعنی معشوقك صفتی وشانی مستغنی وبی نیاز اولمقدر وعاشقك صفتی وشانی
نیاز قیلمق ومفتقر اولمقدر بو صفتین متقابلتین واسطه سیله عاشقله معشوق من حیث الظاهر بری برلرینه ضد کورینورلر
لیکن من حیث الحقیقه متحدلردر زیرا عاشق ومعشوق حب ازلینك ایکی مظهریدر محبت ازلیه مظهر معشوقدن
ناز واستغنا ایله ظهور ایلر ومظهر عاشقدن افتقار ونیاز ایله ظهور ایلر پس بحسب الظاهر ضدلر ومن حیث المعنی
متحدلردر مثلا انجلین که آیینه بی صورت وساده ومجلادر وصورتسزلك صورتك ضدیدر ولیکن انلرك ما بیننده حقیقتده
بر اتحاد واردرکه اول حقیقتده اولان اتحادك شرحی درازدر یعنی اکرچه بی صورتلك صورتك ضدیدر ولیکن
اول بی صورت اولان آیینه ایله صورتك ما بیننده فی الحقیقه بر عظیم اتحاد واردر اول فی الحقیقه اولان اتحاد اجمالا
بودرکه آیینه ده مرئی اولان صورت خارجده اولان صورت اصلیه نك عکسیدر اکرچه بحسب الظاهر ایکی صورت
اولورکه بری آیینه ده اولان صورت وبری دخی صورت اصلیه در بو ایکی صورتك ما بیننده معنا اتحاد اولدیغی عاقلك
معلومیدر وعاقله بر اشارت کافیدر پس اکر بر عاقل ایسك عاشقله معشوقی دخی بو کا کوره قیاس ایله (مثنوی)
جسم مجنونرا زرنج دوری * اندر آمد ناکهان رنجوری) مجنونك جسمنه لیلانك دورلغندن ناکهان
بر رنجورلك کلدی یعنی لیلانك بعد وفراقندن مجنون خسته اولدی (مثنوی) خون بجوش آمد زشعلهٔ اشتیاق *
تا پدید آمد بر آن مجنون خناق) اشتیاق شعله سندن قان جوشه کلدی یعنی لیلانك اشتیاقندن مجنونك قانی قینادی
حتی اول مجنون اوزره خناق ظاهر اولدی خناق بوغازده بر مرض صدرکه انسانك بوغازنی بوغدیغی ایچون
اکا خناق دیدیلر (مثنوی) پس طبیب آمد بدارو کردنش * کفت چاره نیست هیچ از رك زنش) پس طبیب مجنونه
علاج ایلمکه کلدی طبیب آنی کوردکده هیچ رکزندن غیری اکا چاره یوقدر دیدی یعنی بر فصاد لازمدرکه نشترله
آنی دشه ویا قان آله دیدی (مثنوی) رکزدن باید برای دفع خون * رك زنی آمد بدانجا ذوفنون) دفع خون ایچون اندن
قان المق کرکدر پس اول طبیبك اشارتیله اول یره بر ذوفنون رکزن کلدی (مثنوی) بازوش بست وکرفت آن نیش او *
بانك برزد در زمان آن عشق خو * رکزن اول مجنونك بازوسنی باغلدی واول نشتری طوتدی فی الحال اول عشق
خو یلو مجنون طبیبه بانك اوردی ودیدی (مثنوی) مزد خود بستان وترك فصد کن * کر بمیرم کو برو جسم کهن
ای فصاد کندی ایجرتکی آل وفصدی ترك ایله اکر بو رنجدن اولمدی کهنه جسم کتسون زیرا جسمك بنم قتمده اعتباری
یوقدر دیدی فصاد آنی قان المقدن خوف ایلر زعم ایدوب (مثنوی) کفت آخر از چه میترسی ازین * چون نمی ترسی
تو از شیر عرین) دیدی بو قان المقدن نه سببدن قورقرسن چونکم سن شیر عریندن خوف ایلمزسن (مثنوی)
شیر وکرك وخرس هر کور ودده * کرد بر کردتو شب کرد آمده) زیرا ارسلان وقورت وایو وهر بیان صغری ویرتیجی جانورلر
کیجه سنك اطرافکه جمع کلمش وسنی احاطه قیلمشدر (م ی) می نیایدشان زبوی بشر * زانبهیٔ عشق ووجدان در جکر)
آنلره سندن بشر رایحه سی کلمز جکرکده اولان عشقك وفرت وکثرتندن یعنی سنك قلبکده وجکرکده عشقك
بر مرتبه کثرت وغلبه سی واردرکه آنك شدتی ظهورندن سنك بشریتك فانی اولوب صحراده وحوش وسباع ایله
مقارنت ایلیوب آنلر سندن بشریت رایحه سنی استشمام ایلمزلر انکیچون سندن مجتنب اولمزلر وسکا ضرر قیلمزلردیدی

مثنوی) کرك وخرس وشیرداند عشق چیست * کم زسك باشد که ازعشق اوعمیست) کرك وخرس وشیر بیلورکه عشق ندر
پس سکدن ناقص اولوراول که عشق ومحبتندن اعمادر یعنی چونکم حیوانانه وکلابه عشقك تأثیرایلسی محقق اولیجق
حیواندن وکلبدن اول کمسه اضل وناقصدرکه آ نده عشق ومحبت اثری اولمیه (مثنوی) کرك عشق نبودی کلب را *
کی بجستی کلب کهفی قلب را * هم زجنس اوبصورت چون سکان * کرنشد مشهورهست اندرجهان) اکر کلبك
برعشق ومحبت طمری اولمیدی اصحاب کهفه منسوب اولان کلب قلبی وارباب قلبی ایچون استردی یعنی استمزدی
پس اصحاب کهفك کلبنك اهل قلبی استمسی آنك طمرنده عشق ومحبت اثری اولدیغنه دلالت قیلور (وکلبهم باسط
ذراعیه بالوصید) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره اول کلبك قنای غاره ایقلرینی بسط ایلیوب آنلره حارس
وپاسبان اولمسی آنك عشق ومحبتنه شهادت قیلورهم آنك جنسندن صورتده سکلر کبی اکرمشهور اولمدی ایسه
جهانده واردر یعنی اصحاب کهفك کلبی جنسندن سك صورتنده چوق مظهر عشق ومحبت اولمش کلاب بوجهانده
واردر لیکن مشهور ومتعارف اولمشدر بو جمله دن بری دخی حضرت شیخ نجم الدین کبری قدس سره العزیزك
نظر شریفنه دوش اولوب عشق ومحبتنه مظهر اولان وسائر کلابك مخدومی ومقتدمی اولان کلبدرنته کم نفحات
مولانا جامیده بویله مسطوردرکه بیورر لرسعدالدین حموی که یکی ازمریدان شیخ نجم الدین کبری بود بخاطر کذشت که
آیادر ین امت کسی باشد که صحبت وی درسك اثر کند شیخ بنورولایت بدانست برخاست وبدر خانقاه رفت
وبایستاد تا کاه سکی انجا رسید وبایستاد ودنبال می جنبانید شیخ را نظر بروی افتاد درحال بخشش یافت ومتحیر
وبیخود شد وروی ازشهر بکردانید وبکورستان رفت وسر برزمین مالیدا ورده اند که هرجا که می امد ومی رفت قریب
به پنجاه وشصت سك کردا کرد او حلقه کردندی وبحرمت بایستادندی عاقبت بدان نزدیکی بمرد شیخ فرمود تا اورا دفن
کردندی وبرسرقبرش عمارت ساختند (مثنوی) بونبردی تودل اندر جنس خویش * کی بری تو بوی دل از کرك ومیش
کرنبودی عشق هستی کی بدی * کی زدی نان برتو وکی توشدی) چونکم حال بویله اوله سن کندی جنسکدن اولان دله
رایحه ایلتمدك پس سن کرك ومیشدن دل رایحه سنی نیچون ایلتورسن اکرعشق اولمیدی هستی نیچون اولوردی نان سکا
کندوینی نیچون اورردی واول نان نیچون سن اولوردی یعنی ای غافل سن کندی جنسك اولان انسانك درونده اولان
کوکل سرندن وقلب ذوقندن رایحه آلمدك وآنلرله آشنالق ایلیوب کوکل ندر بیلمدك چونکم حالك بو اوله سن حیوان
جنسندن نیچون کوکل رایحه سن آلورسن وآنلرك وجودنده اولان عشق ومحبت سرنی نوجهله بیلورسن انسانك
وجودندن کوکل رایحه سنی ومحبت سرنی بیلمیجك حیوانك وجودندن بیلکه واخذ قیلمغه هیچ قادر اولمزسن
اکر بصر بصیرتله نظر قیلسیدك جمیع اشیانی مظهر عشق ومحبت بولوردك وبوجمله یی عشق ومحبتدن ظهوره کلمش
مشاهده قیلوردك اکرمحبت ازلیه اولمیدی هستیء کائنات نیچون اولوردی عارف وعالم اولنلره معلومدرکه موجوداتك
ظهوری حب ازلیه نك اقتضاسیله در کما قال الله تعالی فی الحدیث القدسی (کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف
فخلقت الخلق لاعرف پس بوندن معلوم اولدیکه وجود کائنات عشق الهی ایله ظهوره کلدی وهربری صانعنك
وحدانیتنه وکمالنه دلالت قیلدی وبوجمله دن انسانك وجودی همان عشق ومحبته مظهر اولمق ایچون خلق اولندی
لیکن هرکس کندینك استعدادنه مناسب برشیئه عاشقدر وعشق ومحبتی واسطه سیله کندینك محبوبنی کندویه
جذب ایلروانکله متحد اولور مثلا اکرسنك نانه محبتك اولمیدی نان کندوینی سکا نیچون ضم ایلردی واول نان سنك
وجودکده مستحیل اولوب نیچون سنکله متحد اولوردی وکندوینی سنده فانی قیلوردی اکرسن صورتا نانه عاشق ایسنك
نان هم معنا سکا عاشقدر بواجلدن کلوب سنده کندیسنی فانی ایلیوب سنکله متحد اولور (مثنوی) نان توشد ازچه
زعشق واشتهی) ورنه نانرا کی بدی تاجان رهی * عشق نان مرده را می جان کند) جانکه فانی بودجاویدان کند) نان سن
اولدی ندن عشق واشتهادن بوخسه نانك جانه نیچون یولی اولوردی عشق نان مرده یی جان ایلرشول جانکه فانی اوله
انی جاودان ایلر یعنی نان حد ذاتنده جماد ایکن سنکه حیوان ناطق دیمکله معروف اولنان انسانسن سنك
وجودکه کلوب داخل اولدقده عین سن اولور وبدنکده مستحیل اولوب جسمك آندن قوت بولور نان مرده نك
جان اولمسی نوجهدندر دیرایسك اکا سنك عشقکدن واشتها کدندر عشق واشتهاده بوخاصیتی کورکه جمادی
تبدیل ایدوب روحه مقارن وجسمه معاون ایلیکه قادر اولورا کرعشق اول نان مرده یی اشتها ایلمسه وطالب اولمسه
انك جانه نیچون بریولی اولوردی بلکه جانه یولی اولمیوب سائر جمادات کبی خارجده قالوردی کورکه عشق واشتها نان مرده یی
جان ایلر پس برجانکه فانی اوله عشق اول جانی جاودان ایلر تا کم اصلا اولمیوب ابدی اول جان حضرت حق ایله زنده اولور
پس مناسبتله عشقك بعض خاصیتنی بیان ایلدکارندنصکره ینه مجنونك قصه سنه عودت ایدوب بیان بیورر لر (م ی)

كفت مجنون من نمی ترسم زنيش * صبر من از كوه سنكين هست بيش) مجنون چونكم فصاددن اول كلامی اشتدی اكا جواب ويروب ايتدی بن نيشتردن خوف ايلمزم زيرا بنم صبرم عظيم وسنكين طاغدن زياده در (مثنوی) منبلم بی زخم نا سايد تنم) عاشقم بر زخمها برمی تنم) بن منبلم بنم جسم وتنم زخمسز ديكلنمز وبی زحمت راحت بولمزبن عاشقم زخملر اوزره كندمی طوقورم يعنی بنكه عاشقم زخم والم اوزره طولنور وشول منبلكه زخمسز راحت اولمزم ديدی

مثنوی) ليك از ليلی وجود من پرست * اين صدف پر از صفات آن درست * ترسم ای فصاد كر فصدم كنی * نيش را ناكاه بر ليلی زنی * داند آن عقليكه او دل روشنيست * در ميان ليلی ومن فرق نيست) ليكن بنم وجودم ليليدن پردر بو صدف اول در وجوهرك صفتلرندن پردرنته كم مجنون الهی اولان عاشقلرك وجودلری محبوب حقيقتدن طولودر وانلرك صدف جسملری اوصاف ربانيه دن پردرنته كم حلاج منصور قتل اولندقده انك جسمندن هر قان قطره لريكه زمينه دوشدی الله الله نقشی اوزره دوشدی وزليخادن بركون قان الديلر انك قانی زمينه دوشركن يوسف يوسف ديدی ای فصادبن قورقرمكه اكر سن بكا فصد ايليه سن نيشی ناكاه ليلی يه اوره سن زيرا اوليلی بندن غيری دكلدر وبو سوزك حقيقتنی سن بيله مزسن بو سوزك حقيقتنی بر عقل بيلور كه انك برروشن دلی وار در ليلی ايله بنم ميانمده فرق يوقدر يعنی بو كلامك حقيقتنی برشول روشندل اولان عقل كامل صاحبلری بيلوركه مجنون عشق حقله معشوق حقيقی ما بيننده فرق وجدال يوقدر زيرا بونلرك وجودی فی الحقيقه فانيدر واوصاف الهيه ايله بونلر موصوف اولمشلردر وبونلرده اصلا بقيه وجود مجازی قالمشدر پس بونلرك كنديلرنی دوست طوتسه لر عينيله معشوق حقيقی دوست طوترلر بومرتبه ده بونلرك كندی وجودلرينه محبتلری همان محبوب حقيقته محبت ايلمريدر غيری دكل نته كم بو سرخ شريفدن معلوم اولور (معشوق ازعاشق پرسيد كه خود را دوست ترداری يا مرا كفت من از خود مرده ام وبتو زنده شده ام ازخود وازصفات خود نيست شده ام وبتو هست شده ام علم خود را فراموش كرده ام وازعلم تو عالم شده ام قدرت خود را بباد داده ام وازقدرت تو قادر شده ام اكر خود را دوست دارم ترا دوست داشته باشم واكر ترا دوست دارم خود را دوست داشته باشم (شعر) هركرا آينه يقين باشد * كرچه خود بين خدای بين باشد) اخرج بصفاتی الی خلقی من رآك رآنی ومن قصدك قصدنی وعلی هذا * برمعشوق عاشقندن سؤال ايلدی بويله دبوكه كنديكيمی دوسترك طوترسن يا خود بنمی عاشق اكا جواب ويروب ديدی بن كندمدن اولدم وسنكله زنده اولدم كندمدن وكندی صفاتمدن محو وفانی اولمشم وسكا متصل اولمشم كندی علمی فراموش ايلمشم وسنك علمكدن عالم اولمشم كندی قدرتمی باده ويرمشم وسنك قدرتكدن قدرتلو اولمشم پس اكر كنديمی دوست طوتم حقيقتده سنی دوست طوتمش اولورم واكرسنی دوست طوتم فی الحقيقه هم كنديمی دوست طوتمش اولورم هر كيمه كه يقين آيينه سی اوله اكرچه كندويی كوريجی ايسه ده خدايی كوريجی اولور نته كم حق تبارك وتعالی بايزيد البسطامی قدس الله سره العزيز حضرتلرينك قلب شريفنه الهام ايلمك طريقيله ديدی يا بايزيد بنم صفاتمله موصوف اولديغك حالده بنم مخلوقلك جانبنه چيق پس شول كمسه كه سنی كورر بنی كورر وشول كمسه كه سكا قصد ايلر بكا قصد ايلر وبونك كبی بيوردی بو كلامی بايزيد حضرتلرينه الهام طريقيله ديمشدر دبو فتوحاتده تحقيق اولنمشدر وليكن هر عاشق صادقنه الله تبارك وتعالی بويله دير وهر كامله بو معامله يی ومكالمه يی ايلر (مثنوی) كفت معشوقی بعاشق ز امتحان * در صبوحی كه ای فلان ابن الفلان) برمعشوق عاشقنه امتحان يوزندن ديدی صبوح وقتنده ای فلان ابن الفلان صبوح صباح ايچيلن شرابك اسميدر يعنی برمعشوق عاشقنه صباح وقتنده شراب محبتی نوش ايلدكلری حينده ديديكه ای فلان اوغلی فلان (مثنوی) مر مرا تو دوست داری ای عجب * يا كه خود را راست كويا ذا الكرب) عجب سن بنمی دوست طوترسن يا خود كنديكيمی دوست طوترسن طوغری سويله ای كرب وغم صاحبی (م ی) كفت من در تو چنان فانی شدم * كه پرم از تو ز ساران تا قدم) اول عاشق جواب ويروب ايتدی بن سنده انجلين فانی اولدمكه سندن پرو مملويم باشمدن اياغمه دكين ساران جمع سارد ردپه يه دير نته كم طاغ دپه سنه كهسار دير لربونده جمع مبالغه ايچوندر (مثنوی) برمن از هستی من جز نام نيست * در وجودم جز تو ای خوش كام نيست * بنم اوزرمده بنم وجودمدن نامدن غيری يوقدر بنم وجودمده ای خوش كام سندن غيری يوقدر يعنی بن كندی وجودمدن برمرتبه فانی اولدم وسنك عشقكله شول حد وغايته طولدمكه بنم اسم ورسممدن غيری بنده براثر قالمدی پس ای خوش مرادلو اولان معشوق بنم وجودمده ظهور ايلين همان سنسن سندن غيری برشی دخی يوقدر (مثنوی) زان سبب فانی شدم من اين چنين * همچو سركه در تو بحر انكبين) اول بو سببدن بن بيله فانی اولدم مثلا سركه كبی سن عسل درياسنده يعنی مقدار قليل سركه فی المثل عسل درياسنه دوشوب انده محو ونابيدا اولديغی كبی بندخی سنك بحر حلاوتك

وجودنده محو وجود ایلیوب جمیع اوصافدن محو وفانی اولدم (مثنوی) همچو سنکی کوشود کل لعل ناب * پرشود او
از صفات آفتاب) وصف آن سنکی نماند اندرو) پرشود از وصف خور او پشت ورو) مثلا شول بر طاش کبی که او بالکلیه
لعل ناب اولور اول لعل ناب اولان سنك آفتابك صفاتندن پر اولور انده اول سنکلك صفتی قالمز اول لعل نابك خورشیدك
وصفندن پشت وروبی پر اولور یعنی شول برسنك که بالکلیه آفتابك پرتوندن وحرارتندن لعل صافی اولوب صفات
شمسیه دن پر اولدیغی کبی واول سنکلك وجودنده حجریت صفتی قالمیوب انك یوزی وارقه سی خورشیدك وصفندن
پر اولدیغی کبی عاشقك وجود مجازیه سی دخی بالکلیه فانی اولوب لعل صافی کبی جوهر اولور وآفتاب حقیقتك اوصاف
واخلاقیله اتصاف قیلور اصلا انده بشریت صفتلری قالمزانك خورشید حقیقینك وصفلرندن پشت وروبی پر اولور
(مثنوی) بعد ازان کر دوست دارد خویش را * دوستی خور بود آن ای فتا * ور که خور را دوست دارد او بجان * دوستی
خویش باشد بی کمان) اندنصکره لعل اکر کندوبی دوست طوته حقیقتده اول دوستلق ای فتی خورشیده دوستلق اولور
واکر لعل ناب دل وجانله آفتابی دوست طوته اول دوستلق ینه بی کمان کندینك دوستلغیدر یعنی عاشق کندی وجودنی
معشوقك عشقنده فانی ایلدکدنصکره اکر کندیسنی دوست طوتسه ومحبوب اتحاد ایلسه اول حقیقتده بلا فرق
ای فتا خورشید حقیقتك دوستلغیدر وا کر جان ودلی ایله خورشید حقیقتی دوست طوترسه هم ینه بی شبهه کندوبی
دوست طوتمق اولور (م ی) خواه خود را دوست دارد لعل ناب * خواه تا او دوست دارد آفتاب * اندرین دو دوستی اش
فرق نیست * هر دو جانب جز ضیای شرق نیست * استه لعل ناب کندوبی دوست طوتسون دیله تا الی آفتاب دوست
طوتسون وبالجمله انك بو ایکی دوستلغنده فرق یوقدر زیرا ایکی جانب یله شرق آفتابك نور وضیاسندن غیری دکلدر
حاصل کلام عاشق اکر کندوبی دوست طوتسون واکر معشوقنی دوست طوتسون بو ایکی دوستلقده هیچ اکا فرق یوقدر
زیرا اکر عاشقك جانبی وا کر معشوقك جانبی شرق حقیقتك ضیاسندن غیری دکلدر عاشق فانی کندوبی دوست طوتمق
همان حضرت حق دوست طوتمقدر (مثنوی) تا نشد او لعل خود را دشمنست * زانکه یك من نیست اینجا دو منست *
زانکه ظلمانیست سنك وروز کور * هست ظلمانی حقیقت ضد نور * خویشتن را دوست دارد کافرست * زانکه او
مناع شمس اکبرست * پس نشاید که بکوید سنك انا * او همه تاریکیست ودر فنا * مادامکه اول سنك لعل اولمدی
کندیسنه دشمندر زیرا که برین دکل بوراده ایکی بن واردر بریسی حجرك کندی وجودی وبریسی دخی شمسك وجودی
پس اول کندویه عدو اولمق لازمدر زیرا که سنك ظلمانی وکوندز کوردر ظلمانی ایسه حقیقتده نورك ضدیدر پس اکر اول
کندوبی دوست طوترسه کافردر زیرا اول شمس اکبرك مناعیدر پس لایق دکلدر سنك انا دیه زیرا اول دو کلی تاریکه
منسوبدر وفناده در یعنی مادامکه برکسه حجریت مرتبه سندن محجوب جوهریت مرتبه سی بولدیغی کبی بشریت
مرتبه سندن محجوب روحانیت مرتبه سن بولمیه وحقانی اولان صفتلرله اتصاف قیلمیه کندی حقیقتنه دشمندر
ووجود حقیقیسی دخی اکا ضد ودشمندر زیرا که بو مرتبه بشریتده بر وجود بولنمز بلکه ایکی وجود واردر
اول جهتدنکه سنکدل اولان کمسه ظلمانیدر وروز حقیقیدن کوردر ظلمانی ایسه حقیقتده نورك ضدیدر پس ظلمتده
وغفلتده اولان سنکدل اکر کندی نفسنی دوست طوترسه کافردر زیرا که اول سنکدل وخود پرست شمس اکبرك
انوارنی کندیدن زیاده منع ایلمکیدر شمس اکبردن مراد جناب الهیدر وآنی منع ایلمك آنك احکامیله عمل قیلمغی
واوصافیله متصف اولمغی کندی نفسندن منع ایلمکدن کنایه در پس برکسه کندی نفسندن احکام حقی منع ایلیوب
انکله محکوم اولمسه واخلاق الهیه ایله تخلق قیلمسه کافر اولور نعوذ بالله پس سنکدل اولان ونفسانیت
مرتبه سنده قلان کمسه لایق دکلدر که انا دیه زیرا اول هنوز دخی ظلمانیدر وضد وفناده در پس اکا بن دیمك وکندی
نفسنی سومك حرامدر (مثنوی) کفت فرعونی انا الحق کشت پست * کفت منصوری انا الحق ورست *
آن انا را لعنة الله درعقب * وین انا را رحمة الله ای محب * زانکه او سنك سیه بد این عقیق * آن عدوی نور بود
واین عشیق) مثلا بر فرعون انا الحق دیدی پست اولدی بر منصور انا الحق دیدی وقورتلدی فرعونی ومنصوریده
اولان بالروحدت ایچوندر فرعونلردن بر فرعون وبو منصور مرتبه سنده اولان کمسه لردن بر منصور دیمك معناسنی
افاده قیلور اول فرعونك انا سنك عقبنده لعنة الله واردر وبو منصورك انا دیمسنك عقبنده ای محب اللهك رحمتی واردر
زیرا که اوسنك سیاه ایدی یعنی فرعون نفسانیتی سببیله ضیانك دشمنی وبو نور تجلینك عاشقی ایدی یعنی اول فرعون
نفسانیتی جهتندن (انا ربکم الاعلی) دیدی پست وملعون اولدی اما حسین منصور حضرتلری کندوبی
فانی کوروب حضرت حقله باقی وقائم اولدیغی جهتدن انا دیدی قهر الهیدن روحی خلاص اولدی رحمة الله علیه
دیمك لایق کلدی واول فرعونك نفسانیتله اولان انا سنك عقبنده حالا لعنة الله علیه واردر بو منصورك انا الحق

دیمسنك عقبنده رحمة الله علیه دیمك واردر زیرا بونك انا الحق دیمسی لسان حقیقتدندر كندینك نفسانیتی طرفندن دكلدر واول سببدن بو عاشقه رحمة الله علیه دیمك لایق اولدی اما فرعون سنك سیاه مرتبه سنده حجر قاسی كبی ایدی پرتو خورشید حقیقتدن دور وعدوی نور ایدی آنك اناسی مردود اولدی اما بو لعل وعقیق كبی خورشید حقیقتنك پرتوندن رنك پذیر اولمش وكندیسنی تبدیل قیلمشدی پس بونك اناسی مقبول اولدی وعند اهل الحق مستحب كلدی

(مثنوی) آن انا هو بود در سر ای فضول * ز اتحاد نور نه از رأی حلول * جهد كن تا سنكیت كمتر شود * تا بلعلی سنك تو اندر شود) اول انا سرده هو ایدی ای فضول بو معنی دخی جائزدر كه دینه سر ومعناده اول هو اناسی ایدی ای فضول بو تقدیرجه انا هو یه مضاف اولور نورك اتحادندن حلول رأیندن دكل یعنی اول لسان منصوردن انا الحق دین آنك سرندن اولان هویت الهیه نك انا دیمسی ایدی ای فضول بوایسه آنك باطنندن اولان نورك حضرت حقك نوریله متحد وعین واحد اولمسندندر بوخسه حضرت حقك آنك وجودنه حلول قیلمسندن دكلدر پس بوكونه انا دیمكده حلول واتحاد شائبه سی یوقدر بلكه بوعین توحیددر پس جهد ایله ای طالب تا سنك حجریتك كمتر اوله تا لعل اولمغله سنك كبی قاسی اولان قلبك انور اوله یعنی بو سری بیلمكه وبوذوقدن حظ المغه سعی ومجاهده ایلك لازمدر شول مرتبه كه تا كم سنك حجریتك وبشریتك فانی اوله ولعل كبی آفتاب حقیقیدن پرتو الوب وجودك منور اوله (مثنوی) صبر كن اندر جهاد ودر عنا * دمبدم می بین بقا اندر فنا * وصف سنكی هر زمان كم می شود * وصف لعلی در تو محكم میشود * وصف هستی میرود از پیكرت * وصف مستی میفزاید در سرت) جهاد وعنایه صبر ایله دمبدم بقایی فناده كور زیرا جهاد وریاضت ایله سنكلك وصفی هرزمان ناقص اولور سنك لعللك وصفی سنده محكم اولور وسنك پیكركدن وارلق وصفی كیدر وسنك سركده مستلك وصفی زیاده اولور یعنی ای سر توحید الهیدن بی خبر اولان ومرآت وجود انسانیده اولان تجلیات ربانیه دن غافل قلان اكر اسرار وحدتدن وعلم حقیقتدن خبردار اولمق استرسك نفسكله مجاهده ایلكه وراه طاعتده ومحبتده بلا وعنا چكمكه صبر ایله وهمیشه بقایی كندی مجازی اولان وجودكی فنا قیلمقده واوصاف نفسانیه كی محو وازاله ایلمكده كور هرزمانكه سندن حجریت وبشریت صفتلری ناقص اوله جوهریت وصفی وحقانیت نعتی سنده محكم وزائد اولور وسنك شكل وپیكركدن كه وجود مجازی وصفلری كیده آنك بدلی سنك سریكه وقلبكه شراب شهود وحدتك مستلكی زیاده اولور وبادۀ حقیقتك سرخوشلكی سنی بیخود قیلور (مثنوی) سمع شو یكباركی تو كوشوار * تا ز حلقۀ لعل یابی كوشوار) سن بالكلیه كوش كبی سمع اول تا لعل حلقه سندن كوشوار بوله سن یعنی ای طالب اسرار هویت اكر علم حقیقتدن خبردار اولمق استرسك براهل وحدت اولان كاملك كلام هدایت انجامنی جان ودل ایله استماع ایلكه كوش كبی سمع اول تا كم لعل كبی ذی قیمت اولان علم لدنیدن جانك قولغكه كوشوار بوله سن ومعرفت جوهرندن سمع قلبكه كوپه قیله سن (مثنوی) همچو جه كن خاك می كن كر كسی * زین تن خاكی كه در ابی رسی * كر رسد جذبۀ خدا آب معین * چاه نا كنده بجوشد از زمین) قویی قازیجی كبی طپراق قازاكر كسه ایسك بو تن خاكیدن كه بر لطیف آبه ایریشه سن اكر سكا جذبۀ خدا ایریشه ماء معین قویی قازلمش ایكن زمین وجودكدن قاینار یعنی ای طالب سر وحدت وای عطشان آب معرفت قویی قازیجی كبی بو تن خاكیدن طپراغی قازیعنی اكر كس مرتبه سنده ایسك بو بدن ترابیدن كثافت وترابیت صفتلرنی ریاضت كولنكیله قازوب ازاله ایله حتی آب معنایه ایریشه سن وماء الحیوة حقیقیدن نوش ایلیه سن الحاصل مادامكه جذبۀ خدا اولمیه طالب آب معنی بدن ترابیه دن ریاضت ومجاهده ایله كثافت صفتلرنی ازاله قیلمغه ونیجه مدت سعی وكوشش ایلمكه محتاج اولور اما اكر خدای تعالینك طالبه جذبه سی ایریشور سه ماء معین وآب یقین طالبك زمین وجودندن قویی قازلمش ایكن وریاضت وزحمت ارتكاب اولنمش ایكن هم آب معنی جوشه كلور وآنك ارض وجودندن ینابیع حكم الهی جاری اولور (مثنوی) كار می كن تو بكوش آن مباش * اندك اندك خاك چه را می تراش * هر كه رنجی دید كنجی شد بدید * هر كه جدی كرد در جدی رسید) كار ایله سن آنك كوشیله اولمه از چق از چق قویینك طپراغنی یون هر كیمكه بر رنج كوردی اكا بر عظیم كنج بدید اولدی هر كیمكه بر جد ایلدی بر عظیم بخت ودولته ایرشدی اولكی جد كسر جیمله سعی معناسنه در ثانیجی جد فتح جیمله بخت وسعادت معناسنه در یعنی ای طالب سن همیشه كار وعمل ایله اول جذبۀ خدا كاوب بی زحمت اول واسطه ایله سنك زمین وجودكدن آب معنانك جوشه كلمسی كلامنی اصغا واستماع ایلمكه مقید اولمه وا كا قولق طوتمه بلكه تدریج وتأنی ایله چاه بدنك خاكنی دفع وازاله ایله وطالب آب معنی اولمقده سعی وكوششدن بردم خالی اولمه زیرا هر كیم بو یولده بر رنج كورسه عاقبت بر كنجه ایرر وهر كیم بر جد وجهد ایلدیسه عاقبت اكا بر بخت وسعادت ایریشور كما قیل (بیت) بقدر الكد تكتسب المعالی * ومن طلب

العلى نهز الليالى (م ى) كفت پيغمبر ركوعست وسجود * بر در حق كوفتن حلقهٔ وجود * حلقهٔ آن در هر آنكو ميزند
بهر اودولت سرى بيرون كند) حضرت پيغمبر صلى الله عليه وسلم ركوع وسجود در حق قپوسنده وجود حلقه سنى
اورمق ديدى هر اول كمسه كه اول قپونڭ حلقه سنى اورر آندن اوترى بر اولو دولت باشنى طشره ايلر يعنى اديموا قرع باب
الملكوت بالركوع والسجود حديثنڭ مفهومى اوزره حق قپوسنده حلقهٔ وجودى دق ايلمك وباب شهودى قرع قيلمق
ركوع وسجود له ميسر اولور هر شول كمسه كه اول باب الهينڭ حلقه سنى راكع وساجد اولمغله اوره وعبادت وطاعته
مواظبت قيلوب درخدمتده طوره من قرع الباب ولج ولج حديث شريفنڭ موجبنجه البتته اول قپوا كا مفتوح اولوب بر
دولت انكچون اول قپودن باشنى طشره چقارر واول قپودن كندى مقصودنه واصل اولور (آمدن آن اميران
نمام با سر هنكان نيمشب بكشادن آن حجرهٔ اياز وچارق وپوستين ديدن آويخته وكمان بردن كه آن مكرست ورو پوش وخانه را
حفره كردن بهر كوشه كه كمان آمد وپناه كمان آوردن وديوارها سوراخ سوراخ كردن وچيزى نايافتن وخجيل ونوميد شدن)
بو سرخ شريف اول نمام وغماز اميرلرڭ نيجه سرهنكلا نصف الليلده ايازڭ اول حجره سنى اچمغه كملرينڭ بياننده در آنده
مال ودفينه اميد ايله واياز ڭ چارق وپوستيننى آويخته كوروب مسيدر واول نمام اولان اميرلڭ ظنّ وكمان ايلمسنڭ بيانيدركه
اول چارق وپوستين مكردر وروپوشدر وخانه يى اول امير حفره ايلمسيدر هر كوشه سنى كه اكا اول خانه ده دفينه اولدبغنه
كمان كلدى واول اميرلڭ قوبى قازيجيلر كتورمسى واول حجره نڭ ديوارلرنى دلك دلك ايلمسيدر وبرشئ بوله ميوب خجيل
ونوميد اولمسيدر (چنانكه بدكمانان وخيال انديشان دركار انبيا واولياء كه مى كفتند كه ساحرند وخويشتن ساخته اند
وتصدرمى جويند بعد از تفحص خجل شوند وسود ندارد) انجلين كه بدكمانلر وخيال انديش اولان كافرلر انبياى عظام
واولياء كرامڭ كارنده ديدبلركه بونلر ساحرلردر وكندبلرنى نبى وياخود ولى دوزمشلردر وبونلرڭ بونبوّت دعواسندن
مرادلرى واولياڭ انبيايه وراثت ادعاسندن مقصودلرى تصدّر ديلرلر وخلقڭ رئيس ومقتداسى اولمق مراد ايلرلردبو
سوز يلرلر وبو كافرلر ومنكرلر انبيا واولياڭ حقيقت حاللرنى تفحص وتجسس ايلدكارندنصكره كنديلرڭ ظنّ ايلديكى
چقميوب خجل اولورلر وفائده طوتمزرزيرا بوقدر كستا خلقدنصكره استغفار ايلرى وحقيقت حال ظهوره
كلدكدنصكره خجالتلرى آنلره نفع ويرمز (م ى) ان اميران بر در حجره شدند) طالب كنج وزر وخمره شدند) اول اميرلر ايازڭ
حجره سى قپوسنه كتديلر كنج وزرى وخمره يى طلب ايديجى اولديلر يعنى اول حسود اولان بكلر ايازڭ حجره سنڭ قپوسى
جانبنه كيدوب آنڭ حجره سنده طالب كنج وزر وخمره اولديلر وجست وجو قيلديلر (م ى) قفل را برمى كشادند از هوس
با دو صد فرهنك ودانش چند كس) بر نيجه كمسه ايكى يوز علم وهنر ايله هوا وهوس جهتندن اول حجره نڭ قپوسنڭ
كليدنى آچديلر (مثنوى) زانكه قفل صعب وپر پيچيده بود * از ميان قفلها بكزيده بود) زيرا كه اول حجره قپوسنده
اولان قفل صعب ايدى وپر پيچيده ايدى يعنى قتى مشكل ايدى وطولاشق كليدلرڭ ايچندن ايازآنى اورندلمش ايدى
مثنوى) نه ز بخل سيم ومال وزر خام * از براى كتم آن سر از عوام) ايازڭ بوقدر اهتمامى سيم ومال وزر خامك بخلندن
دكل ايدى بلكه اول سرى عوامدن كتم ايلمكدن اوترى ايدى (مثنوى) كه كروهى بر خيال بد تنند * قوم ديكر
نام سالوسم كنند) انكچون عوامدن اسدن بو سرى اخفا ايلديكه بركروه خيال بد اوزره طولانورلر برقوم دخى بنم نامى
سالوس ومرائى ايلرلر يعنى اياز كنديسنه ديديكه اكربن بوحالى وبو سرى نااهل اولان عوامه كشف ايلرسم بونلردن
بركروه بكا بدكمان اولورلر وسوء ظنّ قيلورلر وبرقوم دخى بوكارى سالوسلكه حمل ايليوب بنم نامى سالوس ومرائى ايلرلر
پس بونى ناسدن اخفا ايدوب بابِ حجره يه محكم قفل اورمق كركدر ديدى (مثنوى) پيش باهمت بوداسرار جان *
از خسان محفوظ تر از لعل كان * زر به از جانست پيش ابلهان * زر نثار جان بود نزد شهان) همتلو كمسه لر قتنده
اسرار جان اولور خسلردن لعل كاندن محفوظرڭ اولور اما ابلهلرڭ قتنده مال وزر جاندن يكدر ليكن شاهلر قتنده مال
وزر دل وجانڭ نثارى اولور يعنى باهمت اولان اصحاب معرفتڭ قتلرنده دنى وخس اولان طائفه دن لعل كاندن جانڭ
سرلرى دخى زياده محفوظ كدرانلر جواهر وزواهرنى اخفا ايتزلر اولقدركه جانلرينڭ سرلرنى نااهل اولان خسلردن
اخفا ايدرلر اما ابلهلر ونادانلرا وكنده سيم وزر جاندن يكدر وشاهان طريقت قتلرنده التون جانه نثار وفدادر بونلر
سيم وزرى جان يولنده بذل ونثار ايدر وابلهان جانلرنى درهم ودينار يولنده بذل ونثار ايدرلر (مثنوى) مى شتابيدند تفت
از حرص زر * عقلشان مى كفت نه آهسته تر) پس اول اميرلر التونڭ حرصندن ايازڭ حجره سى جانبنه سرعت
وعجله ايلديلر ليكن آنلرڭ عقللرى لسان عقليه ايله آنلره ديدى يوق عجله آهسته رلڭ كيدڭ (مثنوى) حرص تازد بيهده
سوى سراب * عقل كويد نيك بين كان نيست آب) حرص بيهوده يره سراب جانبنه چاپر اما عقل اكا ديركه يو كوركه اول
آب دكلدر يعنى حريص وياخود صاحب حرص اولان كمسه يرنه ده سرابى كورسه آنى آب ظن ايليوب آبه كمال حرصندن

سراب جانبنه یلرو عقل صاحبی اکا دیر بو طالب اولدیغی شیئی ایو کورکه اول آب دکلدر کذلک حریص اودر که بر محلده سیم وزر تخییل ایدوب اول محله سرعت ایلر پس اول محله وارد قده آنک تخییلی باطل اولوب ظنی فاسد اولور (مثنوی) حرص غالب بود وزر چون جان شده) نعرهٔ عقل آن زمان پنهان شده * کشته صد تو حرص وغوغاهای او * کشته پنهان حکمت وایمای او) حرص بونلره غالب ایدی والتون جان کبی اولمش عقلک نعره سی اول زمان پنهان اولمش ایدی آنک حرصی وغوغاسی یوز قات اولمش حکمت وآنک ایماسی پنهان اولمشدی بو مصرعده او ضمیری حکمته عائد اولمق مناسبدر یعنی بونلره اول حینده حرص غالب اولمش والتون جان کبی کلمشدی ولهذا عاقل اولنلرک صیت وصداسی اول زمانده بونلرک التونه زیاده حرصندن پنهان اولمشدی بونلرک اول حینده حرصلری وغوغالری یوز قات اولدیغندن خاصیت حکمت پنهان اولمش واول حکمتک ایما واشاراتی مخفی قالمش ایدی (مثنوی) تا که در چاه غرور اندر فتد * انکه از حکمت ملامت بشنود * چون زنند دام باد او شکست * نفس لوامه برو باید دست * تا بدیوار بلا ناید سرش * نشنود پند دل آن کوش کرش * تا که غرور چاهنه دوشه اندنصکره ذو حکمتدن ملامت ایشیدر چونکم دامک بندندن آنک باد غروری صنه نفس لوامه آنک اوزرینه دست بولور مادامکه اوحر یصک باشی بلا دیوارنه کلیه انک صاغر اولان قولاغی اهل دلک پندنی ایشتمز یعنی اول حریص اولنلرک حرصی وغوغاسی صدقات اولمش وخاصیت حکمت وآنک اشارتی آنلردن اختفا قیلمش آندن اوتر یکه تا کم اول حریص چاه غرور ایچره دوشه آندنصکره اهل حکمت وصاحب معرفت اولان عاقلردن ملامت ایشیده چونکم اول حریصک دامه دوشدکدنصکره بندادمدن باد بروت وکبر وطاغوتی شکسته اوله اول حینده مبالغه ایله لوم وتوبیخ ایدیجی نفس آنک اوزرینه رخصت بولور وغالبه قیلور مادامکه حریص اولنک ودرهم ودینار محبت قیلنک باشی بلا دیوارنه طوقنمیه انک اصم اولان قولاغی اهل دلک نصیحتنی استماع ایلمز (مثنوی) کودکانرا حرص لوزینه وشکر * از نصیحتها کند دو کوش کر * مثلا لوزینه وشکرک حرصی وطمعی اطفالک ایکی قولاغی نصیحتلردن صاغر ایلر یعنی اگرچه کودکاری حلوا وشکرک حرصی طبیبک نصیحتلرندن ایکی قولاقرینی کر واصم ایلر ولیکن (مثنوی) چونکه درد دنبلش آغاز شد * در نصیحت هر دو کوشش باز شد) چونکم چبان دردی اکا آغاز ایلدی والم ویرمکه باشلدی اول وقت انک هم ایکی قولاغی نصیحتی استماع ایلمکده کشاده اولدی پس اطفال دنیا دخی لذات دنیایی تناول ایلدکاری حینده نصیحت ناصحانی کوش ایتمزلر اما انک زخم وآلامی وجودلرنده ظاهر اولدقده آنلرک قولقلری اول حینده آچلور ونصیحتلری قبول قیلور (مثنوی) حجره را با حرص وصد کونه هوس) باز کردند آن زمان آن چند کس) حاصل کلام آنلر ایازک حجره سنی حرص ایله ویوز درلو هوس ایله اول زمان اول برقاچ کسه آچدیلر (مثنوی) اندر افتادند از در زاز دحام * همچو اندر دوغ کندیده هوام) آنلر بری برلرینه ازدحامدن قپودن ایچرو دوشدیلر قوقمش ایرانک ایچنه هوام دوشدکاری کبی هوام بر نوع سکسدر (مثنوی) عاشقانه در فتد با کر وفر * خوردن امکان نی وبسته هر دو پر * اول هوام دوغ کندیده نک ایچنه عاشقلر کبی کر وفر ایله دوشر حال بوکه یمکه امکان یوق هر ایکی قنادی باغلنمشدر نته کم عوام کالهوام دخی دوغ کندیده کبی اولان دنیا متاعنه کر وفر ایله عاشقانه دوشرلر واتی حال بوکه اکل وبلعه قادر اوله مزلر بلکه دست وپالری باغلنوب اول ورطه ده مکس ایران ایچره هلاک اولدیغی کبی هلاک اولوب قالورلر (مثنوی) بنکریدند از یسار واز یمین * چارقی بدریده بود و پوستین * چونکه ایازک حجره سنه کیردیلر صولدن وصاغدن نظر ایلدیلر اول حجره ده یرتلمش بر چارق وپوستین وار ایدی (مثنوی) باز کفتند این مکان بی نوش نیست * چارق اینجا جز پی روپوش نیست * کیرو بری برلرینه دیدیلر بو مکان بی نوش دکل چارق وپوستین بونده پرده وحجابدن غیری دکلدر (مثنوی) هین بیاور سیخهای تیزرا * امتحان کن حفره وکاریزرا * اکا اول تیز ومحکم سیخلر کتور حفره وکاریزی امتحان ایله (مثنوی) هر طرف کندند وجستند آن فریق * حفرها کردند وکوهای عمیق * پس اول فریق حجره نک هر طرفنی قازدیلر وسیم وزر طلب ایلدیلر حفره ودلو کار وعمیق چقورلر ایلدیلر (مثنوی) حفرها شان بانک می داد آن زمان * کنده های خالیم ای کنده کان) اول زمان حفره لر آنلره لسان حال ایله بانک اوردی ودیدی ای قوقمشلر بز خالی قازلمش یرلرز کندکان قازیجیلر دیمک معناسنه دخی جائزدر یعنی اول قازلمش چقورلر اول حینده بونلره لسان حال ایله دیدیلر که ای بر قازیجیلر ویا خود ای قوقمشلر بز دفینه دن خالی چقورلرز یوق یره بیهوده سعی ایلمک (مثنوی) زان سکالش شرم هم می داشتند * کنده هارا باز می انباشتند) اول ظن وفکردن هم شرم طوتدیلر قازلمش چقورلری کیرو دولدردیلر (م ی) بی عدد لا حول در هر سینهٔ * مانده مرغ حرصشان بی چینهٔ) هر برسینه ده عددسز لا حول ولا قوة الا بالله دیمک وار ایدی آنلرک حرصی مرغی بی چینه قالمش یعنی هر بری لا حول ولا قوة دیوجی اولمش وطمعلری قوشی غداسز قالمشدی (مثنوی) زان ضلالتهای

یاوه تازشان * حفرهٔ دیوار ودر غمازشان) آنلرڭ اول یاوه تازضلالتلرندن دیوار ودرلڭ حفره‌سی انلرڭ غمازی ایدی
یاوه تاز بیهوده یبرقازیجیدن کنایه در یعنی اول حجره‌نڭ در ودیوارنڭ چقورلری وقازلمش یرلری بونلرڭ بیهوده یره
چاپیدقلرندن وضلالتلرندن عاقل اولان کمسه‌لره لسان حالله غمازایدیجی اولوردی (مثنوی) ممکن اندای آن دیوارنی *
با ایازامکان هیچ انکارنی) زیرا اول دیواری صیوامق ممکن دکل ایدی ایازه انکار ایلمکه هیچ امکان یوق ایدی زیرا
دیواری چوق یرده دلك دلك ایلمشلردی (مثنوی) گرخداع بی‌گناهی می دهند * حایط وعرصه گواهی می دهند
اگرفرضی بربی‌گناهه خداع ویره‌لر وافترا قیله‌لر انڭ حقنده حائط وعرصه گواهلق ویررلر یعنی بی‌گناه اولنڭ براءتنه
جامد اولان شیلر بیله لسان حالله شهادت قیلورلر (مثنوی) بازمی گشتند سوی شهریار * پرز گرد وروی زرد وشرمسار)
چونکم مال ودفینه بولمدیلر اول غمازلر شهریار جانبنه کیرو دوندیلر گرد وغباردن پرو زرد روی وخجل وشرمسار
اولدقلری حالده یعنی بوکونه حالت وبو خجالتله سلطان محمودڭ حضورینه واردیلر نته کم محبوبان الهی اولان اصفیایه
بدگمان اولان وتهمت قیلان کمسه‌لر حضورحقه بو حالتله وبوکونه خجالتله وارسه‌لر گرکدر (بازگشتن نمامان
ازحجرهٔ ایاز بسوی شاه توبره تهی وخجل همچون بدگمانان درحق انبیا علیهم السلام بوقت ظهور براءت وپاکی ایشان
بو سرخ شریف ایازڭ حجره‌سندن نماملرڭ توبره تهی وشرمسار شاه محمود جانبنه کیرو رجوع ایدلرینڭ بیاننده‌در
انبیای عظام علیهم السلام حقنده آنلرڭ براءت وپاکلرینڭ ظهوری وقتنده بدگمانلرڭ خجالتنڭ ظهوری کبی که
یوم قیامتده انبیا علیهم السلام واولیای کرامه بدگمان اولان کمسه‌لر آنلر کبی خجل وشرمسار اولسه‌لر گرکدر که
یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) زیرا نیجه یوزلر یوم قیامتده بیاض ونیجه یوزلر دخی سیاه اولورلر بو آیت کریمه سورهٔ
آل عمرانده در تفسیری جلد اولده زید حکایه‌سنده مرور ایلدی (وقوله وتری الذین کذبوا علی الله وجوههم مسودة)
بو آیت کریمه سورهٔ زمرده‌در معنای شریفی یا محمد ویاخود ای رؤیته صالح اولان کمسه یوم قیامتده سن شول
کمسه‌لرکه الله اوزره کذب ایلدیلر وآنڭ شانه لایق اولمین صفتلری اکا اسناد ایلدیلر آنلرڭ وجهلرینی مسوده کورورسن
علامت اهل جهنم اول اوله که قبل دخول النار آنلرڭ یوزلری سیاه اوله (مثنوی) شاه قاصد گفت هین احوال چیست
که بغل تان اززر وهمیان تهیست) پادشاه آنلری کوردی تجاهل ایدوب قاصدله آنلره دیدی اکاه اولڭ
احوال ندر که سزلڭ قولتقلریکز زر وهمیاندن تهیدر (مثنوی) ورنهان کردید دینار وتسو * فر شادی در رخ ورخسار کو
واگر سزدینار وتسولری پنهان ایلدیکز ایسه رخ ورخساریکزده شادیلك فری قنی ومسرت رونقی نیچون یوقدر
مثنوی) گرچه پنهان بیخ هر بیخ آورست * برگ سیماهم وجوههم اخضرست) اگرچه بیخ آور اولان درختڭ بیخی
پنهاندر لیکن سیماهم فی وجوههم برگی اخضردر یعنی اگرچه هر درختڭ کوکی زمین التنده مختفیدر لیکن آنڭ برگنڭ
اخضر اولمسی وجهنڭ سیماسیدر آنڭ برکندن بیخنه وسیمای وجهندن اصلنه استدلال اولنور نته کم سیماهم
فی وجوههم من اثر السجود) آیت کریمه‌سنڭ مفهومی اوزره آثار سجود ساجدلرڭ وجهلرنده اولان سیمادن
عاقل اولانلره مشاهده قیلنور (مثنوی) آنچه خورد آن بیخ ازز هر وزقند * نك منادی می کند شاخ بلند * بیخ اگر
بی برگ وازمایه تهیست * برگهای سبز براشجار چیست * برزبان بیخ گل مهری نهد * شاخ دست وپا گواهی می دهد)
مثلا اول بیخ زهردن وقنددن اول نسنه‌یی که ایچدی اشته شاخ بلند لسان حالله منادیلك ایلر بیخ درخت اگر بی‌برگ
ومایه‌دن تهی وخالی اوله پس سبز وتازه یپراقلر اشجار اوزره ندر یعنی درختڭ کوکی اوراقدن ومایه‌دن تهی ایسه اشجار
اوزره اولان بو اوراق تازه ندر اشجار اوزره اولان اوراق تازه خود البته درختڭ بیخندن حاصل اولور وآنڭ قوتیله
ظهوره کلور واوراقڭ تازه وتر اولمسی اول درختڭ بیخنڭ تازه وتر اولمسنه شهادت قیلور پوسیده اولمدیغنه دلیل اولور
درختڭ بیخنڭ زبانه گل بر مهر قورسه شاخ دست وپا گواهلق ویرر یعنی اگر یاپراق وطپراق درختڭ کوکنڭ لسانی اوزره
مهر قویوب آنی سویلتمزسه آنڭ الی وایاغی کبی اولان شاخ شهادت قیلور (مثنوی) آن امینان جمله درعذر آمدند *
همچو سایه پیش شه ساجد شدند) پس اول امینلر ایتدکلری قباحته نادم اولوب جمله‌سی عذره کلدیلر سایه کبی شاهڭ
اوکنده ساجد اولدیلر (م ی) عذران گرمی ولاف وما ومن * پیش شه رفتند با تیغ وکفن * از خجالت جمله انگشتان گزان
هر یکی می گفت کای شاه جهان * گر بریزی خون حلالستت حلال * ور ببخشی هست انعام ونوال) اول بلکلك
وبزلکلك ولافنڭ وگرمیتنڭ عذرندن اوتری شاهڭ حضورینه تیغ وکفنله کتدیلر خجالتلرندن جمله پرمقلرینی اصریجی
اولدقلری حالده هر بریسی دیدیکه ای جهانڭ شاهی اگر بزم قانمزی دوکرسڭ سکا حلالدر حلال واگر بخش ایلرسڭ
بزه انعام ونوالدر یعنی اول امیرلر مقدما ایلدکلری کبرومنیتنڭ وگرمیتله قیلدقلری لاف وگزافڭ عذرینی دیلمکدن
اوتری شاه محموده دیدیلرکه ای شاه جهان اگر سن بزم قانمزی دوکرسڭ سکا حلالدر زیرا بزلرڭ جرم وعصیان ایلدلڭ

واگر

واكر بزه قاتمزى وجانمزى بخش ايلرسك بزه عظيم انعام واحساندر (مثنوى) كرده ايم آنها كه ازما مى سزيد ✻
تا چه فرمايى تواى شاه مجيد) بزايه دك اول شيلرى كه بزه ياقيشمردى تاكم اى شاه مجيد سن بزم حقمزده نه بيوررسك
وهرنه قيلورسك امر وفرمان سنكدر (مثنوى) كر ببخشى جرم ماى دلفروز ✻ شب شبها كرده باشد روز روز) اى دلفروز
اولان پادشاه اكر بزم جرمزى باغشليه سن وعفو ايليه سن كيجه كيجه لكلر ايلمش وروز روزلكلر ايلمش اولور يعنى
كيجه نك خاصيتى ظلمتلر وتاريكلكلر اظهار ايلمكدر وروزك خاصيتى اول ظلمتلرى ازاله ايليوب آنك بدلى نورلر
ويرمكدر كذلك اصحاب طبيعت اولان بنده لرك شانى عصيان ايلمكدر ورب كريمك شانى آنلره عفو وغفران نظر قيلمق
ومرحمت ايلمكدر (مثنوى) كر ببخشش يافت نوميدى كشاد ✻ ورنه صد چون مافداى شاه باد ✻ كفت شه نى
اين نواز واين كداز) من بخواهم كرد هست آن اياز) اكر ببخشش ايله نا اميدلك كشاد بولديسه فبها ونعمت والا بوز بزم كبى
شاهه فدا اولسون اصح اولان نسخه لرده كر ببخشى واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معنى اكر جرمزى بخش ايلرسك نا اميدلك
كشاده لك بولدى واكر بخش ايلمزسك يوز بزم كبى پادشاهه فدا اولسون ديمك اولور پادشاه بونلره ديدى يوق بو نواز
وبو كدازى بن ايلمك استمزم بو اياز لك لايقيدر يعنى سلطان محمود اول مجرملره ديدى اكر سزه لطف ونوازش واكر قهر
وكداز شدرين ايلمك استمزم بو ايكى كار ايازك لايقيدر اول نيجه بيلورسه اويله ايلسون ديدى نته كم يوم آخرتده برنبى
ويا خود ولينك حقنده طعن وتشنيع ايلين كسه لر عذابه مستحق اولوب اعتذار واستغفار ايليه لر جناب عزت آنلرى
ذوى الحقوقه حواله ايليه وديه كه حق اول بنده صاحبكدر اكر اول سزى عفو ايلرسه بندخى عفو ايلرم واكر حقنى
طلب ايلرسه بندخى سزه جرمكز قدر عذاب ايلرم (حواله كردن پادشاه قبول توبه نمامان وجره كشايان وسزادادن
ايشان با اياز كه يعنى اين جنايت بر عرض او رفته است) بو سرخ شريف پادشاهك حواله ايلمسنك بياننده در نماملر
وجره كشا اولان نماملرك توبه سنك قبولنى وآنلره لايق اولانى ويرمكى ايازه كه يعنى بو جنايت آنك عرضنه واقع اولمشدر
پس اول كندى حقنده نمام اولنلرك وجنايت قيلنلرك استرسه توبه سنى قبول ايليه واسترسه حقنى طلب ايليوب
جرملرى قدر عذاب وعقابه كرفتار اوله لر (مثنوى) اين جنايت بر تن وعرض ويست ✻ زخم بر ركهاى آن نيكو پيست
بو جنايت وقباحت ايازك تن وعرضى اوزره در زخم اول نيكو پيك طمرلرى اوزره در يعنى بو جرم وجنايت اول
لطيف خوى اولان ايازك عرضى اوزره وتنى اوزره واقع اولمشدر وبو زخم وزحمت اول خوش روشلونك طمرلرى اوزره
واقع اوليجق اول كندى حقنى استرسه اليسون واسترسه باغشلسون (مثنوى) كرچه نفس واحدم از روى جان ✻
ظاهرا دورم ازين سود وزيان) اكرچه حقيقتده جان يوزندن انكله نفس واحدم لكن ظاهرا بو سود وزياندن دور
ومهجورم يعنى اكرچه بو بيتلر سلطان محمود دلسانندندر ليكن مرادم مرتبهٔ محبوبيته واصل اولان نبى وولينك حضرت
حقه كمال قربنى وجناب عزتك من حيث الحقيقه آنلرله اتحادنى بيان ايلمكدر كه حضرت حق انبيا عليهم السلام
واولياى كرامك حقنده طعن قيلنلره وتمام اولنلره ديرا كرچه اول مقرب اولان قولمله جان يوزندن نفس واحدم كه
آنك جانى بنم نورم وامرمدر وبحسب الظاهر اكرا كا كلان سود وزياندن دورم وبرى ام وليكن بحسب المعنى
اكا كلان كويا بكا كلمشدر ديرو بو مرتبه يه مشايخ قرب فرايض ديرلر عبد بتسنه بر مرتبه تقرب ايلر كه اول عبده ناسدن
هرنه كلسه كويا كه رب عزته كلمش كبى اولور وبو خصوصده احاديث شريفه چوق واقع اولمشدر جمله دن برى (من اهان لى
وليا فقد بارزنى بالمحاربة) ودخى (مرضت فلم تعدنى) حديثلرى كبى حديثلردر وبو محله مناسب اولان تحقيقات نيجه
موضعده مرارا مرور ايلمشدر (م ى) تهمتى بر بنده شه را عار نيست ✻ جز مزيد حلم واستظهار نيست ✻ متهم را شاه چون
قارون كند ✻ بى كنه را تو نظر كن چون كند) بنده يه بر تهمت اسناد ايلمك پادشاهه عار دكلدر مزيد حلمدن واستظهاردن
غيرى دكلدر شاه چونكم متهم بنده سنى قارون ايليه سن نظر ايله بى كناهى نيجه ايلر پادشاهك بر بنده سى اوزره تهمت
قونمق پادشاهه عار دكلدر وپادشاهك اول تهمتلو اولين بنده سنه عذاب ايلمديكى دخى مزيد حلمندن وآنى حفظ ايلسندن
غيرى دكلدر استظهار حفظ ايلمكه ديرلر اكر اول پادشاهك مزيد حلمى اولسه واول تهمت ايديجى بنده يى حفظ وحمايت
قيلمسه اكا عذاب ايلردى اكا عذاب وعقاب ايلمديكى مجرد مزيد حلمندن وآنى حمايتندندر متهم اولان قولنى پادشاه
قارون كبى دولتلو ايليه سن نظر ايله كناهى اولين بنده سنى اول پادشاه كريم نيجه ايلر وآنى نه مرتبه لره واصل قيلر (مثنوى
شاه را غافل مدان از كاركس ✻ مانع اظهار آن حلمست وبس) شاهى كمسه نك كار وعملندن غافل بيلمه اول كارك
اظهارنك مانعى حلمدر انجق يعنى شاه حقيقتى هيچ بركسه نك كارندن غافل بيلمه نته كم حق تعالى (ولا تحسبن الله غافلا
عما يعمل الظالمون) ديدى وبر آيت اخرى ده (وما الله بغافل عما تعملون) بيوردى پس اول پادشاه حقيقت هيچ براحدك
كار وعملندن غافل دكلدر اكر سن ديرسنكه ظالملرك وفاسقلرك بعض اعمال قبيحه سنك جزاسى نيچون ظاهر اولمز

وآنك اظهارنه مانع ندر جواب آنك اظهارنه مانع انجق حلم الهيدر غيري دكلدر كه حق تعالى حليم وصبوردر
بنده لرينك جرايمني درحال افشا واظهار ايلمز (مثنوى) من هنا يشفع به پيش علم او * لاابالى وار الاحلم او * كيمدركه
بومحلده شفاعت ايليه آنك علمي اوكنده بي باك وقايرمقسزالا آنك حلميكه اولا ابالى وار شفاعت ايدر بوخسه غيري كمسه
لايق دكلدر نته كيم بيوردى (من ذا الذى يشفع عنده الا باذنه) يعنى كيمدر اول كمسه كه شفاعت ايليه الله قتنده
الا امكر آنك اذنيله (مثنوى) آن كنه اول ز حلمش مى جهد * ورنه هيبت آن مجالش كى دهد) اول كناه اول بنده دن
آنك حلمى سببندن ظاهر اولور اول كناهه ميل قيلمسى واول كناهى ايشلمكه جرأت وجسارت ايلمسى اولا حق تعالى
حضرتلرينك كمال حلم ورأفتندن ظاهر اولور واكر حق تعالى حضرتلرينك حلم ورأفتى اولميدى جناب عزتك
هيبت وعظمتى بنده يه اول مجالى نچون ويرورديكه اول بنده هيبت الهيه نك ظهورى وقتنده كناه ايشلمكه جرأت
وجسارت قيله (مثنوى) خونبهاى جرم نفس قاتله * هست بر حلمش ديت بر عاقله) نفس قاتله جرمنك خونبهاسى
اول پادشاهك حلمى اوزره درنته كيم ديت عاقله اوزره در عاقله قاتل اولان كمسه نك باباسى طرفندن اولان اقرباسنه ديرلركه
خطا ايله قتيل اولان كمسه نك ديتنى آنلر ادا ايلر بو صورت قاتل عسكر سلطان واهل ديوان اولمديغى تقدير اوزره در
اكر قاتل جيشدن اولورسه عاقله سى عند الحنفيه اهل ديوان اولور خطا ايله اولان قتيلك ديتى بونلر اوزره تقسيم اولنور
وآنك اداسى بونلره لازم كلور وعند الشافعى عاقله قاتلك عشيره وقبيله سيدر ديت شافعى قتنده بونلره دوشر وبو مسئله نك
تحقيق وتفصيلى اوچنجى جلدده كواهى دادن دست وپا سر خنده كر خطا كشتم ديت بر عاقله بيتنك شرحنده مرور
ايلمشدر آنده طلب اولنه وتوضيح معنى بويله ديمك اولوركه الله تبارك وتعالينك حلم ورحمتى مجرم وعاصى اولان نفسلرك
قوم قبيله وعاقله سى كبيدر نچون برنفس قاتله وعاصيه دن برجرم وجنايت صادر اولسه آنك ديتى حق تعالينك حلم
ورحمتنك اوزرينه اولور وعاقله اولانلر نفس قاتله نك ديتنى ادا ايدوب خصملرنى ارضا ايلدكلرى كبى حق تبارك وتعالينك
حلم ورحمتى دخى نفس عاصيه نك جرمنك ديتنى ويرر (مثنوى) مست وبيخود نفس ما زان حلم بود * ديو در مستى كلاه
از وى ربود) بزم نفسمز اول حلم وكرمدن مست وبيخود اولدى ديو مستلك وقتنده اول بزم نفسمزدن كلاهى قاپدى
يعنى حق تبارك وتعالينك حلمى كويا بر شراب مسكر كبيدر وبزم نفسمز اول حلم الهى شرابندن مست اولديغى وقتده
شيطانك عيب وفسادى ظهوره كلور (مثنوى) كرنه ساقىء حلم بودى باده ريز * ديو با آدم كجا كردى ستيز) كاه علم آدم
ملائك را كه بود * اوستاد علم ونقاد نقود) اكر حلم ساقيسى باده ريز اولميدى شيطان آدم ايله نيجه عناد وخصومت
ايلردى ملائكه يه علم وقتى آدم كيم ايدى علمك استادى ونقودك نقادى ايدى مصرع اولده علم تعليم معناسنه دركه بود
سؤالدر مصرع ثانى اكا جوابدر تقدير كلام وتوضيح مرام بويله ديمك اولوركه اكر حق تعالينك حلم ساقيسى
حضرت آدم عليه السلام اوزره شراب حلمى دوكيجى اولميدى وحضرت آدم حلم حقله مست اولوب اكا الدنميدى
شيطان آدم ايله نيجه خصومت قيلوردى ونه وجهله آدمى الدامغه قادر اولوردى زيرا بيلورميسن حضرت آدم
عليه السلام ملائكه يه تعليم علوم ايلديكى وقتده نه كمسه ايدى علومك استادى ونقودك نقادى خليفهء الهى برمنبع
اسرار ومعدن انوار ايدى جميع ملائكه آنك علمنده حيران واسرارنده واله وسر كردان قالديلر واكا سجده قيلديلر پس
شيطان نه خسدركه انى بو قدر علم وفضلى وار ايكن اضلال ايلمكه قادر اوله (مثنوى) چونكه در جنت شراب حلم خورد
شد زيك بازى شيطان روى زرد * آن بلادرهاى تعليم ودود * زيرك وداناو چستش كرده بود) اما چونكه جنتده
شراب حلمى نوش ايلدى پس شيطانك بربازيسندن روى زرد اولدى اول ودود اولان اللهك تعليمنك بلادرلرى
آدم عليه السلامى زيرك ودانا وچابك ايلمش ايدى بلادر عقلى زياده ايديجى بردارونك اسميدر يعنى چونكه حضرت آدم
عليه السلام جنت ايچره حلم الهى شرابنى ايچدى ومست اولوب خوف وخشيت مرتبه سندن كچدى پس شيطانك
برلعبندن تخجل وشرمسار اولدى اول مودود ومحبوب اولان خدانك عقللرى زياده ايديجى تعلمنك معجونلرى حضرت
آدم عليه السلامى زيرك ودرالك وچست وچالاك ايلمش ايدى (مثنوى) باز آن افيون حلم سخت او * دزد را آورد
سوى رخت او) كيرو اول اللهك محكم اولان حلمنك افيونى اول آدمك رختى جانبنه دزدى كتوردى يعنى كيرو
الله تعالينك زياده حلم وكرمنك افيونى حضرت آدمك متاع واسبابى جانبنه شيطانى كتوردى وحضرت آدم دخى
حلم حقله مغرور اولوب شيطانك وسوسه سنى قبول ايلدى اكر حلم حق آنى مست ايلميدى شيطانك وسوسه سنى
قبول قيلمزدى واول ذلت آندن صادر اولمزدى (مثنوى) عقل آيد سوى حلمش مستجير * ساقيم تو بودهء دستم بكير)
عقل اللهك حلمى جانبنه مستجير اولديغى حالده كلور وبويله ديركه بنم ساقيم سن اولمشسن بنم اليمى طوت يعنى نچون
بزعقلدن ذلت وخطا صادر اولسه اول پادشاه كريمك حلمنه عقل امان طالبى اولديغى حالده ملتجى ايلر بنم ساقيم سن اولدلك

وبنی بویله مست ومغرور قیلدك پس بنم المی نه لطف ایدوب سن طوت دیرو حلم وکرمی شفیع ایلر (فرمودن شاه ایازرا که اختیار کن از عفو ومکافات که از عدل ولطف هرچه کنی اینجا صوابست ودرهر یکی مصلحتهاست که در عدل هزار لطفست درج) بو سرخ شریف پادشاهك ایازه بیورمسیدر بویله دیوکه عفو ومکافاتدن مقصودلك قنقیسی ایسه آنی اختیار ایله زیرا عدل ولطفدن هرنه ایلرایسك بوراده صواب ومقبولدر وبو کارلك هر برنده نیچه مصلحتلر واردر زیرا عدلده هزار لطف مندرجدرکه (ولکم فی القصاص حیوة) نته کم بو آیت کریمه بو معنایه شهادت ایلرکه حق تعالی دیدی سزکچون ای بنی آدم قصاصده حیات عظیمه واردر وبو آیت کریمه نك تفسیری وتحقیقی جلد اولك اواخرنه قریب کفتن پیغمبر علیه السلام بکوش رکابدار علی سرخنده (کزنفرمودی قصاصی برجنات) بیتنك شرحنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (آنکس که کراهت میداز قصاص را در بن یك حیات قاتل را نظر میکند ودر صد هزار حیات که معصوم ومحقون خواهند شدن در حصن بیم سیاست نمی نکرد) اول کمسنه که قصاصی کراهت وقبیح طوتار اول کمسنه قاتلك بو بر حیاتنه نظر ایلر واول کمسنه سیاستك خوفی حصارنده نیچه یوزبیك حیاتك معصوم ومحقون اولمسنه نظر ایلمز محقون سفك دمادن ممنوع ومحفوظ اولمغه دیرلر نته کم حقنت دمه دیرلر ای منعت ان یسفك معناسنی ویررلر یعنی اکرچه برکمسنه بر قاتله قصاص اولنسه آنك حیاتنك زوالنه نظر ایلیوب قصاصی کریه وقبیح کورر ولیکن اول سیاستك خوفی قلعه سنده نیچه یوزبیك کمسنه نك حیاتنك محفوظ اولمسنی وآنلرك قاتلری دوکلمکدن امان بولمسنی کورمز ولهذا (اکثروا القتل فان القتل یقلل القتل) دیمشلر والقتل انفی للقتل دنوعقلا تحقیق ایلمشلردر (مثنوی) کن میان مجرمان حکم ای ایاز* ای ایا زیالك تا صدا احتراز) ای ایاز مجرملرك ما بیننده حکم ایله ای ضدا احترازایله موصوف اولان پاك ایاز (مثنوی) کردو صد بارت بجوشم در عمل* درکف جوشت نیابم یك دغل) اکرسنی کار وعملده ایکیوز کره قیناتدم سنك جوشك کفنده بر حیله ودغل بولمزم یعنی سنی هر کار وعملده نیچه یوز کره قیناذوب امتحان ایلسم سنك جوششکدن حاصل اولان کپوکده برحیله ودغل شائبه سنی بوله مزم دیدی (مثنوی زامتحان شرمنده خلقی بی شمار* امتحانها از تو جمله شرمسار) بی شمار خلایق امتحاندن شرمنده وخجلدر یعنی بوخلق عالمك اکثری امتحان اولنسه لر عیبلری ظهوره کلوب امتحاندن شرمنده اولملری مقرردر ولیکن جمله امتحانلر سندن خجل وشرمسار دز امتحانهادن مراد ممتحنلر اولمق ویاخود مضاف مقدر اولوب اصحاب امتحان تقدیرنده اولمق دخی جائزدر پس امتحانها ذکری مبالغه دن اوتری رجل عدل قبیلندن اولمش اولور (مثنوی) بحر بی قعرست تنها علم نیست کوه صد کوهست این خود حلم نیست) ایاز بحر بی قعر ایجره در تنها وتجرد علم دکلدر کوه صد کوهدر بو خود حلم دکلدر یعنی مرتبه محبوبیته وارنلر ومقربان الهی اولنلرك باطنی بی قعر وبی کران بحر در همان یالکز علم دکل وکذلك سکینت وتمکینده یوز کوه قدر ثابت وراسخدر همان تنها حلم دکلدر پس ایاز لسانندن دخی مقرب الهی اولنلرك مرتبه لرنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) کفت من دانم عطای تست این) ورنه من آن چارق وآن پوستین بجر این پیغمبر این را شرح ساخت* هرکه خود بشناخت یزدان را شناخت) چونکیم ایاز سلطان محموددن بو کلام دلپذیری استماع ایلدی اکا دیدی پادشاهم بن بیلورم که بو سنك عطا کدر یوخسه بن فی الحقیقه اول چارق واول پوستینم یعنی مرتبه محبوبیته واصل اولان مقربلره پادشاه حقیقت اکر بو کونه لطف وکرم ایلسه وآنلره بو مجرم اولان کمسه لری اکر سز عفو ایلرسکز بنده عفو ایلرم واکر عقوبت مراد ایلرسکز بنده عقوبت مراد ایلرم دیو سویلسه آنلرك حضرت الهیه ده اذنلری یوقدرکه مغرور اولملر وطور مرتبه لرندن تجاوز قیلملر وابتدای حاللری که بر مقدار خاك وبرقطره نطفه ایدیکه پوستین وچارق مشابه سنده درکه کندیلرنی اول مرتبه ده طوتقدن وهمیشه اکا نظر ایتمکدن بری کلمزلر وکندیلرده هرنقدر دولت وعزت وقوت وقدرت وار ایسه انی بالکلیه جناب الهینك بیلورلر وکندیلرینك کمالیله عجز وقصورلرینه اعتراف قیلورلر بوندن اوتری حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بو معنانی شرح دوزدی هرکم کندونی اکلادی حضرت یزدانی اکلادی دیدی نته کم من عرف نفسه فقد عرف ربه بیوردی ربینی بیلمکی برکمسه نك کندی نفسنی بیلمکه موقوف ایلدی ونفسنی بیلمکده مشایخك چوق کلماتی واردر بورایه مناسب اولان کلام من عرف نفسه بالعجز والذلة عرف ربه بالقدرة والعزة دیدکلریدر پس پوستین وچارقدن مراد نه ایدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) چارقت نطفه است وخونت پوستین باقی ای خواجه عطای اوست این* سنك چارقك نطفه در سنك قانك پوستیندر پس سنك وجودکده ای خواجه باقی بو شیلر اول خدانك عطاسیدر یعنی ایازك ابتدای حالده مالك اولدیغی برچارق وپوستین اولوب بعده هرنه واصل اولدیسه سلطان محمودك اولدیغی کبی بزم دخی مادهٔ اصلیه مز برقطره منی وبرمقدار خاکدر دیمکدر ما باقی صوری

ومعنوی هر نقدر شیئز وار ایسه العبد وما یملکه کان لمولاه قولنك مصداقنجه مولامز کدر (مثنوی) بهر آن دادست
تاجو بی ذکر * تو مکو که نیستش جز این قدر * الله تبارك وتعالی بو قوت وقدرتی سکا اندن اوتری ویرمشدر که تا کم
غیر یی دخی دیلیه سن وبونلردن ماعدادخی نیجه قوت وقدرت طلب ایلیه سن سن دیه که بو قدردن غیری اول اللهك
نعمتی وقدرتی بو قدر بلکه همان استمکه وتضرع ونیاز ایلمکه موقوفدر (مثنوی) زان نماید چند سیب آن باغبان *
تابدانی نخل ودخل بوستان * مثلا اول باغبان اندن اوتری برقاچ الما کوستررتا کم باغ وبوستانك نخل ودخلنی بیله سن
وقلیلدن کثیره استدلال قیله سن (مثنوی) کف کندم زان دهد خریار را * تابداند کندم انبار را * مثال اخر
کندم فروش خریاروخریداره اول سببدن براوج کندم ویررتا کم مشتری انبارك کندمنی بیله ونه نوعندن ایدیکنه
استدلال قیله که الحفنة تدل علی البیدرا الکبیرد یملشدر (مثنوی) نکتهٔ زان شرح کو یداوستاد * تاشناسی علم اورا
مستزاد * مثال اخر اوستاد کامل اول سببدن برنکته نك شرحنی دیرتا کم علم وکمالنی مستزاد بیله سن یعنی انك
علم وکمالنك مبالغه ایله زیاده اولمسنه اندن استدلال قیله سن (مثنوی) وربکویی خود همینش بود وبس * دورت اندازد
چنان ازریش خس * واکر دیه سن اول اوستادك علم وکمالی خود همین انجق بودر اول اوستادسنی کندی قتندن
ایراق ایتر صقالدن خس کبی یعنی انجلین که صقالدن خسی ایترلر اول اوستاد دخی سنی کندی قربندن بعید ایتار
(مثنوی) ای ایازا کنون بیا وداد ده * دادنادر در جهان بنیاد نه * پس سلطان محمود ایازه خطاب ایدوب دیدی
ای ایاز کل شمدی بونلره داد ویر جهانده دادنادره بنیاد قو یعنی بو عالمده عجیب وبدیع عدالت قیلمغه بنیاد وضع ایله
(مثنوی) مجرمانت مستحق کشتنند * ورطمع بر عفو وحلمت می تنند * زیرا سنك مجرملرك قتل وهلاکه مستحقلردر
وحرص وطمعدن سنك عفوك وحلمك اوزره طولنورلر (مثنوی) تا که رحمت غالب آید یاغضب * آب کوثر غالب آید
یالهب * ازپی مردم ربایی هر دو هست * شاخ حلم وخشم ازعهد الست * تا کم رحمتی غالب کلور یاخود قهر
وغضبی آب کوثری غالب کلور یاخود آتش ولهبی یعنی سنك وجودکدن بونلره رحمت صفتیمی ظهور ایلر یاخود
قهر وغضب صفتیمی ظهور ایلر یاخود آب کوثرکبی لطف وکرمیمی ظاهر اولور یاخود لهب خشم وغیظیمی ظاهر اولور
مردم ربالقدن اوتری ایکیسی بیله وار در عهد الستدن حلم وخشم شاخی یعنی الست عالمندن بر وصفتین متقابلتینك
کلام واثاری انسانك اوزرینه ایکی شاخ کبی متدلی اولمش وبونلری کاه شاخ مهر وکاهی شاخ قهر واسطه سیله حکیم
مطلق کندی جانبنه ربوده قیلمش واخذ وجذب ایلمشدر (مثنوی) بهر این لفظ الست مستبین * نفی واثباتست
درلفظی قرین * زانکه استفهام اثباتیست این * لیك در وی لفظ لیس شد دفین * بوندن اوتری مستبین اولان الست
لفظی بر لفظده نفی واثبات قرینندر زیرا که الست دیمك استفهام اثباتیدر ولیکن انده لیس لفظی مدفوندر مستبین ظاهر
اولیجی دیمکدر یعنی الست زماننده بو ایکی صفات متقابله نك احکامی خلق اوزره کلمش وغالب اولمشدر بو معنالی
ایهام واعلام ایلمکدن اوتری ظاهر اولان الست لفظی بر لفظدر که انده نفی واثبات که صفات متقابله در بری برینه
قرین اولمشدر زیرا بو الست دیمك استفهام تقریریدر زیرا این سزلك ربکز دکلمیم دیمك بن سزلك ربکزم دیمك
معناسنه اولور پس بو نفی عین اثبات اقتضا قیلور ولهذا بوکا استفهام تقریری اثبات ایچوندر دینور ولیکن
بو استفهامده لفظ لیس دن مستفاد اولان نفی معناسی مدفون اولمشدر اکا اشارتدر که مظهر نفی اولان غیر وسوی
اکرچه من وجه ظاهرا موجوددر ولیکن من حیث المعنی مدفون ومعدوم ومدرج ومثبت وموجود اولان همیشه
موجود حقیقیدر ولیکن لفظندن مستفاد اولان نفیك مدفون ومغلوب اولمسی دخی اول نکته یی اشعار ایلر که
نفی مرتبه سنده اولان مخلوقه تعلق ایلین قهر وغضب صفتلری دخی لطف ورحمت صفتلرینه نسبت مدفون ومغلوب
ولطف ورحمت صفتلری انلره نسبت ثابت وغالب اوله (مثنوی) ترك کن تا ماند این تقریر خام * کاسهٔ خاصان منه
برخوان عام * ترك ایله تا بو تقریر خام قاله خاصلرك کاسه سنی عواملك سفره سی اوزره قومه بو خطاب بر سبیل قاعدهٔ
تجرید کندی وجود شریفلرینه درکان یوررلر که ای مولانا بوذکر ایلدیکك معانی واسراری بوکونه پخته
وکامل بیان وتعبیر ایلمکی ترك ایله تا کم بو تقریر خام وناقص قاله زیرا بو کلامی کما ینبغی بیلمك خاصلره مخصوصدر پس
خاصلره مخصوص اولان کاسه یی عوام کالهوامك خوانی اوزره قومه وبو غدای روحی جسم منزله سنده
اولان کسه لره لایق کورمه (مثنوی) قهر ولطفی چون صبا وچون وبا * آن یکی آهن ربا وین کهربا * می کشد حق
راستانرا تارشد * قسم باطل باطلانرا می کشد * اول اللهك قهر ولطفی صبا کبیدر ودخی وبا کبیدر اول بریسی آهن ربا
وبو کهربادر حق راستلری چکر رشده دك اما قسم باطل باطللری چکر یعنی الله تبارك وتعالینك قهری ولطفی
بو اشیاده وبا کبی وصبا کبیدر اول قهر مقناطیس کبی اهن دل اولنلری قاپیجی وبو که لطف کاه کهربا کبی وجود

اولان طائفه‌یی کهربا کبی قاپیجی وجمال مرتبه‌سنه جذب ایدیجیدر الحاصل هر نقدر حق وطیب اولان شیلر
وار ایسه راستلر یا کلری رشاد جانبنه چکر وراست وپاک اولنلر دخی انلره مائل اولوب اول طرفه منجذب اولورلر وکذلك
باطل وخبیث اولان قسم دخی باطل اولنلری کندی جانبلرینه جذب ایدرلر وباطل وخبیث اولنلر دخی اول جانبه کیدرلر
کما قال الله تعالی (الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات والطیبات للطیبین والطیبون للطیبات) (مثنوی) معده
حلوایی بود حلوا کشد* معده صفرایی بود سرکا کشد* فرش سوزان سردی از جالس برد* فرش افسرده حرارت را
خورد* مثلا برمعده وطبیعت که حلوایی اوله اول حلوا چکر شول معده که صفرایی اوله اول سرکه چکر فرش سوزان
جالسدن سردلکی ایلتور افسرده وبارد اولان فرش حرارتی یریعنی مثلا برکسه‌نك که معده‌سی حلوایی اولسه واصلی
اولان غداره میل قیلسه حلوایی جذب ایلر وکذلك برمعده که صفرایی اوله اول معده سرکه‌یی چکر وترش اولان غداره
میل ایلر کذلك المؤمن حلوی یحب الحلوی حدیثنك مصداقنجه مؤمن اولنلر حد ذاتنده شیرین ولطیفدر بونلر حق
تعالینك لطف وجمالنك مظهری اولان شیلری کندیسنه جذب ایدرلر وحق تعالینك لطف وجمالی ولطف وجمالنك
مظهری اولان شیلر دخی الجنس الی الجنس یمیل مقتضاسنجه انلره میل ایدرلر وانلر جانبنه کیدرلر وبونك عکسی کافر
وفاسق اولنلر حد ذاتلرنده تلخ وترشلردر وصفرایی طبیعت اولنلر کبی تلخ وترش اولان شیلری کندیلره جذب ایدرلر وحق
تعالینك قهر وجلالنك مظهری اولان شیلر که فی المثل تلخ وترش اولان غدالر کبیدر انلره میل ایدرلر وانلر جانبنه کیدرلر
وبو ایکی ضد ومتقابل اولان صفتلردن هر قنغسی غالب اولسه آخرینك حکم واثرنی ازاله ایلر مثلا برحرارتلو اصیجق
براول محله جالس اولان کمسنه‌دن برودتی کیدروب انکا حرارت ویرر وبونك عکسی برمنجمد وبارد فرش برجالسدن
حرارت وکرمیتی ازاله ایلر پس حق سبحانه وتعالینك لطفی وجمالی غالب اولسه انسانك وجودندن برودت
وسردلکی که آثار قهر وجلالدر ازاله ایلر وکذلك آثار قهر وجلالکه برودت وسردلك کبیدر اکر غالب اولسه
انسانك وجودندن حق تعالی لطفندن وکرمندن حاصل اولان کرمیت وحرارتی ازاله ایلر وجمیع اهل حق فی المثل
فرش سوزان کبیدر اکر اهل ضلالت بونلرله مجالست ومقارنت ایلسه‌لر بونلر انلرك سردلکنی وباردلکنی ازاله ایدرلر
وکذلك اهل دل دخی اصحاب ضلالت وارباب غوایت اولنلرله مقارنت ومجالست قیلسه‌لر انلر دخی اهل حق اولنلرك
وجودندن حرارت وکرمیتی زائل قیلرلر وقس علی هذا سائر الاشیاء (مثنوی) دوست بینی از تو رحمت می جهد*
خصم بینی از تو سطوت می جهد* مثلا دوستی کوره‌سن سندن رحمت ومرحمت صچرار خصم کوره‌سن سندن
سطوت وصلابت ظاهر اولور یعنی دوست که مظهر لطف ورحمتدر هر حین که انی کوره‌سن سندن انکا لطف ورحمت
صفتلری ظهوره کلور کذلك اندن دخی لطف ورحمت صفتلری ظهوره کلور وخصم که قهر وجلال مظهریدر هر بار که
آنی کوره‌سن سندن دخی قهر وجلاله متعلق اولان سطوت وصلابت وبغض وعداوت صفتلری ظهوره کلور
(مثنوی) ای ایاز این کار را زوتر کذار* زانکه نوع انتقامست انتظار* پس سلطان محمود ایازه خطاب ایدوب دیدی
ای ایاز بو کاری علی الفور انفاذ وامضا ایله زیرا انتظار بر نوع انتقامدر ولهذا قیل الانتظار اشد من الموت الاحمر پس
انتظار دخی نوعا عقوبت اولدیسه بو مجرملری انتظار بلاسندن خلاص ایلیوب هر نیه مستحق ایسه‌لر انی ادا ایله
دیدی (تعجیل فرمودن پادشاه ایاز را که زود این حکم را بفیصل برسان ومنتظر مدار وایام بینا مکو که الانتظار
موت الاحمر وجواب کفتن ایاز شاه را) بو سرخ شریف پادشاهك تعجیل بیورمسیدر ایازه بویله دیو که بو حکمی تیز فیصله
ایرشدر ومنتظر طوتمه وایام برزم ما بیغرزده دردیمه زیرا انتظار موت احمردر موت احمر بلغم کبی برشیدر که دریانك کناره
آندقده اکرچه ذی روح دکلدر ولیکن ذی روح کبی لرزه ایلر کویا دریانك موجی کلوب ینه انی درونه جذب ایلر
دیو کنارده منتظر اولوب دترر اکر موج کلوب انی جذب ایلرسه دریا ایچره ینه قوت بولوب حرکت ایلر واکر جذب ایلمزسه
کنارده قوریوب هلاك اولور منتظر اولان کمسه‌یی انکا تشبیه ایلمسی وبو بیتلرله ایازك پادشاهه جواب ویرمسیدر
(مثنوی) کفت ای شه جملکی فرمان تراست* با وجود آفتاب اختر فناست* زهره که بود یا عطارد یا شهاب*
کو برون آید به پیش آفتاب* ایاز سلطان محموده دیدی ای شاه جمله فرمان سنکدر آفتابك وجودیله اختر فانیدر زهره
یا عطارد یا شهاب کم اوله که آفتابك اوکنده طشره کله یعنی نجوم وکواکبك آفتابك ظهوری قتنده وجودلری
مغلوب ونابدید اولدیغی کبی بنم دخی نه وجودم واردر که سنك مهر سپهر سلطنتك اوکنده وحضورنده حکمه جرأت قیلم
وقبض وبسطه قادر اولم دیدی مراد مقرب الهی اولان اصحاب دلك شانلرنی وحضور حقده اولان ادبلرنی بیان ایلمکدر
هر بار که جناب عزت جل شانه بونلره کمال لطف وکرمندن تعظیم وتکریم ایلیه بونلر بیخودلک وجوداولرنی اظهار ایدرلر
وفنا ومحویتنه کیدرلر (م ی) کر زدلق وپوستین بکذشتمی* کی چنین تخم ملامت کشتمی* قفل کردن بر در حجره چه*

بود * درمیان صد خیالی حسود) اکر دلق و پوستینه نظر ایلمکدن کچیدم بویله ملامت تخمنی چقن اکردم حجره قپوسنه
قفل ایلمك نه ایدی بو قدر حسودلك اوهام وخیالاتی میاننده یعنی ایاز کوهر نثار اولوب پادشاهه دیدیکه پادشاهم اکر
اول امردن بن دلق و پوستینه نظر ایلمك مرتبه سندن ایلرو کچیدم بو بخلین طعن وملامته سبب اولان تخمی چقن اکردم
و بو حسودلرك ذم وغیبت ایلمزینه بنم کارم باعث اولمزدی بوکونه نیجه بوز اوهام وخیالاتك ماییننده خالی حجره نك
قپوسی اوزره قفل اورمق نه ایجاب ایلردی اکر باب حجره مقفل اولمسه و بونلر درون حجره یه نظر ایلسه لردی بو شبهه
وکماندن بری اولورلردی نته کم عوام ناس مقرب الهی اولنلرك حجرهٔ جسدلرنی کوردکلرنده ودهانلرنی بسته مشاهده
قیلدقلرنده انلرك درونلرنده وجودانانیتدن نیجه دفینه لر وار قیاس ایدرلر حال بوکه انلرك درون خانه لری جمله دن
خالیدر (مثنوی) دست در کرده درون آب جو * هر یکی زیشان کلوخ خشك جو * پس کلوخ خشك در جو کی بود
ماهئ با آب عاصی کی شود * مثلا بونلردن هر بریسی درون آب جو یه ال ایلمش خشت خشك استر پس جوی ایچنده
قوری کرپیچ قنی اولور برماهی ایه قنی عاصی اولور یعنی ایاز دیدیکه پادشاهم بو حسودلرك بنم آب صافی کبی اولان
وجودمدن خیانت وجنایت استدکلری شو کا بکزرکه بونلر برنهر جاری ایچره اللرنی ادخال ایلیوب انك دبنده قورو
کرپیچ دیلرلر پس جوی ایچره قورو کرپیچ اولمز وماهی بحره عصیان ومخالفت قیلمز کذلك بنم صافی اولان وجودمده
خیانت وجنایت بولنمز بوندن مقصود مقرب الهی اولان ولیلرك مرتبه لرنی ایاز لسانندن بیان ایلمکدرکه فی الحقیقه
جناب حقله بو ولیلر دریا وماهی کبیدر وبونلرك وجودی آب صافی کبیدر بونلردن غدر وخیانت استمك آب ایچره قورو
کرپیچ استمك کبیدر (مثنوی) برمن مسکین جفادارند ظن * که وفا را شرم می آید ز من * کرنبودی زحمت نامحرمی *
چند حرفی از وفا واکفتمی * بن مسکین اوزره حسودلر جفا ظنن طوترلر حال بوکه وفایه بندن شرم کلور اکر برنامحرمك
زحمتی اولمیدی وفادن برنیچه کلمه آشکار ادیردم یعنی ایاز لسانندن حضرت مولانا قدس الله سره العزیز مقرب الهی
اولان ولیلرك حسب حالنی بیان ایدوب بیورورلرهر برمقرب الهی دیرکه بو خلقك حسودلری بن فقیرك اوزرینه جفا کار
اولمق وخیانت قیلمق ظننی طوترلر حال بوکه وفایه دخی بندن استحیا ایلمك کلور قنده قالدیکه بنده کندی سیدمه
ومولامه جفا ایلمك شائبه سی اوله اکر نا اهل ونامحرمك زحمتی اولمیدی وفادارلقدن برقاچ کلمه سویلردمکه بندهٔ صادق
اولان ربیسنه نه مرتبه وفا ایلرایمش بو خلق بیله لردی ولیکن چونکیم نامحرملر بو میاندن خالی دکللردر پس وفادارلق
سرنی بکا له افشا لایق دکلدر (مثنوی) چون جهانی شبهت واشکال جوست * حرف میرانیم ما بیرون پوست *
چونکیم جهان خلقی برحق کلام استماع ایلسه لرانده شبهه واشکال دیلجیلردر واکثری تصدیق قیلمجیلردر پس
لازم کلدیکه بن کلامی بوقشر وپوست مثابه سنده اولان عالم اجسامك ورا سنه سوق ایلیه وزتا کم اصحاب قال بونی
فهم ایلیه لر بلکه ارباب حال ذوق ووجدانله عالم حقیقتدن بونك نتیجه وماٰلنی بیله لر وترك صورت ایتمکله معنایه واصل
اوله لر (مثنوی) کرتو خود را بشکنی مغزی شوی * داستان مغز نغزی بشنوی * جوز را در پوستها آوازهاست *
مغز وروغن را خود آوازی کجاست * دارد آوازی نه اندر خورد کوش * هست آوازش نهان در کوش هوش * اکرسن
کندیکی صیه سن برلطیف مغز اولورسن مغز لطیفه منسوب اولان داستانی استماع ایلرسن جوزك پوستلرده اوازلری
واردر اما مغز وروغنك برآوازی خود قنده درنیم مغز وروغن برآواز طوتر والیکن قولغه لایق دکل بلکه اول مغز
وروغنك اوازی کوش هوشده نهاندر یعنی ای پوست وقشر مرتبه سنك وراسنده اولان وکلمات معنویه یی استماع
ایلمکه طالب اولان کسنه اکرسن کندی وجود مجازیه کی وهوای نفسکی شکسته قیله سن ومغز نغز اولمق مرتبه سنی
بوله سن اول وقتده نغز ولطافته منسوب اولان مغزك داستانی کوش هوشله استماع ایلرسن یعنی نفسانیت وحیوانیت
مرتبه سندن کچوب روحانیت وحقانیت حاصل ایلیه سن اول حینده روحانی کلامی وحقانی اولان بیساجی بی صوت
وبی حرف جان قولغیله استماع ایلمکه قادر اولورسن مثلا انسانك روحلری مادامکه بوقشر بدن ایچره محبوس اوله وجسم
وصورتك حکمی ومقتضاسی اکا غلبه قیله بو حینده جوزك پوستلر ایچنده ایکن صیت وصداسی اولدیغی کبی اول روحلرك
دخی صیت وصداسی وحرف وصوتله کلام واداسی اولور اما بدن قشرنی کسر ایلیوب ووجود موهومی ومجازیسنی
دخی افنا قیلوب صافی مغز وروح قالدقده قیل وقالدن قورتلوب اهل حالدن واصحاب بالدن اولور مغز وروغنك آوازی
وصداسی اولمدیغی کبی انك دخی حقیقت جانبندن آواز وصدا ایلمسی اولمز بلکه صمت وسکوتله متصف اولوب قیل
وقاله میل قیلمز نعم اول مغز وروغن مرتبه سنه واصل اولان کامل آواز وکلام طوتر ولیکن بو کوش ظاهره لایق کلام
طوتمز انك آواز وصداسی عقل سمعنده نهاندر وانی استماع ایلمز الا که عقل قولاغی اکر اهل معنانك آوازنی ورازنی استماع
ایلمك استرسك کوش هوشکدن پنبهٔ غفلتی اخراج ایله اندنصکره انلرك قالنه وحالنه عقل قولغنی طوت تا کم معنایه

واصل

واصل اوله سن وآندن حظ ونصیب الهسن (م ی) کرنه خوش آوازی مغزی بود * زغزغ آواز قشری که شنود) زغزغ ان
زان تحمل میکنی) تا که خاموشانه بر مغزی زنی) اکر مغزه منسوب بر خوش ولطیف اوازاولمیدی قشره منسوب اولان
شیلرك آوازنك زغزغنی کیم استماع ایلردی اول قشرلك زغزغه اندن اوتری تحمل ایلرسن تا که خاموشانه بر لطیف مغز
اوزره اوره سن یعنی ای طالب معنی وای عاشق ذوق روحانی اکر بو اصوات وکلمات ما بیننده لب ومعنایه منسوب بر آواز
ورازاولمیدی قشره منسوب اولان کسنه لرك آوازلرینك بیهوده طاقردیلرنی وبی معنی لاقردیلرنی کیم استماع ایلردی
طالب اولان کسنه لردن انلرك اصواتنه نه کونه کسنه قولق طوتردی ای طالب معنی اولان کسنه انلرك زغزغنه وبی معنی
اولان لاقردیلرینه اندن اوتری تحمل ایلرسن تا کم خاموشلر کبی اولان بر لطیف مغزه کندیکی اوره سن وبر معنایه جانکی
ایرکوره سن (مثنوی) چند کاهی بی لب وبی کوش شو * وانکهان چون لب حریف نوش شو * چند کفتی نظم ونثر
ورازفاش * خواجه یك روز امتحان کن کنك باش * نیچه بر زمان لب ودهان وکوشسز اول اندنصکره لب کبی نوشه
حریف اول نیچه زمان نظم ونثر ورازی فاش دیدك ای خواجه برکون امتحان ایله کنك اول یعنی ای طالب معنی نیچه
زمان لب ودهانسز وکوش وزبانسز اول ولسانکی کفت وکویدن خالی قیل واندنصکره لب وذهان کبی نوش
معنایه حریف ومصاحب اول نیچه زمان ومدت نظم ونثر سویلدك ورازی فاش ایلدك اندن حاصل اولان ذوق
وصفا معلومك اولدی ای خواجه برکون صمت وسکوتی دخی تجربه ایله ابکم ولال اول قیل وقالی ترك ایله تا انك دخی
ذوق وصفاسی نه مرتبه ده اولدیغنی ادراك ایلیه سن ومن صمت نجا ذوقندن بهره دار اوله سن (حکایت در تقریر این
سخن که چندین کاه کفت وکورا آزموديم مدتی صبر وخاموشی بیازماییم) بو سرخ شریف بو سوزك تقریرنده وتحقیقنده
واقع اولان حکایتدرکه بو قدر زمان کفت وکویی وقیل وقالی تجربه وامتحان ایلدك بر مدت دخی صبر وسکوتی امتحان
ایلیه لم وبو حکایه ایله متنصح اوله لم (مثنوی) چند پختی تلخ وتیز وشورکن * این یکی بار امتحان شیرین بپز * نیچه زمان
تلخ وتیز وشور قابض پشوردك بو بر کره دخی امتحان ایچون شیرین پشورکز کاف عربینك فتحه سیله وزاء عربینك
سکونیله قبض معناسنه در یعنی نیچه زمان تلخ وتیز سوزلر وقبض ویریجی شورکلاملر پخته ایلدك وانواع الفاظ وکلماتی
سویلدك انلردن بر نفع معنوی وذوق روحانی بوله مدك پس بو بر کره امتحان ایله شیرین اولان صمت وسکوتی پشور
وبو حکایته قولاق طوت اندن منافع وفوائد اخذ ایلیوب متنصح اول (مثنوی) آن یکی رادر قیامت زانتباه *
در کف آید نامهٔ عصیان سیاه * سر سیه چون نامهای تعزیه * پر معاصی متن نامه وحاشیه * اول بر کسنه یه قیامتده
انتباه جهتندن الینه سیاه نامهٔ عصیان کله اول نامه تعزیتنامه لر کبی باشی سیاه اوله اول نامه نك متنی وحاشیه سی
پر معاصی اوله یعنی اول بر کسنه بو دنیاده غافل ونائم اولوب معصیتلر قیله وروز قیامتده متنبه ومتیقظ اوله پس انك
نامهٔ عصیانی تعزیتنامه لر کبی آنك صول الینه سیاه کله ونامه سنك درونی وکناری فسق ومعاصی ایله طولمش اوله
(مثنوی) جمله فسق ومعصیت بد یکسری * همچو دار الحرب پر از کافری * انك نامه سی براوغوردن جمله فسق
ومعصیت ایدی دار الحرب کافرلکدن پر اولدیغی کبی نته کم حربی کافرلر دیارنده اهل اسلام بولنمیوب اول بلاد کفر ایله
طولدیغی کبی انك نامه سی دخی دین اسلامدن بری اولوب فسق وعصیان ایله طولمش اوله (مثنوی) آن چنان نامهٔ پلید
پروبال * در یمین ناید در آید در شمال * اشجلین پلید وپروبال اولان نامه صاغ اله کلمز صول جانبه کلور (مثنوی)
خود همینجا نامهٔ خود را ببین * دست چپ راشاید آن یا در یمین * چونکم حال بویله در پس ای مرد عاقل سن بو دنیاده
کندی نامهٔ اعمالکی کور صول الهمی لایقدر اول نامه یا خود صاغ الهمی یعنی پس بونده کندی اعمالکه نظر ایله اکر
اعمالك صالحه ایسه انك نامه سی صاغ الکه کلور واکر فاسده ایسه صول الکه کلور (مثنوی) موزهٔ چپ کفش
چپ هم در دکان * آن چپ دانیش پیش از امتحان * مثلا صول ادك صول باشمق ایکیسی بیله دکانده امتحاندن
اول انك چپ ایدیکنی بیلورسن موزه ادکه وکفش باشمغه دیرلر وبونده دکاندن مراد اسکیجی دکانی اولمق وکفش
وموزه دن مراد نیچه ایام کیلان کفش وموزه اولمق وکفش وموزه یی دخی اکثر صاغ اباغك کینی صاغه وصول اباغك
کینی صوله کیمك اعتیاد ایلین کسنه نك کفش وموزه سی اولمق احتمالی واردر زیرا اکر بویله اولمزسه نوفروش اولان
خفاف دکانلرندن صول اباغك ویا صاغ اباغك کفش وموزه سنی بیلمك قابل دکلدر محله مناسب اولان دخی نیچه
دفعه کیلان کفش وموزه در زیرا کیلمین کفش وموزه عمله کلمین فعل کبیدر وکیلن کفش وموزه نیچه مدت اشلنمش وعمله
کلمش فعل کبیدر پس بر کسنه دائما بر کفشی بر جانبنه کیمکه معتاد اوله واسکیجی دکاننه وارسه امتحاندن اول اول کفشلرك
صاغ اباغه لایق اولان قنغیسی ودخی صول اباغه لایق اولان قنغیسی ایدیکنی بیلور کذلك بر کمسه دار آخرته وارمزدن
اول وکندی اعمالنی انده امتحان قیلمزدن مقدم بو دنیاده یمینه وشماله لایق اولان اعمالی قنغی عمل ایدیکنی بیلمك

وفهم قیلمق قابلدر مصرع ثانیده استفهام معناسنی ویرنلوب معنی بویله اولسه دخی جائزدر چپك موزه‌سنی و پای چپك جبکه‌ ‌قشنی هم دکان کفشکرده انك لایق چپ اولدیغی امتحاندن اول بیلورمیسن یعنی امتحاندن اول بیله‌مزسن چونکم قبل الامتحان انی بیلمك نیجه مشکل ایسه یمین وشماله لایق اولان عملی دخی امتحاندن اول بیلمك انك کبیدر دیمك اولور (مثنوی) چون نباشی راست می‌دان که چپی * هست پیدا نعرهٔ شیر و کپی * چونکم سن راست اولمیه‌سن بیلکه چپ‌سن مثلا شیرك وکپینك نعره‌سی پیدا و آشکاره‌در یعنی بودنیاده اکرسن صالح وراست‌دکل ایسك اهل شمالدن اولمق مقرردر واهل یمینك صیت وصداسی ایله اهل شمالك صیت وصداسی شیر ایله میمونك نعره‌سی وصداسی کبی ظاهر اولنمش وفرق قیلنمشدر وعاقل اولنلر ارسلان ایله میمونك صداسنی فرق ایلدکاری کبی اصحاب یمین ایله اصحاب شمالك صدا و دالرنی دخی بیلورلر وفرق قیلورلر (مثنوی) آنکه کل را شاهد و خوش بو کند * هر چپی را راست فضل او کند * هر شمالی را یمینی او دهد * سنك را ماء معینی او دهد * اول خدا که کلی وهر شکوفه‌یی لطیف وخوشبوی وشاهد ومحبوب ایلرانك فضل واحسانی هر برچپی راست ایلر هر برشماله راستلکی ویمینلکی اول خدا ویرر سنکه ماء صافی‌یی اول خدا ویرر یعنی اول خدا که کلی خاردن اخراج ایدوب محبوب وخوشبو ایلر هر برشماله منسوب اولان کمسه‌لری راست وصالح اول خدانك فضل وکرمی ایلر هر شماله منسوب اولان کمسه‌یه اهل یمیندن اولمغی اول ویرر وحجره برماء جاری‌یی اول خدا ویرر وانك شکافندن آب زلال (وان من الحجارة لما یتفجر منه الانهار) آیت کریمه‌سنك طبقنجه اول الله تفجیر ایلر حضرت موسی علیه السلامك عصا ایله ضرب ایلیوب اندن اون ایکی چشمه منفجر اولدیغی حجر اولسه دخی جائزدر زیرا اول حجره ماء معینی ویرن واول حجردن اون ایکی چشمه‌یی روان ایلین خدای تعالیدر چونکم سنك قاسیدن ماء معینی اجرا ایلمکه قادر اوله قلب قاسیدن دخی آب حیات ایمان وعرفانی ظهوره کتورمکه اول الله قادردر (مثنوی) کر چپی با حضرت او راست باش * تا ببینی دست برد لطفهاش * تو روا داری که این نامهٔ مهین بکذرد از چپ در آید در یمین * اینچنین نامه که پرظلم و جفاست * کی بود در خورد اندر دست راست * اکر چپ ایسك انك حضرتی ایله راست اول تا خدانك لطفلرینك دست بردنی کوره‌سن سن رواطوتارمیسن که بو خوار ومهین اولان نامه صول الکدن کچه صاغ الکه کله بوتجلین نامه که ظلم وجفا ایله پردر دست راسته نه‌وجه لایق اولور یعنی ای غافل وعاصی بودنیاده‌سن کندیکی وزن شرعه اوزا کر اهل شمالدن ایسك پادشاه رحیمك حضرتیله طوغری اول طوغریلرله مجالست قیلوب اول حضرتك طریقنده راست ودرست اولمغه سعی قیل تا کم اول کریمك الطاف علیه‌سی بنده‌لری اوزره سبقت قیلمسنی مشاهده قیله‌سن پس الانصاف نصف الدین مفهومی اوزره اولا اهل دین ایسك انصاف ایله کتوره‌سن روا وسزا طوتارمیسنکه بوکونه فسق وعصیان ایله خور ومهین اولان نامه صول جانبدن کچوب صاغ جانبه کله واعمال قبیحه اعمال حسنه مرتبه‌سن بوله ای عاصی سنك بوتجلین نامهٔ اعمالك که پرظلم وجفادر صاغ اله نه‌وجه لایق اولور وظلم وجفا عدل ووفا مرتبه‌سن نه وجه ایله بولور اکر اهل یمیندن اولمق استرسك ونامهٔ اعمالك صاغ الکه کلسون دیرسك بودنیاده بی ریا صدق واخلاص ایله اعمال حسنه‌یه کوشش ایله تا کم صحیفهٔ وجودکی اعمال قبیحه‌دن پاك قیله‌سن واهل یمین مرتبه‌سنی بوله‌سن (در بیان کسی که سخنی کوید که حال او مناسب آن سخن وآن دعوی نباشد چنانکه کفره ولئن سألتهم من خلق السموات والارض لیقولن الله) بو سرخ شریف اول کمسه‌نك بیانده‌درکه اول کمسه برسوز سویلرکه انك حالی اول سوزه واول دعوایه مناسب اولمز انجلینکه اکر کفار مکه‌دن سؤال ایلسك یا محمد کیم خلق ایلدی بو سماوات وارضی دیسك انلر دیرلر که الله خلق ایلدی زیرا خالقیتنه برهان واضح وحجت ساطع مقرردر بو آیت سورهٔ زمرده‌در) خدمت بت سنکین کردن وجان وزر فدای او کردن چه مناسب باشد با جانی که داند که خالق سموات وارض وخلایق الهیست سمیعی و بصیری حاضری مراقبی مستولی غیوری الی آخره * بت سنکینه خدمت ایلمك وآکا جان وزری فدا ایلمك نه مناسب اولور شول برجان که اول جان بیلورکه سماوات وارضك خالقی وجمیع خلائقك خلاقی اول برالله‌در اول الله که بر سمیع وبصیر وهر زمان وهر مکانده حاضر وجمیع اشیایه مراقب ومهیمن وجمیع مخلوقات اوزره مستولی وزیاده غیرت ایدیجیدر یعنی برجانکه وبر اهل ایمان وصاحب عرفان وایقان که خالق کون ومکان اولان وزمین وزمانی ایجاد قیلان خدای متعالی بوکونه اوصاف کامله ایله بیله والی نقایض امکانیه‌دن تنزیه قیله وانك راه طاعتنده وطریق محبتنده مالنی وقدرتنی بذل ایلیه نه مناسبی واردر شول کافرلرك حالنه‌که انلر سماوات وارضك خالقی اللهدر دیو اقرار ایدرلر وبت سنکینه عبادت ومحبت ایلمك سجیه‌کیدرلر ودخی بو صاحب سعادتلرك حالی شول مؤمن هیئتنده اولان غافل وجاهلك حالنه نیجه مشابهت طوتارکه انلر الله برربدر پیغمبر حقدر دیرلر وحق تعالی مریدو مختاردر دیرلر ومانع ومعطیدر دیو لسانلریله اقرار

ایدرلرلیکن بت سنکین کبی اولان درهم ودینارلک خدمتنه ومحبتنه مشغول اولورلر وکندیلرکبی برعاجزی مخدوم ومحبوب اتخاذ ایلیوب شب وروزا کاخدمت وطاعت قیلوب مولاسنک خدمتنی وطاعتنی ترک ایدرلر (مثنوی) بود زاهد را زنی رشکین غیور * هم بد اورا یک کنیزک همچو حور * برزاهدک غیظلو وزیاده غیرتلو برعورتی وار ایدی هم اول زاهدک حور کبی حسنی برکنیزکی وار ایدی (مثنوی) زن ز غیرت پاس شوهر داشتی * با کنیزک خلوتش نگذاشتی * زن رشک وغیرتدن ارینک پاس وحفظنی طوتاردی زانی اول جاریه‌دن صاقنوردی وحمایت ایدردی عورت زاهدی اول کنیزک ایله تنها قومزدی (مثنوی) مدتی زن شد مراقب هر دورا * تا که شان فرصت نیفتد در خلا * برمدت عورت ایکیسنه مراقب اولدی تا کم انلره خلاوتنهاده فرصت دوشمیه (مثنوی) تا در آمد حکم وتقدیر اله * عقل حارس خیره سر کشت وتباه * والحاصل زاهدکنیزکه نیجه مدت فرصت بوله مدی تا کم حق تعالینک حکمی وتقدیری کلدی پس اول زمان حارسک عقلی خیره سر وتباه اولدی اذا جاء القضا عمی البصر واذا حل القدر بطل الحذر حدیثنک مفهومی اوزره چونکم تقدیر الهی کلدی اول خاتونک حذری وحراستی باطل اولدی (مثنوی) حکم تقدیرش چو آید بی وقوف * عقل که بود در قمر افتد خسوف * چونکم اول خدانک حکمی وتقدیری بی تأخیر وبی وقوف کله عقل کیدر قمره خسوف واقع اولورکه اول ظلمت وکدورتی کندیدن ازاله ایلمک خصوصنده تدبیره قادر اوله من کما قیل اذا حل التقدیر بطل التدبیر وحق تعالی بخی قضاسنی انفاذ وامضا ایلمک استسه ذوی العقولدن عقللری سلب ایلرتنه کم طبرانی اوسطده پس قضاسنی انفاذ ایلدکدنصکره بنه عقللرنی انلره رد ایلرحتی انلره پشیمانلق واقع اولور تنه کم طبرانی اوسطده حضرت عثمان رضی الله عنهه بوحدیث شریفی اسنادا تمسکله روایت بیوررلر قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا اراد الله انفاذ قضائه وقدره سلب عن ذوی العقول عقولهم حتی ینفذ قضاؤه وقدره فاذا امضی امره رد الیهم عقولهم ووقعت الندامة (مثنوی) بود در حمام آن زن ناگهان * یادش آمد طشت در خانه بدان * اول زن تقدیر الهی ایله برکون حمامده ایدی ناکهان لکن آنک خاطرنه کلدی حال بوکه اول لکن خانه‌ده ایدی بود بودندن مخففدر (مثنوی) با کنیزک گفت رو هین مرغ وار * طشت سیمین را ز خانه ما بیار * اول خاتون کنیزه‌کی تیز یوری قوش کبی کومش لکنی بزم اویمزدن کتوردیدی (مثنوی) آن کنیزک زنده شد چون این شنید * که بخواجه این زمان خواهد رسید) اول کنیزک چونکه عورتدن بونی اشتدی پس صقباسندن زنده وحسیت وچالاک اولدی زیرا بوزمان خواجه‌سنه واصل اولسه کرک (مثنوی) خواجه در خانه است وخلوت این زمان) پس دوان شد سوی خلوت شادمان خواجه بوزمان خانه‌ده خلوتدر پس کنیزک خانه جانبنه شادمان یوریان اولدی (مثنوی) عشق شش ساله کنیزک راند این * که بیابد خواجه را خلوت چنین * بومقصود کنیزکک التی یللق عشق ومحبتی ایدی که خواجه‌یی بویله تنها وخلوتده بوله (مثنوی) گشت پران جانب خانه شتافت * خواجه‌را در خانه در خلوت بیافت * جاریه فی الحال خانه جانبنه پران اولدی شتاب ایله کلدی خواجه‌یی خانه‌ده خلوت بولدی (م ی) هر دو عاشق را چنان شهوت ربود * که احتیاط یاد در بستن نبود * چونکم بری برین بولدیلر هر ایکی عاشقی انجلین شهوت قاپدی که انلردن هر برینه قپویی باغلمق یادی واحتیاطی اولمدی الحاصل قپویی ایکیسندن بریسی اورتمکه تدارک ایده میوب کاره باشلدیلر (م ی) هر دو با هم در خزیدند از نشاط * جان بجان پیوست آن دم ز اختلاط * هر ایکیسی کمال نشاط وسروردن بری برینه سورتندیلر اول دم اختلاط واجتماعدن جان جانه اولشدی (مثنوی) یاد آمد در زمان زن را که من * چون فرستادم وراسوی وطن) پس اول زمانده عورتک خاطرنه کلدی بوکه بن اول کنیزکی وطن خانه جانبنه نیچون کوندردم (م ی) پنبه در آتش نهادم من بخویش * اندر افکندم قچ نر را بمیش * بن کندی الم پنبه‌یی آتشه قودم ویا خود کندم ارکک قوچی کوندردم قیونه (مثنوی) گل فروشست از سر وبی جان دوید * در پی او رفت وچادر می کشید * چونکم بوخاطره اول عورتک قلبنه دوشدی فوری باشندن کلی یودی وخانه جانبنه بی عقل وبی جان چادر چکوب جاریه‌نک اردنجه کتدی (مثنوی) آن ز عشق جان دوید واین ز بیم * عشق کو وبیم کو فرق عظیم * سیر عارف هر دمی تا تخت شاه * سیر زاهد هر مهی یک روزه راه * اول کنیزک جان عشقندن یلدی وبو عورت خوفندن یلدی عشق قنی وخوف قنی بو ایکیسنک ما بیننده برعظیم فرق واردر لاجرم عارفک سیری هر بردم شاهک تختنه دک وزاهدک سیری هر آیده برکونلک یولدر یعنی چونکم اول کنیزک عشق جانله یلوب مقصودی فی الحال حاصل اولوب وبو خاتون خوف جانله یلوب ما هو الواقعی مشاهده قیلمغه نیجه مدت وساعتدنصکره واصل اولمسی معلومک اولدیسه زاهدله عاشق اولنلرک سیر وسلوکنی دخی بوکا کوره قیاس ایله که عشقله خوفک ما بیننده عظیم تفاوت واردر عارف اولنلر کندی مرتبه‌لرندن حضرت حق جانبنه هر بردمده سیر ایله واصل اولورلر وانی مشاهده قیلورلر ونیجه اذواق روحانی

ولذات حقانی بولورلروعابد وزاهد اولنلر که حق تعالیدن خوف ایلدکاری ایچون اول جانبه متوجه اولورلر وسلوك قیلورلر انلره بر کونلك یولی بر آیده قطع ایلمك واردر یعنی محب اولنلرك بر کونده قطع ایلیه جکلری مرتبه یی انلر انجق لازم کاسه عبادت وطاعتله بر آیده قطع ایدرلر (مثنوی) کرچه زاهد را بود روزی شکرف * کی بود یك روز او خمسین آلف قدر هر روزی زعمر مرد کار * باشد از سال جهان پنجه هزار * اکرچه زاهدك دخی شکرف وعظیم بر کونی اولور انك بر کونی بچن اللی بیك ییل اولورزیرا مرد کارك وعارف وکاملك عمرندن هر بر کونك قدری جهان ییلندن اللی بیك ییلدر یعنی اکرچه عابد وزاهد اولنلرك هم کندیلره لایق براولو کونی اولور وایکن اول زاهد وعابد اولنلر اللی بیك ییل مقداری قطع اولنه جق مراتبی بر کونده قطع ایلمك نیجه اولور مرد کار اولان عارفك عمرنك هر کوننك مقداری جهان سالندن فرض اولندیسه اللی بیك ییل اولور یعنی مردعارف عمرنك هر کوننده شولقدر مراتب ومقامات قطع ایلرکه زاهد وعابد اولنلره لازم کاسیدی انی اللی بیك ییلده قطع ایده جکلری مراتب ومواقفی ملائکه وروح بر کونده قطع ایدرلرنته کم بودنیاده دخی مراتب سلوکی ومواقف طریقی روح قدسی صاحبلری زمان قلیلده قطع ایلمشلر ایدی نته کم سورهٔ معارجده اولان بو آیت کریمه نك معنای باطنیسی بو معنایه دلالت ایلر قال الله تعالی (تعرج الملائکة والروح الیه فی یوم کان مقداره خمسین الف سنة) بو اینت کریمه نك تفسیری جلد اولده در بیان انکه حال خود ومستی خود پنهان باید داشتن سرخنده (تعرج الروح الیه والملك) بیتنك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه (مثنوی) عقلها زین سر بود بیرون در * زهرهٔ وهم ار بدرد کو بدر * عقللر بوسردن قپودن طشره در وهمك زهره سی اکر برتلورسه برتلسون دی یعنی عاقللرك عقولی عاشقلرك بوسرندن بیکانه در وقپونك طشره سنده قلان کسه کبی نامحرمدر بوسردن وهملرك یوره کی برتلورسه دی برتلوب چاك اولسون که بالك بوقدر که اصحاب وهم جوزبی مغز کبی بی معنی طائفه در انلرك وهمنك واعتقادنك معدوم وخراب اولسنه اعتبار یوقدر (مثنوی) ترس مویی نیست اندر پیش عشق) جمله قربانند اندر کیش عشق) عشق وصف ایزدست اما که خوف * وصف بندهٔ مبتلای فرج وجوف عشق ومحبت قتنده خوف برموی دکلدر زیرا جمله سی عشقك کیشنده قربانلردر عشق حق تعالینك وصفیدر اما که خوف فرج وجوفه مبتلا اولان بندهٔ ضعیفك وصفیدر یعنی عشق ومحبت مرتبه سنده وعاشقلرك قتنده خوف وحذر برقیل قدر یوقدر زیرا بو جمله سی عشقك دین ومذهبنده قربان اولمشلر وجان وتنلرینی اکافدا قیلمشلردر عشق ومحبت برموجب فاحببت ان اعرف وبرمصداق آیت یحبهم حق تعالینك صفتیدر اما ترس وبیم فرج وبطنه مبتلا اولان عبدك وصفیدر پس حق تعالینك وصف شریفی باقی وبنده نك وصفی فانیدر حق تعالینك مقبول ومحبوب اولان بنده سی انك اخلاق شریفه سیله متخلق اولان بنده سیدر (مثنوی) چون یحبون بخواندی در نبی * با یحبهم قرین در مطلبی * پس محبت وصف حق دان عشق نیز * خوف نبود وصف یزدان ای عزیز * وصف حق کو وصف مشتی خاك کو * وصف حادث کو ووصف پاك کو * چونکم قرأن عظیمده یحبون یی اوقودك برمطلبده یحبهم لفظنه قرین سورهٔ مائده ده اولان آیت کریمه یه اشارتدر تفسیری ایکنجی جلدك دیباجه سنده مستوفی مرور ایلدی وتقدیر کلام بودرکه حضرت قرأنده برمطلبده وبرمحلده چونکم یحبون قولنی یحبهم قولنه قرین اوقودك ویحبهم قولندن بیلدك که حق تعالی مؤمنلری سورایش پس محبتی وعشقی دخی وصف حق بیل لیکن خوف وصف یزدان دکلدر ای عزیز حق تعالی به کتاب وسنتك حکمیله عشق ومحبت اسناد اولنمش اولورو حق تعالی عشق ومحبتله حدیث قدسیسنده کندی ذاتنی توصیف قیلمشدرولیکن خوف وبیمله حق تعالی صفتلنمشدر که خوف وبیم بنده نك لا یقیدر پس حق تعالینك وصفی قنی براوچ خاکك وصفی قنی وصفینك ما بیننده اصلا مناسبت یوقدر حادث اولان بنده نك وصفیله قدیم اولان پاك خدانك وصفلرینك میاننده تفاوت قنی چوقدر پس عارف اولدرکه فانی وحادث اولان صفتلری ترك ایدوب اخلاق الهیه ایله تخلق قیله ومحب وعاشق اوله (مثنوی) شرح عشق ارمن بکویم بردوام * صد قیامت بکذرد وان ناتمام * زانکه تاریخ قیامترا حدست * حد کجا اینجا که وصف ایزدست * عشق راپانصد پرست وهر پری از فراز عرش تا تحت الثری * اکر بن عشقك شرحنی دوام اوزره دیم یوز قیامت کچر واوهنوز ناتمامدر یعنی عشق صفت الهیدر وصفت الهی لا یتناهیدر حد وحصره صغمز اکر بن قیامته دك آنك اسراریتی وخاصیاتنی سویلیه یم چوق اولورسم یوز قیامت کاسه ینه اونا تمام قالور رودریادن برقطره خورشیددن برذره انجق دینلمش اولور زیرا تاریخ قیامته حد وغایت واردر حد بو مرتبه ده نیلرکه حق تعالینك وصفی واردر یعنی حق تعالینك وصفی اولدیغی مرتبه ده حد وغایت ونهایت اولمز عشقك بشیوز قنادی واردر وانك هر برقنادی انجلین عظیمدرکه عرش عظیمك اوستندن تحت الثری یه دکدر عشقك هر برحالتی آنك بر پری کبیدر مثلا میل وهوا ومحبت وحنین واشتیاق کبی وبونلر امثالی

اولان حالات عجیبه انك اجنحه‌سی کبیدر وفی الحقیقه بو حالاتدن هر بر حالت عرش اعلادن تحت الثرایه دك
علی الفور مراتبی قطع ایلیوب کچر وآن واحد ایچره فرشدن عرشه دك پرواز ایدوب اوچار اصلا بونلره بر نسنه
بو اشیا مانع وحجاب اولمز (مثنوی) زاهد با ترس می تازد بپا * عاشقان پران تراز برق وهوا * کی رسند این
خائفان در کرد عشق * کاسمان را فرش سازد درد عشق * خوف ایله اولان زاهد ایاقله چاپار اما عاشقلر برق وهوادن پران‌تردر
بو خائفلر عشقك توزینه یتشه‌من ایریشورلر کرد کافك کسریله اولوب بو خایفلر عشقك اطرافنه بیله ایریشورلر دیمك دخی
وجهد ردر زیرا عشقك دردی آسمانی فرش دوزر یعنی خوف وخشیتله موصوف اولان زاهدلر وعابدلر طریق الهیده
فی المثل ایاغله کیدن کمسه کبیدر وعاشقلر برق خاطفدن وریح عاصفدن دخی زیاده اوچوجیلر وعالم ظلمانی ونورانی یی
فی الحال طی ایدوب کچیجیلر وساقی حقیقتدن شراب وحدتی وبادهٔ محبتی نوش ایدوب ایچیجیلردر پس بو خایفلر که مراد
اندن ابرار واخیار مرتبه‌سنده اولان عابدلر وزاهدلردر عشقك غبارینه وکنارینه ایرشمکه قادر اوله مزلر زیرا که عشقك
دردی آسمان رفیع القدر وصاحب صدر اولان کمسه‌لری فرش کبی سفلی دوزر وخاکه برابر ایدوب بی وجود ایلر پس
ابرار واخیار مرتبه‌سنده اولنلر کندیلرینی پست قیلمقدن وبی وجود اولمقدن قورقرلر اوپله اولیجق بونلر عشقك کردینه
ویرامننه نیجه ایریشورلر (مثنوی) جز مکر آید عنایتهای ضو * کز جهان وزین روش آزاد شو * الاضوءك عنایتلری
مکرکه کله که جهاندن وبو روشدن آزاد اول دیه یعنی بو خائفلر وعابدلر عشقك جانبنه واصل اوله مزلر ومعشوق
حقیقی یی مشاهده قیله مزلر الا مکرکه ضوء الهینك عنایتلری کله وانلره بویله دیه که جهان قیدتدن بو کونه روش
وسلوکدن آزاد اول وکندی وجودکی راه محبتده فانی قیل تا عشقه واصل اوله‌سن ومعشوق حقیقیی مشاهده قیله‌سن
(مثنوی) از قش خود وز دش خود باز ره * که سوی شه یافت آن شهباز ره * این قش ودش هست جبر واختیار *
از ورای این دو آمد جذب یار * کندی قوشکدن وکندی دوشکدن خلاص اول زیرا اول شهباز شاه جانبنه یول بولدی
بو قوش ودوش جبر واختیاردر اما جذب یار بو ایکیسنك وراسندن کلدی قش ودش دیدی وقودی محلنده استعمال
اولنور مرادنه ایدیکنی بیت ثانی ایله کندیلر تفسیر وتحقیق بیورورلر یعنی ای زاهد وعابد اولان کمسه کندی قوش
ودوشندن خلاص اول دیدی وقودی یی ترك ایله زیرا اول شهباز عالم راز اولان عاشق شاه حقیقت جانبنه یول بولدی واکا
واصل اولدی اما عاشق اولمین دوش کورمکده وقوش طوتمقده قالدی بو قوش ودوش طریق الهیده‌نه دردیرسك جبر
واختیاردر حق سبحانه وتعالینك جذبهٔ محبتی بو ایکیسنك وراسندن کلدی که جذبهٔ الهیده‌نه جبر وارونه اختیار واردر
بو جبر واختیار عابد وزاهد اولنلرك وابرار واخیار مرتبه‌سنده قالنلرك طریقنده‌در اما عشاق شطار مرتبه‌لرنده جبر
واختیار یوقدر بلکه جذب الهی وعشق ربانی واردر پس بو صدده کلوب اول زنك حسب حالنی بیان ایلمکه شروع
ایدوب بیورورلر (مثنوی) چون رسید آن زن بخانه در کشاد * بانك دردز کوش ایشان در فتاد * چونکم
اول عورت خانه‌یه ایرشدی قپویی آچدی قپونك آوازی آنلرك قولغنه دوشدی (م ی) آن کنیزك جست آشفته زساز
مرد برجست ودر آمد در نماز * اول کنیزك خاتونك کلدیکنی بیلوب دوزندن آشفته وپریشان صچرادی وعابد
دخی صچرادی ونمازه کلدی یعنی درحال اول حالتدن فارغ اولوب فوری صلاته شروع قیلدی (مثنوی) زن کنیزك را
پژولیده بدید * درهم وآشفته ودنك مرید * عورت کالدی کنیزکی ژولیده موی کوردی یعنی اورسه‌لنمش وصاچلری
طاغلمش کوردی منقبض وپریشان وحیران ومرید کوردی مرید بفتح المیم قتی یوغون وصلابتلو قوی کمسه‌در یعنی
زن انی صلابتله وخشونتله کوردی وتند مشاهده قیلدی الحاصل هر وجهله اولکی حالنه مغایر ومخالف بولدی
(مثنوی) شوی خود را دید قائم در نماز * در کمان افتاد زن زان اهتزاز * وکندینك ارنی نمازده قائم کوردی پس زن
اول حرکت واضطرابدن کمانه دوشدی وبونلرك حالنی ظنله بیلدی (مثنوی) شوی را برداشت دامن بی خطر * دید آلودهٔ
منی خصیه وذکر * پس زن فی الحال خوف وخطرسز زوجینك دامنی قالدردی زوجنك خایه وذکرنی آلودهٔ منی
کوردی (مثنوی) از ذکر باقی نطفه می چکید * ران وزانو کشته آلوده وپلید * ذکرندن نطفه‌نك باقیسی طملردی
انك اویلوغی ودیزی نطفه‌دن آلوده وپلید اولمش (مثنوی) بر سرش زد سیلی وکفت ای مهین * خصیهٔ مرد نمازی
باشد این * پس زن ارینك باشنه برسله اوردی وایتدی ای خور مرد نماز ینك خصیه وذکری بومیدر یعنی نماز قیلان
مصلینك خصیه وذکری نطفه ایله بویله آلوده می اولور ومؤمن اولان جنابتله نماز می قیلور (مثنوی) لایق ذکر
ونماز ست این ذکر * وانچنین ران وزهار پر قذر * بو کونه ذکر کز ونمازه لایقمیدر وبونك کبی پر قذر اولان اویلوق
وقاسق یعنی بو کونه آلوده وملوث اولان ذکرك صاحبی نماز قیلمغه والله تعالی یی ذاکر اولمغه لایق اولورمی وبر کمسه‌نك
اغذی وقاسغی بویله ملوث وپر قذر ایکن هیچ نماز قیلورمی دیدی پس مقدما بو بیاندن اول بیوردقلری حکایتك

ينه تقريرينه شروع ايدوب بيوررلر (مثنوى) نامهٔ پرظلم وفسق وكبروكين * لايقست اتصاف ده اندريمين * كر ببرسى
كبررا كين آسمان * آفريدهٔ كيست وين خلق جهان * پس ظلم وفسق وكبروكين ايله پرومملو برنامه صاغ طرفدن
كلمكه لايقميدر اتصاف ويريعنى اعضا واندامى منى ايله ملوث اولان جنب نمازقيلمغه لايق اولمديغى كبى فسق وعصيانله
پراولان نامه دخى صاغ النه كلمكه لايق اولمزومؤمن اولان كمسنه اتصاف ايليوب قباحت وفسادنى حسنه واعمال
صالحه مرتبه سنه لايق كورمز وبمجرد بركسه لساناله وحدانيت حقه اقرار ايلسه وليكن اركاناله اعمال صالحه قيلمسه
وخطا وعصياندن فارغ اولمسه اكامؤمندر ديمز زيرا كافرلر دخى حق تعالينك خالق سماوات وارض اولديغنه
اقرار ايدرلرنته كم اكر كافره سؤال ايليه سن بويله ديوكه بوآسمان كيمك آفريده سيدر وبوخلق جهان هم كيمك مخلوقيدر
(مثنوى) كويد اوكين آفريدهٔ آن خداست * كافرينش برخدايى اش كواست * اول كبر ديركه بوخدانك
آفريده سيدر زيرا ايجاد ايلمش اول خدانك خداوندلكنه كواهدر كما قيل (بيت) ففى كل شئ له آية * تدل على انه واحد (م ى)
كفر وفسق واستم بسـيار او * هست لايق باچنين اقرار او * امّا اول كبرلك كفر ووفسق وستم بسيارى انك بويله اقرارنه
لايقميدر (مثنوى) هست لايق باچنين اقرار راست * آن فضيحتها وآن كردار كاست * بوبجلين راست وصحيح
اقراره لايقميدر اول فضيحتلر واول ناقص كردار يعنى بونك كبى فضاحت وقباحتلر وناقص عمللر اول راست اولان
اقراره لايق دكلدر (مثنوى) فعل اوكرده دروغ آن قول را * باشد اولايق عذاب هول را * اول كبرلك فعلى اول قول
صحيحى دروغ ايلمش پس اول كبر عذاب هوله لايق اولور ومجرد خالق ارض وسما خداى تعاليدر ديمكله عذاب الهيدن
نجات بولمز بلكه اركان دينله دخى عمل قيلمق اسانيله اقرار ايلمسنى مصدّق اولمق لازمدر اكر اركانله عمل صالحه قيلمزسه
لساناله اقرار ايلمسى مفيد اولمز (مثنوى) روز محشر هر نهان پيدا شود * هم زخود هر مجرمى رسوا شود * قيامت كونى
هر نهان آشكارا اولور دخى هر مجرم كندى حالندن رسواى اولور (مثنوى) دست و پا بدهد كواهى با بيان) برفساد او
بپيش مستعان * انك الى واياغى فعلنى بيان وعيان ايلمكله شهادت ويرروجرم وفسادنى خداى مستعانك قتنده
سويلر (مثنوى) دست كويد من چنين دزديده ام * لب بكويد من چنين پرسيده ام * مثلا ال ديربن بويله اوغورلمشم
لب ودهان ديربن بويله صورمشم يعنى خلقك قبايح وعيوبندن سؤال ايلمشم وغيبتلرين سويلمشم (مثنوى) پاى
كويد من شدستم تا منى * فرج كويد من بكردستم زنى * پاى ديربن منى يه دلك كتدم يعنى آرزو ومشتهيات جانبنه
سيرايتدم منى ضم ميمله آرزو ومشتهيات معناسنه در وكسر ميمله اولوب كعبهٔ شريفده اولان موضعك اسمى اولسه
جائزدر فرج وذكر ديربن زنا ايلدم (مثنوى) چشم كويد كرده ام غمزهٔ حرام * كوش كويد چيده ام سوء الكلام *
چشم ديربن حرامه غمزه ايلمشم يعنى حرامه باقمشم قولق ديربن سوء الكلام ديوشرمشم وذم وغيبت وما لا يعنى
اشتمشم (مثنوى) پس دروغ آمد زسرتاپاى خويش * كه دروغش كرده هم اعضاى خويش * پس باشدن اياغه دلك
كذب ودروغ كلدى كه اول كافر وفاسقك كندى اعضاسى دخى انى دروغ ايلدى وتكذيب قيلدى (مثنوى)
آن چنانكه در نماز بافروغ * از كواهى خصيه شد زرق ودروغ * انجلين كه بافروغ و پرنور اولان نمازده ذكرلك
كواهلغندن زرق ودروغ ظاهر اولدى يعنى كافر وفاسق اولنلره يوم قيامتده كنديلرلك اعضا وجوارحى كذب
ودروغلرينه شهادت ايليوب انلرى رسواى وبدنام ايلرنته كم نماز بافروغده عابدلك خصيه وذكرينك جنب حالنه وسوى
خصالنه شهادت قيلمسندن انك زرق ودروغى ظاهر اولدى وقباحت وخباثتى ظهوره كلدى (مثنوى) پس چنان كن
فعل كان خود بى زبان * باشد اشهد كفتن وعين بيان * تا همه تن عضو عضوت اى پسر * كفته باشد اشهد اندر نفع وضر
پس فعلى انجلين ايله كه اول خود بى زبان اشهد ديمك وعين بيان اوله تاسنك دوكلى تنك عضو عضواى پسر خير
وشر ونفع وضررده اشهد ديمش اوله يعنى مجرد اشهد ديمك ولساناله كلمهٔ شهادتى ادا ايلمكله كنديكى مسلمان اولور صانمه
وبلا عمل آخرتده اصحاب يميندن اولمغى زعم ايلمه بلكه بودنياده فعل حسنى انجلين ايشله كه اول فعل حسن سنك زبانله
ايمان واسلامكى بيان ايلمكسزاول فعل حسن سنك ايمانكه اشهد ديه واسلامكى بيان ايليه حتى سنك عضو عضو جمله
بدنك اى اوغل نفعده وضررده اشهد ديه يعنى هر جزولك سكا ضرراولنه شهادت قيله ونافع اولنه دخى كواه اوله نته كم يوم
آخرتده هر عضولك افعالكه اكر نفع واكر ضرر واكر خير واكر شر شهادت قيلسه وكواه اولسه كركدر (مثنوى)
رفتن بنده پى خواجه كواست) كه منم محكوم اين مولاى ماست * مثلا بنده نك خواجه سى اردنجه كتمسى شاهددر بويله
ديوكه بن بنده ومحكومم وبواوكومده كيدن بزم مولامزدر كذلك بركسه نك حكم حق دوتمسى وحضرت محمد
عليه السلامك طريقنه كتمسى واكا متابعت ايتمسى شهادت ودلالت ايلركه اول كمسه حق تعالينك بنده سى
وحضرت محمد عليه السلامك امتى اوله كركسه اول كمسه اساناله اقرار ايلسون وكركسه ايلسون امّا لساناله اقرار

ايلسه

ایلسه وبن اللهك قولی ام و پیغمبر علیه السلامك امتی ام دیسه ولیکن اللهك امرین طوتمسه وانك پیغمبرینه متابعت
ایتمسه اکرچه عند اهل الظاهر اول کمسیه مؤمن دینور امّا حقیقتده اول کمسه نه اللهك قولی ونه پیغمبر
علیه السلامك امتی اولور وروز آخرتده انك کفر وعصیانی ظهوره کلور (مثنوی) کر سیه کردی تو نامهٔ عمر خویش *
توبه کن زانها که کردستی تو پیش * عمر اکر بکذشت بیخش این دمست * آب توبه ش ده اکر اوبی نمست * اکر کندی
عمرك نامه سنی سیاه ومکدر ایلدك ایسه توبه ایله اول عملردنکه اولدن ایلدك عمر اکرچه کچدیسه انك بیخی بودمدر اکر اول عمر
بی نم ایسه اکا توبه صویی ویر یعنی اکرسن جهالت وغفلتله کندی عمرك نامه سنی خطا ومعصیتله سیاه ایلدك ایسه
مقدما ایلدیکك اعمال قبیحه دن صلاح وطاعت جانبنه رجوع ایله تاکم حق تعالی نامهٔ عمرکی منور ایلیه وسیأتکی
حسناته تبدیل قیله سنك عمرکدن اکرنیجه ایام مرور ایلدیسه آنك کوکی واصلی بونفس وبووقتدر اول عمرك کوکنه توبه
وانابت صویی ویر اکر اول صلاح وطاعتدن بی نم وبی نمازوبی نم ایسه سن کیم تائب لردن اوله سن (التائب من الذنب کمن لا ذنب
له) حدیثنك موجبنجه همان کناه اشلمین کمسه مرتبه سنده اولورسن (م ی) بیخ عمرت را بده آب حیات * تا درخت عمر
کردد با ثبات * جمله ماضیها ازین نیکو شوند * زهر پارینه ازین کردد چو قند * سن عمرك کوکنه آب حیات
ویر تاکیم عمر درختی ثباتله اوله جمله ماضیلر بوندن ایو اولورلر بلدرده کی زهر بوندن قندکبی اولور یعنی عمرك درختی
صلاح وفلاحله با ثبات اوله واذواق واشواقله نشو ونما بوله سن که تائب اوله سن وانابت قیله سن جمیع ماضیلرك
بو آبدن نیکو اولورلر وکذشته اولان خطا ومعصیتلرك حسنه وطاعت مرتبه سنی بولورلر کچن زمانده زهر قاتل کبی
اولان عملرك قندکبی شیرین ولطیف اولور (مثنوی) سیأتت را مبدل کرد حق * تا همه طاعت شود آن ماسبق *
خواجه بر توبهٔ نصوحی خوش بتن * کوششی کن هم بجان وهم بتن * شرح این توبهٔ نصوح از من شنو * بکرویدستی
ولی ازنو کرو * حق تعالی سنك سیأتکی حسناته مبدل ایلرحتی اول ماسبق دوکلی طاعت اولور یعنی (اولئك
یبدل الله سیأتهم حسنات) آیت کریمه سنك موجبنجه حق تعالی تائب اولان بنده لرینك سیأتنی حسناته تبدیل
ایلرحتی سبقده اولان فسق ومعصیتنك جمله سی طاعت اولور وحسنه مرتبه سن بولور ای خواجه نصوحه منسوب
اولان توبه اوزره خوش طولان هم جانله هم تنله زیاده کوشش ایله بو توبهٔ نصوحك شرحنی بندن استماع ایله اکرچه
بو توبهٔ نصوح نه ایدیکنه ایناممشسن وتصدیق ایلمشسندر ولیکن یکیدن ایناسن وتوبهٔ نصوح نه مرتبه ده اولدیغنی
بو حکایه دن فهم ایلیوب استماع ایله (حکایت دربیان توبهٔ نصوح چنان که شیر از پستان بیرون آید باز دیگر
در پستان نرود) بو حکایت توبهٔ نصوحك بیاننده درکه انجلین که سود پستاندن طشره کاور کیرو پستان ایچره کیتمز
پس توبهٔ نصوح ایلین کمسه دخی کیرو سیأته میل ایتمز پس برمقتضای آیه (یا ایها الذین آمنوا توبوا الی الله توبة نصوحا)
مؤمن اولنلره شوایب ذنوبدن خالصه اولان توبه بی ایلك واجب ولازمدر آیت کریمه ده اولان نصوح صیغهٔ مبالغه در
لغتده خالص معناسنه درنته کم عسل ناصح دیرلر اذا خلص من الشمع تقدیر کلام خالصة صادقة فی الصفاء عن شوائب
الذنوب دیمکدر بو آیت کریمه نك تفسیرنده بعض علما دیمشلردر توبهٔ نصوحدن مراد نصوح نام کمسه نك توبه سی اولمق
لایق وجائز دکلدر بلکه ای مؤمنلر الله تعالی یه شوائب ذنوبدن خالصه وصافیه اولان توبه ایله الله تعالی یه توبه ایلك
دیمکدر دیمشلر نعم فی الحقیقه بویله در ولیکن نصوح نام مردك توبه سی چونکه شوائب ذنوبدن صافیه وخالصه
اولدیسه بو آیت کریمه ایله استشهاد اولنسه واول مردك توبه سی کبی خالصه وصافیه قیلك دینلسه ومناسبتله اول
مردك حکایه سی ایراد اولنسه جائز اولور مع هذا آیت کریمه ده اولان نصوحدن دخی مراد اول نصوح نام مرد اولمق
لازم کلمز (آنکه توبهٔ نصوحی کرد هرکز از آن کناه نرود ویاد نکنند بطریق رغبت بلکه هردم نفرتش افزون باشد وآن نفرت
دلیل آن بود که لذت قبول یافت آن شهوت اول بی لذت شد واین لذت بجای آن نشست) اول کمسه که توبهٔ نصوحی ایلدی
هرکز اول کناهدن میل ورغبت طریقیله یاد ایلمز بلکه هردم اول تائبك نفرتی زیاده اولور اول نفرت انك دلیلی اولورکه
توبهٔ تائب لذت قبولی بولدی واول اولکی شهوت وآرزو بی لذت اولدی دخی بو لذت انك برینه اوتوردی یعنی لذت انك
مقامنه اوتورمش وقائم اولمش اولور (بیت) نبرد عشق را جز عشق دیگر * چرا یاری نکیری زونکوتر *
عشقی برآخر عشقدن غیری کسمز پس نیچون آندن ایورك بر یار طوتمزسن یعنی برشیئ سنك عاشق اولمقلغکی قطع ایلمز
الا که برآخرشیئه عاشق اولمقلغك قطع ایلر پس نیچون فانی اولان شیلردن نیکوترسن بر یار طوتمیه سن که
آنك عشقی سنی هر فانینك عشقندن منقطع قیله وجمله سنك لذاتنه اول معادل اوله (وآنکه دلش باز بدان کناه رغبت
می کند علامت آنست که لذت قبول نیافته است ولذت قبول بجای آن لذت کناه نه نشسته است فسنیسره للیسری
نشده است ولذت فسنیسره للعسری باقیست بروی) واول کمسه که انك قلبی اول کناهه کیرو رغبت ایلر بونك علامتیدرکه

هنوز اول كمسه لذت قبول بولمش وانك توبه سى دخى قبول اولمشدر وقبول توبه نك لذتى اول كناهك لذتندن برينه اولورمشدر (فسنيسره لليسرى) آيت كريمه سنك مفهومنه مظهر اولمشدر (فسنيسره للعسرى) آيت كريمه سنك مفهومنك لذتى ومعناسنك چاشنيسى هنوز آنده باقيدر بو آيتين كريمتين سورهٔ ليلده در اولدن بورايه كلنجه يه دك بوسوره نك تفسيرى بوجلدك اواثلنه قريب (در بيان انكه آن درخود را سر خنده (سعيكم شتى تناقض اندريد) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر آنده طلب اولنه وبو آيتلرك تفسيرى بونده بودر قال الله تعالى (واما من اعطى) مساعى شتانك تفصيلدر اما شول كمسه كه طاعت اعطا ايلدى ويا مالنى فى سبيل الله اعطا ايلدى (واتقى) ومعصيتدن اتقا ايلدى (وصدق بالحسنى) وكلمهٔ حسنايه تصديق ايلدى كلمهٔ حسنى لا اله الا الله در هر قنغى كلمه كه توحيده دلالت ايليه اولدر (فسنيسره لليسرى) عن قريب بز اكا ميسر قيلورز شول خصلتى كه مؤدى اولور يسره وراحته جنته دخول كبى وانعام واحسان كبى (واما من بخل) واما شول كمسه كه اداى طاعته وانفاق وايثاره بخل ايده (واستغنى) وشهوات دنيا سببيله نعيم عقبادن ويا عبادت مولادن استغنا ايده (وكذب بالحسنى) وكلمهٔ توحيدى تكذيب ايده (فسنيسره للعسرى) عن قريب تهيئه ايلرزانى اول خصلته كه مؤدى اولور عسر وشدته ودخول جهنم كبى (مثنوى بود مردى پيش ازين نامش نصوح * بد زدلاكى زن اورا فتوح) بو زماندن اول بر مرد وار ايدى انك نامى نصوح ايدى اكا زن دلاكلكندن فتوح وار ايدى يعنى انك كارى بو ايديكه عورتلر حمامنده دلاكلك ايلردى واكا فتوح وفوائد اول كاردن حاصل اولوردى (مثنوى) بود روى او چو رخسار زنان * مردئ خود را همى كرد او نهان * آنك يوزى زنلرك رخسارى كبى ايدى يعنى ريش وسبلتدن عارى ايدى اول نصوح كنديننك ارلكنى پنهان ايلردى مثنوى) او بحمام زنان دلاك بود * در دغا وحيله بس چالاك بود * الحاصل اول نصوح عورتلر حمامنده دلاك ايدى دغا وحيله ده زياده چست وچالاك ايدى (مثنوى) سالهامى كرد دلاكى وكس * بو نبرد از حال وسر آن هوس * نيجه ييللر اول نصوح دلاكلك ايلدى وكمسه اول هوسدن وانك حالنك سرندن بوى ايلتمدى يعنى انك هوسندن وانك حالنك سرندن بركمسه رايحه ايلنه ميوب حقيقتنه واقف اوله مدى (م ى) زانكه آواز ورخش زن وار بود * ليك شهوت كامل وبيدار بود * زيرا كه انك يوزى وآوازى زن كبى ايدى ليكن شهوتى كامل وبيدار ايدى (م ى) چادر وسر بند پوشيده ونقاب مرد شهوانى ودرغرهٔ شباب * اول نصوح چادر وسر بند ونقاب اورتمش ايدى مرد شهوانى وشبابه غره اولمقده ايده يعنى اول نصوح عورتلر كبى باشنه چادر وسر بند ويوزينه دخى نقاب اورتمش ايدى وليكن مرد شهوانى ايدى ويكتلكك غرورنده ايدى (مثنوى) دختران خسروان را زين طريق * خوش همى ماليد ومى شست آن عشيق) پس بو طريقدن خسرولرك دخترلرينى اول عشيق خوش اووارديدى ويوردى يعنى اوزياده عاشق اولان مرد بو اسلوب بدنا كابرقزلرنى اووب خوش يوردى وانلردخى بونى زن صانوردى (مثنوى) توبها ميكرد وپا درمى كشيد * نفس كافر توبه اش را ميدريد * نيجه كره بو فعلدن توبه لر ايلدى واياق چكدى وليكن نفس كافر انك توبه سنى يرتدى وخراب ايتدى (مثنوى) رفت پيش عارفى آن زشت كار * گفت ما را در دعايى ياددار * آخر اول زشت كار وبدكردار بر عارف شيخك اوكنه كتدى اكا ايتدى اى عزيزى بزى بردعايله ياده كتور يعنى بنى بردعايله انوب حقمده بردعا ايله ديدى (مثنوى) سر او دانست آن آزاده مرد) ليك چون حلم خدا پيدا نكرد * اول آزاده اولان مرد عارف فراستله انك سرنى بيلدى ليكن حلم خدا كبى انى پيدا ايلمدى وآنك قباحتنى يوزينه اوروب سوء حالنى سويلمدى (م ى) برلبش قفلست ودر دل رازها) اب خموش ودل پر از آوازها * عارفان كه جام حق نوشيده اند * رازها دانسته وپوشيده اند * هر كرا اسرار كار آموختند) مهر كردند ودهانش دوختند * عارفك لبى اوزره قفل وار در وقلبنده رازلر وار در آنك لبى خموش وقلبى آوازلردن پردر يعنى عارفك لب ودهانى كشف اسرار ايلمكدن بسته ومقفلدر وليكن قلبنده رازلر چوقدر كرچه لبلرى خموشدر ليكن قلبى نيجه معنوى آوازلردن طولو وپرجوشدر عارفلر كه حق تعالينك جام اسرارن ايچمشلردر اوزلرنى بيلمشلردر واورتمشلردر هر كز بلا اذن خدا كشف راز واسرار ايلمزلر ولهذا قيل قلوب الاحرار قبور الاسرار هر كيمه كه اسرار كارى اوكرتديلر مهر ايلديلر وانك اغزنى دكديلر يعنى بونلردرونده اولان راز واسرارى اظهار ايلمكه حق تعالينك رضاى شريفى اولميوب بونلرك دهاننى اول رازى سويلمكدن واول سرى كشف ايلمكدن منع ايلدكلرندن جاهل وغافل اولملرى لازم كلمز بلكه تجاهل وتغافل قيلملرى لازم كلور كه تجاهل وتغافل عارف اولنلرك خصلت حسنه لرندن وبيلوركن بيلمز ايمك عادت كريمه لرندندر بونلر جواسيس القلوبدر بونلر ايله مجالست ايلين كمسنه يه صدق دل وادب باطن لازم اولنلردندر (م ى) سست خنديد وبگفت اى بدنهاد) زانكه دانى ايزدت توبه دهاد) اول عارف سست كولدى ووزن شكلنده اولان نصوحه ديدى اى بدنهاد انى كه بيلورسن اندن سكا ايزد تعالى توبه ويرسون يعنى اول عارف اول مرد بدكارك يوزينه سستلكله كولوب اكا ديدى

ای بدطبیعت خدای تعالینك سکا اول بیلدیکك وقیلدیغك کاردن توبه ویرسون تا آندن خلاص ایلیوب سنی متقیلر
من تبه‌سنه ایرکورسون دیو دعا ایلدی (دربیان انکه دعای عارف واصل درخواست اوازحق همچون در خواست
حقست ازخویشتن که) بوسرخ شریف انك بیاننده درکه عارف واصلك دعاسی وانك حق تعالیدن برنسنه طلب ایتمسی
فی الحقیقه حضرت خدانك کندیدن طلب ایتمسی کبیدر زیرا اول دعا رفك وجود مجازیسی محو اولوب وجود حقانیله
قائم اولمشدر کنت له سمعا وبصرا ولسانا ویدا وقوله تعالی ومارمیت اذرمیت ولکن الله رمی زیرا حق تعالی حدیث
قدسیسنده دیمشدر بن اول بنده نك سمعی وبصری اولورم ولسانی ویدی اولورم بنمله ایشیدر وبنمله کورر وبنمله سویلر وبنمله
طوتار اول حدیث قدسینك اولی بودر که ابوهریرة رضی الله عنه حضرتلری روایت بیوررلر قال علیه السلام حاکیا عن
ربه (قال الله تعالی لایزال العبد یتقرب الی بالنوافل) عبدم دائما بکا تقرب ایلر عبادت نافله ایله (حتی احبه) حتی بن اکا
محبت ایدرم (فاذا احببته) پس نه وقت که بن محبت ایدم (کنت سمعه الذی یسمع به) بن انك سمعی اولورم که
بنمله ایشیدر اذنی اولورم دیمدی زیرا جارحه‌دن منزه‌در بلکه سمیعلك وبصیرلك انك صفتیدر (وبصره الذی یبصر به)
ونور عینی اولورم بنمله کورر (ویده التی یبطش بها) ویدنده اولان قوت وقدرت بنم اولورکه بنمله طوتر (ورجله التی یمشی بها)
وآیغنده اولان قوت وقدرت اولورم که بنم ارادتمله یورر ما حصل کندیلکندن فانی وحقله باقی اولور وقوله ومارمیت
اذرمیت ولکن الله رمی) بو آیتك تفسیری جلد اولده اعتراض مریدان سرخنده توزقرأن بازخوان تفسیر بیت بیتنك
شرحنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه (وایات واخبار وآثار درین بسیارست وشرح سبب ساختن حق تا مجرم را بنکوش
کرفته بتوبهٔ نصوح آورد * وبو خصوصده ایات واخبار وآثار بسیاردر وحق تعالینك سبب وبهانه دوزمسنك شرحیدر
یعنی حق تعالی که مسبب الاسبابدر برسبب وبهانه دوزرتا مجرمك قولغنی طوتمش توبهٔ نصوحه کتورر لاجرم اول
مجرم اول سبب واسطه سیله توبه کار اولور وصالحلر مرتبه سن بولور (م ی) آن دعا ازهفت کردون در کذشت * کار آن
مسکین باخر خوب کشت * کان دعای شیخ نی چون هر دعاست * فانیست وکفت او کفت خداست * اول مرد عارفك
دعاسی افلاك سبعه‌دن ایلرو کچدی اول مسکین نصوحك کاری آخرده خوب اولدی زیرا شیخك اول دعاسی هر دعا
کبی دکلدر اول شیخ فی الحقیقه فانیدر انك کفتی کفت خدادر یعنی اول شیخ کاملك دعاسی مستجاب اولوب اول دردمندك
کار وکرداری اولکه متبدل اولوب صلاحه دوندی زیرا اول شیخ کاملك دعاسی ناسك دعاسی کبی دکلدر
انکیچون اول شیخ کندی وجود مجازدن فانیدر وحضرت حقله باقیدر پس آنك کلامی ودعاسی معناده حضرت
حقك اولور (مثنوی) چون خدا از خود سؤال وکد کند * پس دعای خویش را چون رد کند * مثلا چونکم
خدای تعالی کندیدن کدا ایلیه پس کندینك دعاسنی نیجه رد ایلر یعنی رد ایلمز (مثنوی) یك سبب انکیخت
صنع ذوالجلال * که رهانیدش زنفرین ووبال * الحاصل حضرت ذوالجلالك صنع وقدرتی برسبب پیدا ایلدی که اول
نصوحی نفرین‌دن ووبالدن خلاص ایلدی وکناه وخطادن بری قیلدی (مثنوی) اندران حمام پری کرد طشت *
کوهری از دختر شه یاوه کشت * اول حمامده نصوح دلاك ایدی آنکی پر ایلدی حکمت اللهك شاهك دخترندن
برکوهر یاوه اولدی یعنی یتدی وغیب اولدی (م ی) کوهری از حلقهای کوش او * یاوه کشت وهر زنی در جست وجو
آنك کوشنك حلقه‌لرندن برکوهر یاوه وضایع اولدی وهر برعورت جست وجوده اولدی (مثنوی) پس
در حمام را بستند سخت (تا بجویند اولش در پیچ ورخت) پس حمامك قپوسنی محکم باغلدیلر تاکم اول اول کوهری رخت
واسبابك پیچ وبوکلنده ارایه‌لر (مثنوی) رختها جستند وآن پیدا نشد * دزد وکوهر نیز هم رسوا نشد * وبالجمله رختلری
ولباس واسبابی آرادیلر اول کوهر پیدا اولدی کوهرك اوغریسی دخی رسوا اولمدی (مثنوی) پس بجد جستن
کرفتند از کزاف * در دهان وکوش واندر هر شکاف * پس کزافدن فارغ اولوب جدله ارامق طوتدیلر دهان
وکوشده وهر شکاف ویارقده (مثنوی) در شکاف تحت وفوق وهر طرف * جست وجو کردند در خوش صدف *
اشاغی ویوقاری شکافده وهر طرفده خوش صدف اولان درو کوهری جست وجو ایلدیلر (م ی) بانك آمد که همه
عریان شوید * هر که هستید ار عجوز وکر نوید * بانك کلدی یعنی برکمسه چاغردی وایتدی ای زنان جمله کز عریان
اولیکز هر کیم که حمام ایچره وار سز اکر عجوزه سز واکر نو وتازه سز (مثنوی) یك بیك را حاجبه جستن کرفت * تا پدید آید
کهر دانه شکفت * پس اوشهزاده نك حاجبه‌سی یعنی پرده‌دار اولان خادمه‌سی بربر هر بری ارامغه طوتدی تا اول
شکفت وعجیب کهر دانه پدید وظاهر کله (مثنوی) آن نصوح از ترس شد در خلوتی * روی زرد ولب کبود از خشیتی *
اول نصوح بوحالی کورد کده کندینك خوفندن برخلوتده زیاده خشیتندن یوزی صاری ولبی کوك اولدی (مثنوی)
پیش چشم خویش او می دید مرك * رفت ومی لرزید او مانند برك * زیرا اول نصوح کندینك موتی کوزی اوکنده

حاضر كوردي بيچاره نصوح تنها بر خلوته كتدي ويپراق كبي دتردي (مثنوی) كفت يارب بارها بر كشته ام* توبها وعهدها بشكسته ام) پس خلوتده حق تعالى حضرتلرينه ايتدي يا ربي نيجه كره رجوع ايلمشم توبه لري وعهدلري صنمشم (مثنوی) كرده ام آنها كه ازمن مي سزيد* تا چنين سيل سياهي در رسيد* الهي اول قبيح فعللري بندن كه لايق ايدي ايلمشم حتى بونك كبي بر سيل سياه ايرشدي كه بو بلاي سياه بنم اول كناهمك جزاسيدر ديدي (م ى) نوبت جستن اكر درمن رسد* وه كه جان من چه سختيها كشد* ارامقلق نوبتي اكر بكا يتشه واه كه بنم جانم نه سختلكلر چكر (مثنوی) در جكر افتاداستم صد شرر* در مناجاتم ببين بوي جكر* بو حالده خوف والمدن بنم جكرمه يوز شرر دوشمشدر درجكرم صد شرر افتاده است تقديرنده اولور مناجاتده بنم جكرم رايحه سني كور (مثنوی) اينچنين اندوه كافر زامباد* دامن رحمت كرفتم داد داد* بو نجلين غصه كافره اولمسون اى خدا سنك رحمتك دامنني طوتدم داد داد يعني سنك رحمتكه تمسك ايتدم بكا عطا ايله ديدي (مثنوی) كاشكي مادر نزادي مر مرا* يا مرا شيري بخوردي در چرا كاشكي بنم مادرم بني طوغرمييدي ياخود چراومرعاده بني بر ارسلان ييدي ديدي (مثنوی) اى خدا آن كن كه ازتو مي سزد* كه زهر سوراخ مارم مي كزد* اى خدا بو عاصي بنده كه آني ايله كه سندن اول لايقدر زيرا هر سوراخدن بني مار ايصرر (مثنوی) جان سنكين دارم ودل آهنين* ورنه خون كشتي درين رنج وحنين* طاش كبي محكم جان وآهن كبي قتي قلب طوترم واكر دل وجانم سنكين وآهنين اولميدي بو رنج وحنينده خون اولوردي (مثنوی) وقت تنك آمد مرا ويك نفس* پادشاهي كن مرا فرياد رس* الهي وقت تنك كلدي بكا وبر نفس قالمدي پس پادشاهلق ايله بنم فريادمه ايرش (مثنوی) كرمرا اين بار ستاري كني* توبه كردم من زهر نا كردني* اكر بو كره بكا ستارلق ايليه سك بن هر نا كردنيدن توبه ايلدم يعني اكر بكا بو دفعه ستارلق ايلرسك بن هر اشلنمسي مشروع اولمين فعلدن ولايق اولمين عملدن توبه ايلدم ديدي (مثنوی) توبه ام بپذير اين بار دكر* تا ببندم بهر توبه صد كمر* الهي بو كره دخي بنم توبه مي قبول ايله تا تو بهدن اوتري يوز كمر قوشنم (مثنوی) من اكر اين بار تقصيري كنم* پس دكر مشنو دعا وكفتنم* اكر بن بو كره توبه ده بر تقصير ايلرسم پس بنم سوزمي ودعامي غيري قبول ايلمه (مثنوی) اين همي زاريد وصد قطره روان* كه در افتادم بجلاد وعوان* نصوح بو قدر زاريلك ايلدي وكوزندن يوز قطره روان اولدي وبويله ديردي كه جلاد وعوانه دوشدم (مثنوی) تا نميرد هيچ افرنكي چنين* هيچ ملحد را مبادا اينچنين* تا هيچ بر فرنك بونجلين اولمسون هيچ ملحده بو فغان اولمسون (مثنوی) نوحها مي كرد او برجان خويش* روي عزرائيل ديده پيش پيش* اول نصوح كنديننك جاني اوزره نوحه لر ايلدي عزرائيل عليه السلامك يوزني زياده اوكنده كورمشدي ياخود ايلرولك كورمشدي ديمك اولور (مثنوی) اى خدا واى خدا چندان بكفت* كان در ودیوار با او كشت جفت* بيچاره نصوح اى خدا واى خدا ديكي اول قدر ديدي كه اول حالده اول در وديوار اكا جفت اولدي يعني در وديوار انكله اى خدا واى خدا دیو جناب حقه تضرع ايلدي (مثنوی) درميان يارب ويارب بداو* بانك آمد از ميان جست وجو* اول نصوح يارب يارب ميانه ده ايدي يعني مناجات قيلمقده وعرض حاجات ايلمكده ايدي ناكاه جست وجو يك ايچنده بانك كلدي (نوبت جستن رسيدن نصوح وآواز آمدن كه اورا برهنه كنند وبجويند كه همه راجستيم نصوح را بجوييد وبيهوش شدن نصوح ازان هيبت وكشاده شدن كار بعد از نهايت بستكي كما كان يقول رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا اصابه مرض اوهم اشتدي ازمة تنفرج* بو سرخ شريف جست وجويك نوبتي نصوحه ايرشمك بياننده در وآواز كلسنك بياننده دركه آني دخي عريان ايده لر وآرايه لر بويله ديديلر كه دوكاي عورتلري ارادق نصوحي ارايكز واول هيبتدن نصوحك بيهوش اولمسنك بياننده در وكارك كشاده اولمسيدر بسته لكك نهايتندنصكره نته كم حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم برمرض ويا برغم اصابت ايلدكده دبوجي اولوردي اشتدي ازمة اى زمته سن مشتد ومحكم اول تنفرج جزمله جواب امردر ازمته بلا ومحنته ديرلر يعني اى بلا ومحنت هر باركه مشتد اوله سن بزچون اى ان مع العسر يسرا اول بلا ومحنت مقابله سنده نيجه نعمت وعافيت تيشوب منفرج اولورسن پس اول حضرتك مرادي اشتداد شدت دكلدر بلكه اشتداد شدت ومحنت سبب فرج وعافيتدر پس ذكر سبب ارادة مسبب قبيلندن اولور ومراد اولنان بهجت وسرور اولور وبو حديث شريفك مضموني ابو الفضل يوسف المعروف بابن النحوي بر قصيدۀ غرا ايتمشدر كه مشهور بين الانامدر قصيدۀ منفرجه ديمكله اولي اشتدي ازمة تنفرجي دركه حديث شريفدر قضاعي وفردوس الاخبار صاحبي حضرت على كرم الله وجهه يه اسناد ايلمشلردر وراويسي حضرت على كرم الله وجهه در ديمشلردر وقال ابو الفضل رضى الله عنه (بيت) قد آذن ليلك بالبلج) وظلام الليل لها سرج* حتى يغشاه ابو السرج* وسحاب الخير لها مطر* فاذا جاء الابان تجي* وابن فارض قدس سره العزيز بو مضموني بر آخر اسلوبده نظمه كتوروب قصيدۀ

جمیعه سنده بیوررلر (بیت) اصبحت فیك كما اسیت مكتئبا) ولم اقل جزعا یا ازمة انفرجی (م ی) جمله را جستیم پیش آ
ای نصوح * كشت بیهوش آن زمان پرید روح) پس بانك وندا كلدیكه جمله زنلری تجسس وطلب ایلدك سنده خی ایلرو
كل ای نصوح اول زمان نصوح بیهوش ولا یعقل اولدی روح بدننده اوجدی (مثنوی) همچو دیوار شكسته درفتاد
هوش وعقلش رفت وشد او چون جماد) صنق دیوار كبی دوشدی آنك هوش وعقلی كتدی اول دردمند جماد كبی
اولدی (مثنوی) چونكه هوشش رفت از تن بی امان * سر او با حق پیوست آن زمان) چونكم عقل وهوشی تننده‌ن
امانسز كتدی پس اول زمان یعنی اول حیرت وبیهوشلق زماننده آنك سر وجانی حضرت حقه اولشدی (مثنوی)
چون تهی كشت ووجود او نماند * باز جانش را خدا در پیش خواند) چونكم كندی وارلغندن تهی اولدی وآنك
وجودی قالمدی آنك باز جانی خدای تعالی كندی حضورنه دعوت ایلدی (م ی) چون شكست آن كشتیء اوبی مراد
در كنار رحمت دریا فتاد) چونكم آنك كشتیء وجودی مرادسز صندی پس حق تعالینك دریای رحمتی كنارنه دوشدی
مثنوی) چون بحق پیوست چون بیهوش شد * موج رحمت آن زمان در جوش شد) چونكم جان بیهوش اولدی
حضرت حقه اولشدی اول زمانده موج رحمت جوشیده اولدی یعنی دریای رحمت جوشه كلدی وظهور قیلدی
(مثنوی) چونكه جانش وارهید از ننك تن * رفت شادان پیش اصل خویشتن) چونكم آنك جانی تننده‌ن قورتلدی
وبدنك عیب وعارنده‌ن خلاص اولدی كندی اصلی قتنه شادان وخندان كتدی (م ی) جان چو باز وتن مر اورا كندهٔ
پای بسته پرشكسته بندهٔ) مثلا جان باز كبیدر وجسم وتن اكا بر كنده كبیدر ایاغی باغلنمش قنادی صنمش برنده در
مثنوی) چونكه هوشش رفت وپایش در كشاد * می پرد آن باز سوی كیقباد) چونكه نصوحك عقلی وهوشی كتدی
وآنك ایاغی چوزلدی پس اول باز جان فوری شاه كیقباد جانبنه پرواز ایلدی یعنی شاه حقیقته آنك باز روحی
تن كنده‌سنده‌ن خلاص اولدقده نصكره رجوع ایلدی (مثنوی) چونكه دریاهای رحمت جوش كرد * سنكها
هم آب حیوان نوش كرد) چونكم رحمت دریالری جوش ایلدی طاشلر دخی آب حیات نوش ایلدی یعنی چونكم دریای
رحمت جوشه كلدی رحمته لایق اولمین سنكین دللر دخی اندن آب حیات نوش قیلدی (مثنوی) ذرهٔ لاغر شكرف
وزفت شد * فرش خاكی اطلس وزربفت شد) لاغر وضعیف ذره دخی شكرف وقوی اولدی فرش خاكی اطلس وزربفت
اولدی نته‌كم باران رحمت منصب اولسه فرش خاكی اطلس زربفت كبی منقش اولور (مثنوی) مردهٔ صدساله
بیرون شد ز كور * دیو ملعون شد بخوبی رشك حور * یوز ییللق مرده قبردن طشره اولدی دیو ملعون خوبلقده رشك
حور اولدی یعنی چونكم رحمت الهی ظهوره كلدی ودیو معلون كبی زشت وقبیح اولان كسبیه قرین اولدی دیو
ملعون كبی زشت وقبیح اولان كسنه بر مرتبه خوب ومليح اولور كه حوریلر آنك حسننه رشك ایدرلر (مثنوی) این همه
روی زمین سرسبز شد * چوب خشك اشكوفه كرد ونغز شد * كرك بابره حریف می شده * ناامیدان خوش رك وخوش پی
شده * بودوكلی روی زمین سرسبز اولدی قوری اغاج اشكوفه اولدی ونغز ولطیف آثار رحمت الهیه‌دن بودوكلی وجه
ارض اخضر اولوب ونضارت بولدی وقوری اغاجلر پرشكوفه اولوب تازه وطری اولدی قورد قوزی ایله بادیه
حریف اولدی ناامیدلر خوشرك وخوش پی اولمش یعنی دریای رحمتك جوش ایلسنده‌ن وباران فضلك یاغمسنده‌ن
اعدا واضداد اولنلره بیله بر مرتبه الفت واتحاد كلدیكه قورد قیوت‌له می محبتك حریفی اولدیلر ومأیوس وناامید اولنلر آثار
رحمت الهیه‌دن طمرلری وسكرلری خوش اولدیلر وقوت وقدرت بولدیلر (مثنوی) بانك آمد ناكهان كه رفت بیم * یافت
شد كم كشته آن در یتیم * چون نصوح حقنده دخی دریای رحمت جوش وخروش ایلدی بانك وصدا كلدیكه بیم وخوف
كتدی اول كم كشته اولان در یتیم بولندی یعنی بوخاتونلرك ما بیننده بر صدا ظهوره كلدیكه خوف وبیم كتدی
اول ضایع اولان در یتیم بولندی شمدنصكره خوف وخطر قالمدی هركس كندی حالنه وارسون وآسوده اولسون
دیدیلر (یافت شدن كوهر وحلالی خواستن حاجبكان وكنیزكان شاه‌زاده از نصوح (مثنوی) بعد از آن خوف
هلاك جان بده * مژده‌ها آمد كه اینك كم شده * هلاك جانه سبب اولمش خوفدنصكره مژده‌لر كلدیكه ایشته كم وضایع
اولمش كوهر (مثنوی) یافت شد اندر فرح در یافتیم * مژدكانی ده كه كوهر یافتیم * كوهر بولندی ودخی فرح ایچره
اورلدك یعنی اول كم كشته اولان كوهر بولنمش اولدی بر فرح وسروره مخلوط اولدق وذوق وحبورله امتزاج قیلدق
مشتلق ویر كه كوهری بولدق دیدیلر (مثنوی) از غریو ونعره ودستك زدن * پرشده حمام قدزال الحزن * غورتلك
غریو ونعره سنده‌ن واللرین بری برینه اورمسنده‌ن قدزال الحزن دیو حمام پر اولمش وذوق وشادیلكدن هر كسك قلبی
طولمش (مثنوی) آن نصوح رفته باز آمد بخویش * دید چشمش تابش صد روز پیش * اول كندیدن كتمش نصوح
كیرو كندو یه كلدی آنك چشمی اوكنده یوز كونك تابشنی كوردی یعنی اول خیننده كمال سرورندن كندی حضورندن

یوز کونلك بلکه نیجه یوز کونلك نور وحبوری مشاهده قیلدی اکر پیش باءفا رسیله اولمیوب باءعربیه اولورسه
معنی اول نصوحك کوزی اول خیندهه نیجه یوز کونك تابش وضیاسنی زیاده کوردی ونیجه یوز کونلر ذوق وسرور
کورنلردن اولمدهارتق مسرور اولدی (مثنوی) می حلالی خواست ازوی هر کسی * بوسه می دادند بر دستش بسی
پس حمامده اولان زنلردن هر برکسه اول نصوحدن حلاللق دیلدی اعتذار ایدوب آنك دستنه چوق بوسه ویردیلر
والن اویدیلر (مثنوی) بدکمان بردیم کن مارا حلال * کوشت تو خوردیم اندر قیل وقال) دیدیلرکه سنك حقکده
بدکمان ایلندك یعنی سوءظن ایتدك بزه حلال ایله قیل وقالده سنك اتکی ییدك یعنی غیبت ایلك مؤمن قرنداشنك میت
اولدیغی حالده اتنی یمك کبی ایکن برسنی غیبت ایلدك ومعنا اتکی ییدك ودخی (اجتنبوا کثیرا من الظن) دیو سوء
ظن ایلکدن اجتناب ایلمکه امر الهی واقع اولمش ایکن سوءظندن اجتناب ایلمیوب سنك حقکده بدکمان اولدق
آنی حلال ایله دیدیلر بونده برکسه یی غیبت ایلنسه لر اکر مغتاب اولان آنی اشتدی ایسه اول کمسه دن استحلال ایلك لازم
اولدیغنه تنبیه واشارت واردر (مثنوی) زانکه ظن جمله بروی بیش بود * زانکه درقربت زجمله پیش بود * زیرا که جمله
عورتلرك ظنی اکا زیاده ایدی اول سببدن که دخترشاهه آنك قربتی ومقارنتی جمله خواتیندن زیاده ایدی (مثنوی)
خاص دلاکش بد ومحرم نصوح * بلکه همچون دوتنی یك کشته روح) اول شهزاده نك محرمی وخاص دلاکی نصوح
ایدی بلکه دخترشاهه اول نصوح روح بر اولمش ایکی تن کبی ایدی صورتده مغایر ومعناده متحد ایدی (مثنوی)
کوهرار برذست او بردست بس * زو ملازم تر بخاتون نیست کس) اکر کوهری ایلتمش ایسه انجق اول ایلتمشدر دیدیلر
زیرا خاتونه آندن مقرب وملازم برکمسه یوقدر یعنی بویله دیو سوءظن ایلدیلر (مثنوی) اول اورا خواست جستن در نبرد
بهر حرمت داشتش تاخیر کرد * تا بود کانرا بیندازد بجا * اندرین مهلت رهاند خویش را) اول نبرد وجنککده
آنی آرامق استدیلر اما دخترشاه حرمتدن اوتری آنی محفوظ طوتدی وتأخیر ایتدی آنی حرمتدن اوتری کیرو طوتدی
وجست وجودن تأخیر ایتدی ذیلك دخی جائزدر وتأخیره باعث اول ایدیکه تا اوله که نصوح آنی خوفندن بر یره آته
ومهلتده کندیسنی قورتاره یوقدر مهلت ایچره اکر الدیسه آنی بریره براقوب کندیسنی بو اسلوبله مؤاخذه اولقدن
خلاص ایلسون دیو جست وجو قیلمقدن آنی تأخیره براقدیلر (مثنوی) این حلالیها ازوی خواستند * وز برای عذر
برمی خواستند) چونکم آنك حقنده بویله سوءظن ایلدیلر آندن بو حلاللقلری دیلدیلر وعذردن اوتری قالقدیلر واعتذار
ایدوب استحلال ایلدیلر (مثنوی) کفت بد فضل خدای دادکر * ورنه زانچم کفته شد هستم بتر * چه حلالی خاست
می باید ز من * که منم مجرم تر اهل زمن) نصوح آنلره دیدی دادکر اولان خدانك فضلی اولدی یوخسه اول نسنه که
دیلنمش اولدی بن آندن بدترم بنم کبی کنهکاردن نه حلاللق دیلك کرکدر زیرا بن اهل زمانك مفسد ومجرمتری یم
یعنی نصوح بونلرك اعتذارنه وظاهرا ایلدکاری تعظیملرینه مغرور اولمیوب کندینك سوء حالنه وقبیح خصالنه اعتراف
قیلوب بو لطفی عادل اولان حق تعالینك فضل ولطف وکرمندن بیلوب بونلره هر نه دیدیلر بن آندن بدترم واستحلال
ایلمکه لایق اولمین جمله مجرملردن مجرمترم دیو جواب ویردی (مثنوی) انچه کفتندم زبد از صد یکیست * بر من
این کشف ست او کس را شکیست) کس چه می داند زمن جزاندکی) ازهزاران جرم وبد فعلی یکی) اول نسنه یی که حقمده
بدوقباحتدن دیدیلر یوزدن بریدر بنم اوزریمه بو معنی مکشوفدر اکر اول کمسه یه برشك وار ایسه ده کمسه بنم حالمدن
ایلکدن غیری نه بیلور یعنی بنم قباحتم اول قدر بی حد ولا یعد درکه بو خلق بندن بیلدکاری دریادن قطره وکونشدن
ذره کبیدر دیدی (مثنوی) من همی دانم وان ستار من * جرمها وزشتیء کردار من) زیرا بنم حالمی بن بیلورم وبنم اول
ستارم بیلور بنم جرملرمی وبنم کردارمك زشتلکنی نه کم برشیجه دیدیلر بو خلق سنی زیاده ذم ایدرلر اول بونلره
جواب ویروب دیدیکه بنم قباحتم آنلرك دیدیکندن بیك اوقدر زیاده دروبن انلرك کوزندن مستورم وعیوب وذنوبمی
اصل بنم خالقم بیلور دیدی (بیت) انی لمستتر من عین جیرانی * والله یعلم اسراری واعلانی) دیوب بونلره جواب ویردی
(مثنوی) اول ابلیسی مرا اوستاد بود * بعد ازان ابلیس پیشم باد بود) جرم وقباحتده اول ابلیس بکا اوستاد ایدی
آندنصکره ابلیس بنم اوکده باد وهوا اولدی یعنی بن برمرتبه خبیث وقبیح اولدمکه ابلیس بنم قباحت وضلالتمه نسبتله
هیچ شی اولدی بن آندن بدتر وخبیث تر اولدم دیدی نه کم سوزنی نام شاعر دخی بو محله مناسب کندینك حالندن
خبر ویروب بو برقاج بیتی نظم ایلدی (بیت) زهر بدی که تو دانی هزار چندانم (مرا اندانداز ین کونه کس که من دانم) بیك
صغیره مرا رهنمای شیطان بود * بصد کبیره کنون رهنمای شیطانم (مثنوی) حق بدیدان جمله را نادید کرد * تا نکردم
در فضیحت روی زرد * باز رحمت پوستین دوزیم کرد * توبه شیرین چو جان روزیم کرد) حق تعالی اول جمله قباحتمی کوردی
ولکن کورمامش ایلدی تا کم فضاحت ورسوا ایلنکدن بنی روی زرد ایلدی وخجل وشرمسار قیلدی کیرو رحمت الهی

بکا پوستین دوزلك ایلدی جان کبی شیرین اولان توبه یی بکاروزی ایلدی پوستین دوز وصف ترکیبیدر کورلك دیکیجی
معناسنه یعنی حق تعالینك رحمی بنم دست خطا ایله دریده اولان دیانتم پوستنی دیکیجی اولدی و بکا جان مشابه سنده
شیرین اولان توبه وانابتی عطا قیلدی دیدی (مثنوی) هرچه کردم جمله ناکرده کرفت * طاعت ناکرده آورده کرفت *
هرنه قباحت ایتدمسه جمله سنی ناکرده طوتدی اشلمدمش طاعتی کتورمش طوتدی یعنی نقدر سیئات ایسه آنی
محو ایتدی وآنی حسناته تبدیل ایدوب آنك محلنه طاعات وحسنات کتوردی (مثنوی) همچو سرو وسوسنم آزاد کرد
همچو بخت ودولتم دلشاد کرد) بنی سرو وسوسن کبی آزاد ایلدی بخت ودولت کبی بنی دلشاد ومسرور ایلدی (مثنوی
نام من در نامهٔ پاکان نوشت * دوزخی بودم ببخشیدم بهشت) بنم نامنی اولر نامه سنده یازدی بن دوزخه منسوب ایدم
اول بکا جنت بخش ایلدی (م ی) آه کردم چون رسن شد آه من * کشت آویزان رسن در چاه من) بکا همیلوب برکون
آه ایلدم بنم اهم رسن کبی اولدی اول رسن بنم چاهمه اصیلجی اولدی یعنی فی المثل بنم اهم بر رسن کبی اولوب طبیعتم
چاهی ایچره نازل اولدی (مثنوی) آن رسن بکرفتم وبیرون شدم * شاد وزفت وفربه وکلکون شدم) اول رسنی طوتدم
وطیشره اولدم شاد وزفت وفربه وکلکون اولدم یعنی اوکا همدن اوتری ایلدیکم آه اپینه یاپشوب چاه خطادن یول بولدم
دیدی (م ی) در بن چاهی همی بودم زبون * در همه عالم نمی کنجم کنون) اول حالده فی المثل بر قیونك دبنده زبون ایدم
شمدی لطف الهیدن دوکلی عالمه صغمازم زیرا مظهر الطاف الهی ولایق فضل ربانی اولان کمسه اول مرتبه عظیم الشان
اولور که ایکی جهانه صغمازم دیسه قابلدر پس آنلره خطاب ایلمکدن رجوع ایدوب جناب حقك حمد وثناسنه
بر سبیل التفات شروع ایدوب دیدی (م ی) آفرینها بر تو باد ای خدا * ناکهان کردی مرا از غم جدا * کر سر هر موی من
یابد زبان * شکرهای تو نیاید در بیان * میزنم نعره درین روضه وعیون * خلق را یا لیت قومی یعلمون) ای خدای معین
سکا نیجه یوز بیك تحسین وآفرینلر اولسون ناکهان بنی غمدن دور وجدا ایلدك فرضی بنم هر قیلمك باشی اکر لسان
بوله سنك نعمتلرك شکرلری وصف وبیانه کلمز بو واصل اولدیغم روضه وعیون معنوی یده نعره اورورم خلقه یا لیت
قومی یعلمون دیرم یعنی حضرت وهاب مطلق بنی شول معنوی اولان روضه وعیونه واصل ایلدی که غایت ذوقدن
بو خلقه اول مرتبه نك علو شاننی بیلدرمکدن وآنلری اول مرتبه یه قدر رمقدن اوتری نه اولیدی بنم قومم مرتبه می
بیله لردی دیو نعره اورورم وتمنی قیلورم نته کم حبیب نجار حضرتلری بو یله دیو تمنی ایلدی وبو آیت کریمه نك تفسیری
بو جلدك دیباجه سنده مرور ایلدی آنده طلب اوله (بازخواندن شاهزاده نصوح را از بهر دلاکی بعد از استحکام توبه
وقبول توبه وبهانه کردن او ودفع کفتن (مثنوی) بعد از آن آمد کسی کز مرحمت * دختر سلطان ما میخواندت) بو حالتدن
ونصوحك بو انابتندن نصکره دختر شاه طرفندن مرحمت جهتندن اکا بر کمسه کلدی ودیدی بزم پادشاهمزك دختری سنی
دعوت ایلر (مثنوی) دختر شاهت همی خواند بیا * تا سرش شویی کنون ای پارسا) ای نصوح سنی پادشاهك
دختری دعوت ایلر کل تا آنك باشنی ای پارسا واهل صلاح شمدی یویه سن وا کا خدمت ایدوب احسانته مظهر اوله سن
مثنوی) جز تو دلاکی نمی خواهد دلش * که بمالد یا بشوید با کلش) آنك کوکلی سندن غیری بر دلاك استمز که
آنی اووه یا خود آنی کل ایله یویه دیدی (مثنوی) کفت رو رو دست من بیکار شد * وین نصوح تو کنون بیمار شد)
نصوح ایتدی یوری یوری بنم دستم بیکار اولدی یعنی الم ایشدن قالدی وبکا دلاکلکدن کمالیله فراغت حاصل اولدی
بو سنك نصوحك شمدی مریض وبیمار اولدی (م ی) رو کسی دیکر بجو اشتاب وتفت) که مرا والله دست از کار رفت
یوری شتاب وعجله ایله بر غیری کمسه طلب ایله زیرا والله بنم دستم کار وعملدن کتدی (مثنوی) با دل خود کفت
کز حد رفت جرم * از دل من کی رود آن ترس وکرم) نصوح چونکم اول کان کمسه یی بو کونه کلام ایله دفع ایلدی دونوب
کندی قلبنه سویلدی ودیدی که جرم حددن کتدی وحسابدن تجاوز ایتدی بنم دل وجانمدن اول ترس وخوف وغم
وغصه نچون کیدر (مثنوی) من بمردم یکره وباز آمدم * من چشیدم تلخی مرك وعدم) بن بر کره اولدم وعدم اقلیمنه
کتدم کیرو کلدم بن موت وعدم اجیلغنی طاتدم (مثنوی) توبهٔ کردم حقیقت با خدا * نشکنم تا جان شدن از تن جدا)
بعد از آن محنت کرا بار دکر * پا رود سوی خطر الا که خر) پس خدای تعالی یه حقیقة بر توبه ایلدم اول توبه یی ضرزم
جان تندن جدا اولنجیه دك اول محنتدن نصکره کیمك بر کره دخی خطر جانبنه ایاغی کیدر الا که خرلك ایاغی کیدر یعنی
بن حقیقت جهتندن خدای تعالی حضرتلرینه وآنك رضاسنه وطاعتنه رجوع ایلدم تا کم جانم بدندن جدا اولنجیه
بن توبه یی صمزم اول محنتدن نصکره که بن کوردم وبو قدر الام وشدایدی که بن چکدم نه کونه کمسه نك ایاغی بر کره دخی
اول خطر جانبنه کیدر کتمز الا که خر سیرت اولان کمسه لرك ایاغی کیدر نته کم بو قصه ده اولان خر پنجهٔ شیردن بر دفعه
خلاص اولدقدنصکره ینه روبهك حیله سنه مغرور اولوب اول شیر جانبنه کتدی وترك حزم واحتیاط ایتدی آخر شیرك

مس

نتیجه سنده هلاك اولدی (حکایت در بیان آنکه یکسی توبه کند و پشیمان شود وباز آن پشیمانیها را فراموش کند
وآزموده را باز آزماید در خسارت ابد افتد چون توبه‌ٔ اورا ثباتی وقوتی وحلاوتی وقبول مددی نرسد چون درخت بی بیخ
هر روز زردتر وخشك‌تر کردد نعوذ بالله * بو حکایت آنك بیاننده درکه برکسه توبه ایلر و پشیمان اولور وکیرو اول
پشیمانلقلری فراموش ایدر وآزموده ومجربی کیرو تجربه ایلر یعنی برمجرب اولمش کناهی ینه ایشلر وآنك سوء جزاسی
کورر اول کمسه خسارت ابده دوشر چونکه آنك توبه سنه برثبات وبرقوت وبرحلاوت وبرقبول مدد ایرشمیه کوکسز
درخت کبی هرکون زردتر وخشك‌تر اولور حتی برحاله وارر که آنك قلبندن نشو ونمای ایمان زائل اولور قوری اغاج کبی
قالور العیاذ بالله (مثنوی) کازری بود ومر اورا یك خری * پشت ریش اشکم تهی ولاغری) بر کازر وار ایدی وآنك برخری
وار ایدی ارقه سی یاره وشکمی خالی وبرلاغر خر ایدی (مثنوی) درمیان سنکلاخ بی کیاه * روز تا شب بی نوا وبی پناه *
اول خر بیچاره کیاه ونباتسز برطاشلق ایچنده کوندز کیجیه دك بی نوا وبی پناه ایدی یعنی آزقی یوق وصیغنه جق
یری یوق ایدی (مثنوی) بهر خوردن غیر آب آنجا نبود * روز وشب بد خر دران کور وکبود) یمکدن وایچمکدن اوتری
اول محلده صودن غیری نسنه یوق ایدی لاجرم روز وشب خر انده کور وکبود ایدی (مثنوی) آن حوالی نیستان
وبیشه بود * شیر بود آنجا که صیدش پیشه بود * اول اطراف نیستان ومیشه ایدی آنده شیر وار ایدی که اکا صید ایلمك
پیشه ایدی یعنی حیوانلری صید ایلمك اول شیرك صنعت وپیشه سی ایدی (مثنوی) شیر را با پیل نر جنك اوفتاد *
خسته شد آن شیر وماند از اصطیاد) اتفاقا ارسلانك برفیل نر ایله جنکی واقع اولدی اول شیر خسته ومجروح اولدی
واصطیاددن قالدی یعنی اول پیل قویدن زخملر یوب مجروح اولدی وصید قیلمقدن کیرو قالدی (م ی) مدتی وا ماند
زان ضعف از شکار) بی نوا ماندند دد از چاشت خوار) برزمان اول ضعفدن اوتری شکاردن کیرو قالدی آنك اطرافنده
ساکن اولان وفضله سنی اکل قیلان سباع چاشت خواردن بی نوا قالدیلر (مثنوی) زانکه باقی خوار شیر ایشان بدند
* شیر چون رنجور شد تنك آمدند * زیرا شیرك صیدنك بقیه سنی وفضله سنی انلر ییجی ایدیلر چونکم شیر رنجور اولدی
انلر تنك کلدیلر یعنی مضایقه یه دوشدیلر (مثنوی) شیر یك روباه را فرمود رو * مر خری را بهر من صیاد شو) شیر چونکم
بو تنکلکی کوردی وتوابعنك دخی بو قلتنه ومضایقه سنه نظر ایرکوردی برثعلبه دیدی که یوری تحقیقا بندن اوتری
برخری صیاد اول وانی برخدعه وفریب ایله بنم اوکومه کتور (مثنوی) کرخری یابی بکرد مرغزار * رو فسونش
خوان فریبانش بیار * ای روباه اکر بو صحرا ومرغزارك اطرافنده برخر بولور ایسك یوری اکا فسون اوقو انی الدایرق
کتور وحیله وخدعه ایدوب بنم حضورمه یتور (مثنوی) چون بیابم قوتی از کوشت خر * پس بکیرم بعد ازان
صید دکر * چونکم خرك صید وشکارندن برقوت بولم پس اندنصکره براخر صید طوتارم (مثنوی) اندکی من میخورم
باقی شما * من سبب باشم شمارا در نوا * اندن براز جق یرم باقیسنی سز یرسز بن نوا وغداده سزه سبب اولورم (مثنوی)
یا خری یا کاوی بهر من بجوی * زان فسونهایی که می دانی بکوی * ای روباه بندن اوتوری برخری ویا برکاوی طلب ایله
اول فسونلردن وحیله‌لردنکه بیلورسن اکا دی (مثنوی) از فسون واز سخنهای خوشش * از سرش بیرون کن
وایجا کشش * افسونلردن وخوش سوزلردن انی باشدن چقار وبورایه انی چك وبنم حضورمه کتوردیدی
(تشبیه کردن قطب که عارف واصلست در اجری دادن خلق از قوت مغفرت ورحمت، برمراتبی که حقش الهام دهد
وتمثیل بشیر که اجری خوار وباقی خوار ویند برمراتب قرب ایشان بشیرنه قرب مکانی بلکه قرب صفتی وتفاصیل
این بسیارست والله الهادی) بو شرح شریف قطب عالمکه عارف وواصلدر تشبیه ایلمك بیاننده در که مغفرت
ورحمت قوتندن خلقه اجری ونفقه ویرمکده شول برمرتبه‌لر اوزره که حق تعالی اکا الهام ویررودخی انی شیره
تمثیل ایلمك بیانیدر که سباع انك صیدنك بقیه سنی یجیلر ووظیفه سن الجیلردر انلرك شیره اولان قربنك
مرتبه سی اوزره اما قطبه خلقك قربی قرب مکانی دکلدر بلکه قرب صفتیدر یعنی آنك صفتیله هرقنغی کمسه
زیاده‌رك موصوف اولسه اکا تقربی زیاده اولور وانك اجری ونفقه سنه زیاده واصل اولور وبو قرب وصفتك تفصیللری
بسیاردر والله تبارك وتعالی دیلدیکی قولنی بوذکر اولنان قربه وصراط مستقیمه هدایت ایدیجیدر (مثنوی)
قطب شیر وصید کردن کار او * باقیان این خلق باقی خوار او * تا توانی در رضای قطب کوش * تا قوی کردد کند
صید وحوش) قطب شیر مشابه سنده در وصید وشکار ایلمك آنك کاریدر بو خلقك باقیلری آنك باقی خواریدر یعنی
بو عالم فی المثل میشه‌ستان کبیدر وقطب عالم شیر دلیر کبیدر وحق سبحانه وتعالیدن رحمت ومغفرتی الوق
وصید ایلمك آنك کاریدر وباقی بو خلق ارسلانك اطرافنده اولان فضله سنی وبقیه سنی اکل قیلان سباع
وجانوران کبیدر صحرای حقیقتدن مغفرت ورحمتی ابتدا قطب عالم اولان کامل صید ایلر بعده هرکس اکا تقربی

مقداری آنك فضله سندن حصه آلور فيض الهی ابتدا اکا کلور آندنصکره هرکسنه استعدادلری قدر منقسم اولور چونکم قضیه بویله در تا قادر اولدیجه قطبك رضاسنه سعی ایله تا کم قطب قوی اوله وسنك خدمتكله قدرت بوله وحوشی صید ایلیه قطب دکرمن ایکنه دیرلر وهر شیئك مرکز ومدارنه دخی قطب تعبیر ایدرلر پس عند المشایخ برکسنه مشیخت مرتبه سنه وارسه وارشاد ناسه مستحق اولسه وا کابرنیجه کسنه مرید اولسه وتبعیت قیلسه اول کسه بونلرك قطبی اولور پس بو خطاب اول مریده لازم کلور که دینه ای مرید اولان وقطبه خدمت قیلان طالب قادر اولدیجه قطبك رضاسنی اله کتورمکه سعی وکوشش ایله تا کم سنك خدمتك واسطه سیله اول قطب قوی اوله وناسدن بعض وحشی اولان کسنه لری شکار ایلیه وحوشدن مراد بونده اصحاب دلك صحبتلرندن وحشی اولان واستنفار قیلان طائفه در شیر معنوی اولان قطب مریددن عاری اولدیغی تقدیر اوزره ضعفدن خالی دکلدر لماحقن اکابر مرید صادق ویار موافق بیعت قیلسه وانکله وحشی طبیعت اولان ناس ما بیننده ترجمان اولسه وآنلری شیرك صحبتنه ترغیب وتحریض قیلسه اول شیر طریقت دخی اول مرید واسطه سیله کندینك حضورنه کلان وصید ایلمکه قابل اولنی آلور وا کا خیر دعالر ایلر پس اول مرید شیخنك رضاسنه سعی ایلش اولور وشیخ دخی آنك معاونت ومظاهرتیله قوت بولور نته کم حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت عمرك اسلامه کلمسیله واول حضرته بیعت قیلمسیله قوی اولدی ودین اسلام ظهوره کلدی ورونق بولدی پس چاریار کزینك معاونت ومظاهرت قیلمریله دین محمد قوت بولدی ونیجه کسنه لر ایمان واسلامه کلدی پس دیه کم قطب چونکم خلیفهٔ الهی ومظهر ربانی اوله آنك بو عالمده تصرفی کیف ما یشاء جاری اولمق کرك آنك مرید ومحبت واسطه سیله خلق صید ایلمکه نه احتیاجی واردر اکر بو سوز برنده اولسیدی حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم ابتدای اسلامده دینی کفره خوفندن اخفا ایلمزدی ومعاونت اصحابه محتاج اولمزدی معلوم اولدیکه قطبك دخی اکثر امورده یاره ومرید صداقت کرداره احتیاجی واردر (مثنوی) چون برتجد بی نوا مانند خلق * کز کف عقلست جمله رزق حلق * زانکه وجد خلق باقی خورد اوست * این نکه دار ار دل تو صید جوست چونکم قطب بی حضور وربحیده اوله خلق بی نوا قالورلر زیرا بوغازلر رزقی عقل النددر زیرا خلقك وجدی خوردنك باقیسیدر بونی نکاه طوت اکر سنك جانك شکار طلب ایدیجی ایسه یعنی چونکم قطبك قلبی انجینه کندویه تابع اولان خلق غدای روحانیدن بی نوا قالورلر وارزاق نورانیدن بی بهره اولورلر زیرا بو خلق فی المثل جسد وحلق مثابه سنده در وبونلره مدار اولان قطب مدبردن اولان عقل مرتبه سنده در بوغازه ایچون کلان رزق عقلك دست تدبیر وکف تدارکندن حاصل اولدیغی کبی بو کلو مثابه سنده اولان غدای روحانیسی قطبك دست تدبیرندن ظهوره کلور وانلید همتیله قائدهلر ظاهر اولور زیرا کا تابع اولان خلقك وجد وحالتی وکشف وکرامتی وذوق وراحتی وبونلر امثالی اولان نعمتلری آنك فضله سی وغداسنك بقیه سیدر نته کم ابن فارض قدس الله سره حضرتلری قطب حقیقی اولان حضرت رسول علیه السلام مرتبه لرندن ترجمان اولوب وکندیلرك دخی اول مرتبه نك صاحبی اولدیغنه بو بیتله اشارت ایدوب بیوردیلر (بیت) ومن فضل ما اشربت شرب معاصری * ومن کان قبلی فالفضائل فضلتی) بو معنای حفظ طوت وبو دیدیکم وجه اوزره قطبك رضاسنی اله کتورمکه سعی ایت اکر سنك قلبك معنوی وروحانی اولان شکارلرك طالبی ایسه دیمك اولور (مثنوی) اوچو عقل وخلق چون اعضای تن * بستهٔ عقلست تدبیر بدن * ضعف قطب از تن بود از روح نی * ضعف در کشتی بود در نوح نی) اول قطب عقل کبیدر وخلق اکا نسبت اعضای تن کبیدر بدنك تدبیری عقله مقیددر قطبك ضعفی تن جهتندن اولور روح جهتندن دکل مثلا ضعف کشتی ده در حضرت نوحده دکلدر یعنی قطب بو عالمده عقل کبی مدبردر وخلق عالم اکا نسبتله بدنك عضولری کبیدر بو مقرردر که تدبیر بدن عقله بسته ومقیددر کذلك بو اعضاء وجوارح مثابه سنده اولان خلق هم عقل مرتبه سنده اولان قطبك تدبیر وتصرفنه مقید لردر اول بونلرك وجودنده هر نه مقوله تدبیر ایلرسه بونلر اکا مغنی جهتندن مخالفت ایلمکه قادر اوله مزلر اما صورت جهتندن مخالفت ایلسه لر قادر لردر زیرا اکثر زمانده بو قطب اولیامعن حیث الصوره ضعیفا وفقیر اولورلر ولیکن روح جهتندن قوی وقادر لردر انلرك قلبنك جرانا بادیکی بو خلق عالم تبدیل وتغییر ایلمکه قادر اوله مزلر بونلرك بدنلری کشتی وروحلری نوح کبیدر مثلا کشتینك ضعف وسستی اولمسندن حضرت نوح علیه السلامك ضعیف وسست اولمسی لازم کلمز کذلك بونلرك صورتی حقیر وبدنلری ضعیف اولمسندن روحلرینك ضعیف اولمسی لازم کلمز قطب بونلرك روحیدر وخصه بدنلری دکلدر پس نظر روحه وعقله اولوب بدنه اولمق کرك (مثنوی) قطب آن باشد که کرد خود تند * کردش افلاك کرد او بود) قطب اول اولور که کندی اطرافنه طولانور افلاکك کردشی انك اطرافنه اولور افلاك فلكك جمعیدر وفلك شول جرم کری محیطدر که ایکی سطحی واردر بری ظاهری وبری باطنی

وهر فلككك سطح باطننده ایکی نقطهٔ معقوله اعتبار اولنور كه فرضا بر نقطه دن بر نقطه یه برخط چكسك برابر كله مثلا
بو شكلده اوله . ـــــــ . بو نقطه لرك برینه قطب شمالی و برینه قطب جنوبی دیرلر و مركز فلك ومدار آسمان دخی دیرلر
حركات افلاك همیشه بو مفروضیه اولان نقطه لرك اوزرینه دور ایدر و بو نقطه لر من بعد حركت ایتمزلر و قائم و ثابت دررلر
اكرچه بحسب الظاهر افلاككك قطبلری بونلر و افلاك بونلرك اوزرینه طولنورلر ولیكن هم افلاككك وهم املاككك وهم اهل
خاككك معناده قطبی شول انسان كاملدر كه مدار جمیع عالم اكر روحانی واكر جسمانی اولدر نته كم ابن فارض حضرتلرینك
بو بیتی بو محله مناسبدر (بیت) فی دارت الافلاك فاعجب لقطبها المحیط بها والقطب مركز نقطة) وتائیه یه اولان شرحزده
بو بیتك معناسنده قطبك بعض اسرار و مراتبی تحریر اولنمشدر و بوراده لازم اولان بودر كه اولا حقیقتده قطب كیمدر
وهر عصرده قطب اولان نه مرتبه ده در بیله سن تا مشكلك عارف ایسك حل اوله بیلسكل كه حقیقتده قطب ازلا وابدا
من اول الوجوه الی اخره حقیقت محمدیه در كما قال القاشانی فی الاصطلاح القطبیة الكبری هی مرتبة قطب الاقطاب
وهو باطن نبوة محمد فلا یكون بعده الا لورثته لاختصاصه بالثك پس هر عصرده اولان قطب الاقطاب كه قائم مقام
محمدیدر رسول بركسه دركه موضع نظر رب العالمین اوله وقلب اسرافیل اوزره اوله نته كم قاشانی دخی اصطلاحنده بویله
دیمشدر القطب هو الواحد الذی موضع نظر الله تعالی من العالم فی كل زمان وهو علی قلب اسرافیل علیه السلام
پس توضیح معنای بیته كالم توضیح معنای بیت اولدر كه هر عصرده قطب الاقطاب اول بركسه دركه همیشه كندی
حقیقتنك اطرافنه طولنه و جمیع عالمی اكر علوی واكر سفلی كندینك قوای روحانیه سی وقوای جسمانیه سی كبی بوله
وذاتی بو جمله اشیانك میاننده عقل مدبر و روح معتبر مشاهده قیله ملكلر آنك اذنیله هدایت قیله لر و فلكلر آنك نور باطنندن
منور اوله لر كما قال ابن الفارض قدس سره (بیت) ولا فلك الا ومن نور باطنی) به ملك یهدی الهدی بمشیئتی) و بو افلاكك
من حیث المعنی كردش ودورانی كندی حقیقتنك اطرافی اوزره اولدیغنی و جمله كندیدن اوتری دور و حركت و خدمت
قیلدیغنی مشاهده ایلیه و بو مرتبه ده اولان كامل علمدن و معرفتدن و جناب حقدن فیضی اخذ ایلكده واسطه یه اصلا
محتاج دكلدر هر نه معنی استرسه وهر نه كونه تجلی طلب ایلرسه روحنه غیر واسطه اولور آندنصكره سائر اقطابه آنك
باطنندن فیوضات الهیه منعكس اولور و آنلرك روحنك اكا هر نقدر قرب معنویسی وار ایسه اولقدر نورانیتی و روحانیتی
ارتق اولور اقطابك قطب اولملری بدنیت و فرعیت طریقیله اولور و آنك قطبیتی اصالت طریقیله اولور اما اقطابدن
هر بریسی كندی تحت تصرفلرنده اولان كمسه لره لسان حالله بن قطبم دیسه صحیح اولور زیرا آنلرك وجودنده ظهور ایلین
تجلی دخی فی الحقیقه حق تعالینك در ولیكن حقیقتنه نظر اولندقده مستجمع جمیع صفات اولان مسمی اللهك مظهری
اولان قطب الاقطابدر كه آنك حقیقتده نامی عبد اللهدر اما بحسب الظاهر هر نه كونه اسمك مسماسی اولورسه اولسون
پس سائر اقطاب بو كاملك خلیفه سی و فرعی كبیدر اكر بحسب الظاهر بری برلریله مقارنت و مجالست ایلمدیلرسه ده
و بو آنلرك اصلی كبیدر فافهم (مثنوی) یارئ ده درمرمهٔ كشتی اش * كر غلام خاص و بنده كشتی اش * یاریت
در تو فزاید نه اندرو) كفت حق ان تنصروا الله تنصروا) آنك كشتی سنك مرمتی خصوصنده اكا یاردلك ویرا كر اكا بنده
وخاص غلام اولدكسه سنك یاریلكك سنده زیاده اولور آنده دكل نته كم حق تعالی اكر سز اللهه نصرت ایلرسكز نصرت
اولنور سز دیدی بو مصرع سورهٔ محمدده اولان آیته اشارتدر (یا ایها الذین آمنوا) ای وحدانیت حقه تصدیق ایدنلر
ان تنصروا الله) اكر اللهك دیننه ورسولنه نصرت ایدرسه كز (ینصركم) الله تعالی دخی سزه وهر كاریكزه نصرت ایدر
ویثبت اقدامكم) وقدملریكزی ثابت قیلر دین ودیاننده و مجاهده ده وحقوق اسلامه قیامده و سورهٔ حجده دخی بیورر
ولینصرن الله من ینصره) البتته الله تعالی نصرت ایلر شول كمسه یه كه اكا نصرت ایلیه یعنی آنك دیننه ویاخود رسولنه
نصرت ایلیه (ان الله لقوی عزیز) وتحقیقا الله تعالی نصرته قادر وقوی پادشاهدر و جمیع اشیا اوزره غالبدر كه كمسه
آنی منع ایده مز و توضیح معنای بیتین شریفین اولدر چونكم قطبك ضعفی كشتیٔ بدن جهتندن اولدیسه و آنك
احتیاجی وافتقاری زورق تن جانبندن ظهوره كلدیسه اكا تابع اولان طالب آنك كشتیٔ بدننك مرمتنه یاردلك قیلسه
یعنی آنك بدننك بعض حوایج و مهماتنك حصولی ایچون معاون اولسه حقیقتده آنك نفعی و فائده سی ینه كندیسنه
عائد اولور آنكیچون طالب و مرید اولنلره خطاب ایدوب بیوررلر ای مرید و مستفید اولان كمسه زمانكده اولان قطبك
كشتیٔ وجودنك لوازم و مهماتنك حصولنده اكا یاردلك ویرا كرسن آنك خاص غلامی وبندهٔ نیك نامی اولدكسه
وبونی دخی بویله بیلكه سنك اكا خدمتك ومعاونتك سنك حقكده سكا عون ونصرتی زیاده ایلر آنك حقنده دكل نته كم
الله تبارك وتعالی كندی رسولنه وآنك دیننه اولان نصرتی همان كندی جانبنه اولمق منزله سنه تنزیل ایدوب دیدی
اكر سز بنم رسولمه نصرت ایلرسه كز سز كندیكز نصرت اولنورسز ومعناده اول نصرتی ومعاونتی كندیكزه

قیلورسز (ان احسنتم احسنتم لانفسکم) آیت کریمه سی بو معنایی مؤید اولور (ومن خدم خدم) حدیث شریفی
دخی بو فحوایه دلالت قیلور (مثنوی) همچو روبه صید کیر و کن فداش * تا عوض کیری هزاران صید بیش *
زوبهانه باشد آن صید مرید * مرده کیرد صید کفتار مرید * مرده پیش اوکشی زنده شود * چرک در پالیز روینده شود)
روباه کبی صید طوت و اول شیر معنوی اولان قطبه فدا ایله تا کم هزاران صیدی و آندن زیاده بی عوض طوته سن مریدك
اول صیدی روباهانه اولور امّا کفتار مرید مرده طوترا کر مرده یی آنك حضورینه چکرسن زنده اولور مثلا چرك پالیزده
نبات بتریجی اولور مرید فتح میمه ایله قوی ومعاند معناسنه در پالیز بوستانه درلر یعنی ای مرید قصه ده اولان
روباه صیدی طوتوب شیر جانبنه ایلتدیکی کبی سن دخی بو دنیانك متاعندن و اهلندن نیجه شیلری صید و شکار ایلیوب
اول میشیستان معنوینك شیر دلیری اولان قطبه فدا ایله تا کم اول فدا ایلدیکك صیدلرك مقابله سنده هزاران عوض
و آندن زیاده اضعاف مضاعف اجر کریم بوله سن زیرا هر نیکه دنیاده پروایلنك طریقنده برمرید بذل ایلسه الله تبارك
وتعالی آنك مقابله سنده دنیاده و آخرتده اکا اضعاف مضاعف عوضلر ویرر مریدلر اول متاع دنیادن صید ایلیوب
شیخك یولنده فدا ایلدیکی شیلر شیخك علوّشانه نسبت روبهانه اولور یعنی اکا چاپلوسلقك و تملق قیلمق اولور واوستاده
تملق قیلمق بغایت مستحب ومندوب اولور کما قال علیه السلام لیس من اخلاق المؤمن التملق الا فی طلب العلم وفی روایة
اخری الا الاستاذ رواه معاذ رضی الله عنه پس بونده روبهانه دیمكدن مراد مجرد شیخه تملق ایلمكدن عبارت اولور
امّا قوی و معاند اولان کفتارلر صیدی مرده اولور کفتار صرتلانه دیرلر مقبره دن میتی اخراج ایدوب یر بوراده مراد اهل
دنیادر که آنلرك صیدی مرده مشابه سنده اولان متاع دنیویدر اکرچه کفتار طبیعت اولان اهل دنیا اول مرده مشابه سنده
اولان متاع دنیایی اول شیر خدانك وقطب فلك هدانك اوکنه چکه سن و آنی اکا فدا قیله سن او مرده مشابه سنده اولان
متاع دنیوی آنك قبول ایلمسنك یمن و برکاتیله زنده اولور وروح بولور و سکا یوم آخرتده نفع و فائده قیلور و فی المثل متاع دنیا
چرك وزبل کبیدر شیخ کامل بوستان لطیف کبیدر چرك بوستانه واصل اولدقده اول زمین پاکك برکاتیله نباتی و سبزواتی
انبات ایلدیکی کبی متاع دنیوی دخی شیخ کاملك قبولنه واصل و بوستان صحبتنه داخل اولدقده اول مرده لك
ومردارلك صفتی آندن کیدوب سنك ایچون نیجه تر و تازه معنوی و روحانی نباتلر و سبزه لر بتورر و باغبان حقیقت آنك
محصولنی عاقبة الامر ینه سکا کتورر پس ینه صدده رجوع ایدوب روباهك شیره نه دیدیکنی تقریر ایلمکه شروع
ایدوب بیوررلر (م ی) کفت روبه شیر را خدمت کنم * حیله ها سازم زعقلش بر کنم) چونکم روباه اول شیره لسان حال ایله
خدمت ایلیم دیدی و ممکن اولدقچه حیله لر دوزرم انی عقلدن و تدبیردن قوپارم دیدی بو بیتدن مقدم شیردن مراد قطب
عالم وروباهدن مراد مرید اولمش ایدی بو محلده روباهدن مراد شیطان و شیردن مراد مظهر قهر الهی اولان بر حاکم ظالم
ویا بر عدوی قاهر اولور وخردن مراد ساده دل وبارکش فقیر ومقل اولان کسنه اولور و شیطان آنی حیله و بهانه ایله ثبات
وجودی تطهیر ایلین شیخ عالمك صحبتندن وخدمتندن دنیا چراکاهنه ترغیب و تحریض ایلمك افسونیله جدا ایدوب
عدوی قاهرلك ویا حاکم ظالمك پنجه سنه کرفتار ایلرینه کم بو معنالره اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) حیله وافسونکری
کار منست * کار من دستان وازره بردنست) روباه شیره دیدی حیله وافسون کرچه بنم کارو عملمدر بنم کارم حیله در
وبولدن ایلتمکدر یعنی بنم کار و کردارم حیله وخدعه ایدوب بر ساده دلی بولدن چقارمقدر دیدی (مثنوی) از سر که
جانب جوی شتافت * آن خر مسکین لاغر را بیافت) پس روباه طاغ باشندن جوی جانبنه واردی اول خر مسکین
لاغری بولدی (مثنوی) پس سلام کرم کرد و پیش رفت * پیش آن ساده دل درویش رفت * کفت چونی اندرین صحرای
خشك * درمیان سنکلاخ جای خشك * پس روباه سلام کرم ایتدی وایلرو اوکنه کتدی اول ساده دل درویشك
اوکنه کتدی الحاصل روباه خرك فتنه سنه کادی وا کادیدی بو خشك ویابس صحراده نیجه سن سنکلاخ اورتاسنده و خشك
ویابس یرده بوده جایزدرکه شیر ضعیفدن مراد درنده طبیعت اولان شیخ ناقص اوله وروباهدن مراد آنك حیله کار
اولان مریدی اوله و کاوب نیجه ساده دل فقیرلری حیله وافسونله اضلال ایدوب مرتبه سندن آیروب اول شیخ ناقصك
پنجه سنه کرفتار ایلیوب عاقبت انده هلاك معنوی اولمغه سبب اوله (مثنوی) کفت خر کر در غمم کر در ارم *
قسمتم حق کرد من زین شاکرم * شکر کویم دوست را در خیر و شر * زانکه هست اندر قضا از بد بتر) خر بیچاره آداب
واصولی اوزره ایتدی اکر غمده یم اکر چمنده یم بکا حق تعالی نصیب وقسمت ایلدی بن بوندن شاکرم خیر و شرده دوسته
شکر ایدرم زیرا قضای الهیده بددن بتر وار در خردن مراد بونده درویش قناعت کردار وروباهدن مراد دخی حیله کار
ولدیغی اوزره معنی بو اولور که هر بار که بر حیله کار و مکار بر قناعت کرداری بو لعبله مرتبه سندن جدا ایلمك استسه
عاقل اولان اکا بو یله جواب ویرر و دیرا کر غمده یم واکر باغ ارمده یم بنم قسمتی حق تعالی ایلدی بن بو حالدن شاکردکم

شاکرم اکر خیر ده وشر ده دوست حضرتلرینه شکر ایلرم والحمد لله علی کل حال دیو سویلرم زیرا قضایه رضا ویرمکم
لازم اولنلردندرا کر بر بلا وقضایه راضی اولمیوب آندن خلاص اولمغه سعی ایلسك کاه اولورکه آندن بدتر بر بلا
وقضایه دخی مبتلا اولورسن پس اولکی قضایه رضا ویروب آندن بدتر اولندن حذر ایلمك لازمدر دیدی (مثنوی)
چونکه قسام اوست کفر آمد کله * صبر باید صبر مفتاح الصله * غیر حق جمله عدوند اوست دوست * با عدو از دوست
شکوت کی نکوست) تا دهد دوغم نخواهم انکبین * زانکه هر نعمت غمی دارد قرین) چونکم قسام اولدر کله وشکایت
کفر کلدی صبر کرکدر زیرا صبر صله نك مفتاحیدر حق تعالی دن غیریسی جمله عدولردر دوست همان حق تعالیدر
دشمنه دوستدن شکایت نجون ایودر مادامکه دوغ ویران ویره آنکله قانع اولوب عسل استمزم زیرا که هر نعمت قرین
برغم طورر یعنی چونکم خلقك ارزاقنی قسمت ایدیجی اول رزاق مطلقدر کما قال الله تعالی (نحن قسمنا بینهم معیشتهم
فی الحیوة الدنیا) پس اول عادل اولان قسامك ویردیکی قسمته راضی اولمق وشکایت قیلمق معناده کفر کلدی امدی
قلیل المعیشة اولان کمسه صبر کرکدر زیرا صبر ایلمك صله وعطانك مفتاحیدر که صبر ایلین عطیه یه واصل اولور حق
حق سبحانه وتعالیدن غیری اولان خلق حقیقتده طالب حق اولان کمسیه جمله عدو ومثابه سنده در ولر دوست همان
اول واحد مطلقدر پس دوستدن دشمنه شکوا ایلمك نجه نکودر نکو ومقبول دکلدر بلکه عین قباحتدر تا کم اول
قسام عادل بکا ایران ویره بن آنك قسمتنه راضی اولوب انکبین استمزم زیرا که هر نعمت بو عالمده کندیسنه قرین برغم
طوتار پس بر نعمت که قرین غم اوله و بر راحتلك که آخرنده زحمت والم اوله آندن فراغت ایدوب مقسوم اولنه قناعت
قیلمق کبی نعمت ودولت اولمز (حکایت دیدن خر سقایی با نوای اسبان تازی را در آخر خاص وتمنا بردن او آن دولت را)
بو سیرخ شیر یعنی بر سقانك خری آخور خاصده عربی آتلری نوا وغدا ایله کورمه سنك حکایتیدر واول دولت ونعمتی
اول خر سقا تمنی ایلمه سنك بیانیدر (ودر موعظهٔ آنکه تمنا باید بردن الا مغفرت وعنایت) بو معنی اول موعظه نك
بیانندهدرکه تمنی وآرزو ایلمك کرکمز الا مغفرت وعنایت حق یعنی دولت صوریه دن ونعمت وریاست دنیویه دن
مؤمن اولنه اصلا بر شی تمنی ایلمك لایق دکلدر مکر که حق سبحانه وتعالینك مغفرتنی وعنایتنی که العنایة تهدم الجنایة
وتورث الهدایة وتوصل الولایة دیمشلردر (کما کرچه صد لون رنج رسد چون لذت مغفرت بود همه شیرین شود باقی
هر دولتی که آنرا تا آزموده تمنی می بری با آن رنجی قرینست که انرا نمی بینی) زیرا اکرچه فرضی یوز لون بر رنج یتشه چونکم
لذت مغفرت اوله دوکلی شیرین اولور باقی هر بر دولتی که صنمش وامتحان ایلممش سن تمنا ایلیه سن اول دولته بر رنج
قرینتدر که آنی سن کورمزسن (چنانکه از هر دامی دانه پیدا بود وفخ پنهان تو درین یك دام مانده وغنی جی بری که کاشکی
با آن دانها رفتمی بنداریکه آن دانها بی دامست) آنجلینکه هر بر دامدن دانه پیدا اولور وفخ پنهان اولورسن ایسه
بو بر دامده قالمش سن تمنا وآرزو ایلرسن کندیکه بو یله دیو که کاشکی اول دانه لره کیدیدم صانورسن که اول دانه دامسزدر
بلکه هر نقدر حظوظ نفسانی ومشتهیات جسمانی وار ایسه البته آنك ضمننده بر دام معنوی مقرردر پس عاقل ایسك
اول دانه لردن پرهیز ایله تا کم دامه کرفتار اولمیه سن (م ی) بو دسقایی مر اورا یك خری * کشته از محنت دوتا چون چنبری
بر سقا وار ایدیکه آنك بر اشکی وار ایدی که اول خر محنتدن چنبر کبی ایکی قات اولمش ایدی (مثنوی) پشتش از بار کران
ده جای ریش * عاشق وجویان روز مرك خویش) اول خرك ارقه سی آغر یولك سببندن اون یرده یاره ایدی اول
خر زیاده المندن کندینك اولومی کوننی دیلیجی وعاشق ایدی (مثنوی) جو کجا از کاه جنسك اوسیری * در عقب زخمی
وسیخ آهنی) جوقنده اول خر قوری صماندن طوق دکل ایدی اول خرك عقبنده وارندن بر زخم وبر آهن سیخ وار ایدی
یعنی سقا اول خرك اردندن بو قدر فلاکتدن ماعدا بر دمور بیز لنکج ایله بیزلر وزخم ایلردی * مثنوی *
میرآخور دید او را بخم کرد * کاشنای صاحب خر بود مرد) پادشاهك میراخوری چونکه اول خری کوردی اکا رحم
ایلدی زیرا مرد که مقصود میراخوردر خر صاحبنك آشناسی ایدی (مثنوی) پس سلامش کرد وپرسیدش زحال *
کز چه این خر کشت دوتا همچو دال) پس میراخور سقایه سلام ایلدی واکا خرك حالندن صوردی بو یله دیو که ندن
بو خر دال کبی ایکی قات اولدی (مثنوی) کفت از درویشی وتقصیر من * که نمی یابد جو این بسته دهن) خر صاحبی
دیدیکه خرك بو حالی بنم فقیرلکمدن وتقصیرمدندرکه بو اغزی باغلو حیوان اربه بولمز (مثنوی) کفت بسپارش بمن
تو روز چند * تا شود در آخر شه زورمند) میراخور ایتدی سن بر قاچ کون بو خری بکا تسلیم ایله تا پادشاهك آخورنده
زورمند وقوی اوله (مثنوی) خر بدو بسپرد وآن رحمت پرست * در میان آخر سلطانش بست) خری سقا میرآخوره
تسلیم ایلدی واول رحمت پرست اولان میراخور اول خری سلطانك آخوری ایچنده باغلدی (مثنوی)
خر ز هر سو مرکب تازی بدید * با نوا وفربه وخوب وجدید) خر سلطانك آخورنده هر جانبدن مرکب تازی یی کوردی

نوایله وسموز وخوب وجدید کوردی یعنی سلطانڭ آتلرینی وافر غدا ایله پرورش بولمش وفربه اولمش وخوب وقوی اولمش
کوردی (مثنوی) زیر پاشان روفته آبی زده * که بوقت وجو بهنگام آمده) اول آتلرڭ ایاغنڭ آلتی سپورلمش
وصوارلمش یعنی صولنمش کوردی صمان وقتیله وارپه وقتیله کلمش کوردی (مثنوی) خارش ومالش مر اسپانرا بدید *
پوز بالا کرد کای رب مجید) اول خر اسپلرڭ تازی اوزره اولان خارش ومالشنی کوردی پوزوسرینی بالا وآسمانه ایلدی
بویله دیوکه ای رب مجید یعنی اول خر بیچاره پادشاهڭ خاص اولان آتلرینه سایسلرڭ ایلدکاری تیماری وقاشیمه یی
واومه یی کوروب باشنی واغزینی یوقرو قالدیروب لسان حال ایله جناب حقه تضرع ایدوب دیدیکه ای رب مجید (مثنوی)
نی که مخلوق توام کیرم خرم * از چه زار وپشت ریش ولاغرم) که سنڭ مخلوقڭدکلیم فرض ایتدمکه خرم نه وجهدن زار
وضعیفم وپشت ریش ولاغرم (مثنوی) شب زدرد پشت وزجوع شکم * آرزومندم بمردن دم بدم) کیجه ارقه مڭ دردی
والمندن وقارنمڭ اچلغندن دمبدم اولمکه آرزومندم ومشتاقم (مثنوی) حال این اسپان چنین خوش بانوا *
من چه مخصوصم بتعذیب وبلا) بو آتلرڭ حالی بو بچلین خوش نوا ایله وغدا ایله درنه وجهدن تعذیب وبلا یه بن مخصوصم
(مثنوی) ناکهان آوازهٔ پیکار شد * تازیانرا وقت زین وکار شد) خر بو ناله وتضرع ایده ایکن ناکهان جنڭ وجدال وحرب
وقتال آوازه سی اولدی آتلرڭ ایرلنوب دخی اوزرینده حرب وقتال ایتملی کارنڭ وقتی اولدی (مثنوی) زخمهای تیر خوردند
از عدو * رفت پیکانها درایشان سو بسو) اول اسپ تازیلر عدودن تیر زخملرینی یدیلر اول آتلرڭ طرف بطرف جسملرینه
تمرنلر کتدی (مثنوی) از غزا باز آمدند آن تازیان * اندر آخر جمله افتاده ستان) اول اسپ تازیلر جنڭ وغزادن
کیرو کلدیلر آخوره جمله سی چلقوین دوشمش (م ی) پایهاشان بسته محکم بانوار * نعلبندان ایستاده بر قطار) آتلرڭ
ایاقلری جمیعا اورغان ایله باغلمش نعلبندلر قطار اوزره طورمشلر یعنی اول پیکان خورده اولان اسپلرڭ ایاقلرینی نعلبندلر
بربیره کلوب قطار اولوب ایپلر ایله باغلمشلر (مثنوی) می شکافیدند تنهاشان بنیش * تا برون آرند پیکانها زریش) آتلرڭ
تنلرینی نیش وکاردلر ایله یاردیلر تا که یاره لرندن تمرنلری چقاره لر بو محلده فقیر حال اولان کمسه لره حصه بودرکه اهل دنیانڭ
اول امرده نعمت وراحتلرین کوروب انی تمنی ایلمیه بلکه عاقبتنده وخاتمه سنده آتلرڭ باشنه کلعڭ بلایه نظر ایلیوب
کندی حالنه شکر قیله (مثنوی) آن خر آنرا دید ومی کفت ای خدا * من بفقر وعافیت دادم رضا) اول خر اسب تازیلرڭ
اول حالنی کوردی ودیدی ای خدای متعال بن فقر وعافیته رضا ویردم (مثنوی) زان نوا بیزارم واز زخم زشت *
هرکه خواهد عافیت دنیا بهشت) اول نوا وغدادن بیزارم واول زشت اولان زخمدن بیزارم الحاصل هرکیمکه عافیت
استدی دنیایی قودی واخرت استین اولده اولان راحتی ترك ایلدی پس عاقل اولان اولدرکه حق تعالینڭ کندویه
ویردیکی قسمته راضی اوله ودنیانڭ نعمت ولذتنه حریص اولوب کندیسنی دام بلایه کرفتار ایلمیه (ناپسندیدن
روباه کفتن خررا که من راضیم بقسمت (مثنوی) کفت روبه جستن رزق حلال * فرض باشد از برای امتثال *
عالم اسباب ورزق بی سبب * می نیاید پس مهم باشد طلب) روباه خر مسکینه ایتدی رزق حلال طلب ایلمك فرضدر
امر الهی یه امتثالدن اوتری زیرا دنیا عالم اسبابدر ورزق سببسز کلمز پس رزق طلب ایلمك مهمدر یعنی روباه صورت
صلاحدن خری اضلال ایلمکدن اوتری دیدی نعم قسمته راضی اولمق خوبتر ومحبوبتردر لیکن برای امتثال امر
ابتغوا من فضل الله الهیڭ رزقندن طالب اولمق هرکسه بعد الفریضة فریضه در کما قال علیه السلام طلب الحلال
فریضة بعد الفریضة رواه ابن مسعود رضی الله عنه وهر مسلمه حلال رزقی طالب اولمق واجبدر کما قال النبی صلی الله
علیه وسلم طلب الحلال واجب علی کل مسلم رواه انس رضی الله عنه اکرچه هر کسڭ رزقی مقسومدر ولیکن بو
عالم اجساد عالم اسبابدر ورزق ایسه هرکسه بلا سبب کلمز پس انی طلب ایلمك وسببه تعلق قیلمق مهم ولازمدر دیدی
(مثنوی) وابتغوا من فضل الله هست امر * تا نباید غصب کردن همچو نمر) سورهٔ جمعه ده اولان آیت کریمه یه اشارتدر
یا ایها الذین آمنوا) ای احکام شریعه تصدیق ایدنلر (اذا نودی للصلوة) چون صلوة ایچون اذان ویرلسه (من یوم الجمعة)
جمعه کوننده (فاسعوا الی ذکر الله) پس سعی وشتاب ایلیڭ ذکر اللهه یعنی صلوة وخطبه یه (وذروا البیع) ومعامله یی
ترك ایلیڭ (ذلکم) یعنی ذکر اللهه سعی وبیع وشرایی ترك ایتمك (خیر لکم) سزه خیرلودر زیرا منافع اخرت اجل وابقی در
ان کنتم تعلمون) اکر خیر وشرڭ حقیقتنی بیلورا ولدیکز ایسه ویا خود اهل علمدن اولدیکز ایسه (فاذا قضیت الصلوة)
پس صلوة جمعه ادا اولوب اندن فراغ اولنه قد نصیکره (فانتشروا فی الارض) پس ارضده منتشر وپرا کنده اولڭ
وابتغوا من فضل الله) طلب ایلیڭ الهڭ رزقندن امر اباحت ایچوندر وفی الحدیث عن ابن عباس رضی الله عنه
قال النبی صلی الله علیه وسلم (وابتغوا من فضل الله لا لطلب الدنیا وانما هو عیادة وحضور جنازة وزیارة اخ فی الله)
واذکروا الله کثیرا) والهی چوق ذکر ایلیڭ جمیع احوالکزده همان صلوتده کی ذکره قانع اولمڭ (لعلکم تفلحون)

شیاید که خبردار ینه فائز اوله سز معنای بیت وابتغوا من فضل الله طلب رزق ایچون امردر تا کم قپولان کبی غصب ایلمك
کرککز بلکه انسانه واهل ایمانه لازم اولان اولدرکه برسببه یاپشوب کسب ارزاقه مشغول اوله (مثنوی) گفت پیغمبرکه
بر رزق ای فتا * در فرو بستست وبر در قفلها * جنبش وآمدشدما واکتساب * هست مفتاحی بران قفل وحجاب *
بی کلید این درکشادن راه نیست * بی طلب نان سنت الله نیست) حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیوردی رزق
وغدا اوزره ای فتا قپو باغلنمشدر دخی قپو اوزره قفللر واردر بزم حرکتمز وکلوب کتمز واکتسابمز اول قفل
وحجاب اوزره برمفتاحدر نته کم روایت اولنمشدر ابواب الارزاق مقفولة والحركة مفتاحها مفتاحسز بو قپو آچلمغه
یول یوقدر طلبسز نان ویرمك الله تعالینك سنتی دکلدر یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم رزق طالب اولنلره
تفهیمدن اوتری برقپوسی مقفل ومسدود اولان خانه ایچره موضوع اولدیغی تمثیل ایدوب اول قپونك مفتاحی سزلك
حرکتکز وکسب وطلبکزدر بیوردی نته کم اطلبوا الرزق فی خبایا الارض حدیث شریفی دخی بو معنایه دلالت قیلدی
الحاصل طلب مفتاحی الکده اولمزایسه باب ارزاقك مفتوح اولمسنه یول بوله مزسن زیرا حق تعالینك عادت شریفه سی
بونك اوزرینه جاری اولمشدرکه رزقی طلب قیله سن تاکم مرزوق اولان هرنه ایسه ساعتی کلدکده اکا واصل اوله سن
بوکلمات طیبه اصحاب توکله کوره دکلدر بلکه اسباب واکتساب جانبنه زیاده میل ایلین کمسه لره کوره اولور
(جواب دادن خر گفت روباه را که امرست باکتساب ورضا بقسمت ترك اکتساب نیست که تو فهم کنی وگفتن خر که آن
امر کسب از ضعف توکلست) بو سرخ شریف خرك روباهك سوزنه جواب ویرمکلکیدر بویله دیوکه نعم اکتسابه
امر واردرکه (وابتغوا من فضل الله) بیوردی ولکن قسمته راضی اولمق ترك اکتساب قیلمق دکلدر وقسمته راضی اولقدن
اسباب واکتسابك ترکی لازم کلمزکه سن فهم ایتمشسندر بلکه برکسه قسمته راضی اولسه معیشتی اسبابدن بیلمك
وجد واکتسابنده مبالغه ومجاهده قیلمق لازم کلور وخرك روباهه دخی بویله دیمسیدرکه حق تعالی طرفندن
کسبه امر ودخی انبیا طرفندن خلقه ارزاقکزی طالب اولك وکسب قیلك دیو امر خلقك توکلنك ضعفندن اوتریدر
یوخسه برکسه که حق سبحانه وتعالی یه کمال توکل ایله توکل ایلسه اصلا اول کمسه رزقی ایچون کسبه میل ایلمز واسبابه
تعلق قیلمز بلکه اول بیلورکه وحوش وطیورلرك هرکون رزقنی ویرن البته اکا دخی رزقنی ویرر نته کم حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم بیورورلر (لو انکم تتوکلون علی الله حق توکله لرزقکم کما یرزق الطیر تغدو خماصا وتروح بطانا) رواه عمر
رضی الله عنه (مثنوی) گفت از ضعف توکل باشد آن * ورنه بدهد نان کسی که داد جان) خر روباهه ایتدی اکتساب
توکلك ضعفندندر یوخسه نان ویرر اول کمسه که جان ویردی یعنی نان جاندن عزیز وشریف دکلدر چونکم جناب
عزت بر بنده سنه عزیز وشریف اولان جانی ویره نانی ویرمك بطریق الاولی پس اکا توکل ایلیوب نان طلبندن کسبه
اعتماد ایلمك ضعف توکلدن ناشی اولور (مثنوی) هرکه جوید پادشاهی وظفر * کم نیاید لقمهٔ نان ای پسر) هرکیمکه
پادشاهلق وظفر استرایسه اوغول اکا نان لقمه سی اکسك کلمز یعنی هرشول کمسه که آخرت پادشاهلغنی استر وجناب
عزتدن اکا ظفر بولمغی رجا ایلر ای اوغل اکا اتمك لقمه سی اکسك کلمز بلکه زیاده کلور ومقصودنه دخی واصل اولور کما
قال الله تعالی فی سورة الطلاق (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لایحتسب (مثنوی) دام ودد جمله
همه اکال رزق * نی پی کسبند نی حمال رزق * جمله را رزاق روزی می دهد * قسمت هریك بپیشش می نهد * رزق
آید پیش هرکه صبر جست * رنج کوششها از بی صبریست * حیوان طوتیجی وحیوان یرتیجی جانورلر جمله سی دوکلی
مبالغه ایله رزق یجیلردر دام بونده حیوان طوتیجی جانور معناسنده استعاره اولنمشدر یعنی وحوش وسباعك جمله سی
بالکلیه رزق یجیلردر حال بوکه بو جمله سی نه کسب آرزنده دررلر ونه رزقلرنی کتوریجی دررلر نته کم حق تعالی سورهٔ
عنکبوتده بیوردی (وکأین من دابة لا تحمل رزقها الله یرزقها وایاکم وهو السمیع العلیم) جمیع موجوداته رزق
رزاق عالم ویرر کما قال تعالی (نحن نرزقهم وایاکم) هر برینك قسمت ونصیبنی آنك اوکنه قوروا کابرشدر هرکمسه که
صبر طلب ایلدی رزق آنك اوکنه کلور وکوششلرك رنجی سنك بی صبرلغکدندر یعنی اکر سن کسب وسعیك رنج وتعبنی
چکمسك ومتوکلا علی الله رزقك سکا کلمسی خصوصنده طلبدن فارغ اولوب صبر ایلسك البته صبر ایلین کمسه نك
اوکنه رزق کلمك مقرردر فرضی اکر رزقندن فارغ اولوب فرار ایلسه اجلدن قورتلمدیغی کبی کندی مقسوم اولان
رزقندن دخی قورتلمغه قادر اوله مز نته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورورلر (لو ان ابن آدم یهرب من
رزقه کما یهرب من الموت لادرکه رزقه کما یدرکه الموت رواه جابر رضی الله عنه (جواب گفتن روبه خررا (مثنوی)
گفت روبه آن توکل نادرست * کم کسی اندر توکل ماهرست) پس روباه ینه خره معارضه ایدوب دیدی ای خر اول
توکل که سن دیرسن نادردر توکلده ماهر زیاده لمز کمسه در ونادر معدوم حکمنده در پس اهل توکل جهانده

قتی ازاولدیغندن اکا اعتبار اولنمشدر (مثنوی) کردنادر کشتن ازنادانیست * هرکسی را کی شه وسلطانیست *
نادرلرلك اطرافنه طولنمق نادانلقدندر هر برکمسنه یه چقن شاهلق وسلطانلق واردر یعنی مرتبهٔ توکله واصل اولمق حقیقتده
شاه وسلطان اولمق کبیدر هرکس ایچون ایسه شاه وسلطان اولمق نیجه میسر اولوردیدی (مثنوی) چون قناعت را
پیمبر کنج کفت * هرکسی را کی رسد کنج نهفت * حدّ خود بشناس وبر بالا مپر * تا نیفتی در نشیب شور وشر) چونکم
حضرت پیغمبر علیه السلام قناعته کنج دیدی نته کم (القناعة کنز لا یفنی) بیوردی هر برکمسنه یه کنج نهفت یعنی ایریشور
یعنی کنز مخفی هر کمسه رایکان کاورمی وهر یاوه قناعت کنزنه آسان وجهله واصل ونائل اولورمی پس برموجب
رحم الله امرأ عرف قدره ولم یتعد طوره کندی حدّ کی فهم ایله وبوکسکه اوچه تا کم شور وشر چقورلرینه دوشمیه سن
واسفل اولان مرتبه لرده قالوب شاشمیه سن بو بیانده وبوندن مقدم اولان بیانده دخی روباه لساننده ظهوره کلان کلمات
ذوالوجهیندر اصحاب توکله نسبت بوسوزلر شیطانك وشیطان صورتنده اولان انسانك ونفس پرعصیانك صورت
صلاحدن کلوب بوکونه نصیحت طریقیله برمرتبهٔ توکلده قائم اولان کمسه یی اول مرتبه دن جدا ایلیوب کار وکسب
ورطه لرنه دوشورمك وشیر قهر حقه قریب ایدوب آنك پنجه سنه کرفتار ایلمك استرلر انظر ما قال ولا تنظر الی من قال
حدیثنك موجبنجه اهل توکل اولمین وتوکلك حقیقتی ندر بیلمین ومجرد بطال اولوب کندیسنی اهل توکل زعم ایلین
کمسه لره نسبتله بوسوزلر خیر محض ونفع صرف اولور لیکن نتیجه سی شیر قهر حقه منتهی اولمدیغی وپنجهٔ ضلالته
کرفتار کلمدیکی تقدیر اوزره در (جواب کفتن خر روباه را (مثنوی) کفت این معکوس می کویی بدان * شور وشر
از طمع آید سوی جان) خر روباهه دیدی بونی سن معکوس سویلرسن بیل زیرا جان طرفنه شور وشر طمعدن کاور وفقر
حاضر وشور وشر باطن وظاهر همان طمعدن حاصل اولور کما قال علیه السلام (ایاکم والطمع فانه هو الفقر الحاضر
وایاکم وما یعتذر منه) رواه جابر رضی الله عنه (مثنوی) از قناعت هیچ کس بی جان نشد * از حریصی هیچ کس
سلطان نشد) هیچ کمسه قناعتدن بی جان اولمدی حریصلقدن هیچ کمسه سلطان اولمدی بی جان اولمق بونده اولمکدن
عبارتدر یعنی هیچ برکمسه حق تعالینك ویردیکی قسمته راضی اولوب اکا قناعت قیلمقدن اولمدی وبی جان اولمدی
وبرکمسه دولت وسلطنته حریص اولمغله سلطان اولمدی بلکه الحریص محروم مفهومی اوزره اکثر حریص اولنلر محروم
قالدی (مثنوی) نان زخوکان وسکان نبود دریغ * کسب مردم نیست این باران ومیغ) نان وغدا خنازیر وکلابدن
دریغ اولمزکورمزمیسن بو باران ومیغ خلقك کسبی دکلدر بلکه موهبت الهی وعطیهٔ ربانیه در چونکم اصول
معاشی واسباب غدایی حق سبحانه وتعالی بو خلقه دریغ ایتمیوب عطا قیلدی وخنازیر وکلاب اخس مخلوقات
ایکن آنلره دخی رزقلرنی بی کسب وبی سعی ویردی بنی آدمدن مرزوق اولان رزقی ومقسوم اولان غدایی نه وجهله دریغ
ایلریس کشی کندینك رزقنك تأخیرنی حق تعالینك دریغندن توهم ایلمسی وکسب واسبابه اعتماد ایلیوب
اشتغال قیلمسی مجرد خواطر نفسانیه ووساوس شیطانیه دن حاصل اولور (مثنوی) انچنانکه عاشقی بر رزق زار *
هست عاشق رزق هم بر رزق خوار * کر تو نشتابی بیاید بر درت) ور تو بشتابی دهد دردسرت * انچلین که سن رزق اوزره
عاشق زارسن رزق دخی رزق خواره عاشقدر اکر رزق خوار اولان کمسنه استغنا ایلیوب صبر قیلورسه رزقی آنك تا تنه
کلورنته کم بیوررلر واکرسن رزق ایچون شتاب وعجله ایتمیه سن رزق سنك قپوکه کلور واکرسن عجله ایدوب اکا حریص
اوله سن سکا دردسر ویررو سنی اوشتاب الم واضطراب مرتبه سنه ایرکورر (در تقریر معنی توکل حکایت آن زاهد که
توکل را امتحان میکرد از میان اسباب واز شهر بیرون آمد) بو سرخ شریف توکلك معناسنك تقریر وتحقیقی بیاننده در
اول زاهدك حکایه سیدر که توکلی امتحان ایلدی دخی اسباب وشهر ایچندن طشره کلدی یعنی اسبابدن وشهردن
طشره چقدی (واز قوارع ورهکذرهای خلق دور شد وبین کوهی مهجوری ومفقودی در غایت کرسنکی سر بر سنکی
نهاد وخفت وبا خود کفت توکل کردم بر سبب سازی تو ورزاقی تو واز اسباب منقطع شدم تا ببینم سببیت توکل را)
خلقك رهکذرلرندن وقارعه لرندن اول کمسه دور اولدی قوارع قارعه نك جمعیدر قارعه یولك اعلاسنه دیرلر وطریق
اربعه نك باشنه دخی دیرلر وبول اورته سنه دخی دینور یعنی اوکمسه خلقك کذرکاهندن ویولك اطرافندن ایراق کتدی
دیمك اولور وبر طاغك اورتاسنده ویاد ییننده مهجور ومفقود ایدی یعنی بولدن مهجور ونظرناسدن غائب ودور اولدی
کرسنه لکك غایتنده باشنی بر طاش اوزرینه قودی ویاتدی وکندیسنه ای خدا سنك سبب سازلغکه ورزاقلغکه
توکل واعتماد ایلدم واسبابدن منقطع اولدم تا که توکلك سببیتنی کورم دیدی (مثنوی) آن یکی زاهد شنود از مصطفی
که یقین آید بجان رزق از خدا * کر تو خواهی ور نخواهی رزق تو * پیش تو آید روان از عشق تو) اول بر زاهد حضرت
مصطفی علیه السلامدن اشتدیکه یقین وبی شك خدای تعالیدن جانه رزق وغدا کاورنته کم حضرت رسول اکرم

صلی الله علیه وسلم بیورمشدر رزقك یطلبك كما انت تطلبه اکر سن رزقکی طلب ایلیه سن واکر طلب ایلمیه سن سنك عشقکدن اول رزق سنك اوککه کلور چونکم مفخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلری بویله بیوردی اول زاهد دخی بو کلامك حقیقتنه ایرمکدن و توکلك نتیجه سنی وکمالنی کورمکدن اوتری خلق عالمدن کندیسنی دور ایتدی (مثنوی) از برای امتحان آن مرد رفت * در بیابان نزد کوهی خفت تفت) و توکلی امتحان ایلمکدن اوتری اول مرد زاهد کتدی واروب بیابانده بر طاغك قتنده حرارتله یاتدی (مثنوی) که ببینم رزق می آید بمن * تا قوی کردد مرا در رزق ظن) ودیدی که کوریم رزق بکا کلورمی تا رزق وغدا امرنده بنم ظنم محکم وقوی اوله دیدی (مثنوی) کاروانی راه کم کرده کشید * سوی کوه آن ممتحن را خفته دید) نا کهانی قضای الهی ایله بر کاروان یولی کم وضایع ایلدی وچکلدی کوه طرفنه اول ممتحنی طاغ قتنده خفته کوردی یعنی اول توکلك حقیقتنی امتحان ایلین زاهدی اول کاروانك اهلی طاغ قتنده یاتمش کوردی ممتحن اسم فاعل صیغه سی اوزره در (مثنوی) کفت این مرد این طرف چون است عور (در بیابان از ره و از شهر دور) کاروان دیدی بو مرد عریان بو طرفده نیچون در بیابانده یولدن وشهردن دور ومهجوردر (مثنوی) ای عجب مرده است یا زنده که او * می نترسد هیچ از کرك وعدو) بری برینه دیدیلر ای عجب بو مرد مرده میدر ویا خود زنده میدر که او هیچ کرك وعدودن خوف وحذر ایلمز (مثنوی) آمدند و دست بروی میزدند * قاصدا چیزی نکفت آن ارجمند) پس اول کاروان کلدیلر وال اوردیلر اول ارجمند اولان زاهد انلره قصد ایله هیچ برنسنه دیمدی هم حرکت ایلمدی (مثنوی) هم نجنبید و نجنبانید سر * وانکرد از امتحان هم او بصر) وهم باشنی دپرتمدی بلکه اول مرد مرده کبی یاتوب اصلا قلدامدی امتحاندن اوتری هم اول چشمنی دخی اچمدی (مثنوی) پس بکفتند این ضعیف بی مراد * از مجاعت سکته اندر اوفتاد) پس آنك بو حالنی کوروب کاروان ایتدیلر بو ضعیف بی مراد اجلغندن سکته یه دوشدی سکته بر مرضدر که اکا مبتلا اولان کیسه میت کبی اولور واعضاسی حرکت ایلمکدن قالور (مثنوی نان بیاوردند و دردیکی طعام * تا بریزندش بحلقوم و بکام) پس اول کاروان نان وبر چولمك ایچنده طعام کتوردیلر تا آنك بوغازنه ودماغنه دوکه لر (مثنوی) پس بقاصد مرد دندان سخت کرد * تا ببیند صدق آن میعاد مرد) پس اول مرد زاهد قصد ایله دیشنی سخت ومحکم ایلدی تا کم مرد زاهد اول میعادك صدقنی کوره یعنی (ومن یتوکل علی الله فهو حسبه) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره توکل حقنده اولان وعده نك صدقنی کوره وآنك نتیجه سنه نظر ایر کوره (مثنوی) رحمشان آمد که این بس بی نواست * وز مجاعت هالك مرك وفناست) الحاصل انلره رحم کلدیکه بو مرد زیاده بی نوا و کرسنه واجلغندن موت وفنانك هالکیدر (مثنوی) کارد آوردند قوم اشتافتند * بسته دندانهاش را بشکافتند) پس اول قوم بچاق کتوردیلر واستعجال ایلدیلر آنك بسته ومحکم برکمش دیشلرنی ایردیلر واوب ودهاننی زور وجبر ایله آچدیلر (مثنوی) ریختند اندر دهانش شوربا * می فشردند اندر و نان پارها * آنك اغزنه شوربا دوکدیلر اکا نان پاره لر صقدیلر (مثنوی) کفت ای دل کرچه خود تن می زنی * راز می دانی ونازی می کنی) اول مرد زاهد چونکم بو حالی کوردی کندینه دیدی ای کوکل اکرچه خود ابسم اولورسن وسکوت قیلورسن رازی بیلورسن دخی برناز واستغنا ایلرسن (مثنوی) کفت دل دانم وقاصد میکنم * رازق الله هست بر جان وتنم * امتحان زین بیشتر خود چون بود رزق سوی صابران خوش می رود) پس کوکلی اکا جواب ویروب دیدی بو سری بیلورم ولیکن بو فعلی عن قصد قیلورم بنم جان وتنم اوزره رزق وغدا ویریجی الله تعالی حضرتلریدر بوندن زیاده رك تجربه وامتحان خود نیجه اولور مقرر اولدیکه رزق صابرلر جانبنه خوش کیدر ومتوکل علی الله اولان طائفه رزق اوزره ناز واستغنا ایدر پس سندخی عاقل ایسك الرزق علی الله دیوب حق تعالی حضرتلرینه توکل قیل وکسب وکار زحمتندن بری اول (جواب دادن روبه خر را و تحریص کردن او خر را بر کسب (مثنوی) کفت روبه این توکل را بهل * دستها بر کسب زن جهد المقل) روباه خره ایتدی بو توکلی ترك ایله زیرا سن بونك اهلی دکلسن الرینکی کسبه اور جهد مقل کبی یعنی فقیر اولان کسه نك سعی کبی سعی ایلیوب کسبه ال اوردیدی مقل فقیر معناسنه در کاف تشبیه مقدر اولوب کجهد المقل تقدیرنده اولور (مثنوی) دست دادستت خدا کاری بکن * مکسبی کن یاری یاری بکن) زیرا خدا سکا دست وقدرت ویردی بر کار وکسب ایله یار ودوستکه دخی یاری ومعاونت ایله یعنی هم سن منتفع اول وهم یارانکك نفعنه ایر یشه سن دیدی (مثنوی) هر کسی در مکسبی پا می نهد) یاری یاران دیکر میکند * کورمزمیسن هر برکسه بر مکسبه ایاق قور غیری یارانه یاردلق ویرر یعنی برنسنه یی کسب ایلیوب هم کندی منتفع اولور وهم غیری دوستلرینه فائده ومنفعت ایرکورر (مثنوی) زانکه جمله کسب ناید از یکی * هم درودکر هم سقا هم حایکی) زیرا جمیع کسب وکار برکسه دن کلمز هم درودکرلك وهم سقالق وهم جولاهلق حایك جولاهه دیرلر یعنی بو عالمده جمیع صنعت برکسه نك الندن کلمز و برکسنه بو جمله سنی

اشمکه قادر اولمز (مثنوی) این به انباز یست عالم برقرار * هرکسی کاری گزیند ز افتقار * طبل خواری درمیانه شرط نیست * راه سنت کار ومکسب کردنیست * عالم بو انباز لقله برقرار در هر برکسه احتیاج وافتقارندن برکار وعمل اختیار ایلرلر پس اورتاده طبل خوارلق ومفت خوارلق شرط وانصاف دکلدر سنت یولی کار وکسب ایلمکلکدر یعنی هر برکسه بو عالمده برکاره مفتقر ومحتاج اولدیغی اجلدن بر مقتضای حکمت الهی بر صنعتی اختیار ایلمشدر اول آنی فعله کتورر نیجه کمسه لر آندن منتفع اولور وکذلك هرکس کندینك صنعتنی ظهوره کتوروب غیریلره آندن نفع وفائده حاصل اولور پس بو عالم هرکس برکارده اولمغله وبری برلرینه معاونت قیلمغله منتظم اولور وقرار اوزره طورر سنت الهی (کل یوم هو فی شأن) مقتضاسنجه کارده اولمقدر وسنت انبیاده دخی کسب وکار قیلمقدر پس بو جمله مخلوقلك اورتاسنده مفت خوار اولمق وکندیکی توکلده زعم ایدوب بطالت اختیار قیلمق شرط انصاف دکلدر نته کم امام راغب ذریعه ده بیوررلر فاعلم ان الله لا یحب البطالین ومن اخذ من الناس المنافع ولم یعطهم نفعا فانه لم یدخل تحت قوله تعالی والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض) ولهذا ذم من یدعی التصوف فیتعطل ولا یکون له علم یؤخذ منه ولا عمل صالح فی الدین یقتدی به بل یجعل همته عادیة بطنه لانه انسلخ من الانسانیة بل من الحیوانیة وصار من جنس الموتی (جواب کفتن خر روباه را که توکل بهترین کسبهاست که هرکسی محتاجست بتوکل) که ای خدا این کار مرا راست آرو دعا متضمن توکلست وتوکل کسبیست که بهیچ کسب دیگر محتاج نیست) بو سرخ شریف خرلك روباهه جواب ویرمسیدر بویله دیو که توکل کسبلرك بهتری واولیسیدر زیرا هرکس بالضروری توکله محتاجدر بویله دیو که خدایا بنم اشمی راست کتور وحال بو که دعا توکلی متضمندر وتوکل بر عظیم کسبدر که هیچ غیری کسبه محتاج دکلدر (مثنوی) کفت من به از توکل بر ربی * می ندانم در دو عالم مکسبی) خر روباهه دیدی بن ربمه توکل ایلمکدن بهتر ایکی عالمده بر مکسب بیلمزم (مثنوی) کسب شکر شرا نمی دانم ندید * تا کشد شکر خدا رزق مزید) اول خدانك شکرنك کسبنه ندید کورمزم تا کم خدای تعالینك شکری رزق مزیدی چکه یعنی بن اول منعم حقیقینك بکا ویردیکی نعمتك شکرنك کسبنه معادل ومماثل بر آخر کسب دخی کورمزم الا که اول خدانك شکری کما قال الله تعالی (لئن شکرتم لازیدنکم) پس غیری کسبی قویوب شکر خدانك کسبنه مشغول اولمق اولی اولوردیدی (مثنوی) بحثشان بسیار شد اندر خطاب * مانده کشتند از سؤال واز جواب) الحاصل خطابده آنلرك بحثی چوق اولدی سؤال وجوابدن ایکیسی بیله قالمش اولدیلر یعنی بو ایکیسنك بری برینه خطاب ایلمکده مباحثه ومجادله لری چوق اولدی هر بری کندی مذهبنی تأیید ایلمکدن اوتری نیجه عقلی ونقلی حجج وبراهین اظهار قیلدی حتی بر مرتبه یه واردیلرکه هر بریسی سؤال وجوابدن عاجز اولدی (مثنوی) بعد از ان کفتش بدان در مهلکه * نهی لا تلقوا بایدی تهلکه * صبر در صحرای خشك وسنکلاخ * احمقی باشد جهان حق فراخ) اندنصکره روباه اول خره دیدی بیل مهلکه ده لا تلقوا بایدیکم الی التهلکة) نهیی بو آیت کریمه سورهٔ بقره ده در تفسیری جلد اولده حضرت علی کرم الله وجهه حکایه سنده کچدی خشك وسنکلاخ اولان صحراده صبر ایلمك احمقلق اولور حق تعالینك جهانی فراخدر یعنی بو قدر سؤال وجوابدنصکره روباه خره آخر الامر بویله دیدیکه ای خر مهلکه حقنده حق تعالی دیدی (ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة) نفسلریکزی تهلکه یه القا ایلمالدیو نهی ایلدی بونی بیل وقلته ومجاعته صبر قیلمقدن کذر قیل زیرا بر طاشلق ونباتاتدن عاری یرده حبس نفس ایلیوب بن حضرت حقه متوکلم دیو طورمق وحق تعالینك بلاد ومداینده خلق ایلدیکی نعمتلردن محروم قالمق عظیم احمقلق اولور (ارض الله واسعة) آیت کریمه سنك موجبنجه حق تعالینك ارضی خود واسعه در چونکیم بو مکانده سکا قلت ومضایقت کاه بو دیاردن بر اخر دیاره مهاجرت ایله البرکة مع الحرکة دینلمشدر پس بو قحط وغلا محلنده صبر وتوکل لازمدر دیو ساکن اولمق حماقت وجهالتدن ناشی اولوردیدی (مثنوی) نقل کن زینجا بسوی مرغزار * می چرا نجا سبزه کرد جویبار * مرغزاری سبز مانند جنان * سبزه رسته اندر انجا تامیان * خرم آن حیوانکه او آنجا رود * اشتر اندر سبزه ناپیدا شود * پس ای خر لجوج وعنادی قو بورادن مرغزار طرفنه نقل ایله انده جویبار اطرافنده سبزه اوتله وبو قلت وفلاکتدن کندیکی خلاص ایله جنان کبی لطیف بر مرغزار در ادمینك بلنه دك آنده سبزه بتمشدر رشاد وخرم اول حیوانکه آنده کیده اشتر آنده سبزه ایچره ناپیدا اولور حضرت مولانا قدس سره حضرتلرینك دأب شریفی ومثنویلرینك اسلوب لطیفی بونك اوزرینه درکه بر شیئك لساندن برنیجه معانی ومعارف بیوررلر ومناسبتله کاه اولور که آنك لساندن بر آخر معنایه دخی اشارت بیوررلرکه عقل سلیم وطبع مستقیم صاحبی آندن نه مراد ایلدکلرینی ادراك ایلر مثلا خرله روباهك قصه سنده کاه روباهدن مراد مرید صادق وکاهی مرید حیله کار وکاهی شیطان وکاه نفس پر عصیان اولمشدی وخردن مراد دخی کاه اهل دنیا وکاه فقیر بی نوا اولمش

ایدی بو محلده کلاملرندن منفهم اولان اولدرکه روباهدن مرادمرائی وحیله کاراولان مرشد راه اوله مجرد تملق وحیله صفتیله موصوف اولمسی ملابسه سیله وخردن مراد ازهار معنویدن وچراکاه روحانیدن محروم قلان ومحنت نفسانی وادیسنده ساکن اولان خرسیرتلر اوله پس اول مرشد حیله کار اول وادئ نفسانیده قلان وکندی حالنه راضی اولان خرسیرته بویله دیرکه ای خرسیرت بوقلت ومحنت وادیسندن روحانی اولان مرغزار طرفنه نقل ایله اول کلزار روحانیده وبساتین معنویده اولان آب روانك وماء حیوانك اطرافنده معارف سبزه لرین اوتله وروحکی نباتات معنوی ایله بسله اول مرغزار معنوی برمرغزاردرکه جنتلرکبی سبزولطیفدر حتی آنك معنوی اولان سبزه لری ایچره انسان داخل اولسه آنك روح وعقلنی احاطه ایلردی وحبذا سعادت شول حیوان طبیعت اولان کمسنه که اول بومرتبه یه کیده که بومرتبه نك معنوی اولان سبزه لری وروحانی اولان چمنلرینك ایچنده طریق الهینك اشترلری مشابه سنده اولان سالکلرنا پیدا اولورلر وآندن روحلری اوتلیوب نشو ونما بولورلر (مثنوی) هرطرف دروی یکی چشمه روان) اندروحیوان مرفه درامان) اول مرغزارده هرطرفده برچشمه روان وجاریدر حیوان اول مرغزارده مرفه البال وآسوده خالدر وخوف وحزندن والام ومحندن امانده در یعنی روباه سیرت اولان اهل ریا ومتشیخ اولان اصحاب زرق ودغا صورت صلاحدن کاوب مرتبهٔ صبروتوکلده ساکن اولان برفقیر ساده دلی کندی جانبلرینه بوکونه حیله وخدعه ایله دعوت ایدوب دیرلر ای فقروقلتده ریاضت چکن دردمند کل بریسنی برمرغزاره وباغ ولاله زاره واصل ایلیمکه آنك هر برطرفنده روحانی چشمه لرجاری اوله واول باغ معنویده وکلزار روحانیده حیوان ناطق وانسان صادق کبی مرفه البال وآسودهٔ حال اوله سن بویله صوری ومعنوی محنت وفلاکتلر مرتبه سنده نیلرسن دیر (مثنوی ازخری اورانمی کفت ای لعین) تو ازان جایی چرا زاری چنین) کو نشاط وفربهی وفرتو* چیست این لاغرتن مضطرتو) چونکم روباه حیله کار کلزار ومرغزاردن لاف وکزاف اوروب حماری اول جانبه دعوت ایلدی اول خرخرلغندن اکا دیمدیکه ای لعین سن اورادنسن نیچون بویله زار ونحیف سن قنی سنك نشاطك وفربهلکك وفرّ واطافتك سنك بومضطر اولان تنك لاغرلغی ندر یعنی روباه چونکم بولاف وکزافی اوردی خراحمقلغندن آنك تزویروحیله سنی فهم ایلیوب اکا دیمدیکه چونکم سن قولکده صادقسن ای مردود ومطرود پس سن نیچون بویله زار وزبونسن اولاقنی سنك وجودکده نشاط وسرور وجسامت ورونق واطافتکه سنك دعوا کی مصدّق اوله کیکه سن نعمت وراحتدن دم اورورسن امّا سنك تنك بویله لاغرومضطر در پس سنك حالك قالکی تکذیب ایلر دیمدی کذلك بجون روباه سیرت اولان مرائیلر بویله برساده دله مراتب ومقامات روحانیه دن لاف اوروسه لر وآنی کندیلره تابع اولمق ایچون نیچه طبعنه ملایم سوزلر سویلسه لرانلرك تزویرنی بیله میوب انلره اعتماد ایدرلر وحماقتلرندن بونی دیمکه قادر اوله مزلرکه سن بوقدر قوّت وقدرتدن دم اورورسن ولذت وحلاوتدن لاف ایلرسن پس سنك بوضعف ونحافتك ندر ونیچون سنك وجودکده اهل نعمتك واصحاب هدایتك نشاط ومسرّتی ورونق واطافتی یوقدر اکرسنك قولك صادق اولیدی سنك وجودکده آندن نیچه آثار اولوردی بزلر انکیچون انلره خرتعبیری برنده اولور (مثنوی) شرح روضه کردروغ وزورنیست* پس چرا چشمت ازان مخمورنیست* این کدا چشمی واین نادیدکی* از کدایی تست نه ازبکلربکی* اول روضه ومرغزارك شرح وبیانی اکرکذب ودروغ دکل ایسه پس سنك کوزلك نیچون آندن مست ومخمور دکلدر بوکدا چشملك وبوکور عملك سنك کدالغکدندر بلکلربکیلکدن دکلدر یعنی خرسیرت اولان ساده دل روباه طبیعت اولان ضال ومضله دیمزکه ای کذاب ومزورسنکه روضهٔ معنویدن لاف اوررسن وبنی سنی مرعای معنایه دعوت قیلورم دیو کذب ایلرسن اکراول روضهٔ معنوینك شرحی لسانکده کذب ودروغ دکل ایسه پس سنك کوزلرك اول روضه نك لطافتندن نیچون مخمور وپرنور دکلدر ویوزك انك رونق وطراوتندن نیچون شاد ومسرور دکلدر اولا بوکدا چشملك وبونادیده لك که سنك وجودکده واردر دنیانك نعمتنه ومال ومتاعنه حریصسن بوصفت سنك باطنا اولان کدالغندندر غنای قلبه واصل اولان وقناعت کنزنی بولان بکلر بکیلردن دکلدر زیرا اصحاب سعادتدن قلیل اولان متاع دنیایه وجناح بعوضه قدر عندالله وزنی اولمین دولت بی وفایه حریص اولمق وطمع قیلمق صادر اولمز مکرکه کدا چشم اولان مزوّر وحیله کارلردن صادر اولور (مثنوی) چون زچشمه آمدی چونی توخشك* ورتوناف آهویی کو بوی مشك* زانکه میکویی وشرحش میکنی* چون نشانی نیست درتوای دنی* ای روباه چونکه سن چشمه وآب حیاتدن کالدك نیچون خشك وتشنه سن واکرسن ناف آهو ایسك قنی بوی مشك اول نسنه دنکه سویلرسن وانی شرح ایلرسن ای خبیث ودنی سنده نیچون برنشان یوقدر یعنی خرروباهك حیله وتزویرنی بله میوب برکونه انی الزام قیلمدی واکرسوزکده صادق اولیدك سنك وجودکده آندن ملاحت واثرقنی دیه مدی بلکه حماقتنده

انی صادق ظن ایلیوب اکا اعتماد واعتقاد ایلدی کذلك خرسیرت اولان احمقلر دخی بر اهل حقڭ دیو دعوا ایلین
روباه سیرتلره دیکه قادر اولمزلرکه اکر سن حق چشمه سندن نوش ایلییدڭ سنده بیوست نیلردی واکر سنده رایحهٔ الهی
اولیدی قنی انڭ بر اثر ورایحه سی واول نسنه دنکه لاف وکزاف اورر سن ای دنی سنڭ وجودکده انڭ بر علامت ونشانی
قنی اکر احمق ونادان اولمسه لردی لافزن اولان مزورلره اعتماد ایلیوب بویله دیرلردی (مثل اوردن اشتر در بیان آنکه
درمخبر دولتی که فر واثر آن چون نبینی جای متهم داشتن باشد که اومقلدست وانراشنیده است وبرخود می بندد)
بو سرخ شریف اشتری مثل کتورمکلکدر رسول حالی بیان ایلمك خصوصنده که بر دولتڭ مخبرنده یعنی بر دولتی
ونعمتی اخبار ایلین کمسه نڭ وجودنده که اول دولت ونعمتڭ رونق واثرنی چونکم کورمیه سن اول کمسه یی متهم
طوتمقلغڭ محلی اولور که اول کمسه مقلددر اول دولت ونعمتی اشتمشدر وانی خلقه لاف وکزاف اورمقدن اوتوری
کندینسنه باغلر واسناد ایلر (م ی) ان یکی پرسید اشتر را که هی * از کجا می آیی ای اقبال پی * کفت از حمام کرم کوی تو
کفت خود پیداست در زانوی تو * اول بر کمسه بر اشتره صوردی که هی اشتره نه دن کلورسن ای مبارك ایزلو
اشتر ایتدی سنڭ محله ڭ کرم ولطیف حمامندن کلورم یعنی اول سائل کمسه اشتره بر سبیل تعریض دیدی خود
بو دعواسنڭ زانوکده پیدادر یعنی اول کمسه اشتره کان دیدیکه ای اشتر اکر سن حمامدن کلیدڭ سنڭ دیزلرکده
اولان تلویثات ونجاسات کیدوب دیزلرڭ وایقلرڭ بالکلیه پاك وطاهر اولیدی چونکم سنڭ زانولرڭ بویله ملوثدر معلوم
اولدیکه سنڭ حمامدن کلورم دیدیکڭ کذب وتزویردر پس اهل زرق وریانڭ دخی لاف ودعواسی بونڭ کبیدر
طهارت ونزاهت دعواسن ایدرلر اصحاب فراست انلرڭ قاذورات دنیا ایله ملوث اولدیغنی کوررلر وحیله وتزویرلرینه
اول حالدن استدلال قیلورلر ولاف وکزافلرینی قبول ایلمزلر (مثنوی) مار موسی دید فرعون عنود * مهلتی
می خواست ونرمی می نمود * زیرکان کفتند بایستی که این * تندتر کشتی چو هست اورب دین * نه کم عنود اولان
فرعون حضرت موسی علیه السلامڭ مارنی کوردی حضرت موسی علیه السلامدن بر مهلت استدی ونرملك
کوستردی زیرکار دیدیلر کرك ایدیکه بو تندتر اولیدی چونکم اودینڭ ربیسیدر یعنی فرعون لعین حضرت موسی
علیه السلام عصا ایله آنڭ اوزرینه کلمزدن اول واژدرها قیلمزدن مقدم خلقه انا ربکم الاعلی دیو دعوا ایلردی وقوت
وقدرت اظهار ایلیوب آنلره بن سزلڭ مالك وخداوند یکزم دیو سویلردی چونکم حضرت موسی علیه السلامی
حق تعالی آنڭ اوزرینه کوندردی وحضرت موسی علیه السلام انی ایمانه دعوت ایلدی عناد ایلدکده الندن
عصایی القا ایدوب اول عصا بر اژدر اولوب فرعونڭ وآنڭ توابعنڭ اوزرینه حمله قیلدقده وفرعون انی کوردکده
حضرت موسی علیه السلامه ملایمت کوستروب آندن ساحرلر جمعندن اوتری بر مهلت استدی پس اول زمانده
اولان اهل فراست واصحاب کیاست آنڭ کذب ودعواسنه واقف اولوب بویله دیدیکه کرك ایدیکه بو فرعون چونکم
رب دین ایسه تندتر اولیدی وبو محلده حضرت موسی علیه السلامه قهر وغضب قیلیدی (مثنوی) معجزه کر اژدها
کر مار بد * نخوت وخشم خدایی ش چه شد * رب اعلی کر ویست اندر جلوس * بهر یك کرمی چه است این جاپلوس
معجزه اکر اژدها او اکر مار اولدی انڭ خداالغنڭ خشم ونخوتی نه اولدی مرتبهٔ الوهیت اوزره جلوسده رب اعلی اکر
او ایسه بر کرمدن اوتری بو جاپلوس ندر یعنی اول زمانده اولان اهل فراست واصحاب کیاست فرعونڭ انا ربکم الاعلی دیو
دعوی ایلدیکندنصکره حضرت موسی علیه السلامڭ اژدرهاسنی کوروب آندن کمالیله خوف ایدوب مدارا وملایمته
باشلدیغنی کوردکاری کبی دیدیلر که فرض ایده لم که معجزه یا مار اولدی ویا خود اژدرها اولدی علی کلا التقدیرین
بو فرعونڭ خداالغی خشمنه وربوبیتی کبرنه نیچون نقصان طاری اولدی ونه وجهله اول کبر ونخوت کیدوب حضرت
موسی علیه السلامه ملایمت اظهار قیلدی اکر مرتبهٔ الوهیت ومقام ربوبیت اوزره جالس اولمقده اول رب اعلی اولیدی
آنڭ قدرت وعظمتنه نسبتله بو اژدرها بر کرم حقیر مثابه سینده اولوردی پس بر کرم حقیردن اوتری بو جاپلوس
قیلمق ومتملق اولمق نه اقتضا ایدردی بوندن معلوم اولدیکه بو دعواسنده کاذبدر وادعا ایلدیکی صفت مجرد لاف
وکزافدر دیدیلر پس مدعی وکذاب اولان شیخلرڭ حالی دخی بو کا بکزر که اصحاب فراست انلرڭ حالنه باقوب کذب
وتزویرلرنی بیلورلر وقاله اولان دعوالرینه التفات ایتمزلر (مثنوی) نفس تو تا مست نقلست ونبید * زانکه روحت
خوشهٔ غیبی ندید * که علاماتست زان دیدار نور * التجافی منك عن دار الغرور * سنڭ نفسڭ مادامکه نقل ونبیدڭ
مستیدر بیلکه سنڭ روحڭ غیبه منسوب اولان خوشه یی کورمدی زیرا دیدار نوردن علامات در دار غروردن
سندن تجافی وتباعد ایلمك یعنی ای اهل تقلید واصحاب تزویردن اولان کمسه مادامکه سنڭ نفسڭ نقل ونبیدڭ مستی
وغدای لذیذڭ عاشقی اوله بونی تحقیق بیلکه سنڭ روحڭ عالم غیبه منسوب اولان انوار خوشه لرنی واذواق واسرار

توشه لرنی كورمدی زیراكه اول نورالهینك مشاهده سندن علامتلر دارغروردن سنك تجافی وتباعد ایلمكلكدر اكرسن فی المثل عرفان وایقان دعواسنی ایلسك وتحقیق بن مؤمن ومسلم دیوسو یلسك ما دامكه سن بودارغروردن تجافی ایلیوب دارسروره انابت قیلمیه سن اول سوزلرك دعوی اولور وبودارغروره میل ومحبتك سنك كذب وتزویرك شهادت قیلورزیرا حضرت نبی مكرم صلی الله علیه وسلم (افمن شرح الله صدره للاسلام فهو علی نورمن ربه) آیت كریمه سنی قرأت بیوردقلرندنصكره اذادخل النور فی القلب انشرح وانفسح دیدیلر واصحاب كرام رضوان الله علیهم اجمعین وماعلامة ذلك یارسول الله دیوسؤال ایلدیلر بیوردیلركه التجافی عن دارالغرور والانابة الی دارالسرور والتأهب للموت قبل نزوله یعنی قلبه اسلام وایقان نوری داخل اولسه قلب كدورات نفسانیه دن منشرح اولور ومضایقهٔ جسمانیه دن خلاص اولوب وسعت وفسحت بولور وبونك علامتی بودارغرور اولان دنیادن تجافی وتباعد ایلمكدر ودارسرور اولان آخرته رجوع وانابت قیلمق وموت كلمزدن اول اكا حاضر ومستعد اولمقدر چونكم بركمسه اهل اسلام واهل ایقان لباسنی كیه وبن اهل آخرتم دیه وحرامی بیه ودار دنیایه میل ومحبت ایلیه انك قولی جمله كذب اولور وحالی قالی تكذیب قیلور (م ی) مرغ چون برآب شوری می تند * آب شیرین رانديدست اومدد) بلكه تقلیدست ان ایمان او * روی ایمان رانديده جان او * مثلا مرغ چونكم برآب شور اوزره دورایلر اول مرغ بیچاره آب شیرینك مددین كورمشدر بلكه انك ایمانی تقلیددر آنك دل وجانی ایمانك یوزنی كورمشدر یعنی متاع دنیا آب شوركبی وطالب دنیا مرغ كوركبی ونعم اخروی وذوقدین آب شیرین كبیدر پس شول برقوش كه هنوزدخی بوآب شور مشابه سنده اولان متاع دنیانك اطرافنه طولنوب آب شیرین مشابه سنده اولان ذوق دینك ونعم اخرویتك مددومعاونتنی اول قوش كورمشدر بلكه آنك آخرته اولان ایمانی وجناب عزته اولان عرفانی ایمان تقلیدی وعرفان قولیدر آنك جان وجنانی وجه ایمانی كورمش وحقیقت عرفانه نظرایركورمشدر (م ی) پس خطر باشد مقلد را عظیم * ازره ورهزن زشیطان رجیم * چون ببیند نورحق ایمن شود (زاضطرابات شك اوساكن شود) پس مقلد ایچون عظیم خطر اولور یولدن وشیطان رجیم طرفندن اولان رهزندن چون مقلد نورحقی مشاهده ایلیه امین اولور اول مقلد اضطرابات شكدن ساكن اولور تقلیدك ومقلدك تحقیق جلد اولده حقیروبی خصم دیدن دیدهای حس صالح راسر خنده ازبی تقلید وواززایات نقل بیتنك شرحنده مرورایلمشدر انده طلب اولنه وتوضیح معنی اولدركه پس مقلده شیطان رجیم طرفندن اولان رهزنلردن وطریقك مخاطره یرلرندن عظیم خوف وخطر اولورواول زمانده امین اولوركه حق تعالینك نورنی كوره ومرتبهٔ تحقیقه نظرایركوره اول مقلد شول دمكه نورحقی مشاهده ایلیه شكوك وشبهاتك اضطرابلرندن آنك قلبی ساكن اولور ونفسی مطمئنه اولمق مرتبه سن بولور (مثنوی) تا كف دریانیاید سوی خاك * كاصل اوآمد بوددر اصطكاك * خاكیست آن كف غریبست اندرآب * درغریبی چاره نبودزاضطراب * مادامكه دریانك كفی خاك طرفنه كلمیه كه اول كفك خاك اصلی كلدی اول كف اصطكاكده اصطكاك بری برینه طوقنمغه دیرلرآب دریاده یعنی مادامكه دریا اوزرنده اولان كف خاك جانبنه كلمیه كه خاك اول كفك اصلی كلدی اول كف آب دریا اوزره شوكا بوكا طوقنمقدن وحركت قیلمقدن خالی اولمز زیرا اول كف خاكه منسوبدروآب ایچره غریبدروغریب اولان كمسیه غریبلك عالمنده اضطراب قیلمقدن وقلق اوزره اولمقدن مفارقت اولمز بلكه مضطرب اولمق وحركت قیلمق انك شاننددن اولور كذلك شول كمسه كه بوبحر عالمده غریب اوله آنك جسدی مادامكه كندینك اصلی اولان خاك مرتبه سنه كلمیه حركت واصطكاكدن خالی اولمز زیرا بوجسد انسانی خاكیدروبوبحر عالمده اول غریبدر اولان شیئه مضطرب اولمقدن مفارقت اولمز قلق واضطرابدن اكرروح واكرجسم شول زمانده نجات بولوركه روح كندی اصلنه واصل اوله وجسم دخی كندی اصلنك طبیعتنی بوله ویاخود موت اضطراریله اولوب خاك اوله (مثنوی) چونكه چشمش بازشدوان نقش خواند * دیورا بروی دكردستی نماند * چونكه مقلدك چشمی كشاده اولدی واول نقشی اوقودی دیوك آنك اوزرینه بردخی الی وغلبه سی اولمز یعنی چونكم مقلد اولان كمسه نك چشم جانی كشاده اوله واول حقیقت نقشنی اوقویوب مشاهده قیله وآنك قلبنده شبهات واوهام قالمیه شیطان لعینك بومرتبه دنصكره آنك اوزرینه قدرت وتسلطی اولمز وآنی اضلال ایلمكه فرصت بولمز (ان عبادی لیس لك علیهم سلطان) آیت كریمه سی ایله مشارالیه اولان عباد مخلصین زمره سندن اولوردخی (فبعزتك لاغوینهم اجمعین الاعبادك منهم المخلصین) آیت كریمه سنده مستثنی اولان مخلص مرتبه سنی بولور (مثنوی) كرچه باروباه خراسرار كفت * سرسری كفت ومقلدوار كفت * آب رابستود واوتایق نبود * رخ دریدوجامه اوعاشق نبود * اكرچه خرروباهه اسرارسویلدی سرسری وبیهوده سویلدی ومقلدوار دیدی ایچی اوكدی واوكندیسی تایق ومشتاق دكل ایدی یوزنی وجامه سنی یرتدی اول عاشق دكل ایدی تایق توقدن

اسم فاعلدر توق آرزوا يتمكه ديرلر كما يقـال تاقت نفسه الى شئ ان اشتاقت يعني خرصبر وتوكل مرتبه سندن دم اوروب
قناعت كنزنه واصل اولمقدن لاف ايليوب روباهه وافر اسرار سو يلدي وليكن هرنه سو يلدي ايسه سرسري
وبي يقين سو يلدي ومقلدوار نقل ايلدي اكرچه آب حيات مثابه سنده اولان توكل وقناعتي مدح ايلدي وليكن
اكا مشتاق وآرزومند دكل ايدي آب معنايه تشويق وتحريص ايلمكده يوزني برتدي وجامه سني چالك ايتدي وليكن
نفسنده كنديسي اول آب معنايه مائل وعاشق دكل ايدي نته كم مقلد اولان شيخلر وخرسيرت اولان مرائي واعظلر
كرچه روباه طبيعت اولان ناسه وافر اسرار وحكم سو يلرلر وتوكل وقناعت مرتبه سندن دم اوروب نيجه مواعظ
ونصايح نقل ايلرلر وليكن سرسري وبلا تحقيق سو يلرلر ومقلدوار نقل ايلرلر آب حيات مثابه سنده اولان صبر
وطاعتي وتوكل وقناعتي خلقه مدح ايدرلر حال بوكه كنديلرا كا مشتاق اولمزلر وآرزو قيلمزلر وچون كرسيلره چيقوب خلقه
وعظ ايلسه لر يوزلر ين يرترلر واغليوب جامه لر ين چالك ايدرلر حال بوكه كنديلر متعظ اولمزلر وعشق ومحبت ندر بيلمزلر
(مثنوى) ازمنـافق عذر رد آمد نه خوب * زانكه درلب بود ان نى درقلوب * بوى سيبش هست وجزو سيب نيست *
بود دروى جز از بى آسيب نيست * منافقدن عذر مردود كلدى خوب كلمدى زيرا كه اول عذر منافق اولنلرك لبنده در
قلوبنده دكلدر اول منافقه المـا رايحه سى وار دروجزو سيب بو قدر رايحهٔ سيب دخى آنده آسيبدن غيرى ايچون دكلدر
يعني منافق اولنلردن (شغلتنا اموالنا واهلونا فاستغفر لنا) ديو اعتذار ايلملرى مردود كلدى خوب ومحبوب كلمدى
انكچونكه او اعتذار انلرك انجق لب ودهانندن ايدى قلبلرنده دكل ايدى كما قال فى حقهم (يقولون بالسنتهم ماليس
فى قلوبهم) وقال تعـالى ايضـا (لا تعتذروا اليوم قد كفرتم بعد ايمـانكم) منافق ومرائى اولان كسلرك وجودنده دين
سيبنك انجق رايحه سى واردر دين وايمان سيبندن انلرده بر جزو بر پاره يوقدر مع هذا اول دين سيبنك رايحه سى هم اول
منافق ومرائى اولنلرك وجودنده آسيب وجدالدن غيرى ايچون دكلدر يعني منافق ومرائى اولنلرا كرچه دين رايحه سنى
من وجه المشلر ونفسلرنى بوى ديانتله مشموم قيلمشلردر وليكن اول رايحه انلرك وجودنده لله وفى الله دكلدر بلكه
اهل حق اولنلره طوقنمقدن اوترى وساده دل اولنلرى كنديلره مائل قيلمقدن اوترى وناسه آنكله تباهى وتفاخر ايلمكدن
اوتريدر (مثنوى) حملهٔ زن درميان كارزار * نشكند صف بلكه كردد كارزار * كرچه مى بينى چو شير اندر صفش *
تيغ بكرفته همى لرزد كفش * مثلا جنك وقتال ايچنده عورتك حمله سى صفى صيمز بلكه كارى زار اولور عورتى اكرچه
صف ايچره كورورسن شير كبى تيغ طوتمش امّا انك دست وكفى دترر كذلك عقلى زن كبى اولان مقلدك نفسله وهوا ايله
مجـاهده ايلمك وقتنده اولان حمله سى ومبارزلر صفنده آنك طورمسى دشمن صفنى صيمز بلكه آنك كارى زار اولور
ونيجه دلاورلره آنك خوفى سرايت قيلور اكرچه اول زن سيرت اولان مرائى ومقلدى جنك صفنده ظاهرا شير كبى
دايركورورسن وتيغ وسلاحى طوتمش مشاهده قيلورسن وليكن ضعف عقلندن وكمال خوفندن الني دترر كوررسن
واتى مضطرب وخائف مشاهده قيلورسن (مثنوى) واى انكه عقل او ماده بود * نفس زشتش نر وآماده بود *
لاجرم مغلوب باشد عقل او * جز سوى خسران نباشد نقل او) واى اول كمسه يه كه آنك عقلى ماده اوله آنك نفس زشتى
نر وآماده اوله لاجرم اول زن سيرت اولان كمسه نك عقلى مغلوب اولور يعني مؤنث سيرت ومخنث طبيعت اولان كمسه كه
آنك عقلى زن كبى ضعيف الفهم وقاصر الادراك اوله وانك زشت وقبيح اولان نفسى قوى وغالب اوله ومشتهاسى طرفنه
حاضر ومتهئ اوله لاجرم انك عقلى مغلوب وزبون اولور عاقبة الامر انك نقلى ورجوعى خسران وخذلان جانبندن
غيرى اولمز بلكه آنك نقلى عاقبت همان خسران وخذلان طرفنه اولوردمك اولور (مثنوى) اى خنك آنكس كه
عقلش نر بود * نفس زشتش ماده ومضطر بود * عقل جزوى اش نر وغالب بود * نفس انثى را خرد سالب بود *
اى سعادتلو اول كمسه كه انك عقلى اركك اوله يعني سعادت اول كمسه يه كه انك عقلى نفسى اوزره حاكم وامير اولوب
قبيح اولان نفسى زن كبى مضطر ومحكوم اوله اول كمسه نك عقل جزويسى قوى وغالب اولوب خرد نفس انثى نك
حكمنى ومقتضاسنى سـالب اوله كما قال عليه السـلام فى هذا المضمون طوبى لمن كان عقله ذكرا ونفسه انثى وويل
لمن انعكس طوبى لمن كان عقله اميرا ونفسه اسيرا وويل لمن انعكس (مثنوى) حملهٔ ماده بصورت هم جريست *
آفت او همچو آن خر از خريست * وصف حيوانى بود برزن فزون * زانكه سوى رنك وبو دارد ركون) ديشينك حمله سى
صورتده هم جريدر انك آفتى اول خر كبى خرلغندن طوتر حيوانلق وصفى زن اوزره زياده در آندن اوترى كه رنك
وبو طرفنه ركون طوتر يعني عورتك آفت ونقصانى صورتا قوى وجرى اولمديغندن دكلدركاه اولور كه اكثر نسانك
صورتا حمله سى هم قوى اولور وهم رجال اوزره جرأت وجسارت قيلور مع هذا ينه آفت ونقصاندن خالى دكلدر انك
آفتى اول عقلسز اولان خر كبى خرلغندندر ونقصان عقلندندر وصف حيوانى زنلر اوزره غالب وزياده در انكچونكه اكثر

نفسانیه‌سی رنك وبوطرفنه میل ومحبت طوتربس بونلرك رنك وبوطرفنه میل ومحبت طوتملری حیوانیت صفتلری
بونلرك اوزرلرینه غالب اولدیغنه شهادت ایلر پس هرشول صورتا رجل شکلنده اولان کمسه‌لردخی رنك وبوطرفنه
میل ومحبت قیلسه وصفت حیوانیت انك اوزرینه غالب اولوب عقل ناقص اولسه اول دخی زن حکمنده‌در بلکه
زندن بتردر (مثنوی) رنك وبوی سبزه زاران خر شنید * جمله حجتها زطبع او رمید * تشنه محتاج مطر شد وابر نی * نفس را
جوع البقر بد صبر نی * اسپر آهن بود صبر ای پدر * حق نبشته برسپر جاء الظفر * حاصل کلام چونکم سبزه زارلك
رنك وبوینی اول خر اشتدی جمیع حجتلری انك طبعندن اوتری اورکدی یعنی اول قصه‌ده مذکور اولان خر روباهك
لساندن چونکم اول سبزه زار ومرغزارلك رنك وبوینی استماع ایلدی انك توکل وقناعت خصوصنده براهین ودلائلی
اول سبزه‌زاره حریص وطامع اولدیغندن اوتری اندن زائل اولدی مثلا تشنه مطره محتاج اولدی حال بوکه ابر یوق
نفسنه جوع البقر اولدی صبر یوق جوع البقر برمرضك اسمیدر اکا مبتلا اولان طویدیغنی بیلمز یعنی اول خر
فی المثل شول مطره محتاج اولان تشنه کبی اولدی وحال بوکه سبب باران اولان سحاب یوق ایدی وآنك نفسی جوع
البقره مبتلا اولدی حال بوکه صبری یوق ایدی چونکم قضیه بونك کبی اوله آنك عاقبت حالی کورنه اوله بو جمله صفت
قبیحه‌یه مبتلا ایکن بیله اگر صبر قیلسیدی عاقبت هلاك اولمقدن نجات بولیدی ومرادنه واصل اولیدی ای پدر صبر صفتی
فی المثل دمور سپر کبیدر حق تعالی صبر سپری اوزره جاء الظفر یازدی یعنی مشتهیات نفسانیه‌دن صبر ایلمك فی المثل
طریق الهیده برسپر آهن کبیدر حق تعالی مقصوده ظفر بولمغی صبر سپری بنك وجودنده تحریر ایلمشدر من صبر ظفر
قولنك نحواسنجه صبر قیلان مراده ظفر بولور وصبر مفتاح فرج وتریاق حرج وسلم کل درج اولور (مثنوی) صد دلیل
آرد مقلد در بیان * از قیاسی کوید انرا نه ازعیان * مشك آلودست الا مشك نیست * بوی مشکستش
ولی جز پشك نیست * وبالجمله مقلد تقریر وبیانده یوز دلیل وحجت کتورر انی برقیاسدن سویلر عیاندن دکل مشکه
آلوده‌در لکن مسك دکلدر انك مشکنك قوقوسی واردر ولیکن کندیسی پشکدن غیری دکلدر یعنی
اگرچه دین وطریقتده مقلد اولان کمسه‌لر برمعنایی تقریر وبیان ایلدکده آیات واخباردن وگفتار مشایخ
کباردن نیجه یوز دلیل وبرهان ایراد ایلر ولیکن انی معاینه ومشاهده قیلدیغی جهتندن دکل بلکه مجرد ظن وقیاس
طرفندن ایلر وخلقه کندوبی عالم ومرشد کوسترمکدن اوتری سویلر فی المثل اول مقلد مسکه آلوده اولمشدرکه
انبیای عظام واولیای کرامك کلمات طیبه‌سی مسك وعنبر کبیدر انکله اول مقلد رایحه‌لنمشدر اگرچه انکچون مسك
رایحه‌سی واردر وانبیای عظام واولیای کرامك نفحات مسکیه‌لرندن کندی لسان ودهانی مطیب وممسك ایلمشدر
ولیکن حد ذاتنده انك کندیسی پشك کبیدر اگر اول رایحهٔ طیبه کبی اولان کلمات طیبه‌یی آنك نفسندن ولباس
مشایخی انك صورتندن خلع وسلخ ایلسك انك خباثت نفسانیه‌سی ظهوره کلوردی وانك وجود خبیثی پشك خشك
کبی ادنی مرتبه‌ده قالوردی ورسوای اولوردی (مثنوی) تا که پشکی مشك کردد ای مرید * سالها باید دران روضه
چرید * که نباید خورد وجو همچون خران * آهوانه درختن چرا رغوان * تا کم بر پشك مشك اوله ای مرید نیجه ییللر
اول روضهٔ معنویده اوتلمق کرك خرلر کبی کاه ییمك وجو ییمك کرکمز ختنده آهولر کبی ارغوان اوتله یعنی تا کم انسانك
پشك کبی اولان صفت نفسانیه‌سی زائل اولوب خلق لطیف وعلم شریف رایحه‌سیله مسك کبی عالی قدر اولنجه‌یه دك
اول توکل وقناعت روضه‌سنده نیجه ییللر اوتلمق ومرشد مربی یه نیجه زمان خدمت قیلمق کرکدر تا کم مرادنه ایره
ومقصودنك جمالنی کوره خرلر کبی کاه وجو ییمك وحظ نفسه مشغول اولمق کرکمز بلکه کندوکی محل مسك علم لدنی ایلمك
استرسك آهولر ختن صحراسنده لاله وارغوان اوتلدیغی کبی سن دخی دشت طریقتده وختن معرفتده لاله وارغوان
عرفانی وچمن اذواقی جانی غدا ایله تا کم ناف قلبك مسك علومه منبع اوله ونفسك پاك وطاهر اولوب صفت جمادیه واخلاق
حیوانیه‌دن نجات بوله (م ی) جز قرنفل یاسمن یا کل مچر * رو بصحرای ختن با ان نفر * معده را خوکن بدان ریحان وکل
تا بیابی حکمت قوت رسل * قرنفلدن یاسمندن یا کلدن غیری اوتلمه یوری اول نفر ایله ختن صحراسنه طبیعت ومعده کی
اول ریحان وکله خوی ومعتاد ایله تا پیغمبرلرك حکمت وقوتی بوله‌سن یعنی ای سالك راه الهی خر طبیعت اولمقدن
چکوب ارض حقیقتك آهولری اولان اولیا واصفیا کبی قرنفل کبی اولان معرفتدن وسمن کبی اولان سر وحدتدن
وکل کبی اولان علم حکمتدن غیری بی روحکه غدا ایلمه اول نفر روحانی واول قوم نورانی ایله ختن معنوی صحراسنه
کیت وارض الله واسعه‌یی انلر ایله سیر ایت قلبك معده‌سنی اول علم وحکمت کلنه ومعرفت ریحانته ومحبت سنبلنه خوکر
ایله تا کم انبیای عظام صلوات الله علیهم اجمعینك قوتی وحکمتنی بوله‌سن وحیوانیت مرتبه‌سندن قورتله‌سن
(مثنوی) خوی معده زین که وجو باز کن * خوردن ریحان وکل آغاز کن * معدهٔ تن سوی کهدان می کشد *

معدۀ دل سوی ریحان می کشد * ای طالب خوی معده کی بو کاه وجودن بازایله ریحان وکل ییمکه آغاز وشروع ایله تن معده سی کهدان جانبنه چکر امّا دل وجان معده سی کل وریحان جانبنه چکر یعنی ای انبیا علیهم السلام واولیای کرامك قوت وغداسنه طالب ومائل اولان کمسه بو معدۀ جسمانیه نك خوی خرسیرت اولنلرك کاه وجودکبی اولان غدای نفسانیه سندن قطع ایله انبیا علیهم السلام واولیای کرام کبی ریحان معرفتی وکل علم وحکمتی غدا ایلمکه باشله تا کم رذایل جسمانیه دن خلاص اوله سن واوصاف بهیمه دن نجات بوله سن بو تن معده سی صمانلق طرفنه چکر بو دنیادرکه خرسیرت اولنلرك صمانلغیدر امّا جان وجنان معده سی ریحان معنوی وکلزار روحانی طرفنه چکرکه انبیای عظام واولیای کرامك مسیره ومرعاسی اول مرتبه در (مثنوی) هرکه کاه وجو خورد قربان شود * هرکه نور حق خورد قرآن شود * نیم تو مشکست ونیمی پشك هین * هین میفزا پشك افزا مشك چین * هر کیمکه کاه وجو ییر قربان اولور وهر کیمکه نور حقی اکل ایده قرآن اولور آکاه اول سنك نصفك مشکدر وبر نصفك پشکدر آکاه اول پشکی زیاده ایلمه مشك چینی زیاده ایله الحاصل هر شول کمسه که کاه وجو مشابه سنده اولان غدای جسمانیه یی ییه وتن پرور اولوب عیشنی همان اکا منحصر قیله عاقبت سکین موت وفنا ایله مذبوح اولور امّا هر شول عاشق که نور حقی روحنه غدا ایلر وعلم وحکمتدن آنك قلبی حظ ونصیب الور اول کمسه سر قرآنه مظهر اولور وجمیع معناسنی مشاهده قیلور ومقام وحدتی بولور وکثرت وتفرقه دن بری اولور ای طالب ارزاق روحانی واذواق ربانی سنك نصفك مسك اذفر مشابه سنده درکه اول عقلك وروحك طرفیدر وبر نصفك دخی پشك کبی بی معنی وخشکدرکه اول جسمانیتك جانبیدر آکاه اول پشك مشابه سنده اولان جسمانیتك زیاده ایلمه بلکه مشك مرتبه سنده اولان روحانیتکی زیاده ایله (مثنوی) آن مقلد صد دلیل وصد بیان * درزبان آرد ندارد هیچ جان * چونکه گوینده ندارد جان وفر * گفت اورا کی بود برك وثمر) اول مقلد یوز دلیل ویوز بیان لسانه کتورر امّا هیچ جان طوتمز چونکم گوینده کندیسی جان وفر طوتمز پس آنك کفتنك نچون برك وثمری اولور یعنی اول شریعت وطریقتده مقلد اولان کمسه انبیای عظام واولیای کرامك کلمات طیبه لرندن اکرچه نیچه یوز دلیل ونیچه یوز بیانی لسانه کتورر وانی خلقه تعبیر وتقریر ایلر ولیکن آنك کلامنده ونطق وبیاننده اصلا روح یوقدر زیرا چونکم متکلم اولان کمسه جان ورونق ایقان طوتمیه قلب وروحی علم ویقین ایله احیا ایتمیه آنك کلامنك روحی وثمری اولمز ونطقی اهل حقك قلبنه تأثیر قیلمز مکرکه کندیسی کبی تقلیدده قلان ساده دللره تأثیر ایلیه برناطقه نك که قلبنده نور یقین اولمیه آنك نطقنده نه روح اولور وطالب حق اولنلراندن نه ذوق بولور (مثنوی) می کند گستاخ مردم را براه * او بجان لرزان ترست از برك کاه * پس حدیثش گرچه بس بافر بود * در حدیثش لرزه هم مضمر بود * مقلد مردمی گستاخانه یوله ایلر حال بوکه اول کندیسی یولده برك کاهدن جانله زیاده لرزاندر پس مقلدك حدیثی اکر زیاده بافر اولور آنك حدیثنده لرزه وضعف هم مضمر اولور یعنی مقلد تبدیل شکل لاجل اکل ایدوب لسانی انبیای عظام واولیای کرام کلامیله دوزوب ومشیخت وارشاد مقامنه چقوب گستاخانه خلق طریق حقه دعوت ایلر وناسی صراط توحیده وتحقیقه ارشاد قیلر ولیکن اول مقلد کندی نفسنده جانله برك کاهدن دخی زیاده مضطرب ومتزلزلدر اصلا عقلنده وعلمنده ثبات وتمکین یوقدر تشکیك مشککك ایله آنك عقلنه وعلمنه ضعف کلور وبرك کاه کبی بر مقامدن قرار ایلیوب هوا هرنه جانبدن غالب اولورسه اکا مطیع اولور وتلوینده خالی اولمز پس اکرچه آنك بحسب الظاهر کلام واداسی زیاده رونقلو وقوتلو ایسه ده اکر نظر حقیقت بینله نظر اولنه آنك سوزنده ضعف واضطراب هم مضمر اولور زیرا اول سوزلر کندینك حالی دکلدر وقلبنك اکا یقینی اولدیغندن دخی سویلمز بلکه فریب ناس ایچون وتصریف وجوه خلق ایچون سویلر پس انك باطننده تمکین وثبات اولمیحق نطقنده دخی ضعف وخلل مضمر اولور (فرق میان دعوت شیخ کامل وواصل ومیان سخن ناقصان فاضل فضل تحصیلی بربسته) بو سرخ شریف واصل حق اولان شیخ کاملك دعوتنك میانی ودخی بربسته اولان فضل تحصیلی ایله فاضل اولان ناقصلرك سوزنك میانی فرقدر اکرچه نیچه مقلد علوم وفضائلی تحصیل ایلیوب کندی یه باغلمش وکندیسنی اول علوم وفضائل ایله بین الناس عالم وفاضل ایلمشدر ولیکن حقیقتده اول کندینك حالی اولمدیغی جهتدن ناقصدر وفی المثل اونخل بربسته کبیدر امّا شیخ کاملك قالی حالنه مطابق وعلمی عملنه موافقدر نه سویلرسه کندینك حسب حالی وذوق بالنی نقل ایلر اکر انبیای عظام واولیای کرامك کلماتنی نقل ایلرسه دخی اول واسطه ایله کندینك وجد وحالاتنی نقل ایلر پس بو شیخ کامل قدس سره فی المثل بررسته کبی اولور وبو ایکسینك ما بیننده عظیم فرق وتفاوت اولور بربسته دیکر باشد وبررسته دیکر قولی بو مضمونی تأیید قیلور (مثنوی) شیخ نورانی زره آگه کند * با سخن هم نور را همره کند * جهد کن تا مست ونورانی شوی * تا حدیثت را شود نورش روی * شیخ نورانی طالبی

طریق حقدن اکاه ایلرسوز ایله هم نوری همراه ایلرپس ای طالب جهد ایله تا مست و نورانی اوله سن تا کم سنك سوزکه اونك نوری روی اوله روی بونده صویه قانیجی دیمك اولور یعنی نور حقه نورانی اولان شیخ کامل کندی یه تابع اولان مریدلری واقتدا قیلان مستفیدلری راه حقدن اکاه ایلرچن سوزلر سویلسه کندی سوزنه هم یقین نورنی قرین ایلرسن شبهه وشکوك ظلماتندن چقوب نورانیت مرتبه سن بوله سن تا کم اول شیخ کاملك نور یقینی سنك سوزکه قانیجی اوله وکلامکی آب حیات کبی نوش قیلوب قبول ایلیه سنك سوزیکی قاندریجی اوله دیمك دخی جائزدر (مثنوی) هرچه دردوشاب جوشیده شود * درعقیده طعم دوشابش بود * ازجزرواز سیب وبه وزکر دکان * لذت دوشاب یابی توزآن * مثلا هرنه دوشابده قاینمش اوله عقیده ده آنك دوشاب طعمی اولور جزردن وسیبدن وبه وکردکاندن سن آندن دوشاب لذتنی بولورسن جزر جیم معجمه اندنصکره زاء معجمه نك فتحه سیله وراء مهمله نك سکونیله هوج دیدکلری در رفا رسیده کزردیرلر یعنی هرنه شی که بکمز ایچره محکم قاینمش اوله آنك عقیده سنده بکمز لذتی اولور مثلا هو یجی ویاخود المایی، وایوایی وجوزی بکمز ایچره محکم قاینذوب عقیده ایلك مرتبه سنه ایرکورسك بعده اول المایی ویا ایوایی ییسك آندن دوشاب چاشنیسی بولورسن چونکم بو مثل معلومك اولدی (مثنوی) علم اندر نور چون فرغرده شد * پس زعلمت نور یابد قوم لد * هرچه کویی باشد آن هم نورناك * کاسمان هرکز نبارد غیرپاك * کذلك علم نور یقین ایچره چونکم فرغزده وپرورده اولدی پس قوم لد سنك علمکدن نور یقین طعمی ایچره بولور هرنه سویلرسك اول هم نورناك اولور زیرا آسمان پاکدن غیریی هرکز یاغدرمز فرغرده پرورده معناسنه در قوم لد قوم شدید ومعاند دیمك اولور نورناك نورلو دیمك معناسنه در یعنی دوشاب ایچره هرنه شی قاینیوب دوشاب لذتنی طوتدیغی وآنی طاعم اولنلر آندن دوشاب چاشنیسنی ذوق ایتدیکی کبی علم که نور یقین ایچره پرورده اوله پس سنك علمکدن شدید ومعاند اولان قوم نور یقین ذوقنی بولور اندنصکره هرنه سویلرسك اول هم نورلو اولور زیرا سنك قلبك آسمان کبی منبع لطافت وطهارت اولور وآسمان هرکز پاك وطاهردن غیری نسنه یی یاغدرمدیغی کبی سنك قلبك دخی پاك وطاهر اولان معانی والفاظدن غیری شیلری سویله مز (مثنوی) آسمان شو ابر شو باران ببار * ناودان بارش کند نبود بکار * آب اندر ناودان عاریتیست * آب اندر ابر ودریا فطرتیست * آسمان اول ابر اول باران یاغدر وناودان یاغش ایلرلیکن کارله اولمز زیرا آب ناودانده عاریتیدر اما آب ابرده ودریاده فطرتیدر یعنی محقق اولان آب وبارانه منبع ومحل اولان آسمان کبیدر ومقلد ناودان دن حاصل اولان صویه میزاب ومجری کبیدر پس سن ای طالب علم اولان کسه آسمان وسحاب منبع باران اولدیغی کبی سن هم علم ومعرفتك معدن ومنبعی اولوب باران علمی یاغدر ناودان باراندن حاصل اولان آبه انجق مجری اولوب آنك اول آب جاری کندی نفسندن حاصل اولمدیغی کبی مقلد دخی محققك وجودندن حاصل اولان علمه انجق مجری ومیزاب مثابه سنده اولمشدر اکرچه مقلدك وجودنده هم آب علم جاری اولور ولیکن آنك اول آب علمله کاری یوقدر بلکه آب علم آنك وجودنده عاریتیدر اما آب علم دریا وسحاب مثابه سنده اولان محققك وجودنده فطرتی وذاتیدر که طریقتله دکلدر (مثنوی) فکر واندیشه ست همچون ناودان * وحی مکشوفست ابر وآسمان * آب باران باغ صدرنك آورد * ناودان همسایه در جنك آورد * پس فکر واندیشه ناودان کبیدر اما وحی مکشوف ابر وآسمان کبیدر مثلا آب باران باغه یوز رنك ولطافت کتورر اما ناودان همسایه یی جنك وخصومته کتورر یعنی انسانك بو فکر واندیشه سی فی المثل ناودان کبیدر اما الهام الهی وکشف ربانی ابر وآسمان کبیدر هرنه که فکر واندیشه دن کلور اول ناودان دن کلان صو کبی اولور وهرنه کم الهام الهی وکشف ربانیله حاصل اولور اول سحاب وآسماندن ظهوره کلن باران ویرر ومیزاب همسایه نك خانه سنه اقدقده خصومت وجنکه سبب اولدیغی کبی فکر واندیشه دن حاصل اولان علم آب دخی سکاقریب وقرین اولان کسه لرك خانه سی طرفنه جریان ایلسه انلر طرفندن بحث وجدل ایلمکه سبب اولور (مثنوی) خردوسه حمله برویه بحث کرد * چون مقلد بدفریب اوبخورد * طنطنه ادراك بینایی نداشت * دمدمه رو به بروسکته کماشت * حرص خوردن انجنان کردش ذلیل * کز بونش کشت باپانصد دلیل * محصل بیچاره خر روباهله ایکی اوچ حمله بحث ایلدی چونکه خر مقلد ایدی روباهك فریب وحیله سنی یدی خر بیچاره بینایه منسوب اولان ادراکك طنطنه سنی طوتمدی لاجرم روباهك دمدمه سی انك اوزرینه سکته حواله ایلدی بیچاره خری یمك حرصی انجلین ذلیل ایلدی که اول روباهك زبونی اولدی بشیوز دلیل ایله یعنی اول خر روباهله برقاج دفعه توکل وقناعتی کسب اوزره ترجیح ایلمك خصوصنده بحث ایلدی ولیکن سویلدیکی سوزده چونکم محقق دکل ایدی بلکه تقلید ایله سویلردی اول روباهك صورت صلاحدن کلوب اکا فریب وحیله ایلمسنی بیله میوب قبول ایلدی زیرا اول خر محقق بیناودانایه منسوب اولان ادراکك صدا

وآوازه‌سنی طوتمدی آخرالامر روباهك دمدمه وغلغله‌سی وهای وهویی آنك اوزرینه سکته مرضی کبی سبب قطع
حیات قلبیه ایلدی که اول خری روباه اولان حرص وشرهه حواله ایلدی اول خری اکل وشربه حرصی انجلین ذلیل
وزبون ایلدی که اول خر روباهك زبون ومغلوبی اولدی نیجه بوزدلایل وبرهانده نته کم مقلد اولان واعظلرك وشیخلرك توکل
وقناعت وفقر وریاضتك فضیلتی خصوصنده نیجه بیك دلیل وبرهانلری وارایکن وبونلرانی خلقه سویلرایکن ییله روباه
کبی اولان ابلیس ونفس پرتلبیس بونلره صورت صلاحدن کلوب اکل وشربلنا کتسابنه متعلق برقاج دمدمه وغلغله
بونلرده یقین وتمکین اولمدیغنه بناء روباه کبی اولان شیطانه اویوب اکل وشربه حریص اولورلر ومتاع دنیانك کسبنه
توجه قیلورلر آخرالامر شیرقهرالهینك پنجه‌سنه کرفتار اولورلر (حکایت آن مخنث وپرسیدن لوطی ازودرحالت لواطه که
این خنجر ازبهر چیست کفت ازبرای آنکه هرکه بامن بداندیشد اشکمش بشکافم لوطی برسر او آمد شد کرد ومی کفت
الحمدلله که من بد نمی اندیشم) بیت من بیت نیست اقلیمست * هزل من هزل نیست تعلیمست * بوسرح شریف اول
حیز ومخنثك حکایه‌سیدر ولوطینك اول مخنثدن لواطه حالنده سؤال ایلمکلکیدر بویله دیوکه بوسلاحلر وخنجر ندن
اوتریدر اول مخنث اکا جواب ویروب دیدی بوسلاحلر وخنجر آندن اوتریدرکه هرشول کمسه که بکا بد اندیشه ایلیه وفعل
شنیعه قصد ایلیه آنك قارننی بوخنجر ایله وسلاحلر ایله یاررم پس اول لوطی مخنثك جانبنه کلمك وکتمك ایلدی ودیدی
یعنی واروب کلمکه باشلدی وفعل شنیعی ایشلدی ودیردی الحمدلله تعالی که بن سکا بد وقبیح اندیشه ایلمزم وسوءظن
دخی قیلمازم حضرت مولانا قدس الله سره العزیز چونکم بوهزل کونه اولان حکایتی ایراد ایلدیلر مقصود
بوندن مجرد تعلیم وارشاد اولدیغنی وبوهزل نیجه معانی واسراری جمع قیلدیغنی اعلام ایلمکدن اوتری بو بیت شریفی
بیوررلر بنم بیتم بیت دکل اقلیمدر وبنم هزلم هزل دکل تعلیمدر کانه دیمش اولورکه ای بنم کتابمده هزله متعلق اولان حکایاتی
وابیاتی کوروب بوهزل وبیهوده مرشد اولنلره لایق ومناسب دکلدر دیو طعن وطعن ایلین کمسه صاقن بویله سویلمه
وسوءظن ایلمه زیرا بنم بیتم سائر شعرانك وبلغانك بیتلری کبی دکلدر بلکه اقلیم معانی وجهان حقایقدر وبنم هزلم
صورتا هزلدر امّا معنا ظاهرا البلره واهل وجده عین تعلیمدر بنم هزلم نیجه حکمتلری ونصیحتلری جامع ونیجه معرفت
وموعظتلری حاویدر پس صورتا هزل اولدیغنه باقوب آنك ضمننده مسطور اولان حکم واسراردن معرض اولوب
غافل اولمه زیرا نفس مجدّه صاحبی ملاهی وهزله نظر ایلسه آندن نیجه عبرت الور ونصیحت پذیر اولور کما قال ابن
الفارض قدّس سره (بیت) فلاتك باللاهی عن اللهو معرضا * فهزل الملاهی جدّ نفس مجدّة * وبعض مجلده
بوکونه هزل آمیز حکایت وابیات ایراد ایلمرندن سر وحکمت ندر دیرسك اولدر که اکثر ناسك طبیعتلری جدّ اولان
کلماتی استماع ایلمکدن ملالت وسأمت اوزره در وهزلیات ولغویاتك استماعنه مائللردر پس حضرت مولانا
قدس الله سره العزیز من کل الوجوه اولانا اول طائفه‌یه که هزلك استماعنه مائللردر بوهزل کونه اولان حکایتلرایچره
نیجه پند وموعظت ونیجه علم وحکمت درج ایلیوب بواسلوب ایله آنده تعلیم حکم ومعانی وتفهیم اسرار ومعارف ربانی
ایلمشلردر واستحیا ایتمیوب بوکونه هزلیاتی تعلیم ناس ایچون سویلمشلردر زیرا اولیاء الله اوصاف خدا ایله متصفلردر
حق سبحانه وتعالینك برصفتی دخی عدم استحیادر کلاملردن هرقنغی کلامی ومثللردن هرقنغی مثلی اکر حقیر
واکرشریف اولسون کمسه‌دن استحیا ایلیوب بیان بیوررلر نته کم بو آیت کریمه ایله استشهاد ایدوب دیرلر (ان الله
لایستحیی ان یضرب مثلا ما بعوضة فما فوقها ای فما فوقها فی تغییر النفوس بالانکار ان ماذا اراد الله بهذا مثلا)
یعنی تحقیق الله تعالی استحیا ایلمز حیا شول تغیر وانکساره دیرلر که انسانه طاری اولور خوف عیب ومذمت
وملامتدن تا بوسببیله انی کارمذمومدن کیرو طوتر پس جناب عزت تغیر وانکسار وانقباضدن منزهدر وحال بوکه
حیا صفت حقدر نته کم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیوررلر ان الله حی کریم لایستحیی رب محمد ان یضرب مثلا بالذباب
والعنکبوت پس علی طریق المقابلة والمشاکلة انلره جواب ویریلور که لایستحیی وسبب نزولی بودرکه وقتا کم حق
تعالی کتاب کریمنده ذباب وعنکبوت ذکر قیلمدقده یهود وکفار علی طریق الاستهزا والانکار ضحك ایدوب دیدیلر که
بونیجه کلام خدایه بکزر که بونده مکس وعنکبوت سوزی اوله پس حق تعالی عظیم الشان پادشاهدر مکس وعنکبوت
کبی حقیر شیلرانك کلامی اولمز دیدیلر پس جناب حق بیوررلر که تحقیقا استحیا ایلمز مضمونی بالـطوتمز ومبالات ایتمز (ان
یضرب مثلا) بیان ایلمکلکدن هرقنغی مثل اولورسه وهرنه کمسیه اولورسه ما ابهامیه‌دربچن اسم نکره‌یه مقارن اولسه
مبهم وعموم اوزره قالور نته کم اعطنی کتابا ما دیسك بکا اعطا ایله هرقنغی کتاب اولورسه اولسون دیمك اولور ضرب بورادا
بیان ایتمك معناسنه اولور وضرب المثل معناسی مقصودی معرض امر مشهورده ابراز واظهار ایچوندر بعوضة بغایت
خرده سوری سنکه دیرلر انتصابی عطف بیان ایچوندر مثلادن ویاخود بدل اوله ویا یضربك مفعولی ومثلا حال مقدّم

في الحقيقه اکر بعوضه نك وجودنه نظر اعتبار يله نظر قيلنسه آنده اولان غرايب قدرت وعجايب فطرت فيل كه
اكبر حيوانا تدر اندن زياده در زيرا باوجود ضعف جناب حق اني هيئت فيلده خلق ايلمشدر وبو قدر وجود حقيرده
اعضاي ظاهره سي على الترتيب در رأس وقوائم وخرطوم وظهر وبطن كبي واعضاي باطنه سي كه دل وجكر ومعده وامعا
وقوت هضم وآلت تنفس وحواس كه سمع وبصر وادراكي ما يلايم لذاته در فيلده اولان اعضايه مساويدر بلكه بونك
جناحيني اندن زياده در (فما فوقها) بعوضة اوزره معطوفدر ما يا موصول ويا موصوفدر صله وصفتي ظرفدر وفوق اسماء
اضداددندر اعلايه واسفله قابليتي واردر يعني جهت نقصده وجانب كمالده استعمال اولنور وبو محلده ايكيسيده
متصوردر مثلا ديرلركه فلان اسفل الناس وارذلهم هو فوق ذلك يعني فلان كمسه ناسك ارذليدر وآندن اوته در
ديمكدر كه رذالت وسفالتدن دخي اوته در مراد مبالغه در وتقدير كلام ديمك اولور كه تحقيقا الله تعالى استحيا ايلمز
بعوضه يي ضرب مثل ايلمكدن فضلا عما هو اكبر منه في الحجم قنده قالديكه بعوضه دن اكبر اوله مكس كبي
وعنكبوت كبي تا فيله وارنجه واكر اول بر معنا مراد اولورسه تقدير كلام ديمك اولور كه الله تعالى استحيا ايلمز ضرب مثل
قيلمقدن بعوضه يي پس بعوضه دن حقيرورذيلن دخي ضرب مثل ايلمكدن استحيا ايلمز قنده قالديكه بعوضه
اكر سؤال اولنورسه كه بعوضه دن اقل واحقر جمده نه شي واردر كه اول ضرب المثل اوله پس جواب وير يلور كه
بعوضه دن اقل جناحيدر كه حضرت رسول عليه السلام جناح بعوضه يي دنيايه ضرب مثل ايلديلر ويوررلر كه
لو كانت الدنيا تزن عند الله جناح بعوضة ما سقا منها كافرا شربة ماء) پس حضرت مولانا قدس سره فما فوقهاني
بو كونه تفسير ايدوب بيوررلر كه بعوضه نك فوقنده احقر واخس اولان شيلري الله تعالى (ماذا اراد الله بهذا مثلا)
انكاريله نفسلرني تغيير وتحويل ايلين كافرلر ومنكرلر حقنده ضرب مثل ايلمكدن استحيا ايلمز (وانكه جواب مى فرمايد كه
اين خواستم يضل به كثيرا ويهدى به كثيرا) وآندن صكره الله تعالى شو مثل ايله نه مراد ايلدي دين كافرلره ومنكرلره جواب
بيوررلر بوني استدمكه بو مثلله چوق كمسه يي مهدى قيلم بو فعللر موضع مصدرده وضع اولنمش اوله وصيغه مستقبلده
اولمسي حدوث وتجدد افاده سي ايچوندر اراد اضلال كثير من الناس وهداية كثير من الناس تقديرنده اولور يعني بو مثل
سببيله حق تعالى نه مراد ايلدي دين منكرلره جناب حق جل شانه جواب ويروب بيوررلر كه بن بو مثل سببيله ناسدن
چوق كمسه نك اضلالي ونيچه كمسه نك هدايتني مراد ايلدم اكر بوراده برسؤال اولنورسه كه مهديون قرآنده وحديثده
اكثر يرده قلتله موصوفدر نته كم وقليل من عبادي الشكور در وحديثده الناس كابل مائة لا تجد فيها راحلة واحدة
وبو محلده كثيرا ديمكله تعبير اولندي پس توفيق نيجه در ديرسه جواب بودر كه اهل هدايت في نفس الامر كثيردر
وقلتله موصوف اولمسي اهل ضلالتك عددنه قياسدر واكرچه صورتا قليل ايسه لرده معناده واحد بعد الالوف
مرتبه سنده در قليل اذا عدوا كثير اذا اشتدوا صفتيله موصوفلردر (بيت) بصورت ارچه كم اندان كسانكه درويشند
بيين بديده معنى كه ازهمه بيشند * هر فتنه همچو ميزانست بسياران بدو سرخ روشوند وبسياران بى مرادشوند) زيرا
هر بر فتنه وامتحان ميزان ومحك كبيدر چوق كمسه آندن سرخ رو اولورلر وچوق كمسه لر بى مراد اولورلر وخجل وزرد رو
قالورلر نته كم حضرت حقك كلام شريفيله خلق امتحان اولندقده نيجه لر ايمانه كلوب سرخ روي ونيجه لر كافر
اولوب زرد روي قالديلر (ولو تأملت فيه قليلا وجدت من نتايجه الشريفة كثيرا) اكر سن تفكر وتأمل قيلورسك بو مثلده
آز تأمله بو مثلك نتايج شريفه سنده حظ وفيره وحصه كثيره بولورسن (مثنوى) كنده ئر الوطى درخانه برد * سر نكون
افكندش ودر وى فشرد * بر لوطي بر كنده يي خانه سنه ايلتدي اني سر نكون براقدي دخي صقدي كنده كاف فارسينك
فتحه سيله لغتده قوقش معناسنه در اما قبيح وخبيث معنالرينه دخي استعاره اولنور بونده خبيث معناسنه اولور
بر خبيث مخنثي بر كون بر لوطي خانه سنه ايلتدي باشي آشغه آني براقدي وآني صقوب فعل شنيعه باشلدي (مثنوى)
بر ميانش خنجرى ديد آن لعين * پس بكفتش بر ميانت چيست اين * اول مخنثك بلنده اول ملعون بر خنجر كوردى
پس اول لعين اكا ديدي سنك بلكده بو نه در واعين بونده بمعنى ملعوندر لعين تعبير ايلمرنده بو عمل شنيعي اشلين كمسه نك
ملعون اولمسنه اشارت بيوررلر نته كم حضرت نبي مكرم صلى الله عليه وسلم لعن الله من عمل عمل قوم لوط بيورديلر
(م ى) كفت آنكه بامن اريك بد منش * بد بيند يشد بدرم اشكمش * اول مخنث اول خبيثه ديدي آندن اوتريكه بكا اكر بر
بد منش بد فكر ايليه آنك قارني يرتارم يعني اول حيز ديديكه بو خنجري آندن اوتري كوتررم كه اكر بر بد طبيعت كمسه
بكا قبيح انديشه ويرامز قصد ايلرسه بن آنك قارني يرارم (مثنوى) كفت لوطي حمد لله را كه من * بد نه انديشيده ام
با تو بفن * لوطي ايتدي الحمد لله كه بن فن وحيله ايله سكا بد ظن ايلمزم چونكم اول مخنثك بو قدر سلاحي وار ايدي وكندي
حقنده يرامز قصد ايلينلري خنجر ايله پاره لرم ديو دعوا ايلدي مع هذا بنه كنديسنه سوء قصد ايلين وفعل شنيع

ایشلین فاسدی انکله دفعه قادراوله مدی پس بوقصه دن حصه نه ایدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی)
چونکه مردی نیست خنجرها چه سود* چون نباشد دل ندارد سود خود* چونکم مردلك بوقدر خنجرلرنه فائده
چونکم برکسه ده قوت دل اولمیه توغلغه فائده طوغمز خود توغلغه معناسنه در یعنی بر کسه نك وجودنده مردلك
اولمدقدنصکره مردان الهینك خنجرلروشمشیرلرکبی اولان کلماتنی ضبط ایلیوب انی کتورملك اول نامرده نه فائده ایلر
چونکم برکسه قوت قلب طوتمیه وشجیع اولمیه توغلغه وجوشن مشابه سنده اولان اولیای کراملك لباسی انکا نه منفعت
قیلور پس شول طریقت مخنثلری که اولیای کراملك کلماتنی واصفیانك نکاتنی ضبط ایلمشلر وانلرك لباسن کیوب خلقه
بزدخی مردان الهیدن ایزدیوسویلمشلردر وبوکلامی بزانکیچون ضبط ایلدك وبولباسی بزانکیچون کیدك که نفس
وشیطاندن هرقنغیسی بزه سوءقصد ایلسه بزانی بونلرله پاره لرزدیودعوی ایلدکدنصکره ینه نفس وشیطانك
مقتضاسنك تحتنده زبون اولورلروآنی اول آلت وسلاحله دفعه قادر اولمزلر (مثنوی) ازعلی میراث داری ذوالفقار*
بازوی شیرخدا هستت بیار* مثلا علی رضی الله عنهدن ذوالفقاری میراث طوترسن شیرخدانك دست وبازوسی سکا
وارایسه کتوریعنی اولیاواصفیانك ومشایخ کبارك کلامی فی المثل حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله عنهك
ذوالفقاری کبیدر فرض ایده لمکه حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله عنهك ذوالفقاری سکا میراث دکمش چونکم
سکا شیرخدانك دست وبازوسی اولمیجق اول ذوالفقارك سکا نه فائده سی اولورپس طوتلمکه جمیع مشایخك واولیای
کراملك کلامنی ضبط وحفظ ایلمشسن چونکه انکله عمل قیلمیه سن ونفسکی اصلاح ایلمکه ساعی اولمیه سن
بلکه اندن مراداك خلقه انجق مردانه لك صاتمق اوله اول کلاملك فائده سی اولمز (مثنوی) کرفسونی یادداری ازمسیح
کولب ودندان عیسی ای وقیح اکرحضرت عیسی علیه السلامدن برفسون یاد طوترسن ای وقیح
قنی عیسانك لب ودندانی یعنی فرض ایده لمکه مرده لری احیا ایلین عیسی نفسلك افسون وکلامنی یادکده طوته سن
وآنی خلقه افسون ایدوب اوقویه سن ای بی ادب وبی حیا اولان مقلد عیسی دم اولان کاملك لب ودندانی سنده
قنی که حتی سنك کلاملك دخی مرده دلره حیات ویره وآنلری علم ومعرفتله وذوق محبتله زنده ایلیوب دل مرده
اولمقدن خلاص ایلیه (مثنوی) کشتیء سازی زتوزیع وفتوح* کو یکی ملاح کشتی همچو نوح* فرض ایده لمکه
توزیعدن وفتوحدن برکشتی دوزه سن حضرت نوح علیه السلام کبی برملاح کشتی قنی فتوح عالم غیبدن بلاتعمل
ولاکسب کلن منافعه دیرلر وتوزیع خلقه بعض شیئی تکلیف ایدوب انلردن کلن سیم وزره ومنافعه دیرلر نیجه کم
زمانه شیخلرندن بعضیسی کندیسنك احیاسنه صالغن توزیع ایلیوب برخانه ویابرتکیه بنا ایلسم کرکدر دیوانلردن
بوصنعتله مال جمع ایلرو تکیه بنا ایلرولیکن اول تکیه ایچره داخل اولان ذردمندلری طوفان ضلالتدن وکرداب
معصیتدن خلاص ایلمکه قادر اوله مز پس بوکونه ریاست دعواسنده اولان متشیخلره تعریض ایدوب بیوررلرای مزور
ومدعی فرض ایده لمکه کندی احباواصدقاکه توزیع وتکلیف ایلدیکك وانلردن جلب واخذ قیلدیغك سیم وزردن
ودخی عالم غیبدن سکا بی زحمت کلن منافع وفوائددن برخانقاه بنا قیله سن وخلقی کندی سفینه صحبتکه داخل
اولمغه دعوت ایلیه سن وانلردن بعضیسی دخی سنك صحبتك وخدمتك کشتیسنه داخل اوله لر نوح علیه السلام
حضرتلری کبی تدبیر صاحبی برکشتیبان قنی که اول صحبتك کشتیسنه داخل اولان وخدمتك سفینه سنه التجا
قیلان دردمندلری طوفان ضلالتدن وکرداب معصیتدن وامواج جاه وریاستدن خلاص ایلیه چونکم سنده
بوحیثیت اولمیه نیچون منصف اولمیه سن وکندیکی بوورطه دن خلاصه سعی قیلمیه سن دیمك اولور (مثنوی) بت
شکستی کیرم ابراهیم وار* کو بت تن رافدا کردن بنار* فرض ایده لمکه حضرت ابراهیم علیه السلام کبی بتی صدلك
اماتن بتنی آتشه فدا ایلمك قنی یعنی (فراغ علیهم ضربا بالیمین) آیت کریمه سنك طبقنجه حضرت ابراهیم علیه السلام
کندی عصرنده اولان ظاهر بتلرنی صدی وتننی دخی ناره القا ایلدیکه قصه سی سورهٔ انبیاده مسطور ومشهوردر پس
ای ارشاد دعواسن قیلان شیخ سن دخی فرض ایلیلمکه ابراهیم حضرتلری ظاهرده اولان بتلری صدیغی کبی بو خلقك
ظاهرده اولان بتلرنی صیه سن وکندکی دخی ظاهرده اولان بته پرستش ایلمکدن خلاص ایلیه سن وشریعتده بت
مشابه سنده اولان مذموم ومنهی شیلردن خلقی وهم کندی نفسکی بری ایلیه سن مجرد بویله ایلمکله اسلام حقیقی
صاحبی اولمزسن وایمان کامل مرتبه سن بولمزسن قنی سنده تن بتنی آتش ریاضته القا ایلیوب نار طاعته براقق وآتش
ریاضت ونار طاعت سکا بردوسلام اولوب انك ایچنده ابراهیم وار خوش حال اولمق چونکم سنك وجودکده خصلت
خلیل اولمیه ووجودك نار محبت جلیلدن صفا بولمیه مجرد بت مشابه سنده اولان منهیاتی کسرایتمکله سنده مرشد
اولمغه لیاقت وخلقی هدایت قیلمغه قابلیت نیجه صحیح اولوراکرسکا دینلك کرکسه بورالردن فراغت ایله دیمکی ایهام قیلور

مثنوی) کردلیلت هست اندرفعل آر * تیغ چو بین رابدان کن ذوالفقار * آن دلیلی که ترامانع شود * ازعمل آن نقمت
صانع بود * اکرسنك دلیلك وارایسه فعله کتور تیغ چوبینی انکله ذوالفقار ایله اول بردلیل که سکا مانع اولور عملدن اول
نقمت صانع اولور یعنی ای مجرد قیل وقال الله ارشاد ناسه تصدی ایلین کمسه اکرسنك راه حقه مرشد اولدیغك اوزره
دلیلك وارایسه فعله کتورو خلقی اصل فعله کله ارشاد ایله اندنصکره اول دلیل فعلی سببیله تیغ چوبین مشابه سنده
اولان کلامکی ذوالفقار کبی بران ایله مادامکه سنك فعله منسوب اولان دلیلك اولمیه تیغ چوبین کبی اولان سوزلرك
خلقك شکوك وشبهاتنی وقبایح وسیئاتنی قطع ایلمز شول بردلیل که سنی اعمال صالحه ایشلمکدن مانع اوله یقینا بیلکه
اول بلا عمل اولان دلیل نقمت صانعه سبب اولور وغضب ربه سنی مستحق قیلور (مثنوی) خائفان راه را کردی دلیر
ازهمه لرزان تری تو زیر زیر * برهمه درسی تو کل می کنی * درهوا تو پشه رارك می زنی * ای مقلد یولك خائفلرنی دلیر
ایلدك حال بوکه جمله سندن زیاده آشغه دن آشغه لرزانسن دوکلی خلق اوزره توکل درسنی ایلرسن حالا که سن هواده
پشه نك طمرنی اوررسن زیر زیر آشغه آشغه دیمکدر امّا بوراده خائف اولمقده جمله دن اسفل وادناسن دیمك اولور یعنی
ای اهل تقلید طریق خدانك خائف اولنلرنی وراه حقدن اعراض قیلان کمسه لری های وهو یکله دلیر وقوی ایلدك
بوجمله سندن من حیث الباطن آشغه دن آشغه لرزانترسن وبودوکلیسندن زیاده خائفسن بودوکلی ناسه توکل
وقناعت ایلمك درسنی تعلیم ایلرسن حال بوکه سن بغایت حرص وطمعکدن هواده اوچان پشه نك طمرنی اوررسن
وانی صید ایلرسن یعنی بعوضه کبی حقیر اولان مال دنیایی نیجه حیله وخدعه ایله الوب اخذ ایلرسن (اتأمرون الناس
بالبر وتنسون انفسکم) آیت کریمه سنك تعریضندن غافل اولوب وکندی نفسکه بر وخیری سویلمکی قویوب وا کالازم
اولنی اونودوب خلقه بر وخیر سویلرسن (مثنوی) ای مخنث پیش رفته ازسپاه * بردروغ ریش تو کیرت کواه * چون
زنامردی دل آکنده بود * ریش وسبلت موجب خنده بود * ای سپاهدن ایلرو کتمش مخنث سنك صقالکك دروغ
اولمسنه کیرك شاهددرچونکم مخنث نامردلکدن دل آکنده اوله آنك ریش وسبلتی موجب خنده اولور کیر ذکر
معناسنه در بونده آلت رجولیتدن کنایت اولور مخنث اصل شول کمسه دیرلر که آنك هم فرجی وهم ذکری اوله بعده
مفعول اولان امردلره دخی کنایت طریقیله اطلاق اولنور بعده رجال مرتبه سنه بالغ اولان اصحاب کمال نفس وشیطانك
مغلوبی ومفعولی اولان مستعملرده دخی اطلاق ایلدیلرکه بونلر شریعت مخنثلری وطریقت حیزلریدرلر باخصوصکه
حضرت مولانا قدس الله سره مثنویلرنده چوق محلده طائفهٔ خبیثه یه مخنث تعبیر ایلمشلر دربو محلده
دخی مراد شریعت وطریقتده ناس اوزره تقدّم ایلیوب وانلره بحسب الظاهر پیشوا اولوب ومرشدیت دعواسن قیلوب
وشکل وصورتن بزه یوب ولیکن آلت رجولیتی ضعیف اولان کمسنه لر اولور پس بوکونه کمسه لردن هر برنه خطاب
ایدوب بیوررلر که ای جماعت ناسدن ایلرو کتمش وانلره تقدّم ایتمش طریقت مخنثی سنك صورت ظاهرکده اولان
محاسنکك دروغ اولمسنه وعلامت رجال اولان صقالکك کذب ونمایش اولمسنه سنك وجودکده رجولیته آلت
اولان علم وعملکك ضعف وفتوری دلالت ایلر نته کم مخنث اولنلرك صقالی برنده اولسه ولیکن آنك ذکرنده قوّت اولمسه
وبراخر خاتونه جماع قیلمسه وآندن هیچ اولاد ظهوره کلمسه بلکه کندیسی براره محتاج اولسه آنك ذکرنك ضعفی
وجهنده اولان ریشنك دروغ اولمسنه شهادت ایلر کذلك شول طریقت مخنثی اولان کمسنه دخی علایم رجالله
صورت ظاهره سنی تزیین ایلسه امّا آلت رجولیتی اولان عملده ضعف اولسه ونفس وشیطان اوزره غالب اولمسه وانلری
زیر حکمنه آلوب تصرف قیلمسه آنك آلت رجولیتی اولان عملنك ضعفی صورت ظاهره سنده اولان علایم رجالك
کذب ودروغ اولمسنه دلالت وشهادت ایلر چونکم بر طریقت مخنثی نامردلکدن کوکلی طوله وانك قلبنده قوّت
اولمیه اول جهتدن آنك صورت ظاهره سنده اولان علایم رجال خنده یه موجب اولور زیرا نیجه طریقت مردلری آنك
نامردلکنی کوروب کولرلر وانك ریش وسبلت صاحبی ایکن مغلوب نفس وشیطان اولدیغنی استهزا ایلرلر (مثنوی
توبه کن اشك باران چون مطر * ریش وسبلت رازخنده باز خر * داروی مردی بخور اندر عمل * تاشوی خورشید کرم
اندر حمل * ای نامرد بوکونه عملدن بر توبه ایله باران کبی کوزیاشنی یاغدر ریش وسبلتی عارف اولنلرك خنده سندن
کیرو آل عملده مردلك داروسنی یه تاکم حمل برجنده اولان خورشید کرم اوله سن یعنی ای طریقتده نامرد اولان
ومخنثلر کبی عمل قبیح قیلان کمسه اول عمل قبیحدن توبه وانابت ایله ونیجه زمان مطر کبی کوزیاشی یاغدیروب اغله صورت
ظاهرکده ریش وسبلت مثابه سنده اولان علایم رجالی عارفلرك استهزا وخنده سندن خلاص ایله تاکم انلر سکا طعن
واستهزا ایلمیه لر کار وعملده قوی اولمق استرسك مردان الهینك داروی محبتلرنی ومعجون ارادتلرنی جان ودل دهانیله
اکل ایله تاکم آلت رجولیتك قوی اولوب عنین طریقت اولمقدن خلاص اوله سن وحمل برجنده خورشید نیجه کرم

اولورسه وعالمه نیجه رونق ویررسه سندخی حمل برجنده خورشید کرم کبی اوله سن وعالم خلقنه رونق ویره سن دیمك اولور
(مثنوی) معده را بکذار وسوی دل خرام * تا که بی پرده زحق آید سلام * یك دو کامی رو تکلف ساز خوش *
عشق کیرد کوش تو آنکاه کش * معده یی قوودل جانبنه صالن تا کم حق تعالیدن سکا پرده سز سلام کله برایکی آدیم
یوری خوش تکلف دوز عشق سنك قولاغکی اندنصکره قولاغکی طوترکش کاف عربینك فتحیله قولتق معناسنه در
یعنی ای مقلد معده نك لوازمی اولان اکل وشربی ترك ایله وجان سمتنه سیر ایله وقلب وروحك مقتضا ومشتهاسنی
ویرمکه سعی قیل تا بر مقامه ایره سنکه حضرت حقدن سکا بی حجاب وبی واسطه سلام کله وسنك قلبکه سلام صفتیله
تجلی قیله اما اول لازم اولان اولدرکه بر قاچ آدیم تکلف ایلیه سن یعنی اعمال شاقه یی ارتکاب ایلیوب کلفت
ومشقته تحمل قیله سن اندنصکره سنك قولغکی دست عشق طوتوب معشوق جانبنه چکر وقولتغکه کیروب
سکا معاونت ایلر حاصل کلام طر یقتده اولا برقاچ زمان تکلف قیلمق وزحمت ومحنتنه صابر اولمق سالکه لازمدر شول
وقتده دلك که عشق الهی کله وجذبهٔ رحمانی انك کوش جانی طوتوب حضرت حق جانبنه جاذب اوله وعشق
ومحبت انك عقل وروحنك قولتغکه کیروب اکا معاونت قیله چونکم عشق الهی انك قولغنی چکیجی اولدی
وقولتغنی طوتیجی اوله آز وقتده انك وجودنده کلفت وزحمت اثرلری قالمز وشیطان لعین انی نیجه وجوهله اضلال ایلمکه
سعی ایلسه انك اوزرینه ظفر بولمز (غالب شدن حیلهٔ روباه بر استعصام وتعفف خر وکشیدن روبه خر را سوی شیر
به بیشه) بو سرخ شریف روباهك مکر وحیله سنك غالب اولمسیدر خرك استعصام وتعففی اوزره وروباهك خر بیچاره یی
چکمسیدر ارسلانك طرفنه بیشه یه استعصام حبل معنایه تمسك ایلمك وطالب عصمت اولمغه دیرلر وتعفف
پرهیزکار اولمق وعفت وصلاحله اتصاف قیلمغه دیرلر یعنی روباه کبی اولان شیطانك وشیطان سیرت اولان انسانك
خر طبیعت اولان حیوانی میشیستان دنیا جانبنه جذب ایتمسنك وشهر قهر وغضب جانبنه ایلتمسنك واملرك حیله
ومکری آخر الامر بو حیوان طبیعت اولان خرلر اوزره غلبه ایتمسنك بیانندهدر (مثنوی) روبه اندر حیله پای خود
فشرد * ریش خر بکرفت وسوی بیشه برد * مطرب آن خانقه کو تا که تفت * دف زند که خر برفت وخر برفت * روباه
حیله ومکرده کندی پایی صقدی خرك صقالنی طوتدی وبیشه جانبنه ایلتدی اول خانقاهك مطربی قنی تا که تیزدف
چاله بویله دیو که خر برفت وخر برفت یعنی روباه کبی اولان نفس وشیطان چونکم حیله ومکر مقامنده ایاق صقوب ثابت
قدم اولدی خر طبیعت اولان مقلدك صقالنی طوتوب محل اکل وشرب اولان دنیا چراکاهنك جانبنه چکدی وکندی
ساکن اولدیغی خانقاهی قویوب ونفس وشیطانه اویوب اکل وشرب ایلمك ایچون دنیا صحراسنه کتدی چونکم اول
بو حالی اختیار ایتدی اول خانقاهك مطربنه لازم اولان بودرکه النه دف آله وخر برفت وخر برفت دیه وفی الحقیقه مقلد
اولوب ومقام توکلی قویوب ونفسنك هواسنه اویوب دنیا مرعاسنه اکل وشرب ایچون کیدن مقلد حقنده اهل خانقاه
خر کتدی خر کتدی دیو ترانه ایلسه لر وسرودة آغاز قیلسه لر لایق وسزادر (مثنوی) چونکه خرکوشی
بر دشیری بچاه * چون نیارد روبهی خر تا بکاه * چونکم بر خرکوش بر شیری چاهه ایلته بر روباه خری کیاهه دك نیچون
کتورمیه یعنی خرکوش بر شیری کتوروب چاهه اتمق قابل اولیجق روباه بر خری مرعی وکیاهه کتورمك وبو افسونله
آنی شیره قریب ایلمك بطریق اولی زیرا خر قوتده وعقلده شیردن کمتر وروباه حیله وخدعه ده خرکوشدن اقوی در چونکم
حیله وخدعه ده ضعیف اولان خرکوش قوی اولان شیر دلیری بر صنعتله قیویه آتوب هلاك ایلدی نته کم بونك قصه سی
جلد اولده اوایله قریب مرور ایلدی پس حیله وخدعه ده اقوی اولان روباه قوت وتدبیرده کمتر اولان خری چراکاهه
ایلتوب انده هلاك ایلسه عجب دکلدر بوندن مقصود اولدرکه خرکوش مشابه سنده کندی سکری ضعیف اولان شیطان
نیجه شیر دلیر کبی عقل وفهمده قوی وپر تدبیر اولان کسه لری اضلال ایدوب ضلالت چاهنه براغوب انده
هلاك ایلدی پس روباه کبی حیله وخدعه ده شیطاندن اشد واقوی اولان اهل ریا واصحاب زرق ودغا بر خر سیرت
ساده دل مقلدی اکل وشربه میل ایتدرمکله چراکاه عالمه دوشوروب بوفر بیله شیر قهر حقنه قریب ایلیه عجب دکلدر
(مثنوی) کوش را بربند وافسونها مخور * جز فسون آن ولی دادکر * آن فسون خوشتر از حلوای او * آنکه صد حلواست
خاك پای او * کوشکی باغله وروباه سیرت اولان افسونلری ییمه اول دادکر اولان ولینك فسونندن غیری اول دادکر اولان
ولینك حلوادن خوشتر اولان فسونی اولدرکه صد حلوا انك خاك پایدر شارحلر مصرع اولده اولان او ضمیرنی شیخ
مقلده کوندروب اول شیخ مقلدك حلوادن خوشترا ولان افسونی دیمشلر وحق معنایی ادا ایلمکده خیلی تکلف ایدوب
مع هذا قصور ایلیوب سوزلری شفای صدردن خالی اولمشدر محله انسب اولان اولدرکه او ضمیری ولی دادکره عائد اوله
وتمهید نحوی وتوضیح معنی بویله دیمك اوله که ای ساده دل اولان طالب کوشکی اهل ریا اولان مقلدلرك وروباه سیرت

اولان شیخلرك کلامنی استماع ایلمکدن سدّ ومنع ایله وآنلرك افسون وحیله لرنی قبول ایله مکر شول عادل اولان ولی خدانك افسوننی قبول ایله که اول ولی عادلك حلوادن خوشتر اولان اول افسونی وکلام حلاوت مشحونی اول مرتبه الذّ واحلادر که نیچه یوز حلوا وافسون صاحبی آنك خاکپایی در ولی "داد کرك فسونندن مراد آنك حلوادن خوشتر اولان شیرین ولذیذ کلامی اولور که نیچه یوز حلوا آنك تکلمنك خاکپایی اولسه لایق اولور (مثنوی) خنبهای خسروانی پرزمی * مایه برده ازمی لبهای وی * میدن پر اولان خسروانی کوپلر اول ولی "داد کرك لبلری نك میندن مایه ایلمشدر خسروانی اولان کوپلردن مراد شریعت تختنك خسرولری اولان عالملرك جسملری اولور وآنلرك درونده اولان میلردن مراد علم ومعرفت میی اولور که انی شارب اولان متعلملره ومستعملره ذوق ونشاط ویردیکی ملابسه ایله می تعبیر اولنمش اولور ومصرع ثانیده اولان وی ضمیری ولی "داد کره عائد اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که بادهٔ علمدن ومی معرفتدن مملو اولان شریعت وطریقت خسرولری نك جسملری کوپلری ایچره موضوع وموجود اولان علم ومعرفت باده سی اول ولی "داد کرك لبلری نك حلاوتندن وکلماتنك لذتندن مایه المش وقوّت بولمشدر وفی الحقیقه شریعت وطریقت خسرولری نك وجودنده اولان علم ومعرفت اکمل اولان اولیای کرامك لب ودهانندن صادر اولان کلمات لذیذه دن مایه الدیغی وقوّت بولدیغی عالم اولنلرك معلومی وعارف اولنلرك مشهودیدر (می) عاشق می باشد آن جان بعید * کو می لبهای لعلش را ندید * آب شیرین چون نبیند مرغ کور * چون نکردد کرد چشمهٔ آب شور * اول جان بعید مینك عاشقی اولور که اول جان بعید اول ولی "داد کرك لعل لبلری نك مینی کورمدی مثلا مرغ کور چونکم شیرین ابی کورمیه آب شور چشمه سنك اطرافنی نیچون طولنمیه میدن مراد بونده تحقیق مرتبه سنه ایرمین وولایت مقامنه واصل اولمین اهل تقلیدك علملری اولور ویقین وتحقیق مرتبه سندن دور اولان جان ولی "کاملك لبندن صدور ایلین کلام لذیذی نوش ایتمکی قویوب اهل تقلیدك علمی وکلامنی استماع ایلمك مستی اولور پس تقدیر کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولور که اول یقین وتحقیق مرتبه سندن بعید اولان کسنه نك جانی مقلد اولان شیخلرك وعالملرك وجودنده اولان علم شرابنك عاشق ومستی اولور زیرا جان بعید اول ولی کاملك لب لعلندن جوش ایلین می تحقیقی کورمدی وآنك چاشنیسنی طاتمدی اکر آنك لب لعلندن ظهور ایلین آب حیاتك ذوقنی اول جان بعید ذایق اولسه ولذت بولسیدی تحقیق اهل تقلیدك بی مزه اولان علملری شرابنك اطرافنه طولنوردی مثلا بر کور قوش چونکم آب شیرینی کورمیه آب شور چشمه سنك اطرافنه نیچون طولنمیه یعنی البته طولنور کذلك مرتبهٔ یقیندن دور اولان جان کور قوش کبی مقلدلرك وجودنده آب شور کبی اولان علملرنی نوش ایتمکه طولنور وصاحب تحقیقك آب شیرین کبی اولان علمنی استماع ایلمکدن اعراض قیلور (مثنوی) موسئ جان سینه راسینا کند * طوطیان کور را بینا کند * جان موساسی سینه نی سینا ایلر کور طوطیلری بینا ایلر یعنی اول جان بعید بیلزکه جان عالمنك موساسی طالبك سینه سنی طور سینا کبی محل مناجات ایلر تاکم طالب کندی سینه سی ایچره جناب حقله نیچه مکالمه ومعامله ایلمکه قادر اولور وشکر معرفتی کورمیوب یقین لذتندن بی بهره قلان کور طوطیلری بصیر ایلر تاکم قند معرفتی کورمکه قادر وانی یمکه طالب وراغب اولورلر (می) خسرو شیرین جان نوبت زدست * لاجرم در شهر قند ارزان شدست * یوسفان غیب لشکر میکشند * تنکهای قند وشکر میکشند * جان شیرینك خسروی نوبت اورمشدر لاجرم شهرده قند ارزان اولمشدر غیب یوسفلری لشکر چکرلر قند وشکر تنکلرنی چکرلر شیرین جاندن مراد حضرت خدا ویاخود خاتم انبیا علیه السلام حضرتلری اولسه دخی جایزدر وخسرودن مراد اول حضرتك عاشق صادقی اولان هر عصرده مملکت عشقك شاهی اولور وشهردن مراد بو دنیا وقنددن مراد اسرار ومعارف اولور ویوسفان غیبدن مراد عالم غیبك محبوبلری اولان اولیای کرام اولور وتوضیح معنی وتقدیر فحوی بویله دیمك اولور که جان محبوبنك عاشق صادقی اولان ولی کامل وخسرو عادل ارشاد نوبتنی اورمش ومقام هدایتده ظهور ایتمشدرلر لاجرم بو شهر دنیاده قند معارف واسرار ارزان اولمشدر وهر عصرده عالم غیبك ملیح ولطیف اولان یوسفلری بو عالمه لشکر چکرلر وتوابع ولواحقله کلورلر قند معارف وشکر لطایف تنکلرنی چکرلر وبو عالمده طوطی طبیعت اولان طالبلره انی عرض ایدرلر هر قنغی طالبك اشتهاسی وشکر یمکه استعدادی زیاده ایسه اکا اول شکر معانیدن زیاده ویررلر فی نفس الامر اول یوسفان غیبینك حقیقت مصرندن بو عالم صورته اول معانی شکرلرین زیاده چوق کتوردکلرندن معارف وعلوم ارزان اولمشدر یوخسه بو قدر شکر معانی ومعارف خاتم الانبیا حضرتلرندن مقدم یوغدی واولان دخی بو مرتبه کمالیله احلی والذ کل ایدی پس اول شیرین جانك خسرولری نوبت اورمغله واول مصر حقیقتك یوسفلری بو عالمه لشکر صالمغله بحمد الله والمنة علوم ومعانی شکرلری شول قدر ارزان اولدیکه شکر فروش اولنلر آنی یمك ایچون طالب وخریدار استرلر (مثنوی) اشتران مصر را روسوی ما * بشنوید ای طوطیان

بانك درا * شهرما فردا پرازشكر شود * شكرارزان بست ارزن ترشود * درشكر غلطيد اى حلواييان * همچو طوطى كورئ صفراييان * مصراشترلر ينك روى وتوجهى بزم جا يمزده دراى طوطئ شكرخالر اول اشترلرك چاكنك آوازنى ايشتديكز بزم شهريمز يارين شكردن طلواولورشكر حالا ارزاندردخى ارزانترا اولوراى حلوا ييلرشكره يوارلنكز طوطى كبى صفراييلرك كورلكنه مصردن مراد اصناف صفاتى جامعه اولان مرتبهٔ الوهيت اولور وآنك اشترلرندن مراد عطيات الهيه نك مطاياسى اولان اولياى كرام اولوركه (لا يحمل عطاياه الا مطاياه) قولى بومعنايه اشارت اولور بانك درادن مراد آنلرك جرس لسانلرندن صادر اولان صدا اولور وحلوا ييلردن مراد المؤمن حلو يحب الحلو) حديثنك مصداقنجه اوليايه مؤمن وموقن اولان وسكر معرفته محبت قيلان طالبلر اولور وصفراييلردن مراد مزاج روحانيه لرى فاسد اولان وسكر معانى وحلواى روحانيدن نفرت قيلان منكرلر اولور وتوضيح معنى وتمهيد نحوى بويله ديمك اولوركه عطاياى الهيه نك عطاياسى اولان اولياى كرامك يوزلرى بزم جايمزه دراى طوطيان باغ طريقت آنلرك لسانلرى جرسندن ظاهر اولان صدا وادايى استماع ايليك كه آنلرك اداوصداسى سنزه سكر معنى وقند اسرار خدايى تبشير ايلر بزم شهر وجوديمز يارين روز قيامتده اذواق روحانى ولذات معانيدن پراولور بوكون بودنياده سكر معانى وقند اسرار ربانى فى الجمله ارزاندر يارين دخى زياده ارزان اولوركه جميع اسرار جماليه وتجليات لطفيه اول كونده عيانه كلوب سكر معانى يعكه بودنياده معتاد اولان طوطيلره اول كون نفسلرينك اشتها ايلديكندن زياده نعم ربانى والطاف سبحانى ظهوره كلور وارزانترا ولور پس اى حلواى معرفته منسوب اولان مؤمنلر بودنياده سكر محبته وقند معرفته يوارلنوب مستغرق اولك صفرايى مزاج اولان وحلواى معرفت وسكر محبتدن نفرت قيلان منكرلرك زعمنه (مثنوى) نيشكر كوبيد كار اينست وبس * جان برافشانيد يار اينست وبس * يك ترش درشهر ما اكنون نماند * چونكه شيرين خسروان را برنشاند * نقل وبرنقلست ومى برمى هلا * برمناره روبزن بانك صلا * نى شكر دوككز زيرا ايش انجق بودر جان نثار ايليكز زيرا يار انجق بودر شمدى بزم شهريمزده برترش قالمدى چونكم شيرين خسرولرى نصب ايلدى نقل نقل اوزره دروى مى اوزره درا كاه اول مناره اوزره كيت صلا صداسنى اور نيشكردن مراد اسرار الهى قندنه محل اولان ولينك وجودى وياخود آنك كلامى اولورا كرنيشكردن مراد ولى كاملك وجودى اولورسه كوبيد امرى خدمت كنيد وملازمت كنيد معنالرينه استعاره اولوروا كرنيشكردن مراد ولى كاملك كلامى اولورسه كوبيد لفظى قرأت كنيد ومطالعه كنيد معنالرينه استعاره اولور وشهردن مراد ولى كاملك اصحابنك وجودلرى شهرى اولورسه ترشدن مراد اخلاق بشريه واوصاف جسمانيه اولور وشيريندن مراد محبوب حقيقى وياخود روح محمدى اولسه دخى جائزدر وخسرولردن مراد اول حضرتك عاشق صادقلرى اولور پس توضيح معنى وتقدير نحوى بويله ديمك اولوركه اى حلوا ييلر واى سكر معنانك طالبى اولان خدا ييلر نيشكر مثابه سنده اولان ولى كامله خدمت وملازمت ايليكز وآنك لذيذ اولان كلامنى مطالعه وقرأت قيليكز طالب حق اولانه كارهمان بودر انجق وبو يولده جانكزى نثار ايليكز زيرا يار همان بودر انجق ولى خدانك وجودشريفندن وكلام لطيفندن اولى سالكه بريار اولمز پس كندى حال شريفلرندن وشان لطيفلرندن خبرويروب بيوررلار الآن ساكن اولديغمز شهرده اوليايى منكر برترش كمسنه قالمدى جملهسى هب سكر معرفتى ذائق وحلواى محبتى طاعم اولمغله تلخ اولان انكاردن قورتلوب شيرين اولديلر ديمك اوله وياخود معنى بزم اصحابلرك وجودلرى شهرنده برترش صفت وكم خصلت قالمدى جملهسنك وجودى سكر معنادن وقند محبت خدادن شيرين ولذيذ اولدى چونكم اول شيرين اولان محبوب حقيقى كندينك عاشق صادقلرنى محبت تختى اوزره نصب ايلدى اى طالب اذواق روحانى واى شارب رحيق ربانى حالا نقل الهى اوزره نقل وبادهٔ سبحانى اوزره باده واردرهله غافل اولله وعمركى بيهوده يره ضايع قيلمه اول نقل روحى وبادهٔ فتوحى يوب ايچدككدنصكره لازم اولان اولدركه نوكسبلره حق وخلقه صلا ايله وتا كم نقل تحقيقه ورحيق توفيقه طالب اولنلرسنك ارشادلك واسطهسيله كلوب بونقل معنوى يدن يسونلر وبوشراب مثنويدن نوش ايلسونلركه عاشقلرك غداسى بونقل معنوى ومستاولان صادقلرك نشو ونماسى شراب مثنويدر (مى) سركه نه ساله شيرين ميشود * سنك ومرمر لعل وزرين ميشود * طقوز ييلاق سركه شيرين ولذيذ اولور سنك ومرمر لعل وزرين اولور سركهدن مراد اخلاق ذميمه صاحبلريدر نه سالهدن تحديد دكل تكثير مراد اولور وسنك ومرمردن مراد حجر لا يفهم منزلهسنده اولان قلب قاسى صاحبلرى اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه نيجه ييللق سركه كبى تلخ وترش اولان اخلاق ذميمه وسنك ومرمر كبى قلب قاسى صاحبلرى بزم صحبتمزه وطريقتمزه داخل اولمغله وكلامزده اولان قند معانى يى تناول قيلمغله شيرين ولطيف وزرين اولوب صاحب صدر اولور (مثنوى) آفتاب اندرفلك دستك زنان * ذرهها چون عاشقان بازى كنان * چشمها مخمور شد از سبزه زار * كل شكوفه

می کند برشاخسار) آفتاب فلکده ال اوریجیدرذره لرعاشقلر کبی بازی ورقص ایلیجیلردر چشملر سبزه زاردن مخمور
اولدی شاخساراوزره کل شکوفه ایلریعنی آفتاب سما برم بزمک ذوق وصفاسندن فلکده ال اوریجی ودور قیلیجیدر
وذره لردخی انک پرتونده عاشقلر کبی رقص وبازی ایلیجیلردرتهکم عاشقلر شمس دینک پرتونده ذره کبی رقصلر ایدیجیلردر
کان بیورورلرکه بزم بزم جهان آرامزدن عشاق مست اولوب رقصلرایلدکلرندن ماعدا آفتاب سمایه وآنک ذره لرینه
دخی بزم ذوق باطنمز تأثیرایدوب آفتابک فلک اوزره دورایلمسی وذره لرک انک نورنده رقص قیلمسی بزم بزمک تأثیرندن
وذوق باطنمزک شوقندندرعاشقلرک باطنی کوزلری سبزه زارمعانینک تماشاسندن مخمور اولدی کالراغاجلراوزره بزم
لطافتمزدن شکوفه اولوربوتقدیراوزره می کندمی شودمعناسنه اولورکل بزم لطافتمزدن شاخساراوزره کندیسنی شکوفه
ایلررونق ولطافت بولوب دللره مسرت ویررودماغلره رایحه ایرکورردیمک دخی جائزدروحاصل کلام مرتبۀ کماله ایرن
صاحب ولایتک باطننک نورانیتندن وروحانیتندن هرلطیف وجمیل اولان شئ حصه پذیر اولورولطافت بولور دیمک
اولوروبونک تحقیقی دفعاتله مروزایلمشدر ابن فارض حضرتلرینک بوبیتی هم بومعنایه شهادت قیلور (بیت) ولافلک
الاومن نورباطنی * به ملک یهدی الهدی بمشیئتی (مثنوی) چشم دولت سحر مطلق می کند * روح شد منصور انا الحق
می زند * کرخر برامی بردروبه زسر * کو ببرتو خرمباش وغم مخور * دولت چشمی سحر مطلق ایلر روح منصوراولدی
انا الحق اوورراکربرخری روباه باشدن ایلتدی دی ایلتسون همان سن خراولمه وغم یمه یعنی صاحب دولت اولان واینک
چشمی سحر مطلق ایلرسحر مطلقدن مرادشول تبدیل وتحویلدرکه آنک سببی عقلله معلوم اولمیه وآلات واسباب
قیدندن دخی مطلق اوله پس اهل سعادت اولان کاملک نظرا کسیرتأثیری کندی یه قرین اولان وخدمت قیلان
کمسه لری برمرتبه تبدیل ایدوب روح محض اولمق مرتبه سنه ایرکوررکه اکا سحر مطلق دیمک لایق اولور وروح
محض نظر اهل دولتله منصوروموئید اولدقده انا الحق نداسن اوورزیرا بومرتبه ده روح صافی کندی تعینی قیدندن فانی
وحضرت حقله باقی اولورونورحقله کمال مرتبه مضیئی اولور پس اول روح صافی که نصرت حقله منصور اوله بن حقم
دیسه کاذب اولمز واکا تصدیق قیلمق وتابع اولمق خرمنزله سنده اولوروخرسیرت اولنلر اهل حقه اقتدا ایتمکی قویوب
روباه طبیعت اولان اهل ریایه واصحاب زرق ودغایه اقتدا قیلورا کر برخرسیرت اهل نفسی برروبه طبیعت اولان مزور
ومتشیخ باشدن چیقررسه وکندی یه تابع قیلسه واول مقلد مزوره ای اهل حقه اقتدا قیلان مریدسن بوخرسیرتی
الکیت وکندیکه تابع ایتدیکه آنک لایقی اولدرهمان سن ای مرید صادق خرسیرت اولمه وغم یمه هرکیم خرسیرت
ایسه روباه طبیعت اولان مزورلرآنی صیدایدروشیطانلرک اولیاسی اولان مزورلرحمارکبی احمق اولان مقلدی آورلر
چونکم ای مرید صادق سن کندیکی خرسیرت اولمقدن وتقلیدایله سلوک قیلمقدن قورتره سن اصلا بوذکراولنان مزورلرک
برنسندن خوف وحذرایلمه زیرا بونلر عالم اولان انسانی اولامغه قادراوله مزلر بلکه احمق ونادان اولان خرسیرتلری اولرلر
تهکم بوسرخ شریفدن وبوبیان لطیفدن بوسوزلرک حقیقی ونتیجه سی معلومک اولور (حکایت آن شخصی که از ترس
خویشتن رادرخانۀ انداخت رخها زرد چون زعفران لبها کبود چون نیل ودست لرزان چون برک درخت
خداوند خانه پرسیدکه خیرست چه واقعه است کفت بیرون خرمی کیرند بسخره کفت مبارک خرمی کیرند توخرنیستی
چه می ترسی کفت سخت بجد می کیرند تمیز برخاسته است امروز ترسم که مرا بجای خرکیرند) بوشرخ شریف اول شخصک
حکایه سیدرکه خوفندن کندیسنی برخانه یه آتدی اوشخصک یوزلری زعفران کبی صاری ولبلری نیله کبی کوکرمش
ودستلری برک درخت کبی لرزان اولدیغی حالده خانه صاحبی اکا صوردی بوبله دیوکه خیرمیدرنه واقعه در اول شخص
صاحب خانه یه جواب ویروب دیدی انکیچون ترسان ولرزانم که طشره ده سخره ایله خرطوترلر یعنی مفت وآیلق ویره
طشره ده بعض اشکلری طوتوب یوک چکدیررلر صاحب خانه اول شخصه دیدی ای مبارک خرطوترلرسن اشک دکلسن
خرکبی اولان طائفه دن نه قورقرسن اول شخص دیدی اول خرکیرلرقتی جد واقدام ایله طوترلر آنلردن تمیز قالقمش
وتشخیص برطرف اولمشدر بوکون قورقرمکه بنی خرد یوطوترلر وبکا دیه لرکه سن دخی خرسن کل بزم امرمزه منقاد اولوب
حکممزه آلتنده اول بجای خرکیرند دخی نسخه دروفی الحقیقه زمانه خلقنده باخصوص که روباه سیرت اولان مزورلردن
برمرتبه تمیز کتمش وتشخیص برطرف اولمشدرکه نیجه انسانی دخی خر برنه طوتمغه جرأت ایتمشلروبی حیا القلرندن
نیجه عاقل ودانایی کندیلرینک زیرحکمنه آلمغه قصد وسعی ایلمشلردر انکیچون اکثر عقلا وعرفا بونلرک جد واقدامین
کوروب وعدم تمیزلرنه واقف اولدقده برخانه کوشه سنه قاچمشلر ویا برصاحب دله التجا ایتمشلردر (مثنوی)
این یکی درخانۀ درمیکریخت * زردروی ولب کبود ورنک ریخت) اول کمسه برخانه نک ایچنه قاچدی حال بوکه زرد روی
ولبی کوکرمش ورنکی دوکلمش (م ی) صاحب خانه بکفتش خیرهست * که همی لرزد تراچون پیردست) صاحب خانه

اول شخصی کوروبا کا ایتدی خبرمیدرکه سنك الك پیرکبی دیرر (مثنوی) واقعه چونست چون بکر یختی
رنك رخسساره چنسان چون ریختی * واقعه نیچه درونیچون بو خانه نك ایچنه قاچدك و خسساره كك رنكنی نیچون بویله
دوکدك (مثنوی) کفت بهر سخرهٔ شاه حرون) خرهمی کیرند امروز از برون) اول کمسه ایتدی حرون و ظالم اولان شاهك
سخره سندن اوتری بوکون طشره دن خرطوترلر یعنی اسواقده پادشاه طرفندن خرلری سخره یه طوترلر (مثنوی) کفت
می کیرند کو خر جان عم * چون نه خر رو ترازین چیست غم * صاحب خانه دیدی ای جان عم اوکه خرطوترلر دیکر
که اوتقدیرنده اولورسه یعنی بودر اما استفهام اولورسه یعنی ای عمنك جانی انلر خرطوترلر خرقنی چونکیم سن خردکلسن
یوری بوندن سکا نه غم وار دریعنی آنلر چونکیم خرطوترلر ایش سن خر اولمدقدنصکره سکا آنلرك دار وکیرندن نه غم
وار در دیدی (مثنوی) کفت بس جدند و کرم اندر کرفت * کر خرم کیرند هم نبود شکفت) اول کمسه ایتدی خرطوتمقلقده
زیاده جد و کرملردر اکر بنی دخی خرد بوطوترلرسه شکفت و عجب اولمز (مثنوی) بهر خر کیری بر آوردند دست *
جد جد تمییزهم برخاستست * خر کیرلکدن اوتری چونکیم ال بوقورو کتوردیلر زیاده جد ایله تمییزهم قالقمشدر جد
جد مکرر اولمسی تأکید افاده ایلر یعنی حاکم طرفندن اولان عوانلر خرطوتمقدن اوتری خلق اوزره غالب اولوب برمرتبه
طوتمغه جد و اهتمام ایدرلرکه آنلردن فرق و تمییز زائل اولوب یعنی نیجه کمسه لری دخی خر یرینه طوتمغه اهتمام ایلدکلرندن
خوف ایدوب بوخانه یه قاچدم دیدی (مثنوی) چونکه بی تمییزیان مان سرورند * صاحب خر را بجای خرخرند)
چونکیم بی تمییزلر بزه سرورلردر پس صاحب خری خر یرینه الورلر یعنی چونکیم بی تمییز اولان طائفه بزه حاکم و سرورلر
اولدی عجب دکلدر خر صاحبی اولان انسانی خر یرینه طوترلرسه واکا نیجه تکلیف ایدوب بارزحمتی تحمیل ایده لر
الحق بو تمییزسز و مغرقتسز اولان زمانه حاکملری برمرتبه یه وارمشلردرکه خری حردن وبری بردن فرق ایلسکه
قادردکلردر بونلر عجب دکلدر بلکه زمانه مزده اولان اهل ریا و اصحاب زرق و دغا دخی برمرتبه یه وارمشلردرکه
خرکیمدر و حرکیمدر بیلمزلر کندیلرك مزاجنه خوش کلان خرلر حر اولان ارلردن بیك مرتبه اولی کاورنیجه حروآزاد اولان
اهل دلی خر یرینه طوترلر و نیجه خردن بدتر اولان اهل دنیایی اهل دل اوزره ترجیح ایدوب آنلری مقبول ایدرلر پس عاقل
اولان بو بی تمییزلرك ملاقاتندن بصیر و علیم اولان جناب عزته فرار ایدرلر و بونلرك شرندن قاچوب آنك جنابنه
التجا قیلورلر (مثنوی) نیست شاه شهر ما بیهوده کیر * هست تمییزش سمیعست و بصیر * آدمی باش و زخر کیران مترس *
خر نه ای عیسی دوران مترس) بزم شهریمزك شاهی بیهوده کیرد کلدر آنك تمییزی واردرکه سمیع و بصیردر پس سن آدمی
اول خرکیرلردن قورقمه ای دورانك عیساسی خردکلسن پس قورقمه یعنی فرض ایده لمکه بو دنیانك ضابط و حاکملرنده فرق
و تمییز یوق ایمش و بونك مرانی اولان عامل و عاملرنده حیله و خدعه چوق ایمش بزم باطنمز شهرینك پادشاهی بیهوده کیر
دکلدر اول علیم و حکیم اولان پادشاهکه سمیع و بصیردر آنك تمییزی واردر نته کم سورهٔ انفالده (لیمیز الله الخبیث من
الطیب) بیوردی پس سن ای طالب آدمی اول و خرطوتیجی اولان عذاب ملکلرندن و دخی شیطانلردن و دخی ظالم
اولان عوانلردن و دخی مکار و حیله کار اولان انسانلردن قورقمه چونکیم سن خرسیرت دکلسن ای دورانك عیساسی
بونلردن قورقمه عیسی دوراندن مراد نور حق ایله ممسوح و قدم عیسوی اوزره سیر قیلان و مرتبهٔ نفسانیتدن سیاحت
ایدوب مرتبهٔ روحانیته وصول بولن روح مجرد صاحبیدرکه خرنفسك اوزرینه حاکم اولوب آنی زیر حکمنه
آلمش و کندی دورینك عیساسی کبی اولمشدر (مثنوی) چرخ چارم هم زنور تو پرست * حاش لله که مقامت آخرست
نور چرخ و اختران هم بو تری * کرچه بهر مصلحت در آخری * فلك رابع هم سنك نور کدن پردر حاش لله که سنك مقامك
آخوردر سن چرخدن و اخترلردن هم برترسن اکرچه مصلحتدن اوتری آخورده سن چرخ چارمدن مراد قلب الافلاك
اولان فلك شمس اولسه ده جائزدر و مجرد مرتبهٔ علویدن استعاره اولسه ده جائزدر و حد ذاتنده روح مجرد مرتبه سنه
واصل اولان انسان کاملك نور باطنندن چرخ چارم دکل بلکه جمیع املاك و افلاك منور اولمق مقرردر کما قال ابن الفارض
قدس سره (بیت) ولا فلك الا و من نور باطنی * به ملك یهدی الهدی بمشیئتی) پس چرخ چارمه تخصیص مجرد
مقام عیسی اولدیغی ملابسه ایله در و آخردن مراد بو دنیادرکه خرسیرت اولان اصحاب طبیعتك و اهل شهوتك
مقاملریدر پس کندی دورنده عیسی مشرب اولان روح مجرد صاحبلرنه خطاب ایدوب بیورر ای دورانك عیساسی
وای کندی عصرنك مسیحی آساسی فلك رابع بلکه افلاك تاسع و جمیع علوی اولان مراتب و مرابع سنك
نور باطنیکدن پر نور اولمش و رونق آلمشدر سنك مقامك خرسیرت اولنلرك مکانی اولان دنیای دون اولمقدن بن اللهی
تنزیه ایلرمکه حق تعالی بو دنیایی متقی اولان بنده لرینه مقام قیلمشدر بلکه (ان المتقین فی جنات و نهر فی مقعد
صدق عند ملیك مقتدر) آیت کریمه سنك موجبنجه حق تعالینك متقی اولان بنده لرینك مقامی ملیك مقتدر قتنده

مقصد صدقدر بو آخور دنیا خرسیرت اولنلره لایقدر عیسی مشرب اولان صاحب دللرک مقام ومرتبه لری بو دکلدر سنکه (ولقد کرمنا بنی آدم) نصیله مشرف اولان آدم زاده سن من حیث المرتبه خردن واخترلردن هم برتر وعالیترسن اکرچه مصلحتدن اوتری برقاچ کون دنیا آخورنده ساکنسن ومصلحت اولدرکه اهل دنیادن طاعت خدایه وطریق مستعد وقابل اولان کمسه لری تربیه وارشاد کابه انسان مرتبه سنه واصل قیله سن وبو خلقه نیجه مدت نفع وفائده ایرشدریجی اوله سن (م ی) میرآخور دیکرو خر دیکرست (نی هر آنکه اندرآخر شد خرست) میرآخور غیرید رو خر غیرید رهر او کمسه که آخورده اولدی خردکل یعنی انبیا واولیا وعلما وعرفا بو دنیاده میراخوره مشابه سنده درلر واهل دنیا واصحاب نفس وهوا خرلر منزله سنده درلر اکرچه میراخور اولنلر اخور ایچره کیررلر وانده نیجه مدت بعض مصلحت ایچون ساکن اولورلر ولیکن میرآخورک مرتبه سی دیکرو خرلرک مرتبه سی دیکردر هر شول کمسه که آخور ایچره ساکن اولدی خر اولمق لازم کلمز پس بو دنیا اخوری ایچره ساکن اولان طائفه نک جمله سی خرسیرت اولمق لازم اولمز بلکه بونلرک بعضسی دخی خرلر منزله سنده درلرکه انلردن مراد اهل دنیا واصحاب نفس وهوا وارباب زرق ودغادرلر (مثنوی)

چه در افتادیم در دنبال خر * از کلستان کوی وزکلهای تر * از انار واز ترنج وشاخ سیب * وزشراب وشاهدان بی حسیب

بزکه بنی آدمز بو دنیا آخورنده خرلک اردنه نه دوشدک انی ترک ایدوب کلستاندن وترو تازه کللردن سویله اناردن وترنجدن وشاخ سیبدن سویله وشرابدن وبی حساب شاهدان ومحبوباندن سویله یعنی بزکه انسانز وعقل وعرفانله ذی شانز خرنفسلک وحمارسیرت اولان اهل صورتک اردنه نیچون دوشرز انلری ندن اوتری ذکر ایلرز انلرک ذکرنی قوبوب حقیقت کلستانندن سویله وانده کشاده اولان تروتازه معرفت کللرندن کشف رازایله واول باغ حقیقتده بتن اناردن ومعنوی اولان ترنج بی شماردن وروحانی اولان سیبک شاخندن واشجارندن سویله وشراب طهوردن وبی حساب اولان محبوبدن وحوردن سویله که انسانه لایق اولان بونلردن سویلمک وبونلرک اولنمان شیلردن حظ ایلمکدر وهمت ایدوب بونلرک حقیقتنه واصل اولمق انسان کامل اولان سلطانلرک مشاهده قیلدیغی مشاهده قیلمقدر (مثنوی)

یا ازان دریا که موجش کوهرست * کوهرش کوینده وبینا اورست * یا ازان مرغان که کل چین میکنند * بیضها زرین وسیمین می کنند * یا ازان بازانکه کبکان پرورندن * هم نکون اشکم هم استان می پرند)

یا اول دریادن سویله که آنک موجی کوهردر اول دریانک کوهری سویلیجی وکوریجیدر یا اول مرغاندن سویله که انلر کل دیریجی اولورلر بوتقدیرا اوزره می کنند می شوند معناسنه اولور اما چین مصدر معناسنده اولوب یاخود شول قوشلردن سویله که کل دوشوریجیلات ایدرلر بیضه لری زرین وسیمین ایدرلر دیمک اولور یاخود اول بازلردن سویله که کبکلر بسلرلر هم شکملری اشغه وهم ارقه لری اوزره وشکملری یوقرو اوچرلر یعنی ای سوزسویلیجی وتکلم ایلین ناطق اکر سوز سویلرسک مقدماذکر اولنان شیلردن سویله یاخود شول بحر حقیقتدن سویله که آنک موجی جواهر مقدسه در وآنک هر برجوهری کوریجی وسویلیجیدر کوهردن مراد انسان اولورکه حقیقت بحرنک کوریجی وسویلیجی کوهریدر ویاخود شول طیورردن سویله که انلر معرفت کللرنی وحکمت سنبللرنی دیررلر وجمع ایدرلر واعمال حسنه بیضه لرنی اخلاصله مذهب ونور صدق ویقینله مهذب ایدرلر کل چین اولان مرغلردن مراد شول علم وحکمت طالبلری اولورکه انلر حقیقت باغندن کل مشابه سنده اولان معرفتلری دیررلر وبیضه لرکبی اولان اعمال حسنه یی زر اخلاص وسیم صدقله زرین وسیمین ایلرلر وياخود شول بلند پرواز اولان عالم رازلک شهبازلرندن سویله که انلرک کبکلر بسلرلر وانلردن مراد شول مرشدلر ومربیلردرکه طالبلری شکار ایدیجی اولدقلری جهتدن بازلره مشابهلردر وطالبلر دخی انلره شکار اولدقلری حیثیتدن کبکلره مماثللردر بونلر صورتده اولان طوغانلرکبی کندی شکارلرنی برتیجی وپاره لییجی دکللردر بلکه بسلیجی وتربیه ایلیوب مرتبه کماله واصل ایلیجیلردر وبونلر شول عجیب الشانلردرکه هم ظاهرلری اوزره وهم باطنلری اوزره پرواز ایدرلر استان چالقوبن ظهری اوزره یا تمغه دیرلر بونده اول معنوی اولان بازلرک ظاهرلرندن کنایت اولور ونکون اشکم باطنلری اوزره دیمکدن عبارت اولور حاصل کلام بونلر اوعالی پرواز اولان شهبازلردرکه استرلرسه باطنلری اوزره پرواز ایدرلر واسترلرسه ظاهرلرینک مقتضاسی اوزره کیدرلر اهل ظاهرکبی همان ظاهرده اوچمزلر ومجرد اهل باطن کبی ظاهرده پروازایده میوب آنجق باطنده پرواز ایتمزلر بلکه بونلر ظاهر وباطن علمنی جمع ایلین شول کامللردرکه هم ظاهرده پرواز ایدرلر وهم باطنده پرواز ایدرلر ایکی جانب اوزره بیله جولان وطیران ایلمکه قادرلردر دیمک اولور (مثنوی)

نردبانها ییست پنهان در جهان * پایه پایه تا عنان آسمان * هر کره را نردبانی دیکرست * هر روش را آسمان دیکرست)

جهانده پنهان برنوع نردبانلر واردر پایه پایه تا آسمانک عنانن وکنارینه دلک هر کروه ایچون برانجز نردبان واردر هر روشک کندونه مناسب برغیری آسمانی واردر نردباندن مراد بونده هر کسک مذاهب اولدیغی طریق اولور پس معنی بو جهانده

مخفی ومعنوی یوللر واردر که اول یوللر فی المثل نردبانلر کبیدر وهر کسك عاقبة الامر واصل اوله جغی نهایت مرتبه سی عنان آسمان کبیدر پس هر کسك ذاهب اولدیغی طریق قدمه قدمه ودرجه درجه نهایت مرتبه سنه دك وضع اولنمشدر ابتدای حالدن انتهاسنه وارنجیه دك پایه پایه وقدمه قدمه اول جانبه ترقی ایلر الطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق قولنك مفهومی اوزره هر کروهك برنوع طریقی ونردبانی واردر وهر روشك وسلوكك برنوع آسمانی واردر که اول روشك غایتنده اولان مرتبه در پس بوجهانه برطائفه کلور وبرطریقه ذاهب اولور وعاقبت بره مرتبه یه منتهی اولوب آنده قالور پس اول طریقا کا نردبان واول نهایت مرتبه اکا آسمان کبی اولور (مثنوی)

هر یکی از حال دیکر بی خبر * ملك با پهنا وبی پایان وسر) این دران حیران که او از چیست خوش * وان درین خیره که حیرت چیستش * هر بری غیرك حالندن بی خبردر زیرا ملك خدا با پهنا وبی پایان وبی سردر بو انك حقنده حیران بویله دیوکه اوکسه ندن خوشدر واول بونك حقنده خیره ومتحیردر بویله دیوکه انك حیرتی ندر یعنی افراد ناسدن هر بریسی براخر کسه نك حالندن بی خبردر زیرا ملك الهی وشان ربانی زیاده وسعت اوزره دراکا حد وغایت یوقدر هر کسه برشان الله تجلی قیلمش وهر کس برحال الله متسلی اولمشدر چونکم شئونات الهیه یه نهایت یوقدر وهر شیء آنك برکونه شاننك مظهریدر وهر کس (قل کل یعمل علی شاکلته) آیت کریمه سنك موجبنجه کندی بنك حقیقتنك مقتضاسی اوزره عمل ایلجیدر پس بو اجساد واشخاصك اعمال وحرکاتی بری برلرینه مغایر ومخالف اولور چونکم برکسنه اخر کسنه نی کندی بنك سیر وحرکتنه مخالف سیر وحرکت ایلر کورسه بو آنك حقنده حیران اولور ودیوکه یا الهی عجبا بوکسنه نه شیدن خوش اولمشدر تا کم بوکونه سیر وحرکت قیلمشدر واول کمسه دخی بو حیران اولان کسنه نك حیران اولدیغنه خیره وحیران اولوب دیرکه عجبا بوکسنه نیچون حیران اولور اما عارفان اسرار قضا وعالمان شان خدا بو خلایقك بری برینك کارنده حقیقتنه واقف اولمدقلرندن حیران اولدقلری کبی حیران اولمزلر زیرا حق تبارك وتعالی بونلره برعلم وعرفان ویرمشدر که اول علم وعرفان ایله جمیع اشیانك مظاهر اسما وصفات الهیه اولدیغنی بیلورلر وهر شیئك کندی عین ثابته سی اوزره حرکت قیلدیغنی مشاهده قیلورلر پس بونلره احوال خلایقك متضاده ومختلفه اولمسی حیرت ویرمز هر شیئی حکمت اوزره خلق اولنمش کورد کلرندن قلبلرینه تشویش واضطراب کلمز (مثنوی) صحن ارض الله واسع آمده *

هر درختی از زمینی سر زده * بر درختان شکر کویان برك وشاخ * که زهی ملك وزهی عرصه فراخ) ارض اللهك صحنی واسع کلمشدر وهر بر درخت بر زمیندن باش اورمشدر برك وشاخ اغاجلر اوزره شکر دیجیدر بویله دیوکه زهی ملك وزهی عرصه فراخ ارض اللهدن مراد ارض حقیقت اولور که زیاده واسعه در وهر شیئك وجودی انده بتمش بر درخت کبیدر وهر وجودك عملی واثری انك برك وثمری کبیدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولور که اللهك ارضنك صحنی بغایت واسع کلدی هر بر وجود درختی برکونه یردن باش یوقروا وردی وقائم اولوب طوردی نته کم اغاجلر اوزره برك وشاخ هر بری کندی بنك ذاتنه مناسب اولان لسان حال الله زهی ملك وزهی عرصه فراخ دیو شکر وثنالر ایلدکلری کبی هر کسك وجودی درختی دخی عمل واثری هر نه ایسه اظهار ایلیوب کندی موجدنه وصانعنه شکرلر وثنالر ایلیوب دیرلر که زهی ملك واسع وزهی میدان فراخ که اصلا اکا حد ونهایت تصوری ممکن وقابل دکلدر (مثنوی)

بلبلان کرد شکوفه برکره * که از الجه می خوری مارا بده * این سخن پایان ندارد کن رجوع * سوی آن روباه وشیر وسقم وجوع * بلبلر برکره اولان شکوفه نك اطرافنده که اول نسنه ده که سن برسن بزه ویر شکوفه برکره شکوفه نك زیاده کثرتندن وبری برینه تداخل ایلیوب مجتمع اولمسندن عبارت اولور ومراد ازهار معانی ومعارف وشکوفهای اسرار ولطافت صاحبلری اولور وبلبلاندن مراد انلرك طالبلری اولور وتقدیر کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولور که ارض الله واسعه ده بلبل سیرت اولان طالبلر ازهار معانی وشکوفهای معارف حقانی صاحبلری اولان عزیزلرك اطرافنده پرواز ایلیوب بویله دیرلر که ای باغ حقیقتك شکوفه تازه سی اول آب حیاتدن که سن ایچرسن بزه دخی اندن ویر واول غذایی که سن یوب لطیف اولورسن واندن نشو ونما بولورسن بزه دخی اندن بر مقدار نواله ایرکور تا بزدخی لطیف اوله لم واول آب حیاتدن نشو ونما بوله لم پس بو قدر معارف ولطایف بیوردقلرندنصکره بوکونه سوزلردن رجوع ایدوب ینه قصه بیانته شروع ایلمکدن اوتری بیوررلر بو سوزه نهایت وپایان طوتمز بونی بیان ایلمکدن رجوع ایله اول روباهك وشیرك وانك سقامتنك وکرسنه لکنك قصه سی جانبنه یعنی مقدما ذکر اولنان شیرك وانك خسته وآچ اولمسنك وروباهی برخری صید ایلمك ایچون اطرافه ارسال قیلمسنك حکایتی جانبنه رجوع ایلیوب وآنك تتمه سنك تقریر وبیانته شروع ایله دیمك اولور (بردن روبه خررا پیش شیر وجستن خر از پیش شیر وعتاب کردن روباه با شیر که هنوز خر دور بود تعجیل کردی وعذر آوردن شیر ولابه کردن روبه با شیر که بروبار دیکرش بفریب) بو سرخ شریف روباهك خری ارسلانك اوکنه

ایلتمسیدر وخرلک دخی ارسلانک اوکندن صبر ومسیدر وروباهک شیره عتاب ایلمسیدر بویله در توکه هنوز خرسندن
دورایدی تعجیل ایلدک وشیرک تعجیل ایلدیکنه عذر دیمسنک وروباهه لابه وتضرع ایلمسنک بیاننده در بویله دیوکه
یوری ای روباه اول خری برکره دخی الده وخدعه ایدوب بکا یقین کتوردیدی (مثنوی) چونکه برکوهش بسوی
مرج برد * تا کند شیرش بحمله خرد ومرد) چونکم روباه اول خری طاغ اوزره مرج جانبنه ایلتدی یعنی حیله ایدوب
مکانندن جدا قیلوب طاغ اوزره برچراکاه جانبنه کتوردی تا که شیر آنی حمله ایله خرد ومرد ایلیه (مثنوی)
دوربود از شیر وان شیراز نبرد * تا بنزدیک آمدن صبری نکرد * اول خرشیردن دورایدی وشیر جنک وحمله دن خرک
تا کندینه یقین کلمکنه صبر وتحمل ایلمدی (مثنوی) کنبدی کرد از بلندی شیرهول * خود نبودش قوت
وامکان حول) اول پرهول اولان شیر بربلند یردن خراوزره برکنبد ایلدی اول شیره خود قوت وامکان حول اولمدین
کنبد بونده تقالقمق وصچرامق معناسنه در وحول حرکت معناسنه در نته کم لاحول ولاقوة دیمک لاحرکة معناسنه در
پس معنی بویله دیمک اولورکه اول هولناک وپرمهابت اولان شیر خری کوردکده بربلند یردن خراوزره برتقالقمق ایلدی
خود اول حینده آکا قوت وامکان وحرکت یوق ایدی زیرا برپیل ایله جنک ایلیوب آندن نیجه زخملر یدیکندن جسمنه
ضعف کلمش ایدی (مثنوی) خرز دورش دید برکشت از کریز * تا بزیر کوه تازان نعل ریز) بیچاره خر اول شیری ایراقدن
کوردی دخی دوندی وقاچدی طاغ التنه دک نعل ریز اولدیغی حالده مصرع اولده کریز کریخت معناسنه اولمق
معنایه اوفقدر ومصرع ثانیده ریز وصف ترکیبی اولورسه معنی ویرلدیکی اوزره اولور اما ریخت معناسی ویرلسه دخی
جائز اولور (مثنوی) کفت روبه شیررا ای شاه ما * چون نکردی صبر در وقت وغا * تا بنزدیک تو آید این غوی *
تا باندک حمله غالب شوی * روباه شیرک بوحالنی کوروب آکا عتاب ایدوب دیدی ای بزم شاهمز جنک وحمله وقتنده
نیچون صبر ایلمدک عاقل اولان خود برنسنه نک محلی کلمجک وبرشیئک زمانی اولمیجق اکا اقدام ایلمز تا کم بو کمراه
وغوی سنک قتکه کلیدی وسنک اخذ وبطشکه قریب اولیدی حتی براز جق حمله ایله آکا غالب اوله سن (مثنوی)
مکر شیطانست تعجیل وشتاب * لطف رحمانست صبر واحتساب) تعجیل شیطانک مکریدر واما صبر واحتساب لطف
رحماندر کما قال علیه السلام العجلة من الشیطان والتأنی من الرحمن) پس عاقل اولان اولدر که برنسنه نک محلی کلمزدن
اول سرعت وشتاب ایتمیه بلکه تأنی وتدبیر ایلیه تا اول شیئک وقتی کلوب اخذی آسان اولدقده آنی اخذ ایلیه (مثنوی
دوربود وحمله را دید وکریخت * ضعف تو ظاهر شد وآب تو ریخت) حاصل کلام خر بعید ایدی وحمله یی کوروب
قاچدی سنک ضعفک ظاهر اولدی وآب رویک دوکلدی (مثنوی) کفت من پنداشتم برجاست زور * تا بدین حد
می ندانستم فتور) شیر روباهک چونکم بوملامتنی اشتدی آکا ایتدی بن ظن ایلدم که زور وقوتم یرنده در بوحد
ومرتبه یه دک فتور وضعفم اولدیغنی بیلمدم مکر که بنده زیاده ضعف وفتور وارایمش (مثنوی) نیز جوع وحاجتم
از حد کذشت * صبر وعقلم از تجوع یاوه کشت) بنم جوعم واحتیاجم دخی حددن کچدی لاجرم صبرم وعقلم تجوعدن
یاوه اولدی یعنی بدنمده اولان زخملرک ضعفندن ماعدا کرسنه لک بولدی دیدی (مثنوی) کر توانی بار دیکر از خرد *
باز آوردن مر اورا مسترد * منت بسیار دارم از تو من * جهد کن باشد بیاری اش بفن) ای روباه اکر قادر ایسک
برکره دخی عقل وتدبیردن آنی بورایه مسترد اولدیغی حالده کیرو کتورمکه مسترد مصدر میمی اولمقده جائزدر دوندرمک
معناسنه واستفعال بابندن اسم مفعول دخی اولمق جائزدر دوندرلمش معناسنه یعنی شیر ایتدی ای روباه اکر قادر ایسک
بردفعه دخی آنی عقل وادراککدن دوندرلمش اولدیغی حالده بوجانبه کیرو کتورمکلک بن سندن چوق منت طوتارم
یونی سندن عظیم احسان عدّ ایلرم جد وجهد ایله بولا یکه آنی فن وحیله ایله بوجانبه کیرو کتوره سن (مثنوی)
کفت آری کر خدا یاری دهد * بردل او از عمی مهری نهد * پس فراموشش شود هولی که دید * از خریٔ او نباشد
این بعید) روباه شیردن چونکم بو التفات واستمدادی کوردی آکا دیدی بلی اکر خدای تعالی بکا یاریلک ویره آنک
قلبی اوزره عمادن برمهر قویه پس اول خره شول برهولکه کوردی فراموش اوله بوحالت آنک خرلغندن بعید
دکلدر بورادہ شیردن مراد یا قهر الهی مظهری اولان عذاب ملکی اولور اکر شیرک معنوی اولمسی مراد اولورسه
ویاخود مظهر قهر الهی اولان حاکم مراد اولور اکر شیرک محسوس اولمسی مراد اولورسه ویاخود روباهدن مراد
شیطان ویاخود شیطان سیرت اولان انسان اولور وخردن مراد اهل عصیان اولور شول دمکه برعاصی یی شیطان
بعض حیله وخدعه ایله اضلال ایدوب مقام توکل وقناعتدن جدا قیلوب اکل وشربه تحریض وتحریص ایتمکله
مظهر قهر الهی اولان عذاب ملکنه ویاخود اول زمان ملکنک پنجه سنه قریب کتورسه واول عاصی مقامنه کاسه
انسان حاله مظهر قهر الهی اولان عذاب ملکی ویاخود اول زمانک حاکم وملکی شیطانه ویا شیطان سیرت اولان

انسانه من حیث الباطن دیرلر واول برقاج خرمشابه سنده اولان اهل عصیانی بزم جانمزه کتور تا آنی شکار ایده لم
وبزه لازم اولانی آنك وجودندن اخذ ایده لم دیرلر پس شیطان دخی لسان حالله من حیث المعنی بونلره دیرنوله
اکر خدای تعالی بکا یاریلك ویروسه اول توبه یه میل ایلین عاصینك قلبنه (ختم الله علی قلوبهم) مفهوم منجه اعماالکدن
مهر قویوب آنی غافل قیلورسه پس اول خرسیرت اولان وتوبه یه میل قیلان عاصی وهدایت مرتبه سندن قاصی شول
برهول وبلایی که مقدما کورمشدی آنی ناسی اولور وفراموش قیلور اول خرسیرت اولان عاصینك حماقت وجهالتندن
بو حالت مستبعد اولمز (مثنوی) لیك من آرم چون اورا برمتاز * تا بیادش ندهی از تعجیل باز) لیکن ای شیر چونکم
بن آنی کتورم چابچه تا کیرو تعجیلدن آنی یله ویرمیه سن یعنی روباه شیره ایتدی نوله خدای تعالی یاریلك ویروسه
وآنك قلبنه اعماالقدن مهر اوررسه سنك قتنه آنی کتوریرم ولیکن چونکم بن اول خری بو محله قریب کتورم درحال
تعجیله ایدوب آنك اوزرینه چابچه تا کم اول شکاری تعجیل وسرعتدن اوتری کیرو باده وایه ویرمیه سن دیدی (مثنوی)
کفت آری تجربه کردم که من * سخت رنجورم مخلخل کشته تن) شیر روباهه ایتدی بلی تجربه ایلدمکه بن زیاده تنم
مخلخل اولمش رنجورم یعنی بدنم متزلزل اولمش محکم رنجور وخسته اولدیغمی بیلدم وتجربه قیلدم دیدی (مثنوی)
تا بنزدیکم نیاید خر تمام * من نجنبم خفته باشم درقوام) مادامکه خر بنم یقینمه کلمیه بن حرکت ایلیم قوام اوزره
یاتمش اولم یعنی شیر ایتدی خر تمام مرتبه بنم حضورمه کلمینجه بن دپرنمیم وقوام اوزره اویومش شکلنده اولم وکندیمی
بی جان کبی قیلم دیدی (مثنوی) رفت روبه کفت ای شه همتی * تا بپوشد عقل اوز اغفالی) روباه شیره بو کونه مکری
تعلیم ایلدکدنصکره کتدی وشیره ای شاه برهمت ایله دیدی تا کم اول خرك عقلنی برغفلت ستر ایلیه که بنم مکر وحیله مه
اعتماد ایلیه دیدی (مثنوی) توبها کردست خربا کردکار * که نکردد غرهٔ هر نابکار) زیرا حضرت کردکاره خر توبه لر
ایلمشدرکه هر نابکارك غره ومخدوعی اولمیه یعنی اول خر معاصی وشهواته برکره دخی مائل اولمقدن حضرت خدایه
رجوع وانابت ایلمشدر تا کم هر نابکار وحیله کارك فریبنه مغرور اولمیه وقهر وعذابه شهواته میل ایلمك سببیله
کرفتار کلمیه (مثنوی) توبهاش را بفن برهم زنیم * ما عدوی عقل وعهد زوشنیم) اما اول خرك توبه لرنی فن وصنعتله
بری برینه اوروروز زیرا بز عقلك عدوسی وعهدروشنك دشمنی یز فی الحقیقه روباه سیرت اولان شیطان عقل شریفك
توبه سنی منهدم قیله وعهدنی ناقص ایلیه (مثنوی) کلهٔ خر کوی فرزندان ماست * فکرتش بازیچهٔ دستان ماست *
عقل کان باشد زدوران زحل * پیش عقل کل ندارد آن محل) بز حیله وخدیعنده شول مرتبه کاملزکه خرك کله سنی بزم
اولادمزك طوپیدر وآنك فکرتی بزم دستانمزك بازیچه سیدر زیرا شول عقل که زحلك دورانندن اوله عقل قتنده اول
محل طوتمز کله شیر معناسنه ودردستان اللر معناسنه اولمقده جائزدرکه اکا کوره معنی ویرلدی اما مکر وحیله معناسنه
اولسه دخی جائز اولور بو تقدیر اوزره اول خرك فکرتی بزم حیله مزك بازیچه سیدر دیمك اولور وبو بیتلر روباه سیرت
اولان شیطان لسانندن اولور اما پیش عقل کل ندارد آن محل مصرعی دخی شیطان لساننده حکایت اولور ما بعدنده
اولان ابیات تجربه کردار ذبینه وار نجیه دك عقل کل صاحبلرینك لساننده حکایت اولور پس تقدیر کلام وتعبیر مرام
روباه سیرت اولان شیطان لساننده بویله دیمك اولورکه بزشول ماکرلر وحیله وخدعه ده ماهرلرزکه خرسیرت اولان احمقك
کله سی بزم فرزندلریمزك کوییدرکه عاقبت آنك برحیله ایله باشنی کسدیروب میدان جهانده طوب ایدرلر وآنك
فکرتی بزم مکر وحیله مزك اویونجغیدر وبعض نسخه ده بو بیت بویله واقع اولمشدر (عقل خر کاده دستان ماست (فکرتش
بازیچهٔ طفلان ماست) معناسی خرك عقلی بزم دستانمزك کاده سیدر وآنك فکرتی بزم اطفالمزك بازیچه سیدر دیمك اولور
زیرا شول عقل جزویکه زحلك دورانندن حاصل اوله وآنك تأثیر وتربیه سیله ظهوره کله عقل کل قتنده اول محل واعتبار
طوتمز زیرا عقل جزوی هر شیئك حقیقتنی بیلمکه قادر دکادر انجق کندی جسمنه نافع اولان ویا ضرر قیلان شیلری بیلور
اما معانی وحقایق ادراك ایلمکده عاجزقالور ولیکن عقل کل بونك کبی دکلدر بلکه شول نور الهی وجوهر نورانیدرکه
معانی وحقایق ادراك ایلر وباطل ندر حق ندر مشاهده قیلور ومن حیث المعنی مضر اولان نه شیدر وخیر ونافع اولان
نه شیدر حقیقتیله بونلری بیلور وعقل جزوینك بی ادراك اولمسی حقنده وکندیسنك حضرت علیم ودانادن مدرك
ودانا اولمسی حقنده بویله دیر (مثنوی) از عطارد وز زحل دانا شد او * ما ز داد کردکار لطف خو) اول عقل جزوی
عطارددن وزحلدن دانا اولدی اما بزکه عقل کل ز لطف خوی اولان کردکارك داد وعطاسندن دانا اولدق یعنی بنی آدمك
وجودنده اولان عقل جزوی وعقل معاشکه انکله کندینك لوازم جسمانیه سنی تدارك ایلر بو عقللر زحلك تربیه سندن
وعطاردك تأثیرندن ظهوره کلور ولیکن بو عقلده معانی وحقایق ادراکنه قابلیت یوقدر اما بزکه عقل کل جماعتی یز
که لطف وکرم صفتلو اولان خدانك داد وعطاسندن دانا وبینا اولمشزدر هر شیئك حقیقتنی بیلورز ومضر ونافع اولانی

ادراك قيلورز ديرلر ودخی بیوررلر (مثنوی) علم الانسان خم طغرای ما * علم عندالله مقصدهای ما) علم الانسان
آیت کریمه سنك دلالت ایلدیکی علم بزم طغرامزك خمیدر عندالله اولان علم بزم مقصدلریمزدر خم بونده بکلم
معناسنه در نته کم پادشاهلرك طغراسنك بو کلمی واکریسی اولور وبوراده بزم طغرامزك قلم واسطه سیله حاصل اولان علم
بزبو کلمی مثابه سنده دردیمك اوله ویاخود آندن بر نشاندر دیمك اوله ومصرع اول سورهٔ علقده اولان بو آیت کریمه یه
اشارتدر قال الله تعالی (اقرأ وربك الاکرم الذی علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم) بو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثالثده
مجنون حکایه سنده مرویدر ومصرع ثانی سورهٔ الملکده اولان بو آیت کریمه یه اشارتدر (قل انما العلم عندالله وانما
انا نذیر مبین) کافرلر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه دیرلر ایدیکه (متی هذا الوعد ان کنتم صادقین)
پس جناب عزت بیوردی که ای یا محمد بونلره قیامتك وقتنه علم یوقدر الا الله قتنده در بن دخی الا اول وقت موعوده دن
منذر ومبینم پس عقل کلی صاحبلری اولان سلطانلردیرلر که بزکه کل وکل جماعتی یز بزم حق تعالینك قلم واسطه سیله
انسانه بیلدیکی علمی تعلیم ایلدیکی اول انسانك کابلردن بیلدیککی بزم علممز طغراسنك بربو کلمی ونشانیدر
وبزم مقصودلریمز الله قتنده اولان علمدر کما کا اصلاشك وشبهه طاری اولمز ونفس وشیطان اکا ضعف
وخلل ویرمز (مثنوی) تربیهٔ آن آفتاب روشنیم * ربی الاعلی ازان رومی زنیم * بزکه عقل کل جماعتی یز اول
آفتاب روشنك تربیه سی یز اول وجهدن ربی الاعلی اورورز بزکه عقل کل جوقی یز عقل جزوی جوقی کبی تأثیر عطارد
وتربیهٔ زحلدن حاصل اولمدق ولهذا آنلر کبی ربی الادنی دینلردن دکلز وکندیمز کبی عاجزلری معبود ومخدوم
اتخاذ قیلنلردن دکلز بلکه بز شول آفتاب انورزکه حقك تربیه وتجلیسی ایله وجوده کلدك ولهذا سبحان ربی الاعلی
نداسنی اوردق بزم معبودمز ومقصودمز اول اعظم واعلی اولان رب العالمیندن غیری دکلدر بوراده کنجیه دلك
روباه سیرت اولان شیاطین لساننده عقل کلك شرفنی وعظم شانی بیاندر زیرا (عقل کان باشد زدوران زحل) پیش
عقل کل ندارد آن محل) انلرلساننده روبو بیت واقع اولان عقل کاملدن تصکره کلان بیتلر بورایه کنجیه دلك عقل کلك شانی
ومرتبه سی انلرلساننده حکایت اولور وبعض نسخه ده پیش عقل کل بر ینه (پیش عقل ما ندارد آن محل) واقع اولمشدر
بو نسخه ضعیفدر اکرمقبول اولورسه سباق وسیاقه توفیق مشکل اولور اکرچه بوندن صکره عقل کلك حالنی برقاچ بیتله
بیان ایلمکه شروع ایلدیلر آندن صکره ینه صدده رجوع ایلدیلر دینلسه دخی بو نسخه اوزره قابل اولور اما من وجه
ضعفدن خالی اولمز چونکه شیاطین لساننده عقل کلی ذکر ایتمك مناسبتیله عقل کلك برقاچ بیتله فضل
وشرفنی بیان ایلدیلر پس ینه صدده رجوع ایدوب بیوررلر (مثنوی) تجربه کرد ار دادوبا این همه * بشکند صد تجربه
زین دمدمه * بوکه توبه بشکند آن سست خو * در رسد شوم شکستن اندرو) بو دوکلی ایله اکر او خر تجربه طوته
بو دمدمه دن نتیجه تجربه صنوربولایکه اول سست خوی اولان خر توبه سنی صیه توبه صمقلغك شوملغی اکا یریشه
یعنی اول روباه خرك اضلالی جانبنه متوجه اولدیغی حینده کندیسنه بویله دیدیکه اول خر بو دوکلی عقل جزوی ایله بیله
تجربه طوترسه ده بو وسوسه ودمدمه دن که بن اکا ایلسم کرکدر نتیجه یوز تجربه صیروبو دغدغه دن آنك بیلدیکی وفهم
قیلدیغی ادرا کاتر زائل اولوردیدی وبولایکه اول خوپی سست اولان خر توبه سنی صیه وتوبه یی صمقلق شأمتی اکا یریشه
دیو اول جانبنه قصد ایلدی که فی الحقیقه برکسه توبه سنی شکست ایلسه اول نقض توبه نك اکا شوملغی ایرشمك
مقرر اولورنته کم بو بیان شریف بو معنایی تأیید قیلور (دربیان آنکه نقض عهد وتوبه موجب نزول بلا بود بلکه موجب
مسخست چنانکه درحق اصحاب سبت ودرحق اصحاب مائدهٔ عیسی علیه السلام (وجعل منهم القردة والخنازیر)
واندرین است مسخ دل باشد وبقیامت تن راصورت دل دهند * بو سرح شریفك بیاننده درکه عهد وتوبه یی صمق
جناب الهیدن انك اوزرینه بلانك نزولنه موجب اولور بلکه موجب مسخدر یعنی صورت اصلیه سندن ادنی صورته
کیرمکی مستلزم اولور انجلین که اصحاب سبتك حقنده وعیسی علیه السلام حضرتلرینك مائده سنك اصحابی حقنده
واقع اولمشدر واصحاب سبت حقنده واقع اولان آیت کریمه بودرکه الله تبارك وتعالی سورهٔ بقره ده انلر حقنده بیورور
ولقد علمتم) لام توطئهٔ قسمدر یعنی والله سز بیلدیکز (الذین) شول کسنه لریکه (اعتدوا منکم فی السبت) بحدامردن
تجاوز ایلدیلر سزلك قومکزدن ای بنی اسرائیل سبت کوننده ومجملا قصه سی بودرکه زمان حضرت داود علیه السلامده
اول زمانده ساحلده ایله دیرلر برقریه نك اهلنك اکثر غدالری بالق ایدی پس سبت کونی اولدقده اول
بحرمالالامال اولوردی وسائر کونلرده قلت اوزره کاوردی پس انلر برحیله قیلدیلر حوضلر وآبکیرلر ایدوب ماهیلر اول
حوضلرده داخل اولدقده سبت کونی ممرنی بند ایدوب ایرتسی کون صید ایدرلردی پس جناب حق بونلرك حیله
وخدعه سنی مقابله سنده بونلره غضب ایدوب بیوررلرکه (فقلنا لهم) پس بزدیدك بو حیله کارلره (کونوا) امر تسخیر

وتحو يلدريعنى اولك (قردة) ميمونلراولك (خاسئين) خوار وذليل ومطرود اولديغكز حالده انكچون حضرت پيغمبر
عليه السلام يهوديلره كاهى خطاب ايلدكده يا اخوان القردة والخنازير ديرلردى وسورۂ مائده ده اصحاب مائده حقنده
دخى بو آيت كريمه مسخ اولنلره دلالت ايدر جناب عزت بيوررركه (قل هل انبئكم) ذى يا محمد بو اهل كتابه يعنى يهوديلره
بن سزه خبرويريمى (بشر من ذلك) مرويدركه يهوديلردن برنيجه نفر حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلمه كاوب
دينندن سؤال ايلديلر پس حضرت رسول بيورديلركه اللهه ايمان كتورمكدرو بزه نازل اولنه وانبياء عليهم السلامه
تا حضرت عيسى عليه السلامه كلنجه پس عيسايى اشتدكارى كبى ديديلركه لا نعلم اهل دين اقل خطأ فى الدنيا والاخرة
منكم ولا شرا من دينكم پس بو آيت كريمه نازل اولديكه دى يا محمد بن سزه خبرويريمى اول دين مقدملك شرلوسندن
وتدميرندن (مثوبة عند الله) كه ثواب وجزا يوتندن عند الله ثابتدر اول دينك اهلى ايچون پس كانى سؤال ايلديلركه
من هو جواب ويرلديكه (من لعنه الله) يعنى الله قتنده مثوبت جهتندن شرلو اولان اول كمسه دركه الله انى رحمتندن
دور ايلدى (وغضب عليه) وخشم ايلدى آنك اوزرينه كه مراد يهوديلردر (وجعل منهم القردة) وانلردن بعضسنى قردة
قيلديكه اصحاب سبتدر (والخنازير) وخنزيرلر قيلدى نته كم منكران مائدۂ عيسى عليه السلامه انكار ايلدكلرنده
خنازير صورتنده قيلدى (وعبد الطاغوت) ودخى اول كمسه لريكه طاغوته طاپديلر مرادكوساله پرستلر اوله
اولئك شر مكانا) اول ملعونلر زياده شرلودرلر قيامت كوننده مكان ومنزل يوتندن (واضل عن سواء السبيل)
وكراهرلكدر درلر صراط مستقيمدن وبو امت محمد ايچره مسخ دل اولور مسخ صورت بو امتدن بعد زمان النبى مرفوع
اولمشدر وقيامتده تنه كوكل صورتى ويررلر هر كسك قلبى هر قنغى صورتله وصفتله زياده متصف ايسه اول صورت
اوزره آنك بدنى حشر اولور العياذ بالله (مثنوى) نقض ميثاق وشكست توبها * موجب لعنت شود در انتها *
نقض توبه وعهد ان اصحاب سبت * موجب مسخ آمد واهلاك ومقت) ميثاقى بوزمق وتوبه لرصمق عاقبت وانتهاده
سبب لعنت اولور اول اصحاب سبتك توبه وعهد صمسى مسخ واهلاك ومقته سبب كلدى پس عاقل اولنه بوندن حصه
بو اولوركه عهدنى صميه وتوبه سنى شكست قيلميه تا كم آخرتده لعنته ونقمته لايق ومستحق اولميه زيرا اصحاب سبتك
نقض توبه قيلملرى آنلرك مسخ اولمسنه وحق تعالى آنلرى هلاك ايليوب آنلره بغض قيلمسنه سبب اولدى پس
بو امتدن دخى هر كم عهدنى صرسه وتوبه سن شكست ايلرسه حق تعالينك مقتنه ولعنتنه لايق اولور وباطنى مسخ اولور
اكر توبه سز اولورسه حيوان صورتلرندن هر قنغى صورته قابليتى زياده ايسه واول حيوانك خويى آنك وجودنده
غالب ايسه اول صورت اوزره حشر اولور (مثنوى) پس خدا آن قوم را بوزينه كرد * چونكه عهد حق شكستند از نبرد
اندرين امت نبد مسخ بدن * ليك مسخ دل بود اى بو الفطن * چون دل بوزينه كرد آن داش * از دل بوزينه شد خوار آن
كاش) پس حضرت خدا اول قومى بوزينه ايلدى چونكم نبرد وعنادلرندن حقك عهدنى صديلر بو امتده مسخ بدن
اولمدى ليكن مسخ دل اولور اى فطنتلر صاحبى چونكم آنك اول كوكلى بوزينه كوكلى كبى اوله آنك اول كلى يعنى
جسدى بوزينه قلبندن خوار وحقير اولدى يعنى چونكم اول اصحاب سبت حق تعالى ايله ايلدكلرى عهدى صديلر
اگرچه يوم سبتده صيد ماهى ايلديلرسه ده معنا حيله وخدعه طريقنه ذاهب اولدقلريچون ميمون صفتيله
متصف اولديلر پس خداى تعالى حضرتلرى آنلرك شكللرنى قلبلرنده راسخ اولان بوزينه صفتنه مسخ ايلدى پس
شكل انسانيت آنلردن كيدوب باطنلرنده اولان حيوانيت صفتنه ممسوخ اولديلر اما بو امت ايچره اگرچه مسخ بدن
اولمدى ولكن اى فطنتلر صاحبى دل مسخى واردر اكر سؤال اولنورسه كه مسخ بدن همان بو امتدن
مرفوع اولمدى بلكه حالا يهود ونصارى وبونلردن غيرى اولان ملل مختلفه صاحبلرنده دخى حالا مسخ بدن يوقدر
پس بو امته تخصيص نه ايجاب ايلر جواب اولديركه امت ايكى قسمدر برينه امت دعوت وبرينه امت اجابت ديرلر
امت اجابت حضرت محمد صلى الله عليه وسلم ديننى قبول ايليوب اكا ايمان كتورن مؤمنلردر وامت دعوت بونلردن
ماعدا اولان كافۂ ناسدركه (انا ارسلناك كافة للناس) آيت كريمه سنك طبقنجه حق تعالى حضرتلرى رسول اكرم
صلى الله عليه وسلم حضرتلرنى جميع ناسى دين مبينه وصراط مستقيمه دعوت ايلمكه بعث ايلدى چونكم اول
حضرت عليه السلام بو جمله ناسك اوزرينه مبعوث اولدى الله تعالى حضرتلرى آنك حرمتنه اكرامت اجابت واكرامته
دعوت هر نه ايسه كافۂ ناسدن صورت مسخنى رفع ايلدى پس حضرت نبى عليه السلامك عصر شريفندن صكره
اصلا مسخ بدن واقع اولمدى وليكن كوكل مسخى حالا واردر نته كم پيغمبر صلى الله عليه وسلم بنم امتم اون صنف اوزره
حشر اولور بيورمشدر (فتأتون افواجا) آيت كريمه سنده مفسرلر بو حديث شريفى روايت ايلمشلردر نته كم جلد اولك
اواخرنه قريب بو حديث شريف مسطور اولمشدر آنده طلب اولنه چونكم اول بر كمسه نك قلبى وياخود

بونلرامثالی حیواناتدن برحیوانك قلبی کبی اوله آنك جسدنابا کی دخی بوزینه صفتلواولان قلبندن خواروحقیراولور (مثنوی) کرهنربودی دلش زازاختبار * خوارکی بودی زصورت آن حمار) اکرانك قلبنه اختبار وتجربه دن هنراولیدی اول حماربجرد صورت جهتندن بچن خواراولوردی یعنی اکرحمارك قلبنك تجربه وعقلدن برهنری اولیدی وادراك وفهم یا که متعلق برخصلت حسنه حاصل قیلدی اول حمارصورتا حماراولدیغندن اوتری خواروبی اعتبار اولمزدی بلکه انك سیرت شریفه سی صورت حقیره سنی عالی ایلردی اصل نظرسیرته درصورته دکلدر کما قال علیه السلام ان الله لا ینظر الی صورکم ولاالی اعمالکم بل ینظر الی قلوبکم ونیاتکم (مثنوی) آن سك اصحاب خوش بدسیرتش * هیچ بودش منقصت زان صورتش) اول اصحاب کهفك کلبیکه انك سیرتی خوش اولدی هیچ اکا انك اول صورت خسیسه سندن نقصان وعیب اولدیمی یعنی چونکم اصحاب کهفك کلبی سیرت حسنه صاحبی اولدی واصحاب دله اتباع قیلدی هیچ اکا انك اول صورتندن نقصان اولدی بلکه حق تعالی اول کلبی قرآن عظیمده (وکلبهم باسط ذراعیه بالوصید) دیمکله انلرله بیله ذکرایلدی وجنته دخی انلرله بیله داخل اولسه کرکدر (مثنوی) مسخ ظاهربوداهل سبت را تابیند خلق ظاهر کبت را * ازره سرصدهزاران ذکر * کشته از تو به شکستن خول و خر) اهل سبته مسخ ظاهراولدی تاکم خلق کبتی ظاهر کوره لر کبت ذلیل ایتمکه ویوزی اوزره یقمغه دیرلر سربولنده بونلردن غیری صدهزاران کسه عهدوتوبه صیقدن خنزیروخراولدی یعنی اکرچه اصحاب سبتك صورت ظاهره لری قرده وخنازیر شکلنده مسخ اولدی تاکم خلق عالم ظاهرده اولان حقارت ونکونسارلغی بودنیاده کوره لروانلردن عبرت پذیراوله لر وعهدوتوبه لری حفظ ایلمکده اهتمام قیله لراما سروباطن یولندن بونلردن غیری نیچه یوزبیك طائفه عهدلرنی وتوبه لرنی قیردقلرندن اوتری صورتاانسان وباطنا خنزیروخراولدیلروحشرده دخی اول صورت باطنه لری اوزره حشراولسه لر کرکدر واهل حشرانلری اول کونده اول صورتده کورسه لر کرکدر (دوم بارآمدن روبه براین خرکریخته تابازبفریبدش (مثنوی) پس بیامدزودروبه سوی خر * کفت خرازچون تویاری الحذر) پس روباه فوری خرك جانبنه کلدی خرچونکم روباهی کوردی اکادیدی سنك کبی بریاردن الحذر یعنی سنك کبی برمکاروحیله کاریاردن حذر ایلمك لازمدردیدی (مثنوی) ناجوانمرداچه کردم من ترا * که ببیش اژدها بردی مرا) ای دنی ونا جوان مردبن سکانه ایلدم که بنی اژدرهانك اوکنه ایلتدك (م ی) موجب کین تو باجانم چه بود) غیرخبث جوهرتوای عنود) بنم جانمه سنك کین ایلمکك موجبی نه ایدی اصلی بدذاتکك خباثتندن غیری ای عنود یعنی بنم جانمه سنك کین ایلمکك سببی یوقدر مکرکه سنك جوهرکك خباثتی ودناتیدر (م ی) همچو کژدم کوکزدپای فتی) نارسیده ازوی اورازحتی) مثلا عقرب کبی که او برجوانك اپاغنی ایصرراول جواندن اول عقربه برزحمت ایرشمش آیکن یعنی برجواندن برعقربه اصلا برزحمت ایرشمش ایکن اول عقرب خباثت طبعنك مقتضاسی اوزره اول فتانك پابنی صوقرا کرا کارعایت واحسان ایلسه بیله اول بوضرروا ساءتی کندی محسننه ایلرنته کم مشهورحکایتلردندرکه برعقرب برنهرجارینك برجانبنده طوروب اول جانب آخره کذرایتمك استرایش ولیکن غرق اولمق خوفندن حذرایدوب نیچه زمان آج ومحتاج صویك بری طرفنده قالمش برکون برقبلوبغه انك یانه کلمش عقرب اکادیمشکه لطف ایله بکایاریلك ایله وبنی ایلك اول برطرفنه کچورکه بوطرفده مضایقه وبلاده قالدم دیمش قبلوبغه دخی نوله کل بنم ظهرمه بین دیوب انی ظهرنه المش وکتوروب اکارعایت ایدوب صواوزره سباحت قیلمش اما کورمشکه کندی ظهرنده عقرب طورمز حرکت ایلر اکاسؤال ایلمشکه نه ایشلرسن جواب ویرمش پس اقدام ایلدکد نصکره کشف رازایدوب دیمشکه سنی نیشترمله صوقتی استرم قبلوبغه دردمند تحیرده وتعجبده قالوب دیمشکه هی احمق اولا بکانیچه زمان نیشتراورسك تأثیرایتدرمکه قادردکلسن وثانیا بن متألم اولدقده صوایچره طالسم سن غرق اولورسن وثالثا بن سکا برکلك ایلدم بلکه لطف واحسان قیلدم پس بونه خباثتدرکه سن بونلرك بریسنی بیلمیوب بوفعل قبیحی اشلرسن دیدی عقرب دخی اکاجواب ویروب ایتدی نعم بویله درولیکن بوبنم خاصیتم ومقتضای طبیعتمدر مقتضای طبیعتمی ایلمکه قادردکلم دیدی پس سنك پشت آنك شرندن خلق ایمن ایلمکدن اوتری آب ایچره غوص ایدوب اول موذی غرق اولوب هلاك اولدی (قطعه) هرعوانی که درین بزمکه شروفساد * تارسدحیله بهرلحظه ازوسازدهند * به ازان نیست که درموج فنا غوطه خورد تاوی ازخلق خودوخلق زوی بازرهند (م ی) یاچودیوی کوعدوجان ماست * نارسیده زحمتش ازما وکاست * بلکه طبعا خصم جان آدمیست * ازهلاك آدمی درخرمیست) یاخودسن شول دیولعین کبیسن ای روباه که اوبزم جانمزك دشمنیدر حال آنکه بزدن اکازحمت وکاست یعنی نقصان ایرشمشدربلکه اول لعین دیوبالطبع خباثت وحسدندن آدمینك جانینك دشمنیدر آدمینك هلاکندن خرملك وشادیلکده دریعنی همیشه آدم اوغلنی ضلالت وغوایت

جانبنه سوق ایلر وآنك هلاكی اولمسندن حظ ایلر حال بوکه آدم اوغلندن اکا بر ضرر ایرشممشدر (مثنوی)
از پی هر آدمی اوتکسلد * خو وطبع زشت خود را کی هلد * زانکه خبث ذات او بی موجبی * هست سوی ظلم
وعدوان جاذبی) اول لعین هر آدمینك اردندن کتمز اول لعین کندینك خوینی وزشت اولان طبیعتنی
نیچون قور بهر حال کندینك خوی قبیحنی ومقتضای طبعنی اظهار ایلمسی مقرردر زیرا که آنك ذاتنك خبثی
بر موجب نسنه یوق ایکن البته ظلم وعدوان جانبنه بر قوی جاذبدر یعنی بنی آدمدن هیچ شیطانك عداوتنه
بر سبب یوق ایکن البته ینه ظلم وعدوان جانبنه آنلری جاذب اولور وتحریض وترغیب قیلور تا که اول
واسطه ایله آنلری قهر حقه لایق ایلیه (مثنوی) هر زمان خواندترا تا خرکهی * که دراندازد ترا اندر چهی *
که فلا نجا حوض آبست وعیون * تا دراندازد بحوضت سرنکون) اول لعین هر زمان سنی بر خرکاهه دعوت ایلر که
تا سنی بر چاهه آته سنی بر خرکاه جانبنه دعوت ایلمکدن مرادی سکا رعایت دکلدر بلکه سنی ضلالت حوضنه براقمقدر
بویله دیو که فلان یرده حوض آب وعیون واردر اما سکا دوستلغی اولدر که تا سنی حوض ضلالته باشی اشغه القا ایلیه
یعنی مجرد سنی حوض وعیونه دعوت ایلمسی سکا رعایت ایلمك ایچون دکلدر بلکه سنی بو صنعتله الداوب هلاك
ایلمکدر (مثنوی) آدمی را با همه وحی ونظر * اندر افکند آن لعین در شور وشر) بی کناهی بی کزند سابقی * که رسد اورا
ز آدم ناحقی) حضرت آدم علیه السلامی دوکلی وحی ونظر ایله بیله اول لعین شور وشره براقدی بر کناهسز بر ضرر سبقت
ایتمکسزکه حضرت آدمدن اول لعینه ناحقلق ایرشمیه یعنی حضرت آدم طرفندن شیطان لعینه ناحق یره بر ضرر
سبقت ایلمش ایکن وبر کناه ایرشممش ایکن اول لعین آنی شور وشره آتروقهرا یتمکه قصد ایلر پس هر شیطان سیرت
وحیوان طبیعت اولان موذیلر دخی بویله در اکر سندن آنلره بر ضرر سبقت ایتمسه دخی اولر سکا ضرر قصد ایلر بلکه
خباثت جبلیه سنك مقتضاسی اولدر که سن آنی جان ودلکده طوتسك واکا هزار لطف واحسان اتسك ینه اول سکا
ضرر قصد ایلر بو محله مناسب حیات الحیوان صاحبی بر حکایت ایراد ایلیوب دیرکه برکسه وار ایدی ابن حمیر دیمکله
معروف اولمشدی صلحادن برکسه ایدی وصیادلغه معتاد اولمشدی برکون صید ایلمکه کتدی وبر یرده بر مقدار
مکث ایتدی پس اول حینده اکا بر حیه کلوب یا محمد بن حمیر اجرنی اجارك الله دیدی پس محمد بن حمیر اول ماره دیدی
بن سنی کیمدن حفظ ایلیم اول مار دیدی بر ظالم بد کرداردنکه بکا ظلم ایدوب بنی اولدرمك استر پس ابن حمیر دیدیکه
قنی سنك دشمنك اول مار دیدیکه آشته بنم اردمده در پس محمد بن حمیر داسنی آچوب اول ماره ادخلی فیه دیدی مار
بنی دشمنم سنك ردالك ایچره کورر دیدی پس ابن حمیر دیدیکه بن سکا نرقه می آچوب کل قو یمه کیرو مختفی اول دیدم
اول مار دیدی بنی دشمنم آنده دخی کورر پس بنا اکا دیدمکه یا ابن سکا نه ایلیم اول مار تضرع ایلیوب دیدیکه بکا مروت
واحسان ایله اغزیکی آچ حتی بن سنك درونکه داخل اولهیم ودشمنم کتدکدنصکره کیرو چقهیم دیدی بن اول ماره
دیدمکه قورقرمکه سن بنم درونمه کیردکدنصکره بنی زهرلیوب اولدررسن اول مار ایمان غلاظ لیدوب والله والله
حق تعالینك ذات پاکی حقیچون اولسون واول بکا شاهد اولسون وملکلری وقلکلری دخی شاهد اولسون اصلا
بن سکا بر ذره ضرر ویرمیوب سهولتله ینه اغزکدن طشره چقیم دیدی پس آخر الامر آنك قسمنه اعتماد ایدوب دهانمی
آچوب اکا کل کیر اغزمه دیدم پس درونمه داخل اولدی کوردمکه انك اردنجه در حال النده تیغ تیز ایله برکسه
یانمه کلدی وبکا دیدیکه بنم دشمنی حفظ ایلدك بکا آنی ویر قتل ایده یین بن اکا دیدم سنك دشمنك بنده یوقدر وبودید یکمدن
اوتری یوز کره استغفار ایلدم اول کمسنه بنمله نیچه دفعه معارضه ایلدکدنصکره مأیوس اولوب اخر الامر کتدی
چونکم مار انك کتدیکنی احساس ایتدی باشنی چقاروب اغزمدن طشره باقدی اندنصکره بکا دیدی بر خوشجه
باق اول دشمنم کتدیمی دیوب ینه درونمده یاتدی بن اکا دیدمکه کل شمدنصکره خروج ایت دشمن کتدی
وصحیح وسالم اول خوف وضررلر برطرف اولدی پس اول مار بد کردار دشمنك کتدیکنی صحیح بیلدکدنصکره بکا دیدیکه
یا محمد الان ایکی شیدن برنی اختیار ایله یا بن سنك جکرکی دلرم ویاخود یورککی زهرلیوب سنی اولدررم
بن اکا دیدم یا ثعبان قنی سنك بکا اولان عهدلرك وقنی بو قدر یمینلرك اول مار بد کردار دیدیکه یا محمد الان سنك پدرك
آدمله بنم ابا واجدادمك ما بیننده اولان عداوت سابقه یی بن فراموش ایلدم سنك پدرك آدم بنم جدم اولان
ماری جنتدن سوردرمکه سبب اولدی واندنصکره پیغمبر علیه السلام حضرتلری اصنع المعروف لاهله بیوردی بن
معروف واحسانك اهلی دکلم پس بن قتل وهلاکه اهل ایکن بکا احسان ایلدك لازم کلدیکه بن خبث طبیعتم اوزره انك
مقابله سنده سکا اساءت ایلیم بن اکا دیدمکه چونکم بنی زهرلیوب هلاك ایلمك مقرردر اوایچق بکا بر مقدار مهل ویر تا کم
مقابلمده اولان جبله قریب اولوب انده کندی جسدمه بر قبر مهیا ایلیم پس اول جانبه حیاتمدن مأیوس اولدیغم حالده

متوجه اولوب ویوزمی آسمانه طوتوب دیدمکه یالطیف بالطیف الطف بی بلطفك الخفی یالطیف بالقدرة التی استویت
بها علی العرش پس بو دعالی ایدوب برمقدار کتدکده کوردمکه برصبیح الوجه ولطیف الهیئة برمرد روحانی کلدی
وبکا سلام ویردی ودیدیکه یااخی لونك نیچون متغیردر بن اکا دیدمکه بر دشمندن که بکا ظلم ایلدی پس بکا دیدیکه
اول دشمن قنده دراکا دیدمکه درونمده در پس برسبزورقه چقاروب بنم دهانمه قودی وبکا قی ایله دیدی پس سهولتله
درونمدن اول مار طشره چقدی بندخی اولدروب هلاك ایلدم بعده اکا سویلدم یااخی سن کیمسن بنی بو دشمندن خلاص
ایلدك تبسم ایلیوب دیدی بن خضرم حق تعالی بکا الهام ایلیوب سنی بو دشمندن خلاص ایلمك ایچون سکا کوندردی
شمدی نصکره سکا نصیحتم بودرکه احسانی اهلنه ایلیه سن واحسانه اهل اولمین کمسنه احسان قیلمیه سن که (فوضع
الندی فی موضع السیف بالعلی) مضر کوضع السیف فی موضع الندی) دیمشلردر وعاقل اولنلر اشرارك مصاحبتندن
فرار ایلمشلردر قنده قالدیکه انلره احسان ایلیه لر اولی اولان بودرکه عاقل اولنلرك سوزن دکلیه وبونلرك کندیلره
مقارن اولان کمسنه عاقبت بریوزدن انك ضررن چکملك مقرر اولور وبونلر کندیلره مقارن اولان کمسنه یی برکونه
فریب وخدعه ایله هلاکه قریب قیلورنته کم روباه اول خری آلدایوب بنه پنجهٔ شیره کرفتار ایلدی (مثنوی) کفت روبه
آن طلسم سحر بود * که ترا در چشم آن شیری نمود) چونکم روباه خردن بوکونه طعن آمیز کلماتی استماع ایلدی
اکا بوکونه سویلدیکه اول شیرشکلنده کوردیکك جانور طلسم سحر ایدی یعنی سحردن اولان طلسم ایدیکه برساحر
سحر قوتیله اول طلسمی شیرشکلنده بنا ایلمشدرکه سنك کوزیکه اول طلسم برعظیم شیر کورندی اما حقیقة شیر دکل ایدی
(مثنوی) ورنه من از تو بتن مسکین ترم * که شب وروز اندرآنجا می چرم) یوخسه بن تندسندن مسکین ترم حال بوکه
کیجه وکوندز اول یرده اوتلارم (مثنوی) کرنه زان کونه طلسمی ساختی * هرشکم خواری بدانجا تاختی) اکرساحر
وصنعت طلسمده ماهر اولان برنوعدن طلسم دوزمیدی ساختی فعل لازم معناسنه اولورسه معنی اکر اول سبزه زارده
انك کبی برطلسم دوزلمیدی هر برشکم خوار انده چاپردی دیمك اولور یعنی هر اکال اولان حیوان واروب اول
چراکاهده اوتلیوب انك کیاهنی قومزدی دیدی (مثنوی) یك جهان بی نوا پرپیل وارج * بی طلسمی کی بماندی
سبز مرج) برنواسز جهانکه پیل وکرکداندن طولو برطلسم سزانده مرج یعنی سبزه قالوردی یعنی مثلا پیل وکرکدانله
پراولمش برازقسز وغداسز جهانده برلطیف چراکاه سبزه وتازه اولسه وانده برطلسم اولمسه اول چراکاه سبز وپرکیاه
قالورمیدی قالمزدی زیرا اول پیل وکرکدان وسائر جانوران کلوب علی الفور اول کیاهی اکل وبلع ایدرلردی وانده
حیوان ییجك غدا قومزلردی (مثنوی) من ترا خود خواستم کفتن بدرس * که چنان هولی اکربینی مترس) بن خود
مقدما سکا درس وتعلیم ایله بونی دیمك استردم که اول سبزه زارده بوتجلین برهول کوررسك خوف ایلمه که اول برتمایشدر
وطلسمدر (مثنوی) لیك رفت ازیاد علم آموزیت * که بدم مستغرق دلسوزیت) لیکن سکا علم آموزلك خاطردن کتدی
یعنی مقدما بوعلمی اوکرتمك بنم خاطرمدن کتمش زیرا سنك دلسوزلکده مستغرق ایدم یعنی سنك فقر واحتیاجکی
کوروب سکا کمال مرحمتدن یورکم یانمسنه مستغرق اولدیغم اجلدن بوعلمی سکا اوکرتمك وبوقصه دن مقدم تعلیم ایتمك
بنم خاطرمدن کتمشدی (مثنوی) دیدمت در جوع کلب بی نوا * می شتابیدم که آیی تا دوا) زیرا بن سنی جوع الکلبده
بی نوا کوردم لاجرم سرعت وعجله ایلدمکه تا دوایه کله سن ومرض جوعه قارنکی طیورمقله علاج ایلیه سن (مثنوی
ورنه با تو کفتمی شرح طلسم * کان خیالی می نماید نیست جسم) یوخسه طلسمك سکا شرحنی دیرایدم زیرا اول شیر
صورتنده برخیال کورینور اما حقیقتده جسم دکلدر یعنی اکرای خربن سنك احوالکه مشغول اولمغله بونی سوز
خاطرمدن کتمیدی بن سکا ابتدای امرده اول طلسمك شرحنی سویلردم بویله دیوکه اول سبزه زاره واردقده شیرشکلنده
برخیال کورینور اما اول حقیقتده جسم دکلدر بلکه برتمایشدرکه استادانی اول شکلده چراکاه ایچره
وضع ایلمشدر انده وارن حیوانلر اوزره اول خیال برکره حمله ایلر اکر اول حیوان اندن قورقمزسه اصلا اکا ضرر کلمز
اول کیاهدن استدیکی کبی اکل ایلیوب مستوفی حظلنور واکر اول خیالدن خوف ایدوب قاچرسه سنك کبی اول
غدالردن محروم قالور (جواب کفتن خر روباه را (مثنوی) کفت رور وهین زپیشم ای عدو * تا نبینم روی توای زشت رو
خر روباهه دیدی ای عدو اکا اول بنم اوکمدن یوری یوری تا کم ای زشت رو سنك یوزکی کورمیم وسنك کبی
حیله کار ایله مصاحبت قیلمیم (مثنوی) آن خدایی که ترا بدبخت کرد * روی زشتت را کریه وسخت کرد) اول برخدا که سنی
بدبخت ایلدی سنك زشت اولان یوزیکی قبیح وقتی ایلدی یعنی حق تعالی سنك یوزیکی برمرتبه حیاسز وقتی ایلدیکه
برکمسنه یی بربلایه دوشوروب اول دخی سندن کمالیله اعراض واجتناب ایلدکدنصکره ینه اکا کلوب دلکولنورسن
تملق ایدوب قبا حتکی ستر ایلمکدن اوتری دوستلق اظهار ایلرسن دیدی بوندن مقصود شیطان وشیطان سیرت اولان

انسان برکسه بی حیله ایله وخدعه ایله بر بلایه مبتلا قیلسه لر پس اول دردمند دخی اول بلانك پنجه سندن بر وجهله
خلاص اولسه واول کناهه میل ایلمکدن توبه لر قیلسه بنه شیطان وشیطان سیرت اولان انسان صورت صلاحدن
کاوب اکار وباهانه دوستلقلر اظهار ایدرلر عاقل اولان انلره من بعد میل ایلمز امّا خر سیرت اولان آنلرك
بنه خدعه سنه اعتماد ایلیوب قهر وبلایه کرفتار اولور پس خر دردمندك برمقدار عقلی باشنه کاوب روباهك سوزنی
ردّ ایلدی واکا بو کونه سوییلدی (مثنوی) با کدامین روی می آیی بمن * اینچنین سغری ندارد کر کدن) ای حیله کار بکا
قنغی یوزله کاورسن بو نجلین صغری کر کدن طوتمز یعنی سنك یوزك دریسی کر کدن صغری یسندن دخی پکدرکه بوقدر
قباحتدن نصکره بنه کاوب بنی اول بلایه حیله ایله کرفتار ایلمك استرسن دیدی (مثنوی) رفته درخون جانم آشکار *
که ترا من رهبرم تا مرغزار) ای حیله کار آشکارا بنم جانم خوننه کتمشسن وبنم هلاکه قصدا کتمشسن بویله دیوکه
بن سکا مرغزاره دلك رهبرم وچراکاه وسبزه زاره دلك مرشد وقلاوزم سن بنی بر یره ایلتدلك که (مثنوی) تا بدیدم
روی عزرائیل را * باز آوردی فنّ وتسویل را) تا عزرائیلك یوزنی کوردم مراد اول شیردر کیرو فنّ وتسویل کتوردك
وحیله ایدوب دیرسنکه اول بر خیال ونمایشدر نیجه خیال ونمایشدر اول بنی اخذ وصید ایلمکه حمله ایلدی پس
بو کانه وجهله تصدیق ایلیم (مثنوی) کرچه من ننك خرانم یا خرم * جانورم جان دارم این را کی خرم) اکرچه بن خرلرك
ننکی یم یا خود خرم لیکن جانورم جان طوترم بو حیله یی نجین آلورم ونه وجهله قبول ایلرم یعنی هر نه مرتبه عقلسز
واحمق حیوان ایسم ده هله جانورم جانم واردر سنك بو کونه ترهاتکی نیچون قبول ایلرم دیدی (مثنوی)
آن چه من دیدم زهول بی امان * طفل دیدی پیر کشتی در زمان) اول نسنه یی که بی امان اولان هولدن بن کوردم طفل
کوریدی خوفندن فی الحال پیر اولوردی وطفل قورقلو کونی کوروب پیر اولمسی بو آیت کریمه ده واقع اولمشدر
قال الله تعالی (فکیف تتقون ان کفرتم یوما یجعل الولدان شیبا (مثنوی) بی دل وجان ازنهیب آن شکوه * سرنکون
خود را درافکندم زکوه) دلسز وجانسز اول شکوهك نهیبندن یعنی اول اضطرابك مهابتندن وخوفندن باشی اشغه
کندمی طاغدن براقدم ونفسمی آنك پنجه سندن کوجله خلاص ایتدم (مثنوی) بسته شد پایم دراندم ازنهیب *
چون بدیدم آن عذاب بی حجیب) اول دمده نهیب وخوفدن بنم ایاغم باغلنمش اولدی چونکم اول بی حجاب عذابی
کوردم واول بی پرده اولان عقابی مشاهده ایلدمکه شیر ایله بنم مابینمده اصلا بر پرده وحائل قالمدی (م ی) عهد کردم
با خدا کای ذوالمنن * بر کشا زین بستکی تو پای من) حضرت خدا ایله عهد ایلدم ودیدم که ای منتلر ونعمتلر صاحبی
خدا بنم بو بسته لکدن پایمی کشاده ایله وبکا بو ورطه دن نجات ویر (مثنوی) تا ننوشم وسوسهٔ کس بعد ازین *
عهد کردم نذر کردم ای معین) تا کم شمدن نصکره کیسه نك وسوسه سنی اشتمیم عهد ایلدم ونذر ایلدم ای معین اولان
الله چونکم بن باطنا جناب حقله بو عهد وپیمانی ایلدم وتوبه لر قیلوب بو کونه سویلدم (مثنوی) حق کشاده کرد
آندم پای من * زان دعا وزاری وایمای من) حق تعالی حضرتلری اول دم بنم ایاغمی کشاده ایلدی اشارتله اولان
دعا وتضرعمدن دیملك اولور (مثنوی) ورنه اندر من رسیدی شیر نر * چون بدی در زیر پنجهٔ شیر خر) واکر جناب حقدن
بو نصرت بکا اولمیدی واول پادشاه بنم ایاقلریمی کشاده قیلمیدی شیر نر بکا ایرشوردی بیچاره خر شیرك پنجه سی التنده
اولدمده نیجه اولوردی مقرردرکه شیر نر آنی پاره پاره قیلوردی (مثنوی) باز بفرستادت آن شیر عرین) سوی من ازمکر
ای بئس القرین) اول قغان ارسلان سنی کیرو کوندردی بنم جانبمه مکر ایلمکدن اوتری ای یرامز قرین (یا لیت بینی وبینك
بعد المشرقین) دیدی وسنك مصاحبتکدن اللهه صغنورم دیوب اندن نفرت ایلدی (مثنوی) حق ذات پاك الله الصمد
که بود به مار بد از یار بد * مار بد جانی ستاند از سلیم * یار بد آرد سوی نار مقیم) صمد اولان اللهك ذات پاکی حقیچون که
مار بد یار بددن یکدر زیرا مار بد سلیمدن یعنی ملدوغ اولان کسه دن بر جان الور امّا یار بد انسانی نار مقیم جانبنه کتورر
سلیم بونده مار کزیده معناسنه در یعنی اصلا خوفی واحتیاجی اولمین الله تبارك وتعالینك ذات مقدّسی حقیچونکه
جلیس سوءدن ویار بد خودن مار بد انسانه اولی وبهتردر انکیچونکه مار بد بر ملدوغ اولان کمسه دن انجق روح
حیوانیه سنی الور وآنك جسمنه ضرر قیلور وایمانه ودیننه ضرر ایلمکه قادر اولمز اما یار بد انسانك دیننه وایمانه ضرر ویرر
آنی عذاب الیمه ونار جحیمه کتورر وعقاب مقیمه کرفتار ایلر انکیچون ظالم اولان وخلیل مضله اویان کمسه یوم قیامتده کمال
غیظندن النی چینیوب یاربدی تولیدی دنیاده دوست اتخاذ ایلمیدی دیو بیهوده یره تمنی ایلیه کما قال الله تعالی فی سورة
الفرقان (ویوم یعض الظالم علی یدیه یقول یا لیتنی اتخذت مع الرسول سبیلا یا ویلتی لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا لقد اضلنی
عن الذکر بعد اذ جاءنی وکان الشیطان للانسان خذولا) پس ایاکم وجلیس السوء حدیثیله عمل قیلوب یرامز مصاحبدن
حذر ایلمك لازمدر تا کم دینده ودنیاده آنك شرندن وضررندن بری اوله سن (مثنوی) از قرین بی قول وکفت کوی او *

ثالث

خوی دزددل نهان ازخوی او * چونکه اوافکند برتوسایه را) دزددان بی مایه ازتومایه را) قرینندن آنك قوایسز
وکفت وکو ییسزدل وجان اول قرینك خوینندن نهانی خوی اوغورلرچونکم اول یاربدسنك اوزریکه سایه براغه
اول بی مایه سندن مایه یی اوغورلر یعنی هرکس کندی قریننندن قولی اولمدین وکفت وکو قیلمدین کندی مقارننك
خوینندن آنك کوکلی نهانی خوی اوغورلرکه طبیعت سارقه در وصحبت البته مؤثره در وسنی مقارننك حکمی لابد
اخذایلردیمشلردر انکچون عزیزلردن بری بوبیتی خوب سویلمشلردر (بیت) اصحب اخاکرم تحظی بصحبته * فالطبع
مکتسب من کل مصحوب * کالریح آخذة مما تمربه * نتنا من النتن اوطیبا من الطیب) پس طیب اولنلرله قرین اولوب
خبیث الوجود اولنلردن فرار ایلمك لازمدر زیرا چونکم اول یارامز قرین سنك اوزریکه سایه صاله وسنکله مصاحبت
ومجالست قیله اول سعادت وصلاحدن سرمایه سی اولمین یاربدسنك اولنجه سرمایه کی اوغورلروسنی سعادت
وصلاحدن مفلس ایلر حاصل کلام هرکیم بونلردن قاچرسعادت وفلاح قپوسنی اچروبخت واقبال عالمنده اوچروشراب
کوثره واصل اولوب آندن دل وجان دهاننه ایچر (مثنوی) عقل تو کرا ژدهای کشت مست * یاربد اورازمرد
دانکه هست * دیدۀ عقلت بدو بیرون جهد * طعن اوت اندر کف طاعون نهد) فرضی اکرسنك عقلك مست وقوی
براژدها اولدیسه یاربدکه واردرا کازمرد بیل زیراسنك عقلك کوزی اول یاربد سببیله طشره صچرار آنك طعنی سنی
طاعون کفنه قور یعنی فرضا سنك عقلك قوتده وقدرتده برمست اژدرها کبی اولدیسه ده آنك قوت وقدرتنه
مغرور اولمه زیرا یاربد اول سنك عقلکك خاصیت ورؤیتنه زمرد کبیدر زمردك خاصیتی مارك کوزنی کور ایلمك اولدیسه
یاربدك خاصیتی دخی عقلك کوزنی کور ایلمکدر سنك عقلك کوزی وآنك نوری وادراکی یاربد واسطه سیله طشره کیدر
وسنی بی بصیرت ایدر اول یاربدك شروشأمتی سنی دورغسی وروحکه تاثیرایتسی سنی طاعون الشه قور روحیات طیبه دن
منقطع اولمغله قلب وروحك اولمکه سبب اولور پس (ایاکم وجلیس السوء) حدیثنك مقتضاسنجه آنلردن حذر ایلمك
هرعاقله لازم کاور (جواب کفتن روبه آن خررا (م ی) کفت روبه صاف مارادرد نیست) لیك تخییلات وهمی خرد نیست
روباه خردن چونکم بو عتاب آمیز اولان کلامی اشتدی ایتدی بزم صافیمزه درد یوقدر لیکن وهمی اولان تخیلات
خردکلدر روباه خری غلطه دوشرمکدن اوتری آنك علتی تخیلات وهمیه دن عد ایلیوب وکندینك حیله وتزویرنی
خالص وصاف منزله سنه تنزیل ایلیوب دیرکه ای خربزم باطنمز صافیدر وسوزمز غل وغشدن بریدر برذره درد وکدر
یوقدر ولیکن وهمك تخیلات فاسده سی خرد وجزوی دکلدر بلکه تخیلات وهمیه کاه اولورکه عقل اوزره غلبه ایلیوب
حقیقت اولان شیدن آنی منع ایلر وعاقلی نیجه منافع وفوائد صوری ومعنویدن اول تخیلات فاسده محروم قیلوردیدی
پس انظر ما قال ولا تنظر الی من قال حدیثنك موجبنجه روباه لساننّدن سوء ظنك ضررنه متعلق بعض نصایح
سویلوب دیرلر (مثنوی) این همه وهم توست ای ساده دل * ورنه برتونی غشی دارم نه غل * ازخیال زشت خود منکر مشو
برمحبان ازچه داری سوء ظن * ظن نیکو بربراخوان صفا * کرچه آید ظاهر ازایشان جفا) بودوکلی سوزلرسنك
وهمکدر ای ساده دل والا بن سنك اوزریکه نه برغش طوترم ونه برغل بکا کندی زشت خیالکدن نظرایله محبلر اوزره
نه جهتدن سوء ظن طوترسن ای خراخوان صفایه ایو ظن ایلت اکرچه ظاهرا آنلردن جفا کلورسه ده
یعنی روباه خره ایتدی ای خر بوقدرسوء ظن که بنم حقمده سن ایلرسن ای ابله وساده دل بودوکلی سنك وهمکدر
والا بن سنك اوزریکه قلبمده نه کدر طوترم ونه بغض طوترم نهایت مافی الباب سن بنی اویله ظن ایلرسن کندی زشت
وقبیح اولان اوهام وخیالاتك نظریله بکا نظرایله احبا واصدقا اوزره نیچون سوء ظن طوترسن آنلرسکا خیرمراد ایلر
ایکن سن آنلره نیچون خیال فاسده ایله نظر ایدوب دشمن طوترسن مؤمن اولنه لازمدرکه اخوان صفا اوزره
حسن ظن ایلیه اکرآنلردن بحسب الظاهر جفا کلورسه ده اخوان صفانك جفاسی حکمتدن ومصلحتدن خالی
دکلدر پس اخوان صفایه سوء ظن ایلمك اثمدر مؤمن اولنه آندن اجتناب ایلمك واجبدر نته کم حق تعالی بیوردی
(یا ایها الذین آمنوا اجتنبوا کثیرا من الظن ان بعض الظن اثم) پس اخوان صفادن هرنه صادر اولورسه ممکن اولدیغی
مرتبه (حمل المؤمن علی الصلاح) موجبنجه صلاحنه حمل اولنوب آنلره حسن ظن ایلمك صلاحه وصوابه اقربدر
اما کاهی اولورکه روباه بی وفا اولنلر دخی صورت صلاحدن کلوب اخوان صفا رنککنده کورینوب بوکونه تزویر
موجبنجه آنلر حقنده سوء ظن ایلمك عقلك شاننندندر (مثنوی) این خیال ووهم بد چون شد پدید * صد هزاران
یارراازهم برید * خاصه من بدرك نبودم زشت اسم * انکه دیدی بد نبد بودان طلسم * وربدی بدان سکالش قدررا *
عفو فرمایند یاران زان خطا) بوخیال فاسد ووهم بد چونکم پدید اولدی نیجه یوزبیك یاری بری برندن قطع ایلدی
خصوصا بن زشت اسم بدرك اولمدم اول نسنه یی که بدکوردك بد دکل ایدی اول طلسم ایدی بد بونده بودن مخففدر بود

وجود معناسنه درا کر اول سکالش تقدیرا بودا اولدیسه ده یاران اول خطادن عفو بیوررلر بو بیتده دخی بد بود لفظندن
مخفف اولوب وجود معناسی ویرلمک جائزدر فتح بایله قبیح معناسنه اولسه دخی جائز اولور سکالش کاف فارسیله ظن
معناسنه در قدر قدریه دردن لغتده اندازه معناسنه در بونده بر سبیل تجوز تقدیر معناسنه استعمال اولنمشدر نور تنویر
معناسنه استعمال اولندیغی کبی قدر تمیز بت اوزره منصوب اولوب وزن ایچون برمقدار اشباعله اوقنور ومعنی
من جهة التقدیر دیمک اولور وتوضیح کلام وتحقیق مرام بویله دیمک اولور که ای خر بو خیال فاسد ووهم قبیح چونکم
ظاهر وآشکارا اوله نیجه بوزیلک یار وانیسک بری برندن منقطع اولمسنه سبب اولور علی الخصوص بن نامی قبیح
حد ذاتنده بد رلک اولمدم اگرچه نامم حیله کارلقله بین الانام زشت اولمشدر لیکن بن اصلمنده عرق یا کم کمسیه
سوء قصدم یوقدر پس اول نسنه یی که سن وجود وحقیقت کوردک اول وجود وحقیقت دکل ایدی اول طلسم ایدی
نمایش وخیالی سن حقیقت ظن ایلدک وا کر اول مظنون فرضی من حیث التقدیر حقیقت اولدیسه ده ینه لا بأسدر زیرا
یاران اول خطادن اولان فعلی عفو بیوررلر اول اسد شکلنده کوردیکک طلسم اولمیوب طوتلم که فی الحقیقه
اسد اولمش آنک اسد اولمسندن بنم سنی آنک جانبنه عمدا وقصدا ایلتم لازم کلمز بلکه سهو وخطا ایله اتفاق بویله برقضیه
واقع اولمش اولور بحق خطا ایله برقضیه واقع اولمش اولسه یاران آنی عفو ایلمک لازم اولور پس سند نخی بردن بو دفعه
صادر اولان خطایی عفو ایله دیدی (مثنوی) مشفقی کر کرد جور وامتحان * عقل باید که نباشد بدکمان * عالم وهم وخیال
وطمع وبیم * هست رهرو را یکی سدی عظیم) فرضی اگر بر مشفق بر دوستنه جور وامتحان ایلسه یعنی
فرضی بر کمسیه مشفق ومهربان اولان کمسه آنی سودیکندن جور ایلسه وکوره لم برمله قلبنده صداقتی وار میدر
دیو امتحان ایلسه اول جینده اول کمسیه بر عقل واذعان کرکدر که اول مشفق ومهربان اولان کمسه نک حقنده
بدکمان اولمیه وبو کمسه بکا دشمن انجق دیو سوء ظن قیلمیه زیرا مرتبهٔ وهم وخیال وطمع وخوف بر عالمدر که سالک
اولنلره بونلر برعظیم سددر سالکی حقیقته ومقصوده واصل اولمغه بونلر قومز اول رهرو که وهم وخیال وبیم
وطمع عالمندن کذر ایلیه بیش و پسنده سد و پرده قالمیوب حقیقته واصل اولور ومقصودی حاصل قیلور (مثنوی
نقشهای این خیال نقش بند * چون خلیلی را که بد شد کزند * کفت هذا ربی ابراهیم راد * چونکه اندر عالم وهم اوفتاد
ذکر کوکب را چنان تأویل کفت) انکسی که کوهر تاویل سفت) بو قلب عالمنده نقش باغلیجی خیالک نقشلری حضرت
خلیل کبی بر ذات شریفه که اول علمده وعقلده کوه کبی راسخ ایدی کزند اولدی نه کم اول جواد وعقلده کوه کبی ابراهیم
نجم کوروب هذا ربی دیدی چونکم ابراهیم علیه السلام حضرتلری عالم وهمه دوشدی کوکب ذکرنی اویله تأویل
دیدی اول حضرت کبی برکسه تاویل کوهرنی دلدی بو ابیات شریفه سورهٔ انعامده اولان بو آیت کریمه یه اشارت اولور
قال الله تعالی (فلما جن علیه اللیل رأی کوکبا قال هذا ربی فلما افل قال لا احب الا آفلین) بو آیت کریمه نک تفسیری
وتأویلی جلد اولک اواتلنه قریب قصهٔ دیدن خلیفه لیلی را سر خنده (اندرین وادی مرو بی این دلیل) بیتنک شرحنده
مرور ایلمشدر آنده طلب اولنه پس خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمک اولور که بو عقل ودل صحیفه سنده نقش باغلیجی
خیالک نقوشی خلیل کبی بر صاحب عقله علمده وعقلده جبل راسخ کبی ثابت ومستحکم ایکن ضرر اولدی وآنک
قلب شریفنه دغدغه ویردی اگرچه صغر حالنده ایسه ده انبیای عظامک بدایتی غیرلرک نهایتی کبیدر حضرت
خلیل کبی بر عالم وعاقله خیال بوقدر ضرر ویره بوندن قیاس ایله که غیر یلره نه مرتبه ضرر ویرر وقتا کم کیجه اولدقده
ونجوم فلکلر اوزره طلوع قیلدقده اول حضرت آسمانه نظر قیلوب بر نجم ثاقبی کوردکده بنم ربم در دیدی چونکم
عالم وهمه دوشدی آنده اولان نورانیت وتربیه یی کوروب وهم مقتضاسیله اکا هذا ربی دیدی لیکن وقتا کم آنک آفل
اولدیغی کوردکده وهم دخی زائل اولوب (لا احب الا آفلین) دیدی اول برکسه که تأویلده بغایت ماهر ایدی کوکب
ذکرندن اوتری بونک کبی بر تأویل دیدی یعنی حضرت ابراهیم علیه السلام کیجه وقتنده کوکبی کوروب هذا ربی دیمسی
خصوصنده بر تأویل کوهرین دلن وتفسیر علمده ماهر اولان عالم بو نجلین تأویل ایدوب دیدیکه حضرت ابراهیم علیه
السلام وقتا کم کوکب دری یی کوردکده وآنده اولان نورانیتی وتربیه وتأثیر وخاصیتی مشاهده قیلدقده درحال قلب
شریفلرینه وهم وخیال غلبه ایدوب بوسنک ربکدر دیدکده اول اندیشه یی اسنانه کتوروب هذا ربی دیدی وقتا کم
آنک افول وزوالنی مشاهده قیلدی ونور عقل ورشدله وهم وخیال زائل اولدی (لا احب الا آفلین) دیدی وقتا کم قمری
اول کوکبدن بیوک کوردی وهم ینه غلبه ایدوب هذا ربی دیدی پس آنک دخی افول وغروبنی کوردی آندن دخی
معرض اولدی وقتا کم شمسک دخی طلوعنی کوردی بونی جمله دن اکبر کوردکده وهم ینه غلبه ایدوب (هذا ربی هذا اکبر
دیدی وقتا کم آنک دخی افول وغروبنی کوردکده وهم وخیال بالکلیه قلب شریفلرندن زائل اولوب (انی وجهت

وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا دیوب سموات وارضی یوقدن وارایلین صانع بیچونه ورب العالمینه
متوجه اولدی پس وهم وخیالك آنلره بوقدر دغدغه وتشویشی اولدیغی مقرر اولیجق غیری کمسه لره نه مرتبه تأثیر
وغلبه ایلدیکی لازم کلور بوندن قیاس ایله (مثنوی) عالم وهم وخیال چشم بند * آنچنان کوه را زجای خویش کند
تا که هذا ربی آمد قال او * خربط وخر راچه باشد حال او * کوز باغلیجی عالم وهم وخیال انجلین کوهی کندی یرندن
قوپردی یعنی حضرت ابراهیم علیه السلامکه عقل وادرا کده بر کوه پرشکوه کبی راسخ وثابت ایدی مع هذا
کوز باغلیجی اولان وهم وخیال عالمی آنی بر نیجه دم مرتبه سندن آیردی حتی کوکبی کوردکده لسانندن هذا ربی
مقالی ظهوره کلدی پس اول خربطك وخرك حالی نیجه اولور یعنی احمقك وخرسیرت اولان نادانك حالی نه اولمق لازم کلور
بوندن قیاس ایله دیدی (مثنوی) غرقه کشته عقلهای چون جبال * در بحار وهم کرداب خیال * کوهها را هست
زین طوفان فضوح * کو امانی جز که در کشتیء نوح) طاغلر کبی قوی عقللر غرق اولمشدر وهم دریالرنده وکرداب
خیالده بو طوفاندن کوهلره فضاحت واردر کشتیء نوحدن غیری بر امان قنی یعنی بحار اوهام کرداب خیال ایچره
طاغلر کبی راسخ وثابت اولان عقللر غرق اولمشلر واوهام وخیالات طوفانك التنده قالمشلردر نیجه جبال راسخه کبی
ثابت قدم اولان عقل وادرا که بو اوهام وخیالات طوفاندن فضاحتلر وشناعتلر واردر نوح سیرت اولان صاحب یقینك
متابعتی کشتیسنده ساکن اولمقدن غیری بو وهم وخیال آبندن بر امان یری قنده در بر محل امن یوقدر مکر که
بر صاحب کمالك سفینهء صحبتنه داخل اوله سن وا کا زیاده صدقله متابعت قیله سن اول حینده ممکندر که سنك اکا کمال
تسلیمینك برکاتیله وآنك دخی سکا حسن نظرنك یمنیله خیالات فاسده واوهام مهمله کردابندن خلاص اوله سن
(مثنوی) زین خیال رهزن راه یقین (کشت هفتاد و دو ملت اهل دین) بو یقین یولنك رهزنی اولان خیالدن اهل دین یتمش
ایکی ملت اولدی یعنی حقیقت مرتبه سی حق الیقین حاصل ایلمك یولن اوریجی وهم وخیالك غلبه سندن اهل دین
یتمش ایکی ملت اولوب هر بری ظن وخیال الله استدلال قیلوب یقین مرتبه سندن محروم قالدیلر وحقیقتده جمله سنك
طریقی بر ایکن متصرف اولدیلر ومعنا متحد ایکن اختلافه دوشدیلر (مثنوی) مرد ایقان رست از وهم وخیال *
موی ابرو را نمی کوید هلال * وآنکه نور عمرش نبود سند * موی ابروی کژی راهش زند) مرد ایقان وهم وخیالدن
قورتلدی آندنصکره موی ابرویه هلال دیمز اول کمسه یه که حضرت عمرك نوری سند اولمیه ابروسنك اکری قیلی آنك
یولنی اورر بو بیتلر جلد ثالثنك اواخرنه قریب ذکر ایلدکاری شول بر حکایته اشارت اولورکه بر نیجه جماعت حضرت
عمرله بیله ماه صیامی کورمکه افق جانبنه نظر ایلدکلرنده بری یا عمر اشته هلال رمضانی بن کوردم
دیو دعوی ایلدکده حضرت عمر رضی الله عنه اکا اول سنك خیالکدر بو خسه بنم کوزم سنك کوزکدن زیاده
کورر یجیدر ابروکی تر ایله دیدکده اول پیر ابروسنی ترایدوب صیغه دقده آنك کوزندن هلال شکلنده کورنن خیال
غائب اولدی پس خیال کندینك یولنی اوردیغی بیلدی کذلك هر عصرده اهل خیال پیر کبیدر واهل یقین حضرت
عمر رضی الله عنه کبیدر مرد ایقان وهم وخیال دغدغه سندن خلاص اولمشلردر آنلر موی ابرو مشابه سنده اولان
خیالی کوردکلرنده بو حقیقتدر دیمزلر حضرت عمر رضی الله عنه اول پیرك کوردیکی خیاله هلال دیمدی اما اول
کمسه یه که حضرت عمر رضی الله عنه کبی بر صاحب یقینك نوری سند اولمیه وا کا معاونت قیلمیه البته کژلك ابروسنك
موی آنك یولن اورر یعنی اکری خیال آنك عقلی یولن اوروب حقیقتی کورمکدن ویقین مرتبه سنه ایرمکدن آنی
محروم قیلور (مثنوی) صد هزاران کشتیء با هول وسهم * تخته تخته کشته در دریای وهم * کمترین فرعون چست
وفیلسوف * ماه او در برج وهمی در خسوف) صد هزاران هول وسهمله موصوف اولان کشتی وهم دریاسنده
تخته تخته وپاره پاره اولمشدر آنلرك کمتری چست وفیلسوف اولان فرعوندر آنك ماهی برج وهمنده خسوفده در
یعنی مهابت وشوکتله موصوف اولان نیجه یوز بیك وجود کشتیسی وهم دریاسنده غرق اولوب پاره پاره اولدی
بو جمله نك ادناسی اول حکمت وهمیه ده چست وچابك اولان فرعوندرکه وهم برجنده آنك عقلی ماهی خسوفده
اولدی نور ادرا کی کیدوب ظلمت کفرده قالدی کندیسنی رب اعلی توهم ایلدیکندن خلقه انا ربکم الاعلی دیدی
خبری یوقکه کندیسنی رب اعلی بیلمسی مجرد وهم وخیالك عقلنه غالب اولمسندن اولدی (م ی) کس نداند روسپی زن
کیست آن * وآنکه داند نیستش بر خود کمان * مثلا بر کمسه بیلمز اول روسپی زن کیمدر واول کمسه که بیلور آنك کندویه
ظن وکمانی یوقدر یعنی روسپی عورت بین النساء مستوره ومخفیه در کمسه بیلمزکه فی الحقیقه اول روسپی زن کیمدر
اما بعض کمسه لر اول زانیه نك طالبی اولورلر واول دخی آنك طالبه سی اولور وبو ایکیسنك ما بیننده نیجه دفعه مجامعت

واقع اولوروا اول مريد اول زنك روسبي اولديغنه كمال مرتبه يقين حاصل ايدرگن اول زن روسبي برطائفه نك ايچنده
عفت وصلاح دعواسن ايليوب بن صالحه ومستوره لردنم ديسه آنك روسبي زن ايديكني بيلمز امّا اول كمسه كه آنك
روسبيلكني بيلمش وآنكله نيچه دفعه مجامعت قيلمش ايدى اول اهل يقين كنديسنه آنك حقنده گمان طوتر هركيمي
بن صالحه لردنم ديو وهمه دوشورسه قابلدر امّا كنديله نيچه دفعه مقارنت ايلين اهل يقيني وهم وگمانه
دوشورمكه قادر اولمز واول كمسه آنك روسبي زن اولديغنه اصلا شك وگمان قيلمز (مثنوى) چون ترا وهم تو
دارد خيره سر * ازچه گردى گرد آن وهم دگر * عاجزم من از منئ خويشتن * چه نشستى پرمنى در پيش من) چونكم
سنك وهمك سنى خيره سر طوترا ووهم ديكرلك اطرافنه نه دوراير سن مثلا بن كندم بنلكمدن عاجزم سن بنم اوكده
بنلكله پر اولديغك حالده نه اوتورر سن يعنى اى شرسيرت اولان كمسه چونكم سنى كندى گمانك ووهمك خيره سر
طوترسن آنك زبون ومغلوبى اوله سن اول برآخر كمسه نك وهمنك اطرافنه نيچون طولنورسنكه آنك وهمى سنك وهمكه
قوت ويروب سنى دخى زياده وهام ايلروسنى بنلك دامندن خلاص ايلمكه قادر اوله مز مثلا بن كندى بنلكمكدن
عاجز اولسم واول صفتى كندى نفسمدن دفع قيلمغه قادر اولمسم وبنلك وسنلك مرتبه سندن تجاوز قيلمسم سن بنلك
صفتيله پر اولديغك حالده بندن آنك دفعنه معاونت استمكدن اوترى نيچون اوتورر سن بن قادر اولسم بنم نفسمدن
انانيت صفتنى كيدررردم چونكم بن كندى نفسمدن اول صفت قبيحه يى ازاله يه قادر اولمم سنك وجودكده اول
صفت ذميمه وراسخه يى ازاله ايلمكه نيجه قادر اولورم بوندن مقصود بركمسه هنوز دخى وهم وگمان مرتبه سنده اولسه
ويروهم صاحبى اكا كاوب بيعت وانقياد قيلسه آنك وهم وگمانى ازاله يه قادر اوله مز وبركسه بنلكده قالسه برآخر
كمسه يى بنلك صفتلرندن خلاص قيله مز ديمك اولور (مثنوى) بى من ومايى همى جويم بجان * تاشوم من كوى آن
خوش صولجان * هركه بى من شد همه منها دروست * يار جمله شد چو خود را نيست دوست * آينه بى نقش شد يابد بها
زانكه شد حاكى جمله نقشها * پس لازم اولديكه من وما سزجان ودل ايله بركمسه استرم تا كم بن اول خوش صولجانك
كويى اولم هرشول كمسه كه بنسز اولدى دوكلى بنلر آنده در جمله نك يارى اولدى چونكم كندى ايله دوست دكلدر مثلا
آينه بى نقش اولدى بها بولور زيرا كه اول آينه جميع نقشلردن حكايت ايديجى اولدى بو سوزلر اگرچه روباه لسانندن
خرجانبنه نصيحت ايلمك ودفع گمان قيلمق طريقى اوزره ديلمشدر وليكن مقصود مرشد راه اولنلرك لسانندن وهام اولان
وبنلكده قلان خرسيرتلره تعريض طريقى اوزره ديلمش واخلاص نصح ايچون كندى نفسلرينه اسناد قيلنمشدر
وتقدير كلام ومقتضاى مقام بويله ديمكدر كه جان ودل ايله بر بنلك وبزلك قيدندن خلاص اولمش كمسه يى استه تا كم
اول دست حقده خوش صولجان كبى آلت اولان صافينك ميدانندن كوى كبى اوله سن ومرادى اوزره تك وپو قيله سن
هرشول كمسه كه بنلك وسنلك صفتندن برى اولدى وكنديسنى فانى قيلدى دوكلى بنلكلر آنك وجودنده موجوددر
چونكم بركمسه كندى نفسنه دوست اولميه واكا متابعت قيلميه بلكه انى وانك هواسنى امر الهيده وحب ربانيده فانى
قيله اول جمله دن يارى اولور وحق تعالى آنى مقبول قيلور بركمسه نك كه قلبى آينه سى اغيار وماسوى رنكندن بى نقش
وساده اوله بها وقيمت بولور زيراكه چونكه جميع نقوشدن اول حكايت قيليجى وآنلرك وجهنى كوستريجى اولور نته كم آينه صافى
اولسه وهرنه شى كه اكا مقابل كلسه انى كوسترروگمان آندن حكايت قيلور پس برانسان دخى كدورات نفسانيه دن
پاك اولسه ومرآت قلبنى مجلا وتابناك قيلسه نقوش كائناتك جمله سندن حكايت ايلمكه قابل اولور وهرشيئك حقيقتنى
كوستروب آندن حكايت قيلور (حكايت شيخ محمد سررزى غزنوى قدس الله سره (مثنوى) زاهدى در غزنى
از دانش مزى * بد محمد نام وكنيت سررزى * غزنينده دانش مزلكدن بر زاهد وار ايدى آنك نام شريفى محمد ايدى ولقبى
سررزى ايدى دانش مز وصف تركيبى اولديغى اوزره معنا بودر بو تقدير اوزره يا مصدريه اولور مزى مزيدى لفظندن
مخفف اولوب دانش اممككدن ديمسه دخى جائزدر مزى اسم فاعل معناسنه اولوب دانشدن امیجى ديمك دخى جائزدر
توجيه معنى غزنين شهرنده دانشدن اميجى ولبن لذت علم لدندن اليجى وغدا اوليجى بر زاهد وار ايديكه آنك نامى محمد ايدى
ولقبى سررزى ايدى وسررزى ديمكله ملقب اولديغنه سبب اول ايديكه نيچه ماه وسال صحرا وجبالده ساكن اولوب
غداسى اصمه چبوغنك بركى اولمشدى نته كم بو حكايه ده بو بيت آنك بو لقبله ملقب اولديغنه دلالت ايلركه بيوررلر
(بيت) هفت سال از سوز عشق جسم پز * در بيابان خورده ام من برگ رز * ودخى بيورر (مثنوى) بود افطارش
سررز هرشبى * هفت سال او دائم اندر مطلبى * هر بركيجه آنك افطارى رزاوجى ايدى سررزدن مراد برك رز اولمغه ده
قابلدر امّا اصل دولت ديد كار بدركه فلس دخى دير لرايدى بيل اول عزيز بر مطلبده ايدى (مثنوى) پس عجايب
ديد او از شاه جود * ليك مقصودش جمال شاه بود * اول شيخ محمد شاه جوددن چوق عجايب مشاهده قيلدى جود

وكرم صاحبي اولان پادشاهدن اول شيخ بى شمار حالات غريبه مشاهده قيلدى ليكن اول شيخك مقصودى جمال شاه
ايدى يعنى اگرچه جود صاحبي اولان پادشاهدن چوق حالات عجيبه مشاهده قيلدى وليكن اكا قناعت ايليوب
اولقدر كرامات وحالات ايله متسلى اولمدى بلكه آنك مقصودى جمال حق مشاهده ايلمك ايدى (مثنوى) برسر كه رفت
آن از خويش سير * گفت بنما يا فتادم من بزير * اول كنديدن طويمش طاغ باشنه كتدى وجناب حقه بوكونه خطاب
ايتدى الهى يا بكا جمال شريفكى كوستر يا خود طاغدن آشغه دوشدم (مثنوى) گفت نامد مهلت آن مكرمت *
ورفروافتى نميرى نكشت * پس جناب حقدن اول عزيزه الهام طريقيله خطاب الهى كلوب ديدى اول مكرمتك
مهلتى كلمدى يعنى اول رؤيت ومعاينه نعمتنك مدتى قريب اولمدى واگر طاغدن اشغه دوشه سن اولمزسن بن سنى
اولدرمزم (مثنوى) اوفروافكند خود را از وداد * درميان عمق آبى اوفتاد * اول عاشق كنديسنى وداد ومحبتدن اوترى
طاغدن آشغه آتدى وهجرانه صبر ايده ميوب كنديسنى يوكسك يردن القا ايتدى حكمت الهى بر درين صويك ايچنه
دوشدى (مثنوى) چون نمرد از نكس آن جان سيرمرد * از فراق مرك بر خود نوحه كرد * كين حيات اورا چو مرگى
مى نمود * كار پيشش باژگونه گشته بود * موت را از غيب ميكرد او كدى * ان فى موتى حياتى مى زدى * چونكم اول
جانندن طويمش مرد نكسدن اولمدى موتك فراقندن كندى اوزرينه نوحه ايلدى نكس كيرودونمكه ديرلر زيرا
بو حيات جسمانى اكا مرك كبى كورندى كار آنك اوكنده باژگونه اولمشدى يعنى حيات جسمانى اكا ممات وممات
عين حيات كلمشدى موتى اول زنده دل عالم غيبدن سؤال ودريوزه ايلردى تحقيق بنم حياتم موتمده در ديردى
مشايخ عظام بومرتبه يه قلق تعبير ايدرلر كه عشق ومحبت عالمنده اگر بو حالت سالكه مستولى اولسه كنديسنى
اولدرمكه وهلاك ايلمكه قصد ايلر اما بونده بو ابيات شريفه نك توضيحى بودركه چونكم اول جاندن اوصانمش مرد عاشق
كنديسنى طاغدن كوتوروب آتدى وموت جانبندن حيات جانبنه رجوع ايتدى بونكسدن اوترى موتك فراقندن
كنديسنه نوحه ايلدى كويا موت كنديسنك بر محبوبى ايدى كه آندن جدا اولديغنه نيجه زمان كريه لر ونوحه لر قيلدى
انكيچونكه بو حيات فانيه اول عزيزه برمرك كبى كورندى وكار جهان آنك اوكنده معكوس اولمشدى بو حيات
فانيه يى عين موت وموتى ايچره عين حيات بولمشدى انكيچونكه عشاق الهى لا حياة الا فى الموت ديديلر واقتلونى
يا ثقاتى ديو اولولردن كنديلرينى اولدرمكى رجا ايلديلر اول عاشق صادق دخى موتى عالم غيبدن رجا ايلردى وتحقيقا
بنم حياتم موتمده در ديو نداا ووردى زيرا بيلوردى كه بو حيات جسمانيه دن اولمينجه حيات حقانى الهيه كلمز كنديسندن
فانى اولمين ربيسنى مشاهده قيلمز كما قال صلى الله تعالى عليه وسلم انكم لن تروا ربكم عز وجل حتى تموتوا رواه الطبرى
عن ابى امامة رضى الله عنه كذا فى الجامع الصغير (م ى) موت را چون زندگى قابل شده * با هلاك جان خود يكدل شده
سيف وخنجر چون على ريحان او * نركس ونسرين عدوى جان او * اول عاشق موتى زندهلك كبى قبول ايديجى
اولمشدى كندى جاننك هلاكى اولمسيله يكدل اولمش والفت قيلمشدى مثلا حضرت على كرم الله وجهه كبى سيف
وخنجر اول شيردلرك كل وريحانى ايدى نركس ونسرين آنك جاننك دشمنى ايدى يعنى برمرتبه بو حيات
جسمانيدن اوصانمش وبويدندن اكا برمرتبه نفرت كلمش ايديكه خلق زندهلكى نيجه قبول ايلديلرسه اول دخى
موتى آنجلين سومش وقبول ايلمشدى كندى جاننك هلاكى اولمسيله كوكلنى برايلمش واكا محبت قيلمشدى شمشير تيز
وخنجر بران كل وريحان كبى اولمشدى وباغ وبستانك نركس ونسرينى آنك دشمن جانى اولمش ايدى والحاصل بو جمله
خوشلقلردن نفرت قيلمشدى (مثنوى) بانك آمد روز صحرا سوى شهر * بانك طرفه از وراى سر وجهر * پس اول عاشق
صادق بو حالت ايچره نوحه ايلركن جناب عزت طرفندن اكا برندا كلدى صحرادن شهر جانبنه يورى ديو سرك
وجهرك وراسندن طرفه بانك كلدى يعنى نداى الهى بر عجب ندا وبر طرفه صدا دركه حرف وصوتدن منزه وسر
وجهردن مقدسدر جناب عزتك كلامى بوجمله نك وراسندن كلور نته كم ايكنجى جلدك اواخرنه قريب مسجد ضرار
حكايه سنده حضرت پيغمبر عليه السلامك منافقلره جواب ويرديكى محلده بورايه مناسب تحقيقات مرور ايلمشدر
آنده طلب اولنه (مثنوى) گفت اى داناى رازم موبمو * چه كنم در شهر از خدمت بگو * چونكم اول عزيز بو صداى
حضرت حق طرفندن اشتدى اكا ايتدى اى بنم رازمى موبمو بيليجى پادشاه شهرده خدمتدن نه ايليم ديدى (مثنوى)
گفت خدمت آنكه بهر ذل نفس * خويش را سازى تو چون عباس دبس * حضرت خدا اكا ديدى خدمت اولدركه
ذل نفسدن اوترى يعنى نفسكى ذليل قيلمقدن اوترى كنديكى عباس دبس كبى دوزه سن عباس دبس برحرا اسميدركه
يوزسزلكده بين الناس معروف اولديغندن انكله ضرب مثل اولنور (مثنوى) مدتى از اغنيا زرمى ستان * پس
بدرويشان مسكين مى رسان * برمدت اغنيادن سيم وزر آل صكره مسكين اولان درويشانه ايرشدر يعنى اغنيادن

دریوزه طریقیله جلب مال ایله پس فقرا ومساکینه آنی بذل ایله (مثنوی) خدمتت اینست تا یك چند گاه * گفت سمعا طاعة ای جان پناه * برنیجه زمانه دك سنك خدمتك بودر پس اول عزیز جناب حقك امر شریفنی جان ودل ایله قبول ایلیوب ای جانپناه سمعا وطاعة دیوسو یلیوب جناب حقله کوکل عالمنده مکالمه ایلدی (مثنوی) بس سؤال وبس جواب وماجری * بدمیان زاهد ورب الوری * چوق سؤال وچوق جواب وماجری زاهد ایله حضرت رب الورانك میاننده واقع اولدی (مثنوی) که زمین وآسمان پرنور شد * درمقالات آن همه مذکور شد * که زمین وآسمان پرنور اولدی مقالاتده حق تعالی شیخه دیدیکی اسرارك جمله سی مذکور اولدی مقالاتدن مراد شیخك کندی مقالاتی اولوب بعض کمسه آنی کتابه کتوروب مقالات نامنده کتاب ایلسه ده جائزدر یاخود تذکرة الاولیا مراد اولوب شیخك دوکای مقالاتی آنده مسطور اولسه ده جائزدر (مثنوی) لیك کوته کردم آن گفتاررا * تا نوشد هرخسی اسراررا * ولیکن بن اول مقالاتده ذکر اولنان گفتاری کوتاه ایلدم تا کم هر بر خس اول اسراری نوش ایلمیه زیرا اللهك کندی اولیاسی اسرار خفیه یی محرم مرتبه سنده اولمیان لسانه کتورمزلر تا کم هر بر خس ونامحرم آنی اشتمیه وآنك اعتقادنه ودیننه اول اسرار خفیه ضرر ایتمیه (آمدن شیخ بعد از چندین سال از بیابان بشهر غزنین زنبیل گردانیدن باشارت غیبی وتفرقه کردن آنچه جمع آید بر فقرا وبروفق اشارهٔ غیبی شیخ محمدك بوقدر ییلدنصکره بیابان‌دن غزنین شهرنه کلمسنك بیاننده دروغیبه منسوب اولان اشارت سببیله زنبیل دوندرمسیدر یعنی امر الهی ایله انه برزنبیل الوب دربدر انکله طولنوب دریوزه قیلوب وزنبیلده هرنه کیم جمع کلورسه وطعام وغدادن نه مجتمع اولورسه آنی فقرا اوزره اشارت غیبی ایله تفرقه ایلمسنك بیاننده دربو مرتبه یه مشایخ خادم مرتبه سی دیرلر (وسید القوم خادمهم حدیثنك موجبنجه اگرچه صورتا خادمدرلیکن معنا سیددر (بیت) هرکرا جان عزلیبکست * نامه برنامه پیك بر پیکست * چنانکه روزن خانه بازباشد آفتاب وماهتاب وباران ونامه وغیره منقطع نباشد) هر شول کمسه یه که لبیکه منسوب اولان عزتك مظهری جان واردر اول کمسه یه حق تعالی دن نامه نامه اوزره وپیك پیك اوزره در یعنی هر شول کمسه که بر کره یاربی دید کده نیجه کره لبیك عبدی دیمك عزتنك مظهری بر جان اوله اول کمسه نك جانبنه خدای تعالی حضرتلرندن معنوی نامه لر بری بری اوزره لاینقطع کلور وروحانی پیکلر دخی متصل واصل اولور نته کم برخواجه بر بنده سنه همیشه نامه کوندرسه وياخود پیك پیك اوزره کوندروب کندی مرادنی اول بنده سنه آنلر واسطه سیله بیلدرسه اول بنده خواجه سیله نه مرتبه آشنالق ایلیوب دوستلق قیلورسه لبیکه منسوب اولان اعزاز واکرامك مظهری اولان جانه دخی خدای تعالیدن علی التوالی واردات الهی وکشوفات ربانی کلور روا کامراد الله هرنه ایسه اول حینده معلوم اولور مثلا انجلین که برخانه نك روزنی کشاده اوله آسمان جانبندن پرتو آفتاب وماهتاب وباران ونامه ونولردن غیریسی دخی منقطع اولمز حتی شول برخانه نك فی المثل دریچه سی کشاده اولوب آسمان جانبندن هرنه نزول ایدرسه لاینقطع اول خانه ایچره کلدیکی کبی شول خانهٔ قلبك که جناب حق جانبنه کشاده اولمش برروزنه سی اوله یعنی اول قلبك حق طرفنه پرده وحجابی اولمیه پس حق طرفندن اول قلب جانبنه هرنه نزول ایدرسه اول قلبه داخل اولور واول قلب آنی بیلور وقبول قیلور (مثنوی) روبشهر آوردان فرمان پذیر شهر غزنین گشت ازرویش منیر * اول فرمان حقی قبول ایدیجی یوزی شهره کتوردی غزنین شهری اول شیخك مبارك یوزندن منیر اولدی یعنی اول شیخ ذاتنك نورندن اول شهره نور کتوردی شهر روشن اولدی واهل شهره ذوق وصفا کلدی وظلمت وکدورت اول شهردن زائل اولدی (مثنوی) از فرح خلقی باستقبال رفت * اودر آمد از ره دزدیده تفت فرحدن بر بولك خلق شهر خلقندن شیخك استقبالنه کتدیلر اول شیخ اوغرون یولدن کرمیتله شهره کلدی یعنی چونکیم شهر خلقندن بر طائفه آنك شهره کلجکین خبر الدیلر فرحلرندن آنی استقبال ایلمکه شهردن طشره چقدیلر شیخ بونلرك استقبالندن خبر الوب بر آخر کیزلو یولدن حرارتله فوری شهره کلدی (مثنوی) جمله اعیان ومهان برخاستند قصرها از بهر او آراستند * شهرك جمله اعیان واشرافی قالقدیلر اول شیخدن اوتری قصر بزه دیلر وسرایلر دوزدیلر (مثنوی) گفت من از خود نمایی نامدم * جز بخواری وگدایی نامدم * اول شیخ اعیان شهرك بوتقیدلرین کورد کده آنلره دیدی بن خود نمالقدن اوتری کلمدم خورلقدن وگدالکدن غیریله کلمدم (مثنوی) نیستم در عزم قال وقیل من * دربدر گردم بکف زنبیل من * بن قال وقیل عزمنده دکلم یعنی کلوب شهر خلقنه سوز سویلمك وبونلره قال وقیل ایلمك قصدنده دکلم بلکه الده زنبیل دربدر اولورم وقپو قپودریوزه قیلورم دیدی (مثنوی) بنده فرمانم که امرست از خدا * که گدا باشم گدا باشم گدا) بنده فرمانم زیرا خدادن امردرکه گدا اولورم گدا اولورم یعنی البته گدالغی تحقیقا اختیار قیلورم دیدی (مثنوی) در گدایی لفظ نادر ناورم * جز طریق خس گدایان نسپرم) گدالق وقتنده

لفظ نادر كتورمزم خس وادنى كدالرلك طر يقندن غيريسنه باقمزم يعنى حين ارشادده مقالات نادره وكلمات عجيبه وبليغه كتورديكم كبى سؤال ودر يوزه وقتنده نادرسوزلر سو يلمزم اخس وادنى اولان سائللرك يولندن غيرى يه اياق قومزم (مثنوى) تاشوم غرقهٔ مذلت من تمام * تاسقطها بشنوم ازخاص وعام) تا كه مذلت وخورلغه تمام مرتبه غرق ومستغرق اولم تا كم خواص وعوامدن سقط سوزلر استماع ايليم ونامناسب خاطرشكن كلمات اشيدم ديدى (م ى) امر حق جانست ومن اورا تبع * اوطمع فرمود ذل من طمع * امر حق جاندر وبن اكا تابعم اول الله بكا طمع بيوردى طمع ايلين كسنه ايسه ذليل اولدى نته كم پيغمبر عليه السلام حضرتلرى من طمع ذل ديدى بونده تنبيه بودركه عشاق الهى امر حق جان منزله سنده طوترلر وتن جانه تابع اولديغى كبى آنلر امر حق هرنه ايسه اكا تابع اولورلر چونكم ذلت ومسكنت بيوره اول ذلت ومسكنتى هزار دولت وعزتدن اولى كوررلر (م ى) چون طمع خواهد زمن سلطان دين خالئ برفرق قناعت بعد ازين * اومذلت خواست عزت كى تنم * اوكدايى خواست كى ميرى كنم * بعدازين كدو مذلت جان من * بيست عباسند درانبان من * چونكه سلطان دين بندن طمع استرشمدنصكره قناعت باشى اوزره خالئ اولسون جناب عزتك بنده دن طمع مراد ايلسى وبنده نك اول طمعى قبول قيلمسى هزار قناعتدن اوليدر باخصوص كه طمع وحرص كسب علمده وتحصيل دينده اوله بوخصوصده اولان حرص وطمع بغايت مقبول وقناعت مذمومدر اول حضرت مذلت استدى نچن عزت طوقيم اوكدالق استدى نچن اميرلك ايليم يعنى چونكم اول پادشاه بندن مذلت ومسكنت مراد ايلدى بن عزت اطرافنه طولنمزم واول بندن كدالق استدى بن نه وجهله اميرلك ايلرم وخلقه عزت ورفعتله خودنمالق قيلورزم بوندنصكره كدو مذلت بنم جانمدر بنم انبانمده يكرمى عباس واردر يعنى چونكم حق تعالينك رضاى شريفى بنم كدالغمده ومذلتمده در بوندنصكره بكا كدالق ومذلت جان كبى عزيزدر وعباس ديديكى بريوزسز وحياسز ديلنجيدر بنم طغارجغمده يكرمى آنك كبى يوزسزلك وحياسزلق واردر (مثنوى) شيخ برمى كشت زنبيلى بدست * شئ لله خواجه توفيقيت هست * حاصل كلام شيخ برموجب امر الهى النه برزنبيل آلوب دورايلدى نچن بردولتلو يه كاسه ديردى شئ لله خواجه سكا برتوفيق وارميدر يعنى الله ايچون برشئ وبرمكه سكا توفيق الهى وارميدر (مثنوى) برتراز كرسى وعرش اسرار او * شئ لله شئ لله كار او * آنك اسرارى كرسى وعرشدن برتر وعالى ايدى اما انك كارى صورت ظاهرده شئ لله شئ لله ايدى يعنى من حيث المعنى نشانى عرشدن اعلى ايكن من حيث الصورة آنك كارى الله ايچون برشئ ويرلنديو عرض احتياج ايلمك ايدى شيخك مرتبه سى بوحديث قدسيده واقع اولان مرتبه دركه الله تبارك وتعالى ابن آدمه خطاب ايدوب بيوررر يا ابن آدم استسقيتك فلم تسقنى واستطعمتك فلم تطعمنى بوحديثك تمامى وشرحى ايكنجى جلدده چوبان حكايه سنده مرور ايلمشدر (مثنوى) انبيا هريك همين فن ميزنند * خلق مفلس كديه ايشان مى كنند * اقرضوا الله اقرضوا الله ميزنند * باركونه انصروا الله مى تنند انبيا عليهم السلام هر برى دوكانى بوفنى اوررلر بونلر غنى وخلق مفلس حال بوكه كدالغى بونلر ايدرلر بوطريقله كه مثلا اللهه قرض ويرك صداسن اوررلر بازكونه انصروا الله طوقورلر مصرع اولده اقرضوا الله سورهٔ مزملده اولان آيت كريمه يه اشارتدر قال الله تعالى (واقرضوا الله قرضا حسنا وما تقدموا لانفسكم من خير تجدوه عند الله هو خيرا واعظم اجرا) تفسيرى بوجلدك اوائلنه قريب سبب رجوع كردن مهمان سرخنده (اقرضوا الله قرض ده زين برلئ تن) بيتنك شرحنده كچدى ومصرع ثانى سورهٔ محمدده اولان بو آيت كريمه يه اشارتدر قال الله تعالى يا ايها الذين امنوا ان تنصروا الله ينصركم) بونك تفسيرى عن قريب تشبيه كردن قطب سرخنده يا ربت رونق فزايد نه اندرو) بيتنك شرحنده مرور ايلدى وخلاصهٔ كلام اولدركه اول شيخ محمد حضرتلرى همان بو كاره طولنمقده بلكه انبياى عظامك هر بريسى بو فنى اشلرلر وبو عملى ايلرلر مع هذا بونلر غنى وخلق من حيث المعنى مفلس ودنى ايكن كدالغى بونلر ايلرلر وبو خلقه ديرلركه اللهه مالكزى قرض حسن ويرك ونه شيئكز وار ايسه انك ايچون انفاق ايليك تا حق تعالى سزه انفاق ايليه ديمك اولور كما قال الله تعالى فى حديثه القدسى يا ابن آدم انفق انفق عليك رواه ابو هريرة (مثنوى) دربدر اين شيخ مى آرد نياز * برفلك صدذر براى شيخ باز * كان كدايى كان بجد ميكرد او * بهر يزدان بود نه از بهر كلو * ور بكردى نيز از بهر كلو * ان كلو از نور حق دارد غلو * بو شيخ دربدر نياز كتوررر حال بو كه فلك اوزره شيخادن اوترى يوز قپو كشاده ايديكه اول ابواب سماويه دن آنك جانبنه فتوحات الهيه وفيوضات ربانيه كلوردى زيرا شول بر كدالغى كه اول شيخ جد وسعيله ايلردى حضرت خدادن اوترى ايدى بوغازندن اوترى دكل ايدى پس كندى نفسندن اوترى خلقدن جلب منافع ايلمك مبتدى اولنلره نسبت ضرر اولديسه منتهى اولنلرك مرتبه سنه نسبت ضرر اولمديغنى بو بيتله بيان ايدوب بيوررلر فرضى بو كارى اول عزيز بوغازندن اوترى دخى ايلسه اصلا عيب وشين

لاحق اولمزو آنك علوشاننه نقصان كلمز زيرا اول كلو نور حقدن غلو طوتر يعني نور الهيدن تجاوز وترقي ايلمك طوتر ديمك اولور بو معني غلوغين معجمه ايله اولديغي اوزره بعض نسخه ده بو مصرع آن كلور انور حق دارد علو) واقع اولمشدر بو تقدير اوزره معني اول كلو يي حق تعالينك نوري عالي طوتر ديمك اولور (مثنوى) درحق او خورد نان وشهد وشير * به زچله وزسه روزۀ صد فقير * نور مي نوشد مكو نان ميخورد * لاله مي كارد بصورت مي چرد * اول شيخك حقنده نان وعسل ولبن يمك نيجه يوز فقيرلر اربعين چكمسندن واوچ كون اوروج طوتمسندن يكدر اصحاب كمالك يوب ايچمسي وتن پرور اولوب خوش يچمسي مريد ومبتدي اولنلرك رياضت چكمسندن وصائم اولمسندن نيجه وجوهله اولى وافضلدر زيرا انلرك يوب ايچمسي هم الله امريله در ورضاى الهى ايچوندر معناده صاحب كمال اولان شيخ نوريزا كانان برديمه صورتده اوتلر معنيده لاله اكر يعني اكرچه صاحب كمال نان وخوان برامّا انك يديكي نور وجان اولور وصورتا اوتلر ويوب ايچر معنيده لاله وريحان اكر مقصود آنك يوب ايچديكندن معاني ظهوره كلور ديمك اولور (مثنوى) چون شراري كو خورد روغن زشمع * نور افزايد زخوردش بهر جمع * شيخ كامل قدس الله سره العزيزك وجودي برشرار كبيدركه اوشمعدن روغن يرانك روغن يمسندن جمعدن اوترى نورار تر يعني شمعنك شعله سي كثيف اولان روغني يديكجه نورانيتي زياده اولور مجلسده اولان جمعه نوربخش اولديغي كبي شيخ كاملك دخي وجود شريفي كثيف اولان غدالري يوب نوري زياده اولوب اهل جمعه ضيا كستر اولوز و آنلرك قلوبني خانه سني نوراني قيلور (مثنوى) نان خور برا كفت حق لاتسرفوا * نور خوردن را نكفتست اكتفوا * حق تعالى حضرتلري نان خورلق ايچون لاتسرفوا ديدي نور يمكلكدن اوترى اكتفا ايليك ديمدي بو بيت شريف سورۀ اعرافده اولان (كلوا واشربوا ولا تسرفوا ان الله لا يحب المسرفين) آيت كريمه سنه اشارت اولور تفسيري بو جلدك اوائلنه قريب قوله لا رهبانية في الاسلام سرخنده مرور ايلدى يعني حق سبحانه وتعالينك لاتسرفوا ديمسي نان يينلردن اوتريدركه اول نان وخواني يه و آنده كثافت اوله واول واسطه ايله ترك عمل قيله امّا اول كمسه كه نان وخواني يه واول كمسه نك وجودنده اول نان وخوان نور وجان اوله معنا اول كمسه نور جان يمش اولور حق سبحانه وتعالى حضرتلري نور جان يينلره اكتفا ايليك واسراف قيلمك وچوق يمك ديمدي پس بر كمسه نك يديكي نور دل اوله اول كمسه نقدر ييرسه اكا اسراف اولمز اسراف تن پرور اولان كمسه لره كوره در (مثنوى) آن كلوى ابتلا بدوين كلو * فارغ از اسراف وايمن از غلو * امر وفرمان بود ني حرص وطمع * انچنان جان حرص را نبود تبع * اول حقنده لاتسرفوا ديلن كلو كلوى ابتلا ايدى وبو كلو اسرافدن فارغ وغلودن ايمندر يعني اول اكل وشربده اسراف ايتمالك بلكه كفايت مقداري يوب ايچمالك دو اسرافدن نهي اولنان بوغاز ابتلا وامتحان بوغازيدر هنوز مرتبه شهوانيت ومقام حيوانيتده در امّا بو شيخ كاملك بوغازي اسرافدن فارغ وحد شرعدن تجاوز ايلمكدن ايمندر فرضي اوزياده اكل ايلسه اذيبوا طعامكم بالصلوة حديثيله عمل قيلوب كثرت صلوته الني اريدوب نورا يلر امّا اهل نفس لعب ولهوه مشغول اولمقلغله كثافتي زياده ايلر بو كلوى نورانينك اكل وشربي فرمان الهينك امري ايدى حرص وطمع دكل يعني آنك يمسي امر حق قبول ايلمسندن وحق نفسي ويرمسندن اوتريدر اكل وشربه حريص وطامع اولمسندن اوترى دكلدر زيرا انچلين جان حرص وطمعه تابع اولمز وشهواته انهماك واشتغال قيلمز (مثنوى) كر بكو يد كيميا مس را بده * تو بمن خود را طمع نبود فره * فرضي كيميا نحاسه سن كنديكي بكا ويرديسه زياده لك اولمز يعني جوهر كيميا مسه سن كندي وجودكي بالكليه ويرونيه مالك ايسلك بكا بذل قيل ديمسي اكا طمع قيلديغندن و آندن كندي يه زياده لك كلديكندن اوترى اولمديغي كبي شيخ كاملك دخي بوناسه كه مالكزي بكا ويرك وكنديكزي بكا خدمت ايلمك مرتبه سنه ايركورك ديمسي آنلردن طمعي اولديغندن اوترى وزياده طلب قيلديغندن اوترى دكلدر بلكه آنلري كماله ايركورمكدن اوترى وخست وزياده مرتبه سندن خلاص ايدوب شرف وعزت مرتبه سنه واصل قيلمقدن اوتريدر پس شيخك مرادي نه آنلره نفع اولسون ايچوندر بو خسيه مجرد كنديسنه نفعدن اوترى دكلدر (مثنوى) كنجهاى خاك تا هفتم طبق * عرضه كرده بود پيش شيخ حق * شيخ كفتا خالقا من عاشقم * ور بجويم غير تو من فاسقم * يدنجي طبقه يه دك عالم خاكك وزمينك كنجلرني حق سبحانه وتعالى شيخك حضورينه عرض ايلمش ايدي چونكم حق تعالى حضرتلري خزاين وسمايي اول كامله عرض ايلدى شيخ عالي همت بونلره ملتفت اولميوب ديدي اى بنم خالقم بن عاشقم واكر سندن غيري يستيم بن فاسقم زيرا عاشق صادق معشوقندن غيري يي استمسي دين محبتدن خروج ايلمكدر وملت عشاقده فسق بودر (مثنوى) هشت جنت كر درآرم در نظر * ور كنم خدمت من از خوف سقر * مؤمني باشم سلامت جوى من * زانكه اين هر دو بود حظ بدن * سكز جنتي اكر نظر عيه كتورم اكر بن دوزخ خوفندن اوترى سنك جنابكه خدمت وعبادت ايلم پس بن سلامت

اشتبجى برمؤمن اولورم عاشق اولمزم زيرا بوايكيسى بيله حظ بدندر يعنى شيخ كامل حضرت رسول اكرم صلى الله
عليه وسلمك وارثى وقائم مقامیدر اول حضرت معراجه عروج ایلدکلرنده عجایب ملكوتا كاعرض اولندقده
وبدايع جنان ظهوره كلدكده اصلا بونلردن برينه (مازاغ البصر وما طغى) آيت كريمه سنك مقتضاسنجه مبارك
كوزلرى مائل اولميوب وطريق محبتدن تجاوز قيليوب معشوق جانبنه روان اولدى وآنك مشاهده سنه سرعت
ورغبت قيلدى پس وارث كامل اولان شيخ فاضل دخى بويله درا كر فرضى سكز جنتى انك نظرنه كتورسك
اول سكز جنتـه ناظر اولمز وجميع نارك عذابنى اكاعرض ايلسك كذلك خوف عذابدن اوترى حق تعالى يه
عبادت قيلمزنته كم رابعة عدويه رضى الله عنها حضرتلرى قسم ايدوب جناب حقه خطابا بيوررلر (الهى بعزتك وجلالك
ماعبدتك خوفا من نارك ولا رغبة فى جنتك بل لوجهك الكريم) پس بركمسنه جنتده اولان نعمدن اوترى
حق تعالى يه عبادت وجهنم عذابنك قورقوسندن اوترى طاعت قيلسه اول عاشق اولمز بلكه سلامت جوى
برمؤمن اولور وحق تعالى يه كندى نفسنك سلامتندن اوترى طاعت قيلورا كرجهنم قورقوسندن اوترى عبادت
قيلمق اولسون وا كرجنت رجاسندن اوترى طاعت اولسون بوايكيسى بيله حظ نفسيدر عاشقلرك ساحت شانى
بوكونه عبادت وطاعاتدن ارفع واعلادر * مثنوى * عاشق كز عشق يزدان خورد قوت * صد بدن بيشش نيرزد تره توت
اين بدن كه دارد آن شيخ فطن * چيز ديكر كشت كم خوانش بدن) تره توت خيار شنبه كبى برنوع اوتدركه عجم ديارلرنده اولور
ايمش معنى برعاشق صادقكه حق تعالينك عشقندن قوت ييه وحظ اله آنك قتنده يوز بويله بدن تره توت كبى وبرادنى
اوت كبى قيمت ومقدارى قالمز بوبدنكه اول شيخ فطن طوتر بر غيرى نسنه اولدى اكا سن بدن اوقومه زيرا شيخ كاملك
بدنى صورتا جسم كثيف ومعناده نور لطيفدر عشق حقله تبديل مزاج ايلمش وكثافتنى عين لطافت قيلمشدر وارواحنا
اشباحنا ديلردن اولمشدر (مثنوى) عاشق عشق خدا وانكاه مزد) جبرئيل مؤتمن وانكاه دزد) خدا عشقيله عاشق
واندنصكره مزد مثلا جبرائيل مؤتمن واندنصكره دزد بونيجه قابلدر يعنى بركمسه حق تعالينك عشقيله عاشق اوله
وآندنصكره عبادتى مقابله سنده مزد واجرت طلب قيله بو محالدر عشقله طالب اجرت اولمق بربره كلمز وطلب اجرت
قيلان كمسه دخى عاشق اولمز نته كم حضرت جبرائيل امين عليه السلام هميشه امانتله موصوفدر اكا خيانت اسنادى
محالدر زيرا امانتله خيانت ضدلردر ايكى ضد ايسه بر يرده جمع اولمز كذلك محبتله اجرت دخى برعاشقده جمع اولمز كه بونلر
مانعة الجمع اولان شيلر قبيلندندر (م ى) عاشق آن ليلى كور وكبود * ملك عالم پيش او يك تره بود * پيش او يكسان شده
بد خاك وزر * زر چه باشد كه نبد جانرا خطر * اول كور وكبود اولان ليلانك عاشقى عالمك ملكى آنك اوكنده برتره ايدى
آنك قتنده خاك وزر يكسان اولمشدى زرنه اوله كه جانك خطرى يوغدى يعنى اول اراده قالمش ناچيز ليلانك عاشق
اولان مجنونك قتنده عالم ملكى برتره كبى حقير وبرك كاه كبى دنى اولمش ايدى عشق مجازده برمرتبه يه وارمشدر كه آنك
قتنده خاك ايله زر برابر اولمشدى زر دكل بلكه جان خوفى بيله قالممش وجاننى كندى محبوبه سندن دريغ قيلممش ايدى
م ى) شير وكرك وددازو واقف شده) همچو خويشان كرد او كرد آمده * كين شدست از خوى حيوان پاك نالك * پر زعشق
ولحم وشحمش زهرناك * شير وكرك وبونلردن غيرى اولان سباع آنك حالندن واقف اولمش ايدى اقرباسى كبى
آنك اطرافنه جمع اولمشلردى زيرا بو عاشق حيوان خويندن تمام پاك اولمشدر آنك وجودى عشقدن پر آنك
لحم وشحمى زهرناك اولمشدى يعنى مجنون عشقله برمرتبه لطافت وروحانيت كسب ايلديكه بيابانده اولان وحوش
وسباع آندن واقف اولديلر اقرباوجلسا كبى كلوب آنكله الفت وانسيت قيلديلر انكيچونكه بو عاشق حيوانات
صفتلرندن بالكليه پاك اولدى وآنك جسمنده اخلاق حيوانيه دن برخلق قالمدى عشقدن آنك جمله وجودى
پر اولدى لحم وشحمى عشقله زهرلو اولدى انكيچون حيوانات اكا ضرر ايرشدرمكه قادر اوله مديلر وآنك لحم وشحمنك
عشقله زهرلو اولديغنى بيلديلر واكل قيله مديلر كه لحوم العلماء مسمومة بيورلمشدر عشقه عالم اولنلرك لحومى دخى
مسمومه در عشق مجازيده بوقدر حالت عجيبه وكرامات غريبه اولجق عشق حقيقيده نه مرتبه كرامات عليه وحالات
شريفه اولمق لازم كلور بوندن قياس ايله (مثنوى) زهر دد باشد شكر ريز خرد * زانكه نيك نيك باشد ضد بد *
لحم عاشقرا نيازد خورد دد * عشق معروفست پيش نيك وبد * ور خورد خود فى المثل دام ودد ش * كوشت عاشق زهر
كردد بكشدش * عقلك شكريزى دده زهر اولور زيرا كه اونك ايلكى بدك ضدى اولور لاجرم عاشقك لحمى دده
زهر اولور زيرا كه يمكه قادر اولمز زيرا عشق نيك وبدك قتنده معروفدر خودك شكر دوكسنده ايكى وجه جائزدر وجه
اول عقلك شكر دوكسى صرف معقولات ومعنويانى نثار ايتمسندن كنايت اولور ووجه ثانى عقلك شكر دوكسى
لذات نفسانيه يى وحظوظ جسمانيه يى ترك ايتمسندن عبارت اولور والحاصل عقلك بو ايكى خصلتى درنده جانورلره

بلكه سباع طبیعت اولان آدمیلره دخی زهر قاتل وسم هلاهل اولور زیرا هر اونك اولكی هر بدلنه بدلكنك ضدی اولور پس ایلك كملكك زهری اولور وایو اولان عاقلار كذلك بد اولان جاهللرك زهری وضدی اولور چونكم عاشقك لحمی قوت عشقیه ایله لطافت حاصل ایدوب كثیف اولان وسباع طبیعت اولان آدمیلره نسبتله زهر كبی واقع اولدی ایسه اول درنده جانورلرا آنك لحمی یمكه قادر اوله مزلر وا كادست درازلك قیله مزلر زیرا عشق اول قتنده نتیجه معروف ومعلوم ایسه بدلر قتنده دخی معروف ومعلومدر وا كر فی المثل اول عاشقك لحمی دام ودد ییسه عاشقك لحمی زهر اولور آنی اولدررنته كم (لحوم العلماء مسمومة من اكل هلك) حدیث شریفی بو معنایه شهادت قیلور وعاشقلرك وعالملرك اتلرنی یمك آنلری غیبت ومذمت ایلمكدن عبارت اولور نته كم حق تعالی حضرتلرینك بو كلامی بو معنایه دلیل اولور قال الله تعالی (ولا یغتب بعضكم بعضا ایحب احدكم ان یأكل لحم اخیه میتا فكرهتموه (مثنوی) هرچه جز عشقست شد مأكول عشق * دو جهان یك دانه پیش نول عشق * دانهٔ مرغی عراهر كز خورد * كاهدان مر اسب راهر كز چرد هر نه كه عشقك غیریدر مأكول عشق اولدی ایكی جهان عشقك نولی قتنده بر دانه در بر دانه هر كز مرغی یرمی صمانلق اسبی هر كز اوتلرمی بو مقرردر كه نه دانه مرغی اكل ایلرونه صمانلق اسبی اوتلر بلكه اسب صمانلغی اوتلر ومرغ دانه یی اكل ایلر كذلك بو ایكی جهان عشقه نسبتله بر دانه كبیدر مرغ عشق بو ایكی جهانده هر نه وار ایسه كندیسنه غدا ایلر وعشاق مختلفه هر نه شیئك عاشقی ایسه كندی معشوقی بولنده فانی اولوب عشق آنی یمش اولور (مثنوی) بندكی كن تا شوی عاشق لعل * بندكی كسبست آید در عمل * بنده آزادی طمع دارد زجد * عاشق ازادی نخواهد تا آبد * بنده دائم خلعت وادرار جوست * خلعت عاشق همه دیدار دوست * بنده لك ایله تامر جودر كه عاشق اوله سن زیرا بنده لك بر كسبدر عمله كلور لعل حرف ترجیدر نته كم لعل زیدا عاشق دیسك نولیدی زید عاشق اولیدی دیو رجا ایلرسن بنده جد وطالعدن ازاده لك طمعی طوترا اما عاشق تا آبد ازاده لك استمز جد بونده بخت وطالع معناسنه در بنده مولاسندن دائم خلعت وادرار دیلیجیدر اما عاشقك خلعتی دوكلی دوستك دیداریدر یعنی حق سبحانه وتعالینك امرینه منقاد اولوب بیوردیغی اوزره عبادت وطاعت ایله امیددر كه تا عاشق اوله سن وعاشقلر مرتبه سن بوله سن اتفاق مشایخ بونك اوزرینه در كه حق تعالینك محبتی كاه اولور كه كسبله حاصل اولور وعبادت وخدمت سالكی محبت مرتبه سنه موصل اولور نته كم بو حدیث قدسی بو معنایه شهادت قیلور قال الله تعالی لا یزال العبد یتقرب الی بالنوافل حتی احبه محقق اولان عارفلر بو حدیث شریفده بیورمشلردر كه حق تعالی حضرتلری برقولنی سومینجه اول قول اكا محبت قیله مز چونكم عبادت قرب حقه وسیله وحب حقه ذریعه اولدیسه بر كسه عبادت قیلسه حتی احبه قولنك مفهومی اوزره جناب الهی دخی اكا محبت قیلسه درحال اول بنده نك قلبنده دخی حب الهی وعشق ربانی ظاهر اولور پس بنده لك عاشق اولمغه سبب اولور وبندهٔ حق اولمق استرسك بر لطیف كسبدر كه عمله كلوب وعمل ایسه علمسز اولمز لازم كلدیكه اكر عاشق حق اولمق استرسك اولا تحصیل علم ایله اندنصكره مقتضای علم اوزره عمل قیل تا بنده لك مرتبه سندن عاشقلر مرتبه سنه ترقی ایلیه سن اكر عاشقله عابدلك ما بیننده فرق ندردیرسك عابد اولان بنده بخت وطالعدن آزاد اولمق استر اما عاشق ابدالآباد معشوقنك بنده لككندن آزاد اولمق استمز بلكه دیر (بیت) هر بنده كه آزاد شود شاد شود * من شاد از انمكه ترا بنده شدم * وبنده نك خصلتی ومرتبه سی اولدر كه ربیسندن خلعت ووظیفه استر وخدمتی مقابله سنده اجرت طلب ایلر اما عاشق كندی معشوقندن دیدار طلب ایلر كه عاشقك خلعتی واجرتی دیدار یاردر (مثنوی) درنكنجند عشق در كفت وشنید * عشق دریا ییست قعرش ناپدید * قطرهای بحر را نتوان شمرد * هفت دریا پیش ان بحرست خرد * این سخن پایان ندارد ای فلان * بازرو در قصهٔ شیخ زمان * عشق كفت وشنیده صغمز عشق بر دریای بی پایاندر كه آنك قعری ناپدیدیعنی عشق بر كیفیت روحانی وذوق وجدانیدر كه قیل وقاله صغمز وسو یلیوب د كلمكله حاصل اولمز بر بحر لا یتناهیدر كه آنك عمق وپایانی یوقدر دریانك قطره لرنی صایمق ممكن د كل یدی دریا انك قتنده خرد وحقیردر زیرا یدی دریا متناهیدر وبحر عشق لا یتناهیدر پس یدی دریا عشقك قتنده غایت خرد واصغردر (بیت) تعالی العشق عن همم الرجال * وعن وصف التعرف والوصال * متی ما جل شئ عن خیال یجل عن الاحاطة والمثال * الحاصل بو سوزای فلان كسه نهایت وغایت طوتمز كیر وشیخ زمانك قصه سی جانبنه كیت یعنی شیخ محمد سرروزی حضرتلرینك حكایتنی تقریر وتعبیر ایت (در معنی لولاك لما خلقت الافلاك) بو شرح شریف بو حدیث قدسینك معناسنك بیاننده در كه حق سبحانه وتعالی كندی حبیبنك حقنده بیوردی اكر سن اولمیدین افلا كی خلق ایلزدم خطاب اكرچه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمه در ولیكن چونكم اول حضرتنك روح شریفی روح كلی اولدیسه وآنك حقیقتی ارواح وحقایقی جمع قیلدیسه اول حضرتنه وارث اولان

اولیای کرامك ارواحی بلکه آنك عصر شریفندن مقدم کان انبیای کرام واولیای عظامك ارواحی دخی بونده داخل اولور وبو بیان لطیفه مذکور اولان معانی دخی بو معنانی تأیید قیلور (مثنوی) شد چنین شیخی کدای کوبکو* عشق آمد لاابالی اتقوا* بو تجلین بر شیخ کامل کدای کوبکو اولدی عشق لاابالی کلدی اتقا ایلیك یعنی بونك کبی برشیخ کامل ومرشد فاضل چونکم عشق خدا اکا غلبه ایلدی کوبکو کدا اولدی ومذلت ومسکنته دوشدی عشق قایرمقسز کلدی ای عاقل اولنلر سز آندن حذر وپرهیز ایلیکز وعرض صیانت قیلکز زیرا عشق نه برکسه نك عرض کوزه درونه برکسه نك وقارینه ومرتبه سنه بقار بلکه عشق کلدکده (ان الملوك اذا دخلوا قریة افسدوها) آیت کریمه سنك مضمونی اوزره بوجمله یی لاابالی وارخراب ایدوب بقار (مثنوی) عشق جوشد بحر را مانند دیك* عشق ساید کوه را مانند ریك* عشق بشکافد فلك را صد شکاف* عشق لرزاند زمین را از کزاف* عشق دریایی چولمك کبی قینادر عشق طاغی قوم کبی ازر عشق فلکی یار یوز شکافله عشق زمینی کزافدن لرزان ایلر یعنی اکر نظر حقیقت بینله نظر اولنسه عشقك هر شیده برکونه تصرفی واردر بحرلری چولمك کبی جوشه کتورن اکرچه صورتا هوادر لیکن معناده عشق خدادر زیرا هوای معنوی عاشقك دریای قلبنی جوشه کتوردیکی کبی هوای صوری دخی ظاهرده اولان دریالری جوشه کتورر وعشق طاغلری قوم کبی هباء منثور ایلر طاغلردن مراد عشاقك وجودلری اولمقده جائزدر بو تقدیر اوزره عشق عشاقك وجودلری جبالنی (کالعهن المنفوش) پاره پاره ایلردیمك اولور وجبالدن مراد عالمده اولان طاغلر مراد اولورسه حق سبحانه وتعالینك بو تعینات عالمی وتشخصات کونیه یی افنا ایلیوب وحدت ذاتیله تجلی ایلدکه اولان محبت ازلیه سی طاغلر اوزره غلبه ایلدکده بو طاغلر اکا تحملی اولمیوب (وبست الجبال بسا فکانت هباء منبثا) آیت کریمه سنك طبقنجه طاغلر اول عشق ازلینك ظهورنده پاره پاره اولوب هباء منثور اوله پس جبالك رمال کبی خرده اولوب (هباء منثور) اولمسی دخی حقیقتده نظر اولنسه عشق الهیده اولور کوهدن مراد طور طاغی اولوب تجلی الهی وعشق ربانیدن رمال کبی مدکوك ومتلاشی اولدی دینسه دخی جائز اولور عشق بوافلاکی (اذا السماء انفطرت) (اذا السماء انشقت) آیت کریمه لرینك مفهومی اوزره یوم قیامتده تجه یوز یرده پاره پاره ایلر حقیقتده نظر اولنسه اجرام فلکیه نك پاره پاره اولمسی دخی عشق الندن اولور زیرا محبت ازلیه بونی اقتضا ایلر که کندی وحدانیتی ظهورده کله وحجابات کونیه مرتفع اولوب حقایق عیان اوله چونکم حب الهی بویله اقتضا ایلیه آنك اقتضاسندن فلکلر منفطر اولور وعشقك غلبه وظهورنده آسمان بر قاچ یرده چاك کریبان قیلور وعشق زمینی بی سبب لرزان ایلر اکرچه زمینك حرکتی دخی عند العقل برسببله در ولیکن حقیقتده نظر اولنسه بونك نتیجه سی عشقه واردر (مثنوی) با محمد بود عشق پاك جفت* بهر عشق او را خدا لولاك کفت* منتهی در عشق چون او بود فرد* پس مر او را ز انبیا تخصیص کرد* حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ایله عشق پاك جفت اولدی عشقدن اوتری اکا خدای تعالی خطاب ایدوب لولاك دیدی عشقده منتهی چونکم یالکز اول حضرت ایدی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ایله حق تعالی حضرتلرینك پاك اولان عشق جفت اولدی وحضرت محمد صلی الله علیه وسلم عشق حقه کمالیله مظهر اولدیغندن اوتری خدای تعالی اول حضرتك حقنده لولاك لولاك لما خلقت الافلاك دیدی پس اول حضرت اشیانك ظهورنه علت غائیه اولدی وبوراده برسؤال لازم کلدیکه دینه جمیع انبیای عظام واولیای کرام الله تعالی حضرتلرینك عاشقلری وعشقنك مظهرلریدر پس بو جمله نك ما بیننده اول حضرتی مخصوص بالذکر ایلمکلکدن اوتریدر بو سؤال مقدره بو بیتله جواب ویروب بیوررلر عشق مرتبه سندن منتهی وکامل فرد ویکتا چونکم همان اول حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ایدی پس خدای تعالی حضرتلری انبیا ما بیننده اول حضرتی تخصیص بالذکر ایلدیکه اول حضرت اکمل جمیع انبیادر پس اکملك ذکرنده کامل اولنلرك ذکری دخی داخل اولور نته کم چونکه صد آمد نود دو پیش ماست بیوررد قلری اوزره یوز عدد ذکر اولنسه طقسان ایکی سائر عدد بونك ایچنده داخل اولور (مثنوی) کر نبودی بحر عشق پاك را* کی وجودی داده می افلاك را* من بدان افراشتم چرخ سنی* تا علو عشق را فهمی کنی* اکر سن پاك ولطیف عشقدن اوتری اولمیدك افلاکه قچن بر وجود ویررد م بن عالی وسنی چرخی اول سببله یوجلتدم تا کم عشقك علوشانی برفهم ایلیه سن بو بیتلر جناب عزت لسانندن حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه خطاب طریقیله دینلمش اولور یعنی جناب حق اول حضرته خطاب ایدوب دیرکه یا محمد اکر سنك وجودك عشقدن اوتری موجود اولمیدی بن بوافلاکه قچن وجود ویررد م وبو موجوداتی کتم عدمدن صحرای ظهوره نه وجهله ایرکورردم سنك وجودك که بو جمله نك ظهورنه علت غائیه اولمشدر بو عالی چرخی انکیچون اعلا وارفع ایلدمکه تا کم عشق ومحبتك علوشانی فهم ایلیه سن زیرا بوکونه

واقع واعلى اولان آسمان مظهر عشق اولان وجودشر يفكدن اوترى ظهوره كلديكى معلوم اولجق عشقك شانى نه مرتبه ارفع واعلى اولمق لازم كلور بوندن منفهم اولور (مثنوى) منفعتهاى دكر آيد زچرخ * آن چو بيضه تابع آيد اين چو فرخ * خاكرا من خوار كردم يكسرى * تا ز ذل عاشقان بويى برى * چرخ فلكدن دخى منفعتلر كلور او چرخ بيضه كبى تابع وبو منفعتلر فرخ كبى كلور خاكى بن بالكليه خوار وذليل ايلدم تا كم عاشقلرك ذلندن بر بوى ايلته سن يعنى چرخك صورتا رفعتى اكرچه عشقك علو شانى عارف اولنلره بيلدرمكدن اوتر يدر ليكن همان بوندن اوترى ظهوره كلمش دكلدر بلكه بو چرخدن نتيجه منافع اخرى وفوائد عظمى دخى ظهوره كلور اول چرخك وجودى فى المثل بيضه كبى كلدى واول چرخك وجودندن حاصل اولان منافع بيضه دن تولد ايلين ياورى كبى اولدى پس بو جمله منافعدن بريسى آنك رفعتندن عشقك وعاشقلرك رفعت شانى بيلمك اولدى نته كم حق تعالى حضرتلرى خاكى دخى نتيجه منافع كثيره وفوائد عظيمه دن اوترى وجوده كتوردى واول خاكدن فى الحقيقه بو قدر منافع عظيمه ظهوره كلمكده در وليكن بو جمله منفعتلردن برى اولدر كه خاكى بالكليه خوار وذليل ايلدم تا بوندن عاشقلرك مذلت ومسكنتنه بر فهم ايلته سن وآنلرك عالم عشقده خاك ايله يكسان اولدقلرنى بيله سن (مثنوى) خاكرا داديم سبزى ونوى * تا ز تبديل فقير آكه شوى * با تو كويد اين جبال راسيات * وصف حال عاشقان اندر ثبات * خاكه بر سبز ونولك ويردك تا كه فقيرك تبديلندن آكاه اوله سن بو راسيات وشامخات اولان جبال سكا دير لر استحكام وثباتده عاشقلرك وصف حالنى يعنى جميع اكوان عشق رحمانله وجوده كلديسه وهر شيئك وجودنده وضع اولنان صفات من وجه نتيجه معنايه دلالت ايلرسه من وجه عشقك وعاشقك حالنى مبين اولور بو جمله دن خاكه طراوت ولطافت ويردك وآندن نتيجه لطيف سبزه لر وكللر ظهوره كتوردك تا بوندن بر فقيرك خالك وجودنك تبديل اولمسندن وعشقله لطافت وطراوت بولمسندن آكاه اوله سن دخى بو جمله دن برى دخى جبالك كندى حالنده راسخه وثابته اولمسى عاشقلرك مقام عشقده اولان وقار وثباتندن سكا خبر ويرر (مثنوى) كرچه آن معنيست واين نقش اى پسر * تا بفهم تو كند نزديكتر * غصه را با خار تشبيهى كنند * آن نباشد ليك تنبيهى كنند * اكرچه اول معنى وبو نقش صوريدر اى پسر تا كم معلم آنى فهمكه نزديكترا يليه وا كر كند فعل لازم اولوب شود معناسى ويريلوب تا سنك فهمكه اول اقرب اوله ديمك اولور مثلا غصه يى خاره تشبيه ايدرلر اول غصه خار اولمز وليكن بر تنبيه ايدرلر يعنى اكرچه عشقك وعاشقك اول احوال واوصافى معنويدر وبو عالمك احوالى واوصافى نقش صوريدر معقولاتى محسوساته تمثيلدن مرادسنك فهمكه اقرب اولمقدن اوتريدر تا محسوسات واسطه سيله معنوى اولان حالاتى استدلال ايليه سن وصورتده اولان شيدن معناده اولان وصفى بيله سن مثلا انسانك درونده اولان غصه يى خاره تشبيه ايدرلر نته كم الغصة كالشوكة ديرلر بينهماده من وجه مشابهت اولديغندن اوترى ووجه شبه خار انسانك لحمنه باتدقده نتيجه الم واضطراب ويرر پس غصه نك بعينها خار اولمسى لازم كلمز بلكه بو معقول ومعنوى اولان خاردن غافل اولان كمسه يى تنبيه وايقاظ ايدرلر تا اول كمسه متنبه اوله ومحسوسدن معقوله استدلال قيله (مثنوى) آن دل قاسى كه سنكش خواندند * نامناسب بر مثالى راندند * در تصور در نيايد عين آن * عيب بر تصوير نه نفيش مدان * كذلك اول سخت وقاسى قلبه كه سنك اوقوديلر نامناسب ايدى بر مثال سورديلر تصوره آنك عينى كلمز عيبى سن تصويره قو آنى منفى بيلمه يعنى اول قاسى اولان قلبه كه كالحجارة او اشد قسوة ديديلر وفلان كمسه نك قلبى صلابت وقسوتده طاش كبيدر ديو تحقيق ايلديلر قلبك قاسى اولمسيله حجرك ما بيننده مناسبت يوقدر وليكن عالم وعاقل اولنلر امر معنويدن غافل اولان كمسه لره تفهيم ايچون بر مثال سوق ايلديلر تا كم اول غافل امر معقولى محسوس اولان مثالدن فهم ايليه اكر مشبه اولان امر معنوينك عينى واكر مشبه به اولان شئ صورينك عينى تصوره كلمزسه ده مجرد بو ايكيسنك عينى تصوره كلمديكندن بونلرك وجودينك برى برينه مشابه اولمسنك نفيى دخى لازم كلمز بلكه سن عيبى كندى ذهنكه وتصوير كه قو بونلرك برى برينه مشابه اولمسنى منفى بيلمه

(رفتن اين شيخ در خانهٔ امير بهر كديه روزى چهار بار بر زنبيل باشارت غيبى وعتاب كردن امير اورا بدان وقاحت وعذر كفتن او امير را) بوذكر اولنان محمد سررزى حضرتلرينك بر اميرك خانه سنه كديه وسؤالدن اوترى بر كونده درت كره زنبيل ايله اشارت غيبى واسطه سيله كتمسنك بياننده در وامير اول شيخه اول وقاحت وبى حيالق ايتديكى سببيله عتاب ايلمسنك بياننده در واول عزيز اميره كندى عذرنى ديمسنك بياننده در (مثنوى) شيخ روزى چار كرت چون فقير * بهر كديه برفت در قصر امير * در كفش زنبيل وشىء لله زنان * خالق جان مى بجويد تاى نان * شيخ حضرتلرى بر كون درت كره فقير كبى كديه وسؤالدن اوترى بر اميرك قصرنه كتدى وآندن سؤال ايتدى النده زنبيل وشىء لله اوريجى وبو يله ديوجى كه خالق جان سزدن تاى نان استر تاى قات معناسنه در بونده بر مقدارا تمكدن كنايت اولور يعنى حق تعالى

حضرتلری ای مال صاحبی اولان کسه لرسزدن برمقدار اعطا اسـترالله ایچون نه شی ویروسکز قبول ایدوب آنك
محتاج وفقیر اولان بندهلرینه ویریرم دیردی (مثنوی) نعلهای بازکونه ست ای پسر * عقل کلی را کند هم خیره سر *
بازکونه ومنعکس نعللردر ای پسر عقل کلی بی هم خیره سر ایلر یعنی بویله غنی القلب اولان شیخ کاملك
حد ذاتنده معنا فقیر اولان اغنیادن زر طلب ایلسی و بونلره عرض احتیاج قیاسی ای اوغول عقل کلی دخی
بو خصوصده حائر و حیران اندر (مثنوی) چون امیرش دید کفتش ای وقیح * کو بمت چیزی منه نام شحیح * چونکیم امیر
اول شیخ کاملی بو حالده کوردی اکا دیدی ای وقیح و بی حیا سکا برنسنه دیسم بنم نامی شحیح قومه یعنی بکا اول سوزی
سکا سویلدیکمدن اوتری نامی بخیل دیمه (مثنوی) این چه سغری وچه رو یست وچه کار * که بروزی اندرایی چاربار
بونه سغریدر ونه یوزدر ونه کاردر که برکونده درت کره کله سن و بویله ثقلت قیله سن دیدی (م ی) کیست اینجا شیخ اندر
بندتو * من ندیدم نرکدا مانندتو * ای شیخ بو محلهده سنك قید و بندکده کیم واردر یعنی بو سرایده سکا مقید کیم واردرکه
تا بو مرتبه کلوب ثقلت ایلرسن بن سنك کبی نرکدا کورمدم یعنی برارکك دیلنجی وقوی سائل مشاهده قیلمدم
مثنوی) حرمت وآب کدایان بردهٔ * این چه عباسی زشت آوردهٔ * کدالرك آب و حرمتنی ایلتمشسن که عباس دبس
کبی بلکه اندن زیاده زشتلك و ثقلت ایلرسن دیدی (مثنوی) غاشیه بردوش تو عباس دبس * هیچ ملحد را مبادا این
نفس نحس * عباس دبس سنك غاشیه بردوشکدر جهانده بو نحس و ناپاك نفس هیچ بر ملحده اولمسون غاشیه بردوش
یایق دیدکلرنی اموزاوزره کتورن خدمتکاره دیرلر که بعض دیلنجیلر دخی انی کندینك الی التنده اولان بر خدمتکارنه
کوتردوب انك النه بر چراغ ویرر پس معناسن کدالرك رئیسی و عباس دبس سنك غاشیه دارك منزلهسنده در دیدی
(مثنوی) کفت امیر ابنده فرمانم خوش * زآتشم اکه نه چندین مجوش * شیخ ایتدی ای امیر بندهٔ فرمانم ساکت
اول بنم آتشمدن اکاه دکلسن بو قدر جوش و خروش ایلمه یعنی چونکه بنم کارمك سر و حقیقتنی بیلمزسن بیهوده یره
عتاب و سرزنش قیلمه دیدی (مثنوی) بهر نان در خویش حرصی دیده می * اشکمی نان خواه را بدریدمی * اکر نانده
اوتری کندمده بر حرص وطمع کوریدم بنم نان استیجی قارنمی برتار ایدم وکندمی هلاك ایدر ایدم (مثنوی) هفت سال
از سوز عشق جسم بز * در بیابان خورده ام من برك رز * تازبرك خشك و تازه خوردنم * سبزکشته بود این رنك تنم *
یدی ییل جسم و تن پشور یچی عشقك سوز و حرارتهدن بیابانده بن آصمه یپراغی یمشم تا کم اصمه چبوغنك قوروباش
یپراغنی اکل ایدلدن بری بو جسم و تنمك رنکی سبز و لطیف اولمشدر یعنی جسممی بجنته قیلیجی عشقك سوز و تأثیرندن
بیابانده یدی ییل ساکن اولوب اصمه اغاجنك یپراغنی یدم بو خود سنك و جملهنك معلومیدر حتی خشك و تازه
یپراق ییکدن بنم بو بدنمك رنکی یشل اولمشدی بونده تنبیه واردر شو معنایه که اصحاب کمالدن بر شیخ عارف کندینك
حسن حالنی و بعض خصالنی و ریاضت اوزره اولان اعمالنی کندی حقنده سوء ظن ایلین برکسهنك انکارنی وظننی
ازاله ایلکدن اوتری اکا سویلسه و کندینك بی غرض و پاك اولدیغنی اثبات ایچون احوال شریفهسندن بعض حالنی اکا
نقل ایلسه مذموم دکلدر بونلرك بو کونه کندی حسن حالنی سویلك خود فروشلرك حسن حالنی سویلك کبی دکلدر بلکه
بونلرك مرادی اول منکری انکاردن و سوء ظن مرتبهسندن خلاص ایلمکدر (مثنوی) تا تو باشی در حجاب بو البشر *
سر سری در عاشقان کمتر نکر * زیرکان که موی را بشکافتند * علم هیئت را بجان دریافتند * ای امیر مادامکه سن بو البشر
حجابنده اولهسن عاشقلره سرسری نظر ایلمه مثلا نیجه زیرك و عاقللر که دقتده مو یاریاردیلر علم هیئتی جانله بولدیلر
یعنی ای اهل صورت مادامکه سن ابو البشر اولان آدم حضرتلرینك حجابنده اولهسن مقصود بنی آدم اولهسن و بشریت
مرتبهلرنده قالهسن عاشقلره اول مرتبهده ایکن بشریت کوزیله بیهوده یره نظر ایلمه که بشر کوزی عاشقلرك سرنی
وحقیقتنی بیلمکه و کورمکه قادر اولمز نیجه زیرکلر عقلیاتده و نقلیاتده قیلی قرق یاروب تمام تحقیقلر و تدقیقلر ایلدیلر علم
هیئتی جانله و کمالیله بولدیلر علم هیئتدن مراد هیئت افلاکی و اوضاع نجومی و آنلرك دوارنی و مسایرنی و بروجنی
بیلمکدر (م ی) علم نیرنجات و سحر و فلسفه * کرچه نشناسند حق المعرفه * لیك کوشیدند تا امکان خود) برکذشتند
از همه اقران خود * کذلك علم نیرنجاتی و سحری و فلسفهیی اکرچه حق معرفتله اکلمدیلر لیکن اول زیرکلر سعی
وکوشش ایلدیلر کندیلرك امکان واستعدادنه دك کندیلرك دوکلی اقرانندن کچدیلر نیرنجات نیرنجك جمعیدر
نیرنج نیرنکدن معربدر نیرنك حیلهیه دیرلر و نقاشلرك رسملرینه دخی دیرلر علم نیرنجات حیلهلر علمی ویاخود رسملر دینسنه
دخی جائزدر و مراد شعبده علملریدر اما اکثر نسخهلرده نارنجات یازلمشدر نارنجات استعمال حسبیله مشهور
اولمشدر اما اصلنده نیرنجاتدر نارنجات یازنلر غلط مشهورك کاتبت اولمسی اولی کورنلر و سحر لغتده سببی ادراك
ناسدن خفی اولان علمه و سحرك شرحی وانواعی جلد ثالثده اوائله قریب ساحر بچهلر سرخندهٔ مرور ایلمشدر اول

محللرده طلب اولنه فلسفه علم حكمته دیرلر كه عقلله حاصل اوله یعنی زیركان جهان شو اوج علمی تحصیل ایلدیلر
وبو علملرده فایق اولدیلر اگرچه حق معرفتله بیله مدیلر وبو علملرك كنهنه واصل اوله مدیلر وایكن تاممكن اولدیغی مرتبه
بو علملردن سعی وكوشش قیلدیلر حتی كندیلرك دوكلی اقرانندن علمده یكدیلر وجمله یه تفوق قیلدیلر (مثنوی) عشق

غیرت كرد وزیشان دركشید * شد چنین خورشید زیشان ناپدید * نور چشمی كو بروز استاره دید * آفتابی چون

ازو رو دركشید * عشق الهی غیرت ایلدی وكندینی آنلردن چكدی بو تجلین نورانی آفتاب آنلردن ناپدید اولدی
شول بر كوزك نوری كه اوكوندز استاره یی كوردی بو یله بر نورانی آفتاب نیچون اول كسه دن یوز چكدی یعنی زیركان
جهانكه علم هیئتده بو مرتبه موشكاف ومدقق اولمش ایكن وعلم نار نجات وسحرده وفلسفه ده حكمت
وهندسه ده بو قدر مهارت بولمش وهر بری تحقیقلر وتصنیفلر قیلمش ایكن علم عشق ومحبت غیرت ایلدی بونلردن
كندیسنی چكدی وپنهان ایلدی بونك كبی بر خورشید انور وآفتاب اكبر بونلردن ناپدید اولدی واحتجاب واختفا
قیلدی عجبدر كه بونلرك كوزی كوندز آسمانده شهاب یلدزنی كورمك قابل اوله بونك كبی بر آفتاب اعظم بونلردن
نیچه یوز چكه واختفا قیله بونلر خفی اولان دقیق شیلری كوره لر جلی اولان اظهر وانور آفتابی نیچون كورمیه لر مراد
عشق ومحبت اظهر من الشمس ایكن بو قدر عقلا كلمشلر كتمشلر هر بری بر كونه علمده نیچه تصنیف وتحقیقلر ایتمشلر
اما عشق ومحبت ندر بیلممشلر وانك نورنی كورمكه قادر اولممشلر بونده بو طائفه نك كورودوربین اولملرینه وكندیلره
لازم اولمینی كوروب الزم واهم اولان كاری ترك قیلملرینه تنبیه وتوبیخ واردر (مثنوی) زین كذركن پند من بپذیر

هین * عاشقانرا تو بچشم عشق بین * وقت نازك باشد وجان در رصد * با تو نتوان گفت آندم عذر خود * بوندن كیج
اكاه اول بنم پندمی قبول ایله عاشقلری سن عشق كوزیله كور وقت نازك وجان رصدده در اول دم كندی عذرمی سكا
دیمكلكه امكان اولمز بو بیتلر اگرچه شیخ لساننده امیره خطاب ایدلمشدر ولیكن مقصود عموما اهل غفلته خطابدر
یعنی حضرت شیخ دیر كه ای غافل بو عاشقلره طعن وتشنیعدن كذر ایله وآنلره حقیقت نظریله نظر ایله
بنم نصیحتمی قبول ایله عاشقلری كورمك استرسك سن بنه عشق ومحبت كوزیله كورر سن والا بشریت كوزی
آنلرك علو شاننی ادراك ایلمكده عاجزدر عاشقلرك وقتی نازك وجانلری دخی معشوقلرینك رصدنده اولور
غیریلره التفات ایلیوب آنلره كندیلرك حالنی وعذرنی اول دمده دیمكه قادر اولمزلر همان سن متنبه اولوب
بی قیل وقال بونلرك ذوقندن ودروننددن بر حالت اخذ ایده كور والا محروم قالورسن (مثنوی) فهم كن موقوف آن

گفتن مباش * سینه های عاشقانرا كم خراش * نی كانی برده توزین نشاط * حزم امكذار وه كن احتیاط *

واجبست وجایزست ومستحیل * این وسط را كیر در حزم ای دخیل * بو پندی فهم ایله اول سوزلمكلكه
موقوف اولمه غفلت ایدوب طعنله عاشقلرك سینه لرنی طرملمه ای غافل سن بو نشاطدن بر كان ایلتمشسن حزمی ترك
ایلمه واحتیاط ایله زیرا بو جهانده واجب وار وجایز وار ومستحیل واردر ای دخل ایدیجی حزمده سن بو وسطی طوت
یعنی بنم پندمی قبول ایله وعاشقلرك سرنی فهم ایله اول قیل وقاله مغرور اولمه زیرا عاشقلرك سرین فهم ایلیوب مجرد
ظاهرده اولان عمللرینه باقوب آنلر حقنده قیل وقال ایلرسك آنلرك سینه سنی خراشیده ایلمش اولورسن سن ایسك
عشاقك سرور ونشاطندن بوانه دك بر كمال ایلتمش وبر رایحه اخذ ایتمشسن لازم كادیكه شدت رأیی ترك ایلیوب
احتیاط واهتمام ایلیه سن عشاق الهینك كارنی بیلمك اوج مرتبه دن خالی دكلدر بری بودر كه واجبدر وبری دخی جائزدر
وبری دخی محالدر پس ای بو قومك میانه صكره دن داخل اولان كمسه ویاخود بونلر حقنده دخل قیلان یكسته
خیر الامور اوسطها حدیثنك مقتضاسنجه اوسط كه جائزدر سن جائز اولان مرتبه یی طوت و بونلرله وسط الحال معامله

ایت (كریان شدن امیر از نصیحت شیخ وعكس صدق او وایثار كردن مخزن بعد از آن كستاخی واستعصام شیخ وقبول
نا كردن وگفتن كه من بی اشارت نیارم تصرف كردن) بو سرخ شریف امیر شیخك نصیحتندن كریان اولمسنك واول شیخك
صدقنك عكسی آنده ظاهر اولمسنك بیانندهدر وامیر شیخك بو خصوصده صادق اولدیغنی بیلدكدنصكره واول
كستاخلغی قیلدقدنصكره مخزنی شیخه بذل وایثار ایلمسنك بیاننده در وشیخك استعصام ایلمسنك ودخی واول مخزنی
قبول ایلمسنك بیاننده در ودخی بو یله دیمسنك بیاننده در كه بن حق تعالینك اشارتی اولمینجه بو نخزینه ده بر تصرف
ایلمكه قادر دكلم (مثنوی) این بگفت وكریه در شد های های * اشك غلطان بر رخ او جا بجای * صدق او هم بر ضمیر میر

زد * عشق هر دم طرفه دیكی می پزد * حضرت شیخ امیره بو نصیحتلری دیدی دخی های های كریه ونوحه ده
اولدی اشك آنك یوزی اوزره جابجا غلطان اولدی یعنی شیخ حضرتلری بو نصیحتلری چونكه امیره دیدی
اندنصكره های های ایلیوب بر مرتبه اغلدیكه انك كوزینك یاشی یوزی اوزرینه یریزیوار لندی هم اول شیخ منیرك

صدق درونی امیرك ضمیرنه اوردی بوكونه حالات غریبه عشقك شاننده‌ن عجب دكلدر عشق هردمده برطرفه چولمك
پشورر یعنی آتش عشق هرزمانده برعجب چولمك قینادركه انك هربرجوششی بر آخرجوششنه مغایراولور الحاصل
هرآنده (مثنوی) صدق عاشق برجمادی می تند) چه عجب كربردل دانا زند * صدق موسی برعصا وكوه زد * بلكه
بردریای پراشكوه زد * صدق احمد برجمال ماه زد * بلكه برخورشید درخشان راه زد * عاشقك صدق بردنی جماداوزره
طوقنورنه عجب اكرعاقل وداناانك دل وجاننه اوره مثلا حضرت موسی علیه السلامك صدقی عصاوكوه اوزره اوردی
بلكه پرشكوه اولان دریااوزره اوردی كذلك حضرت احمد صلی الله علیه وسلمك صدقی ماهك جمالی اوزره اوردی بلكه
خورشید درخشان اوزره یول اوردی چونكه حالنده كذب شائبه‌سی اولمیان حق تعالینك عاشق صادقلرینك صدقی
جمادات اوزره تأثیرایلرقنده قالدیكه دانا اولان انسانك قلبنه تأثیرایلمیه اكرصدق عاشق برعاقلك قلبنه تأثیرایلسه عجب
دكلدر اكرعاشقلرك صدقنك جماداته تأثیرایلسنه مثال استرسك انبیای عظام صلوات الله علیهم اجمعین حق تعالینك
عاشق وصادقلریدر بوجمله‌دن حضرت موسی علیه السلامك صدقی عصااوزره اوردی آنی اژدرها قیلدی وكوه طور
اوزره طوقندقده اول كوه طورانك صدقی واسطه‌سیله ظهوره كان تجلی الهیدن مدكوك ومتلاشی اولدی ودریای
قلزمه دخی صدقیله عصایی ضرب ایلدیكندن اولدریامنفلق اولوب اون ایكی یول اولدی حتی سبطیلر آندن امن
وسلامتله كذر قیلدی حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك صدقی ماهك جمالنه تأثیرایلدی وآنی آسمانده ایكی
شق قیلدی نته‌كم حق تعالی (اقتربت الساعة وانشق القمر) دیو سورهٔ قرده آندن خبر ویردی بلكه اول حضرت علیه
السلامك صدقی خورشید درخشانك یولنی اوردی نته‌كم روایت اولنوربركون اول حضرت عصروقتنه قریب نائم
اولدیلرحتی كونش غروبه واروب صلوة مغربك وقتی كلدی اول حضرت بیدار اولدیلر كوردیلر آفتاب غروبه وارمش
وصلوة عصرفوت اولمش پس دعاایلدیلر حق تعالی حضرتلری آفتابی ینه صلوة عصر قیلمق جائز اوله جق قدررد
ایلیوب كونش طوغوب اول حضرت نمازی ادا ایلدكارندنصكره ینه غروب ایلدی خورشید درخشانك یولنی
اورمسی بومناسبتله در الحاصل انبیای كرام واولیای عظام هرنه ایشلدیلرسه صدقیله ایشلیوب صدقلری بركاتنده
ایشلری دخی ظهوره كلدی اسم اعظم دیدكلری دخی صدقدر وبوصدق برسیف الله صارمدركه هرنیه وضع ایلسك
البته آنی قطع ایلركما قال ذوالنون الصدق سیف الله فی ارضه ما وضع علی شیء الاقطع (مثنوی) روبروآورده هردودرنفیر
كشته كریان هم امیر وهم فقیر * شیخ منیر قدس سره الجلیل ایله امیرهم ایكیسی نفیرده یوزیوزه كتورمش هم امیر
وهم اول شیخ فقیر كریان اولمش (مثنوی) ساعتی بسیار چون بكریستند * كفت میراورا كه خیزای ارجمند * الحاصل
فقیراولان شیخله اول امیر اول دم برساعت مقداری وچوق زمان چونكم اغلشدیلر پس امیر شیخه ایتدیكه قالق ای
ارجمند (مثنوی) هرچه خواهی ازخزانه بركزین * كرچه استحقاق داری صدچنین * هرنه استرسك خزینه‌دن اختیار
ایله اكرچه یوزبوقدر مال ومناله استحقاق طوترسن (مثنوی) خانه آن تست هرچت میل هست * بركزین خودهر
دوعالم اندكست * هرنیه كه سنك میلك واردرخانه سنكدر اختیار وقبول ایله اكرچه ایكی عالم سنك همتكه نسبت
اندكدر یعنی سن برعالی همتسن كه دنیاوآخرت سنك قتنده متاع قلیل مثابه‌سنده‌در بنم خانه‌مدن هرنه استرسك
قبول ایله اوسنكدر بنم دكلدر دیدی (م ی) كفت دستوری نداد ندم چنین * كه بدست خویش چیزی بركزین) حضرت
شیخ اكا جواب ویروب دیدی بكا بونك كبی دستورویرمدیلركه كندی الكله برنسنه اختیار ایله یعنی حق جانبندن بكا
بوكونه دستورپوقدركه بركسنه نك خانه‌سنه كیروب آنك ملكندن صاحبنك رضاسی وارایكن بیله برشیء كندم قبول ایلیم
(م ی) من زخود نتوانم این كردن فضول * كه كنم من این دخیلانه دخول * بن كندمدن بوفضول وكستاخلغی ایلمكه
قادردكلم كه بن دخیلانه دخول ایلیم دخیل برقومك ایچنه صكره‌دن كلوب داخل اولان وآنلرایچنده من وجه بیكانه
اولان كمسه‌یه دیرلر شیخ حضرتلری اكاتعریض طریقیله بوكونه جواب ویروب ایتدی بن كندی الملهٔ برشیء قبول ایلمزم
ودخیللركبی بوخانه‌یه دخول قیلمزم وبن بوفضوللكی كندمدن ایلمكه قادراولمزم كان برسبیل كنایه بیوردیلركه بنم طریقتم
بودركه بركسنه كندی مالنی رضاسیله بكا الماغه عرض ایلسه بن انی كندی اختیارمله استدیكم قدرانده‌ن المزم امّا آنك
قلبنه قلیل وكثیر هرنه شیء ویرمك كاورسه واول دخی رضاء لوجه الله كندی الیله مالندن اخراج ایدوب انفاق ایلرسه
آنی قبول ایلرم دیدی لیكن امیر بوكنایتك معناسندن خبردار اولمیوب كندی الیله قلبندن قوپانی چقاروب ویرمدی
(مثنوی) این بهانه كردومهره دربربود * مانع آن بدكان عطا صادق نبود * وشیخ دخی بونی بهانه ایلدی ومهره‌یی قاپدی
یعنی شیخ بكا كندی الملهٔ الماغه بكادستوریوقدر دیوبوسوزی بهانه قیلدی ومهرهٔ قبل وقالی اورته‌دن قالدیروب امیرك
خانه‌سندن رجوع قیلدی الماغه اول مانع اولدیكه اول عطاسنده صادق دكل ایدی اكرعطاسنده صادق اولیدی

شیخك مرادنی فهم ایلیوب کندی قلبندن قوپانی شیخك حضورینه کتوردی شیخ دخی آنی قبول ایلردی
چونکم امیرك اول عطاده صدقی اولمدی شیخ دخی آنی قبول قیلمدی (مثنوی) بود صادق زانکه بی غل بود خشم *
شیخ را هر صدق می نامد بچشم * کفت فرمانم چنین دادست اله * که کدایانه برونانی بخواه * نعم امیرك عطاسی من وجه
صادق ایدی زیرا که بی غل و بی خشم ایدی لیکن هر صدق حضرت شیخك کوزینه کلمدی بعض نسخه ده مصرع اول
(نه که صادق بود پاك از غل وخشم) واقع اولمشدر بو تقدیر اوزره معنی شیخك قبولنه مانع اول اولدیکه اول عطا صادق
دکل ایدی یوق بو یله دکلدر من وجه صادق و دخی کینه وخشمدن پاك ایدی دیمك اولور ونون نافیه بیت اولده اولان
آن عطا صادق نبود دیونفی ایلدکلرنی نفیدر شیخ دیدیکه بکا الله بو یله فرمان ویردی که یوری کدالر کبی بر نان استه
نسخهٔ اوّل اوزره بیت اوّل سؤال مقدره جواب اولور کان برسائل دیرکه چونکم امیر عطاسنده صادق اولدی وشیخدن
دخی خوفی یوغدی نیچون کریه قیلمدی ونیچه خانه سنکدر کل بیم خانه مده اولنی هر نه استرسك قبول ایله دیدی جواب
بیوررلر نعم اول امیر عطاسنده من وجه صادق ایدی زیرا انك قلبنده کین وغضب یوق ایدی و بو سوزی صدقله وصفای
قلبله دیدی ولیکن شیخك هر صدق کوزنه کلمدی و بو قدر صدقه وخلوصه التفات قیلمدی وا کا بو یله دیو جواب ویردیکه
حضرت الله بکا بو یله فرمان ایلدی که یوری کدالر کبی دربدر نان طلب ایله چونکم فرمان الهی بو یله در بن کمسه نك رزقنه
دست درازلق قیلمزم دیوب کندی مقامنه کلدی وآنده ساکن اولدی (اشارت آمدن از غیب شیخ را که این دوسال
بفرمان ما بستدی وبدادی بعد ازین بده ومستان دست درزیر حصیری کن که آنرا چون انبان ابوهریره کردیم در حق تو
هرچه خواهی بیابی) بو سرخ شریف حضرت شیخه عالم غیبدن اشارت کلمسیدرکه بو ایکی ییل بزم امریزله
الدك ویردك اما بوندنصکره برکسه دن المه الکی حصیرك التنه ایله زیرا اول حصیرك التنی سنك حقکده ابوهریره نك
انبانی کبی ایلدك هرنی که استرسك انك التنده بوله سن نته کم حضرت ابوهریره رضی الله عنه هرنی استسه انبانی ایچره
ال صونردی وآنی انبانی ایچره باذن الله بولوردی (تا یقین شود عالمیانرا که ورای این عالمیست که خاك بکف کیری
زرشود مرده درو آید زنده شود نحس اکبر دروی آید سعد اکبر شود کفر دراو آید ایمان کردد زهر درو آید تریاق شود)
تا عالمه یقین ومحقق اوله که بو عالم حسك وراسنده بر اولو عالم واردرکه اکر بو عالمك خاکنی الهسن زر خالص اولور هم
بو عالمك مرده سی آنده زنده اولور بو عالمده اولان نحس اکبر اول عالمه کله انك نوراتیله سعد اکبر اولور دخی بو عالمك
کفری آنده کله ایمان وایقان محض اولور نته کم فی المثل کارلر آخرته وارد قده اصلا کفر قالمز ولیکن اول عالمده کوردکاری
ایمان آنلره نفع قیلمز هم بو عالمك زهری انده کله تریاق صاف اولور (نه داخل این عالمست ونه خارج این عالم نه تحت ونه
فوق نه متصل نه منفصل بی چون وبی چکونه هردم ازو هزاران اثر نمونه ظاهر می شود) اول عالم غیب نه بو عالمه
داخل ونه بو عالمدن خارجدر ونه بو عالمك فوقنده ونه بو عالمك تحتنده در ونه بو عالمه متصل ونه بو عالمدن منفصلدر
بلکه بی چون وبی چکونه درهردم او عالمدن بو عالمده هزار آثار ونمونه پیدا وظاهر اولور (چنانکه صنعت دست
باصورت دست وغمزهٔ چشم باصورت چشم وفصاحت زبان باصورت زبان نه داخلست ونه خارج نه متصلست ونه
منفصل والعاقل یکفیه الاشاره مثلا آنجلین که دستك صنعتی دستك صورتنه نسبتله وچشمك غمزه وکرشمه سی چشمك
صورتنه نسبتله وزبانك فصاحت وبیانی زبانك صورتنه نسبتله بو جمله نه داخلدر ونه اندن خارجدر نه متصلدر
ونه منفصلدر کذلك عالم معنی عالم صورته نسبتله بوذکر اولنان مثاللر کبیدر ودخی کالدهن فی السمسم والنار فی الحدید
ورایحة الورد فی الورد والروح فی الجسد بو جمله سی عالم ملکوتدندر وعالم شهادت نه کونه در بیلك استینه بو قدر
کفایت قیلورا کر برکسه عالم ملکوت مثاللردن آنی فهم قیلور باخصوص کها کر کندینك نفسنی بیلورسه (وفی انفسکم
افلا تبصرون) آیت کریمه سنك موجبنجه هرنه دیلرسه کندیده بولور وعالم لاهوتی وعالم جبروتی وعالم ملکوت
وعالم ناسوتی بو جمله یی کندی نفسنده مشاهده قیلور مع هذا بو عالمرانك جسمنه نه متصل ونه منفصلدر ونه اکا داخل
ونه اندن خارجدر بلکه بی کم وبی کیف بر معنادر بصیرتی اولان کمسیه بو قدر اشارت کفایت ایدر (م ی) تا دوسال این
کار کرد آن مرد کار * بعد زان امر آمدش از کرد کار * ایکی ییل دلك اول مرد کار بو ایشی ایلدی آندنصکره یعنی ایکی
ییلدنصکره حضرت کرد کاردن امر کلدی واول عزیزك قلبنه بو یله الهام اولدی (مثنوی) بعد زین می ده ولی از کس
مخواه * ما بدادیمت زغیب این دستگاه * شمدنصکره خلقه ویر ولیکن کمسه دن نسنه استمه بز عالم غیبدن بو دستگاه
وقدرتی سکا ویردك (مثنوی) هرکه خواهد از تو از یك تا هزار * دست درزیر حصیری کن برار * هرکیمکه سندن بردن
بیکه دك استر بر حصیرك التنه ال ایله بوقر وکتور یعنی چقر سندن برکسه کاوب برشیء مراد ایلسه سن همان الدم الکی
حصیرك التنه صون بعده الکه هرنه کاورسه چقاروب اول کمسیه ویر (م ی) هین زکنج رحمت بی مر بده * در کف تو خاك

كرددزر بده * آ كاه اول بى حساب اولان رحمت كنجندن محتاج اولنلره وير بو خالك سنك الكده زر اولور چونكم زر اوله
آنى فقيرا اولنلره وير بى مر بونده بى شمار معناسنه در (مثنوى) هرچه خواهندت بده منديش ازان * داد يزدان از تو بيش
از بيش دان * هر نه كه محتاج اولنلر كاوب سندن استيه لرانى ويراندن فكر واندیشه ايلمه يعنى سندن استدكلرى
قدر شيء انلره ويرمكدن بلكه صوكنده عطاى الهى نقصان پذير اوله ديو انديشه قيلمه حق تعالينك داد وعطاسنى سن
حددن زياده بيل (مثنوى) در عطاى مانه تخشير ونه كم * نه پشيمانى نه حسرت زين كرم * بزم عطامزده اصلا تخشير
وكم يوقدر بو كرمدن نه پشيمانلق واردر نه حسرت واردر تخشير ازلقدن دوكمك ديرلر يعنى معطى وجواد اولان خدا
اول صاحب رشاده ديديكه صقين خاطركه وهم وشبهه كلمسون بزم عطامزده نه دوكمك ونه نقصان واردر ونه پشيمان
اولمق ونه بو كرمدن حسرت يمك واردر نته كم دنيا خواجه لرى بر بنده سنه وافر مال ونعمت اعطا ايلسه لر برزمان
اولور كه آندن پشيمان اولوب اول ويرديكنه حسرت يمك قابلدر اما بزم موهبت وعطامز بو كونه دكلدر بر بنده مزه
بر عطا وكرمى كه ايليه وزاندن اصلا پشيمان اولمز زوانكچون حسرت دخى يمه زز (مثنوى) دست زير بور يا كن
اى سند * از براى روى پوش چشم بد * دستكى حصيرك التنه ايله اى سند بد چشم روپوش اولمقدن اوترى يعنى اى شيخ
معتمد سوء نظر صاحبلرينه پرده وحجاب اولمقدن اوترى الكى حصيرك آلتنه صوقوب اخراج ايله تا انلر حصيرك
آلتنده درهم ودينار واردر صانسونلر وسببه نظر قيلسونلر والا سنك اول حصير آلتنه ال صوقمكه دخى احتياجك
يوقدر بلكه عالم غيبدن بلاسبب هر نه ويرسك اول سيم وزر اولور وليكن بو ال حصير آلتنه صوقمق خلقه پرده پوش
اولسون ديدى (مثنوى) پس ززير بوريا پركن تو مشت * ده بدست سائلى بشكسته پشت * پس اى شيخ بوريانك
آلتندن سن اوچكى پرايله ارقه سى صنمش سائلك النه وير يعنى فقردن شكسته اولمش وكسب وكاردن عاجز قالمش
اهل حاجته انى انفاق ايله (مثنوى) بعد ازين از اجر ناممنون بده * هركه خواهد كوهر مكنون بده * بوندنصكره
اجر ناممنوندن وير يعنى بوندنصكره سكا دستور نامقطوع اولان اجر بخششدن محتاج اولنلره اير كور هر كيمكه استر
كوهر مكنون وير يعنى مستور اولان كوهرى اكا عطا ايله تا اول ذى قيمت اولان كوهردن غنى اوله ودفع احتياج قيله
ديدى (م ى) رو يدالله فوق ايديهم تو باش * همچو دست حق كزافى رزق پاش * يورى سن (يد الله فوق ايديهم) اول دست
حق كبى كزاف ييره رزق صاچ كزافى ديمك بونده بى سبب وبى عوض ديمك معناسنه اولور يعنى جناب حق جل شانه اول
پيغمبر عليه السلامك وارث كاملنه بر سبيل الهام بويله ديديكه اى وارث نبوى اولان شيخ يورى سنك الك بخشايش
وعطاده الله الى اولسون الله الى جمله اللرك فوقنده در حق الى كبى بلاسبب عباد الله ه نثار رزق ايله سورۀ فتحده اولان
(يد الله فوق ايديهم) آيت كريمه سنه بونده اشارت واردر والله ه يد اطلاقى متشابهاتدندر تأويل ايدنلر قدرت ايله
تأويل ايتمشلردر نته كم جلد اولده وصيت كردن پيغمبر عليه السلام مر على را سر خنده (دست حق اوراچو دست
خويش خواند) بيتنك شرحنده مرور ايتمشدر آنده طلب اولنه پيغمبر عليه السلام حضرتلرينك دست شريفى يعتده
الله الى مشابه سنده اولديغى كبى شيخك دخى الى عطا وبخشايشده الله الى مشابه سنده اولور (مثنوى) وامداران از عهده
وارهان * همچو باران سبز كن فرش جهان * وامدار اولنلرى عهده دن خلاص ايله باران كبى فرش جهانى سبز
ولطيف ايله يعنى مديونلرى دينندن قورتار باران رحمت فرش جهانى سبز وتازه ايلديكى كبى سن دخى باران عطا
وموهبتله قلوب انسانى وبساط اكوانى لطيف وتازه قيل ديدى (مثنوى) بود يك سال ديكر كارش همين * كه بدادى
زرز كيسۀ رب دين * زر شدى خالى سيه اندر كفش * حاتم طايى كداى درصفش * اول عزيزك كارى بر سنه دخى
همان بو اولدى كه رب دينك كيسه سندن محتاج اولنلره زر ويرردى اول عزيزك كفنده خال سياه زر اولوردى بر حيثته
غنى وسخى اولديكه حاتم طايى آنك صفنده بر كدا ايدى بو جمله عطاى الهيدن برى دخى شول كرامت ايديكه اول عزيزك
حضورنه بر سائل كليدى اول كامل آنك ما فى الضميرنه مطلع اولوروانه شيء استديكنى بيلوردى نته كم بو سرخ شريفدن
بو معنى ظاهر اولور (دانستن شيخ ضمير سائل رابى كفتن ودانستن قدر وام وامداران بى كفتن كه نشان آن باشد كه اخرج
بصفاتى الى خلقى) بو سرخ شريف شيخ محمد حضرتلرينك سائلك ضميرنى بى كفتن بيلمسيدر ووامدارلرك وامنك
قدرنى يعنى مديونلرك دينلك مقدارنى سويلمدين بيلمسنك بياننده دركه بو آنك نشانى اولوركه حق تعالى بنم
صفاتمله بنم خلقمه خروج ايله ديدى يعنى شيخك بى عوض وبلا غرض عطا قيلمسى وسائل اولنلرك ضميرنى بيلمسى
ودخى بونلردن غيرى اولان صفتلر آنك نشان وعلامتى اولوركه الله تبارك وتعالى بر روايتسنه عبدى اخرج بصفاتى الى
خلقى ديه يعنى بنم صفتلرمله بلاغرض ويرمك وبلا عوض بر قوله لطف اير كورمكدر وما فى الصدورى بيلمك وسر وجهره
عالم اولمقدر سن دخى بنم اوصافمله موصوف اولوب واخلاقمله تخلق قيلوب مخلوقم جانبنه خروج وظهور ايله تا سنى

كورن بنى كوره وسنك وجودكده اولان اوصافى مشاهده قيلان بنم وصفلرم ايديكن بيله دين بومعنى بصفاتى ده بامع
معناسنه اولديغى اوزره دربو محلده تقريرايچون اولسه ده جائزاولور بوتقدير اوزره معنى كه وصفلر آنك نشانى اولوركه
حق تعالى برواليسنه بنم صفاتمى بنم مخلوقه چقارتا انلرسنك وجودلك آيينه سنده بنم اوصاف شريفه مى كوره لرديمك
اولور (م ى) حاجت خود كرنكفتى آن فقير* اوبدادى وبدانستى ضمير* شيخك حضورنه كلن اول فقير اكركندى حاجتنى
شيخه ديمسيدى وبنم مرادم ياشيخ بوقدردر ويا زياده در ويا خود شوقدرشيدر ديو سويلمسيدى اول حضرت ضميرى
بيلوردى وضميرسائلده اولان شيئ هرنه ايسه آنى اكا ويرردى (مثنوى) آنچه دردل داشتى آن پشت خم*
قدر آن دادى بدونه بيش وكم) اول نسنه يى كه اول ارقه سى اكرى قلبنده طوتاردى يعنى بار حاجت وحمتندن ارقه سى
منحنى اولان فقير شول مرادى كه قلبنده طوتاردى اواقدر ويرردى اكانه زياده بلكه همان آنك قلبنده اولان قدر
ويرردى چونكم ناس ما بيننده شيخك بوكرامتلرى فاش وظاهر اولدى (مثنوى) پس بكفتندى چه دانستى كه او*
اين قدر انديشه داردای عمو* پس اكا بعض كسه ديرلردى نه بيلدككه اول فقير بوقدر فكر وانديشه طوتاراى عمو
(مثنوى) اوبكفتى خانهٔ دل خلوتست* خالى از كديه مثال جنتست* شيخ حضرتلرى بويله ديلره ديرايدى كوكل
خانه سى خلوتدر جنت مثالى كديه دن خاليدر يعنى كوكلم خانه سى جميعا اغيار وماسوى خاطره لردن خاليدر جنت
كدا القدن وفقر واحتياجدن خالى اولديغى كبى (مثنوى) اندرو بجز عشق يزدان كار نيست* جز خيال وصل اودبار
نيست* اول دل خانه سى ايچره حضرت يزدانك عشقندن غيرى كار يوقدر آنك وصلى خيالندن غيرى برشيئ يوقدر
بلكه خانهٔ دلده ساكن اولان انجق همان انك عشق بى مثالى ووصلتنك خياليدر (مثنوى) خانه رامن روفتم از نيك
وبد* خانه ام پرست از عشق احد* بن خانهٔ دلى نيك وبددن سپوردم بنم خانهٔ درونم احدك عشقندن پردر آنده
غيرلك مزاحمه سى يوقدر جميع تشاويش وافكاردن واوساخ وژنكاردن آيينه كبى پاك ومجلا اولمشدر (مثنوى)
هرچه بينم اندرو غير خدا) آن من نبود بود آن كدا) پس خداى تعاليدن غيرى هر نيى كه آنده كورم بيلورمكه آيينهٔ دلده
صورت كوسترن فكر وخيال بنم دكلدر بنم مقابله مه كلن كدانك لايقيدر (مثنوى) كردرآبى نخل باعر جون نمود
جز عكس نخلهٔ بيرون نبود* درتك آب اربينى صورتى* عكس بيرون باشد آن نقش اى فتى* مثلا اكر آبك ايچنده
نخل باعر جون كورنسه اول آب ايچره كورينن صور خارجده اولان نخله نك عكسندن غيرى دكلدر آبك قعرنده اكر
برصورت كوره سن نقش وصورت طشره نك عكسيدراى فتى نخله خرما اغاجيدر عرجون خرما صالقمسنك بوداغيدركه
صالقمى كسلدكدنصكره برنده قالوب صكره هلال كبى منحنى اولور يعنى اصحاب مكاشفه نك درونى آب صافى كبى
غل وغشدن خاليدر يحق انلرك مقابله سنه وحضورنه بركسه كلسه وانك باطننده برخيال اولسه در حال انك حالى
صاحب كشفك قلبنه منعكس اولور مثلا برآبده باخرما اغاجى وياخرما صالقمسنك دالى كورنسه بومقرردركه اول
آب ايچره كورينن شكل طشره ده اولان خرما اغاجنك عكسندن غيرى دكلدر كذلك برآبك قعرنده برصورت كورسلك
اول صورت هم خارجده اولان صورتك عكسيدر پس ارباب صفانك درونده مرئى اولان خيال وصوردخى خارجده
اولان كسه لرك خيال وصورتيدر والا انلرك باطنى حقدن غير يدن خالى وصافيدر (مثنوى) ليك تا آب از قذى
خالى شدن* تنقيه شرطست درجوى بدن* تا نماند تيركى وخس درو* تا امين كردد نمايد عكس رو* وليكن
آب خس وخاشاكدن خالى وپاك اولنجيه دك بدن جوينده تنقيه ايلمك شرطدر قذى خاشاك وخس معناسنه در
بعض نسخه ده قذى يرينه قذر واقع اولمشدر قذر نجاسته ديرلر تاكم بدن جوينده تيره لك وخس قالميه تا جوى بدن
امين اوله يوزلك عكسنى كوستره يعنى خارجده اولان اشكال وصورلك آب ايچره رونما اولمسنه دك آبى خس
وخاشاكدن وكدورتدن تنقيه وپاك ايلمك شرط اولديغى كبى خارج عالمده اولان كسه لرك دخى صورت باطنه واسرار
مكنونه لرى بركسه نك مقابله سنه كلدكلرنده اول كسه نك آب قلبنده انلرك خيالى وصورت حالى نكاله كورنمكه
آب قلب خس وخاشاك افكار فاسده وخيالات مهمله دن پاك اولنجيه دك واصلا درونده غل وغش قالمينجيه دك
بدن نهرنى تنقيه وتطهير ايلمك شرطدر حتى بدن جوينده كدورات نفسانيه وخس وخاشاك جسمانيه دن براثر
قالميه تاكم بدن جويى خس وخاشاك نفسانيه وكدورات جسمانيه زحمتندن امين اوله اندنصكره هر شيئك وجه
باطننك عكسى آنده يوز كوستره واول دخى قلبنه كلن خيال اول كسه نك قلبنك خيالى اولديغى بيله اكر درون
آب صافى كبى پاك اولمزسه كنديسنك خيالنى غيرلك خيالى صانور پس كشف ضميره قادر اوله ميوب اوهام وخيالات
مرتبه سنده قالور (مثنوى) جز كلابه درتنت كواى مقل* آب صافى كن زكل اى خصم دل* تو برانى هردمى
كزخواب وخور* خاك ريزى اندرين جوبيشتر* اى مقل سنك تنكده كلابه دن غيرى قنى آبى كلدن صافى ايله اى جان

ودلك خصمی سن انك اوزرينه سن هردمده كه خواب وخوردن يوجوى ايچره زياده رك خالك دوكه سن كلابه كلنالك
اولان صو يه ديرلر مقل فقيره ديرلر يعنى جوى بدنى كدر وقذر قالمينجه دلك وخس وخاشاكدن پاك اولنجيه دك تنقيه
ايلمك شرطدر امّا اى فقير سنك بدنكده بولانق صودن ويرامن خويدن غيرى نه واردراى دل وجانك خصمی
اكر اسرار غيبه واقف وامورلاريبه عارف اولمق استرسك آب روحكى بدن كلندن صافى قيل وقلبك چشمه سنى
كدورت وعلتدن پاك ايله وسن ايسك انك اوزرينه هردمده كه يمكدن واويومقدن يوجوى بدن ايچره حددن زياده
طپراق دوكرسن يعنى خاكدن حاصل اولان غدالرى بدنه ضم ايلمكله روحكى مكدر ايليه سن هر باركه برسالك يمكه
وايچمكه زياده مقيد اولسه ظلمت نفسانى انك درونى احاطه قيلور پس ضمائر اسرارى انده يوزكوسترمز (سبب
دانستن ضميرهاى خلق (مثنوى) چون دل آن آب زينها خاليست * عكس روها از برون در آب جست * پس ترا باطن
مصفا ناشده * خانه پر از ديو ونسناس ودده * چون اول آبك دلى بونلردن خاليدر پس يوزلرك عكس واثرى
اول آبه صچرادى پس سنك قلبك مصفا اولمش ايكن خانۀ دل ديودن ونسناسدن ويرتيجى جانوردن پردر نسناسك
معناسى وتحقيق وتفصيلى دردنجى جلدده حكايت آن مردكه از سر جور بن سرخنده (ليك گفتم ناس من نسناس نى
بيتنك شرحنده مرور ايلدى آنده طلب اولنه يعنى چونكم شول آبك كه درونى بو كدورتدن وخس وخاشاكدن
خالى وپاك اوله خارجده اولان شيلرك يوزلرى آب اوزره عكس اورر وآبه ناظر اولان اول اشكال وصورى اول
آب صافى ايچره كورر پس اى كدورات نفسانيه ده قلان وخاك جسمانيه ايله آب قلبى مكدر اولان كمسه سنك باطنك
هنوز دخى مصفى اولمش وخس وخاشاك خيالاتدن نجات بولمش اوله سنك خانۀ قلبك سباع صفتلرندن ووسواس
ونسناس خويلرندن پردر مادامكه سنك قلبك خانۀ ديودر اول نور الهى آنده نيجه ظهور قيلور وقلبك اسرار حقه
نيجه واقف اولور (مثنوى) اى خرى زاستيزه مانده در خرى) كى زارواح مسيحى بو برى) كى شناسى كر خيالى سر كند *
كز كدامين مكمنى سر برزند * چون خيالى ميشود از زهد تن * تا خيالات از درونه روفتن) اى استيزه وعناددن خرلقده
قلان برنوع خر ارواح مسيحى وانفاس عيسويدن نچين بوى ايلتورسن يعنى سنكه ستيزه وعناد ايلمكدن خرلقده
واحمقلقده قالمش برنوع خرسن مسيحايه منسوب اولان ارواح طيبه دن وعيسوى اولان انفاس قدسيه دن
نيجه رايحه الورسن وكبار مشايخك حيات بخش اولان كلمات نفيسه سندن نيجه صفا آلورسن نچين اكر سن
اكر درونيدن برخيال سر ايليه كه قنغى مكمندن سر يوقر واورر يعنى چونكم سن خرلق وحيوانلق صفتنده قاله سن
وارواح مسيحيدن غافل اوله سن اكر برخيال سنك درونكدن ظاهر اولسه آنى نچين فهم ايلرسن كه اول خيال قلبك
قنغى مكمندن وزاويه سندن ظهوره كاور قلبك كمينكاهى چوقدر وخواطره يه نهايت يوقدر واليكن درت نوعه
منقسمدر اوّلا خواطر نفسانى وثانيا خواطر شيطانى وثالثا ملكى ورابعا الهام الهيدر بعضلر خواطر ملبوسه يى
دخى برنوع طوتوب خواطر بش قسمدر ديمشلردر زهددن سالكك تنى برخيال كبى اولور درونيدن خيالات
سپورلنجيه دك يا خود درونيدن اول سالك خيالاتى سپورنجيه دك ديمك اولور زهد بونده مجرد ترك معناسنه در كر كسه
متاع دنيويه يى ترك اولسون وكر كسه مشتهاى نفسانيه يى ترك اولسون يعنى سالك كندى قلبندن خيالات مختلفه يى
سپورنجيه دك وافكار نفسانيه يى خانۀ دلدن سورنجيه دك آنك بدنى نفسينك مشتهاسنى ترك ايلمكده وجسمنه
رياضت ويرمكده برخيال كبى اولور آسان وجهله وساوس شيطانى وخواطر نفسانى خانۀ دلدن طشره كتمز جمله نك
محبتنى سالك كندى قلبندن اخراج ايتمينجه ومشتهاى نفسنى ترك قيلمينجه صفا مرتبه سنه يتمز پس خواطر
شيطانيه يى الهام الهيه دن فرق وتمييز ايتمز ونفس وشيطان صورت صلاحدن كلوب خواطر ملبوسه ايله آنى
اضلال ايلسه اول خاطره لرى شرعه توفيق ايدوب وصلاحه حمل قيلوب نفس وشيطانه تابع اولور وآنلرك مكر وفسادنى
بيلمديكندن عاقبت كنديسنى هلاك وبواره مبتلا قيلور نته كم خر بيچاره روباه مكاره نك صورت صلاحدن كلوب
دوستلق يوزندن اكا مكر قيلديغنى بيلمدى وفرق وتمييز قيلمدى عاقبت آنى دوست صانوب تكرارا كاويدى وپنجۀ شيره
كنديسنى مبتلا قيلدى (غالب شدن مكر روبه بر اعتصام خر (مثنوى) خر بسى كوشيد واورا دفع كفت *
ليك جوع الكلب با خر بود جفت * غالب آمد حرص وصبرش بد ضعيف * پس كلوها كه برد عشق رغيف) خر چوقلق
سعى ايلدى واول روباهه دفع ديدى ليك جوع الكلب خر ايله جفت ايدى آنك حرصى غالب كلدى وصبرى ضعيف ايدى
چوق بوغازلر يكه رغيف عشقى قطع ايلر يعنى خر اكرچه روباهك حيله لرنى ابطال ايلمك خصوصنده چوق سعى ايلدى
وآنى دفع قيلدى وليكن كلب اچلغى اول خره قرين ايدى پس اكل وشربه اولان حرصى عقلى اوزره غالب كلدى وآنك
صبر وتحملى ضعيف اولدى لاجرم بوغازى اله ويردى زيرا كه نان عشقى چوق كمسه نك بوغازلرنى كسر برقاچ ايتمك

قزانیم دیوب شیطانه اویوب تحصیل نانه مشغول ایکن کندیسنی هلاك ایلمش کسنه نهایت بوقدر (مثنوی)
زان رسولی کش حقایق دادست * کاد فقران یکن کفرا آمدست) اول بر رسولدنکه حقایقی اکا ال ویردی کاد الفقر
ان یکون کفرا حدیثی کلمشدر یعنی اول بر رسول عظیم الشاندنکه حقایق اشیانك مشاهده سی اول حضرته
میسر اولدی فقر کفر اولمقلغه قریب اولور دیو وردی فقرك کفره قریب اولمسی فقیر اولان کسنه نك حرامه حریص اولمسی
وآنی اکل قیلمسیله اولور وفقر وفاقه سببیله بعض کبائری دخی ارتکاب قیلور اکر مستحل اولورسه کافر اولور
مستحل اولمیوب ضرورتله ارتکاب قیلورسه کفره قریب اولور وفقرك کفره قریب اولمسی بو وجهله
اولور (مثنوی) کشته بود آن خر مجاعت را اسیر * کفت اکر مکرست یك ره مرده کیر * زین عذاب جوع
باری وارهم * کر حیات اینست من مرده بهم) چون اول خر آچلغه اسیر ومغلوب اولمشدی ایدی روباهك
بو کلامی اکرچه مکر وحیله ایسه ده براوغوردن کندیکی مرده فرض ایله بو آچلق عذابندن باری خلاص
اولورم اکر حیات بو ایسه بن مرده یم یعنی چونکم اول خر آچلغه اسیر اولمشدی نفسی بو جهتدن آنك عقلنه
غلبه ایدوب درونندن اکا بویله دیدیکه فرض ایده لم که روباهك بو سوزلری مکر اولمش بالکلیه کندیکی مرده فرض ایله
اکر مرده اولورسم بو عذاب جوعدن باری قورتلورم اکر حیات وزند کانیلك حالا بو بنم حیاتم ایسه بن بونی
چکمکدن اولمك یکدر دیدی وبو تقریبله روباهه اویدی (مثنوی) کر خر اول توبه وسوکند خورد * عاقبت هم از خری
خبطی بکرد) اکرچه خر اول وهله ده توبه وقسم ایلدی عاقبت خرلغندن هم بر عظیم خبط وخطا ایلدی بو توبه
وسوکندن نقض قیلمغه وخبط وخطا ایلمکه باعث حرص وشهوت اولمشدر (مثنوی) حرص کور واحمق ونادان کند *
مرك را بر احمقان آسان کند * نیست آسان مرك بر جان خران * که ندارند آب جان جاودان * چون ندارد
جان جاوید اوشقیست * جرأت او بر اجل از احمقیست) حرص وطمع آدمی کور واحمق ونادان ایلر مرکی احمقلر اوزره
آسان ایلر خرلرك جانی اوزره مرك آسان دکلدر زیرا جاودان اولان جانك آبی طوتمزلر چونکم اول خر که جان جاودانی
طوتمیه اوشقیدر آنك اجل وموت اوزره جرأت ایلسی احمقلغندندر یعنی دنیانك لذتنه وشهوتنه حریص اولمق
آدمی کور واحمق ایلر کما قال علیه السلام حبك الشیء یعمی ویصم) حتی بر مرتبه کور واحمق ایلرکه موتی احمق اولنلره
آسان ایلر نعم موت آساندر ایمان واسلام ایله متصف اولان وجناب حقله آشنالق قیلان انسانه که اکا موت تحفه
وهدیه در ولیکن خرسیرت وحیوان طبیعت اولان کسنه لرك جاننه نسبت موت آسان دکلدر زیرا آنلر جان ابدینك
وروح سرمدینك لطافت ورونقنی طوتمزلر چونکم اول خر جان ابدی طوتمیه وبو دنیاده حیات طیبه تحصیل ایتمیه
اول شقیدر بو تقدیر اوزره آنك موته جرأت وجسارتی احمقلغندن اولور (مثنوی) جهد کن تا جان مخلد کردت *
تا بروز مرك برکی باشدت * اعتمادش نیز بر رازق نبود * که بر افشاند بر واز غیب جود) پس ای جان فانی وروح حیوانی
صاحبی جهد ایله تا کم سنك جانك مخلد وباقی اوله تا کم مرك کوننده سکا بر عظیم برك اوله اول خرك حضرت رزاقه دخی
اعتمادی یوق ایدی که اول رزاق آنك اوزرینه عالم غیبدن جود نثار ایلیه یعنی ای خرسیرت اولان کسنه جد وسعی ایله
تا کم روح حیوانیدن قورتلوب روح انسانی بوله سن وجانك مخلد اولمق مرتبه سنه واصل اوله سن تا کم موت واجل
کوننده سکا بر عظیم زاد اوله وروحکه وقلبکه قوتلر ورزنده لکلر که اول خرك کندی رازقنه دخی اعتماد وتوکلی یوق ایدی
بویله دیوکه بنم رازقم عالم غیبدن بکا جود وکرم نثار ایلر پس اکل وشربه حریص اولوب روباهه تبعیت قیلمق نه لازم
ومقسوم اولان هر نه ایسه قسمته راضی یرا کر کندی رزقنه بوکونه اعتماد اولیدی حریص اولمز وروباهه متابعت
قیلمزدی (مثنوی) تا کنونش فضل بی روزی نداشت * کرچه که که بر تنش جوعی کماشت * کر نباشد جوع صد رنج دکر
از پی هیضه بر ارد از تو سر) شمدیه دك انی فضل الهی بی روزی طوتمدی اکرچه کاه کاه برای امتحان آنك تنی اوزرینه
بر جوع حواله ایلدی اکر جوع اولمیدی یوز دورلو رنج طعام سکمه مدنصکره سندن باش یوقرو کتورر یعنی بو خر
بوقدر دیدیکه فضل الهی شمدیه دك بنی بی روزی طوتمدی ونصیبی اکسك ایتمدی اکرچه کاه کاه بنم تنم اوزره
بر آچلق حواله ایلدیسه ده جوع خود حد ذاتنده بر مقبول ونافع حالتدر فی المثل اکر جوع اولمیدی آندن غیری
یوز کونه رنج تخمه وامتلادنصکره انسانك بدنندن ظهوره کلوردی وآنی عظیم خسته ورنجور قیلوردی اما اول
مجاعت واسطه سیله انسان ییدیکی طعامی هضم ایلیوب امتلادن ظهوره کلجك رنجلرك کلیسندن خلاص اولور
(مثنوی) رنج جوع اولی بود خود زان علل * هم بلطف وهم بخفت هم عمل * رنج جوع از رنجها پاکیزه تر *
خاصه در جوعیست صد نفع وهنر) رنج جوع خود اول علتلردن اولی اولور هم لطافتده وهم خفتده وهم کار وعملده آچلق
رنجی جمیع رنجلردن پاکیزه تردر علی الخصوص جوعده یوز نفع وهنر واردر یعنی اکرچه آچلق بر رنجدر اما آچلق رنجی

طوقلق رنجندن ظهوره كلان علتلردن اولى اولورهم لطافتده وهم بدنه خفت كلكده هم عمل قيلمقده امّا طوقلقده بدنه كثافت وثقلت وعملده دخى كسالت واردر پس رنج جوع سائر رنجلردن پاكيزه تر اولور على الخصوص اجلقده نيجه يوز نفع ونيجه يوز هنر واردر نته كم بو سرخ شريفده جوعك بعض منافعنى بيان ايليوب بيوررلر (درفضيلت جوع واحتما بوسرخ شريف احتما وجوعك فضيلتنك بياننده دراحتما پرهيزه ديرلر (مثنوى) جوع خود سلطان داروهاست هين جوع درجان نه چنين خوارش مبين ✱ جمله ناخوش ازمجاعت خوش شدست ✱ جمله خوشها بى مجاعتها ردست) كاه اول جوع خود جميع دارولرك سلطانيدر جوعى جان ايچنده قوانى بويله خوار كورمه (قال عليه السلام البردة رأس كل داء والحميه رأس كل دواء) جمله ناخوش مجاعتدن خوش اولمشدر جمله خوشلر مجاعتلرسز رددر يعنى هر ناخوش اولان طعام اجلقده خوش اولمشدر وجميع خوش طعاملر آچ اقلر اولميجه مردود كلمشدر بلكه خوش اولان شيلرده بيله بوحالت بولنمق مقرردر زيرا برشئ هر نقدر خوش اولسه بركسه نك اكا احتياجى اولمديغى صورتده اول ناخوش اولور وبرشئ هر نقدر ناخوش اولسه بركسه اكا آچ ومحتاج اولديغى تقديراوزره اول ناخوش اكا خوش كلور پس برشئ بركسه يه اكر خوش كلورسه اكا آچ ومحتاج اولديغندن خوش كلور مثل (م ى) آن يكى ميخورد نان فخفره كفت سائل چون بدين بستت شره) مثلا اول بركسه كوفلى اتمك يدى برسائل اكا ديدى سنك بواتمكه بومرتبه شرهك ندر شره زياده حرصه ديرلر (مثنوى) كفت جوع ازصبر چون دوتا شود ✱ نان جودر پيش من حلوا شود) اول اشتهايله كوفلى اتمك يين كسه سائله ديدى چونكم جوع صبردن ايكى قات اوله آريه اتمكى بزم قتمزده حلوا اولور (مثنوى) پس توانم كه همه حلوا خورم ✱ چون كنم صبرى صبورم لاجرم) پس قادرمكه دوكلى حلوا ييم چونكم بر صبرايليم لاجرم بن صبورم يعنى چونكم بن آجلغه صبرايلكدا ايكى قات اولدقده اريه اتمكى بزم اوكزده حلوا اولور پس مبالغه ايله صبرايديجى اولورم تاكم هر ييديكم بكا حلوا كبى خوش كله ديدى (مثنوى) خود نباشد جوع هركس رازبون ✱ كين علفزاريست زاندازه برون ✱ جوع خود هركسنيه زبون اولمز زيرا بودنيا حكذا تنده اندازه دن بيرون برعلفزاردر آچلق بولنمز مكركه حق تعالينك مقبول اولان بنده لرنده (مثنوى) جوع مرخاصان حق را داده اند ✱ تاشوند ازجوع شيرزورمند) جوعى حق تعالينك خاصلرينه ويرمشلردر تاكم حق تعالينك خاصلرى جوعدن زورمند وقوى شير اوله لر مثنوى) جوع هرجلف كدارا كى دهند ✱ چون علف كم نيست پيش اونهند) جوعى هرجلف كدايه نچون ويررلر جلف بوتنده دزونى غنا وقناعتدن خالى اولمق معناسنه درجلف كدا غنا وقناعتدن وخيردن وصلاحيتدن خالى اولان فقيردر چونكم علف اكسك دكلدر آنك اوكنه قورلر يعنى حيوانك علفى اكسك اولميوب هر بار زمانى كلدكده صاحبى اكا كفايت مقدارى علفى ويرديكى كبى قناعتدن خالى اولان كدانك دخى آجقدقده غداسنى اوكنه قورلر وكان لسان حاله اكا بويله ديرلر (م ى) كه بخور كه هم بدين ارزانئ ✱ تونه مرغابى مرغ نانئ) اى حيوان سيرت همان كه يه كه هم بوكا لايقسن سن مرغابى دكلسن بلكه مرغ نانسن يعنى آب حيات روحانينك اهلى دكل مشابه سنده سن وغدانك اهليسن كه اول جسم پرورا ولقدر وجسم پرور اولنلر مرغ خاكى مشابه سنده در امّا روح پرورا ولنلر مرغ آبى كبيدر (حكايت مريدى كه شيخ ازحرص وضميراو واقف شد اورا نصيحت كرد بزبان ودرضمن نصيحت قوت توكل بخشيدش بامر حق) بو سرخ شريف اول مريدك حكايه سيدركه شيخ آنك حرصندن وضميرندن خبردار اولدى پس اكا زبان صريحله نصيحت ايلدى وحضرت شيخ حق تعالينك امر شريفيله اول نصيحتلرينك ضمننده اول مريده توكل قوتنى باغشلردى (مثنوى) شيخ مى شد بامريدى بى درنك ✱ سوى شهرى نان بدانجا بود تنك ✱ شيخ برمريديله بى درنك يعنى بلا توقف برشهر جانبنه كتدى نان آنده تنك ايدى وقحط وغلا اولديغندن اتمك آنده از بولنوردى مثنوى) ترس جوع وقحط درفكر مريد) هردمى مى كشت ازغفلت بديد) امّا مريدك قلبنده جوعك وقحط وغلانك ترسى هردم غفلت سببندن بديد وظاهر اولوردى يعنى اول مريدك حق تعالينك رازقيتندن غافل اولديغيچون وهردم آنك قلبنده آچ اولمق خوفى ونان بولنمق ترسى بديد وظاهر اولوردى (مثنوى) شيخ آكه بود وواقف ازضمير ✱ كفت اورا چند باشى درزحير) شيخ حضرتلرى ايسه مريدك ضميرندن واقف وآكاه ايدى اكا ايتدى نيجه بر اضطراب وزحيرده اولورسن ونيچون درونكه الم ويررسن (مثنوى) از براى غصه نان سوختى ✱ ديده صبر وتوكل دوختى) نان غصه سندن اوترى يانديك صبر وتوكل ديده سنى ديكدك يعنى صبر وتوكل جانبندن كوزيومدك (مثنوى) تونه زان نازنينان عزيز ✱ كه ترادارند بى جوز ومويز) اى مريد سن اول نازنين عزيزلردن دكلسن كه سنى جوز ومويزسز طوته لر يعنى سن شول مقبول لان دركاه الهى اولان رجالدن دكلسن كه سنى اوزوم سز وجوزسز طوته لر اطفال اولنلره جوزومويز اكسك اولمز غم يمه ديدى (مثنوى) جوع رزق جان خاصان خداست ✱ كى زبون همچو تو كيج كداست)

جوع خدای تعالی خاصلرینك جانلك رزقیدر ولهذا قال علیه السلام الجوع طعام الله یحیی به ارواح الصدیقین پس اول جوع سنك كبی ابله كدانك چن زبونی اولور بلكه اول جوع صدیق مرتبه سنده اولان عزیزلرك مغلوبی اولور (مثنوی) باش فارغ تو ازانها نیستی * كه درین مطبخ تو بی نان زیستی * كاسه بر كاسه ست ونان بر نان مدام * از برای این شكم خواران عام) پس فارغ البال اول طائفه علیه دن د كلسن كه بو مطبخده سن بی نان دریله سن كاسه بر كاسه برناندر بو عالم شكم خوارلرندن اوتری عوام ناسك قارنی طویرنجیه دك طعام ییلرندن اوتری دائما (مثنوی) چون بمیردمی رود نان پیش پیش) كای زبیم بی نوائی كشته خویش * تو برفتی ماند نان برخیز كیر ای بكشته خویش را اندرزحیر) چونكم اول عامی وغافل اولان كمسه اوله نان آنك اوكنجه ایلرو ایلرو كیدر بویله دیو كه ای بی نوائی وآچلق خوفندن كندویی دپلمش اجق سن كندلك نان قالدی قالق آنی طوت ای رزق ایچون ایچ اغر یسندن كندیسنی دپلمش غافل یعنی چونكم نان وطعامه حریص اولان وجناب حقه توكل قیلمین كمسه اوله آنك اوكنجه نان وغدا تمثل ایلیوب ایلرو كیدرولسان حالله برسبیل استهزا وتهكم اكا دیركه ای بی نوالق خوفندن كندیسنی اولدرمش ونان وغدا ایچون روز وشب غصه وغم ییش كمسه اشته سن كندلك نان وغدا قالدی قالق آنی طوت ویی ای كندویی نان وغدا تحصیلندن اوتری ایچ اغر یسندن اولدرمش كمسه و كندیسنه نیجه سنه لر عمر تقدیر ایلمش وطول امل واسطه سیله زاد وذخیره جمع قیلمش اشته جمع ایلدیكك زاد وذخیره كیرو قالدی قالق امدی آنی اكل ایله دیوا كا توبیخ وتقریع اولنور (مثنوی) هین توكل كن ملرزان پا ودست (رزق تو بر تو ز تو عاشقتر ست * عاشقست ومیزند او مول مول * كه زبی صبریت داند ای فضول) ای حریص اولان كمسه اكاه اول توكل ایله الك وایاغك دترتمه زیرا سنك رزقك سنك او وزریكه سندن زیاده عاشقدر سنك رزقك سكا عاشقدر حال بو كه مول مول اورر زیرا سنك بی صبرلغكدن بیلور ای فضول مول مول ایكلیو ایكلیو دیمكدر بونده تأنی وتوقفله دیمك معناسنه در یعنی ای فقردن وكندی رزقنك كیج كلدیكندن خوف ایلین كمسه بوری حق تعالی حضرتلرینه توكل ایله رزقك اوزره حریص اولوب وتهالك قیلوب الك وایاغك لرزان ایتمه زیرا سنك رزقك سنك اوزریكه سنك اكا اولان عشقكدن اول زیاده عاشقدر كما قال صلی الله علیه وسلم الرزق اشد طلبا للعبد من اجله رواه ابو الدرداء رضی الله عنه سنك رزقك سكا عاشقدر كورركه آهسته آهسته سكا كندیسنی اورر زیرا سنك ای فضول صبرسزلغكی بیلور سكا صبرله متصف اولمغی تعلیمدن اوتری تأنی ایله كلور (مثنوی) كر ترا صبری بدی رزق آمدی * خویشتن چون عاشقان بر تو زدی * این تب لرزه زخوف جوع چیست * در توكل سیرمی تاند زیست) اكر سنك بر صبرك اولیدی رزق كلوردی كندیسنی سكا عاشقلر كبی اورردی آچلق خوفندن بو تب لرزه ندر توكل مرتبه سنه طوق دیریلكه قادرلردر یعنی اكر ای حریص اولان كمسه سنكچون بر صبر جمیل اولیدی رزق سنك ایاغكه كلوردی حتی عاشقلر معشوقلر ینه كندیلری اوردقلری كبی سنك رزقك دخی كندیسنی سكا اورردی چونكم بویله در جوع وقحط خوفندن سنك وجودكده بو تب لرزه سی ندر توكل مرتبه سنده خود اهل توكل اولنلر طوق دیریلكه قادرلردر پس رزق ایچون غم یمكه وكندیكه الم ویرمكه سبب ندر (حكایت آن كاو كه تنها در جزیره ایست بزرك حق تعالی آن جزیره بزرك را پر كند از نبات وریاحین كه علف آن كاو باشد تا بشب آن كاو همه را بخورد وفربه شود چون كوه پارهٔ چون شب شود خوابش نبرد از غصه وخوف كه همه صحرا را چریدم فردا چه خورم) بو سرح شریف اول كاولك حكایتیدركه بر بیوك جزیره در تنها حق تعالی حضرتلری او عظیم جزیره یی نبات ورباحیندن پر ایلر كه اول كاولك علف وغداسی اولور كیجه یه دك اول كاو اول جزیره ده اولان نبات ورباحینی جمیعا یر وطاغ پاره سی كبی سمز اولور چونكه كیجه اوله آنی خواب ایلمز یعنی آنی نوم اخذ ایتمز واول كاو بو مغه قادر اولمز غصه وخوفندن كندیسنه بویله دیو كه صحرانك جمیع اوتنی اوتلادم یارن نه یرم (تا ازین غصه لاغر شود * همچون خلال روز بر خیزد همه صحرا را سبز تر وانبوه تر بیند از دی * وباز بخورد تا فربه شود باز شبش همان غم بكیرد سالها ست كه او همچنین می بیند واعتمادی نمی كند) تا اول كاو بو غصه دن لاغر اولور خلال كبی كوندز قالقردو كلی صحرایی دونكی كوندن سبزتر انبوه تر كورر یعنی نباتی آنده اولكی كوندن الطف واوفر كورر وكاو كیرو اول جزیره ده اولان نبات ورباحینی یر تا فربه اولور كیرو كیجه اوكاوی هم او غم طوترنیجه یللردر اول كاو بونك كبی كورر وبر رزاقه اعتماد ایلمزدیمزكه هر كون صحرا رزق جدید ایله پر اولور قارنم طویجه اندن اكل ایده رم پس كیجه نیچون صباحین ییجك رزق ایچون غم ییرم اكر آنك عقلی اولیدی بویله دیردی (مثنوی) یك جزیرهٔ سبز هست اندر جهان * اندرو كاویست تنها خوش دهان) جهانده سبز بر جزیره واردر اول جزیره ده خوش دهان یالكز بر كاو واردر خوش دهان اولقدن مراد اول جزیره ده اول كاولك نباتاتی ایله دهانی روز بروز

خوش اولمسیدر (مثنوی) جمله صحرارا چرد او تا بشب * تا شود زفت وعظیم ومنتجب) اول کاو کیجه یه دك اول صحرایی
جمیعا اوتلر تا جسیم وعظیم ومنتجب اولور منتجب کزیده معناسنه در بونده فربه ولطیف اولور معناسی ویریلور
(مثنوی) شب ز اندیشه که فردا چه خورم * کردد او چون تار مو لاغر زغم) کیجه اندیشه دن بویله دیو که یارین نه یرم
اول کاو غمدن تار مو کبی لاغر اولور (مثنوی) چون برآید صبح کردد سبز دشت * تا میان رسته قصیل سبز وکشت)
چونکم صبح کله اول صحرا جمیعا سبز اولور میانه دکین قصیل سبز وکشت بتمش قصیل بغدایدن واربه دن تازه بتن حاصله
دیرلر یعنی صباح اولدقده اول صحرا سبز اولور وآدم بلنه دك تازه حاصل واکین بتوب صحرا پر اولور (مثنوی)
اندر افتد کاو با جوع البقر * تا بشب آنرا چرد او سر بسر) کاو چونکم صحرایی بویله پر کوره جوع بقر سببیله اول نباتی
اکل ایلمکه دوشر کاو کیجه یه دکین انی باشدن باشه اوتلر (مثنوی) باز زفت وفربه ولمتر شود * آن تنش از پیه وقوت پر شود
کیرو جسیم وفربه وقوتلو اولور اول کاوك جسدی پیه وقوتدن پر اولور پیه یاغه دیرلر (م ی) باز شب اندر تب افتد از فزع * تا شود لاغر زخوف منتجع) کیرو کیجه خوف وفزعدن تب واضطرابه دوشر تا منتجع خوفندن لاغر اولور انتجاع کیاه
طلب ایتمك معناسنه در منتجع بونده مصدر میمی اولوب نه کیاه طلب ایلمك معناسنه اولور یعنی کیاه طلب ایلمکلك
خوفندن آرقلیوب نحیف اولور (مثنوی) که چه خواهم خورد فردا وقت خور * سالها اینست کار آن بقر) که یارین
خور وغدا وقتنده نه یسم کز کدر نیجه ییللر اول بقرك کاری بودر (مثنوی) هیچ نندیشد که چندین سال من *
می خورم زین سبزه زار وزین چمن) هیچ فکر ایلمز بویله دیو که بوقدر ییل بن بو سبزه زاردن وبو چمندن اوتلارین (مثنوی)
هیچ روزی کم نیامد روزیم * چیست این ترس وغم ودلسوزیم) هیچ برکون غدا ورزقم کم وناقص کلمدی پس بنم بو ترسم
وغمم ودلسوزلغم ندر بو مقرر ومحقق اولمش ایکن غدا ورزقم ایچون نیچون غم یرم وخوف ایلرم دیمز (مثنوی)
باز چون شب می شود آن کاو زفت * می شود لاغر که آه از رزق رفت) چون کیجه اولور کیرو اول زفت وعظیم کاو لاغر اولور
رزق کیم کتورر کتدی دیو بعض نسخه ده که آوه رزق رفت دخی دوشمشدر یعنی کیرو چونکم کیجه اوله اول جسیم
وفربه اولان بقر رزق غمنی یمدن لاغر اولور بویله دیو که اواه رزق کتدی بنم حالم یارین نیجه اولور کم کتورر انك حالی
هر زمان بو اسلوب اوزره در پس بو کاودن مراد نه ایدیکنی بیان ایدوب بیوررلر (مثنوی) نفس آن کاوست وآن دشت
این جهان * کو همی لاغر شود از خوف نان * که چه خواهم خورد مستقبل عجب * لوت فردا از کجا سازم طلب)
نفس حریص اول کاودر واول دشت بو جهاندرکه اول نفس دایم نان وغدا خوفندن لاغر اولور دیرکه کلجك زمانده
عجب نه یسم کز کدر یارینك لوت وغداسی قندن طلب ایلیم یعنی اول ذکر اولنان کاودن مراد حریص اولان نفسدر
وانك ساکن اولدیغی صحرادن مراد بو جهاندرکه اول نفس هر کون کندی رزقنی یه نان وخوانك زوالی خوفندن
لاغر ونحیف اولور وغدا وطعام اوزره وانك جمعنه وادخارنه حریص اولور که انسانك نفسی جمع وادخار اوزره حریص
خلق اولنمشدر کما قال الله فی سورة المعارج (ان الانسان خلق هلوعا) یعنی تحقیقا نفس انسانی قلیل الصبر وجمع
اذواق اوزره شدید الحرص خلق اولنمشدر تفسیر لبابده مقاتلدن وتفسیر طبریده دخی بویله نقل اولنور که الهلوع دابة الله
خلف جبل قاف ترتع کل یوم سبع بوادی وتشرب کل یوم سبعة غدر من ماء ثم یبیت مغتما للرزق ماذا یأکل
غدا فشبه الله الحریص بها) زیرا حریص اولان کمسه اول دابه کبی عجبا یارین نه یرم ویا خود کلجك زمانده رزق نرده بولورم
دیو غم یر (مثنوی) سالها خوردی وکم نامد زخور) ترك مستقبل کن وماضی نکر) لوت وپوت خورده را هم یاد آر (منکر
اندر غابر وکم باش زار) ای درزق ایچون غم ین کمسه نیجه ییللر رزقی یدك وسکا ییجکدن اکسك کلمدی مستقبله نظر ایلمکی
ترك ایله وماضی یه نظر ایله یمش لوت وپوتی اکل ایلدیکنی هم یاد که کتورغابره باقه وزار وپریشان اولمه غابر اضداددندر
هم ماضی معناسنه وهم باقی معناسنه کاور بونده باقی معناسنه درکه مستقبل مراد اولور وخلاصه کلام بویله
دیمك اولورکه ای حریص اولان ورزق ایچون غم ین کمسه بوقدر ایام واعوام نان وطعام یدك اصلا سنك غداك برکون
اکسك اولمدی وخلاق ورزاق اولان الله سنك هیچ برکون رزقکی قطع قیلمدی پس کچمش ایامکه نظر ایله کور هیچ
برکون آج قالدکمی پس من بعد مستقبله نظر ایلیوب غم یمه بلکه کچمش زمانده مأکول اولان لوت وپوتی یاد ایله
ومستقبله نظر قیلوب زار وپریشان اولمه کلجك زمانده دخی سنك رزقکی خدای تعالی سکا ویرر که یوم جدید
رزق جدید دینلمش (صید کردن شیر آن خر را وتشنه شدن شیر از کوشش ورفتن تا از چشمه خورد تا باز آمدن شیر روباه
جکر بند ودل وکرده را خورده بود که لطیفتر نست) بو سرخ شریفه شیرك اول خری شکار ایلمسیدر وشیرك خری شکار
ایلدکده وآنی اکل قیلمقده سعی وکوشش ایلدکدن تشنه اولمسیدر وشیرك چشمه یه کتمسیدر تا چشمه دن صو ایچه وشیر
چشمه دن کیرو کلنجیه دك روباه جکر بند ودلی وکرده یی یمش ایدی زیرا الطیف ایکدر جکر بند سواد البطن معناسنه در

دل یورك کرده بوکرك معناسنه شیر طلب کرد دل وجکر وکرده را نیافت ازروبه پرسید که دل وجکر کو روبه کفت اکر اورا دل
وجکر بودی اینچنان سیاستی دیده بودان روز وبهزار حیله جان برده کی بر تو باز آمدی) شیرك خرك دل وجکر وکرده سنی
طلب ایلسی وآنی بولمسیدر وشیر روباهدن سؤال ایلسیدر بویله دیوکه خرك یورکی وجکری قنی وروباهك شیره جواب
دیمسیدر بویله دیوکه اکر اول خرك یورکی وجکری اولیدی اول خر انجلاین بر عظیم سیاستی که اول کون کورمشدی وهزار
حیله ایله جانی سلامته ایلتمشدی کیروسنك قتکه قچن کلوردی یعنی کلمزدی (لو کنا نسمع او نعقل ما کنا فی اصحاب السعیر
بو آیت کریمه ایله خردن مراد اهل جهنم اولدیغنه اشارت بیورمشلردر نته کم (وقالوا لو کنا نسمع) اهل جهنم خزنهٔ
جهنمه دیه لر اکر بز کلام رسلی استماع ایدیدك قبول ایدردك آنلرك کلام سعادت انجاملرین جمله بغیر تفتیش (او نعقل
یاخود آنلرك کلامنده اولان فوائدی وهدایته موصل اولان دلائلی تفکر ایلیدك تفکر مستبصرین وتدبر اهل یقین
کبی) ما کنا فی اصحاب السعیر) بز اولمیدق اهل جهنم عدادندن (فاعترفوا بذنبهم) پس خطالرینه اعتراف ایده لر منفعت
اولمدیغی حینده (فسحقا لاصحاب السعیر) اسحقهم الله سحقا یعنی الله تعالی رحمتندن بعید ایلکله بعید ایلسون
اصحاب سعیری دعاء علیه در اصحاب سعیر ایچون و بو آیت کریمه نك اوایلك تفسیری و بو آیتك تفسیری درنجی جلدده
قصهٔ آبکیروسه ماهی سر خنده مرور ایلمشدر (م ی) برد خر را روبهك تا پیش شیر (پاره پاره کردش آن شیر دلیر) روبه جلك
اول بیچاره خری حیله ایله شیرك اوکنه دك ایلتدی پس آنی اول شیر دلیر پاره پاره ایلدی (م ی) تشنه شد از کوشش آن
سلطان دد * رفت سوی چشمه تا آبی خورد) اول سباع سلطانی خرك صیدنه کوشش قیلمقدن تشنه اولدی پس چشمه
جانبنه کتدی تا بر مقدار صو ایچه (مثنوی) روبهك خورد آن جکربند ودلش * آن زمان چون فرصتی شد حاصلش)
روبه جلك خرك اول جکربند ویورکنی ییدی زیرا اول زمانده اول روباهه چونکم بر فرصت حاصل اولدی (مثنوی)
شیر چون وا کشت از چشمه بخورد * جست در خر دل نه دل بد نی جکر) شیر چونکم چشمه دن کیرو بیکه دوندی اول شیر
خرك وجودنده قلب استدی آنك نه قلبی ونه جکری وار ایدی (م ی) کفت روبه را جکر کو دل چه شد * که نباشد جانور را
زین دو بد) پس روباهه سؤال ایدوب ایتدی جکر قنی یورك نیجه اولدی زیرا جانورك بو ایکیسندن بدی یعنی مفارقتی
اولمز بد مفارقت معناسنه در یعنی هر جانورلا بد قلب سز وجکر سز اولمز دیدی (مثنوی) کفت کر بودی ورا دل یا جکر
کی بدینجا آمدی بار دکر) روباه اکا جواب ویروب ایتدی اکر آنك یورکی یا جکری اولیدی بر کره دخی بورایه قچن کلیدی
یعنی کلمزدی (م ی) آن قیامت دیده بود و رستخیز * وآن ز کوه افتادن وهول وکریز * کر جکر بودی ورا یا دل بدی) بار دیکر
کی بر تو آمدی) اول قیامتی ورستخیزی کورمش ایدی تو اول طاغدن دوشمکی وهولی وکریزی کورمشدی اکر آنك
جکری اولیدی یاخود دلی اولیدی بر کره دخی کیرو سنك قتکه قچن کلوردی رستخیز قیامته درلر لکن قچن قیامت ایله
رستخیز ایکیسی بر محلده ذکر اولنسه لر بر بیننه قیامتك آلامی وشدایدی معناسنی ویرلور وحاصل کلام بویله دیمك
اولور که روباه اول شیره بوکونه جواب ویروب دیدیکه اکر اول خر اول زهله ده بو قیامتی و بو قیامتك آلامی وشدایدنی
واول طاغدن دوشمکی واول هول وخوفی واول محلدن جان خوفیله قاچمغی کورمش ایدی پس اکر آنك یا جکری
ویا قلبی اولیدی بو قدر محنتلری وفلاکتلری کوردکدنصکره سنك قتکه نه ایچون کلوردی بوندن معلوم اولسونکه آنك
عقل وادراکه محل اولان نه قلبی ونه جکری واردی (مثنوی) چون نباشد نور دل دل نیست آن * چون نباشد روح جز
کل نیست آن * آن زجاجی کو ندارد نور جان * بول وقاروره ست قندیلش مخوان) چونکه دل نوری اولمیه اول حقیقتده
دل دکلدر یعنی چونکم بر کیسه نك لحم صنوبری الشکل اولان قلبنده نور دل اولمیه واول نور ایله حق باطلدن فرق قیلمیه
وشیطانك ونفسك حیله سنی واهل ریانك واصحاب زرق ودغانك مکر وخدعه سنی بیلمیه اول قلبه سن قلب دیمه چونکم
بر کیسه نك جسدنده روح الهی اولمیه واول غیری روح ایله قلبی زنده قیلمیه اول کسه نك جسدی کلدن غیری دکلدر زیرا
بولکونه جسد خبیث خاك وطینیدن دخی ادنی واسفلدر مثلا اول بر زجاجکه اول نور جان طوتمیه بول وقاروره در
اکا قندیل اوقومیه کذلك شول زجاجه دلکه جان نورندن طوتمیه سن آکا بول وشیاست قاروره سی دی قندیل ایمان
ومحل نور جان دیمه (م ی) نور مصباحست داد ذو الجلال * صنعت خلقست آن شیشه وسفال * لاجرم در ظرف
باشد اعتداد * در لهیبها بود الا اتحاد) مصباح نوری ذو الجلالك داددر اما اول شیشه وسفال خلقك صنعتدر لاجرم
اعتداد ظرفده اولور اما نور ولهیبلرده اولمز الا اتحاد اولور مصباح یا بر چراغده بر لر بونده کوکل مراد اولور یعنی شیشه
وسفالی خلقك صنعتی وچراغك نوری خدای ذو الجلالك داد وعطاسیدر اولدیغیچون لاجرم ظروفده عدد وتفرقه
ولهیبلرده وشعله لرده اتحاد اولدی کذلك بو انسانك جسدلری شیشه وسفال کبیدر اکرچه حقیقتده صانعی الله در
ولکن صورتا والدینك اجتماعندن وتربیه سندن بر جسد ظهوره کلمکله بحسب الظاهر اول جسد صنعت مخلوق کبی

اولمشدر ولهذا بو اجسادمیاننده تفرقه وتضاد واردر امّا نوردل که مجرد موهبت الهی وعطیهٔ ربانیدر آنده مخلوقك
صنعی یوقدر انکچون قلوبك نوری متحد وشئ واحدکبیدر (مثنوی) نورشش قندیل چون آمیختند * نیست اندر
نورشان اعداد وچند * آن جهود از ظرفها مشرك شده ست * نور دید آن مؤمن ومدرك شده ست) مثلا التی قندیلك
نورنی چون قارشدیره لر آنلرك نورنده اعداد وچند یوقدر اول کافر وجهود ظرفلردن مشرك اولمشدر اول مؤمن
نور کوردی ومدرك اولمشدر شش قندیلدن مراد بونده تحدید اولمیوب تکثیر اولسه ده جائزدر یاخود صاحب شریعت
اولان التی پیغمبر اولسه دخی جائزدر هر پیغمبرك ظاهر اجسدلری قنادیل کثیره کبی بحسب الظاهر متفاوته
ومتعدده در وهم بعضسنك بعضی اوزرینه (تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض) آیت کریمه سنك موجبنجه
فضیلتلری مقرردر ولیکن بو جمله نك انوارنه وحقیقتلرینه وجناب حقه اولان ایمان وایقانلرینه نظر اولنسه
لانفرق بین احد من رسله) آیت کریمه سنك موجبنجه آنلرك باطنلرینك انواری یری برندن فرق اولنمز مثلا برنیچه
قندیلك انواری بری برینه قارشدقده آنلرك انوارنده عددلر ومقدارلر اولمزحتی برقندیلك نورنی برآخر قندیلك نورندن
فرق وتمییز ایلمکه قادر اولمزسن امّا شول کمسه لرکه نوردن قطع نظر ظروفه ناظر اولدیلر بری برندن هر برظرفی ایری
کوردیلر نورلرنی دخی بری برلرینه مغایر صاندیلرنته کم یهود ونصاری انبیای عظام علیهم السلامك ظاهرلرین
کوروب مشرك اولدیلر وبری برلرندن تفریق قیلدیلر انکچون حق تعالی حضرتلری بو جمله انبیا علیهم السلامه
ایمان کتورمکه وجمله سنی نفس واحد حکمنده بیلمکه امر ایلیوب بیوردیلر (وقولوا آمنا بالله وما انزل الینا وما انزل
الی ابراهیم واسمعیل واسحق ویعقوب والاسباط وما اوتی موسی وعیسی وما اوتی النبیون من ربهم لانفرق بین احد منهم
ونحن له مسلمون) ومؤمنلر انبیای عظام علیهم السلامك انوارنی کوردیلر ومعنوی اولان اتحادلرین
ادراك قیلدیلر مسلم وموحد اولدیلر ومرتبهٔ شرکدن وتفرقه دن نجات بولدیلر (مثنوی) چون نظر برظرف
افتد روح را * پس دو بیند شیث را ونوح را * چونکه آبش هست جو خود آن بود * آدمی انبت کورا جان بود *
این نه مردانند اینها صورتند * مردهٔ نانند وکشتهٔ شهوتند) چونکم نظر روح ایچون اولان ظرفك اوزرینه دوشه یعنی
برکسه نك نظری روحك نظری ظرفنه دوشه دیمکدن اولیدر پس حضرت شیث ونوح علیهما السلامی ایکی کورر
یعنی چونکم برکسه نك نظری اجسام وصورته اوله وروحه نظر ایلمکی ترك قیله اول کمسه البته شیث علیه السلام
حضرتلرنی نوح علیه السلام حضرتلرندن آیروب ایکی کورروب برینه ایمان کتوروب برینه انکار قیلور پس معنا جمیع
انبیا علیهم السلامه انکار قیلمش اولور مثلا یوز یکرمی درت بیك پیغمبرك جمیعسنه ایمان واقرار قیلسه امّا بو جمله نك
ما بیننده برینه انکار ایلیه جمیعسنه انکار ایلمش اولور پس موحد اول کمسه درکه انبیای عظام علیهم السلامك
جمیعسنه ایمان کتوره وبونلرك جمله سنی طریق توحید اوزره ثابت قدم بیله اکر بو ایماندن وبو ایمانله موصوف
اولان جاندن محروم اولورسه اکا مؤمن دینلمز بلکه آدم دخی تسمیه اولنمز نته کم بیوردیلر چونکه آنك
آبی واردر جوی خود اودر حقیقتده آدمی اولدرکه آنك دل وجانی اوله وفی الحقیقه بر نهرك که آبی اولمیه نهر دینلمك
برنده دکلدر وبر آدمینك که ایمان وایقانله موصوف جانی اولمیه بهر حال اکا انسان دینلمك لایق دکلدر بلکه
اولئك کالانعام بل هم اضل) آیت کریمه سیله مشار الیها اولان طائفه دندر بوکونه کمسه لر صورتا انسان ومعنا
حیواندن اضل واسفل اولان صورت بی جاندرنته کم بیوردیلر بو طائفه که ذکر اولندی مردلر دکللردر بونلر صورتلردر زیرا
بونلر نان مرده لری وشهوت کشته لریدر یعنی نان وطعامه زیاده حرصندن مرده حکمنده اولان وشهوات اوزره
تهالك قیلان طائفه دردین بولنده مردلر دکللردر بلکه همان بی دل وجان اولان صورت حکمنده درلر پس صورت
بی جان وشکلا انسان اولان جسملره انسان دینلمز انکچون بو نابس ایچره انسان قتی از بولنور نته کم بو مصرع شریفده واقع
اولان راهب روز روشنده بوناس ایچنده الینه چراغ الوب انسان طالبی اولوردی وهر کسنك دقتله یوزینه باقوب برجان ودل
صاحبنی تجسس وتفحص قیلوردی (حکایت آن راهب که روز با چراغ میکشت درمیان بازار از سر حالی که اورا بود)
بو مصرع شریف اول راهبك حکایه سیدرکه کوندز چراغله بازار اورته سنده دورایلردی شول برحالت طرفندنکه
انکچون وار ایدی دیوانه لك جهتندن دکل یعنی خلقدن منقطع اولمش وعزلت اختیار قیلمش بر عابد النه چراغ الوب
بازارلر ایچنده جد وسعیله انسان اراردی شول برحالت وخصلت جهتندنکه آنك قلبنه حاصل اولمشدی دیوانه لك
وسفاهتندن اوتری دکلدی (م ی) آن یکی با شمع برمی کشت روز * کرد بازاری دلش پرعشق وسوز * اول برکسه شعله
کوندز دورایلردی بربازارك اطرافنده حال بوکه آنك دل وجانی عشق وسوزله پرومملو ایدی (مثنوی) بوالفضولی کفت
اورا کای فلان * هین چه میجویی بسوی هردکان) بربوالفضول آنك بو حالنی عبث وبیهوده ظن ایلیوب دیدی

ای فلان راهب آگاه اول هرد کان جانبنده نه طالب اولورسن ونه شیء جست وجو قیلورسن (مثنوی) هین چه میکردی توجو یان با چراغ * درمیان روز روشن چیست لاغ) آگاه اول سن چراغله جو یان اولدیغك حالده نه دوراپلرسن روزروشن اورتاسنده بو لاغ ندر یعنی روز روشنده اولا چراغه احتیاج یوقدر هر کسك صورت وشکلی آشکاردرسن ایسهك الکه چراغ الوب بازارلر ایچره دوراپلیوب نه شیء آررسن وکوردیکك آدم یوزنه دقتله نیچون باقرسن کویا که بونلره لاغ ایلرسن بو لاغك اصلی ندر (مثنوی) کفت میجویم بهرسو آدمی * که بود حی از حیات آن دمی) اول راهب بویله دین بوالفضوله دیدی هر جانبده بر آدم طلب ایلرم اویله آدمکه اول دمه منسوب اولان حیاتدن حی اوله یعنی اول نفخهٔ الهی وفیض ربانیدن آنك قلبی حیات پذیر اوله ومعرفت حقله آنك دل وجانی رونق ولطافت بوله دیدی (م ی) هست مردی کفت این بازار پر * مردمانند آخرای دانای حر * کفت خواهم مرد بر جادهٔ دوره * دررهٔ خشم وبهنکام شره وقت خشم ووقت شهوت مرد کو * طالب مردی دوانم کو بکو * کو درین دو حال مردی درجهان * تافدای اوکنم امروز جان) اول راهب برمرد آرامیدر دیدی اول بر بوالفضول بو بازار طلو مردملردر آخرای دانای حر دیدی مصرع اول راهب طرفندن سؤال وبوالفضول طرفندن جوابدر مصرع ثانی اول جوابك تتمه سیدر یعنی راهب اول بوالفضوله دیدی نفخهٔ الهیدن قلبی حیات پذیر اولمش برمرد استرمکه بویله برمرد آرامیدر اول بوالفضول هرکسی مرد ظن ایلیوب آکا دیدی ای عالم آزاد اولان کمسه اشته بو بازار مردملرله طلودر و پردر اول راهب بوالفضوله دیدی بن ایکی اولو یولده مرد استرم خشم یولنده وشره هنکامنده یعنی راهب آکا ایتدی نعم بن مرد استرم ولیکن هرمرد شکلنده اولان کمسه لری استمزم بلکه خشم یولنده وحرص وشره یولنده مرد اولان کمسه یی استرم خشم وقتنده وشهوت وقتنده مرد قنی بویله برمرد کاملك طالبی اولوب کو بکو یلیجی اولورم قنی بو ایکی حالده برمرد جهانده تا اوکون جانمی آکا فدا ایلیم یعنی مرد اولدر که قوت غضبیه یی وقوت شهویه یی کندی نفسندن ازاله ایلیه بو ایکی صفت که حیوانانه مخصوص اولان صفتلردندر بونلردن کندی وجودنی پاك وطاهر قیله شول دمکه خشم وغضب وقتی کله نفسنی ضبط ایلیه تهور ایلمیه وشول دمکه نفسی کندی طبعنه ملایم کلان شیلری اشتها ایلیه حق تعالینك حرام ایلدیکندن نفسنی منع ایلیه حرص وشهوت دامنه دوشمیه بن اشته بو ایکی یولده برمرد کامل استرمکه بولم وجانمی آنك یولنده فدا قیلم وخدمتنده اولوب هر وجهله آندن مستفید اولم دیدی (م ی) کفت نادر چیزمی جویی ولیك غافل از حکم قضایی بین تو نیك * ناظر فرعی زاصلی بی خبر * فرع ماییم اصل احکام قدر) اول بوالفضول دامن جبره تمسك ایدوب وجبریلر یولنه کیدوب راهبه بوکونه جواب ویروب دیدی نادر شیء طلب ایلرسن ولیکن سن قضانك حکمندن غافلسن ایو کور فرعه ناظرسن اصلدن بی خبرسن فرع بز اصل قضا وقدرك احکامیدر یعنی اول جبر مذهبنه ذاهب اولان کمسه اول عابده دیدیکه بوسنك ایستدیکك نادر درو نادر ایسه معدوم حکمندهدر ولیکن سن برمرد غافلسن که قضای الهینك حکمندن بی خبرسن کندی نفسکه ایو نظر ایله تا اول عبادت وطاعتی هم کندکدن کورمیهسن وصلاح وتقوا کی مجرد کندی اختیارکدن فهم ایلمیهسن اگر بوخلقك معصیتی وکندی طاعتکی سنکه آنلرك اختیار ایلمسندن بیلورسك انجق بو فرعدر واصل قدرك احکامیدر بو سوزلرا کرچه جبردر ولیکن مطلقا دامن اختیاره تمسك قیلان وکندیلرینی فاعل مختار بیلان وقدریه ومعتزله مذهبنه ذاهب اولان کمسهلره نسبتله نافع اولور زیرا آنلر قضا وقدره منکرلردر واهل سنته آنلر قضا وقدره ایمان کتوردکلرندن اوتوری طائفهٔ مجبره تعبیر ایدرلر وطریق عدل اصل جبر اوسطا ایدیکنی بیلرلر وجبر اوسط اولدر که عبده اختیار جزئیه اثبات ایلدکدن وآنی کاسب بیلدکدنصکره خیر وشرك خالقنی الله بیلهسن وجملهسنی قضا وقدر احکامندن اولدیغنه ایمان قیلهسن (مثنوی) چرخ کردانرا قضا کمره کند * صد عطارد را قضا ابله کند * تنك کرداند جهان چاره را * آب کرداند حدید وخاره را) چرخ کردانی قضا کمراه ایلر نیجه عطاردی قضای الهی ابله ونادان ایلر هر کیمك طالعی عطاردا ولیسه زیاده عاقل اولور پس عطاردن مراد بونده عقل صاحبلریدر قضای الهی چاره جهانینی تنك ایلر دموری وسنك خاره یی صو یه دوندرر یعنی قضای الهی چاره کلدکده وحکم قدر ظهور قیلدقده بو دونیجی فلکی کمراه ایلر وعطارد یلدیزی کاتب فلك ایکن واکا مظهر اولنلر عاقل ومدبر ایکن قضای الهی کلدکده ابله واحمق ایلر حتی چاره وتدبیر جهانینی طار ایلرکه عاقل برچاره وتدبیره قادر اولهمز ودمورلر ومحکم طاشلر ایله قضای حقه مقاومت قیلهمز همانکه قضا کله حدید وسنك شدید آب اولور وقضانك حکمی بونلره تأثیر قیلور (مثنوی) ای قراری داده ره را کام کام * خام خامی خام خامی خام خام) ای بویله ادیم ادیم برقرار ویرمش کمسه خامك خامیسن خامك خامیسن خامسن خامسن ای ذاهب یعنی ای ذاهب اولدیغی طریقه قدم قدم قرار ویرمش وبن بویوله شویله کیدرم وشوو جه اوزره سیر ایدرم دیو اعتقاد ایلمش کمسه اکر سنك اعتقادك بو ایسه

زياده وحددن متجاوز خام وناپخته سن زيراسنك آلكده اختيار كليه وقدرت كامله يوقدركه حتى ذاهب اولديغك
طريقه استديككي كيده سن وديلديككي بركارى ايده سن عاقلك غافل ايله ما بيننده فرق اولدركه اذا اصبح
الغافل يقول افعل كذا واجعل كذا واذا اصبح العاقل يقول عجبا ما يفعل بى (مثنوى) چون بديدى كردش سنك اسيا
آب جو راهم ببين اخر بيا * خاك را ديدى برآمد برهوا * درميان خاك بنكر باد را) مثلا چونكم ذكرمن طاشنك كردش
وحركتنى كوردك اخر آب جويى هم كور مثال اخر خاكى كوردك هوا اوزره كادى خاكك ميانه‌ده اولان باده دخى نظر ايله
يعنى سنك آسيابك محركى آب وكردوخاكك محركى هواى پاك اولديغنى بيلدكسه هر حركت ايلين شيئك البته بر محركى
واردر وبو جمله حركت قيلان شيلر حركت قيلمز الا ارادت الهى وتقدير ربانى ايله وهرشيئ دست قدرت ناصيه‌سندن
اخذ قيلمشدر استديكى جانبه جذب ايلر كما قال الله تعالى (ما من دابة الا هو آخذ بناصيتها ان ربى على صراط
مستقيم (مثنوى) ديكهاى فكرمى بينى بجوش * اندر آتش هم نظرمى كن بهوش) فكر چولمكلرنى جوش وخروشده
كوررسن انى قيناددن آتشه دخى هوش وبصيرتله نظر ايله كه چولمككى جوشه كتورن آتش اولديغى كبى سنك فكرلرك
چولمكلرنى دخى كونا كون جوش وخروشه كتورن قضاى الهى وارادت ربانيه‌در (م ى) كفت حق ايوب را در مكرمت
من بهرمويت صبرى دادمت * هين بصبرخود مكن چندين نظر * صبرديدى صبردادن را نكر) تتمه كم حق تعالى
حضرتلرى ايوب عليه السلامه مكرمت ايلمكلكده ديدى يا ايوب بن سنك هر برمويكه برصبر ويردم اكا اول كندى
صبريكه بوقدر نظر ايله صبرى كوردك صبر ويرمكلكه نظر ايله يعنى حق سبحانه وتعالى بلالره صبر ايلين حضرت ايوب
عليه السلامه بركون مكرمت ولطف ايله ديدى يا ايوب صقين سن بو صبر قيلمغى كندى قوتكدن بيلمه بلكه بن سنك
هر بر قيلكه صبر ويردم تاكم بو قدر مصائب وشدايد اوزره صبر وتحمل قيلدك اكا اول كندى صبر وتحملكه اولقدر
نظر ايله كندى نفسكده صبر وتحملكى كوردك اول صبر وتحملى ويرن پادشاهه نظر ايله كه سنك ثبات وتمكينك
آنك توفيق ايلمسيدندر اكر توفيق الهى اولمسه بو صبر وتحمل سنده بولنمزدى ديمك اولور (مثنوى) چند بينى كردش
دولاب را * سربرون كن هم ببين تيزآب را * تو همى كويى كه من بينم وليك * ديد آنرا بس علامتهاست نيك) اى اصل كاردن
غافل دولابك كردشنه نيجه بر نظر ايلرسن باشكى طشره ايله دخى تيزآبه نظر ايله سن بو دولابه نظر ايدوب ديرسنكه
بن بونك محركنى كوروروم وليكن انى كورمنك چوق ابو علامتلرى وازدر دولابدن مراد چرخ كردانا ولسه ده جائز
وطالب هر انسيان اولسه ده جائز بلكه جميع اكوان اولمقده جائزدر تيزآب تيزاقيجى صودیمكدر بوندن مراد اراده الهى
وتقدير ربانى اولور پس بعض كمسنه‌لر اولوركه بر دولابى دونر كورسه انى محرك اولان آبدن غافل اولوب دور وحركتنى اول
دولابك كندى اختياريله ايلر صنورلر اما (ان الظن لا يغنى من الحق شيئا) ايت كريمه سنك موجبنجه انلرك ظنى اصل
وحقيقت كاردن برشيئى مغنى ومفيد اولمز پس بعض كمسه‌لر دخى بو چرخ كردانى همشه دور ايلر كوررلر ودورى وحركتى
آنك كندى ذاتندن حاصل اولور صانورلر سعد ونحسى وبو زمينده اولان بعض آثارى نجومه اسناد قيلورلر
وچرخ كردوندن بى خبر اولورلر وبيلمزلر كه همشه بو افلاكى دوندورن وبو نجومه سعادت ونحوستى ويرن ارادت الهى
وتقدير ربانيه‌در وكذلك اكثر كمسه‌لر دخى هر انسانك وجودنى بر كونه دور وحركت ايلر كوررلر واول حركتى انك قالبندن
وعقلندن بيلورلر وتقدير الهى وارادت ربانيه‌دن غافل اولورلر وهر شيئ ارادت الهيه ايله حركت ايلديكنى من وجه بيلورلر
واكا ايمان قيلورلر ودرلركه بزدخى بو اشيا جميعا امر حقله حركت ايلديكن بيلورز وارادت الهيه ايله عمل قيلدقلرنى كوررز
نعم ظن ايله ويا خود علم ايله بوقدر بيلمك وكورمك قابلدر وليكن عين اليقين وحق اليقين كورمنك چوق ايات وعلاماتى
واردر مادامكه اول علامتلر بر كمسه‌نك وجودنده بولنميه بن بو جمله‌دن متصرف اولنى كوروروم ديمسى مفيد اولمز
انى كورمنك علامتلرندن برى بودركه اصلا بر كمسيه كندى غرض نفسيله اندن بر حركت نامشروع ظهور
ايلدكده دخل وتعرض قيلميه مكر كه بر مقتضاى شرع شريف وطريق منيف زيرا كنديسى دست قدرتده
عاجز كورن غيرى اشيايى دخى عاجز كورر پس آنلردن بر فعل ناشايسته صدور ايلسه آنى امر حقله اولديغنى
بيلور پس كندى نفسيندن اكا طعن وردّ ايلمز اما مقتضاى شريعت اكر طعن وردّ ايلمكى اقتضا ايلرسه
طعن وردّ ايلر واكر ايلمزسه سكوت قيلوب صابر اولور (مثنوى) كردش كف را چو ديدى مختصر *
حيرتت بايد بدريا در نكر * آنكه كف را ديد سر كويان بود * وآنكه دريا ديد او حيران بود * آنكه كف را ديد نيتها كند *
وآنكه دريا ديد دل دريا كند * آنكه او كف ديد در كردش بود * وآنكه دريا ديد او بى غش بود * آنكه كفها ديد باشد در شمار *
وآنكه دريا ديد شد بى اختيار) چونكم كفك كردش وحركتنى مختصر كوردك سكا حيرت كركسه دريايه نظر ايله اول كمسه كه
كفى كوردى سر كويان اولور واول كمسه كه دريايى كوردى اول حيران اولور واول كمسه كه كفى كوردى نيتلر ايلر

واوكسه كه دريايي كوردي قلبني دريا ايلر واول كمسه كه كفي كوردي اول كردش وحركتده اولور واول كمسه كه دريايي
كوردي اوبي غش اولور اول كمسه كه كفلري كوردي اول شمار وعددده اولور واول كمسه كه دريايي كوردي بي اختيار
اولور كفدن مراد اجسام صوريه ده قوالب كونيه در ودريادن مراد بحر معني وعالم الهيدر وتوضيح معني بو يله ديمك
اولور كه بو اجسام صوريه وقوالب كونيه نك چونكم كردش وحركاتني مجملا ومختصرا كوردلك اكر سكا حيرت كركسه درياي
حقيقته بصيرت كوزيله نظر ايله بو آنك ارادت وقدرتيله حركت ايلديكني مشاهده قيله سن اول كمسه بو كف مشابه سنده
اولان صور واشيايي حقله قائم كوردي وبحر معنانك ارادتيله حركت قيلدقلريني مشاهده ايلدي اول كمسه من عرف الله
طال لسانه قولنك مفهوم منه مظهر اولوب سرسو يلجي واسرار حقيقتي نقل ايليجي اولدي واول كمسه كه درياي
حقيقتي كوردي وبحر معنانك مشاهده سي اكا غلبه قيلدي من عرف الله كل لسانه قولنك مفهوم منه مظهر اولوب
حيران وسكران اولدي ونطق وتكلم مرتبه سندن كيرو قالدي واول كمسه كه بو كف مشابه سنده اولان صور اشيايي
كوردي وبحر معنانك آنده كيف ما يشاء تصرفندن وتقديرندن غافل اولدي اول كمسه كنديسنك مرادي جانبنه يلر
وعزيمتلر ايلر وفعل وعملي كندي ارادتيله ويا خود اسباب واسطه سيله حاصل اولور ظن ايليوب تحصيل مراده سعيلر
وهمتلر قيلور واما اول كمسه كه بو صور اشياده متصرف اولان درياي حقيقت نه ايديكني كوردي وجمله اشيانك حركاتي
الله اذنيله اولديغنه عالم اولدي اول كمسه قلبني دريا ايليوب كندي تدبير وتداركندن فارغ اولدي (وافوض امري الى الله
ان الله بصير بالعباد) ديوب جميع اموريني حضرت حقه تفويض ايلدي اول كمسه كه بو كف مشابه سنده اولان مخلوقاتي
كوردي وحركات وسكناتي بونلرك كندي وجودلرندن قياس ايلدي اول كمسه بهر حال كردش وحركتده اولور واسبابه
تشبث ايليوب كندي مرادي ايچون عظيم سعي وكوشش قيلور ومسبب الاسبابدن غافل اولور واما اول عارفكه
بحر معنايي كوردي وآنك تصرف وارادت وقدرتنه نظر ايركوردي اول عارف بي غل وغش اولور وقلبني اغيار وسوي
تشويشندن صافي قيلور اول كمسه كه بو كفلر مشابه سنده اولان صور محسوسه يي كوردي وحركات وسكناتي بو اشيانك
كنديلرندن قياس ايلدي او كمسنه اعداد وشمار قيدنده اولور وكثرات وتعددات مرتبه سنده قالور وهر نسنه كه كنديسنه
حاصل اولور آني كنديسنك اختياري ايله اولدي صنور واما اول كمسه كه درياي حقيقتي كوردي وارادت وقدرت
وحول وقوت همان آنك ايديكني مشاهده قيلدي اول كمسه اختيارسز اولدي واسقاط تدبير قيلدي وحضرت حقي
وكيل اتخاذ ايدوب آندن هر نه كاورسه خوش كوردي (دعوت كردن مسلمان مغ را (مثنوى) مرمغي را كفت مردي
كاي فلان * هين مسلمان شو بباش از مؤمنان * بر مؤمن مرد بر مجوسي كافره ديديكه اي فلان اكاه اول مسلمان اول
مؤمنلردن اول (م ى) كفت اكر خواهد خدا مؤمن شوم * ورفزايد فضل هم موقن شوم) اول كافر جبري ايتدي اكر
حق تعالى ديلرسه مؤمن اولورم واكر ديله مزسه بن مؤمن اولمزم نته كم ما شاء الله كان وما لم يشأ لم يكن شيئا حديث شريفي
بو معنايه دليل وكواهدر واكر اول خدا افضلني زياده ايلرسه هم موقن اولورم يعني اكر بنم ايمانمي مراد ايلرسه مؤمن اولورم
بو مقرردر واكر فضل وكرمني بكا زياده قيلورسه بن اهل ايقاندن اولورم ديدي (مثنوى) كفت مي خواهد خدا ايمان تو
تا رهد از دست دوزخ جان تو مؤمن ايتدي خداى تعالى سنك ايمانكي ديلر تا كه سنك جانك دوزخ النده ن خلاص اوله (م ى
ليك نفس نحس وآن شيطان زشت * مي كشندت سوى كفران وكنشت) ليكن نحس اولان نفس واول زشت وخبيث
اولان شيطان سني كفران وكنشت جانبنه چكرلر اسلامه كلمكه قومزلر (مثنوى) كفت اى منصف چو ايشان غالبند
يار او باشم كه باشد زورمند) كافر جبري ايتدي اى اهل انصاف مؤمن چونكه انلر غالبلردر آنلك ياري اولورم كه زورمند
اولور واول طرفه دوشرم كه غالب جانبدر زيرا مغلوب اولان كمسه غالب اولان جانبه مخالفت ايلمكه قادر اولمز ديدي
مثنوى) چون خدا مي خواست از من صدق زفت * خواست او چه سود چون پيشش نرفت * نفس وشيطان خواست
خود را پيش برد * وان عنايت قهر كشت وخرد ومرد) چونكم خداى تعالى بندن صدق زفت استديه آنك خواسي
نه فائده چونكم اول ايلرو كيتمدي اما نفس وشيطان كنديسنك خواست وارادتي ايلرو ايلتدي واول عنايت قهر اولدي
وخرد ومرد اولدي بو بيتلر جبري طرفندن سني اولان مؤمنك كفت مي خواهد خدا ايمان تو ديديكي قولي ودخي
ليك نفس نحس وان شيطان زشت * مي كشندت سوى كفران وكنشت) ديديكي قوليدر ودفع ايلمكلك طريقيله
دينلمشدر وسني اولان مؤمنه عظيم تو بيخ وتعريض قيلمشدر زيرا ديركه اى مؤمن اولان كمسه سن ديرسنكه خداى
تعالى سنك ايمانكي ديلدي وسندن بر عظيم صدق مراد ايلدي چونكم خداى تعالينك مرادي وارادتي ايلرو كتميه
وبنده سنه تأثير ايتميه آنك قصد ايلمسنك بو تقديراوزره بكا نه نفع وفائده سي اولور واكر بو سنك ديديكك كبي اولايدي
حق تعالى يه غالب اولمق لازم كلوردي زيرا نفس وشيطان چونكم كندي ديلدكلريني ايلر وايلتديلر واستدكلريني

ایتدیلر واول اللهك بنم حقمده اولان عنایتی قهر اولدی وپاره پاره اولوب ضایع اولدی اول عنایتك نه فائده سی اولدی
واول ارادت نتیجه ظهوره کلدی چونکم بو مقدمه معلومك اولدیسه بونی بیلکه حق تعالی بنم ایمانمی مراد ایلدی وبنم
حقمده عنایت قیلدی دیدی وجبر مذهبنی اثبات ایلمکدن اوتری برنیجه امثال کتوروب ضرب مثل قیلدی (م ی)
تو یکی قصر وسرایی ساختی * اندر و صد نقش خوش افراختی) مثلا سن برقصر وسرای دوزدك اول قصر وسرایده
یوز دورلو نقش خوش یوجلتدك (م ی) خواستی مسجد بود آن جای خیر) دیکری آمد مر انرا ساخت دیر) ودیلدك که
اول قصر مسجد وجای خیر اوله وبرکسه کلدی آنی دیر ایلدی یعنی ای سنی بنم حقمده سنك اعتقادك بوکه بکررکه
حق تعالی بنم قصر وجودیمی دوزدی واول بنم خانهٔ وجودمك ایچنده ایمان وعرفاندن واسلام وایقاندن وبونلر امثالی
اولان اصناف بی پایاندن نقشلر یازدی وقلب وروحمی اعمال حسنه ایله معمور ایدوب دوزدی واستدیکه بنم خانهٔ
وجودم سجده محلی وخیریری اوله واول برآخرکه نفس واهرمندر کلدی انی کلیسا بتخانه دوزدی چونکم سنك
اعتقادکده ومذهبکده نفس وشیطان برکسه یی کافر قیلمق وجهنم جانبنه جاذب اولمق صحیح اولیجق وبوایکیسی خدای
تعالینك استدیکنی تبدیل وتغییر قلیجق بنکه برعاجز انسانم نیه قادرم غالب وقادر چونکم بو جانب اوله اکا تابع
اولورم دیدی (مثنوی) یا تو بافیدی یکی کرباس تا * خوش بسازی بهر پوشیدن قبا) مثال آخر یا خود بنم شانم بوکا
بکزرکه سن بر بز طوقدك تاکه کیمکدن اوتری آنی خوش ولطیف قفتان دوزه سن (مثنوی) تو قبا می ساختی
خصم از نبرد * رغم تو کرباس را شلوار کرد) سن اول کرباسی برقفتان ایلمك استدك وخصم نبرد وجنکدن سنك رغمکه
اول کرباسی شلوار ایلدی (مثنوی) چارهٔ کرباس چه بود جان من * جز زبون رأی آن غالب شدن) پس ای بنم جانم
بوتقدیرجه کرباسك چاره سی ندر اول رأی غالبك زبونی اولمقدن غیری یعنی جبری کندی مذهبنی اثبات قیلمقدن اوتری
وجودینی کرباسه تشبیه ایدوب وجناب حق کرباس طوقیب وآنی قبا ایلمك استین کسنه یه وشیطان ونفسی کاوب
اول کرباسی شلوار قیلان کسنه یه تمثیل ایدوب دیرکه ای سنی سن بنم حالمی بو مثالدن خوب فهم ایلرسنکه حق تعالی
بنم وجودمی خلق ایلدی وآنی مؤمن دوزملك استدی وشیطان ونفس کاوب آنی کافر دوزدی پس بو اورته لقده بنم
وجودیمك کناهی نه اولورکه بن مغلوب وزبون اولمش اولورم مغلوبك حالی البته غالب اولنه تابع اولمقدر (مثنوی)
او زبون شد جرم این کرباس چیست * آنکه او مغلوب غالب نیست کیست) اول کرباس صاحبی زبون اولدی بو کرباسك
جرمی ندر اول کسنه که غالبك مغلوبی دکلدر کیمدر یعنی جبری سنی اولان مؤمنی الزام ایلمك ایچون بو مثلی ضرب ایلیوب
دیدیکه اول کسنه که کرباسی برینکو قبا ایلمك استدی برآخر کسنه کاوب آنك مرادنه مخالف آنی شلوار ایلدی
واکا غلبه قیلدی اول کرباسی قبا ایلمك استین کسنه زبون ومغلوب اولیجق کرباسك کناهی نه اولور وبو جهانده غالب
وقاهر اولنه مغلوب اولمین نه شی اولور جبری سنی مؤمنی قدریه وثنویه منزله سنه تنزیل ایلیوب بوکونه سوزلرله
اکا سنده ثنویه وقدریه رایحه سی وار دیدیکی ایهام ایلرزیرا بحث ونزاع سنینك بوسوزندن قوپمش ایدیکه ای جبری
حق تعالی سنك مؤمن اولمککی مراد ایلر ولیکن نفس وشیطان سنی کفر وکنیسا طرفنه چکر جبری دیرکه پس
ای سنی سنك دیدیکك شو معنایه بکزدی وکلامکدن بو معنی منفهم اولدیکه جناب حق جل شانه بنم وجودمی
برمؤمن نیکو ایلمك استیه وآنی خلق ایلیه ونفس وشیطان کاوب آنی کافر قیله واهل کنشت ایلیه پس بنم وجودم
بر کرباس کبی عاجز شیدوانك کناهی ندر وبوندنصکره غالبك مغلوبی اولمین کیمدر سنك کلامکدن خود منفهم اولان
بودرکه نفس وشیطان حضرت حقك دیلدیکنه مخالفت ایلیه چونکم سن بویله دیرسك پس بنم المدنه وارددر
(مثنوی) چون کسی نا خواه او بروی براند * خار بن در ملك وخانهٔ او نشاند * صاحب خانه بدین خواری بود *
که چنین بروی خلاقت میرود * هم خلق کردم من ار تازه ونوم * چونکه یار این چنین خواری شوم) چون برکسه آنك
ازادتیسز آنك اوزرینه سوردی آنك ملك وخانه سنه خاربن دیکدی صاحب خانه بونکله برخوار اولورکه آنك اوزرینه
بونك کبی خوارلق وخلاقت کیدر خلاقت وخلق کهنه وفرسوده اولمغه دیرلر کذلك بن هم خلق وفرسوده اولورم
اکرتازه وجدید ایسمده چونکم بو تجلین برخور عاجزك یاری اولم یعنی جبری سنی اولان مؤمنه برمثال اخر دخی
ضرب ایلیوب انك مذهبنی ابطال ایلمك استرکانه دیرکه ای سنی سنك کلامکدن منفهم اولان اولدرکه فی المثل برکسه
برخانه بنا ایلدی واول خانه نك ایچنده کل وشکوفه اولمق مراد ایلدی اما برآخر کسنه اول صاحب خانه نك مرادنه
مخالفت قیلدی وانك اوزرینه سوردی وغلبه ایلدی خارکوکنی کتوردی انك ملکی اولان خانه یه دیکدی واول
کل وشکوفه یی دزون خانه دن ازاله ایتدی پس صاحب خانه اول مخالف اولان کسنه نك بوکونه فعلیله خوار
ومستهان اولور زیرا آنك اوزرینه بونك کبی برخلاقت واهانت واقع اولور پس ای سنی سنك مذهبك بوکا بکزدی که

جناب حق بنم وجودم خانه‌سنی بنا ایلدی وانده ایمان واسلام کانی قودی شیطان ونفس کاوب کفر ومعصیت خارنی
آنده دیکدی دیرسن پس بو کلامدن بومعنی منفهم اولور که بنم وجودم خانه‌سنك صاحبی خوار ومستهان اوله ونفس
وشیطان اکا غالب اوله وآنك ارادتنه مخالفت قیله پس لازم کلورکه بندخی اکر تازه وجدید ایسم فرسوده ومستهان اولم
زیرا چونکم بونك کبی برعاجز وخوارك یاری اولم اول خوار اولیجق بنم خوار ومستهان اولمم اولویتله ثابت اولور
صاحب خانه‌ده قوت وقدرت اولمیجق نیه قادر اولور پس ای نفس وشیطانه اغوا واضلالی اسناد ایلیوب حقیقتده
آنلری مضل ومغوی بیلن کمسه سنك مذهبك وحالك بو کا بکزردیدی (م ی) چونکه خواست نفس آمد مستعان
تسخر آمد ایش شاءالله کان) چونکم نفس وشیطانك خواستی مستعان کلدی ایش شاءالله کان دیمك تسخر کلدی
ایش شاءالله دیمك ای شئ شاءالله کان تقدیرنده اولور اکثر نسخه‌لرده دخی بو ترکیب ایش شاءالله واقع اولمشدر
ایش جیش وزننده ای شئ دن مخففدر علی کلا التقدیرین معنی ماشاءالله کان دیمك اولور وجبری‌سنی اولان مؤمنی
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك بوحدیث شریفیله دخی الزام قیلور ودیرکه ای سنی سن دیرسنکه
خدای تعالی سنك ایمانکی دیلدی ولیکن نفس وشیطان سنی کفر وکناه جانبنه جذب ایلدی وسندخی خدای
تعالینك مراد ایلدیکی ایمان واسلامی قویوب نفس وشیطانه اویدك سنك بو کلامکدن نفس وشیطانك مرادی
غالب اولمق وآنك استدیکی مستعان اولمق لازم کلور وپیغمبر علیه السلام حضرتلرینك ماشاءالله کان ومالم یشأ
لم یکن بیوردقلری حدیث شریف مسخره‌لق کلور وبی معنی اولور بو کلام متین خود بامعنادر وحضرت نبی مکرم
صلی الله علیه وسلم صادقدر وحق تعالی هرنه شئ دیلدیسه اول اولدی وهرنه شئ که دیلمدی اول اولمدی کافر قیلمقده
ومؤمن قیلمقده نفس وشیطانك اصلا مدخلی یوقدر نفس وشیطان نه شیلردرکه خق تعالینك مرادنه دفعنه
مخالفت قیله‌لر ویر آدمی کافر وفاسق ایلمکه قادر اوله‌لر دیدی (مثنوی) من اکر ننك مغان یا کافرم * آن نیم که بر خدا این
ظن برم * که کسی ناخواه او وزغم او * کرد اندر ملکت او حکم جو) بن اکر ننك مغانم یا کافرم اول دکلم که خدای
تعالی یه بوظن وکمانی ایلیم ودیم که برکسه آنك ارادتسز وآنك رغمنه آنك ملکنده حکم طلب ایدیجی اوله یعنی اول
کافر جبری‌سنی یه بوکونه تعریض وتوبیخ ایدوب دیدیکه ای قدریه مذهبنه مائل اولان سنی بن اکر مغلرك بغایت معیوبی
ایسمده ویا کافر ایسمده اول کمسه دکلمکه خدای تعالی یه بوسنك ایلدیکك کبی سوءظن ایلیم وبویله دیم که برکسه
اول اللهك ارادتی اولمدین ومشیتی تعلق قیلمدین انك رغمنه انك ملکنده حکم جو اوله واول برقوللی مؤمن اولمق
استیه ونفس وشیطان آنی کافر قیله بوخود عین شرك خفیدر بو اعتقادی ایلین خودموحد اولیوب مشرك اولور
پس مشرکلر مذهبنی بن قبول ایده‌مزم دیدی (مثنوی) ملکت او را فرو کیرد چنین) که نیارد دم زدن دم افرین) دفع او
می خواهد ومی بایدش * دیو هردم غصه می افزایدش) اول کمسه اول اللهك ملکتی بو ذکر اولنان کبی طوته که اول
دم آفرین اولان پادشاه دم اورمغه قادر اولمیه اوکمسه‌نك دفعنی استروا کا کرك زیرا دیو هردم اکا غصه زیاده ایلر بوکونه
سوزلر دخی قدریه ومعتزله مذهبنه مائل اولان سفیلر طرفنه جبریلر اساسندن عظیم طعن وتشنیع اولور زیرا اضلال
واغوایی نفس وشیطانه اسناد ایلین قدریه ومعتزله یه اهل جبر بویله دیرلر که ای شرك خفیده قالنلر اول اللهك ملکنده آنك
ارادتنه مخالف برکسه حکم ایلمکه قادر دکلدر وآنك ملکنی آنك ارادتنه مخالف طوتمغه دخی قادر دکلدر بو محالدر
برکسه که اول اللهك مرادنه مخالف آنك ملکنده حکم وتصرف قیله وکلام ونفس خلق ایلین خدا اکا سوز سویلمکه
قادر اولمیه اول الله مخالفك دفعنی استیه واکا مخالفت وآنك دفعی کرك ولازم اوله مع هذا دیو هردم اکا غصه
زیاده ایلیه ومخالفت قیله چونکم سنك مذهبك ومعتقدك بودر (م ی) بندهٔ این دیو می باید شدن) چونکه غالب اوست
درهر انجمن) تا مبادا کین کشد شیطان زمن * پس چه دستم کیرد آن خدا ذوالمنن * آنکه او خواهد مراد او شود * از که
کارمن دکر نیکو شود) پس بو دیوك بنده‌سی اولمق کرك چونکه هر مجمع وانجمنده غالب اولدر تا اولمیه که شیطان بندن
کین چکه پس ذوالمنن اولان خدا بنم اومحلده نیجه الم طوتر اول کمسه که اول استر آنك مرادی اولور پس بنم کارم وعملم دخی
کیمدن نیکو ولطیف اولور یعنی چونکم شیطان غالب وقادر اوله واستدیکی کمسه‌یی فاسق وکافر قیله لازم کلورکه آنك
وجودنده مستقلا برحکم وارادت اوله پس بو دیوك قولی اولمق کرك چونکم هر محل ومجمعده غالب وقادر اول اوله حکم
غالبك اولور واستدیکنی حکم ایلمکه قادر اولان شیطانه اطاعت وانقیاد ایلمك لازم کلورتا اولمیه که شیطان بندن
کینن آله وبکا غضب قیله چونکم اول شیطانده بو قدر قوت وقدرت اوله وحقك ارادتنه مخالف بکا غلبه قیله ونی
ضبط وتصرفنه آله پس منتلر ونعمتلر صاحبی اولان خدا بو تقدیر اوزره بنم نیجه دستکیرم اولور ونی آنك الندن نیجه
خلاص قیلور واول شیطانکه برنسنه‌یی مراد ایلیه وآنك مرادی اوله بو تقدیر اوزره بنم کارم آندن غیری کیمدن اولور

چونکم مرید ومختار اول اوله آندن ایو اولمق لازم کاوردیدی بوکونه سوزلر قدریه ومعتزله مذهبنده اولان سنیلره جبریلر
لیسانندن طعن وتشنیع طریقیله دینلور وجبریلر آنلره بر سبیل استهزا وتهکم بوکونه توبیخ وتقریع قیلورنته کم اول کافر
جبری اول سنی اولان مؤمنه بویله دیدی بعده کندی اعتقادنی تنزیه ومذهب ومعتقدنی اثبات ایلیوب دیدی (مثنوی
حاش لله ایش شاء الله کان ✻ حاکم آمد در مکان ولامکان ✻ هیچ کس در ملک او بی امر او ✻ در نیفزاید سر یکتای مو ✻
ملک ملک اوست وفرمان آن اوست ✻ کمترین سک بر دران شیطان اوست) حاشا لله قنغی شیء الله تعالی دیلیه اول اولدی
جمیع مکان ولامکانده اول الله مطلق حاکم کلدی هیچ کمسه آنک ملکنده آنک امری بسز برقات قیل اوجی قدر نسنه زیاده
ایلمز ملک ملکیدر وامر وفرمان آنک امر وفرمانیدر قپوسنده کمترین سک آنک اول شیطانیدر یعنی جبری دیرکه ای قدریه
ومعتزله مذهبینه مائل اولان سنی بن سنک مذهب ومعتقدکدن الله تبارک وتعالی یی تنزیه وتقدیس ایلرم زیرا حق سبحانه
وتعالی هر نه شیء دیلدیسه اول اولدی وهر نه شیء دیلمدیسه اول اولمدی اول جمیع مکان ولامکانده حاکم مطلقدر هیچ
برکمسه اول اللهک ملکنده آنک امری اولمدین وارادتی تعلق قیلمدین بر قیل باشی قدر شیء زیاده یه قادر دکلدر ملک همان
آنک ملکیدر وحکم وفرمان لایقیدر اکر نفس وشیطان دیرسک اول اللهک درکاهنده ادنی واحقر برسکدر نفس وشیطان
نیه قادردر درکه ارادت الهی برکسه نک کفرینه وضلالتنه تعلق ایلیه واول شیطان آنی عاصی وکافر قیله بویله اولمق خود
قابل دکلدر پس درکاه الهیده شیطانک مثالی نه کونه ایدیکنی ضرب مثل ایدوب جبری لسانندن بیوررلر (مثل شیطان
بر در رحمان (مثنوی) ترکمانرا کرسکی باشد بدر ✻ بر درش بنهاده باشد روو سر) مثلا ترکمانک قپوسنده اکر بر کلب اوله
آنک در وآستانه سی اوزره روی وسرنی قومش اوله (مثنوی) کودکان خانه دمش می کشند ✻ باشد اندر دست
طفلان خوار مند) آنک خانه سنک اطفالی اول کلبک قویریغنی چکرلر اطفالک النده اول کلب خوار مند وحقیر اولور
کذلک کلب شیطان دخی حق تعالینک طریقنک اطفالی النده بغایت خوار وحقیر برسکدر نته کم ترکمان اوغلنجقلری
ترکمانک عقورا اولان سکلرنی ضبط ایدرلر ودوکرلر اصلا اول کلب عقور اول اوغلنجقلره غلبه قیلمز زیرا کندی صاحبینه
منسوب اولدیغنی بیلور (مثنوی) بازاکر بیکانه معبر کند ✻ حمله بروی همچو شیر نر کند) اما اول ترکمانک خانه سنه
کیرو بر بیکانه کمسه عبور ایلیه ترکمانک کلبی آنک اوزرینه ارکک ارسلان کبی حمله ایلر (مثنوی) که اشداء علی الکفار شد
با ولی کل با عدو چون خار شد) زیرا کفار اوزره شدیدلر اولدی ولی ایله کل عدو ایله خار کبی اولدی اشداء شدیدک جمعیدر
مصرع اول سوره فتحده اولان آیت کریمه یه اشارتدر دینلک مناسب دکلدر زیرا (اشداء علی الکفار رحماء بینهم) آیت
کریمه سی اصحاب کرامک حقنده دراکر بو آیته اشارتدر دینلسه قتی چوق تکلف لازم کلور تاکم عقل وشرعه ملایم کله
اولی اولان اولدرکه همان برعربی ترکیب منزله سنه تنزیل اولنوب بوکا کوره معنی ویریله ودینه که اول شیطان کافرلر
ودرکاه الهیدن بیکانه اولان عاصیلر اوزره شدتلر ایدیجی وغلبه لر قیلیجی اولدی اما اللهک دوستیله کل کبی یار وعدوسنه
خار اولدی اللهک مخلص اولان بنده لری آنک اغواسندن وغلبه سندن بعنایة الله نجات بولدی نته کم بو آیتلر بو معنایه
دلالت قیلدی قال الله تبارک وتعالی (ان عبادی لیس لک علیهم سلطان) وقال تعالی حاکیا عنه (فبعزتک لاغوینهم
اجمعین الا عبادک منهم المخلصین (مثنوی) زآب تتماجی که دادش ترکمان ✻ آن چنان وافی شدست وپاسبان) مثلا شول
بر تتماج صوینکه ترکمان اول کلبه ویردی لاجرم اول کلب اکا انجلین وفا ایدیجی وقپوسنک پاسبانی اولمشدر
(مثنوی) پس سک شیطان که حق هستش کند ✻ اندرو صد فکرت وحیلت تند) پس سک شیطان دخی که حق تعالی
آنی وار ایلر وایجاد قیلر آنک وجودنده نیجه یوز فکرت وحیلت خلق ایلر یعنی شیطانک خالقی الله تعالیدر
وآنک وجودنده اولان فکرلری وحیله ومکرلری ایجاد ایلین دخی الله تعالیدر بلکه جمیع اعیانک وافعالک خالقی
همان اولدر کما قال تعالی (والله خلقکم وما تعملون (مثنوی) آب روها را غذای او کند ✻ تا برد او آب روی نیک وبد)
خدای تعالی یوزلر صوینی اول ابلیسه غذا ایلر تاکم اول ابلیس نیجه کمسه نک یوزینک صوینی ایو وکوتو عالم وجاهلدن وعاقل
وغافلدن دوکوب غدا ایدر (مثنوی) آب تتماجست آب روی عام ✻ که سک شیطان ازان یابد طعام ✻ عامک آب رویی
اکا آب تتماجدرکه سک شیطان اول آب روی عوامدن طعام بولور یعنی سک ترکمان آب تتماجدن غدا بولدیغی
کبی شیطان دخی عوامک آب رویندن غدا وطعام بولور آب رویدن مراد شول ایمان واسلام وصلاح وطاعتدرکه
انسان بونلرله آب روی حاصل قیلور (مثنوی) بر در خرکاه قدرت جان او ✻ چون نباشد حکم را قربان بکو ✻
پس اول کلب شیطانک جانی حضرت خدانک خرکاه قدرتک قپوسنده حکم الهی ایچون نیچون قربان اولمیه
سویله حق تعالینک حکم شریفنه اول شیطان قرباندر ولیکن بعض انسانه نسبتله عدوی پر طغیاندر (مثنوی)
کله کله از مرید واز مرید ✻ چون سک باسط ذراعی بالوصید ✻ بر در کهف الوهیت چوسک ✻ ذره ذره

امرجو برجسته رلئ) سوری سوری مریدن ومریدن وصیده قوللرنی بسط ایلیجی سك کبی الوهیت کهفنك
قپوسنده سك کبی ذرّه ذرّه امر دیلیجی طمری قالقمشدر که سوری معناسنه مریدمیك ضمیله ارادت ایدیجی
ومریدمیك فتحیله قوی ومعاند کمسنه دیرلر وصید آستانه یه دیرلر برجسته رلئ دیمك کمالیله امرجوی اولمغه حاضر
ومهیا اولمقدن کنایت اولور وخلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولورکه شیطانلرك اعوان وانصارندن سوری سوری
ابالیس وشیاطین حق تعالینك آستانه سنه اولئ ایقلرین بسط ایدیجی کاب کبیدرهر بریسی ومرتبهٔ الوهیت فی المثل
اصحاب کهفك مغاره سی کبیدر وبو دنیا الوهیت کهفنك قپوسی کبیدر وشیطان اصحاب کهفك کلبیدر بو آیتك
تفسیری جلد اولده نصاری حکایه سنده مرور ایتدی (وکلبهم باسط ذراعیه بالوصید) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره
انلرك کلبی فنای غاره ایاقلرنی قویوب نیجه پاسبانلق ایلدیسه الوهیت کهفنك قپوسنده شیطانلرك هر بری سك کبی
طمرلری حرکت ایلمش وحاضر ومهیا اولمش مو بمو حق تعالینك حکمنی دیلجیدر تا کم هرقنغی قولنی اغوا واضلال
ایلمك حکم الهی وارادت ربانی تعلق ایلرسه اول شیطانلر آنك اغوا واضلالنه شروع ایدرلر ومراد الله هرنه ایسه
اول واسطه ایله ظهوره کلور (مثنوی) ای سك دیو امتحان می کن که تا * چون درین ره می نهند این خلق پا * حمله میکن
منع میکن می نکر * تا که باشد ماده اندر صدق ونر) ای سك اولان دیو امتحان ایله تا کم چونکم بو خلق عالم بو یوله
آیق قویه لر بونلره حمله ایله ومنع ایله ونظر ایله تا کم صدق ایچره ماده ونر کیم اوله یعنی حق سبحانه وتعالی شیطانی خلق ایلمش
وکان اکا بویله دیمشدرکه ای بنم درکاهمك کلبی اولان شیطان بو خلقی امتحان ایله تا کم بو خلق بو بنم طریقمه ایغی قویه لر
وبنم جنابمه تقرب ایلمكه قصد ایلیه لر بونلرا اوزره سن سك کبی حمله ایله وبونلری وساوس وهمزاتله واوهام وخیالاتله
تخویف ایدوب منع ایله آندنصکره نظر ایله تا کم صدق مرتبه سنده دیشی وارکك کیمدر بیله سن ومردی زندن فرق
وتمییز قیله سن انلر که زن طبیعت ومخنث سیرتدر سنك وعید کدن وتحذیر وتخویفکدن قورقوب سکا اویه لر وشهوت
ومعصیت طرفنه میل قیله لر وآنلر که نرلر وبنم طاعتم یولنده ارلردر انلرسنك وسوسه که وتشویش وتخویفکه
التفات ایتمزلر وبنم امرمی وطاعتمی ترك ایدوب شهوت ومعصیت طرفنه کتمزلر (مثنوی) پس اعوذ از بهرچه
باشد چو سك * کشته باشد از ترفع تیزتك) پس اعوذدن اوتری اولور چونکه سك ترفعدن تیزتك اوله یعنی زیاده
حمله ایدیجی اوله (م ی) این اعوذ آنست کای ترك خطا * بانك برزن برسك وره برکشا * بو اعوذ اولدرکه ای خطا اقلیمنك
ترکی کاب اوزره بانك اورو یولی بکا فتح ایله (مثنوی) تا بیایم بر در خرکاه تو) حاجتی خواهم زجود وجاه تو) تا سنك خرکاهك
قپوسنه کلم سنك جود وخرکاهك جاهندن برحاجت ایستیم یعنی چونکم شیطان ترکمانك کلبنه ودرکاه رحمانی
ترکمانك خرکاهنه وحضرت حق جل شانه خطا ممالکنده سا کن اولان ترکمانه تشبیه اولندی وتمثیل قیلندی ایسه
پس اعوذ بالله من الشیطان الرجیم دیمکندن اوتری اولور ونه معنی افاده قیلور چونکم سك اولان دیو کمال ترفعدن
وصاحبی اوزره غلبه وتسلط ایلمکدن زیاده حمله ایدیجی اوله پس بو اعوذ بالله من الشیطان الرجیم دیمك اولدرکه
الهی کاب شیطانی اوزره سن طرد ورجم امرنی اورویکا کندی جنابکه موصل اولان طریق مستقیمی فتح ایله تا کم
سنك درکاهکه کلم وجناب عزتکله آشنالق ایلیم نه کم برکمسنه برترکمانك خرکاهنه قریب کلسه وآنك سکاری
اکا حمله قیلسه ومنع ایلسه اول دخی ترکمانه دیرکه ای ترك خطا بو کلبك اوزره بانك اورو بونلری طرد ایلیوب بکا یول وير
تا کم سنك خرکاهکه کلم وسندن برمراد وحاجت دیلیم دیر (مثنوی) چونکه ترك از سطوت سك عاجزست * این اعوذ
واین فغان ناجائزست) چونکه ترك کلبك هیبت وسطوتندن عاجزدر پس بو اعوذ وبو فغان جائزدکلدر زیرا ترکه بنی
بو کلبدن قورتاردیو فغان ایلمك واعوذ دیمك اول زمانده جائز وصحیح اولورکه اول ترك سکی اوزره غالب وقاهر اوله وانی
یولدن طرد ومنع ایلیه (مثنوی) ترك هم کوید اعوذ از سك که من * هم زسك درمانده ام اندر وطن) ترك هم دیه سکدن
بن هم صغنورم زیرا سکه بن سکدن وطنده درمانده اولمشم وعاجز قالمشم (مثنوی) تو نمی یاری برین درآمدن *
من نمی یارم زدر بیرون شدن) ای مهمان کلبك خوفندن سن بو قپویه کلمکه قادر دکلسن کذلك بن دخی قپودن طشره
کتمکه قادر دکلم حاصل کلام ترکمان بو مرتبه ده ضعیف اوله وکلب بوذکر اولنان کبی قوی وقادر اوله ومهمان دردمند
بولدقانه ترکمانه واصل اولمغه چاره ویول بولهمیه (م ی) خاك اکنون برسر ترك وفتق * که یکی سك هردو را بندد عنق)
پس بو تقدیر اوزره ترکك وقنغك باشنه طپراقکه برکلب ایکیسنك بیله بوینونی باغلیه وآنلری زبون وعاجز ایلیه (م ی)
حاش لله ترك بانکی برزند * سك چه باشد شیر نر خون قی کند) حاشالله ترك اکر بربانك اوره سك نه اوله ارکك ارسلان
قورقوسندن قان قوصار بو جمله ابیات شریفه دن برسبیل کنایه مراد اولان معنی بو اولورکه شیطان حق تعالینك
درکاهنك برکتر کوپکیدر وجناب حق جل شانه هروجهله قادر وقویدر انسان بکن اول خالق کون ومکانك

در كاهنه متوجه اولسه وشيطان دخى مقتضاى طبعى اوزره اكا حمله قيلسه واول كمسه دخى شيطانك مكر وحيله سنى
بيلوب آنك شرندن صدقله حضرت حقه التجا ايلسه وديسه كه الهى بن بو رجيم ولعينك شرندن سكا صغنورم بونى
دفع ورد ايله تاكم سنك دركاهكه تقرب ايليم وحاجتمى سندن ديليم اول قادر وقاهر اولان الله آنى منع وطرد ايلر واول
بنده يه قوت وقدرت ويروب شيطان اوزره هر وجهله غالب اولور وجناب حقه دخى تقرب قيلوردیمك اولور (مثنوى
اى كه خود را شير يزدان خوانده‌ * سالها شد با سكى درمانده‌ * چون كند اين سك براى تو شكار * چون شكار سك
شدستى آشكار * اى شول كنديسنه شير يزدان اوقومش كمسه نيجه ييللر اولدى بر سككله قالمشسن بو سك سنكچون نيجه
شكار ايلر چونكه سن آشكارا اول سكك شكاروزبونى اولدك بو بيتلر حضرت مولانا قدس سره لسانندن اسير نفس
وشيطان اولان كمسه لره توبيخ وتشنيع طريقيله دينلمشدر بيوررلر كه اى شول اسير نفس اولوب كنديسنه شير يزدان
اوقومش اولان كمسه نيجه ايام وسال اولديكه سن بر كلبله قالدك ووسوسه ومكرنه اسير اولدك اگرسن شير يزدان اوليدك
كلب شيطانى كنديكه اسير وزبون قيلردك وكلبلرى صيده صالوب شكار ايتدردكارى كبى اكا نيجه شكار ايتديردك
امّا بو كلب نفس وشيطان اخس سنى نه كونه ونه حالله شكار ايلرسن اشكار اسك نفسك وكلب شيطانك شكارى
اولمشسن در بونلره شكار اولان بونلرى ضبط ايلمكه قادر اوله مز (جواب كفتن مؤمن سنى كافر جبرى را ودر اثبات اختيار
بنده دليل كفتن سنت راهى باشد كوفته اقدام انبيا عليهم السلام بر يمين آن راه بيابان جبر كه خود را اختيار نبيند
وامر ونهى را منكر شود وتاويل كند واز منكر شدن امر ونهى لازم آيد انكار بهشت كه بهشت جزاى مطيعان امر ست
ودوزخ جزاى مخالفان امر ديكر نكويم بچه انجامد كه العاقل يكفيه الاشاره وبر يساران راه بيابان قدر است كه
قدرت خالق را مغلوب قدرت خلق داند وازان ان فسادها زايد كه ان مغ جبرى برشمرد * بو سرخ شريف
سنى اولان مؤمنك جبرى اولان كافره جواب ويرمسنك بيانندهدركه بر سؤال اولنوركه مقدم مرور ايلين بيانده
جبرينك لسانندن نقل قيلنان كلمانك جمله سى اهل سنت قتنده مقبوله در واهل سنتك اول جمله يه ايمانى واردر وليكن
جبرى ايله اهل سنتك ما بيننده فرق اولدركه جبريلر سلب اختيار ايدوب كنديلرينى جماد منزله سنه تنزيل ايدوب واسقاط
تكليفات قيلدلر وامر ونهى قبول ايتميوب تأويل وتوجيهه ذاهب اولورلر بو اعتبارله انلرى بعضلر تكفير ايتمشلردر وامر
ونهى قبول ايلمدكاريچون انلره كافر دينلمشدر امّا اهل سنت قضا وقدره ايمان كتوردكلرندنصكره مدار تكليف اولمقدن
اوترى كنديلره اختيار جزئيه اثبات ايدرلر وخير وشرك مريد وخالقى الله وكاسبى عبد بيلورلر نته كم سنى لسانندن اثبات
ايدرلر وخير وشرك ويدا اهل سنتك مذهبنى بيان ايدوب بيوررلر ودخى اول سنينك بنده نك اختيارنك اثباتنده دليل
بيان ايلمسيدر سنت بر يول اولوركه انبياى عظام عليهم السلام قدملرينك دوكولمشى وچكنمشيدر
فى المثل سنت بر طريق مستقيمدر اول راه مستقيمك صاغ يانندهجبر بيابانى واردركه سالك راه مستقيمدن جدا
اولدقده وجبر بيابانه دوشدكده كنديننك اختيارنى كورمز كنديونى جماد منزله سنده بيلور وحق تعالينك امرنه
ونهينه منكر اولور وآنى تأويل وتوجيه قيلور وامر ونهيه منكر اولمقدن بهشته انكار لازم كاور زيرا بهشت امر
خدايه مطيع اولنلرك جزاوا جريدر ودوزخ امر خدايه مخالفت ايلينلرك جزاسيدر وغير امر سويلمزم بو جبر كلامى نيه منتهى
اولور ونه مرتبه يه واصل قيلوركه عاقله بر اشارت كفايت ايلر واول سنت يولنك صول جانبنده قدر بيابانى واردركه قدريه
حق تعالينك قدرتنى مخلوقلك قدرتننك مغلوبى بيلور واول قدريه مذهبندن اول فسادلر كه طوغركه اول كافر جبرى
عدوشمار ايلدى نته كم مقدم اولان بيانده ذكر اولندى زيرا قدريه ومعتزله نك مذهبى اولدركه عبد شرى كنديسى خلق
ايلر وشيطان دخى بنفسه اضلاله واغوايه قادر اولور وبو يله اعتقاددن كافر جبرينك شمار ايلديكى فسادلر لازم كاور
وقدرت خالق مخلوقك قدرتننك مغلوبى اولمش اولور وبوندن ما عدا دخى نيجه فسادلر لازم كاور اهل سنتك قولى
ومعتقدى اولدركه ديرلر لا جبر ولا تفويض والامر بين ذلك اهل جبر اهل سنتى قدريه ومعتزله دن صانورلر وديرلر كه
سز كنديكزه اختيار اثبات ايلرسز وعبد مريد ومختاردر ديرسز وخير ايشلرسه مثاب وشر ايشلرسه مسؤل ومعذب اولور
ديرسز ايمدى سز دخى قدريه ومعتزله دنسز ديرلر اهل سنت انلره جواب ويروب ديرلركه بز قدريه ومعتزله دن دكاز بلكه
حق تعالينك خير وشرى مريد اولديغنه وجميع اعيانى وافعالى خلق ايلديكنه مؤمن وهر شئ آنك امرى ايله واراد تيله
ظهوره كلديكنه موقنز پس قدريه ومعتزله اهل سنته ديرلر كه چونكم سز بو يله ديديكز و بوكونه اعتقاد قيلديكز
پس جبرى اولديكز بو كره اهل سنت بونلره دخى جواب ويروب ديرلر كه خير بز جبرى دكاز بلكه جبر او وسطه راضى يز
وكنديمزه مدار تكليف اولمقدن اوترى اختيار جزئيه اثبات ايليوب بزم اختيار جزئيه مز واردر ديرز وحق تعالى
قوللرينه استطاعت ويردى وتميز ويردى وقول اختيار جزئيه سنى خير وطاعته صرف ايلرسه وآنى كسب قيلورسه

مناسب اولوروا کر شر ومعصیته صرف ایلیوب آنی کسب قیلورسه مسؤل ومعذب اولور نته کم اهل سنت طرفندن جبریه جانبنه ویریلان حجج وبراهینی نظمه کتوروب مؤمن سنی لساندن بیان بیوررلر (مثنوی) گفت مؤمن بشنو ای جبری خطاب * آن خود گفتی نك آوردم جواب) بازئ خود دیدی ای شطرنج باز * بازئ خصمت ببین دور ودراز

نامهٔ عذر خودت برخواندی) نامهٔ سنی بخوان چون ماندی) نکته گفتی جبریانه در قضا) سر آن بشنو زمن در ماجرا سنی اولان مؤمن کافر جبریدن چونکم بو کلماتی اشتدی اکا ایتدی ای جبری بندن دخی خطاب وجوابی ایشت کندیکه لایق اولان کلماتی سویلدك ودلائل وبراهینی نقل ایلدك اشته جواب کتوردم سندخی بنم سوزلریمی استماع ایله ای شطرنج اوینایجی سن کندی اویوننکی کوردك وآنی تمام مقرنه ایر کوردك خصمك دخی دور ودراز اولان لعبنی کورسن کندی عذرك نامه سنی اوقودك سنینك دخی عذری نامه سنی اوقی نیچون جبریابانده قالدك یعنی ترك امر ونهی قیلمقده واسقاط تکلیفات ایلمکده کندی عذرکی ودلائلکی تقریر ایلدك سنینك دخی امر ونهیی قبول ایلمکده وتکلیفاتی ارتکاب قیلمقده اولان عذرلرنی وبرهانلرنی اوقو نیچون جبر بیابانده قالورسن وبر سمتی طوتوب بر آخر سمتده اولان منافع وفوائددن محروم اولورسن قضا وقدر خصوصنده نکته سویلدك وعقلی ونقلی برقاچ دلیل نقل ایلدك اول نکته لرك وسوزلرك سرنی ماجراده بندن اشت یعنی قضا وقدر خصوصنده ایراد ایلدیکم نکات وکلماتك جوابنی مباحثه ده بندن کوش ایت ادب بحث اولدرکه چونکم سن اثبات مدعی ایچون برنیچه دلائل وبراهین نقل ایلدك ومذهبکی آنلرله تأیید ایلیوب جنتلرك هر نه ایسه سویلدك کرکدرکه خصم طرفنه قولاق طوتاسن آنلرك دخی دلیل وبرهانلرن استماع ایده سن کوره سنکه آنلر دخی سنك بسط ایلدیکك مقدماتك جمله سنه می راضی اولورلر ویاخود بعضسنه تسلیم ایدرلر وبعضسنه دخی انکارمی قیلورلر سنك دخی صکره جوابك نه ایسه اکا کوره سو یلیه سن دیدی (مثنوی) اختیاری هست ما را بی گمان * حس را منکر نتانی شد عیان *

سنك راهر گز نکوید کس بیا * از کلوخی کس کجا جوید وفا * آدمی را کس نکوید هین بپر * یا بیا ای کور در من درنکر) اولا بونی بیل که بی گمان حسه بزم بر اختیارمز واردر واختیارا کادرلرکه کندی نفسك ایچون ایکی شیدن برینی عقل ایله بکنوب آنی قبول واصطفا ایلیه سن پس بی شبهه بزم نفسمزده بویله برقوت واستطاعت واردر حسه خود عیان وآشکارا منکر اولمغه قادردکل سنکه انسان البته حواس خمسهٔ ظاهره وحواس باطنه صاحبی اولدیغی هر کسك معلومیدر پس انسانه تکلیف اولمق لایق اولدی زیرا اکا حس اثبات ایلمککله جمادات مرتبه سندن تمیز اولندی پس اکا کل دیو وکیت دیو امر ایلسك وشو شیئی ایشلمه دیو نهی قیلسك کسه تعییب وتقبیح ایلمز اما حجرك حس ادراکی یوقدر جامددر حجره هرگز بر کسه کل دیمز زیرا بر کاوخ پاره سندن بر کسه قنده وفا استرکه آنك امر ونهی قبول ایلمکه استعدادی یوقدر وآدمی دخی اگرچه قوت واستطاعت صاحبیدرلیکن اکا دخی تکلیف مالایطاق اولنمز وای آدمی اکا اول سن هوایه اوچ دیو بر کسه اکا امر قیلمز یا خود بر اعمی کمسیه ای کور کل بکا نظر ایله دیمز زیرا هر کس بیلور که آدمی اوچمغه وکور دخی کورمکه ونظرا تمکه قادر دکلدر اگر بر کسه بونلره بویله دیو تکلیف ایلسه تکلیف مالایطاق اولور حق سبحانه وتعالی خود بنده لرینه تکلیف مالایطاق ایلمکدن بریدر (مثنوی) گفت یزدان

ما علی الاعمی حرج * کی نهد بر کس حرج رب الفرج) نته کم حق سبحانه وتعالی حضرتلری اعمایه زحمت وحرج یوقدر دیو بیوردی چونکم بویله بیوردی اول فرج مالکی کمسه نك اوزرینه نجن حرج قور بو بیت شریف سورهٔ نورده وسورهٔ فتحده اولان آیت کریمه لره اشارتدر تفسیری جلد ثانیده لقمان حکایه سنده وبو جلدده کنیزك حکایه سنده ونیچه یرده دخی مرور ایتدی خلاصهٔ کلام (لایکلف الله نفسا الا وسعها) آیت کریمه سنك موجبنجه حق سبحانه وتعالی برنفسه تکلیف ایلمز الا آنك وسعی قدرا کر حق تعالی حضرتلری تکلیف مالایطاق ایلیدی اعمی واعرج اولنلره ومریض اولنلره اعضای سلیمه صاحبی اولنلره ایلدیکی تکلیفی ایلردی بوندن معلوم اولدیکه حق سبحانه وتعالی

اصلا بر کمسیه تکلیف مالایطاق ایلمز (مثنوی) کس نکوید سنك را دیر آمدی * یا که چوبا تو چرا بر من زدی) هیچ کمسه سنکه دیر کلدك دیمز یاخود ای چوب سن بنم اوزریمه نیچون اوردك یعنی حجرکه بی اختیاردر هیچ برعاقل اکا کل دیو امر ایلمز واول حجره کلمدکده سن نیچون بنم امریمه امتثال ایلمدك دیو عتاب دخی قیلمز زیرا بیلورکه اول حجر جامدو بی اختیاردر کذلك نا گاه بر کمسیه برچوب پاره طوقنسه اکا سن بکا نیچون اوردك دیو عتاب ایلمز ویاخود بر کمسه الته برچوب پاره النسه وبر کمسیه اورسه اول مضروب اول چوبه سن بکا نیچون اوررسن دیو عتاب ایلمز زیرا بیلورکه اول چوب بی عقل وبی اختیاردر اما ضاربه اولنه عتاب ایلرکه اول عقل واختیار صاحبیدر (مثنوی) اینچنین واجستها مجبور را) کس بکوید یا زند معذور را) بوتعلیل جست وجولری مجبور ایچون کمسه سو یلرمی یاخود

معذوراولنه اوررمی یعنی نه معذوراولنه اوررنه مجبوراولنه امر قیلور بعض نسخه‌ده وآجستها برنه خاء معجمه ایله
وآخستها واقع اولمشدر بوتقدیراوزره معنی بونلك کبی مجبوردروخسته‌لره کسه سو یلرمی ویاخود برمعذوری هیچ
برکسه اوررمی دیمك اولور یعنی فی المثل برکسه خسته اولسه وجماعته وارمغه ویاغزاقیلمغه قادراولمسه اکا برکسه
قالق جماعته وار ویاخود غزا ایله اللهك امری بودردیمز زیرا بیلورکه اول خسته ومجبوردروخسته اولنه حرج یوقدر
وکذلك برکسه کوراولسه برکسه دخی البته سن نیچون کورمزسن دیودوکمز زیرا معذوراولنی دوکمك مناسب دکلدر
اما کوزی اولنه نیچون کورمزسن دیمك وطاقت واستطاعتی اولنه نیچون شویله ایشلمزسن دیمك لایق ومناسبدر
(مثنوی) امر ونهی وخشم وتشریف وعتاب * نیست جز مختاررا ای پاك جیب) امر ونهی وخشم وتشریف
وعتاب ای پاك جیب اولان کمسه مختاردن غیری‌یه دکلدر یعنی حق تعالینك افعل دیو امر ایلمسی
ولاتفعل دیو نهی قیلمسی وامری قبول قیلمین ومنهی اولان شیدن مجتنب اولمین کمسیه خشم وعتاب ایلمسی وامری
قبول ایلین ومنهی اولان شیلردن اجتناب ایلین کمسه‌لره تشریف وتکریم قیلمسی ای جیب درونی پاك اولان کمسه
مجرد مرید ومختار اولان کمسه‌لر ایچوندر یوخسه بی اختیار اولان شیلره حق تعالی حضرتلرینك اصلا تکلیفی
واقع اولمشدر (مثنوی) اختیاری هست درظلم وستم * من ازین شیطان ونفس این خواستم * اختیار اندر درونت
ساکنست * تاندید اویوسفی کف را نخست * اختیار وداعیه درنفس بود * روش دیدانکه پر وبالی کشود * ظلمده
وستمده انسانك براختیاری واردر بن بومقدم ذکر ایلدیکم شیطان ونفسدن بونی مراد ایلدم زیرا اختیار سنك
درونکده ساکندرتا کم اول اختیار صاحبی بریوسفی کورمدی النی مجروح ایتمدی اختیار وداعیه نفسده ساکن
ایدی اول یوسفك یوزنی کوردی آندنصکره بر پر وبال آچدی ظلم عدلك ضدیدر ستم جفایه دیرلر واختیار انسانك
وجودنده شول استطاعتدرکه کندی نفسندن اوتری ایکی شیدن برینی آنکله اصطفا وقبول ایلر مثلا طاعت
ومعصیت وظلم وعدالت کبی شیلر اولسه انسانك نفسندن طاعتی وعدالتی اختیار ایلمکده استطاعت واردر وظلم
ومعصیتی قبول واصطفا ایلمکده استطاعت واردر پس انسان اکر طاعت وعدالتی اختیار ایلرسه مأجور ومثاب
اولور وظلم ومعصیتی قبول ایلرسه مسؤل ومعاتب اولور وحق تبارك وتعالی شیطانی مجرد موسوس ومسؤل خلق
ایلدی قوللرینی امتحاندن اوتری واول شیطانك وجودنده برکسه‌یی اضلال ایلمکه وعاصی قیلمغه قوت وقدرت یوقدر
ولیکن طبیعتك حظ ایلدیکی ونفسك میل ومحبت قیلدیغی شیلره انسانك نفسنی تحریض ایلمك واول شیلری اکا
مزین ومحبوب کوسترمکه اول شیطانك وجودنده حق تعالی برخاصیت وقوت خلق ایلدی وانسانه دخی اول تمییز
واستطاعتی ویردکدنصکره طبیعتك ونفسك اشتها ایلدیکی وانسانه دخی شیلرك بعضسندن نهی قیلمشدر وبعض امرینی
قبول ایله دیو طاعت وانقیاد قیلمغه حکم قیلمشدر پس بزکه نوع انسانز بزم وجودیمزده عدل وکرم جانبنه
میل واختیار من اولدیغی کبی ظلم وستم ایلمکده دخی براختیارمز واردر شیطاندن ونفسدن مراد اولان شیطانك
ظلم وستمه ترغیب ایلمسی ونفسك دخی اول ظلم وستمی اختیار قیلمسی اولور مثلا حق تعالی حضرتلری وفا ایلمکه
وعدالت قیلمغه نفس اوزره تکلیف ایلدی بوتکلیف ایسه نفسه خوش کلمز پس شیطان دخی خاصیت طبیعیه‌سی
اوزره کاوب نفسه معاونت قیلور واول ظلم وستمی تزیین وتسویل ایلر ونفسه انی باذن الله خوب ومحبوب کوسترر
ولیکن قادر دکلدرکه برکسه‌نك نفسنه اول ظلم وستمی ایشلتدیره پس اول کمسه اکر شیطان ونفسنك عرض ایلدیکنی
اختیار وقبول ایلرسه ظالم وجفا کار اولور واکر آنلرك مرادنی وعرض ایلدیکی شیلری اختیار ایتمیوب استطاعتنی
عدالته صرف ایلیوب امر حقه اطاعت قیلورسه مطیع وعادل اولور پس اهل سنتك برکسیه نفس وشیطانسنی
عاصی ویا کافر ایلدی دیملرندن مراد بومعنی اولورکه شیطان سنك نفسکی کفر ومعصیت جانبنه تحریض ایلدی وسنك
نفسك دخی اکا مائل اولدی واستطاعتنی اول جانبه صرف ایلدی وحق تعالی اول کفر ومعصیتی اشلمکی خلق ایلدی
پس کسب اول حق تعالینك اکا ویردیکی استطاعت واسطه‌سیله کفر ومعصیتی کسب ایلدی دیمك اولور یوخسه نفس
وشیطان برکسه‌یی عاصی وکافر ایلمکه قادردر دیمك اولمز وبویله دیمکدن شرکه خفی اولمق دخی لازم کلمز پس ای جبری
سنك درونکده اختیار واستطاعت ساکندرتا کم اول اختیار واستطاعت کندی نفسنه محبوب بریوسف کبی برشیء
کورمدکجه النی خسته ایتمدی که سنك نفسك یوسف کبی برمحبوب شیء اختیار ایلدیکی کبی آنك صید وتحصیلنده النی
خسته وشکسته ایلر یعنی آنی کسب قیلمقده النه ویابعض عضونه الم وزحمت ویردکنی خسته ایلمك الم وزحمتدن کنایت
اولور ای جبری اختیار واقتضا نفسده ساکن ایدی چونکم یوسف مثال اولان ونفسه محبوب کان خوبك یوزنی
کوردی اختیار میل ومحبت پر وبالنی آچدی وکندی محبوبی ومقبولی طرفنه سعی ایدوب اوچدی حال بوکه نفس اول

محبوبه

محبوب مشتهاسندن منع اولنمش ونهی قیلنمشدر اگر کندینك محبوبنی ومشتهاسنی اختیار ایلرسه عاصی وطاغی اولور
واگر نفسنی مشتهاسندن ومحبوبنی اختیار ایلمکدن منع ایلیوب حق تعالینك امرنی قبول ایلرسه مطیع وعادل اولور
واکا کوره آخرتده اجر وثواب بولور (مثنوی) سك بخفته اختیارش کشته کم * چون شکنبه دید جنبانیدم * اسب
هم خو خو کند چون دید جو) چون بجنبد کوشت گربه کرد مو (دیدن آمد جنبش آن اختیار (همچو نفخی زآتش انگیزد
شرار * انسانك اختیاری کندی نفسنده ساکن ومضمردر مادامکه طبعنه ملایم برشیئ کورمیه ظهوره کلمز مثلا
کاب یاتمش آنك اختیاری کم اولمش چون اول کاب شکنبه کوردی قوبرغن اوینادی وانکچون قویرغنی
اویناتمغی اختیار ایتدی مثال آخر اسب چونکه اربه یی کوردی خوخو ایلر چونکم کوشت حرکت ایلیه گربه موموا
ایلر اسبك اربه یی کوردکده خوخو ایلمسی ودخی کربه نك لحمی حرکت ایلر کوردکده مومو قیلمسی آنلرك وجودنده
میل واختیار مرادلرنی کورمزدن اول ساکن ومضمر اولمسی ومرادلرنی کوردکدنصکره ظهوره کلمسنه دلالت ایلر
اول درونده مضمر اولان میل واختیارك جنبشنه سبب مرادی کورمك کلدی مثلا شول بر نفخ کبیکه آتشدن شرر
قوپارربو بیتلره انسانك وجودنده اختیار مضمر اولوب کندی مختاری اولان شیلری کوردکده حرکته کلدیکنه
وظهور قیلدیغنه دلالت ایلمکدن اوتری مثال الرموقعنده واقع اولمشدر پس خلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمك
اولورکه چونکم ای جبری مذهبنده اولان کمسه بو مثاللرسنك معلومك اولدیسه سنك دخی کاب نفسك مادامکه
مشتهاسنی کورمیه ومقتضاسنه نظر ایلر کورمیه آنك میل واختیاری درونده مضمر ومخفی اولور اما شول دمکه سك
شکنبه یی کوروب قوپرق صالوب جابلوسلك قیلدیغی کبی سنك نفسك دخی مشتهاواشتغاسنی کوردکده درحال
دروندن میل واختیار ظهوره کلور حتی اعضا وجوارحنی آنك تحصیلی ایچون حرکته کتورر اسب آر به یی کوروب
خوخو دیدیکی وکدی لحمك حرکتن کوروب مومو دیدیکی کبی سنك دخی حیوان نفسك کندی غداسنی کوردکده
ومشتهاسنه نظر ایلر کوردکده انك دروندن میل واختیار جوش وخروشه کلور واعضاسنی اول جانبنه تحریك
قیلور ولسان ودهاننه اول نفسنك مشتهاسنه متعلق اولان سوزلری سویلدرو عاقل وعالم اولان جسدك ظاهرنده
اولان صورت ظاهره وحرکتدن درونده اولان نفسك میل واختیارنه استدلال قیلور پس اول درونده مضمر اولان
میل واختیارك جنبش وحرکتنه سبب مختار ومشتهی اولان شیلری کورمکدر ومختار ومشتهای نفس اولان شیلری
کورمك اختیاره سبب اولدیغنه دلالت ایدر مثلا برساکن اولمش آتشدن اوفورمك ویاکورك اورمق
شرارهلر قوپارر اول ساکن اولان آتشدن شرارهلرك ظهورنه نفخ ایلمك سبب اولور کذلك نفسك مشتها ومبتغاسنی
کورمك هم مضمر اولان میل واختیارك ظهورنه کلمسنه سبب اولور (مثنوی) پس بجنبد اختیارت چون بلیس
شد دلاله آردت پیغام وپس * چونکه مطلوبی برین کس عرضه کرد * اختیار خفته بکشاید نورد * پس سنك
اختیارك حرکت ایلر چونکه ابلیس دلاله اوله سکا وسنك خبرینی کتوره چونکم ابلیس بوکسه اوزره برمطلوبی
عرضه ایلیه اویومش اختیار نوردی آچر نورد دورمك معناسنه بونده مطوی معناسی ویر بلور وپس برمعشوقه نك
اسمیدر بونده نفسه محبوبه اولان شیلردن کنایت اولور وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه مشتهای نفسی کورمك
تهیج میل واختیاره سبب اولدیغی بیلدکسه پس سنك درونکده مضمر ومختفی اولان میل واختیارك حرکته کلور
وظهور قیلور شول زمانده که ابلیس لعین سنك نفسکه محبوبه ومعشوقه اولان شیلردن اکا خبر کتوره ودلاله اوله واول
شیلری سنك نفسکه تزیین ایلیوب عرض ایلیه ونفسکی دخی آنلرك وصولنه وحصولنه ترغیب وتحریض قیله
چونکم ابلیس بواسلوب اوزره برکسیه بر محبوب ومطلوبی عرض ایلیه آنك یاتمش اختیاری دورملری وبوکهلری
آچار وعقدهلری چوزر واول مطلوبك وصولنه سعی ایلر (مثنوی) وان فرشته خیرها بررغم دیو * عرضه دارد می کند
دردل غریو * تا بجنبد اختیار خیرتو * زانکه پیش از عرضه خفتست این دوخو * واول فرشته دیو لعینك رغمنه
خیرلری عرضه طوترو درون دلده غریو وفریاد ایلرتاکم سنك خیری اختیارك حرکت ایلیه یاخود معنی سنك خیره
متعلق اولان اختیارك حرکت ایلیه دیمك اولور زیراکه عرضه دن اول بوایکی خوی یاتمش واختفا ایتمشدر مقدما
حق سبحانه وتعالی وجود انسانی مرید ومختار خلق ایلدی واکا کندیسنه نافع اولنی کسب وتحصیل ایلمکه وضرر
وخسراندن اجتناب قیلمغه قدرت واستطاعت ویردی ونفع وضرری بیله جك قدر دخی عقل وتمیز ویردی وانك وجودنی
برکون جامع کبی خلق ایلیوب روحنی آنده حاکم وعقلنی اکا مشیر ومدبر قیلدی ونصفنی علوی وروحانی ونصفنی دخی
سفلی وجسمانی قیلدی سفلی وجسمانی اولان نفسندن اوتری نتیجه صوری محبوبه شیلر ولطیف متاعلر خلق ایلدی که
نفس بالطبع بونلره مائل اولور وعلوی اولان جانبندن اوتری دخی نفیس ولطیف معنوی وروحانی شیلر خلق ایلدی که

عقل وروح اول جانبه میل ومحبت ایدرلر وبو عقل وروحه معاون نیجه فرشته لر خلق ایلدیکه آنلر عقله وروحه خیرلو
اولان ونفع قیلان شیلری عقله عرض ایدرلر ونفس وجسمه دخی معاون حق تعالی نیجه شیطانلر خلق ایلدیکه انلر دخی
نفسه وطبیعته محبوب اولان وملایم کان شیلری عرض ایدرلر ونفسی وعقلی بو شیلرك تحصیلنه ترغیب وتحریض
ایدرلر حق سبحانه وتعالی اختیاری انسانك عقلنك الندهقودی وا کا قدرت واستطاعتدن سرمایه ویردی وبیلدردیکه
اکر بنم امرم طوتوب روحکه وعقلکه نافع اولان شیلری اختیار ایلرسك سکا بوقدر دولت ابدی وسعادت سرمدی حاصل
اولور وا کر نفس وطبیعتك مشتهاسنی اختیار ایلرسك وبنم طاعتمی ترك قیلورسك سکا آخرتده اصلا منفعت وخیر اولمز
بلکه مسؤل ومعذب اولورسن اختیار الکده هرقنغی جانبی قبول ایدرسك کندی نفسکه عائد اولور اول فعلك جزاسی
دیدی پس روحی وعقلی طرفنه یار ومعین اولان ملکلر شیطانلرك کورلکنه خیرلری وحسنه لری عقله عرض ایدرلر
وکوکل عالمنده لسان ملکیه ایله غربولر وفریاد لر ایدرلر وعقله دیرلر که زینهار بزینهار نفس وشیطانه اویمه ومشتهیات
نفسه میل ومحبت قیلمه بلکه طاعات حق اختیار ایله تا سکا دولت اخروی وسعادت ابدی حاصل اوله دیرو بو ملکلر سکا
انکیچون خیراتی عرض ایدرلر وقلبکده لسان ملکیه ایله غربولر وفریادلر له عقله دیرلر که زینهار بزینهار نفس وشیطانه اویمه
ومشتهیات نفسه میل ومحبت قیلمه بلکه طاعات حق اختیار ایله تا سکا دولت اخروی وسعادت ابدی حاصل اوله سن
تا خیری اختیار ایله کلکله حرکت ایلیه سن واول خیر وحسنه یی قبول ایلیوب فعله کتوره سن زیرا ا کر فرشته نك
عرضه سندن وا کر شیطانك عرضه ایلمسندن اول انسانك وجودنده خیر وشر خویلری یاتمش واختفا ایتمشدر (مثنوی)
پس فرشته ودیو کشته عرضه دار * بهر تحریك عروق اختیار * میشود ز الهامها ووسوسه) اختیار خیر وشرت ده کسه
فاذا کان کذلك فرشته ودیو ایکیسی بیله عرضه دار اولمشدر اختیار طمرلرنی تحریك ایچون لاجرم وسوسه دن
والهاملردن سنك خیر وشری اختیارك اون کسه قدر اولورده کسه ده مضاف مقدر اولور معنی قدرده کس دیمك اولور
والهام ملکه ووسوسه شیطانه کوره اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که فرشته خیری عرض ایلمسی سنك خیر جانبنه
اولان اختیارکی تحریك ایلمکدن اوتری بیلدکسه وکذلك شیطان دخی سکا مشتهای نفسی عرض ایلمسی شر جانبنه
اولان اختیارکی تهییج ایلمکدن اوتری اولدیغنه آکاه اولدکسه پس فرشته وشیطان ایکسی بیله آنجق عرضه دار
اولدیلر اختیارك طمرلرنی حرکته کتورمکدن اوتری ملکلرك الهاملرندن وخاطره لرنده سنك خیر جانبنه اولان
اختیارك اون کسه قدر اولور وعظیم قوت بولور وکذلك شیطانلرك دخی وساوسندن وهواجسندن شر جانبنه اولان
اختیارك دخی اون کسه قدر اولور وعظیم قوت بولور ا کر هدایت الهی یاری وتوفیق ربانی رفیق اولورسه شیطانلرك
وسوسه سنی دلدن سوروب نفسك می ادنی قوبوب ملکلرك سوزنه اویوب طاعت حقه مشغول اولورسن (مثنوی)
وقت تحلیل نمازای با نمك * زان سلام آورد باید بر ملك * که ز الهام ودعای خوبتان * اختیار این نمازم شد روان *
ای نمکلو اولان کسه نمازك تحلیلی وقتنده اول سببدن ملك اوزره سلام کتورمك کرکدر انلره سلام ویرمنك معناسی
بو اولور که ای ملکلر سزك خوب ولطیف الهام ودعا کزدن بو نمازی بنم اختیار ایلمکلکم روان اولدی نمازك
ابتدا وافتتاحنه تحریم دیرلر دنیا کارنی مصلی اوانه خلال ایلدیکندن اوتری یعنی نمازك تمام اولمسی وقتنده ای
ملاحتلو اولان کسنه اول ملکلك سکا خیری القا ایلمسندن وعقلکه معاون اولمسندن اوتری ملکلر اوزره صاغ جانبنه
السلام علیکم دیمك وصول جانبنه دخی السلام علیکم دیمك لازم اولدی وآنلره سلام علیکم دیمك سنك جانبکدن
انلره بویله دیمك اولدی ای ملکلر سزك خوب ولطیف اولان خیر جانبنه دعوتکزدن وآنی بکا الهام والقا ایلدیککزدن
بو نمازی ونیازی بنم اختیار ایلمکلکم جاری اولدی وعقلم سزك الهامیکزله قوت بولدی حق تعالینك سلامی سزك
اوزریکزه اولسون وحق تعالی وجودیکزی آفات وعاهاتدن سالم قیلسون (مثنوی) باز از بعد کنه لعنت کنی *
بر بلیس ایرا کزوی منحنی * کبر وجرم وکناهدن صکره لعنت ایلرسن ابلیس اوزره زیرا اول ابلیسدن منحنیسن ایرا زیرا
معناسنه در یعنی صلات تمام اولدقدنصکره القای خیر ایلین ملکلره سلام ایلرسن انلر خیراتهسنی داعی اولدقلرندن
اوتری کبر وبر جرم وکناهی ایشلدکدنصکره ابلیس اوزره لعنت ایلرسن اول ابلیسدن زیراسن معصیت اوزره اکلش
ومیل قیلمشسن منحنی بل اکلمکه دیرلر بونده کناه اوزره اکلمك ومیل قیلمق معناسنه اولور اکر کسه بر کناهی
ایشلدکدنصکره لعنت ابلیسه دیو ابلیس اوزره لعنت قیلور بو معنی اول ابلیسك عاصیلری کناه جانبنه داعی اولدیغنه
دلیل اولور (مثنوی) آن دو ضد عرضه کننددت در سرار * در حجاب غیب آمد عرضه دار * چونکه پردهٔ غیب
برخیزد ز پیش (تو ببینی روی دلالان خویش (وز سخنشان واشناسی بی کزند) کان سخن کویان نهان اینها بدند * بو ایکی
ضد سرارده سکا عرضه ایدرلر حجاب غیبده بونلر عرضه طوتیجی کالدی چونکم پردهٔ غیب اوکدن قالقهسن کندی

دلاللر یکك یوزنی کوررسن وآنلری سوزلرندن کزندسزکبروا کارسن که اول کیزلوسوزسو بلجیلربونلرایدیلریعنی بوفرشته
وابلیس که ایکیسی بری برلرینه ضدلردرسکا باطن وسرارده برنیسی خیری وبرینسی شری عرض ایدیجیلردروغیب
جانبنده برینسی سنك آخرتکه ودینکه نافع اولنی وبرینسی دخی ضررقیلنی القاایدیجیلردر چونکم عالم غیبك پرده سی که
جسم وصورتدرما بیندن مرتفع اوله سن اول زمانده باطنکده مخفی اولان کندی دلاللریکك یوزنی آشکارا کوررسن
وملکلرکیملردروشیطانلردخی نه کونه کمسنه لردر بیلورسن ومشاهده قیلورسن اول حینده بونلری سوزلرندن اکلرسن زیرا
ملائکه نك طاعات وخیرات جانبنه اولان وشیطانلرك ذنوب وسیئات جانبنه اولان کلماتی فهم ایلمکه سکا اول زمانده
قابلیت کاوروا استعداد حاصل اولور اول زمانده بیلورسنکه دنیاده عالم بشریتده ایکن باطنکدن کیزلوسوزسو یلینلر
بونلرایدیلر (مثنوی) دیوکویدای اسیر طبع وتن * عرضه میکردم نکردم زورمن * دیو سکا دیرای اسیر طبع وتن بن
عرضه ایلدم سکا زورایلدم یعنی یوم آخرتده شیطانی کوردکده سنکه اکا ملامت ایدوب عتاب قیله سن ودیه سنکه
ای لعین بکا بوشرومعصیتی ایشلتدلك اول زمانده شیطان سکا ای نفس وطبیعتك اسیری بن کناه وشری سکا عرض ایلدم
سنك اوزریکه مسلط اولوب وسنی معصیت جانبنه اکراه قیلوب البته شو معصیتی ایشله دیمدم پس بکانه ملامت
ایدرسن کندلك خبیث اولان نفسکی لوم ایله دیر نته کم حق تعالی حضرتلری یوم آخرتده انك دیجکی سوزی سورهٔ
ابراهیمده خبرویرمشدر (وقال الشیطان لما قضی الامر ان الله وعدکم وعد الحق ووعدتکم فاخلفتکم وما کان لی علیکم
من سلطان الا ان دعوتکم فاستجبتم لی فلاتلوموني ولوموا انفسکم ما انا بمصرخکم وما انتم بمصرخی (مثنوی)وان
فرشته کویدت من کفتمت * که از ین شادی فزون کردد غمت * ان فلان روزت نکفتم من چنان * که ازان سو بست
ره سوی جنان * واول فرشته سکا دیر بن سکا دیدمکه ای عصیانه میل ایلین بوشادیلکدن سنك غمك زیاده اولور اول
فلان کون بن سکا اویله دیدممی که اول طرفدندر یول جنان طرفنه یعنی یوم آخرت کلدکده ومستوران عالم غیب
عیان اولدقده اول سکا ملهم خیراولان وطاعاته دعوت قیلان فرشته دخی ظاهراولور وسکا دیرکه بن سکا دنیاده
شویله دیدمکه معصیت شاد یلغندن ونفس وشیطانه اویمق سروروندن آخرالامر سنك غم وغصه لك زیاده اولور بن سکا
دنیاده اول فلان کون بویله دیدممی که جناب حق طرفنه طریق اول طاعات وخیرات طرفندندر اکرترك معاصی ایدوب
طاعت یولنه کیدرسك جنته واصل اولورسن (مثنوی) ما محب جان وروح افزای تو * ساجدان مخلص بابای تو * این
زمان نت خدمتی هم میکنیم * سوی مخدومی صلایت می زنیم * بزدنیاده سکا دیدلك جانکك محبی وروح افزاسی بزسنك
پدریکك خالص ومخلص ساجدلری بز بوزمان هم سکا خدمت ایلیه وز مخدوملق جانبنه سکا صلا ویریز یعنی اول
ملکلر دیرلرکه ای بنی آدم بزسنك جانکی سویجیلر وروح زیاده ایدیجیلرز وسنك پدرك حضرت آدم علیه السلامك
مخلص ساجدلری یزاسترزکه بوزمان دخی سکا خدمت ایده وز بزسنی مخدوملق جانبنه دعوت قیلورز پدرك آدمه
خدمتلرایلدك مخدوم ومکرم اولدی سکا دخی بوزمان خدمتلر قیلورز مخدوملك مرتبه سینه صلا ایلرزبو لایکه بزم
سوزیمزی طوتوب مخدوم ومکرم اوله سن دیرلر (مثنوی) ان کروه بابات را بوده عدا) در خطاب اسجدوا کردند ابا * آن کرفتی
آن ما انداختی * حق خدمتهای ما نشناختی * اول کروه سنك باباکه عدولر اولمشدر اسجدوا خطابنده ابا ایلمشدر
انی طوتدلك وبزه لایق اولنی آتدك خدمتلریمزك حقنی اکلمدك یعنی اول کروه شیاطین سنك پدرك آدم علیه السلامه
دشمنلر اولمشلردرحق تعالی انلره اسجدوا الادم دیو خطاب ایلدکده انلر آدمه سجده ایلمکدن اباواستکبار قیلمشلردرسن
ایسك اول کروهی طوتدك وبزه لایق اولنلری کندیکدن طرح ایتدك وبزم سکا اولان خدمتلریمزك حقنی فهم
ایتمدك (مثنوی) این زمان ما را وایشانرا عیان * درنکر بشناس از لحن وبیان * اشته بوزمان بزم ذاتمزی وانك ذاتنی
عیان وآشکار انظر ایله لحن وبیاندن فهم ایله یعنی ملکلر یوم اخرتده بنی آدمه دیرلر سکا دنیاده بز طاعاته متعلق
قلبکده شویله دیدك وشویله سویلدك سن بزم ذواتمزی اول عالمده کورمز ایدك اما شمدی بوزمانده هم بزم ذواتمزی
وهم شیاطینك ذاتلرینی عیان واشکارا کوروبزم سوزلریمزك اسلوبندن ونطقمزدن بزی اکله (مثنوی) نیمشب چون
بشنوی رازی ز دوست * چون سخن کوید سحر دانی که اوست * مثلا نصف اللیلده چونکم بردوستدن برراز اشیده سن
چونکم سحر وقتنده سوز سویلیه بیلورسنکه اولدر یعنی مثلا بردوستك اولسه وکیجه کایسه سکا مکالمه قیلسه سن
آنك شخصنی ظلمت سببیله کورمکه قادر اولمسك چونکم سحر اولدقده وانك شخصی ظهوره کلدکده اول کیسه بن کیجه
سکا سویلین کمسه یم دیسه بیلورسنکه اول کیجه سویلین دوستکدر کذلك ملکلر دخی شمدی بوشب دنیاده کورنمزلر
اما من حیث الباطن خیرات وطاعاته سوق ایدرلر وسکا لسان ملکیه ایله سوز سویلرلر وروز آخرت کلدکده انلرك ذواتی
دخی عیان اولور وبنی آدم انلرك کندیسینه نه کونه دوست ایدیکنی اول حینده بیلور (مثنوی) ور دوکس در شب خبر

آردترا * روزاز کفتن شناسی هردورا * مثال آخروا کرکیجه ایچنده ایکی کسه خبرکتوره سکا کوندزسوزلرندن
هرایکیسنی فهم ایلرسن یعنی کیجه اول ایکی کسه نك ذاتلرنی اکر کورمه سك صباح اولدقده وآنلرك ذاتلری ظهوره
کلدکده هرایکیسنك کیجه‌ده اولان صدالرندن ذاتلرنی دخی بیلورسن که اول کیجه وقتنده اولان صدای لطیف اول
ذاتکدر وصدای خبیث دخی اول برآخر ذاتکدر (مثنوی) بانك شیرو بانك سك درشب رسید * صورت هردوزتاریکی
نه دید) مثلا کیجه وقتنده برعاقلك سمعنه شیروکاب آوازی ایرشسه لیکن ظلمت شبدن ایکیسنك بیله صورتنی کورمسه
(مثنوی) روزشد چون بازدربانك آمدند * پس شناسدشان زبانك آن هوشمند * روزاولدی کیروچون شیروسك بانك
وصدایه کلدیلر پس اول هوشمند انلرك ذاتلرنی بانك وصدالرندن فهم ایلرکه کلبك صداسی کلبك جسدندن وشیرك
صداسی کورر که شیرك جسدندن کاور کذلك روزآخرت اولدقده واعیان ظهوره کلدکده قلبه ملهم اولان ملکلرك
ذاتنی وموسوس اولان شیطانلرك دخی ذاتنی مشاهده ایلرسن (م ی) مخلص این که دیوو روح عرضه دار * هردوهستند
ازتتمهٔ اختیار * اختیاری هست درمانا پدید * چون دومطلب دید آید درمزید) مخلص کلام بوکه دیوو عرضه دار اولان
روح هرایکیسی اختیارك تتمه‌سندندر زیرا بزده ناپدید براختیار واردر چونکم اول اختیار ایکی مطلب کوردی
زیاده اولکه کلور یعنی خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام اولدرکه دیو عرضه‌دار وملك عرضه‌دار هرایکیسی انسانك وجودنده
اولان تتمه‌سندندر ملك خیراته متعلق اولان اختیارك تتمه‌سندندر وسیئاته متعلق اولان اختیارك تمامی وکمالی
شیطانك معاونت ومظاهرتیله اولور پس بزم وجودیمزده مستور ومختفی براختیار واردر چونکم خیردن وشردن
ایکی مطلبی کوره اول اختیار ناقص زیاده اولکه کلور وظهور شیطان اول اختیاری شرجانبنه سوق ایلر وملك خیرجانبنه
سوق ایلر پس انسان هرقنغی مطلبی اختیار ایلیوب فعله کتورر سه اول فعل انك اوزرینه یازیلور پس بوندن معلوم
اولدیکه انسانك وجودنده اختیار روا واردر (مثنوی) اوستادان کودکانرا میزنند * آن ادب سنك سیه را کی کنند * مثلا
استادلر اطفالی تأدیب ایچون اوررلر اول ادبی سنك سیاهه قچن ایلرلر زیرا هرعاقلك معلومیدرکه حجرده اختیار
یوقدر انکیچون اکا تأدیب ایلمزلر اما بیلورلر که اطفالده اختیار واردر انکیچون آنی دوکرلر وابوکارلری قبول ایلسن
دیو تأدیب ایلرلر (مثنوی) هیچ کوئی سنك را فردا بیا * ورنیایی من دهم بد را جزا * مثلا ای جبری هیچ سن سنکه یارین
بکا کل دیرمیسن واکر بکا کلمز ایسك بن کلسکه سزا ویریرم یعنی سن حجره دیمزسن که اکر بنم امرمه امتثال ایلمزسك
قباحتکه کوره جزا ویریرم (م ی) هیچ عاقل مرکلوخی را زند (هیچ با سنکی عتابی کس کند) هیچ عاقل برکلوخی اوررمی
هیچ کمسه برسنکه برعتاب ایلمز زیرا بیلورکه بونلرك وجودنده اختیار یوقدر (مثنوی) درخرد جبر از قدر
رسواترست * زانکه جبری حس خود را منکرست * منکرحس نیست آن مرد قدر * فعل حق حسی نباشد ای
پسر * خردقتنده جبرقدردن رسوارکدر زیرا که جبری کندینك حسنه منکردر اما اول مرد قدر منکر حس دکلدر
زیرا فعل حق حسی اولمزای پسر یعنی عاقل اولنلرك قتنده جبری اولمق قدری اولمقدن رسوارك وقبیح رکدر اکرچه
جبری اولان خود بودردیو مدح ایدرلر ولیکن چونکم کندیلردن سلب اختیار ایدوب وجودنی جماد منزله‌سنه تنزیل
ایدرلر عاقل اولنلر بیلورلر که بونك فسادی قدریه اولمنك فسادندن زیاده‌در زیرا که جبری کندی وجودنده اولان
حسه واختیار وارادته وقدرت واستطاعته منکردر دیرکه بنده اختیار وارادت وحس واستطاعت یوقدر بر جماد
کبی ام حق تعالی نیجه استرسه بن آنی ایشلرم پس کندی وجودنده اولان حق تعالینك اکا ویردیکی ارادت
واستطاعته انکار ایلك والله تعالینك امرنی ونهینی قبول ایلمك حقك قدرتنی مغلوب قدرت خلق بیلمکدن افحش
وافسددر اکرچه قدریه دخی فاسدلر وقبیحلردر لیکن اول اهل قدر بوقدر وارکه کندی وجودنده اولان حسه منکر اولمز
وکندودن اولنی سلب اختیار واستطاعت قیلمزودیرکه ای پسر حق تعالینك فعلی حسه منسوب اولمز بنم فعلم ایسه
حسیدر پس بورادن غلط ایدوب کندی فعلمی بن ایجاد ایلرم دیر یعنی قدریه مذهبنده اولنلر شری وظلم ومعصیتی
کندی نفسلری خلق ایلدیکنه برحجتلری دخی بودرکه بزم نفسلریمزك افعالی حسیدر یعنی فی المثل ظاهر کوزیله
کورمك وسمعله اشتمك ودستله طوتمق ودهانله ذوق ایتمك وانفله استشمام ایتمکدر شمدی برکسه بی المزله دوکسك
وبوحقك فعلیدر دیسك وبرحرامی اغزایله بیسك جائزدکلدر زیرا حق تعالینك فعلی حسی دکلدر اما انسانك فعلی
حسیدر دیرلر وبوکونه حجتلرله کندیلرك حسلرنده اولان فعللری کندیلرك نفسلرینه اسناد ایدرلر (مثنوی) منکر
فعل خداوند جلیل * هست درانکار مدلول دلیل * حضرت خداوند جلیلك فعلنه منکر اولان دلیلك مدلولنه
انکارده‌در مدلولدن مراد حق تعالیدر ودلیلدن مراد افعال الهیه‌در پس فعل حقه انکار قیلمق انك فاعلنه انکار
قیلمغی مستلزم اولور نته کم قدریه ومعتزله حق تعالینك بعض افعالنه اقرار وبعض افعالنه انکار ایدرلرکه حق تعالی

خیری خلق ایلدی وشری وکفر وظلم وفسادی خلق ایلمدی بوکونه افعال خبیثه عبادك افعالیدر وحق تعالینك افعالی
دکلدر چونکم بونلر فاعل حقیقینك وجودینه و وحدانیتنه دلیل اولان افعالك بعضیسی انکار ایلدیلر معتاده
مدلول اولان فاعله انکار ایلدیلر اگرچه قدریه ومعتزله دیرلر بز مدلول اولان خداوند جلیله انکار ایلمزز وانك صانعیتنه
وفاعل اولدیغنه دخی انکار ایلمزز اما چونکم بعض افعالك خالقی اولدیغنه انکار ایدرلر معتقد اولنان فاعلیتنه انکار
ایلمش اولورلر وحق تعالینك خالقیتنه دلیل اولان آثار وافعالی اثبات ومؤثر وفاعلی نفی قیلمش اولورلر (م ی) آن بگوید
دود هست ونارنی * نور شمعی لی ز شمع روشنی * مثلا اول قدریه دیر دود واردر وآتش یوقدر وبر شمعك نوری روشنلکه
منسوب شمعدن دکلدر بو قدریه مؤثر وفاعلی نفی قیلمسی یرنده دکلدر زیرا فاعل ومؤثر آتش وشمع روشن کبیدر والبته
دخان آتشسز ونور شمعسز اولمز کذلك افعال وآثار دخی مؤثر وفاعلسز اولمز اما قدریه ومعتزله طائفه سی فعل واثری
کورورلر وآنك حقیقی اولان فاعلنه ومؤثرنه انکار قیلورلر مثلا عصیان وطغیان وکفر وعدوان که دخان کبیدر چون
قدریه ومعتزله بوکونه افعال قبیحه یی کورسه لر بونك خالق وفاعلی یوقدر دیرلر بونلرك بویله دیمسی دخانی کوروب
ناره منکر اولمق ونوری کوروب شمعی یوقدر دیو نفی قیلمق کبیدر وبونلر دیرلر بز کفر وعصیانك وظلم وعدوانك خالق وفاعلی
یوقدر دیمزز بوکونه افعال قبیحه نك خالق وفاعلی واردر ولیکن بونلرك خالقی یا شیطاندر ویا نفس انساندر زیرا حق
تعالی حضرتلری شرور وقبایحی خلق ایلمسدر غایت ما فی الباب بونلرك بو قوللرندن وبو اعتقادلرندن حق تعالینك
بعض افعالنه نفس وشیطانی شریك قیلمق لازم کلور ونفس وشیطانك خود فاعل حقیقی اولمقده وخلق ایلمکده
اصلا قدرتی وصنعی یوقدر پس لازم کلدیکه بونلر افعالی کوره لر وانك حقیقی اولان فاعلنه انکار قیله لر دخانی کوروب
ناره انکار قیلان ونوری کوروب شمع نواره منکر اولان کمسه لر کبی اما اهل سنت والجماعتك مذهبی اولدر که (والله
خلقکم وما تعملون) آیت کریمه سنك موجبنجه جمیع اعیانك وکل آثارك وافعالك خالقی دخی الله تعالیدر وخیر
وشری دخی مرادی ایلین اولدر ولیکن خیره راضی وشره راضی دکلدر پس اهل سنت دخانی آتشدن بیلنلر ونوری شمعله
قائم کورنلر کبی اولورلر (مثنوی) وین همی بیند معین نار را * نیست می گوید بی انکار را * دامنش سوزد بگوید
نار نیست * دامنش دوزد بگوید تار نیست * وبو جبریه ناری معین کورور لیکن انکاردن اوتری نار یوقدر دیر نار
اول جبرینك دامنی یاقر حال بوکه بنه نار یوقدر دیر مثلا تار ایله اول جبری دامنی دیکر وحال بوکه تار یوقدر دیر تارا بیلسکه
وابریشمه دیرلر که آنکله جامه دیکرلر وبو بیتلرده واقع اولان ناردن مراد حقیقت انسانیه دریعنی بو جبریه طائفه سی
اختیار واستطاعتله موصوفه اولان حقیقت انسانی معین وآشکارا کورور وآنك طبیعتنه ملایم کلان شیلردن حظ ایلر
وطبیعتنه مخالف شیلردن متألم ومعذب اولور وطبیعتنه بر شیء ملایم کلمسه انی قبول واصطفا ایدر ومخالف کلسه
آندن اجتناب ایلدیکنی مشاهده قیلور مع هذا بنه انسانك بو فعللرده وجودی وعملی یوقدر دیو انکار قیلور
پس ناری معین کوروب بونلر نار یوقدر دین کمسه کبی اولور ودخی شول کمسه کبی اولور که آتش انك دامنی یقه ونار
یوقدر دیه وایپلك انك جامه سنی دیکه ایپلك یوقدر دیه زیرا جبریه دخی وجودلرنده اولان ارادت واستطاعتله بر فعلی
ایشلرلر ودیرلر که بونك فاعلی بز دکلز خدادر وبزم بو افعالده ارادت واستطاعتمز اصلا وقطعا یوقدر مع هذا اول ارادت
واستطاعتك آتش دامنی یاقوب وایپلك جامه یی دیکدیکی کبی بونلرده اثری وعلامتی ذی معین ومبین اولمشدر وبونلر
آنی من وجه کورمشدر ومشاهده قیلمشدر ولیکن بزده اختیار واستطاعت یوقدر دیو کندی حقیقتلرینه انکار
ایدرلر (مثنوی) پس تفسطط آمد این معنی جبر * لاجرم بدتر بود زین روز کبر * پس بو جبرك معناسی تفسطط
کلدی لاجرم بو جهتدن جبری کبردن بدتردر تفسطط وتسوفط وتسفسط سوفسطائی اولمغه دیرلر وسوفسطائیه
اوچ نوعدر برینه عندیه وبرینه عنادیه دیرلر وبرینه دخی لاادریه دیرلر وبو اوچ طائفه نك مذهبلرینك تحقیقی جلد اولك
اوائلنده قریب در خیالاتش چو سوفسطائیم بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر وسوفسطائیه حقیقت اشیایی انکار
ایلین طائفه یه دیرلر که بو اشیا بر خیال وظلال کبیدر وبونلرك حقیقتی یوقدر پس جبری دخی معناده بویله دین
طائفه یه مشابه کلدی زیرا جبریه دخی قدرت وقوت واختیار واستطاعتله موصوفه اولان حقیقت انسانیه یی
انکار ایدرلر که بزم قدرت واستطاعتمز واختیارمز وارادتمز یوقدر ووجودمز دخی جماد کبی لاشیء مشابه سنده در پس
بونلرك مدار تکلیف اولان اختیار واستطاعتی نفی ایلمرندن امر ونهیك دخی حقیقتلرینی نفی ایلمك لازم کلور وامر ونهیك
حقیقتلرینی نفی ایلمکدن جنتك وجهنمك وجودلرینی نفی ایلمك لازم کلور وسؤال وحسابك وجزا وعقابك دخی
حقیقتلرینی نفی ایلمك لازم کلور وبو دنیاده دخی اعمال شرعیه نك وافعال مرعیه نك حقیقتلرینی نفی لازم کلور پس
بو جبرك معناسی سوفسطائیلك اولور لاجرم بو جبریلر صانع عالمی انکار ایلین کافردن بدتر وبو جهتدن قبیحتر اولور

(مثنوی) کبر کوید هست عالم نیست رب * یاربی کوید که نبود مستجب * این همی کوید جهان خود نیست هیچ * هست سوفسطایی اندر پیچ پیچ * زیرا کبر عالم وار در رب یوقدر دیر شول کسه که یاربی دیر مستجب اولمز یعنی کبر بویله دیر بو جبری همیشه جهان خود هیچ یوقدر دیر پس سوفسطائیه پیچ پیچ ایچره در کبردن مرادی بونده صانع عالمه انکار قیلان ومنکر الوهیت اولان دهری وطبیعی کافرلری اولورکه انلر بو عالمک صانعی یوقدر وبو عالم بویله قدیمدر دیوب اعتقاد ایدوب خالق عالمه انکار ایدرلر پس تقدیر کلام وتوضیح مرام بویله دیمک اولورکه جبری منکر الوهیت اولان کافردن بدتر وخبیث ترکلدی شو اعتبارله که منکر صانع اولان کافر دیر عالم واردر وبو عالمک مالکی وربی یوقدر هر شول کسه که یاربی دیر والهی وخالق دیو ندا ایلر مقبول ومستجب دکلدر اما بو جبریه طائفه سی که معنادهٔ سوفسطائیه کبیدر جهان خود هیچ یوقدر دیر والحاصل جبریه که معناده سوفسطائیه کبیدر پیچ پیچ ایچره در یعنی معقد ومختلف ومشوش وبی معنی مذهب ایچره در اما جبریه طرفندن بو محلده بر بحث ایراد اولنمق لازم کلورکه اول بحث بودر انلر دیرلر بز صانع عالمه وخالق بنی آدمه انکار ایلمزز انجق دیرزکه عالمده وآدمده اختیار یوقدر وعالم وآدم بالکلیه جماد منزله سنده در خیر ونفع وضرر هر نه وار ایسه حضرت حقکدر واشیانک اورتالقده اصلا مدخلی یوقدر پس وجود صانعی منکر اولان کافردن بز نیچون بدتر وقبیحتر اولورز جواب اولدرکه اگرچه وجود صانعه انکار ایلین کافرلر بو عالمک صانعی وربی یوقدر دیدیلر ولیکن بو عالمک وبنی آدمک وجودنه اقرار ایلدیلر وخواص اشیایه دخی اقرار ایلدیلر باطل اولان آیینلری اوزره ظلمدن وشر وفساد ایشلکدن پرهیز قیلدیلر بلکه بو طائفه نک اکثری اشیای محسوسه دن برینی کندیلره معبود واله اتخاذ ایدوب انک خدمت وطاعتنده اولدیلر واول طریق اوزره شر وفساد ایلکدن اجتناب قیلدیلر اما سزکه ای جبریه اگرچه صانع عالم وخالق بنی آدم واردر دیرسز وانک وجودنه ایمان واقرار ایدرسز ولیکن عالمک وبنی آدمک اصلا اختیاری وقدرتی یوقدر وجودلری دخی جماد مشابه سنده لاشی در دیرسز بو بر تمر وفساد ایشلکز وظلم وعناد ایلسکز حضرت حقکدر دیرسز وامر ونهیک حکمنی وجودیکزدن سلب ایلرسز ونفسکز هر نه عملدن حظ ایلرسه همان انی ایلرسز وخدمت وطاعتدن اعراض قیلورسز پس بونک فسادی صانع عالم یوقدیوب وجود عالمه راضی اولان کافرلک فسادندن زیاده اولور وبو مذهب انلرک مذهبندن افسد اولور (مثنوی) جمله عالم مقر در اختیار * امر ونهی واین میار وآن بیار * او همی کوید که امر ونهی لاست * اختیاری نیست این جمله خطاست * جمله عالم خلق اختیارده اولدقلرینه هر بری مقردر زیرا جمله عالم خلق امردن ونهیدن خالی دکلدر نته کم بونی کتورمه وانی کتور دیو امر ونهی ایدرلر اول جبری ایسه دیرکه امر ونهی یوقدر هیچ بر اختیار یوقدر بو جمله سی خطادر یعنی جمله عالم خلق جبریه دن ماعدا اختیارده اقرار ایدیجیلردر وبونلرک اختیاری اقرار ایلدکلرینه شاهد ودلیل بری برلرینه شو شیئی کتورمه دیو امر ونهی قیلدیلر بونلرک بری برلرینه امر ونهی ایلدکلری اختیاره واستطاعته اقرار ایلدکلرندن حاصل اولور وامر ونهی ایلدکلری شیئک وجودنده اختیار واستطاعت اولدیغنی کمالیله بیلدکلرندن ومشاهده قیلدقلرندن ظهوره کلور اگر بونلر بر شیئک وجودنده اختیار واستطاعت اولمدیغنی بیلسه لر اکا کل کیت دیو تکلیف ایتمزلردی نته کم بونلر حجره وشجره نه کل دیرلر ونه کیت دیرلر ونه افعل ونه لاتفعل دیرلر زیرا انلرک وجودنده بیلورلر کاوب کتمک وامر ونهی قبول ایتمک استطاعتی یوقدر اما بو جبری طائفه سی جمهوره مخالفت ایدوب دیرلر که بو امر ونهی لاشیدر وبو امر ونهیک نتیجه وحقیقتی یوقدر زیرا انسانک ارادت واختیاری یوقدر پس بو جمله سی خطادر بو امر ونهی نفی قیلمقدن وبونلرک حقیقتنه منکر اولمقدن وسلب اختیار واستطاعت ایلکدن عظیم فساد وقباحت لازم کلور وجمیع ملل مختلفه نک وادیان متفرقه نک وطوائف متنوعه نک مذهبلرینه ومعتقدلرینه مخالفت اولور زیرا جبریه دن غیری جمیع ملل بنی آدمک اختیاری اولدیغنه اعتقاد ایلمشلردر (مثنوی) حس را حیوان مقرست ای رفیق * لیک ادراک دلیل آمد دقیق * زانکه محسوس ست ما را اختیار * خوب می آید بر او تکلیف کار * حق حسه حیوان مقردر ای رفیق لیکن حیوانک حسه اقرار ایلدیکنه دلیلی ادراک ایلمک دقیق کلدی اندن اوترکه اختیاری بزه محسوسدر پس اول اختیار اوزره تکلیف کار خوب کلور یعنی جمیع ملل مختلفه انسانک اختیاری وحسی اولدیغنه حیوان هم لسان حالله اقرار ایلجیدرلر بلکه هر حیوان کندیسنک وجودنده اولان حس وادراکی لسان حالله اقرار ایلجیدر ولیکن حیواناتک بنی آدمک حسنه اقرار ایلدکلری اوزره اولان دلیلی قتی دقیق ورقیقدر هر کسک عقلی انلرک لسان حالله اقرار ایلدکلری دلیلی بیلمکه قادر اولمز مثلا حیواناتک هر برینک وجودنده کندی ذاتلرینه مناسب حسلری واردرکه نته کم کندی غذالرینی بیلورلر وعذولرندن فرار قیلورلر بعضسنک حسی محقق وبعضسنک حسی وادراکی عاقل اولنلره قتی روشندر چونکه انلرده اکثرینک حسی محقق اولدی اختیارلری دخی زیاده

پوشیده ومخفی اولدی پس انلر اوزره بر کاری بحسب الظاهر تکلیف ایلمك خوب ولایق اولدی امّا انسان اوزره تکلیف
ایلمك خوب ولایق اولدی زیرا بزم حس وز واختیارمز فرقی محسوس وآشکارادر بو اجلدن اول حس واختیار اوزره
کاروباری تکلیف ایلمك خوب ولایق کلدی (درك وجدانی چون اختیار واضطرار وخشم واصطبار وسیری وناهار
بجای حسیست که زرد را از سرخ بداند وفرق کند وخرد را از بزرك وتلخ را از شیرین ونشك از سرکین ودرشت از نرم بحس
مس وکرم از سرد وسوزان از سیر کرم وتر از خشك ومس دیوار از مس درخت) وجدانه منسوب اولان ادراك مثلا اختیار
کبی واضطرار کبی وخشم کبی واصطبار کبی وطوقلق کبی واچلق کبی حسی برنده در ادراك ایکی قسمدر بری ادراك
وجدانی وبری ادراك حسیدر ادراك وجدانی اولدر که کندی عقلکله امور معنوله دن اولان وصفلردن بریسی انسانك
اختیاریدر که برشیء طبعنه ویاخود عقلنه وروحنه ملایم کلدکده انی قبول واصطفا ایلر اول قبول ایلین قوته اختیار
دیرلر وبر صفت دخی اضطراردر واضطرار شول زمانده حاصل اولور که برکسه برشیء امر ادا ایلرواتك وصولنه سعی قیلور
ولیکن بعض موانع واسطه سیله اول کسه عاجز ومضطر اولور واتك عقلی اول حینده کندینك عجز واضطرارنی بیلور بری
دخی بو وجدانی اولان صفتلرك خشم وغضبدر وخشم انسانك وجودنده شول قوت دافعه در که چون طبعه ملایم اولمین
برشیء ظهوره کله قوت غضبیه یی محرك اولور واول حینده خشم وغضب ظهوره کلور وانسان انی کندی باطننده
نه کونه صفت ایدیکنی بیلور وصفت وجدانیه دن بری دخی اصطباردر که اصطبار صبرا یتمکلکه دیرلر صبر نفسی
نامشتهیاتدن حبس ومنع ایلمکدر ویاخود مکروهات اوزره حبس قیلمقدر وعقل بو اصطبار صفتنی دخی کندی
باطنندن بولور ونه کونه صفت ایدیکنی غیری صفتلردن تمیز ایدوب بیلور وبو وجدانی اولان صفتلرك بریسی دخی
طوقلقدر وانسان کندی طویدیغنی دخی بیلور وبری دخی اچلقدر آج اولدیغنی دخی بیلور وطوقلغی آچلقدن تمیز
قیلور بو جمله امور وجدانی واوصاف معنوی امور حسیه منزله سنده در وادراك حسی اولدر که حواس خمسهٔ
ظاهره دن بریله محسوس اولان شیلردن بر بنی ادراك ایلرسن مثلا قوت باصره اصفری احمردن بیلور وسرخی زرددن تمیز
قیلور وصغیری کبیردن فرق وتشخیص ایلر وقوت ذائقه تلخی شیریندن فرق وتمیز ایلر وقوت شامه مشکی سرکیندن
بیلور وفرق وتمیز قیلور وقوت لامسه درشتی نرمدن حس ومس ایله بیلور ومس ایلدکدن کرمی سرددن فرق قیلور
وسوزانی زیاده کرم اولان شیدن تمیز اولور سوزان یاقیجی دیمکدر سیر کرم حرارتنه طوعیش زیاده کرمینلو دیمکدر
وفی الحقیقه قوت لامسه ده اولقدر ادراك واردر که چون برکسه بر شیئه مس ایلسه اول شیء درشت میدر ویاخود نرم
میدر ویاخود سرد میدر ویاخود کرم میدر ویاخود زیاده کرم میدر بیلور ونری خشکدن فرق قیلور ومس دیوارنی مس
درختدن احساس وادراك قیلور مثلا برکسه شب ظلمانیده کوزی کورمسه امّا برشیئه مس ایلسه قوت لامسه ایله
اول شیئی دیوار میدر ویاخود شجر میدر آنی فرق ایلر (پس منکر وجدانی منکر حس باشد وزیاده که وجدانی از حس
ظاهر ترست زیرا حس را توان بستن ومنع کردن از احساس وبستن راه ومدخل وجدانیات را ممکن نیست والعاقل یکفیه
الاشاره) پس منکر وجدانی منکر حس اولور ومنکر حسدن زیاده اولور چونکم جبریه وجدانی اولان ارادت
واستطاعتلرنی واختیارو قوتلرنی انکار ایلدیلر پس حس ظاهرلرنی انکار ایلین طائفه دن بونلر دخی زیاده اولدیلر
انکیچون جبریه طائفه سنه منکر حس دینلدی والا اکر جبریلر سز منکر حس سکز دینلسه آنلر بز منکر حس دکلز دیرلر
ولیکن چونکم وجدانی اولان حسلرینه انکار ایلدکاری ثابت اولیجق ظاهرده اولان حسلرینه دخی انکار ایلمش
منزله سنه تنزیل اولنورلر زیرا منکر وجدانی اولان کسه لر ظاهرده اولان حسلری انکار ایلین کسه لردن دخی زیاده
اولور زیرا وجدانی عند العقل حسدن ظاهرتردر انکیچونکه حس ظاهری احساسنده یاغلمغه ومنع ایلمکه قدرت
وامکان واردر وامّا وجدانیاتك راهنی ومدخلنی یاغلمغه قدرت وامکان یوقدر عاقله بر اشارت کفایت ایلر (مثنوی)
درك وجدانی بجای حس بود * هر دو در یك جدول ای عم میرود * وجدانی اولان ادراك حس منزله سنده در
زیرا ای عم هر ایکیسی بر جدولده کیدر جدول صغیر وقلیل اولان ماء جاری یه دیرلر بونده جدولدن مراد عقلدر ویاخود
حس مشترکدر وحس مشترك بش لوله کبی واقع اولوب هر بر حسدن ادراك اولنان شیلر کلوب اول حس مشترکه
منصب اولور وحس مشترك بونلری ادراك قیلور وحس مشترك عند المتکلمین اصل عقلدر که امور محسوسه یی
وامور معقوله یی ادراك ایلیجی اصل اولدر پس بونده جدولدن مراد عقل اولمق انسبدر وتوضیح کلام بویله دیمك اولور که
انسانك وجودنده وجدانی اولان ادراك حواس ظاهره ایله ادراك اولنان شیلر منزله سنده در زیرا که ای عم اکر
ادراك وجدانی اولسون واکر ادراك حسی اولسون هر ایکیسی جدول عقل اوزره جاری اولورلر ووجدانیاتی وحسیاتی
ادراك ایلین فی الحقیقه عقلدر چونکم برکسه وجدانی اولان امری انکار ایلیه حسی اولان امری انکار ایلین کسه

منزله سنده تنزیل اولنسه وا کامنکر حس دینلسه لایق اولور (مثنوی) نغزمی آید بروکن یامکن * امر ونهی
وماجراها وسخن * آنك اوزرینه کن ویامکن دیمك نغز کاور امر ونهی وماجرالر وسخن یرنده اولور یعنی وجدانی
اولان ارادت وقدرت واختیار واستطاعت انسانك وجودنده چونکم محسوس منزله سنده اولدیسه آنك اوزرینه
افعل ولاتفعل دیو امر ونهی ایلمك نغز ومدار تکلیفات اولان اختیار واستطاعت بولندقده اکر آنك اوزرینه تکلیف
قیلمق عبث وبیهوده اولمز بلکه بغایت خوب ولطیف اولور (م ی) این که فردا این کنم یا آن کنم * این دلیل اختیارست
ای صنم * وان پشیمانی که خوردی زان بدی * زاختیار خویش کشتی مهتدی * بوفکر که یارن بوکاری ایلرم
ویاخود اول کاری ایلرم بوفکر ای صنم اختیاره دلیلدر واول بدلکدن وکلکدن که اول پشیمانلغی یرسن کندی
اختیارکدن مهتدی اولدك بو بیتلر دخی جبری اولنلری احسن وجهله الزامدر زیرا هر جبری اولنده البته
برفکر ورأی واردر اصلا بونلردن بری فکردن ورأیدن خالی دکلدر پس بونلر نفسلرینك حظنه وطبیعتلرینك قبولنه
موافق اولان وملایم کلن شیلری فکر ایدرلر فرضا بونلردن بریسی یارن یا شو کاری ایشلرم ویاخود شو کرداری ایلرم دیو فکر
ورأی ایلر بوکونه فکر ورأی ایسه البته اختیاره دلیل اولور پس بونلره دیمك لازم کاورکه چونکم زمان مستقبلده
نفسکه ملایم کلن شیلری ایشلمکه وتحصیل ایلمکه فکر ورأی ایلرسن امر الهی نیچون سنك مقبولك ومختارك اولمیه
ومنهی اولان شیلردن سنك نفسك نیچون اجتناب قیلمیه وآنلری ایشلمکدن پشیمان اولمیه زیرا شول دمکه نفسکه
ملایم اولان کاری ایشلرسن وطبعکه مخالف ونا موافق بر کار ایشلسك آندن پشیمان اولورسن وآنی بد وقبیح عد ایلرسن
اول طبعکه ناملایم کلن بدلردنکه سن اول پشیمانلغی که یرسن وبن نیچون نفسمه بد اولان وضرر ویرن عملری ایشلدم
دیرسن بوندن سن کندی اختیارك ایله دیغنه مهتدی اولورسن ویول بولورسن اکر اختیارك اولمیدی اصلا نفسکه
ضرر کلن شیلری ایشلدکده آندن پشیمان اولمزایدك چونکم سنك وجودکده اختیار اولدیغنه مهتدی اولدکسه
پس بد اولان معصیتی وقبیح اولان جرم وذلتی ایشلمکدن دخی نادم اول وطاعت وخیراتی اختیار ایله وخیر ایشلمکه
کلدکده بنم اختیارم یوقدر بن بر جماد منزله سنده یم دیمه زیرا نفسکه ملایم کلن شیلردن جماد منزله سنده دکلسن
اختیارك واردر بیلورسن طاعت حقه کلدکده کندی نفسکدن نیچون سلب اختیار قیلورسن (مثنوی) جمله قرآن
امر ونهیست ووعید * امر کردن سنك ومرمررا که دید * هیچ داناهیچ عاقل این کند * با کلوخ وسنك خشم
وکین کند * که بگفتم که چنین کن یا چنان * چون نکردید ای موات وعاجزان * جمله قرآن امر ونهی ووعد ووعیددر
سنك ومرمره امر ایلمکی کیم کوردی هیچ دانا وهیچ عاقل بونی ایلرمی کلوخ وسنکه خشم وکین ایلیه که بن دیدم بو یله
ایله یاخود انجلین ایله نیچون ای مرده لر وای عاجزلر آنی ایلمدیکز یعنی حضرت قرآن اکثری امر ونهیدر ووعد
ووعیددر اختیاری اولانلر متنبه اولسون ایچون ضروب امثال واقع اولمشدر وعبرت پذیر اولنلر ایچون قصص
وحکایات ذکر اولنمشدر ومحکمات ومتشابهاته دخی ایمان کتورمکدن اوتری وعلوم ومعانی اخذ اولنمقدن اوتری منزله
اولمشدرکه بو جمله سی اختیاری اولان انساندن اوتریدر اصلا اختیاری اولمین سنك ومرمردن اوتری ومدر وشجردن
اوتری آنلردن برکسه بر امر ویاخود بر نهی کورمشدر هیچ عاقل وعالم اولان کسه کلوخ وسنکه بو امر ونهی ایلرمی امر
ونهی سنك وکلوخ قبول ایلدکاری تقدیرا اوزره آنلره خشم وکین ایلرمی بویله دیوکه ای حجر وای مدر وسنك ومرمر بن سزه
دیدم می شویله ایشلیك ویاخود آنك کبی ایشلیك ای مرده اولان وعاجز قلان جامدلر نیچون بنم امرمی قبول ایلمدیکز
ونهیمدن اجتناب قیلمدیکز بن سزی مقهور ومعذب ایلیم دیرمی (مثنوی) عقل کی حکمی کند بر چوب
وسنك * مرد جنکی کی زند بر نقش جنك * کای غلام بسته دست اشکسته پا * نیزه برگیر ویاسوی وغا * عقل چوب
وسنك اوزره نیجه بر حکم ایلر جنکه منسوب اولان مرد نقش اوزره نیجه جنك اورر اولکی جنك جیم عربیله حرب
معناسنه در وثانیی جنکده ایکی وجه جائزدر جیم عربیله اولدیغی وجهدا اوزره معنی جنك ایلین مرد کاغد اوزره ویاخود
دیوار اوزره جنك نقشی اولسه اکا نیجه اورر دیمك اولور وجیم فارسیله اولدیغی اوزره معنی حرب وقتاله منسوب اولان
مرد نقش وصورت اوزره نیجه پنجه اورر بویله دیوکه ای الی باغلو وایاغی صنمش غلام نیزه یی طوت وجنك طرفنه کل ویمله
جنك ایله یعنی هیچ بر عاقل وعالم اولان کسه جامد اولان چوب وسنك اوزره بر حکم ایلمز وبر مرد دلیر بر نقش وصورت
اوزره کلوب قالق بمله جنك ایله دیو اکا اورمز ودخی بویله دیمز که ای الی باغلو وایاغی صنمش غلام قالق رمحی الکه
طوت وجنك وجدل طرفنه کل چونکم هیچ بر عاقل اختیاری اولمین جامد وعاجز شیلر اوزره بو حکمی ایلمیه وبوکونه
سویلیه (مثنوی) خالق که اختر وکردون کند * امر ونهی جاهلانه چون کند * احتمال عجز از حق راندی * جاهل
وکیج وسفیهش خواندی * پس شول بر خالقکه اختری وکردونی خلق ایلر جاهلانه نیجه امر ونهی ایلر ای جبری اکرچه

عجزاحتمالنی حقدن سوررلیکن اول حضرتی حاشا جاهل وکیج واحمق وسفیه اوقودلئیغنی چونکم بر عاقل ودانا جامد وعاجز اولان شیلره امر ونهی قیلمغی جائز کورمیه شول خالق عظیم الشان که نجوم وآسمانی بوقدن وارایلرو آنلری بویله حکمت اوزره منتظم الاحوال ایلر جاهللر کبی بی معنی یره نیجه امر ونهی ایلرا کرانسان جماد منزله سنده اولیدی حق تعالی جل شانه حضرتلری آنك اوزرینه امر ونهی جاهلانه ایلمش اولوردی وا کا تکلیف مالا یطاق قیلوردی حق سبحانه وتعالی خود تکلیف مالا یطاق ایلمکدن منزهدر وبیهوده یره جاهلانه امر ونهی قیلمقدن دخی مقدسدر ای جبری اکرچه سن جمیع قدرت وتصرفی واختیار واستطاعتی حق تعالی یه اسناد ایلمکلکله عجز احتمالنی وضعف شائبه سنی حق تعالی حضرتلرندن دور ایلدك وحق تعالی عاجز وضعیف اولمقدن منزهدر دیدك ولیکن معناده انسانك وجودنده مدار تکلیف اولان اختیار واستطاعتی سلب ایلمك سببیله اول حضرته جاهل وکیج وسفیه دیمش منزله سنده اولدك زیرا انسانك وجودنده اختیار واستطاعت یوقدر بلکه جماد منزله سنده بر شیدر دیمك امر ونهیك حقیقتی یوقدر امر ونهی عبث یره اولمشدر دیمکی مستلزم اولور وامر ونهی عبث وبیهوده یره اولمش بیلمك ایسه حق تعالی حضرتلرینه معناده جاهل وکیج وسفیه دیمکی مستلزم اولور جناب حق جل شانه جهالتدن وبلاهت وسفاهتدن منزه ومقدسدر اصلا اول حضرتك بر کاری عبث وبیهوده دکلدر پس سنك سلب اختیار واستطاعت ایتمکلکك بوقدر فساده مؤدی اولورا کرچه حضرت حقدن ضعف وعجز احتمالنی دور قیلور وجبرك حضرت حقدن ضعف وعجزی دور ایلمسی اولدرکه جبریه طائفه سی دیرلر اکر بز قدریه ومعتزله مذهبی اوزره اولورسق وحضرت حقه آنلرك اعتقاد ایلدیکی کبی اعتقاد قیلورسق حق تعالی یه عجز وضعف اسنادی لازم کلور زیرا اکر بز دیسك که بر کسه نك نفسی ویا خود شیطان بر آدمی عاصی ایلرو یا خود کافر ایلرو اول آدم حضرت حقك درکاهنه وارمق استر وا کا طاعت قیلمق استر وحضرت حق دخی اول کمسه یی مؤمن اولدیغنی استرولکن شیطان آنی مؤمن اولمغه قومز وحضرت حقه اطاعت وانقیاد ایلمکدن منع ایلر دیسك بو قولدن وبوکونه اعتقاد ایلمکدن حق تعالی حضرتلرینه عجز وضعف اسناد ایلمك لازم کلور زیرا حق تعالی حضرتلری برقولنك مؤمن ومطیع اولمسنی مراد ایلرولیکن نفس وشیطان آنی ایمان وطاعتدن منع ایلردیمك حق تعالینك قدرتی نفس وشیطانك قدرتنك مغلوبیدرونفس وشیطانك قدرتی وارادتی حق تعالینك قدرتنك اوزرینه غالبدر دیمکی مستلزم اولور حق تعالی حضرتلری ایسه عاجز وضعیف اولمقدن منزهدر وآنك قدرت وارادتی مخلوقك ارادتنه وقدرتنه مغلوب کلمکدن مقدسدر پس حق تعالیدن عجز وضعف احتمالنی دفع ایلمکدن اوتری جمله اختیار وقدرت وارادتی همان اکا تخصیص ایلیوب هیچ بر شیئك وجودنده اختیار واستطاعت یوقدر دیمك اولی اولور دیرلر پس جبریه نك بوسوزلرینه وبویله دیملرینه سنی لسانندن بو بیتلرله جواب ویروب بیوررلر (مثنوی) عجز نبود از قدر ور کر بود * جاهلی از عاجزی بدتر بود * قدردن عجز اولمز واکر فرضی اوله جاهللك عاجزلکدن بدتر اولور قدردن مراد شر ومعصیتی نفس وشیطان تقدیر ایلردین قدریه در وجبریه قدریه ومعتزله مذهبندن اولنلره طعن واعتراض ایدوب دیرلر که سزلك شر ومعصیتی نفس وشیطان تقدیر ایلر دیمکزدن حق تعالی یه ضعف وعجز اسناد ایلمك ونفس وشیطانی مستقلا قادر ومرید بیلمك لازم کلور بویله بیلمکدن ایسه احتمال عجزی حق تعالیدن دفع ایلمکدن اوتری جمله ارادت واختیاری اکا اسناد ایلمك اولیدر دیرلر حضرت مولانا قدس سره سنی لسانندن جبریلره جواب ویروب بیوررلر قدریه نك نفس وشیطان بر آدمی عاصی وکافر ایلرو ایمان وطاعتدن منع قیلور دیملرندن حق تعالی یه عجز وضعف اسناد ایلمك لازم کلمز فرض ایده لمکه بویله اعتقاد ایلمکدن حق تعالی یه ضعف وعجز اسناد ایلمك لازم کلور ایمش جهالت وسفاهت احتمالندن عجز احتمالی بدتر کلدر زیرا مثلا بر کسه یه علیم وحکیم دیدکدنصکره بر عاجزدر دیمك قادر وتوانا بر جاهل وسفیهدر دیمکدن اولیدر پس جبرك نتیجه سی مقدما ذکر اولدیغی اوزره جهالت وسفاهت احتمالن ویرر بوایسه عجز احتمالندن بدتر وقبیحتردر پس جبریه مذهبی قدریه مذهبندن نیجه وجوهله بدتر وقبیحتر اولور وقدریه نك نفس وشیطان بر کمسه یی اضلال ایلر دیمکدن عجز لازم کلمدیکنه بو بیتلرله جواب ویروب بیوررلر (مثنوی) ترك میکوید قنق را از کرم * بی سك وبی دلق آسوی درم * وز فلان سو آندر اهین با ادب تا سکم بندد زنو دندان واب * مثلا ترك قونغه کرمندن دیر ای قنق بنم قاپوم جانبنه کلبسنز ودلقسز کل آکا اول ادب ایله فلان طرفدن کل تا که بنم کلبم سندن لب ودهانی باغلیه یعنی ای جبری اولان کمسه قدریه طائفه سنلك شیطانه اغوا واضلال اسناد ایلمرندن وشیطانك ناسی ایمان وطاعتدن منع ایلمکه قدرتی واردر دیوسویلمرندن حق تعالی یه عجز اسناد ایلمك لازم کلمز زیرا شیطان حق تعالی حضرتلرینك درکاهنك بر کلبی کبیدر وجناب عزت جل شانه بر صاحب لطف وکرم مهمان پرور وعطا کستر بر غنی کبیدر آنك درکاهنه متوجه اولان مهمانلره بر طریق خاص تعیین

ایلمشدرکه اکر بنم درکاهمه کلمك استرسکز بوطریق خاصدن کلك بشرط آنکه وجود یکزده کهنه لباس اولمیه
ویانکزده برآخر کاب دخی اولمیه چونکم سز بوشرط اوزره بوطریق خاصدن کله سز کاب شیطان سزی منع ودفع ایلمکه
قادر اولمز وسزلك اوزر یکزده غلبه وتسلط قیلمز بوشرط اوزره سلوك ایدوب بوطریق خاصه متوجه اولور سکز
شیطانك مکر وشرندن امین اولورسز وبنم قرب وصالمی بولورسزوبنی مشاهده قیلورسز وعظیم انعام واحسانمه دخی
مظهر اولورسز واکر بوطریق خاصدن کلمزسکز بلکه وجود یکز اوزره بشریت وطبیعت لباسی اولورسه وکاب
نفسکز سزکله بیله کاورسه بنم درکاهمك کابی اولان شیطان سزلك اوزر یکزه مسلط اولور وکهنه اولان بشریتکز دلقنی
پاره پاره قیلورو سزه بوجانبه یول ویرمز واول یولدن سزی بنم جانبمه کلمکه قومزدیر (مثنوی) تو بعکس آن کنی بر در روی
لاجرم از زخم سك خسته شوی * آنچنان رو که غلامان رفته اند * تا سکش کردد حلیم ومهرمند * امّا ای جبری سن
اول خدانك دید یکنك عکسنی ایلرسن قپوسنه کیدرسن لاجرم سك زخمندن خسته اولورسن انجلین کیت که حق
تعالینك غلاملری کتدیلر تا کم آنك کابی حلیم وسکا مهرمند اوله یعنی حق تعالی حضرتلری بنده لرینك کندی
درکاهنه کلمسندن وقرب بچوتنه واصل اولمسندن اوتری برطریق خاص وضع ایلیوب سالك اولنلره بعض شروط
دخی تعیین وتعلیم ایلمشدرتا کم اول شرط اوزره کلن واول طریق خاص اوزره سیر قیلان سالکلره کاب شیطان ضرر
ویرمیه ومحنت والم ایرکورمیه سن ایسك ای جبری حق تعالی حضرتلرینك تعیین ایلدیکی طریق خاصه سالك
اولمغی قویوب وامر ایلدیکی اعمالی اشلیوب آنك عکسنی ایلیوب اول پادشاه کریمك درکاهنه توجه قیلورسن لاجرم
کاب شیطانك زخمندن وغلبه سندن خسته ومجروح اولورسن اکر درکاه حقه کتمك استرسك انجلین کیت که حق
تعالینك خاص ومقبول اولان غلاملری کتمشلردرتا کم اول قادر پادشاهك درکاهنك کابی اولان شیطان سکا حلیم
وشفقتلو اوله نته کم حق تعالینك انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرامنه شیطان حلیم ومهرمند اولمشدر وتملق
وتواضعلر قیلمشدر ترکمانك کابی کندی صاحبنك آشناسنه حلیم اولوب تملقلر ایلدیکی کبی (مثنوی) تو سکی با خود
بری یا روبهی * سك بشورد از تن هر خرکهی * سن ایسك ای جبری بر کابی ویا خود برروباهی کندکله بیله ایلتورسن
لاجرم هر خیمه وخرکاهك دبندن ودروننددن سك قایترکلبدن مراد بونده نفس امّاره دروروباهدن مراد مکر وحیله ایله
موصوف اولان عقل معاشدر یعنی چونکم حق تعالی حضرتلری کندی درکاهنه متوجه اولان بنده لرندن اوتری
نفس امّاره صفتلرندن خالی وعقل معاشك حیله وخدعه سندن ومکر وزرقندن عاری اولدقلری حالده متوجه
اولمغی وطریق خاص اوزره سیر وسلوك قیلمغی تعلیم وتعیین ایلدی امّا سن ایسك ای جبری بونك خلافی وعکسی آنك
درکاهنه متوجه اولدقده کاب نفسکی ویا خود حیله وخدعه ایله موصوف اولان عقلکی کندکله بیله اولدرکاهه قریب
ایلتورسن پس هر برمرتبه ومقامدن شیطانلر ظهوره کاورو سنك اوزریکه حواله اولورواستدیکك یولدن اول درکاهه
واصل اولمغه قومیوب باذن الله سنی درکاه الهیدن منع قیلورلر زیرا بیلورکه سنك وجودکده کندی خالقکك تعلیم وتعیین
ایلدیکی اوزره کارو عمل یوقدر با خصوصکه طریق خاصدن منحرف اولمشسن ونفسانیت صفتلریله بیله توجه قیلمشسن
پس قدریه ومعتزله نك نفس وشیطان برکسیه یی درکاه الهیدن منع واضلال ایلردیملرنده جناب حقه عجز احتمالی
اولمدیغی بوندن معلوم اید یئورسن وانسانك وجودنده ارادت واختیار اولدیغنه برقاچ دلیل دخی ایراد ایلیوب
بیورورلر (مثنوی) کرنباشد غیر حق را اختیار * خشم چون می آیدت بر جرم دار * چون همی خایی تو دندان بر عدو *
چون همی بینی کناه وجرم ازو * ای جبری اکر حضرت حقدن غیر ینك اختیاری اولمیدی جرم دار اوزره خشم
ایلمك سکا نیچون کلوردی نیچون سن دشمن اوزره دیش چینرسن جرم وکناهی اول دشمندن نیچون کوررسن یعنی ای
جبری چونکم سنك مذهبك ومعتقدك اولدرکه بوکونده حق تعالیدن غیر ینك ارادت واختیاری یوقدر وانسان
جماد منزله سنده اوله برجرم وکناه قیلان وسکا ضارب اولان کمسیه سن نیچون خشم وغضب قیلورسن وسنك دشمنکه دیش
چینه یوب کین ایدیجی اولورسن چونکم انسانك وجودنده ارادت واختیاری یوقدر دیرسن جرم وکناهی اول عدودن
نیچون کوررسن پس برکمسه طبعکه مخالف کلدکده سن نیچون شویله ایلرسن دیو آکا عتاب قیلورسن سنك خود بوکونه
افعالك کندی وجودکده وناسك وجودنده اختیار اولدیغنه دلالت وشهادت ایلر چونکم بوخصوصده اثبات اختیار
ایلمکه متعلق سنده نیجه دلائل اوله امر ونهیه کلدکده نیچون سلب ایلیه سن (مثنوی) کر ز سقف خانه چوبی بشکند
* بر تو افتد سخت مجروحت کند * هیچ خشمی آیدت بر چوب سقف * هیچ اندرکین او باشی تو وقف * که چرا بر من
زد ودستم شکست * او عدو وخصم جان من بدست * اکر خانه نك سقفندن نا کهان بر چوب صنه اول چوب سنك
اوزریکه دوشه سنی محکم مجروح ایلیه اول سقفك چوبنه هیچ سکا خشم وغضب کاورمی هیچ اول چوبك کین

وانتقامنه واقف اولورميسن بويله ديوكه اول چوب نيچون بكااوردي وبنم المي صدي اول چوب بنم جانمك عدو
وخصمي اولمشدر يعني اي جبري اكر اختياري اولمين جامده خشم وغضبك اولسيدي في المثل سنك ساكن اولديغك
خانه نك سقفي صنوب اوزر يكه دوشدكده والكي صدقده اكا خشم وكين ايلردك وآندن انتقام آلمق اوزره واقف
وثابت اولوردك وبويله دردك كه نيچون اول چوب بكااوردي وبنم المي صدي اول چوب بنم جانمك دشمنيدر بويله
خود ديمزسن واول چوبه بوكونه خشم وكين ايلمزسن زيرا بيلورسنكه آنك وجودنده ارادت واختيار يوقدر امّا اكر
اول ضربت وزخم وزحمت سكا بر انساندن كلسه اكا خشم وغضب ايلرسن انكيچونكه آنك اول فعلده ارادت
واختياري واراديكني بيلورسن چونكم انسانك وجودنده ارادت واختيار اولديغي سكا نيچه دلائل ايله معلوم
اوله پس دخي نوع انساندنسن سنك وجودكده نيچون ارادت واختيار اولميه چونكم سنك وجودكده دخي ارادت
واختيار اولديغي جميع عقلانك معلوملريدر پس سن نيچون حق تعالينك امرني ونهيني قبول ايتميه سن (مثنوى)
كودكان خرد را چون مى زنى * چون بزرگان را منزه ميكنى * آنكه دزدد مال تو كويى بگير * دست وپايش را ببراندر نكير
وانكه قصد عورت تو ميكند * صد هزاران خشم از تو مى دمد * چونكم انسانك وجودنده اختيار يوقدر كوچك
اولان اطفالي نيچون اوررسن بيوكاري نيچون منزه ايلرسن اول كمسه كه سنك مالك اوغورلرحا كه آني طوت ديرسن
آنك دست وپايني نكيرده كس ديرسن واول كمسه كه سنك عورتكه قصد ايلرسندن صد هزاران خشم وغضب
ظاهر اولورنكير فعل مكروهه ديرلر بونده عقاب وسياست معناسي مراداولور يعني اطفال صغيرلي اكر وجودلرنده
اختيار اولميدي وسن آنلرك اختياري اولديغني بيلميدك نيچون كاربد ايشلدكده آنلري اوردك چونكم اطفال
بركار بد ايشلسه آنلري تأديب ايدوب دوكرسن بيوك اولان وعاقل وبالغ مرتبه سنده اولان رجالدن بركاربد صادر
اولسه نيچون آنلري خطا وقباحتدن تنزيه ايلرسن وبونلرك اختياري يوقدر ديرسن چون كيف معناسنه اولديغي
اوزره معنى بودر امّا كيف معناسنه اولميوب يعني بويله اولسه دخي جائزدر چونكم بيوكاري خطا ومعصيتدن
منزه ايلرسن وآنلرك اختياري يوقدر ديرسن پس اطفالي بركار بد ايشلسه نيچون تأديب ايدوب اوررسن ديمك اولور
وبزركاردن مراد جبريلرك كندي مذهبلرنده اولان بيوكلر اولوردركه آنلر رجال مرتبه سنده اولان هم مذهبلرنده
برنامشروع فعل صادر اولسه آنك اختياري يوقدر ديرلر وآني تأديب ايدوب اكا انكار ايلمزلر امّا كوچك
اوغلنجقلرندن طبيعتلرينه مخالف بركار بد ظهور ايلسه آني تأديب ايدوب دوكرلر بلكه كندي مذهبلرنده بر بيوك
آدم جبري اولسه وبر جبري بنك مالني سرقه قيلسه اول حينده بونك اختياري يوقدر ديمز بلكه حاكم وضابط اولنلره
بوني طوت وسياست وعقوبت ده الني قطع ايت كه بنم مالمي اوغورلدي ديرلر وفرضي جبري بنك عورتنه بر كمسه قصد
ايلسه ويا خود كندي مذهبنده اولان برجبري قصد ايلسه نيجه يوز بيك خشملر اول جبريدن ظهوره كلور وديركه
بنم عورتمه نيچون سوء قصد ايلدك اول زمانده اول كمسه ديسه كه سنكله بنم مذهبم بردر وجودمده اختيار يوقدر بني
برجامد كبي يم پس بكا نيچون خشم وغضب ايلرسن ديسه عورت صاحبي اولان جبري بومذهبه اول حينده راضي
اولميوب اكا خشم وغضب ايلمسي مقرردر پس حاقتني كوركه طبعنه مخالف كلن شيلره صاحب اختيار اولور وخلقه
دخي اختيار اثبات قيلور امّا امر ونهيك قبولنه كلدكده كنديسنده سلب اختيار ايدوب بن جماد منزله سنده يم بلكه
بوخلق دخي جماد منزله سنده دردير (مثنوى) ور بيايد سيل ورخت تو برد * هيچ با سيل آورد كيني خرد * ور بيايد باد
ودستارت ربود * كى ترا با باد دل خشمى نمود * خشم در تو شد بيان اختيار * تا نكويى جبريانه اعتذار * امّا اكر سيل
كلسه وسنك رختكي ايلتسه هيچ عاقل سيله بركين وغضب كتورورمي بومعلومدركه عاقل اولان سيله كين وغضب ايلمز
وبنم رخت واسبابمي سن نيچون الوب كتدك ديو عتاب قيلمز امّا بر انسان اتسه اكا كين ايلر وعتاب قيلر مثال آخر
واكر باد كله وسنك دستاركي قاپه سنك قلبك باده قچن برخشم كوستررمي يعني كوسترمز زيرا بيلور كه باد مريد ومختار
دكلدر امّا بر انسان كلوب دستاريكي قاپسه اكا سنك خشم وغضب ايلمك مقرردر پس اي جبري بوكونه محلرده سنده
بر آخر انسان اوزره صدور ايلين خشم اختياري بيان اولدي وانسانك وجودنده ارادت واستطاعت اولديغي اثبات
قيلدي حتي جبريانه اعتذار ديميه سن وبنده امر ونهي قبول ايلمكه ارادت وقدرت يوقدر ديميه سن سن خود ارادت
واختيار اولديغي نيجه وجوه ايله كندك اثبات ايلرسن (مثنوى) كر شتربان اشتري را مى زند * آن شتر قصد زننده
مى كند * خشم اشتر نيست با آن چوب او * پس ز مختارى شتر بردست بو * اكر شتربان بر شتري چوب ايله اوره اول شتر
كنديني اورن دوه جي يه قصد وحمله ايلر اشترك خشم وغضبي دوه جينك اول چوبنه دكلدر پس مختار لقدن
شتر بوني ايلمشدر يعني اي جبري انسانك وجودنده اختيار اولديغي حيواندن اكثري بيلور بو حمله دن بريسي

اشتردرا کرفی المثل بردوه‌جی دوه‌یی اورسه اول دوه‌ضارب اولان دوه‌جی یه خشم وکین ایلر اول دوه‌دوه‌جینک چوبنه
خشم ایلمز زیرا بیلورواحساس قیلورکه اول چوب بی اختیاردرو مر بدو مختاراولان شتربانه‌دره پس شتربر حیوان ایکن
اختیار صاحبی اولان انسانی بیلوروخشم وکینی بی اختیار اولان جماده ایلمیوب اختیارصاحبی اولان انسانه قیلور
پس حق تعالی جل شانه اکر انسانک اختیاری اولمیدی نیچون اکا خشم وغضب قیلوردی جامداولانه حیوان
انتقام ایلمکی لایق کورمیجک حضرت رحمان نیچون کورردی (مثنوی) همچنین سنک کر بر وسنکی زنی * برتو آرد
حمله کردد منثنی * سنک را کر کیرد از خشم توست * که تو دوری ونداردبر تودست * عقل حیوانی چودانست
اختیار * این مکوای عقل انسان شرم دار * کذلک بونک کبی سنک اوزره اکر بوسنک اوره‌سن اول سنک ایکی قات
اولور سنک اوزره یکه حمله کتورر منثنی ایکی قات معناسنه دریعنی شتربان چوبله شتری اوردیغی کبی سن هم بر کلبه
طاشله اورسک اول کلب غضبه کاوب ایکی قات اولوب سنک اوزره یکه حمله کتورر اکرسن دیرسک که اول سنک
بنی قوویوب اکا اتدیغم بی اختیاراولان حجری واروب اصرر جواب بودر اول کلب اکرسنکی طوترسه اول دخی سکا
اولان خشم وغضبندندر زیراسن آندن دورسن واول سنک سنک اوزریکه دست طوتمز انکیچون سنک جانبکدن آتلان
طاشی طوتار پس عقل حیوانی چونکه اختیاری بیلدی بونی سویلمه ای عقل انسان شرم طوت یعنی چونکم
حیوانه منسوب اولان عقل اختیارصاحبنی بیلدی ومختاری عاجزدن فرق وتمیز قیلدی ای انسانک عاقلی سن
بنده اختیار یوقدربن مجبوروعاجزم دیمک قولنی سویلمه جمیع انسانک واکثر حیوانک بیلوب دلالت وشهادت
ایلدکاری معنایی سن انکار ایلمه (مثنوی) روشنست این لیک از طمع سحور * آن خورنده چشم می بندد زنور *
چونکه کای میل اوبنان خورد نیست * رو بشار بکی کند که روز نیست * حرص چون خورشید راپنهان کند *
چه عجب کرپشت بر برهان کند * بو کار روشندر ولیکن سحور طمعندن اول طعام ییجی چشمنی نوردن باغلر چونکه
اول کمسنه‌نک میلی نان ییمکه‌در بوزنی قرا کولغه ایلر بویله دیوکه کوندز دکلدر حرص چونکه آفتابی پنهان ایلرنه عجب
اکر آرقه‌سنی دلیل وبرهانه اوزره ایلیه سحور سینک فضیله قبل طلوع الفجر صائم اولنلرک اکل ایلدکاری طعامه دیرلر
بو بیتلرا اختیارک ثبوتندن وظهورنی تفهیمدن وجبریلرک بغایت ظاهر اولان اختیاردن اغماض عین ایلرنی عاقل اولنلره
تعلیم ایلمکدن اوتری مثل موقعنده واقع اولمشدر یعنی ای جبری اولان کمسنه انسانک وجودنده اختیار واستطاعت
صبح صادق کبی روشن وظاهردر ولیکن سن شهوت نفسه میل وطمع قیلدیغکدن کون کبی ظاهر اولان اختیاری
یوقدر دیواندن اغماض عین ایلرسن شول ملحد کبی که مثلا رمضان شریفده صباح وقتنده طعام ییمکه طمعی اولدیغندن
اول طعام ییجی کونش نورندن کوزنی باغلروصباح اولمدی دیوب طوینجه اکل ایلرپس کوزنی آچوب برزمان باقرکه
صباح اولدیغنی کوره چونکم آنک کل میلی ییمکه‌دربرمقداری اکل ایتمکه دکلدر پس لاجرم یوزنی برقرا کواق
بوجغه ایلروصبح صادق طلوع قیلمش ایکن روز اولمدی دیرواستدیکی قدر یوکندیسنی نه خلقه صائم کوسترر چونکم
برآدمک طعام ییمکه حرصی اولسه آشکارا اولان کونشی ستر ایلر وآندن اول حریص اغماض عین قیلور پس عجب
دکلدر که نفسنک مرادنی ویرمکه حریص اولان جبری کون کبی عیان اولان برهانه صرت چویروب آنی ورای
ظهرنه القا قیله ونفسنک مرادی هرنه ایسه آنی ایشلیه واکا کندینک اختیاری اولدیغی خصوصده عقلی ونقلی
نیجه دلائل وبراهین ایراد ایلسک آنلردن اغماض عین ایلیه وبوکارلرده بنم اختیارم یوقدر مجبورم دیوسویلیه (حکایت
هم در بیان تقدیر اختیار خلق وبیان آنکه تقدیر وقضا سلب کننده اختیار نیست) بو حکایت هم خلقک اختیارنک
اثبات وتقدیرنک بیاننده‌در ودخی آنک بیاننده‌درکه قضا وتقدیر خلقک اختیارنی سلب ایدیجی دکلدر قضانک
وتقدیرک تعریفی جلد اولده هدهد حکایه‌سنده مرور ایلمشدر آنده طلب اولنه (مثنوی) کفت دزدی شحنه را
کای پادشاه) انچه کردم بود آن حکم اله * کفت شحنه آنچه من هم می کنم) حکم حقست ای دو چشم روشنم) سیاست
محلنده بر حرامی شحنه‌یه ایتدی که ای پادشاه اول نسنه‌یی که بن اشلدم اول حکم الهی وتقدیر ربانی ایدی چونکم بندن
صادر اولان فعل حق تعالینک قضاسیله‌در پس نیچون اکا رضا ویرمزسن دیدی شحنه دخی اکا ایتدی ای دزد اول
نسنه‌یی که بن هم ایلرم حق تعالینک حکمیدر ای بنم ایکی روشن کوزم پس برقیاس حق ایشلیوب قضایه وقدره حواله
ایتمک کمسیه حجت اولمز وبوحجته هیچ بر عاقل رضا ویرمز (مثنوی) از دکانی کر کسی تربی برد * کین ز حکم ایزدست
ای باخرد * مثلا کر بر کمسه بر دکاندن بر تربی اوغورلسه ودیسه که بوسرقت وغصب حق تعالینک حکمندن
وتقدیرندندر ای عقللو کمسه دیسه (مثنوی) بر سرش کوبی دو سه مشت ای کره * حکم حقست اینکه اینجا باز نه *
سن اول تربی الان دزدک باشنه ایکی اوچ یومروق اورورسن واکا دیرسن ای کره بو قبیح حکم حق بودر اول الدیغک

نسنه‌یی کیرو بونده قو یعنی اول خرسزه‌سن که اکر سرقه حکم حق ایسه بوضرب وتأدیب دخی ای کریه حکم الهیدر
اول ترلی یرینه قو (مثنوی) در یکی تره چواین عذر ای فضول * می نیاید پیش بقالی قبول * ای فضول چونکه
برتره خصوصنده بو عذر بر بقالك اوکنده قبول کلمیه ومقبول اولمیه (مثنوی) چون برین عذر اعتمادی میکنی *
برحوالی اژدهایی می تنی * پس ای فضول جبری‌سن بوکونه عذر اوزره نیجه اعتماد ایلرسن بر عظیم وقوی
اژدرهانك اطرافنه دورایلرسن که اول اژدرهادن مراد قهر الهی وغضب ربانیدر که آنك اطرافنه طولنمق نفسك
مرادنی ویرمك ومعاصی ومناهیئی ارتکاب ایلمکدن کنایت اولور چونکم سن منهی اولان معصیتلری ایشلمیه‌سن
واژدرهای قهر حقه اول واسطه ایله تقرب ایلمیه‌سن اژدرهای قهر الهی سنی اخذ وبطش ایلمکه قصد ایلمدکده
اکابن بو خصوصده مجبور ومعذورم دیوسویلمیه‌سن وبنم اختیارم یوقدر بو فعلی ایشلمك بکالوح قضاده مقدر ایمش
دیو عذر بیان ایلمیه‌سن بوکونه عذر اول اژدرهای قهرلقنده مقبول اولمدیغنی هرکس بیلور (مثنوی) از چنین
عذر ای سلیم نانبیل * خون ومال وزن همی کردی سبیل * هرکسی پس سبلت تو برکند * عذر آرد خویش را مضطر
کند * بویله عذردن اوتری ای عقلسز نانبیل خون ومال وعورتکی سبیل ایلدك استفهام اولوب سبیل ایلر میسن
دیمك هم جائزدر هر برکسه پس سنك صقالکی ویبغکی قوپرر عذر کتوررکندیسنی اول فعلده مضطر ایلر سلیم ساده دل
ابلهه دیرلر نبیل بزرك ونیکو وعاقل معناسنه در نانبیل دیمك ای بی عقل دیمك معناسنه اولوب وخطاب کافر اولان
جبری‌یه اولورسنی اولان آنی بوکونه الزام قیلور که بونك کبی بر بی معنی عذردن ای احمق وعقلسز اولان کافر جبری
قانکی ومالکی واولادکی وخاتونکی مؤمنلره سبیل ایلدك که آنلره کافرلری اولدرمك ومالرنی آلمق وخاتونلرنی
واوغللرنی وقیزلرنی اسیر قیلمق حلالدر چون مؤمنلردن بریسکا ایمان واسلامه کل وحق تعالینك امرنی ونهیینی قبول
ایله دیسه سندخی بن ایمانه کلمکه قادر دکلم حق تعالی بنی بویله کافر ایتمش ولوح قضاده بکا کفر تقدیر ایتمش بن بی اختیار
ومضطرم بنم المده نه وار درای مؤمن دیو حجت ابراز ایلسك پس مؤمنلردن هر برکسه سنك صقالکی و بیغکی
قوپاررو سکا وافر اوررودورتر اول دخی کندیسنی بو خصوصده مضطر ایلیوب سکا عذر کتوررر ودیرکه معذور اول
بندخی سکا اورمقده ومالکی المقده وزن وفرزندکی اسیر قیلمقده عاجز ومضطرمکه حق تعالینك حکمی بونك
اوزرینه درکه مؤمن اولان کافره غزا ایلیه پس مؤمن اولان حق تعالینك حکمنی ترك ایلمکه قادر اولمز (مثنوی
حکم حق کر عذر می شاید ترا * پس بیاموز وبده فتوی مرا * که مرا صد آرزو وشهوتست * دست من بسته ز بیم
هیبتست * پس کرم کن عذر را تعلیم ده * برکشا از دست وپای من کره * حکم حق اکر سکا عذر اولمغه لایق اوله پس
مسئله‌یی اوکرن وبکا فتوی ویرزیرا بنم دخی یوز آرزو وشهوتم واردر حق تعالینك هیبتی خوفندن بنم الم بغلنمشدر
پس کرم ایله اول عذری بره تعلیم ایله بنم دست وپایمدن کرهی وبندی چوز بو بیتلرسنی طرفندن جبری طرفنه استهزا
وتوبیخ طریقیله دینلمشدر دیرکه ای جبری حق تعالینك حکمی ازلده بنم کفریمه واقع اولمش وحق تعالی بنی بویله
کافر وجبری خلق ایلمش دیمك عذری اکر سکا لایق ومقبول اولورسه وسنی بوکونه عذر دنیوی واخروی اولان
عقوبتلردن خلاص قیلورسه پس بو مسئله‌یی حقیقتله اوکرن وبکا دخی شفای صدر کلبعك واعتقاد قیله جق بر فتوی
ویرزیرا بنم دخی سنك کبی یوز آرزو وشهوتم واردر نفسم استرکه اول مرادنی ومشتهیاتنی حاصل قیله ودیلدیکی کبی
راحت اوله وآزاده لك بوله ولیکن حق تعالینك هیبت وعظمتنك خوفندن بنم الم باغلنمش ونفسم مشتهیاتنه میل
ایلمکدن اعراض قیلمشدر پس کرم ایله حق تعالینك خشم وغضبندن خلاص اولمق ایچون بکا اول عذری تعلیم ایله
وبنم حق قورقوسندن معقد ومقید اولان المدن وایاغمدن عقده لری وقیدلری حل وفتح ایله تاکم آزاد اولوب کیف
مایشاء نفسم استدیکنی ایشلمیه واصلا کا سؤال وحساب اولمیه بونك طریقنی بکا تعلیم ایلرسك قتی لطف ردیدی وآنی
بوکونه الزام ایله تعجیز ایلدی * مثنوی * اختیاری کرده تو پیشهٔ * کاختیاری دارم واندیشهٔ * ورنه چون بکزیدهٔ
آن پیشه را * آن میان پیشها ای کدخدا) ای جبری پس بر صنعتی اختیار ایلمشسن بویله دیو که بن بر اختیار و بر اندیشه
طوترم بوخسه اول صنعت وپیشه‌یی نیجه اختیار ایلمش اولورسن صنعتلرك ایچنده ای کدخدا یعنی ای جبری سن
البته بوقدر صنایعك ما بیننده بر صنعتی قبول ایلمشسن دروبویله دیرسن که بن بو صنعتی قبول ایلمك طوترم
وبو اندیشه‌یی طوترم واکر دیرسن بن صنعتی قبول ایلمدم واصطفا قیلمدم پس اول بیلدیکك صنعتی نیچون کزیده ایلدك
وقبول قیلدك ای اهل تصرف جمله صنعتلرك ما بیننده اول کندی صنعتکی چونکم بر صنعتی نفسك حظ ایتدیکی
اوزره قبول ایلدك آنی قبول ایلمکه اختیار دیرلر (مثنوی) چونکه آید نوبت نفس وهوا * بیست مرده اختیار آید ترا *
چون برد یك حبه از تو یار سود * اختیار جنك در جانت کشود * چونکم نفس وهوانك نوبتی کله سکا یکرمی مرد

مقداری اختیار وقدرت كاوركذلك بريارلغ چونكم سندن برحبه سودا ايلته اول زمانده جنك اختیاری سنك جانكده آچلور يعنى اى جبرى سنك مذهبك وحالك بر عجب مذهبدر چونكم سنك نفسكه مطابق وهوا كه موافق شيلرك وقتى كله اول حينده يكرمى آدم قدرسكا اختيار كلوروا اول شيلرى جان ودل ايله اصطفا واختیار قيلورسن وكذلك چونكم سنك بريارلغ سنك مالكدن برحبه فائده یی ازاله واضاعه ايليه او حينده آنكله جنك ايلمك اختیاری جانكده آچلور وانكله نيچون بكا فائده اولان حبه یی سن الورسن ديو جنك وجدل قيلورسن (مثنوى) چون بيايد نوبت شكر نعم * اختيارت نيست وزسنكى تو كم) دوزخت را عذر اين باشد يقين * كاندرين سوزش مرا معذور بين * امّا چونكم حق تعالينك نعمتلرينك نوبتى كله اول حينده سنك اختيارلغ اولمزودخى سن برحجردن كم سن دوزخك دخى سكا عذرى بى شك بو اولوركه بوسوزشده بنى معذور كوردير شكر قلبله منعمه محبت وجوارحله خدمت ولسانله ثنا ومحمدت قيلمقدن عبارتدر پس جبرى كندى نفسنك هواسنه ومقتضاسنه كلدكده صدجانله كار وخدمت ايلر امّا منعم حقيقى اولان حق تعالينك نعمتلرينك شكرينى ادا ايلمك وقتنده بنم اختيارم يوق بن برطاش كبى عاجز ومضطرم دير پس جهنمه دخى يقين بو عذر اولوركه اول جبرى كافره ديركه بنم سنى ياقلغمده بنى معذور كور پس جبرى مذهبنك فائده سى اولديغنى اول حينده بيلور (مثنوى) كس بدين حجت چو معذورت نداشت * وز كف جلاد اين دورت نداشت * چون بدين داور جهان منظوم شد * حال آن عالم همت معلوم شد * اى جبرى كافر كسنه بو حجتله چونكم سنى معذور طوتمدى دخى بو عذر وحجت جلادلغ الندن سنى بعيد طوتمدى كه بنم اختيارم يوقدر ديكله اول جلادسنى عفو ايلمز چونكم بو حكمله جهان منظوم اولدى پس بوندن اول عالمك حالى دخى سكا معلوم اولدى يعنى بو عالمده بنم اختيارم يوقدر بن مجبور ومضطرم ديو حجت ابراز ايلديكك مقبول ومسلم اولميحق معلوم اولديكه يوم الاخرة هيچ بروجهله معذور اولمزسن وعذاب اليمه كرفتار اولوب جزاى عملك هرنه ايسه بولورسن (حكايت هم درجواب جبرى واثبات اختيار وصحت امر ونهى و بيان انكه عذر جبرى درهيچ دينى مقبول نيست وموجب خلاص نيست ازسزاى آن كاركه كرده است چنانكه خلاص نيافت ابليس جبرى بدانكه كفت بما اغويتنى والقليل يدل على الكثير) بو حكايت هم جبرينك جوابنده واختيارلغ وامر ونهيك صحتنك اثباتى بياننده دردخى آنك بياننده دركه جبرينك عذرى هيچ برملتده وهيچ بردينده مقبول دكلدر وموجب خلاص دكلدركه اول كار وعملك جزا وسزاسندن كه آنى اول جبرى ايلمشدر انجلين كه ابليس جبرى حق تعالى حضرتلرينك لعنتندن وغضبندن خلاص بولمدى اول كلام وجوابله كه بما اغويتنى ديدى يعنى بالمشافهه جناب حقه سن بنى اغوا ايلديكك سببيله ديوب اغوايى حضرت حقه اسناد ايلدى وبو آيت كريمه نك تفسيرى جلد اولده اضافت كردن آدم عليه السلام ذلت خويش سرخنده مرور ايلدى آنده طلب اولنه وآزشى چوق شيئه دليل اولور پس بوقدر معنى نيچه معانئ كثيره يه دلالت قيلور (مثنوى) آن يكى بررفت بالاى درخت * مى فشاندان ميوه را دزدانه سخت * مثلا اول بركسه بر باغده صاحبينك اجازتيسز براغاج اوزره كتدى اول جبرى خرسزلر كبى اول ميوه يى محكم سلكدى (مثنوى) صاحب باغ آمد وكفت اى دنى * ازخدا شرميت كوچه مى كنى * اول حالتده باغ صاحبى كلدى وا كا ايتدى اى دنى خداى تعاليدن برشرمك قنى نه ايلرسن (مثنوى) كفت از باغ خدا بندهٔ خدا * كرخورد خرما كه حق كردش عطا * پس اول جبرى اولان دزد باغ صاحبينه جبريانه جواب ويروب ديدى خداى تعالينك باغندن خدانك بنده سى اكر خرما ييه نه لازم كلوركه آنى حضرت حق عطا ايلدى (مثنوى) عاميانه چه ملامت مى كنى * بخل برخوان خداوند غنى * سن آنك بنده سنى عوام كبى نوجهله ملامت ايلرسن خداوند غنينك خوانى اوزره بخل ايلرسن يعنى غنى اولان خداوندك خوانى اوزره بخل ايدوب عاميلر كبى بنى نيچون ملامت ايلرسن ديدى (مثنوى) كفت اى ايبك بياور آن رسن * تا بكويم من جواب بوالحسن * باغ صاحبى چونكم دزدك بو جبريانه اولان كلامنى اشتدى انكله بحث وجدل ايتميوب آنك جوابى نه كونه اولديغنى اكا بيلدرمكدن اوترى كندى بنده سنه خطاب ايدوب ديدى اى ايبك وار اول رسنى كتور تاكم بن بو دزده بوالحسن جواب ديديم ديدى پس خداوند باغك ايبك نام غلامى چونكم رسنى كتوردى (مثنوى) پس ببستش سخت آن دم بردرخت * مى زد او بر پشت ساقش چوب سخت * پس باغ صاحبى اول جبرى اولان دزدى بر درخته محكم باغلدى اول باغ صاحبى آنك ارقه سنه وانجكنه محكم چوب اوردى (مثنوى) كفت آخر ازخدا شرمى بدار * مى كشى اين بى كنه را زار زار * دزد جبرى اضطرابنده آخر ديدى خدادن برشرم طوت بو بى كناهى زارزار اولدير رميسن (مثنوى) كفت كز چوب خدا اين بنده اش) ميزند بر پشت ديكر بنده خوش * باغ صاحبى ديدى اكر چوب خدايى انك بو بنده سى آخر بنده نك ارقه سنه خوش اوررود يردى (مثنوى) چوب حق و پشت و پهلو

آن او * من غلام آلت وفرمان او * چوب حق تعالینك چوبیدر ومضروبك پشت وپهلوسی اول اللهك التی وملكیدر بندخی انك امر وفرمانینك غلام والتیيم یعنی چونكم ای جبری سن دیدك كه باغ اللهك ملكیدر ومیوه اللهك بتوردیكی وبنده لرینه یمك ایچون ویردیكی عطادر وبن اللهك قولی‌يم پس حق تعالینك بنده لری ایچون ویردیكی نعمتی اللهك قوللرندن نیچون منع ایلرسن دیدك وبنم دخی سكا جوابم بودر كه بندخی اللهك قولی‌يم وبو بنم الده كی حق تعالینك ادبسز اولان وسلب اختیار قیلان جبریلری دوكمكدن اوتری خلق ایلدیكی برچوب پاره در پس حق تعالینك كندی قولی انك براخر قولنه انك خلق ایلدیكی چوبله ضرب ایدوب تأدیب ایلربوندن شرم طوتمق لازم كلمزدیدی (مثنوی) گفت توبه كردم از جبرای عیار * اختیارست اختیارست اختیار * اختیارت اختیارش هست كرد * اختیارش چون سواری زیر كرد * اختیارش اختیار ما كند * امر شد براختیاری مستند * پس جبری اولان دزد ملزم اولوب دیدی ای عیار جبردن توبه ایلدم اختیار واردر اختیار واردر اختیار وارد ای ضارب ومؤدب سنك اختیاركی اول اللهك اختیاری هست وموجود ایلدی اصح اولان نسخه لرده اختیارات واقع اولمشدر الفله بوتقدیرجه معنی جمیع اختیاراتی اول اللهك اختیاری وار ایلدی دیمك اولور مثلا اول خدانك ارادت واختیاری كرد وغبار آلتنده برسوار كبیدر اول خدانك اختیاری بزم اختیار یمزی ایلر پس امر الهی براختیار اوزره مستند اولدی یعنی اول سارق اولان جبری كوتكی یدكده سنیلر مذهبنه كلوب وسنیلر كبی عبدك اختیاری اولدیغنه اقرار ایلیوب دیدی كه ای عیار باطل اولان جبر مذهبندن رجوع ایلدم وبنم فهمده ووجودمده اختیار واردر بوتكرار بتكرار اقرار ایلدم وبیلدمكه حق تبارك وتعالینك اختیار كلیسی سنك اختیار جزئیه كی وار ایلدی مثلا حق تعالینك اختیار كلیسی برسوار كبیدر وانسانك اختیار جزویسی غبار كبیدر توزی قوپرن اصل سواردر ولیكن انكیخته اولان غبار سواره پرده اولمقدن خالی دكلدر پس حق تعالینك اختیار كلیسی انسانك اختیار جزویسنك میاننده غبار ایچره برسوار كبی اولور اول اللهك اختیار كلیسی محقق بزم اختیار جزئیه مزی خلق ایلر پس بزم اختیار جزئیه مز امر ونهیك مستندی اولور وتكلیفاته مدار كاور وامر ونهی بزم اختیار جزئیه مز اوزره اسناد اولمق خوب واقع اولور واول اختیار واسطه سیله بنده مثاب اولمغه ومعاقب اولمغه هم لایق اولور (مثنوی) حاكمی برصورت بی اختیار) هست هر مخلوق را در اقتدار * تا كشد بی اختیاری صیدرا * تا برد بگرفته گوش او زیدرا * بی اختیار صورتی اوزره هر مخلوق ایچون قدرت واقتدارده برحاكم واردر تا اول حاكم صیدی اختیارسز چكه تا اول حاكم زیدك قولغنی طوتمش ایلته یعنی بی اختیار صورتنده هر نقدر مخلوق وار ایسه آنك اوزرینه صاحب تصرف برحاكم واردر كه اول بی اختیار شكلنده اولان مخلوق مجبور اول حاكمك تصرفنك مغلوبیدر تا كم اول حاكم غالب اول بی اختیار شكلنده اولان مخلوقی استدیكی یره چكر مثلا بركسه برصیدی اختیارسز چكر بركسه نك اوزرینه غالب اولور آنك قولاغن طوتوب استدیكی جانبه ایلتور در اقتدار لفظی حاكمه قید اولوب معنی بویله اولسه دخی جائز اولور بی اختیار صورتی اوزره اولان مخلوقك اقتدارده برقوی حاكمی واردر یعنی مجبور وبی اختیار شكلنده اولان هر مخلوقك برغالب حاكمی واردر اقتدارده كه اول مغلوب ومجبور اولان مخلوقی صورتا تصرف ایلیوب بعض آلات واسباب واسطه سیله استدیكی یره چكر ومراد ایلدیكی جانبه ایلتور مثلا برحاكم غالب برصیدی اختیارسز استدیكی یره چكر وانساندن بركسه نك قولغنی طوتوب مراد ایلدیكی جانبه ایلتور (مثنوی) لیك بی هیچ التی صنع صمد * اختیارشرا كمنداو كند * اختیارش زیدرا قیدش كند * بی سك وبی دام حق صیدش كند * ولیكن هیچ برالتسز صمد اولان خدانك صنعی اوزیدك اختیارنی انك كندی ایلر زیدك اختیاری اول زیدی قید ایلر سكسز ودامسز حق تعالی آنی صید ایلر یعنی اگرچه برحاكم غالب زیدك قولغنی طوتوب آنی استدیكی یره چكوب ایلتور ولیكن صمد اولان خدانك صنعی هیچ برآلتسز اول زیدك كندی اختیارنی اكا كمند ایلر واول زیده كندی اختیارنی قید وبند ایلر صورت ظاهرده سك ودام یوق ایكن حق تعالی اول زیدی استدیكی كبی صید ایلر وزیدك كندی اختیاری بنه كندیسنه قید اولوب آنك اختیاری واسطه سیله حق تعالی آنی استدیكی جانبه جذب ایلر پس انسان من وجه مختار ومن وجه بی اختیاردر عین اختیارنده مجبوردر زیرا تفویض كلی واختیار كلی اكا میسر دكلدر وكذلك من كل الوجوه صرف مجبور ده دكل بلكه اختیار جزئیه سی واردر ولیكن ارادت واختیار حقه نسبتله اول اختیار لیس بشئ منزله سنده در وانسانك وجودی ارادت مطلقه یه نسبتله عاجز وبی اختیار برشئ كبیدر (مثنوی) آن درودگر حاكم چوبی بود * وان مصور حاكم خوبی بود * هست آهنگر برآهن قیمی * هست بناهم برآلت حاكمی * مثلا اول درودگر برچوبك حاكمیدر واول مصور ونقاش

دخی برخوبك حاكيدر آهنكر آهن اوزره برقوی قيم وحاكمدر بنادخی آلت اوزره برقوی حاكمدر يعنی هر بی اختيار
اولان مخلوق اوزره كمال اقتدارده برقوی حاكم اولديغنه مثال دولكرلك چوب اوزره حاكم اولمسی ومصوّرلك برخوب
صورت اوزره استدبكی كبی حكم وتصرف قيلمسی وآهنكرلك آهن اوزره غلبه وتصرف قيلمسی وكذلك بنانك
كندی آلات واسبابی اوزره حاكم ومتصرف اولمسی كبيدركه بوشيلر فی الحقيقه بونلر اوزره حاكم اولان
استادلك النده عاجز ومضطردر (مثنوی) نادراين باشدكه چندين اختيار * ساجد اندر اختيارش بنده وار)
نادربو اولوركه بوقدر اختيار اول اللهك اختيارنه بنده وار سجده قيليجيدر يعنی عجيب وغريب اولان بودركه جمله
مخلوقك بوقدر اختيار وارادتی اول اللهك اختيارنه بنده لر كبی باش قو يجی واطاعت وانقياد قيليجيدر اصلا برفردك
اختياری اول اللهك ارادت واختيارنه مخالفت قيله مز وآنك مراد ايلمديكنی براحد مريد اوله مز اول پادشاه ذوالاقتدار
هرنی اختيار ايلديسه مخلوقك اختياری آنك اختيارنه تابعدركه (وماتشاؤن الاان يشاءالله) پس جبر اوسطدن
خلاص اولمغه مجال يوقدر (مثنوی) قدرت تو برجمادات ازنبرد * كی جمادی راازينها نفی كرد * قدرتش براختيارات
انچنان * نفی نكند اختياررا ازان) سنك جمادات اوزره اولان قدرتك جنك ونبرد جهتندن بو جمادلردن جمادلكی
نچه نفی ايلدی كذلك اول خدانك اختيارات اوزره اولان قدرتی اول اختيارلردن براختياری نفی ايلمز يعنی فی المثل
جنك ونبرد جهتندن اولان جمادات اوزره سنك غلبه وقدرتك بو جمادلردن كه مقدّم ذكر اولندی مثلا چوب كبی ونقش
خوب كبی وآهن كبی وآلت بنا كبی بونلرك اوزرينه سنك غلبه وقدرتك بونلری جمادلغندن نفی ايلمز كذلك اول غالب
وقادر اولان خدانك جميع اختيارلر اوزره اولان غلبه وقدرتی انجلين اول اختيارلردن اختيارلغی نفی ايلمز بلكه
هركسك اختياری برنده ايكن حق تعالينك قدرت وارادتی جمله اختيارلرك اوزرينه غالب وقاهردر وجمله اختيارلر
آنك مغلوب ومقهوريدر (مثنوی) خواستش می كوی بروجه كمال * كه نباشد نسبت جبروضلال) اول اللهك خواستنی
بروجه كمال سو يله كه جبروضلال نسبتی اولميه خواست بونده ارادت معناسنه در يعنی حق تبارك وتعالينك قدرت
وارادتی جميع اختيارلرك اوزرينه غالب وقاهر بيل واول اللهك ارادت واختيارنی وجه كمال اوزره سو يله واعتقاد ايله
تاكه نه جبر صرف اوله ونه ضلال اوله يعنی بالكليه همان ارادت واختيار الله تعالی نكدر انسانك اصلا ارادت
واختياری يوقدر ديرسك بو يله ديمك جبروضلال اولور امّا انسانده دخی ارادت واختيار جزئيه واردر وليكن انسانك
ارادتی حق تعالينك ارادتنك مغلوبی ومحكومی اولمق اوزره ذكر قيلوب اعتقاد قيلورسن (م ی) چونكه كفتی كفر من
خواست وينست * خواست خودرا نيزهم ميدان كه هست * زانكه بی خواه تو خود ان كفر نيست * كفر بی خواهش
تناقض كفتنيست) ای كافر جبری چونكم سن ديدك بنم كفرم آنك استمسيدر كندی ارادتنكی دخی بيل كه هم واردر
زيرا كه سنك ارادتكسز خود اول كفرده كلدر ارادتسز كفر ديمك تناقض سو يلمكدر اكثر نسخه ده مصرع اول بو يله در
زانكه بی خواه تو خود كفر تو نيست بو تقديراوزره معنی زيرا سنك ارادتكسز خود سنك كفرك يوقدر ديمك اولور يعنی سنی
جبری اولان كافر ديركه ای كافر جبری چونكم بنم كفرم اول اللهك مراد واختيار ايلمسيدر ديدك كندی ارادت
واختيارك دخی بيل كه واردر انسان مطلقا مجبوروبی اختيار دكلدر زيرا كه سنك مرادك اولميجه سنك كفرك اولمز بلكه
سنك كفرك سنك ارادت واختيارك له حاصل اولور اكر كافری كندی ارادتيسز كفر اوزره اكراه ايلسه لر واول كمسه كفر بنم
مرادو مختارم دكلدر بلكه بن كفر اوزره مجبور ومكره اولدم ديسه اول كمسه بن كافردكلم بن مؤمنم ديمك اولور زيرا بو سوز
بنم كفرده ارادت واختيارم يوقدر ديمكی اشعار قيلور ودونوب بن مؤمن دكلم كافرم ديسه سوزنده تناقض اولور زيرا
كفری بن اختيار قيلدم وكافر اولدم ديمك اولور پس بن كافرم دين كمسه كفرده كندی اختيارنی ثابت ايتمش اولور
زيرا اول كفردن محظوظدر وكفر انك مكروه ومنفوری دكلدر تاكم كافر مجبور اوله پس كافرك كفرده اختياری اولور
(مثنوی) امر عاجز را قبيحست وذميم * خشم بدتر خاصه از رب رحيم) عاجز اولان كمسيه امر ايلمك مذموم وقبيحدر
خشم عاجزه بدتردر علی الخصوص رب رحيمدن يعنی بر كمسه بر كمسه نك اوزرينه امر ونهی ايلمك بغايت قبيح ومذموم
كلدی وامری قبول ايلمكده اول عاجزه خشم ايلمك هم زياده قبيح ومذموم كلدی علی الخصوص ارحم الراحمين اولان
رب العالميندن فی الحقيقه كريم ورحيم ايكن بو قدرتی اولمين عاجزه امر ايليوب وامرنی يرينه كتورمديكده
اكا خشم ايلمك قبيح وذميم اولور جناب عزت جل شانه خود اصلا بنده سنه تكليف مالا يطاق قيلمامش بلكه
ضعفادن بيله حرج وزحمتی رفع ايليوب (ليس علی الاعمی حرج ولا علی الاعرج حرج ولا علی المريض حرج)
بيورمشدر (مثنوی) كاو كر بوغی نكيرد می زنند * هيچ كاوی كه نبرد می زنند * كاو چون معذور نبود در فضول *
صاحب كار از چه معذورست ودول) مثلا كاوا كر بوغی طوتميه اورورلر بر كاو كه اوچميه هيچ آنی اوررلرمی چونكه

اكاوفضولده معذوراولميه كاوصاحبي ندن معذور ودولدر دول بونده سست وضعيف معناسنه دردیشلر یعنی
اكر بركاوبو بندرق طوتمسه وقدرتی یتدیكی قدر خدمت ایتمسه آنی دوكرلر اماهیچ بركاواوجنسه آنی دوكرلرمی كاولك
اوچغه طاقتی اولمدیغی هركس بیلوب اكاسن نیچون اوچمزسن دیواورمزلر زیرا بیلورلر كه اول كاولك اوچغه استطاعتی
یوقدرچونكم كاوفضوللق ایلمكده معذوراولمیه وترك خدمت قیلمقده كاوصاحبی آنی عفوقیلمیه پس صاحب كاو نیجه
معذوراولورو خدمت وطاعتده توجهله سبستلك قیلور (مثنوی) چون نه رنجور سر را بر مبند * اختیارت هست
بر سبلت مخند * جهد كن كزجام حق یابی نوی * بی خودوبی اختیار انكه شوی) ای جبری چون رنجور دكلسن
باشكی باغلمه سنك اختیارك واردر پس سبلتكه كولمه سعی ایله كه جام حقدن نوی وتازه لك بوله سن اول زمان بی خود
وبی اختیاراوله سن یعنی چونكم سن رنجورومجبوردكلسن حیله ایدوب باشكی باغلمه كه جبرصنق باغلغه دیرلرسنك
طاعت قیلمغه اختیارواستطاعتك واردر بنم اختیارم یوقدردیو صقالكه وبیغكه كولمه وكندیكه استهزا ایلمه بلكه
سعی وجهد ایله كه حق تعالینك جام عشقنده مستلك وتازه لك بوله سن آندنصكره بی وجود وبی اختیار اوله سن
وفانی فی الله اولنلرمرتبه سن بوله سن (مثنوی) آنكه آن می را بود كل اختیار * توشوی معذورمطلق مست وار)
هرچه كویی كفته می باشد آن * هرچه روبی رفته می باشد آن) اول وقتده اختیار بالكلیه اول شراب محبتك اولور
مست كبی سن معذورمطلق اولورسن اول حینده هرنه سویلسك اول می محبتك كفته سی اولورهرنی سپوررسن میك
رفته سی اولوریعنی سنكه شراب محبت الهیدن مست اوله سن ولطافت وطراوت بوله سن اوحینده سنك وجودكده
اختیارقالمزسنك وجودكده اولان ارادت واختیاربالكلیه بادهٔ محبتك اولورآندنصكره سن مست كبی معذورمطلق
اولورسن زیراهرنه سویلرسك اول سوزلرحقیقت شرابندن سویلمش اولوروخانهٔ دلدن ودروندن هرنی سپوررسك
شراب محبتك سپورلمشی اولوروالحاصل هرنه فعل قیلورسك اول فعل می محبتدن ظهوره كاوربوتقدیرجه بنم اختیارم
یوقدربن مجبورم دیسك سنك عذرك مقبول اولور (مثنوی) كی كند آن مست جزعدل وصواب * كه زجام حق
كشیدست اوشراب * جادوان فرعونرا كفتند بیست * مست را پروای دست وپای نیست * دست وپای ما
می ان واحدست * دست ظاهرسایه است وكاسدست) اول مست الهی نجون عدل وصوابدن غیری ایلركه جام حقدن
اوشراب چكمشدرنته كم جادولر فرعونه یكرمی كره دیدیلر ویاخود طوردیدیلر مسته دست وپای قیغوسی یوقدر
بیست طوردیمك معناسنه ویكرمی معناسنه دخی كاوربونده ایكیسی یله جائزاولور بزم دست وپایمز اول واحدلك
شرابیدر دست ظاهرسایه دروكاسددر یعنی سن قیاس ایلمه كه شراب محبت الهی ایله مست وبیخود اولان عاشق عدل
وصوابدن غیری ایش ایشلیه ومعارف واسراردن غیری سوز سویلیه سویلمزالادرمكنون سویلرواعمالی خطاوخللدن
مصون ایلرزیرا اول عاشق جام حقدن شراب چكمش وتخم صدق واخلاصی زمین قلبنه اكمشدرپس آندن نتمز
الانیكوكارلروظهورایتمزالالطیف ومعنی داركفتارلرنته كم سحرهٔ فرعون جام الهیدن مست اولدیلروحضرت موسی
علیه السلامه ایمان قیلدیلرپس فرعون بونلره (لاقطعن ایدیكم وارجلكم من خلاف ولاصلبنكم فی جذوع النخل
دیوتخویف وتهدید ایلدی بونلرفرعونه ای فرعون سن بویله دیمكده طور واسترسك بزم المزوایاغمزی قیرواسترسك
بوغمزی اور (لاضیرانا الی ربنا المنقلبون) مست الهی اولان عاشقه دست وپایی قیرمق اولمز وجام محبتی نوش قیلان
اعضاوجارحه سنی راه محبتده بذل ایلمكدن دریغ قیلمز بزم دست وپایمز اول فرد واحد اولان خدانك می محبتی اولمش
وآنك عشق وشوقی بزم المزوایاغمزمنزله سنه طورمشدر وبودست وپای ظاهر برسایه كبی كاسددر صاحب یقین
اولان عاشق بوظاهرده اولان دست وپایه مقید اولمز وبووجود جسمانینك اسیری اولوب قرب الهیدن كیروقالمز (معنیء
ماشاءالله كان یعنی خواست خواست اوست ورضای اوجو * پیداز خشم دیكران وردّ دیكران دلتنك مباشید كان
اكرچه لفظ ماضیست ایك در فعل خدا ماضی ومستقبل نباشد لیس عندالله صباح ولامساء) بوسرح شریف ماشاء
الله كان ومالم یشأ لم یكن حدیثنك تفسیریدر یعنی ارادت ومشیئت اول اللهك ارادتی ومشیئتیدر اول نسنه یی كه
الله مراد ایلدی اول اولدی واول نسنه یی كه مراد ایلمدی اول اولمدی چونكم بویله در آنك رضاسنی دیلیكز ورضاسنه
موافق اولان اعمالی مراد وطلب ایلیكز غیریلرك خشمندن وردّ ایلمسندن دلتنك اولمكز پس ماشاءالله كان
قولندن مراد اولان معنی بودر بونسخه سزده قدرت واختیار یوقدردیمك اولمز وبوقول شریف انسانك طاعت
اوزره اولان اختیار واستطاعتنی دخی نفی قیلمز اكربرسؤال لازم كاورسه كه ماشاءالله كان قولنده واقع اولان شاء وكان
لفظی ماضیدر جواب بیوررلر بوكان اكرچه لفظ ماضیدر ولیكن حق تعالینك فعلنده كچمش زمان وكلجك
زمان اولمز وحق تعالینك قتنده صباح واخشام اولمز كما قیل لیس عندالله صباح ولامساء صباح واخشام

بو عالمه نسبتله درفلك قمردن يوقرو صباح واخشام اولمق تصوّری ممکن دکلدر مع هذا اجرام افلاکده دخی عالم اجسامدن
عد اولنور چونکم عالم اجسامده صباح واخشام اولمیه عالم معناده هیچ اولمز پس ماضی ومستقبل صباح واخشام
اولمقدن وبر مقدار زمان مرور قیلمقدن وبر مقداری دخی کلمك اولمقدن عبارت اولور حق تعالی حضرتلرینك حضورنده
ایسه بو اعتبارلر یوقدر وماضی ومستقبل وابد وازل وآخر واول اول حضرته نسبتله برابر ویکساندر امّا مخلوق ماضی
ومستقبل دائره سنده محبوس ومقید اولمقدن خالی اولمز مکر شول کمسه لرکه مرتبۀ بشریتدن آنلرك روحی ترقی ایدوب
مرتبۀ حقیقته واصل اولمش وعالم الوهیتی مشاهده قیلمش اوله لر (مثنوی) قول بنده ایش شاء الله کان * بهر آن نبود که
تنبل کن دران * بلکه تحریضست بر اخلاص وجد * که دران خدمت فزون شو مستعد) بنده نك ای شئ شاء الله کان
قولی آندن اوتری دکلدر که اول شیئده تنبل اول بلکه بو کلام اخلاص وجد ایلمك اوزره تحریض وترغیبدر بویله دیوکه اول
خدمتده زیاده مستعد اول یعنی جبری مقدّما ماشاء الله کان قولیله کندی مذهبنی تأیید ایدوب نفس وشیطانك
کفر ومعصیتده اصلا مدخلی یوقدر حق تعالی دیله مینجه معصیت وعدم طاعت دخی اولمز و دخی حجت ابراز ایلمش ایدی
سنی آنك بو قول شریفی کندی عقیده سنه ومذهبنه اوید ردیغنه راضی اولمیوب ای جبری بو عبدك هر قنغی شیئی
الله تعالی دیلدیسه اول اولدی وهر قنغی شیئی که الله تعالی دیلمدی اول اولمدی دیمسی آندن اوتری اولمز که اول بنده یه
سن کندیکی حق تعالینك امر ایلدیکی کار وعملده تنبل ایله بنده نك ماشاء الله کان دیمسی امر حق قبول ایلمکده تنبل
اول وتکاسل قیل وسنك امر حق قبول ایلمکه اختیار واستطاعتك یوقدر اول الله دیلرسه سن آنك طاعتنی قیلورسن
ودیلمزسه سن آنك طاعتنی قیلمغه قادر اولمزسن دیمك منفهم اولمز بلکه الله تعالی هر نه یی دیلرسه اولان اولدر دیمسی
بنده یی اخلاص وجد وسعی ایلمك اوزره ترغیب وتحریض اولور بویله دیوکه ای بنده خدمت حقه زیاده مستعد اول
وکندیکی اول کاری اخلاصله ایشلمکه حاضر ومهیا قیل (مثنوی) کر بکویند آنچه میخواهی تو راد * کار کار تست
برحسب مراد * آنکهان تنبل کنی جائز بود * کانچه خواهی وآنچه کویی آن شود) اکر فی المثل سکا دیسه لر شول
نسنه یی که سن جوانمرد استرسن کار حسب مرادك اوزره سنك کارکدر اصلا وقطعا سنك مرادکه مخالف
بر کار اولمز اول وقت خدمتده کندیکی تنبل وکاهل ایلیه سن جائزدر زیرا اول نسنه یی که استرسن واول نسنه یی که
سویلرسن اول اولدر یعنی دیلرسن مقتضای مرادك هر نه ایسه اول اولدر کار سنك کارکدر ارادت کلیه سنك الکده
کیف مایشاء هر نه دیلسنك هیچ بالك یوقدر آنی ایله فی الواقع بویله دیسه لردی واختیاری بالکلیه سکا ویرسه لردی
اول زمانده کندیکی خدمت حقده تنبل وکاهل ایلمسك جائز اولوردی زیرا اول نسنه یی که سن استرسن امر ایدوب
سویلرسن همان اول اولور پس سن حاکم مطلق اولوردك وبنده لك مقامندن نجات بولوردك ماشئت کان ومالم تشأ
لم یکن دینلمدیکه سن خدمت حق تارکی اوله سن وآنك امرنی یرینه کتورمکده تکاسل قیله سن (مثنوی) چون بکو بند
ایش شاء الله کان * حکم حکم اوست مطلق جاودان * پس چرا صد مرده اندر ورد او * بر نکردی بندکانه کرد او)
چونکه دیه لر الله تعالی هر نیی دیلرسه اول اولور حکم مطلق ابدی آنك حکمیدر پس یوز مرده قدر آنك وردنده
بنده لر کبی آنك اطرافنه نیچون طولنمزسن یعنی چونکم اعمل ماشئت واصنع ماازدت دیمدیلر وزمان اختیاری
بالکلیه سنك الکه ویرمدیلر تا کم سن استدیکك کبی بو دنیاده کار ایلیه سن بلکه ماشاء الله کان دیدیلر حکم مطلقا
ابدالآباد همان آکا مفوضدر اصلا غیری کمسه نك فی الحقیقه ارادت وحکومتده شرکتی یوقدر پس سن نیچون یوز آدم
قدر آنك خدمتنك وظیفۀ طاعتنده بنده لر کبی آنك امرنك اطرافنه طولنمیه سن کرك ایدیکه آنك خدمتنك
وطاعتنك اطرافنه طولانیدك وهمیشه آندن استعانت قلیدك (مثنوی) کر بکویند آنچه میخواهد وزیر *
خواست آن اوست اندر دار وکیر * کرد او کردآن شوی صد مرده زود * تا بریزد بر سرت احسان وجود) مثلا کر
سکا دیه لر اول نسنه یی که وزیر استرداد وکیرده خواست آنكدر لا یقیدر غیرینك مدخلی یوقدر واول وزیرك اطرافنی
یوز مرده قدر علی العجله طولانیجی اولورسن تا سنك باشك اوزره اول وزیر احسان وجود دوکه یعنی پادشاهك وزیری
نه استرسه آنی ایلر قبض وبسطده ارادت همان آکا منحصردر کیف مایشاء استدیکنی منع ایلر واستدیکنی عطا قیلر
چونکم سن اول وزیرك مطلق حاکم اولدیغنی بیله سن ومنع وعطایه قادر اولدیغنه واقف اوله سن سن آنك اطرافنه
فوری یوز مرده قدر طولانیجی اولورسن تا کم اول جود واحسان صاحبی سنك باشك اوزره جود واحسانی دوکه والطف
وکرم تخمنی سنك وجودکه اکه (مثنوی) یا کریزی از وزیر وقصر او * این نباشد جست وجوی نصر او) یاخود وزیردن
وآنك قصرندن قچرمیسن بونك قصر ینك جست وجو یسزا اولمز یعنی اکر سکا دیسه لر که وزیرنی استرسه دار وکیرده
ارادت همان انکدر سن آنك خانه سنك اطرافنه کردان اولورمیسن تا سنك باشکه احسان وجودی دوکه یاخود

وزیردن وآنك قصرندن ودولتندن قاچرمیسن بوقاچق وآنك قصرندن فرارا یتمك اول وزیرك نصرتنك ومعاونتندن
جست وجو ییسز اولمز آنك نصرتنك طالبی اولان آنی علی الاطلاق حاكم بیلدكدنصكره آنك باب سعادتنی طواف
وقصر دولتنی مطاف ایلین كمسه اولور (مثنوی) باز كونه زین سخن كاهل شدی * منعكس ادراك وخاطر آمدی)
امّا ای جبری سن باز كونه بو سوزلردن كاهل اولدك منعكس خاطر ومنعكس ادراك كلدك یعنی امّا ای جبری سن
بو ماشاءالله كان قولندن مجاهده وساعی اوله جق ایكن عكسنه كیدوب كاهل وعاصی اولدك وادراكی وخاطری
منعكس كلدك زیرا اكر سنك فهمك صائب وخاطرك درست اولیدی ماشاءالله كان قولندن كاهل اولمیوب
راه طاعتده چست وچابك اولوردك وهزار ذوق وشوقله سعی وكوشش قیلوردك (مثنوی) امر امر آن فلان
خواجه ست هین * چیست یعنی با جز او كمتر نشین * كرد خواجه كرد چون امر آن اوست * كو كشد دشمن رهاند
جان دوست) مثلا بر كمسیه دیسه لركه امر اول فلان خواجه نك امریدر آكاه اول بویله دیمك ندر یعنی آندن غیریله
كمترا وتور خواجه نك اطرافنه طولان چونكم امر اكا منحصردر زیرا اول خواجه دشمنی دیه لر دوستك جانی قورترر
یعنی فی المثل بر كمسه سكا دیسه امر مطلقا همان فلان خواجه نكدر وحكم وتصرف اكا منحصردر امری اول
خواجه یه حصر وتخصیص ایلمك ندر دیرسك آندن غیریله اوتورمه وآندن غیری یه خدمت وعبودیت قیلمه دیمك اولور
ودخی چونكم امر همان خواجه نكدر آنك اطرافنه طولان زیرا اول خواجه دشمنی اولدیرر ودوستك جانی غمدن
وبلادن قورتروب كولدیرر چونكم امر وارادت اكا منحصر اوله ابتهال وضراعتی همان اكا ایله دیمكی افاده قیلور (مثنوی
هرچه او خواهد همان یابی یقین * یاوه كم رو خدمت او بر گزین * یا چو حاكم اوست كرد او مكرد * تا شوی نامه سیاه
وروی زرد) هرنه یی كه اول خواجه استریقین ومحقق همان سن آنی بولورسن چونكم قضیه بویله دریاوه كتمه آنك خدمتن
قبول ایله بو كلامك مفهومی یا خود اول میدر حاكم چونكم اولدر آنك اطرافنه طولنمه نامه سیاه وروی زرد اوله سن یعنی
اكر سكا دیسه لر هرنه شیٔ كه اول خواجه استر همان آنی بولورسن بویله دیمك یاوه كتمه همان آنك خدمتنی قبول ایله
دیمك میدر یا خود چونكم حاكم اولدر آنك اطرافنه طولنمه تا كم نامه سیاه وروی زرد اوله سن دیمك میدر بلكه همان
حاكم اولدر دیمك ومشیتی همان اكا حصر ایلمك همان آنك اطرافنه طولان تا كم نامه سیاه اولمقدن وخجل وشرمسار
قالمقدن قورتله سن دیمك اولور (م ی) حق بود تأویل كان كرمت كند * پر امید وچست وباشرمت كند * ور كند سستت
حقیقت این بدان * هست تبدیل ونه تأویلست آن * این برای كرم كردن آمدست * تا بكیرد ناامیدانرا دو دست)
حق اولور اول تأویل كه اول سنی طاعت حقه كرم ایلیه سنی حق تعالینك لطفنه پر امید وخدمت وعبودیتده چست
وچالاك ایلیه واكر تأویل سنی سست ایلرسه حقیقت بونی بیل تبدیلدر واول تأویل دكلدر بو ماشاءالله كان قولی
طاعت حقه كرم ایلمكدن اوتری كلمشدر تا كم ناامیدلرك ایكی الینی طوته یعنی تأویل حق اولدركه بر كلامك معناسی
كتاب وسنته مطابق واهل سنت والجماعتك معتقدنه مغایر هوای نفس اوزره صرف ایلیه سن الحاصل تأویل حق
اولدركه سنی حق تعالی حضرتلرینه اطاعت وانقیاد ایلمككه كرم وعاشق قیله وحق تعالی حضرتلرینه امید ایلیه
وآنك خدمتنه جست وچابك ایلیه ودخی آندن مستحیی ایلیه واكر سنی تأویل راه طاعتده سست وكاهل ایلرسه
تحقیقا بونی بیل اكا تأویل دیمزلر بلكه كلامی مواضعندن تحریف وتبدیل ایلمكدر لر بوایسه باطلدر پس ماشاءالله كان
قولی حق تعالینك كرمندن ناامید اولنلری آنك لطف وكرمی جانبنه امیدوار ایلیه (مثنوی) معنی قرآن ز قرآن
پرس وبس * وز كسی كاتش زدست اندر هوس * پیش قرآن كشت قربانی وپست * تا كه عین روح او قرآن شدست *
روغنی كو شد فدای گل بكل * خواه روغن بوی كن خواهی تو گل) قرآن عظیمك معناسنی انجق قرآن عظیمدن صور
ودخی اول كمسه دن صوركه هوا وهوسه آتش اورمشدر اول كمسه قرآن اوكنده بر قربان وپست اولدی تا كم آنك
عین روحی قرآن اولمشدر مثلا شول بر روغن كه اول بالكلیه گله فدا اولدی پس سن اول حالده استرسك گلی قوقوله
استرایسك روغنی قوقوله یعنی حضرت قرآنك معناسنی ینه قرآن عظیم الشاندن استفاده ایله ان القرآن یفسر بعضه
بعضا) قولنك موجبنجه حضرت قرآنك بعضنی بعضنی توضیح وتبیین ایلر ودخی حضرت قرآنك معناسنی
وتأویلنی شول بر كمسه دن سؤال ایله كه اول هوا وهوسه آتش اورمش اوله وعلمده رسوخ وتمكین بوله كه حق تعالی
(لا یعلم تأویله الا الله والراسخون فی العلم) بیوردی اول علمده راسخ اولان وهوا وهوسنه آتش اوران عالم ربانی شول
كمسه دركه حضرت قرآنك معناسی اوكنده مذبوح كبی اولدی وكمالیله تواضع ومسكنت قیلدی یعنی حضرت قرآنك
معناسنه روحنی فدا ایلیوب نفسنی زیاده پست وذلیل ایلدی حتی بر مرتبه یه واصل اولدیكه آنك عین روحی معانی
واسرار قرآنله طولدی وانوار قرآنله منوّر اولدی مثلا آنك روحی بر روغن كبی وحضرت قرآن گل كبیدر بر روغن كه

بالكليه كلده فنا اوله وانكله كمال مرتبه امتزاج قيله استرسك باغ قوقوله البته باغدن كل رايحه سى كلمك مقرردر كذلك حضرت قرآنك معانى واسرارنده كنديسنى فدا ايلين روح قرآنله امتزاج ايليوب اول روحدن عين قرآنك معانى واسرارى ظهوره كلسى مقرردر (وهمچنين جف" القلم يعنى جف القلم وكتب لا يستوى الطاعة والمعصية ولا يستوى الامانة والسرقة جف" القلم ان لا يستوى الشكر والكفر جف" القلم ان الله لا يضيع اجر المحسنين) اى جبرى جف" القلم دخى بويله در يعنى جف" القلم بما انت لاق) حديث شريفى دخى ماشاء الله كان حديث شريفى كبيدر آندن نيجه جبرمى اداولمزسه بو حديثدن دخى جبر معناسى منفهم اولمز بلكه بو حديث شريف دخى حق تعالينك طاعات وعبادتنه ترغيب وتحريضدن اوترى دينلمش ومعصيت وسيئه دن اجتناب قيلمقدن اوترى بيورلمشدر نته كم امام بخارى رضى الله عنه حضرتلرى ابوهريرة رضى الله عنه حضرتلرندن روايت ايدرلر قال صلى الله عليه وسلم جف" القلم بما انت لاق) يعنى قلم قوريدى جفوف قلم كنايه در مقدرات اوزره جريان ايليوب فارغ اولمسندن نته كم كاتب كتابتدن فارغ اولدقده صكره قلمى قوريدر يعنى شول شئ كه سن آكا ملاقى اولدك هرنه ايسه لوح محفوظده قلم آنى يازدى وكتابتدن فارغ اولدى وبو حديث شريفك معناسندن جبر لازم كلمز زيرا اكر قلم جميع مقدراتى لوح محفوظده يازديسه طاعتله سيئه نك برابر اولديغنى دخى يازدى نته كم بو حديث شريفى بو كونه تفسير ايدوب بيوررلر يعنى جف القلم وكتب لا يستوى الطاعة والمعصية ولا يستوى الامانة والسرقة يعنى قلم بونيده يازدى وفارغ اولدى كه طاعتله معصيت برابر اولمز هر كيمدن كه طاعت صادر اوله محل رحمت اولوب منزلى جنت اوله وهر كيمدن كه عصيان صادر اوله اكر توبه قيلمزسه وعفو اولمزسه مقرى نيران اوله دخى قلم بونى كتابت ايلديكه امانت ايله سرقه وخيانت برابر دكلدر اهل امانت مظهر فوز وسعادتدر واهل خيانت لايق قهر وخسارتدر وقلم كتابت ايلديكه برابر دكلدر شكر نعمت ايتمكله كفران نعمت اولمق وقلم بونيده يازديكه تحقيقا الله تعالى ضايع قيلمز محسنلرك اجرنى پس بونلر معلوم اولنجق سالكك دامن جبره ياپشوب وجف" القلم حديثنى وبوكا مماثل قضا وقدر حقنده اولان آيات واحاديثى حجت ايليوب ترك عمل ايلمك جائز دكلدر والا هر عملك مجازات ومكافاتى مقرردر وطاعات وسيئاتك مساواتى ممتنعدر (مثنوى)

همچنين تأويل قد جف" القلم * بهر تحريضست بر شغل اهم * پس قلم بنوشت كه هر كار را * لايق آن هست تأثير وجزا) قد جف" القلم حديثنك تأويلى هم بونك كبيدر الزم واهم" اولان شغل اوزره تحريضدن اوتريدر يعنى اى جبرى سن صانمه كه قد جف" القلم بما انت لاق كلامى هم طاعت حقده سست اولمقدن وآنك امرنى ترك قيلمقدن اوترى دينلمش اوله بلكه بو كلام هم اهم" والزم اولان شغل اوزره ترغيب وتحريض ايلمكدن اوترى دينلمشدر نته كم ماشاء الله كان قولى هم بوندن اوترى دينلدى پس قلم اعلا هر كار ايچون كه يازدى آكا لايق تأثير وجزا واردر يعنى قلم قدرت لوح محفوظ اوزره هر بر كار ايچون لايق اولان تأثير وجزا ونتيجه ندر آنى يازدى اكرچه بر عبدك حقنده بعض امورى مثبت ومبرم يازدى ايسه بعضسنى دخى معلق يازدى اول امور معلقه بودركه بودنيايه كلدكده اكر خير ايشلرسك آنك مقابله سنده سكا اول خير مثبت اولور واكر شر ايشلرسك اول شرك جزاسى ثابت اولور بو امور معلقه مسطور اولان لوحه مشايخ صوفيه لوح محو واثبات ديرلر كه حق تعالى آنده دلديكنى محو ايلر ودلديكنى اثبات ايلر وبر بنده سيئات ايشلسه درحال آنده مكتوب اولور ودونوب حسنات اشلسه (ان الحسنات يذهبن السيئات) آيت كريمه سنك مصداقنجه حسنات اول مقدّم مكتوبه اولان سيئاتى محو ايليوب آنك يرينه حسنات ثابته اولور (مثنوى)

كژ روى جف" القلم كژ آيدت * راستى آرى سعادت زايدت * ظلم آرى مدبرى جف" القلم * عدل آرى برخورى جف" القلم * چون بدزدى دست شد جف القلم * خورده باده مست شد جف القلم * چونكم سن كج كيده سن جف" القلم سكا كژ كلور اكر راستلك كتوررسك سكا سعادت طوغر ظلم كتوررايسك جف" القلمك مدبريسن اكر عدل كتوررايسك جف" القلم ميوه سن برسن جف" كتب معناسنه اولديغى اوزره مدبريده وبرخوريده يالرمصدريه اولوب معنى بويله اولسه هم لطيف اولور اكر ظلم كتوره سن قلم مدبرلك يازدى واكر عدل كتوره سن قلم برخورلق يازدى چونكم برشى اوغورليه سن ال كتدى قلم بونى يازدى چون بركمسه كه شراب ايچدى مست اولدى قلم يازدى يعنى قلم اعلانك عبد اوزره معلق يازديغى مكافات ومجازات فى المثل آنك كبيدركه اكر سن اى بنده راه مستقيمدن اكرى كيدرسك وضلالات وغوايت اختيار ايدرسك قلمك كتابتنك اثرى سكا (وجزاء سيئة سيئة بمثلها) آيت كريمه سنك موجبنجه يته اكريلك كلور اما اكر راستلك واستقامت كتوررسك (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) آيت كريمه سنك مصداقنجه اول استقامتك مقابله سنده سكا ادنى مرتبه اون سعادت طوغرو قلم سنكچون نيجه مثوبات وحسنات كتابت ايلر اكر ظلم كتوره سن قلم سنكچون اول ظلمك مقابله سنده اولان مدبرلكى كتابت ايلر واكر عدل

كتوررسك قلم اول عدلك ميوه سن عكاسكى ونفعن كورمكلكى سكا كتابت ايلر چونكم سرقه ايليه سن وسرقه ايلمك مقابله سنده سنك اللك قطع اولنه قلم آنى يازدى وبركسه فى المثل باده ايجدى اول باده دن مست اولمغى قلم يازدى الحاصل عبدك بوكونه احوالى امور معلقه دندر اكرچه علم اللهده هرنه ايشليجك ايسه وهرنه عملك مقابله سنده نه كونه جزا بوله جق ايسه معلومدر وليكن عند المشايخ علم تابع معلومدر وخلاصهٔ كلام اولدركه اكر قول بجر واولمسه اول معلق اولان كيجه جزاء مبرم ومثبت اولمزدى وراستلك قيلمسه انكيچون سعادت طوغمز وفلاح حاصل اولمزدى وظلم كتورمسه مدبرلك مكتوب اولمز وعدل كتورمسه قلم برخورلك كتابت قيلمزدى وخرسزلق ايلمسه وياخود سرقه يه معادل برخطا قيلمسه قلم آنك آلى كسلمسنى يازمزدى وبركسه باده ايچمسه مست اولمزدى وقلم دخى ا كامست اولمغى كتابت قيلمزدى بونلرازلده امور معلقه دن ايدى چونكم بنده نك اختيارى واستعدادى بونلرى ايشلمك اوزره اولدى وبودنيايه كلدكده اختيار جزئيه سنى بونلرى ايشلمكه صرف قيلدى پس امور معلقه امور مبرمه دن اولدى وقلم بونلرى يازوب بو كارلر اول بنده نك حقنده ثبوت بولدى ولوح محو واثبات اوزره آنك بواشلديكى كارلر مسطور اولدى (مثنوى)

تورواداری روا باشد كه حق * همچو معزول آيد از حكم سبق * كه زدست من برون رفتست كار * پيش من چندين ميا چندين مزار

(ای جبری سن رواطوترميسن روا اوله ميكه حق تعالى حكم سبقدن معزول كبى كله بويله ديوكه ای بنم عبدم بنم الدن كار طشره كتمشدر وبن عبادمك امرندن فارغ اولدم بنم حضورمه بوقدر كلمه وبوقدر زاريلق قيلمه يعنى ای جبرى انصاف ايله اولاسن رواطوترميسن وبو كار وصنعت روا اولورميكه حق سبحانه وتعالى حضرتلرى بنده لرى اوزره سابقده ايلديكى حكمدن وقضادن اوترى حالا بودنياده معزول كبى كله وبويله ديمش مرتبه سنده اوله كه ای بنم عبدم شمدنصكره كار وتصرف بنم الدن طشره كيتدى هرنه ايسه ازل ازالده اولدى وظهور ايده جك ظهور ايتدى بن سزلك امريكزدن فارغ اولدم بنم حضورمه بوقدر كلمه وبوقدر تضرع وزارى قيلمه كه بنم الدن حكم كيتدى شمدنصكره سكا نه چاره وار دريه بونى خود انبيا عليهم السلام دن واولياى كرامدن هيچ بركسه روا كورمشلردر پس ای جبرى اولان سن نيچون رواطوترسن جبريه طائفه سى بوكونه جواب ويروب بو حديث شريفله حجت ابراز ايدرلركه روايت ايدرلر حديث صحيحدركه عبد الله بن عمرو بن العاص حضرتلريدن بوحديث شريفى روايت ايدرلر بركون پيغمبر عليه السلام بزم اوزريزه چقدى اول حضرتك ايكى النده ايكى مكتوب اولمش كاغد وار ايدى پس صاغ النده اولان كتاب ايچون ديدى بورب العالميندن بركتابدر بوكتابده اهل جنتك اسملرى وبابالرينك وقبيله لرينك اسملرى واردرنه بونلردن بريسى اكسلك اولوروبه بونلردن بركسه زياده اولوردیدى آندنصكره شمالنده اولان كتاب ايچون ديدى بورب العالميندن كتابدر بوكتابده اهل نارك اسملرى واردر بونلردن دخى نه بركسه زياده اولور ونه بركسه بونلردن ناقص اولوردیدى وبوحديثك آخرى بودر ثم قال فرغ ربكم من امر العباد (فريق فى الجنة وفريق فى السعير) معناى شريفى آندنصكره پيغمبر عليه السلام كندى مباركلرى النه اشارت ايلدى پس اول ايكى كتابى اللرندن طرح ايتدى آندنصكره ديدى سزلك ربكز عباد ينك امرندن فارغ اولدى آنك برقسمى جنتده وبرقسمى جهنمده در اهل سنت بوحديثك معناسنده ديرلركه كما قال زين العرب اى قدر امرهم وقسمهم قسمين قدر لكل قسم على التعين ان يكون من اهل الجنة او النار على وجه لا يتبدل ولا يتغير فكان فرغ من امرهم والا حقيقة الفراغ تمتنع عليه تعالى وبوحديث شريف (يمحو الله ما يشاء ويثبت) آيت كريمه سنه ودخى (يفعل الله ما يشاء ويحكم ما يريد) آيت كريمه سنه منافى اولمز زيرا حق تبارك وتعالى ازلده نه تقدير ايلديسه هرآنده آنك مقتضاسى اوزره حكم ايلر وا كا كوره ايشلر اكر محو ايلر واكر اثبات ايلر واكر حكم ايلر واكر بوحكمى نقص ايلرهرنه ايلرسه تقدير ايلديكنه كوره ايلر پس عبادنك امرندن فارغ اولمش اولور بلكه عاقل اولان امر قضايه تمسك ايلمكى الله تعالى يه تفويض ايدوب هرنه بيورورسه آنك امتثالنه تمكن اولديغى مرتبه سعى قيلور (مثنوى)

بلكه معنى آن بود جف القلم * نيست يكسان پيش من عدل وستم * فرق بنهادم ميان خير وشر * فرق بنهادم زبد هم ازبتر

(بلكه جف القلمك معناسى اول اولوركه عدل وستم بنم قتمده يكسان دكلدر وخير وشرك ما بيننده فرق وتفاوت قودم بددن بدتر اوله دخى فرق قودم يعنى نعم قلم اعلى مقدراتى كتابت ايلمشدر وليكن هر عملك ما بيننده تفاوت اولمسنى دخى كتابت ايلمشدر بلكه جف القلم قولنك معناسى بو اولوركه بنم اوكمده عدل وستم برابر دكلدر وخير ايله شرك ما بيننده وعادل ايله ظالمك ومؤمن ايله فاسقك ما بيننده فرق قومشمدر وعادل ايله ظالم ومؤمن ايله فاسق برابر دكلدر كما قال الله تعالى فى سورة السجده (افمن كان مؤمنا كمن كان فاسقا لا يستوون) (مثنوى)

ذره گر دردت فزون از ادب * باشد از يارت بداند فضل رب * قدر آن ذره ترا افزون دهد * ذره چون كوهى قدم بيرون نهد

(اكرسنده برذره ادب سنك يارلكدن زياده اوله رب العالمينك فضلى آنى بيلور اول ذره قدر سكا يارلكدن زياده ويرر اول ذره برطاغ كبى قدم

طشره قور یعنی ای جبر دامننه تمسك قیلان واعمال صالحه دن کاهل اولان کمسه مثلا طریقتده وشریعتده سنك بریارلك اولسه وسنك اول یارکدن کندی وجودکده برذره قدرادب زیاده اولسه فضل الهی وکرم ربانی آنی بیلور وآنی ضایع ایلیوب اول ذره قدر اولان ادبك مقابله سنده حق سبحانه وتعالی سکا زیاده لطفلر واحسانلر عطا قیلور حتی اول ذره قدر ادبك وآنك جزاسی برطاغ قدر اولوب طشره یه قدم قوروسکا قرشو کلور (فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره) آیت کریمه‌سی بو معنایه شهادت قیلور وبو حدیث شریف دخی بو معنایی مؤید اولور قال صلی الله علیه وسلم من تصدق بعدل تمرة من کسب طیب ولا یقبل الله الا الطیب فان الله یتقبلها بیمینه ثم یربیها لصاحبها کما یربی احدکم فلوه حتی تکون مثل الجبل (مثنوی) پادشاهی که به پیش تخت او * فرق نبود از امین وظلم جو * آن که میلرزد زبیم رد او * وانکه طعنه میزند بر جد او * فرق نبود هر دویك باشد برش * شاه نبود خاك تیره بر سرش) شول بر پادشاه که آنك تختی اوکنده امین وظالمدن فرق اولمیه اول کمسه که اول پادشاهك ردایلمسی خوفندن دترر واول کمسه که آنك جد ودولتنه طعنه اورر بو هر ایکی کمسه‌نك آنك قتنده فرقی اولمیه وبرابر اوله بویله شاهنشاه اولمز خاك تیره آنك باشی اوزره اولسون یعنی مثلا بر پادشاه اولسه وآنك قتنده امین اولان کمسه ایله ظالم اولان کمسه‌نك فرقی اولمسه واول کمسه که اول پادشاهك ردایلمسندن خائف اولسه وآنك قهرندن شب وروز لرزه قیلسه واول کمسه که اول پادشاهك بخت ودولتنه طاعن اولسه وآنك امرینه مخالفت قیلسه بو ایکی کمسه‌نك اول پادشاهك قتنده فرقی اولمسه بلکه جاهل ایله عالم وعادل ایله ظالم برابر اولسه اول حقیقتده شاه اولمز آنك باشی اوزره قاره طپراق اولسون چونکم بر مخلوق اولان پادشاهده بو کونه خصلت روا وسزا کورلمیه پادشاه حقیقیدن روا کوررمیسن (مثنوی) ذرۀ کر جهد تو افزون بود) در ترازوی خدا موزون بود پیش این شاهان هماره جان کنی) بی خبر ایشان زعذر روشنی) اکر حق رضاسنده سنك برذره جهدك زیاده اوله خدای تعالینك ترازوسنده اول موزون اولورسنکه بو پادشاهلرك قتنده همواره جان چکشورسن حال بوکه بونلر روشن اولان عذر وخیانتدن بی خبرلردر یعنی اکر طریق الهیده برذره قدر سنك جهد وسعیك زیاده اولسه خدای تعالینك ترازوی عدلنده موزون اولوب (وان الله لا یضیع اجر المحسنین) آیت کریمه‌سنك حسبنجه حق تعالی سنك اجرکی ضایع ایلیوب اضعاف مضاعف آنك مقابله سنده سکا اجرلر وخیرلر ویرر اما سنکه بو دنیا پادشاهلرینك اوکنده همیشه جان چکشورسن وآنلره جد وجهد ایله خدمت قیلورسن حال بوکه آنلر امانتی خیانتدن فرق قیلمزلر وعادل اولنی ظالم اولندن زیاده سومزلر وایو کمسه‌یی کتو اولان کمسه‌دن تمییز ایلمزلر (مثنوی) کفت غمازیکه بدکوید ترا * ضایع آرد خدمتت را سالها) پیش شاهی که سمیعست وبصیر) کفت غمازان نباشد جا بکیر * جمله غمازان از وآیس شوند سوی ما آیند وافزایند بند) مثلا اول دنیا پادشاهلرینه بر غماز دیسه که فلان سکا بد سویلرسنك نیجه ییللر اولان خدمتکی ضایع کتورر یعنی مثلا سن دنیا پادشاهلرندن بر پادشاهه خدمت ایلسك وبر غمازسنی پادشاهه غمز ایلیوب دیسه که پادشاهم فلان کمسه سنکیچون بد سویلر وطعن وتعریض ایلر اول پادشاه سنك نیجه ییللر ایلدیکك خدمتکی ضایع ایلر اما شول بر عظیم اولان پادشاهك قتنده که اول سمیع وبصیردر غمازلرك سوزی جایکیر ومؤثر اولمز زیرا اول پادشاه اعظم بنده‌لرینك احوالنه اعلمدر هیچ برشی آندن مخفی دکلدر جمیع غمازلر اول پادشاه علیمدن مأیوس اولورلر اما بزم جانبمزه کلورلر قید وبند زیاده قیلورلر زیرا آنلرك سوزی بزه تأثیر ایدوب بزی دام المده قورانکیچونکه بر حقیقت کاره واقف وعارف دکلدر (مثنوی) پس جفا کو بنده شه را پیش ما * که بروجف القلم کم کن وفا * معنی جف القلم کی آن بود * که جفاها با وفا یکسان بود * بل جفا راهم جفا جف القلم * وان وفا راهم وفا جف القلم) پس شاه ایچون بزم یانمزده جفا سویلرلر ودیرلرکه یوری قلم یازدی وقورودی وفا ایلمه یعنی چونکم غمازلر پادشاه طرفندن آیس اوله‌لر پس بزم اوکمزده کلورلر وپادشاه حقنده جفا سویلرلر وبویله دیرلرکه یوری ای بنده پادشاهه وفا ایلمه زیرا قلم اعلی یازه جق شیلری هرنه ایسه یازدی وقورودی وکاتب کتابتدن فارغ اولدی پس سنك اکا وفا ایلمکلکدن نه حاصل اولدی جف القلم کلامنك معناسی اصل حق تعالینك طریقنده جفا ایلین کمسه ایله وفا ایلین کمسه بیکسان اولور یعنی اولمزو حق سبحانه وتعالی متقی اولان بنده‌لریله روی زمینده مفسد اولنلری وفسق وفجور قیلنلری برابر قیلمزدیمك اولور کما قال الله تعالی (ام نجعل الذین آمنوا وعملوا الصالحات کالمفسدین فی الارض ام نجعل المتقین کالفجار) بلکه جفا ایچون قلم جفا یازدی دخی وفا ایچون قلم وفا یازدی یعنی حق سبحانه وتعالینك قلم قدرتی سیئه ایچون سیئه یازمش وحسنه ایچون ادنی مرتبه اون حسنه یازمش ووفا قیلنلره وفا وجفا اولنلره جفا تقدیر ایلمشدر (م ی) عفو باشد لیك کو فر امید * که بود بنده زتقوی روسپید * دزد را کر عفو باشد جان برد * کی وزیر وخازن مخزن شود) ظالم وعاصی اولنلره عفو اولور ولیکن قنی اول امید فری که بندۀ خدا تقوادن روسپید اوله فرضی دزده اکر عفو اوله جان ایلتور اول دزد عفو اولمغله نیجه وزیر وخازن

مجزن اولور یعنی جبری جانبندن برسؤال کلدیکه دینه اول سؤال بودر حق تبارك وتعالی چونکیم مطیع اولنلره خیر واحسان بجزا ویره عاصی اولنلره عفو ومغفرت قیلسه اولمزمی جواب بیوررلر نعم عاصیلر حقنده عفو الهی ومغفرت ربانی اولور ولیکن قنی شول نور جانك قرّی ورونقی که بندهٔ الهی تقوادن روسپید اوله ونورانیت بوله عاصی اولنلره مغفرت اولدیغی تقدیراوزره بیله بومرتبه‌نك امیدی میسردکلدر مثلا برکسه خرسز اولسه وپادشاه آنك جرمنی عفو قیلسه انجق جانی قورترمق لازم کلور وعذابدن خلاص اولور اول خرسز بچن پادشاهك وزیری اولور وخزینه‌دارلك مرتبه‌سن بولور کذلك عاصی اولنلر مغفور اولدقلری تقدیراوزره بیله اهل تقوی کبی مقرب الهی اولمق لازم کلمز (مثنوی) ای امین الدین ربانی بیا * کز امانت رست هر تاج ولوا * پور سلطان کر بروخاین شود * آن سرش از تن بدان باین شود * ور غلام هندوی اردوفا * دولت اورامی زند طال بقا) ای الهی وربانی اولان امین الدین کل زیرا هر تاج ولوا امانتدن بتدی فرضا اکر سلطانك پسری اکا خاین اوله اول پسرك باشی تندن اول خیانت سببیله باین اولور واکر برهند وغلام وفا کتوره دولت اکا طال بقا اورر یعنی ای دینك ربانی اولان امینی کل که امانتدن نیجه یوز تاج ولوا بتدی وپادشاه حقیقی امین اولان بنده‌لرنی سائر ناسدن کزیده ایتدی وآنلری تاج دولت ولوای ولایت ایله مشرف ومفخم قیلدی اما خاین الهی اولنلر اکر ناس ایچره مقبول اولسه وپادشاهه عصیان قیلسه آنك باشی آنك بدنندن اول خیانت سببیله منفصل ومفارق اولور واکر فی المثل برهندو قول وفا کتورسه اول پادشاه آنی ندیم ایدینور ودولت اول غلامه بقای اوزون اولسون نداسنی وعمری چوق اولسون دعاسنی اورر واهل سعادت اکا خیر دعالر قیلور دیمك وجهدر ولیکن وجه اول اولی اولور (مثنوی) چه غلام اربردری سك باوفاست * در دل سالار اوراصد رضاست * زین چو سك را بوسه بر پوزش دهد * کر بود شیری چه پیروزش دهد * جز مکر دزدیکه خدمتها کند * صدق او بیخ جفا را بر کند) نه غلام اکر بر قپو اوزره سك وفا ایله موصوف قدر سالار وصاحب خانه‌نك قلبنده اول کلب ایچون یوز رضا وار در بو سببدن چونکه صاحبی اول سکك یوزو دهانته بر بوسه ویره اکر اول وفادار اولان برشیر اوله اکا نه ظفر ویرر مکر شول بر دزدکه خدمتلر ایلر بو دزد کل که آنك صدقی جفالر کوکنی قوپره یعنی وفا ایلك بر خصلت شریفه‌در که بر غلامك وجودنده اولدیغی تقدیرجه آنی کندی مولاسنك مقبولی ایلك محل تعجب دکلدر فرضا اکر بر کلب کندی صاحبنك قپوسی اوزره وفادارلك خصلتندن اوتری صاحب خانه چونکیم کلبك اغزنه بوسه ویررو آنی کندی قپوسنده خوش طوترا کر اول وفا قیلان برشیر اولسه اکا نه ظفر ونصرت وفر ویرر بوندن قیاس ایله پس دزدرا کرعفو باشد جان برد بیورد قلری قولدن خدمت قیلوب قرب الهی تحصیل ایلین دزدلری استثنا ایلیوب بیوررلر نعم الا دزد دکل که اول دزد تائب اوله وحق تعالی حضرتلرینك طریق محبتنده خدمتلر وعبادتلر قیله آنك صدق درونی جفا کوکارنی کندی زمین وجودندن قلع وقمع ایلیه وکمال وفا ایله موصوف اوله اول کمسه دزد لکندن قورتلوب حق تعالینك مقبول ومقربی اولمق مقرردر (مثنوی) چون فضیل رهزنی کوراست باخت * زانکه ده مرده بسوی توبه تاخت) شول بر رهزن اولان فضیل کبی که اول راست اوینادی زیرا که فضیل اون مرد قدر توبه جانبنه چاپدی یعنی شول بر حرامی ودزد اولان فضیل بن عیاض قدس الله سره حضرتلری کبی که اول فضیل صکره طریق الهیده راست عمل ایلدی زیرا حرامیلکدن ورهزنلکدن توبه وطاعت جانبنه اون ارقدر چاپدی وسرعت ایتدی آخر بر مرتبه‌یه یتدیکه برکزیده اولیا اولوب قرب الهی بولدی وآنك توبه‌سنه سبب بو اولدیکه اول بر نیچه حرامیلرك رئیسی ایدی نیچه مدت اول کار وعملی ایشلردی وبر زنه عاشق ایدی اول رهزنلکدن حاصل ایلدیکی متاعی کتوروب اکا ویرردی نته کم خواجه عطار قدس سره العزیز حضرتلری تذکرة الاولیا نام کتابنده آنك منقبه‌سنده نیچه اوصاف علیه‌سنی نقل ایلدکدنصکره سبب توبه‌سی خصوصنده بویله بیوررلر فضیل بن عیاض درابتدای حال برزنی عاشق بود وهرچه ازان رهزنی بدست آوردی بدو بردی وپیوسته کاه وبی کاه بر دیوار رها بودی ازهوس عشق ان زن ومی کریستی یك شب کاروانی می کذشت درمیان کاروانی کسی قرآن می خواند این ایت بکوش فضیل رسید که (الم یأن للذین آمنوا ان تخشع قلوبهم لذکر الله) یعنی ایا وقت نیامد که دل خفتهٔ شما بیدار شود کفتی که تیری بود که برجان او آمد این آیت فی الحال فضیل از دیوار فرو افتاد وکفت وقت آمد وازوقت نیز بکذشت سراسیمه وکالیوه وخجل وبی قرار روی بویرانه نهاد پس همه روز میرفت ومیکریست وخصمانرا خشنود میکرد وبطاعت حق مشغول شد وازکبار اولیا می کشت والله اعلم (مثنوی) وانچنانکه ساحران فرعون را) روسیه کردند ازصبر ووفا * دست وپا دادند در جرم قود * آن بصد ساله عبادت کی شود * تو که پنجه سال خدمت کردهٔ * کی چنین صدقی بدست آوردهٔ) دخی انچنانکه فرعونی ساحرلر صبر ووفا ایتدکلرندن روسیاه ایلدیلر قصاص جرمنده اول ساحرلر دست وپالرنی ویردیلر اول صبر ووفا وقرب خدا انلره میسر اولدی یوز ییللق عبادتله بچن میسر اولورسنکه اللی ییل خدمت

ایلمشسن بو نجلین بر صدقی چون الله کتورمشسن یعنی ودخی صدق ووفا انجلین درکه سحرهٔ فرعون آنلری قتل وقصاصله تخویف ایلدکده آنلر توبه لرندن رجوع قیلمیوب ودین وایمانلرندن دونمیوب حق یولنده وفادار اولمغله وبلایه صبر قیلمغله فرعونک یوزنی سیاه ایلدیلر حتی اللرنی وایقلرنی قصاص جرمنده ویردیلر وبر مرتبه یه ایردیلرکه اول مرتبه غیری کمسه لره یوزبیل عبادت ایتمکله میسر اولمزای کندیسنی راه حقده بنده وصادق زعم ایلین کمسه سنکه دین وطاعت یولنده مثلا اللی ییلدر عبادت وطاعت ایلرسن اول عبادت وخدمتدن مقصود بویله بر وفا وصدق اله کتورمکدرسن بوقدر ییلدن بری بونک کبی بر صدقی اله کتوردکمی وکندی سیدک ومولاک یولنده صابرلردن اولدکمی وجفایه تحمل قیلدکمی بندهٔ صادق بنده لکی بونلردن اوکرنمک کرک ودخی بو سرخ شریفده واقع اولان عمید خراسان بنده لرندن اوکرنمک کرک
حکایت آن درویش که درهری غلامان عمید خراسانرا آراسته دید وبر اسبان تازی با قباهای زربفت وکلاههای مغرق وغیرآن پرسید که اینها کدام امیرانند وچه شاهانند کفتند اوراکه اینها امیران نیستند اینها غلامان عمید خراسانند روی باسمان کرد که ای خدا غلام پروردن از عمید بیاموز آنجا مستوفی را عمید کویند) بو سرخ شریف اول درویشک حکایتیدرکه هرات شهرنده خراسان عمیدنک غلاملرنی آراسته کوردی وعربی آتلر اوزره التونلو قفتانلر ایله ومغرق یعنی جواهرله مزین تاجلر ایله وبونلردن غیری بعض زینتلرله کوردی وصوردیکه بونلر قنغی بکلردر ونه کونه پادشاهلردر خلق اکا جواب ویروب دیدیلرکه بونلر بکلر دکللردر بونلر خراسان عمیدنک غلاملریدر یوزنی آسمانه ایلدی ودیدیکه ای خدای متعال بنده پرورلکی عمیددن اوکرن اول دیارلرده مستوفی یه عمید دیرلر رومده دفتردار دیرلر عرب مستوفی دیر وعجم عماد الملک تعبیر ایدرلر (مثنوی) آن یکی کستاخ رواندرهری * چون بدیدی او غلام مهتری) اول بر کستاخ یوریجی وبی ادبانه کیدیجی درویش هری شهرنده چونکه بر مهترک غلاملرنی کوردی اول مهتردن مراد عمید خراساندر (مثنوی) جامهٔ اطلس کمر زرین روان * روی کردی سوی قبلهٔ آسمان) اول غلاملرک اوزرنده اطلس جامه وزرین کمر روان کوردی یعنی آنک بنده لرنی بو زینت اوزره کیدر کوردی یوزنی قبلهٔ آسمان طرفنه ایلدی ودیدی (م ی) کای خدا از خواجهٔ صاحب منن * چون نیاموزی تو بنده داشتن) که ای خدای متعال بو منن ونعم صاحبی خواجه دن بنده طوتمقلغی نیچون اوکرنمزسن (م ی) بنده پروردن بیاموز ای خدا * زین رئیس واختیار شهرما * بود محتاج وبرهنه وبی نوا * در زمستان لرزلرزان ازهوا) ای خدا بنده پرورلکی بزم شهر بزک بو رئیس واختیارندن اوکرن اول درویشک بو کستاخلغی بوندن اثری ایدی که زیرا اول درویش محتاج وعریان وبی نوا وآج ایدی زمستان وقتنده هوانک برودتندن زیاده لرزان ایدی (مثنوی) انبساطی کردان از خودبری * جرأتی میکرد اوازلتری * اعتمادش بر هزاران موهبت * که ندیم حق شد اهل معرفت * کر ندیم شاه کستاخی کند * تومکن آنکه نداری آن سند * اول درویش خودبرلکندن بر انبساط ایلدی جناب الهی یه یوقلغندن بر جرأت ایلدی اول درویشک حق تعالینک هزاران موهبتی اوزره اعتمادی وارایلدی زیرا اهل معرفت حقک ندیمی اولدی اکر ندیم شاه کستاخلق ایلیه سن اول کستاخلغی ایلمه که اول سندی طوتمزسن خودبر وصفی ترکیبیدر خود بریده یاء مصدریه در معنی کندوبی ایلتمکلکدن وکندوبیله اولمقلقدن دیمک اولور کندیدن بری وعاری اولمقلقدن بر انبساط ایلدی دیمک بونده دکلدر انکیچونکه بی خود اولنلرک انبساطی عندالله مقبول ومحبوبدر ویا خود اولنلرک مردود ومبغوضدر اکر اول درویش کندیدن بری اولدیغی حالده انبساط ایلیدی آنک دخی انبساطی مقبول اولوب حق جانبندن ا کا تأدیب اولنمزدی وانبساط لغتده ترک احتشام ایتمکه دیرلر واصطلاح مشایخده سجیتی ارسال ایلمکه دیرلر یعنی طبیعتی غایت اذیده بلا تکلف خلقت اصلیه سی وخلق جبلیه سی اوزره اهمال وارخا ایلمکدر ودخی احتشام استحیادن اجتناب قیلمغه دیرلر توضیح معنی وتمهید نحوی بویله دیمک اولورکه اول درویش کندوبی ایلدیجیلکدن ونفس کوریجیلکدن بر عظیم بی ادبلک وبی حیالق ایلدی ورعونت وخشونتندن جناب الهیده بر جرأت قیلدی آنک اعتمادی حق تعالینک نیچه بیک عطیه سی اوزره بویله دیوکه حق تعالینک اهل معرفت اولان بنده لری ندیم الهی اولدیلر وجناب عزتنه زیاده تقرب قیلدیلر وآنک حضورنده نیچه بی ادبانه سوزلر سویلدیلر مع هذا ینه اول سوزلر جناب عزتک مقبولی اولدی پس بن دخی اهل معرفتدنم جناب حقک نیچه بیک موهبتنه اعتماد ایتمکله بوکونه جرأت وانبساط ایلسم مؤاخذه اولنمزم وتأدیب قیلنمزم دیدی پس حضرت مولانا قدس الله سره العزیز ندیم الهی اولمیوب انبساطه جرأت قیلنلره نصیحت بیوروب دیرلرکه پادشاهک ندیمی ومصاحبی کستاخلق ایلیه ودلتنه هرنه کاورسه سویلیه ای ندیم الهی اولمین سن اول کستاخلغی ایلمه زیرا سن اول ندیمان الهینک مرتبه سنی طوتمزسن چونکم اول مرتبه ده اولمیه سن انبساط ایلمک سکا عین ضرر اولور (مثنوی) حق میان داد ومیان به از کمر *

کر کسی تاجی دهد اوداد سر) حق تعالی بنده سنه میان ویردی حال بوکه میان کمردن یکدر اکر برکسه تاج ویره
اول خدا سر ویردی یعنی ای خلقك احسانی حق تعالینك احسان وعطاسندن زیاده کورن کسه اکر اشراف
واکرا عیاندن بریسی بنده سنه زرین کمر ویردیسه حق تعالی میان ویردی میان خود کمردن بهتردر واکر بر قوالنه
تاج زرین ویردیسه حق تعالی سر ویردی سر خود تاج زردن عالیتر اولدیغنه شبهه وشائبه یوقدر پس عمید خراسانك
صدق ووفالرنی بیلدرمکدن اوتری آنك حکایه سنك تقریرینه شروع ایدوب بیوررلر (مثنوی) تا یکی روزی که شاه
آن خواجه را * متهم کرد وببستش دست وپا) حتی برکون پادشاه اول خواجه یی متهم ایلدی ودست وپایی باغلدی (م ی
آن غلامانرا شکنجه می نمود * که دفینهٔ خواجه بنمایید زود) شاه اول غلاملره شکنجه کوستردی ودیدی که خواجه نك
دفینه سنی تیز کوسترك یعنی افندیکزك کنز وخزینه سنی فوری عیان ایلیك (مثنوی) سر اورا بمن بکویید ای خسان)
ورنه برّم از شما حلق ولسان) ای خسلر آنك سرنی بکا سویلیکز وآنك مالی ودفینه سی هرنه یرده ایسه بکا عیان ایلیکز
یوخسه سزدن حلق ولسانی قطع ایلرم یعنی بوینکزی اوروب زبانکزی کسرم دیدی (م ی) مدت یك ماهشان تعذیب
کرد) روز وشب اشکنجه وافشار ودرد) برای مدتی آنلره تعذیب وشکنجه ایلدی روز وشب اشکنجه وافشار ودرد ایله افشار
صقمق معناسنه در مراد کیجه وکوندز شکنجه وعصرا یتمکله ودردله برای مقداری آنلره عذاب ایلدی دیمك اولور
مثنوی) پاره پاره کردشان ویك غلام * راز خواجه وانکفت از اهتمام) پادشاه آنلری پاره پاره ایلدی حال بوکه آنلردن
برغلام خواجه سنك راز وسرنی دیمدی اهتمامدن اوتری چونکه عمید خراسانك بنده لرینك صدق ووفاسی
ثابت اولدی بلکه بین الناس شهرت بولدی (مثنوی) کفتش اندر خواب هاتف کای کیا * بنده بودن هم بیاموز وبیا)
اول درویشه خواب ایچره هاتف دیدی که ای اولو بنده اولمغی دخی سن بو غلاملردن اوکرن وکل یعنی چونکیم اول درویش
مقدما بویله کستاخلق ایلدی وعمید خراسانك دخی غلاملرینك وفادارلغی ثابت اولدی پس اول درویش برکیجه
یاترکن اکا منامنده هاتفدن بوکونه ندا کلدی ودیدیکه ای اولو بو عمیدك بنده لرندن بنده اولمغی هم اوکرن وایلرو
کل سن کندیکه لازم کلان عبودیتی ادا ایله ربوبیته لازم کانی بن افاده ایلرم دیدی کما قال الله تعالی فی الحدیث القدسی
عبدی اطعنی فیما امرتك ولا تعلمنی فیما یصلحك (مثنوی) ای دریده پوستین یوسفان * کر بدرد کرکت آن از خویش دان *
زانکه می بافی همه ساله بپوش * زانکه می کاری همه ساله بنوش) ای یوسفلرك پوستینی یرتمش کسه اکر سنی کرك یرتارسه
انی کندکدن بیل زیرا که اول نسنه یی که دوکلی سنه طوقورسن آنی کی اول نسنه دنکه اکرسن دوکلی سنه آنی نوش ایله
یعنی ای بودنیاده یوسفان معنوی اولان صالحلرك پوستینی یرتمش یعنی آنلری غیبت ایتمش وکوکلرنی اینجتمش کسه
اکر سنی قورد یرتارسه آنی کندی عملکدن بیل که اول قوردسنك حسودلغك وبوذیلغك صفتیدرکه بودار مکافاتده
صورت باغلیوب سنك وجودکه زخم اوررواکر بودنیاده ظهوره کلزسه دار آخرتده لابد ظهوره کاور واول نسنه دن که
سن آنی طوقورسن آنی کیرسن واول نسنه یی که اکرسن البته آنی ایچرسن ودوکلی زمان اول محصولکی ییوب ایچرسن
بنه سکا کلان سنك عملکدن حاصل اولور (مثنوی) فعل تست این غصهای دمبدم * این بود معنی قد جف القلم *
که نکردد سنت ما از رشد * نیك را نیکی بود بد راست بد) بو دمبدم واقع اولان غملر وغصه لر سنك فعلکدر ای جبری
قد جف القلم کلامنك معناسی بو اولور حق تعالی بیورر برنم سنتمز راه رشددن دونمز اویله ایلك اولور وکتویه کتولك
اولور یعنی ای جبری دمبدم سکا کلان غصه لر وغملر کندی فعلکك اثر ونتیجه سیدر قد جف القلم حدیث شریفنك
معناسی وسری بو اولور که الله تعالی دیر برنم سنتمز طوغری یولدن دونمز برازلدن نیکو اولان کسنه یه نیکولك وبد اولان
کمسنه یه بدلك تقدیر ایلدك وقلم اعلا دخی لوح محفوظ اوزره محسن اولنلر ایچون حسنه وسیئه قیلنلر ایچون سیئه
تحریر ایلدی پس (سنة الله التی قد خلت من قبل ولن تجد لسنة الله تحویلا) آیت کریمه سنك موجبنجه سنت الهی
بویله در تبدیل اولمق احتمالی یوقدر (مثنوی) کار کن هین که سلیمان زنده است * تا تو دیوی تیغ او برنده است *
چون فرشته کشت از تیغ ایمنیست * از سلیمان هیچ اورا خوف نیست * حکم او بر دیو باشد نی ملك * رنج در خاکست
نی فوق فلك) ای دیو سیرت اولان جبری آکاه اول کار ایله که سلیمان زنده در مادامکه سن دیوسن آنك تیغی برنده
وکسیجیدر چونکیم فرشته اوله سن تیغندن ایمنلك واردر حضرت سلیماندن هیچ اکا خوف یوقدر زیرا آنك حکمی
دیو اوزره اولور ملك اوزره دکل ورنج وبلا خاك اوزره در فلك اوزره دکلدر یعنی ای دیو سیرت اولان جبری کار وعمل ایله واصلا
کاردن بر لحظه معطل اولمه اکاه اول که سلیمان معنوی دائما حی وقیوم در مادامکه سن دیو سیرت اوله سن وکار وعملدن
نفرت قیله سن آنك جمیع تیغ قهری سنی قهر وقطع ایدیجیدر اما چونکیم برکسه شیطنت صفتلرندن قورتله وملك سیرت
اوله تیغ قهر الهیدن اکا ایمنلك واردر (الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون) آیت کریمه سی بو معنایه دلالت

قيلمجيدر چونكم بركسه ملك سيرت اوله و اولياءالله مرتبه سن بوله سليمان حقيقيدن هيچ اكا خوف وحزن اولمز زيرا
حق تعالينك قهر وغضبيله اولان حكمى شيطان اوزره در ملك اوزره دكادر رنج وكلفت وزحمت ومشقت خاك اوزره در
افلاك اوزره دكادر آنكيچونكه بوزمين عالم كون وفساددر وتركيب انسانى چار اضداددر پس روى زمينده اولنلر رنج
وكلفتدن خالى اولمزلر اما افلاك اوزره اولان روحانيلره عصيان وطغيان يوقدر وذاتلرى دخى عناصر اربعه دن تركيب
اولنمش دكادر بلكه آنلرى حق تعالى نوردن خلق ايلمشدر و آنلر جناب حقك امر شريفنه هميشه مطيعلردر آنلر اوزره
خوف وحزن اولمز وقهر وغضب كلمز (مثنوى) ترك كن اين جبررا كه بس تهيست * تا بدانى سر سر جبر چيست *
ترك كن اين جبر جمع منبلان * تا خبريابى ازان جبر چو جان) بو جبرى ترك ايله كه زياده تهيدر تا بيله سنكه جبرك سرنك
سرى ندر بو تنبللر جمعنك جبرنى ترك ايله تا اول جان كبى اولان جبردن خبر بوله سن بونده ترك ايلمكلكه امر اولنان جبردن
مراد جبر مذموم مدركه فرق ضاله دن اولان جبريه طائفه سنك جبرلريدركه آنلر انسانك وجودنده اصلا اختيار يوقدر
انسانك وجودى جماد منزله سنده در ديرلر وجبر مذمومك سرى اهل سنت والجماعتك مختارى اولان جبر اوسط دركه
بونلر انسانى هم صاحب اختيار بيلورلر وهم اختيار كليدن خالى اولديغى واسطه سيله مجبور بيلورلر وبو جبر اوسطك سرى
انبياى عظام عليهم السلام واولياى كرامك مشهودلرى اولان جبر الهيدركه اعيان ثابته نك مشاهده سندن
وحقايق اشيانك معناسندن ظهوره كلور وسالك جبرك سرنك سرنه توحيد صفات مرتبه سنده واصل اولور پس
توضيح كلام بويله ديمك اولوركه اى مذموم اولان جبرى بو عند اهل السنة والجماعة قبيح اولان جبرى ترك ايله زيرا كه
نفعدن وفائده دن زياده خاليدر بلكه نتيجه فسادى وضررى مستلزمدر تا كم جبر مذمومك سرى اولان جبر اوسطى
بيله سن وجبر اوسطك سرى اولان جبر حقى دخى مشاهده قيله سن وحقايق اشيايى معاينه ايلين اوليا مرتبه سنى
بوله سن بو جبر مذموم تنبللر جمعنك جبريدركه اكثر بطال وعطال اولنلر بو جبره دوشوب كنديلردن تكليفى اسقاط ايدرلر
طالب حق اولنه بوكونه جبر مذمومى ترك ايلمك واجبدر اى جبرى بوكونه جبرى ترك ايله تا كم جان كبى مقبول
ومحبوب اولان جبر الهيدن خبر بوله سن وكنديكى صفات الهى مشاهده سنده فانى قيله سن وشراب عشقله بر مرتبه
مست ومستغرق اوله سنكه اصلا سكا عبادت وطاعتدن كلفت وزحمت كلميه (مثنوى) ترك معشوقى كن وكن عاشقى *
اى كمان برده كه خوب وفايقى) معشوقلغى ترك ايله وعاشقلق ايله اى كنديسنه كمان ايلمش بويله ديوكه خوب وفايقسن يعنى
اى كنديسنه خوب وفايقسن ديو حسن ظن ايلين كمسه اكر معشوق حقيقتك وصالنه ايرمك وآنك جمال با كمالنى
كورمك استرسنك بين الناس معشوقلغى ومخدوملغى ترك ايله وحق تعالى حضرتلرينه عاشق اولمق وخدمت قيلمقلغى
اختيار ايله تا كم سعادت ابديه يه بوله سن وعزت سرمديه يه واصل اوله سن (مثنوى) اى كه درمعنى زشب خامشترى *
كفت خودرا چند جويى مشترى * سر بجنبانند پيشت بهر تو * رفت درسوداى ايشان دهر تو) اى شول بى معرفت كه
معناده كيجه دن خامشترسن كندى كفتكه نيچه بر مشترى استرسن اكرچه اول مشتريلرك سنك اوكنكده باش ديره درلر
اما سنك دهرك بونلرك سوداسنده كتدى يعنى اى علم ومعرفتدن خالى اولان كمسه سنكه معناده مظلم اولان كيجه دن
ساكت وصامترسن سنك قلبكه الهام الهى واشارت ربانى اولمديغيچون سنك درونكده نطق روحانى وكلام ربانيدن
اثر يوقدر اما قوت حافظه واسطه سيله خلقه صاتمقدن اوترى بعض كلماتى حفظ ايلمشسن اول عارض وعاريتى اولان
كلمات ايچون بو خلقدن نيچه يه دك مشترى استرسن بوندن فراغت ايله وقلبكى نور عرفانله منور قيل تا سكا نطق حقيقى
حاصل اوله وسنك مشتريلرك دخى سنك نطقكدن خيات بوله حالا بو عوام ناسدن اولان مشتريلرك سنك مجلسكده
باشلرين تحريك ايدرلر وسكا متوجه اولوب كلامكى استماع قيلرلر وليكن سنك زمانك بونلرك استماعى سوداسنده وسكا
اقبال والتفات ايلمرى واديسنده ضايع اولدى سن كندى نفسكه اهم والزم اولان عملى قويوب غير لازم اولان اعماله
اشتغال ايلدك انسانه اهم والزم عمل كندى نفسنى اصلاح ايلمكدر اكر كندى روز كارنى انلرك سوداسنده ضايع
ونفسنى اصلاح ايلمكه مشغول اولمزسه كندى روز كارنى آنلرك سوداسنده ضايع ايلمش اولورسن (م ى) تو مرا كويى
حسد اندر مپيچ * چه حسد آرد كسى برفوت هيچ) سن بكا حسده صارلمه ديرسن بركسه هيچك فوت اولمسى اوزره
حسد كتورورمى يعنى مرشد كامل طرفندن ناقص اولان مرشدلره وتعليم ناسه اشتغال قيلان معلمره بوكونه نصيحت
اولنسه آنلرك عقلى بوكونه توهم ايلركه بو سوزلر كاملك اكا حسد ايلمسندن اوله واول مريد ومحب ومستمع ومسترشد
جمعنك آنلردن زائل اولمسنى وكندويه كلمسنى مراد قيله حال بوكه اهل كماله نسبت آنلرك محب ومريدى ومستمع
ومستفيدى هيچ منزله سنده در پس هيچ اولانك فوتنه وزوالنه عارف كامل نه حسد كتوررتنه كم اوتتوهم اولان
طائفه يه خطاب ايلمك طريقيله بيوررلر اى بنم بو نصيحتمى حسد قيلدن زعم ايليوب بكا سن حسده طولنمه وصارلمه

دین ناقص سنك اول مرید ومحب دیدیكك ونعمت عد ایلدیكك خسلرودنیلر فی الحقیقه هیچ اندر هیچدربلكه
هر بری معنادن غافل برجاهل وكیجدرانلرك فوقی اوزره برعارف نیچون حسد كتورر ونوجهله انلرك جمعیتنه
مشغول اولوب كندی عمرنی آنلرسوداسنده یتورر (مثنوی) هست تعلیم خسان ای چشم شوخ * همچونقش خرد
كردن بركلوخ * خویش راتعلیم كن عشق ونظر * كان بودچون نقش فی جرم الحجر * ای شوخ چشم خسلره تعلیم
ایلمك كلوخ اوزره خرده نقش ایلمك كبی اولدی كندیكه عشق ونظر تعلیم ایله كه اول كالنقش فی جرم الحجر اولور یعنی
ای كستاخ وشوخ چشم اولان كمسه بوخس مثابه سنده اولان عوامه تعلیم وارشاد ایلمك فی المثل كرپچ اوستنه خرده
نقشلر ایلمك كبیدركه آنك دوام وثباتی یوقدركه برمقدار آبله تمثالی اولاسه زائل اولور پس آنلره تعلیم ایلمكده سعی ایلین
كمسه حقیقت كاردن غافل اولور لازم كلدیكه حق تعالینك عشقنی وصاحب نظر اولمغی كندیكه تعلیم ایلیه سن زیرا
بركمسه حق تعالینك عشق ومحبتنی كندویه تعلیم ایلسه وتحصیل نظر قیلسه آنك نفعی وخیری آنك وجودنده كالنقش
فی الحجر اولور وآنكله بیله دائم وثابت قالور پس انسانك نفسنه اصل انفع اولان حق تعالینك عشقنی تحصیل ایلمك
وكسب نظر قیلمق اولور (مثنوی) نفس تو باتست شاكردوفا * غیرفانی شد كجا جویی كجا * تاكنی مر غیررا حبروسنی *
خویش رابدخووخالی میكنی) سنك نفسك سكا شاكردوفادر غیریسی فانی اولدی قنده استرسن قنده تاغیری
حبروسنی ایلیه سن كندیكی بدخووخالی ایلرسن حبر عالم سنی عالی معناسنه دریعنی بوخسیسان وادانی سكا شاكرد
وافی اولمز شاكردوافی اصل سكا كندی نفسكدر اول سنك غیر حكمنده اولان شاكردوفا كدركه غیریسی فانی اولدقده
آنلری سن قنده دیلرسن وآنلردن سكانه منفعت حاصل اولور سن غیری كمسه لری عالم وعالی قدر ایلنجیه دك كندیكی
بدخوی وعلم وعملدن خالی ایلرسن پس لازم كلدیكه اولا علمی كندی نفسكه تعلیم ایلیه سن وعلمكله عامل اوله سن
وكندیكی علم حكمتله عالی قدر قیله سن واخلاق بشریه دن واصناف ردیه دن نفسكی پاك وطاهر ایلیه سن تاكم
تعلیم ناسه مشغول اولمغله كندی نفسكدن غافل قالمیه سن (مثنوی) متصل چون شددلت باآن عدن *
هین بكو مهراس ازخالی شدن * امرقل زین آمدش كای راستین * كم نخواهد شد بكودریاست این) چونكم سنك قلبك
اول عدنه متصل اولدی اكاه اول سویله خالی اولمقدن قورقمه امر قل بوندن اوتری اول رسوله كلدی بویله دیوكه
ای كزیدهٔ راستین سویله سن بودریادر اكسك اولمیسردر عدن ثبوت وقراره دیرلر بونده مراد مرتبهٔ حقیقتدر یعنی
ای تعلیم وارشاده قبل بلوغ الكمال متصدی اولان كمسه سویلمكدن وناسه تعلیم وارشاد ایلمكدن حذر ایله ولیكن
چونكم سنك قلبك معدن حقیقته واصل اوله آكاه اول هرنه قدرسویلرسن سویله خالی اولمقدن خوف وحذر ایلمه
زیرا مرتبهٔ حقیقته واصل اولان اهل كمالك قلبنه ارادت الهیه وفیوضات ربانیه همیشه كلمكده درهرنقدر خرج ایلسه
آنك ذوق درونته نقصان كلمك احتمالی یوقدر حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلمه قل امری بوندن اوتری كلمش
وبویله دیو وارد اولمشدركه ای راستلرك بركزیده سی بوسنك درونكده اولان علمك وذوقك اكسك اولمز ونقصان بولمز زیرا
بودریادر دریادن هرنقدر خرج اولسه اكا خلل كلمز (م ی) انصتوا یعنی كه آیت رابلاغ) هین تلف كم كن كه لب خشكست
باغ) انصتوا یعنی كه سن ایتی لاغ ایله زنهار تلف ایلمه زیرا باغ لب خشكدر وسورهٔ اعرافك آخرنده اولان بوآیته تلمیح بیورلر
(واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلكم ترحمون) بوآیت كریمه نك تفسیری جلد ثانینك آخرنه قریبدر منازعت
چهاركس سرخنده مروایلدی آیدن مراد بونده ذوق روحانی وباغدن مراد باغ جانی اولور وتقدیر كلام بویله دیمك
اولور كه الله تبارك وتعالی حضرتلری كندی كلامی قرأت اولندیغی حینده تكلم ایلین وسوز سویلین كمسه لره انصتوا
دیو ساكت وصامت اولملغه امر ایلدی وبوندن بومعنی مراد اولوركه ای بی وقت تكلم ایلین كمسه سن روحك آبنی
مالایعنی سویلمك جانبنه خرج ایلیجك كندی باغ درونك كه خشكدر اول آب حیوانی مالایعنی سویلمكله ناسه
خرج ایلیجك كندی باغ درونكه دوندروب آنی سیراب ایله تاكم باغ جانك آندن نشوونما بوله وجانكه لطافت وطراوت كله
(مثنوی) این سخن پایان ندارد ای پدر * این سخن رارك كن پایان نكر * غیرتم ناید كه پیشت بستند * برتومی خندند
عاشق بیستند * عاشقانت دربس پردهٔ كرم * بهرتونعره زنان بین دمبدم) ای پدر بوسوزك پایانی طوتمز بوسوزكی ترك ایله
پایانه نظر ایله بكا غیرت وحسد كلمزكه سنك اوكیكده طوره لر انلر سكا كولرلر عاشق دكللردر ای بی خبر سنك اصل عاشقلرك
كرم پرده سنك اردنده درسندن اوتری دمبدم نعره اوربجیلر كور یعنی بوخلقه سنك قبل تصفیة النفس سویلدیكك
سوزلر پایان ونهایت طوتمز ای پدر بوكونه سوزلری ترك ایله وخاتمه وپایانه نظر ایله وآخرتكه انفع اولان اعماله مشغول اول
تاكم حقیقت بین اوله سن وبوناسك كاوب سنك اوككده طورملرینه وسنك كلامكی استماع قیلملرینه وسنی واعظ
ومعلم بیلملرینه اصلا بكا غیرت كلمز وحسد دخی لاحق اولمز بونلر سكا لسان حالله استهزا ایدرلر وكولرلر زیرا عاشق دكللردر

وعاشق اولمین کمسه‌لر بر کسه‌نك باشنه جمع اولسه‌لر ومستمع اولمق شکلنده آنك قتنده طورسه‌لر ولیکن آنلرك عقللری وفکرلری وکوکللری یبانده اولسه اول معلم طالب بیلوب تعلیمه مجدوساعی اولسه اول کمسه‌لر من وجه آنی استهزا ایلمش اولورلر اکرچه بحسب الظاهر انکا تعلیم دخی قیلورلرسه‌ده پس ای عالم سنك عاشقلرك اصل کرم پرده سنك التنده کی روحانیلردرکه آنلری همیشه سندن اوتری نعره اوریجیلر وسنك مقالکه وحسن حالکه طالب اولیجیلر کور (مثنوی) عاشق آن عاشقان غیب باش * عاشقان پنج روزه کم تراش * که بخوردندت زخدعهٔ جذبهٔ سالها ازیشان ندیدی حبهٔ) اول عالم غیبده اولان عاشقلرك عاشقی اول بش کونلك عاشقلری بونجه کم تراش تربیه مکن معناسنه استعاره اولنمشدرکه سنی اول بش کونلك عاشقلرك بر جذبه نك خدعه سندن یرلر نیچه ییللردرکه آنلردن بر حبه کورمدك یعنی ای بو بش کونلك عاشقلرك عاشقی اولان کمسه اکر عاشق صادق ویارموافق استرسك عالم غیبده ساکن اولان اول روحانی عاشقلرك عاشقی اول بو بش کونلك عاشقی تربیه ایلمه زیرا بونلرسنی کندی جانبلرینه خدعه ایله جذب ایلمرندن یرلروسکا اکرچه سلطانم وافندم دیرلر ولیکن بومکرله سنی کندیلره جذب ایلیوب عمرکی ضایع ایلرلر باخصوصکه نیچه ییللردر بوعوام ناسه عمرکی صرف ایلرسن بونلردن بر حبه منفعت کورمزسن اکرسن دیرسنکه بونلردن نیچه درهم ودینار کوردم ومعاشمه بونلری معین بولدم جواب اولدرکه مانع ومعطی اللهدر هرکسه رزقنی ویرن اولدر اکرسن آنلره تعلیمدن فراغت قیلوب نفسکی اصلاح ایلکه ووظائف طاعتی یرینه کتورمکه مشغول اولسك ینه سنك نصیبك هرنه ایسه سکا کلك مقرردر (مثنوی) چند هنکامه نهی بر راه عام * کام خستی برنیامد هیچ کام * وقت صحت جمله یارند وحریف * وقت درد وغم بجز حق کو الیف * وقت درد چشم ودندان هیچ کس * دست تو کیرد بجز فریادرس طریق عوام اوزره نیچه بدلك هنکامه قورسن کامکی یعنی قدمکی خسته ایلدك هیچ مراد حاصل کلمدی نعم بو عوام سکا جمله‌سی نعمت وصحت وقتنده یار وحریفلردر امادرد وغم وقتنده حقدن غیری سکا الیف وانیس قنی مثلا کوز اغریسی ودیش اغریسی وقتنده هیچ بر کسه اول فریادرس اولان پادشاهدن غیری الکی طوترمی بومقرردرکه طوتمز یعنی بوعوام ناسك بولنده نیچه برهنکامه قوروب باشکه بونلری جمع ایلرسن قدمکی بونلر یولندن مجروح ایلدك وعمرکی وقوتکی بونلره تعلیم قیلمقده صرف وخرج قیلدك مع هذا بونلردن هیچ سنك مرادك حاصل اولمدی وبونلردن بری سنك دردکه درمان قیلمدی نعم بوعوام ناس سکا نعمت وصحت وقتنده جمله‌سی یار ومصاحب اولورلر اما محنت وبلا زماننده سندن نفرت قیلورلر سنك باشکه درد وغم کلدکده حق سبحانه وتعالیدن غیری سکا الیف قنی وخدادن غیری هیچ برکسه سنك الکی طوترمی وسندن اول دردی وغمی ازاله ایلمکه قادر اولورمی (می) پس همان درد ومرض را یاددار * چون ایاز از پوستین کن اعتبار * پوستین آن حالت درد توست * که کرفتست آن ایاز آنرا بدست) پس همان دائم اول درد ومرضی یاد ایله ایاز کبی سن دخی پوستیندن اعتبار ایله پوستین سنك اول درد ومرضك حالیدرکه اول ایاز آنی الیله طوتمشدر یعنی ای بوناسی کندویه یار ومعین قیاس ایلین کمسه پس اول درد ومرض حالنی خاطرکده طوت ایاز پوست وچارقدن همیشه عبرت اخذ ایلدیکی کبی سن دخی درد ومرضدن عبرت ال وهمیشه نظرکدن آنی دور ایلمه اکر پوست وچارق ندر دیرسك سنك درد ومرضکدن نظر حالتیدرکه ایاز اول چارق وپوستی الیله طوتمش واکثر زمانده انکا نظر ایدوب آندن نیچه عبرت ومعرفت اخذ ایتمشدر واول پادشاه کریمك آنی اول مرتبه‌دن قوررتروب ونعمت وصحت ودولت صاحبی ایلدیکنی ادراك ایتمشدر سن دخی درد ومرض حالنی نظرکدن دور ایلمه وحضرت حقك سنی اول مرتبه‌دن خلاص ایدوب صحت ونعمت ویردیکنی فراموش ایلمه وجبر یولنه کیدوب بنم طاعت حقه طاقتم یوقدر دیو سویلمه تاکه اول کافر جبری ینه بر سبیل مباحثه جبر دامننه تمسك ایلیوب جوابلر ویردی (بازجواب کفتن کافر جبری آن سنی را که باسلامش دعوت میکرد وبترك اعتقاد جبرش دعوت میکرد ودراز شدن مناظره ازطرفین که مادهٔ اشکال جوابرا نبرد الا عشق حقیقی که اورا پروای آن نماند ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء) بو سرخ شریف کبرواول جبری کافرك اول سنی‌یه جواب ویرمسیدرکه اول سنی اول جبری کافری اسلامه دعوت ایلدی ودخی آنی جبر اعتقادنی ترك ایلمکه دعوت ایلدی وبو ایکی طرفدن مناظره ومباحثه‌نك دراز اولمسیدر زیرا مادهٔ اشکال وجوابی قطع ایلمزالا که عشق حقیقی اول عشقك اول اشکال وجوابه پرواسی قالمز وعاشق اصلا سؤال وجواب قایرجی اولمز واول عشق حقیقی الله تعالینك فضلیدرآنی دیلدیکی قوله اعطا ایلر واول عشق واسطه‌سیله آنك قلبندن شبهه واشکالی دفع ایلر (مثنوی کافر جبری جواب آغاز کرد * که ازان حیران شد ان منطیق مرد * لیك اکرمن آن جوابات وسؤال * جمله‌را کویم بمانداز ین مقال * کافر جبری جوابه باشلدی که اول جوابدن اول مبالغه ایله نطق ایدیجی مرد حیران اولدی یعنی اول کافر جبری سنینك اختیاری حقنده ابرازایلدیکی اقاویل ودلائله جواب ویرمکه شروع ایلدی بر مرتبه‌ده‌که

اول مبالغه ایله نطق ایلین مرد بحاث آنك جوابندن حیران قالدی زیرا حد ذاتنده جبریلرك عقلی ونقلی چوق قوی
دلیللری واردر که عاقلی حیران قیلورو ایرادی دخی تطویل کلامه باعث اولور انکچون بیوردیلر ولیکن اگر بن اول سؤال
وجواباتی جمله کیروسو یلیجك اولورسم بو مقالدن قالورم ودینه اهم والزم اولان کلماتی تعبیر ایلمکدن مهم اولمین کلامك
تقریرینه مشغول اولورم انکچون جبرینك جواباتنی بالکلیه نظمه کتورمدم وایراد ایلمدم (مثنوی)
زان مهمتر گفتنیها هست مان * که بدان فهم تو به یابد نشان * اندکی گفتیم زان بحث ای عتل * زاندکی پیدا شود
قانون کل) بزه اول جبرینك جوابلرین سویلمکدن مهمتر سوزلر واردر که اول سوزلره سنك فهمك او نشان بولور یعنی
اول جبرینك بحثلرنی نقل ایلمکدن بزه دخی اهم والزم اولان کلمات نافعه واردرکه اول کلماته سنك فهمك
بهتر نشان بولور وآندن دخی زیاده منتفع اولور اول بحثدن بز برمقداری ای عتل سویلدك ومقدما جبری لسانندن اول
بحثلری تعبیر ایلدك ازچق شیدن کلك قانونی پیدا اولور وقلیل کثیره دلالت قیلور نته کم جرعه غدیره وحفنه بیدر کبیره
نمونه اولور وعاقل اولان کمسنه آزدن چوغه استدلال قیلور سندخی جبرینك اول قدر سوزلرندن غیری بحثلری دخی
نه کونه اولدیغنه استدلال ایله (م ی) همچنین بحثست تا حشر بشر * درمیان جبری واهل قدر) کذلك بو بحثلین نزاع
وبحث واردر بشرك حشرینه دك اهل جبرك واهل قدرك اورتاسنده اهل قدر شول قدریه دیدکلری طائفه درکه القدریة
مجوس هذه الامة حدیث شریفنك موجبنجه بو طائفه امت محمدك مجوسیلری مثابه سنده در وبونلره قدریه دینلمکده
وجه اولدرکه بونلر شری وقباحتی عبدك کندی نفسی تقدیر ایدر دیرلر وحق تعالینك قدرتنی بو اعتبار ایله مغلوب قدرت
خلق بیلورلر ولهذا بونلره قدریه دینلدی معتزله دخی شر وقباحتی عبدك نفسی خلق ایلر دیمکده بونلر اعتقادنده در
امابعض مسائلده بونلره مخالف القدر وجبریه شول طائفه درکه عبدك وجودنده اصلا اختیار یوقدر وعبد بر جماد
منزله سنده در دیرلر وبو ایکی طائفه نك ما بیننده بحث وجدال حشر ونشر اولنجه یه دك وروز قیامت کلنجه یه دك جاری
اولور وعرق تنازع منقطع اولمز وجانبینك دعواسی فیصل بولمز (مثنوی) گر فرو ماندی ز دفع خصم خویش * مذهب
ایشان برافتادی ز پیش * چون برون شوشان نبودی در جواب * پس رمیدندی ازان راه تباب) اگر فرق ضاله دن
هر بریسی کندی خصمنی دفع ایلمکدن عاجز قالیدی اول فرق ضاله نك مذهبی اوکدن دوشردی چونکم بونلرك خصمه
جواب ویرمکده طشره اولمنی ونجات بولمسی اولمیدی پس اول راه تبابدن وطریق خرابدن اورکردی اما خصملرینه
جواب ویرمکده چونکم مخلص بولدیلر وکندیلرینی جواب قیدندن زعملری اوزره قورتردیلر پس اول راه تبابدن
اورکمدیلر دیمك اولور تباب هلاك معناسنه در وراه هلاکدن مراد فرق ضاله نك هر برینك ذاهب اولدیغی طریقدر توضیح
معنی وتحقیق نحوی بویله دیمك اولور که اگر جبری واگر قدری واگر بونلردن غیری فرق ضاله دن هر فرقه کندی خصمنی
دفع ایلمکدن عاجز قالیدی وملزم اولیدی بونلرك مذهبی خلقك اوکندن ساقط اولوردی چونکم بو فرق ضاله نك
کندی خصملرینه جواب ویرمکده والزام ایلمکده مخلصلری اولمیدی وکندیلرینی مغلوب وملزم اولمقدن هر بری خلاص
قیلمیدی پس او سبب هلاکه اولان مذهبدن اورکردی ولیکن هر بریسی کندی خراب وتباب اولان مذهبلرندن
اورکمدیلر انکچونکه هر برینك کندی خصملرینه جواب ویرمکلکده برون شولری وار ایدی برون شو برون شدن
معناسنه در مخلص وخلاص اولمق معناسی ویریلور (مثنوی) چونکه مقضی بد دوام آن روش * می دهدشان از دلائل
پرورش * تا نگردد ملزم از اشکال خصم * تا بود محجوب از اقبال خصم) چونکم اول روش وحرکتك دوامی
مقضی ایدی پس حق تعالی بونلره دلائلدن پرورش ویرر تا کم خصمك اشکالندن ملزم اولمیه تا کم خصمك اقبالندن
محجوب اوله مقضی اسم مفعولدر محکم معناسنه بونده اثر قضا مراد اولور نته کم قضا ایله مقضینك تحقیقی جلد ثالثده
مرور ایلمشدر معنی چونکم فرق ضاله نك اول روش ومذهبی آثار قضای الهی ایدی پس حق تبارك وتعالی براهین
ودلائلدن فرق ضاله دن هر برینه پرورش ویرر وآنلرك استعدادینه کوره قلبلرنده حجتلر خلق ایلر حتی هر بریسی
کندی خصملرینك اشکال وشبهه سندن ملزم ومغلوب اولمیه حتی خصمه اقبال ایلسه لر قدریه آنلرك اشکالندن
ملزم اولمیلر دیو آنلرك اقبالندن محروم ومحجوب اولورلر وکذلك قدریه اقبال واصابت ایلسه لر جبریه قالورلر اما عارف
اولان اهل کمال اصلا بونلردن برینه مائل اولمیوب بلکه حق هر قنغی جانبده ایسه آنی قبول ایدر وراه حقه کیدر اگرچه
آنلرك جمله سی بزم طریقمز طریق حقدر اعتقادنده در ولیکن جمله سی نه بالکلیه حق ونه بالکلیه باطلدر (مثنوی)
تا که این هفتاد ودو ملت مدام * در جهان ماند الی یوم القیام * چون جهان ظلمتست وغیب این * از برای سایه
می باید زمین * تا قیامت ماند این هفتاد ودو * کم نیاید مبتدع را گفت وگو) تا کم بو یتمش ایکی ملت دائم قیامته دك
جهانده قاله چونکم جهان بو ظلمت جهانی وغیب جهانیدر سایه دن اوتری زمین گرکدر بو یتمش ایکی ملت قیامته دك

مبتدعه قیل وقال اکسك کلیه یعنی چونکم فرق ضاله وملل مختلفه نك روشلری مقتضی ایدی حق سبحانه وتعالی
بونلردن هر برینك عقللرینه دلائل وبراهین پرورش وتربیه ویرردائما بو یتمش ایکی ملت الی یوم القیام جهانده قاله
وبونلرك مذاهبی واصحابی بودنیاده ثابت اوله چونکم بوجهان ظلمتدر وحقیقت نهان اولدیغی اعتباریله جهان غیبدر
سایه دن وظلمتدن اوتری مثلا زمین لازمدر اکر زمین اولمسه سایه وظلمت اولمزدی کذلك بوفرق ضاله نك مذاهب ودلائلی
زمین کبیدر وبونلرك مذاهب ودلائلندن حاصل اولان شبهات واختلافات ظلال وظلمات کبیدر وظلال وظلمات
مشابه سنده اولان شکوك وشبهاتك دوام وثباتندن اوتری فرق ضاله نك مذاهب ودلائلی لازم اولورکه قیامته دك بو یتمش
ایکی ملت وبونلرك ادله واجوبه سی قاله واهل بدعت اولنه کفت وکو اکسك اولمیه نته کم کلام کتابلرنده بونلرك مذهبلری
وهر مذهب اهلنك کفت وکوسی مسطوردر اولمشدر واهل کلام آنلرله مباحثه ومجادله ایلمك سمتنده قالمشدر واکثر علما
اول سمته مائل اولوب بحث عقیده علم کلام ایله اولور رضا نمشدر الحاصل هر علمك وهر مذهبك اهلی حق تعالینك امری ایله
قیامته دك بوجهانده دائم اولمشدر (مثنوی) عزت مخزن بود اندر بها * که بروبسیار باشد قفلها * عزت مقصد
بود ای ممتحن * پیچ پیچ راه وعقبه وراهزن * عزت کعبه بود وآن نادیه * رهزنی اعراب وطول بادیه * مخزنك بهاده عزتی
اولورکه اول مخزن اوزره قفللر چوق اوله ای امتحان اولنمش کسه مقصدك عزتی اولور یولك پیچ پیچ اولمسی وعقبه
وراهزن اولمسی مثلا کعبهٔ شریفك وانده اولان نادیه نك عزتی اولور اعرابك رهزنلکی وبادیه نك طولی نادیه انجمن
معناسنه در اعراب بریه ده ساکن اولان وبوادیه تمکن قیلان عربلره دیرلر بعض نسخه ده نادیه یرینه ناحیه
وطول یرینه هول واقع اولمشدر وخلاصهٔ کلام بویله دیمك اولورکه بوفرق ضاله وملل مختلفه نك ثبوتی وبونلرك اقاویل
ودلائلنك وجودی وظهوری دین مبین وطریق یقینك عزیز الوجود اولمسنه وآنك اهلنك بغایت بهالو وذی قیمت
کلسنه سبب اولور مثلا قیمت وبهاده مخزنك عزیز الوجود اولمسنه وبین الناس مرغوب ومطلوب کلسنه
اول مخزنك اوزرنده کی اقفال وقیود چوق اولمسی سبب اولور واقفال وقیودك چوقلغی اول خزینه نك کمال عزت
وشرفنه دلالت قیلور نته کم ای تجربه اولنمش وخالص قیلنمش کسه بر مقصدك شرف وعزتنه آنك یولنك طولاشق
اولمسی وآنده عظیم یوقشلر وخرامیلر اولمسی سبب اولور زیرا اکر اول مقصدك طریقنده عقبه لر ورهزنلر اولمیدی
هر کس سهولتله اکا واصل اولوردی پس اول مقصدك طریقنده عزت وشرفی قالمزدی نته کم کعبهٔ مکرمه نك
شرفها الله وآنده اولان مجلسك عزت وشرفنه بادیه نك اوزونلغی واعرابینك رهزنلکی سبب اولمیدی وطول ودراز
اولان فیافی وبوادینك قطع اولمسی لازم کلمیدی کعبهٔ مکرمه نك بو مرتبهٔ عزت وشرفی اولمزایدی زیرا کثرت مشاهده
البته قلت حرمته سبب اولور انکیچون امام اعظم رحمه الله حضرتلرینك قتنده کعبه ده مجاور اولمقدن تجنب ایلیوب
مجاور اولمامق اولیدر (مثنوی) هر روش هر ره که آن محمود نیست * عقبهٔ ومانعی ورهزن نیست * این روش خصم
وحقود آن شده * تا مقلد درمیان حیران شده * بیت اولده ایکی وجه واردر اولا معنی هر روش هر ره که اول محمود
دکلدر یعنی آنك محمود اولمسی لازم وواجبدر البته آنده برعقبه وبرمانع ویارهزن واردر دیمك اولور محمود
نیست محمود نی است تقدیرنده اولور ورهزن نیست رهزنی هست تقدیرنده وثانیا محمود نیست ترکیبنده نیست نفی
ایچون اولوب معنی بویله دیمك اولور جهانده هر روش وهر ره که او محمود دکلدر آنده برعقبه وبرمانع وبرحرامی واردرکه
عقبهٔ ده همزه ومانعی ورهزنیده یا وحدت ایچوندر تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه بوجهانده هر روش وهر طریق که
اول عند اهل الحق ممدوح ومحمود دکلدر بلکه مذموم ومردوددر مع هذا آنده دخی برعقبه وبرمانع وبررهزن واردر مثلا اهل
دنیانك طریق ومال وجاهنده اولان عقبه ومانع ورهزن کبی وفرق ضاله نك یوللرنده اولان عقبه لر ومانعلر ورهزنلر
کبی چونکم هر مذموم اولان راه وروشده البته برعقبه وبرمانع وبررهزن موجود اوله ممدوح ومحمود اولان راه وروش
عقبه ومانع ورهزندن خالی اولمق ممکن اولورمی وراه محمودك موانع وعقباتی وقطاع طریقی دخی چوق اولور کورکه
بو روش اول روشك خصم وحقودی اولمش تا مقلد بو ایکی روشك اورتاسنده حیران اولمش یعنی راه مذمومه کیدنلر
راه محموده کیدنلرك خصمی وکینداری اولمش واهل ضلالت اولنلر اهل هدایت اولنلره خصومت وعداوت قیلمش
تا مقلد اولنلر بونلرك اورتاسنده حیران وسرکردان قالمش زیرا اهل بدعت وضلالت اولنلر بز باطللرده دکلز بلکه هر بریسی
نیجه حجج وبراهینله بزم طریقمز طریق حقدر وبز اهل حقز دیرلر واهل هدایتك واصحاب سعادتك روشلرنی مقبول
طوتمز اهل هدایت واصحاب سعادت اولنلر دخی آنلره مقابل عقلا ونقلا وفعلا وقولا نیجه دلائل وبراهین کتورروب
طریق مستقیم وراه قویم بزم ذاهب اولدیغمز طریقدرکه انبیای عظام علیهم السلام واولیای کرام بزم کبی کتمشلر
وصلحا وعرفا بزم عملمز کبی عمل ایتمشلردر لازمدرکه سزدخی بوطریق مستقیمه بزم کبی کیده سز وبزم کبی عمل ایده سز

دیرلر پس قولك وفعلك حقیقتنه عالم اولمین مقلد چونکم هر برینك کندی روشنی اثبات وآخرك روشنی نفی وابطال
ایلدیکنی کوره اوز تالقده حیران وسرکردان قالوب حق باطلدن فرق ایلیه مز وضلالتی هدایتدن تمییزه قادر اوله مز
(مثنوی) صدق هر دو ضد بیند در روش * هر فریق در ره خود خوش منش * زیرا مقلد روشده هر ایکی ضدك صدقنی
کورر لاجرم هر برفریق کندی یولنده خوش منشدر یعنی مقلد بو جمله نك میاننده حیران وسرکردان قالور
انکچونکه هر ایکی خصمك روشده وسلوکده صدقنی کورر زیرا هر خصم بواستانیجره کتاب وسنته تمسك ایدوب
انکله کندی مذهبنی تأیید ایدرلر پس مقلد طرفینك یه سلوك وروشده صدقنی کوره متحیر اولور وهر ایکیسنی حق صانور
وهر برفریق کندی طریقنی حق اعتقاد ایتدیکیچون (کل حزب بما لدیهم فرحون) آیت کریمه سنك مضمونی اوزره
کندی قتلرنده اولان علم وعمل ایله فرحناك ومسرور اولمشلردر (مثنوی) کرجواب نیست می بند دستیز * برهمان
دم تا بروز رستخیز * که مهان ما بدانند این جواب * کرچه از ما شد نهان وجه صواب * اکر فرق ضاله دن برینك
جوابی اولمیه عناد باغلرهم اول نفس وکلام اوزاده قیامت کوننه دکین دیرکه بوجوابی بزم اولولر بیلورلر اکرچه
وجه صواب بزدن نهان اولدی یعنی اکر اهل ضلالدن برینه صاحب هدایت اولان برعالم برحجت کتورسه وآنك
مذهبنی ابطال ایلسه اکرجوابه قادر اولورسه اکا جواب ویررو اکرجوابه قادر اولمزسه هم ملزم اولمز بلکه عناد ومرا
ایلر اول کلام اوزره قیامته دك او وآنك مثلی ثابت اولوروديرکه بزم طرز یقمزك علماسی وکبارى بوجوابی بیلورلر
وبومسئله یه وجوه شتی ایله جواب ویررلر وخصمی الزام قیلورلر اکرچه وجه صواب بزدن پوشیده ومخفی اولدیسه آنلردن
اولمشدر بزه لازم اولان آنلره متابعت ایلمکدر دیرلر (مثنوی) پوز بند وسوسه عشقست وبس * ورنه کی وسواسرا
بستست کس (عاشق شو شاهدی خوبی بجو (صید مرغابی همی کن جو بجو) وسوسه نك آغزینی باغلیجی انجق عشق
الهیدر بوخسه وسواسی کسه بچون باغلمشدر وسوسه دن خلاص اولمق استرسك برعاشق اول برمحبوب خوب
طلب ایله جو بجو طالب اولوب برمرغابی صید ایله شاهددن وجو یدن ومرغابیدن مراد مرشد کامل اولور تقدیر کلام
بویله دیمك اولورکه بواهل کلامك قیل وقال وبحث وجدالی فی الحقیقه وسوسه وضلالدر بووسوسه نك دهانی باغلاز
الا عشق الهی اکر عشق الهی اولمییدی بر کسه صدورناسده ساکن اولان وسواس وخناسی نیجه باغلرورزبون
ومغلوب ایلردی اکر سندخی وسواس باغلمق ووسوسه یی درونکدن دفع وازاله ایلمك استرسك عاشق اول وبرخوب
ومحبوب اولان مرشد کامل طلب قیل وطریق الهیده جاری اولان روحانی ومعنوی نهرلری متصل جست وجو ایلیوب
برقوشنی صید ایله که اول غواص بحر معنوی وسیاح نهر روحانی اوله لیکن مرغ آبی شکلنده اولان مرغ خاکیلردن
حذر ایله که آنلرسنی وسوسه وضلالدن خلاص ایلمکه قادر دکللردر (مثنوی) کی بری زان آب کان آبت برد * کی کنی
زان فهم فهمت را خورد * غیر این معقولها معقولها * یابی اندر عشق با فر و بها * اول آبدن نیجون آب ایلتورسنکه اول
آب سنی ایلتور آندن نیجون فهم ایلرسنکه اول سنك فهمکی یه بومعقوللردن غیری معقوللری عشقده فرلو وبها الو
بولورسن یعنی شول کسنه دن سن نیجون آب روحانی الورسن که اول سنك روحانیتك آبنی ازاله قیلور وشول کسنه دن سن نیجون
فهم نیکوصاحبی اولورسن که اول سنك فهم وادراککی یروسنی فهممسز وادراکسز ایلر فی الحقیقه برمرشدومعلمه
شاکرد اوله سن واقتدا قیله سنکه اول سنك آب حیات عمرکی ولطافت درونکی ازاله ایلیه سن آندن نوجهله آب
معنایی اخذ ایلمك قابل اولور وبر بی فهم شیخه مبتلا اوله سنکه اول سنك فهم وعقلکی یه وسنی بی فهم وبی عقل
ایلیه سن آندن نیجه فهم وعقل استفاده قیلورسن لازم کلدیکه بو عشق ومحبت الهیدن خالی اولان عالم وعاقللری ترك
ایلیه سن وبونلرك تحصیل ایلدیکی معقولاتی دخی ترك اولوب طالب عشق الهی اوله سن که بومعقولات جزویه
ومعلومات رسمیه دن غیری عشق الهی طریقنده دخی نیجه فرلو وبها لو معقوللر واردرکه اول معقولك دنیایه وآخرته
عظیم فائدسی واردر واول معقوللر انسانی حق تعالینك قربنه ورضاسنه واصل ایدر پس اول عقل جزوی ایله حاصل
اولان معقولاتی ترك ایلرسن حق تعالی خلق ایلدیکی عقول شریفه دن حاصل اولان معقولاتی فهم وادراك ایلرسن
(مثنوی) غیر این عقل تو حق را عقلهاست * که بدان تدبیر اسباب سماست * که بدین عقل آوری ارزاق را * زان دکر مفرش
کنی اطباق را * سنك بو عقلکدن غیری حضرت حقك عقللری واردرکه اول عقولله درسموانك اسبابنك تدبیری که
بوعقلله رزقلر کتورورسن اول غیری عقلدن اطباق آسمانی مفرش ایلرسن عقل ایکی قسمدر برینه عقل معاش دیرلر
وعقل جزوی دخی تعبیر ایدرلر وبرقسمنه دخی عقل معاد دیرلر عقل کلی دخی تعبیر ایدرلر عقل معاشك
خاصیتی بودرکه انسان انکله انجق زیدك عداوتنی وبکرك محبتنی بیلور وکندی نفسنه نافع اولنی مضر اولندن فرق
وتمییز قیلور وآنکله تحصیل ارزاق ومعاش قیلور وعقل معادك شانی اولدرکه انسان آنکله روحنه وآخرتنه نافع

اولنی ضمرقیلمندن فارق اولورودینی وآنك اوصاف علیه سنی اول واسطه ایله بیلور ونتیجه اذواق روحانی وربانی آنك
تدبیریله روحه حاصل اولور پس ای مؤمن سنك بوعقل معاشكدن ماعدا حق تعالی حضرتلرینك نتیجه عقول
شریفه سی واردر كه اسباب سماویه نك تدبیری اول عقول شریفه واسطه سیله در هر آسمانك بر عقل مدبری اولدیغی
جلد ثالثك دیباجه سنده كان العقل حاكم قولنك شرحنده مرور ایلمشدر آنده طلب اولنه كه سن بوعقل معاش
واسطه سیله جسمانی اولان ارزاق ونفسانی اولان اذواقی تحصیل ایلرسن اما اول عقل معاددن اطباق آسمانی قدمك
آلتنه الورسن وآنك واسطه سیله شول مرتبه رفیع المنزله وعالی شان اولورسنكه افلاك تسعه سنك علوشانكه نسبت
بساط ومفرش مشابه سنده اولور وبر مرتبه رفعت وجناب حقه قرب بولورسنكه عرش اعلی سنك رفعت وقربتكه رشك
وغبطه قیلور (مثنوی) چون ببازی عقل درعشق صمد * عشر امثالت دهد یا هفت صد * آن زنان چون عقلها
درباختند * بررواق عشق یوسف تاختند * عقلشان یكدم ستد ساقیء عمر * سیر كشتند از خرد باقیء عمر * چونكم عقل
معاشی صمدك عشقنده فدا ایلیه سن حق تعالی سكا اول عقلك اون مثلنی ویرر یاخود یدی یوز ویرر اول زنلر
یوسفك مشاهده سنده چونكم عقللرین فدا ایلدیلر یوسفك عشق رواقنك اوزرینه چاپدیلر عمر ساقیسی اول
زنلرك عقلنی بردم الدی عمرك باقیسنده بونلر عقلدن سیر اولدیلر یعنی ای اسیر عقل جزوی اولان كمسه اول عقلی چونكم
سن عشق الهیده اوینادهسن وفدا ایده سن (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) آیت كریمه سنك حسبنجه الله تبارك
وتعالی سكا ادنی مرتبه ویردكده اول عقلك اون مثلنی ویرر واوسط مرتبه ویردكده یدی یوز واقدر عقللر ایركورر
سنك حبه قدر عقلك فی المثل یدی شاخ بتوروب هر برشاخنده یوزر دانه عقل ظهوره كتورر نته كم بو آیت كریمه نك
معنای باطنیسی بومفهومه اشارت قیلور قال الله تعالی (مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله كمثل حبة انبتت
سبع سنابل فی كل سنبلة مائة حبة والله یضاعف لمن یشاء) وحق تعالی حضرتلری دیلدیكی كمسیه اضعاف مضاعفه
ویرر كوركه یوسفك عشقنده زلیخا به طعن ایلین وعقل وناموسی قویوب عشق یولنده رسوای اولدی دین اول زنلر (فلما
رأینه اكبرنه) آیت كریمه سنك مفهومی اوزره وقتا كم یوسف حضرتلرنی كوردیلرسه آنی اجلال واعظام ایلدیلر
وعقللرنی آنك جمالی مشاهده سنده فدا قیلدیلر وقطعن ایدیهن قولنك طبقنجه اللرنی كسدیلر واللرنی كسدكلرنی
طویمدیلر یوسف علیه السلام حضرتلرینك عشق قصرینك اوزرینه سرعت ایدوب چقدیلر وعاشق وحیران اولدیلر
ساقیء عمر اولان عشق یوسف بردم بونلرك عقللرنی باشلرندن الدی عمرلرینك بقیه سنده دوكلی زمان عقلدن
طویدیلر وعشق ومحبته اویدیلر وعقلك عقالی اولدیغنی بیلدیلر وعرض وناموس قیدندن آزاد اولدیلر (مثنوی
اصل صد یوسف جمال ذوالجلال * ای كم از زن شو فدای آن جمال * عشق برد بحث را ای جان وبس * كوز كفت
وكو شود فریاد رس * یوز یوسفك اصلی حضرت خدانك جمالیدر ای زندن كم اول جماله فدا اول ای جان بحث وجدلی
انجق عشق الهی قطع ایلر زیرا اول عشق كفت وكودن سكا فریادرس اولور یعنی چونكم یوسفك عشقنده زنلر عقللرنی
فدا ایلدكلری معلومك اولدیسه حق تعالینك جمالی یوز جمال یوسف قدر جمالك اصلیدر وهر جمال آنك جمال
باكمالینك پرتوی وعكسیدر چونكم زنلر اول جمال فانیدن اوتری بو مرتبه عاشق وحیران اولدیلر وعقللرنی فدا قیلدیلر
ای زندن كم سن اول جمال باقینك عاشقی اول وعقل وادراككی آنك عشقنده فدا قیل تاكم بحث وجدال حبلنی قطع
ایلر الانیغ محبت زیرا اول عشق ومحبت كفت وكو ورطه سنده قلان دردمندلرك فریادنه ایریشور وآنلری قیل
وقال چاهندن خلاص ایدوب ذوق وحال مرتبه سنه واصل ایلر (مثنوی) حیرتی آید زعشق آن نطق را * زهره
نبود كه كند او ماجرا * كه بترسد كرجوابی وادهد * كوهری از كنج او بیرون جهد * لب ببندد سخت او از خیر وشر *
تا نباید كز دهان افتد كهر * عشق الهیدن اول نطقه بر عظیم حیرت كلوب زهره سی اولمزكه اول ماجرا ایلیه نطق بونده
مضاف مقدر اولمق اوزره اهل نطق تقدیرنده اولور یاخود نطق بمعنی ناطق اولور مصدر ذكری رجل عدل دیدكلری
كبی مبالغه ایچون اولور زیرا قورقاركه بركمسنه بر جواب ویره بر كوهر آنك آغزی بوجغندن طشره صچرار لاجرم اول
ناطق خیر وشردن لب ودهانی محكم باغلرتا اولمیه كه دهانندن كوهر طشره دوشه یعنی ناطق اولان كمسه چونكم عاشق
اوله اول ناطقه عشق الهیدن تمام بر حیرت كلور حتی سویلكه وباطل نقل ایلمكه یوركی اولمز زیرا اول ناطق خوف
ایلر كه كندی درونندن طشره بر جواب ویره اول جواب واسطه سیله حقیقت كوهری آنك دهانندن طشره صچرایه
آغزندن كوهر معرفت طشره چقمسون دیو اول عاشق صادق لب ودهانی محكم باغلر وسكوت ایلر تا اولمیه كه آنك
دهانندن كفت وكو واسطه سیله كوهر معنی طشره دوشه پس سكینت ووقارله متصف اولوب اول ذوق وحیرتده
خاموش اولور (مثنوی) همچنانكه كفت ان یار رسول * چون نبی برخواندی بر ما فصول * ان رسول مجتبی وقت نثار

خواسی ازما حضور رصد وقار * انجلین که رسولك اول یاری دیدی چونکم نبی علیه السلام اوزرینه فضلار اوقیدی
اول رسول مجتبی نثار وقتنده برذن حضور و بوز وقار استردی یعنی ناطق اولان کسه یه عاشق اولدقده اکا حیرت مستولی
اولور ودرونده نیجه ذوق وصفالر بولور ونطق وتکلم ایلمکدن برمرتبه حذر قیلورکه اصحاب رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم حضرتلرینك مجلس شریفلرنده سوز سویلمکدن ونطق وتکلم ایلمکدن حذر ایلیوب سکینت ووقار ایله اوتوردقلری
کبی نته کم فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك اول بر یاری دیدی چونکم پیغمبر علیه السلام بزه
علم وحکمتدن فضلار اوقویدی اول برکزیده ومحبوب وپسندیده اولان رسول علیه السلام کوهر نثار اولدقلری
حینده برذن نیجه بوز حضور ووقار استردی (م ی) آنچنانکه برسرت مرغی بود * کز فواتش جان تو لرزان شود * پس
نیارزی هیچ جنبیدن زجا * تا نکیرد مرغ خوب تو هوا * دم نیاری زد ببندی سرفه را * تا نباید که بپردان هما) انجلین که
سنك باشك اوزره برمرغ اوله که اول مرغك فواتندن سنك جانك لرزان اوله یعنی اول یار رسول بویله دیدیکه حضرت
نبی مکرم صلی الله علیه وسلم برذن شول مرتبه حضور ووقار استردیکه مثلا سنك باشك اوزره برمقبول ومحبوب طیر
اولسه وسن اول طیری صید ایلمکه مشغول اولسك آنك فوت اولمسندن سنك جانك دترر پس اول حالده یرکدن حرکت
ایلمکه قادر اولمزسن بو خوفدن که تا سنك خوب مرغك هوا طوتمیه یعنی باشك اوزره اولان مرغ نازنین پرواز اتمیه اول
حینده نفس اورمغه قادر اولمزسن واوکسرك کلسه انی باغلرسن وتنحنح دخی قیلمزسن تا اولمیه که اول هما هوایه اوچه
فی المثل سنك باشك اوزره بویله برهما یون هما اولسه آنی صید ایلمکده نه مرتبه سکینت اوزره اولورسك اصحاب کرام
دخی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك مجلس شریفلرنده بویله وقار وحضور ایله اوتوررلردی کورنلر کانهم علی
رؤسهم الطیر دیرلردی مشایخ عظام سکینتی دخی برمقام طوتمشلردر (م ی) ورکست شیرین بکوید یا ترش) برلب انکشتی
نهی یعنی خمش * حیرت آن مرغست خاموشت کند) برنهد سر دیك وپر جوشت کند) واکر اول حالده سکا برکسه شیرین
سو یلیه ویاخود ترش لبك اوزره برانکشت قورسن یعنی اشارتله اکا خاموش اول دیرسن حیرت اول مرغدرسنی
خاموش ایلر چولمکك باشی قورسنی پرجوش ایلر یعنی مثلا برمرغ همایون سنك باشك اوزره اولسه وسکا شیرین
ویا ترش سو یلسه سن اولوقت لبك اوزره پارمق قورسن واکا بو اسلوب ایله خموش اول وسکوت قیل دیو اشارت ایلرسن
عشقدن کلن حیرت دخی مرغ دولت کبیدر چن سکا کلسه سنی خموش ایلرسنك قلبك چولمکنك اغزنی قپاررودرونکی
پرجوش ایلر برمرتبه ذوق درونه واصل اولورسن که کفت وکوقیدندن قورتیلورسن (پرسیدن پادشاه قاصدا ایاز راکه
چندان غم وشادی با چارق وپوستین که جمادست چه می کویی تا ایاز را در سخن آورد) پادشاه قصد ایتدن ایازه سؤال
ایلمککنك بیاننده در بویله دیوکه بو قدر شادی وغمی چارق وپوستینله که بونلر حد ذاتنده جمادلردر نه سویلرسن وبونلرله
بوکونه معامله ومکالمه یی نیچون ایلرسن پادشاهك ایازه بوکونه سؤال ایلمکدن مقصودی آنك احوالنی بیلمدیکندن
دکل ایدی بلکه مقصودی بو ایدیکه ایازی سوزه کتوره نته کم حق تبارك وتعالی موسی علیه السلام حضرتلرینك
النده کی عصانی بیلوررکن اکا (وما تلك بیمینك یاموسی) دیو سؤال ایلدی حضرت موسی علیه السلام دخی
چونکم بو سؤالدن مراد کلامه اذن اولدیغنی بیلدی (قال هی عصای اتوکأ علیها واهش بها علی غنمی ولی فیها مآرب
اخری) دیو کلامده اطناب قیلدی (مثنوی) ای ایاز این مهرها بر چارقی * چیست آخر همچو بر بت عاشقی * همچو
مجنون از رخ لیلی خویش * کرده تو چارقی را دین وکیش * سلطان محمود ایازه دیدی ای ایاز بو مهر ومحبتلر بر چارق اوزره
ندر آخر بت اوزره برعاشق کبی یعنی بته عاشق اولان کسه کبی برچارق اوزره بو قدر مهر ومحبتلرك سببی آخر ندر دیدی
مجنون کبی کندینك لیلاسینك یوزنده کندیسنه دین ومذهب اتخاذ ایلدیکی کبی وآنی قبله قیلوب احوالنی اکا
بنو یلدیکی کبی سن دخی چارق وپوستیندن مذهب ودین اتخاذ ایلمش واحوالکی اکا سویلمشسن (مثنوی) با دو کهنه
مهر جان آمیخته * هر دو را در حجره آویخته * چند کویی با دو کهنه نو سخن * در جمادی می دمی سر کهن * ایکی کهنه یه
جان محبتی قارشدرمشسن هر ایکیسنی برحجره ده آصمشسن ایکی کهنه دن مراد چارق وپوستیندر که ایاز آنلری
برحجره ده اصوب اول حجره نك قپوسنی محکم بند ایلیوب روز وشب وارب اکا نظر قیلوب آندن عبرت پذیر اولور ولسان
حال الله مکالمه قیلوردی پس پادشاه بو اخلدن اکا دیدی ای ایاز ایکی کهنه یه تازه سوزی نیجه سویلرسن بر جماده اسکی
سر اوفوررسن یعنی بو ایکی جامد وکهنه اولان شیلره تازه ولطیف اولان سوزی نیجه برسویلرسن واسکی سری بر جماده
نیچون نفخ وقبض ایلرسن بونلرك وجودنده خودسنك نفس شریفنکی قبول ایلمکه وکلام لطیفنکی فهم قیلمغه قابلیت
یوقدر (مثنوی) چون عرب با ربع واطلال ای ایاز * میکشی از عشق کفت خود دراز * چارقت ربع کدامین آصفست
پوستین کویی قمیص یوسفست * عرب کبی ربع واطلاله ای ایاز عشق ومحبتدن کندی سوزیکی دراز چکرسن سنك

چارقلق قنغی اصفك ربعیدرسنك پوستیننك کو یا که حضرت یوسفك کوملکیدر بعض نسخه‌ده پوستین کو یی که کرته
یوسفست واقع اولمشدر کرته دخی قفتان وکوملك معناسنه‌در ربع یاز آیلرنده اوتوردقلری نشیمنه ومنزله دیرلر اطلال
طللك جمعیدر طلل اثر بنایه دیرلرته کم عرب شاعرلرینك عادتی اولدرکه کندی معشوقه‌لرینك بعدالوفات منازل
ومکانلرینه کلوب معشوقه‌لرینی تذکر قیلوب اول خراب اولمش اوله ویاردن خالی قالمش منزلره خطاب ایدوب سوز
سویلرلرته کم (مصرع) ایا منازل سلمی من بذی سلم * دیرلر وغایت محبت وهوالرندن اول منزل وطلل اوزره اغلیوب
سرشك دیده‌لرین نثار ایلرلرته کم قصیدهٔ برده صاحبی (بیت) لولا الهوی لم ترق دمعا علی طلل * ولا ارقت لذکر البان
والعلم * دیو بو معنایه اشارت ایلرلر پس توضیح معنای بیتین شریفین اولدرکه پادشاه ایازه ایتدی ای ایاز عرب عاشقلری
کبی خراب اولمش در ودیوارلره عشق ومحبتدن طول کلام ایلرسن ودردکی سویلرسن عجبا سنك چارقلق قنغی
صاحب دولتك ربع ومنزلیدرکه اکا بو مرتبه تقیید ایلرسن سنك پوستیننك کویا قمیص یوسفدرکه یعقوب وار انی یوزیکه
وکوزیکه سوررسن وآنی محبوب ومصاحب اتخاذ ایلرسن (مثنوی) همچو ترسا که شمارد با کشش * جرم یکساله
زنا وغل وغش * تا بیامرزد کشش زو آن کناه * عفو او را عفو داند از اله * نیست آکه آن کشش از جرم وداد * لیك بس
جادوست عشق واعتقاد) ترسا کبی که کشیشه صایروبر بریان ایلر بر ییللق زنا وغل وغشك جرمنی تا کشیش اول ترسادن
اول کناهی عفو ایده ترسا اول کشیشك عفونی اللهدن عفو بیلور اول کشیش جرم ودادن آکاه دکلدر ولیکن عشق
واعتقاد زیاده جادودر یعنی ای ایاز ترسالر برسنه‌دن برسنه‌یه دك ایشلدیکی زنانك وفحشك وغل وغشك جرمنی کشیشلرینك
حجره‌سنه تنها داخل اولوب بر بر صایوب تقریر ایدرلر آندن اوتریکه تا کشیش اول مجرمدن اول کناهی عفو ومغفرت ایلیه
زیرا ترسا کندی کشیشنك عفو ایلمسنی اللهك عفو ایلمسی بیلور انکیچون اکا هرسنه‌ده کندی مافی الضمیرنی
افشا قیلور حال بوکه اول کشیش ترسانك جرمندن ودادندن آکاه دکلدر ولیکن عشق واعتقاد زیاده ساحر وبرکسه‌یی
برکسه‌یه بنده ومطیع ایلمکه قادر وماهردر کذلك سندخی بو چارق وپوستینه سر کذشتکی تقریر ومافی الضمیرکی
تعبیر ایلرسن بوکونه سوزلر برسبیل مطایبه نوعا تعریضدن خالی دکلدر (مثنوی) دوستی ووهم صد یوسف تند *
اسحر از هاروت ماروتست خود * صورتی پیدا کند بر یاد او * جذب صورت آردت در کفت وکو * دوستلق ووهم یوز
یوسف طقور وهم ومحبت خود هاروت وماروتدن اسحردر وهم ودوستلق اول یوسفك یادی اوزره بر صورت پیدا ایلر
صورتك جذبی سنی کفت وکویه کتورر یوسف بونده مجرد خوب ومحبوب اولان شیء معناسنه درتند طقور دیمکدر
بونده پیدا ایلر معناسنه‌در وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه انسانك قلبنده اولان صفت حبیه وقوت وهمیه بر نیجه
شیئه انسان محبت ایلدکده اول شیلرك صور خیالیه سنی مانند یوسف پیدا ایلرز یرا صفت حبیه وقوت وهمیه تحقیقا
هاروت وماروتدن ساحرلردر بر نیجه معدوم اولان شیئی صورت خیالیه ایله موجود ایلمکه قادرلر ایسه صفت حبیه
وقوت وهمیه دخی کندی محبتی اولان شیلری صورت خیالیه ایله تصویر ایلیوب بر صورت پیدا ایلر آنك یادی واول
صورتك جذبی اول کمسه‌یی کفت وکویه کتورر (مثنوی) راز کوید پیش صورت صد هزار * آنچنانکه یار کوید پیش یار
نی بد انجا صورتی نی هیکلی * زاده از وی صد الست وصد بلی * صورتك اوکنده صد هزار راز سویلرسن انجلین که
یار یارك اوکنده سویلر حال بوکه نه آنده بر صورت ونه بر هیکل وار در اول صورت خیالیه‌دن صد الست واول کمسه‌دن
صد بلی طوغمش یعنی قوت وهمیه وقوت عشقیه ایله محبت ایلدیکك شیئك صورتنی خیالنه اوزره وجوده کتوروب
اول صورت خیالیه‌نك اوکنده صد هزار راز سویلرسن ومافی الضمیرکی اکا تقریر وتعبیر ایلرسن انجلین بر یار بر یارك
اوکنده کندی حالنی اکا سویلر ومافی الضمیرنی اول یاره تعبیر ایلر حال بوکه سنك سویلدیکك ومکالمه ایلدیکك
مرتبه‌ده خارجده نه بر صورت وارونه بر هیکل واربلکه بر صورت خیالیه درکه آندن سکا نیجه یوز الست یعنی بن دیمك
وسندن دخی اکا نیجه یوز بلی دیمك وانت محبوبی دیو اقرار ایلمك واقع اولور وبو صفت حبیه وقوت وهمیه‌نك انسانه
کمال تأثیری اولدیغی تعلیمدن اوتری فرزندی اولن خاتونی مثل موقعنده ایراد ایدوب بو معنایی تأیید وتفهیم ایچون
بیوررلر (مثنوی) آنچنانکه مادر دل بردهٔ * پیش کور بچهٔ نو مردهٔ) مثلا انجلین کوکلی الندن کتمش بر مادر نو مرده
بچه‌نك مقبره‌سی اوکنده یعنی فرزندی اولدکده دخی آنك خیالی ومحبتی آنك قلبنده ساکن ایکن اول بچهٔ نو مرده‌نك
قبرینك اوزرینه واروب (مثنوی) رازها کوید بجد واجتهاد * می نماید زنده او را آن جماد * جد واجتهاد ایله رازلر
سویلر اول جمادی اکا اول حینده زنده کوررینور (مثنوی) حی وقائم داند اوان خاك را * چشم وکوشی داند آن خاشاك را
اول مادر هائم اول خاك قبری حی وقائم بیلور اول خس وخاشاکی بر چشم وکوش بیلور یعنی اول قبرك خاکنی واول
خاکك خس وخاشاکنی چشم وکوش منزله‌سنده بیلوب ومرده‌یی روح وهوش مرتبه‌سنده اکلیوب اکا مناسب

کلام ایلرو لسانته کلی سو یلر (مثنوی) پیش او هر ذرهٔ آن خاك کور * کوش دارد هوش دارد وقت شور * آنك قننده
اول قبرخاککنك هر برذره سی آنك شور و جنوني وقتی کوش و هوش طوتر (مثنوی) مستمع داند بجد آن خاك را *
خوش نکر این عشق ساحر ناك را * اول خاتون جد و جهد ایله اول خاکی مستمع بیلور بو ساحرناك اولان عشقه خوش
نظر ایله جامدی ذی روح منزله سنده کتورمك و اکا زنده اولنلر کبی نیجه مکالمه و معامله ایلمك عشق و اعتقادك شانندن
عجب دکلدر (مثنوی) آن چنان بر خاك کور تازه او * دمبدم خوش می نهد با اشك رو * اول مادر پرسوز کور تازه نك
خاکی اوزره دمبدم اشك دیده ایله یوزقور شول مرتبه ده (مثنوی) که بوقت زندکی هر کز چنان * روی ننهادست
بر پور چو جان * که زنده لکی وقتنده هر کز انجلین جان کبی اولان اوغلونك اوزرینه یوزقومشدر (مثنوی) از عزا چون
چند روزی بکذرد * آتش آن عشق او ساکن شود * امّا اول عزا و ماتم چونکم برقاچ کون بکه آنك او عشق و محبتی آتشی
ساکن اولور (مثنوی) عشق بر مرده نباشد پایدار * عشق را بر حی جان افزای دار * بعد از ان زان کور خود خواب ایدش
از جمادی هم جمادی زایدش * زانکه عشق افسون خود بر بود و رفت * ماند خاکستر چو آتش رفت تفت * مرده اوزره
عشق پایدار اولمز عشقی جان افزا اولان حی و قیومه طوت تاکم اول عشق پایدار اوله و سنك ذوق و شوقك کتدیکجه قوّت بوله
اندنصکره اکا خود اول قبردن خواب و کسل کلور زیرا جماددن هم ینه جمادلك طوغر یعنی اول مادرمهربانك
آتشی ساکن اولدقدنصکره جسدی بر جماد اولور پس بر جماد آنك جسدندن و قبرندن حاصل اولمزالا افسرده لك
و طونقلق پس عاشق اولان مادره برقاچ کوندنصکره ملالت کلور و برودت حاصل اولور زیرا که عشق آندن کندینك
سحر و افسونی قاپدی و کتدی چونکم آتش قوری حرارتله کتدی قوری خاکستر قالدی یعنی خاکستر مثابه سنده
اولان جسمی خوب و محبوب کوسترن روحدر و عشقدر و عشقك تعلقی ایسه روحه و روحله ظهوره کلن حسن
و جماله در چونکم روح کیده و عشق کندینك افسونی قاپه و اخذ ایده خاکستر مثابه سنده اولان جسد بی روح قالور
و اکا عاشق اولان شعلهٔ روح کتدکدنصکره خاکستر بدندن ملول اولور و فراغت قیلور (م ی) آنچه بیند آن جوان در آینه
پیر اندر خشت بیند آن همه * پیر عشق تست نی ریش سپید * دستکیر صد هزاران ناامید * اول نسنه یی که
اول جوان آینه ده کورر پیر اول دو کلی کرپجده کورر پیر سنك عشقکدر ریش سپید دکلدر اول عشق صد هزار
ناامیدلك الن طوتیجیدر جواندن مراد بونده ظلمت جهلده قلان و نور محبتدن بی بهره اولان کسه لردر اکرچه بحسب
الظاهر مو سپید ایسه لرده و پیردن مراد بونده درونی نور علم و معرفتله منوّر اولان و عشق و محبتله طولان روشن ضمیرلردر
اکرچه بحسب الظاهر جوان و سیاه مو ایسه لرده و آینه دن مراد بونده ذی روح و لطیف و خشتدن مراد بی روح
و کثیف اولان شیلر اولور و تقدیر کلام بو یله دیمك اولور که اول ذوق و حالتی و اول لذت و لطافتی که ظلمت جهلده قلان
و نور محبتدن بی بهره اولان کسه مانند آینه ذی روح و لطیف اولان شیلرده کورر عشق و محبت نوریله روشن دل
اولان پیرلر اول حالت و لطافتی بی روح و کثیف اولان شیلرده مشاهده قیلورسن قیاس اینله که پیردن مراد مجرّد ریش
و مو یی قوجه لقدن بیاض اولان کسه اوله بلکه پیردن مراد عشق الهیدر کرکسه سنك وجودکده اولسون و کرکسه
بر آخر کسه نك وجودنده اولسون اول عشق صد هزاران ناامیدلك الن طوتیجی و حقیقی اولان معشوقه واصل ایدیجیدر
پس شیخ همان عشق الهیدن عبارت اولورا کرسنك وجودکده بولنورسه غیره احتیاج قالمز و اکر سنده بولنمزسه
بر مظهر عشق الهی اولان شیخه خدمت و مقارنت لازم کلور تا سندخی عاشق اولنجیه دك و مرتبهٔ حقیقی بولنجیه دك
(م ی) عشق صورتها بسازد در فراق) نامصوّر سر کند وقت تلاق) که منم ان اصل اصل هوش مست) بر صور آن حسن
عکس ما بدست * عشق درد و محبت و فراق و هجران وقتنده کونا کون صورتلر دوزر تلاق وقتنده نامصوّر سر ایلر
بو یله ذو که اول هوشك و مستلیکك اصلینك اصلی بنم صورتلر اوزره اول حسن بزم عکسمز اولمشدر یعنی جمیع حسن
و جمالك و لطف و کمالك اصلی و منبعی عشقدر ولیکن بو عالم صورتده اکثر عشاقه مرایای کونیه دن یوز کوسترر
هر کسه بی حجاب و بی واسطه یوز کوسترمز مکر که کندیلردن فانی و عشقله باقی اولنلره امّا ذات عشقدن فراقده و هجرانده
اولنلره اول عشق کونا کون صورتلر دوزر و اول صورتلردن کندینك عاشقلرینه تجلی و عرض جمال ایلر اکثر عشاق
اول حسن و او جمالی و لطف و کمالی اول صور محبوبه دن ظنّ ایلیوب اول صورتلره مست و عاشق اولورلر امّا شول دمکه
صور مجازیه فانی اوله و عشقك حقیقی ظهوره کله عاشق اکا ملاقی اولدیغی وقتنده مصور اولمین حقیقت معشوقه
عیان اولور و اول عاشقه بو یله دیرکه اول مرتبهٔ حجاب و کثرتده اولان عقلك و مستلکك اصلینك اصلی بنم و صور کونیه ده
اولان اول حسن بزم عکس و پرتوپمز اولمش ایدی لیکن سن اول حسن و جمالی صور مجازیه دن صانمش ایدك (مثنوی)
پرده ها را این زمان برداشتم * حسن را بی واسطه بفراشتم * زانکه بس با عکس من در بافتی * قوّت تجرید ذاتم یافتی *

بوزمان پرده‌لری قالدردم حسن وجمالی واسطه سز رفع ایلدم زیرا که بنم عکس وخیالمه چوق اورلدلئ شمدی بنم ذاتمڭ تجریدی قوتی بولدلئ یعنی عشق الهی ظهوره کلدکده ومعشوق حقیقی عیان اولدقده حین تلاقیده وسائط وصور واسطه سیله کندی جانانه عاشق اولان ومحبت قیلان عشاقنه دیرحالا شمدی حسن وجمالمه وسائط اولان پرده‌لری رفع ایلدم حسن وجمالی بلا واسطه عالی قیلدم شمدنصکره اصل وحقیقتله معامله ایله زیرا که بنم عکس وخیالمه چوق اختلاط ایلدلئ شمدی ذاتمڭ وسائط وحجابدن مجرد اولمسنڭ قوتی بولدلئ وحالا مقصود ومعشوقڭ بن ایدیکمی مشاهده قیلدلئ (م ی) چون ازین سو جذبهٔ من شد روان * او کشش را می نبیند درمیان * مغفرت میخواهد از جرم وخطا * از پس آن پرده از لطف خدا * مثلا چونکم ترسایه بنم بو صورت طرفندن جذبم روان اولدی اول ترسا اورتاده کششی کورمز جرم وخطاسندن مغفرت طلب ایلر اول پرده‌نڭ اردنده لطف خدادن یعنی عشق حقیقی لسان معنوی ایله بویله دیرکه چونکم ترسایه بنم جذبم بو صورت طرفندن جاری اولدی اول ترسا حقیقتده اورتالقده کششی کورمز الا که واسطه وپرده کورر پس اول ترسا کندی جرمندن وخطاسندن اوتری لطف خدادن اول پرده‌نڭ اردنده عفو ومغفرت استر یعنی کششڭ وجودی بر پرده ایدیکنی بیلور پس اول پرده‌نڭ وراسنده اولان لطف خدادن کندی جرم وخطاسی ایچون طلب مغفرت قیلور (مثنوی) چون ز سنکی چشمهٔ جاری شود * سنڭ اندر چشمه متواری شود * کس نخواند بعد از آن او را حجر * زانکه جاری شد از آن سنڭ آن کهر * کاسه‌ها دان این صور را اندرو * آنچه حق ریزد بدان کیرد علو * مثلا چونکم بر طاشدن بر چشمه جاری اوله سنڭ چشمه‌ده متواری اولور اندنصکره اکا کمسه حجر اوقومز زیرا که اول کوهر اول سنکدن جاری اولدی بو صورتلری سن کاسه‌لر بیل وآنده اول نسنه‌یی که حق تعالی دوکر اول واسطه ایله علو طوتر یعنی فی المثل بر حجردن آب چقسه وجاری اولسه اول سنکڭ وجودی ونامی چشمه‌نڭ وجودنده وناخنده محجوب ومغلوب اولوب هر کس اکا چشمه تعبیر ایدرلر وآب جاری اولدقدنصکره اکا کمسه حجر دیمز چشمه دیرلر زیرا که اول حجردن اول کوهر ظاهر اولدی چون بو مثال سنڭ معلومڭ اولدیسه بو صورکائناتی سن کاسه‌لر کبی بیل واول صورت کاسه‌لرینڭ ایچنده اول نسنه‌یی که عقلدن وادراکدن وجمالدن وکمالدن وقوتدن وقدرتدن وحسن حالدن هر نه دوکرسه اول واسطه ایله اول صورت علو شان طوتر پس اکثر عرفانڭ قتنده بو صور مجازیه کؤس کبیدر وبونلرڭ وجودنده موضوع اولان جمال وکمال وادواق واحوال هر نه ایسه ساقیٔ حقیقینڭ دوکدیکی جرعه‌در بو کاسهٔ صورت واسطه سیله عاشق معنی شرابنی نوش ایلرنته کیم مجنون لیلانڭ کاسهٔ وجودندن اول شراب محبتی نوش ایتمش ایدی لکن آنڭ اقربا وتعلقاتی آنڭ نوش ایلدیکی باده‌دن بی خبر اولوب لیلایی ترڭ ایله سکا دخی اعلا سن بوله لم دیدیلر مجنون دخی آنلره کورنه لطیف جواب ویردی (کفتن خویشاوندان مجنون را که حسن لیلی باندازه ایست چندان نیست از و نغزتر درشهر ما بسیارست یکی ودووده بر تو عرضه کنیم اختیار کن ما را وخود را برهان وجواب کفتن مجنون ایشانرا) بو سرخ شریف مجنونڭ اقرباسی مجنونه دیدکلرینڭ بیاننده‌درکه لیلانڭ حسنی اندازه ایله‌در اول قدرد کلدر یعنی برمقدار در چندان اول قدر دکلدر بزم شهرمزده آندن خوب ولطیفرلئ محبوبلر چوقدر آنلردن برینی وایکیسنی واوچنی سکا عرض ایله لم ایچندن برینی اختیار ایله بزی طعن ناسدن وکندیکی بو بلادن خلاص ایله ومجنونڭ آنلره جواب دیدکلکیدر (م ی) ابلهان کفتند مجنون را ز جهل * حسن لیلی نیست چندان هست سهل * ابلهلر جهللرندن مجنونه دیدیلر لیلانڭ حسنی وجمالی اول قدرد کلدر سهل وجزویدر (مثنوی) بهتر از وی صد هزاران دلربا * هست همچون ماه اندر شهر ما * آندن بهتر وخوبرلئ صد هزاران دلربا بزم شهر یمزده ماه کبی واردر یعنی بزم شهرمزده ماه‌وش ولیلادن خوبتر نیچه دلبر ودلکش خوبلر واردر دیدیلر (مثنوی) کفت صورت کوزه است وحسن می * می خدایم میدهد از نقش وی * مجنون بونلره دیدی صورت کاسه کبی وحسن می کبیدر اولیلانڭ نقشندن بکا شراب حسنی خدا ویرر (مثنوی) مرشما را سرکه داد از کوزه اش * تا نباشد عشق اوتان کوش کش * اما آنڭ کوزهٔ وجودندن خدای تعالی سزه سرکه ویردی تا کم انڭ عشقی سزڭ کوشکزی چکیجی اولمیه یعنی سزڭ قولاغکزی طوتوب کندی جانبنه جذب قیلمیه (مثنوی) از یکی کوزه دهد زهر وعسل * هر یکی را دست حق عز وجل * هر کسه حق تعالی عز وجل حضرتلرینڭ دست قدرتی بر کوزه‌دن هم زهر وهم عسل ویرر یعنی بر صورتدن هر بر کمسه‌یه برکونه حالت ویرر کیمنه زهر وکیمنه عسل ایرکورر (مثنوی) کوزه می بینی ولیکن آن شراب * روی ننماید بچشم ناصواب * سن همان کوزه وصورت کورر سن ولیکن اول شراب معنوی که اول کوزهٔ صورتده موضوع اولمشدر ناصواب اولان کوزه یوزنی کوسترمز یعنی اول صورت کوزه سنڭ ایچنده اولان شراب معنوی ناصواب اولان کمسه‌نڭ کوزنه یوز کوسترمز بلکه صواب ایله موصوف اولان کوزه یوز کوستردیمڭ اولور (مثنوی) قاصرات الطرف باشد ذوق جان * جز بخصم خود نه بنماید نشان

قاصرات الطرف آمد آن مدام * وين حجاب ظرفها همچون خيام * جان ذوقی قاصرات الطرفدر كنديلك مخصوص
ومحرملرندن غيری يه نشان كوسترمز اول مدام قاصرات الطرف كادی بو ظرفلر حجابی اكا نسبت خيام كادی بو ابيات
شريفه سورهٔ رحمانده اولان بو آيت كريمه يه اشارتدر (فيهن) اول جنتك منازل وقصورينك ايچنده واردر (قاصرات
الطرف) شول نسالر واردر كه قصر ايلمشلردر بصرلرينی زوجه لری اوزره صاحبلرندن غيری يه نظر ايتمزلر (لم يطمثهن
انس قبلهم ولا جان) بونلره مس ايلمدی انسانلردن بر انس وجنيلردن بر جن بونلرك زوجلرندن مقدم (فبأی آلاء
ربكما تكذبان) پس ربكزك قنغی نعمتينه تكذيب ايدرسز ای ثقلين پس حضرت مولانا قدس سره العزيز عاشقلرك
درونلرنده اولان اذواق جانی جنات عاليه قصرلرنده ساكنه اولان ومحرملرندن غيريدن قصر طرف ايلين حوريلره
تشبيه ايدوب بيوررلر اذواق جانی ولذات روحانی فی المثل غير يلردن طرفلری قاصره اولان محبوبه لردر اصلا كندی
محرملرندن غيری يه باقمزلر ونشان كوسترمزلر اول مدام وباده كه عاشقلرك درونلرنده قرار قيلمش وآنلره نشاط وسرور
ويريجی اولمشدر اول فی المثل (قاصرات الطرف) اولان حورلر كبی كلمشدر واكا مقام اولان ظروفك حجابی خيام كبی
كلمشدر حوری جنت اولودن خيمه لر ايچره ساكنه اولوب كندی محرملرينه عرض جمال ايدوب غيريلردن نه كونه
مقصوره ومستوره اولورلرسه ذوق جانی ومدامهٔ روحانی دخی آنلر كبی بو خيمه لر كبی اولان ظروف حجابنك ايچنده
مستوره ومقصوره اولوب همان كندی محرملرينه يوز كوستررلر وغير يلردن قصر اطراف ايدرلر (مثنوی) هست دريا
خيمهٔ دروی حيات) بط را ليكن كلاغان را ممات * زهر باشد مار را هم قوت وبرك * غير اورا زهر او دردست ومرك) مثلا
دريا بر خيمه در اول دريا ده حيات بط ايچوندر ليكن كلاغلر ايچون مماتدر زهر مار ايچون هم قوت وبركدر اولور اما ماردن
غيری يه آنك زهری درد ومركدر يعنی شیء واحد برينجه شيئه نسبت نافع وبرينجه شيئه نسبت مضر اولمق چوقدر جمله دن
بری دريا فی المثل بر خيمه كبيدر اول درياده بط ايچون حيات وقارغه لر وقوزغونلر ايچون مماتدر واردر هم مار ايچون
زهر قوت وبركدر اولور وليكن آندن غيری يه آنك زهری درد ومركدر اولور (م ی) صورت هر نعمتی ومحنتی * هست اين را
دوزخ آنرا جنتی * پس همه اجسام واشيا تبصرون * واندرو قوتست وسم لا تبصرون * هر بر نعمتك وهر بر محنتك
صورتی بوكا دوزخدر اكا بر لطيف جنتدر پس دوكلی اجسام واشيا كورورلر حال انكه آنده قوت وسم واردر
آنی سز كورمزسز يعنی الحاصل هر بر نعمتك وهر بر محنتك صورتی بر كمسنه يه نسبت جهنم بلاسی اولور اول بر كمسنه يه
نسبت جنت صفاسی اولور البته هر نعمتی كه كوررسن اول نعمت علی الاطلاق هر كسه نسبتله نعمت اولمز بلكه
برينجه سنه نعمت ايسه برينجه سنه دخی نقمت اولور وكذلك محنت دخی هر كسه نسبتله محنت دكلدر بهر حال بر قومه
نسبت محنت ايسه بر آخر قومه نسبت اول منحت اولور پس دوكلی اجسام واشيا كه مبصر ومرئيلردر البته هر جسمده
وهر شيده هم زهر وهم قوت اولمق صفتلری مقرردر ليكن ای ادراك وابصاره قادر اولمين كمسه سز آنی كورمزسز
مكر شول كمسه لر كه بصر بصيرتلری كشاده وحق تعالی آنلره نور كشف ومشاهده ويرمش اوله (مثنوی) هست
هر جسمی چو كاسه وكوزهٔ) اندرو هم قوت وهم دلسوزهٔ * كاسه پيدا اندرو پنهان رغد) طاعمش داند كزان چه می خورد
هر بر جسم بر كاسه وبر كوزه كبيدر انده هم قوت وهم دلسوزلك واردر كاسه پيدا وآنك ايچنده رغد وعيش پنهاندر
آنك طاعمی بيلور كه آندن نه ير يعنی فی المثل هر بر جسم بر كاسه وبر كوزه كبی فرض اولنورو اول جسمك ايچنده
هم قوت وغدا اوله جق حالت وهم دلسوز اوله جق خصلت واردر خلقك نظرنده كاسهٔ جسم پيدا وعيش وغدا
مخفيدر قوت ذائقه ايله اول كاسه نك وجودنده موضوع اولان حالتی طاعم اولان كمسه بيلور كه آندن نه غدا يير (مثنوی)
صورت يوسف چو جامی بود خوب * زان پدر ميخورد صد بادهٔ طروب * باز اخوانرا ازان زهراب بود * كاندر ايشان
زهر كينه می فزود * باز ازوی مر زليخارا شكر * می كشيد از عشق افيونی دكر * غير انچه بود مر يعقوب را * بود
از يوسف غدا آن خوب را * مثلا حضرت يوسفك صورتی بر خوب جام كبی ايدی آندن پدری يوز بادهٔ طروب ايچدی كيرو
اخوان يوسفه آندن زهراب اولدی زيرا اول صورت يوسف آنلرك وجودنده كين زهرينی زياده ايلدی كيرو زليخايه اول
يوسفدن شكر حاصل اولدی زليخا عشقدن بر غيری افيون چكدی اول نسنه كه تحقيقا يعقوب حضرتلرينه اولدی
يوسفدن اول خوب اولان زليخايه آندن غيری غدا اولدی بعض نسخه ده شكر شين معجمه ايله وبعضسنده سين مهمله ايله
واقع اولمشدر بو تقديرا اوزره سكر باده ومستلك معناسنه اولور وحاصل كلام وخلاصهٔ مرام بو يله ديمك اولور كه حضرت
يوسف عليه السلامك صورتی فی المثل بر خوب جام كبی ايدی وليكن آندن هر كس بر كونه حظ الدی ولذت بولدی
نته كم حضرت يعقوب عليه السلام آنك جام صورتندن يوز طرب ويريجی ونشاط وسرور بخش ايديجی می روحانی
نوش ايلدی كه آنك قرنداشلری اصلا اول ميدن لذت پذير اولمديلر وچاشنی طويمديلر كيرو آنك اخوانته آنك جام صورتندن

برحالت کلدیکه اول حالت آنلره زهراب اولدی وآنلرك وجودنده حسد وعداوت صفتلرنی زیاده قیلدی کیرو اول یوسفك
تمام صورتندن زلیخایه برکونه باده ومستلك دخی کلدی واول محبوبه انك عشقندن برکونه افیون دخی چکدی وذوق
ایتدی امّا حضرت یعقوب علیه السلامه اولان حالته مغایر زیرا اول خوبك حضرت یوسف علیه السلامدن غداسی
غدای نفسانی وحضرت یعقوبك غداسی غدای روحانی ایدی پس بونلرك هر برینك ما بیننده عظیم تفاوت واردر که
علم ومعرفت صاحبی اولنلر بونك تفاوتنی فرق ایدرلر (مثنوی) کونه کونه شربت وکوزه یکی * تا نماند در می غیبت
شکی * باده از غیبست وکوزه زین جهان * کوزه پیدا باده در وی بس نهان * بس نهان از دیدهٔ نامحرمان * لیك
بر محرم هویدا وعیان * شربت کونه کونه و کوزه بر تا کم سنك غیبك شرابنده برشکك قالمیه باده عالم غیبدندر
وکوزه بو جهاندندر کوزه پیدادر باده آنده زیاده نهاندر اول باده نامحرملر دیده سندن زیاده نهاندر لیکن محرم
اوزره هویدا وعیاندر یعنی فی المثل برشخصك وجودی کوزهٔ واحد کبیدر امّا حق تعالی حضرتلرینك صنع یا کنی
کورکه برکمسه نك کوزهٔ وجودندن کونا کون اشربهٔ احوالی شارب اولنلره اسقا ایلر وهر کس برشخصك وجودندن
استعدادنه مناسب برکونه حالت اخذ ایلر چونکم هر شخصك وجودی برکوزه وآنده اولان احوال شراب غیبی
اولدیسه تا سنك عالم غیبك شرابندن برشك وشبهه لك اولمیه هر کسك محسوس اولان وجودی کوزه سی بو جهاندندر
وآنده موضوع اولان کونا کون باده عالم غیبدندر هر شخصك کوزهٔ جسمی پیدا وعیان وبادهٔ غیبی آنده زیاده مخفی
ونهاندر امّا نامحرملرك کوزندن زیاده نهاندر ولیکن محرم اولان عرفا اوزره بغایت هویدا وعیاندر زیرا آنلر
هر کسك وجودنده ظهور ایلین احوال وآثاری اوصاف الهینك آثارندن بیلورلر وعالم غیبك شرابنك مستی اولورلر
نته کم کؤس اجسامده موضوع اولان عالم غیبك باده لرندن مسکور اولان کمسه لرك میانته کندیلرینی دخی ادخال
ایلیوب (ومالی لا اعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) آیت کریمه سنده واقع اولان اسلوب حکیم قاعده سی اوزره
امحاض نصح ایچون بیورورلر (مثنوی) یا الهی سکرت ابصارنا * فاعف عنا اثقلت اوزارنا * ای بنم اللهم بزم ابصارمز
مسکور قیلندی سن بزدن عفو ایله بزم اوزارمز ثقیل اولدی وقتا کم هر کسك روحی شراب الهیدن مست اوله میوب
بلکه اکثر کمسه نفسانی وشیطانی هوا وهوس باده لرندن مست اولوب ساقیء باقی بصر بصیرتلرینه مستور اولمغین
وآنلرك ابصاری حقیقت بین اولمقدن مسکور ومحجوب قالمغین وبو کناه سببیله وزرلری دخی ثقیل اولمغین بو دائك
دواسی دعا ایدیکن تعلیم بیوروب وکندیلرینی دخی هضماً للنفسه ومعاونة لاجابة الدعا بو کروهك ما بیننه ادخال ایدوب
ای بنم اللهم بزم کوزلریمز حقیقت کورمکدن مسکور ومستور اولندی وبزم وزرلریمز ثقیل قیلندی پس سن بزدن
عفو ایله تا سبکبار اوله لم وبصر بصیرتلریمز کشاده اولوب حقایقه نظر قیله لم دیرلر (مثنوی) یا خفیا قد ملأت الخافقین *
قد علوت فوق نور المشرقین * ای خفی اولان خدا تحقیقا سن خافقینه طولدك مشرقینك نوری اوزره تحقیقا سن
عالی اولدك الخافق فی اللغة الغارب نته کم خفقت النجوم دیرلر غروب ایلدکده پس مغربه خافق دیدکلری حالك اسمی
محله اطلاق قیلندن اولور ومغرب ومشرقه خافقین دیمك علی طریق التغلیب اولور یعنی ای جمله دیده لردن خفی
اولان الله تحقیقا سن طولدك مغرب ومشرقك افقنه وما بیننه یعنی سنك انوار وآثارك ارض وسما ما بیننه وشرق وغرب
میاننه طولدی تحقیقا سن مشرقیندن طلوع ایلین آفتاب وماهتابك نورینك اوزرینه عالی وغالب اولدك یعنی سن
بونیرین نورندن اظهر وانورسن جمیع اشیاسنك انوارکه مبصر ومدلول اولورسن اشیا ایله معلوم ومدلول اولمق صحیح
اولمز مکرکه فلاسفه واهل ظاهر قتلرنده زیرا بونلر حضرت حق اشیا ایله بیلورلر امّا اهل شهود الصباح اغنی عن المصباح
دیرلر (مثنوی) انت سر کاشف اسرارنا * انت فجر مفجر انهارنا * الهی سن بزم سرلریمزی کشف ایدیجی برسر
عظیمسن سن بزم نهرلریمزی انفجار ایدیجی برفجرسن فجر برقاج معنایه کلور لیکن بورایه مناسب اولان صباح نوری
اولمقدرکه ظهور الهی وطلوع انوار وآثار ربانیدن استعاره اولور مفجر افعال بابندن اسم فاعل صیغه سی اوزره مجری
معناسنه درصفتیدر فجرك انهارنك جمعیدر بونده مراد عقول وارواح نهرلری واحوال وافعال نهرلری اولسه دخی
جائزدر وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه الهی سن من حیث الباطن بزم سرلریمزی بیلیجی وکشف ایدیجی برسر عظیمسن
وما نور صباحدن اظهر برفجرانورسن بزم عقول وارواحمز نهرلرنی اجرا ایدیجیسن دیمك اولور (مثنوی) یا خفی الذات
محسوس العطا * انت کالماء ونحن کالرحا) ای ذاتی عیون خلائقدن خفی وعطاسی محسوس وآشکار اولان خداسن
ماء کبی وبز رحا کبی یزدی ای ذاتی عیون ممکناتدن خفی اولان وعطاسی جمله اشیاده محسوس ومرئی اولان محبوب
حقیقی سن من حیث التحریك والتصریف آب روان کبی وبز دست قدرتکده آسیاب سرکردان کبی یز پس بزم حرکاتمز
وسکناتمز بلکه جمیع حالاتمز سنك ارادت تصرفکله در (مثنوی) انت کالریح ونحن کالغبار * یختفی الریح وغبراها جهار

ای پادشاه حقیقی سن ریح کبی و بز غبار کبی یز ریح مختفی وآنك غباری جهاراولور غبار بونده غبار معناسنه اولور
یعنی ای محبوب حقیقی سن من حیث البطون باد کبی جمیع اشیانی محرك ومتصرف اولوب کیف مایشاء تصرف
ایلمکده و بز ایسه من حیث المخلوقیت حرکات وسکناتده غبار کبی یز وفی الحقیقه ریح مختفیدر وذاتی بودیدهٔ حسله
ادراك اولنمقدن مبرادر وآنك غباری آشکارادر وغبارده اولان حرکات وسکنات وقدرت وتصرفات ز یحکدر پس
بو ممکنات من حیث الامکان معدوم ومدروقیام وتصرفی واجب الوجود وقائم بالذات اولان اللهلهدر (مثنوی) تو بهاری
ماچو باغ سبز خوش * او نهان وآشکارا بخششش * تو چو جانی ما مثال دست وپا * قبض وبسط دست ازجان
شد روا * ای خدا سن بهارسن بز باغ سبز کبی خوشز اول بهار نهان وآنك بخشش وعطاسی آشکار او عیاندر سن
جان کبی بز دست و پا مثالنده یز دستك قبض وبسطی جاندن روا اولدی یعنی الهی سن بهار کبی مخفی وحیات بخشسن
و بز سبز و تازه اولان باغ کبی خوش وسنك بخشایشکدن لطیف ودلکشز اول بهار نهان وآنك بخشایشی وآثاری عیان
اولدیغی کبی سن دخی من حیث الذات باطن ومن حیث الصفات والآثار ظاهر جمیع مخلوقات سنك عطا و بخششکدن
ظهوره کلمش وقوت وقدرت بولمشدر الهی سن بزه جانلر جانی و بز دست و پا و آلات واسباب مشابه سنده یز دستك
قبض وبسطی جاندن روا اولدیغی کبی بزم دخی قبض وبسطمز وحکم وضبطمز سن جانلر جانندن روا وسزا اولور
وفی الحقیقه جمیع عالم بر کالبد کبی وحضرت حق جل شانه آنده متصرف اولدیغی جهتدن روح کبیدر روح قلبده تجمع
متصرف اولورسه جناب الهی جمیع اجسامده وار واحده اولیله متصرف اولور (مثنوی) تو چو عقلی ما مثال این زبان
این زبان از عقل دارد این بیان * تو مثال شادی وما خنده ایم * که نتیجهٔ شادیٔ فرخنده ایم * ای خدا سن عقل کبی
بز کو یا بوز بان کبی یز بوزبان بو بیانی عقلدن طوترسن سرور کبیسن و بز خنده کبی یز که فرخنده اولان سرورك
نتیجه سی یز یعنی لسان حسن تعبیری وفصاحت وتقریری عقلدن طوتدیغی کبی بز جملهمز لسان کبی یز وای
خدای بی نظیر سن عقل کبی سن جمله بزم تقدرا فعالمز وارواحوالمز واقوالمز وار ایسه جمله سنك تقدیر وتدبیر کله در پس
وجهده اولان بشاشت وخنده شادیٔ فرخنده نك نتیجه واثری اولدیغی کبی بزم وجوهمزده والمزده
اولان صفات وحالات هر نه ایسه سنك تأثیر وتصرفکك عکس واثریدر (مثنوی) جنبش ماهر دمی خود اشهد ست
که کواه ذوالجلال سرمدست * کردش سنك آسیا در اضطراب * اشهد امد بر وجود جوی آب * بزم هر دم جنبش
وحرکتمز خود اشهددر که سرمد اولان ذوالجلالك کواهیدر سنك آسیانك اضطرابده کردشی آب جوینك وجودنه
اشهد کلدی بونده اشهد اکرچه نفس متکلم اولمقده جائزدر ولیکن اصل افعل تفضیل اولمق اولیدر یعنی بزم جملهمزك
جنبش وحرکتی خود هر بر دمده جناب عزتك فاعل مختار اولمسنه وارادت کامله سنه وقدرت شامله سنه ووحدت
مطلقه سنه زیاده شهادت ایدیجیدر که ابدی وسرمدی اولان ذوالجلالك وحدانیتنه کواهدر کما قیل (بیت) ففی کل شئ
له آیة * تدل علی انه واحد * مثلا دکرمن طاشنك اضطرابده کردش وحرکتی جوی آبك وجودی اوزره شهادت
ایدیجی کلدی وسنك آسیانك دوری آنك آنده تصرف ایلمسنه دلیل اولدی پس بو اشیا جمیعا حق تعالی حضرتلرینك
مریدو مختار اولمسنه وهرشیده تصرف قیلمسنه دلالت قیلدی (مثنوی) ای برون از وهم وقال وقیل من * خاك
بر فرق من وتمثیل من * بنده نشکیبد ز تصویر خوشت * هر دمت کوید که جانم مفرشت * ای بنم وهم وقال وقیلدن
منزه پادشاه طپراق بنم فرق وتمثیلم اوزره بنده سنك خوش اولان تصویرکدن صبر ایلمز هر دم سکا دیر که بنم جانم سنك
مفرشکدر پس مقدما بیوردقلری تمثیلاتدن جناب حق جل شانهیی تنزیه ایلیوب بیوررلر ای بنم وهمدن وقال
وقیلمدن منزه اولان خدا بنم فرقم اوزره ودخی بنم تمثیلم اوزره خاك اولسون که بنم تمثیلاتم وتصویراتم اصلا سنك
جنابکه لایق اولان تمثیلاتدن وتصویرلردن دکلدر ولیکن بنده سکا کمالیله مشتاق اولدیغندن سنك خوش اولان
تصویرکدن صبر ایلمز وآنی طالب اولنلره تفهیم قیلمقدن خالی اولمز هر دم سنك جنابکه دیر که بنم جانم سکا فرش اولسون
وراهکده خاك اولسون دیر (مثنوی) همچو آن چوپان که میکفت ای خدا * پیش چوپان ومحب خود بیا *
تا شپش جویم من از پیراهنت * چارقت دوزم ببوسم دامنت * اول چوپان کبی که خطاب ایدوب دیدی ای خدا
کندی چوبانك ومحبك قتنه کل ای خدا تا که بن سنك پیراهنکدن شپش طلب ایلیم سنك چارقکی دیکیم دامنکی
او پیم یعنی بنم دخی قیل وقالم سنك جنابك حقنده اولان ضروب امثالم وتصویر خیالم شول چوپان کبیدر که حق
تبارك وتعالی یه کمال اشتیاقندن جناب حقك شان شریفنه لایق اولمین سوزلر سویلدی وتوصیفلر ایلدی نته کم
قصه سی مفصلا جلد ثانیده مرور ایلدی که مشهوردر (مثنوی) کش نبودش در هوا وعشق جفت * لیك قاصر بود
در تسبیح وکفت * عشق او خرکاه بر کردون زده * جان سك خرکاه آن چوپان شده * چونکه بحر عشق یزدان جوش زد *

بردل اوزد ترا بركوش زد * اول چوبانه هواده وعشقده كسه جفت اولمدی ولیكن حق تعالی حضرتلرنی تسبیح
قیلقده ودخی سوزسو یلمكده قاصرایدی انك عشق خركاهی كردون اوزره اورمش جان اول چوبانك خركاه وخیمه سنك
سكی اولمشدی چونكه حضرت یزدانك عشق دریاسی جوش اوردی امّا سنك كوشكه اوردی یعنی چوبان
حق تعالی حضرتلرینك هوا وعشقنده برمرتبه ده ایدیكه كسه اكا جفت وعدل اولمدی ولیكن حق سبحانه وتعالی یی
شانه لایق اولمین صفتلردن تنزیه ایلمكده واد بله سوزسو یلمكده قاصرایدی عشق الهیده برمرتبه یه واصل اولدیكه
انك عشق خیمه وخركاهی فلك اوزره اوردی ومقامنی آسمانه ایركوردی عاشق اولمین جانلر اول چوبانك عشقنك خیمه
وخركاهنك سكی مشابه سنده اولمش ایدی چونكم حق سبحانه وتعالینك دریای عشق جوشه كلدی آنك قلبنه
اوردی سنك سمعكه اوردی (مصرع) شنیدن كی بودمانند دیدن * مفهو منجه عشق ذایق اولان كسه ایله عشق سامع
وناطق اولان كسه برابراولمز وعشق بر كسه مجرد كفت وشنید ایله بیلمز پس كوشنه طوقنان كسه ایله قلبنه طوقنان
كسه یی نه منزله ده ایدیكنی بیلدرمكدن اوتری بوحكایتی بسط ایدوب بیوررلر (حكایت جوحیكه چادر
پوشیدو درو عظ میان زنان نشست وحركتی كردزنی اورا بشناخت كه مردست نعره زد) (مثنوی) واعظی بد بس
كزیده در بیان * زیرمنبر جمع مردان وزنان * تقریر وبیانده زیاده كزیده واعلا بر واعظ وار ایدی آنك منبری
آلتنده مردلر وزنلر جمعیتی وار ایدی یعنی فصاحت وبیانده بركزیده بر واعظ وار ایدی ارلر وعورتلر انك كرسی سنك
آلتنه جمع اولوب انی دكارلردی (مثنوی) رفت جوحی چادر وروبند ساخت * درمیان آن زنان شد ناشناخت * پس
بر جوحی اول واعظك مجلسنه كتدی وكندیسنه چادر وروبند دوزدی یعنی خاتونلرك چادرینی باشنه اوروب یوزنه زنلر
كبی پرده قودی اول زنلرك اورتاسنده ناشناخت اولدی یعنی عورتلر آنك ارایدیكین بیلمیوب كندیلركبی خاتون
صاندیلر (مثنوی) سائلی پرسید واعظ را براز * موی عانه هست نقصان نماز * سائل اول واعظه رازله سؤال ایلدی
رازله دیمكدن مراد برتذكره یازوب آنك كرسی سنه وضع ایلدی دیمك اوله قاصق قیلی نمازه نقصانمیدر دیدی یعنی
واعظدن رازله قاصقده بتن شعرلرك نمازه كراهتی وارمیدر دیو سؤال ایلدی (م ی) كفت واعظ چون شود عانه دراز *
پس كراهت باشدازوی درنماز * یا باهك یا ستره بسترش * تا نمازت كامل آید خوب وخوش * واعظ جواب
ویروب ایتدی چونكم موی عانه دراز اوله پس اول وقت نمازه آندن كراهت اولور عانه بونده ذكرمحل اراده حال قیلمندن
اولور اول مویی یا نوره ایله یا خود استره ایله كیدره تا سنك نمازك خوب وخوش وكامل كله یعنی صلاتكه كراهت كلمیه
زیرا انو ایكیسندن بری ایله آنی ازاله ایلمك مستحبدر (كما قال صاحب الاحیا فی كتاب الطهارة شعر العانة ویستحب ازالة
ذلك امّا بالحلق او بالنورة فلا ینبغی ان یتأخر عن اربعین یوما (مثنوی) كفت سائل آن درازی تا چه حد * شرط باشد
تا نمازم كم بود * كفت چون قدر جوی كردد بطول * پس ستردن فرض باشد ای سؤل * سائل واعظه دیدی شعر عانه نك
درازلغی نه حدده دك شرط اوله تا كم نمازم آندن ناقص اوله واعظ ایتدی چونكم اول موی عانه طولده بر ار په قدر اوله
پس ای سؤل اولان كسه آنی قرقمق فرض اولور دیدی یعنی ای مبالغه ایله سؤل ایلین كسه موی عانه ار په قدر اولدیغی
تقدیرجه آنی یا نوره ویا خود استره ایله ازاله ایلمك مستحب اولور امّا اوزونلقده ار په قدر ویا خود آندن زیاده اولدقده آنك
ازاله سی فرض اولور دیدی (مثنوی) كفت جوحی زود ای خواهر ببین * عانه من كشته باشد اینچنین * چونكم جوحی
اول واعظدن بو مسئله یی اشتدی یا نده اولان خاتونه ایتدی ای قیزقرداش كور بنم عانه مك مویی بو نجلین اولمش
وكراهت مرتبه سنه ایرشمیدر (مثنوی) بهر خشنودئ حق پیش آر دست * كان بمقدار كراهت آمدست * حق
رضاسیچون اولسون الكی بنم اوكمه كتور كه اول كراهت مقدارنه كلمشمیدر (مثنوی) دست زن دركرد در شلوار مرد
كیر او بر دست زن آسیب كرد * اول زن مردك شلوارنه ال ایلدی اول جوحینك ذكری زنك النه آسیب ایلدی یعنی
جوحینك ذكری زنك النه طوقندی (مثنوی) نعره زد سخت اندر حال زن * كفت واعظ بر دلش زد كفت من *
پس زن كمال ذوقندن فی الحال بر نعره اوردی واعظ كندی زعمندن ایتدی بنم سوزم آنك قلبنه اوردی یعنی زنك
نعره اورمه سندن واعظ كندینك سوزنی انك قلبنه تأثیر ایلدی صاندی (مثنوی) كفت نی بر دل نزد بر دست زد
وای اكر بر دل زدی ای پرخرد * جوحی یوق دیدی كوكلنه اورمدی النه اوردی ای پرخرد وای اكر آنك قلبنه
اوریدی یعنی بر سبیل ایهام دیدیكه بوذكر آنك قلبنه ودرونته داخل اولمدی بلكه النه طوقندی ای پرخرد وای اكر
آنك قلبنه ودرونته تأثیر قیلیدی نه ذوقلر ایدیدی ونه لذتلر بولیدی (مثنوی) بر دل آن ساحران زد اندكی * شد عصا
ودست ایشانرا یكی * مثلا عشق الهی بر مقدار اول ساحرلرك قلبنه اوردی آنلره عصا ودست بو حالت واسطه سیله
بر اولدی یعنی اول ساحرلرك قلبنه حق تعالی حضرتلرینك عشقندن چونكم برمقدار عشق ومحبت طوقندی آنلرك

قتنده عصا ايله اعضا برابر اولدی (مثنوی) كر عصا بستانى از پيرى شها * پيش رنجد كان كروه از دست وپا * فرضى
اى شاه اكر بر پيرك الندن عصاسنى الەسن اول پيرزياده ايخنوركه اول كروه دست وپالردن ايخندى يعنى فى المثل
بر پيرك الندن عصاسنى آلسك عشق حقك مستى اولان ساحرلردن ارتق ايخنورديكه اول قومك دست وپالرينى
قطع ايلديكى وقتده اول قدر ايخنمديلر (مثنوى) نعرهٔ لاضير بر كردون رسيد * هين ببر كه جان زجان كندن رهيد *
سورهٔ شعراده اولان آيت كريمه يه اشارتدر اول زمانكه فرعون سحره يى جمع ايدوب حضرت موسى ايله مقابله ايلدكده
ساحرلر حبال وعصالرين آتوب بعض اوهام وخيالات ظهور ايلدكده حضرت موسى عليه السلام دخى عصاسنى
آتوب بونلرك سحرلرينى جمله يوتدى پس سحره عصادن اول هيبتى وموسى عليه السلامدن بو معجزه يى كوردكده يوزلرى
اوزره ساقط اولوب سجده يه واردیلر (قالوا آمنا) برايمان كتوردك ديديلر (برب العالمين) عالملرك مالك ومربيسنه
(رب موسى وهرون) بدلدر توضيح ايچون ورفع توهم ربوبيت فرعون ايچون پس فرعون بونلرك ايماندن خبردار
اولوب بونلرى طلب ايدوب قتنه كتوردى (قال آمنتم) ديديكه سز ايمان كتوردكزمى موسايه حمزه وكسايى استفهام
اوزره همزتين ايله قرأت ايتمشلردر يعنى سز ايمان ايلديكزمى حضرت موسى عليه السلامه (قبل ان آذن لكم)
بن سزه اذن ويرمزدن اول (انه لكبيركم) تحقيقا اول موسى سزك اولوكزدر (الذى علمكم السحر) اويله كبيركزكه سزه سحر
اوكرتدى تا بنم هلاكمه وفساد املاكمه اتفاق ايلديكز (فسوف تعلمون) پس عن قريب بيلورسز كه سزه نه عقوبت
ايدرم (لاقطعن ايديكم وارجلكم) البته قطع ايدرم سزك اللريكزى وايقلريكزى (من خلاف) خلافدن يعنى چپ
وراستدن (ولاصلبنكم اجمعين) والبته سزى صلب ايدرم جميعكزى تا ساترلر سزدن عبرت طوتەلر (قالوا لاضير)
بونلر ديديلر اى ملعون هيچ سنك تهديدكدن ومملكك وهلاككدن بزه ضرر يوقدر (انا الى ربنا منقلبون) زيرا بز ربمزك
جانبنه رجوع ايديجى يز معنى بيت فرعونك سياستى وقتنده ساحرلرك لاضير نعرەسى فلكه ايرشدى اى فرعون بزم
دست وپايمزى تيز كس زيرا جان چكشمكدن قورتلدى يعنى آنلره اول حينده بر حالت شريفه كلديكه دست وپا قيدندن
قورتلوب بو حيات جسمانى آنلره جان چكشمك كبى اولوب اكر بزم المزى وايامزى كسرسك اصلا بزه ضرريوقدر دييو بشاد
وسرور اولديلر (مثنوى) ما بدانستيم ما اين تن نه ايم * از وراى تن بيزدان ميزييم * زيرا بز بيلدك كه بز بو تن
دكلز تنك وراسنده يزدان ايله ديريلرز يعنى الله تعالى بزه بيلدردى وبزدخى بيلدك كه بز بو بدن دكلز بلكه بو بدن
بزه نسبت برآلت كبيدر بز بو بدنك وراسندن الله ايله ديريلرز وقائم اولورز (مثنوى) اى خنك آنرا كه ذات خود
شناخت * اندرامن سرمدى قصرى بساخت * اى سعادت شول كمسه يه كه كنديسنك ذاتنى اكلادى سرمدى
اولان امنده كنديسيچون بر قصر دوزدى يعنى سعادت شول كمسه يه كه كنديسنك حقيقى اولان ذاتنى بيلدى
وبو عاريتى اولان جسمندن فارغ اولدى ابدى وسرمدى اولان امنلكده كنديسى ايچون بر عالى مقام دوزدى وفى الحقيقه
انسان نفس ناطقه ايله انساندر جسميله دكل كما قال البستى (بيت) اقبل على النفس واستكمل فضايلها * وانت
بالنفس لا بالجسم انسان (مثنوى) كودكى كريد پى جوز ومويز * پيش عاقل باشد آن بس سهل چيز * پيش دل جوز
ومويز آمد جسد * طفل كى دردانش مردان رسد * مثلا بر طفل جوز ومويز دن اوترى اغلر اما مرد عاقل وبالغ قتنده
جوز ومويز زياده سهل وحقير شيدر كذلك اهل دل قتنده جسد جوز ومويز دن كلدى اما طفل عقلر دانشنه نجون
ايريشور يعنى فى المثل بر كودك جوز ومويز دن اوترى اغلر اما عاقل قتنده اول زياده دنى وقليل شى اولديغى
كبى اهل دل قتنده دخى بو جسد جوز ومويز كبى كلدى اما اطفال طريقت نجون مردان الهينك دانشنه ايريشور
آنلرك قتنده بو جسدك عظيم قدر وقيمتى واردر (مثنوى) هركه محجوب بست اوخود كودكيست * مرد آن باشد كه
بيرون از شكيست) كر بريش وخايه مردستى كسى * هر بزى را ريش ومو باشد بسى * هر كيكه محجوب بدر اوخود طفلدر
مرد اول كمسه دركه شك وريبدن بيرونده اكر بر كمسه ريش وصقال وخايه وذكر ايله مرد اوليدى هر بر بزك چوقلق ريش
وموى اولور يعنى شول كمسه كه حضرت حقدن محجوب بدر كودك خود اولدر اول كمسه دركه شبهه وشكدن
بيرونده مرد ديدكلرى مجرد صقال ايله وخايه ايله مرد اولمز اكر بر كمسه ريش وخايه ايله مرد اوليدى هر كچينك خود
چوقلق ريش وموى واردر مع هذا كامر دديلمز بلكه مرد شك وشبهه دن خلاص اولوب حضرت حق مشاهده
قيلان كمسه در (مثنوى) پيشواى بد بود آن بز شتاب * مى برد اصحاب را پيش قصاب * ر پش شانه كرده كه من سابقم
سابقى ليكن بسوى مرك وغم) اول بز پيشواى بد اولور سرعتله اصحابنى قصابه اوكنه ايلتور صقالن طراش ايله ديركه
بن مقتدا وسابقم سابقسن ليكن مرك وغم جانبنه يعنى اول كچى مثابه سنده اولان وكنديى ريش وموى ايله تزين قيلان
كمسه فى الحقيقه قتى پيشواى قبيحدركه سرعتله كنديسنك اصحابنى حق تعالينك قهرى قصابنك اوكنه ايلتور

کشد بنك صقالنی طرار وصورتنی دوزر بو بیله دو که بن نکا تابع اولان کروهك پیشواسی وسابقیم نم ای صورت دوزمکله سابق وپیشوا ایکن کسه سابقسن ولیکن مرلئ وغم جانبنه پس بوبله سابق اولمقدن اولمق یکدر (م ی) هین روش بکزین وترلئ ریش کن * ترلئ این ماومن وتشویش کن * تا شوی چون بوی کل با عاشقان * پیشوا ورهنمای کلستان) کیست بوی کل دم عقل وخرد * خوش قلاوز ره باغ ابد * ای اهل صورت ریشی ترلئ ایدوب آ کاه اول روش قبول ایله بوما ومنی وفکر وتشویشی ترلئ ایله یعنی بوریش وموقیدندن کچوب وصورت دوزمکدن فراغت ایدوب طریق مستقیمه سلولئ ایلمکی قبول ایله تاکم عاشقان حقله کل رایحه سی کبی اوله سن کلستان حقیقتك پیشوا ورهنماسی اوله سن وطالبلری دخی اول کلستان حقیقی طرفنه دعوت قیله سن بوی کل کیمدر عقل وخردلئ دمیدر ابد باغنك راهنك خوش قلاوزیدر یعنی اکر کل رایحه سی ندردیرسلئ عقل وخردلئ نفس شریفی ونطق لطیفیدر که اول عقل وخردایدی اولان باغك طریقینك خوش اولان قلاوزیدر پس اول بوی کلدن رایحه اله کورندیم اونلرك حضرت حقله اولان معامله سنی واسرارنی بیله کور فرمودن شاه ایازرا دیکر که شرح چارق وپوستین آشکارا بکو تا خواجه تاشانت زان اشارت پند کیرند وموعظه یابند که الدین النصیحة (بو سرخ شریف سلطان محمودلئ تکرار ایازه بیورمسیدر که چارق وپوستینك شرحنی آشکارادی تاسنلئ خواجه تاشلرلئ اول اشارتدن پند ونصیحت طوته لر وموعظه بوله لر زیرادین همان نصیحتدر بو حدیث شریفی امام مسلم رحمة الله علیه حضرتلری تمیم داری رضی الله عنه حضرتلرندن اسانید صحیحه ایله روایت بیوررلر قال قال صلی الله تعالی علیه وسلم الدین النصیحة الدین النصیحة) نصح لغتده خلوصه دیرلر ونصیحت شول کلمه در که غیره خیر مراد ایلمکی متضمن اوله پس دین خلوص صدر واردت خیردر دیمك اولور قالوا لمن یا رسول الله اصحاب کرام دیدیلر که خلوص وارادت خیر کیمك ایچوندر یا رسول الله قال لله ولرسوله ولکتابه ولائمة المسلمین وعامتهم یعنی خلوص وارادت خیر الله ایچوندر الله ایچون خلوص اکا ایمان ایتمکدر ورسولی ایچون خلوص نبوت ورسالتنه اقرار ایدوب شرعنه انقیاد ایتمکدر وکتاب اللهه خلوص کلام الله ایدیکنه ایمان ایدوب مقتضاسیله عمل ایتمکدر وائمهٔ مسلمینه خلوص امرلرینه اطاعت ایتمکدر وعامهٔ مسلمینه خلوص طاعات وعباداته بونلری ارشاد ایدوب امر معروف ونهی منکر قیلمقدن وکبیرلرینه شفقت ومرحمت وصغیرلرینه موعظهٔ حسنه ایله طریق حقه ترغیب ایتمکدر (مثنوی) سر چارقرا بیان کن ای ایاز * پیش چارق چیست چندینی نیاز * تا نیوشد سنقر وبك یارقت * سر سر پوستین وچارقت * سلطان محمود ایازه خطابا دیدی ای ایاز چارق وپوستینك سرنی بیان ایله چارق و پوستین اوکنده سنك بوقدر نیاز وتضرعك نه در تاکم سنقر نام کسنه وسنك بك یارق نام کسنه لئ استماع ایلیه سنك پوستین وچارقكك سرنك سرنی سنقر وبك یارق ایکی بنده نك اسمیدر یعنی سنك چارق وپوستینك سری ندر واول سرلئ سری دخی ندر بونلرآنی استماع ایدوب بیله لر (مثنوی) ای ایاز از تو غلامی نور یافت * نورت از پستی سوی کردون شتافت * حسرت آزادکان شد بندکی * بندکی را چون تو دادی زندکی * مؤمن آن باشد که اندر جزر ومد * کافر از ایمان او حسرت خورد * ای ایاز سندن بنده لك نور بولدی سنك نورك پستلك جانبندن کردون جانبنه شتاب ایلدی بنده لك آزاده لرلئ حسرتی اولدی بنده لکه چونکم سن زنده لك ویردلئ مؤمن اولدر که جزر ومد ایچره کافرانك ایمانندن حسرت یه جزر ومددن مراد بو نده عالم ظاهره کلمك وینه عالم باطنه کتمکدر ایازدن مراد مقرب الهی اولان ولی وشاه محموددن مراد خدای تعالی اولوب جناب الهی طرفندن مقرب حضرت حق اولان بنده لره بو کونه نوازش ورعایت اولنور که ای بنم مقبول ومقرب قولم سندن عبودیت وبنده لك رونق بولدی ومنور اولدی سنك نورلئ مرتبهٔ سفلیدن افلاکلئ اوزره چاپدی وسرعتله آسمانه ایریشوب عالمی طوتدی چونکم سن بنده وعبودیته بو مرتبه رونق وحیات ویردلئ وآنی بو یله کماله ایرکوردلئ بنده لك آزاده اولان کسنه نك حسرتی اولدی وبنده لکدن آزاد اولنلر خدمت وعبودیت قیلمغی جاننه منت بیلدی وفی الحقیقه مؤمن کامل اول کسنه در که بو عالمه کلوب کتمکده کافرانك ایمانندن حسرت یه وبندخی مؤمن ومسلم اولورسم باری بونك کبی مؤمن ومسلم اولیدم دیه (حکایت کافر یکه کفتندش در عهد بایزید که مسلمان شو وجواب کفتن او ایشانرا) (مثنوی بود کبری در زمان بایزید) کفت اورا یك مسلمان سعید حضرت بایزید قدس الله سره العزیزلئ زمان شریفنده بر کافر وار ایدی اتفاق بر مسلمان سعید اکا دیدی (مثنوی) که چه باشد کر تو اسلام آوری * تا بیابی صد نجات وسروری نه اولورا کرسن اسلام کتوره سن نیجه نجات وسرورلك بوله سن وآخرت دولتنه واصل اوله سن (مثنوی) کفت این ایمان اکر هست ای مرید * آنکه دارد شیخ عالم بایزید * کافر ایتدی ای مرید بو ایمان دیدیکك اکر اول دیسه اول که عالمك شیخی بایزید طوتر یعنی سنك دیدیکك ایمان شیخ عالم اولان بایزید حضرتلرینك طوتدیغی ایمان اولدیسه (مثنوی) من ندارم طاقت آن تاب آن * کان فزون آمد ز کوششهای جان * بن آنك اول شعله سنه اول طاقتی طوتمزم زیرا اول دل وجانك

کوششلرندن زیاده کلدی یعنی حضرت بایزیدک شعلهٔ ایمانی جانلرک مجاهده سندن افزوندر بنم اول مرتبه مؤمن
اولمقلغه طاقتم یوقدر دیدی (مثنوی) گرچه در ایمان و دین ناموقنم * لیک در ایمان او بس مؤمنم * اگرچه ایمان و دین
امرنده ناموقنم لیکن آنک ایماننده زیاده مؤمنم یعنی چوق ایمانم واردر و بن آنک ایمانی جانمه منت بیلورم دیدی
(مثنوی) دارم ایمان کان زجمله برترست * بس لطیف و بافروغ و بافرست * بن ایمان طوترمکه اول ایمان جمله دن برتردر
زیاده لطیف و بافروغ و بافردرکه آنک ایماننک ضیاسی و رونقی عالمی طوتمشدر (مثنوی) مؤمن ایمان اویم در نهان
گرچه مهرم هست محکم بردهان * نهانده آنک ایماننک مؤمنی یم اگرچه ظاهرا دهانم اوزره محکم مهر واردر یعنی
اگرچه بنم دهانم اوزره محکم مهر وار ایسه و ظاهرا شهادت کلمه سنی کتوروب بن مؤمنم دیمزسه ده بن باطنا اول بایزیدک
ایماننه مؤمن و موقنم و آنک ایمانی کبی ایمانه هر وجهله بنم اقرارم واردر (مثنوی) باز خود ایمان گر ایمان شماست *
نه بدان میلستم و نه مشتهاست * کیروا ایمان خود اگر سزلرک ایمانکز ایسه نه بنم اکا میلم و نه اشتهام واردر (مثنوی)
آنکه صد میلش سوی ایمان بود * چون شما را دید زآن فاتر شود * اول کمسه نککه ایمان طرفنه یوز میلی واردر چونکم
سزی کوردی اول ایمانه میلدن فاتر اولور یعنی سزلرک بو ایمانکزلک ضعفنی کوردکده و احوالکزی مشاهده قیلدقده
اول ایمان و اسلامدن اوصانوب فارغ اولور (مثنوی) زانکه نامی بیند و معنیش نی * چون بیابان را مفازه گفتنی *
عشق اوز او ورد ایمان بفسرد * چون با ایمان شما او بنگرد) زیرا که ایمانه مائل اولان کمسه برنام کورر آنک معناسنی کورمز
بیابانه مثلا مفازه دیمکلک کبی آنک عشقی ایمان کتورمکدن سست اولور چونکه اوسزلرک ایمانکزه نظر ایلیه یعنی اول
کمسه نک که ایمان کتورمک جانبنه یوز کونه میل و محبتی اوله چونکم سزلرک بو عصیان و قباحتلر بکزی کوره و بو ظلم
و فساد بکزه نظر ایر کوره اول کمسه ایمان و اسلامه کلمکدن نفرت ایلر زیرا که اول ایمانه مائل اولان کمسه ایمانک سزده
انجق بر اسمنی و رسمنی کورر و ایمانک معناسنه و مؤمن اولنلرک اوصافنی و اخلاقنی و حسن حالنی سزده کورمز مثلا
سزه مؤمن دیمک مهلکه اولان بیابانه مفازه دیمکلک کبی اولور که برشیئی ضدیله تسمیه ایدرلر مثلا بریه و بیابان محل
هلاک اولمش ایکن اکا محل فوز و نجات دیو ضدیله تسمیه ایلدیلر سزده دخی علامت ایماندن براثر یوق ایکن مؤمن
دیمشلر پس سزلرک وجود بکزده ایمانک انجق برنامی واردر اول ایمانک معناسنی ایمانه میل ایدنلر سزده کورمزلر انکیچون
آنلرک عشقی ایمان کتورمکدن منجمد اولور چونکم سزلرک ایمانکزه اول کمسه نظر قیله ایمانه کلمکدن نفرت قیلور نته کم
مؤذنک زشت اولان آوازندن بر کافرک دختری ایمانه کلمکه مائل ایکن نفرت ایلدی (حکایت آن مؤذن زشت
آواز که در کافرستان بانگ نماز داد و مردی کافر اورا هدیه داد (م ی) یک مؤذن داشت بس آواز بد * در میان کافرستان
بانگ زد * بر مؤذن زیاده قبیح آواز طوتردی اول مؤذن کافرستان ایچنده اذان اوقوردی (مثنوی) چند گفتندش
مگو بانگ نماز * که شود جنگ و عداوتها دراز * خلق اکا نیچه کره دیدیلر کافرستانده اذان اوقومه زیرا کفارله
مابینمزده جنک و عداوتلر دراز و بسیار اولور (مثنوی) او ستیزه کرد بس بی احتراز * گفت در کافرستان بانگ دراز *
اول مؤذن زشت آواز بی احتراززیاده لج و عناد ایلدی کافرستانده بانک نماز دیدی (مثنوی) خلق خائف شد ز فتنهٔ
عامهٔ * خود بیامد کافری با جامهٔ * خلق فتنهٔ عامه دن خائف اولدی یعنی اول کافرلر شهرنده اولان مؤمنلر طائفه سی
کافرلرک عموم اوزره غلبه و غلو ایلمسندن خوف و حذر ایلدیلر اول حالده خود بر کافر بر جامه ایله کلدی (مثنوی)
شمع و حلوا با چنان جامهٔ لطیف * هدیه آورد و بیامد چون الیف * اول کافر شمع و حلوا اوئله بر لطیف جامه ایله هدیه
وارمغان کتوردی دخی الیف و مونس کبی کلدی (مثنوی) پرس پرسان کین مؤذن کو کجاست * که صلا و بانگ او
راحت فزاست * صوره صوره بو یله دیو که بو اذان اوقیان مؤذن قنده درکه انک صداسی راحت زیاده ایدیجیدر (م ی)
هین چه راحت بود زان آواز زشت * گفت کآوازش فتاد اندر کنشت * مسلمانلر آکا دیدیلر هی اکاه اول بو زشت اولان
آوازدن نه راحت اولدی او هدیه ایله کلان کافر دیدی اول مؤذنک که آوازی کلیسا ایچره دوشدی (مثنوی) دختری
دارم لطیف و بس سنی * آرزو می بود او را مؤمنی * بن بر لطیف و زیاده سنی و عالی قیز طوترم اول قیزه مؤمنلک آرزوسی
وار ایدی (مثنوی) هیچ این سودا نمی رفت از سرش * پندها میداد چندین کافرش) بو سودا هیچ انک باشندن کتمز ایدی
بو قدر کافر اول دختره پندلر و نصیحتلر و یردیلر (م ی) در دل او مهر ایمان رسته بود * همچو مجمر بود این غم من چو عود
آنک قلبنده ایمانک مهر و محبتی بتمش ایدی مثلا بو غم و غصه بر مجمر کبی ایدی بن بو غمک ایچنده عود کبی ایدم یعنی
عود مجمرده یاندیغی کبی بنده دخی بو غم التنده یانر ایدم دیدی (مثنوی) در عذاب و درد و اشکنجه بدم * که بجنبد سلسلهٔ او
دمبدم * عذابده و درد و اشکنجه ده ایدم که انک سلسله سی دمبدم حرکت ایلردی یعنی هر دمکه آنک ایمان و اسلام
جانبنه اولان سلسلهٔ میل و محبتی حرکت قیلیدی بن عذابده و درد و اشکنجه ده اولوردم دیدی (مثنوی) هیچ چاره

مي نيدانستم دران * تافروخواند اين مؤذن آن اذان) اول خصوصده هيچ چاره بيلمدم تا بو مؤذن اول اذاني اوقودي وبنم دخترم الني اشتدي (مثنوى) كفت دختر چيست اين مكروه بانك * كه بكوشم آمد اين دوچار دانك * دختر ايتدي بو قبيح ومكروه بانك ندركه بنم قولغمه بود وچاردانك كلدي دوچار ايكي كسه برى بريله طوقنمق معناسنه در اما بوراده ثقيل كلدي وقبيح كلدي معناسنه استعمال اولنمشدر يعني اول كافرك دختري اول مؤذنك زشت اولان آوازني استماع ايلد كده ديديكه بو مكروه اولان صداندركه بنم كوشمه بو ثقيل وقبيح كلدي ديدي (مثنوى) من همه عمر اين چنين آواز زشت * هيچ نشنيدم درين دير وكنشت * بن دوكلي عمرمده بويله زشت آواز هيچ بودير وكنشتده اشتمدم يعني بوكونه قبيح آواز بو كليسادنه بوانه دلك كوش ايتمدم ديدي (مثنوى) خواهرش كفتا كه اين بانك اذان * هست اعلام وشعار مؤمنان * انك قيز قرنداشي اكا ديديكه بو اذان صداسي مؤمنلرك شعاري واعلاميدر يعني بو صوتله اذان او قومق مؤمنلرك نماز ايچون خلقه علامتي وبيلدرمسيدر (مثنوى) باورش نامد بپرسيد از ديكر * آن دكرهم كفت آرى اى پدر * اول ايمانه ميل ايلين دختره قيز قرنداشنك بو سوزينه اعتقاد كلمدي اول دخي ايتدي بلي اويله در اى پدر پدردن مراد بونده اول دختر درر كابدر دينلمسي الله اعلم آندن بركسه طوغوب پدر اولمغه لايق اولمسنه تيمن وتفأل طريقي اوزره دينلمش اوله (مثنوى) چون يقين كشتش رخ او زرد شد * از مسلماني دل او سرد شد) چونكيم اول دختره يقين حاصل اولدي مسلمانلقدن آنك كوكلي سرد اولدي وبكزي صرارردي (مثنوى) باز رستم من ز تشويش وعذاب * دوش خوش خفتم دران بي خوف وخواب كيرو تشويش وعذابدن قورتلدم دون كيجه بي خوف وخواب خوش ياتدم خواب بونده رؤيا معناسنه اولمق انسب اولور بعض نسخه ده خوفله خوابك ما بيننده واو عاطفه وبعض نسخه ده بي واو اضافتله واقع اولمش بو تقديراوزره رؤياده اولان خوفسز ياتدم ديمك اولور كان آنك تفكر يله ياتدقده بعض قره قوره دوش كوروب خوابدن دخي خوف اوزره اولمش ايدي چونكم كنديك دختري ايمانه كلمكدن فراغت ايلدي واول كافر آني كورد كده اول كيجه قورقولي دوش وخوفسز وياخود قياسسز خوفسز خوش ياتدي (مثنوى) راحتم اين بود از آواز او * هديه آوردم بشكران مرد كو) اول مؤذنك آوازندن بنم راحتم بو اولدي اول واصل اولديغم راحتك شكرنه هديه كتوردم اول مرد قني بوهم وجهدر اول مؤذنك آوازندن بكا راحت بو اولدي پس آنك شكرانه سنه هديه بي كتوردم اول مرد قنيده در ديدي (مثنوى) چون بديدش كفت اين هديه پذير * كه مرا كشتي مجير ودستكير) چونكه اول كافر اول مؤذني كوردي پس اكا ايتدي بو هديه بي قبول ايله زيرا بكا مجير ودستكير اولدك يعني بنم الم طوتوب بني غمدن خلاص ايلدك (مثنوى) آنچه كردي بامن از احسان وبر * بندهٔ تو كشته ام من مستمر) اول نسنه يكه احساندن ويردن بكا ايلدك لاجرم بن مستمر سنك غلامك اولمشم يعني چونكم سندن بكا بو خير ونفع حاصل اولدي بن سنك بوندن اوترى قولك اولدم ديدي (مثنوى) كر بمال وملك وثروت فردمي * من دهانت را پر از زر كردمي) اكر بن مال وملك وثروتده فرد اوليدم اى مؤذن بن سنك دهانكي سيم وزردن پر ايلردم (م ى) هست ايمان شما زرق ومجاز راهزن همچو نكه آن بانك نماز * ليك از ايمان شيخ بايزيد * چند حسرت در دل وجانم رسيد * اى مريد سزك ايمانكز زرق ومجازدر راهزندر آنجلين كه اول بانك نماز ليكن حضرت شيخ بايزيدك ايماندن بنم دل وجانمه نيجه حسرت ايرشدي يعني اول اسلامه دعوت اولنان كافر بنه اول داعي اولان مسلمانه ديديكه سزك دخي هي صورتي مؤمنلر ايمانكز زرق ومجازدر اول بانك نماز نيجه اسلامه كلجك كسه لرك يولني اورديغي كبي سزك دخي ايمانكز نيجه كمسه لرك ايمانه كلمسنه مانع اولور يولني اورر وليكن شيخ ابا يزيد حضرتلرينك ايماندن بنم دل وجانمه نيجه حسرت ايرشدي بن آنك ايمانته هر وجهله حسرت يرم وتحسين وآفرين ديرم ديدي (مثنوى) همچو آن زن كو جماع خر بديد) كفت آوه چيست اين فحل فريد * كر جماع اينست بردند اين خران * بركس ما مي رينداين شوهران) مثلا او زن كبي كه حمارك جماعني كوردي اول زن تحسر ايدوب ديدي اى آوه بو فريد اولان اركك ندر اكر جماع بو ايسه كه بو خرلر ايلتديلر بو شوهرلر بزم فرجمزه نجاست ايلرلر يعني اول عورت خرك جماعني كوروب پسند ايليوب وآنك اركك اولمسني بكنوب وتحسر قيلوب اشتها ايلديكي كبي بن دخي حضرت بايزيدك رجوليتني بكنورم وآنك ايمانته آرزو واشتها قيلورم ديدي واول خرك جماعنه نسبت سائر ارلرك كندي خاتونلريله اولان جماعي مجرد تلويث فروج وتنجيس انخاذ اولديغي كبي بعض فسقه وظلمه نك واهل ريا واهل تزويرك معامله سي دخي اكثر مؤمنلرك نامنه عيب وشين ويرر ديمك اوله (مثنوى داد جمله داد ايمان بايزيد * آفرينها بر چنين شير فريد * قطرهٔ ز ايمانش در بحر ار رود * بحر اندر قطره اش غرقه شود) بايزيد حضرتلري ايمانك دادني جمله ويردي تحسين وآفرينلر بو تحلين فريد وبي نظير شيره فرضي اول حضرتك ايماندن بر قطره

بحره اکر کیده بحر آنك قطره سنده غرقه اولور یعنی حضرت بایزید قدس سره ایمانك حقنی جمله وبردی تحسینلر
وآفرینلر بونك کبی برفرید ارسلانه که حق تعالینك عشقنده ویولنده بویله مردانه لك قیلدی وارلکلر اظهار ایلدی
آنك ایمانك وسعتی شول مرتبه ده ایدیکه اکر آندن برقطره قدر ایمان عالم بحرنه کتسه ایدی اکا نسبت قطره اولان
ایماندن بحر محو وغرق اولیدی (مثنوی) همچوزاتش ذرهٔ در بیشها * اندران ذره شود بیشه فنا * چون خیالی
دردل شه یاسپاه * کرد اندر جنك خصمانرا تباه) آتشدن بیشه لرده برذره کبی اول ذره ده بیشه محو وفانی اولور شاهك
ویاخود سپاهك کوکلنده اولان برخیال کبی که جنك وقتنده خصملری تباه ایلدی یعنی حضرت بایزیدك ایمانی
نار تجلیء الهیدن برذره کبی ایدی ولیکن عالم بیشه سنك آنك قتنده نه وجودی واردر زیرا برذره آتشدن جمله بیشه
فنا اولدیغی کبی برذره قدر نار تجلیدن دخی جمله عالم مغلوب ومقهور اولمق قابلدر مثلا برپادشاهك کوکلنده یاخود
سپاهیلرك کوکلنده اولان خیال کبی که اکرچه ظاهرا خرد وحقیر کورینور جنك وقتنده خصملری تباه ایلر (مثنوی
یك ستاره در محمد رخ نمود * تا فنا شد کوهر کبر وجهود * آنکه ایمان یافت رفت اندر امان * کفرهای باقیان شد دوکمان *
کفر صرف اولین باری نماند * یا مسلمانی ویا بیمی نشاند) حضرت محمد علیه السلامده برستاره یوز کوستردی تا کم
اول ستاره دن کبر وجهودك کوهری فانی اولدی اول کسنه که ایمان بولدی امن وامانه کتدی باقیلرك کفرلری
دوکمان اولدی اولکیلرك کفر صرفی باری قالمدی یا مسلمانلق ویاخود برخوف نصب ایلدی یعنی جناب حقه اولان
کمان وایقاندن وتجلیء حضرت یزداندن حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمك وجود شریفنده برستاره
یوز کوستردی حتی اول ستاره نك کمال قوتندن وزیاده نورانیتندن کبر وجهودك اعتقادلری کوهری فانی وحکملری
واجتهادلری زائل اولدی واول کسنه لر که شرف ایمانی بولدیلر واول حضرته تصدیق قیلدیلر آنلر امان مرتبه سنه کتدیلر
وکندیلرینی عذاب الهیدن قورتاردیلر وآنلردن ماعدا باقی قلان کسنه لرك کفرلری ایکی کمان ما بیننده اولدی وایکی کمان
ما بیننده اولدی دیمکدن مراد بو اوله که صرف ایمانه کلان وصدقله مؤمن اولان کسنه لردن باقی قلان طائفه یا صورتا
ایمانی قبول ایلیوب باطنا قبول ایلمیوب ایکی کمان ما بیننده اولدی آنك صحیح مؤمن اولدیغی اولمدیغی تحقیقا کسنه نك
معلومی اولمدی دیمك اوله وبعضسی دخی اکرچه ظاهرا اسلامی قبول ایلمدی ولیکن اول حضرتك دیننك قوتی آنلرك
درونته برعظیم خوف وضعف قودی پس بعضسی خراجکزار اولوب محکوم وبعضسی دخی مغلوب قالدیلر پس
محکوم ومغلوب اولان معلوم حکمنده اولوب آنلرك کفری دخی بین الوجود والعدم ایکی کمان ما بیننده اولدی اکرسن
دیرسنکه کفره نك کفری ظاهر وآشکاره ادر انلرك کفری نه وجهله ایکی کمان ما بیننده اولور جواب اولدرکه حضرت نبی
علیه السلامك عصر شریفندن اول اولان طائفه نك کفر محضی باری قالمدی بلکه حضرت نبی صلی الله علیه وسلمك
دین مبینی یا آنلره مسلمانلق نصب ایلدی ویاخود برعظیم خوف نصب ایلدی پس خائف اولنلر مغلوب اولدیلر
ومغلوب ایسه معدوم حکمنده در وبحمد الله تعالی اهل اسلام همیشه غالبدر پس غالبك قتنده مغلوبك وجودی
عدم مشابه سنده اولیجق کافرلرك وجودی ایله عدمی ایکی کمان ما بیننده اولمش اولور وشارحلر صرف برینه خوف
یازوب کفرلرك اولکی خوفی باری قالمدی دیمشلردر وکفرلرك اولکی خوفی قالمدی دیمکله اولکی حکمی واولکی اعتباری
قالمدی ناقص اولدی وضعف بولدی دیو تعبیر ایلمشلردر (مثنوی) این بحیله آب وروغن کرد نیست * این مثلها کفو
ذرهٔ نور نیست * ذره نبود جز چیزی منجسم * ذره نبود شارق لا ینقسم * کفتن ذره مرادی دان خفی * محرم دریا
نه این دم کفی * بو سوز حیله ایله آب وروغن ایلمکلکدر بو مثللر ذرهٔ نورك کفوی دکلدر زیرا ذره برچیزدن منجسم
اولمقدن غیری دکلدر ذره شارق لا ینقسم دکلدر ذره دیمکلکی برخفی مراد بیل زیرا سن دریایه محرم وآشنا دکلسن
بودم کفسن یعنی بو سوز که بر بایزید حضرتلرینك ایمانی برذره یه تشبیه ایلدك واکا همچوزاتش ذرهٔ در بیشها دیدك
بوناسه تفهیمدن اوتری حیله ایله آب وروغن ایلمکلکدر یعنی مداهنه قیلمق وخلط کلام ایلمك مثابه سنده در وفی الحقیقه
بو مثللر که بر اول شیخك برذره نورنك حقنده ضرب ایلدك برذره نورنك بو مثللر کفوی ونظیری اولمز زیرا ذره البته
برشیدن منجسم اولور برمحسوس شیدن غیریدن منجسم اولمز ووجوده کلمز منجسم جسملنمش معناسنه اولور ذره
آفتاب لا ینقسم اولمز شارق آفتابه دیرلر وفی الحقیقه آفتابك نورنی ذره تعبیر ایلمك صورتده اولان ذره یه تشبیه ایلمك اولمز
بلکه اول حضرتك ایماننده برذره عالم بیشه سنه دوشسه ایدی افنا ایلردی دیمکلکی برمخفی مراد بیل واول مراد مخفی
اولدرکه اکر آنك ایماننده برذره وعرفاننده برقطره بو عالم خلقنك قلوبنه دوشسه ایدی آنلرك قلوبنده کفر وجهالت
وشك وشبهه قالمیوب زائل اولوب وفانی اولیدی دیمك اولور پس سن دریای معنانك محرمی وآشناسی دکلسن بودم کپولك
کبی همان صورتسن مادامکه کف مثابه سنده اولمقدن کذر قلمیه سن ودریای معنایه واصل اولمیه سن ذره دن مراد

نه ایدیکن بیلمزسن وآفتاب معنوی ندرآندن خبردار اولمزسن (م ی) آفتاب نیر ایمان شیخ * کر نماید رخ زشرق جان شیخ
جمله پستی کنج کیرد تا ثری * جمله بالا خلد کیرد اخضری * شیخك ایمانك آفتاب نیری اکر شیخك جانی شرقندن یوز
کوستره جمله پستلك ثرایه وارنجیه دك کنج طوتار جمله بالا خلد اخضری طوتار ثری یدی قات یرلك التنه دیرلر خلد
بونده ابد معناسنه اخضر یده یا نسبت ایچون اولمقده جائزدر اخضر بونده تازه لك معناسنه اولور یعنی اول شیخ کاملك
ومرشد فاضلك منور قلوب اولان آفتاب ایمانی اکر اول شیخ کاملك مشرق جانندن یوز کوسترسه وروی زمینه طالع
ولامع اولسیدی جمیع زمین تحت الثرایه دك پستی اولان کنجی طوتیدی وجمیع بالا وافلاك علا تازه لك واطافتده منسوب
خلد طوتیدی وابدی وسرمدی لطیف وتازه اولیدی (م ی) اویکی جان دارد از نور منیر * اویکی تن دارد از خاك حقیر *
ای عجب اینست او یا این بکو * که بماندم اندرین مشکل عمو * کروی اینست ای برادر چیست آن * پرشده از نور او هفت
آسمان * وروی آنست این بدن ای دوست چیست * ای عجب زین دو کدامینست وکیست) اول شیخ کامل نور منیردن
بر جان طوتار اول شیخ بر تن طوتار خاك حقیردن ای عجب او شیخ بو میدر یا خود بو می سویله که ای عمو بن بو مشکلده قالدم
ای برادر اکر بو ایسه اول ندر که اول حضرتك نورندن یدی آسمان پر اولمش واکر اول شیخ اول نور منیر ایسه ای دوست
بو بدن ندر ای مرد عاقل اول حضرت عجب بو ایکیدن قنغیسیدر و کیمدر یعنی اول شیخ کامل حق تعالی حضرتلرینك
نور منیرندن بر جان پاك طوتار صورتا خاك حقیردن خلق اولنمش بر بدن کانالك طوتار پس عجب بودر که اول شیخ اول نور
پاکمیدر ویا خود بو بدن کانا کمیدر حد ذاتندن نظر ایلسك ای عمو عاقل اولان بو مشکل ایچره متحیر قالور ای برادر شیخ
دید یکك سنك بو بدن ایسه آنك وجودنده اول جان منیر ندر که آنك نوریله کندن هفت آسمان پر اولدی وزمین وزمان
طولدی واکر اول شیخ اول جان منیر ایسه بو بدن ای دوست ندر ای عجب شیخ کامل بو ایکیسندن قنغیسیدر و کیمدر
وفی الحقیقه بدن لطیف اولدقده روحه بکزر وروح دخی بدنی تلطیف وتنویر قیلدقده روح مجسد کبی اولور وایکیسی
بری برینه تشابه قیلور نته کم دیمشلردر (بیت) رق الزجاج ورقت الخمر * فتشابها وتشاکل الامر * فکانما خمر ولا قدح
وکانما قدح ولا خمر (حکایت آن زن که کفت شوهر را که کوشت را کربه بخورد شوهرش کربه را بترازو در کشید
کربه نیم من بر آمد کفت ای زن کوشت نیم من بود وافزون اکر این کوشتست کربه کو واکر این کربه است کوشت کو)
مثنوی) بود مردی کدخدا او را زنی * سخت طناز و پلید و رهزنی) بر کدخدا مرد وار ایدی وآنك بر عورتی وار ایدی
اول عورت محکم طنازه و پلید و بر رهزن ایدی کدخدا بونده او صاحبی معناسنه در او صاحبی بر مرد وار ایدی وآنك
طنازه و پلید کار بر زنی وار ایدی اول ارلك رهزنی اولمش وآنك کتوردیکنی اسراف واتلاف قیلمش ایدی نته کم بیوررلر
(مثنوی) هرچه آوردی تلف کردیش زن * مرد مضطر بود اندر تن زدن) هرنه که زوجی خانه سنه کتوردی آنی زن
تلف ایلردی مرد ایسه ابسم اولمقده مضطر ایدی تن زدن سکوت قیلمق معناسنه در (مثنوی) بهر مهمان کوشت آورد
آن معیل * سوی خانه با دو صد جهد طویل) اول ذو عیال اولان مرد مهماندن اوتری بر کون ات کتوردی خانه سی
جانبنه ایکیوز جهد طویل ایله یعنی نیجه یوز طول ودراز مجاهده ایله بر مقدار ات تحصیل ایدوب کندی اوینه کتوردی
(مثنوی) زن بخوردش با شراب وبا کباب * مرد آمد کفت دفع ناصواب) زن اول اتی شراب ایله وکباب ایله یدی مرد
خانه سنه کلدی ات نیجه اولدی دیو سؤال ایلدکده زن اکا ناصواب دفع دیدی یعنی بی معنی سوز یلدی (مثنوی
مرد کفتش کوشت کو مهمان رسید * پیش مهمان لوت می باید کشید) مرد دیدی اتقنی مهمان ایرشدی
مهمانك اوکنه لوت چکمك کرکدر یعنی مهمانه آزدن چوقدن هرنه ایسه بر مقدار طعام لازمدر دیدی (مثنوی)
کفت زن این کربه خورد آن کوشت را * کوشت دیکر خرا کر بایدترا) زن ایتدی اول اتی بو کدی یدی غیری ات صاتون
ال اکر سکا ات کرکسه (مثنوی) کفت ای ایبك ترازو را بیار * کربه را من بر کشم اندر عیار) مرد خدمتکارنه خطاب
ایذوب ایتدی ای ایبك ترازویی کتور کربه یی بن عیارده چکه یم یعنی وزنتی چکوب مقدارنی بیله یم دیدی (مثنوی)
برکشیدش بود کربه نیم من * پس بکفت آن مرد کای محتال زن) پس اول کدی یی ترازو ایله چکدی کدی یارم بطمان
ایدی پس اول مرد عورته دیدی ای محتاله زن (م ی) کوشت نیم من بود افزون یك ستیر * هست کربه نیم من هم ای ستیر
کوشت یارم بطمان ایدی و بر ستیر زیاده کدی دخی یارم بطمان ندر ای ستیر بو ستیر مستوره معناسنه در ومصرع اولده
اولان ستیر کسر سینله التی بوچق درهم در اکثر محلده کسر همزه ایله استیر دخی استعمال ایدرلر (مثنوی) این اکر کربست
پس آن کوشت کو) ور بود این کوشت کو کربه بجو) بو اکر کدی ایسه پس اول اتقنی واکر بو کوشت ایسه کدی قنی بوقله
وکوستر (مثنوی) بایزید ار این بود آن روح چیست * ور وی آن روح ست این تصویر کیست * حیرت اندر حیرتست
ای یار من) این نه کار تست هم نی کار من) بایزید اکر بو تن ایسه اول روح ندر واکر اول بایزید اول روح ایسه بو تصویر کیمدر

حیرت

حیرت اندر حیرتند رای بنم یارم بومشکلی حل ایتمك نه سنك ایشكدر وهم نه بنم ایشمدر یعنی بو قصه‌دن مآل ونتیجهٔ
مقال بو اولدیکه بایزید حضرتلری اکر صرف بو جسمدر دیرسك اول روح پاك ندر واكر اول بایزید مجرد اول روحدر دیرسك
بو ظاهرده اولان تصور برکیمكدر ای بنم یارم بو مسئله حیرت اندر حیرتدر بونی حل ایلمك نه سنك كاركدر ونه بنم كارمدر
بو مسئله‌یی حل ایلمك مخاطب اولان كمسه‌یه سنك كارك دكلدر دیدكاری جائزدر اما نه بنم دخی كارمدر دیدكاری نیجه
جائز اولور دیرسك الهام الهی وكشف ربانی اولمدیغی تقدیراوزره آنی حل ایلمك بنم دخی كارم دكلدر دیمك اولور اما
بومسئلهٔ غامضه‌نك ممكن اولدیغی مرتبه حلنه وكشفنه شروع ایلیوب بیوررلر (م ى) هر دو او باشد ولیكن ربع زرع) دانه
باشد اصل وان كه پره فرع * حكمت این اضداد را باهم ببست * ای قصاب این كردران با كردنست) هر ایكیسی اولدر
ولیكن ربع زرع اصل دانه‌در واول كه پره فرعدر حكمت الهی بو اضدادی بری برینه باغلدی ای قصاب بو كردن
كردران ایله بیله درربع محصوله درلر كه پره پرهٔ كه تقدیرنده‌در كه صمان چوپی معناسنه‌در كردران اویلق طرفی دیمكدر
وقصابلر عادتیدر كه بچن بركسه‌یه اویلق جانبندن برمقدارات ویرسه‌لر قیونك كردنندن دخی برمقدار قطع ایدوب
ترازویه بیله وضع ایدرلر پس این كردران با كردنست بیوردقلری بری برینه لازمدر بوآنسز اولمزدیمكدن كنایت اولور
وتقدیر كلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولور كه جسم وروحدن هر ایكیسی اول شیخ كامل وانسان فاضل اولور زیرا
انسانیت جسم ایله روحك اجتماعندن حاصل اولور ولیكن فی المثل زرعك محصولی اصل دانه اولور واول صمان چوپی
فرع اولور كذلك بدن برك كاه كبی فرع وروح دانه كبی اصل واقع اولمشدر برك كاهدن مقصود دانه اولدیغی كبی بدندن دخی
مقصود اخلاق حسنه واعمال صالحه ایله موصوف اولان روح اولور روح ایله جسم اكرچه بزی برلرینه ضدلردر كه بری
نورانی وعلوی وبری ظلمانی وسفلیدر ولیكن حكمت الهی بو ضدلری بری برینه باغلدی وبدن انسانی چار اضداددن
تركیب ایلدی ونورانی اولان روحی بو ظلمانی اولان جسده نفخ قیلدی پس روحی جسده ودخی جسدی روحه
تعلق ایلدی پس قصابلر عادتنسده كردن كردرانله اولدیغی واول بونی وبوانی اقتضا قیلدیغی كبی انسانیت دخی
جسمك بر یرده مجتمع اولمسنی اقتضا ایلر (مثنوی) روح بی قالب نداند كار كرد * قالب بی جان فسرده بود وسرد *
قالبت پیدا وان جانت نهان * راست شد زین هر دو اسباب جهان) قالبسز روح كار وعمل ایلمكه قادر اولمز جانسز
قالب ایسه فسرده وسرد اولدی سنك جسدك آشكارادر واول جانك نهاندر بو هر ایكیدن جهانك اسباب
ولوازمی راست وحاصل اولدی یعنی جسدسز روح مجرد كار وعمل ایلمكه قادر اولمز پس كار وعمل قیلمدقجه اوصاف حسنه
واعمال صالحه ایله اتصاف قیلمز ومادامكه اوصاف علیه واعمال صالحه ایله موصوف اولمدقجه كمال مرتبه‌سنی بولمز
پس بو بدن روحك استكمال فضائلنه سبب اولور بدنسز تحصیل كمالات وتكمیل فضائل ایلمكه قادر اولمز وكذلك بدن
دخی جانسز جامد وبارد برشیدر كه اصلا آندن بر نفع وفائده حاصل اولمز پس سنك قالبك بو عالم شهادتده پیدا وظاهر
وروحك باطن وپنهاندر جهانك اسبابی بو ایكیسنك اجتماعندن راست ودرست اولدی الحاصل اكر كار دنیا واكر كار
آخرت بدن ایله روحك بری برلرینه معاونتی سببیله حاصل اولور اكر بو ایكیسندن بریسی اولمسه اسباب جهان
منتظم اولمزدی وكار آخرت دخی ظهوره كلمزدی (مثنوی) خاك را بر سر زنی سر نشكند * اب را بر سر زنی در نشكند *
كر تو میخواهی كه سر را بشكنی * آب را وخاك را برهم زنی * چون شكستی سر رود ابش باصل * خاك سوی خاك آید روز فصل
مثلا خاكی باش اوزره اورسن باشی صیمز وكذلك یالكز آبی هم بر باشه اوررسن اول باشی صیمز اكرسن استرسك كه باشی
صیه‌سن آبی وخاكی بری برینه اوروب تركیب ایلرسن وباشه اوررسن اول باشی صیرسن چونكم باشی صیه‌سن
اول خاكك آبی اصلنه كیدر وخاك دخی خاك جانبنه كلور فصل كوننده بو ابیات شریفه یالكز روحك مفید اولمدیغنه
ویالكز جسمك دخی كار وعمل قیلمدیغنه مثل ضرب قلنده واقع اولمشدر اما بو ایكیسنك اجتماعیله كار ومصلحت حاصل
اولدیغی بو مثلدن فهممه آسان كلمشدر نته كم یالكز طپراغی الكه الوب برآدمك باشنه اورسك اول طپراق باشی
شكسته قیلمز وكذلك آبی دخی الكه الوب برآدمك باشنه اورسك اول دخی باشی صیمز بچن سن برآدمك باشنی خاكله صیق
استسك وبو عملی قیلمغه شروع ونیت ایلسك برمقدار آب ایله خاكی بری برینه اوروب تركیب وتخمیر ایلرسن وبرمقدار
كاوخ پاره كبی خشك اولدقده آنی اول آدمك باشنه اوررسن واول آب وخاكدن مصنوع اولان كاوخ پاره واسطه‌سیله
بو فعلی وعملی قیلورسن چونكم اول كاوخ پاره ایله باشی صدك وبو عملی ادا ایلیوب برینه كتوردك سن اول كاوخ پاره‌یی
بر یره وضع ایلدك اول خاكك ایچنده اولان آب ونم كندی اصلی ومركزی جانبنه وخاك دخی كندی اصل ومعدنی طرفنه
یوم فصلده كیدر وروح آب پاك كبیدر یالكز بدنله بر كار اولمز ویالكز روح پاك كاه هم بر كار اولمز بچن سن بر فعل وعملی ایشلمك
ایسته‌سك بو ایكیسنك بر یرده اجتماعیله وبری برینه معاونت ومقارنتیله ایشلرسن چونكم مقصود اولان

کارهرنه ایسه بوایکیسنك بری برینه مقارنت ومعاونتی واسطه‌سیله ظهوره کله ومقصود حاصل اوله ومراد الهی اول بدندن هرنه ایسه ظهوره کله پس بوندنصکره آنك روحی کل شئ یرجع الی اصله موجبنجه کندی اصلی جانبنه وکذلك آنك خاکی اولان جسمی دخی یوم فصلده کندی معدن ومرکزی طرفنه رجوع ایلر (مثنوی)

حکمتی که بود حق رازازدواج * کشت حاصل ازنیازوازلجاج * باشد آنکه ازدواجات دکر * لاسمع اذن ولاعین بصر * کرشنیدی اذن کی ماندی اذن * یا بکجا کردی زبان ضبط سخن * شول برحکمت که آب وخاکك ازدواجندن خق ایچون اولدی نیازولجاجدن هرنه ایسه حاصل اولدی اندنصکره غیرازدواجات اولور اول ازدواجات اخرایی برقولق ایشتمدی وبرکوز کورمدی فرضی اکراذن اول ازدواجاتی استماع ایدیدی چن اذن قالوردی یاخود لسان سوزی چن ضبط ایلردی یعنی انسانك عناصرار بعه‌دن جسمنك ازدواج وامتزاج ایلمسندن ومرکب اولوب موجود اولمسندن حق تعالینك مقتضای حکمتی اوزره آنك وجودنده عناد ونیازدن هرنه کونه فعل ایسه حاصل اولدقدنصکره واول کسه‌نك ترکیبندن نیك وبدنیجه عمل ظهوره کلدکدنصکره اول ازدواج جسمانی فاسد اولوب وانسانك روحی بدندن مفارقت قیلور پس بدن اولوب خاك اولور اندنصکره حق تعالی حضرتلری اول بدنی تکرار احیا قیلور نورانی وروحانی آنکیچون بغایت لطیف ازدواجلر اولورکه اصلا قولقلردن برقولق اول ازدواجات لطیفه یی ایشتمدی وکوزلردن برکوزدخی اول امتزاجات طیبه‌یی کورمدی کما قال الله تعالی فی الحدیث القدسی (اعددت لعبادی الصالحین مالاعین رأت ولااذن سمعت ولاخطر علی قلب بشر) اکربو اذن جسمانی اول ازدواجات روحانی ونعم نورانینك کلامنی حقیقت اوزره ایشیدیدی چن اذن قالوردی یاخود بولسان صوری اول سوزلری نیجه ضبط قیلوردی بلکه بوکوش اول کلامی ایشتمك لازم کلسه لسان اولمقدن فانی اولیدی (مثنوی) کر بدیدی برف ویخ خورشیدرا *

ازیخی برداشتی امیدرا * آب کشتی بی عروق وبی کره * زاب داود هوا کردی زره * پس شدی درمان جان هر درخت * هر درختی ازقدومش نیك بخت * آن یخ بفسرده درخود مانده * لامساسی بردرختان خوانده) مثلا برف ویخ اکر آفتابی کوریدی یخلقدن امیدی قالدریدی اول برف ویخ عروقسز وکرهسز آب اولیدی هوا داودی ایدن زره ایلردی پس هر درختك جانه درمان اولوردی هر بر درخت اول آبك قدومندن لطیف ونیك بخت اولوردی امّا اول فسرده اولان یخ کندیلکده قالمش درختلر اوزره برلامساس اوقومشدر یعنی اکربوقولق اول کلامی ایشیده وبوزبانی ضبط ایده وبوکوز اول روحانی ازدواجاتی کوریدی جمله‌سنك تعینلری فانی اولوب آب حیات کبی صافی اوله‌لردی مثلا منجمد اولان برف ویخ اکرخورشیدك حرارتنی کوریدی یخلقدن وبرقلکدن امیدی قالدروب آب روان اولیدی وبی عروق وبی کره فسرده‌لك زائل اولوب آب لطیف اولیدی وهوا اول آبدن زرهلر ایدیدی بعض نسخه‌ده زآب داودی یایله واقع اولمشدر بوتقدیرا اوزره یانسبت ایچون اولور وتقدیر کلام زآب هوا زره داودی کردی دیمك اولور واکثر نسخه‌ده داودی یاسزواقع اولوب داود هوایه مضاف اولمشدر رود اودلك هوایه اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندن اولور ومعنی هوا داودی آبدن زره ایلردی دیمك اولور وتوضیح کلام بویله دیمك اولورکه اکر برف ویخ حرارت شمسی کوریدی اریوب بی کره وبی عروق صو اولیدی واول صویه هوا طوقندقده اول صو یك اوزرنده زرهلر کبی کرهلر واقع اولیدی حضرت داود علیه السلام آهنی الیله حلقه لر ایدوب زرهلر پیدا ایلدیکی کبی هوا دخی آبك اوزرنده زرهلر وکرهلر پیدا ایلیدی پس اول آب هر درختك جانه درمان اولیدی وحیات ویریدی هر بر درخت اول آب لطیفك کلمه‌سندن نیك بخت اولیدی ونشو ونما بولیدی امّا شول کندیلکنده قالمش وطوکمش بوزپاره‌سی درختلر اوزره بکا مس ایلمك دیمکی اوقومشدر برف ویخدن مراد بونده وجود انسانی واوصاف حیوانیدر وآبدن مراد آب روحانی وزلال عرفانیدر ودرختلردن مراد نفوس انسانیدر پس تقدیر کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولورکه اکر بو برف ویخ مشابه‌سنده اولان وجود انسانی واخلاق حیوانی خورشید حقیقینك حرارت حبیه‌سنی وپرتو شوقیه‌سنی کوریدی اول برودت وفسرده‌لك طبیعتندن زائل اولیدی وبی عروق وبی کره اولان آب حیات کبی اولیدی ولطافت وصفا بولیدی وهوای الهی انك آب روحندن نیجه موجلر پیدا قلیدی حتی آنك آب روحی وزلال عرفانی انسانك وجود درختلرینك جانه درمان اولیدی وهر کسك شجرهٔ وجودی آنده نیکبخت اولیدی وکندی استعدادنه کوره نشو ونما بولیدی امّا شول برکسه‌نك وجودیکه افسرده اولان یخ کبی منجمد اوله وکندیلکندن قاله وشوق الهی ومحبت ربانینك حرارتندن بی بهره اوله اول کسه سامری کبی بودنیاده مؤمنلرك اشجار وجودنه لامساس قولنك مفهومنی اوقور اهل ایمان واصحاب عرفانله الفت وانسیت ایلمیوب انلردن نفرت قیلور (مثنوی) لیس یالف لیس یؤلف جسمه * لیس الا شح نفس قسمه) اول یخ مشابه‌سنده اولان بارد کسه‌نك جسمی الف ومألوف اولمزانك نصیبی نفسنك بخلندن غیری اولمز

بو بیت شریف بو حدیث شریفه اشارتدر قال صلی الله علیه وسلم (المؤمن یألف ویؤلف والمنافق لا یالف ولا یؤلف
ولا خیر فی من لا یألف ولا یؤلف) پس منافق سیرت اولان کمسه‌لرك قسمتی وبهره‌سی نفسلرینی عباد خلقدن نابالك
ایتمکدر اما خیر الناس من ینفع الناس نحواسنجه نفسنی عباد اللهه بذل ایدوب آنلرله مخالطه ایدوب آنلره منفعت رسان
اولان مؤمن عباد اللهك خیرلوسیدر (م ی) نیست ضایع زوشود تازه جکر) ایك نبود پیك سلطان خضر اول برف ویخ
دخی ضایع دکلدر زیرا آندن جکر تازه ولطیف اولور ولیکن خضر سلطاننك پیکی اولمز یعنی اکرچه برف ویخ من وجه
مذمومدر ولیکن حق تبارك وتعالی آنی دخی عبث خلق ایلمشدر بلکه من وجه آنك دخی بعض شیئه نسبتله نفع
وفائده‌سی اولور مثلا صیف وحرارت تموز زماننده اولان برف ویخ حرارتلو اولان جکرلری تازه ایلر بو جهتدن آنك
وجودی دخی ضایع وبیهوده اولمز ولیکن خضروات وسبزوات سلطاننك پیکی اولمز خضردن مراد بونده قلب باغنده
حاصل اولان لطافتلر وتازه‌لکلر اولور وسلطان خضردن مراد حیات قلبیه ومعرفت ربانیه اولور وآنك پیکندن
مراد آثار حسنه واعمال صالحه اولور برف ویخ کداخت اولدقده خضروات سلطانی اولان کالك پیکی اولور وکذلك
برکسه‌نك دخی برف ویخ کبی اولان بارد صفتلری خورشید حقیقیننك حرارت تجلیه سیله اریوب آب کبی اولدقده کوکل
باغنده بتن ایمان واسلام سبزه‌لرینك سلطانی مشابه سنده اولان حیات قلبیه‌نك خبرویریجیسی اولور وآندن نتیجه آثار
حسنه واخلاق طیبه آب حیات کبی ظهوره کلور اما اکر برکسه‌نك بارد اولان خویلری کداخته اولوب آب حیات کبی
اولمسه حیات قلبیه‌نك پیکی ومخبری اولمز ولیکن ینه وجودی عبث دخی اولمز بلکه نتیجه درونده زیاده حرارتی اولان
کمسه‌لر آنك برودتندن دفع حرارت ایدرلر ومن وجه نفع بولورلر (م ی) ای ایاز استاره‌تو بس بلند * نیست هر برجی
عبورش را پسند * هر وفا را که پسندد همتت * هر صفا را کی گزیند صفوتت) سلطان محمود ایازه خطاب ایدوب
ایتدی ای ایاز سنك ستاره وطالعك زیاده بلند وعالیدر هر بر برج آنك عبورنه پسند ولایق دکلدر سنك عالی همتك
هر وفایی نچون قبول ایلر سنك لطافت وصفوتك هر صفایی نچون اختیار ایلر یعنی ای ایاز مثابه سنده ندیم شاهی ومقرب
الهی اولان محبوب معنوی سنك ستاره وطالعك من حیث المعنی زیاده بلند وعالیدر هر بر برج دل اول سنك عملك
ستاره سنه محل اولمغه لایق دکلدر وسنك نجم معرفتك هر قلبه عبور قیلمغه مناسب دکلدر سنك عالی همتك هر کسك
وفاسنی نچون قبول ایلر وهر بر صفایی سنك صفوتك نچون کزیده قیلر الحاصل سن بر مرتبه کمال صفایه واصل اولمشسندر که
خلقك صفاسی سنك صفوت کامله‌که نسبت کدر مقوله‌سی اولدیغیچون آنی مقبول طوتمزسن وسن بر مرتبه وفا
حاصل ایتمشسندر که سنك کمال وفاکه نسبت ناسك وفاسی جفا منزله سنده درانکیچون آنلرك وفاسنی سنك عالی همتك
پسندایتمز پس ارشاد ایلمك سنك کبی صاحب دولته لایقدر وامر معروف ونهی منکر سویلمك سنك امثالك اولان
اهل سعادته مناسبتدر ومطابقدر اما سنك عملكدن بهره‌سی اولمین وسنك سعادتکدن سعادت بولمین کمسه‌لر
ارشاده تصدی ایلسه‌لر وامر معروف ونهی منکر سویلسه‌لر لابد جنك وجدلدن خالی اولمز نته‌کم بو قصه‌دن معلوم اولور
(حکایت آن امیر که غلام را گفت که می بیار غلام رفت وسبوی می می آورد در راه زاهدی بود امر معروف کرد زد سنکی
وسبو را بشکست امیر بشنید وقصد گوشمال زاهد کرد واین قصه در عهد دین عیسی بود علیه السلام که هنوز می
حرام نشده بود ولیکن زاهد تقززی کرد واز تنعم منع می کرد) بو سرخ شریف اول امیرك حکایه سیدر که کندینك غلامنه
شراب کتوردیدی پس غلام کندی وشراب دستیسنی میخانه‌یه کتوردی وشراب ایله طولدردی وامیرك مجلسنه
متوجه اولدی اتفاقا یولده بر زاهد وار ایدی امر معروف ایلردی بر طاش اوردی ودستیی صدی امیر بونی اشتدی
زاهده کوشمال قصدنی ایلدی وبو قصه حضرت عیسی علیه السلامك دین وشریعتی زماننده ایدیکه هنوز باده
حرام اولمامش ایدی ولیکن زاهد پرهیزکارلك ایلدی وناسی تنعمدن منع ایلدی تقززلغنده کندوبی چکمکه دیرلر بونده
معنی زاهد کندیسنی عیش ونوشدن چکدی وپرهیزایتدی وخلقی دخی تنعمدن منع ونهی قیلدی دیمك اولور (مثنوی
بود امیری خوش دل ومی باره‌ئ * کهف هر مخمور وهر بیچاره‌ئ) بر امیر وار ایدی زیاده خوش دل ومی پرست ایدی اول امیر
هر مخمور وهر بیچاره‌نك کهف وملجائی ایدی باره محب ومخلص معناسنه در کهف مغاره‌یه دیرلر بونده ملجأ معناسنه در
مثنوی) مشفق مسکین نوازی عادلی * جوهر زر بخشئ دریادلی) اول امیر بر مشفق زیاده مسکین نواز بر عادل ایدی
بر دریادل بر زر بغشلیجی جوهر ایدی (مثنوی) شاه مردان وامیر المؤمنین * راه بان وراز دان ودوربین) مردلرك
شاهی ومؤمنلرك امیری ایدی یولجی بولجی وراز بیلیجی وایراق کوریجی ایدی راهبان زیاده یول صاحبی کمسه دیمك اولور (م ی
دور عیسی بود وایام مسیح * خلق دلدار وکم آزار وملیح) حضرت عیسی علیه السلامك دوری ومسیحك ایامی ایدی
اول امیر خلقه دلدار وکم آزار وملیح بر کمسه ایدی (مثنوی) آمدش مهمان بنا کاهان شبی * هم امیری جنس او

خوش مذهبی) اول امیره بر کیجه وقتلرد کل ایکن مهمان کلدی آنك جنسی بر خوش مذهب هم بر امیر ایدی یعنی کندی کبی بر خوش مذهب آنك جنسی هم بر امیر بر کیجه ناکاه کلوب اول می باره اولان امیره مهمان اولدی (م ی) باده می بایستشان در نظم حال * باده بود آن وقت مأذون و حلال) نظم حال خصوصنده آنلره باده کرك اولدی یعنی انتظام احواله ونشاط باله سبب اولسون ایچون بونلره باده ایچمك لازم کلدی باده اول وقت مأذون و حلال ایدی (مثنوی) باده شان کم بود کفتا ای غلام * رو سبو پر کن بما آور مدام) آنلرك باده سی کم ایدی وامیر غلامنه دیدی ای غلام یوری دستی بی طولدر بزه مدام کتور مدام بونده باده معناسنه در یعنی وار سبو یی طولدور بزه باده کافام کتور دیدی (مثنوی) از فلان راهب که دارد خمر خاص * تا ز خاص و عام یابد جان خلاص) امیر غلامنه ایتدی شرابی فلان راهبدن کتور زیرا اول خمر خاص طوترتا کم خاص و عام قیدندن جان خلاص بوله بونده نکته بودر که اول دیرده راهب اولان و عزلت و خلوت اختیار قیلان کسه نك شرابندن نوش ایدرلرایمش عوام و خواص قیدندن خلاص اولق ایچون بودیده دخی عبادت حق کزیده قیلان و تارك دنیا اولان عاشقلرك قلبی که دیده اولان شراب محبتی عوام و خواص قیدندن خلاص اولمق ایچون نوش ایلمك لازم کلور (مثنوی) جرعهٔ زان جام راهب آن کند * که هزاران جره و خمدان کند) اندران می مایهٔ پنهانیست * آنچنان کاندر عبا سلطانیست) راهبك اول جامندن بر جرعه آنی ایلر که هزاران دستی و خمدان ایلر اول میده بر پنهانی مایه واردر انجلین که عبا ایچره سلطانلق واردر جره دستی یه دیرلر خمدان خملر محلی دیمکدر بونده خملرك کثرتندن کنایه در راهب دین عیساده خلقدن عزلت ایدوب عبادت حقه مشغول اولان کسه یه دیرلر بو کلمات اکرچه دین عیساده اولان راهبه وامیره کوره دینلمشدر اما بوندن مقصود دین محمدیده خلقدن منقطع اولان و ترك دنیا قیلان عاشق و صادقلر اولور و آنلرك جام قلبنده موضوع اولان می محبتك بر جرعه سی هزاران سبو و خملر میلرله طولسه و بر کسه بو جرعه سنی نوش قیلسه اول جرعه قدر مستلك ویرمز واول بادهٔ محبتك نشئه سنه و صفاسنه ایرکوره مز زیرا انلرك جام قلبنده موضوع اولان بادهٔ محبتده بر پنهانی مایه واردر که اول دنیا شرابلرنده یوقدر نته کم عبا ایچنده سلطانلق واردر که اول سلطانلق دنیانك البسهٔ نفیسه سنده و خلع و نعیمه سنده یوقدر (مثنوی) تو بدلق پاره پاره کم نکر * که سیه کردند از بیرون زر * از برای چشم بد مردود شد * وز برون آن لعل دود آلود شد) سن او عبا پوش اولان سلطانلرك پاره پاره اولان دلقنه باقمه زیرا انلر التونی طشره دن سیاه ایلدیلر اهل دل چشم بددن اوتری مردود اولدی و طشره دن اول لعل دود آلود اولدی یعنی سن تحت الاطمار اختفا ایلین ملوکك ظاهر بدنلرنده اولان پاره پاره دلقلرینه نظر ایلمه زیرا انلر معناده التون کبیدر طشره دن کندیلرینك وجودلری التونی سارقلردن و خاینلردن صیانت ایچون سیاه ایلدیلر نته کم بر التونك طشره سنی سیاه ایدرلر تا کم هر کس انك زرایدیکن بیلمیه واکا طمع قیلمیه و فی المثل بر لعل پاکی بد کوزلرك مردودی اولمقدن اوتری کرد دود خانه الوده ایدرلر تا کم چشم بد اکا دکمیه پس ملامتیه طائفه سی خیرلرین اظهار و شرلرین اضمار ایلیوب اسقاط جاه و منزلت ایچون کندیلرینی صورتا خوار و حقیر طوترلر و اهل شرهیئتنده کوسترلر (مثنوی) کنج و کوهر کی میان خانهاست * کنجها پیوسته در ویرانهاست) کنج آدم چون بویران شد دفین * کشت طینش چشم بند آن لعین * او نظر می کرد در طین سست سست * جان همی کفتش که طینم سدّ تست * کنج و کوهر خانه لرك ایچنده اورتاسنده در کنجلر پیوسته ویرانه لرده در حضرت آدم علیه السلامك کنجی چوق ویرانه ده مدفون اولدی اول آدمك طینی اول لعینك چشم بندی اولدی اول لعین طینینه سست سست نظر ایلدی لیکن اول حضرتك جانی دیردی که بنم طینم سنك چشمکه سدّ در یعنی اکثر اهل دین و اصحاب یقین عیون ناسدن کندیلرینی ستر ایلمك ایچون صورت ظاهره لرنی ویران و خراب ایلمشلر درونلرنده اولان خزینهٔ اسراری و کنجینهٔ انواری نااهل اولان طائفه دن بو اسلوب ایله حفظ و حمایت ایلیه لر زیرا کنج و کوهر عادتدر که خانه لر اورتاسنده آشکار اولمز متصل کنجلر ویرانه لرده قونمش و اکثر نامعلوم اولان محللرده وضع اولنمشدر نته کم آدم علیه السلام حضرتلرینك خزینهٔ جانی و کنجینهٔ جنانی جسد ویرانه سنده چونکم مدفون اولدی اول حضرتك طین پاکی و جسم کلناکی اول ملعونك کوزینه بند و حجاب اولدی اول ابلیس حضرت آدم علیه السلامك طیندن مخلوق اولان جسدنه سست سست نظر ایلدی اما حضرت آدم علیه السلامك جان شریفی و جنان لطیفی لسان اشارتله اکا دیدیکه بنم طینمدن ترکیب اولنان جسدم سنك کوزیکه سدّ و پرده در سن بنم درونمده اولان خزینهٔ انواره و کنجینهٔ علوم و اسراره نظر ایلیه کورتا حقیقت کاره واقف و عارف اوله سن بوندن مقصود هر صاحب دل اولان عارف و کامللر روحی شیطانلر سیرت اولان و صورته نظر قیلان نادانلره بویله دیرلر (مثنوی) دو سبو بستد غلام و خوش دوید * در زمان در دیر رهبانان رسید * زر بداد و بادهٔ چون زر خرید * سنك داد و در عوض کوهر خرید *

بادهٔ که بر سر شاهان جهد * تاج زر بر تارك ساقی نهد) غلام امیرك امر و فرمانیله باده کتورملك ایچون ایکی دستی الدی
وخوش بلدی فی الحال راهبلرد یرینه ایرشدی پس راهبلره زر ویردی وزر خالص کبی شراب صاتون الدی مثلاسنك
ویردی عوض ومقابلهده کوهر صاتون الدی بر باده یی که پادشاهلرك باشنه صچرایه پادشاه ساقیسنك باشی اوزره التون
تاج قوربونده امیردن مراد روح وغلامدن مراد نفس وایکی سبودن مراد عقل وقلب وراهبلردن مراد دین محمدیده اولان
ریاضت ومجاهده صاحبلری ورهبدن مراد محبت الٰهی وشوق ربانیدر پس توضیح معنی بویله دیمك اولور که نته کم اول غلام
امیرك فرمانیله ایکی سبو الوب میخانه جانبنه خوش بلدیکی کبی دین محمدیده اولان شاربان رحیق تحقیق ومیخواران
بادهٔ توفیقك دخی غلام نفسی عقل وقلب سبولری مجاهد فی سبیل الله اولان عاشقلرك ساکن اولدقلری مرتبه لرده
کتورر وسیم وزری هرنه وار ایسه آنلره ویررو زر احمر کبی اولان بادهٔ حمرایی ومی پرصفایی الور وقلب وعقلنی شراب
محبتله پر قیلور سنك مثابه سنده اولان سیم وزری آنلره ویرر و آنلردن کوهر روحانی و بادهٔ جانی اشترا قیلور شول بر باده یی
صاتون آلور که اکر شاهان جهان اولان کسه لرك باشنه صچراسه آنك ساقیسنك باشی اوزره آلتون تاجلر قورر و آنی
جواهر وزواهره مستغرق قیلوردی (مثنوی) فتنها وشورها انکیخته * بندکان وخسروان آمیخته * استخوانها
رفته جمله جان شده * تخت وتخته آن زمان یکسان شده) اول بادهٔ صفا بخش فتنه لر وشورلر قوپرمشدر اول باده نك
حالت وصفا سندن مست اولوب بنده لر وخسرولر قارشمشدر استخوانلر کتمشلر اول بادهٔ حیا تبخش سببیله جان اولمشلردر
اول زمان تخت وتخته یکسان اولمشدر یعنی سالکان غلام نفسی عاشقان الهینك ساکن اولدقلری میخانه جانبنه
متوجه اولدقده وقلب وعقلی سبولرنی آنلرك نوش ایلدیکی میدن پر قیلدقده و آنك روحی اول میدن طاعم اولدقده انك
درونندن نیچه فتنه لر وشورلر قوپار حتی بر مرتبه مست اولور و بکرنکلك مرتبه سنی بولور که بنده لر وخسرولر قارشمش
ویکرنك اولمش وبی ذوق اولان جسد استخوانلری آنك واصل اولدیغی مرتبه یه کتمش جمله جان اولمش واول مرتبه ده
پادشاهلرك تختی ودرویشلرك تخته سی یکسان اولمش کورر واغلانك وادنانك قیدندن کندیسنی قورتروب یکرنکلك
مرتبه سنه واستغراق عالمنه واصل اولور (مثنوی) وقت هشیاری چو آب وروغنند) وقت مستی همچو جان اندر تنند
چون هریسه کشته انجا فرق نیست) اینست فرقی کاندر انجا فرق نیست) هشیارلق وقتی بونلر آب وروغن کبیدرلر
اما مستلك وقتی تنده کی جان کبیدرلر هریسه کبی مختلط ومتحد اولمش انده هرکز فرق یوقدر بر فرق یوقدر اول کسه
ایچون که انده غرق دکلدر یعنی خلق هشیارلق وقتنده آب وروغن کبی بری برلریله ضدلردر ولیکن شراب
عشقله مست اولدقلری حینده برتنده جان کبی متحدلردر مستلك حالنده هریسه کبی ممتزج ومتحد اولوب انده فرق یوقدر
اویو معنایی شول کسنه ایچون فرق وتمیز ایلمك یوقدر که اول مرتبه ده مست ومستغرق اولمیه بو معنای توحید واتحادی
اول مرتبه ده غرق اولمین فرق ایلمز (مثنوی) این چنین باده همی برد آن غلام * سوی قصر آن امیر نیك نام) الحاصل
اول غلام بونك کبی باده ایلتدی اول نیك نام اولان امیرك قصری جانبنه (مثنوی) پیش آمد زاهدی شوریدهٔ * خشك مغزی در بلا پیچیدهٔ) اتفاق اول غلامك اوکنه بر شوریده زاهد کلدی یعنی سی یابس بلایه طولاشمش یعنی اول
امیرك غلامنك اوکنه درونی قینامش وبولانمش ریاضت کش بر زاهد کلدی که انك مغز ودماغی سوداوی یابس
ورباضتدن وجودی بلایه طوتشمش ومنقبض اولمشدی (م ی) تن ز آتشهای دل بکداخته * خانه از غیر خدا پرداخته
تنی درون جانده اولان درد ومحنت آتشلرندن اریمشدر خانه قلبی خدادن غیریدن بوشامش ودوزلمشدی وپاك وبری
اولمشدی (م ی) کوشمال محنت بی زینهار * بر دلش بر داغها چندین هزار) بی زنهار و بی چاره اولان محنتك کوشمالندن
درونده نیچه بیك داغلر داغلر اوزره (م ی) دیده هر ساعت دلش در اجتهاد * روز وشب چفسیده او بر اجتهاد) اول زاهد
هر دم کوکلنی اجتهادده کورردی زیرا روز وشب اول زاهد اجتهاده یاپشمشدی (م ی) سالها ومه در خون وخاك
آمیخته صبر وحلمش نیم شب بکریخته) اول زاهد سالها وماهها خاك وخونده قارشمش اول غلامی نیم شب کوردکده
انك صبر وحلمی قاچمش یعنی بر مرتبه ریاضتکش ایدی که شهور واعوامده خاك زمینله وجکر قانیله مخلوط اولمشدی
نصف اللیلده اول غلامی کوردکده انك صبر وحلمی قاچدی (مثنوی) کفت زاهد در سبوها چیست آن * کفت باده
کفت آن کیست آن) زاهد اول غلامه ایتدی اول دستیلرده کی ندر غلام ایتدی باده در زاهد ایتدی اول کیمکدر (مثنوی)
کفت آن آن فلان میر اجل * کفت طالب را چنین باشد عمل) غلام ایتدی فلان امیرکدر که اول بین الناس اجل واعظم
بر امیردر زاهد ایتدی طالب حقك اوانك عملی بویله می اولور (مثنوی) طالب یزدان وانکه عیش ونوش * بادهٔ شیطان
وانکه نیم هوش) طالب یزدان اولمق و آندنصکره عیش ونوش قیلمق بو ایکیسی بر یرده ساکن اولمز وطالب حق اولان
عاشق عیش وتنعمده اشتغال قیلمز کما قال ابن الفارض رضی الله عنه (بیت) واین الصفا هیهات من عیش عاشق) ولجنة

عذن بالمکاره حفت) بادهٔ شیطان واندنصکره نیم هوش بوایکیسی بر یره جمع اولدقده دیانت قالمز وصلاح اولمز بلکه
نیجه فساده مؤدّی اولور حضرت عیسی علیه السلامك دیننده خمرك مباح اولمسی شول شرطله ایدیکه عقل زائل
اولمیه وانی شارب اولنی فساده مائل قیلمیه اکثر کاملی العقل اولان کسه لر عباده قوت بولمقدن اوتری کفایت مقداری
نوش ایدرلردی وضعیف العقل اولنلری افراطله نوش ایلمکدن وعیشه وتنعمه مشغول اولمقدن نهی قیلرلردی
زاهد دخی کندینك دیننك حکمنی اجرا ایلمکدن اوتری اول امیرك غلامنه بویله دیوب آنی بادهٔ شیطاندردیو نهی قیلدی
(مثنوی) هوش تو بی می چنین پژمرده است * هوشها باید بران هوش تو بست * تا چه باشد هوش تو هنگام سکر *
ای چو مرغی کشته صید دام سکر) سنك عقل وهوشك شرابسز بویله صولمشدر پس سنك اول هوشك اوزره هوشلر
باغلو کرکدر سکر ومستلك زماننده عجب سنك هوشك نه اولور ای سکر دامنه برقوش کبی صید اولمش کسه یعنی
ای ضعیف العقل وقلیل المعرفة اولان کسه بادهٔ شیطانی اولمدین وام الخبائثی نوش قیلمدین سنك هوشك بونك کبی
ضعیف وپژمرده درحالا کرکدرکه اکا نیجه عقللر وادراکلر باغلیه سن ونیجه عملر وعرفانلر تحصیل ایلیه سن چونکم
سنك عقلك بویله ضعیف وفهمك بونك کبی قلیلدر تا کم سکر وقتنده سنك هوشك نیجه اولور ای مستلك دامنه برضعیف
قوش کبی شکار اولمش نادان مست ومسکور اولدقده سندن نه قبیاحتلر ظهوره کلور لازم کلدیکه اول خبائث
وقباحته سبب اولان خمری نوش ایتمیه سن وعقل شریفکی ناقص قیلمیه سن تاکه آنی زیاده ایلین شیلرله معتاد اوله سن
تا احمق ونادان اولمقدن نجات بوله سن (حکایت ضیاء دلق که سخت درازقد بود وبرادرش شیخ اسلام تاج بلخ بغایت
کوتاه بالا بود واین شیخ اسلام ازبرادرش ضیا ننگ داشتی ضیا در آمد بدرس او وهمه صدور بلخ حاضر بدرس اوضیا
خدمت کرد وبگذشت شیخ اسلام اورا نیم قیامی کرد سرسری کفت آری سخت درازی پارهٔ دردزد) بوشرح شریف
ضیای دلقك حکایتیدرکه قدی اوزون بویلو ایدی وآنك برادری شیخ اسلام که تاج بلخدر بغایت کوته قدّ وقصیر
القامه ایدی وبوشیخ اسلام کندینك برادری ضیادن ننك وعار طوتاردی ضیا برکون آنك درس ومجلسنه کلدی
حال بوکه بلخك صدور وفضلاسی آنك درسنه حاضر ایدیلر چونکم ضیا آنك درس ومجلسنه کلدی پس لازم اولان
آداب اوزره برخدمت ایلدی وکچدی شیخ اسلام اول ضیایه سرسری نیم قیام ایلدی یعنی سستلك وفتور ایله برجزوی
قیام ایلیوب فوری بنه اوتوردی ضیا چونکم کندی برادری شیخ اسلامك بوکونه حرکتنی کوردکده برسبیل مزاح
اکادیدی بلی قدی اوزون سن بویکدن برپاره اوغورله (مثنوی) آن ضیای دلق خوش الهام بود * دادر آن تاج شیخ اسلام
بود * تاج شیخ اسلام دار الملك بلخ * بود کوته قد وکوچك همچو فرخ) اول ضیای دلق خوش الهام ایدی ولطیف طبع
وشیرین کلام ایدی اول تاج بلخ دیمکله ملقب اولان شیخ اسلامك برادری بلخ دار الملکنك شیخ اسلامی ومفتیسی
اولان تاج بلخ قصه بویلی ایدی وفرخ کبی کوچك ایدی دار الملك پادشاه ساکن اولدیغی شهردر یعنی تاج بلخ دیارنك شیخ
الاسلامی قوش یاورسی کبی کوچك وقدی دخی کوته ایدی (مثنوی) کرچه فاضل بود وفحل وذوفنون * این ضیا اندر
ظرافت بد فزون) اکرچه فاضل وفحل وذوفنون ایدی اما آنك برادری بوضیا ظرافت وذکاوتده آندن زیاده
ایدی فحل ارکك دوه یه دیرلر لیکن بونده زیاده قوی عالم دیمکدن کنایه در (مثنوی) اوبسی کوته ضیا بی حد دراز
بود شیخ اسلام راصد کبر وناز) اوشیخ الاسلام زیاده کوته قد ایدی لیکن برادری ضیا بیحد دراز ایدی شیخ اسلامك
یوز کبر ونازی وار ایدی (مثنوی) زین برادر عار وننکش آمدی * آن ضیا هم واعظی بد باهدی) بوضیا نام برادرندن
شیخ اسلامه عار وننك کلوردی اول ضیا دخی هدی ایله موصوف بر لطیف واعظ ایدی (م ی) روز محفل اندر آمد آن ضیا
بارکه پر قاضیان واصفیا) اول ضیا محفل ومجلس کونی شیخ اسلامه کلدی شیخ اسلامك بارکاهی ومجلسی قاضیلر
واصفیا ایله مملو ایدی (مثنوی) کرد شیخ اسلام از کبر تمام * این برادر را چنین نصف القیام) شیخ اسلام تمام کبرندن
ایلدی بو برادرینه بو مجلسده نصف قیام یعنی کبرندن مع الکراهه نیم قیام ایدوب فی الحال ینه اوتوردی (مثنوی)
کفت اورا بس درازی بهر مزد * اندکی زان سرو قدت هم بدزد) ضیا چونکم شیخ اسلامدن بوکونه حرکتی کوردی
اکا دیدی زیاده دراز قدسن مزد ثواب ایدن اوتری اول سرو قد کدن برآز جق اوغرله پس قصه دن حصه نه ایدیکنه
اشارت بیوررلر (مثنوی) پس ترا خود هوش کو یا عقل کو * تا خوری می ای تو دانش راعدو * روت بس زیباست
نیلی هم بکش * ضحکه باشد نیل بر روی حبش) ای میخور اولان کسه پس سنك عقلك ویا هوشك قنی تا کم می ایچه سن
ای سن دانشه عدو ومثلا سنك یوزك زیاده خوبدر بر نیل دخی چك حبشك یوزینه نیل چکمك ضحکه وسخره اولور بو سوزلر بو
زاهد لسانندن میخواره اولان امیرك اکرچه غلامنه خطابا دینلمشدر ولکن امر معروف ایلین کسه لر لسانندن مطلق
میخواره اولان کسه لره درسیکا عقل قنی ویا خود هوش قنی تا کم سن ای علم وعقله دشمن اولان کمسنه می ایچه سن

وآنی ضبط قیله سن وعقل ودانش مرتبه سندن چیقمیوب کندی حالکده اوله سن عقلسز اولان کسه شراب ایچمك
زشت اولان برحبش یوزینه چویداورمق کبیدر اکرچه برلطیف یوزه چوید نقطه لرقونسه نوع الطافت ویرسه
قابل اولور امّا حبشی عربك یوزی اوزره مضحك اولور بو تمثیل شراب دین عیساده حلال اولدیغی اوزره در امّا بودینده
برکسنه هرنه مرتبه عالم وعاقل اولسه واصلا آنی خرمست ولا یعقل قیلمسه ینه شراب ایچمك اکا ایله حرامدر
امّا دین عیساده مادامکه عقله ضرر ویرمیه وفساد مرتبه سنه ایرکورمیه خمر ایچمك قوّت بدندن اوتری
مباح اولمشدی وبودینده دخی برزمان مباح اولوب بعده جمیع مؤمنینه آنك ایچمه سی حرام اولدی وحرام اولدیغنه
سبب وتحریمی حقنده اولان نصوص قاطعه دردنجی جلدده بیان سبب فصاحت وبسیارکوبی آن فضول سرخنده
لیك اغلب چون بدندونا پسند) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر آنده طلب اولنه (مثنوی) درتونوری کی درآمدای غوی
تاتو بیهوشی وظلمت جوشوی * سایه درروزست جستن قاعده * درشب ابری توسایه جوشده) ای غوی سکا برنور چقن
کلدی تا سن بیهوشلك وظلمت دیلیجی اوله سن مثلا سایه یی روز روشنده دیلمك قاعده در امّا سن ابره منسوب اولان کیجه ده
سایه جوا ولمشسن بیت اولك مصرع ثانیسنده مادامکه سن بیهوشلك وظلمت طالبی اوله سن ای غوی سکا برنور چقن
کلور دیمك دخی جائزاولور امّا اولکی معنی انسبدر نوردن مراد نور باطندر که کمال ریاضتله وزیاده کوشش وطاعتله
حاصل اولور وبیهوشلکدن مراد غفلت وظلمتدن مراد شهوت وسایه دن مراد تنعم وراحت اولور چقن اصحاب ریاضت
واهل طاعتك باطنلرینه نورالهی غالب اولسه وریاضت وعبادت آنلرك جسملرنی ضعیف ونحیف قیلسه برمقدار
بیهوشلك وغفلت طالبی اولورلر وشهوت نفسه میل قیلوب ظلمت طلب قیلورلر روز روشنده سایه طالبی اولان کسه کبی
انسیت اوزره غفلت وشهوت طالبی اولان عزیزلر مذموم دکلدر بلکه مقبول وطلبلری دخی هروجهله مشروع
ومعقولدر بو معنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلمك کلمینی یاحمیرا کلمینی دیمسی قبیلندن واکل وشرب
ایلمسی سبیلندن اولور امّا برکسنه نك نفسی هنوز بیهوش ایکن ونور باطندن خالی ایکن ظلمت طبیعته وشهوت نفسه
مشغول اولمق حرامدر زیرا زیاده تنعم وراحتده در نته کم اول زاهد امیرك غلامنه بومعنالری اعلام ایلیوب دیر ای کمراه
وغوی سنك باطنکه طاعت وریاضتدن چقن برنور قوی کلدی وسنك جسمکی ضعیف ونحیف قیلدیکه تا سن بیهوشلغی
وغفلتی طلب قیله سن وظلمت وشهوت نفسه اعتدال مزاج ایلمکدن اوتری مائل اوله سن فی الواقع نهار روشنده
وحرارت شمسده سایه طالبی اولمق فائده در ومذموم ومعیوب دکلدر امّا سن فی المثل سحابله مظلم اولان شب تاریکده
سایه جوا ولمشسن بو قاعده عقله مخالفدر ومقبول ومعقول دکلدر پس برکسه شب طبیعتده ساکن ایکن شهوت
طالبی اولمق وعیش وتنعم قیلمق شب تاریکده سایه جو اولان کسه کبیدر (مثنوی) کرحلال آمد پی قوت عوام *
طالبان دوست را آمد حرام * عاشقانرا باده خون دل بود * چشمشان برراه وبرمنزل بود) عوامه قوت اولمقدن اوتری
اکر باده حلال کلدیسه لیکن دوستك طالبلرینه حرام کلدی زیرا عاشقلرك باده سی خون دل اولور آنلرك کوزی راه
ومنزل اوزره اولور حضرت عیسی علیه السلام دیننده عوام ناسه قوت وغدا اولمقدن اوتری دائرۀ عقلدن اخراج
ایلمجك قدر وفساده وغوغایه موصل اولمیجق مرتبه باده ایچمك حلال اولمشدی امّا آنلرك دخی راهبلری وحضرت
حقك طالبلری آنی ایچمکدن پرهیز ایدوب کندیلره حرام قیلمشلردی پس بو معنایه اول زاهد اساندن اشارت ایدوب
بیورورلر اول زاهد اول امیرك غلامنه دیدیکه اکر عوامه قوت وغدا اولمقدن اوتری بو باده حلال کلدیسه ده دوستك
طالبلرینه حرام کلدی خدای تعالینك عاشقلرینه باده خون دل اولور وبونلرك کوزلری همان طریق الهیده ومنزل
ربانیده اولورنه بونلر حلال عیش ونوشه ولذت وشهوت نفسه اشتغال قیلورلر پس بو دین محمدیده دخی عوام ناسه
حلال اولان نعمت وشهوت متق ومتورع اولان عاشقلره حرام مشابه سنده اولور وبونلرك مطمح نظری همان راه الهی
ومنزل ربانی اولور وقوت وغدالری حق تعالینك محبتی ونور طاعتی اولور (مثنوی) درچنین راه بیابان مخوف *
این قلاوز خردبا صد کسوف * خاك در چشم قلاوزان زنی * کاروانرا هالك وکمره کنی * نان جوحقا حرامست وفسوس
نقس را در پیش نه نان سپوس) بو نجلین مخوف بیابان بولنده بو خرد قلاوزی یوز کسوف ایله درای غلام سن قلاوزلرك
چشمنه خاك اوررسن کاروانی هالك وکمراه ایلرسن حقا اربه اتمکی حرام وفسوسدر نفسك اوکنه کپك اتمکی قو بیابان
مخوفدن مراد طریق الهی وبو طریق الهینك قلاوزی عقلدر وخرد عقلی اوریجی ونورنی ازاله ایدیجیدر انکیچون باده یه
خرد یدیلرپس سن بونك کبی مخوف بیابانده اوله سن بو عقل قلاوزی نیجه یوز کسوفله بی نور اولوب ظلمتده قاله وسن عقل
وعلم قلاوزینك یوزینه وکوزینه خاك اوره سن یعنی خاکدن مخلوق اولان غدالری عقل وروحك کوزینه ضرب ایلیه سن
مقرر اولورکه کاروان وجودکی وسکا تابع اولان کسه لری کمراه ایلرسن حقا بودرکه اربه اتمکی نفسه حرام وضرردر زیرا

نفس امّاره نك قارنی طویدقچه وراحت بولدقچه طغیان وعصیانی زیاده اولور لازم كلدیكه نفس امّاره نك اوكنه كیكدن اولان اتمك قوتا كم قوت بولمیه وعصیان وطغیان قیلمیه (مثنوی) دشمن راه خدا را خوار دار) دزد را منبر منه بر دار دار) دزد را تو دست ببریدن پسند * از بریدن عاجزی دستش ببند * كر نبندی دست او دست تو بست) كر تو پایش نشكنی پایت شكست) راه خدانك دشمنی خوار و ذلیل طوت دزده منبر قومه دار اوزره طوت دزدك النی كسمكی بكن آنك النی كسمكدن عاجز ایسك آنك النی باغله اكرسن آنك النی باغلمز ایسك اول سنك الكی بغلرا كرسن آنك اباغنی صیه یه سن اول سنك اباغكی صیر یعنی نفس امّاره كه راه خدانك دشمنیدر آنی خوار وحقیر طوت واول معناده دزد ورهزندر سن آنك الننه كرسی قومه ورعایت قیلمه بلكه اكا قصاص ایله ومؤاخذه قیل تاكم حرامیلكدن فراغت ایلیه سن حرامی اولان نفسك هواسی وقواسی اللرنی قطع ایلمكی پسندیده ومقبول ایله اكر انك هواسی وقواسی اللرینی كسمكلكده عاجز ایسك باری حبل الله متین ایله آنك هواسی وقواسی محكم بند ایله تاكم سكا غلبه وتصرف ایلمكه قادر اولمیه اكرسن اول نفسك هواسی وقواسی اللرنی حبل الله متین ایله باغلمحق اولورسك اول نفسك سنك عقل وفكرك اللرنی رسن حرص وشهوتله بغلرا كرسن اول نفسك مشتها ومبتغاسی ایاقلرنی شكست ایلیه سن اول سنك عقل وروحك قدملرنی كسر ایلر پس سنی طریق الهیدن كیرو قورومقصوده واصل اولمقدن مانع اولور پس لازم اولدیكه هركز اكا رخصت وفرصت ویرمیه سن (م ى) تو عدو را می دهی و نی شكر) بهر چه كو زهر خند و خاك خور) زد ز غیرت بر سبو سنك و شكست * او سبو انداخت واز زاهد بجست * رفت پیش میر و كفتش باده كو * ما جرا را كفت یك یك پیش او) سن دشمنه باده ونیشكر ویررسن نه دن اوتری بلكه اكا دی زهر خند اول وخاكی یعنی سن ایسك ای نفس پرور اولان كمسه عدو اولان نفسه باده ویررسن ونی شكر كبی لذیذ طعاملر ویررسن عدو اولان نفسه آنی ندن اوتری ویررسن اكا سن اجی كول وخاكی دی شیرین وشكر كبی كولمك ونفیس طعاملر ییمك نفس امّاره یه لایق اولمز زیرا اول شكر خند اولدقچه واكل وشربه اشتغال قیلدقچه عصیانی وطغیانی زیاده اولور الحاصل اول زاهد كمال غیرتدن غلامك دستی سنه سنك اوردی وآنی صدی اول غلام دستی بی اتدی وزاهددن صچرادی وكندیسنی خلاص ایتدی فی الحال امیرك اوكنه كتدی اول دخی اكا باده قنی دیدی غلام دخی امیرك اوكنده ما جرایی علی ما جری بر بر دیدی وزاهد له كندی ما بینده نه واقع اولدیسه بالكلیه تعبیر ایلدی رفتن امیر خشم آلود برای كوشمال زاهد (مثنوی) میر چون آتش شد و بر جست راست * كفت بنما خانهٔ زاهد كجاست میر چونكم غلامدن ما جرایی اشتدی فی الحال آتش كبی اولدی دخی راست صچرادی غلامه ایتدی بكا كوستر اول زاهدك خانه سی قنده در (مثنوی) تا بدین كرز كرانكوبم سرش * آن سر بی دانش مادر غرش) تا بو كرز كران ایله آنك باشنی دوكم اول اناسی قحبه نك عقلسز ودانشسز باشنی (مثنوی) او چه داند امر معروف از سكی * طالب معروفیست وشهركی * تا بدین سالوس خود را جا كند * تا بچیزی خویشتن پیدا كند * كو ندارد خود هنر الا همان) كه تسلس میكند با این و آن) اول زاهد امر معروف ایلمكی نه بیلور كلبلكندن معروفلغه ومشهورلغه طالبدر تا بو ریا ایله كندویه یر ایلیه تا بر نسنه ایله كندوبی پیدا ایلیه زیرا اول بی عقل خود هنرطوتمز الا همان بونی طوتركه تسلس ایلیه بوكا واكا بو بیتلرا كرچه امیر لسانندن امر معروف ایلین زاهده عتاب وخطاب اولمق طریقی اوزره دینلمشدر ولیكن اداب تذكیری بیلین وامر معروف ونهی منكر ایلمنك اصولنه آكاه اولمین كمسه لره تعریض اولور اول امیر بویله دیدیكه اول زاهد خشك امر معروف ونهی منكر ایلمنك اصول وآدابنی نه بیلور بلكه اول كلبلكندن بو اسلو بله بین الناس معروف اولمنك وشهرت بولمنك طالبیدر حتی بو سالوسلكله كندیسنه قلوب ناسده یر ایلیه تاكم بر حالت وخصلتله خلق ما بیننده كندیسنی پیدا وظاهر ایلیه كه خالف تعرف دیمشلردر وفی الحقیقه بعض وعظا ونصحا امر معروف ونهی منكر ایلمكدن مرادلری لله وفی الله اولمیوب واصلاح نفوس ناسه دخی نیت قیلمیوب بلكه مراد ومقصودلری ریا وسمعه ایله وسالوسلغكله قلوب ناسده كندیلره یر ایلمك وبعض كمسه لره مخالفت قیلمغله كندی نامنی پیدا وآشكارا ایلمك اولور وبوندن غیری باطنلرنده هنر طوتمزلر نته كم اول زاهد خشك دخی هنر طوتمز الا همان اول هنری طوتركه اول كمسه یه وبو كمسه یه سالوسلك اظهار ایلیه دیدی (مثنوی) او اكر دیوانه است وفتنه كاو * داروی دیوانه باشد كیر كاو تا كه شیطان از سرش بیرون رود * بی لت خر بندكان خر چون رود) اول زاهد اكر دیوانه در وفتنه قازیجیدر دیوانه نك داروسی كیر كاو اولور تا كم شیطان آنك باشندن طشره كیده خر بنده لرك اتیسز خر نیجه كیدر كیر كاودن مقصود قرباج وقامچیدر یعنی امیر خشم الود كندیسنه دیدیكه اول زاهد اكر فرض ایدهلم دیوانه وسفیه ایسه وفتنه قازیجی وغوغا لرقوپاریجی مجنون ایسه دیوانه ومجنونك علاجی قامچی وقرباج اولور دیوانه اولنلره برقاج قرباج اورمق لازم كلور تا كم شیطان آنك باشندن طشره كیده بو مقرردركه خر بنده لرك كوتكی اولمینجه خر بوله همواره ومؤدب كتمز

لازم كلديكه خرسيرت اولنلره كوتك اورەسن تايوله طوغرى كيده وديوانه اولنلرى قرباجله دوكەسن تاكم سفاهت
وديوانه لكى ترك ايده (مثنوى) ميربيرون جست ودبوسى بدست * نيم شب آمد بزاهد نيم مست) الحاصل
ميرخانه سندن طشره صحرادى النده دبوس نيم شب يعنى نصف الليلده نيم مست زاهده كلدى (م ى) خواست كشتن
مى دزاهدر ازخشم * مى دزاهد كشت پنهان زير پشم) خشم وغضبندن ميرمى دزاهدى قتل ايتمك استدى
مى دزاهد دخى اميرك بوقصدنى بيلوب يوكى التنده پنهان اولدى (مثنوى) مردزاهد مى شنيد ازمير آن * زير پشم
آن رسن تابان نهان * اول مى دزاهد اميردن خشم آلود اولان كلامى ايشتدى اول رسنتابلرك يوكى التنده نهان ايكن
يعنى انك خانه سنده ايپ بوكيجى كسه لرك وافر پشمى وارايدى زاهد آنك التنه كيزلندى ومختفى اولدى واميرك غوغاسنى
وخشم آلود اولان كلماتنى استماع ايلردى (مثنوى) كفت در روكفتن زشتىٔ مرد * آينه تاندكه روراسخت كرد
روى بايد آينه وار آهنين * تات كويد روى زشت خود ببين) اول زاهد زير پشمده كنديسنه ديدى مردك زشتلكنى
يوزينه قرشو سويلمكه آيينه قادر اولور زيرا يوزنى قتى بك ايلدى آهنين آيينه كبى سخت ومصفى يوز كرك تاكه سكا كندى
زشت وقبيح يوزكى كورديه يعنى اول چونكم بوحالت مكروهه يى كوردى وبوشدت وغلظته نظر ايركوردى زير پشمده
انصاف ايدوب كندى كنديسنه بويله ديديكه قبيح مردك قباحت وخباثتنى سويلمكه ايينه كبى مصفى اولان وژنك
وجود مجازيدن كنديسنى پاك ومجلا قيلان كسنه لر قادر اولوركه كندى يوزنى واوزنى سخت ومحكم ايليه وفى الحقيقه
كلام حق سويلمكه وتبليغ احكام الهى ايلمكه دموردن اولان آيينه كبى برمحكم يوز كركدر تاكم اى منبع قهر وغضب
سكاديه اشته زشت وقبيح اولان يوزكى كورمادامكه امر معروف ونهى منكر ايلين كمسنه لر (ولا يخافون لومة لائم)
آيت كريمه سنك مفهومنه مظهر اولميه لر ووجود مجازى قيدندن قورتلميه لر واولمك ودوكلمك خوفندن نجات
بولميه لر آنلر متكبر اولان اهل خشمه واستكبار قيلان اصحاب جاه ومنصبه صراحة حق سويلمكه قادر اوله مزلر مكركه
نيچه حجاب التنده رموز وكنايتله وتعريض واشارتله سويلمك واقع اوله نته كم دلقك شاه ترمذه رو برو حق سويلمكه
قادر اوله ميوب نيچه پرده لر التنده سويلدى وآنك مات اولمسنه توبيخ وتقريع ايلدى (حكايت مات كردن دلقك
سيد شاه ترمذرا (مثنوى) شاه بادلقك همى شطرنج باخت * مات كردش زود خشم شه بتاخت) شاه ترمد كنديسنك
مصاحبى اولان دلقك ايله شطرنج اويناردى دلقك شاهى مات ايلدى فورى شاهك خشمى چاپدى يعنى دلقك پادشاهى
على الفور مات ايلدكده آنك خشم وغضبى ظهوره كلدى (مثنوى) كفت شه شه وان شه كبر آورش * يك يك ان شطرنج
ميزد برسرش) دلقك پادشاه مات اولدقده شه شه ديدى وآنك كبراور اولان اول شهى اول شطرنجى بر بر آنك
باشنه اوردى شه شه شينلرك ضمه سيله تف تف ديمكدر يعنى دلقك شاه ترمدى يى چونكم مات ايلدى اكا تف تف ديوب
تعريض قيلدى وانك كبر كتوريجى اول شهى شطرنجك التلرنى بر برانك باشنه اوردى بويله ديو (مثنوى)
كه بكيرا ينك شهت اى قلتبان * صبر كردان دلقك وكفت الامان) كه اى قلتبان طوت اشته سكا شه ديمك دلقك شاهدن
بوغضبى كوردكده الامان اى شاه جهان ديوب آنك جفاسنه صبر ايلدى (مثنوى) دست ديكر باختن فرمود مير *
او چنان لرزان چو عور از زمهرير) بعد زمان اول امير بر غيرى ال دخى اويناميق بيوردى اول دلقك عريان اولان كسنه
زمهريردن لرزان اولديغى كبى لرزان اولدى (مثنوى) باخت دست ديكر وشه مات شد * وقت شه شه كفتن وميقات شد
پس برال دخى اوينادى وشاه مات اولدى دلقك شه شه ديمك وقتى وهنكامى اولدى شه شه لفظنده شينك ضمه لريله ده
وفتحه لريله ده اوقنمق جائز اولورا كرشينك فتحه لريله اوقنورسه كشت كشت معنالرينه اولور يعنى چونكم دلقك برغيرى
دفعه دخى اويناوب پادشاه مات اولدقده اول شه شه ديمك وتوبيخ ايلمك وقتى كلدى وحق سويلمك ميقاتى اولدى
ليكن رو برو حق سويلمكه قادر اولمدى (مثنوى) برجهيد ان دلقك ودر كنج رفت * شش نمد برخود فكند از بيم تفت)
پس اول دلقك يرندن صيچرادى دخى بربوجاغه كتدى خوفندن كندى اوزره تيزالتى كچه براقدى يعنى
بركوشه يه واروب سرايك كچه لرندن التى قات كچه يى كندى اوزرينه براقدى (مثنوى) زير بالشها وزير شش نمد *
خفت پنهان تاز زخم شه رهد * اول دلقك نيچه يصدقلرك والتى كچه نك التنده پنهان اولوب ياتدى تا شاهك
زخمندن خلاص اوله (مثنوى) كفت شه هى هى چه كردى چيست اين * كفت شه شه شه شه اى شاه كزين)
شاه چونكم دلقكك بوحالنى كوردى اكا ايتدى هى هى نيلدك بونه در دلقك اول يصدقلرى والتى كچه نك التنده
شه شه شه شه اى شاه كزين ديدى يعنى كشت كشت ومات ومات اى شاه كزين ديو وراى نجابدن شاهه خطاب ايلدى
مثنوى) كى توان حق كفت جز زير لحاف * با تواى خشم آور آتش سجاف * اى تو مات ومن زبيم زخمهات * ميزنم شه شه
ز ير رختهات) زير لحافدن غيريدن حق ديمك نجون ممكن اولور سكا اى آتش سجاف اولان خشم آور اى شاه سن ماتسن

وبن زخملرك خوفندن سنك اسباب ورختلرك التندن شه شه اورورم لحاف يورغنه دير سجاف سجف ديد كاريد ريعنى
دلقك ترمدشاهنه ايتدى اى آتش پروازلو وغضب صفتلو شاه حق كلامى سكا ديمكه بڭن قدرت اولوركه سن خشمله
طلوسن وحقه راضى دكلسن پس سن ماث ومغلوبسن وبندخى سنك زخملرك وخشملرك خوفندن مات ومات
اولدلك ديمكى نيجه اسباب وحجاب التنده كوجله ديرم ديدى پس كلام حقى بركسه يه رو بروسويلمك وتصريح ايلمكدن
ايسه اكا تعريض وكنايه طريقيله سويلمك ادبه اليق وسنته اوفقدر حضرت نبى صلى الله عليه وسلمك اكثر سنت
سنيه لرى برنيجه قومه پند ونصيحت بيورسه لر كنايت طريقيله ما بال اقوام يفعلون كذا وكذا ديرلردى وقال صاحب
الشرعة ومن السنة ان لا يشافه احدا بالتثريب فى ملاء من الناس يعنى من سنة النبى ان لا يخاطب بالتعيير
والاستقصاء فى اللوم پس بنه اول زاهدك قصه سنه رجوع ايدوب بيوررلر (مثنوى) چون محله پرشد از هيهاى مير *
وزلكد بردرزدن وزدار وكير) چونكم زاهدك محله سى اميرك هيهاى وصدا سندن مملو اولدى وزاهدك قپوسنه
دپمه اورمقدن ودار وكيردن داروكير طوتوب قاپمغه ديمكدر (مثنوى) خلق بيرون جست زود از چپ وراست
كاى مقدم وقت عفوست ورضاست) پس اول محلده اولان خلق چپ وراسندن تيز طشره يه صچرادیلر ودیدیلر *
كه اى مقدم واى حاكم مفخم عفو ورضانك وقتيدر (م ى) مغز او خشك است وعقلش اين زمان * كمترست از عقل وفهم
كودكان) زيرا اول زاهدك مغز وعقلى بو زمان خشك ويابسدر اطفالك عقل وفهمندن كمتر وناقصدر (مثنوى)
زهد وپيرى ضعف بر ضعف آمده * واندر ان زهدش كشادى نا شده) زهد وپرهيزلك ضعف ضعف اوزره كلمشدر
وآنك عقلنه نقصان وخلل ويرمشدر وحال بوكه اول زهد ايچره اول زاهد خشكه كشاده لك ميسر اولمشدر زيرا
چوق تارك دنيا واردركه زهدك سرندن ومعناسندن غافل اولدقلرى اجلدن آنلره اول زهد خشك ايچره
بر فتح باب اولمدى (مثنوى) رنج ديده كنج ناديده زيار * كارها كرده نديده مزد كار * يانبود آن كار او را خود كهر *
يانيامد وقت پاداش از قدر) رنج كورمش اما ياردن كنج كورمش كارلر ايلمش كارك مزدنى كورمشدر يا بودركه
آنك كار وعملنك كوهرى اولمدى يا خود قدردن پاداشك وقتى كلمدى يعنى اول زاهد طريق زهد وعبادتده وافر رنجلر
وتعبلر چكدى وليكن ياردن معين اولان خداردن آنك مقابله سنده كنج وعوض كورمدى نيجه كارلر وكردارلر ايلدى
وليكن اول كارلرك مزدنى واجرتنى كورمدى نيجه كارلر بلكه بوانه دلك تعذيب حيوانى بلا فائده قيلمدى اكرسن ديرسنكه
اجركم بقدر تعبكم كلامنك موجبنجه هركسك اجرى دين وطريقته چكديكى تعب ورياضت قدر اولور بو زاهدك خود
بو تولده بو قدر تعب ورياضت چكمسى وارنيچون بو ثواب واجرتدن محروم قاله جواب اولدركه بو معنى ايكيدن
خالى دكلدر يا بودركه اول زاهدك كار وعملينك كوهر اخلاصى يوق ايدى وآنك كردارى نيت خالصه اوزره دكل ايدى
بلكه ريا وسمعه اوزره بى كوهر برنيجه اعمال ايدى بوكونه اعمال مزخرفه نك اجرتى اولمديغى بلكه (هباء منثورا) اولوب
اصلا اثرى قالمديغى آيت كريمه ايله ثابت اولمشدر كما قال الله تعالى (وقدمنا الى ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا)
ويا خود آنك اعمالنك كوهر اخلاصى وار ايدى وليكن الامور مرهونة باوقاتها) حديثنك مصداقنجه هر عمل نيكونك
حق تعالى پاداش وجزاسنى بر وقته مرهون قيلمشدر مادامكه اول وقت كلميه اول عملك پاداش وجزاسى كلمز پس بو بيتله
دخى بو معنايى تأكيد وتقرير ايدوب بيوررلر (مثنوى) يا كه بود آن سعى چون سعى جهود * يا جزا وابسته ميقات بود)
يا بودركه اول زاهدك سعى جهودك سعيى كبى ايدى يا خود جزاى عمل ميقاته وابسته اوله يعنى (الذين كفروا اعمالهم
كسراب بقيعة يحسبه الظمآن ماء) آيت كريمه سنك موجبنجه اول زاهدك سعى وعملى كافر وجهودك سعيى كبى
باطل اولدى وسراب بقيعه كبى بى مزد وبى معنى قالدى يا خود آنك عملى كافر وجهودلر عملى كبى دكل بلكه مؤمنلر
عملى كبى لوجه الله ايدى وليكن جزا وثوابى ميقاته تعلق اولنمش اوله اول وقت كلدكده كندى عملنك جزاسى هر نه ايسه
اوله ديديلر (مثنوى) مر ورا درد ومصيبت اين بسست) كه درين وادئ پرخون بى كسست) چشم پر درد ونشسته
او بكنج * رو ترش كرده فرو افكنده لنج) اول زاهده بو درد ومصيبت كافيدركه بو قانله مملو اولان واديده بى كسدر آنك
چشمى پر درد واول بوجاقده اوتورمشدر يوزنى اكشتمش وآوردنى براقمش يعنى اصحاب محله اول اميره زاهد حقنده
شفاعت ايلمك طريقيله اميرك اكا مرحمت وشفقتى اولمقدن اوترى ديديلر اى امير مفخم واى حاكم اعظم اول فقير زاهده
بو درد ومصيبت كفايت ايلركه بو پرخون اولان زهد ورياضت واديسنده اول بى كس وتنها در اصلا آنك بر يار ومعينى
يوقدر وآنك كوزى كريان اولمقدن يوزن كوزنى اكشتمش وآوردلرين صارقتمش غمناك وحزين درد وبلا ايچره قالمشدر
پس اكا مرحمت وشفقت ايلمك لازم اولمشدر (مثنوى) نى يكى كحال كورا غم خورد * نيست عقلى كه بكحلى پى برد *
اجتهادى ميكند با حزم وظن * كار در بوكسبت تا نيكو شدن) نه بر كحال واردركه آنك غمنى يه بر عقلى دخى يوقدركه

کحله ابرا ایلتنه اول زاهد حزم وظنله بر عظیم اجتهاد ایلرا آنك کاری بولا کده درنیکو اولنجه یه دك یعنی جمله معصیتلردن بری دخی اولدرکه آنك چشم باطنی بویله معلول ایکن بر کمال حال بوقدرکه تا اول بر علتك غمن ییوب اکا شفقت قیلوب بصر بصیرتنه معالجه قیله وکحل هدایتی آنك باطنی کوزینه چکه وآنك کندینك دخی اولقدر بر عقلی یوقدرکه هدایت کحلنه وعلم ومعرفت سرمه سنه ایرایلتنه وآنی دیدهٔ جاننه دوا ایده پس کندی ظن ورأینه اعتماد ایلیوب طریق الهیده عظیم اجتهاد ایلروانك کاری امید اوزره درنیکو اولنجه یه دك بونده تنبیه بودرکه اکثر زهاد وعباد اولنلر مرشد کامله مراجعت ایلیوب کندیلرك حزم وظننه اعتماد قیلوب امید اوزره عبادت وریاضت چکرلر آنلره اولان بلیه دن بری دخی بودرکه اکر استاده مراجعت ایلسه لردی عبادتلرندن عظیم نفعلر وفائده لر کوره لردی وکندیلرینی مشاهده ویقین مرتبه لرینه ایرکوره لردی ولیکن بونك طریقنه کتمیوب واستاده خدمت ایتمیوب حزم وظنلری اوزره اجتهاد ایلدکلرندن اوتری هم علم ومعرفتلری یوق وهم تعب وزحمتلری چوقدر وهم مرتبهٔ نقصانده قالمشلردر (مثنوی

زان رهش دورست تا دیدار دوست * کو نجوید سر رئیسش آرزوست * ساعتی او با خدا اندر عتاب * که نصیبم رنج آمد زین حساب * ساعتی با بخت خود اندر جدال * که همه پران و ما ببریده بال) آندن اوتری آنك یولی دوستك دیدارینه وارنجه یه دك دوردرکه او سر ومغز استمز آنك رئیسلك آرزوسی وارد ررئیسده یا مصدریه در سرکسر سینه له در فتح سینله اوقنسه دخی جائز اولور اول زاهدك یولی دوستك وصالنه ولقاسنه دك اول سببدن دور ودراز اولمشدرکه اول زاهد سر ومعنی طلب ایلمز آنك آرزو ومشتهاسی رئیسلك ومتبوعلكدر دیمك اولور اکر سر فتح سینله اولورسه معنی انك یولی دوستك مشاهده سنه دك آندن اوتری بعید اولدیکه اول زاهد وعابد برسر مثابه سنده اولان پیشوا ومقتدایی طلب ایلمز بلکه کندیسنی ناسه رئیس اولمق وخلقی کندویه تابع قیلمق آرزو ایلر بو اجلدن حق تعالینك دیدارندن دور قالور واضطراب والمندن کاهی برساعت حضرت خدایه عتابده در بویله دیو که بنم نصیبم بو حسابدن رنج کالدی وبرساعت دخی کندی بختیله جدالده در بویله دیو که دوکلی ناس کندی مرادلری جانبنه پران وبز مقطوع البال یعنی آنك راهی دیدار یاردن دور اولدیغنه وآنك روح وقلبنك حضرت حقدن فراق وهجرانده قالدیغنه علامت ونشان بودرکه اول زاهد خدای تعالی حضرتلرینه عتاب وخطابده اولمغده اولور بویله دیو که الهی بنم نصیب وقسمتم بو ایلدیکم حساب وقیاسدن رنج وبلا وتعب وعنا کالدی بنم قیاس وحسابم بو ایدیکه بو ریاضات وفلاکتدن بن عظیم مثاب اولیدم وخلق ایچنده شرف وعزتلر بولیدم دیوب قضایه رضا ویرمز وبرساعت دخی اولورکه حضرت خدایه عتاب وخطاب ایلمکدن رجوع ایلیوب اول محنت وفلاکتی کندی بخت وطالعندن قیاس ایلیوب کندی طالعیله مجادله ده اولور وبخت وستاره سنه توبیخ وعتاب قیلور بویله دیو که ای بخت معکوس وطالع منحوس دوکلی ناس کندی مقصودلری جانبنه پرواز ایدیجی ومرادلرینه ایریجیدر اما بز مقصوص الجناح اولدق وورطهٔ محنت وفلاکت ایچره قالدق دیوب بخت ناهموارندن شکایت قیلور (مثنوی) هرکه محبوسست اندر بو وزنك * کرچه در زهدست باشد خوش تنك * تا برون ناید ازین تنکین مناخ * کی شود خویش خوش وصدرش فراخ) هرکیمکه بوورنکده محبوسدر اکرچه زهدده در آنك خویی تنك اولور مادامکه بو تنکین اولان مناخدن طشره کلمیه آنك خویی نیجن خوش اولور وانك صدری نیجن واسع اولور خوش خویشدن مخففدر مناخ دوه چوکه جك یره در برلر تنکین مناخدن مراد بونده بو دنیا اولور یعنی هر شول کمسه که بو دنیانك بوی ورنکنده محبوس ومقید اوله وبی رنکلك عالمندن محروم قاله اکرچه اول کمسه زهد وتقوی مرتبه سنده ایسه ده آنك خویی تنك اولور وقلبی قلق وانقباضده اولور مادامکه بو تنکین اولان مقامدن واضیق اولان منزلدن طشره کلمیه وعالم حقیقته واصل اولمیه آنك خویی نه حالله خوش اولور وقلبی نوجهله فسحت وانشراح بولور فی الحقیقه بو عالم کثرتدن تجافی قیلمین ودار حقیقته واصل اولمین کمسه نك قلبی انقباضدن خالی اولمز وآنك قلبنه وسعت وانشراح کلمز انکیچون عارف اولمین زاهدلر قلق وانقباضدن قورتلمز (مثنوی)

زاهدانرا در خلا پیش از کشاد * کارد واستره نشاید هیچ داد * کز ضجر خود را بدراند شکم * غصهٔ آن بی مرادیها وغم * زاهدلره خلوتده فتح بابدن اول کارد واستره ویرمك هیچ لایق دکلدر زیرا ضجرت واضطرابدن کندینك قارنی یرتر اول بی مرادلغك غصه وغمی شونلرکم طریق حقه سلوك ایلمك ضددنده دنیایی ترك ایده لر وخلقدن عزلت وخلوت ایلمك سمتنه کیده لر وریاضته مشغول اوله لر البته قلق وانقباضدن خالی اولمزلر حق تعالی آنلرك قلبنه فتح باب ایلینجه یه دك پس قبل الفتح والانشراح آنلرك الینه استره وقلج وبچاق ویرمك لایق دکلدر زیرا ضجرت واضطرابدن اول بی مرادلغك غصه سی وغمی آنك کندی قارننی یرتر وفی الحقیقه بدایت سلوکده اکثر بو قلق واضطراب نیجه کمسه لره واقع اولور انکیچون مشایخ مراتب سلوکده قلق دخی بر مرتبه عد ایلمشلردر نته کم بو جلدده واقع اولان محمد سررزی حضرتلرینك

سیر کوهدن کندیسنی کوتروب اتمسی بوقلق حالنده ایدی باخصوص که سلطان الکونین ومفخر الثقلین صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه بدایت حالنده بوقلق واضطراب واقع اولوب کندیلرنی حراطاغندن اتمغه نیجه کره قصد ایلدکاری بوحکایتدن معلوم اولور وظهوره کلور (قصهٔ انداختن مصطفی علیه السلام خود را از کوه حری از وحشت حجاب دیر نمودن جبرائیل علیه السلام بوی که مینداز که ترا دولتها در پیشست (م ی) مصطفی را هجر چون بفراختی * خویشرا از کوه می انداختی * مصطفی علیه السلام حضرتلرینک چونکم هجری بوجه اولیدی کندیسنی کوهدن اتردی یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم قبل البعث حری طاغنده جناب عزته عبادت وطاعت قیلوردی چونکم اول حضرته حق تعالی حضرتلرینک فرقت وهجرانی غلبه قیلیدی کندیسنی حری طاغندن اتقلغه قصد ایلردی (مثنوی) تابکفتی جبرئیلش هین مکن * که ترا بس دولتست از امر کن * مصطفی ساکن شدی ز انداختن * باز هجران آوریدی تاختن * باز خود را سرنکون از کوه او * می فکندی از غم و اندوه او * باز خود پیدا شدی آن جبرئیل * که مکن این ای تو شاه بی بدیل * حتی جبرائیل علیه السلام حضرتلری اکادیردی آکاه اول ایلمه زیرا امر کن دن سکا چوق دولت واردر امر کن وصف ترکیبی اولوب امر ایدیجی معناسنه اولسه دخی جائزدر وامر کن لفظنه مضاف اولوب کن امرندن سنکچون چوق دولت واردر دیمک دخی جائزدر پس حضرت مصطفی علیه السلام کندیسنی آتمقدن ساکن اولوردی کیرو هجران چاپمق کتورردی پس اول نبی مکرم صلی الله علیه وسلم کیرو کندیسنی طاغدن آشغه براقق اتردی غم وغصه دن اول حضرته کیرو اول جبرائیل علیه السلام کندی پیدا اولوردی که بونی ایلمه که سن بی بدیل شاهسن حاصل کلام اولدر که هر بار که حضرت پیغمبر علیه السلامه فرقت الهی کلیدی وغلبه قیلیدی بوفراقه تحمل ایده میوب کندیلرینی حری طاغندن آشغه آتمق مراد ایدرلردی حتی جبرائیل علیه السلام اول حضرته دیردی بوکاری ایلمه آکاه اول که سنکچون امر ایدیجی خدادن چوق دولت واردر ویاخود حق تعالینک ارادت مطلقه سی امرندن سکا وافر سعادت حاصلدر دیردی حضرت جبرائیل علیه السلامک بو قدر تسلی ویرمسیله محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم قلق واضطرابدن برزمان ساکن اولوردی وبعد زمان هجران وفراق اول حضرته کلوب غلبه قیلوردی کیرو اول حضرت زیاده غم وغصه سندن کندیسنی اتمق قصد ایلردی کیرو حضرت جبرائیل علیه السلام تمثل ایلیوب اکا دیردی بوعملی اشلمه که سن شاه بی مثیل وبی نظیرسن صبر ایله که عاقبت بو هجران پایانه ایره یشورو چهرهٔ مرادیوز کوستره (مثنوی) همچنین می بود تا کشف حجیب * تا بیابید آن کهر را او ز جیب * بهر هر محنت چو خود را می کشند * اصل محنتهاست این چونش کشند * حاصل کلام اول حضرتک حالی کشف حجابه دک بونک کبی اولدی تا اول کوهری اول جیبندن بولدی چونکم ناس هر محنتدن اوتری کندیلرینی اولدررلر بو هجران محنتلرک اصلیدر بونی خلق نیجه چکرلر یعنی بوذ کر اولنان حالت اوزره اول حضرت کشف حجاب اولنجیه دک نیجه مدت اولدی حتی اول جوهر مقصودی کندی جیب دروندن بولدی ومرادنه واصل اولدی اندنصکره قلق واضطرابدن قورتلدی بو خلق عالم هر محنتدن اوتری کندیلرینی اولدرمک استرلر ویاباشلرینه بر مصیبت کلسه اولمک محبت ایدرلر بوفرقت الهی خود جمیع محنت ومصیبتلرک اصلیدر بونی خلق نیجه چکرلر وبو کانه وجهله تحمل ایدرلر (مثنوی) از فدائی مردمانرا حیرتست * هر یکی از ما فدای سیرتست * ای خنک آنکه فدا کردست تن * بهر آن کارزد فدای آن شدن * فدا اولمقلقدن مردملره بر حیرت واردر اما بزدن هر برمز بر سیرتک فداسیدر ای سعادتلو شول کمسه که تنی فدا ایلمشدر اول نسنه دن اوتریکه انک فداسی اولمغه دکر یعنی بر عاشق صادقک معشوق حقیقی بولنده فدا اولمقلغندن مردمه بر عظیم حیرت کلور وهر بری تعجب ایدوب نه عجب فلان کمسه کندیسنی بو یولده فدا ایلدی دیو متحیر اولور حال بوکه بزم هر بریمز برکونه سیرتک وبر نوع کار وخصلتک فداسی یز بزم کیممز شهرت وریاسته فدا وبعضیمز دخی شهوت وراحته فدا وبرنیجه مز دخی کار دنیایه وبرنیجه مز دخی کار عقبایه وبزدن بعضسی دخی لله وفی الله خدمت خدایه فدادر پس سعادت شول کمسیه که کندی بدننی فدا ایلمشدر شول محبوب معنوی ومعشوق حقیقیدن اوتریکه اکا فدا اولمق لایق وبولنده جان ویرمکلک هر وجهله مستحقدر (مثنوی) هر یکی چونکه فدائی فنیست * کاندران ره صرف عمر کشتنیست * کشتنی اندر غروبی یا شروق * که نه شایق ماند آنکه نی مشوق * جهانده هر برکسه چونکم برفن وصنعتک فداسیدر که اول یولده عمری صرف ایلمکده واولمکده در یعنی بو جهانده چونکه هر برکسه برفن وسیرتک فداسیدر زیرا اول فن وسیرتک یولنده عمرنی صرف ایلیوب اولمکلکده وهلاک اولمقلقده در غروبه وشروقه منسوب اولان شیلر کشتنیدر که اول وقته نه شایق قالور ونه مشوق قالور غروبیده وشروقیده اولان نیالرنسبیت ایچوندر که شروقیده دخی یای نسبی مقدر اولمشدر کشتنی کشتنی است تقدیرنده در شایق شوق ایدیجی

معشوق شوق اولمش معناسنه در وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که مغربه ومشرقه منسوب اولان خلایق ایچره نقدر
مخلوق وار ایسه کشته‌ند رو هلاك اولمسی مقرردر که انلرك هلاکی وقتی کله اول وقتده نه عاشق ونه معشوق قالور بلکه
جمله مقتول وهلاك اولور (مثنوی) باری این مقبل فدای این فنست * کاندرو صد زندکی در کشتنست * عاشق
ومعشوق وعشقش بر دوام * در دو عالم بهرمند ونیك نام * چونکم بویله در بو مقبل بو فنك فداسیدر که اول فنده
اولمکله صد زندهلك واردر عاشق ومعشوق وانك عشقی دوام اوزره در ایکی جهانده بهرمند ونیکنامدر یعنی چونکم
مغرب ومشرقه منسوب اولان خلایق اولور وبر وقت کلور که انده نه عاشق ونه معشوق قالور باری شول مقبللردن
اول بو فنك فداسی اولکه اول فنده که مراد اندن فن طاعت وکار محبتدر که اول فن محبتده اولمکلکده نیچه یوز حیات
ابدیه وسعادت سرمدیه واردر که اول فنك عاشقی ومعشوقی وعشقی دوام اوزره در ایکی عالمده بیله بر فنك عاشقی بهرمند
ونیکنامدر خلاصهٔ کلام هر شول کمسه‌که فن محبت الهینك عاشقی ازله دنیاده واخرتده بهرمند ونیکنام اولور
وبو جسمدن اولسه نیچه حیات ابدیه بولور وانك عشقنه وشوقنه زوال وفنا کلیوب کندیسی دخی معشوق حقیقی
ایله دائم وباقی قالور (مثنوی) یا کرامی ارحموا اهل الهوی * شانهم ورد التوی بعد التوی * ای کریملرم سز اهل هوایه
مرحمت ایلیك که انلرك شانی هلاك دنصکره هلاکه حاضر اولمقدر کرام کریمك جمعیدر یا متکلم ایچوندر ورد کسر واوله بونده
حاضر اولمق معناسنه در توی هلاك اولمغه دیرلر وحاصل کلام بویله دیمك اولور که ای بنم کریم اولان ساداتم اهل نفسه
واصحاب هوایه مرحمت وشفقت ایلیك که انلرك حال وشانی اولدر کدن وهلاك اولدقدنصکره یوم قیامتده هم هلاك اولمغه
حاضر اولمقدر پس بونلره چشم مرحمتله نظر ایلك کریم اولنلرك شانندندر (مثنوی) عفو کن ای میر بر سختی براو *
درنکر در درد وبد بختی عاو * تاز جرمت هم خدا عفوی کند * ذلتت را مغفرت درآ کند * تو زغفلت پس سبو بشکستهٔ
* در امید عفو دل دربستهٔ * عفو کن تا عفو یابی در جزا * می شکافد مو قدر اندر سزا * پس زاهدك محله‌سنك جماعتی
اول امیردن استشفاع ایدوب دیدیلر ای امیر اول زاهدك سختلغنی عفو ایله آنك درد وبدبختلغنه نظر ایله تا سنك جرمکدن
خدای تعالی بر عفو ایلیه حق تعالی سنك ذلتکه مغفرت طولدیره ای امیر سن دخی غفلتدن چوق دستی صمشسن عفو
امیدنه کوکل باغلمشسن پس عفو ایله تا سن دخی جزا عوضده عفو بوله‌سن زیرا قدر الهی سزا خصوصنده قیل یارار
بو کلمات طیبه زاهدك محله‌سی جماعتنك لسانندندر اکرچه مز بور امیره عفو ومغفرتله متصف اولمق ایچون نصیحت
طریقیله دیمشلردر ولیکن هر حاکم اولنه عفو وکظم غیظ ایلمك لازم اولنلردندر که حق تبارك وتعالی (والکاظمین الغیظ
والعافین عن الناس والله یحب المحسنین) بیوردی پس انلر بو آیت کریمه‌نك مفهومی اوزره اول امیره دیدیلر ای امیر اول
زاهدك غلظت وشدت ایلدیکی کاری عفو ایله وانی بو خصوصده مؤاخذه قیلمه بلکه انك محنت وریاضت ایچره اولان
درد ونه وبدبختلغنه نظر ایله تا کم سنك جرم وکناهکی دخی هم خدای تعالی عفو ایلیه وهم مرحمت قیله که ارحموا ترحموا
دیمشلردر اکر سن اکا عفو ومغفرت ایلرسك حق تعالی حضرتلری سنك خطا وزلتکی عفو ایدوب مغفرته غرق ایلر سن
هم غفلت وجهالت جهتندن نیچه قلب دستیلرنی کسر ایلمشسندر وعفو ومرحمته کوکل باغلمشسندر پس (الراحمون
یرحمهم الرحمن) حدیثنك مفهومی اوزره حضرت رحمان راحم اولنلره عفو ورحمت ایلر دیدیلر حق تعالینك قضاسی
هر کسه لایق وسزاسنی ویرمکده موشکاف اولور ووقت قیلور ذره قدر برکسه خیر ایشلسه انك جزاسنی کورر وکذلك
بر ذره قدر شر ایشلسه هم انك جزاسنی اکر عفو اولمزسه بولور دیدیلر جواب کفتن امیر مر آن شفیعان را وهمسایکان را که
زاهد را کستاخی چرا کرد وسبوی می را چرا شکست من درین باب شفاعت قبول نخواهم کرد که سوکند خورده‌ام که
سزای او بدهم) بو سرخ شریف امیرك جواب دیمسی زاهدك شفیعلرینه وهمسایه‌لرینه که زاهد نیچون کستاخلق ایلدی
وشراب دستیسنی نیچون صدی بن بو خصوصده سزلك شفاعتکزی قبول ایلمك استمزم زیرا سوکند ایچمشمکه اوزاهدك
جزا وسزاسنی ویرم تاغیریلر آندن عبرت طوته‌لر (مثنوی) میر کفت او کیست تا سنکی زند * بر سبوی ما سبو را بشکند
امیر اول زاهده شفیع اولان جماعته دیدی اول زاهد کیمدر تا بر طاش اوره بزم دستیمزه دستی بی صیه بونده امیردن مراد
حضرت حق ویا حضرت حقك ولایتنه مظهر اولان نبی علیه السلام ویا خود ولی اولور وسبودن مراد قلب وانك ایچنده
اولان شرابدن مراد سبب مسرت وشادی اولان ذوق درون اولور وزاهددن مراد امر معروف ونهی منکر ایلین خودبین
وخود پسند شول واعظ وعابدلر اولور که طعن وملامت سنکیله غلام خدا وتابع انبیا واولیا علیهم السلام اولان وسبوی
قلوبی محبتله پر قیلان عاشقلرك قلبی دستیسنی صرلر پس انك متبوع ومقتداسی اولان امیر معنویدن عتابه مستحق
اولورلر نته‌کم اول امیر اول زاهد حقنده بو کونه عتاب ایدوب دیدی (مثنوی) چون کذر سازد ز کوی شیر نر * ترس
ترسان بکذرد با صد حذر * چونکم ارکك ارسلان بنم کویمدن کذر دوزه نیچه خوف وحذر ایله قورقه قورقه کچر

(مثنوی) بندهٔ مارا چرا آزرد دل * کرد مارا پیش مهمانان خجل * اول زاهد خشك بزم بنده مزك قلبنی نیچون
پریشان ایلدی مهمانلر اوکنده بزی خجل وشرمسار ایلدی (مثنوی) شربتی که به زخون اوست ریخت * این زمان
همچون زنان ازما کریخت * برشربت که انك قاندن اوردردوکدی بوزمان عورتلر کبی بزدن قاچدی (مثنوی)
ایلك جان ازدست من اوکی برد * کیره همچون مرغ بر بالا پرد * لیکن اول زاهد بنم الدن نچن جان ایلتور فرض ایله که
مرغ کبی بالایه اوچر بو جمله دن خلاصهٔ کلام ونتیجهٔ مرام بویله دیمك اولور که خدای تعالی حضرتلری ویاخود امیران
معنوی اولان انبیا واولیادن هر بری سبوی قلب عشاقی سنك ملامتله شکست ایلین خودبین زاهدلره بویله دیرلر وبزه
متعلق اولان سبوی قلبی نیچون کسر ایلدی بوزمان بزم الزدن نیجه قورتلور اکر قوش اولوب پرواز ایلسه دخی خلاصه
مجال یوقدر دیو غضب ایلرلر (مثنوی) تیر قهر خویش بر پرش زنم * پروبال مرده ریکش برکنم * کندی قهرم تیرنی
انك قناد ینه اورورم انك ارده قاله جق پروبالنی قوپاریرم (م ی) کررود درسنك سخت از کوششم * از دل سنکش کنون
بیرون کشم * اکر اول زاهد خودبین بنم سعی وکوششمدن فرار ایدوب سنك سخت ایچره کیدرسه ده سنکك ایچندن
آنی شمدی طشره چکرم وآنی طشره چقاریرم (مثنوی) من برانم برتن اوضربتی * که بود قواد کانرا عبرتی *
بن انك جسمنه برضربت سوررم که برضرب بندن غیری قوادجکلره برعبرت اوله قواد فتح قاف وتخفیف واوله قلتبان
ودیوث وعارسز وغیرتسز کسیه دیرلر کاف تصغیر ایچوندر بونده قواد کان وزن ایچون تشدید ایله اوقنور ومعنی بن انك
جسمنه برات وضربت اوریرمکه قلتبانلره ودیوثلره آندن عظیم عبرت اولور دیمك اولور اما قواد فتح قاف
وتشدید واوله قوددن مأخوذ اولوب جلاد معناسنه اولسه هم معنی درست اولور بلکه تخفیفله اولنی تشدیدله
اوقومق قیدندن قورتلور سروری بو معنایی اختیار ایدوب وشمعی بو معنایی رد ایلیوب اولکی معنایی قبول ایلمشدر
ولیکن معنایه نظر اولنسه بونده مناسبت آندن زیاده اولور زیرا معنی بن انك تننه برضربت سوررمکه آندن قصاص
ایدیجی جلادجکلره بیله برعظیم عبرت اولورقنده قالدیکه سائرناسه دیمك اولور (مثنوی) با همه سالوس باما نیزهم *
داد اووصد چو او این دم دهم * دوکلی خلقه سالوسلغك بزه دخی شالوسلغك بوعجبدر آنك دادنی وآنك کبی نیجه
یوز کسه نك دادنی بودم ویریرم یعنی آنك ونیجه آنك کبی بی عقل کستاخك حقندن کاورم دیدی (مثنوی) خشم
خون خوارش شده بد سرکشی * ازدهانش می برآمد آتشی * زیرا اول امیرك خون خواره اولان خشمی بر سرکش
اولمشدی یعنی آنك قان ایچیجی غضبی طغیان ایدوب تجاوز قیلمشدی آنك دهانندن بر آتش کلدی وغضب شعله لری
ظهور قیلدی (دوم باردست وپای امیر ابوسیدن ولابه کردن شفیعان وهمسایه کان زاهد (مثنوی) ان شفیعان
ازدم وهیهای او * چند بوسیدند دست وپای او * کای امیر ازتو نشاید کین کشی * کر بشد باده تو بی باده خوشی *
باده سرمایه زلطف تو برد * لطف آب از لطف تو حسرت خورد * اول شفیعلر اول امیرك کلماتندن وغوغاو هیهاینندن
آنك دست وپاینی وافر اوپدیلر ودیدیلر که ای امیر سندن کینکشلك لایق دکلدر اکر باده کتدیسه باده سز خوشسن
باده سرمایه یی سنك لطفکدن ایلتور آبك لطافتی سنك لطفکدن حسرت بر بو ابیات شریفه اول شفیعلر لسانندن
کبروغرورله متصف وذوق وسرور جسمه محبت ومیل قیلان امیره کندی حقیقتنی بیلدرمکدن اوتری نصیحت
طریقیله وغیریلره دخی تعریض اولمق سمتیله دینلمشدر یعنی چونکم اول شفیعلر امیرك غوغاو هیهاین کوردیلر
آنك برنیجه کره الینی وایاغنی اوپدیلر ودیدیلر ای امیر حاکم اولان کسبه یه کین چکمك والی آلتنده اولان کسبه لره انتقام
قیلمق روادکلدر فرض ایده لمکه سنك خارجده اولان شرابك ومی نابك کتمش سن بی باده وبی شراب خوش ولطیفسن
زیراسنکه انسانسن سنك باطنکده اولان لطافتدن خارجده اولان باده وشراب سرمایه الور وآب صافینك لطافتی
سنك لطافت عقل وروحکه حسرت بر چونکم سن حدذاتنده صفایی قویوب خارجده اولان عارضی وعاریتی باده
وشرابدن ذوق وصفا المغه اشتغال قیلمیه سن دیدیلر (م ی) پادشاهی کن ببخشش ای رحیم) ای کریم ابن الکریم ابن الکریم
هو شرابی بندهٔ این قد وخد * جمله مستانرا بود بر تو حسد * هیچ محتاج می کلکون نهٔ * ترك کن کلکونه تو کلکونهٔ
ای رحیم پادشاهلق ایله آنك خطاسن باغشله ای کریم اوغلی کریم هر بر شراب بو قد وخدك بنده سیدر
جمله مستلرك سنك اوزریکه حسد وغبطه سی اولور سن هیچ می کلکونه محتاج دکلسن کلکونه یی ترك ایت زیراسن
کلکونه سن یعنی اول شفیعلر مذکور امیره دیدیلر که ای اباواجدادی کریم وکندیسی دخی کریم ورحیم اولان امیر
پادشاهلق ایله واول فقیرك خطاسنی عفو ایدوب باغشله هر بر شراب صوری یکه بودنیاده واردر بو سنك قد وخدك
بنده سیدر شراب صوری ایله مست اولان کسه لرك جمله سنك اوزریکه شك وغبطه سی واردر سنکه انسانسن
خارجده اولان کل کبی میك هیچ بر وجهله محتاجی دکلسن خارجده اولان می کلکون طبیعتدر اول زیور وکلکونه یی

ترك ایلیه سن وفی الحقیقه زیور كلكونهٔ جمیع اشیاسن وبو بیتلرده اسلوب حكیم قاعده سی واردر یعنی عاقل ودانا اولان
كسه لر برغضبناك خاكك وبی مرحمت اولان امیرك قتنه كاسه لر وآندن بر كسه یی شفاعت قیلسه لر ویا خود
بزمی اداستسه لر اكر لئیم ایسه ده سن بر كریم ابن الكریمسن دیكله واكر غضوب ایسه ده بر لطیف ورحیمسن دیكله
واكر غافل وظالم ایسه ده سن بر عاقل وعادلسن دیكله توصیف وتسمیه ایدوب تعریض قیلنه كان سكا لایق اولان
بلكه مجرد انسان اولان كمسیه لایق اولان صفتلر بو ذكر اولنان صفتلردر وبونلرك خلافی انسان اولمین حیوانلره
لایقدر كركدر كه اوصاف ذمیمه دن كذر ایلیوب اوصاف حمیده ایله موصوف اوله سن وانسانیت مرتبه سنكه
انسان دنیا وآخرتده اولان جمیع اشیانك زیور كلكونه سی كبیدر پس هر شی انكیچون مخلوق اولوب آنكله مزین
اولدیسه ورونق ولطافت بولدیسه اول غیری شیلرك نیچون راغب وطالبی اولوردیكك اولور (مثنوی) ای رخ چون
زهره ات شمس الضحی * ای كدای رنك تو كلكونها * باده كاندر خم می جوشد نهان * ز اشتیاق روی تو جوشد
چنان) ای سنك زهره كبی یوزك شمس ضحادر ای سنك رنككك كلكونه كداسیدر باده كه شراب كوپنده نهان قاینارسنك
رویك اشتیاقندن انجلین قاینار یعنی اول شفیعلر اول امیره بویله دیدیلر ولیكن حضرت مولانا قدس الله سره العزیز آنلر
لسانندن هر كندی وجودی شهرینك امیری اولان كمسه لره حقیقت انسانیه یی تعریف وتعلیم ایدرلر ودیرلر ای سنك
زهره كبی مشرق اولان وجه باطنك شمس الضحی كبی منور عالمدر ای كندی وجودی شهرینك امیری اولان بنی آدم جمله
بزكار وزیورلر هر نقدر وار ایسه سنك ظاهر وباطنك رنكنك كداسی ومحتاجیدر یا ابن آدم خلقتك لاجلی وخلقت
الاشیاء لاجلكم حدیث قدسیسنك موجبنجه اشیا بنی آدم ایچون وبنی آدم حضرت خدا ایچون خلق اولنمشدر هر شیئ
بنی آدمك معناده عاشق ومستیدر حتی باده كه خم می ایچره نهان قینار ای انسان سنك وجه باطنكك اشتیاقندن اوتری
انجلین جوش وخروش ایلر یعنی آنك جوش وخروشی هم انسانك ذاتندن اوتریدر چونكه انسان بویله مخدوم ومكرم
اوله آنلرك اسیری اولمق وآنلره تقید قیلمق آنك شانینه لایق دكلدر (مثنوی) ای همه دریا چه خواهی كرد نم * وی همه
هستی چه می جویی عدم * ای مه تابان چه خواهی كرد كرد * ای كه مه در پیش رویت روی زرد * ای امیر جهان
دوكلی سن دریاسن نم وقطره یی نه ایلك استرسن ای سن دوكلی وارلقسن عدمی نه دیلرسن ای مه تابان كرد وغباری
نه ایلرسن ای شول كمسه كه ماه سنك یوزك قتنده روی زرددر یعنی ای انسان وای امیر جهان سن فی الحقیقه دریاسن
وبو اشیا سنك حقیقتكه ومرتبه كه نسبت نم وقطره كبیدرسن بویله دریای اعظم ایكن نم مثابه سنده اولان اشیایی
نیلرسن وا كانیچون كوكل باغلیوب مقید اولورسن وای زبدهٔ كون ومكان دوكلی وارلق سندن عبارتدر واشیا سكا
نسبت عدم مقوله سیدرسن كندی حقیقتكه طالب اولمغی قویوب عدم مثابه سنده اولان شیلری نه دیلرسن وسراب
بقیعه كبی اولان صور ونمایشی نیچون طلب ایلرسن ای مقصود زمین وزمان سن فی المثل ماه تابان كبی وبو اشیا كرد
وغبار كبیدر پس ای ماه فلك وجود بو كرد وغبار كبی اولان اشیایی نه ایتمك استرسن ای سن بر عالیشان وماه تابان
سن بو ماه صوری سنك جمالك قتنده صاری یوزلو برشیدر كه حق تبارك وتعالی (لقد خلقنا الانسان فی احسن
تقویم) بیوردی وظاهرا وباطنا انسانی احسن صورت واجمل صفت اوزره خلق ایلدی وحضرت رسول اكرم
صلی الله علیه وسلم بو معنایه اشارت ایدوب ان الله خلق آدم علی صورته بیوردی (مثنوی) تو خوش وخوبی وكان
هر خوشی * تو چرا خود منت باده كشی * تاج كرمناست بر فرق سرت * طوق اعطیناك آویز برت * سن خوش
وخوبسن وجمیع خوشلغك معدنیسن سن نیچون خود باده نك منتن چكرسن سنك باشك اوزره تاج كرمنا واردر
اعطیناك طوقی سنك صدرك آویزیدر یعنی ای انسان وای اسیر كون ومكان سن فی الحقیقه خوشسن وخوب
ومحبوبسن وهر خوشلغك ولطافتك دخی اصل ومعدنیسن باده ومی ندر كه سن آنك منتن چكرسن وآنك اسیری
اولوب بوكونه مكیف غداره زبون اولورسن الله تبارك وتعالی (ولقد كرمنا بنی آدم) قولنك مفهومی اوزره كرامت
تاجنی بنی آدمك باشی اوزره قودی و(انا اعطیناك الكوثر) مفهومنك طوقنی انسانك صدر وسینه سی اوزره قلاده
ایلدی اكرچه (انا اعطیناك) ده خطاب حضرت محمد صلی الله علیه وسلمه در ولیكن حقیقت انسانیه دیدكلری حقیقت
محمدیه در بر كمسه حقیقت محمدیه یی بولسه كندیسنك حقیقتنی بولوب وعلم وعملدن اولان خیر كثیری حق
تبارك وتعالی اكا دخی اعطا قیلور پس مفهوم اعطینا بر طوق زرین كبی اولوب آنك صدرینه آویزه وقلاده اولور
(مثنوی) جوهرست انسان وچرخ او را عرض * جمله فرع وپایه اند واو غرض * ای غلامت عقل وتدبیرات وهوش
* چون چنینی خویش را ارزان فروش * خدمتت بر جمله هستی مفترض * جوهری چون نجده خواهد از عرض *
حقیقتده بو معناده انسان جوهردر چرخ وفلك اكا عرضدر جمله اشیا فرع وپایه درو بو جمله دن غرض اول انساندر ای

انسان عقل وتدبيرات سنڭ بنده وغلامكدر كنديكى بو تجلين نيچون ارزان صاتجيسن چون بونده اشباع واوله نيچون
معنا سنه درسنڭ خدمتڭ جمله موجودات اوزره مفترضدر بر لطيف جوهر عرضدن نيچون تجده وعطا استر يعنى
انسان فى الحقيقه قائم بالذات بر وجوددر وچرخ وسائر اشيا اكا تابع وطفيلدر جميع اشيا انسانڭ حقيقتنه نسبت
فروع ومراتب حكمنده در وبو جمله اشيادن مقصود اصلى وغرض كلى انسان اولوراى زبدهٔ كائنات وخلاصهٔ
موجودات اولان انسان عقل وهوش وتدبيرات جمله سنڭ بنده وغلامكدروسن بو جمله نڭ مخدوم ومكرميسن
چونكم نفس الامر بويله اوله سن كنديكى ادنى شيلره بو تجلين نيچون اوجوز صاتيجى وكند كدن حقير اولان شيلر ايچون
بذل ايديجى اولورسن سكا خدمت ايلمك خود جمله موجودات اوزره افتراض اولنمش واشيا سنكيچون خلق قيلنمشدر
سن بر قائم بالذات جوهرسن واشيا سكا نسبت عرضدر پس جوهر مشابه سنده اولان انسان عرض مشابه سنده اولان
كون ومكاندن نه نفع ونه فائده استر جوهر وعرضڭ تعريفى وتحقيقى ايكنجى دفترده جوهر وعرض بحثنده مرور
ايلمشدر آنده طلب اولنه وفى الحقيقه نفس ناطقهٔ انسانى هواسنى القا قيلدقده قواسى مضاعف اولوب قوت
بولدقده وكندى حقيقتنى مشاهده قيلدقده هر شيئه كندى فعلنى ونفعنى عطا قيلمغه وهر شيئدخى آندن مستفيد
اولمغه قابل اولور كما قال ابن الفارض (بيت) هى النفس ان الفت هواها تضاعفت * قواها واعطت فعلها
كل ذرة (مثنوى) علم جويى از كتبهااى فسوس * ذوق جويى توز حلوا اى فسوس * بحر علمى در نمى پنهان شده *
در سه گز تن عالمى پنهان شده * مى چه باشد يا سماع ويا جماع * تا بجويى زان نشاط وانتفاع) اى فسوس علمى
كتابلردن استرسن اى حيف كه حلوادن سن ذوق استرسن بر نمده پنهان اولمش بحر علمسن بر عالم اوچ ارشون تنده پنهان
اولمشدر چونكم سن بويله جوهر عاليسن مى وياخود سماع وياخود جماع نه شى اوله تا كم آندن نشاط وانتفاع
استيه سن بيت اولڭ مصرع اولنده فسوس مسخره معناسنه ومصرع ثانيده اولان فسوس يا حيف ويا طنز
معناسنه اولور زيرا فسوس هم مسخره يه هم طنزه ديرلر بونده هر برى بو معنالردن بر ينه استعمال اولنمق گركدركه
تا تكرار اولميه وتقدير كلام وتحقيق مرام بويله ديمڭ اولور كه اى مسخره اولمغه لايق اولان كمسه سن كندى ذاتكده
اولان معناى علومى قويوب كتب ودفاتردن عاريتى اولان علومى طلب ايلرسن اول بو دنياده خود اصلا كتب
وصحايفڭ وجودى يوقيدى بو كتب وصحايفده اولان علوم حقيقت انسانيه دن ظهوره كلدى زيرا بعض علم انبياى
عظامڭ قلوبنه وحى اولدى آنلرلسانندن ظهوره كلدى وبعض علم دخى اولياى كرامڭ قلوبنه الهام اولدى آنلرڭ
زبانندن جريان قيلدى وبعضسنى دخى حكما وعقلا رياضتله بولوب ظهوره كتوردى وبعضسنى دخى علما بو جمله دن
استنباط واستخراج ايليوب تدوين كتب قيلدى پس بر كمسه تصفيهٔ قلبه مشغول اولسه وكندى نفسنى وحقيقتنى
بيلسه كندى حقيقتنى بيلديكى مقدارى اكا علم حاصل اولور علم كنديننڭ ملكى اولور كتب ودفاتردن مستفاد اولان
علم مستعاركبى اولمز پس انسان اودركه مستعار اولان علمه قناعت ايليوب كندى لوح وجودنده مسطور اولان
علومى بيلمكه بذل همت ايليه تا عالم ربانى وعارف اسرار نهانى اوله وفى الحقيقه حقيقت انسانى جميع اذواق ولذاتڭ
معدنيدر انسان كندى روحندن وحقيقتندن لذت المغى قويوب حلوايه وشيرين اولان غدايه ميل ومحبت ايلمڭ
حيفدر واكا بو معناده طنز وتسخره در بلكه انسان اولدركه ذوق ولذتى اصل كندى باطننده بوله وآنڭ تكميلنه
مشغول اوله انسان فى الحقيقه بر علم دريا سيدر وليكن صورت نمده پنهان اولمشدركه صورت انسانى انسانڭ
حقيقتنه وروحنه نسبتله بر قطره كبيدر وروح انسانى اول قطرهٔ جسمانيده مسطور اولمشدر واوچ ارشون اولان بدنده
بر عظيم عالم تستر قيلمشدر (بيت) ليس من الله بمستنكر * ان يجمع العالم فى واحد * وجود انسانى كون جامع ونسخهٔ
اعظمدر وعالم اكبر آنڭ باطننده مستور ومكتتمدر كما قال على كرم الله وجهه خطابا بالكل انسان (بيت) وانت الكتاب
المبين الذى * باحرفه يظهر المضمر * وتزعم انك جرم صغير * وفيك انطوى العالم الاكبر * چونكم بويله در باده‌ٔ
صورى نه خبيث شى اوله وياخود اصوات لذيذه استمك وجماع ايتمڭ نه حقير نسنه دركه حتى اى مكرم اولان انسان سن
آندن نشاط وانتفاع ديليه سن وحق تعالى حضرتلرينڭ طاعتنى ومحبتنى قويوب آنلره عمر ڭى صرف ايليه سن
(مى) آفتاب از ذره برشد وام خواه * زهره از خمره شد جام خواه * جان بى كيفى شده محبوس كيف * آفتابى حبس
عقده اينت حيف * آفتاب بر حقير ذره دن وام خواه اولدى بر زهره بر حقير خمره دن جام استيجى اولدى بر نوبى كيف
جان محبوس كيف اولمش بر عظيم آفتاب محبوس عقده اولمش اشته سكا حيف خره ضم خانله كوچك كو بجكزه
ديرلر بونده عقده دن مراد عقدهٔ دينذر وعقدهٔ ذنب اولدركه ماهتاب ايچون فى المثل ايكى دائره فرض ايلرسن اول
دائره لرڭ شرقى اولان تقاطعنه عقدهٔ رأس وغربى اولان تقاطعنه عقدهٔ ذنب ديرلر آفتاب عقدهٔ ذنبه كلدكده

كسوف واقع اولورتنه كم بو دائره نك مثالى جلد اولك آخرنه قريب چون ذنب شعشاع بدر برا كسوف بيتنك
شرحنده مرور ايلمشدر آنده طلب اولنه وتوضيح معنى بودركه مثلا انسان بر آفتاب عالمتاب كبيدر وعالم اكا نسبتله برذره
كبيدر پس انسانك حضرت حقدن بى واسطه استفاضه ايلكى قويوب عالمدن ذوق ولذت استمسى آفتابك برذره دن
استقراض ايلمسى واكا محتاج اولمسى كبيدر وكذلك زهره منبع طرب ايكن نشاط ومسرته مشغول اولمق وآندن
ذوق وطرب بولمق كبيدر انسانك جانى حد ذاتنده كيفيت وكميتدن منزه ومقدس بر امر الهى ونور ربانيدر وليكن اكثر
انسان آنك علوشاننى بيلميوب وانك حقيقتندن خبردار اولميوب اول جان عزيز محبوس كيف اولمش وبنك وافيون وباده
وبونلر امثالى اولان اشربه وغدا حبسنده قالمشدر كويا بر آفتاب محبوس عقدهٔ ذنب اولوب ونورى كيدوب كسوف
واقع اولمش بوايسه بغايت حيفدر انسانه لازم اولان بودركه كندى مرتبه سنى بيله وعلوشاننه آگاه اوله وحقير ودنى
اولان كيفياته كنديسنى اسير قيلميه وآفتاب ضيا كستر كبى منور ايكن ذنب وخطا عقده سنده محبوس اولميه
وآنك ذاتى هر وجهله بويله عالى ولطيف ايكن دنى وكثيف اولان شيلردن ذوق ولذت وچاشنى وحلاوت طالبى اولميه
بلكه بوجمله لذاتى واذواقى كندى ذاتندن بوله واكر بولمديسه ده بولمغه همت قيله (بازجواب كفتن آن اميرايشان را

(مثنوى) كفت نى نى من حريف آن ميم * من بذوق اين خوشى قانع نيم) من چنان خواهم كه همچون ياسمين * كه همى
كردم چنان كاهى چنين * وارهيده ازغم وخوف واميد) كژهمى كردم بهرسو همچو بيد * همچو شاخ بيد تازان چپ
وراست * كه زبادش كونه كونه رقصهاست * امير چونكم آنلردن بوكونه جواب اشتدى آنلره ايتدى يوق يوق
بن اول مى نابك حريفيم بن بو خوشلغك ذوقنه قانع دكلم بن انجلين استرمكه ياسمين كبى اولم كاه بونك كبى وكاه
آنك كبى تمايل قيلم خوف واميد غمندن قورتلمش اولم بيد آغاجى كبى هر جانبه اكيلم شاخ بيد كبى صاغ جانبه
وصول جانبه صالنجى اولم كه اول شاخ بيده باددن كونا كون رقصلر واردر بو بيتلرا كرچه اول ميرمذكورك لسانندندر
وآنك باده دن مرادى بادهٔ صوريدر وليكن بونده اميردن مراد امير جهان وزبدهٔ كون ومكان اولان انسان كامل اولور
وباده دن مرادنى بادهٔ محبت وشراب وحدت اولور وامير معارضه ايلين بعض اهل محله دن مراد اهل صورت ومنكر
شراب محبت وبادهٔ وحدت اولان كمسه اولور پس زبدهٔ كون ومكان اولان انسان ومست شراب عرفان بو منكر
بادهٔ محبت اولان حيوانلره ديركه يوق بوسزك سوزيكز سوزدكلدر بن اول شراب محبتك حريفى وبادهٔ وحدتك
انيس واليفيم بن بوسزك ديد يككزه نفسانى وجسمانى اولان خوشلغه قانع دكلم بلكه بن انجلين استرمكه بادهٔ وحدتى
نوش ايلدكده ياسمين كبى كاه اول جانبه وكاه بو جانبه تمايل قيلم ولطافت وصفوت اوزره حركت ايليم بو خوف
ورجا غمن چكمك عبادوزهادك حاليدر بن استرمكه مى محبتى نوش قيلم وخوف ورجا غمندن قورتلم بعده بيد كبود
اغاجى كبى لطيف وتازه اولوب هر جانبه ميل قيلم ومنحنى اولم وما رأيت شيئا الا ورأيت الله فيه دين) عارفلر كبى
بندخى حضرت حقى هر برده مشاهده قيلم وكاه يمين وكاه شماله وكاهى علوى وكاهى سفلى سكودالى كبى تازان اولم
وهر جانبه بادهواى يارايله رقص وحركت قيلم كه اول بادهوادن نيجه كونا كون رقصلر قيلورسه بندخى بادهواى ياردن
كونا كون رقصلر ودورلر ايليم (بيت) وعند هبوب الناشرات على الحمى * تميل غصون البان لا الحجر الصلد (مثنوى)
آنكه خو كردست باشادئ مى * اين خوشيرا كى پسندد خواجه هى * انبيا زان زين خوشى بيرون شدند * كه سرشته
ان خوشى سرمد بدند * زانكه جانشان آن خوشيرا ديده بود * اين خوشيها پيش شان بادى نمود * با بت زنده كسى چون
كشت يار * مرده را چون دركشد اندر كنار * اول كمسه كه باده نك شادلغنه خوى ايلمشدر بو جسمانى اولان خوشلغى
هى خواجه نيچين قبول ايلر انبياى كرام اول سبيدن بو خوشلقدن طشره اولديلر كه اول سرمد اولان خوشلغك
سرشته سى اولديلر زيرا انبيا عليهم السلامك جانى اول خوشلغى كورمشدى لاجرم بو خوشلقلر آنلرك اوكنده بر باد
كورندى مثلا بت زنده ايله بر كمسه چون يار اوله اول كمسه مرده يى كنارنه نيجه چكر يعنى جسمانى وحيوانى اولان لذاتى
ومشتهياتى فراموش وبادهٔ حقى نوش ايلين عاشق صادق جسمانى وحيوانى اولان خوشلغى مدح قيلان واكا طالب
اولان كمسه لره ديرلر اى هى توحيدك چاشنى سندن غافل ورحيق تحقيقك لذتندن محروم اولان جاهللر اول كمسه
مى محبتك وبادهٔ حقيقتك شادلغنه معتاد اولمش وآنك چاشنى ولذتنه الفت قيلمشدر بو صورى وطبيعى اولان خوشلغى
اى خواجه اول نيچين مقبول ايلر انبياى عظام صلوات الله عليهم اجمعين حضراتى بو صورى اولان خوشلقدن
اول اجلدن طشره اولديلر وخروج قيلديلر كه آنلر سرمدى اولان خوشلغه سرشته وابدى اولان ذوق ونعمته آميخته
اولديلر زيرا كه انبياى عظامك ارواح شريفه سى اول ابدى اولان خوشلقلرى كورمش وسرمدى اولان ذوقلره نظر
ايركورمش ايديلر ولهذا بو دنيا خوشلقلرى اوسلاطينك قتلرنده بر بادهوا كبى سريع الزوال كورندى پس آندن

هر بری رو کردان اولوب حقیقی اولان ذوقه مائل اولدیلر و آنی بولوب کماله ایرشدیلر مثلا برکسه بر زنده اولان خوبه وحی اولان محبوبه یار اولسه و آنی درکنار قیلسه مرده و افسرده اولان بت سنکیسنی اول کسه کنارنه چکمز و اکامیل ومحبت ایتمز کذلك ذوق آخرتی طاعم اولان ومحبوب حقیقی مشاهده قیلان عاشق بودنیانك حالا حیاتده اولان خوبلری ومحبوبلری دخی مرده حکمنده در پس زنده اولان مرده یه محبت قیلمز و دار آخرت محضا حیاتدر عارف وعاقل اولان آنك طالبی اولمقدن خالی اولمز (تفسیر این آیت وان الدار الآخرة لهی الحیوان لو كانوا یعلمون (بو سرخ شریف بو آیت کریمه نك تفسیریدر که سورهٔ عنکبوتده در (وماهذه الحیاة الدنیا) اشارت تحقیر ایچوندر یعنی شو حیات دنیاده كالدر الا لهو ولعب) الا صبیانك شغل بیکار وبازیچهٔ بد کردارلغی کبیدر برساعت مجتمع اولوب بازیچه ایله مبتهج اولورلر بعده متفرق اولوب سست وملول وبی مایه خانه لرینه کلورلر کذلك اهل دنیا دخی بویله در وبو بیت بونلرك حقنده بغایت رعنا واقع اولمشدر (بیت) بازیچه ایست طفل فریب این متاع دهر ✻ بی عقل مردمانکه بر و مبتلا شدند ✻ وان الدار الآخرة لهی الحیوان (وتحقیقا دار آخرت همان اودر حقیقتده دار حیات زیرا موت طاری اولمز ویا خود همان اول دار آخرت عین حیات کبیدر بونده مبالغه واردر (لو كانوا یعلمون) اکر بوناس دنیانك بیله لردی لهو ولعب مقوله سی ایدیکن بودنیانك حیات وعیشن اختیار ایتمیه لردی لوك جوابی محذوفدر (که در ودیوار وعرصهٔ آن عالم وآب وکوزه ومیوه ودرخت همه زنده اند وسخن کوی وسخن شنو وجهت آن فرمود مصطفی علیه السلام الدنیا جیفة وطالبها كلاب وا کر آخرت را حیات نبودی آخرت هم جیفه بودی جیفه رابرای مردهٔ کیش جیفه کویندنه برای بوی زشت وفرحچی (زیرا اول عالمك درودیواری وعرصهٔ میدانی وآب وکوزه سی ومیوه ودرختی جمیعاسی وزنده لردر ومتکلم وسخنکو یلردر ومستمع وسخن شنولردر اول جهتندن حضرت مصطفی علیه السلام بیوردیکه دنیا جیفه در وآنك طالبی کلابدر وا کر عالم آخرتك حیاتی اولمیدی آخرت دخی دنیا کبی جیفه اولوردی زیرا جیفه یه آنك مرده لکی ایچون جیفه دیرلر زشت رایحه سی ایچون ومردارلغی ایچون دکل فرخچی فانك ورانك فتحه سیله وخاء معجمه نك سکونیله وآخرنده جیم عجمی ایله چپل ومردار معناسنه در (مثنوی) آن جهان چون ذره ذره زنده اند ✻ نکته داننده وسخن کوینده اند ✻ در جهان مرده شان آرام نیست ✻ کین علف جز لایق انعام نیست ✻ اول جهان ذره بذره زنده لردر نکته بیلیجی وسوز سویلیجیلردر جهان مرده ده انلرك آرامی یوقدر زیرا بو علف انعام وحیواناتدن غیری یه لایق دکلدر یعنی دار آخرت وجهان حقیقت ذره بذره زنده لردر ونکته بیلیجی وسوز سویلیجیلردر واهذا انبیای عظامك بوجهانده سکون وآرامی قالمیوب اول جهان حقیقته کمال رغبتله رغبت ایدوب بوجهانه وبوجهانك اکل وشربنه میل والتفات قیلمدیلر زیرا بوجهان فی المثل علفزار کبیدر وبوجهانده اولان مأکولات ومشروبات علف مقوله سیدر که انعام سیرت وحیوان طبیعت اولنلردن غیری یه لایق دکلدر انبیای عظام واولیای کرام حیوانیتلرین انسانیته ونورانیته تبدیل ایلیوب غدالری روحانی اولمشدر اما اکثر ناس غدای نورانیدن بی بهره اولوب عیشنی همان اکل وشربه منحصر قیلمشدر (مثنوی) هرکرا کلشن بود بزم ووطن ✻ کی خورد او باده اندر کولخن جای روح پاك علیین بود ✻ کرم باشد کش وطن سرکین بود ✻ بهر مخمور خدا جام طهور ✻ بهر این مرغان کور این آب شور مثلا کیمك که بزم ووطنی کلشن اوله اول کسه کلخنده باده ایچر روح پاکك جایی علیین اولور کرم اولور اول کسه که آنك وطنی سرکین اولور خدای تعالینك مست ومخموری ایچون جام طهور واردر اما بوکور مرغان ایچون آب شور واردر یعنی انبیای عظامك واولیای کرامك دنیایه التفات ایلمیوب بونده قرار ایلمدکارینه سبب اولدر که آنلرك وطنی وبزمکاهی کلشن حقیقی وکلستان معنوی اولمشدر پس هر شول کسه لرك که وطن وبزمکاهی کلشن حقیقی اوله کلخن دنیاده اول چن باده ایچرو بیوب ایچوب خوش بکر بلکه بوسفلی اولان دنیادن اعراض ایلر واعلا اولان مرتبهٔ عقبایه توجه قیلرز برا روح پاکك مقامی علیین در کندی وطن اصلیسنه اول روح پاك عروج قیلر اما بو دنیا وبودنیانك اکل وشربی سرکین مشابه سنده در هر کیم بوکا مقید اولوب قالورسه معناده اول کرم اولور پس کرم طبیعت اولان اهل دنیایه واصحاب نفس وهوایه بو دنیاده اولان جسمانی غدا کفایت قیلور مستان الهی ومخموران زبانیدن اوتری شراب طهور وحور وقصور حاضر ومهیا اولمشدر اما بو قوشلر وبیهوشلردن اوتری بو آب شور مشابه سنده جسمانی اولان غدالر وصوری اولان لذتلر محبوب ومطبوع کلمشدر (م ی) هرکه عدل عمرش ننمود دست) پیش او حجاج خونی عادلست ✻ دختران العبت مرده دهند ✻ که زلعب زندکان بی آکهند ✻ چون ندارند از فتوت زور ودست کود کانرا تیغ چوبین بهترست ✻ هر شول کسیه که عمر رضی الله عنه حضرتلرینك عدلی دست کوسترمدی انك قتنده حجاج خونی وظالم عادلدر مثلا دخترلره مرده وبی روح لعبت ویررلر زیرا انلر زنده لرك لعبندن آکاه دکللردر

چونکم

چونكم اطفال فتوتدن زوردست طوتمزلر اوغلنجقلره تيغ چوبين بهتردر يعنى فى المثل اهل آخرت حضرت عمر رضى
الله عنه كبى ونعمت آخرت حضرت عمر رضى الله عنهك عدالتى كبيدر هر شول كسه كه حضرت عمر رضى الله
عنهك عدالتن كورميه حجاج ظالمى كاعادل كالديكى كبى پس هر شول كسه كه اصحاب آخرتى كورميه وآنلرك نعمت
ولذتنى طاعم اولميه اول كسه نك قتنده اهل دنيا اصحاب دولت اولورو آنلرك نعمتى ودولتى اكا عظيم نعمت وزياده دولت
كاورو لهذا اهل آخرتدن نفرت ايدوب انلره خدمت قيلورو انلرك نعمتنى ودولتنى تحصيل ايلمكه طالب اولورو كذلك
بودنيانك دولت ونعمتى وعيش ولذتى شول لعبت مرده كبيدر كه انى دوزوب اطفاله ويررلر واطفال اول مرده اولان
صورتلره محبت ايليوب انلرله ملاعبه قيلورلر وزنده اولان رجالك لعب وكارندن اول اطفال آگاه دكلردر چونكم
اوغلنجقلر قوت وفتوتدن زوردست طوتميه لر انلره اغاجدن قلج يكركدر زيرا انلرك تيغ آهنى ضبط ايلمكه طاقتى يوقدر
پس بودنيا اوغلنجقلرينه تيغ چوبين كبى اولان دولت دنيوى كفايت ايلر انلرك تيغ آهنين كبى اولان آخرت دولتنه
لياقتلرى يوقدر (مثنوى) كافران قانع بنقش انبيا * كه نگاريده است اندر برها * زان مهان ماراچو روز روشنيست
هيچ مان پرواى نقش سايه نيست * كافرلر انبيا عليهم السلامك نقشنه قانعلردر زيرا ديرلر ايچره اول نقشلرى
يازمشلردر اول مهلردن چونكم بزه بررو زروشن واردر پس بزه هيچ نقش سايه قيغوسى يوقدر يعنى صورت پرست
اولان كافرلر انبياى عظام صلوات الله عليهم اجمعينك نقشلرينه قانع اولديلر وانلرك نقشلرنى كليسالرده تصوير قيلديلر
وميل ومحبتى اول نقشلره ايلديلر اما اول كبارلردن چونكم بزه روز روشن كبى علوم معانى واذواق روحانى وانوار ربانى
حاصلدر هيچ بزه انلرك نقشنه وسايه لرينه پروا يوقدر زيرا انلرك نقشندن مرادروز روشن كبى اولان ايمان وعرفاندر
(مثنوى) اين يكى نقشش نشسته در جهان * وان دگر نقشش چو مه بر آسمان * انبيا عليهم السلامك بو برنقشى
جهانده اوتورمشدر كه تبليغ رسالت ايدوب طاعت وعبادته مشغول اولمشدر وآنك اول غيرى نقشى ماه كبى آسمان
اوزره در يعنى روحانيت اعتباريله زياده علوقدر وعظيم الشان صاحبلريدر وبوسببدن كافرلر انبيا عليهم السلامك
ظاهر نقشنه نظر ايدوب باطن وپنهان اولان نقشنه وقوف واطلاع بولمديلر (مثنوى) وين دهانش
نكته گويان با جليس * وان دگر با حق بگفتار وانيس) آنك بو دهانى جليس ومصاحبت ايله نكته سويليجيدر
يعنى اهل ايماندن حضور شرينفنده اولان كسه لره دينه متعلق اولان احوالى بيان ايدوب اسرار ومعارفدن صد هزار
نكته عيان ايلرو آنك اول غيرى دهانى حضرت حق ايله گفتار ومصاحبتده درو حضرت حقه انيس ومونسدر يعنى
اسرار خفيه سويلشور (مثنوى) گوش ظاهر اين سخن را ضبط كن * گوش جانش جاذب اسرار كن) آنك ظاهر
قولغى بو ظاهر كلماتى ظاهر قولغيله حفظ ايليجيدر آنك جانك قولغى كن اسرارنى جذب ايديجيدر يعنى آنك
گوش جانى اسرار الهى يى استماع ايديجيدر ضبط كن وصف تركيبيدر ضبط مضاف دكلدر امر كن دن مراد
اسرار الهيه درامر مضافدر (مثنوى) چشم ظاهر ضابط حليه بشر * چشم سر حيران ما زاغ البصر) آنك چشم
ظاهرى بنى آدمك حليه سنى ضبط ايديجيدر خلقى بربرندن تشخيص وتمييز ايلمك ايچون آنك سر روحانى چشمى
ما زاغ البصرك حيرانيدر يعنى آنك رازبين چشمى خداى تعالى نك جمالنه حيران اولمشدر بو آيت كريمه يه اشارتدر كه
سورة والنجمده در (ما زاغ البصر وما طغى) سر بونده سينك كسريله در حليه دن مراد بونده انسانك ظاهر وصفيدر
اوزونلق وقصه لق وآقلق وقاره لق وكوزللك وچركينلك كبى (م ى) پاى ظاهر در صف مسجد صواف * پاى معنى فوق
گردون در طواف) آنك ظاهر ياى مسجدك صفنده صواف وقائمدر آنك معنى اياغى فلكك اوزرنده طوافده ايدى يعنى
جسمانيت اعتباريله غيرى خلق كبيدر وروحانيت اعتباريله ملائكه دن عالى قدردر صواف صفده طورمش معناسنه در
مثنوى) جزو جزوش را تو بشمر هم چنين) اين درون وقت وآن بيرون حين) اى بو دركو بيان اولنان اوصاف واحوالدن
خبردار اولان كسه آنك جزو جزونى بو تجليل صاى معنى ذكر اولنميان جزولرنى ذكر اولنان جزولرك اسلوبى اوزره
قياس وفهم ايله بو وقتك ايچنده درو او وقتدن خارجدر يعنى جسد اعتباريله موته دكين وقتدن خلاص ميسر دكلدر
روح اعتباريله وقتدن بيروندر زيرا وقت بو عالم سفلى يه كوره در عالم علويده وقت يوقدر پس روح چونكه جسددن جدا
اولدى بالضروره وقتدن نجات بولور اين دن مقصود جسمانيت وجسددر آندن مراد روحانيت وروحدر (مثنوى)
اين كه در وقتست باشد تا اجل * وان دگر يار ابد قرن ازل) بو كه وقتده در موت واجله دكين اولور يعنى اعضاء ظاهره
وجسدك وجود وبقاسى وآنلرك حكم وتصرفى موته دكين اولور وجهان وزماندن انقطاع بولور اجله دك واول
برى قرن ازله يار ابددر يعنى روح وروحانيت زماندن برى اولوب زماندن عارى اولان قرن ازله بر وجهه تأييد قرين
ومقارن اولور حضرت مولانا قدس الله سره العزيز انبيا عليهم السلامك وصفى مناسبتيله اوليانك دخى وصفنه ايلمشدر

(مثنوى) هست يك نامش ولى الدولتين * هست يك نعتش امام القبلتين) آنك برنامى ولى الدولتيندر يعنى دنيا وآخرت
دولتينك صاحبيدر وآنك برنعتى امام القبلتيندر (م ى) خلوت وچله برو لازم نماند * هيچ غيمى مر ورا غايم نماند) چونكه
بركسنه بو كمال وتمكينه وصول بولدى اول كمسه يه خلوت وچله لازم قالمدى انبيا عليهم السلام كبى كه آنلر تا اولدن كامل
ومكملردر خلوت واربعين ورياضت ومجاهده يه احتياجلرى يوقدر واهل الله كبى كه رياضت ومجاهده واربعين
وخلوت سببيله كامل ومكملردر هيچ آنك ذاتنده حق تعالينك تجليسنه حجاب ومانع اولور برحالت قالمدى غيم
سحاب معناسنه در فارسى ميغدر وغايم بولتلو معناسنه دركه بونده مانع وحجاب معناسنه استعمال اولنور (م ى) قرص
خورشيدست خلوتخانه اش * كى حجاب آرد شب بيكانه اش) اول صاحب سعادت كندى خلوتخانه سنك قرص
خورشيديدر يعنى بونور الهى ايله منوّر اولان صاحب دولت آفتاب مشابه سنده در بيكانه وعارض شب اكا قچن
حجاب كتورر يعنى شبدن آفتاب تابانه حجاب اولمديغى كبى اول صاحب سعادته برنسنه حجاب اولمز نته كه آفتاب
طلوع ايلكله شب محو ونا پيدا اولور اول مرتبه يه وصول بولان ولايدن جميع حجب زائل ومرتفع اولور فرضا بو تجلين
كمسه دن كناه صادر اولسه غيرلرك عباداتندن مقبولدر نته كم بوكه اشارت اولنور خداى تعالينك دوستلرينه
ظلمات شب اولمز بلكه شب آنلره روز كبى روشن اولور نته كه شيخ سعدى قدس سره حضرتلرى بوكا اشارت بيورر (قطعه
شب تاريك دوستان خداى * مى بتابد چو روز رخشنده * وين سعادت بزور بازو نيست * تا نبخشد خداى بخشنده
مال ومنصب واملاك واسباب وذوق وتنعمدن آنلره نقصان وضرر ايرشمز زيرا اول حالت آنلره نفسانيت اعتبارى ايله
دكلدر بلكه روحانيت اعتبارى ايله اولور اكرچه اهل ظاهر بو حالتى تشخيص وتمييزا ايتمكه قادر دكللردر پس عاقله
لازمدر كه اهل اللهك برخصوصنه اعتراض ايدوب عداوت ايلميه (مثنوى) علت وپرهيز شد بحران نماند *
كفر او ايمان شد وكفران نماند) اول صاحب سعادتدن علت وپرهيز كتدى بحران قالمدى آنك كفرى ايمان اولدى
وآنده كفران قالمدى خلاصهٔ كلام بودر كه برمريض كمال صحته وصول بولدقده علت وپرهيزدن نجات بولوب آنده
امراض وحرارتدن براثر قالمديغى كبى اوصاف كذشته ايله متصف اولان كمسنه ده جسمانيت ونفسانيت واخلاق
ذميمه وكفر وكفراندن براثر قالميوب نور محض اولمشدر وبر مرتبه ده افناى وجوده واصل اولمشدر كه آندن وجود فانيدن
براثر قالمامشدر (مثنوى) چون الف از استقامت شد بپيش * او ندارد هيچ از اوصاف خويش) استقامت سببندن
الف كبى ايلروده اولدى يعنى حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم (فاستقم كما امرت) مقتضاسنجه استقامتدن
ذره مقدارى منحرف اولمديغى كبى اوهم برحالته وصول بولديكه استقامتدن ذره قدر منحرف اولميوب جميع اوقاتنى
حق تعالى حضرتلرينك امر شريفنه صرف ايلدى لاجرم استقامت سببيله خلق عالمك مرشد ومقتداسى اولدى
نته كم الف استقامتى سببيله جميع حروف هجادن مقدم اولدى اول صاحب سعادت كنديسنك اوصافندن
هيچ نسنه طوتمز يعنى الفده حركات وجزم ونقطه دن برنسنه اولمديغى كبى اول كمسه ده هم اوصاف بشريتدن بر وصف
وخوى قالمز لاجرم (ومارميت اذ رميت ولكن الله رمى) حسبنجه هرنه كه آندن صدور بولور حقيقتده اول نسنه
حق تعاليدن صادر اولور حضرت مولانا قدس سره حضرتلرى اوصاف بشريتدن عارى وبرى اولان كمسه ايچون الفى
مثال كتوردى طالبنه تفهيم ايچون زيرا الف اعراب ونقطه دن برنسنه قبول ايلمز نته كم بو بيتدن روشندر كه
دفتر ثانيده مذكوردر (بيت) فضل استا كم نكردد از علو * كز الف چيزى ندارد كويد او (مثنوى) كشت فرد
از كسوهٔ خوهاى خويش * شد برهنه جان بجان افزاى خويش) اول كمسه كنديسنك خويلرى كسوتندن
فرد وجدا اولدى يعنى اخلاق بشريتدن كنديسنى پاك ايلدى كنديسنك جان افزاسنه آنك جانى بشريت واخلاق
ذميمه دن عريان وعارى كتدى جان افزادن مراد خداى تعالى حضرتلريدر كه روح بخشندر (مثنوى) چون برهنه
رفت پيش شاه فرد * شاهش از اوصاف قدسى جامه كرد) اول كمسه فرد ولانظير شاهك حضورنه چونكه اوصاف
بشريتدن عريان كتدى يعنى چونكه (تخلقوا باخلاق الله) حسبنجه اخلاق ذميمه واوصاف بشريتدن عارى
وبرى اولوب جناب الهى يه وصول بولدى شاه اكا اوصاف قدسيه دن جامه ايلدى يعنى حضرت حق آنى
كندى اوصافيله متصف ايلدى مراد بودركه اول كمسه غيوب واسراره مطلع اولوب مرده يه جان ويرمكه قادر اولور
وجميع امراضه برنفسده درمان ايلمكه وخلاف عادت مشكل ايشلرى وجوده كتورمكه قدرت بولوب كرامات
اظهار ايلر وپادشاهلره مشكل اولان احوال اكا زياده آسان اولور محصل كلام هرنه ديرايسك آنك اليندن كلور زيرا كه
هرنه كه اول ايلر حق تعالى حضرتلرينك قدرتيله ايلر نته كم حضرت حقه مشكل برايش اولمز كه اكا هم اولمز (مثنوى)
خلعتى پوشيد از اوصاف شاه * بر پريد از چاه بر ايوان جاه) چونكه اول حالله شاهك حضورنه واردى پس شاهك

اوصافندن بر خلعت كيدى جاهدن جاه وعزت انواعى اوزره اوچدى يعنى مقبول حق اولوب جاه وعزته وصول بولوب
اجلالى اولدى بو مرتبه يه وصول بولان كسه يه جميع اشيا رام ومطيع اولوب بريسى حكمنه مخالفت ايلمز شاهدن مراد
حق تعالى حضرتلريدر حضرت مولانا قدس سره حضرتلرى معقولى محسوسه تشبيه ايلك طريقى اوزره بيان ايلدى
طالبلره شوق واشتياق ويرملك ايچون (م ى) اين چنين باشد چو دردى صاف كشت * از بن طشت آمد او بالاى طشت
چونكه دردى صاف اولدى بو تجليدن اولوريعنى طشتك ديبنده اولان دردى چونكه صاف اولوب لطافت حاصل ايلدى
اول دردى طشتك ديبندن طشتك اوزرنه كلدى يعنى جسمانيت ونفسانيت سببى ايله بو عالم سفليده قالمش كسه چونكه
رياضت ومجاهده سببيله جسمانيت ونفسانيتدن نجات بولوب عالم علوى يه وصول بولور دردى عربيدر درد
فارسيدركه هر نسنه نك ديبنده اولان نسنه دركه عوام تحريف ايدوب تورتى ديرطشت فارسى درطست عربيدر دردى
دردك وطشت طستك معربيدر (م ى) دربن طشت ارچه بود او دردناك * شومئ آميزش اجزاى خاك) دردناك اويعنى
روح اكرچه طشتك ديبنده دردناك ايدى اجزاى خاكك اختلاطنك شوملغى سببيله يعنى روح اكرچه علويدر ليكن
جسمانيت سببيله بو عالم سفليده قالمشدر زيرا روح اول ملك كبى ايدى نته كه خواجه حافظ رحمه الله بوكا اشارت بيورر
بيت) من ملك بودم وفردوس برين جايم بود) آدم آورد درين دير خراب آبادم) اودن مراد روحدر طشتدن مقصود بدندر
مثنوى) يارنا خوش پر وبالش بسته بود) ورنه او دراصل بس برجسته بود) نا خوش يار اول روحك پر وبالنى بغلمش ايدى
اول سببدن عالم علوى يه پرواز ايلمكه قادر اولميوب بو عالم سفليده قالمش ايدى يوخسه روح اصلده زياده بوقرويه
صيچرامش ايدى يعنى روح عالى مرتبه يه وصول بولمش ايدى زيرا روحك قرارگاهى اول عالم علوى ايدى يارنا خوشدن
مقصود ظاهر اعتباريله خاك ظلمانيدركه نورانى روح اكا قرين اولمغله خاك آلود اولوب عالم علوى جانبنه پرواز ايلمكدن
قالدى وحقيقت اعتباريله جسمانيت ونفسانيتدر زيرا بر كسه بدندن نجات بولسه جسددن اكا ضرر ونقصان ايرشمز
نته كم شيخ سعدى حضرتلرى بو بيتله بوكا اشارت بيورر (بيت) كرش دامن از چنك شهوت رها * كنى رفت تا سدرة المنتها
(مثنوى) چون عتاب اهبطوا انكيختند * همچو ماروتش نكون آويختند) چونكه اهبطوا عتابنى آشكاره ايلديلر
يعنى حق سبحانه وتعالى حضرتلرى چونكه اهبطوا ديدى نته كم بو آيت كريمه دن روشندركه سورۂ بقره ده در
وقلنا اهبطوا بعضكم لبعض عدو) يعنى بو عالم علويدن بو عالم سفلى يه اينكوز روح ماروت كبى باشى آشغه آصديلر
پس آنلركه طاعت وعبادت ورياضت ومجاهده يه سعى وكوشش ايدوب عشق الهى يه وصول بولديلر روحلرنى
اول حالتدن خلاص ايليوب تكرار عالم علوى يه ايرشدرديلر وسياستدن برى اولديلر خطاب ديموب عتاب ديديكى
بو نكته يى بيان ايچوندركه ارواحه بو امر سياست مثابه سنده در عالم لاهوتدن بو عالم ناسوته نزول ايلدكلرى انكيختند
وآويختند كلمه لرينك فاعلى حق تعالى حضرتلريدر صيغۂ جمع تعظيم ايچوندر (مثنوى) بود هاروت از ملاك آسمان
از عتابى شد معلق هم چنان * هاروت آسمانك ملاك واملا كندن ايدى بر عتابدن انجلين معلق اولدى كه الان
چاه بابلده باشى آشغه آصلمشدر ملاك جمع ملكدركه پادشاه معناسنه در پس معنى بويله اولوركه ماروت فرشته لرك
عاليلرندندر (مثنوى) سرنكون زان شد كه از سر دور ماند * خويش را سر ساخت وتنها پيش راند) ماروت اول سببدن
سرنكون اولديكه سردن دور وجدا قالدى يعنى ماروتك اول بلايه كرفتار اولمسنه سبب بودركه ملكيتنه مغرور اولوب
امر الهى يه مقابله ايلدى كنديسنى سر دوزدى وايلرويه يالكز سوردى يعنى خودرأيلك ايدوب بنى آدمه طعن
خصوصنده ملائكه ايله مشاوره ايلمدى وكنديسنى معزز وعظيم الشان ظن ايدوب حق تعالينك امر شريفنه
اعتراض ايلدى لاجرم جناب الهيدن دور وجدا اولوب سياسته كرفتار اولدى چوق واقع اولمشدركه پادشاهلره تقرب
كسب ايدوب آنلرك مقبولى اولوب تمام عزت ومرتبه يه وصول بولمش ايكن بر خصوصده عناد وخودرأيلك ايدوب
كبرا ظهار ايلرلا جرم يا بودركه دركاه پادشاهك حضور شريفندن دور اولوب صد هزاران نداسته كرفتار اولوريا بودركه
فرمان پادشاهى ايله سياسته كرفتار اولوب هلاك اولور پس عاقله لازم اولان بودركه جميع خصوصده ادبه رعايت ايدوب
حدندن تجاوز ايلميه نته بو اسلوب اوزره بعض مريد خدمت سببيله مرشددن كالى فيض پذير اولوب مرشدك مقبولى
اولورنا كاه بر خصوصده آندن عناد ومخالفت واقع اولمغله اول حالتدن محروم اولوب مرشد كاملك خدمت شريفندن
دور ومهجور اولور نته كم حضرت مولانا قدس سره تمثيل طريقيله ذكر ايلمكه شروع ايلدى (مثنوى) آن سبد خود را
چو پر از آب ديد * كرد استغنا واز دريا بريد) اول سبد دريا ايچنده ايكن چونكه كنديسنى آبدن مملو كوردى اول سبد
استغنا ايلدى ودريادن منقطع اولدى (بيت) سبد در آب بى شك پرنمايد * درو جز باد نبود چون برآيد (مثنوى)
بر جكر آبيش يك قطره نماند) بحر رحمت كرد واورا باز خواند) چونكه سبد دريادن جدا اولدى آنك جكرى اوزره بر قطره

آب قالمدی نته کم ظاهردرکه سپد آبدن چقدیغی وقت درونده برقطره آب قالمزدریا اکا ترحم ایلدی وآنی کیروکندینک ایچنه اوقودی وینه آبدن انی پرایلدی حضرت مولانا قدس سره حضرتلری اول دریادن مرشد کامل مراد ایدندی پس سپددن مقصود مریداولوروبوبیتده واقع اولان دریادن حق تعالی حضرتلرینی مراد ایدندی زیرا حق تعالی کریم ورحیمدر بنده هرنه قدرکه معصیت ارتکاب ایدوب حددن تجاوز ایده چونکه صدقله توبه ایلدی حضرت حق آنک توبه سنی قبول ایدوب کناهنی عفو ایلر (مثنوی) رحمتی بی علتی بی خدمتی * آید از دریا مبارک ساعتی) دریادن برعلتسز برخدمتسز بررحمت کاور برمبارک ساعتدر اول دمکه دریادن بوحالت ظاهراولور حضرت حقک بووجهله اولان رحمتنه نهایت یوقدرکه کاهی برجذبه سببیله اولورکه بربیچاره معصیت دریاسنه غرق ایکن ناکاه دریای رحمت جوش ایدوب آنی اول ورطه دن خلاص ایدوب صلاح وطاعت وعبادت ساحلنه ایرشدیروب نفس وشیطاندن بری ایلر وکاهی برنفحه واسطه سیله صدهزار طاعت وعبادتدن بی بهره لری مقبول درکاه احدیت ایلر سروری افندی رحمه الله دریادن بی علت رحمت کلمکلک نادردر دیمشدر بوخود مقرردرکه فسق ومعصیتدن تائب اولنلره توفیق ورحمت وکفر وضلالتدن نجات بولنلره ایمان وهدایت خدای تعالیدندر بوحالتلرخود رحمت محضدر بونلردن حال بوکه طاعت وعبادت صادر اولمشدر (حکایت) برمحلده برقطب عالم وفات ایلمکه قریب خاتونته دیدیکه یارن بورایه برکسه کلوب سندن بنم خرقه وعصامی طلب ایلسه کرکدر اول کسنه نک نشانلری بویله دردیو خاتونته خبرویردی قطب اول کیجه وفات ایلدی علی الصباح برکسه کلوب اول قطبک قپوسنی قاقدی خاتون چونکه قپویی اچدی اول کسه خاتونه ایتدی بوکیجه بونده وفات ایدن قطبک خرقه سنی وعصاسنی بکا تسلیم ایله خاتون دخی فی الحال خرقه وعصابی اکا تسلیم ایلدی اول کسه خرقه وعصابی الوب کتدی برزماندنصکره اول خاتون اول کسه نک اردندن چاغروب دیدی که سن کیمسن وسنک نام والقابک ندر اول خاتوندن چونکه بوسؤالی اشتدی اکا جواب ویروب دیدی که بن برمطربم بوکیجه برمجلسده شراب ایچوب تجدید زمانته دکن ساز چالاردم واندنصکره یاتوب اویودم برپیر دوشمده بکا دیدی که فلان محلده قطب وفات ایلدی خدای تعالی حضرتلری انک یرنی سکا احسان ایلدی واروب خرقه وعصاسنی انک خاتوندن استه بوسببدن کلوب خرقه وعصابی سندن طلب ایلدم خدای تعالینک صدهزاران بوتجلین لطف واحسانی اولور علتسزا کرچه بووجهله چوق واقع اولور لیکن سالکه لازم اولان بودرکه هردم طلب ورغبت وخدمت وعبادتی زیاده ایدوب اهل اللهدن دوروجدا اولمیه تا که دریای مرحمتدن انافانا فیض پذیر اولمغه لیاقت بوله (مثنوی) الله الله کرد دریا بارکرد * کرچه باشد اهل دریا بار زرد) زنهار زنهار دریانک کنارنک اطرافنه دوراله کرچه دریا کنارنک اهلی صاریدر دریا باردن مراد خدای تعالی حضرتلریدر اهل دریا باردن مراد اهل اللهدرکه ریاضت ومجاهده سببیله زردرو یلردر دریا بار بونده باردریا تقدیرنده درکه کناردریا معناسنه در بار بونده کنار معناسنه در جویبار ایرمق کناری معناسنه اولدیغی کبی خلاصهٔ کلام بودرکه ای قرب ووصال الهی یه طالب اولان سالک زنهار حضرت خدانک مقربلرندن دوروجدا اولمیه سن هم آنلره مقارن اولمغله درکاه احدیتدن مستفیض اوله سن نته که اکا اشارت اولنور (مثنوی) تا که آید لطف بخشایشکری * سرخ کرددروی زرد از کوهری) تا که اول عطا وبخشایش ایدیجی خدانک لطفی کله برکوهردن صاری یوزلک سرخ اوله یعنی خدای تعالینک عطا واحسانی سببیله مظهر عشق اولوب سرخ روی اوله سن سرخ روی سپیدروی معناسنه استعمال اولنور نته که برکسه برمشکل مصلحتی کما ینبغی یرینه کتورسه یوزلک آق اولسون دیرلر حالا که انک یوزی آقدرکه کوهردن مراد عشق اولمق روشندر بونده بخشایشکردن مراد خدای تعالی حضرتلریدر (مثنوی) زردی روبهترین رنکهاست * زانکه اندر انتظاران لقاست یوزک صاری لغی رنکلرک ایو رکیدر زیرا که روی زرد اول لقانک انتظارنده در پس سالکه بسیار ریاضت ومجاهده ایلمک لازمدر تا که روبی زرداولوب خدای تعالینک لقاء شریفنک مشاهده سنه لایق اولوب زردرویلکدن نجات بولوب سرخ روی ونورانی شکل اوله پس ای سالک مادامکه زرد روی اولمیه سن عشق الهی یه وصول بولوب مشاهدهٔ جمال الهیدن بهره بولمغه قادر اولمزسن (مثنوی) لیک سرخی بررخی کولا معست * بهر آن آمد که جانش قانعست) لیکن سرخلک اول رخ اوزره که اول یلدر ایجیدر آندن اوتری کلدیکه دنیاده وصول بولدیغی حالته قانعدر یعنی اول کسنه که انک رخنده نضارت وطراوت وحمرت اوله بوحالت دلالت ایلرکه آنده درد عشقدن برسوز وکداز اولمیوب همان دنیوی ذوق وصفایه قانع وراضی اولوب خدای تعالینک لقاء شریفنه انتظار وایاقتی اولمیه (م ی) که طمع لاغر کند زرد وذلیل نیست اواز علت ابدان علیل) زیرا طمع کشی یی لاغر وزرد وخوار ایلر یعنی خدای تعالینک مغفرت ودیدار شریفنه امیدوار اولسه امیدانی لاغر وزردروی وخوار ایلر حال بوکه اوابدانی وجسمانی مرض ودرددن علیل ومریض دکلدر

بلكه انك اول دردي روحانيدر (مثنوى) چون ببيند روى زرد بى سقم * خيره كردد عقل جالينوس هم) چونكه جالينوس جسمانى مرضسز اولان صارى يوزى كوره جالينوسك عقلى هم خيره ومتحير اولور يعنى دردى عشقله زرد اولمش يوزك زردلكنه علاج ايدوب انى ازاله ايلمكه قادر اولمز وا كا دوا ودرمان بوله من زيرا اطبا دردعشقه درمان ايلمكه قادر دكلدر (بيت) درد نيست درد عشق كه اندر علاج او * هر چند سعى بيش نمايى بتر شود) حضرت مولانا قدس سره حضرتلرى جالينوس كتوردى علم طبده زياده حاذق اولديغيچون (مثنوى) چون طمع بستى تو در انوار هو * مصطفى كويد كه ذلت نفسه) چونكه سن هونك نورلرينه طمع باغلدك حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ديراول كسنه نك نفسى ذليل وخوار اولدى يعنى هر كيمكه رياضت ومجاهده يه سعى وكوشش ايدوب انوار رحمانى وديدار يزدانينك وصولنه اميدوار اوله انك نفسى كبر وعجبى ترك ايدوب تواضع وتضرع اختيار ايدوب جميع خلقله لطيف زندكانى ايلر من طمع ذلت نفسه كه حديث شريفدر اهل ظاهر بوكا بووجهله معنى ويررهر كيم كه دنيوى خصوصده طمعكار اوله اول كسنه دنياده اول طمعى سببيله خلايق ماينده ذليل وخوار اولور واهل باطن بووجهله معنى ويرركه هر كيم كه حضرت حقك مغفرت وديدار شريفنه اميدوار اوله انك نفسى خور وذليل اولور يعنى انك نفسى كبر وعجبدن خلاص اولوب تواضع ومسكنته وصول بولور بوكتاب شريفده مذكور اولان وجه ثانى اوزره درهودن مراد حق تعالى حضرتلريدر نفسه ده ها برمقدار حكلمك لازمدر (مثنوى) نور بى سايه لطيف وعاليست * آن مشبك سايه غربالييست سايه سز نور لطيف وعاليدر يعنى روح كه نور الهيدر جسمانيت ونفسانيتسز اوله اكا اسرار خفيه ومعارف عليه روشن وظاهر اولوب حق تعالينك قتنده قدر عالى ميسر اولور نوردن مراد روحدر سايه دن مراد نفس وبدندركه بونده مقصود بشريت وجسمانيت ونفسانيتدر اول مشبك غرباله منسوب سايه در يعنى اول كسنه نك كه روحى جسمانيت ونفسانيتدن خلاص اولمشدر اول شمعه بكزركه برمشبك نسنه نك ايچنه قونمشدركه خانه يى تمام روشن ايلمز ليكن چونكه شمعك نورنه حجاب اولميه خانه انك نوريله تمام روشن اولور پس روح مادامكه نفسدن خلاص اولميه كدورتدن تمام نجات بولوب نورانى اولمز نور مضاف اولمق هم جائزدركه معنى اكا كوره بويله اولور غربال عوام تحريف ايدوب قلبور ديركه مشبكدر (مثنوى) عاشقان عريان همى خواهند تن * پيش عنينان چه جامه چه بدن) عاشقلر تنى جامه وپيرهندن عريان استرلر تاكه جان وجانان ماينده حجاب اولميه نته كه دنمشدر (بيت) حلۀ جنت اولورسه چكيم چاك ايده يم * دم وصلنده بكا حائل اولور پيرهنم * ظاهرده پيرهن حجاب وپرده اولديغى كبى سيمين تن وزيبا روى دلبرله سينه بسينه هم پهلو اولمقده جسم هم جانان حقيقينك وصالنه حجاب اولور وروح هم پرده اولور كمال اتحادده پس حقيقتده عاشقه لازم اولان افناى وجوددر بر وجهله كه افناى وجود آنك خاطرندن محو اوله (كنج در قعرست كيتى چون طلسم * بشكند آخر طلسم بند جسم * كنج يابى چون طلسم از پيش رفت * جان شود پيدا چو جسم از پيش رفت * بعد ازان جانيت طلسمى ديكرست * غيب راجان تو جسمى ديكرست) اما عنينلر قتنده جامه نوبدنه يعنى جماعه قدرتى اولمين كسنه يه نسبتله جامه وتن برابردرزيرا جماعدن ذوق ولذت حاصل ايلمكه استعداد واستحقاقى يوقدر پس شاهدله هم پهلو اولدقده جانانه كركيسه عريان اولسون كركيسه جامه ايله اولسون على السويه در عنين اول كسنه دركه جماعه قادر دكلدر وجماعك لذتندن بى خبردركه تركيده بوغ ديرلر اما عنيندن مقصود اول كسنه دركه تقليدطر يقيله كنديسنى واصلين زمره سندن كوستره وآنلردن دم دوه دعوى ايدوب آشكاره لاف اورر ليكن خداى تعالينك قرب ووصالندن ذره قدر بهره بولمشدر ومادامكه اول حالده در قرب ووصاله هيچ بر وجهله استعدادى يوقدر (مثنوى) روزه دار ار بود آن نان وخوان * خرمكس راچه اباچه ديكدان) اول نان ونعمت كه آخرته ده در صائملره اولور يعنى عشاق كه جهان وجهانك نعمتلرندن فارغلردر جنان وآنده اولان انواع نعمت زحمتسز آنلره احسان اولنور خرمكسه شوربا نه ديكدان نه يعنى اهل دنيا كه خرمكس مثابه سنده در آنلره رعايت والتفات اولمز جنته داخل اولنلردخى هزار زحمت ومشقتله داخل اولور پس دنيايه قانع اولنلر قيامتده صدهزار خجالت وندامته كرفتار اولوب چشملرندن جوى روان اولور خرمكس ات سككى واشك آروسى معناسينه در بونده اولكى معنى روشندر بعض كسنه ايت سككى معناسنه ديشدر خطاء فاحشدر ديكدان اوجاق معناسنه در (مثنوى) اين سخن از حد واندازه ست بيش * اى ايازا كنون بكوا حوال خويش * بو سوزكه مراد اسرار ومعارف الهيه در حد واندازه دن زياده در پس بوندن فراغت ايلمك اوليدر اى ايازشمدى كندى احوالكى دى وبيان ايله استماع ايدنلره سنك احوالكدن فوائد حاصل اوله) ذكر بار استدعاى شاه از اياز * بوسرخ شريف تكرار شاهك استدعا وطلب ايلسيدر ايازدن بويله ديو * كه تأويل كار خود بكو) كه اى اياز كندى ايشكى تأويل ايله يعنى چارق وپوستكه بوقدر التفات وتوجه

ایلدیککه سبب نه ایدیکنی بیان ایله * وسشکل منکران راوطاعنان راحل کن * وسنك بو حالکه انکار ایدیجیلرك
وطعن ایدیجیلرك مشکلنی حل ایله * که ایشانرا در آن التباس رها کردن مروت نباشد * زیرا آنلری که مراد منکران
وطاعنلاندر التباس وشبهه ده ترك ایلمك مروت دکلدر پس ای ایاز بیان ایله بعض نسخه ده این سخن بیتی شرحه نصکره
واقع اولمشدر شرحده ذکر اولنان شاهدن مراد سلطان محموددر (م ی) هست احوال تو از کان نوی) تو بدین احوال کی
راضی شوی) ای ایاز سنك احوالك بر یکی معدندندر یعنی سنك بو احوالك بو خلق عالمك احوالی کبی دکلدر بلکه
لطافت اعتباریله سنك احوالك زیاده خوب وعجیبدر سن بو احواله نیچون راضی اولورسن یعنی سنك چارق و پوستینکه
رعایت وتعظیمك بیهوده وبی فائده دکلدر بلکه بر حکمت واردر (مثنوی) هین حکایت کن ازان احوال خوش * خاك
بر احوال ودرس پنج وشش) ای ایاز اول لطیف احوالکدن تیز حکایت ایله یعنی چارق و پوستینکه بو قدر التفات ایدرسن
آنك حکمت وسببی نه ایدیکنی آشکار ایله زیرا آنده روحانی اسرار دقیقه وار ایدیکنه شك وریب بو قدر پنج وشش احوالك
اوزرینه خاك ایله یعنی ظاهری احوال ودرس که دنیویدر آندن فراغت واعراض ایله پنجدن مراد حواس خمسه در
وششدن مقصود جهات سته درکه * دنیوی وظاهری احواله پنج وشش افظلریله اشارت ایلرلر نته کیم شیخ عطار
حضرتلری منطق الطیر نام کتابنده کتور مشدر (بیت) هست دریایی زجوهر موج زن * تو ندانی این سخن شش پنج زن
مثنوی) حال باطن کر نمی آید بگفت * حال ظاهر کویمت در طاق وجفت) باطن حال اکر قیل وقاله کلمیه وتقریر وبیان
اولنمیه حال ظاهری سکا طاق وجفتده دیم یعنی احوال ظاهری سکا روشن وآشکارا بیان ایلیم زیرا احوال ظاهرك
بیانی آسان وعیاندر آنك بیاننده صعوبت وعسرت بو قدر طاق بو نده تك معناسنه در وجفت جفت معناسنه درکه
برابوندرکه تك میدر جفت میدر دیو اوینارلر سروری افندی رحمه الله طاق وجفت کلماتنی در یکتایی واقتران یعنی
اخلاص وصدق داری ترکیبی ایله شرح وبیان ایلمشدر لیکن محله مناسب اولان بو فقیرك مختاری اولندر
(مثنوی) که ز لطف یار تلخیهای مات * کشت بر جان خوشتر از شکر نبات) زیرا یارك لطف واحساننده مرك وموتك
آجیلقلری سنك جانك اوزره نبات شکرندن خوشرك وشیرینرك اولدی پس شمدی ظاهر حالی ترك ایدوب باطن حالدن
سویله مراد حق سبحانه وتعالینك هزار بار نباتدن لذیذرك لطفی سببیله جهانك صدهزار بلا ومحنتی انبیا
علیهم السلامه واولیای کرامه شکردن شیرینرك اولدیغی اشعار دریاردن مراد خلق عالمك مرادی اولان خدای تعالی
حضرتلریدر شکر نباته مضاف در اضافت مجهوله ایله که عامك خاصه اضافتی قبیلندن اولور کتاب المصباح کبی (مثنوی
زان نبات ار کرد در دریا رود * تلخی دریا همه شیرین شود) اول نبات انجلین نباتدرکه اول نباتدن اکر دریایه بر غبار کیده
وبرشمه ایریشه دریانك آجیلغی جمیعا شکر کبی شیرین اولور پس عشاق که بو وجهله لطیف لطف الهی یه مظهر
اولمشلردر صد هزار دریانك آجیلغی آنلره شکردن شیرین اولور اهل نار دوزخده آتشه غرق اولوریاترکن (ربنا اخرجنا
منها فان عدنا فانا ظالمون) دیدکده حق تعالی حضرتلری اول مقابلده آنلره (قال اخسئوا فیها ولا تکلمون) دیدکده
تمام بیك ییل اهل دوزخ اول عتاب آمیز خطابك ذوق ولذتندن عذابك المندن بی خبر اولهلر بو خطاب اکر عقاب
طریقیله اولمیوب لطف طریقیله واقع اولیدی عذاب آنلره شیرین اولمق مقرر ایدی نته که خواجه حافظ بو که قریب
مضمونه اشارت بیورر (بیت) در آتش ار خیال رخش دست میدهد * ساقی بیا که نیست ز دوزخ شکایتی) بو ایکی
آیت کریمه سورهٔ مؤمنونده در حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلمدن اهل ایمانك موتی خصوصنده بو حدیث
شریف واردرکه آنك مضمونندن فهم اولنورکه اهل ایمان موتدن بی حضور اولوب الم چکمیه اول حدیث شریف بودر
یخرج روح المؤمن من جسده کما تخرج الشعرة من العجین (م ی) صد هزار احوال آمد هم چنین * باز سوی غیب رفتند
ای امین) عالم غیبدن بو جهانه صد هزار احوال کلدی ای امین اول احوال کیرو غیب جانبنه کتدیلر حال بو کیم
اول احوالدن کسه یه انتفاع ایرشمدی پس لازم اولان بودرکه فرصت فوت اولنمیه (م ی) حال هر روزی بدی مانندنی
هم چو جو اندر روش کش بندنی) هر برکونك حالی دونه مانند دکلدر بلکه هر برکونك حالی بو کونه در بر وجهله که
بری برینه مشابهت طوتمز روش وجریانده اولان جوی کبی که آنك بندی بو قدر یعنی جریانه مانع برنسنه بو قدر یعنی
اب روان که اوکنده جریانه مانع برنسنه اولمیه اول جو یك آبی نیجه روان ایسه عمر عزیز هم انجلین کذرانده در (بیت
بنشین بر لب جوی و کذر عمر ببین * کین اشارت ز جهان کذران ما را بس) پس صاحب بصیرت عاقل اولدرکه طاعت
وعبادتی ادا ایلمکده کاهل اولمیه بلکه عمر عزیزدن هر برنفسی غنیمت وکنج بی نهایت بیلوب برنفس ذکر وطاعتدن
خالی اولمیوب فرصتی فوت ایلمیه (بیت) نکه دار فرصت که عالم دمیست * دمی پیش دانا به از عالمیست * سکندر که
بر عالمی حکم داشت * در آن دم که می رفت عالم کذاشت * میسر نبودش کز و عالمی * ستانند ومهلت دهندش دمی)

دکی دالک کسریله دون معناسنه در جوایرمق معناسنه درکش بندنی کبه بندش نیست تقدیرنده در (مثنوی)
شادئ هر روز از نوعی دکر * فکرت هر روز زاد یکراثر) خلاصهٔ کلام بودرکه هرکونک سروری برغیری نوعدندر
هرکونک فکرنک اثری غیریدر یعنی هرکون ظهور بولان فکرلک اثری بری برینه مغایردر زیرا اهل دنیا
عشق الهیدن محروم اولدقلری ایچون هرکون برخبر ویر نسنه سببیله مسرور اولوب برکونه فکر له تقید
ایدوب برهوسه کرفتار اولورلر بو سببدن اخروی احوالدن محروم قالورلر (تمثیل تن آدمی بمهمان خانه) بو سرخ شریف
آدمینک تننک تمثیلیدر مهمانخانه یه یعنی آدمینک بدنی مهمانخانه یه تشبیه اولنور مهمانخانه قنق
اوتوراجق خانه معناسنه در (وتمثیل اندیشهای مختلف بمهمانان مختلف) ومختلف اندیشه لرک تمثیلیدر
مختلف مهمانلره یعنی کونا کون فکرلر کونا کون قنقلره تشبیه اولنور (عارف درر ضابدان اندیشهای
غم وشادی) اول غم وسرور فکرلرینه رضاده اولان عارف یعنی اول غصه وفرح فکرلرینه راضی اولان عارف بونده
عارف مضافدر فانک کسریله اوقنور (چون شخص مهمان دوست غریب نواز خلیل وار) حضرت ابراهیم
علیه السلام کبی غریبه رعایت واحسان ایدیجی مهمان سویجی شخص کبیدر (که درخلیل علیه السلام با کرام
ضیف پیوسته باز بود بر کافر ومؤمن وامین وخاین وباهمه مهمانان روی تازه داشتی) زیرا ابراهیم پیغمبر علیه السلامک
قپوسی دائم مهمانک اکرام واعزازنه کشاده ومفتوح ایدی کافر ومؤمن وامین وخاین اوزره حضرت ابراهیم
علیه السلام جمیع مهمانلره یوزنی تازه طوتردی یعنی هرکز یوزین ترش ایلازدی کافر ومؤمن وامین وخاین ضیف لفظنه
تفسیر واقع اولمشدر زیرا ضیف اجمالدر بودرت لفظ که کافر ومؤمن وامین وخایندر تفصیل واقع اولمشدر ضیف
مهمان معناسنه در بترکی قنق روی مضاف اعتبار اولنورسه معنی بویله اولور وجمیع مهمانلره تازه یوز طوتردی
یعنی کسه یه اکشی یوز کوسترمزدی (مثنوی) هست مهمان خانه این تن ای جوان * هر صباحی ضیف نو آید دوان)
ای جوان بو سنک تنک مهمانخانه در سکا نسبت نته کم هرکسک تنی کندیسنه نسبت مهمانخانه در هر برصباح
سنک ضیفک دوان وشتابان کلور ضیف مهمان معناسنه درکه آندن مقصود فکر وغم وسروردر بو حالت روزده واقع
اولدیغی ایچون هر صباح دینمشدر زیرا شب خوابله کچر وانسانک اکثر فکر وغمی کسوت ومعیشت ایچوندر (مثنوی)
هین مکو کین ماند اندر کردنم * که هم اکنون باز پرد بر عدم) زنهار دیمه که بوبنم بوینمده قالور یعنی سرور وغمک
بقاسی یوقدر زیرا شمدی عدمه پرواز ایلر یعنی خاطره خطور ایدن سرور وغم فی الحال منعدم اولور (بیت) شاد بر آنم که
درین دیر تنک * شادی وغم هر دو ندارند رنک (م ی) هرچه آید از جهان غیب وش * در دلت ضیفست اورا دار خوش
هرنه که غیب وش جهاندن سنک قلبکه کلورسه درد وغمدن اول کلان نسنه سکا بر مهماندر آنی خوش ولطیف طوت
یعنی سرور سببیله مسرور اولوب غمدن پریشان اولمه بلکه اکاهم رضا کوستروب دیکه بو هم عالم غیبدندر
جهان غیب وشدن مراد عالم علویدر (حکایت آن مهمان که زن خداوند خانه کفت که وآه باران فرو کرفت
ومهمان در کردن ما بماند) اول مهمانک حکایتیدرکه خانه صاحبنک عورتی دیدی که وآه محکم باران ظاهر اولدی
ومهمان برزمان برزم بو بینزده قالدی یعنی باراندن ویولک بالچق اولدیغندن مهمان کتمکه قادر اولمیوب بر قاچ کون
بیزه یوک اولوب الم ویرسه کرکدر (مثنوی) آن یکی را ناکهان آمد قنق * داشت اوراهم چو طوق اندر عنق) اول برکسه یه
وقتسز قنق کلدی یعنی برکسه برکسه یه بی وقت کلوب مهمان اولدی صاحب خانه اول مهمانی عزیز طوتدی
بوینده اولان طوق کبی رومده عورتلر بوینلرینه طوق قودقلری کبی زمان سابقده عجم پادشاهلرینک عادتلری ایدیکه
بوینلرینه مرصع طوق قورلردی نته که محمد عصارک عشق نامه سنده که اول کتاب رومده مهر ومشتری نامیله مشهوردر
بر بیتنده واقع اولمشدرکه آنده مذکوردر (بیت) سراپا جامهٔ خودشاه سرور * زموزه تا قبا وطوق وافسر) عنق ضمتینله
کردن معناسنه در بترکی بیون (مثنوی) خوان کشید اورا کرامتها نمود * آن شب اندر کوی ایشان سور بود)
صاحب خانه اول مهمانه خوان ونعمت چکدی وکرامتلر وتکریملر کوستردی اول کیجه آنلرک محله سنده هم دوکون
اولدی سور سینک ضمه سیله بونده دوکون معناسنه در (مثنوی) مرد زن را کفت پنهانی سخن) کامشب ای خاتون
دو جامه خواب کن) مرد که مراد صاحب خانه در زنه نهانی سوز دیدی یعنی مهماندن نهانی دیدی که بو کیجه ای خاتون
ایکی جامه خواب ایله یعنی ایکی دوشک دوشت ایکی جامه خواب نیچون ایدیکی بو بیتدن روشندر (مثنوی)
بستر ما را بکستر سوی در * بهر مهمان کستران سوی دکر) بزم فراشمزی قپو جانبنه دوشت اول غیری جانبه مهماندن
اوتری دوشت خلاصهٔ کلام بودرکه صاحب خانه مهمانه تعظیم ایلمک ایچون آنک جامه خوابی خانه نک لطیف برنده
وکندی وزنک جامه خوابنی تواضعا قپونک طرفنده دوشتدردی جامه خواب فراش معناسنه در بترکی دوشک کستران

اكرچه امر حاضر اولوب دوشت معناسنه هم ممكندر زيرا لسان فارسينك اكثر محلنده لازم ومتعدی ومعلوم ومجهول
صيغه اعتباريله برابردر محل اعتباری ايله بری برندن ممتازدر ليكن مشروح اولان وجه اوجهدر (مثنوی)
كفت زن خدمت كنم شادی كنم * سمع وطاعه ای دو چشم روشنم) صاحب خانه نك عورتی كه ارندن بو سوزلری
اشتدی ارنه جواب ويروب ديدی خدمت ايليم مسرت ايليم يعنی بو خدمتدن متألم وغمكين اولمزم بلكه بو خدمتی ذوق
وصفا ايله ادا ايلرم سمعا وطاعة ای بنم ايكی روشن چشمم يعنی نه بيوردكسه استماع وقبول ايدوب اطاعت ايلدم (مثنوی
هر دو بستر گستريد ورفت زن * سوی ختنه سور كرد آنجا وطن) زن زوجنك امری اوزره هر ايكی دوشكی دوشه دی
وسنت دوكنی جانبنه كتدی اوراده وطن وقرار ايلدی ختنه خاونونك فتحه سيله سنت معناسنه دركه مصرده اطفالی
سنت ايلدكاری كبی عورتلری دخی سنت ايلرلر بو سببدن خاتون ديرلر عاقبت بو اسم غيری شهرلرده هم استعمال
اولنديكه رومده هم خاتون ديرلر اكرچه اول زنلر كبی بوزنلرده ختنه يوقدر ختنه سور بونده سور ختنه تقديرنده در
بوسنت دوكنی بونده طفل ايچون اولمق روشندر وعادتدركه عورتلر ايچون اول دوكنده بشقه برخانه تدارك اولنوب
آنده قرار وآرام ايلرلر (م ی) ماند مهمان عزيز وشوهرش * نقل بنهادند از خشك وترش) خانه ده عزيز مهمان اول
عورتك زوجی قالدی قوری چرزدن وياش چرزدن يانلرنده قوديلر تاكه چرزلنه لر نقل نونك ضمه سيله چرز معناسنه در
مثنوی) در سمر گفتند هر دو منتخب * سر گذشت نيك وبد تا نيم شب) هر ايكی كزيده مراد مهمان وصاحب خانه در سمر
ومصاحبتده نصف الليله دكين بری برينه نيك وبد سر گذشت ديديلر يعنی كيف ما اتفق الكلام بجر الكلام حسبنجه
بری بريله عالمك نيك وبد احوالندن سو يلشديلر سمر اكرچه مصاحبت ايلمك معناسنه كلور وديوان حافظده مفاعله
بابندن فعل مضارع نفس متكلم وحده صيغه سی اوزره واقع اولمشدر مأخذی لفظ مذكوردر (بيت) بمن همت
حافظ اميد هست كه باز * اری اسامر ليلای ليلة القمر) ومشهور معناسنه كلور حكايت وداستان اولمق اعتباريله
نته كه بوستان نام كتابده واقع اولمشدر (بيت) كر يزد رعيت زبيدادكر * كند نام زشتش بگيتی سمر) ليكن اصل اول
سايه نك اسميدر كه شعردن منعكس اولور آيك نوزی سببيله كه عرب طائفه سنك عادتيدركه مهتابده اوتوروب بری بريله
مصاحبت ايلرلر (مثنوی) بعد از آن مهمان ز خواب واز سمر * شد در آن بستر كه بود آن سوی در) اندنصكره اول مهمان
خوابدن وقصه وحكايتدن يعنی برزمان مصاحبت ايدوب خواب كلديكی دم اول مهمان اول بستره كتديكه
اوقپو جانبنده ايدی كه اول بستر صاحب خانه ايچون ايدی بستر دوشك (مثنوی) شوهر از خجلت بدو چيزی نگفت *
كه ترا اين سوست ای جان جای خفت * شوهر چونكه مهمانك اول بستره كتديكنی كوردی خجالتدن اكا برنسنه
ديمدی بويله ديوكه ای جان سنك جای خفت وبسترك بوجانبدر يعنی صاحب خانه مهمانه سنك ايچون تعيين اولنان
جامه خواب بودردیكه شرم وحجاب ايلدی غرضه حمل اولنور برحالت ظن اولنمق خوفندن جای خفتدن مقصود
جامه خوابدر شوهردن مراد صاحب خانه در (م ی) كه برای خواب تو ای بو الكرم * بستران سوی دگر افكنده ام)
كه سنك خواب واستراحتك ايچون ای زياده كريم بستری اول غيری جانبنه براقشم يعنی صاحب خانه مهمانه بويله ديمكه
شرم وحجاب ايلدی بو الكرم زياده كريم معناسنه استعمال اولنور (م ی) آن قراری كه بزن او داده بود * گشت مبدل
وآن طرف مهمان غنود) صاحب خانه اول برقراری كه زننه ويرمش ايدی اول قرار مبدل اولدی ومهمان اول طرفده
امن غندی يعنی صاحب خانه عورتيله جامه خواب خصوصنده ايلديكی عهد وقرار مبدل اولدی مهمان قپو طرفنده
اولان جامه خوابده ياتغله غنود آمن غندی ويا يوب اويدی معناسنه استعمال اولنور (مثنوی) آن شب آنجا سخت
باران در گرفت * كز غليظی ابر آمدشان شگفت) اتفاقا اول كيجه اورايی محكم باران احاطه ايلدی يعنی محكم
يغمور ياغدی بر وجهله كه سحابك غلظتندن آنلره تعجب كلدی يعنی تعجب ايلديلر (مثنوی) زن بيامد بر گمان آن كه شو *
سوی در خفتست وان سو آن عمو) صاحب خانه ومهمان جامه خوابلرنده ياتدقدنصكره اول زن دوكوندن كلدی
ليكن اول ظن اوزره كه كنديينك زوجی قپو جانبنده اولان جامه خوابده ياتمشدر واول جانبده اولان جامه خوابده
اول عمو ياتمشدر شو زوج معناسنه در عمودن مقصود اول مهماندر (مثنوی) رفت عريان در لحاف آن دم عروس *
داد مهمان را برغبت چند بوس) اول دم عروس عريان اولوب زوجنك لحافنه كتدی يعنی اول زن جامه سنی چقاروب
ارنك جامه خوابی ايچنه كيروب ياتدی عروسدن مقصود صاحب خانه نك زنيدر لحاف يورغان معناسنه در اول زن
جامه خواب ايچنده زوجی ظن ايدوب مهمانه رغبت ايله برقاچ بوس ويردی يعنی مهمانی شوق وذوقله برقاچ كره اوپدی
كنديينك زوجی اولمق اعتقادی اوزره (مثنوی) گفت می ترسيدم ای مرد كلان * خود همان آمد همان آمد همان)
زن جامه خوابده اولان مهمانی كنديينك زوجی ظن ايدوب ديدی ای بزرك وعالی مرد قورقدم بو مهمان بونده

برقاج كون اكلنمك لازم كله خود هم اول خوف ايلديكم كلدى اول خوف ايلديكم كلدى
(مثنوى) مرد مهمان را كل وباران نشاند * بر تو چون صابون سلطانى بماند) كل وباران مهمان مردى بونده اوتورتدى
يعنى بالچق ويغمور بومهمانك بورادن كتممسنه سبب اولدى زيرا بو زمان بوله كتمك زياده مشكلدر اول مهمان سنك
اوزركده سلطانه منسوب يعنى بكالك صابون كبى قالدى (مثنوى) اندرين باران وكل او كى رود * بر سر وجان تو
آو تاوان شود) اول مهمان بو باران وكلده بورادن چقوب كيدر اول مهمان سنك سر وجانك اوزره تاوان وبار اولور
تاوان اكرچه غرامت معناسنه دربتر كى اودلك ليكن بونده الم وزحمتدن عبارتدر (مثنوى) زود مهمان جست
وكفت اى زن بهل * موزه دارم من ندارم غم ز كل) اول مهمان جامه خوابندن ياتوركن چونكه عورتدن بو سوزلرى
اشتدى ياتدينى يردن اياغ اوزره صچرادى واول زنه خطاب ايدوب ديدى اى زن بنى قو يعنى بكا بووجهله سوزلردن
فراغت ايله بن موزه طوترم كلدن غم طوتمزم يعنى بن موزه مى كيوب كيدرم كلدن هركز الم چكمزم موزه بونده بچزمه
معناسنه در موزه دوز چزمه جى موزه بعض محلده ادلك معناسنه هم كاور (مثنوى) من روان كشتم شمارا خير باد *
در سفر يك دم مبادا روح شاد) بن بورادن روان اولدم سزه خير اولسون سفرده بردم وبر نفس روح شاد وآسوده اولمسون
مراد دنيا كه مسافرخانه در ذوق وحضور وسرور محلى دكل ايديكن بياندرته كه مشهوردر (كن فى الدنيا كانك غريب
او عابر سبيل (مثنوى) تا كه زوتر جانب معدن رود * كين خوشى اندر سفر رهزن شود) تا كه مسافر معدن جانبنه تيزلك
كيده يعنى جناب الهى يه تيزلك وصول بوله زيرا سفرده بوخوشلق وحضور وسرور مسافرلك يولن اورچى اولور
يعنى دنياده حضور وذوق وصفايه مشغول اولان كيمسه حق تعالينك دركاهندن دور اولور وجدا ومهجور قالور
زوتر زود تردن مخففدر تيزلك معناسنه معدن دالك كسريله دوزندن اوترى دال مفتوح اوقنور (مثنوى)
زن پشيمان شد از آن كفتار سرد * چون رميد ورفت آن مهمان فرد * چون مخاطب اولان كمسه كندى مهمان
ايدوكنى بيلدى وآندن بوكونه طعنه آميز كلماتى استماع قيلدى زن بوسرد كفتاري ديد يكندن پشيمان اولدى اول فرد
وبى نظير اولان مهمان اوركدى وكتمك قصدنى ايلدى (مثنوى) زن بسى كفتش كه آخر اى امير * كر مزاحى كردم
از طيبت سكير * زن اول مهمانه چوقلق ديدى كه آخر اى اميرا كر طيبتدن بر مزاح ايلدمسه طوتمه يعنى سكا مطايبه
ايتمك جهتندن برلاغ ولطيفه قيلدمسه مؤاخذه ايتمه وبنى قويوب كتمه ديدى (مثنوى) سجده وزارى زن سودى
نداشت * رفت وايشان را دران حسرت كذاشت * زنك سجده ونوازى وزار يلكى بر فائده طوتمدى مهمان كتدى
وآنلرى اول درد وحسرت ايچنده قودى (مثنوى) جامه از زرق كردزان پس مرد وزن * صورتش ديدند شمعى بى لكن
مى شد وصحرا ز نور شمع مرد * چون بهشت از ظلمت شب كشته فرد * مرد وزن آندنصكره جامه سنى ازرق ايلدى زيرا
انك صورتنى لكن سز برشمع كورديلر ومهمان عزيز كتدكدن واول خانه دن رحلت ايتدكدنصكره انك فراقندن
ماتم زده اولوب مرد وزن جامهٔ ماتم كيديلر زيرا اول مهمان كريمك صورت منيره سنى پرده سز شمع منوركبى كورديلر ولهذا
آندن جدا اولدقلرينه غمليديلر اول مرد مهمان كتدى وانك شمع جمالنك نورى صحرانى برمرتبه منور ايتديكه
اول صحرا جنت كبى ظلمت شبدن فرد وجدا اولدى وانك نور جمالى بيابانى منور قيلدى بوتعبيرده انك انوار قلبيه سنك
ومرتبهٔ اضواء باطنيه سنك كثرتنه دلالت واردر كه انك اكثر انوار قلبيه سى ومرتبهٔ نورانيه سى محسوس
اوليدى صحرالرى جنت كبى ظلمت شبدن برى قيليدى ديمكى ايهام ايلر (مثنوى) كرد مهمان خانه خانه خويش را * از غم
واز خجلت اين ماجرا * در درون هر دو از راه نهان * هر زمان كفتى خيال ميهمان * كه منم يار خضر صد كنج وجود
مى فشاندم ليك روزيتان نبود * بوندنصكره اول صاحب خانه كندى خانه سنى مهمان خانه ايلدى بوماجرانك
غمندن وخجالتندن نهان يولدن هرايكيسنك درونده مهمانك خيالى هرزمان بويله ديردى كه خضرك يارى بنم
صد هزاران كنج وجود نثار ايلردم ليكن سزه نصيبكز اولمدى يعنى چونكم مرد وزن اول مهمان عزيزدن جدا
اولديلر بوماجرانك غم وخجالتندن اوترى كندى خانه لرنى مهمان خانه قيلديلر تا كم برانك كبى عزيزه دخى مقارن
اوله لر زيرا هر دوزنك درونلرنده كيزلو يولدن اول مهمان عزيزك خيالى بونلره بويله ديرايدى كه بن حضرت خضر
عليه السلام ك يارى وصاحبيم نيچه يوز جود وكرم خزينه سنى سزه نثار ايلمك استدم وليكن اول جود وكرم سزلك
نصيبكز دكل ايمش چونكم بنم قدرمى بيلمديكزانى سزه عطا ايلمدم كذلك انسانك عقلى مرد ونفسى زن وعالم غيبدن
كلوب كيدن افكار واحوال مهمان وخانهٔ وجود آدمى مهمان خانه كبيدر عاقله لازم اولان ونفسنه انفع كان خصلت
بودركه هميشه ادب ورعايت ايليه تا آندن بى ادبانه بروضع صادر اولميه وكندينه دولت وسعادت اولان مهمان
غيبى آندن نفرت قيلميه (تمثيل فكر هر روزينه كه اندر دل آيد بمهمان نو كه از اول روز در خانه فرود آيد وفضيلت

مهمان نوازی وناز مهمان کشیدن وتحکم بدخویی کند بخداوند خانه) بو سرخ شریف هر کونه منسوب اولان
فکر واندیشه که درون دله کاور انك تمثیلیدر شول مهمان جدیده که اول کوندن خانه یه آشغه کاور ونزول قیلور
وخانه صاحبنه تحکم وبدخویلق ایلر و مهمان نوازلغك فضیلتنك ومهمانك نازنی وجفاسنی چکمکلکك بیانیدر
(مثنوی) هردمی فکری چو مهمان عزیز * آید اندر سینه ات هر روز نیز * فکر را ای جان بجای شخص دان * زانکه
شخص از فکر دارد قدر وجان * هر بردم بر فکر واندیشه مهمان عزیزکبی هر کون سنك سینه وقلبکه دخی کاور
وای جان خانهٔ درونکه نزول ایلین فکری شخص منزله سنده بیل زیرا شخص قدر وجان فکر واندیشه دن طوتر یعنی
بوخانهٔ درونکی مهمانخانه منزله سنده فرض ایله وعالم غیبدن درونك خانه سنه نزول ایلین افکار وخواطری
اشخاص منزله سنده طوت شول جهتدنکه شخص انسانی فکردن وجاندن قدر وشرف طوتر پس انسانك شخصی
فکردن وجاندن شرف بولدقدنصکره فکری دخی عاقل اولان شخص منزله سنده فرض ایلر وشخصه نیجه رعایت
قیلرسه فکر وجانه دخی اویله رعایت قیلور (مثنوی) فکر غم کر راه شادی می زند * کارسازیهای شادی میکند
خانه می روبد زتندی او زغیر * تا در آید شادیٔ نو زاصل خیر * فکر غم اکرچه شادی وسرورلك یولنی اورسه شادینك
کارسازلقلرین ایلر اول فکر وغم تندلکندن خانهٔ دلی غیری افکاردن سپورر تا کم اصل خیردن قلبه یکی شادیلك
کله یعنی اکر غم والمه متعلق اولان فکر انسانك قلبنه کاسه وسرور وشادیلغك یولنی اورسه عاقل اولان بوندن
اوتری محزون اولمق کرك زیرا اول غمه متعلق اولان فکر وشادیلغك کارلرنی دوزیجی وراحت ومسرته سبب
اولجیدر (فان مع العسر یسرا ان مع العسر یسرا) آیت کریمه سی بو معنایه دلالت قیلجیدر فکر غم فی المثل برفراش
کبیدرکه انسانك خانهٔ قلبنی اوغیری افکاردن تندلکله سپورر تا کم خیرك آصلندن یکی شادیلك کله وکهنه
اولان شادیلك کیدوب انسان مسرت جدیده ایله مسرور اوله (مثنوی) می فشاند برك زرد از شاخ دل * تا بروید
برك سبز متصل * می کند بیخ سرور کهنه را * تا خرامد ذوق نو از ماورا * غم کند بیخ کژ پوسیده را * تا نماند بیخ
رو پوشیده را * دست غم دل شاخندن برك زردی سلکر تا کم متصل برك سبز بته دست غم کهنه اولان سرورك
کوکنی زمین دلدن قوپاررتا کم انك ماوراسندن ذوق جدید صالنه غم چورومش اکری کوکی قوپارر تا کم یوزی
اورتلمش کوکی کوستره یعنی غم والم فی المثل دست باغبان کبیدر کوکل ایسه برشجر کبیدر آندن اولان سرور
وشادیلك اوراق کهنه وبرك اصفر کبیدر پس کوکل شجرنده اولان سرور وشادیلك برزمان قرار ایلیوب اسکیسه
دست غم آنی کوکل شاخندن سلکوب ازاله ایلر تا کم انك یرینه متصل یکی یکی شادیلك برکی بته ومسرت
ویسرت اوراقی ظهور ایده پس اول یسرت ومسرتك کوکی واصلی کهنه اولسه اول سرور کهنه نك کوکنی دست غم
زمین دلدن قلع وقمع ایلر آندن اوترو یکه انك ماوراسندن اذواق جدیده واحوال پسندیده قلب عالمنه خرامان
کله وزمین قلبی تکرار سبز وتازه قیله زمین دلده مسرت وشادیلك اسکیسه اکری وپوسیده اولان کوکه دونر دست غم
اول اکری وپوسیده کبی اولان شادیلك کوکنی باغ دلدن قوپارر آندن اوتریکه روپوشیده اولان بیخ مسرتی
کوستره وانك آثارنی واثمارنی ظهوره کتوره (مثنوی) غم ز دل هرچه بریزد یا برد * در عوض حقا که بهتر آورد
خاصه آنرا که یقینش باشد این * که بود غم بندهٔ اهل یقین * غم کوکلدن هرنی دوکر ویاخود ایلتور حقا که عوضنده
آندن یکرکلی کتورر خصوصا اول کمسیه که بوا کا یقین اوله که غم اهل یقینك بنده وخدمتکاری اولور مصرع اولده
برد فتح بایله وضم بایله اوقنمق دخی جائزدر ضم بایله اوقنورسه قطع معناسی ویریلور یعنی بونی تحقیق بلکه غم وغصه
انسانك قلبندن هرنی دوکر وهرنه حالی قطع ایدوب ازاله ایلرسه انك عوضندن اندن ایورکی کتورر باری هیچ
اولمزسه انك مثلنی کتورر زیرا عادت الهی بودرکه برآیتی نسخ ایلسه یا انسا ایلیسه یا اندن خیرلوسنی ویاخود انك مثلنی
ایراد ایلر کذلك بوغم وشادی دخی آیات الهیه وعلامات قدرت ربانیه درپس صحیفهٔ دلدن برشادلکی نسخ ایلسه یاخود
انسا ایلسه اندن خیرلوسنی ویاخود انك مثلنی کتورر باخصوصکه اول عارفه که انك بومعنایه یقینی اوله که غم والم
اهل یقینك بنده وخدمتکاری اولور شو اعتباریله غم فراشی کلوب کهنه اولان سرور وشادیلکی خانهٔ دلدن
قوپاروب وسپوروب خدمت قیلور واهل یقین اول غمك نه خدمت ایچون کلدیکنی بیلور واول غمك عقبنده اولان
مسرت جدیده یه منتظر اولور پس بو ملابسه ایله غم اهل یقینك بنده سی اولور (مثنوی) کر ترش رویی نیارد ابر وبرق
رز بسوزد از تبسمهای شرق * سعد ونحس اندر دلت مهمان شود * چون ستاره خانه خانه می رود * آن زمانکه
او مقیم برج تست) باش همچون طالعش شیرین وچست) تا که با مه چون شود او متصل * شکر کوید از تو با سلطان دل
مثلا ابر وبرق اکر ترش رو یلق کتورمسه رز شرقك تبسملرندن یانردی شرق کونشه دیرلر رز اوزلار اءمهمله

وثانیا ازاء معجمه ایله باغ چیچوغنه دیرلر آلتون معناسنه اولمق مناسبتدن قتی دوردر سعد ونحس سنك درون دلکده
مهمان اولور ستاره کبی خانه خانه کیدر اول زمان که اول سعد ونحس سنك برج وجودکده مقیم اوله آنك طالعی کبی
سنده نحس شیرین وچست اول تاکم اول سعد ونحس ماهه چونکم متصل اوله جان ودل سلطانه سندن شکر دیه یعنی
فی المثل بو خارج عالمده برق وسحاب اکر ترش رو یعنی کتورمسه باغك چیچکلری آفتابك تبسملرندن وحرارتلرندن
یتردی کذلك غیم غم وابر الم وجود بنی آدمه ترش رو یعنی کتورمسه شادیلك آفتابنك تبسملری انك باغ قلبنی احراق
ایلیبدی تا کم آندن اول نیچه احوال جدیده ونیچه خصال پسندیده میوه‌لری بتمیدی انسانك قلبی نوعا آسمان
ذات البروجه مشابهدر آسمانده ستاره‌لر خانه‌دن خانه‌یه وبرجدن برجه نیچه سیر وحرکت ایلرسه سعادت ونحوست
وغم ومسرت وبونلر امثالی اولان حالت سنك قلبکده برزمان مهمان اولور بعد زمان آندن انتقال ایدوب انك یرینه
برحالت آخری کاورشول زمانده که اول سعادت ویاخود نحوستك وبلا وکربتك طالع وستاره‌سی کبی شیرین وچست
اول یعنی نحوست وبلا وکربت انسانك طالع وستاره‌سنك عکس واثری درشول دمکه برکسه کندی وجودی برجنده
نحوست کورسه فلك اوزره اول نحوست وکربتك طالع وستاره‌سی نه مرتبه چست وچالاك ایسه وسعادت برجنه
ایردکده نه کونه شیرین اولورسه اول کسه دخی کندی طالعی کبی چست وهرحاله شیرین اولمق کرکدر تاکم اول سنك
طالع وستاره‌لك حقیقت ماهنه چونکم متصل اوله وسلطان دلی مشاهده قیله سندن اول سلطان دله شکرلر دیه
وهر مهمان اولان حالت مؤلمه جناب حقه رجوع ایلدککده سندن حق راضی ایلیه والهی اول قولکه
برقاچ کون مهمان اولدم بندن کسیه شکایت قیلمدی ومضطرب ومتألم اولمدی بلکه متمکن اولدیغی مرتبه بکا رعایت
قیلدی وبنم اذا وجفامه صابر اولدی دیو سویلیه (مثنوی) هفت سال ایوب با صبر ورضا * در بلا خوش بود با ضیف خدا
تا چو وا کردد بلای سخت رو * پیش حق کوید بصد کون شکر او * کز محبت با من محبوب کش * رو نکرد ایوب
یك لحظه ترش * از وفا وخجلت وعلم وخدا * بود چون شیر وعسل او با بلا * تاکم حضرت ایوب علیه السلام یدی ییل
صبر ورضا ایله ضیف خدا ایله بلاده خوش اولدی تاکم او سخت رو بلا چونکم کیرو دونه حقك حضورنده صد کونه آنك
شکرنی دیه که محبتدن بن محبوب اولدیغیمه حضرت ایوب علیه السلام بر لحظه یوزنی ترش ایلمدی وفا وخجلت وعلم
خدادن حضرت ایوب علیه السلام بلا ومحنت ایله شیر وعسل کبی اولدی یعنی حضرت ایوب علیه السلام الله تبارك
وتعالیدن کلن محنت وبلایی کندیسنه مهمان بیلوب یدی ییل مقداری خدای تعالینك اول ضیفیله بلا وقتنده صبر
ورضا ایله اولدی واول درد ومحنته هر وجهله رعایتلر وضیافتلر قیلدی آندن اوتری که تاکم اول سخت رو وتندخو اولان
بلا آنك خانه وجودندن حضرت خدا جانبنه رجوع ایلدککده حضور حقده آنك یوزدورلو شکرندن سویلیه وانك کمال
صبرنی وتحملنی نقل ایلیه بویله دیوکه الهی وسیدی اول ایوب بلا کش سنك محبتکدن بن محبوب کش اولان بلا وعنایه
بر لحظه یوزنی ترش ایلمدی حال بوکه بن انك محبوب ومشتهاسی اولان شیلری قتل ایدوب اولادردم اما اول ایوب کمال
وفادن وزیاده حیادن وعلم خدادن بر مرتبه‌یه ایرمش ایدیکه بلا وعنا ایله شیر وعسل کبی خوش ممتزج اولمش ومحنت
واذا ایله الفت وانسیت قیلمش ایدی (مثنوی) فکر در سینه در آید نو بنو * خند خندان پیش او تو باز رو * الحاصل فکر
سینه‌یه نو بنو کاورسن کوله کوله انك حضورنه کیت یعنی هر زمان انسانك درونه کاه شادیلکه متعلق وکاهی هموم
وغمومه متعلق فکرلر نو بنو کلدککده درشول دمکه غم والمه متعلق فکر کله‌سن اول فکرك قتنه سرور وبشاشتله کیت
وا کا سبب سرور ونعم اولدیغندن اوتری رعایت ایت وانك خیر وبرنی حضرت خالق بیچوندن استیوب بو کونه دعا
ایت (مثنوی) که اعذنی خالقی من شره * لا تحرمنی انل من بره * که ای بنم خالقم بنی انك ضررندن حفظ ایله بنی محروم
ایلمه انك بر وخیرندن بکا انا له ایله بونده قول مضمردر شرده وبرده اولان ضمیرلر بیت اولده اولان فکره ومقدم اولان
بلایه راجع اولسه جائزدر اعذنی اعاذه‌دن امردر بنی صغندر معناسنه انل انالدن امردر ایصال ایله
معناسنه درومعنی بویله دیمك اولورکه ای غم وبلایه مبتلا اولان کسه سنك درونکه بر فکر کلسه حضرت حقه دعا
ایت ودیکه ای بنم خالقم بنی اول فکرك شرندن وضررندن کندی جنابکه صغندر که بنم التجایه دخی قدرتم یوقدر جنابکه
التجا ایتمکی دخی سندن استرم ای بنم اللهم اول فکرك بر وخیرندن بکا ایرشدر بنی انك نفع وفائده‌سندن محروم قیلمه
(م‌ی) رب اوزعنی لشکر ما اری) لا تعقب حسرة لی ان مضی) ودیکه ای بنم ربم بکا الهام ایله وبنی مولع قیل کوردیکم
شیئك شکرینی ایلمکه بنم ایچون حسرتی تعقب ایلمه اکر شکر ایلمك کچرایسه اوزعنی الهمنی واولعنی معناسنه درتاکم
اوزعت فلانا بکذا دیرلر ای الهمت واولعت دیمکدر واوزع امر حاضردر باب افعالدن ما موصوله درعائدی محذوفدر
بشکر الذی اراه تقدیرنده اولور ما موصوفه اولمق دخی جائزدر شکر مایه مضاف اوقمق اولی درلری

فعل مضارع نفس متكلم وحده باب ثالثدن لا تعقب نهی حاضردر باب تفعیلدن حسرة لفظا منصوب مفعول به
صریحیدر مضی فعل ماضیدر باب ثانیدن تحتنده اولان فاعل ضمیری مصرع اولده اولان شکره عائد اولور ان حرف
شرط مضی فعل شرط جوابی جزایی شرط اوزره مقدم اولمغی جائز کورنلر مذهبی اوزره لا تعقب اولور وجزایی شرط
اوزره مقدم اولمق جائزدکلدر دینلر قولی اوزره لا تعقب قرینه سیله جواب تقدیر اولنور مثلا لا تعقب حسرة لی ان
مضی شکر الذی اراه فلا تجعل لی حسرة تابعة) دیرسن وتقدیر کلام وتوضیح مرام بویله دیمك اولور که ای بنم ربم شول
بر وخیر یکه بن کوردوم انك شکرینی بکا الهام ایله اول شکر اوزره بنی مولع وحریص قیل که اکر انك شکری کچرسه بکا اول
خیردن محروم اولمغی واول نعمت اوزره حسرت عکی تعقیب ایله (مثنوی) آن ضمیر روترش را پاس دار * آن ترش را چون
شکر شیرین شمار * ابر را کرهست ظاهر روترش * کلشن آرنده است ابر شوره کش * اول روترش اولان ضمیری حفظ
طوت اول ترشی شکر کبی شیرین صای مثلا اکر ابرك ظاهری روترشدر شوره کش اولان ابر کلشن کتوریجیدر یعنی
شول دمکه ضمیرك غلبهٔ غموم وهموم ملهٔ روترش اوله اول روترش اولان ضمیری حفظ ایله ورعایت قیل اول قلبك ترشلکنی
ودروننده اولان تلخلکنی شکر کبی شیرین عد ایله زیرا اول ترشلك سبب حلاوت اولور واول غم والم رأفت ورفاهیته دلالت
قیلاور مثلا غم بو غیم کبیدر غیمك ظاهری اکرچه روترشدر لیکن اول شوره کش اولان سحاب کلشنلر کتوریجی ولطیف
نباتلر بتوریجیدر پس غمی غیمه وشادیلکی آفتاب ایله آفتاب کرمه قیاس ایله آفتاب کرم اکرچه ظاهرا خوشدر لیکن نبات وازهاره
هردم طلوع قیلمسی ضرردر وسحاب اکرچه روترشدر ولیکن اشجار واثماره لطافت وطراوت ایرکورر (مثنوی)
فکرت غم را مثال ابر دان * با ترش تو روترش کم کن چنان * بو که آن کوهر بدست او بود * جهد کن تا از تو او راضی شود
پس سن غم فکرتنی ابرمثال بیل ترشه سن انجلین روترش ایله ویاخود قلبکی تلخ وترش ایلمه دیمك اولور اوله که
اول کوهر مقصود انك النده اوله جهد ایله تا سندن اول فکرت غم راضی اوله یعنی سنك قلبکه کلن غم فکرتی ابرلك
روترش اولسی کبی بیل فکرت غمك روترشلکنه انجلین سن یوزیکی وکوزیکی اکشی ایتمه زیرا انك من حیث المعنی سکا
نفعی چوقدر نه بیلورسن بلکه سنك مقصودلك کوهری اول فکرت غمك النده اوله واول فکر وغم سنی مراد ومقصودکه
ایصال قیله جهد ایله تا کم اول غم والم خدای تعالی حضرتلرینه سندن راضی اولدیغی حالده کیده (مثنوی)
ور نباشد کوهر ونبود غنی * عادت شیرین شدن افزون کنی * جای دیکر سود دارد عادتت * نا کهان روزی بر اید
حاجتت * واکر کوهر اولمزسه وغنی دخی اولمزسه شیرین اولمق عادتنی زیاده ایلرسن سنك عادتك غیری یرده سود
ومنفعت طوتر نا کهان بر کون سنك حاجتك حاصل اولور یعنی فرض ایدهلم که اول فکرت غمك دستندن کوهر
مقصود اولمیه واول غنی اولمیه وسکا فائده قیلمیه سن غم والم کلدکده روترش اولمزایسکده شیرین اولمق عادتنی زیاده
ایلرسن پس سنك بلا وعنا زماننده شیرینلکی عادت ایلمالك بر آخر محلده سود ومنفعت طوتر نا کاه بر کون سنه حاجتك
کاور ومرادك حاصل اولور (مثنوی) فکرتی کز شادیت مانع شود * ان بامر وحکمت صانع شود * تو مخوان دو چار
دانکش ای فلان * بو که نجمی باشد وصاحبقران * بر فکرت که سنی شادیلکدن مانع اوله اول صانع عالمك امر
وحکمتیله اولور ای جوان سنی اکاد وچاردانك اوقومه اوله که بر سعادت نجمی وصاحبقران اوله ودوچاردانك
بر قاچ محلده مرور ایلمشیدر بونده قلت وحقارت معناسنهدر یعنی شول بر فکرت غم که سنك قلبکه کله وسرور
وشادیلکدن سنی منع قیله اول غم والم صانع عالم اولان خدای تعالینك امر وحکمتیله اولور عبث وبیهوده دکلدر
بهر حال الحکمة والمصلحة کاور ای فلان مبتلا اکا قلیل وحقیر دیمه وبی اعتبار اوقومه بلکه اول فکرت غم بر نجم
سعادت وبر صاحب دولت اوله وسنی راحت ونعمته اول واصل قیله (مثنوی) تومکو فرعیست اورا اصل کیر *
تا بوی پیوسته بر مقصود چیر * ور تو انرا فرع کیری ومضر * چشم تو در اصل آمد منتظر * زهر امد انتظار اندر
چشش * دائما در مرك باشی زان روش * اصل دان انرا بکیرش در کنار * بازره دایم ز مرك انتظار * سن اول فکرت غم
وغصه یی بر جزوی وفرعدر دیمه آنی اصل ومدام طوت تا کم مقصود اوزره غالب اولهسن واکر سن آنی فرع ومضر
طوتهسن پس ضروری سنك چشمك اصله منتظر اولور وانتظار ایسه طاتقده وچاشنی طوتقده زهر کلدی پس دائما
اول وضع وروشدن مرکده اولورسن پس ایمدی اول فکرت غم وغصه یی اصل بیل آنی کنارده طوت دائم انتظار
مرکندن خلاص اول یعنی سن قلبکه کلن آلام ومحنی فرعدر بونك اصلی وارد راصلینه منتظر اولمق کرك دیمه بلکه همان
انی اصل طوت تا کم همیشه مقصود ومرام اوزره غالب اولهسن وحضرت حقدن هر نه کلور انی خوش کورهسن
اکر سن وجودکه کلن حالت مولمه یی مضر بیلهسن وفرع طوتهسن سنك چشمك اصل جانبنه منتظر کلور انتظار ایسه
الانتظار اشد من الموت الاحمر) قولنك مفهومی اوزره موت احمردن اشد کلدی وزهر قاتل اولدی پس انتظار روشندن

دائما مركده اولورسن والمده قالورسن اكر عاقل ايسلك اوغم والم اوزره الم اولميه (نواختن سلطان ايازرا (مى) اى ايازپرنياز
صدق كيش * صدق تو از بحر واز كوه هست بيش) في بوقت شهوتت باشد عثار * كه رود عقل چو كوه هت كاه وار) في بوقت
خشم وكينه صبرهات * سست كردد در قرار ودر ثبات * اى صدق مذهبلو برنياز اولان ايازسنك صدقلك كوهدن
ودريادن زياده در نه شهوت وهوا وقتنده سكا عثار وخطا اولوركه سنك كوه كبى محكم عقلك صمان كبى كيده نه خشم
وغضب وكينه وقتنده سنك صبرلك سست اولوراى واصل اولان صدق ديتلو برنيازاولان ولى مقرب سنك صداقتك
دريادن وطاغدن زياده در شهوت نفسانيه وقتنده سكا سقوط وعثار واقع اولورميكه سنك كوه كبى عقلك اول حينده
كاه كبى كيده وهواى نفسانى سنى اسير ايده ونه خشم وكين وقتنده سنك صبرلك قرار وثباتده سست اوله يعنى نه سنك
خشم وقتنده صبرلك سست اولورونه شهوت وقتنده سنك عقلكه خفت كلور بلكه بوايكى حالتده سن مرد كامل
وبرقوى دلير وفاضلسن (مثنوى) مردى اين مرديست نه ريش وذكر * ورنه بودى شاه مردان كيرخر * حق كرا
خوانده است در قرآن رجال * كى بود اين جسم را انجا مجال * مردلك بو مردلكدر ريش وذكر دكلدر بوخسه كيرخر
شاه مردان اولوردى حق تعالى قرآن عظيمده كيمه رجال اوقومشدر بو جسمك آنده نه مجالى اولور يعنى ارلك
بو ارلك ومردلك بو مردلكدركه بركسنه نك نفسنك مشتهاسى زماننده عقلنه نقصان كلميه وآنك عقلى نفسنه تابع
اولميه وكين وغضب حيننده تهور قيلميه بلكه نفسنى ضبط ايليه ومغلوب وزبون قيليه بهادرلق وپهلوانلق بودر كما قال
عليه السلام ليس الشديد الذى يغلب بالصرعة انما الشديد هو الذى يملك نفسه عند الغضب اكر بركسنه نفسنى بوايكى
حالتده ضبط ايلمسه مجرد ريش وسبلت وشكل وصورت وذكر وجسامتله قادر مرد اولمز واكر بر آدم ذكر ايله
ار اولسيدى كيرخر مردلك شاهى اولوردى كه آنك قوتى وشهوتى بشرلك ذكرندن زياده در وكذلك ريش وسبلت ايله
دخى بركسنه ار اولمزاكر مجرد ريش وسبلت ايله ارلك اوليدى بزلرده دخى ريش وموى دخى زياده در آنلر دخى ار اولمق
ورجوليت مرتبه سنى بولمق لازم كلوردى حق تعالى قرآن عظيم الشانده نه كونه كسنه لره رجال ديمشدر فهم ايله حق
تعاليننك رجال بيوردیغى محللرده بو جسمك نه مدخلى واردر اولا حق سبحانه وتعالى سورۀ توبه ده اصحاب صفه حقنده
فيه رجال يحبون ان يتطهروا والله يحب المتطهرين) بيوردى يعنى مسجد قباده شول ارلر واردركه آنلر ظاهر وباطنلرنى
پاك ايلمكى سورلر الله تعالى دخى ظاهرلرنى وباطنلرنى پاك ايلين قوللرنى سورپس رجالدن مراد ظاهرى وباطنى نجاسات
صوريه ومعنويه دن پاك اولان كسنه لره لايق اولور وسورۀ نورده دخى حق تبارك وتعالى بيورر (رجال لا تلهيهم تجارة
ولا بيع عن ذكر الله) يعنى انلر شول ارلردركه بونلرى تجارت وبيع دخى اللهى ذكر ايلمكدن الهما واشغال ايلمز وسائر
عبادات مفروضه دن دخى مشغول قيلمز پس رجال ديمك اللهك ذكرنه وعباداتنه مشغول اولان وبيع وتجارته كوكل
ويرمين كسنه لره لايق اولور وسورۀ احزابده دخى حق تبارك وتعالى بيورر (من المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه
يعنى الله ايله اولان عهدلرينه كتورن وصادق اولان مؤمنلره رجال ديمك صحيح اولور والا بركسنه مجرد قوت
جسمانيه سى اولديغيچون مرد دولا ورديمك عند اهل الحق بر نده اولمز (مثنوى) روح حيوانرا چه قدرست اى پدر * آخر
از بازار قصابان كذر * صد هزاران سر نهاده بر شكم * ارزشان ازدنبه وازدم كم * روسپى باشد كه ازجولان كير * عقل
او موشى شود شهوت چو شير * روح حيوانينك نه قدر وشرفى واردراى پدر آخر قصابلر بازارندن كذر ايله وكوركه روح
حيوانينك جسملرينك وعضولرينك انده قدر وقيمتى وارميدر نيجه يوزبيك باش شكم قتنده قومش انلرك ارزى وقيمتى
دنبه ودمدن كم در روسپى اولور شول كسنه كه كيرك جولانندن آنك عقلى بر موش وشهوتى شير كبى اوله يعنى انسانك
قدر وشرفى روح الهى ايله يعنى واوصاف ربانيه ايله متصف اولديغيچوندر والا مجرد روح حيوانى وقوت جسمانيه سيله
شرف وذى قيمت دكلدراى پدر روح حيوانينك نه قدر وقيمتى واردر آخر قصابلر بازارندن كيدر ايليوب آنلرك دكانلرينه
نظر ايله كوركه باشلرى شكنبه لر قتنده قومشلر اول باشلرك دكرى وقيمتى قويرق ياغندن وصاقلقور قدن اذناهدر اكر
روح حيوانينك قيمتى اوليدى انلرك باشنك قيمتى قويرقلرندن اكسك اولمزدى الحاصل روسپى اولور شول كسنه كه
كيرك محبتندن آنك عقلى بر موش كبى ضعيف وشهوت نفسانيه سى شير كبى قوى اوله ونفسنك شهوتى غلبه قيلدقده
كنديسنى ضبط ايلمكه قادر اولميه ومشتهياتدن پرهيز قيلميه (وصيت كردن پدر دختررا كه خود را نكه دار تا حامله
نشوى از شوهرت (مثنوى) خواجه بود است اورا دخترى * زهره خدى مه رخى سيمين برى * بر خواجه وار ايدى
وانك بر دخترى وار ايدى اول دختر بر زهره عذار وماه رخ وبر سيمين بر ايدى يعنى سينه سى كوموش كبى بياض ونوزى
اى كبى نورانى ويكاقلرى زهره يلدزى كبى لمعان ايدردى (مثنوى) كشت بالغ داد دختررا بشو * شو نبود اندر كفاءت
كفو او * اول دختر بالغ اولدى پدرى اول دخترى بالغ اولدقده آنى پراره ويرديكه اول ازانك كفوى دكل ايدى يعنى

اول دختر بالغ مثلی دکل ایدی بونده تنبیه اولدرکه دختر بلوغه یتدکده تأخیرا تحیوب آنی برکسیه تزویج ایلمك لازم درو سببی اولدرکه بیوردر (م ی) خربزه چون دررسد شد آن الك * کرنبشکافی تلف کرددهلاك) مثلا خربزه چونکم کماله ایرشدی آنبالك اولدی اکر آنی یارمیه سن تلف وهلاك اولور خربزه قاونه وقار بوزه دیرلر یعنی قاون وقار بوز کماله بالغ اولسه انی کسوب شق ایلمه سك تلف وهلاك اولور کذلك نرو ماده دن انسان دخی بالغ اولدقده آب شهو تله آنبالك اولورا کر بر منفذ بولمزسه واول آب شهوتی درونندن اخراج قیلمزسه فساده دونر فاسد اولمق ایسه معناده هلاك وتباه اولمقدر (مثنوی) چون ضرورت بود دختر را بداد * او بنا کفوی ز تخویف فساد * چونکم ضرورت اولدی اول دختری خواجه بزنا کفو اره وبردی فساد خوفندن اوتری (م ی) کفت دختررا که زین داماد تو) خویشتن پرهیزکن حامل مشو) خواجه دختر نه ایتدی بو نو داماددن کندیکی پرهیز ایله حامل اولمه (م ی) کز ضرورت بود عقد این کدا * این غریب اشمار را نبود وفا * زیرا بو کدایه سنی عقد ایلمك ضرورتدن اوتری اولدی بو غریب اشمارك وفاسی اولمز غریب اشمار وصف ترکیبیدر غریب عدا ولنیجی معناسنه یعنی سنی بونا کفو اولان فقیره عقد ایلدیکم ضرورت حسبیله اولدی غریب عدا ولنان کدانك وفاسی اولمزدیدی (مثنوی) ناکهان بجهد کند ترك همه * بر تو طفل او بماند مظلمه احتمالدرکه ناکهان صحرایه جمله سنی ترك ایلیه اول یارن سنك او وزریکه آنك طفلی مظلمه قاله مظلمه ظالمك مظلومه ایتدیکی ظلمه دیرلر یعنی اول کدا کیدوب جمله یی ترك ایلدکده انك طفلی سنك او وزریکه ظلم اولور واول کدا انی ترك ایتدکله سکا واول طفله ظلم قیلمش اولوردیدی (مثنوی) کفت دختر کای پدر خدمت کنم * هست پندت دلپذیر ومغتنم * دختر ایتدی ای پدر نوله خدمت ایدم سنك پند ونصیحتك دلپذیر ومغتنم ومقبول ومسلمدر (مثنوی) هردو روزی هرسه روزی آن پدر * دختر خود را بفرمودی حذر * الحاصل هر ایکی کونده بر هر اوچ کونده بر اول پدر کندینك قیزینه حذر بیورردی ونطفه پذیر اولمه وکندیکی اندن حامله قیلمه دیو نصیحت ویرردی (مثنوی) حامله شد ناکهان دختر ازو * چون بود هر دو جوان خاتون وشو * حکمت الهی ایله دختر ناکهان اول کدادن حامله اولدی چونکم خاتون وشوهر ایکیسی تازه جوان ایدی بو دخی معنادر خاتون وشوهر هر ایکیسی جوان اوله نتیجه اولور حامله اولمق لازم کاور (مثنوی) از پدر او را خفی می داشتش * پنج ماهه کشت کودك یا که شش * پس دختر حملنی پدرندن پنهان وخفی طوتدی الحاصل کودك آنك قارننده بش ایلق یا التی ایلق اولدی (مثنوی) کشت پیدا کفت بابا چیست این * من نه کفتم که ازو دوری کزین * پیدا اولدی باباسی اکا ایتدی بو نه در بن سکا دیمدمی که ایراقلق اختیار ایله (مثنوی) این وصیتهای من خود باد بود * که نکرد در تو پند ووعظم هیچ سود * خواجه دختر نه ایتدی بو بنم وصیتلرم خود باد هوا اولدی زیرا بنم پند ووعظم هیچ سکا سود واثر ایلمدی کرك ایدیکه بنم پند ونصیحتلرمی قبول ایلیه یدك تا عاقبة الامر نادم اولمیه یدك (مثنوی) کفت بابا چون کنم پرهیز من * آتش وپنبه است بی شك مرد وزن * دختر ایتدی ای بابا بن نیجه پرهیز ایلرم مرد وزن خود شك وشبهه سز آتش وپنبه در (مثنوی) پنبه را پرهیز از آتش کجاست) یا در آتش کی حفاظست وتقاست) پنبه یه آتشدن پرهیز قندن میسر در یا خود آتشده یعنی حفاظ وتقا واردر یعنی آتش پنبه یی احراق ایلمکده کندیسنی حفظ وپرهیز ایلمکه قادر اولمز وکذلك پنبه دخی آتشه مقارن اولدقده یانمغه امکان اولمز پس مرد وزن آتش وپنبه کبیدر بری برلرینه مقارنت ومجامعت ایلدکلری حینده کندیلرنی ضبط ایلمکه وزن آندن حامله اولمغه قادر اولمزلر (مثنوی) کفت کی کفتم که سوی او مرو * تو پذیرای منی او مشو * دخترك بابا سی دیدی ای دختر بن سکا نیچون دیدمکه اول شوهر جانبنه کیتمه بن دیدم انك جانبنه کیت وانکله مجامعت ایت ولیکن سن انك منیسنی قبول ایدیجی اولمه (مثنوی) در زمان حال وانزال وخوشی * خویشتن باید که ازوی درکشی * انزال منی حالنده وخوشلق زماننده کرك که کندیکی آندن چکه سن تا کم انك منیسی رحمکه داخل اولوب آندن حامله اولمیه سن (مثنوی) کفت کی دانم که انزالش کیست * این نهانست وبغایت مخفیست * دختر ایتدی یعنی بیلورمکه انك انزالی حالی یعنی ندر بو حالت نهاندر وبغایت مخفیدر (مثنوی) کفت چشمش چون کلاپیسه شود فهم کن کان وقت انزالش بود * پدری دیدی چونکم زوجك چشمی کلاپیسه اوله یعنی سوزیله وکوزنی قپیجی اوله فهم ایله که اول علامت انك منیسنك انزالی وقتیدر (مثنوی) کفت تا چشمش کلاپیسه شدن * کور کشتست این دو چشم کور من * دختر ایتدی اول زوجك چشمی کلاپیسه اولنجیه دك بنم بو ایکی کوزلرم اول حالت لذیذه نك ذوقندن کور اولمشدر پس بو قصه دن حصه نه ایدیکنه اشارت ایدوب بیوررلر (مثنوی) نیست هر عقل حقیری پایدار * وقت حرص ووقت خشم وکارزار * هر بر حقیر وضعیف عقل پایدار دکلدر خشم وقتنده وحرص وکارزار وقتنده یعنی هر برکسه نك حقیر وضعیف اولان عقلی خشم وشهوت وقتال وقتنده

باید ار اولوب طورمز وثابت قدم اولمزلر بلکه شهوت غلبه ایلرسه اکا صدق نیت ایله متابعت قیلر وخشم کلورسه انی ضبطه
قادر اوله میوب اظهار ایلروا کر قتال وکارزار کورورسه آندن فرار قیلورویا خود کمال خوفندن بیهوش اولوب عقلی
کیدر نته کم بو سرخ شر یفده ذکر اولنان سایه پرورقورقق صوفینك دست بسته اولان کافردن عقلی کیدوب بیهوش
اولدی (وصف ضعیف دلی وسستی آن لئیم صوفی سایه پرورد مجاهده نا کرده که درد وداغ عشق ناچشیده ومغرور شده
بسجده ودست بوس عام وبحرمت نظر کردن ویا نکشت نمودن ایشان که امروز در زمانه صوفی اوست ومست این شده
وبو هم بیمار شده همچون آن معلم که کودکان کفتندکه رنجوری بو سرخ شریف سایه پرورده ومجاهده نا کرده اول برائیم
ودنی صوفینك ضعیف دیللکینك وسستلکینك وصفی وحالیدر او بله سایه پرور صوفی که عشق الهینك درد وداغنی
طاتمامش وعوامك سجده سنه وال او پمه سنه مغرور اولمش یعنی عوامك اکا تواضع قیلدقلرینه والنی او پدکلرینه
مغرور اولمش وا کا عوامك حرمت وتعظیم ایله نظر ایلسنه واول عوامك پارمغله آنی کوسترمسنه بو یله دیو که بو کون
زمانه ده صوفی همان اولدر وبو حالتك مستی اولمسی یونی کرچك صانوب وهم ایله بیمار معنوی اولمش اول معلم کبی که
اطفال وکودکان اکا دیدیلر که ای خواجه سن خسته سن نته کم بونك قصه سی مفصلا اوچنجی جلدده مرور ایلمشدر
(ویا این وهم که من مجاهدم مرا درین ره پهلوان می دانند باغازیان بغزا بروم بظاهر نیز هنر بنمایم که در جهاد
اکبر مستثناام جهاد اصغر خود پیش من چه محل دارد خیال شیر دیده ودلیریها کرده وبا خیال شیر مست دلیری
شده وروی بیشه نهاده بقصد شیر وشیر بزبان حال کفته که (کلا سوف تعلمون ثم کلا سوف تعلمون) واول صوفی دنی
بو وجهله وبو وهمله مغرور وبیمار اولدی که بن مجاهدم بو یولده بنی پهلوان بیلورلر پس غازیلرله غزایه کیدرم ظاهرده
دنی هنر کوسترم که جهاد اکبرده مستثناایم جهاد اصغر خود بنم قتمده نه قدر ومحل طوتر اول صوفی فی المثل شیرك
خیالنی کورمش وشیرك خیالنه دلیرلکلر ایلمش وبو خیال ایله اولان دلیرلکك مست ومغروری اولمش وبوزنی شیرك
قصدنه بیشه یه قومش شیر دنی زبان حال ایله اکا (کلا سوف تعلمون ثم کلا سوف تعلمون) دیمش یعنی ای مرد صوفی
سنك وسنك امثالك اولان کمسه لرك زعم ایلدکاری کبی دکلدر عن قریب حقیقت کاری اندکده تحقیق
بیلورسن بو آیت کریمه نك تفسیری جلد ثالثك آخرنه قریب جواب کفتن مهمان ایشانرا سرخنده (اندر الهیکم بخوان
این را کنون بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر آنده طلب اولنه (مثنوی) رفت یك صوفی بلشکر در غزا * ناکهان آمد
قطاریق ووغا * بر صوفی لشکر ایله غزایه کتدی ناکهان وغانك قطاریق بونده علایم وآثار معناسنه در
یعنی اول صوفی چونکه لشکر له غزا ایلمکه کتدی ناکاه جنك ووغانك علایم وآثاری ظهوره کلدی (م ی) ماند صوفی
با بنه وخیمه وضعاف * فارسان راندند تا صف مصاف * مثقلان خالی برجا ماندند * سابقوا السابقون در راندند
صوفی اغرلقله وخیمه وضعیفلرله قالدی فارسلر مصاف وجنك صفنه دك سوردیلر ثقیلان خالی یرده قالدیلر سابقون
السابقون ایلرو سوردیلر بنه ضم یا وفتح ایله ترکیبه اغرلق ویولك اسباب دیدکلریدر یعنی چونکه جنك ووغانك علایمی
ظهوره کلدی اول صوفی انی کوروب یارو بنکاه وخیام وضعفا ایله قالدی اما فارسلر جنك صفنه دك ایلرو سوردیلر
وحاکان ثقیللری وضعف دلدن یرکسل اولان رذیللری یرلرنده قالوب سابق اولنلر وقرب الهی مرتبه سن بولنلر
کفار له غزا ایتمك جانبنه ایلرو سوردیلر که انسان اوچ قسم اوزره در بر بنه اصحاب یمین وبر بنه اصحاب شمال دیرلر
وبر قسمی دنی (السابقون السابقون اولئك المقربون) آیت کریمه سیله مشار الیها اولان طائفه در وحضرت نبی
علیه السلامك امتنك کل قرننده سابقلر وطریق الهیده عاشق وصادقلر اکسك دکلدر کما قال علیه السلام لکل قرن
من امتی سابقون رواه ابو نعیم عن ابن عمر (مثنوی) جنکها کرده مظفر آمدند * باز کشته باغنایم سودمند
جنك ایلشلر مظفر کلدیلر غنایم ایله سودمند اولدقلری حالده کیرو دوندیلر (مثنوی) ارمغان دادند کای صوفی تونیز *
او برون انداخت نستد هیچ چیز * اول غازیلر کیروده قالان صوفی یه غنایمدن ارمغان ویردیلر وبو یله دیدیلر که
ای صوفی سن دنی بونی ال ای صوفی تونیز این را بستان تقدیرنده اولور صوفی اول ارمغانی قبول ایتمیوب
چادردن طشره اتدی هیچ نسنه المدی (مثنوی) پس بکفتندش که خشمینی چرا * کفت من محروم ماندم از غزا
پس اول صوفی یه دیدیلر که نیچون خشمین وغمکین سن صوفی ایتدی انکیچونکه بن غزادن محروم قالدم (مثنوی)
زان تلطف هیچ صوفی خوش نشد * کو میان غزو خنجر کش نشد * اول تلطفدن هیچ صوفی خوش اولمدی
یعنی وغا وغزا میاننده کفار اوزره اوتیغ وخنجر چکیجی ومقاتله ایدیجی اولمدیغندن اوتری غمناك وخشمناك
اولوب غازیلرك اولطفندن خوش اولمدی وصوفینك اولا یارو بنکاه ایله خیمه لر ایچنده قالمسنه سبب بو اوله جنك
ووغانك علایمنی کوردکده مقدم ایلدیکی تصور وتخیله ضعف کلوب وخائف اولوب خوفندن قالمش اوله بعده

غازیلرك غلبه قیلدیغنی وكفاراوزره ظفر بولدیغنی كوروب بنه قوت وهمیه‌سی اكا قتال ومحاربه امرنی سهل
كتوروب سندخی بو نلرمیانده بیله اولیدك بونلردن زیاده شجاعتلر اظهار قیلیدق دیو كندیسنه زعم ویرمش وخشمناك
اولمق مرتبه‌سنه ایركورمش اوله چونكه غازیلر بوصوفینك غزادن كیرو قالدیغیچون غمناك وخشمناك اولدیغنی
كوردیلر (مثنوی) پس بگفتندش كه آورديم اسیر * آن یكی را بهر كشتن تو بگیر * پس انلر اول صوفی یه دیدیلر كه
ای صوفی براسیر كتوردك اول برینی سن قتل ایچون طوت (مثنوی) سر ببرش تا تو هم غازی شوی * اندكی خوش
گشت صوفی دل قوی * انك باشنی هم كس تا سن غازی اوله‌سن بونلرك بو بیله دیدیكندن صوفی براز جق خوش
وقوی دل اولدی (مثنوی) كآب را گردر وضو صدو وشنیست * چونكه آن نبود تیمم كردنیست * زیرا گرچه آبك
وضوده صدروشنلكی واردر چونكه اول صو اولمیه تیمم ایلمكلك لازمدر یعنی فی المثل توضی ایلمك وقتنده اگرچه
آبك نیجه یوز روشنلكی وخیری اولوب چونكه آب اولمدقده باری تیمم قیلمق لازم اولدیغی كبی اگرچه بركسه بنفسه
غزا ایلسه آیله وضو ایلمك كبی اكا نیجه خیر وثواب حاصلدر اما بنفسه غزا میسر اولمدقده غازیلرك زبونی واسیری اولان
كافری غزانیتنه اولدرسك بنه اول خیردن محروم اولمزسن دیدیلر (مثنوی) برد آن صوفی اسیر بسته را * در پس
خرگه كه آرد او غزا * پس صوفی اول بسته یداولان اسیری ایلتدی خیمه وخرگاهك اردنه كه او غزا كتوره وآنی كشتنه
مرتبه‌سنه یتوره (مثنوی) دیرماند آن صوفی انجا با اسیر * قوم گفتا دیرماند انجا فقیر * اول صوفی اسیرله اوراده
كیج قالدی اول قوم ایتدیلر فقیر آنده ندن قالدی (مثنوی) كافر بسته دو دست او كشتنیست * بسملش را موجب
تأخیر چیست * ایكی الی باغلنمش كافر اگر كشتنیدر انك ذبحنه موجب تأخیر ندر بسمل بوغزلمغه دیرلر یعنی اول
غازیلر صوفینك خیلی زمان اكلنمسندن تعجب ایدوب دیدیلر تعجب ایكی الی باغلنمش بر كافرك اگر اولدرمسی
اكا كرك اولدیسه انك ذبح وقتل ایلمسنه سبب تأخیرنه اوله‌دیوب تفكره واردیلر (مثنوی) آمد آن یك در تفحص
از پیش * دید كافر را بالای ویش * الحاصل اول غازیلردن بری تفحص ایلمكده اول صوفینك اردنجه كلدكده
اول غازی الی باغلو كافری اول صوفینك بالاسنده كوردی (مثنوی) همچو نر بالای ماده آن اسیر * همچو شیری
خفته بالای فقیر * مثلا برماده‌نك بالاسنده نر اولدیغی كبی واول اسیر فقیر صوفینك اوزرینه برشیر نر كبی یاتمش
وانی التنه الوب زبون ومغلوب ایتمش (مثنوی) دستها بسته همی خاییدش او * از سر استیزه صوفی را گلو * اللری باغلو
حال بوكه اول كافر چیترده ستیز وعناد اوجندن اول صوفینك بوغازنی (مثنوی) گبر می خایید با دندان گلوش *
صوفی افتاده بزیرو رفته هوش * كافر دیشی ایله اول صوفینك بوغازنی چینردی صوفی ایسه التنه دوشمش وعقلی
كتمش (مثنوی) دست بسته گبر همچون گربه * خسته كرده حلق اوبی حربه * الی باغلنمش كدی كبی اول كافر
برحربه سز اول صوفینك بوغازنی خسته ایلمش (مثنوی) نیم كشتش كرده با دندان اسیر * ریش او پرخون ز حلق
آن فقیر * اول اسیر دیشی ایله اول صوفی یی نیم كشته ایلمش واولدرمكه قریب قیلمش اول كافرك صقالی اول فقیرك
بوغازی قاننه‌دن پرخون اولمش الحاصل اول غازی كلوب اول فقیرك بوغازی قاننه‌دن اول اسیری بو حالتنده
كوردی (مثنوی) همچو تو كز دست نفس بسته دست * همچو آن صوفی شدی بی خویش و پست * ای شده
عاجز ز تلی كیش تو * صد هزاران كوهها در پیش تو * زین قدر خرپشته مردی از شكوه * چون روی بر عقبهای
همچو كوه * سنك كبی كه بسته دست اولان نفسك الندن اول صوفی كبی بی خویش و پست اولدك ای سنك
كیش ودینك بر تلدن عاجز اولمش كسنه سنك اوكنكده صد هزاران طاغلر واردر بوقدر خرپشته‌دن اولدك
شكوه وهیبتندن كوه كبی عقبه‌لر اوزره نیجه كیدرسن تل عربیدر ردیه جلك معناسنه جمعی تلال كاور كیش بونده
دین ومذهب معناسنه در خرپشته یغنه دیرلر وتوضیح معنی بو بیله‌دیمك اولور كه اول صوفی اول الی باغلو اسیرك
مغلوب وزبونی اولدی واول ایسه انك اوزرینه غالب اولوب تحت حكمنده الدی فی المثل ای اسیر نفس اولان كمسه سنك
كبی كه حبال شریعتله الی باغلنمش نفسك الندن اول ضعیف دل اولان صوفی الی باغلنمش كافردن بیخود وپست
اولوب انك التنده قالدیغی كبی بو طریق الهیده انسانك نفسنك هواسی برتبه كیدرای اسیر نفس اولان نیجه تكم
سنك دین ومذهبنك برتبه جلك كبی اولان هوا وهوسدن ایلرو كیتمكه عاجز اوله بو یولده سنك اوكنكده نیجه یوز بیك
طاغلر واردرسن انلردن نیجه كچرسن بو نفسك هوا وهوسی مرتبه‌سی طریق الهیده برخرپشته مثابه‌سنده در
بوخرپشته قدر اولان هوا وهوسك ونفسك هیبت وشكوهندن اولدك وكیرو قالدك پس بو طریق الهیده طاغلر
كبی نیجه عقبه‌لر واردر پس اول عقبه‌لر اوزره نیجه كیدرسن واول عقبه‌لرك هر برندن نه وجهله تجاوز ایلرسن
اول عقبه‌لردن برینی فك رقبه در اولی اولان فك رقبه كندی نفسنی شیطان وهوا وهوسك الندن قوتروب آزاد ایلمكدر

ودخی قحط وغلا زماننده فقیر اولنلره ویتیم قالنلره وترابه ملاصق اولان مسکینلره اطعام قیلمقدر کما قال الله تعالی (فلا اقتحم العقبة وما ادراك ما العقبة فك رقبة او اطعام فی یوم ذی مسغبة یتیما ذا مقربة او مسکینا ذا متربة) وبونلردن ماعدا دخی طریق الهیده نیجه عقبات کثیره وورطات عسیره واردرکه نفسك هوا وهوسندن کچمکدر (مثنوی) غازیان کشتند کافر را بتیغ * هم دران ساعت زحمیت بی دریغ * غازیلر اول کافری تیغله دیلدیلر هم اول ساعتده غیرت حمیتلرندن دریغسز یعنی اول غازیلر اول فقیرك مغلوب اولدیغنی واسیرانك اوزرینه غلبه قیلدیغنی کوردیلر حمیتلرندن اول کافری تیغله قتل ایلدیلر (مثنوی) بر رخ صوفی زدند آب کلاب * تا بهوش آید زبی خویشی وخواب * صوفی دردمندك یوزینه آب کلاب اوردیلر تاکم بیهوشلقدن وخوابدن هوشه کله یعنی قورقوسندن بیخود اولمش ایکن وعقلی کیدوب وخوابه وارمش ایکن اول آب کلاب واسطه سیله عقله کله وبیدار اوله دیو یوزینه وکوزینه صولر صپرلر ایدی (مثنوی) چون بخویش آمد بدید آن قوم را * پس بپرسیدند چون بد ماجرا * چونکم اول صوفی کندی یه کلدی اول قومی کوردی پس ماجرا نیجه اولدی دیوا کا صوردیلر ودیدیلر (مثنوی) الله الله این چه حالست ای عزیز اینچنین بیهوش کشتی از چه چیز * الله الله بو نه حالتدر ونه عجب خصلتدر بونك کبی نه شیدن بیهوش اولدك بونك کبی محللرده الله الله تعجب ایچوندر (مثنوی) از اسیر نیم کشته بسته دست * اینچنین بیهوش افتادی وپست * ایکی الی باغلنمش نیم کشته بر اسیردن بویله بیهوش وپست وزبون دوشدك (مثنوی) کفت چون قصد سرش کردم بخشم طرفه درمن بنکرید آن شوخ چشم) صوفی ایتدی چونکم خشم وغضبله آنك باشنی کسمکه قصد ایلدم اول شوخ چشم کافر بنم اوزریمه طرفه باقدی وبر عجب نظرا یلدی (مثنوی) چشم را وا کرد پهن او سوی من * چشم کردانید وشد هوشم زتن * اول کافر بنم جانبمه کوزنی پهن ایتدی یعنی بویندی کوزنی دوندردی وبنم هوشم تندن کتدی (مثنوی) کردش چشمش مرا لشکر نمود * من ندانم کفت چون پرهول بود * آنك کوزینك دونمسی بکا لشکر کوروندی بن آنك باقشی نه مرتبه پرهول ایدیکنی ومهیب ایدیکنی دیمکی بیلمزم آنك مهابتنی تعبیره قادر اولمزم دیدی (مثنوی) قصه کوته کن کزان چشم اینچنین * رفتم از خود اوفتادم بر زمین * الحاصل قصه یی کوته ایله که اول چشمله بو مجاین کندیمدن کتدم یره دوشدم یعنی صوفی غازیلره ایتدی ای یاران قصه ایلیه لم وسوزی اوزسو یلیه لم بنم بویله بیهوش اولوب یره دوشدیکم اول کافرك بنم جانبمه هیبتله باقشندن اولدی وبن آنك نظرنده اولان مهابتك تقریرینه قادر دکلم (نصیحت مبارزان اورا که با این دل وزهره که تو داری که از کلابیسه شدن چشم کافر اسیری دست بسته بیهوش شوی ودشنه از دست بیفتد زنهار زنهار ملازم مطبخ خانقاه باش وسوی پیکار مرو تا رسوا نشوی) بو سرخ شریف اول مبارزلرك اول صوفی یه نصیحت ایلسیدر بویله دیوکه بو دل وزهره ایله که سن طوترسن برالی باغلی اسیر کافرك چشمی شدت ایله باقسندن وکوزنی تحریك ایتمسندن بیهوش اوله سن وخنجر سنك الکدن دوشه چونکم بویله قورققسن صقین زنهار زنهار خانقاهك مطبخنه ملازم اول وپیکار ورزم طرفنه کتمه تاکم رسوا اولمیه سن وقباحتکی خلقه ظهار قیلمیه سن بو دعوای مردیت قیلان کسنه لره عظیم تعریض اولور کندی نفس کافرینك مغلوبی اولدیغی طریقت غازیلرینك معلومی اولیجق اکا بویله دیرلرکه ای فقیر همان سن برتکیه بوجغنده قرار ایلیوب آنك مطبخنه ملازمت ایله تا اول تکیه نك شیخی اکر صاحب دل ایسه آنك خدمتیله بهرمند اولوب قوت بوله سن وکافر نفسه مجاهده ومقابله ایلمکه قادر اوله سن وبر معنی دخی بودرکه سنك کافرله وکافر نفسله مقاتله ومقابله ایلمکه نه قدرتك وار درسن همان برتکیه نك مطبخنده پشن آشه ملازمت قیل که سن انجق آنی ایتکده پهلوانسن دیمك اولور (مثنوی) خلق کفتندش بپیکار و نبرد با چنین زهره که تو داری مکرد * خلق اول ضعیف دل اولان صوفی یه دیدیلر پیکار ونبرده بو یله زهره ایله که سن جنك اطرافنه طولنمه (مثنوی) چون زچشم آن اسیر بسته دست * غرقه کشتی کشتیء تو درشکست) چونکم اول الی باغلی اسیرك چشمندن غرق اولدك سنك سفینه لك صندی یعنی چونکم برالی باغلی اسیرك چشمنك خوفندن بحر فنایه غرق اولدك حتی وجودك کشتیسی صنوب نیجه زمان بیهوش قالدك (م ی) پس میان حمله شیران نر * که بود با تیغشان چون کوی سر) پس شیرنرلرك حمله سی اورتاسنده که آنلرك تیغنه سر کوی کبی اولور (مثنوی) کی توانی کرد در خون آشنا چون نه یا جنك مردان آشنا * قان ایچره یوز کچلك ایلمکه نجه قادر اولورسن چونکم مردلرك جنکی ایله آشنا ومأنوس دکلسن یعنی چونکم دلاور مردلرك جنك وقتالیله آشنالق ایلمیه سن شول زمانده که باشلر کسلوب قانلر دوکیلوب دریا کبی اولدقده اول قان ایچره سن نیجه یوزرسن که اول غازیلرك تیغلریله سرلر طوب کبی غلطان اوله اول ارکك ارسلانلرك حمله سی میاننده سن نه حالده کزرسن دیمك اولور (م ی) که ز تاقا تاق کردن ها زدن * تاق تاق جامه کوبان ممتهن * پس تن بی سر که دارد اضطراب * پس سر بی تن بخون بر چون حباب که کردنلری تاق تاق اورمقدن جامه کوبلرك

تاق تاقی جامهٔ وخوردر معرکه یرنده چوق سرمیز بدن که اضطراب طوتار وچوق تنسز باش خون اوزره حباب کبی
جامه کو بلردر جامه کو بلردن مراد طوقاقله بوغسی وبزدوکن کسه لرکه انلرک طوقاقلرینک آوازه سی برنیچه
میل یره دک کیدر جامهٔ مهین وحقیر معناسنه در وتوضیح معنی بویله دیمک اولورکه ای قورقق وبددل اولان صوفی سنکه
مردان ودلاورانک جنکنه نیجه کیدرسن محل معرکه ده انلرک بیونلری تیغلرله تاق تاق اورملرینه نسبت جامه کو بلرک
طوقاقلرینک تاق تاق ایلمسی خورو حقیردر جنک یرنده چوق باشسز بدنلر اضطراب ایلرو باشلرک زیاده کسلوب قانلرک
چوق دوکلسندن اول طرف قانله طولوب دریا کبی اولوب باشلر انک اوزرنده حبابلر کبی اوله قده سنک حالک نیجه اولور
(مثنوی) زیر دست وپای اسبان درغزا * صدفنا کن غرقه کشته درفنا) اینچنین هوشی که ازموشی پرید * اندران صف
تیغ چون خواهد کشید * غزاده اسبلرک دست وپایی التنده یوزفنا کن فناده غرق اولمشلردر بویله برهوشکه بر حقیر
موشدن اوچدی اول صف قتالده نیجه تیغ چکر یعنی غزا اوقنده وجنک ومحاربه یرنده غازیلرک آتلرینک اللری وآیقلری
التنده نیجه یوز فنا ایدیجی قتال بهادر کسه لر فنا دریاسنده غرقه اولمشلر وقان بحرنه طالمشلردر بونک کبی برضعیف
هوشکه برحقیر موشدن اوچدی وبیهوش اولوب کندیدن کچدی اول محاربه صفنده نیجه قلیج چکمکه قادر اولور ونه
حالله دشمن اوزره جرأت وحمله قیلور (مثنوی) چالشست ان حمزه خوردن نیست این * تا تو برمالی بخوردن آستین
نیست حمزه خوردن اینجا تیغ بین * حمزهٔ باید درین صف آهنین * اوجنک وقتال چالشدر بلغور شورباسی یمک دکلدر
تا کم سن آنی یمکه آستینکی بوکه سن ای صوفی بونده بلغور شورباسی بلغور یمک یوقدر تیغ کور بو صفده آهنین بر حمزه
کرکدر بو حمزه دن مراد حضرت رسول علیه السلامک عمیسی اولان حضرت حمزه رضی الله عنه اما اولکی حمزه بلغور
شورباسی معنالرینه در یعنی اول غازیلر اول صوفی یه دیدیلر وغیری جبان اولان کسه لره تعریض ایلدیلر ودیدیلرکه
ای قورقق صوفی بو جنک وقتالدر بلغور شورباسی یمک دکلدر تا سن بوکا بلکلرک وقوللرک صغایوب ایلرو کله سن
وقاشق اوره سن بلغور شورباسی یمک وانک قاشغی کورمک دکلدر سن بورادە تیغ ودبوس کور وآنی یمک چاشنیسی
نیجه اولورا کانظر ایر کور بورادە سنک کبی طبله خوارلر کار ایلمیه مز بو صفده آهنین دل حضرت حمزه رضی الله عنه کبی
برپهلوان کرکدر تا کم بی زره سینه سن آچوب دشمنه قرشو کله وآنلرک تیر وتیغندن حذر قیلمیه بلکه کاتیغ وخنجر یمک
سکا بلغور شورباسی یمکدن الذ واحلا کله دیدیلر (مثنوی) کار هر نازک دلی نبود قتال) که کریزد از خیالی چون خیال
کار ترکانست نی ترکان برو * جای ترکان هست خانه خانه شو * قتال هر نازک دلک کاری دکلدرکه بر جزوی خیالدن
خیال کبی قاچه جنک وقتال ترکلرک وبهادرلرک کاریدر وخاتونلرک کاری دکلدر یوری خاتونلرک یری خانه در خانه یه
اول اولکی ترکان ضم تاایله ترکلرک جمعیدر ترک برقاچ معنایه کاورلیکن بونده بهادر ودلاور معناسنه استعمال اولنور
وثانیی ترکان فتح تاایله مقرردر خاتون معناسنه لغتده اولو خاتون معناسنه ذکر اولنمشدر یعنی هر نازک دل وجبان القلب
اولان تن پرورلک قتال وکارزار کاری دکلدر برجبان کبی امر موهومی کورسه خیال کبی در حال فرار ایلیه قافیه ده
واقع اولان خیال ثانیدن مراد متحقق اولمش وثبوت بولمش برامر موهومی اولورکه بعض قورقق اولان وهاملر آنی
کندیلره معارضه ومقابله ایلین اعداده کورسه لر ضعیف ظن ایلیوب انسانک درونندن بعض خیال نیجه تحرسه اول
امر وهمیدر آنلردخی اویله تحرلردیمک اولور پس اکر جهاد اصغر واکر جهاد اکبر دلیر ودلاور اولان شجاعت صاحبلرینک
کاریدر خاتون وبددل اولان زبونلر کاری دکلدر ای نازک دل یوری عورتک یری خانه در خانه یه کیت وآنده اقامت اینکه
غزا ارلره لایقدر زن طبیعت اولنلرمه دکلدر (حکایت عیاضی رحمه الله که هفتاد بار بغزو رفته بود سینه برهنه غزاها کرده
برامید شهید شدن چون ازان نومید شد ازجهاد اصغر رو بجهاد اکبر آورد وخلوت کزیدنا کهان طبل غازیان شنید
نفس اواز اندرون زنجیر می درانید سوی غزا ومتهم داشتن او نفس خود را درین رغبت) بو سرخ شریف عیاضینک
حکایتیدرکه یتمش کره غزایه کتمش ایدی سینه سی عریان غزا ایلمشدی شهید اولمق امیدی اوزره چونکم اول شهید
اولمقدن ناامید اولدی یعنی یتمش کره شهادت نیتیله غزایه کیدوب شهادت میسر اولمدقده آندن ناامید اولدی پس
جهاد اصغردن فارغ اولوب جهاد اکبره یوز کتوردی یعنی اکا متوجه اولدی وخلوت وعزلت اختیار ایلدی ناکهان
عیاضی غازیلرک طبلنی اشتدی انک نفسی درونندن زنجیری یرتدی وقیدلرنی قطع ایتدی غزا طرفنه میل ایتمکله
وانک بو رغبتده کندینک نفسنی متهم طوتمشدر یعنی نفسنک غزایه رغبت ایلسنده بهرحال برحیله سی واردر صحیح الله
دکلدر دیو کندی نفسنه تهمت قودیسنک وانک بو مرادنک حقیقتنی جست وجو قیلمسنک بیاننده در (مثنوی) کفت
عیاضی نود بار آمدم * تن برهنه بوک زخمی آیدم * عیاضی ایتدی طقسان کره کلدم تن برهنه وعریان بولایکه کفار
طرفندن برزخم کله دیو عیاضی غزاة مسلمیندن براولو کسه در وسرخ شریفده هفتاد بار غزایه کتمشدی وبونده

طقسان کره تن برهنه جنکه کلدم دیوانك لساندن حکایت بیوردی توفیق نتیجه اولورد بیورسه یتمش کره غاز یلرله غزایه
کتمش اولەوا اول یتمش کره اولان سفرده طقسان کره تن برهنه وعریان کفاره مقابل اولمش وانلرطرفندن کندی جسمنه
برزخم کلمکه عزیمت وجرأت قیلمش اوله (م ی) تن برهنه می شدم در پیش تیر * تا یکی تیری خورم من جایکیر * تیرك
اوکنه تن برهنه وعریان کتدم تا کم بن جایکیر بر تیر ییم جایکیر بونده ایکی وجه اوزره شرح اولنسه جائزاولورکه جایکیر
اکرچه بر طوتیجی معناسنه در اما تأثیر ایدیجی معناسنه استعمال ایدزلر بوتقدیر اوزره تأثیر ایدیجی ویندنده قرار ایدوب
بر طوتیجی بر تیر ییم دیمك اولور وبروجه دخی اولدرکه جایکیر وصف ترکیبی اولمیوب کیر کاف عربیله ذکر معناسنه اوله
وبووجه اوزره معنی بن عریان نیزه قرشو کتدم تا کم کیر بر سنه وقاسق جانبنه بر تیر ییم دیمك اولور (مثنوی) تیر خوردن
بزکلو یا مقتلی * در نیابد جز شهیدمقبلی * بوغازه یا خود قتل اولجق محله تیر یمکی بر مقبل وصاحب دولت شهیددن
غیری بوللز یعنی بر باشی دولتلو کسنه دن غیریه میسر اولمز (مثنوی) بر تنم یك جایکه بی زخم نیست * این تنم از تیر
چون پرویزنیست * بنم تنم اوزره بر یره خسزدکلدر بو تنم تیردن پرویزن کبی یعنی برغربال کبی دللندلك اولمشدر
(مثنوی) لیك در مقتل نیامد تیرها * کار بختست این نه چالدی ودها * ولیکن اول تیرلر مقتل اوزره کلدی یعنی
اولەجك یره طوقندی بو دولت وشهادت بخت وسعادت کاریدر ذکاوت وجلادت کاری دکلدر دهاذ کا معناسنه
وجلد جلادت وقوت وشجاعت معناسنه در (مثنوی) چون شهیدی روزئ جانم نبود * رفتم اندر خلوت ودرچله زود
چون شهیدلك بنم جانمه نصیب اولمدی فوری خلوت وچله یه کتدم ونفسمله مجاهده ایتدم (مثنوی) در جهاد اکبر
افکندم بدن * در ریاضت کردن ولاغرشدن * بدنمی جهاد اکبره براقدم ریاضت ومجاهده ایلمکده وضعیف ولاغر
اولمقده یعنی جهاد اصغردن رجوع ایدوب جهاد اکبره شروع قیلدم ونفسمی صوم وصلاتله ضعیف ولاغر اولمغه
براقدم وانك اخلاق ذمیمه سنی ازاله ایلمکه مشغول اولدم دیدی (مثنوی) بانك طبل غازیان آمد بکوش
که خرامید ند جیش غزو کوش * الحاصل بوکاره مشغول ایکن غاز یلرك بانك طبلی قولغمه کلدی که غزو کوش
اولان جیش صالندیلر غزو کوش وصف ترکیبیدر غزایه سعی ایدیجی معناسنه یعنی بن خلوت ایچره ریاضت وعبادته
مشغول ایکن غاز یلرك طبلنك آوازی بنم قولغمه کلدیکه اول غزایه کیدیجی وسعی ایدیجی عسکر کفارله مقابله
ومقاتله ایلمك جانبنه خرامان اولدیلر وتوجه قیلدیلر (مثنوی) نفسم از باطن مرا آواز داد * که بکوش حس شنیدم
بامداد * اول حالتده نفسم بکا باطنمدن آواز ویردی صباح وقتنده حس قولغیله انك آوازنی اشتدم (مثنوی)
خیز هنکام غزا آمد برو * خویش را در غزو کردن کن کرو * قالق غزا وقتی کلدی کیت کندیکی غزا ایلمکه کرو ایله یعنی
نفسنی غزایه رهن براق * کفتم ای نفس خبیث بی وفا * از کجا میل غزا تو از کجا * اکا عتاب ایدوب ایتدم ای بی وفا اولان
خبیث نفس سن قندن غزا میلی قندن یعنی غزایه میل ومحبت ایلمکده سنك هرکز مناسبتك یوقدر (مثنوی)
راست کوی ای نفس این حیلت کریست * ورنه نفس شهوت از طاعت بریست * راست سویله ای نفس زیرا
بوحیله کرلکدر بوخسه شهوته متعلق اولان نفس طاعت حقدن اجتناب ایدیجیدرکه طاعت انك مرادو مشتهاسنی
ازاله قیلیجیدر پس ای نفس سنکله غزا ما بیننده مناسبت ندرکه سن اولمکه میل ایدرسن واشتیاق ایدوب اول جانبه
کیدرسن دیدم وبوکونه عتاب ایلدم (مثنوی) کر نکویی راست حمله آرمت * در ریاضت سخت تر افشارمت *
اکر طوغری سویلمز ایسك سکا حمله کتورریم وعبادتده وریاضتده سنی زیاده قو یرلك صقارم وسکا محکم جفا ایلرم
(م ی) نفس بانك آورد آن دم از درون * با فصاحت بی دهان اندر فسون * نفس دروندن اول دم بانك وصدا کتوردی
زبان ودهانسز فصاحتله فسونده یعنی بی دهان وبی زبان دروندن نفس فصاحت وبیان ایله بکا ایلدیکی حیله
وافسونده اولان مرادنی سویلدی ولسان حالله تعبیر ایلدی (مثنوی) که مرا هر روز اینجا می کشی * جان من چون
جان کبران می کشی) که بنی هرکون بو خلوت ایچره دیلرسن بنم جانمی کافرلر جانی کبی شکنجه یه چکرسن نفسك جانندن
مرادروح حیوانیدر (مثنوی) هیچ کس را نیست از حالم خبر * که مرا تو میکشی بی خواب وخور * با خصوص که هیچ
کسه نك بنم حالمدن خبری یوقدرکه سن خواب وخورسز خلوت ایچره بنی دیلرسن یاری خلق بنم بو ریاضت
وعبادتمی بیله لردی وبکا مدح وثنا قیله لردی الم چکمزدم اما هم خلقك بنم حالمدن خبری یوق وهم سن بکا بویله ریاضت
ویرورسن پس غزایه طالب اولدم (مثنوی) در غزا بجهم بیك زخم از بدن * خلق بیند مردی وایثار من * زیرا غزاده
برزخم ایله بدندن صچرارادم خلق بنم مردلکمی وجانمی فدا وایثار ایتدیکمی کورردی (مثنوی) کفتم ای نفسك
منافق زیستی * هم منافق می مری تو چیستی * در دو عالم تو مرائی بوده * در دو عالم تو چنین بیهوده * بن بن نفسه
دیدم ای نفس حکز منافق دیرلدك هم منافق اولورسن سن نه شین ایکی عالمده سن مرائی اولمشسن ایکی عالمده سن بویله

بیهوده سن ایکی عالمدن مرادبری ظاهرو بری باطندر یعنی عیاضی دیرچونکم بنم نفسیم غزای صوری صاحبی اولمقده
حیله مراد ایلدیکنه اقرار ایلدی وکندینک تزویرنی سویلدی بندنجی ا کابرسبیل تحقیر عتاب ایدوب دیدم ای حقیر
نفس منافق صفتیله دیرلدک که ریاوسمعه نفاقدن برشعبه دربلکه شرک خفی وشرک اصغردرچونکم منافق دیریله سن
تموتون کما تعیشون وتحشرون کما تموتون) حدیثنک موجبنجه هم منافق اولورسن وهم منافقلر زمره سنده حشر
اولورسن و(ان المنافقین فی الدرک الاسفل) ایتنک مفهومی اوزره اخرالامر جهنمک درک اسفلنده قرارقیلورسن سن
بوصفتله نه شئ ذمیم وحقیرسن سن هم ظاهرعالمده خلق ایچنده وهم باطنده خلوت ایچنده مرایی اولمشسن وعملی
وریاضتی خلقک حمدوثناسیچون والتفات ورعایتی ایچون قیلمشسن سن خلوتده وجلوتده بونک کبی بیهوده وبی معنی
اولمشسن (م ی) نذرکردم که زخلوت هیچ من) سربرون نارم چوزندست این بدن) چونکم نفسمک بو حیله سن طویدم
بندخی نذرایلدمکه هیچ خلوتدن باشمی طشره کتورمیم چونکم بو بدن زنده دریعنی مادامکه جان تنده در وبدن زنده
اولدقجه خلوتدن طشره چقمیم دیو نذر ایلدم (مثنوی) زانکه درخلوت هرآنچه تن کند * نه ازبرای روی مردوزن کند
زیرا که خلوتده هرنسنه یی که تن ایلر مردوزن وجهندن اوتری ایلمز بلکه لوجه الله ولمرضات الله ایلر (مثنوی) جنبش
وآرامش اندرخلوتش * جز برای حق نباشد نیتش * اول تنک خلوت ایچره اولان جنبشی وآرام وسکونی وآنک نیت
وعزیمتی حقدن غیر ایچون اولمز (مثنوی) این جهاد اکبرست آن اصغرست * هردوکار رستمست وحیدرست
بوجهاد اکبردر اول جهاد اصغردر هرایکیسی رستم وحیدرک کاریدر یعنی خلوت ایچره بونفسله جهاد ایلمک
جهاد اکبردر وخارجده کفارله جهاد ایلمک جهاد اصغردر ولیکن بوهر ایکی جهاد مانند رستم ومثل حیدر اولان
شجاعت صاحبلرینک کاریدر (مثنوی) کارآن کس نیست کوراعقل وهوش * پرداز تن چون بجنبد دم موش
اول کسه نک کاری دکلدرکه انک عقل وهوشی تندن اوچوب کیده چونکم موشک قویروغی حرکت ایده یعنی
برموشک قویروغی حرکت ایتدکلکله عقلی باشندن کیده وقورقوسندن بیهوش اوله (مثنوی) آنچنان کس را
بباید چون زنان * دور بودن از مصاف وازسنان * انچلاین کسه کرکدرکه زنلر کبی مصافدن وسناندن دور اولمق
یعنی اذناشیک حرکتندن خوف ایلین کسیه لازم اولدرکه مصاف دشمندن وتیروسنانه مقابل کلمکدن زنلر کبی
دوراوله وخانه اختیارقیله (م ی) صوفی آن صوفی این اینت حیف * ان زسوزن کشته این راطعمه سیف * نقش
صوفی باشد اورانیست جان * صوفیان بدنام هم زین صوفیان * بردرودیوار جسم کل سرشت * حق زغیرت
نقش صدصوفی نبشت * اول برصوفی بو برصوفی بو حیفدر اول برصوفی سوزندن کشته بو برصوفی یه سیف طعمه در
اول صوفی یه صوفی نقشی اولورجان یوقدر صوفیلر هم بوکونه صوفیلردن بدنامدر کل سرشت جسمک درودیواری اوزره
حق تعالی غیرتندن نیجه صوفی نقشی یازدی یعنی مقدماذکر اولنان الی باغلو کافرلک کوزینک باقسندن بیهوش
ومدهوش اولان صوفینک صوفیلکی وبوطقسان کره تیروسنان یمکدن اوتری کفاره مقابل کلن ومقاتله قیلان
وآخرالامر خلوت نشین اولوب نفسیله مجاهده ایلین عیاضینک صوفیلکی مساوی اولمق ومشابهت قیلمق بوعظیم
حیفدر زیرا که اول قورقق صوفی برایکنه زخمندن وکافرلک حدتله باقسندن کشته اولدی وبودلاورصوفی یه تیغ
وشمشیرغدا اولدی پس آنکله بونک مابیننده نیجه مناسبت اولوراول کی صوفی ایچون انجق صوفیلک نقشی اولور انک
جانی یوق برقوری صورتدر وحیات طیبه دن بهره سی یوق برشکل وهیئتدر سائر محقق اولان صوفیلر وحیات
قدسیه صاحبلری اولان صافیلر بوکونه بی معنی اولان صوفیلردن بدنام اولمشلر وخلق جهان مابیننده مذموم
قالمشلردر زیرا خلق عالمده تمیزاولمدقلرندن باجان وصاحب عرفان اولان صوفیلری کوردکلرنده بی جان ونادان اولان
صوفیلرکبی قیاس ایدرلر حق سبحانه وتعالی الحکمة ولمصلحة کلدن تخمیر وترکیب اولان جسمک دیواری وقپوسی اوزره
کمال غیرتندن نیجه یوزصوفیلرک نقش ونامنی یازدی ونیجه بیک کسه یی شیخلرک وصوفیلرک صورتنده دوزدی (مثنوی
تازسحران نقشها جنبان شود) تاعصای موسی پنهان شود) نقشهارا می خورد صدق عصا) چشم فرعونیست پرکرد
وحصا) تاکم سحردن اول نقشلر جنبان اوله حتی موسایه منسوب عصا کیزلی اوله نقشلری بیرعصانک صدقی نقشلری
چشم فرعونی غبار وحصا ایله مملودر حضرت مولانا قدس سره بی جان وبی معنی اولان صوفیلرک اجسامنی سحردن
حرکت ایلین نقوش وصوره تشبیه قیلمشلر ومحقق اولان وکمال مرتبه سنی بولان صوفیلری حضرت موسانک عصاسنه
تمثیل ایلمشلردر وفرعوندن مرادلری اهل نفس اولان وطریق حقدن تجاوز قیلان کسه لردر اولوزونقدیرکلام وتعبیر
مرام بویله دیمک اولورکه حق سبحانه وتعالی حضرتلری کمال غیرتندن کندی ولیلرینه ومقبول حضرتی اولان صوفیلره
نیجه یوزبیک شیخلر وصوفیلر نقشلرنی یازدی تاکم نفسانی وشیطانی اولان سحرلردن اول مکارلرک نقشلری حرکت ایدیجی

وناسی بر بلای ترهات الله الدامق سمتنه کیندیجی اوله آنلرك بوکونه حرکاتندن وهای هوی ترهاتندن تاکم عصای موسی
کبی اولان کامل صوفینك وجود شریفلری پنهان اوله وکیزلو قاله وناسك بی تمیز اولان ابلهلری آنلرك سحر ومکرنی
حقیقت ظن ایلیوب آنلره تبعیت قیله ومرید ومحب اوله امّا عاقبة الامر بنه غیرت الهی ظهوره کلور ودست الهیده
عصا کبی البته حق اولان صادقلرك صدقی بوتوزونفس وصورت اولنلرك رسمنی وسحر ومکرنی ییوب افنا ایلر تاکم
آنلرك دنیاده وآخرتده رونقلری ودولتلری قالمیوب بالکلیه باطل اولور وعصای موسی ماننده اولان عزیزلرك
رونق ودولتلری ابدی باقی قالور ولیکن فرعون نفسه منسوب اولان وطریق حقدن تجاوز قیلان کمسه لرك کوزلری
غبار هوا وهوس ایله پر حصات ودرهم ودینار ایله طلودر آنلرك بی نور اولان بصیرتلری بو حقیقتی کورمکه وبو معنایه نظر
ایرکورمکه نیجه قادر اولور (مثنوی) صوفیٔ دیکر میان صف حرب * اندر آمد بیست بار از بهر ضرب * با مسلمانان
بکافر وقت کر * وانکشت او بامسلمانان بفر * بر آخر صوفی دخی حرب صفنك میانه ضرب وقتالدن اوتری یکرمی
کره کلدی مسلمانلرله کافره کر وحمله وقتنده فر وحمله سببیله او مسلمانلر جانبنه دوندی یعنی عیاضی نام دلیر وکامل اولان
صوفیدن غیری بر آخر صوفی حرب وقتال صفنك ایچنه ضرب ایمکدن اوتری یکرمی کره کلدی ومضروب اولمق نیتنه
کرار اوم اراحمله لر قیلدی کافرلردن مسلمانلر جانبنه کیرودوندی بلکه کروفری سببیله کفاره قرشو دوردی دیمك اولور
(مثنوی) زخم خورد وبست زخمی را که خورد * بار دیکر حمله آورد ونبرد * تا نمیرد تن بیك زخم از کزاف * تا خورد
او بیست زخم اندر مصاف * حیفش آمد که بزخمی جان دهد * جان زدست صدق او آسان رهد * زخمی یدی وباغلدی
اول زخمله تکرار ینه حمله وجنك کتوردی تاکم انك جسمی وتنی بر زخمله اولمیه کزافدن تاکم مصاف ومعرکه ده او یکرمی
زخم یه اول دلاوره حیف کلدی که برزخمله جان ویره انك صدقی الندن جان آسان قورتله یعنی اول ذکر اولنان
زخملری ییوب واول زخمی باغلیوب کیرو کفاره قرشو جنك وحمله کتوردی وکندیسنی کفارك میانه یتوردی انك
مرادی بوکه انك تنی برزخمله کزاف یره اولمیه تاکم مصاف دشمندن نیجه کره زختلر ییه اکا حیف ودریغ کلدی که
برزخمله جان ویره وجان انك دست صدقندن صحرایه وخلاص اوله بعض نسخه ده رهد یرنه جهد واقع اولمشدر مقصود
اول دلاورك مجاهده بولنده اولان کمال صدق واخلاصنی بیان اولوروساٴر اهل سلوکه دخی حصه بواولورکه طریق
الهیده بونك کبی نیجه غازیلر وجان ویرمکه راضیلر جانلرین ویرمشلر ونیجه وجهله مجاهده قیلمشلر مع هذا متضجر ومتألم
اولمشلرای ضعیف دل وغافل سن ادنی بلادن روکردان اولورسن ونفسکه مخالف برنسه کلسه درحال
طریق مجاهده دن اعراض وانحراف قیلورسن اصحاب جهادك بریسنی دخی کورکه بوبولده نه کونه مجاهده ایلرایمش که
انك منقبه سنی ذکر ایدوب بیوررلر (حکایت آن مجاهد که از همیان سیم هر روز یك درم درخندق انداختی اثر اتفاریق
زا بهر ستیزهٔ حرص وآرزوی نفس ووسوسهٔ نفس که اکر انداختن بیست بیکبار درخندق اندازو مرابرهان تا خلاص یابم که
الیأس احدی الراحتین او کفته کاین راحت نیز ندهم) بو سرخ شریف اول مجاهدك حکایه سیدرکه سیمك همیانندن
خندق دبنه هرکون بر اقچه اتردی اول سیمی تفاریقله نفسنك حرصی وآرزوسنك ستیزه لکندن اوتری یعنی نفسنك سیم
وزره زیاده آرزوسی اولدیغنی بیلوردی اکا عناداً اول سیم وزری تدریجله ایروب بر بر خندقه اتردی تفاریق تفریقك
جمعیدر بویله دیوکه چونکم بو درملرك اتقلغی لازمدر بردفعه بونی ات کتسون تاکم بن بو بلادن خلاص اولم زیرا یأس
راحتك برنوعیدر اول مجاهد نفسنه دیشکه بو راحتی دخی سکا ویرمزم بلکه سنی همیشه ریاضت ایچره زبون
ایدرم که سن عدوی دین وطاعتسن (مثنوی) آن یکی بودش بکف درچل درم * هر شب افکندی یکی در آب یم * تا که
کردد سخت برنفس ومجاز * درتانی دردجان کندن دراز * اول بر کمسه نك الندہ قرق درم وار ایدی هر کیجه بریی
دریاصو ینه براغردی تاکم صوری ومجازی نفس اوزره سخت ومحکم اوله تأنیده جان قو پرمق دردی دراز اوله یعنی
اول الندہ وهمیانندہ قرق اقچه سی اولان صوفینك هر کیجه خندقه بر اقچه آتمقدن مرادی بوایدیکه تاکم مجازی اولان
نفس حیوانی اوزره سخت ریاضت اوله وبو تأخیر وتأنیده جانی بدندن قو پرمق دردی دراز اوله که اجرکم بقدر تعبکم
حدیثنك موجبنجه طریق الهیده چکدیکی تعب قدر اجر بوله جغنی بیلوردی انکچون نفسنه بو کونه جفالر قیلوردی
نته کم مقدّما مذکور اولان صوفی دخی بو معنایی ملاحظه ایدوب برزخمله ایکی زخمله بدنندن جانی کتمکه راضی اولمدی
بلکه نیجه زخملر وضربتلر ییمك ایچون وجانی الندن آسان وجهله خلاص اولمق ایچون عظیم اقداملر ایلردی نته کم
بیوررلر (مثنوی) بامسلمانان بکر او پیش رفت) وقت فر اووا نکشت از خصم تفت * زخم دیکر خورد آنرا هم ببست
بیست کرت رمح وتیر ازوی شکست * بعد از ان قوت نماند افتاد پیش) مقعد صدق او زصدق عشق خویش * اول صوفی
مسلمانلرله کروفر ایله ایلرو کتدی فر وحمله وقتنده اول صوفی تفت وآتشناك خصمدن کیرو دوندی الحاصل اول صوفی

جنكده برزخم دخی يدی انی هم باغلدی يكرمی كره رمح وتير اول صوفيدن صندی اندنصكره بدننده قوت قالمدی ايلرودوشدی اوكندينك عشقنك صدقندن صدق مقعدنه يعنی چونكم اوصوفیء دليرنيجه دفعه تكرار تكرار كفار جانبنه حمله لر قيلوب زخملر يوب هر برينی باغلدقدنصكره آخر الامر بدننده قوت قالمدی پس اوكنديننك عشق وشوقنك صدقندن متقيلر مقامی اولان مقعد صدقه ايلرودوشدی زيرا (فی سبيل الله) شهيد اولان كسه لرك روحی همان بدنندن چقديغی كبی جنت اعلايه واصل وملك مقتدرك قتنده اولان مقعد صدقده جلوس قيلور (مثنوی) صدق جان دادن بودهين سابقوا * ازنبی برخوان رجال صدقوا * صدق حق يولنده جان ويرمك اولورا كاه اولك سبقت ايليك قرآن عظيمده رجال صدقوا آيتنی اوقوتنه كم حق سبحانه وتعالی سورهٔ احزابده كفارله مقاتله قيلان وجان ويرمكده صادق اولان مؤمنلر حقنده بيورر (من المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه فمنهم من قضى نحبه ومنهم من ينتظر وما بدلوا تبديلا) يعنی مؤمنلردن شول برنوع ارلر واردركه اللهله معاهده ايلدكاری شيئی راست وصادق ايلديلر انك اوزرينه ثابت اولمغله پس بونلردن بعض كسه اولديكه نذرنی قضا ايلدی وبورجنی اداقيلدی يعنی اولدی وشهيد اولدی حضرت حمزه ومصعب وانس رضی الله عنهم كبی وبونلردن بعض كسه منتظر اولوب مثلا حضرت عثمان وطلحه رضی الله عنهما كبی وبونلردن عهدنی تبديل ابتمكله تبديل ايلمديلر چونكم حق تبارك وتعالينك بوكونه عاشق وصادق بنده لری فی سبيل الله جانلر ويرديلر وجان ويرمكده صادق اولديلر معلوم اولديكه اصل صدق حق يولنده جان ويرمكلك اولور بوآيت كريمه بومعنايه دلالت قيلور (مثنوی) اين همه مردن نه مرك صورتست * اين بدن مر روح را چون آلتست * ای بسا خامی كه ظاهر خونش ريخت * ليك نفس زنده آن جانب گريخت * آلتش بشكست ورهزن زنده ماند نفس زنده ست ارچه مركب خون فشاند * زيرا بودوكلی اولمك مرك صورتدكادر بوبدن روحه آلت كبيدر ای مرد غافل چوق خام ونا پخته جاهل واردركه ظاهرا انك قانی دوكلدی ليكن زنده نفس اول جانبه قاچدی آلتی صندی ورهزن وحرامی زنده قالدی نفسی زنده درا كرچه مركبی قانی صاچدی يعنی بودوكلی اولمك جسد وصورتك اولمسی دكلدر وجسد وصورتك اولمسندن روحك اولمسی لازم كلمز زيرا بوبدن روحه آلت وقارسه نسبت برآت كبيدر مثلا فارسك اتی اولسه اندن فارسك اولمسی لازم كلمز وروحك دخی التی اولان بدن هلاك اولسه اندن روحك هلاكی اولمسی لازم اولمز بدن صندقدنصكره هر كسك روحی اكر پخته واكرخام مدام باقی قالور ای چوق خام كسنه لركه ظاهرا انك قانی دوكلدی وسيف وخنجرله اولدرلدی بعض كسنه لر بوكا شهيد ديرلر وليكن انك هوا وهوسله زنده اولان نفسی اول آخرته قاچدی پس ظلم وفسادی سببيله آنده معذب اولور انك التی صنقده اكانه فائده حاصل اولورا كرچه انك التی شكست اولدی وبدنی اولدی وليكن يول اوريجی اولان وعصيان قيلان نفسی اخلاق ذميمه واعمال سيئه ايله زنده قالدی اكرچه انك مركب بدنی قان صاچدی ومقتول اولدی وليكن فارس نفس اول صفات ذميمه ايله آخرتده زنده در (مثنوی) اسب كشت وراه اورفته نشد * جز كه خام وزشت وآشفته نشد * كر بهر خون ريزئی كشتی شهيد كافر كشته شدی هم بوسعيد * مثلا اسبی دپلدی واول فارسك يولی كيدلمش اولمدی كه خام وزشت وآشفته دن غيری اولمدی اكر هر خون برلكله شهيد اوليدی مقتول كافر دخی بوسعيد اولوردی يعنی برآدمكه هنوز فاسق وفاجر اوله وكفر وعصيانله درونی طولو اوله اما صورتا مسلمان اوله حين محاربه ده كافرلرانی قتل قيله وياخود آلت حربله برمحلده مقتول اوله انك مثالی شول فارسه بكزركه برمطلوبه عزيمت ايدوب يوله كيردكده انلك اسبی مقتول اوله وانك يولی كيدلمش وقطع اولنمش قاله اول كسه خام وزشت وپريشان اولمقدن غيری اولمز ومطلب ومقصودنه دخی يول بولمز پس مطلق بدنك اولمسندن مادامكه طاعات وايمان جانبنده اولمدقجه اكانه فائده حاصل اولورا كر برقان دوكلمكله بركسنه شهيد اوليدی وياخود شهادت مرتبه سن بوليدی فی المثل بركافر باشنه اق صارنسه ولباس اهل اسلامی كيسه وعسكر اسلام ايچره قانی دوكلوب مقتول اولسه ابوسعيد اولمق لازم كلوردی انجق شهادت وسعادت مؤمن اولنه واطاعت قيلنه نصيب اولور بوخسه صورتی مؤمن باطنی كافر اولنه سعادت وشهادت ميسر دكلدر (مثنوی) ای بسا نفس شهيد معتمد * مرده در دنيا وزنده ميرود * روح رهزن مرده وتن كه تيغ او * ماند باقی دز كف قتال تو تيغ آن تيغست مر دان مرد نيست) ليك اين صورت ترا حيران كنيست) ای مرد غافل چوق معتمد وصحيح شهيد نفس واردركه دنياده مرده درحال بوكه آخرته زنده كيدر روح رهزن اولدی وتن كه انك تيغی ايدی سنك قتالك كف ودستنده باقی قالدی تيغ اول تيغدر اما مرد اول مرد دكلدر ليكن بوصورت سنی حيران ايديجيدر يعنی ای چوق سيف محبته له فی سبيل الله شهيد اولمش نفس معتمد واردركه بودنياده حالا اولمش (موتوا قبل ان تموتوا) حديثنك مفهوميله عمل قيلوب اولمزدن اول كنديسنی اولدرمشدر اول كسه آخرته زنده كيدر وبن بوزنده دخی نفس مرده وروح زنده سيرايدر

من اراد ان ينظر الى وجه ميتة يمشى فى وجه الارض فلينظر الى ابى قحافة حديث شريفى نفس مرده ودل زنده
اولان حضرت ابى بكر رضى الله عنهك وجود شريفنه ودخى مرتبهٔ صديقيته واصل اولان اهل فنانك وجودلرينه
دلالت ايدر بو كونه شهيد حق اولان وتيغ عشقله كنديسنى اولدروب شهادت مرتبه سنى بولان كاملك رهزن اولان روحى
اولدى رهزن اولان روحدن مراد روح حيوانى ونفس ظلمانيدر وتن بو رهزن اولان روح حيوانينك تيغى مثابه سنده در
چونكم رهزن اولان روح حيوانى ونفس ظلمانى اوله انك تيغى مثابه سنده اولان بدن حق تعالينك يد قدرتنده باقى قالدى
قتالدن مراد خداى تعالى اولور يعنى شهيد تيغ محبت اولان عاشقك كه روح حيوانيسى اوله انك تيغ بدنى سنى وغيريلرى
مميت اولان خداى تعالينك دست قدرتنده باقى قالور ديمك اولورا كرچه اول شهيد حق اولان فانينك بدنى تيغنه نظر
ايلسك همان اول بدندر وليكن اول تيغ بدنك صاحبى اولان مرد اول مردد كادر بلكه اول باطنا مبدل اولمش واوصاف
الهيه ايله اتصاف قيلمش وعند الله دائم وباقى اولمشدر وليكن بو صورت بشريه سنى حيران ايديجيدر سن انى كوردكده
اول صورتك صاحبى اولان مردى دخى عالم معناده نه همان اولكى مرتبه سنده صانورسن امّا اول اوّلكى مرد
دكلدر (مثنوى) نفس چون مبدل شود اين تيغ تن * باشد اندر محض صنع ذوالمنن * ان يكى مرديست قوتش جمله درد
وين دكر مردى ميان تى همچو كرد * نفس چونكم مبدل اوله بو تيغ تن حضرت خداى ذوالمننك محض صنعنده
اولور اول برمردلكدر كه انك قوتى جمله درددر وبو مردلك دخى غبار كبى اورته سى خاليدر تى تهى معناسنه درمرديده
اولان يا مصدريه اولميوب وحدت ايچون اولسه دخى جائزدر بو تقديراوزره معنى اول برمرددر كه انك قوت وغداسى
جمله درددر وبو آخر مردتوز كبى اورتاسى خاليدر وتوضيح معنى اولدركه يعنى شول كسه نك كه نفسى اولمزدن اوّل اوله
وهوا وهوسى ازاله ايدوب مبدل اوله بو بدن تيغى اول حينده ذوالمنن اولان خداى تعالينك صنع محضنك الندە اولور
اول بدنى خداى تعالينك صنعى تحريك قيلور واول بدن صنع حقه آلت اولور ونفسى مرده اولان ودست الهيده
الت اولان كسه اول برمرددركه انك قوت وغداسى درد الهى وشوق ربانيدر امّا بو نفس ظلمانى زنده وروحى مرده اولان
كسه بلى قوتدن ورجوليتدن غبار كبى خالى اولان برمرددرنته كم اول مرد عالى ايله بومعنانى رجوليتدن خالى اولان
كسه لرى بيلدرمكدن اوترى بو سرخ شريفى بسط ايليوب بيوررلر (صفت كردن مرد غماز ونمودن صورت كنيزك
مصوّر در كاغد وعاشق شدن خليفهٔ مصر بران صورت وفرستادن خليفه اميررا با سپاه كران بدر شهر موصل وقتل
بسيار وويرانى بسيار كردن بهر اين غرض) بو سرخ شريف مردغمازك صفت ايلسى وكاغدده مصوّر اولان كنيزك
صورت جميله سنى مصر خليفه سنه كوسترمسنك بيانندەدر دخى خليفهٔ مصرك اول صورته عاشق اولمسيدر
وخليفه نك بى كران وبى پايان عسكر ايله موصل شهرنك قپوسنه اميركوندرمسيدر واول اميرك اول شهر خلقندن
چوق كسه قتل ايتمسيدر وچوق ويرانلق ايلمسيدر بو غرضدن اوترى يعنى اول كنيزكى آلمقدن اوترى (م ى) مر خليفهٔ
مصر را غماز كفت * كه شه موصل بحورى كشت جفت) مصر خليفه سنه بر غماز ديدى كه موصل شهرينك شاهى
حورى ايله جفت اولدى (مثنوى) يك كنيزك دارد واندركنار * كه بعالم نيست مانندش نكار * اول شاه موصل كنارنده
بر كنيزك طوتر كه عالمده انك ماننده نكار يوقدر (مثنوى) در بيان نايد كه حسنش بى حدست * نقش او اينست كاندر
كاغدست * بيانه كلمز حسنى بى حددر يعنى اول بر محبوب نكاردر مرغوب دلداردر كه انك جمال وكمالنى وصف ايلمك
قابل اولمز وبيانه كلمز زيرا انك حسنى حدواندازەيه صغمز انك نقش وتصويرى بو در كه كاغده يچره درنظر ايله كورنه
كوررسن ديدى (مثنوى) نقش در كاغد چو ديد آن كيقباد * خيره كشت وجام ازدستش فتاد * اول كيقباد چونكم
كاغدده اول نقشى كوردى پس شاه مصر خيره اولدى وجام النڭدن دوشدى (م ى) پهلوانى را فرستاد آن زمان * سوى
موصل پس سپاه بى كران * پس اول شاه مصر بر قوى پهلوانى اول زمان كوندردى موصل جانبنه زياده كران وفراوان
عسكر ايله وديدى (مثنوى) كه اكر ندهد تو آن ماه را * بركن از بن آن درود ركاه را * كه اكر شاه موصل سكا اول ماهى
ويرميه اول درود دركاهى دبندن قوپار (مثنوى) ور دهد ترك كش كن ومه را بيار * تا كشم من در زمين مه دركنار * واكر
سكا ويره اول شهرى ترك ايله اول ماهى بكا كتور واول شهره وانك خلقنه ضرر كتورمه تا روى زمينده بن ماهى كنارە چكم
يعنى اول محبوبه يى در اغوش ايليم (مثنوى) پهلوان شد سوى موصل با حشم) با هزاران رستم وطبل وعلم) چون ملخها
بى عدد بركرد كشت * قاصد اهلاك اهل شهر كشت * الحاصل پهلوان حشم ايله موصل جانبنه كتدى هزاران رستم
وطبل وعلم ايله يعنى پهلوانلر وعلمدار بكلرله اول جانبنه كتدى وتوجه ايتدى كشت اطرافنده جمع اولان بى عدد عسكر
ملخلر كبى موصل شهرينك اهلنك اهلاكنه قصد ايديجى اولدى يعنى مزرعه اطرافنده جمع اولان بى عدد چكركه لر
كبى عسكر كه موصل شهرينك اوزرينه توجه قيلدى واول شهرلك اهلنك هلاكنه قصد ايديجى اولدى (مثنوى)

هر نواحی منجنیق ازنبرد * همچو کوه قاف او بر کار کرد * هر کوشه و ناحیه ده نبرددن و جنکدن اوتری بر عظیم منجنیق
کوه قاف کبی اول امیر بر کار ایلدی یعنی اوشهری خراب ایدوب قلعه سنی فتح ایتمك ایچون حرب و قتاله شروع ایدوب
هر ناحیه سنده کوه قاف کبی بر منجنیق بنا ایدوب کار و عمل اوزره اولدی (مثنوی) زخم تیر و سنکهای منجنیق
تیغها در کرد چون برق از بریق * اول جنکده رمی اولنان تیرلك زخمی و منجنیقك طاشلری تیغلر غبار ایچنده بریقدن
برق کبی ایدی بریق یلدرایجی و برق اوریجی نسنه یه دیرلر یعنی او جنکده تیرلك زخملری منجنیقك طاشلری و تیغلر کرد
و غبار ایچره سحاب بریقدن یلدراین برق کبی و یغان باران عددی ایدی دیمك اولور (مثنوی) هفتهٔ کرد اینچنین
خون ریز کرم * برج سنکین پست شد چون موم نرم * اول امیر بر هفته بو اسلوب اوزره خونریز اولدی کرمیتله
منجنیق طاشندن برج سنکین پست اولدی موم نرم کبی موم نرم نه مرتبه پست اولوب ناپایدار اولورسه اول طاشدن
یاپیلان برج و بارولر دخی منجنیق طاشندن پست اولوب یقلدی (مثنوی) شاه موصل دید پیکار مهول * پس فرستاد
از درون پیشش رسول * شاه موصل چونکیم مهول و مخوف اولان جنکی کوردی پس قلعه نك ایچندن اول امیرك
اوکنه رسول کوندردی بو یله دیو (مثنوی) که چه میخواهی زخون مؤمنان * کشته می کردند زین حرب کران
که مؤمنلرك قان و قتلندن نه استرسن انلر بو حرب کراندن کشته اوله لر یعنی اول مؤمنلرك بو یله ثقیل محاربه دن کشته
اولمالرندن و قانلری دوکلمالرندن سنك مرادك ندر دیدی (مثنوی) کر مرادت ملك شهر موصلست * بی چنین خونریز
اینت حاصلست * اکر سنك مرادك موصل شهرنك ملکی ایسه بو یله قان دوکمکسزین بو سکا حاصلدر (مثنوی)
من روم بیرون شهر اینك درا * تا نکیرد خون مظلومان ترا * بن شهردن طشره کیده یم اشته شهر سن ایچرو کل
تا مظلوملرك قانی سنی طوتمیه (مثنوی) ور مرادت مال و زر و کوهرست * این زملك شهر خود آسان ترست * واکر
بو حرب و قتالدن سنك مرادك مال و زر و کوهر ایسه بو خود شهرك ملکندن آسانترکدر (مثنوی) آن رسول آمد به پیش
پهلوان * داد کاغد اندر و نقش و نشان * چونکیم شاه موصلك رسولی اول پهلوانك اوکنه کلدی پس اول پهلوان اول
رسوله شول کاغدی ویردی که انك ایچنده نقش و عیان وار ایدی و اول شاه موصلك کنیزکنك تصویری انده یازلمش
ایدی و اول رسوله دیدی (مثنوی) بنکر اندر کاغد این را طالبم * هین بده ورنه کنون من غالبم * کاغده نظر ایله بونی
طالبم یعنی بو کاغد ایچره مصور اولان نقشك صاحبنی استرم امدی آکاه اول انی بکا ویر واکر ویرمز ایسك الان بن
سزلك اوزره یکزه غالبم خواه و ناخواه انی سزدن آلورم دیدی (ایثار کردن صاحب موصل ان کنیزك را بخلیفه تا خونریز
مسلمانان بیشتر نشود) بو ترجمهٔ شریفه صاحب موصلك یعنی موصل شاهنك ایثار ایلسیدر اول کنیزکی خلیفهٔ مصره
تا مسلمانلرك قانی دوکلمسی زیاده رك اولمیه یعنی شاه موصل اول کنیزکی اول امیره تسلیم ایلدیکیدر تا کم آنی مصر
خلیفه سنه تسلیم ایده تا کم اول کنیزك سببیله مسلمانلردن چوق کمسه هلاك اولمیه شاه موصل بونی اختیار
ایلدیکنه سبب بودر که پادشاهلره لازمدر که رعایایی دشمندن حفظ ایلمکه کلی اقدام و اهتمام ایلیه لر (مثنوی)
چون رسول آمد بکفت آن شاه نر * صورتی کم کیر و زود این را ببر * چونکه شاه موصلك رسولی کندینك حضورینه
کلدی و اول امیر دیدیکی سوزلری سویلدی پس اول نر و مرد شاه که شاه موصلدر اول رسوله دیدی بر صورتی
اکسك طوت بونی تیز ایلت یعنی بو کنیزك بندن کیتمك ایله فرض ایله که بنم مالکمدن همان بر صورت ناقص اولدی
و بوندن دکانه نقصان ایرشور تیز بو جاریه یی اول امیره ایلت (م ی) من نیم در عهد ایمان بت پرست) بت بر این بت پرست
اولیترست * بن ایمان عهدنده بت پرست دکلم یعنی بن که مؤمنم بت پرست دکلم خدا پرستم پس اول بت پرستك
قتنده اولیرکدر بندن مقصود بونده اول کنیزکدر (مثنوی) چونکه آوردش رسول آن پهلوان * کشت
عاشق بر جمالش آن زمان * چونکیم رسول کنیزکی پهلوانه کتوردی اول پهلوان اول زمان اول کنیزکك جمالنه عاشق
اولدی حضرت مولانانك مرادشریفی چونکه قصه دن حصه درلاجرم عشق مناسبتیله احوال عشقی بیان ایلمکه
شروع ایلدی (مثنوی) عشق بحری آسمان بروی کفی * صد زلیخا در هوای یوسفی * عشق الهی بی پایان و بی کران
بر دریادر آسمان بو قدر جسامتیله آنك اوزرنده بر کفدر زیرا جمیع موجوداتك وجودنه سبب عشق اولمشدر نته که
بو ایکی حدیث قدسیدن روشندر لولاك لما خلقت الافلاك و کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف
لاجرم افلاك بلکه عرش عظیم عشق الهی یه نسبت زیاده پستدر (بیت) عجب علمیست علم هیئت عشق * که چرخ
هشتمش هفتم زمینست) زیرا یوسفك هوا و محبتنده یوز زلیخا حیران و سرکرداندر لاجرم قتنده عشق الهی یوزندن ذره
قدر درخشان اولسه صد هزار آفتاب تابان انك ایچون ذره کبی سرکردان اولور مراد عشق الهینك عظم شان و علو
قدرین بیاندر (بیت) ذرهٔ درد از همه آفاق به * شمهٔ عشق از همه عشاق به (مثنوی) دور کردونها ز موج عشق دان

کر نبودی عشق بفسردی جهان * افلاک دوروحرکتی عشق الهی دریاسنك موجندن بیل اکر عشق اولمیدی جهان منجمد اولوب دوکردی یعنی جهانده نشو ونما وزیب وزینت ولطافت وطراوت وکلستان وبوستان اولمزدی وجهان جنت کبی خوش ولطیف اولوب بوحالتی بولمزدی (بیت) جهان چو خلد برین شد بدور سوسن وکل ولی چه سود که دروی نه ممکنست خلود (مثنوی) کی جمادی محو کشتی در نبات * کی فدای روح کشتی نامیات اکر عشق اولمیدی بر جماد نباتده نیجون محو وناپیدا اولوردی یعنی اولمزدی نشو ونماده اولجیلر روحه نیجون فدا اولوردی یعنی فدا اولمزدی لیکن حضرت حقك ذی روحده بر قوت وبر حالت ویره شدر که چونکه نباتدن کندیلرینه غدا حاصل ایدوب یه‌لر اول نبات روح واحددن خبر الوب نباتلك حالی آندن محو ونایاب اولور پس اول نبات که مراد غدادر روحدن خبر الور وآنده انعدام بولور جماد اولدر که نشو ونمادن انك نصیبی یوقدر نبات اولدر که آنده نشو ونما واردر حیات یوقدر حیوان اولدر که آنده حیات واردر لاجرم چون انسانه غدا اوله جمادلکدن خلاص اولوب نامی اولور بعد زمان تدریجله نامیلك مرتبه‌سندن کذر ایدوب انساندن جزو اولور (بیت) آدمی را شود طعام وغدا بلکه او را شود تمام فدا * هستی خود کند درو فانی * سر بر آرد ز جیب انسانی (مثنوی) روح کی کشتی فدای آن دمی کز نسیمش حامله شد مریمی * روح اول بر نفسك نیجون فداسی اولوردی یعنی روح نفخهٔ رحمانیه‌یه نیجون فدا اولوب اول نفخه جانبنه یلردی وآندن فیض وفضل قبول ایدیجی اولوردی که اول نفخهٔ رحمانیه‌نك اثر ونسیمندن اول مریم حامله اولدیکه آندن حضرت عیسی خلق اولندی پس معلوم اولدیکه جهانده وجود بولان احوال عجیبه وآثار غریبه‌نك منشأ ومنبعی اسرار عشق الهیدر پس هر کیمکه طالب عشق الهیدر اکا لازمدر که جان ودلدن روز وشب نفخهٔ رحمانیه‌یه متعرض وطالب اوله تاکم انك سببیله عشق الهی‌یه وصول میسر اوله نته‌کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورر (ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات الا فتعرضوا لها) (بیت) ان لله منزل البرکات فی احایین دهرکم نفحات * متعرض شوید آنها را * قابل آن کنید جانها را * ای بسا نفحه آمد وتو بخواب * بر مشامت زد وتو مست وخراب * میدهد بوی کل نسیم سحر * لیك ازان مرد خفته را چه خبر * نفحه آمد ز حق نبد ز فتی نفحه آمد دماغ بکرفتی (مثنوی) هر یکی بر جا ترنجیدی چو یخ * کی بدی پران وجویان چون ملخ * اکر عشق اولمیدی بو مذکورات یرنده یخ کبی منجمد ومنقبض اولوردی چکرکه کبی نیجون پران وجویان اولوردی یعنی اولمزدی خلاصهٔ کلام بودر که افلاکك دور وحرکتی وجمادك نشو ونما بولمسی ونباتك روحدن جزو اولمسی وروحك عالم علوی جانبه تك و پو ایدوب حضرت حقك فیض وفضلندن مغتنم اولمسی ونفخه‌دن روحك ظهور بولمسی جمیعا عشق الهیدندر فرضا بونده آثار عشقدن بر شمه وبر حالت ایرشمسه بو حالاتك تبدیلندن محروم اولوب یخ کبی بر حال اوزره قالوردی پس ظاهر اولدی که جمیع اشیایه شوق وذوق وحالت ونشو ونما وحرکت عشق الهیدندر (بیت) هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق) ثبتست بر جریدهٔ عالم دوام ما * ترنجیدی منجمد ومنقبض اولوردی معناسنه‌در ترنجیدندن که منجمد ومنقبض اولمق معناسنه‌در یخ بوز معناسنه‌در که لسان عربی وزبان فارسی اشتراك طریقی اوزره (مثنوی) ذره ذره عاشقان آن کمال * می شتابد بر علو همچون نهال * ذره ذره اول کمال عاشقلریدر یعنی جمیع ذرات جان ودلدن عشق الهی‌یه طالبلردر زیرا ذرات مسبح اولدقلری کبی هم طالبلردر بو وجه اوزره آن کمالدن مراد عشق الهیدر پس بونده تنبیه اولدر که عشق الهی‌یه وصول بولان کاملدر عشق الهیدن بی بهره اولان هنوز ناقصدر بو وجه هم لطیفدر اول کمالك عاشقلری ذره ذره عاشقلری فدان کبی بلندلکه ایوریعنی حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك عاشقلری ماسوادن فراغت ایدوب دمبدم جناب الهی قربنك ازدیادنه سعی وکوشش ایلرلر بر نفس عمرلرنی هوا وهوسه صرف ایلمزلر آن کمالدن مراد حضرت حقدر که جمال وجلال وکمال صاحبیدر نهال فدان معناسنه‌در (مثنوی) سبح لله هست اشتابشان * تنقیهٔ تن میکنند از بهر جان * آنلرك شتاب واستعجالی سبح لله دریعنی لسان حال الله خدای تعالی‌یه حمد ایدیجیلردر بو آیت کریمه‌یه اشارتدر که سورهٔ صف وسورهٔ حشرك اولیدر (سبح لله ما فی السموات وما فی الارض وهو العزیز الحکیم) تنلرنی تنقیه وپاك ایلرلر جاندن اوتری لاجرم عشق الهی‌یه طالب اولنلره لازمدر که قلبلرنی محبت ماسوادن وتنلرنی محرماتدن پاك وعاری ایلیه‌لر تاکه روح باقی مشابه‌سنده اولان عشق الهی ایله مالی اولوب فنادن بالکلیه نجات بولمق میسر اوله حضرت مولانا قدس الله سره چونکه بر مقدار عشق الهی‌یی وصف ایلدی کرو حکایه‌یه عودت کوستردی (مثنوی) پهلوان چه را چو ره بنداشته * شوره‌اش خوش آمده حب کاشته * پهلوان کنیزکك عشق ومحبتی شرابیله مست اولوب چاهی راه صانمش یعنی کنیزك مصر خلیفه‌سی ایجون ارسال اولنمش ایکن خیانتی ارتکاب ایدوب آنی در آغوش ایلك خطرناك وورطهٔ هلاك ایکن اکا جزوی وسهل نسنه کوروندی زراعته قابل دکل

شوره‌یرا كا خوش واطیف كلش حب ودانه زراعت ایلمش زیرا جاع كه مقتضای شرع شریف اولمیه حقیقتده شوره بومده زراعت ایلمك كبیدر پهلواندن مقصود بونده سر عسكر اولان امیردر كه عشق سببیله چشم دلی كور اولوب انجلین برقبیح خیالی اختیار ایلدی حب دانه معناسنه در شوره اول یردركه قابل زراعت دكلدر آنده همان خار وخس بتر (مثنوی) چون خیالی دید آن خفته بخواب * جفت شد با آن وازوی رفت آب * اول خیال كبی كه اول اویمش كمسه اول خیالی دوشنده كوردی اول كمسه دوشنده اول كوردیكی خیال‌له جفت اولدی وآندن آب منی كتدی یعنی رؤیاسنده محبوبیا محبوبه كوروب احتلام اولدی خیالدن مقصود جفت اولدیغی كمسه دركه كركسه محبوبه كركسه محبوب صورتنده اولسون چون خیالیده اولان چون تشبیه اولمق روشندر آبدن مقصود آب منیدر (مثنوی) چون برفت آن خواب وشد بیدار زود * دید كان لعبت ببیداری نبود * چونكه اول خواب كتدی وتیز بیدار اولدی كوردی كه اول لعبت بیدار اولقده اولدی یعنی چونكه خوابده مشاهده ایلدیكی لعبتی خوابدن بیدار اولدقده كورمدی (م ی) برخیالی آب خود بردم دریغ) عشوهٔ آن عشوه ده خوردم دریغ) دریغ برخیال اوزره كندی آبمی وشرفمی ایلتدم دریغ وحیف اول عشوه دهك عشوه سنی یدم عشوه ده عشوه ویریجی معناسنه وصف تركیبیدر اكثریا محبوب ومحبوبه نك وصفنده استعمال اولنور الدایجی معناسنه در وهركسك وصفی اولمق جائزدرنته كه شیخ سعدی قدس سره العزیز حضرتلرینك بوستان نام كتابنده واقع اولمشدر كندیسنه اسناد طریقیله (بیت) بكو آنچه دانی كه حق كفته به * نه رشوت ستانی ونه عشوه ده (مثنوی) پهلوان تن بد آن مردی نداشت * تخم مردی درچنان ریكی بكاشت * اول سر عسكر اولان امیرتن پهلوانی ایدی مردلك طوتمدی یعنی پهلوانلغی جسمانیت اعتباریله ایدی روحانیت اعتباریله دكل ایدی مردلك تخمنی انجلین برقومده زراعت ایلدی ریك قوم معناسنه در (بیت) عنان باز پیچان نفس از حرام * بمردی زدستم كذشتند وسام (م ی) مركب عشقش دریده صد لكام * نعره می‌زد لاابالی باحمام * اول پهلوانك عشق مركبی یوز لجامی یرتمش وپاره لمش موت وهلاككه بی بالمقابل اولوب نعره اوردی یعنی اول پهلوان شهوت سببیله مغلوب نفس اولوب اول كنیزكه برمرتبه ده عاشق اولمش ایدی كه موت وهلاكدن هركز مبالات واحتراز ایلمزدی نته كه دیمشلردر (اذا قام ذكر الرجل ذهب ثلث دینه) لاجرم عقل معاش چونكه نفس امّاره نك زبون ومغلوبی اوله حضرت خدانك غضب وقهر عذابندن خوف ایلمز وفكرنه كتورمز لكام لجام معناسنه در بتركی اویان كه آتك باشنه اورزلر لاابالی فعل مضارع نفس متكلم وحده درمفاعله بابندن قایرمزم لیكن كاهی بو معنی ملاحظه اولنمیوب مبالات سز معناسنه استعمال اولنور نته كه بونده وبوستانك بو بیتنده بویله در (بیت) سفر كردكان لاابالی زیند * كه پرورده ملك ودولت نیند * حمام بونده موت معناسنه در بعض محلده كوكرجین معناسنه درنته كه بوستانك بو بیتندن روشندر (بیت) خورش ده بكنجشك وكبك وحمام * كه یك روزت افتد همایی بدام * (مثنوی) ایش ابالی بالخلیفة فی الهوی * استوی عندی وجودی والتوی * اول پهلوان اول حالده كندیسنه دیدی خلیفه نه شیدركه محبتده بن خلیفه دن مبالات ایدم یعنی چونكه كنیزكه عاشق اولدم انك وصالی خصوصنده خلیفه مضردن خوف وبالك طوتمزم زیرا محبت سببیله بنم قتمده برابر اولدی بنم وجودم وهلاكم زیرا حبك الشیء یعمی ویصم حسبنجه پهلوان اول شناعتك قباحتنی مشاهده ایلكه قادر اولمدی وكسنه نك پندنی استماع ایلمدی لاجرم توقان نفس سببیله اول فعل شنیعی اختیار ایلدی پس اول كمسه كه نفسنك مغلوبی اولوب شهوت پرست اوله اول كمسنه كه حضرت حقك عذابندن خوف ایلمیوب معصیتدن خالی اولمز التوی ده اولان الف لام یاء متكلمدن عوض اولمق روشندر وتوی تاو واولك قتیله هلاك معناسنه در (مثنوی) اینچنین سوزان وكرم آخر مكار * مشورت كن بایكی خاوند كار * ای صاحب عقل آخر بویله انجلین سوزان وكرم زراعت ایلمه برخداوند كارله مشورت ایله یعنی ای صاحب عقل خطرناك وهولناك امورده استعجال وشتاب ایلمه بلكه برصاحب دل ایله مشاوره ومشورت ایله تاكه برتهلكه یه ایرشوب نادم اولمیه سن مكار نهی حاضردر زراعت ایلمیه معناسنه كه كاریدندن مشتقدر خاوند كار خداوند كار معناسنه در (م ی) مشورت كو عقل كو سیلاب آز * درخرابی كرد ناخنها دراز * مشورت قنی عقل قنی حرص سیلابنه یعنی حرص كه زیاده اوله آنده مشورت وعقلدن برفائده حاصل اولمز بلكه اول محلده مشورت وعقل تذكر اولنمز حالا كه برخرابه ده ناقص ناخنلرنی دراز ایلدی یعنی بركسه نیجه زمان ویرانه اولوب طرناقلرنی كسمسه اول كمسه الی ایله برنسنه آلمغه وبرمعقول فكر پیدا ایلمكه قادر اولمدیغی كبی مغلوب حرص اولان هم حرص سببیله مخوف ومهول محللرده كندیسنه نافع اولان احوالی تدارك ایلمكه قادر اولمز لاجرم ورطهٔ هلاكه دوشوب هلاكت ومنعدم اولور (مثنوی) بین ایدی سد وسوی خلف سد * پیش وپس كی بیند آن مفتون خد * آنلرك اوكلرنه سد وآنلرك آردی جانبنده سد واردر یعنی (وجعلنا من

بين ايديهم سدا ومن خلفهم سدا فاغشيناهم فهم لا يبصرون) آيت كريمه سى حسبنجه كافرلر اول مستور سدلر سببيله
نتيجه حق مشاهده ايدوب ايمانه كلمكه امكان اولمديغى كبى اوكنى وآردنى قچن كورر اول كنيزك عذار وچهره سنك
مفتون وعاشقى يعنى اول پهلوان كه اول كنيزك عاشق اولمش ايدى لاجرم (بيت) چو عشق آمد از عقل ديكر مكوى *
كه در دست چوكان اسيرست كوى) حسبنجه عقل پريشان اولوب عاقبت بيلمكدن دوز ومهجور قالدى خد خالك
فتحه سيله عذار معناسنه در (مثنوى) آمده در قصد جان سيل سياه * تا كه روبه افكند شيرى بچاه * جان وهلاك قصدينه
سياه وكل آلوده سيل كلمش تا كه بر روباه بر شيرى چاهه براغه نته كه بر خركوش بر شيرى حيله وظرافتله بر چاهه آتوب
هلاك ايلدى كه دفتر اولده مذكوردر خلاصهٔ كلام بودركه اول پهلوانك عقلى اكرچه ارسلان كبى قوى ايدى
لكن عشق بسيار فن آنى خركوش كبى زبون ايلدى لاجرم تداركدن عاجز قالوب كنديسنك هلاكنه سبب اولور حالتدن
پرهيز واحتراز ايلمكه قادر اولمدى روباه دلكو معناسنه در (مثنوى) از چهى بنمود معدومى خيال * تا كه انداز دا سودا
كالجبال * آبله مملو بر چاهدن بر معدوم خيال كورنمش تا كه اول خيال طاغلر كبى قوى ارسلانلرى آبله مملو چاهك
ايچنه آتر يعنى آبده مشاهده ايلديكى خيال سببيله كنديسنى چاهه آته نته كه خركوشه فريفته اولان شير آبله
مملو چاهك ايچنده كنديسنى كورديكى دم شير ظن ايدوب آنكله مقاتله ايلمكه قصدله كنديسنى چاهك ايچنه آتوب
هلاك ايلدى خياله اسناد سببنه اسناد اولنان قبيلدندر اسود جمع اسددر بر معدوم بر چاهدن خيال كوسترمش
بو معنى خيالدر معقول دكلدر (مثنوى) هيچ كس را با زنان محرم مدار * كه مثال اين دو پنبه است وشرار * هيچ
كمسه يى جهانده زنلره محرم ايدوب زنك يانده تنها قومه زيرا بو ايكينك مثالى پنبه وشراردر يعنى پنبه آتش يانده
توقفسز فى الحال نتيجه يانرسه مرد هم زنك يانته وارديغى دم فى الحال شهوت آتشى پيدا اولوب فساد وزنا ظاهر
اولور پس عاقله لازمدر كه زنى نامحرمدن حفظ ايلمكه حددن زياده اقدام واهتمام ايده خصوصا بو زمانده كه زنلر
ضبطدن قالمشلردر (بيت) بر پنبه آتش نشايد فروخت * كه تا چشم برهم زنى خانه سوخت (مثنوى) آتشى بايد
نشسته ز آب حق * هم چو يوسف معتصم اندر رهق * حضرت حقك آبندن نشسته وساكن اولمش بر آتش كركدر
يوسف پيغمبر عليه السلام كبى تا اندن فساد وزنا ظاهر اولميه رهقده فساد وزنادن معتصم ومحفوظ اوله يعنى
مادام كه عشق الهى آبيله بر كمسنك نفسى آتشى انطفا بولميه زنهار آنى زنه محرم طوتمه زيرا آنك نفسى شهوت آتشى
سببيله دوزخ مثابه سنده در خلاصهٔ كلام بودركه انبيا عليهم السلام واولياى كرامدن غيرى زنه محرم اولمغه لايق دكلدر
آب حقدن مراد عشق ومحبت الهيدر آتشى نشسته دن مراد مقبول حق اولان كمسه دركه آنك نفسى ما سوادن
مرده اولمش وطاعت وعبادتله حيات بولمشدر معتصم اسم مفعولدر رهق نو بالغ اولمق كه مراهق نو بالغ معناسنه در
هم چو يوسف كلامنك معناسى مصراع ثانى يه صرف اولنمق هم لطيفدر (مثنوى) كر زليخاى لطيف سروقد *
هم چو شيران خويشتن را وا كشند * اكر سرو بويلو لطيف زليخادن شيرلر كبى كنديسنى كيرو چكه يعنى هر نه قدر
حسنى زيبا اولسه وكنديسنى اندن منع ودور ايده حضرت مولانا قدس الله سره العزيز بو قدر معارف بيان ايتدكدنصكره
كيرو اول سر عسكرك حالى نيه منجر اولديغى بيان ايلمكه شروع ايلدى (مثنوى) باز كشت از موصل ومى شد براه
تا فرود آمد بيشه ومرج كاه * اول امير چونكه شاه موصلدن اول كنيزكى آلدى پس فى الحال موصلدن رجوع ايلدى
ومصره يولنه كتدى تا بر بيشه يه وسبزه زاره كلوب آندن ايندى وآنده قوندى مرج سبزه زار معناسنه در (م ى) آتش
عشقش فروزان آنچنان * كه نداند او زمين از آسمان * ليكن اول پهلوانك عشق آتشى انجلين مشتعل وسوزان
كه اول پهلوان زمينى آسماندن بيلمز يعنى اول پهلوان اول كنيزكك عشقى سببيله بر حاله كرفتار اولمش ايدى كه فهم
وادراك تداركدن قالمش ايدى (بيت) اكر خود هفت سبع از بر بخوانى * چو آشفتى الف بى تى ندانى (م ى) قصد آن مه
كرد اندر خيمه او * عقل كو واز خليفه خوف كو * اول پهلوان چادر ايچنده اول مهه قصد ايلدى يعنى فورى اول كنيزكى
در آغوش ايلمكه قصد ايلدى اول حالده عقل قنى وخليفه دن خوف قنى يعنى بو فعل اكرچه حددن زياده شنيع
وخطرناك ايدى ليكن اول كنيزكك عشقى شرابيله مست اولوب آندن عقل وخوف بالكليه كتمش ايدى همچنان
زنا وعمل قوم لوط اكرچه حددن زياده فعل شنيعدر وحضرت حقك غضب وقهرينه سببدر وحضرت رسول
صلى الله عليه وسلم بيورمشدر (ان اخوف ما اخاف على امتى عمل قوم لوط) ليكن شهوت پرست نفسك هجومى
وقتنده عقل وخوف وعذاب آخرت محو ونا پيدا اولور (مثنوى) چون زند شهوت درين وادى دهل * چيست
عقل تو فجل ابن الفجل * چونكه بو واديده شهوت طبل اوره يعنى شهوت پرستلكده چونكه شهوت عقل اوزره غالب
اوله كنديسنك حكمنى اجرا ايده سنك عقلك نه دركه اول حالده شهوت اوزره غالب اولوب كنديكى آندن خلاص

ایلیه سن ای تورب اوغلی تورب ای نجل ابن نجل تقدیرنده در بر کسه نك پدری وکندیسی زیاده خوار ونادان اولسه تحقیر محلنده اکا بو کلامله خطاب ایلر فجل تورب (مثنوی) صد خلیفه آن زمان هم چون مگس * پیش چشم اشبهینش آن نفس * اول زمان پهلوانك آتشین چشمی اوکنده یوز خلیفه مکس کبی ایدی آن نفس کلمه لرك معناسی مابعدنده اولان بیته صرف اولنمق روشندر حشو اولمق لازم کلسون ایچون زیرا آن زماندن معنی تمام حاصل اولور (مثنوی) چون برون انداخت شلوار ونشست * درمیان پای زن آن زن پرست * اول نفس چونکه پهلوان کنیز کله جفت اولمقدن اوتری شلوارنی طشره آتدی یعنی طومانی چیقاردی واول زن پرست اول زنك اياقلری اورتاسنده اوتوردی که فی الحال مقصودنه وصول بوله ونشست کلمه لرینك معناسی مصرع ثانی یه قید اولندی سهولت معنی ایچون (م ی) چون ذکر سوی مقر می رفت راست * رستخیز وغلغل ازلشکر بخاست * چونکه اول دم پهلوانك ذکری کنیزكك مقر فرجی جانبنه تمام وراست کتدی ناکاه عسکردن قیامت وغلغل قالقدی یعنی زیاده غوغا وآشوب وصدا ظاهر اولدی (مثنوی) برجهید اوکون برهنه سوی صف * ذوالفقاری همچو آتش اوبکف * اول پهلوان چونکه بو غوغا وصدایی اشتدی جبه وجامه کیمیوب کونی چپلاق صف جانبنه صچرادی یعنی دشمن کلوب عسکری غافل ایکن باصدی ظن ایدوب فی الحال اول جانبه دوان اولدی اول پهلوانك النده آتش کبی ذوالفقار یعنی تیغ آتشباری آلوب اول غوغا محلنه کلدی اوبکف بونده بکف او اولمق تقدیرنده شرح اولندی بو وجه روشن اولدیغی ایچون بو هم معنادر اول پهلوان کف ودستنده آتش کبی ذوالفقار طوتمش بو وجه اوزره بو مصراعده داشته لفظی مقدر اعتبار اولنور ذوالفقاردن مراد لطیف تیغدر (مثنوی) دید شیر نر سیه از نیستان * برزده بر قلب لشکر ناگهان پهلوان کوردی بر سیاه ارکك ارسلان ناکهان کندیسنی لشکرك قلب ودرونته اورمش یعنی نیستاندن چیقوب عسکری کوردیکی دم عسکره هجوم وحمله ایلمش نیستان یانك کسریله قامشلق معناسنه در لیکن ضرورت شعر ایچون بونده یاساکن وسین مکسور اوقنور (مثنوی) تازیان چون دیو درجوش آمده * صد طویله وخیمه آندرهم زده اول ارسلان جوش وخروشه کلمش دیو عسکرك ایچنده تازیان ودوان یوز طویله وچادری بری برینه اورمش یعنی پریشان وزیر وزبر ایلمش دیو لفظی مضاف اولمق روشندر اکرچه مضاف اولمق هم جائزدر که معنی بویله اولور جوشه کلمش عسکرك ایچنده سکردیجی ویلیجی (مثنوی) شیر نر کنبد همی کرد از لغز * درهوا چون موج دریا بیست گز * پهلوان مردانه بود وبیحذر * پیش شیر آمد چو شیر مست سر * ارکك ارسلان نهاندن کنبد ایلدی یعنی نیستاندن ظاهر اولوب هوایه یکرمی آرشون آتلدی دریانك موجی کبی کنبد کرد آتلدی وصچرادی معناسنه در بیست یکرمی وکز ارشون پهلوان مردانه ایدی وخوف وحذر سز ایدی ارکك مست ارسلان کبی یعنی اول پهلوان اول شیره بی باك کلدی (مثنوی) زد بشمشیر وسرش رابر شکافت * زود سوی خیمهٔ مهرو شتافت * پهلوان شیر نر کبی اول شیر نره حمله ایدوب آنی شمشیرله اوردی وآنك باشنی یاردی یعنی ایکی پاره ایلدی تیز اوراده مهرو یك چادرنه ایردی یعنی شیری هلاك ایلدیکی دم فی الحال استعجال الله اول کنیزكك چادرنه روان اولدی (مثنوی) چونکه خود را او بدان حوری نمود * مردی او همچنین برپای بود * شیری هلاك ایلدکدنصکره چونکه پهلوان کندیسنی اول حوری یه کوستردی انك ذکری هنوز قائم ایدی بو حالت شجاعتدن حاصل اولور برنسنه در مردیدن مقصود بونده ذکردر همچنین بونده هنوز معناسنه در (مثنوی) با چنان شیری بچالش کشت جفت * مردی او مانده برپای ونخفت * اول پهلوان جنکده آنجلین مهیب بر شیره قرین ومقابل اولدی هلاك ایلدی هنوز انك ذکری پای اوزره قالدی ویاتمدی یعنی انك ذکری هنوز قائم چالش جیم فارسیله جنك معناسنه در (مثنوی) آن بت شیرین لقای ماهرو * درعجب درماند از مردی او * اول آی یوزلو شیرین لقابت اول پهلوانك شجاعت ومردلکندن تعجبه قالدی یعنی تعجب ایلدی (م ی) جفت شد با او بشهوت آن زمان * متحد شد درزمان آن هردو جان کنیزك چونکه اول پهلوانك بو قدر شجاعت ومردلکنی کوردی اول زمان شهوت ورضا ایله اول پهلوانه جفت وقرین اولدی اول ایکی جان فی الحال متحد اولدی یعنی وصال ووقوع بولدی درزمان فی الحال معناسنه درهردو جاندن مقصود پهلوان وکنیزکدر (مثنوی) ز اتصال این دوجان باهمدکر * میرسد از غیبت آن جانی دکر * بو ایکی جانك بری برینه اولان اتصالندن آنلره غیبدن برغیری جان ایرشور یعنی اجتماعندن فرزند حاصل اولور اول جانك حصولی نتیجه اولدیغی بو بیتدن روشن وظاهر اولور (مثنوی) رونماید از طریق زادنی * کر نباشد از علوقش رهزنی * اول فرزند ولادت یولندن یوز کوستررا کر انك علوقندن رهزنلك اولمیه یعنی اکر زنك رحمنده نطفه نك قبولنه مانع برنسنه یوق ایسه علوق ضمتی ایله آنانك قرننده اوغلان یتاجق موضعدر رحم معناسنه که حانك

کسریله در چونکه حضرت مولانا قدس الله سره العزیزك قصه دن مرادی حصه درلاجرم جماع واجتماع وحصول ولد
مناسبتیله بو اسرار ومعارفله مملو ابیات شریفه بر وجهله خوب ورنکین معانی بیان ایلرکه عقل افکار دقیقه ایله
اکا وصول بولمق ممکن ومیسر دکلدر پس عاقله لازمدرکه بو ابیاتی جان ودلدن استماع ایدوب آندن حقه روحانی کسب
ایلمکه کای سعی واهتمام وتمام جهد واقدام کوستره (مثنوی) هرکجا دوکس بمهری یا بکین * جمع آید ثالثی زاید یقین *
هر قنده که ایکی کسه بر محبتله یا بر کینله جمع کله یعنی جمع اوله بهر حال اول ایکیدن یقین وتحقیق بر ثالث پیدا ومتولد
اولور (مثنوی) لیك اندر غیب زاید آن صور * چون روی آن سو ببینی درنظر * لیکن اول صورتلر بو عالم جسده
متولد اولمز بلکه عالم غیبده متولد اولور چونکه عالم غیب جانبنه کیدرسن اول آثاری آشکار نظرده کوررسن
زیرا جسددن جدا اولدقدنصکره عالم غیب هویدا اولور (مثنوی) آن نتایج از قرانات تو زاد * هین مکرد از هر قرینی
زودشاد * اول نتایج آخرتده سکا آشکار اولوب سنك مصاحب وقرینلرکدن طوغدی پس زنهار هر مصاحبکدن
تیز شاد ومسرور رجوع ایلمه زیرا احتمالدرکه اول قرینده سکا ضرر محض نتایج ایریشه شیخ ناقص کبی که انك
مصاحبتندن ضلالت ایرشور حالا که نقصان فهمکدن سن انك مصاحبتنی سبب قرب وصال رحمان وموجب
مشاهدهٔ جمال یزدان ظن ایلرسن (بیت) بیاموزمت کیمیای سعادت * زهر صحبت بد جدایی جدایی (مثنوی) منتظر
می باش آن میقات را * صدق دان الحاق ذریات را * بلکه اول میقاته منتظر اول ذریاتك الحاقنی صدق وراست
بیل یعنی هر عمل که سندن ظهور بولمشدر بهر حال مقبول جناب الهی اولمشدر دیو مغرور اولوب مسرور اولمه بلکه
قبولنه امیدوار اولوب اول عملدن نه آشکاره اولوردیو مترقب ومنتظر اول زیرا عملك آثار ونتایجی واردرکه بری برینه
مشابه دکلدر وذریاتله بو آیت کریمه یه اشارت اولنورکه سورهٔ طورده در (والذین آمنوا واتبعتهم ذریتهم بایمان الحقنابهم
ذریتهم) یعنی انلرکه خدای تعالی یه ورسولنه ایمان کتوردیلر وخدای تعالینك ورسولنك امر شریفنه مطیع
ومنقاد اولدیلر وحال بوکه آنلرك ذریتی هم آنلره تابع اولدی یعنی آنلرك ذریتی هم انلرکبی خدای تعالی یه ورسولنه
ایمان کتوردیلر ومطیع ومنقاد اولدیلر حضرت حق جل وعلا دیرکه انلرك ذریتنی بز آنلره الحاق ایلرز یعنی آنلر
هم مؤمنین زمرهسندن اولوب قیامتده جنات وعالی درجاته وصول بولوب کای انعام واحسانه مظهر اولورلر بو آیت
کریمه نك ظاهر معناسی اعتباریله بیتده واقع اولان ذریات محله اکرچه مناسب دکلدر ولیکن حضرت مولانا قدس
الله سره العزیزك مرادشریفی معنی بطون اعتباری اوزره عملك ذریتیدرکه اول عمل ایکی قسمدر حسنات وسیئات در
پس ذریاتدن مقصود حسناتك وسیئاتك ثماری وآثاریدر بونلرك ذریاته تشبیه اولنمسنه نکته بودرکه فرزند مادردن
متولد اولدیغی کبی آثار ونتایج هم اعمالدن ذریات کبی متولد وظهور بولور آن میقاتدن مراد روز حشردر (مثنوی
کز عمل زاییده اند واز علل * هر یکی را صورت نطق وطلل * زیرا اول ذریات عملدن وعلل واسبابدن طوغمشلردر
وظاهر وآشکاره اولمشلردر اول ذریاتدن هر برینك نطق وطلل صورتی واردر طلل بونده مقام ومکان معناسنه در
یعنی اول ذریات اعراض ایکن امر الهی ایله نطق ومقام صاحبی بر خوب روی کمسه اولور حسناتدن ایسه سنکله
مصاحبت ایلرنته کم حدیث شریفده وارد اولمشدر اعمال وخیر وطاعت خوب صورته متمثل اولوب کندی صاحبنك
حضورنه کلوب آنکله لطیف مصاحبت ایلر اول کمسه انك حسنندن تعجب ایدوب دیرکه سن کیمسن اول خوب
صورت اکا دیرکه دنیاده بن سنك عملك ایدم وسکا قرین ایدم وبهشتده هم سنك قرینکم وهر عمل که دنیاده وقوع
بولمشدر جنتده هر بریسی امر الهی ایله بر صورته متمثل اولور وسیئاتدن اولان اعمالك آثاری زشت صورت اولوب
آنلرك جانبنه صد هزاران درد ومحنت ایرشور (مثنوی) بانکشان در می رسد زان خوش جمال * کای زما غافل
هلا زوتر تعال * اول لطیف جمله لردن آنلرك بانك وآوازی ایرشور بویله دیرکه ای بزدن غافل وبیخبر هله بو جانبه تیزرك کل
یعنی اعمال صالحه نك آثاری ونتایجی خوب صورت وصاحب نطق اولوب دیرلرکه بزدن غافلسن بو عالمه تیزرك
کل تا بزی مشاهده ایدوب شادان وخندان اوله سن جمال جمع جمله درکه کردلك خانه معناسنه در خوش جمالدن مراد
بهشت اولمق روشندر زوتر زودتردن مخففدر (مثنوی) منتظر در غیب جان مردوزن * مول مولت چیست زوتر کام زن
عالم غیبده اولان مردوزنك یعنی خلایقك جانی قیامته منتظردر بو عالمده سنك توقفك نه در تیزرك کام اور یعنی
تیزرك یوری زیرا سکا لازم اولان اول عالمدر بو عالمده سکا ضرردن غیری نسنه یوقدر پس ای عاقل احوال اخروی
تدارکنده اول مرادد نیادن فراغت ایدوب اخروی امورك تدارکنه مقید ومشغول اولمغه تحریض وتحریصدر
مول مول توقف معناسنه در زوتر بونده هم زودتردن مخففدر کام کاف فارسیله خطوه معناسنه دربتزکی آدیم حضرت
مولانا قدس الله سره العزیز چونکه بو قدر معارف بیان ایلدی کیرو قصه یه عودت ایدوب کوستردی (مثنوی)

راه کم کرد او ازان صبح دروغ * چون مکس افتاد او در دیك دوغ * اول پهلوان اول صبح کاذب سببندن یولی یتوردی یعنی
کنیزك عشقی سببیله انجلاین عظیم خیانت وخطایی اختیار ایلدی مکس ایرانله مملو اولان چولمکه دوشدیکی کبی
اول پهلوان اول تهلکه یه دوشدی صبح کاذبدن مقصود اول کنیزك اولمق روشندر دروغ ایران معناسنه در (پشیمان شدن
آن سر لشکر ازان خیانت که کرد وسوکند دادن او آن کنیزك را که بخلیفه بازنکوید ازانچه رفته است) اول سر عسکرك
پشیمان اولمسیدر اول خیانتدن که ایلدی وسر عسکرك یمین ویرمسیدر کنیزکه که خلیفه یه دیمیه اول نسنه دن که
کچمشدر یعنی واقع اولان قباحتی خلیفه یه سویلمیه (مثنوی) چند روزی هم بران بد بعد ازان * شد پشیمان او ازان
جرم کران * سر عسکر بر قاچ کون انك اوزرینه اولدی یعنی اول کنیزکله بر زمان متمتع ومنتفع اولدی اندنصکره اول
سر عسکر پشیمان ونادم اولدی ثقیل وقبیح جرمدن یعنی اول عظیم خیانتدن اکا ندامت واقع اولدی (مثنوی) داد
سوکندش که ای خورشید رو * با خلیفه زانچه شد رمزی مکو * سر عسکر اول کنیزکه یمین ویردی که ای خورشید
یوزلو بو نسنه دن که واقع اولدی خلیفه یه بر رمز سویلمه سوکند کاف فارسینك فتحه سیله یمین معناسنه در بترکی آند
بونده تنبیه بودر که اکرچه جرم ومعصیتی حددن زیاده ایلرلیکن انابت وندامتدن دور اولمیوب جان ودلدن توبه واستغفار
ایده تا کم (ان الله یغفر الذنوب جمیعا) حسبنجه جمیع ذنوبدن مغفور اوله (مثنوی) چون بدید او را خلیفه مست کشت
پس زبام افتاد او را نیز طشت * چونکه خلیفه کنیزکی کوردی مست اولدی پس خلیفه نك دخی طشتی طامدن
دوشدی یعنی انك عشقی سببیله خلیفه بی عقل ورسوای اولدی بو مصرع ثانی رسوای اولمقدن عبارتدر (مثنوی)
دید صد چندانکه وصفش کرده بود * کی بود خود دیده مانند شنود * خلیفه اول کنیزکی یوز اول قدر کوردی که اول غماز
اکا وصف ایلمش ایدی بعض نسخه ده کرده بر ینه دیده واقع اولمشدر که معنی بو یله اولور خلیفه اول کنیزکی حسن
ولطافتده یوز اول قدر کوردی که اول کنیزکك وصفنی کاغدده کورمش ایدی کورلمش نسنه خود چقن شنود
وشنیده نك ماننده اولور یعنی دیده شنیده دن نیجه مرتبه اولیدر نته کم مشهوردر (مصرع) شنیدن کی بود مانند دیدن
چونکه حضرت مولانا قدس الله سره العزیزك قصه دن مرادشریفی اسرار ومعارف بیان ایدوب پند ویرمکدر پس
سلطان مصرانك وصفنی اشتمك وبعد زمان اول کنیزکك حسننی وصفدن زیاده کورمك مناسبتیله بو معنایی بیان
وعیان ایلر که حضرت خدانك طالبلری وجمال مشاهده سنك عاشقلری اکرچه خدای تعالینك جمالی وصفنی استماع
ایلرلر لیکن هیچ تجلی حاصل اولمزانك سببیله نور الهی یه انجلاین غرق ومستغرق اولهلر که کندیلرنی فراموش ایلیه لر
اما واصلین ومقربین واردر که آنلر تجلیء نور الهی سببیله برحالته وصول بولورلر که وجودلرنی بالکلیه فراموش ایلرلر
(مثنوی) وصف تصویرست بهر چشم هوش * صورت آن چشم دان نی آن کوش * وصف هوش وعقلك
چشمندن اوتری صورت وتصویر یردر زیرا وصف محسوس وظاهر بر نسنه دکلدر که حس ظاهر آنی مشاهده ایلمکه
قادر اوله پس صورتی چشمك آنی بیل کوشك آنی بیلمه یعنی صورت بر نسنه در که چشمله مشاهده اولنور کوشه
آندن نصیب یوقدر آن چشم چشمه مخصوص معناسنه استعمال اولنور (مثنوی) کرد مردی از سخندانی سؤال *
حق وباطل چیست ای نیکو مقال * بر مرد بر سخنداندن سؤال ایلدی بو یله دیو که حق وباطل ندر ای خوب سوزلو
یعنی حق ندر وباطل ندر بکا بیان ایله (مثنوی) کوش را بکرفت وکفت این باطلست * چشم حقست و یقینش
حاصلست * اول کمسنه سائلدن بو سؤالی اشتدی قولغنی طوتدی وایتدی بو باطلدر چشم حقدر وانك یقینی حاصلدر زیرا
استماع اولنان خصوصده شکدن خلاص میسر دکلدر اما مشاهده اولنان خصوصده یقین مقرردر (مثنوی)
آن بنسبت باطل آمد پیش این * نسبتست اغلب سخنهای امین * اول نسبتله بونك قتنده باطل کلدی یعنی کوشك
باطل اولمسی چشمه نسبتدر ای امین اکثر سوزلر نسبتدر یعنی سوزلرك اکثری کوشه نسبت طوتر بو سببدن آندن
چوق خلاص واقع اولور بو حالت خود زیاده روشندر (مثنوی) ز آفتاب ار کرد خفاش احتجاب * نیست محجوب
از خیال آفتاب * خفاش اکرچه آفتابدن احتجاب ایلدی یعنی آفتابك مشاهده سنه طالب اولدی لیکن آفتابك
خیالندن محجوب دکلدر (مثنوی) خوف او را خود خیالش می دهد * آن خیالش سوی ظلمت می کشد * آفتابدن
خوف خود اکا آفتابك خیالی ویرر زیرا بر کمسه بر کمسه دن خوف ایلسه آنك خیالی انك فکرندن خالی اولمز اول
خیال خفاشی ظلمت جانبنه چکر لاجرم روزده طشره چقمز (مثنوی) آن خیال نورمی ترساندش * بر شب ظلمات
می چفساندش * نورك تصوری خفاشی نورك خیالندن تخویف ایلر اول خفاشی شب وظلماته یاپشدیریر لاجرم بیچاره
خفاش نور وروزدن جان ودلدن اجتناب واحتجاب ایدوب شب ظلمانی یه محکم طوتوب هرکز آندن دور وجدا اولمز
(مثنوی) از خیال دشمن وتصویر او ست * که تو بر چفسیده بریار و دوست * دشمنك خیال وفکرندن وانك تصویر

وتصور ندندركه سن يار ودوسته يا پشعشسن وقرين وقريب اولمشسن يعني خلايق كه برى بريله دوستلق ايدوب برى برينه
معاونت ايلرلردشمنلردن خوف ايلدكارى ايچوندر (بيت) تو از دوست كر عاقلى بر مكرد * كه دشمن نيارد نكه در تو كرد
خلاصهٔ كلام بودركه خفاش آفتابك نورينه تاب وطاقت طوتمديغى كبى هركس حق سبحانه وتعالينك تجليسنه
طاقت طوتمز مادامكه انك جسمانيت ونفسانيتى روحانيت وملكيته متبدل اولميه پس رياضت ومجاهده يه سعى واقدام
ايلمك كركدر تا كه محل تجليات الهيه اولمغه تمام استعداد حاصل اوله نته كم حضرت مولانا قدس الله سره العزيز بوكا
اشارت بيورر (م ى) موسيا كشفت لمع بركه فراشت * آن مخيل تاب تحقيقت نداشت * اى موسى كشف وتجلى سنك
لمع وپرتوكى طاغ اوزره يوجلندى بو آيت كريمه يه اشارتدر (فلما تجلى ربه للجبل جعله دكا) ليكن تحمل ايليوب بى
عقل اولوب دوشدى نته كم بو آيت كريمه دن روشندر (وخر موسى صعقا) مراد طور طاغنده حضرت موسى
عليه السلام ايچون اولان تجلى بى بياندر حضرت موسى عليه السلامك انك سببيله قدر وشانى اولكيدن زياده اولدى
اول تجلى يه استعدادى اولمين مخيل اى موسى سنك تحقيقكه طاقت طوتمدى زيرا كه استعدادى يوقدر پس
مادامكه استعداد اولميه محضا تجلى سببيله تجليدن بهره مند اولمغه امكان يوقدر موسادن مراد بونده تجلى يه وصول
بولان كسه اولمق روشندر نهايتى حضرت موسى عليه السلامى ذكر ايلديكنه سبب بو اوله كه انك بو خصوصده زياده
شهرتى واردر كشف وتحقيقدن مراد تجليدر (م ى) هين مشو غره بدانكه قابلى * مرخيالش را وزين ره واصلى) زنهار
غره ومغرور اولمه اكا كه قابلسن انك خياله وبو خيال بولمقدن تجلى يه واصلسن زيرا اعتبار خيال واستعداده دكلدر
بلكه اعتبار تحقيقه وتجلى جمالك تحمله در حضرت مولانا قدس الله سره العزيز بيت مشروحك مضمونى روشن
ايلمك ايچون بو بيتلرى تمثيل طريقيله كتوردى (مثنوى) ازخيال حرب نهراسيد كس * لاشجاعة قبل حرب
اين دان وبس * جنك وحربك فكر وخيالندن كسه خوف ايلمدى زيرا حرب وقتالدن اول شجاعت يوقدر بونى بيل انجق
يعنى شجاعت حرب وجنكدنصكره اولور وشجيع كيم ومخنث كيم ايديكى اول وقت ظهور بولور (مثنوى) بر خيال
حرب حيزاند رفكر * مى كنند چون رستمان صدكر وفر * حرب وقتال خيالى اوزره حيز ومخنث فكرلرده رستملر كبى
يوز كروفر ايلر يعنى كندى يسنى پهلوانلر كبى زياده دلير وپر شجاعت وصاحب شوكت وعظمت كوستروب جوش
وخروش ايلر نته كم ناقص شيخلر قيل وقال ودعوا ده كندى لرينى مرشد كامل كوسترلر حال بوكه هنوز كندى لرينى نفس
وشيطاندن خلاص ايلمشلردر غيرلرى ارشاد ايلمكه اقدام واهتمام كوسترلر نته كم فرعون لعين كفر وضلالت درياسنك
غريقى ايكن حضورنده اولان نادان قومنه خطاب ايدوب ديدى بن سزه كوسترمزم الا اول نسنه يى كوستررم كه سزه
آنى حضرت موسى عليه السلام كوستردى وبن سزه يول كوسترمزم الا طوغرى كوستررم نته كم بو آيت كريمه دن
روشندركه سورهٔ زمرده در (قال فرعون ما اريكم الا ما ارى وما اهديكم الا سبيل الرشاد) فكرفانك كسرى وكافك
فتحيله جمع فكرتدر نحكم بجمع حكمت اولديغى كبى فكرك جمعى افكاردر رستملردن مقصود قوى پهلوانلردر هم رستمان
ذكرنده تغليب واردر (مثنوى) نقش رستم كان بحمامى بود * قرن حمله فكر هر خامى بود * رستمك نقش وتصويرى كه
او بر حمامده در هر بر خام ومخنثك حمله سنك كندى همتاسيدر يعنى هر حيز وخام كه رستمك شكلنه نظر ايدوب كندى يسنى
انجلين دلير وبهادر ظن ايدوب تقليد طريقيله كندى يسنى بر مرتبه ده كوستركه رستم ايله جنك وحرب ايلمك اكا زياده
سهل وآسان كورينور قرن قافك كسريله بونده كفو وهمتا معناسنه در (مثنوى) اين خيال سمع چون مبصر شود *
حيز چه بود رستمى مضطر شود * ليكن بو سمع خيالى چونكه مبصر اوله يعنى چونكه رستم جنك قصدنه ميدانه كلوب
كروفر كوستروب جولان ايده حيز ندر اول وقتلر قوى پهلوان مضطر وترسان اولور زيرا رستم ايله جنك وحرب ايلمكه
جهانك قوى پهلوانلرى عاجز ايدى مبصر مشاهده اولنمش معناسنه در (مثنوى) جهد كن كز كوش در چشمت رود *
آنچه كان باطل بدست آن حق شود * چونكه اعتبار ديده يه در شنيده يه دكلدر پس جهد وسعى ايله كوشدن سنك
چشمكه كيده يعنى فكر وخيال طبقه سندن خلاص اولوب مشاهده مرتبه سنه وصول بوله سن اول نسنه كه اول باطل
اولمشدر او حق اوله يعنى سمع چشم اوله زيرا باطل اولان كوش وحق اولان چشمدر (مثنوى) زان سپس كوشت شود هم
طبع چشم * كوهرى كردد دو كوشى هم چو پشم * اندنصكره سنك كوشك چشم ايله هم طبع اولور يعنى كوشك چشمكه
مشابه اولوب بعينه انك حكمنه وصول بولور وسيرت ومعنى اعتبار يله ايكيسنك ما بيننده كلى اتحاد حاصل اولور سنك
پشم كبى بى قدر وبى اعتبار ايكى كوشك زياده معتبر وپر قدر بر كوهر اولور پس هر دم تجلى يى مشاهده دن بهره مند اولوب
كوشك چشم مشابه سنده اولور وسنده بالقوه مندرج اولان حالت بالفعل مرتبه سنه وصول بولور (مثنوى) بلكه جمله
تن چو آيينه شود * جمله چشم وكوهر سينه شود * بلكه اول مرتبه يه وصول بولدقدنصكره بر صفايه وصول بولورسن كه

جمله تنك آینه كبی اولور پس بی جهت وجمیع جهاتدن انعكاس قبول ایلروجمیع اسرارا كامنكشف وآشكاراولور
سنك تنك جمله چشم وسینه كوهری اولور یعنی جسمانیت ونفسانیت وبشریتدن خلاص بولوب بروجهله روحانیت
وملكیتنه وصول بولورسن كه تجلی ومشاهده یه مانع سنده ذره قدر برنسنه قالمز لاجرم قلب سلیم صاحبی اولوب
(الامن اتی الله بقلب سلیم) آیت كریمه سنك مظهری اولان زمره دن اولورسن كوهر سینه دن مراد محبت ماسوادن
عاری وخالی اولان دل پاكدر حضرت مولانا قدس الله سره العزیز چشم وكوشك تجلیٔ جمال خصوصنده اولان
مرتبه سنی بیان ایلكه شروع ایلدی (مثنوی) كوش انكیزد خیال وآن خیال * هست دلالهٔ وصال آن جمال *
كوش خیال پیدا ایلرواول خیال اول جمالك وصالنك دلاله سیدر یعنی چونكه بركمسه برخبر استماع ایده اول خبردن
قلبه برخیال ایریشور لاجرم كوشدن حاصل اولان خیالی قلب ملاحظه ایلرپس اول خیال اول جمالك وصالنه
دلاله وواسطه اولور دلاله دن مقصود اول عورتدركه محلاتی خانه بخانه كشت ودورایدوب تا اهل ایچون زن طلب ایدوب
زیبا ورعنادر دیوب ترغیب ایلر ومطلق برزنك وصالنه وسیله اولور رومده اكا پزونك دیرلر (مثنوی) جهد كن تا این
خیال افزون شود * تا دلاله رهبر مجنون شود * چونكه خیال وصاله وسیله اولور پس جهد ایله تا بو خیال بوما فیوما
زیاده اوله تا كه دلاله مجنونه رهبر اوله زیرا بو خیال چونكه وصاله دلاله در پس سن چونكه خیالی زیاده ایلیه سن وصال
الهی سكا تیزرك میسر اولور مجنوندن مراد طالبان صادقاندر (مثنوی) آن خلیفهٔ كول هم یك چند نیز * ریش
كاوی كرد خوش باآن كنیز * اول احمق خلیفه هم برزمان اول كنیزكله خوش بركاوصقاللی اولدی یعنی شهوت پرستلك
طریقتنه سالك اولوب اول زنك جمیع خصوصده مغلوب وزبونی اولدی لاجرم بو فانی ملك وسلطنتدن ذوق وصفا
حاصل ایدوب اخروی وباقی دولت وسلطنتدن غافل وبی خبر قالدی پس هركمسه كه بو فانی عزوجاهی باقی ظن
ایدوب عین دولت تصور ایلدی بی خبركه عین ذلت اولنی عین دولت ظن ایدوب بعده خذلان چاهنك قعرنه دوشمشدر
لیكن بو حالدن اول وقت خبردار اولوركه (الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا) * حسبنجه جانی جسدندن جدا اوله كرد بونده
كاف فارسینك فتحه سیله فعل ماضیدركه كردیدندن مخففدر اگرچه كردایلدی معناسنه هم لطیفدركه معنی بویله اولور
اول كنیزكله لطیف ریش كاواق ایلدی یعنی شهوت پرستلك طریقتنه سالك اولوب جمیع حالده اول كنیزكك مغلوبی
اولدی ریش كاو ایكی معنایه استعمال اولنور بریسی زبون واحمق معناسنه وبریسی اول كمسه دركه كسب ورنجسز
هركون بوآرزوده دركه ناكاه برمال وكنجه وصول بوله (مثنوی) ملك را تو ملك غرب وشرق كیر) چون نمی ماند تو آن را
برق كیر * سن ملكی غرب وشرق ملكی طوت یعنی فرض ایله كه برشاه دنیایی مشرقدن مغربه دكن كندیسنه مسخر
ایلدی (بیت) چون نماند ملك ودنیا پایدار * مغرب ومشرق بدست آورده كیر * چونكه اول ملك اوزره برقرار قالمز
وبقاسی اولمزسن اول ملكی برق طوت یعنی انك وجودنی برق كبی برنفس فرض ایله كیر بونك كبی محللرده فرض ایله
معناسنه در برق بونده شمشك معناسنه در (مثنوی) مملكت كان می نماند جاودان * ای دات خفته تو آن را خواب دان
سلطنت كه اول جاودان قالمزای دنی دنیا یه مغرور اولمش كمسه سنك كوكلك اویومشدر سن اول فانی سلطنتی خواب
بیل فرض ایلیلم كه انك زمانی هزاران سال اولسون لیكن چونكه بقاسی یوقدر تحقیق بودركه اول سلطنت برخواب
وخیال مشابه سنده در (بیت) غرورا تیه جهانك دولتینه * نجاتی دوشده سلطان اولمدكبی (مثنوی) تا چه خواهی
كرد آن باد بروت * كه بكیرد هم چو جلادی كاوت * عجب نه ایلك استرسن اول كبروغروری كه بركون اول باد بروت
برجلاد كبی سنك بوغازكی طوتار یعنی بو كبروغرور سبیله دنیاده نه ایلدك روز حشرده (كما تدین تدان) حسبنجه قلیل
وكثیرهرنه ایسه انك جزاسنی كوررسن باد بروت بونك كبی محللرده كبروعجب وغروردن عبارتدر (مثنوی) هم درین
عالم بدان كه مأمنیست * از منافق كم شنو كو كفت نیست * هم بو عالمده بیل كه برمأمن واردر كه اكا التجا ایدن كمسه
دنیانك شوروشرندن هركز ضرر یوقدر تته كم آخرت اهل ایمانه برمأمندر كه آنده اهل ایمانه خوف وعذاب یوقدر اول
مأمن خلوت وعزلت وفقروقناعتدر (بیت) ملكو جاهی ارسلطنت بیش نیست * كه این تر ازملك درویش نیست *
وخواجه حافظ رحمة الله علیه هم بو معنایه اشارت بیورر لیكن ارباب طریقتك استعمالی اوزره كه اهل دله روشندر (بیت
خواهم شدن بكوی مغان آستین فشان * زین فتنها كه دامن آخرزمان كرفت * منافق ومنكردن استماع ایلمه كه
او بوقدر دیدی یعنی حقیقتده جای امن كه آخرتدر زیرا كه آنده موت ومرض وخوف واحتیاج ودولت وذلت یوقدر
اگرچه آخرته منكر اولان منافق اول آخرت یوقدر دیدی لیكن سن اول بیدینك نامعقول سوزلرنی قبول ایلمه زیرا آنك
بو خصوصده قوی ولطیف دلیلی یوقدر بلكه مردلركبی احوال آخرت خصوصنده جان ودلدن سعی وكوشش ایله
تا كه آخرتك سكا جای امن وراحت اوله (حجت منكران بعث اكبر واحوال آخرت وبیان ضعف حجت ایشان زیرا حجت

ایشان

ایشان بدین بازمی کردد که غیراین نمی بینم) بو سرح شریف بعث اکبرك واحوال آخرتك منکرلرینك حجتنی عیان ایلر ودخی انلرك حجتنك ضعفنی بیان ایلر زیرا انلرك حجتی همان بو کاراجع اولور که بو عالمدن غیری بر آخر عالم کورمزز کرسز کوررسکز کتورك کوره لم دیرلر (مثنوی) حجتش اینست کوید هردمی * کر بدی چیزی دکر من دیدمی * کر نبیند کودکی احوال عقل) عاقلی هرکز کند از عقل نقل * ور نبیند عاقلی احوال عشق * کم نکردد ماه نیکو فال عشق) منکر بعث اکبر اولان کمسه نك حجتی بودر که هر بر دمده دیرا کر بو جهاندن غیری بر نسنه اولیدی بن انی کوررردم بر طفل اکر عقلك احوالنی کورمیه بر عاقل هرکز عقلدن نقل ایلرمی و اکر بر عاقل دخی احوال عشقی کورمیه عشقك نیکو فال اولان ماهی ناقص وضایع اولمز یعنی منکر بعث اولان منافقلرك اقوی اولان حجتی بودر که هر بر نفسده سویلرا کر بو عالمدن غیری بر شیء اولیدی بن دخی کوررردم چونکم بن بوندن غیری بر عالم مشاهده قیلمزم معلوم اولدیکه بوندن غیری عالم یوقدر پس بو منکر بعث اولنك احوال آخرتی کورممسندن آخرتك اولممسی لازم کلمز مثلا اکر بر طفل نابالغ عاقل وبالغ اولان رجالك احوالنی کورمسه بر عاقل هرکز عقلدن رجوع وانتقال ایلمز و طفلك احوال عقلی بیلمدیکندن عقل اولمق لازم کلمز وکذلك اکر بر عاقل عشقك احوالنی کورمسه عشقك نیکو فال اولان ماهی ناقص اولمز و عاقلك احوال عشقی بیلمدیکندن عشقك وجودی معدوم اولمق لازم کلمز پس منکر بعث اولنلرك هم احوال آخرتی کورمدکارندن آخرتك وقیامتك اولممسی لازم کلمز بلکه همان انجق انلرك کورمدیکی لازم کاور (مثنوی) حسن یوسف دیدهٔ اخوان ندید از دل یعقوب کی شد ناپدید * مثلا حضرت یوسف علیه السلامك حسن وجمالنی برادرلرینك چشمی کورمدی لیکن حضرت یعقوب علیه السلامك قلبندن قچن ناپدید اولدی یعنی حضرت یوسف علیه السلامك حسن وجمالنی انك قرنداشلرینك کوزی کورمدیکی یعقوب علیه السلامك کوزندن دخی ناپدید اولمسنی مستلزم اولمدی پس احوال آخرتی بر نیچه کمسه نك کورممسندن یوم آخرتك مؤمنلرك کوزندن پنهان ومخفی اولمسی دخی لازم کلمز (مثنوی)

مر عصارا چشم موسی چوب دید * چشم غیبی افعی وآشوب دید * چشم سر با چشم سر در جنك بود * غالب آمد چشم سر حجت نمود * چشم موسی دست خود را دست دید * پیش چشم غیب نوری بدبدید * کذلك حضرت موسی علیه السلامك چشم حسی عصانی اول امرده چوب کوروب اما چشم غیبی اول عصانی افعی وآشوب کوردی سر کوزیله سر کوزی جنکده ایدی اما چشم سر غالب کلدی برهان وحجت کوستردی حضرت موسی علیه السلامك چشم ظاهری کندی الینی ال کوردی اما چشم غیب قتنده آشکار بر نور ایدی یعنی اول امرده حضرت موسی علیه السلامك چشم ظاهری النده اولان عصانی چوب کوردی انکیچون حق تعالی حضرتلری (وما تلك بیمینك یاموسی) دیو اول عصادن سؤال ایلدکده (قال هی عصای اتوکأ علیها واهش بها علی غنمی ولی فیها مآرب اخری) دیو جواب ویردی ولیکن چشم غیبی انی پر آشوب بر افعی کورمشدی انکیچون (قال القها یاموسی) دیو انك سرنی ظهوره کتورمکدن اوتری اول عصانی القا ایلمکه امر ایلدی (فالقاها فاذاهی حیة تسعی) آیت کریمه سنك طبقجه اول زمانده که اول عصانی آتدی انی بر عظیم حیه مشاهده ایتدی اما اول امرده باش کوزی سر ومعنی کوزیله جنکده ایدی آخر الامر چشم سر غالب کلدی اول عصانك چوب اولمدیغنه حجت کوستردی واول عصانك معناده ثعبان ایدیکنی ظهوره کتوردی و بر مثال آخر دخی بودر که حضرت موسی علیه السلام اول امرده کندی دست شریفنی سائر خلقك دستی کبی کوردی ولیکن اول دست مبارك چشم غیبی ودیدهٔ معنوینك اوکنده ید بیضا و نور هویدا ایدی واهذا اول سری ظهوره کتورمکدن اوتری الله تبارك وتعالی اول حضرته (واضمم یدك الی جناحك تخرج بیضاء من غیر سوء آیة اخری) دیو امر ایلدی واول حضرت کندی ید مبارکنی الله امریله جیب مبارکنه ادخال ایدوب بعده اخراج ایلدکده بر بیاض ونورانی ال چقدیکه شعشعهٔ آفتابه غالب اولدی (مثنوی) این سخن پایان ندارد در کمال * پیش هر محروم باشد چون خیال * چون حقیقت پیش او فرج وکلوست * کم بیان کن پیش او اسرار دوست * پیش ما فرج وکلو باشد خیال * لاجرم هر دم نماید جان جمال * بو سوز کمالده نهایت طوتمزهر محرومك قتنده خیال کبی اولور چونکم اول محروم ونابینانك قتنده حقیقت فرج وکلودر انك قتنده اسرار دوستی بیان ایله اما بزم قتمزده فرج وکلو خیالدر اول سببدن هر دم جان جمالن کوسترر یعنی بو چشم غیبینك کورمسنه وچشم صورینك حقیقت کورمکدن محروم اولمسنه متعلق اولان بو کونه سوزلر کماله ایرمکه پایان طوتمز هر محرومك قتنده چشم غیبینك مشاهده ایلدیکی حقایق خیال کبی اولور وانی صور وهمیه صانور چونکم حقیقت اول حقیقتدن محرومك اوکنده فرج وکلودر لازم کلدیکه انك قتنده دوستك اسرارنی بیان ایلیه سن زیرا انك اسرار دوسته شعور واطلاعی یوقدر اما بز که دوستك اسرارنی مشاهده ایلین کسه لرز بزم

قمزده فرج وکاو محضا خیال کبیدرانك بزم چشم شهود عزه نسبتله قدر وشرفی بوقدر لاجرم هر زمان جان وجمالی
بزه کوستر بواجلدن بزم قلب وعقلمز فرج وکاو افکارنه مبتلا اولمقدن وا کامیل ومحبت قیلمقدن اعراض قیلور
(مثنوی) هر کرا فرج وکاو آیین وخوست * این لکم دین ولی دین بهر اوست * با چنان انکار کونه کن سخن * احمدا کم
کوی با کبر کهن * هر کیمك که فرج وکاو آیین وخوییدر بو آیت کریمه نك مفهومی اندن اوتریدر انجلین اهل انکاره
سوزی قصه ایله ای احمد کبر کهنه یه سوز سویلمه انکارده مضاف مقدر اولوب اهل انکار معناسنه ده اولسه جائزدر
ومصدر اسم فاعل معناسنه اولمقده جائزدر که مبالغه دن اوتری وجل عدل قیلندن اولور وتوضیح معنی بو یله دیمك
اولور که اکر هر شول کمسه نك که خویی وآیینی فرج وکاو اوله سنك اکا (لکم دینکم ولی دین) دیمکلکك اندن اوتریدرکه
زیرا سن اکرا کا نیجه دلائل قاطعه وبراهین واضحه ایله اسرار حقیقتی بیلدرمك واذواق لدنیه دن طویدرمق استسك
اول سندن اعراض ایلرو کندینك زعمنجه کندی دین ومذهبنی اثبات ایلمك ایچون نیجه بی معنی سوزلر سویلر لازم
کلدیکه بو کونه کمسه لره سزلرد ینکز سزه وبزم دینمز بزه دیو سویلیه سن ودخی (لنا اعمالنا ولکم اعمالکم لا حجة بیننا
وبینکم سلام علیکم لا نبتغی الجاهلین) مفهوم شریفنی ادا یلیه سن الحاصل بو نجلین منکره سوزی قصه ایله ای سیرت
احمدی وخصلت محمدی اوزره مجبول اولان وارث نبوی کافرازلی اولان منکره سوز سویلمه که انلره سوز سویلمك کارکر
اولمز ونصیحت ایلمك نفع قیلمز (آمدن خلیفه نزد آن خوب روی برای جماع) (مثنوی) آن خلیفه کرد رأی اجتماع *
سوی آن زن رفت از بهر جماع * اول خلیفه کنیز کله رأی اجتماع ایلدی پس اول زن جانبنه کتدی جماعدن
اوتری (مثنوی) ذکر او کرد وذکر برپای کرد * قصد خفت وخیز مهرافزای کرد * انك ذکرنی ایتدی وذکرنی قائم ایتدی
اول مهرافزا ایله خفت وخیزه قصد ایلدی یعنی مصر خلیفه سی اول جمیله وملیحه اولان کنیز که مجامعت ایلمکه نیت
ایلیوب انی ذکر ایتدی وذکرنی قائم قیلدی واول محبت زیاده ایلین محبوبه ایله یاتمغه وقالقمغه عزیمت قیلدی (مثنوی)
چون میان پای آن خاتون نشست * پس قضا آمد درعیشش ببست * چونکم خلیفه اول خاتونك ایکی ایاغی اورتاسنده
اوتردی پس قضای الهی کلدی انك عیش وذوقنك یوانی باغلدی (مثنوی) خشت وخشت موش در کوشش رسید
خفت کیرش شهوتش کلی رمید * ناکاه اول خلیفه نك قولغنه موشك خشردیسی وجیردیسی ایرشدی فی الحال انك
کیری یاتدی وانك شهوتی بالکلیه اورکدی (م ی) وهم آن کزما ربا شد این ضریر * که همی جنبد بتندی از حصیر * اول
وهمله که بو صریر مار دن اوله زیرا بو حصیر تند وشدت ایله حرکت ایلر صریر یا صلمند ه قپو آوازنه وقلم آوازنه دیرلر بونده
مطلق صوت خفی مراد اولور یعنی اول خلیفه نك برپای اولان ذکرنك یاتمسی وقورقوب کندیسنی جماعدن دورا تمسی
اول اندیکه بو صوت وحرکت حصیر التنده بر ماردن اوله واول حصیری تندلکله تحریك قیله واول حصیر انك تحریکندن
حرکت قیله بو وهمدن درحال انك ذکری یاتدی واول محبوبه ایله مجامعت ایتمکی ترك ایتدی (خنده کرفتن آن کنیزك را
از ضعف شهوت خلیفه وقوت شهوت آن امیر وفهم کردن خلیفه از خنده کنیزك) بو سرخ شریف اول کنیزکی
خنده طوتمسی درخلیفه نك شهوتنك ضعفندن واول امیرك شهوتنك قوتندن واول کنیزك خنده سنك چوقلغندن
خلیفه نك فهم ایلمسنك بیانده در (مثنوی) زن بدید آن سستی او از شکفت * آمد اندر قهقهه خندش کرفت
اول کنیزك خلیفه نك اول ضعف وسستلکنی کوردی تعجبندن اول کنیزکی خنده طوتدی وقهقهه یه کلدی انك
قهقهه سنه سبب بو اولدیکه (مثنوی) یادش آمد مردیٔ آن پهلوان * که بکشت او شیر و اندامش چنان * اول
پهلوانك مردلکی انك یاد وخاطرنه کلدی که اول پهلوان شیری دپلدی حال بو که انك اندامی انجلین ایدی یعنی کم
مقدما انك رجولیتی وشجاعتنك بیانی مرور ایلدی (مثنوی) غالب آمد خنده زن شد دراز * جهد می کرد ونمی شد
لب فراز * زنك خنده سی غالب کلدی ودراز وبسیار اولدی جهد ایلدی ولیکن انك لبی فراز اولمدی یعنی خنده
اول زنه غالب کلدی وخنده سی چوق اولدی وخیلی جهد ایله کولمکه سعی قیلدی ولیکن انك دوداقلری قپانمدی
فراز بونده بسته معناسنه در (مثنوی) سخت می خندید همچون بنکیان * غالب آمد خنده بر سود وزیان * الحاصل
اول خنده بنکیلر کبی محکم کولدی وبالجمله خنده سود وزیان اوزره غالب کلدی (مثنوی) هرچه اندیشید خندش
می فزود * همچو بند سیل ناکاهان کشود * هرنه اندیشه ایلدیسه اکا اول اندیشه خنده زیاده ایلدی مثلا
سیل بندی کبی ناکهان آچلدی یعنی خنده یی دفع ایلسون دیو درونده هر نه کونه فکر واندیشه ایلدیسه اول فکر انك
خنده سنك زیاده سنه سبب اولدی وضحکنه مدد قیلدی مثلا شول سیل بندی کبی که ناکاه اچلدقده آنی کمسه فوری
باغلمغه وسیلی فی الحال دفع ایلمکه طاقت وامکان اولمدیغی کبی اولدخی اول خنده یی دفع ایلمکه قادر اولمدی (مثنوی)
کریه وخنده وغم وشادی دل * هر یکی را معدنی دان مستقل * هر یکی را مخزنی مفتاح آن * ای برادر درکف فتاح دان

گریه‌نك وخنده‌نك وقلبك غم وشادیسنك هر بریچون مستقل برمنشأ ومعدن بیل كه بونلرك هر بریچون
انسانك وجودنده برموضع مستقل واردر گریه‌نك محلی كوزدر ومنبعی یوركدر وخنده‌نك وشادیلكك محلی
ومنبعی جكركدر قزلیدروغم منبعی جكرك قره سیدر دیمشلردر هر بریچون برمخزن واردر امّا انك مفتاحی ای برادر
حضرت فتاحك كف قدرتنده بیل یعنی هر برحالتك انسانك وجودنده برمعدن ومخزنی واردر واول حالتك
مخزننك مفتاحی حضرت فتاحك دست قدرتنده در شول دمكه اول حالتك مخزنی دست قدرتله فتح اوله اول حالت
هرنه كونه ایسه ظهوره كلوب غلبه قیلور وانسان آنك دفعنه قادر اوله میوب عاجز اولور (مثنوی) هیچ ساكن می نشد
آن خنده زو * پس خلیفه تیره كشت وتندخو) الحاصل اوكنیز كدن اول خنده هیچ ساكن اولمدی پس خلیفه
كنیزكك خنده‌سنی كوروب طیره وغضبناك وتندخو اولدی (مثنوی) زود شمشیر ازغلافش بركشید *
كفت سرخنده واكو ای پلید) فی الحال شمشیرنی غلافندن چقاردی اكا دیدی ای پلید خنده‌نك سرنی وبوكونه
ضحك وقهقهه‌نك حقیقتنی بكا كشف ایله (مثنوی) دردلم زین خنده ظنی اوفتاد * راستی كو عشوه نتوانیم داد)
زیرا بنم قلبمه بوخنده‌دن بركونه كمان واقع اولدی بكا راست سویله بكا عشوه ویرمكه قادر اولمزسن یعنی كذب وحیله ایله
بنی فریفته قیله‌مزسن (مثنوی) ورخلاف راستی بفریبیم * یابهانهٔ چرب آری توبدم) وكر راستلككك خلافیله
یعنی كذب ایله بنی الدایه‌سن یا خودسن دمله بهانهٔ چرب كتوره‌سن بدمده یا ظرف معناسنه اولوب یا خود دردم‌سن
بهانهٔ چرب وشیرین كتوره‌سن دیمك دخی جائز اولور بهانهٔ چربدن مرادمز وروم زخرف اولان علت وبهانه‌در آنك
حقیقتی كذب وصورتی راسته مشابه اوله (مثنوی) من بدانم دردل من روشنیست * بایدت كفتن هرانچه كفتنیست
زیرا بن بیلورم بنم قلبمده روشنلك واردر پس سكا دیمك كركدر هر اول نسنه‌یی كه كفتنیدر یعنی سویلمسی لازم ولایقدر
مثنوی) دردل شاهان تودان ماهی سطیر * كرچه كه كه شد زغفلت زیرابر) شاهلرك قلبنده‌سن سطبر واولو برماه بیل
اكرچه كاه كاه غفلتدن اول ماه بلود التنه كتدی یعنی پادشاهلرك قلبنده‌سن برعظیم فراست وكیاست بیل كه
ماه بدر كبی همیشه شعله اوریجیدر اكرچه كاه كاه ماه بدر ابر التنه كیدوب انك نوری پوشیده اولدیغی كبی انلرك
ماه فراستی دخی غفلتدن اولان سحاب وحجاب التنه كتدی غافل اولورلرسه ده اكثر زماننده نور فراستله
منوّر اولوب خدم وحشمنك وندما وجوارینك قلبنه كلان خیالات آنلره پوشیده اولمز نور فراستله آنلرك
بعض احوالنی بیلورلر دیدی (مثنوی) یك چراغی داشت دردل وقت كشت * وقت حرص وخشم آید زیر طشت)
كوكلده كشت وكذر وقتنده برعظیم چراغ واردر اكرچه غضب وحرص وقتی اول چراغ طشتك التنه كاور یعنی
چراغ اكن التنه قونوب محجوب ومستور اولدیغی كبی خشم وغضب دخی مستولی اولسه نور فراست محجوب
ومستور اولور ولیكن هر زمان دكل (مثنوی) آن فراست این زمان یارمنست * كرنكویی آنچه حق كفتنست
اول فراست بو زمان بنم یارمدر اكر دیمه‌سن اول سوزیكه سویلمكه احق ولایقدر بو مصرع مرهوندر (مثنوی)
من بدین شمشیر برّم كردنت * سودنبود خود بهانه كردنت) بن بو شمشیرله سنك بوینكی اورورم یعنی اكر راست وصحیح
اولان سوزی سویله‌مز ایسلك بو شمشیر ایله سنی قتل قیلورم سنك بهانه ایتمكلكك خود سود اولمز وسكا فائده قیلمز دیدی
مثنوی) وربكویی راست آزادت كنم * حق یزدان نشكنم شادت كنم) واكر طوغری سویلیه‌سن سنی آزاد ایلرم
الله حقیچون صیمزم سنی شاد ایلرم یعنی سنی شكسته ایلمیوب شاد وغمدن آزاد ایلرم دیدی (مثنوی) هفت مصحف
آن زمان برهم نهاد * خورد سوكند وچنین تقریر داد) اول كنیزكه اعتقاد ویرمك ایچون خلیفه اول زمان یدی مصحفی
بری بری اوزرینه قودی اند ایچدی وبویله تقریر ویردی یعنی قات قات مصاحفی بری بری اوزره قویوب آنلره یمین ایلدی
آندن اوتریكه اكر كنیزك اول خنده‌نك سرنی فاش ایلرسه اكا اصلا ضرر ویرمیه وبوكونه كندی كلامنی تقریر ایدوب
اول جاریه‌یی اینانددردی (فاش كردن آن كنیزك آن رازرا با خلیفه از خوف زخم شمشیر والزام خلیفه كه راست كو سبب
این خنده را واكرنه بكشمت (م ی) زن چو عاجز شد بكفت احوال را) مردئ آن رستم صدزال را) زن چون عاجز اولدی
احوالی دیدی اول رستم صدزالك مردلكنی زال رستمك باباسنك اسمیدر بونده معنی نیجه یوز رستم وزال قدر ویا خود
نیجه یوز زال اوغلی رستم كبی پهلوانك دلاورلكنی دیدی یعنی چونكیم خلیفه اول كنیزكه شمشیرله اكراه وقتله
تخویف ایلدی اول زن خوف قتلدن مقدّما ستر اسرار ایچون ایلدیكی ایمانی صیوب اول یوز زال ویوز رستم قدر قوی
اولان پهلوانك مردلكنی واحوالنی كندیسیله آنلر مابیننده واقع اولان وقاع وجماعی بربر تقریر ایلدی (مثنوی)
شرح آن كردك كه اندر راه بود * یك بیك با آن خلیفه وانمود) اول كردك وخلوتك شرحنی كه یولده اولدی بر بر اول خلیفه‌یه
عیان كوستردی (مثنوی) شیر كشتن سوی خیمه آمدن * وآن ذكر قائم چو شاخ كركدن) شیری قتل ایلمسنی وینه خیمه

جانبنه گلمسی دخی اول حالتده آنك ذكری كركدان بوينوزی كبی قائم اولدیغی بر برسو یلدی (مثنوی)
بازاین سستی این ناموس كوش * كوفرومردازیكی خش خشت موش) كیروناموس كوشك ضعف وسستلكندن كه
اوبر موشك خشت خشتندن اولدی. ناموس كوش وصف تركیبیدر ناموسه سعی ایدیجی دیمك معناسنه یعنی اول
ظاهرا عار وناموسه سعی ایدوب معناده ضعیف دل وجبان القلب اولان شاهك سستلكندن خاطره كلان فكری
واندیشه یی سو یلدی كه اول ناموس كوشكه برموشك یاب یاب حركت ایلیوب قیلدمسندن قوامی كسكیدوب
ساقط اولدی دیمك اولور (مثنوی) رازهارامی كند حق آشكار * چون بخواهد رست تخم بدمكار) آب وابروآتش واین
آفتاب * رازهارامی برارند ازتراب * این بهار نوربعد برك ریز * هست برهان وجود رستخیز * دربهاران سرها پیدا شود
هرچه خوردست این زمین رسوا شود) حق تعالی رازلری اشكارا ایلرچونكم اكدیكك بتمك استربرامز تخم اكه مثلا
آب وابروآتش وبو آفتاب وازلری ترابدن یوقاروكتورر كذلك بركریز اولان خزاندنصكره بویكی بهار قیامتك وجودنه
دلیل وبرهاندر بهارلرده جمیع سرلر پیدا اولور هرنی بوزمین اكل ایلمشدر رسوا اولور یعنی الله سبحانه وتعالی
آخرالامر هركسك درونده مضمر اولان رازلری (یوم تبلی السرائر) آیت كریمه سنك مفهومی اوزره عیان وآشكارا ایلر
چونكم هرفعلك اثری وهر تخمك ثمری بتسه كركدر زنهار وزنهار برامز تخم اكه وقبیح وفاسد اولان عمل ایتمالی دكه زیرا
آندن حاصل اولان اثروثمر هرنه ایسه سكا یدررلر وسنك سر درونكی آخر سكا دیدررلر كورمزمیسن حق تعالی بوزمینك
اسرار باطنه سنی اظهار ایلكدن اوتری بعض اسباب خلق ایلمشدر بوجمله دن بری آب ودخی باران ودخی سحاب
ودخی آتش مشابه سنده اولان حرارت ودخی منوّر عالم اولان آفتاب بوجمله سی ترابك درونده رازلری ومدفون
ومستور اولان شیلری ظهوره كتورورلر كذلك بهار نودخی یپراق دوكیجی خزاندنصكره رستخیزك وجودنه عظیم برهاندر
كماقال الله تعالی (فانظر الی آثار رحمة الله كیف یحیی الارض بعدموتها ان ذلك لمحیی الموتی وهو علی كل شیء قدیر)
بهارلرده زمینك سرلری پیدا اولور ودرون زمینده مدفون اولان ظهوره كلور هرنه یی كه بوزمین یدی ایسه آشكارا
اولوب رسوای اولور یوم قیامتده بهاركبید رظهوره كلدكده ارضك درونده مدفون اولان انسان وحیوان هرنه ایسه
بعث اولنور وظهوره كلور وهركس نه صفتله موصوف اولدیسه اول صفت اوزره حشر اولور وكندی سرنی
وضمیرنی آشكار قیلور (مثنوی) بردمد آن ازدهان وازلبش * تاپدید آرد ضمیر ومذهبش * سربیخ هردرختی
وخورش * جملكی پیدا شودان برسرش * اول زمینك یدیكی ودرونده مستور ومدفون ایلدیكی اول زمینك
لب ودهاندن بتروظهور ایدرحتی مذهبنی وضمیرنی ظاهره كتورور هر بردرختك بیخنك سری وآنك خوری
ولایقی وعیشی آنك جمله سی اول درختك باشی اوزره پیدا اولور یعنی زمین هرنه تخمی یوتدی ایسه ودرونده
مخفی ایتدی ایسه اول سرونهان ایلدیكی مدفونات فصل بهارده آنك اغزندن ولبندن بتر وظهوره كلور حتی
فصل ربیعده كندی ضمیرنی ومذهبنی طشره كتورور وظهور مرتبه سنه یتورور وجمله سنی اخراج ایدوب بتورر فصل
بهارده هر برشجرك كوكنك سری وآنك عیشی هرنه ایسه جمله سی آنك باشی اوزرنده پیدا اولور وظهوره كلور
كذلك (ان یوم الفصل كان میقاتا یوم ینفخ فی الصور فتأتون افواجا) آیت كریمه سنك فحواسی اوزره
یوم فصل اولدقده وبهار قیامت ظهوره كلدكده بهاركونده زمیندن ظهوره كلان اشجار واثمار وازهاركبی انسان
درون زمیندن فوج فوج ظهوره كلور وآنك درونك سری (یوم تبلی السرائر) آیت كریمه سنك مقتضاسنجه
اول كونده آشكار اولوربس حالا دنیاده ایكن كلك تخمن اكه وقباحت ومعصیت دیكمه لرین دیكمه تاكم یوم فصلده
كملكلر یتمیه وبرامز نتیجه لروبرالظهور یتمیه (مثنوی) هرغمی كزوی تودل آزردهٔ * ازخماری كه ازآن خوردهٔ *
لیك كی دانی كه آن رنج خمار * ازكدامین می برآمد آشكار) هر برغمكه سن آندن دل آزرده ورنجیده خاطرسن
شول میك خمارندندركه سن آنی ایچمشسن لیكن نجی بیلورسنكه اول خمارك رنجی قنغی شرابدن آشكارا كلدی یعنی
هرقنغی غم وغصه كه آندن دل ازرده اولمش واضطراب قیلمشسن اول غم وغصه شول می شرابنك خمارندندركه سن آنی
مقدما نوش ایتمشسن بهرحال هرنوشك عقبنده برنیش اكسك دكلدرشول دمكه سن اول تلذذ ایتدیكك میك نوشندن
جدا اولهسن آنك لذتی قدرغم ودردنی چكرسن ولیكن سن بیلمزسن كه اوخمارك رنج وغمی قنغی میدن آشكارا كلدی
كاه اولوركه رنج وغم برنعمتك زوالندن ظهوره كلوراول زمانده سن رنج وغمك قنغی سندن كلدیكنی بیلورسن وسببنی
معلوم ایدینورسن واكثربوده اولوركه انسانه برغم والم كلوروآنك سببی نامعلوم اولور آنی قنغی میدن كلدیكنی ونه كونه
باده دن حاصل اولدیغنی بیلمز (مثنوی) این خمار اشكوفهٔ آن دانه است * اوشناسد كاكه وفرزانه است *
شاخ اشكوفه نماند دانه را * نطفه كی ماندتن مردانه را) بوخمار اول دانه نك شكوفه سیدر بونی اوكسه فهم ایلركه

آگاه وفرزانه درشاخ اشکوفه‌ٔ دانه‌یه بکزرمز نطفه تن مرده‌یه بکزر یعنی بعض غم وغصه‌نك سببی معلوم وظاهردر
واکثرینك سببی نامعلوم وخفیدر اما اول دخی سنك نتیجهٔ کارك وثمرهٔ کردارکدر ولیکن عملك نتیجه‌سی عمله بکزمز
پس بوسکا کلان غم وخمار مقدما مزرعهٔ دنیاده اکدیکك تخملك محصولی ودیکدیکك دانه‌نك اشکوفه‌سیدر
لیکن سن بونی فهمه قادر اوله‌مزسن بومعنایی اول کمسه فهم ایلرکه آگاه وپرانتباهدر کورمزمیسن شاخ اشکوفه
دانه‌یه بکزمز ونطفه دخی مردانه نك بدنه بکزه‌مز کذلك جزای کاز بعینه اول کاره ونتیجهٔ کرداره بکزمك لازم
دکلدر کاه اولورکه برکسه برعملی ایشلسه آنك جزاسی برآخر کونه کاورکه اصلا اول عمله بکزه‌مز (مثنوی) نیست مانند
هیولا با اثر * دانه کی ماند آمد با شجر * نطفه از نانست کی ماند بنان * مردم از نطفست کی باشد چنان * جنی از نارست
کی ماند بنار * از بخارست ابر نبود چون بخار) هیولا اثره مشابه دکلدر دانه شجره بکزر مشابه کلدی نطفه نان
وغدادندر نان وغدایه بکزر بشکرز مردم نطفه دندر انجلین بکزر اولور جنی ناردندر اما ناره بکزر بکزرابر بخاردندر
اما بخارکبی اولمز هیولا برشیئك ماده سنه ومحلنه واصلنه دیرلر مثلا برخانه نك هیولاسی حجروشجروخاکدر
پس هرشیئك اصلی وماده‌سی آنك اثرنه دیرلر آنك اثری دخی کندی اصل وماده سنه مشابه ومماثل اولمز مثلا دانه که
شجرلرك هیولیسیدر وشجر آنك اثریدر دانه شجره مشابه وشجر دخی دانه‌یه مماثل اولمز مع هذا دانه شجرلرك ماده‌ٔ اصلیه‌سیدر
مثال آخر نطفه‌نك هیولیسی نان وغدادر نطفه‌یه مشابه اولمز وکذلك جنینك ماده‌ٔ اصلیه‌سی ناردرکه (وخلق الجان
من مارج من نار) آیت کریمه‌سنك مقتضاسنجه حق تعالی جنی ناردن خلق ایلدی لیکن جن طائفه‌سی ناره بکزمزلر
وکذلك سحابك ماده‌ٔ اصلیه‌سی بخار ارضیه‌درکه زمیندن صعود ایلین بخار ودخان الله اذنیله متراکم اولوب
سحاب اولور ولیکن سحاب بعینه زمینك بخارنه بکزه‌مز (مثنوی) از دم جبریل عیسی شد پدید * کی بصورت مثل او
شد پاندید * آدم از خاکست کی ماند بخاك * هیچ انکوری نمی ماند بتاك * کی بود دزدی بشکل پای دار * کی بود طاعت
چو خلد پایدار) حضرت عیسی حضرت جبریلك نفسندن ظاهر اولدی بکزر حضرت جبریلك مثلی یانظیری اولدی
آدم علیه السلام خاکدندر لیکن بکزر حضرت عیسی علیه السلام صورتده خاکه بکزر کذلك هیچ برانکور تاکه بکزه‌مز
دزدلك دخی بکزر دارك پایی شکلنده اولور کذلك طاعت بکزر باقی وپایدار جنت کبی اولور یعنی اکرچه حضرت عیسی
جبریلك نفخه سندن ظهوره کلدی وآنك اصلی وماده‌سی نفخهٔ جبرائیل اولدی اما حضرت عیسی صورتده جبرائیلك
بکزر مثلی ونظیری اولدی یعنی اولدی زیرا بوبشر واول ملکدر مثال آخر آدم علیه السلام حضرتلرینك جسم شریفنك
ماده‌ٔ اصلیه‌سی ترابدر اما ترابه بکزه‌مز وکذلك انکور اوزم چبوغندن ظهوره کاور وباغ چبوغی اوزمك اصلی اولور اما
هیچ براوزم باغ چبوغنه بکزه‌مز نتیجه‌سی دار اغاجنك دیبیدر اما دار اغاجنك دبی سرقه فعلنه بکزه‌مز
وکذلك طاعات وحسنات نتایجی جنات عالیه‌در جنات عالیه دخی طاعته بکزه‌مز (مثنوی) هیچ اصلی نیست
مانند اثر * پس ندانی اصل رنج ودرد سر * لیك بی اصلی نباشد این جزا) بی کناهی کی برنجاند خدا) آنچه اصلست وکشنده
آن شیست * کر نمی ماند بوی هم ازویست تو) الحاصل هیچ بر اصل کندینك فرع واثرنه ماننده وشبیه دکلدر پس رنجك
ودرد سرك اصلنی بیلمزسن لیکن بوجزا که سکا یریشور بر اصلسز اولمز برکناهسز کیسه‌یی خدای تعالی بکزر رنجیده ایلر
اول نسنه که اصلدر واول شیئك چکجیسیدر اکرچه اول شی اول اصله بکزه‌مز اما هم اندندر یعنی هیچ بر اصلدن
ظاهر اولان آثاره بکزه‌مز پس بو اجلدن اوتری رنجك اصلنی وباش اغریسنك دخی اصلنی بیلمزسن زیرا بونلر قنغی
عملك نتیجه واثری ایدیکی سنك معلومك دکلدر ولیکن بوسکا کلان جزا بر اصلسز دکلدر زیرا حق تعالی برکناهی اولمین
قولنی انجتمز بهرحال اول رنج ومرضه برسبب واردر اول نسنه که برشیئك اصلیدر واول شیٔ معتاده جذب
ایدیجیدر اکر اول شیٔ صورتا اول اصله بکزه‌مز ایسه‌ده ینه آندندر (مثنوی) پس بدان رنجت نتیجهٔ زلتیست *
آفت این ضربتت از شهوتیست * کر ندانی آن کنه را ز اعتبار * زود زاری کن طلب کن اغتفار * سجده کن صد بار
می کوای خدا * نیست این غم غیر درخورد وسزا * پس بیل که سنك رنجك بوزلتك نتیجه‌سیدر سکا بو ضربت ومحنتك
آفتی برشهوتدندر غیرت واعتبار یوندن اکر اول کناهی بیلمز ایسك فی الحال زاریلك ایله مغفرت طلب ایله یوز کره
سجده ایله ودی ای خدا بوغم وغصه بکا لایق وسزادن غیری دکلدر یعنی چونکم عادة الله هر تخملك نتیجه‌سنی بتورمك
وهر عملك جزاسنی ویرمکدر پس بیل که بوسکا کلان رنج ومحنت بر زلتك نتیجه واثریدر وبوسکا ویریلن ضربت وزلتك
آفتی بهرحال برشهوت نفسانیه‌دندر اکر اول رنجك اصلی اولان کناهی اعتبار جهتندن بیلمز ایسك آنك چاره‌سی
بودرکه علی الفور حق سبحانه وتعالی جانبنه تضرع وزاریلك ایله ومغفرت طلب قیل تاکم اول رنج وبلایی سندن
دفع ایلیه وحق سبحانه وتعالی حضرتلرینه کرّات ایله سجده‌لر ایله ویوزلرله سورودی ای خدای متعال بو بکا کلان

غم والم ديكالايق وسزاوار اولاندر وبنم نتيجهٔ عملمدر لطف ايله آنى عفو قيل ومغفرت بيور (مثنوى) اى تو سبحان پاك
ازظلم وستم * كى دهى بى جرم جانرا درد وغم * من معين مى ندانم جرم را * ليك هم جرمى ببايد كرمرا * چون بپوشيدى
سبب را اعتبار * دائما آن جرم را پوشيده دار * كه جزا اظهار جرم من بود * كز سياست دزديم ظاهر شود) اى خداى
متعال سن ظلم وستمدن پاك وبرى سبحانسن جرم وكناهسز جانه نيچون درد وغم ويررسن بن جرم وكناهمى آشكار ايلمزم
وليكن بونى بيلورم كه كرمه برجرم كركدر كرم جرم وزنى اوزره غم وغصه معناسنه در اى خدا چونكم سببى اعتباردن
پنهان ايلدك دائما اوجرمى هم پوشيده طوت زيرا جزا بنم جرم وكناهمك اظهارى اولوركه سياستدن بنم دزدلكم ظاهر اولور
يعنى مناجاتك قاعدهسى وخداى تعالى حضرتلرينه عرض حاجات قيلمنك ضرر وفائدهسى بودركه اولا اول پادشاهى
عبادنه ظلم وستم قيلمقدن تنزيه ايليوب ديهسن اى سن بندهلريكه ظلم وستم قيلمقدن منزه ومقدس برپادشاهسن بربندهنك
جانته آنك جرمى اولمينجه نيچون دردوغم ويررسن امابن كناهكار وعاصى جرم وكناهمى معين بيلمزم وليكن بيلورمكه
غم وغصهيه هم برجرم كركدر جرمسز غصه وكرم ظاهر اولمزالهى چونكم بوغم وغصهنك سببنى اعتبار جهتندن
ستر ايلدك وبن آنك اصلى نه ايديكنى بيلهمدم سندن رجا ايلرم كه دائما اول جرمى هم پوشيده ومخفى طوتهسن زيرا سن
بنم جرم وكناهمى خلقه اظهار ايلمك بكا جزا اولور وبكا سياست ومؤاخذه ايلمكدن بنم حراميلكم ظهوره كلور
پس لطفكدن اى ستار العيوب واى غفار الذنوب بنم عيوب وذنوبمى اظهار ايلمهدى (عزم كردن شاه چون واقف
شد بران خيانت كه بپوشاند وعفو كند كنيزك را با او دهد ودانست كه اين فتنه جزاى او بود وقصد او بود وظلم او
برصاحب موصل كه (ومن اساء فعليها) وان ربك لبالمرصاد) وترسيد كه اگر انتقام كشد آن انتقام هم برسر او
فرود آيد چنانكه اين ظلم وطمع برسرش فرود آمد) بو سرخ شريف اول پادشاه مصرك عزيمت ايلمسنك بياننده در
چونكم اول پهلوانك ايلديكى خيانته واقف اولديكه اول پهلوانك خيانتنى ستر ايليه وجرمنى عفو ايليه واول كنيزكى
اكا ويره وشاه بيلديكه بوفتنه وخيانت اول شاهك كندى ظلمنك اثرى ايدى حق سبحانه وتعالى مجيدهٔ حم دهودخى
جاثيهٔ حم ده بيورمشدر (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها وما ربك بظلام للعبيد) شول كمسنه كه عمل صالح
ايشليه اول عملك نفعى نفسنه در وشول كمسنه كه اساءت وعصيان ايلدى پس اول ضررينه كندويه در سنك
ربك قوللرينه ظلم ايديجى دكلدر پس (هرچه كند بخود كند) كرهمه نيك وبد كند) ديمشلردر ودخى سورهٔ
فجرده بيورر (وان ربك لبالمرصاد) مرصاد شول مكانه ديرلركه آندن رصده مترقب اولهلر رصد يرصددن مفعال وزننده در
نتهكم وقت بو وقتدن ميقات كلديكى كبى بوتمثيل دخى حق تعالىنك عصاتى ارصاد ايلمسندن يعنى يا محمد تحقيقا
سنك ربك عصاتى كوزديجيدر هيچ برعاصى اندن فوت اولمق احتمالى يوقدر پس عمللرينه كوره جزاويرمك مقرردر
وشاه مصر خوف ايتديكه اودلاوره انتقام چكه هم اول انتقام آنك باشى اوزره نازل اوله انجلين كه بوظلم وطمعك
جزاسى آنك باشنه كلدى ونزول قيلدى (مثنوى) شاه با خود آمد استغفار كرد * ياد جرم وزلت واصرار كرد) پادشاه مصر
كندويه كلدى واستغفار قيلدى كنديدن صادر اولان جرم وزلتى واصرارى ياد ايلدى يعنى چونكم شاه مصر بوكارك
حقيقتنى بيلدى وكندى نفسندن ظهوره كلديكنه اعتراف قيلدى واستغفاره باشلدى وكنديدن صدور ايلين جرم
وزلت واصرارى تذكر ايلدى (مثنوى) گفت با خود آنچه كردم با كسان * شد جزاى آن بجان من رسان) شاه ايتدى
كندويه شول نسنهيى كه بن كمسنهلره ايلدم آنك جزاسى واثرى بنم جانمه ايريشيجى اولدى (م ى) قصد جفت ديكران كردم
زجاه * برمن آمد آن وافتادن بچاه * جاه ومنصب قوتندن غيريلرك جفتنه قصد ايلدم اول ظلمك اثرى بنم اوزريمه
كلدى وچاهه دوشدم پس بنم حقمده اولان بوخيانت بنم موصل شاهنه ايلديكم ظلم وعقوبتك نتيجهسى
واثريدر ديدى (مثنوى) من درخانهٔ كسى ديگر زدم * او درخانهٔ مرا زد لاجرم) بن برغيرى كمسنهنك خانهسنك قپوسنى
قاقدم لاجرم اودلاور بنم خانهمك قپوسنى قاقدى (مثنوى) هركه با اهل كسان شد فسق جو * اهل خود را داندكه
قواد ست او) هر شول كمسنه كه نيچه كمسنهلرك اهليله فسق طلب ايديجى اولدى بيل كه اول كمسه كندى اهلنك قواديدر
قواد بونده كيدى وقلتبان معناسنه در يعنى غيريلرك اهلنه زنا ايلمكى طالب اولان كمسه معناده كندى خاتوننه فجورى
لايق كوروب ديوثلكى قبول قيلمقدر روا كركندينك خاتونى اولورسه ايلك خاتوننه ايشلديكنى كندى خاتونندن بولمقدر
برآخر كمسنه دخى آنك خاتوننه اول فعلى قيلمقدر (مثنوى) زانكه مثل آن جزاى او شود * چون جزاى سيئه مثلش بود)
چون سبب كردى كشيدى سوى خويش * مثل آنرا پس تو دیوثى وپيش) زيرا اكثريا اول عملك جزاسى اول عملك
مثلى اولور چونكم سيئهنك جزاسى آنك مثلى اولور يعنى (وجزاء سيئة سيئة مثلها) آيت كريمهسنك مقتضاسنجه
اكثريا بوكونه اعمال سيئهنك جزاسى نه آنك مثلى اولور اگرچه كاه كاه بعينه آنك مثلى اوليوب برآخر نوع اوزره

ظهوره

ظهوره كلورسه چونكم سن سبب ايلدك واول سببك مثلنى كندى جانبكه چكدك پس سن ديوث وقلتبانسن
وزياده سن يعنى چونكم سن برعمله سبب اولوب زنا ايلمك عملى كبى برعملى كندى جانبكه جذب ايدوب اختيار ايلدك
پس بيل كه سن فى الحقيقه ديوث وقلتبانسن بلكه ديوث وقلتبان اولنلردن دخى زياده سن كه اول فعلى اول سن
اختيار ايدوب لايق كورمشسن درپس شاه مصر كندى كنديسنه كلدى وبوكونه اعتراف ايدوب ديدى (مثنوى)
غصب كردم ازشه موصل كنيز * غصب كردند ازمن اوراز ودنيز) شاه موصلدن كنيزكى غصب ايلدم لاجرم فى الحال
آنى بندن دخى غصب ايلديلر (م ى) اوكه امين من بدو لالاى من * خاينش كرد آن خيانتهاى من) اول دلاوركه بنم امينم
وبنم لالام ايدى بنم اول خيانتلرم آنى خائن ايلدى يعنى اول پهلوان بنم اسكيدن برمعتمد عليه لالام ايدى آندن
بوانه دك اصلا خيانت ظاهر وصادر اولمشدى شمدى آنك خيانتنه سبب اصل بنم شاه موصل حقنده ايلديكم
ظلم وخيانت اولدى ديدى (مثنوى) نيست وقت كين كذارى وانتقام * من بدست خويش كردم كارخام) چونكم
اصل قباحت وخطا بندن صادر اولدى پس شمدى كين كذارلغك وانتقامك وقتى دكلدر زيرا بن كارخامى
كندى الم ايلدم يعنى اول كاربد انجامى خود ابتداين ايشلدم وظلمى اختيار ايلدم پس انتقام ايلمك وكين قيلمق
وقتى دكلدر (مثنوى) كركشم كينه بران ميروحرم * آن تعدّى هم بيايد برسرم) اكر شمدى اول ميروحرم اوزره كين
وانتقام چكرم اول ظلم وتعدّى هم عاقبت بنم باشمه كلور يعنى آنك دخى جزا ومكافاتنى كورديرم (مثنوى)
هم چنان كين يك بيامد در جزا * آزمودم باز نزمايم ورا) انجلين كه بو برجزا كلدى آنى تجربه ايلدم كيرو تجربه ايلمزمكه
من جرب المجرب حلت به الندامه ديمشلردر (م ى) درد صاحب موصلم كردن شكست * من نيارم اين دكررا نيزخست
صاحب موصلك دردى بنم بوينمى صدى برغيريسنى دخى بن مجروح ايتمكه قادر دكلم زيرا اكر بونى دخى مجروح ايلرسم
كناتدين تدان موجبنجه بنى دخى مجروح ايدرلر پس لازم كلديكه عدل وانصاف له معامله ايليم ديدى (مثنوى) دادمان
حق ازمكافات اكهى * كفت ان عدتم به عدنا به) مكافات ومجازات خصوصندن اوترى حق تعالى بزه آكاهلق
ويردى وديدى اكرسز عودت ايلرسكز بزدخى اكا عودت ايلرز بو بيت شريف سورهٔ بنى اسرائيلده بو آيت كريمه يه اشارت
اولور قال الله تعالى (عسى ربكم ان يرحمكم) بو آيت كريمه نك تفسيرى اوچنجى جلدده وخامت كاران مرغ سرخنده
مرور ايلدى آنده طلب اولنه سورهٔ انفالده اولان بو آيت كريمه يه اشارت اولسه دخى جائزدر قال الله تعالى
ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح وان تنتهوا فهو خير لكم وان تعودوا نعد) بو آيت كريمه نك دخى تفسيرى جلد ثالثك آخرنه
قريب نظر كردن پيغمبر عليه السلام باسيران سرخنك التنده (ان تستفتحوا) شرحنده كچدى آنده طلب اولنه
وتوضيح معنى اولدركه شاه مصر كنديسنه ديدى حق سبحانه وتعالى بزه عملك مكافاتندن خبر ويردى وآكاه ايلدى
ديدى كه اكرسز بو عملدن كتوعمله عودت ايلرسكز بزدخى اكا مناسب جزايه عودت ايلرز واكرسز اول عمل قبيحدن
توبه ايدوب رجوع ايلرسكز بزهم اول عمل قبيحك جزاسندن رجوع ايلرز وحسن عملكزه كوره ينه حسن جزا ويررز
مثنوى) چون فزونى كردن اينجا سود نيست * غيرصبر ومرحمت محمود نيست * ربنا انا ظلمنا سهو رفت * رحمتى كن
اى رحيمهات زفت * عفو كردم توهم ازمن عفو كن * از كناهان نو وجرم كهن) چونكم بو محلده فزونلك وفضوللك ايلمك
فائده دكلدر صبر ومرحمتدن غيرى محمود ومقبول دكلدر اى بزم ربمز تحقيقا بزنفسمزه ظلم ايلدك سهو واقع اولدى
بررحمت ايله اى كريم الله سنك رحيملكارلك زفت وعظيمدر اى خدا عفو ايلدم سندخى بندن عفو ايله يكى كناهلردن
واسكى جرمدن يعنى شاه مصر اعتذار واستغفاره باشلدى وايشلديكى كناهلره اعتراف ايليوب ظلم واعتسافدن
حذر ايدوب عدل وانصاف ايله عمل ايلمكه شروع ايلدى كندى كنديسنه ديدى چونكم بو خصوصده فزونلك ايلمك
وطريق عدل ودادن تجاوز قيلوب زياده فعل قيلمنك نفع وفائده سى يوقدر بو محلده لازم اولان صبر قيلمق ورحمت
وشفقت ايلمكدر بوندن اقدم غيرى كار ايلمك محمود وممدوح دكلدر پس جناب رب العالمينه دعا وتضرع ايلمكه باشليوب
ديدى اى بزم پروردكارمز تحقيقا بز كندى نفسلريمزه ظلم ايلدك سهو وخطا بزدن واقع وصادر اولدى اى سن شول
ارحم الراحمين سنكه سنك مرحمتلرك وكرملرك قتى اولور بزه برمغفرت ومرحمت ايله الهى وسيدى بن بنده برخاينك
جرمنى عفو ايلدم هم بنم يكى كناهلرمى واسكى جرملرمى عفو ايله ديدى وبوكونه تضرع ونياز ايلدى بونده تنبيه بودركه
پادشاه اولنلر وسلطنت ودولت مرتبه سنى بولنلر كندى تحت تصرفنده اولان خدم وحشمنه لطف ومرحمتله
معامله ايليه وانصاف وعدالتله تخلق ايليوب كارقيله ظلم وعدوانه ميل ايلميه تا كم آنك جزاسى عاقبت آنك باشنه كليه
ومجروح وشكسته اولميه (مثنوى) كفت اكنون اى كنيزك وامكو * اين سخن راكه شنيدم من زتو) پس شاه مصر دونوب
كنيزكه ديدى اى كنيزك شمدى كيروسويله بو سوزى كه بن سندن اشتدم (مثنوى) باامير ت جفت خواهم كردمن

ابله الله زین حکایت دم مزن) بن سنی اول امیرایله جفت ایلمك استرم الله حقیچون الله حقیچون بو حکایتدن دم اورمه وسنکله بنم مابینمده واقع اولان رازی وماجرایی سویلمه (م ی) تانکردد اوزرویم شرمسار * کو یکی بد کردو یکی صد هزار تا کم اول امیراشیدوب وبنم یوزمدن اوتمیه وشرمسار وخجل اولمیه زیرا اول امیر بر بدلك ایلدی وصد هزار ایلك ایلدی یعنی اکرچه بو خصوصده بر قباحت وخیانت ایلدی ولیکن نیجه کره ابو خدمتلر وعظیم نیکو کار ایلمشدر (مثنوی) بارهامن امتحانش کرده ام * خوبتر از تو ندو بسپرده ام) نیجه کره بن آنی تجربه وامتحان ایلمشم سندن خوبتر کنیز کاری بن اکا اصمرلمشم اصلا آندن آنلره بر خیانت صادر اولمدی (مثنوی) در امانت یافتم اورا تمام * این قضایی بودهم از کردهام) جمیع خصوصده بن آنی هر وجهله تمام امانتده بولدم آنده شائبهٔ خیانتدن برشمه یوق ایدی پس بیلمدمکه بو برقضا ایدی بنم ایشلدیکم اعمال سیئه دن اوتری برقضا ایدی ظهوره کلدی وبوکا سبب بنم نفسمك قباحتی اولدی دیو اعتراف قیلدی (مثنوی) پس بخود خواندان امیر خویش را * کشت در خود خشم قهر اندیش را چونکم شاه مصر کنیزکه بو تنبیهی ایلدی پس کندینك اول امیرینی کندی حضورینه اوقودی کندیده دپلدی قهر اندیش اولان خشمنی یعنی کندی وجودنده اولان آتش خشمی سوندردی وکظم غیظ ایلیوب (والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس) موجبنجه آنك جرمنی عفو ایلدی (مثنوی) کرد با اویك بهانهٔ دلپذیر * که شدستم زین کنیزك من نفیر شاه مصر اول دلبر اولان امیره بر دلپذیر بهانه ایلدی بویله دیوکه بو کنیزکدن بن نفیر ومتنفر اولمشم (مثنوی) زان سبب کز غیرت رشك کنیز * مادر فرزند دارد صد از یز) اول سببدن بو کنیزکه غیرت ورشکندن فرزندك انه سی یوزازیز طوترا زیر چولمك قیناامغه دیرلر بونده شهزاده نك والده سنك قلبی چولمکنك جوش وخروش ایلمسندن عبارت اولور چولمك قیناتمسنه دخی بر سبیل ایهام اشارت قیلور یعنی اول امیره بویله دلپذیر بهانه ایدوب دیدیکه بوجاریه نك غیرتندن فرزندمك والده سنك درونی عظیم جوش وخروش طوتر (مثنوی) مادر فرزند را بس حقهاست * او نه در خورد چنین جور وجفاست) فرزندیمك مادرینك بنم اوزرمده چوق حقلری واردر اول بو مثلین جور وجفایه لایق دکلدر (مثنوی) رشك وغیرت می برد خون میخورد * زین کنیزك صخت تلخی می برد * اوغلومك والده سی رشك وغیرت ایلتور وقان یر بو کنیزکدن محکم آجیلق ایلتور وزیاده غم والم چکر (مثنوی) چون کسی را داد خواهم این کنیز پس ترا اولیترست این ای عزیز) چونکم بو کنیزکی برکسنه یه ویرمك استرم پس بونی سکا ویرمك اولیرکدر ای عزیز (مثنوی) که تو جانبازی نمودی بهر او * خوش نباشد دادن او جز بتو) زیرا سن آندن اوتری جانبازلق کوستردك پس سنك اکا چوق خدمتك مسبقت ایلدی هر وجهله سن بوکا ودخی سکا لایق ومستحقدر دیدی (مثنوی) عقد کردش با امیر اوراسپرد * کرد خشم وحرص را اوخرد مرد) الحاصل شاه مصر اول ماه منیری اول امیره عقد ایلدی وآنی اول امیره اصمرلدی غضب وحرصنی اول شاه خرد ومرد ایلدی الحق ابو قیلدی پادشاهلره لایق اولان خصلت هم بو ایدی پادشاهدن اول کمسه درکه خشم وحرصنی دپلیه وظلم واعتسافدن حذر ایلیه وعدل وانصاف له معامله قیله وحق تعالینك کندیسنه ویردیکی نعمتك قدرنی بیله وشکرینی قیله (بیان آنکه نحن قسمنا که یکی را قوت وشهوت خران دهد ویکی را کیاست وقوت انبیا وفرشتکان دهد) بو سرخ شریف اول آیت کریمه نك معناسنك بیانیدرکه الله تبارك وتعالی سورهٔ زخرفده (نحن قسمنا) دیدیکه برقوانه قوت حیوان وشهوت خران ویرر ویر بنده سنه دخی کیاست وفهم وفراست وقوت انبیا وفرشتکان ویرر کما قال الله تعالی (اهم یقسمون رحمة ربك) استفهام انکاریدر وکافرلری تجهیل وتعجیب ایچوندر یا محمد آیا بونلرمی قسمت ایدرر ربك رحمتنی رحمتدن مراد نبوت ورسالتدر وبونك امثالی یعنی تصرف وارادت بونلرك یدنده میدر تا استدکلرینه رسالت ونبوت وعلم ومعرفت اعطا ایدهلر (نحن قسمنا بینهم معیشتهم) بز قسمت ایلدك بونلرك ما بیننده معیشتلرین که انکله زندکانلك ایدرلر (فی الحیاة الدنیا) حیات دنیاده پس تدبیرله آنی تغییره مالك دکللردر پس امر رسالت که اعلای مراتب انسانیه در اکا نیجه تصرفلری اولور (ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات) وبز رفیع وعالی قیلدق وبونلرك بعضیسنی بعضیسی اوزره درجهلر بونندن یارزقده که بعضیسی غنی وبعضیسی فقیر ویا علم ومعرفتده کیمی عالم وفاضل وکیمی نادان وجاهلدر ویا دینده که کیمی مؤمن وکیمی کافر درو قس علی هذا (لیتخذ بعضهم بعضا سخریا) تا کم بعضیسنی بعضیسی اتخاذ واستعمال ایلیه مسخر وکارکننده حوایج ومصالحلرنده ومعاشلرنده تا امور عالم منتظم اوله (ورحمة ربك خیر مما یجمعون) سنك ربکك رحمتی یا محمد خیرلودر کافرلرك جمع ایلدیکی حطام دنیادن (بیت) سر زهوا تافتن از سروریست ترك هوا قوت پیغمبریست (بیت) تخمهایی که شهوتی نبود * بران جز قیامتی نبود) الحاصل هوادن باش چویرمك سروراکدندر هوایی ترك ایلمك پیغمبرلك قوتیدریا خود پیغمبره منسوب اولان قوتدر ولهذا قال صلی الله علیه وسلم

ايا كم والهوى فان الهوى يعمى ويصم) وامام ابوصيرى قصيدهٔ برده ده دير (بيت) فاصرف هواها وحاذران توليه* ان الهوى ماتولى يصم اويصم * وحكيم سنايى حضرتلرى اسرارنامه سنده بو مسرح شريفده مسطور اولان بيتى بيورولرشول برتخملركه شهوته منسوب اولميه اول تخملرك بر ومحصولى قيامتده منسوب اولمقدن غيرى دكل يعنى شول اعمال تخملريكه شهوانى اولميه بلكه روحانى وربانى اوله آنك ريع ومحصولى قيامتده منسوب اولور وآنده ظهوره كلور (مثنوى) كبر بدش سستى نرئ خران * بود اورا مردئ پيغمبران * ترك خشم وشهوت وحرص آورى * هست مردى ورك پيغمبرى * اكرچه اول مصر پادشاهنه خرلر نرلكنك سستلكى اولدى ليكن اكا پيغمبرلك مردلكى اولدى زيرا خشم وغضب وشهوت وحرص آورلكى ترك ايتك مردلك وپيغمبرلك طمريدر يعنى مصر شاهنك اكرچه شهوت نفسانيه سى سست اولدى وخرلرك ارلكى كبى اولان رجوليت جسمانيه سنه ضعف كلدى اما روحانيت حسبيله اكا پيغمبرلرك مردلكى ونبيلرك قوت وقدرتى اولدى زيرا خشمى ترك ايلمك وشهوت نفسانيه يى ازاله قيلمق وحرص وشره كثورمكى دفع ايلمك محقق عروق انبيادن برعرق مردى واوليادن برعظيم مردلكدر (مثنوى) نرئ خركو مباش اندر ركش) حق همى خواند الغ بكلر بكش) مردهٔ باشم بمن حق بنكرد * به ازان زنده كه باشد دوررود مغز مردى اين شناس وپوست آن) ان برد دوزخ برداين درجنان) دي اكاكه انك عرق وطبيعتنده خرلك نرلكى اولمسون زيرا حق تعالى حضرتلرى آنى الغ بكلر بكى اوقورا كرمن مرده اولورسم كه حق تعالى بكا نظر ايده اول جى وزنده دن يكدركه دركاه الهيدن دوروم دود اوله ومردلك لب ومغزى بونى اكله وآنى پوست وقشر اكله اول كشى يى دوزخه ايلتور بو جنانه ايلتور الغ تركمان دلنده اولو سلطانه ديرلر بكلر بكى تركيدر يعنى شهوت جسمانيه كه خرلرك نرلكندن برنوعدر دى سن اول پادشاهك طمرنده خرلر نرلكى اولمسون وشهوت نفسانيه ايله اول پادشاه اتصاف قيلمسون آنك انسانيتنه قوت جسمانيه سى اولمقدن نه ضرر كلور كه حق سبحانه وتعالى آنك كبى خشم وشهوتى ترك ايلين پادشاهلره بكلر بكيلرك اولو سلطانى اوقورا كرمن فى المثل شهوت نفسانيه وقوت جسمانيه دن مرده اولسم وبو صفتلرى حق سبحانه وتعاليٰنك بكا نظر ايلسندن اوترى ونفسمدن اوترى خشم وشهوتى ازاله قيلسم اول خشم وشهوتله زنده اولان كسه دن بهتر اولورم كه اول كسه خشم وشهوت سببيله دركاه الهيدن دوروم دود اوله ارلكك لبى ومرادنه لكك مغزنى سن اصل خشمى وشهوتى وحرص وآزى ترك ايلمكى بيل واول قوت جسمانيه ايله قوى وشهوت نفسانيه ايله غوى اولمق مردلكك قشر بيدر اول مردلكك قشرى اولان قوت جسمانيه وشهوت نفسانيه انسانى جهنمه ايلتور اما بو مردانه لكك لبى اولان ترك خشم وشهوت ايلمك جنت اعلايه وقرب حضرت خدايه ايلتور (مثنوى) حفت الجنة مكاره را رسيد * حفت النار از هوا آمد پديد * حفت الجنة مكاره ايرشدى حفت النار هوادن ظاهر كلدى بو بيت بو حديث شريفه اشارت اولنور قال صلى الله عليه وسلم حفت الجنة بالمكاره وحفت النار بالشهوات) يعنى جنتك اطرافى محفوفه اولدى نته كم بو حديث شريف بو معنايه دلالت قيلديكه پيغمبر عليه السلام حضرتلرى جنتك اطرافى مكاره وشدائدله احاطه قيلندى وجهنمك اطرافى شهواتله احاطه قيلندى بيوردى (م ى) اى ايازشير نرديوكش * مردئ خركم فزون مردئ هش آنچه چندين صدرادراك نكرد * لعب كودك بود پيشت اينت مرد * اى بديده لذت امر مرا * جان سپرده بهر امرم دروفا) داستان ذوق امر وچاشنيش) بشنو اكنون در بيان معنويش) اى ديو وشيطانى قتل وهلاك ايديجى شير نركبى اياز خر مردلكى كم وهش مردلكى افزون اولان اياز اول نسنه يى كه نيجه صاحب صدر آنى فهم وادراك ايلمدى اول سنك قتكده لعب كودك اولدى ايشته مردلك اى بنم امرمك لذتنى كورمش وبنم امرمدن اوترى وفا ايلمكده جانى اصمرلمش اول ايازك امردن ذوقنك وچاشنيسينك داستانى شمدى آنى بيان معنويده استماع ايله بو ابيات شريفه اكرچه سلطان محمود لسانيدن ايازه خطابا ديلمشدر وليكن مقصود مرتبهٔ محبوبيته واصل اولان اوليا سنه الله تبارك وتعالى بوكونه معامله ايلرمثلا سلطان محمود ايازه خطاب [illegible] ديدى اى ديو اولديريجى شير نركبى اولان اياز اشكلر مردلكى ناقص وعارفلرلكى زياده اولان اياز اول معنايى بو قدر صاحب صدر اولنلر ادراك ايلمدى آنلرك ادراك ايلديكى معنى سنك قتكده اوغلان اويونجغى اولدى اشته مردلك ودلاورلك بودر اى بنم امرمى طوتمقده لذت كورمش اياز وبنم امرمى يرينه كتورمكدن اوترى وفا ايلمكده جانلر ويرمش اياز حقا كه مردانه لك همان بويله اولور ومردودلير اولنلر كندى مولاسنك امرنى آنك كبى قبول قيلور هزار هزار سيم وزر ولطيف وذى قيمت برجوهر اولسه حق تعالينك برامرنى آنلردن اوترى صمز اما امر حق اول جوهرى صمق اوزره واقع اولسه دخى اصلا ميل قيلمز اول ايازك امرى طوتمقدن ذوقنك داستانى وكندى شاهنك بيورديغنه امتثال ايتمكدن چاشنى پذير اولمسنك حكايه سنى الان بيان معنويده آنى اشت وسندخى كندى مولاكك امرنى طوتمقده آنك كبى برايش ايت (دادن شاه كوهر را ميان ديوان

وبجمع بدست وزیر که این چند ارزد ومبالغه کردن وزیر در قیمت آن کوهر وفرمودن شاه اورا که اکنون این را بشکن
وکفتن وزیر که این را چون شکنم که نیك خواه خزینه ات منم) بو سرخ شریف شاهك کوهر ویرمسیدر وزیرلرا لنه
دیوان ومجمع اورتاسنده ویرمسیدر که بو کوهر نه قدر بهاد ر ووزیرك اول کوهرك قیمت وبهاسنده مبالغه ایلمسیدر
وشاهك اکا امر ایتمسیدر که بو کوهری قیر ووزیرك دیمسیدر که بو کوهری نیچون ضرر که سنك خزینه كك
بن نیك خواهیم بن سنك خزینه که بد خواه دکلم که بویله بر ذی قیمت کوهری شکست ایلیم وسنك
خزینه که ضرر ویرم (مثنوی) شاه روزی جانب دیوان شتافت * جمله ارکان ادران دیوان یافت) شاه محمود
غزنوی بر کون دیوان جانبنه شتاب وسرعت ایلدی جمله ارکان دولتی اول دیوانده بولدی (مثنوی) کوهری بیرون
کشید او مستنیر) پس نهادش زود در کف وزیر) اول مستنیر بر کوهری طشره چکدی یعنی شاه محمود بر نورانی کوهری
کندی جیبندن ویا کیسه سندن اخراج ایلدی پس فوری آنی وزیرك کف ودستنه قودی (مثنوی) کفت چونست
وچه ارزد این کهر * کفت به ارزد ز صد خروار زر) شاه وزیره ایتدی بو کوهر نیجه در ونه دکر وزیر جواب ویردی ودیدی
یوز یوك التوندن یك دکر خروار خر بار معناسنه در لیکن بونده مطلقا یوك معناسنه اولور یعنی اول وزیر دیدی بو جوهر
یوز یوك التوندن زیاده دکر (مثنوی) کفت بشکن کفت چونش بشکنم * نیك خواه مخزن مالت منم) شاه ایتدی
بو کوهری سن وزیر ایتدی نیچون صیم بن سنك مخزن ومالکك نیك خواهیم (مثنوی) چون روادارم که مثل این کهر
که نیاید در بها کردد هدر) نیچون معقول ورواطوترمکه بو مثللو کوهرکه بها وقیمته کلمز هدر وضایع اوله یعنی بونك کبی
بهایه کلمین ذی قیمت بر لطیف کوهری شکست ایلمکی نیچون رواطوترمکه آنی صیم وبی معنی بیره هدر اولوب ضایع اوله
مثنوی) کفت شاباش وبدادش خلعتی * کوهر از وی بستد آن شاه فتی) شاه اکا تحسین ایدی وا کا بر اوخلعت ویردی
اول فتی وجوانمرد اولان پادشاه جوهری اول وزیرك الندن الدی (مثنوی) کرد ایثار وزیر آن شاه جود *
هر لباس وحله کو پوشیده بود) اول جود صاحبی پادشاه وزیره ایثار وسخا ایلدی هر لباس وحله یی که اول شاه
کیمش ایدی یعنی پادشاه کندینك کیدیکی لباسی اکا احسان ایلدی (مثنوی) ساعتیشان کرد مشغول سخن *
از قضیه تازه وراز کهن) شاه بر ساعت اهل دیوانی سوزه مشغول ایلدی تازه قضیه دن واسکی رازدن یعنی پادشاه بونلری
اشغال ایچون اسکی رازدن یکی قضیه دن سوز سویلدی وبونلری مشغول ایلدی (م ی) بعد از ان دادش بدست حاجبی
که چه ارزد این بدست طالبی) آندنصکره اول کوهری بر حاجبك النه ویردی ودیدی که بو کوهر بر طالبك الکنده نه دکر
(مثنوی) کفت ارزد این بنیمه مملکت * کش نکه دارد خدا از مهلکت) اول حاجب شاهه جواب ویروب ایتدی بو جوهر
بر مملکتك نصفنه دکر که اول کوهری خدای تعالی مهلکاتدن صاقلیجی اولسون مهلکت بونده هلاك معناسنه در
(م ی) کفت بشکن کفت ای خورشید تیغ * بس دریغست این شکستن را دریغ) شاه اول حاجبه ایتدی بو کوهری سن
حاجب دخی ایتدی ای خورشید تیغ یعنی ای تیغ خورشید کبی عالم طوتیجی وظلمات کفر وفسادی ازاله ایدیجی پادشاه
بو کوهری صیمق زیاده حیف ودریغدر (مثنوی) قیمتش بکذار بین تاب لمع * که شدست این نور روز او را تبع) آنك قیمتنی
قو وبو تاب ورونق ولمعی کورکه بو روزونهارك نور وضیاسی اکا طفیل وتابع اولمشدر (مثنوی) دست کی جنبد
مرا در کسر او * که خزینه شاه را باشم عدو) اول کوهرك کسرنده بنم دستم نیچون حرکت ایلر شاهك خزینه سنه نیچون
عدو اولورم (مثنوی) شاه خلعت داد وادرارش فزود * پس دهان در مدح عقل او کشود) شاه حاجبدن چونکه
بو جوابی اشتدی اکا خلعت ویردی وادرار ووظیفه سنی زیاده قیلدی پس شاه اول حاجبك عقل وادراکنی
بحسب الظاهر مدح ایلمکه دهان آچدی یعنی اکا اهل دیوان مابیننده آفرین سنك عقل وادراککه دیو مدح قیلدی
مثنوی) بعد یك ساعت بدست میر داد * در را آن امتحان کن باز داد) بر ساعتدنصکره امیرك النه ویردی بو دخی جائزدر
آندنصکره میر دادك النه در وکوهری اول امتحان ایدیجی شاه کیرو ویردی میرداد عدالت میری دیمك اولور (مثنوی)
او همین کفت وهمه میران همین * هر یکی را خلعتی داد او ثمین) اول امیرداد بونی دیدی وسائر امیرلر دخی هر بری
اکا تقلید ایدوب بویله دیدیلر یعنی بر امیره دخی اول جوهری علی حدة عرض ایلدکده وبونی کسر ایلیك دیو سویلدکده
هر بری امیرکبی بلکه وزیرکبی بزبونی نیچون صیرز سنك خزینه که بد خواه دکلز دیو جواب ویردیلر پس اول پادشاه
بونلرك هر برینه اغر بها اوخلعتلر ویردی (مثنوی) جامکیهاشان همی افزود شاه * آن خسیسانرا ببرد از ره بچاه) وآندن
ماعدا آنلرك قفتانلقلرنی اول پادشاه زیاده ایلدی اول دنی وخسیسلری یولدن چاهه ایلتدی جامکی طونلق دیمکدر یعنی
پادشاه بونلرك طونلقلرنی زیاده قیلدی بونلره ظاهرا انعام واحسان ایلدی بونلرك خبرلری یوق اول خسیسلری بو یولدن
چاه غروره دوشردی (مثنوی) این چنین کفتند پنجه شصت امیر * جمله یك یك هم بتقلید وزیر) حاصل کلام اللی التمش

امیر

امیر بویله دیدیلر جمیعا بر برهم وزیره تقلید ایله یعنی اول صدر نشین اولان وزیر ابتدا نه کونه جواب ویردیسه بونلر دخی
اکا تقلیدا تمثل ایله همان اول جوابی ویردیلر حقیقت نه ایدیکنی بیله میوب مقام تقلیدده قالدیلر (مثنوی) کرچه
تقلیدست استون جهان * هست رسوا هر مقلد ز امتحان) اکرچه جهان استونی تقلیددر اما هر مقلد امتحاندن
رسوادر تقلید بر آخر کسه نك قولنی وفعلنی کندیسنه قلاده ولازم قیلوب لیکن اول قولك واول فعلك حقیقتنی
بیلمامکه دیرلر نته کم تقلیدك تحقیق وتفصیلی جلد اولده حقیر وبی خصم دیدن ناقه صالح راسرخنك آخرنده
مرور ایلمشدر آنده طلب اولنه وبونده بو بیتك معناسی بودر اکرچه بعض کسه مرتبه بوندن وسن وسال جهتندن
کندیسندن ارفع اولان کسه نك قولنی وفعلنی قبول قیلمق واکا تابع اولمق جهانك عمادی منزله سنده در که انتظام عالم
انکله اولمشدر که لازم کاسه بر طائفه یه دیسك که سن بو فعلی نیچون ایلرسن وبو کونه سوزی ندن اوتری سویلرسن
انلر دیرلر بو کونه سوزی بزم ابا واجدادمز ویا خود پیشوا اولان استادمز سویلرمش و بزم ایشلدیکمز فعلی آنلر
هم اشلمشدر پس بز آنلره تابعز دیرلر لیکن هر مقلد امتحان اولندقده البته رسوای اولور وایشلدیکی عملك حقیقتنی
وسویلدیکی سوزك سر ومغزنی بیلمدیکی ظهوره کلور نته کم اول وزیره تقلیدا بلین هر بر امیرلك فضاحتی عاقبت ظاهر
اولدی وتقلیدلك قباحتی ظهوره کلدی (رسیدن کوهر از دست بدست * وآخر دور بایاز رسیدن. وکیاست ایاز و مقلد
ناشدن ایشانرا ومغرور ناشدن او بکال ومال دادن شاه وخلعتها وجامکیها افزودن. ومدح عقل مخطئان کردن بمکر
وامتحان که کی روا باشد مقلد را مسلمان داشتن مسلمان باشد اما نادر باشد که مقلد ازین امتحانها بسلامت بیرون اید که
ثبات بینایان ندارد الا من عصمه الله * بو شرح شریف کوهرك الدن اله ایرشمسنك آخر دورده ایازه ایرشمسنك
بیانیدر وایازك کیاست وزیرکلکیدر وایازك آنلره مقلد اولمسی وتقلید قیلمسیدر ودخی پادشاهك مکر وامتحان ایله
مخطیلرك خلعتلرنی زیاده ایلدیکنه ودخی شاهك اول مخطیلرك مال ومتاع ویرمکلکنه ایازك مغرور اولمسی
والدانمسیدر که مقلدی مسلمان طوتمق نیجن روا اولور اکرچه مقلد مسلمان اولور اما نادر اولور که مقلد بو امتحانلردن
سلامت ایله طشره کله یعنی بویله امتحان محللرنده سلامت بولمق واجتناب قیلمق مقلد اولان کسنه لره آز واقع اولور
انکیچون اکثر متکلمین مقلدك ایمانی صحیح طوتمشلر وبعضلر دخی صحیح طوتمشلردر وایمان مقلد دخی صحیح اولمز
دیو اثبات ایتمشلردر زیرا بو مقلدلردن بریسی بینالرك ثباتنی طوتمز الا شول کسنه دکلکه الله آنی عاصم اوله یعنی مکر شول
کسنه بینا اولان محققلرك ثباتنی طوتر که الله تبارك وتعالی آنی خطا وخللدن وسهو وزللدن مصون ومحفوظ قیله
(زیرا حق یکیست وان را ضد بسیار غلط افکن ومشابه حق مقلد چون ان ضد را نشناسد از ان رو حق وا نشناخته
باشد اما حق با آن ناشناخت او چو او را بعنایت نکاه دارد آن ناشناخت او زیان ندارد) زیرا که حق بردر واکا چوق
غلط افکن ومشابه حق ضد واردر یعنی فی المثل حق بردر واول حقك غلط براغجی حقه مشابه باطل نیجه ضدی واردر
مقلد چونکم اول ضد حق اولان باطلی اکلمیه اول جهتدن حقی اکلمش اولور اما حق اول مقلدك او ناشناختلغی
ایله بیلکه چونکم اول مقلدی عنایتله نکاه وحفظ طوته اول مقلدك ناشناختلغی اکا زیان طوتمز وضرر ایتمز (مثنوی
ای ایاز اکنون بکو این کهر * چند می ارزد بدین تاب وهنر * کفت افزون زانچه تانم کفت من * کفتش اکنون
زود خردش در شکن * سنك بهاده راستین بودش شتاب * خرد کردش پیش او بدان صواب) ای ایاز شمدی سن دیمز میسنکه
بو کهر نه قدر دکر بو تاب وهنرله ایاز شاهه جواب ویروب ایتدی بو کوهرك بهاسی اول نسنه دن زیاده در که بن آنی دیمکه
قادر اولم پس شاه ایازه ایتدی تیز اول کوهری خرد ایله صی اول حالده ایازك یکنده طاشلر وار ایدی شتاب وسرعتله
اول کوهری خرد ایلدی زیرا آنك قتنده صواب اول ایدی یعنی اول کوهری پادشاه آخر الامر ایازك النه ویردی
واکا بر سبیل استفهام تقریری دیدی ای ایاز شمدی سن سویله میسن که بو کوهر نه دکر بو تاب وهنرله سویله کورهلم
ایاز دخی ای شاه بن آنك قیمتنی سویلمکه قادر دکلم بنم سویلدیکم بهالردن زیاده در دیدکده شاه اکا امر ایدوب دیدی
ای ایاز الان اول کوهری خرد ایلیوب صی ایازك النده حکمت ربانی سنکلر وار ایدی سرعتله اول کوهر یکتایی درحال
شکست ایلدی آنك قتنده صواب کوهری صیمق وشاهك امرنی یرینه کتورمك ایدی بونده کوهردن مراد
جوهر جسمانی وصفت حیوانی اولور ایاز مشابه سنده مقرب الهی اولان حق تعالینك خاص قوللرینه اول حیوانی
اولان صفتلری وجسمانی اولان خاصیتلری کسر ایلمکه جناب حق امر قیلمشدر آنلر اول کوهر جسمانینك رونق
وتابنه بقمیوب امر حقه امتثال ایدوب آنی ریاضت وطاعت طاشلریله کسر ایدرلر وامر حقی یرینه کتوررلر
اما اهل صورت واصحاب تقلید اول کوهر جسمانینك لطافتنه باقوب آنی سنك طاعتله صنغی اختیار ایلمزلر وامر حقی
یرینه کتورمزلر بلکه من حیث المرتبة والصورة کندیلردن ارفع اولان بر صدر نشین کسنه نك جوهر جسمانی یه صیانت

قیلدیغنی واکا عظیم رغبت ایلدیکنی کوروب اکا تقلید ایدرلر وامر حق یرینه کتوررمیوب آنک کندیکی بوله کیدرلر (مثنوی) زاتفاق طالع بادولتش * دست داد آن لحظه نادر حکمتش * یا بخواب این دیده بود آن پرصفا * کرده بود اندر بغل دوستنک را) آنک بادولت اولان اتفاقندن اولحظه بر نادر حکمت اکا ال ویردی یا بودر که اول پرصفا بر جوهری صمغی دوشنده کورمشدی واهذا قولتوغنده ایکی طاش حاضر ایلمشدر یعنی اول اهل سعادت اولان ایازک دولتلو اولان طالعنک کندی ایله اتفاقندن اول حینده بر عجیب حکمت اکا ال ویردی ومیسر اولدی واول حکمت بوایدیکه پادشاه اول کوهری شکست ایله دیو امر ایلدکده آنک قولتوغنده ایکی طاش حاضر بولندی اول کوهری صمق ایچون بر آلتی جست وجویه محتاج اولمدی بلکه هر وجه ایله اول کوهری کسر ایلمکه مستعد بولنوب بلاتأخیر امر شاهی یرینه کتوردی اکر سؤال اولنورسه که اول ایاز اول کوهری کسر ایده جکنی وپادشاهک اکا شو کوهری شکست ایله دیو امر قیله جغنی ندن بیلدی تا کم اول کندی یننده بویله ایکی سنک پارهسی صاقلدی بونده ایکی وجه وار یا بودر که اول درونی غل وغشدن پرصفا اولان ایاز بو کوهری صمغی وشاهک اکا کوهری صمه دن اوتری امر ایلمسنی واقعه ده کورمش اوله وکندی رؤیاسنه اعتماد ایدوب اول طاشلری کندی جیبنده بهرحال بوتنک بر حکمتی وارد ردیو حفظ قیلمش اوله ویاخود بیدارلق حالنده حق سبحانه وتعالی اکا نتیجهٔ کاری کشف ایلمش اوله مثلا (مثنوی) همچو یوسف کردرون قعر چاه * کشف شد پایان کارش از اله) یوسف علیه السلام کبی که چاهک درونندن حضرت خدادن اکا ایشنک نهایت وپایانی کشف اولدی بو بیت شریف قرینهٔ کلامندن مستفاد اولان الهام حقه کوره مثل اولمشدر بیت اوله کوره مثل دکلدر زیرا تقدیر کلام بویله دیمکدر که اول ایازک حالی ایکیدن خالی دکلدر یا بودر که اول پرصفا بو جوهری صمغی واقعه ده کورمش آندن اوتری قولتوغنده ایکی طاشی حاضر قیلمش اوله ویاخود بیدارلک حالنده نهایت کارا کا بالهام الله کشف اولمش اوله نته کم یوسف علیه السلام حضرتلرینه چاهک درونده حضرت الهدن آنک کارنک پایانی اکا کشف اولدی وحق تعالی آنک شاه مصر اولمسنی وقرنداشلرینک عاقبة الامر واروب تواضع وانقیاد قیلمسنی درون چاهده ایکن وحی ایلدی کما قال الله تعالی فی سورة یوسف واوحینا الیه لتنبئنهم بامرهم هذا وهم لا یشعرون (مثنوی) هرکرا فتح وظفر پیغام داد * پیش اویک شد مراد وبی مراد هر کرا پابندوی شد وصل یار * اوچه ترسد از شکست وکارزار) هرکیمه که فتح وظفر پیغام وخبر ویردی آنک قتنده مراد وبی مراد اولمق بر اولدی هرکیمه که یارک وصلی پابند اوله اول کیمسه شکستدن وکارزاردن نه قورقر یعنی هر شول کیمسه یه که حق تعالینک ظفرندن اولان فتح وظفر پیغام ویره وانکچون نصرت الهی اولدیغی عیانه کله آنک اوکنده بی مراد اولمق برابر ویکسان اولور هرشول کیمسه یه که یارک وصالی سند ومعتمد اوله اول کیمسه منکسر اولمقدن ونفس وهوا ایله جنک ومجاهده قیلمقدن نیچون قورقر بوکونه کیمسه انکسارذن وکارزاردن اصلا خوف ایلمز (مثنوی چون یقین کشتش که خواهد کرد مات * فوت اسب وپیل باشد ترهات * کر بر داسبش هر آنکه اسب جوست * اسب روکو پی که پیش آهنک اوست * مثلا برشطرنجبازه یقین اوله که چونکم خصمنی مات ایلر اسب وپیل فوتی اکا لغو وترهات اولورا کر آنک اسبنی ایلته هر اول کیمسه که اسب طلب ایدیجیدر اسبه کتسون دی اول کیمسه پیش آهنک دکلیدر پیش آهنک مقدم وپیشوا معناسنه درکه ایلرو قصد ایلین کیمسه یه پیش آهنک دیرلر یعنی چونکم برشطرنج باز اولان کیمسه یه یقین حاصل اوله که کندی خصمنی عاقبة الامر مات ایلر آنک قتنده فیلک وآتک فوت اولمسی ترهات اولور وآلاتک ضایع وزائل اولمسندن غم یمز زیرا اسب وآت واسباب وآلات خصمی مات ایلمکدن اوتریدر چونکم خصمک مات اولمسی بونلرسز هم میسر اولدیغی بیله بونلرک فوت وضایع اولمسندن اکا نه غم کلورا کر فرضی شول کیمسه که آنک اسب وآلاتنی کیدرمک واخذ ایتمک ایستیه وآنک آتنی الندن الا اسبه وآلاته کتسون دی بالک بوقدر اول کیمسه بعون الله سابق وپیشوادر کلیدر چونکم ازلده اکا عنایت وحسنی (ان الذین سبقت لهم منا الحسنی) آیت کریمه سنک موجبنجه سبقت ایلمش اوله اکا آلات واسبابک ضایع اولمسی ضرر ویرمز (مثنوی) مرد را با اسب کی خوشی بود * عشق اسبش از پی پیشی بود * بهر صورتها مکش چندین زجیر * بی صداع صورتی معنی بکیر * مردک اسبله نجون قرابتی اولور اول مردک اسبه عشقی تقدم وسبقت ایلمکدن اوتری اولور صورتلردن اوتری بوقدر ایچاغریسی چکمه صورته منسوب اولان صداعسز معنی طوت بساط شطرنجک اسبنی ذکر ایتمک مناسبتیله بساط کونده اولان اسبلرک دخی عند العارفین اکا مانند اولمسنه بلکه جمله صورت اهل معنی قتنده آلات شطرنجیه کبی کلمیسنه اشارت بیوررلر ودیرلر که عقلده ومعرفتده مرد اولان کیمسه نک اسب واسترله نچون قرابتی اولور ونوجهله آنلره تعلق وتعشق قیلور اکر بر عاقل مردک اسبه عشقی اولورسه

اكاسواراولوب منزل المقدن اوتری وغیریلراوزره سبقت وتقدم قیلمقدن اوتری اولورچونكم برعارف تمام منزلی اله وهروجهله سالكلراوزره سبقت وتقدم قیله ومرادومقصودنی بوله آنك نه اسب صوری یه تعلق وتعشقی قالوروته كندی بدنی اسبنه علاقه سی وعشقی قالور پس ای اسیرصورت اولان عابدوزاهدصورتلردن اوتری بوقدرایچ اغریسی ودرون المی چكمه بلكه كندیكی صورته متعلق اولان دردصداعسزطوت تاكم صورت قیدندن قورتله سن وجمله مراد ومقصودكی بوله سن (م ی) هست زاهدراغم پایان كار * تاچه باشدحال اوروزشمار * عارفان زاغاز كشته هوشمند ازغم واحوال آخرفارغند) زاهدایچون پایان غمك كاری واردرعجب حساب وشماركوننی آنك حالی نه اولور اما عارفلر آغازدن هوشمنداولمشلردرلاجرم آخروعاقبتك غم واحوالندن امین وفارغلردر یعنی عارف اولنلرایله زاهداولنلرك ما بیننده فرق بودركه زاهدبی معرفت كندی كارینك نهایتنك غمن یروبنم حالم یوم آخرتده نه اوله دیو غمناك اولور اما حق تعالینك عارف قوللری اول ازلدن خبرداراولمشلردر وسرقضایه شهود بولمشلردرچونكم بیلدیلركه یوم آخرتده وروزخاتمه ده ظهوره كله جك ازلده مقدراولان كاردروابهذا بونلرآخرتك غمندن واحوالندن فارغلردر (مثنوی) بودعارف راهمین خوف ورجا * سابقه دانیش خوردآن هردورا * دیدكوسابق زراعت كردماش * اوهمی داندچه خواهدبودچاش * عارفست وبازرست ازخوف وبیم * های وهورا كردتیغ حق دونیم) اكرچه عارفه دخی هم بوخوف ورجاوارایدی ایكن آنك سابقه دانلغی آنك هرایكیسنی یدی زیراعارف كوردیكه اوسابق ومقدم ماش زراعت ایلدی پس اول عارف بیلوركه عاقبت چاش نه حاصل اولسه كركدرعارفدروخوف وبیمدن كیرو قورتلدی های وهوبی تیغ حق ایكی پاره ایلدی نعم یعنی عارفك دخی قبل الوصول الی مرتبة المعرفة والیقین زاهدكبی خوف ورجاسی وارایدی وآنی بوكونه غملردن آزادایلدی زیراعارف حالا بودنیاده ایكن مشاهده قیلدیكه اول فی المثل مرجملك اكدی اوبیلوركه آنك چچی ومحصولی نه اولسه كركدی یعنی عادة الله بوتك اوزرینه جاری اولمشدركه اكر برمزرعه یه مرجمك اكسك مرجمك بتروبغدای اكسك بغدای بتروقس علی هذاسائرالحبوبات پس عارف بیلدیكه بودنیا آخرتك مزرعه سیدربركسه بوندههرنه كونه تخم اكرسه البته یوم آخرتده انك محصولنی كتوررپس عارف بتوفیق الله زشت وقبیح تخملرا كمكدن حذرایلیوب جمیل وملیح تخملرا كمشدراول بیلوركه بوكونه لطیف تخملرك آخرتده محصولی نه اوله جقدر پس پایان عمل وكارك خوف وغمندن آزاداولوب همان كندی نفسنی اصلاح ایلمكه سعی ایلر زیراعارف سرازلدر بواجلدن خوف وبیمدن قورتلمشدرخوف ورجادن حاصل اولان های وهوبی وبعض اخباردن ظهوره كلان خوف وبیمی حق تعالینك معرفتی تیغی ایكی شق ایلیوب اصلابوكونه حالتلرك وجودنی قومشدروعارفك قلبنی بوكونه دغدغه لردن آزادقیلمشدر (مثنوی) بوداورابیم وامیدازخدا) خوف فانی شدعیان كشت آن رجا اول عارف ایچون خدای تعالیدن خوف ورجاوارایدی معرفت الهیه قوتیله خوف فانی اولدی واول رجاعیان اولدی یعنی عارفك دخی قبل الوصول الی مرتبة الكمال خدای تعالیدن خوف ورجاسی وارایدی اما كماله ایردكدن ورجا مرتبه سنه بالغ اولدقدنصكره انك قلبندن خوف وحزن فانی اولوب رجانك حقیقتی ظهوره وعیانه كلوب وكندیسنك محل امنه واصل اولدیغنی مشاهده قیلدی پس عنایت حقله خوف وحزن مرتبه سندن قورتلوب شاداولدی (م ی) چون شكست آن كوهرخاص آن زمان * زان امیران خاست صدبانك وفغان * كین چه بی باكیست والله كافرست * هركه این پرنوركوهرراشكست) وان جماعت جمله ازجهل وعما) درشكسته درامرشاهرا) قیمتی كوهرنتیجهٔ مهروود) برچنان خاطرچراپوشیده شد) چونكه ایازاول زمان اول كوهرخاصی صیدی پس اول امیرلردن نیجه بانك وفغان قالقدی بویله دیوكه بونه بی باكلكدر والله حقیچون كافرنعمتدرهرشول كمسه كه بو پرنوراولان كوهری صیدی واول جماعت یعنی اول كوهری شكست ایلین امراجمله جهل وعمادن شاهك امرینی درینی صیمشدرنتیجهٔ مهرووداولان قیمتلو كوهرانجلین خاطراوزره نیچون پوشیده اولدی قیمتلیده یامصدریه اولمق ونسبی دخی اولمق جائزدر یعنی ایاز چونكم اول خاص اولان كوهركیمیایی اول زمانده صیدی اوكوهری صیمین امیرلردن اول حینده نیجه یوزصداوفغان ظهوره كلدی بویله دیوكه های بونه بی باكلك ونه كونه بی ادبا كلكدرهركمسه كه بونك كبی بركوهرنورانی وتابناكی كسر ایلیه الله حقیچون اول كمسه شاهك نعمتنه كافردروآنك دولتنه خائن وخاسردرواول جماعت مقلده جمله سی جهالتلرندن وبی بصیرت اولدقلرندن اكرچه اول جوهری كسرایلمدیلرلیكن شاهك درامرنی صدیلركه شاهك درامرنی كسرایلمك اول ظاهرده اولان جوهری كسرایلمكدن نیجه وجوهله اضرواقبحدراما بونلر بومعنایی بیله مدیلروبوسرها كاه اوله مدیلر بومعنایی مقرب شاه اولان ایازبیلدی زیراشول مهرومحبتك نتیجه سی اولان قیمتلوكوهركه اندن مرادهروجهله امر شاهه اطاعت وانقیادایلمكدرانك كبی برخاطرلطیفه نیچون مخفی اولدی یعنی مخفی وپوشیده اولمیوب اصل قیمتی كوهرا

بس

نه ایدوکنی بیلدی وامر شاهی صمیوب اول کوهری صدی ولیکن اهل تقلیدك خاطرنه بومعنی پوشیده اولوب هر بریسی
جهالتلرندن اکا طعن وتشنیع قیلدی (تشنیع کردن امرا برایازکه چراشکستی چنین کوهر را وجواب دادن ایاز ایشانرا
(مثنوی) کفت ایاز ای مهتران نامور * امر شه بهتر بقیمت یاکهر) ایاز آنلره دیدی ای نامور اولان مهترلر قیمت وبهاده
امر شاهمی یکدر یاخود کهرمی یعنی چونکم ایاز اول امرانك کندی حقنده اولان طعن وتشنیعلرینی کوش ایتدی
آنلره جواب ویروب ایتدی ای ناموروناسدار اولان امیرلر بیلکزوآکاه اولکز قیمتده پادشاهك امرمی یکدر ویاخود
کوهرمی یکدر (مثنوی) امر سلطان به بود پیش شما * یا که این نیکوکهر بهر خدا) سزلك قتکزده امر سلطانمی
یکدر یاکه بو خوب کوهرمی یکدر والله ایچون بیان ایلیکز وبوسؤالك جوابنی سویلیکز (مثنوی) ای نظرتان
بر کهر برشاه نی * قبله تان غولست وجادۀ راه نی) ای کونه نظرلر سزلك نظریکز کوهره درشاهه دکلدر سزلك قبله کز
غول بیابان در شاهراه دکلدر جاده اولوبوله دیرلر یعنی ایاز بونلره طعن وتشنیع ایدوب دیدی ای کورلر وقلبلری بی نورلر
انجق سزلك نظرلر یکز کوهره وز روسیه در پادشاهه وپادشاهك امرنه دکلدر سزلك قبله کز ومقصدلریکز نفس
وشیطان وغوله اویق وشاهراهدن کمراه اولمقدر شاهك امرنی طوتمق وآنك رضاسنی اله کتورمك دکلدر (مثنوی)
من زشه برمی نکردانم نظر (من چو مشرك روی نارم بر حجر * بی کهر جانی که رنکین سنك را * برکزیند پس نهد شاه مرا *
اما بن شاهدن نظرمی دوندرمزم بن مشرك کبی حجر اوزره یوز کتورمزم کوهرسز شول برجانکه رنکین اولان طاشی
امر شاه اوزره کزیده قیله وبنم شاهمی آردنه قویه یعنی مقرب شاهی اولان ایاز بونلره دیدی واول اهل تقلیده بوکونه
تشنیع وتوبیخ ایلدی ای جاهللر بن شاهدن نظرمی دوندرمزم مشرکلر کبی ملون احجاری معبود اتخاذ ایلیوب آنلره
توجه قیلدقلری کبی بن حجره یوز کتورمزم حجر ومدر مقوله سی اولان سیم وزره ودر وجوهره پرستش ایدوب شاهك
امرنی وانقیادنی ترك ایلمزم شول برجانك کوهر ایمانی ودر عرفانی یوقدر که ملون اولمش طاشلری بوعظیم ذی قیمت
در وجوهر وسیم وزر دردیوب پادشاهك امرنك ومحبتنك اوزرینه اختیار ایلیه وپادشاهك امرنی وطاعتنی آردنه قویه
اول جانده جوهر اولمدیغی ادنی عرفانی اولان کمسه لرك معلومیدر (مثنوی) پشت سوی لعبت کلرنك کن *
عقل در رنك آورنده دنك کن * اندرا در جو سبو بر سنك زن * آتش اندر بو واندر رنك زن * کرنه در راه دین از رهزنان)
رنك وبو مپرست مانند زنان) پشتی کلرنك اولان لعبت طرفنه ایله عقلکی رنك کتوریجیده دنك وحیران ایله
بحوی ودریانك ایچنه کل سبوبی طاشه اور بویه ورنکه آتش اور یعنی دنیانك زیب وزینتنی ترك ایله دین یولنده
حرامیلردن دکل ایسك زنلر کبی رنك وبویه طاپمه یعنی اکر عاقل وعارف ایسك بو کارنك اولان لعبت دنیایه
صرت چویروآنك ایچنده اولان رنکین وملون اولان اوبو نجقلری وراء ظهرکه القا ایلیوب عقلکی بونقوش والوانی
ظهوره کتورن پادشاهك مشاهده سنده دنك وحیران ایله بحوی معنی ایچره کل وصورت سبوسنی سنك
ریاضته چالوب کسر ایله آتش فنا ایله آنك رنك وبو ینه اورتا کم رنك وبوسوداسنی احراق ایلیه سن وصورت قیدندن
ورایجه ولون محبتندن خلاص اولوب معنی عالمنه واصل اوله سن اکر دین یولنده یول اوریجیلردن دکل ایسك عورتلر
کبی روایح والوانه پرستش قیلمه ونقوش والوانه مبتلا ومقید اولمه بلکه نقوش فانیه دن آزاد اولوب آنك نقاشیله آشنالق
ایده کورو آنك امرنی طوتمق وکندیسنه محبت ایتمك یولنه کیده کور (مثنوی) سرفرو انداختند آن سروران *
عذرجویان کشته زان نسیان بجان * از دل هریك دوصد آه آن زمان * همچو دودی می شدی تا آسمان) اول سرورلر
چونکم ایازدن بوکونه طعن آمیز سوزلری اشتدیلر باشلرنی آشغه ایندیلر اول نسیاندن جانله عذرجویان اولمشلر
اول زمان هر برینك دل وجانندن ایکی یوز آه وانین برعظیم دخان کبی آسمانه دك کتدی یعنی چونکم حقیقت حال
ظهوره کلدی اول مقلد سرورلر کندیلرك افعال واقوالنك قباحتنی بیلدیلر هر بریسی جان ودل ایله
عذردیلیجی اولدی وهر برینك درونندن نیچه یوز آه وفغان چقوب اول زمانده برعظیم دخان کبی عیان آسمانه دك کتدی
وهر بریسی کستاخلغن بیلوب ناله وفریاد ایتدی نته کم (یوم تبلی السرائر) ده اصحاب تقلید وارباب زرق وریا کندی
سوء عاقبتلرنی کورد کارنده وفعللرینك وقوللرینك نتایجنی مشاهده قیلدقلرنده وارباب تحقیقك علوشانلرنی دخی
بیلدکلرنده هر وجهله آه وفغان قیله لر واصحاب تحقیق حقنده ایلدکلری طعن وتشنیعه نادم اوله لر وکندیلرك جرم
وقباحتن بیله لر واعتذار واستغفاره مشغول اوله لر ولیکن بونلره فائده قیلمیه واول بی وقت اولان عذرخواهلق
سودمند اولمیه (مثنوی) کرد اشارت شه بجلاد کهن * که زصدرم این خسان را پاك کن) این خسان چه لایق صدرمنند
کز پی سنك امر ما را بشکنند * امر ما پیش چنین اهل فساد * بهر رنکین سنك شد خوار وکساد) پس شاه براسکی جلاده
اشارت ایلدی بویله دیوکه بنم دیوانم صدرندن بوخسلری پاك ایله یودنی وخسلر بنم صدر دیوانمه نه لایقدرکه

سنكدن اوترى بنم امرمى حصر لر بنم امرم بويله اهل فسادڭ اوكنده رنكين سنكدن اوترى خوار وكساد اولديلر بوابيات
شريفه دن مقصود الله تبارك وتعالى حضرتلرينڭ يوم قيامتده سيم وزردن ودر وجوهردن اوترى كندى
امر شريفنى شكسته قيلان ودراهم ودنانير ودر وجواهره مائل وعاشق اولان طائفه يه عظيم عتابلر وغضبلر
ايليوب آنلرى عذاب ملكلرينه بنم حضورمدن بونلرى دور ايليڭ ديو امر قيلمسيدر يعنى يوم قيامتده حق تعالى
حضرتلرى كندى امرنى صين طائفه يه عتاب ايدوب اسكيدن مخلوق اولان جلادكبى عذاب ملائكه سنه اشارت قيله
بويله ديوكه بو زر پرست وبنم امرمى قويوب جوهره محبت ايتمكله دنى وپست اولان طائفه يى بنم حضورمدن يالڭ ايدڭ
ومحل عذابه الوب كيدڭ كه بو خسلر جنت صدرنه ندن لايقلردر ملون اولان حجردن ورنكين اولان سيم وزردن اوترى بنم
امر شريفمى صديلر وحكم لطيفمه امتثال ايلمكدن اعراض ايدوب نفسلرينڭ مرادنه ايرديلر بونلر كبى اهل فسادڭ
قتنده بزم كبى پادشاهڭ امر عاليسى ملون اولان حجردن اوترى خور وكساد اولدى وهر برى بنم امرمى طوتمغى
واكا تعظيم ايتمكى قويوب حجر ملونه مشابه سنده اولان سيم وزره ودر وجواهره ميل ومحبت قيلدى وبونلرڭ قتنده
سيم وزر ودر وجوهر بنم امر شريفمدن يك اولدى پس لازم كلديكه بونلرى جاى خسيسه رد ايليم تا آنده خوار
وحقير قاله لر وشكسته وزار اوله لر (قصد شاه بكشتن امرا وشفاعت كردن اياز پيش تخت سلطان كه اى شاه عالم
العفو اولى (مثنوى) پس اياز مهر افزا بر جهيد * پيش تخت آن الغ سلطان دويد * سجدهٔ كرد و كلوى خود كرفت *
كاى قبادى كز تو چرخ آرد شكفت * اى همايى كه همايان فرخى * از تو دارند وسخاوت هر سخى) چونكم شاه
اول عاصيلره عتاب ايلدى پس مهر افزا اولان ايازيرندن صچرادى اول الغ سلطانڭ تختى اوكنه يلدى ايازشاهڭ
پاى تختنده بر سجده ايلدى وكندينڭ بوغازنى طوتدى وديديكه اى بر قباد كه سندن چرخ شكفت كتورراى بر هما سنكه
همالر فرخلكى سندن طوترلر وهر بر سخى سخاوت وكرمى سندن اوكرنور ايازدن مقصود بونده مقرب الهى اولان
ومحبوبيت مرتبه سنى بولان كمسه لردر كه هر نبينڭ وهر واسينڭ وهر صالح اولان متقينڭ عند الله كندى عصرلرنده
اولان مجرملر حقنده شفاعتلرى مقبولدر كه بو خصوصده احاديث شريفه چوق واقع اولمشدر يعنى شول دمكه
پادشاه حقيقت اهل معصيته عتاب ايليه اول زمانده شفاعت قيلمغه لايق اولان حق تعالينڭ خاص قوللرى يرندن
طوروب اول اولو سلطانڭ حضورنده كاوب وسجده لر وتضرعلر قيلوب اى اولو پادشاه كه سندن چرخ وافلاك
تعجب طوترواى عالى وسامى اولان الله هر اهل سعادت فرخلكى وسعادتى وكرمى سندن طوتردوب لطف ايله بو مجرملرڭ
كناهلرنى عفو ايله ديو شفاعت قيلورلر نته كم جميع شفعانڭ سيدى وسندى اولان افضل انبيا عليهم السلام حضرتلرى
يوم قيامتده بوكونه شفاعت ايده لر واول حضرتڭ امتندن شفاعت ايتمكه لايق اولان وليلر وصفيلر دخى استدكارى
كمسه لر حقنده حق تعالى يه شفاعت قيله لر نته كم اياز سلطان محمودڭ تختى اوكنه كاوب بو اسلوب اوزره اول مجرملر
حقنده شفاعت ايلدى وپادشاهه بونلرڭ صوچلرندن كچ ديوب بوكونه سويلدى (مثنوى) اى كريمى كه كرمهاى جهان
محو كردد پيش ايثارت نهان * اى لطيفى كه كل سرخت بديد * از خجالت پيرهنرا بردريد * از غفور وى تو غفران چشم سير
روبهان بر شير از عفو تو چير * جز كه عفو تو كرا دارد سند * هركه با امر تو بى باكى كند) اى سن بر كريمسن كه جهانڭ
كرملرى سنڭ كرم وايثارڭ قتنده محو ونهان اولور اى سن بر لطيفسن كه كل سرخ سنى كوردى خجالتندن
پيرهننى يرتدى سنڭ غفورلغكدن غفران چشم سير اولمشدر مرادا اهل غفرانڭ كوزى طويمشدر ديمك اولور
روباهلر سنڭ عفوكدن اوترى شير اوزره غالبدر سنڭ عفوكدن غيرى كيمى سند طوتر هر شول كمسه كه سنڭ امرڭ
بى باكلك ايليه يعنى مقام محبوبيته واصل اولان وشفاعت ايلمكه اذن بولان محبوبان الهى ايازديديكى كبى بويله ديرلر كه
اى سن بر كريم پادشاهسن كه جهان اهلنڭ جمله كرملرى سنڭ ايثار وكرمڭ حضورنده محو ونهاندر ولورلر وسن شول
بر لطيف پادشاهسن كه فرضا كل سرخ بويله لطيف ايكن سنڭ لطفكى كوردكده كمال خجالتندن پيراهننى چاك ايدر
واوتانوب قزاروب كنديڭ اظهار لطافت ايلديكندن شرمسار اولور سنڭ غفورلغكدن اهل غفرانڭ كوزى طويمش
ومغفرته مخزن اولمشدر وروباهلر كبى حيله كار وخدعه كار اولان طائفه شيرلر كبى سنڭ بولكده دلير اولان سلطانلره
غلبه ايلدكلرى وسوز سويلدكلرى سنڭ كمال عفوكدن وزياده حلمكدن اوتريدر هر شول كمسه كه اى عظيم پادشاه سنڭ
امركه بى باكلك قيله واكا تعظيم ايليوب لاابالىلك ايليه سنڭ عفو وغفرانكدن غيرى كيمى سند طوتسون ونه كونه
كمسه يى كندينه شفيع اتخاذ ايلسون مجرملرڭ سندى اصل سنڭ عفو وغفرانكدر (مثنوى) غفلت كستاخى
اين مجرمان) از وفور عفو تست اى عفو لان) دائما غفلت ز كستاخى دمد) كه برد تعظيم از ديده رمد) بو عاصى ومجرملرڭ
غفلت وكستاخى سنڭ كرم وعفوڭ كثرت ووفورندندر اى عفو لان معدن عفو ديمكدر دائما غفلت ونسيان

کستاخلقدن ظاهر اولور زیرا تعظیم کوزدن رمدی ایلتور یعنی کیدرر رمددن مراد بونده رؤیته مانع اولان بعض
عارضه در بو بیتلر دخی اکرچه ایازلساندن سلطان انبیا حضرتلری جناب حقه مجرملر حقنده شفاعت ایلدکاری
حینده اول پادشاهه ایلدکاری ثنا و مدحلت صورتیدر که بو کونه مدح و ثنا ایدوب سنك وفرت عفو کدن وکثرت کرمکدندر
داغا غفلت کستاخلقدن ظاهر اولور کستاخلق دخی اکثر غفلت ونسیاندن ظهوره کلور زیرا تعظیم انسانك کوزندن
رؤیته مانع اولان عارضه یی دفع قیلور و بو کسه نك قلبنده کندی مولاسنه تعظیم قیلمق ثابت اولور بهر حال اول قلبنده
تعظیم اولمین کستاخ خبط وخطادن خالی اولمز (مثنوی) غفلت ونسیان بد آموخته * ز آتش تعظیم کرد سوخته)
هیبتش بیداری وفطنت دهد * سهو ونسیان ازدلش بیرون جهد) زیرا بد وقبیح اولان غفلت ونسیانه اوکرنمش آتش
تعظیمدن یانمش اولور حق تعالی حضرتلرینك تعظیمندن سهو ونسیان قلبندن طشره صچرار یعنی شول کمسه که غفلته
وبد اولان نسیانه اوکرنمش واعتبار قیلمش اوله حق سبحانه وتعالینك تعظیمی آتشندن آنك غفلت ونسیانی یانمش اولور
حق تعالی حضرتلرینك هیبت وعظمتی انسانه بیدارلق وذکاوت ویرر وعقللی باشنه کتورر سهو ونسیان هیبت الهی
واسطه سیله اول انسانك قلبندن طشره کیدر پس صاحب بصیرت اولوب مؤدب اولور (م ی) وقت غارت خواب نابد
خلق را * تا نبر باید کسی زود لقرا * خواب چون درمیرمد از بیم دلق * خواب ونسیان کی بود بابیم حلق) تنه کم غارت
ویغما وقتنده خلقه اویقو کلمز تا برکسه آندن دلقی قاپیه چونکه دلق خوفندن خواب اورکه حلق وبوغاز خوفی ایله
نجن خواب ونسیان اولور یعنی بومعلومدر که برنیجه یغماجیلر خلق غارت ایلمکه مسلط اولسه لر اول غارت ویغما وقتنده
خلقه خواب کلمز تا کم آنلردن برکسه لباسلرنی قاپیه وآنلرك خرقه سنی آلمیه چونکم دلق قورقوسندن کوزلرندن نوم
قرار ایلمیه بوغاز قورقوسی وسیله خواب ونسیان نجن اولور یعنی برآدم بوینی اورلمغی تصور ایلمیه وقتل خوفی اوله آنك کوزنده
خواب وقلبنده نسیان اولمز بلکه بیدار اولوب جناب حقه تضرع ونیازلر قیلور هیبت حقی بیلان کمسه لر انکیچون
اکثر بیدار اولورلر وخوف قیلور (م ی) لا تؤاخذ ان نسینا شد کواه * که بود نسیان بوجهی هم کناه * تنه کیم لا تؤاخذنا
ان نسینا آیت کریمه سی شاهد اولدی زیرا نسیان دخی بروجهله کناه اولور سوره بقره نك آخرنده اولان آیته اشارتدر
(ربنا) ای بزم پروردکارمز (لا تؤاخذنا) بزی مؤاخذه ایلمه (ان نسینا) اکر بز نسیان ایلدکسه (او اخطأنا) ویاخود
خطا ایلدکسه زیرا کناه سموم کبیدر هر بار که برکسه آنی تناول ایلسه اکر نسیاناله واکر خطا ایله البته هلاکه مؤدی اولور اکر
اکا عزم وقصدی یوغیسه ده لیکن حق تعالی آندن تجاوزه وعده ایلدی رحمت وفضلندن حضرت مولانا قدس سره نك
نسیان هم بروجهله کناهدر بیوردیغی یعنی بروجهله اوله مضردر اکرچه عن قصد دکلسه ده دیمکدر (ربنا ولا تحمل
علینا) ای بزم ربمز بزم اوزریمزه یوکلتمه (اصرا) شول بار کرانی وکناهی اصر شول ثقیل نسنه یه دیرلر که صاحبنی حبس
ایلیه مکاننده (کما حملته) تنه کم آنی یوکلتدك (علی الذین من قبلنا) بزدن اول اولان کمسه لرك اوزرینه که آنلر یهود ونصارا
در اصردن مراد تکالیف شاقه اوله ویاخود بلا ومحن اوله (ربنا) ای بزم ربمز (ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به) بزه تحمیل ایلمه
اول نسنه یی که بزم اکا طاقتمز اولمیه اکر بلا وعقوبتدن واکر تکالیف شاقه دن که طاقت بشریه اکا تحمل ایتمیه (واعف
عنا) بزدن عفو ایله آثام وذنوبمزی (واغفر لنا) وستر ایله عیوبمزی وبزی رسوای ایتمه علی رؤس الاشهاد مؤاخذه ایلمه
وارحمنا) وبزه مرحمت ایله (انت مولانا) سن بزم سیدمزسن وبزسنك عبادیکز ویاخود سن بزم ناصریمزسن ویا متولی
امورمزسن (فانصرنا علی القوم الکافرین) پس بزه یردم ایله کافرلر قومنك اوزرینه زیرا مولانك شانی موالیسنك
اعداسی اوزره نصرت ایلمکدر (م ی) زانکه استکمال تعظیم اونکرد * ورنه نسیان درنیاوردی نبرد * کرچه نسیان لابد
وناچار بود) در سبب ورزیدن او مختار بود * که تهاون کرد در تعظیمها * تا که نسیان زاد یا سهو وخطا) زیرا که ناسی اولان
کمسه خدای تعالینك تعظیمی کامل قیلمدی یوخسه نسیان اکا جنك ونبرد کتورمزدی اکرچه انسانه غفلت ونسیان
لازم وناچاردر اما اول انسان نسیانك سببنه سعی ایلمکدن مختار اولدی زیرا خدای تعالینك تعظیماتنده تهاون
واهمال ایلدی تا که آندن نسیان یا سهو ویا خطا طوغدی یعنی اهل نسیانه هم بروجهله کناهدر آندن اوتریکه اول ناسی
حق سبحانه وتعالی یه کمال تعظیمله تعظیم قیلمدی وآنك تعظیمی مستکمل اولمدی واکر حق تعالی حضرتلرینه کمال
تعظیمله تعظیم قیلیدی اکا نسیان جنك کتورمزدی وعصیان مرتبه سنه یتورمزدی اکرچه انسانه نسیان لابد
وضروری اولدی انکیچون انسانك اشتقاقی بعضلر نسیاندندر دیدی ودخی اول الناس اول الناسی قولنی بو معنایه
دلیل ایلدی اما انسان نسیانك سببنه سعی ایلمکده مختار اولدی عصیانك سببی اکثریا نسیاندر ونسیانك سببی دخی
انسان حق تبارك وتعالینك تعظیملرنده تهاون قیلمق وامر ونهی حقی سهل طوتمق وکمال تعظیمده قصوری تمکدر چونکم
بر انسان اول امرده تعظیمات الهیه ده تهاون وتساهل ایلدی تا کم اول کسه نك وجودنده یا نسیان طوغدی ویاخود

سهو وخطا وخلل ظهوره كلدی اكرنسیانده اختیاری یوغیسه نسیانك سببنه سعی قیلمقده مختار اولدی (مثنوی)
همچو مستی كو جنایتها كند * كوید او معذور بودم بی زخود * كویدش لیكن سبب ای زشت كار * از تو بد در رفتن آن اختیار * بی خودی نامد بخود تش خواندی * اختیارت خود نشد تش راندی) مثلا شول مست كبی كه او جنایتلر ایلر اول مست دیر بن كندیلكمسز اولدیغمدن اول جنایتده معذور ایدم اكابر یسی دیر ویا خود دینور ای زشت كار سبب سندن اولدی اول اختیارك كتمسنده بی خودلق سكا كندیلكی ایله كلدی سن آنی اوقودك سنك اختیارك كندی كتمدی سن آنی سوردك یعنی نسیانله خطا ایلین كمسه مؤاخذه اولور اول وجهله كه نسیانه سبب اولان شیئده اختیاری وار در نته كم شول برمست ومخمور اولان كمسه جنایتلر ومعصیتلر ایلر وصحوه كلدكده وافاقت بولدقده دیر كه بن جنایتلری ایشلدكده بی خود اولدیغمدن معذور اولدمكه بو قبا حتلری بن كندی اختیارمله ایشلمدم بلكه مست اولوب كندمدن كچوب بیلمزلكله بویله جنایتلر اشلمشم دیر پس بی خود اولاندن كناه صادر اولسه معذور اولور دیو تأویل قیلورا كا اهل شریعت بو كونه جواب ویروب دیرلركه بی خود اولنلردن بر كناه صادر اولورسه معذوردر مؤاخذه یه لایق دكلدر ولیكن ای زشت كار وقبیح كردار اولان باده خوار اول اختیارك كتمكلكنه سبب سندن اولدی سنك عقلك باشكده ایدی واختیارك وار ایدی چونكم اختیاركله عقلی ازاله ایلیه جك خمری ایچدك واول واسطه ایله كندكدن كچدك اول حینده بیلمزلكله جنایتلر ایلدك وقبیح سوزلر سویلدك بو جمله سی هپ سنك اوزریكه مكتوب اولور وسن مؤاخذه یه لایق اولورسن زیرا بی خودلق وبی اختیارلق سكا كندیسی كلمدی بلكه سن آنی اوقویوب كتوردك وسنك اختیارك كندیسی كتمدی بلكه سن اختیاركی برمزیل عقل اولان كیفله سوردك چونكم بو بی خودلغه سبب سن اولدك سندن بی خودلق حالنده هرنه صادر اولورسه معذور اولمزسن (مثنوی) كر رسیدی
مستی بی جهد تو * حفظ كردی ساقی جان عهد تو * پشت دارت بودی او وعذر خواه * من غلام زلت مست اله) اكر سكا مستلك فی المثل سنك جهد كسزایرشدی ایسه جان ساقیسی سنك عهدكی حفظ ایلردی اول جان ودل ساقیسی سنك عذرخواهك وپشت دارك اولوردی بن اول مست الهیك زلت وخطاسنك غلامیم یعنی اكر سنك جهد كسز واكتسابكسز حضرت حق جانبندن سكا برمستلك وبی خودلق كلیدی وسنی بی اختیار قیلیدی جان ودل ساقیسی سنك عهدوامانتكی ووجودكی حفظ وصیانت قیلیدی وسندن اول بی خودلق حالنده اصلا زلت ومعصیت صادر اولمیدی اول پادشاه سنك ظهیرك بلكه شفیع وعذر خواهك اولوردی وسندن بی خودلق حالنده برزلت صادر اولسه عذری سكا حق تعالی حضرتلرینك عشق ومحبتی قیلوردی بن مست الهی اولان بی خودلرك زلتنك غلامیم كه مست الهی اولنلرك زلتی صورتا زلت ومعناده عین طاعتدر (مثنوی) عفوهای جمله عالم ذره *
عكس عفوت ای زتو هر بهره * عفوها كفته ثنای عفو تو) نیست كفوش ایها الناس اتقوا) جانشان بخش وزخودشان
هم مران * كام شیرین تواند ای كامران * رحم كن بروی كه روی تو بدید * فرقت تلخ تو چون خواهد كشید) پس ننه
ایاز شاهه دیدی ای شاه جمله عالمك عفولری برذره در سنك عفوكك عكسی ای پادشاه هر بهره سندندر جمیع عفولر سنك عفوكه ثنا دیمش آنك كفو ونظیری یوقدر ای ناس اتقا ایلیكز لطف ایدوب آنلره جانلرنی بغشله دخی آنلری كندكدن سورمه زیرا بونلر سنك شیرین اولان مرادكدر ای كامران شاه رحم ایله اول كمسه یه كه سنك روی ووجهكی كوردی سنك آجی فراقكی نیجه چكسه كركدر اكرچه بو بیتلر ایازلسانندندر ولیكن هر مقرب الهی اولان كمسه جناب حقه بو كونه مدح وثنا ایدوب دیرلر الهی جمیع عالمك عفولری سنك عكس وعفوكدن برذره در وای پادشاه لم یزل خلقه هر بر بهره ونصیب سنك عطا كدندر جمیع خلایقك عفولری سنك عفوكه مدح وثنا دیمشلردر ای ناس اول اللهك ودخی آنك عفو وكرمنك مثل ونظیری یوقدر قورقولك وا كا مثل اسنادندن پرهیز قیلك الهی بو مجرملره سن جانلرنی بغشله وآنلری كندی حضوركدن سورمه زیرا كه بونلر سنك ای كام سوریجی ومرادلر بخش ایدیجی پادشاه شیرین ولطیف اولان مرادكه مظهرلردر بونلری صدر ایمانه كتورمكی سن مراد ایلدك وبریره جمع ایلمكی وهر برینه برمرتبه ویرمكی سن مراد ایلدك اكر سنك مرادشریفك اولمیدی بونلر دیوان وجوده كلمزلردی وبو مرتبه لری بوله مزلردی چونكم بونلری وجوده كتورمكه وبو مرتبه لره یتورمكه مرادشریفك اولدی بونلره جانلرنی بغشله وبونلری كندی جنابكدن دور ایلمه شول كمسه لره خاصة رحمت قیل كه آنلر سنك یوزك كوردیلر والطف واحسانكه مظهر اولدیلر آنلر سنك تلخ اولان فراقكی نیجه چكمكه قادر اولورلر اكرفی المثل یوز كورمیه لردی وبوقدر لطف واحسانكه ایرمیه لردی آنلرده فراق اولدقدنصكره بونلر كندیلری امرشریفكی صد یلرسه ده سن بونلری عفو ایله لطیف وكریمسن (مثنوی) از فراق وهجر می كوی سخن * هرچه خواهی كن ولیكن این مكن *

صدهزاران مرك تلخ شصت تو * نيست مانند فراق روی تو * تلخئ هجراز ذكور وازاناث * دوردار
ای مجرمانرا مستغاث) فراق وهجردن سوزسو يلرسن هرنه ديرسك ايله وليكن بونی ايله كه وصاله معتاد اولان
كمسه لری فراقه براقق عذاب اليدر التمش قات آجی صدهزاران مرك سنك رويك فراقنه مانند كلدر
يعنی سنك روی شريفكدن ايرلمنك تلخلكی التمش قات صدهزاران موتك تلخلكندن زياده در هجر وفراقك آجيلغنی
ذكور واناثدن ايراق طوت ای مجرملرك مدد ومستغاثی يعنی ای مجرملرك وعاصيلرك فريادنه ايرشيجی اركك وديشيه
هجران وفراقك المی هيچ برالمه بكزه مز (مثنوی) برامید وصل تو مردن خوشست * تلخئ هجر توفوق آتشست *
كبر ميكويد ميان ان سقر * چه غمم بودی كرم كردی نظر * كان نظر شيرين كننده رنجهاست * ساحرانرا خونبهای
دست وپاست) سنك وصالك اميدی اوزره اولمك خوش ولطيفدر اما سنك هجر وفراقك آجيلغی اتشك فوقنده در
كافرديراول نار سقرك ايچنده بكا نه غم اولوردی اكر بكا نظر ايليه يدی زيرا نظر الهی جميع رنج وزحمتلری لذيذ وشيرين
ايدیجيدر نته كم اول نظر ساحرلرك دست وپايك خونبهاسيدر يعنی عاشقك قتنده سنك وصالك اميديله اولمك خوشدر
زيرا كه سنك هجرانكك آجيلغی آتش ياقسنك آجيلغندن زياده در فرضا جهنم ايچره كافرلرديه بنم جهنم ايچره
اولديغمه نه غم وارايدی اكر بكا حق تعالی حضرتلری نظر ايليه يدی اصلی اهل جهنمك چوق المی حق تعالينك كنديلره
نظری اولمديغندن وآنلره مكالمه قيلمديغندن اوله كما مر حقيقته فی الجلد الرابع فی قصة ابراهيم بن ادهم فی بحث السماع
زيرا اول نظر الهی جمله رنجلری شيرين ايدیجی وتلخلری لذيذ قيليجيلردر نته كم ساحرلره اول نظر الهی دست وپالری يرينه
ديت اولدی وهر بريسی النك وآياغنك مقطوع اولمسندن وحق يولنده اولمسندن خوف ايتميوب وجودلرنی
طريق الهيده بذل قيلدی نته كم بوسرخ شريف بومعنايه شهادت ايلدی (تفسير كفتن ساحران فرعون را دروقت
سياست باوكه (لاضير انا الی ربنا المنقلبون) بوسرخ شريف ساحرلرك فرعونه سياست وقتنده (لاضير انا الی ربنا
المنقلبون) ديلرينك تفسير يدر وبو آيت كريمه نك تفسيری عن قريب جوق حكايه سنده مرور ايلدی آنده
طلب اولنه (مثنوی) نعرۀ لاضير بشنيد آسمان * چرخ كويی شد پی آن صولجان * ضربت فرعون مارا نيست ضير
لطف حق غالب بود برقهر غير * كربدانی سرمارا ای مضل * می رهانی مان ازين ای كوردل) اول وقتده آسمان وآسمانك
اهلی لاضير نعره سنی ساحرلرلساندن اشتدی چرخ اول صولجان ايچون بركوی اولدی يعنی ساحرلرك طريق الهيده
ثابت قدم اولوب فرعونه مقابل لاضير دو نعره اوردقلری كويا برصولجان اولوب چرخ وفلك آنك كويی اولدی
وآندن دور وحركت قيلدی ساحرلر ديديلر فرعونك ضربی بزه ضرر دكلدر زيرا حق تعالينك لطفی غيرلرك قهری اوزره
غالبدر يعنی اكر غيری كسه لر قهر قيلسه لر وحق تعالی حضرتلری لطف قيلسه حق تعالينك لطفی غيريلرك
قهری اوزره غالب اولوب اصلا غير يلرك قهرنك المی لطف اولدقده طويلماز انكيچون ساحرلر ضربت فرعونه راضی اولوب
بزه آندن ضرر يوقدر ديديلر ودخی بويله سو يلديلر ای مضل اكر بزم سرمزی بيلورسك سن بزی جهانك رنجندن
قورترسن ای كوردل يعنی سن بزی اولدرمك بزی زندان طبيعت ورنج بشريتدن خلاص ايلمكدر پس اكرسن
بزم سرمزی بيلديكسن معنی بزه لطف ايلديكنه واقف اولوردك ديديلر (مثنوی) هين بيا زين سو ببين كين ارغنون *
می زند يا ليت قومی يعلمون) اكاه اول كل بو جانبدن كور كه بو ارغنون يا ليت قومی يعلمون صداسنی اورر ارغنون بركونه
سازدر بوندن مراد عاشقلرك روحيدر يعنی ساحرلر فرعونه خطاب ايدوب ديديلر ای فرعون بزم سرمزی بيلمك استرسك
بو جانبدن نظر ايليوب كور كه عاشقلرك بو ارغنون كبی اولان روحلری نوليدی بنم قومم بنی بيله لردی ديو ندا وصدا اورر
بو آيت كريمه نك تفسيری بو جلدك ديباجه سنده وجلد ثالثده مخفيدن آن درختان بيانده مرور ايتدی آنده
طلب اولنه (مثنوی) داد مارا فضل حق فرعونئی * نی چو فرعونيت وملكت فانئی * سر براورملك بين زنده وجليل *
ای شده غره بمصر ورود نيل * فضل حق بزه برفرعونلك ويردی سنك فرعونلكك وملكت فانيك كبی دكل
ای فرعون باشك يوقرو كتور زنده وجليل اولان ملكی كور ای مصر ملكنه ونيل ايرمغنه وسلطنتی اعلام ايچون
فرعونيته مغرور اولمش فرعون يعنی ساحرلر كنديلره ويريلان ملكت وسلطنتی اعلام ايچون فرعونه خطابا ديديلر
ای فرعون فضل حق بزه برعظيم فرعونلك ويردی فرعون بونده پادشاه معناسنه در نته كم مصر پادشاهلرينه
فراعنه ديرلر اصلنده فرعنادن مأخوذ اولمشدر چون بركسه طاغی اولسه وتجاوز قيلسه تفرعن الرجل ديرلر
تحقيق جلد ثالثك اوائلنه قريب مرور ايلمشدر يعنی ساحرلر ديديلر ای فرعون فضل حق ايله بزم ملكت
باقيه مزی كورمك ديلرسك ملكت فانيه دن باشكی يوقرو كتور وزنده وجليل اولان ملكی كور ای نيل
ايرمغنه ومصر ملكنه مغرور اولمش فرعون سن همان ملك ودولتی انجق آنی صانورسن بركون اولوركه بزم ملك

ودولتمزی دخی آخرته کادکده کوررسن دیدیلر (مثنوی) کرتوترك این نجس خرقه کنی * نیل زادرنیل جان غرقه کنی
هین بدارازمصرای فرعون دست) درمیان مصر جان صدمصرهست) توانا رب همی کوبی بعام) غافل ازماهیت این
هردونام * ای فرعون سن اکرناپاك ونجس خرقه یی ترك ایلیه سن نیلی نیل جانده غرق ایلردك ای فرعون آكاه اول
مصردن الك طوت زیراجان مصرنك ایچنده یوزمصروار در اکرچه خلقه سن انا رب دیرسن حالا كه بوایكی نامك
حقیقت وماهیتندن غافلسن بوابیات شریفه اكرچه ساحرلرلسانندن فرعونه خطابا دینلمشدر ولیكن
طریق الهیده ماهر وجام عشقله وجودشریفلرین طاهر قیلان عاشقلرزبانندن فرعون سیرت اولنلره وهوا وهوسله
طریق حقدن تجاوزقیلنلره بوكونه خطاب قیلورکه ای فرعون طبیعت اولان اهل نفس اكرسن بونجس اولان
بشریت خرقه سنی ترك ایلیه سن آب نیل كبی اولان وماء فرات كبی جریان قیلان چایلری جان ایرمغنده غرق ایلردك
وانهار جاریه دن نظركی قطع ایدوب روح روانه ناظر اولوردك ومیل ومحبتی همان اكا قیلوردك ای فرعون سیرت اولان
اهل نفس مصردن وشهردن الكی كیروطوت یعنی بلادومداینه محبت ایتمكدن فراغت ایت زیراجان مصرینك
ایچنده نیجه یوزبلاداعظم ومدینۂ اكرم واردرسن ظاهرده اولان مصره وشهره نیچون فریفته اولورسن واول باقی
وابدی اولان ممالك عظیمی نیچون ترك قیلورسن سن عوام ناسه بن سزك ربكز وسیدو مالك ومصلح احوالكزم دیرسن
حال بوكه بوایكی نامك بریسی انادر وبریسی دخی ربدر بونلرك ماهیتلرندن غافل وبی خبرسن انسانك ظاهرده اولان
وجود جسمانی اعتباریله انادیمسی مجازیدر آنك ماهیتی وجود حقیقی وانانیت ازلیه سیدر اكر وجود حقیقی
اعتباریله انادیسه مقبول ومسلمدر وكذلك انسان وجود جسمانیه حسبیله برنیجه كسه لرك ربی ومالكی اولسه
اول مجازیدر وآنك حقیقتی حق تعالینك ربوبیتی ومالكیتیدر بچون انسان كندینك ربوبیت حقه مظهر وآلت اولدیغنی
بیلوب مملوك ومحكومی اولان كسه لرده امر حقله تصرف ایلسه رب اسمنك ماهیتنی بیلمش اولوروحضرت حقله آشنالك
قیلمش اولور (مثنوی) رب برمربوب كی لرزان بود * كی انادان بندجسم وجان بود * نك انا ما بیم رسته ازانا *
ازانای پربلای پرعنا * آن انایی برتوای سك شوم بود * درحق مادولت محتوم بود) رب اولان مربوب ومخلوق
اوزره یچون لرزان اولور انایی بیلیجی یچون جسم وجانه قید وبند اولور اصل اشته انابزكه انادن قورتلمشز
پربلا وپرعنا اولان انادن او انالك سنك اوزریكه ای كلب شوم اولدی اما بزم حقمزده دولت محتوم اولدی
محتوم حاء مهمله ایله حتم دندر حتم وجوبه ولزومه دیرلر یعنی ساحرلر فرعونه خطابا دیدیلر اما انانیت قیلان
وكبر ونخوته مبتلا اولان كسه لره تعریض ایلدیلر وبوكونه سویلدیلر كه ای فرعون سن اكر رب حقیقی اولیدك
رب ومالك كندی مربوبی اوزره نیچون لرزان اولوروآنلردن برنسنه یه طمع قیلوروآنلرك قوت ونصرتیله منصور
وقوی اولور حقیقت اناسنی بیلان یچون جسمه وجانه مقید اولوروربوبیت سرنه واصل اولان انسان نیچون مجازی اولان
مالكیته تعلق وتعشق قیلور اصل اشته انا خود بزكه مجازی اولان انانیتدن قورتلمشز وحقیقت وجودی بولمشز
وپربلا وعنا اولان انانیت نفسانیه یی افنا ایدوب آنك قیدندن خلاص اولمشز اول مجازی اولان انالك سنك اوزریكه
شوم اولدی ونفسانیتسكله بن شویلیم وبن بویلیم دیمك سنی مظهر لعنت قیلدی اما اول بزم انانیت حقله موصوف
اولمز ومجازی اولان انانیتی ترك قیلمز بزم حقمزده بزه واجب ولازم اولان دولت اولدی وبزی مظهر رحمت
ومحل كرامت قیلدی (مثنوی) كرنبودیت این انای كینه كش * كی زدی ما را چنین اقبال خوش * شكران كزدار فانی
می رهیم * برسراین داربندت می دهیم * دارقتل ما براق رحلتست * دار ملك تو غرور وغفلتست) ای فرعون اكر سنك
بوكینه چكیجی انالكك اولمیدی بزه بونك كبی خوش اقبال یچون طوقنوردی ومقارن اولوردی آنك شكرانه سی كه
بودار فانیدن قورتلوروز بودارلك باشنده سكا پندونصیحت ویریرز بزم قتلمز داری معناده براق رحلتدر اما سنك ملكك
داری غرور وغفلتدر یعنی ای فرعون سنك بوكین چكیجی وانتقام ایدیجی انالكك اولمیدی بزه بونك كبی خوش ولطیف
اجلال یچون ایریشوردی سنك اول كینه كش اولان انالكك بزم بواقبال ودولتمزه سبب اولدی وحق سبحانه وتعالی سنك
بزه ایلدیكك اهانت وبزم دخی سنك جفاكه صبر ایلدیكمز مقابله سنده بزه بوبله عنایت وسعادتی میسر قیلدی دیدیلر
شكراللهه كه بز بوقتل سببیله دار فانیدن قورتلوب دار باقی یه رحلت قیلورز وبودار اغاجنك باشنده سكا پندونصیحت
ویریرز بزم قتلمزه سبب اولان دار اغاجی معناده دنیادن آخرته رحلت ایلمك ایچون بزه براق اولمشدر اما سنك ملكك داری
غرور وغفلت اویدر یعنی سنك ملككده اولان سرای غرور وغفلت سرایندرسن اكا نه مغرور اولور ونیچون
آخرت جانبندن تغافل قیلورسن (مثنوی) این حیاتی خفیه درنقش ممات * وان مماتی خفیه درقشر حیات *
می نماید نورنار ونارنور) ورنه دنیا كی بدی دار الغرور * هین مكن تعجیل اول نیست شو) چون غروب آری برار ازشرق ضو

نوبر حیاتدرکه ممات نقشنده خفیه واو بر مماتدرکه حیات قشرنده خفیه در بوجهانده نورنار ونار نورکورینور بوخسه
دنیا اچون دار الغرور اولوردی بو دولته ایرشمك استرسك زنهار ظلمه تعجیل ایلمه اول یوق اول چون غروب کتوره سن
شرقدن ضو یوقروکتوریعنی برزم حیات ابدیه مزممات نقشنده کیزلو وپنهاندر بزبو موت وفنا ایچره حیات طیبه
بولمشزدر واول سنك دولت وعزت دیدیکك حدذاتنده برعظیم مماتدر حیات فانیه ده مختفی اولمش وقشر حیات اول
ممانی ستر قیلمشدر برعظیم مماتده نعم بوجهانده معکوس شیلرقتی چوقدر نورنار کورینور نار دخی نورکورینور وکذلك
واریوق ویوق دخی وار کورینور وا کرهرشیئ حقیقتیله عیان اولیدی بو دنیا اچون دار الغرور اولوردی بلکه دار آخرت
وسرای حقیقت اولوردی بوخود محضا دارتزویر وسرای غروردر انکچون حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
اکثر زمانده اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه دیو دعا ایدرلردی ای فرعون
اکر بو دولته ایرمك استرسك انفسانیتکله تعجیل ایلمکه بلکه شرط اودرکه اولا یوق اوله سن ونفسکی وانانیتکی
بالکلیه محو وازاله قیله سن ومجازی اولان وجود قیدندن نجات بوله سن تاکم بوباقی دولته لایق اوله سن چونکم بو وجود
مجازیدن غروب کتوره سن وکندیکی نابود ونا پیدا ایده سن مشرق روحانیدن باش یوقرو کتوره سن ومطلع خفانیدن
طلوع وظهور ایده سن وعالم معنایه ضیا کستر اوله سن (م ی) ازانانی ء ازل دل دنك شد * این انانی سرد کشت وننك شد
زان انانی بی انا خوش کشت جان * شد جهان او ازانانی ء جهان * ازانا چون رست اکنون شد انا * افرینها بر انانی بی عنا
کوکریزان وانانی درپیش * می دود چون دید وی رابی ویش) ازل بنلکندن دل دنك وحیران اولدی بو بنلك
سرد وبارد اولدی اون بنلکندن انا سز جان خوش اولدی جهانك انا سزلکندن اول صحرایجی اولدی اولکی جهان
فتح جمله صحرایجی معناسنه در مجازی اولان انادن چونکم قورتلدی شمدی مقبول انا اولدی پس بی عنا اولان
بنلك اوزره افرینلر اولسون اول انا صاحبی بنلکدن کریزان وانا آنك پینده یلرچونکم انانیت آنی انسز کوردی
یعنی ازل اولان بنلکدن وحقیقی اولان وجود وانانیتدن کوکل دنك وحیران اولدی بومجازی اولان بنلك آنك
قتنده قتی سرد وبارد اولدی اول مذموم اولان بنلکسز اولان بنلکدن جان خوش اولدی واول انانیت مقبوله دن
زوحه صفا ولطافت کلدی برمرتبه روح اول مقبول اولان بنلکدن ذوق وصفا الدیکه جهانك بنلکندن صحرایجی
اولدی ووجود مجازینك جمله سندن اعراض ایدوب حقیقی اولان وجودله آشنالق قیلدی شول جانکه مذموم
ومجازی اولان بنلکدن چونکم خلاص اولدی اول حالده مقبول اولان بنلکه واصل اولدی وحقیقی اولان وجودی
بولدی بی عنا اولان بنلك اوزرینه تحسینلر وآفرینلر اولسونکه اول بنلکده اصلا عنا وفنا یوقدر حقیقی بنلکه واصل
اولان هر وجهله بنلکدن وتعیندن فرار ایدیجیدر هرنقدر بنلکدن فرار ایلسه مقبول اولان بنلك آنك پینده یلر
چونکم اول فانی اولان کمسه بی بی خود کوره همیشه اکا ملازمت ومقارنت ایلر (مثنوی) طالب اوبی نکرذ طالبت
چون بمردی طالبت شد مطلبت * زنده ئی مرده شو شوید ترا * طالبی کی مطلبت جوید ترا) چونکم سن اول انانیتك
طالبیسن اول سکا طالب اولمز چونکم اوله سن سنك مطلبك سکا طالب اولور مثلا سن زنده سن مرده شوسنی اچون
یورسن طالبسن سنك مطلبك اچون سنی دیلر یعنی بو حقیقی وجود که ومقبول اولان بنلککه وصولنه شرط اولدرکه
حتی کندی نفسانیتکله ومجازی اولان وجودکله آنی طالب اولمقدن فانی اوله سن سنك مجازی اولان وجودکه
اول باقی اولان وجودی طالب اوله سن اول سکا طالب اولمز اما چونکم سن موهومی اولان وجودکدن اوله سن
سنك مطلوبك طالبك اولور مثلا اولو یعنی مرده اولنی یوروزنده اولان کمسه یی مرده شوی اولان کمسه یومق معهود
عادتدکادرکذلك وجود حقیقی غسال کبیدر بشریتله زنده اولان واکا توجه قیلان کمسه یی یومز چونکم
ای وجود مجازی ایله غسال حقیقی طالب اولان کمسه سن حیات نفسانیه ایله زنده اوله سن مرده لر یویان غسال
حقیقی سنی اچون یویوب پاك ایلروسندخی نه حالله کالمیت بین یدی الغسال مرتبه سنده اولورسن مادامکه هنوز دخی
سن وجود مجازیه ایله طالبسن سنی کندی مطلوبك اچون استر بلکه هربارکه سن بو صفتله آنی طالب اوله سن اول سندن
فرار ایلر (م ی) اندرین بحث ارخرد ره بین بدی * فخر رازی رازدان دین بدی * لیك چون من لم یذق لم یدر بود * عقل
وتخییلات او حیرت فزود) بو بحثده اکر عقل یول کوریجی اولیدی امام فخر رازی دینك رازنی بیلیجی اولوردی ولیکن
چونکم برکمسه طاتمدی بیلمدی قولی صادق اولدی لاجرم آنك عقلی وتخیلاتی حیرتی زیاده قیلدی یعنی بو فنا بحثی
برعجب بحثدرکه اصلا بونده عقل وفکرك مدخلی یوقدر عقل هرنه مرتبه کامل اولسه بی وجودلك لذتی ندر بیلمز وفنای
حقیقینك معناسنه واقف وعارف اولمز اکر عقلك بو بحث وفناده یول کورمسی اولیدی ومحو وجود ایلمك نه دیمکدر
عقل کامل صاحبی آنی بیلیدی امام فخر رازی دینك سرنی ورازنی بیلوردی مادامکه برکمسه فنا اندرفنا اولمیه دینك

رازنی بیلمزلر کر عقلده وعلمده فخر رازی حضرتلری قدر اولورسه ده بو بیتده فخر رازی حضرتلرینک بغایت عاقل اولدیغی جهتدن مدحدر اما سرفنایه عارف وواصل اولمدیغی جهتدن نوعا قدحدر که آنلر بو ذوق فنادن لذت آلمشلردر اگرچه علوم عقلیه ونقلیه ده قصورلری یوقدر ولیکن چونکه شول کمسه که حقیقتندن بیلمز وتحقیق ندرا کاعالم اولمز ولهذا اول امام رازی حضرتلرینک عقلی وتخیلاتی بو علم فناده زیاده حیران اولدی واهل فنانک بو کونه کلماتنک معناسنی حقیقتیله بیلهمیوب وآنلرک ذوقندن ذوق آلهمیوب وجود مجازی وتعین وهمی مرتبه سنده قالدی (مثنوی) کی شود کشف از تفکر این انا * این انا مکشوف شد بعد از فنا) می فتند این عقلها در افتقاد) در مغاکی حلول واتحاد * بو حقیقی اولان انا تفکردن نچن کشف اولور بو انای حقیقی فنادنصکره مکشوف اولدی بو عقللر بر انایی افتقاد قیلمقده حلول واتحاد مغاکنه دوشر یعنی شو حقیقی اولان انا که بر نظمه کتوروب ذکر ایلیوب مقصود اندن وجود حقیقیدر بو انانیت حقیقی مجرد قوت فکریه ایله کشف اولمز ومقدمات نظریه ایله دخی بیلنمز بو حقیقی اولان انانیت که انانیت الهیدن ووجود ربانیدن عبارتدر عبدک وجود موهومیسنک فناسندنصکره مکشوف اولوربنده وجود مجازی قیدندن وعقل وفکر ورطه لرندن نجات بولدقدنصکره کاورزیرا هر بار که برکمسه عقلک حکمنده اولسه وعقل وفکر ایله بو انانیت حقیقیه یی طلب قیلسه وحقیقی اولان وجودی معتقد اولسه البته یا حلول چقورنه دوشر ویاخود اتحاد چقورنه دوشر ودیرکه حقیقی اولان انا که حق تعالی اول قولک وجودنه حلول ونزول ایلیه وآنک لسانندن انا الحق دیو سویلیه بو خود باطلدر ویاخود عبدک وجودی حقک وجودیله واروب براوله واتحاد قیله بو دخی باطلدر پس بر عبدک حقیقت وجوده مظهر اولمسی وانا الحق دیمسی لابد یا حلولی ویاخود اتحادی مستلزم اولور پس بو حقیقی اولان انا حلولسز واتحادسز نیجه ممکن اولوردیوب بو ورطه لرده قالور (مثنوی) ای ایاز کشته فانی ز اقتراب همچو اختر در شعاع آفتاب * بلکه چون نطفه مبدل تو بتن * نه از حلول واتحادی مفتتن * ای اقتراب جهتندن فانی اولمش ایاز اختر شعاع آفتابده محو وفانی اولدیغی کبیسن هم مبدل اولمشسن مفتتن اولان حلول واتحاد جهتندن دکل یعنی ای شاه حقیقتک ایازی اولان ومحبوبیت مرتبه سن بولان وحضرت حقه کمال اقتراب جهتندن فانی اولان ولی سنک حضرت حقک تجلیسنده فانی اولمقلغک فی المثل اخترلرک شعاع آفتابده محو ونابدید اولمسی کبیدر یوق بو بیله دکلدر بلکه اخلاق بشریه یی اخلاق الهیه یه تبدیل واوصاف نفسانیه یی اوصاف ربانیه یه تحویل ایلیوب بالکلیه نور الهی ومظهر تجلیات ربانی اولمقدر مثلا نطفه نک طورا بعد طور تبدیل اولمسی وهیئت انسانیه یه کلمسی کبی که انده نه حلول ونه اتحاد واردر کذلک عبدک وجودی وجمیع اوصافی حقک وجودنده فانی اولدقده واوصاف الهیه ایله اتصاف قیلدقده انده نه حلول ونه اتحاد اولور زیرا حلول ایکی شیئک بری برینه کیرمسی ونزول قیلمسنه دیرلر بو محلده حق عبدک وجودنه کیرمک ونزول قیلمق یوقدر واتحاد شیئین متغایرینک بر یره کلوب بری برینه متصل اولمسنه دیرلر بو مرتبه ده مغایرت واثنینیت اولمز بلکه صرف وحدت مطلق اولور وصورت عبدده ظهور قیلور وعبدک وجود موهومیسی فانی اولور وآنک صورتی حق تعالینک تجلیاتنک واوصافنک مظهری اولور بو اعتبار اوزره فانی فی الله اولان ولی سائر مجرملر حقنده حق تعالیدن شفاعت قیلسه وعفو ومغفرت رجا ایلسه حقیقتده بنه کندیسندن رجا ایلمش اولور بو معنایه اشارت ایتمکدن اوتری بیوررلر (مثنوی) عفو کن ای عفو در صندوق تو * سابق لطفی همه مسبوق تو * من که باشم که بکویم عفو کن * ای تو سلطان خلاصهٔ امر کن * من که باشم که بدم من با منت * ای کرفته جمله منها دامنت * ایاز فانی پادشاهدن مجرملر حقنده عفو استیوب دیدی عفو ایله ای شاه عفو سنک صندوقکده در لطفک سابق دوکلی سنک مسبوقکدر بن کیم اولم که سکا عفو ایله دیم ای شاه سن کن امرینک خلاصه سی وسلطانیسن بن کیم اولم که بن سنکله اولم ای جمله منلر سنک دامنکی طوتمشدر یعنی اقتراب الهیده فانی فی الله اولان ولی پادشاه حقیقتده مجرملر خصوصنده بو کونه شفاعت ایدوب دیر ای پادشاه حقیقی بو مجرملری عفو ایله که عفو وکرم سنک صندوقکده وخزینه کده در سنک لطف وکرمک سابق ولطف ورحمتک جمیع لطیف ورحیم اولنلردن سبقت قیلمشدر وجمیع لطیف ورحیم اولنلر سنک مسبوقکدر اولا بن کم اولم دیم که سن عفو ایله ای سن بر شاه اعظم سنکه کن امرینک سلطانی وخلاصه سیسن هر نه شیئکه مراد ایلرسن اکا اول دیدکده البته اولور پس بنم بو اورته ده نه وجودم واردر بن کیم اولم که بن سنک بنلکک اولم یعنی سنک بنلکک قتنده بنم اصلا وجودم یوقدر بر فانی بی وجودشی ام ای جمله اشیانک بنلکلری سنک دامن امرکی طوتمشلر وهر وجهله ارادتکه تمسک ایتمشلردر دیمک اولور (مجرم داشتن ایاز خود را درین شفاعتکری وعذر این جرم خواستن ودرین عذر کوبی خود را مجرم دانستن واین شکستکی از شناخت وعظمت شاه برخیزد که انا اعلمکم بالله واخشاکم لله وقال الله تعالی انما یخشی الله من عباده العلماء) بو سرخ شریف وبو بیان

لطیف ایاز بو شفاعتکرلکده کندیسنی مجرم طوتمسیدروبو جرمك عذرنی استمسی واول عذرخواهلقده کندیسنی مجرم بیلمسیدر یعنی محبوبیت مرتبه سنه واصل اولان اولیلر چون حضرت حقدن برکسه یه شفاعت قیلسه لر یاخود برمرادی راجی اولسه لر اول شائبهٔ وجودله شفاعت قیلمغی برجرم عدایدرلرونه اول جرم ایچون عذرایتسه لر اول عذری دخی برذنب آخربیلورلرزیرا بونلرك مرتبه سی بالکلیه فانی وشکسته اولمقدر وبوشکسته لك شاهلك عظمتنی اکلمقدن وانك جلالتنه عالم اولمقدن حاصل اولورنته کم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حق تعالی حضرتلرینه زیاده عالم اولدقلرنده سائرناسدن اول حضرتك خشیتی زیاده ایدی وعمر بن ابی سلمه دن مسلم وبخاری اتفاق ایدوب بوحدیثی روایت قیلورلر (انا اعلمکم بالله واخشاکم لله) یعنی تحقیقا بن اللهك اوامرنه ونواهیسنه وحدودنه وحقی باطلدن تمییز ایلمکه وحق تعالینك عظمت وجلالتنه سزلرك اعلمکزم ولهذا بنم خشیتم الله ایچون سزدن زیاده درکه البته علم خشیتی مستلزم اولورپس حدیثله ثابت ایلدکدنصکره آیت کریمه ایله دخی ثابت ایدرلرکه حق تعالی سورهٔ ملائکه ده (انما یخشی الله من عباده العلماء) بیورررلر یعنی اللهدن خوف وخشیت ایتمزالا علمازیرا علماالله الهك جمله عبادندن اخشادرانکیچونکه شرط خشیت معرفت محبتدن وصفات وشئونه عالم اولمقدن حاصل اولورپس هرکیم انك صفات وشئونه عالمرك ایسه اخشی اول اولورولهذا حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم اخشی درزیرا جمله دن اعلمدر

(مثنوی) من کی آرم رحم حلم آلود را * ره نمایم حلم علم اندود را * صد هزاران صفع را ارزانیم * کر زبون صفعها کردانیم * بن برکسه یه حلم آلوداولان رحمی نیجون کتوررم علم اندود اولان حلمه نیجون یول کوستررم نیجه بیك صفعه یه لایقم اکربنی صفعلرك زبونی ایلیه سن یعنی کمال عبودیت وغایت مذلت ومسکنت اظهارایتمکله دیدی ای پادشاه اعظم وای شهنشاه معظم بن سنك بنده لریکه سوملك ایله قارشمش وبیلمکمله اختلاط قیلمش رحمت جسمانیه بی نیجون کتوررم سنك کمال علمله مزین اولان حلمکه بن نیجه یول کوستررم حدذاتنده بن شول ذلیل وحقیرمکه نیجه یوز بیك سله وطبانجه لره لایقم اکرسن بنی طبانجه لرله زبون ایلرسك بنا کامستحقم (مثنوی) من چه کویم پیشت اعلامت کنم * یاکه وایادت دهم شرط کرم * انچه معلوم تو نبود چیست آن * وانچه یادت نیست کو اندر جهان * ای توپاك از جهل وعلمت پاك از آن * که فراموشی کند بروی نهان * بن نه سویلیم سنك حضورکده انی سکا اعلام ایلیم یاخود کرم شرطنی کیروسنك یادکه ویرم وانی سکا کدیرم اول نسنه که سنك معلومك دکلدر اول ندر واول نسنه که یاد ومعلومك دکلدر جهانده قنی ای عالم ودانا سن جهلدن پاك وعلمك دخی جهل وغفلتدن پاکدرکه فراموشلك انی نهان ایلیه یعنی ندیم پادشاهی ومقرب الهی اولان بنده لرك حضور الهیده ادبی بودر وجناب حقه ایلدکاری مناجاتك صورتی بوکونه دردیرلرکه الها وپادشاها بن نه سویلیم وسنك علمکه نه پوشیده درکه بن سنك حضورکده انی سکا بیلدیروب اعلام ایلیم یاخود شرط کرم سنك علم شریفکدن کیتمزکه حتی بن اول شرط کرمی سکا کیرواکدیرم وتذکر ایلمکه باعث اولم اول نسنه که سنك معلوم شریفك اولمیه اول ندر یعنی البته محقق هرشئ سنك معلوم شریفکدر وهرنه شئ که جهانده موجود اوله اول سنك علمکده ویادکده درای سن برعالم ودانا پادشاه سنکه جهل وغفلتدن منزه ومقدس سن سنك علم شریفك دخی اول جهالت وغفلتدن منزه ومقدسدرکه نسیان سنك اول علم شریفك اوزره برشیئی پنهان وپوشیده ایلیه سنك علمك بوندن پاك وبریدر (مثنوی) هیچ کس را تو کسی انکاشتی * همچو خورشیدش بنور افراشتی * چون کسم کردی اکرلابه کنم * مستمع شو لابه ام را از کرم * زانکه ازنقشم چو بیرون برده * آن شفاعت هم تو خود را کرده * هیچ کسی سن برکس اعتبار ایلدك خورشید وآفتاب کبی آنی نور وضیا ایله یوجلتدك چونکم بنی کس ایلدك اکرلابه وتضرع ایلرسم لطف وکرمکدن بنم لابه می مستمع اول زیرا بنی چونکم نقشمدن طشره ایلتمشسن اول شفاعتی هم سن کندیکه ایلمشسن یعنی فانی اولان مقرب الهی بویله مناجات ایدردیرکه الهی بن برهیچ کسم بن کس اولمین حقیری چونکم کس وآدم اعتبار ایلدك وبنی خورشید کبی نورله عالی قیلدك چونکم بنی کس عدایلدك اکرحضور شریفکه تضرع ونیاز ایلرسم لطف وکرمکدن بنم لابه وابتهالمی مستمع اول وبنم دعامی قبول قیل شول جهتدنکه سن بنی کندی نفسمدن طشره ایلتدك واخراج ایتدك وبنم لسانمدن بوکونه سویلدك (مثنوی) چون زرخت من تهی کشت این وطن * تر وخشك خانه نبود آن من * هم دعا از من روان کردی چو آب * هم ثباتش بخش ودارش مستجاب) هم تو بودی اول آرندهٔ دعا) هم تو باش آخر اجابت وار رجا) تا زنم من لاف کان شاه جهان) بهر بنده عفو کرد از مجرمان * چونکم بو وطن بنم رختمدن تهی اولدی خانه نك تر وخشکی بنم آنم اولمزهم دعایی بندن آب کبی جاری ایلدك هم اول دعایه ثبات بخش ایله وهم انی مستجاب طوت هم دعایی اول قلبیه ولسانه کتورن یجی سن اولدك هم اجابته رجاده خی سن اول تا بن لاف اورمکه اول شاه جهان بنده دن اوتری مجرملردن عفو ومغفرت ایلدی یعنی خانهٔ جسدك

رطب

رطب ويابسی ونيك وبدی هرنه ايسه بنم اولمزيلكه (العبد وما يملكه كان لمولاه) قولنك حسبنجه بنم وجودم ودخی
هرنه يه مالك اولورسم سنك اولور الهی هم دعايی بنم قلبمده ظهوره كتوروب چشمه دهانمدن آب روان كبی اجرا ايلدك هم
اكا ثبات بخش ايله وهم آنی مستجاب ايله اوّلا دعامی ورجامی بنم قلبمه كتورن وانی لسانم اوزره جاری ايلين سن اولدك
اميدم بودركه هم آخرا جابتی دخی رجا ايديجی سن اول حتی بن بی وجود سنك بنده لريكه لاف اوروب ديم كه اول شاه جهان
بو بنده سندن اوتری مجرملردن گناهنی عفو ايلدی وبنم شفاعتمی قبول ايدوب انلرك صوچلرندن كچدی (مثنوی)
دردبودم سربسر من خود پسند * كرد شاهم داروی هر دردمند * دوزخی بودم پر از شور وشری * كرد دست فضل اويم
كوثری * هر كرا سوزيد دوزخ در قود * من بروياتم ذكر يار از جسد * بو دواتيه واصل اولمزدن اول بن خود پسند
سر بسر درد ايدم حضرت شاه بنی هر دردمندك داروسی ايلدی بر عظيم شور وشردن مملو دوزخ ايدم اول شاهك فضل
وكرمی الی بنی بر كوثر ايلدی هر شول كمسه يی كه دوزخ قصاص ايلكده ياقدی انی جسدده تكرار بن بتوريرم يعنی بن سائر
بنده لره بويله ديم كه ابتدای حالده بن خود بين وخود پسند سرتاپا درد ومرض ايدم ليكن حضرت شاهك لطف وعنايتی
بنی هر دردمندك دارو ودواسی ايلدی كه انلرك دردنه دعا وشفاعتله دوا قيلورم ابتدای كارده بن پر شور وشر ايله دوزخه
منسوب ايدم ليكن اول پادشاهك دست فضلی بنی بر كوثر ايلدی پس هر شول كمسه يی كه جهنم اكا قصاص ايتمكله
ياقدی ايسه بن الله اذنيله كيروانی جسدندن بتوريرم تا كه كوثرك خاصيتی اولدركه جهنمك احراق ايلديكی بدنلری
اول تروتازه ايدوب بتورر كذلك عنايت حقله كوثر مشابه سنده اولان مقرب الهی دخی دوزخ نفسك احراق ايلديكی عقل
وروحی بتوروب تروتازه ايلر (مثنوی) كار كوثر چيست كه هر سوخته * كرددازوی ثابت واندوخته * قطره قطره
اومنادیٔ كرم * كانچه دوزخ سوخته من بازاورم * هست دوزخ همچو سرمای خزان * هست كوثر چون بهار ای
كلستان) هست دوزخ همچو مرك وخاك وكور) هست كوثر بر مثال نفخ صور) كار كوثر ندر كه هر سوخته اول كوثردن
ثابت واندوخته اولور اول كوثر قطره قطره منادیٔ كرمدر كه اول نسنه يی كه دوزخ ياقدی بن كيرو كتوريرم زيرا دوزخ
سرمای خزان كبيدر امّا كوثر بهار مثاليدر ای كلستان كوثر جنت اعلاده بر نهرك اسميدر كه خاصيتی ذكر اولنان اوزره در
وحديث شريف ايله ثابت اولمشدر وتحقيق بوجلدده وبعض محلده دخی مرور قيلمشدر وكوثر فوعل وزننده مبالغه ايله
علمدن وعملدن حاصل اولان خير كثيره دخی اطلاق اولنور وعلمای حضرت محمدی عليه السلام وورثای جناب احمدی
اولمق دخی جائزدر تا كه اهل تفسير (انا اعطيناك الكوثر) سوره سنده بوكونه تحقيق وتفسير ايلمشلردر بونده دخی مراد
اولنان منبع علم وعمل اولان بروارث نبوی وعالم ربانی اولوركه انك وجود شريفنده آب كوثرك خاصيتی بولنور آب كوثر
سوخته نار اولنلری نيجه احيا ايدوب لطيف وتازه قيلرسه اول كوثر مجلی اولان صاحبدل دخی دوزخ نفسك احراق
ايلديكی عقل وروحی وفهم وفراستی وبونلر امثالی اولان اوصاف وحالاتی بتوروب احيا ايلر وطالب اولنلره بوكونه سويلر
كوثرك خاصيتی وكاری اولدركه اندن هر ياتمش تكرار نابت اولوب كيرو بتر كلكدر كوثر طبيعت اولان
صاحب سعادتك قطره قطره هر علمی وذره ذره هر جزوی منادیٔ كرم اولوب بويله ديركه اول نسنه يی دوزخ نفس ياقدی
بن كيرو كتوريرم وانی اظهار ايدوب بتوريرم فی المثل نفس دوزخی خزان صووغی كبيدر وكوثر طبيعت اولان عالم ربانی
ای كلستان معنوی فصل بهار كبيدر وكذلك دوزخ نفس موت كبی وخاك وقبر كبيدر عقل وروح وفهمی بی حيات ايلر
امّا كوثر سيرت اولان مرشد نفخ صور مثالنده دركه صوره نفخ اولندقده مرده لر نيجه حيات بولورسه اول مرشدك
انفاس طيبه سندن دخی مرده دللر قبر تنده اويله حيات بولوب زنده اولورلر (مثنوی) ای ز دوزخ سوخته اجساستان
سوی كوثر می كشد اكرامتان * ای شول دردمند ومبتلالر كه سزك جسمكز نفس وهوا دوزخنده ياتمشدر غم يمكز
اكرام خداسزی كوثر جانبنه چكر يعنی مرشد ربانی نفس وهوا دوزخنده ياتمش اولان كمسه لره بويله ديرلر
ای دوزخ نفسدن جسملرك روحانيتی ياتمش وزائل اولمش كمسه لر الم چكمكز كه حق تعالی حضرتلرينك اكرامی سزی
بودنياده كوثر طبيعت اولان علم وعمل صاحبنه مقارن ايلر يوم آخرتده دخی نهر كوثرده سزی يو يوب وجوديكزه
حيات طيبه ويروب جنت اعلاده ساكن ايلر كه اول اكرم الاكرمين پادشاهك خلق خلق ايلمسندن مرادی انلره
مجرد بی غرض لطف واحسان ايلمكدر يوخسه انلردن ربح وسود الخذ ايلمك ايچون انلری خلق ايلمدی تا كه بو معنايه
اشارت ايدوب بيوررلر (مثنوی) بهر آن خلقت الخلق كی يربح علی * لطف تو فرمود ای قيوم حی * لا لان اربح عليهم
جود تست * كه شود زو جمله ناقصها درست * ای قيوم وحی اولان پادشاه چونكم سنك لطفك خلقت الخلق كی يربح
علی بيوردی لالان اربح عليهم سنك جودكدر زيرا جمله ناقصلر اندن درست وتمام اولور بو بيتين شريفين بو حديث
قدسی يه اشارتدر (قال الله تعالی خلقت الخلق كی يربحوا علی لا لان اربح عليهم يعنی الله تعالی ديدی بن خلق

خلق ایلدم تا کم انلر بنم قتمده ربح وفائده بوله لربن بونلری بونلردن فائده حاصل قیلمقدن اوتری خلق ایلمدم حق سبحانه
وتعالینك بن بونلردن ربح وفائده ایلمکدن اوتری بونلری خلق ایلمدم دیمسی مجرد جود وکرمیدرکه حق سبحانه
وتعالینك اول بی غرض اولان جود وکرمندن جمله ناقصلر درست اولور (مثنوی) عفو کن زین بندگان تن پرست
عفو از دریای عفو اولیتر است * عفو خلقان همچو جوی وهمچو سیل (هم بدان دریای خود تازند خیل (عفوها هر شب
از ین دل پارها * چون کبوتر سوی تو آید شها * بازشان وقت سحر پران کنی * تا بشب محبوس این ابدان کنی
بو تن پرست بنده لر کدن جرم وگناهی عفو ایله عفو دریاسندن عفو اولیر کدر خلائقك عفوی جوی کبی وسیل کبی
هم اول کندینك دریاسنه خیل چاپرلر جمیع عفولر هر کیجه بو جان ودلدن نیجه کره کبوتر کبی سنك جانبكه کاور
ای شاه سحر وقتی کیرو آنلری پران ایلرسن تا کیجه یه دك بو ابدانك محبوسی ایلرسن یعنی الهی بو تن پرست اولان
وشهواته ولذات بدنیه میل قیلان مجرملر فی المثل سیل وچای کبیدر هم اول سنك عفو وکرمك دریاسنه خیل سوررلر
وعاقبت کندیلر بی اول بحر کرمه ایرکورلر ای شاهم سنك جانبکه کاور پارها باء فارسیله باء عربیله هم جائزدر باء عربیله
اولسه نیجه کره دیمك اولور اما باء فارسیله اولمق محله انسبدر تکرار سحر وقتنده اول عفو کرم والطف ومرحمت صفتلرنی
مقبول اولان بنده لرك جانبنه پران ایلرسن کیجه یه دك اول عفو وکرمی بونلرك بدنلرنده محبوس ومرهون ایلرسن
(مثنوی) پرزنان بارد کرد روقت شام * می پرند از عشق آن ایوان وبام * تا که از تن تار وصلت بکسلند) پیش تو آیند کز تو
مقبلند) اول کرم صفتلری کیرو اخشام وقتنده پرزنان اول ایوان وبامك عشقندن اوچارلر حتی تندن وصلت تارنی قیررلر
سنك حضورکه کاورلر زیرا هر بری سندن مقبللردر یعنی هر بر صفت حمیده وخلق پسندیده اخشام اولدقده یا اجل
کالدکده تکرار بدن خانه سندن چیقوب اول ایوان وبام معنوینك عشقندن اوچارلر حتی بدن مملکتندن وصلت
ایپن قیروب قطع علاقه ایدرلر وسنك حضور شریفکه کاورلر زیرا که هر بر صفت سنك جناب عزتکدن اقبال بولمیلر
ونشو ونما آلمیلردر (مثنوی) پرزنان ایمن زرجع سرنکون * درهوا کانا الیه راجعون * سرنکون رجعدن
ایمن پرا وورارق هواده بویله دیوکه تحقیقا بز اول الله راجعلرز یعنی هر بر صفت حمیده وروح شریفه پر مثابه سنده
اولوب بدن عالمندن عروج ایدوب باشی آشغی اولمقدن وکیرو دونمکدن ایمن اولوب پرا ورمجی وعالم ارواحك هواسنده
پرواز ایدیجی اولورلر بویله دیوکه تحقیقا الله مخصوص ایزو ملکی بوزلویز کیر وتحقیقا بزاگا عالم اجسامدن
رجوع ایدیجیلرز (مثنوی) بانك می اید تعالوا زان کرم * بعد ازان رجعت نماند از حرص وغم * اول کرم صاحبندن
بونلره کالك دیو صدا کاور اندنصکره اول حرص وغم دن رجعت قالمز کرم بونده ذکر معناسنه در کریم معناسنه
اولمغده جائزدر یعنی اول کریم ورحیم اولان پادشاهدن بو اخلاق حسنه ایله موصوفه اولان ارواحه کالك بنم
جنابمه واصل اولك وبوندا کاوب اندنصکره اول حرص وغم محلی اولان بدنه رجعت قالمز (مثنوی) بس غریبیها
کشیدیت از جهان * قدر من دانسته باشید ای مهان * زیر سایهٔ این درختم مست ناز * هین بیندازید پاها را
دراز * جناب حق بونلره دیر جهانده چوق غربلکلر چکدیکز بنم قدرمی بیلمش اوله سز ای اولولر مهان کسر میم ایله
مهك جمعیدر بنم بو درخت لطفمك زیرنده مست نازا کاه اولك ایاقلریکزی اوزون براغکز یعنی وجود مطلق اوصاف
حمیده ایله کندی جانبنه رجوع ایلین ارواحه بو کونه نوازش والطاف ایدوب بیوررلرکه ای ارواح عاشقان جهانده چوق
غربلکلر چکدیکز وعالم اجسامده نیجه بلا ومحن کوردیکز ای اولولر بو قدر الام وشدایدی کوردکدنصکره بنم
قدرمی بیلمش اولورسز پس بنم بو درخت لطف واحسانمك سایه سی التنده ناز وعزتك مستغرقی اولوب آکاه اولك
ایاقلریکزی اوزادوب یاتك یعنی کمال استراحتله استراحت ایدلك زیرا ایاق اوزاتمق زیاده استراحت ایتمکدن کنایت اولور
نته کم برکسنه بر دوستندن نیجه زمان مفارقت ودیار غربتك نیجه درد ومحنتنی چکوب عاقبت دوست جانبنه عزیمت
قیلسه یولك نیجه تعب ومشقتنی چکدکدنصکره واروب دوستك خانه سنه واصل اولسه دوستی دخی اکا باغچه سنده
برلطیف سایه دار درختك التنی دوشیوب بونده ایاقلرك اوزادوب یات دیسه کمال استراحتله استراحت ایت دیمك
اولور (مثنوی) پایهای پر عنا از راه دین * برکنار ودست حوران خالدین * حوریان کشته مغمز مهربان * کز سفر باز
آمدند این صوفیان * صوفیان صافیان چون نور خور * مدتی افتاده بر خاك وقذر * بی اثر پاك از قذر باز آمدند *
همچو نور خور سوی قرص بلند * دین یولنده پر عنا ایاقلری حوریلرك کنارنده ودستنده خالدین اولمش حوریلر مغمز
ومهربان اولمش بویله دیوکه بو صوفیلر سفردن کیرو کلدیلر نور خورشید کبی صافی اولان صوفیلر بر زمان خاك وقذر اوزره
دوشمش ایدیلر اول قذر ونجسدن بی اثر پاك کیرو کلدیلر خورشیدك نوری قرص بلند جانبنه کلدیکی کبی یعنی دین
یولندن پر عنا اولمش وتعب وزحمت چکمش ایاقلری حوریلرك النده وقوجاغنده ابدی مخلد آسوده اول جنت اعلانك

حور يلرى انلره غمزه اوريجى ومهرومحبت قيليجى اولمش هر برى بويله ديو بو حق يولنك صوفيلرى دنيا سفرندن كيرو
كالديلرودوستلرينك لطف وكرمنه مظهر اولديلر بونلر خورشيدك نورى كبى شول صافى اولان صوفيلردركه برقاچ مدّت
خالك اوزره وقذر ناپاك اولان دنيا اوزره دوشمشلر ايدى حالا قذردن پاك اولوب بى اثر بو عالم پاكه كيرو كالديلر فى المثل
كونشك نورى بلند اولان قرصى جانبنه كالديكى كبى (مثنوى) اين كروه مجرمان هم اى مجيد * جمله سرهاشان
بديوارى رسيد) بر خطا وجرم خود واقف شدند * كرچه مات كعبتين شه بدند (رو بتو كردند اكنون اه كنان) اى كه لطفت
مجرمان را زاره كنان) بو مجرملر بلوكى دخى اى اولوانلرك جمله سنك باشى بر ديواره ايرشدى يعنى اياز شاهه اول مجرملر حقنده
بويله ديدى نته كم شفاعت مقامنه واصل اولنلر هم بويله ديرلر كنديلرينك خطا وجرمى اوزره واقف اولديلر اكرچه
شاهك كعبتيننك ماتى اولديلر كعبتين طاوله ديدكلرى اويونك شول ايكى زاريدركه انى اوينيجيلر خصمنه غالب اولمق
اوزره صالارلر اما بخت وطالع هركيمك ايسه اكا معاون اولوب آخرينه مورث مات اولمغه سبب اولور بو رادم
شهدن مراد اوّلا شاه محمود اولديغى تقدير اوزره كعبتيندن مراد انك اول مجرملره بحسب الظاهر احسان ايلديكى
وآفرين ديوب سويلديكى اولوركه انلر بو نقشك لعبنه مغرور اولوب مات اولديلر ثانيا شاهدن مراد شاه حقيقت
اولديغى تقدير اوزره انك كعبتيننك مراد امرن صيوب نفس وهوالرينه رعايت قيلان مجرملره نعمت ويرمك
وانلره پرورده اولدقجه وعصيان قيلدقجه احسانى زياده ايلمسيدر (سنستدرجهم من حيث لا يعلمون واملي
لهم ان كيدى متين) آيت كريمه سنك حسبنجه بوكا استدراج ديرلركه حق تعالى بونلرى بيلمدكلرى جهتدن مكر
وكيدله درجة بعد درجة هلاك ايدوب مات قيلر پس بونلر حق تعالينك مكر واضلالنك ماتى اولورلر بعده بونلردن
عفو ومغفرت اولمغه قابل اولان اهل ايمانى سلطان الكونين صلى الله عليه وسلم حضرتلرى بعده سائر انبياء عليهم السلام
هر برى كندى امتندن مجرم قالنلره بعده صلحاى امتدن شفاعته اذن اولنان صالحلر دخى مجرملر حقنده شفاعت
ايدوب جناب عزتدن عفو ومغفرت طلب ايدرلر وديرلركه الهنا بو مجرملر اه ايدرك شمدى سكا توجه ايلديلر وعفوكه اميد
وار اولديلر حالا سنك لطفك مجرملره يول ايديجى وبونلرى لطف وكرمه مظهر قيليجيدر (مثنوى) راه ده آلودكان را العجل
در فرات عفو وعين مغتسل * تا كه غسل آرند زان جرم دراز * درصف پاكان روند اندر نماز * اندران صفها ز اندازه
برون * غرقكان نور نحن الصافون * آلوده اولان مجرملره عجله ايله يول وير عفو وكرم فراتنه وعين مغتسله تا كه اول دراز
وبسيار جرم وكناهدن غسل كتوره لر پاكلر صفنده نمازه كيده لر اول صفلر ايچره كه اندازه دن طشره در نحن الصافون
نورنه غرقه وغريقلر در يعنى اى بزم پروردكارمز خطا وعصياندن آلوده وملوّث اولنلره بى تأخير فورى يول وير
ومغفرت نهرنه ومحل اغتسال اولان چشمۀ رحمته عين مغتسل ديمكله سورۀ صادده اولان (هذا مغتسل بارد وشراب)
آيتنه اشارت اولنور تفسيرى جلد اولده بقيۀ قصۀ پير چنكى سرخنده (مرغ ابى غرق درياى عسل) بيتنك شرحنده
مرور ايلدى نته كم حضرت ايوب عليه السلام اول عين مغتسلدن اغتسال ايلدكده جمله امراض جسمانيه دن پاك
وبرى اولدى حتى بو مجرملر دخى اول عين مغتسلدن غسل كتوره لر واول دراز اولان جرملك ملوثندن پاك اوله لر ونماز
حقيقى يى قيلمغه پاكلر صفنده كيده لر ومقرب اولان ملائكه كبى سنك جنابكه طاعت ايده لر شول صفلر ايچره كيده لر
وانده سنك جنابكه ركوع وسجود ايده لركه اول صفلر حدّ واندازه دن خارجدر انلر نحن الصافون نورنه غرق اولمشلردر
ودخى (وما منا الا له مقام معلوم وانا لنحن الصافون) ديمشلردر بو آيت كريمه سورۀ صافاتده در تفسيرى جلد اولده
اول كسى كه سرخنده (كرچه هاروت وماروت فزون) بيتنك شرحنده كچدى انده طلب اولنه (مثنوى) چون سخن
در وصف اين حالت رسيد * هم قلم بشكست وهم كاغذ دريد * بحر را پيمود هيچ اسكره * شير را برداشت هركز برّه
كر حجابستت برون رو ز احتجاب * تا ببينى پادشاهئ عجاب * چونكم سوز بو حالتك وصفنه ايرشدى هم قلم صنيدى
وهم كاغذ يرتلدى مثلا هيچ بر اسكره دريايى اولچديمى شيرى هركز بر بره قالدردىمى اكرچه معنايى فهم ايلمكده
سكا حجاب وار چونكم سوز بو حالته ايردى حجابدن طشره كيت تاكم عجايب بر پادشاهلق كوره سن يعنى بو حالت شريفه
ومعانئ لطيفه يى كه بز بر مقدارى ذكر ايلدك چونكم سوز بو محله ايرشدى هم قلم صنيدى وهم كاغذ يرتلدى كه بوندن
اوته تحقيق وبيانه مجال يوقدر نيچون ديرسك اسرار الهى ومعارف ربانى بر بحر كبيدر وقلم وكاغذ وكاتب دخى
اول بحر معنايى بالكليه ادا ايلمكه وكتابته كتوروب تحرير قيلمغه قادر اولمز كما قال الله تعالى (ولو انما فى الارض من شجرة
اقلام والبحر يمده من بعده سبعة ابحر ما نفدت كلمات الله) بو اسرار الهيه فى المثل بر شير دلير كبى ونطق وكتابت اكا نسبت
بر بره حقير كبيدر بره حقير شير دليرى اخذ وضبط ايتمكه قادر اولمديغى كبى نطق وكتابت دخى اسرار حقى ضبط قيلمغه
وكيفيت ما يشناه بيانه كتورمكه قادر اوله من الحاصل بو معناى شريفك عالمنى مشاهده ايتمك لازم ايسه بشريت

پرده سندن وقصور معرفت جانبندن طشره كيت وديدۀ قلبكدن حجابلرى رفع ايت تا كم زياده عجيب بر پادشاهلق كوره سن وبر بحر حياته ايره سن كه حيران اولوب انك نطق وبيانه كلمديكنى بيله سن (مثنوى) كرچه بشكستند جامت قوم مست * آنكه مست از تو بود عذر يش هست * مستئ ايشان باقبال ومال * نى زبادۀ تست اى شيرين فعال اى شهنشه مست تخصيص تو اند * عفو كن از مست خود اى عفومند * لذت تخصيص تو وقت خطاب * آن كند كه نايد از صد خم شراب * يا اكرچه بو مست وغافل قوم سنك جامكى صديلر مراداسردركه جامه تشبيه اولنمشدر اول كمسه كه سندن مست اوله انك بر عذرى واردر انلرك مال واقبالله مست اولملرى سنك باده كدن دكليدر اى شيرين فعال اى شهنشاه بونلر سنك تخصيصك مستلر يدر اى عفولو پادشاه كندى مستكدن ظهور ايلينى عفو ايله سنك خطاب وقتنده اولان تخصيصك لذتى اول كيف وحالتى ايلركه يوز كوب شرابدن كلمز بو بيتلردنخى اكرچه اياز لسانندندر وليكن مرتبۀ محبوبيته واصل اولان كامللر لسانندن اولور بونلر جناب حقه بوكونه مناجات ايدرلركه الهى اكرچه مست مال وجاه اولان قوم سنك امر شريفك جامنى صديلر ايسه سن انلرى مؤاخذه ايتمه زيرا اول كمسه كه سندن مست اوله انك بر عذرى واردر الهى بو اهل صورتك فريفته اولملرى اقبال ومال ايمش ومغرور اولملرى فعال حسن حال ايمش واى كارى مستحسن پادشاه سنك بو عالم صورت جامنده وضع ايلديكك شرابك كيفياتندركه انلر بو صورت جامنده موضوع اولان باده نك چاشنيسنى ذوق ايلدكلرنده بو صورت جامنده مست اولوب لذت ونعمت همان بونى صانديلر اى عفولو وكرملو پادشاه كندو شرابكدن مست اولان بنده لريكى عفو ايله وبونلردن صدور ايلين جرمى مغفرت قيل زيرا بر نيجه بنده لريكى وقت خطابده سنك تخصيص بالذكر ايتمكلكك لذتى اول مستلكى ويرر واول نشاط وسروره ايركورركه يوز كوب شرابدن اول مستلك وذوق حاصل اولمز (مثنوى) چونكه مستم كردۀ حدم مزن * شرع مستانرا نبيند حد زدن * چون شوم هشيار انكاهم بزن * كه نخواهم كشت خود هشيار من * هر كه از جام تو خورد اى ذو المنن * تا ابد رست از هش واز حد زدن) چونكم بنى مست ايلمشسن پس بكا حد اورمه زيرا شرع مستاره حد اورمغى روا كورمز چونكم بن هشيار اولم اول وقت بكا حد اور بن خود هشيار اولمق استمزم زيرا اى منتلر صاحبى هر شول كمسه كه سنك جامكدن ايچدى اول كمسه ابدى هشدن وحد اورلمقدن قورتلدى يعنى چونكم بنى بر كيفيتله مست ايلدك اول جهتدن بندن بر ذلت صادر اولورسه معذورم طوتوب بكا حد تعزير اورمه زيرا شرع شريفده سنك پيغمبرلريكك وضع ايلدكلرى طريقده مست اولنلره حد اورمغى لايق كورمز اما صحوه كلدكدنصكره حد اورلمغى روا كورر چونكم بندنخى هشيار اولم وصحوه كلم اول وقتده حد اوركه بن خود اصلا وقطعا هشيار اولمق وصحو مرتبه سنه كلمك استمزم بهر حال بركونه حالت وبر نوع كيفيتله مست اولمقدن خالى دكلم اى منتلر ونعمتلر صاحبى واى لطف وكرملر واهبى هر شول كمسه كه سنك جامكدن نوش ايليه اول افاقت بولمق وصحوه كلمك احتمالى يوقدر پس ابد الاباد اول كمسه هوشدن وحد اورلمقدن خلاص اولدى (مثنوى) خالدين فى فناء سكرهم * من تفانا فى هواكم لم يقم) ارباب محبت واصحاب معرفت كه جام حقدن نوش ايلينلردر خالدين اولديلر بونلر سكرلرينك فناسنده بو تقديرجه خالدين محذوف اولان كانك خبرى اولور تقديرى كانوا خالدين درويا خود مقدم اولان بيتك مصرع ثانيسندن حال اوله يعنى هر شول كمسه كه اى ذو المنن سنك جامكدن ايچه ابد الاباده دك عقلدن وحد اورلمقدن خلاص اولدى مخلد اولدقلرى حالده آنلر مستلكلرينك فناسنده شول كمسه كه تفانى ايده يعنى فانى اوله سزلك عشقكزده من بعد هوشله قائم اولمز ووجود مجازى ايله اتصاف قيلمز بلكه سنك محبتكده جزوى اولان هوشى وموهومى اولان وجودنى فانى ايدوب نور محبت ذاتكله قائم ومشاهدۀ جمال وحدتكله حيران وهائم اولور لرهواكم ده اولان ضمير جمع تعظيم ايچوندر تفانا تفاعل بابندندر بونده فناده مبالغه مراد اولور (مثنوى) فضل تو كويد دل ما را كه رو * اى شده در دوغ عشق ما كرو * چون مكس در دوغ ما افتادۀ * تو نه مست اى مكس تو بادۀ * كركسان مست از تو كردند اى مكس * چونكه در بحر عسل رانى فرس) سنك فضل واحسانك بزم كوكلمزه ديركه يورى اى بزم عشقمز دوغنه مرهون اولمش مكس كبى بزم دوغمزه دوشمشسن مست دكلسن اى مكس سن عين باده سن كركسلر سنده مست اولورلر اى مكس چونكه عسل درياسنه ات سوره سن يعنى الها وسيدا سنك فضل وكرمك بزم قلبمزده اى بزم عشقمز ايراتبه مربوط ومرهون اولان عاشق يورى ديروسن بو ضعفله مكس كبى بزم دوغ محبتمزه دوشمشسن پس سن فى الحقيقه مكس دكلسن بلكه عين بادۀ محبت وشراب مودت كنديسى سن كه اول بادۀ محبته دوشمكله وآنى نوش ايتمكله كنديكى اكا بر مرتبه ميل ايلمشسن كه سن عين بادۀ محبتدن فرق اولنمزسن (بيت) فكأنما خمر ولا قدح * وكانما قدح ولا خمر) كلامى سنك شانكده دينلمكده لايق اولوب فتشابها وتشاكل الامر قولنك حسبنجه سن بادۀ محبته وبادۀ

محبت دخی سکا بکزمشدر ای عاشق سن اکرچه من حیث الصورة مکس کبی ضعیف وبزم لذت محبتمزه کمالیله حریص اولدیغکدن مکسه شبیه سن ولیکن کرکسلر ونیجه اولو وعظیم کسلرسندن مست اولورلر ونشو ونما بولورلر چونکم سن عسل کبی اصلی اولان عشق ومحبت دریاسنه اسب همتی سوره سن وآندن لذت الوب آنده مستغرق اوله سن بهرحال نیجه عالی پرواز اولان کمسه لرسندن لذت المق مقرر اولور (مثنوی) کوهها چون ذره ها سرمست تو * نقطه و پرکار وخط دردست تو * فتنه که لرزند ازو لرزان تست) هرکران قیمت کهر ارزان تست) ای عظیم پادشاه کوهلر ذره لر کبی سنك سرمستکدر کوهلردن مراد بونده جبال راسخه کبی عظیم الشان اولان سکینت ووقار صاحبلریدر نقطه و پرکار وخط سنك دست قدرتکده در نقطه دن مراد مرکز عالمدر وشول فتنه که خلق عالم آندن لرزان اولورلر اول فتنه سندن لرزان اولور هرکران قیمتلو کوهر سنك ارزانکدر یعنی ای پادشاه اعظم وای شهنشاه معظم طاغلر کبی پرتمکین اولان عظیم الشان کمسه لر سنك نور محبتکك ذره لر کبی سرمستی اولوب رقصلر وحرکتلر ایلیجیلردر اکر قطب افلاك واکر دائرهٔ خاك اولان انسان پاك و پرکار عالم ونقوش بنی آدم هر نقدر وار ایسه جمله سی سنك قبضهٔ قدرتکده در کیف مایشاء بونلرده استدیکك کبی تصرف ایلرسن سن شول قوی وقادر پادشاهسن که خلق عالم شول بر فتنه دنکه خائف اولورلر ولرزه قیلورلر اول فتنه سندن خائف اولوب لرزه قیلورنته کم خلق عالم جهنمدن نیجه قورقرلرسه جهنم دخی حق تعالینك قهرندن اویله قورقر هر نقدر اغر بهالوذی قیمت جوهر اولورسه اول سکا نسبت زیاده ارزان وبی قیمتدر (مثنوی) کر خدادادی مرا پانصد دهان * کفتمی شرح تو ای جان جهان * یك دهان دارم وآن هم منکسر * در خجالت از تو ای دانای سر * منکسر تر خود نباشم از عدم * کز دهانش آمدستند این امم) اکر خدای تعالی بکا بشیوز دهان ویریدی سنك شرحکی دیردم ای جهانك جانی بر دهان طوترم واول دخی شکسته در سندن خجالتده ای دانای سر عدمدن منکسر تر خود اولمدم که بوقدر طوائف وامم آنك دهانندن کلدیلر بونده خطاب مظهر خلافت الهیه اولان انسان کامله درکه ایازمشابه سنده اولان محبوبان الهی اول شاه محمود کبی اولان خلیفهٔ حق بوکونه مدح ایدوب دیرلرا کرفرضی خدای تعالی حضرتلری بکا بشیوز دهان ویریدی ای جهانك جانی اولان سلطان عالیشان بن سنك شرحکی سویلردم واوصاف علیه کی نقل ایلردم اما بن انجق بر دهان طوترم واول دخی ای دانای سر سندن کمال خجالتده منکسردر خوش دهانم منکسر اولسون بالله بوقدر زیرا بن عدمدن زیاده منکسر دکلمکه آنك دهانندن بوقدر طوائف وامم ظهوره کلمشدر پس بکا دخی سنك اذنك اولورسه بنم دهانمدن هم سنك تعریف وتوصیفکه متعلق نیجه امم معانی وطوائف اسرار نهانی ظهوره کاور وموجود اولور (مثنوی) صد هزار آثار غیبی منتظر * کز عدم بیرون جهد چست ومکر * از تقاضای تو می کردد سرم * ای بمرده من به پیش آن کرم رغبت ما از تقاضای تو ست * جذبهٔ حقست هرجا رهروست) صد هزار آثار غیبی منتظردر که چست ومکر عدمدن طشره صحرایه ای خدابنم باشم سنك تقاضای امرکدن دونر ای بن اول لطف وکرم اوکنده اولمشم بزم سنك جانبکه رغبت ومیلمز سنك تقاضا کدندر جذبهٔ حقدر هر قنده که رهرو واردر مکر حمله ایدیجی معناسنه درنیجه یوزبیك غیبه منسوب اولان اثرلر عالم باطنده منتظردرکه عالم باطندن چستلکله حمله ایدیجی طشره صحرایه لر وظهوره کله لر پس بنم دخی باطنمده اولان آثار غیبی ظهوره کلمکه منتظرلردر عجب دکلدر وفوری حمله ایدوب سنك مرادلك اوزره ظهوره که لرسنك اقتضا کدن بنم باشم دونر ومیدان محبتکده سرکردان اولمشم ای اول لطف وکرمك اوکنده بن اولمشم بزم بوکونه شیلره ایلدیکمز رغبت سنك تقاضا کدندر هرنه یرده که بر رهرو واردر لابد او جذبهٔ حقدن رهرودرکه البته هیچ بر متحرك یوقدر الا ارادت حقله حرکت ایدیجیدر کما قال الله تعالی (ما من دابة الاهو آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم (مثنوی) خاك بی بادی ببالا برجهد * کشتی بی بحر پا در ره نهد * پیش آب زندکانی کس نمرد پیش آبت آب حیوانست درد * آب حیوان قبلهٔ جان دوستان * ز آب باشد سبز وخندان بوستان) مثلا بر باد وهوا سز خاك وغبار یوقرو قالقرمی یاهیچ دریاسز برکشتی یوله ایاق قورمی آب حیاتك قتنده کمسه اولمدی سنك آبك قتنده آب حیوان درددر آب حیات ای دوستلر جان قبله سیدر بوستان آبدن سبز وخندان اولور یعنی مقرردرکه باد وهواسز خاك وغبار یوقرو قالقمز وحرکت قیلمز وکذلك بحرسز کشتی یوله ایاق قومز پس بر موجود ومحرك حقیقینك تصریف وارادتی اولمینجه اصلا حرکت قیلمز هرنه کونه حرکت ایلرسه آنك ارادتنه وتقدیرنه موافق حرکت قیلر محرك اولان پادشاه فی المثل دریای حیات کبیدر شول کمسه که آنك آب حیات کبی اولان مشاهده سنه ومحبتنه واصل اوله آنك قتنده اصلا اولمز ای جمیل الصفات اولان خدا سنك آب وسیلتکه نسبت آب حیوان درددر ای دوستلر آب حیوان فی الحقیقه جان قبله سی اولان جانانه درنته کم بوستان آب رواندن سبز وخندان اولور جان وجنسان دخی قبلهٔ جانك

آب وصالندن سرسبز وخندان اولور وحيات ولطافت بولور (مثنوى) مرلئ آشامان زعشقش زنده اند * دل زجان
وز آب جان بركنده اند * آب عشق تو چو ما را دست داد * آب حيوان شد به پيش ما كساد * ز آب حيوان هست
هر جان را نوى * ليك آب آب حيوانى توى) مرلئ آشاملرآ نك عشقندن دريلردر جاندن وآب جاندن كوكل قو پرمشلردر
اى خدا چونكم سنك آب عشقك بزه دست وقدرت ويردى آب حيوان بزم قتمزده كساد وبى اعتبار اولدى اكرچه آب
حيواندن هر جانه يكيلك وتازه لك واردر ليكن حياته منسوب اولان آبك آبى سنسن يعنى شراب موت وفنايى جاندن
وآب حيواندن قو پرمشلردر روا كا التفات قيلمامشلردر اى خدا چونكم سنك آب عشقك بزه ال ويردى و بزآ ندن
نشو ونما بولدق متعارف اولان آب حيوان بزم قتمزده بى قيمت اولدى وبى اعتبار اولدى اكرچه آب حيوان صوريدن
هر جانه تازه لك وترلك واردر وروح حيوانى وجسم انسانى آندن لطيف وتازه اولور وحيات جسمانيه بولور وليكن
آب حياتك حياتى سنسن وعاشقلرى احيا قيليجى سنك آب محبتكدر (مثنوى) هر زمان مرگى وحشرى داديم
تا بديدم دست برد آن كرم * همچو خفتن گشت اين مردن مرا * ز اعتماد بعث كردن اى خدا * هفت دريا هردم
ار كرد سراب * گوش گيرى آورى پيش اى آب آب) اى خدا هر زمان بكا بركونه مرك و بركونه حشر ويردك
تا كم اول كرمك دستبردنى كوردم پس بو اولمك بكا اويومق كبى اولدى اى خدا سنك بعث واحيا ايلمك اعتمادندن
هفت دريا اكر هردم سراب وبى آب اوله آنك قولاغن طوترسن ووجوده كتوررسن اى آبك آبى يعنى هر آنده بكا بركونه
مرك ويررسنكه وجودمده اولان اوصاف وحالات زائل اولورلر وكيروانلرى فى الحال براخر صورت اوزره ايجاد ايليوب
بنى اول صورت اوزره حشر وبعث ايلرسن او كرم ازليه وعنايت سابقه نك دستبردنى وغلبه سنى كوردم وانك كمال
تأثيرنه نظر ايركوردم چونكم اول دستبرد كرمى كوردم وهر كيجه مرده اولوب على السحر حيات بولديغمى
مشاهده قيلدم پس بو موت بدن بكا كيجه ايله ياتوب اويومق كبى اولدى سن بنى عاقبت بعث ايدوب زنده
قيلمقلغيكه اعتمادجهتندن نته كم نوم كاسه بحضور اولمزم وخوف وحذر قيلمزم صباح اولدقده بنى ينه زنده ايلديككه
كمال اعتمادمدن اوترى كذلك اولمكى دخى نوم اكبر بيلوب وروز قيامتى صبح حقيقت بيلوب اولمكدن بى حضور اولمزم
بلكه اولمكى نائم اولمغه قياس ايدوب وعاقبت بنى روز قيامتده احيا ايليجككه كمال اعتمادم اولديغندن اوترى اولمكدن
اصلا غم يمزم زيرا تكرار حيات بوله جغم مقرردر فرضا بنم قطره كبى اولان وجودم فانى اولمق دكل بلكه يدى دريا هردمده
سراب كبى بى آب اولسه وآنده برقطره نم قالمسه اى آبك آبى وجمله اشيانك ما بى اول دريالرك آبنك كوشنى طوتوب ذردم
آنى وجوده كتوررسن وظهور مرتبه سنه يتوررسن كه هيچ برشيء سنك علمك وقدرتك خزينه سندن غائب اولمز
(مثنوى) عقل لرزان از اجل وان عشق شوخ * سنك كى ترسد زباران چون كلوخ) عقل موت واجلدن قورقيجى
واول عشق شوخ وبى باكدر مثلا سنك باران وآبدن كلوخ كبى قچن خوف ايلر يعنى عقل وعاقل موت وفنادن
قورقيجى ودتريجيدر اما اول عشق وعاشق شوخ وبى باكدركه آنك اولمكدن خوف وباكى يوقدر مثلا كلوخ آبدن
وباراندن قورقق جائزدركه باران اكا ضرر ويرر اما طاشه ضرر ويرمز كذلك عشقه دخى موت واجل ضرر ويان
ايركورمز (م ى) از صحاف مثنوىء اين پنجمست * در بروج چرخ جان چون انجمست * ره نيابد از ستاره هر حواس
جز كه كشتيبان استاره شناس * جز نظاره نيست قسم ديكران * از سعودش غافلند واز قران) مثنوىء شريفك صحاف
ودفاترندن بو دفتر بشنجيدر عالم جان ودل فلكنك بروجنده انجم كبيدر هر حواس بو كاستاره دن يول بولمزكه ستاره
شناس كشتيباندن غير يلرك قسمى نظاره دن غيرى دكلدر زيرا آنلر بو انجمك سعود وقراننده غافللردر يعنى
مثنوىء شريفك صحايفندن بو دفتر لطيف بشنجى دفتر در بونك ابيات شريفه سى ومعانىء لطيفه سى جان چرخنك
برجلرنده وروح فلكنك مرتبه لرنده نجوم منيره كبيدر هر برحس وادراك صاحبى ستاره بيلمكدن وكوكب شناس
اولمقدن بو جان فلكنك نجومنه وبو نجوم معنو يه نك علومنه يول بوله مز مكركه ستارهء معنويه يى بيليجى بركيجى اوله
وبحر حقيقته اول كشتىء وجودنى كما ينبغى سور يجى اوله ونيجه كسه لرى دخى سفينهء صحبتنه داخل ايدوب
درياى وحدته كيديجى اوله وانلرى منزل مقصوده واصل ايديجى اوله الحق بويله ستارهء روحانيه يى بيلمين ودرياى
حقيقتده كشتيبان اولمين بو چرخ جانك نجومنك علومنى بيلمز وبونك حقايق ودقايقنه واصل اولمز كشتيبان
بحر حقيقت اولان عالم ربانيدن غيرى هر كيم ايسه اندن ماعداسنك بو بحر معانى اولان كتاب شريف ودفتر لطيفدن
قسمت ونصيبى انجق نظاره ايلمكدر روا كر بونك اوقومسنه وياز مسنه مشغول ايسه ده انجق شارحلرك سو يلديكنى
لسانته كتوروب سو يلمكدر بلكه فى زماننا اول يله قى ازقالمشدر چوغى ظاهر لفظى بيله استخراج ايلمكده عاجز
وقاصر اولمشدر بونلر بو جلد بنجمك چرخنده ثابته اولان انجم معانينك سعود ونزولندن وآفتاب حقه وماهتاب جانه

قرارندن غافللردر (مثنوی) آشنایی کیرشبها تا بروز* با چنین استارهای دیوسوز* هر یکی دردفع دیو بدکمان*
هست نفط انداز قلعهٔ آسمان) کیجه‌لر صباحه دك آشنالق طوت بو نجلاین دیوسوز اولان ستاره‌لرله هر بریسی
بدکمان اولان دیولك دفعنده آسمان قلعه‌سنك نفط اندازیدر مثنوی شریفك هر بریتی بر ستاره‌کبیدر وبودنیا
شب ظلمانی کبیدر وکز کدرکه ای سالك راه خدا دنیا کیجه‌لرینك دوکلی سنده صبح حقیقت ظهوره کلنجه‌یه دك
بونك کبی شیطان یاقیجی روحانی ونورانی اولان معانی ستاره‌لریله آشنالك ایله زیرا بو دفاتر مثنویده ثابته اولان نجوم
معانینك هر بریسی بدکمان اولان شیطانك دفعنده فی المثل آسمانك قلعه‌سنك نفط اندازاولان شهاب ثاقبی کبیدر
نته‌کم حق تبارك وتعالی آسمانی کواکب ونجوم ایله مزین ایدوب آنی شیاطینه رجوم قیلدی کما قال الله تعالی
ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها رجوما للشياطين (مثنوی) اختران بادیو همچون عقربست*
مشتری را اوولی الاقربست* قوس اکرازتیر دوزد دیو را* دلو پر آبست زرع ومیو را* حوت اکرچه کشتی غی بشکند
دوست را چون نور کشتی میکند* شمس اکر شب را بدرد چون اسد* لعل را ز اوخلعت اطلس رسد) مثلا دیولرینه
اکرچه اخترلر عقرب کبیدر اما مشتری ایچون اول اخترلر اولی باقربدر قوس اکر تیردن دیو امینی دیکرسه امادلو زرع
ومیوه ایچون پر آبدر حوت اکرچه غی کشتیسنی صیه اما دوسته ثور کبی کشت وزراعت ایلر آفتاب اکرچه کیجه‌یی اسد
کبی پرترا اما لعله اندن اطلس خلعت ایریشور عقرب بر برجك اسمیدر مشتری سبعهٔ سیاره‌دن بر کوکبك اسمیدر قوس
بر برجك اسمیدر تیر عطاردك اسمیدرا کاتیر فلك دیرلر دلو دخی بر برجك اسمیدر حوت دخی بر آخر برجك اسمیدر اسد دخی
بر برجك اسمیدر یعنی اخترلر شیطانه عقرب کبیدرکه شیطانلری هر بری یاقیجی وصوقیجیدر ولیکن مشتری ایچون آنك
هر بری اقرب دوستدر کذلك فلك مثنویده ثابته اولان معانی اخترلری هم شیطانه وشیطان سیرت اولان اهل طغیانه
عقرب کبی صوقیجی واذا ایدیجیدر ولیکن انی مشتری اولان طالبلر ایچون زیاده قریب دوستدر اکر قوس برجی تیر فلکدن
دیوی دیکرسه وانی یقارسه دلو برجی پر آبدر زرع ایچون ومیوه ایچون که انك خاصیتی اشجار واثماره آب بارانی باغدر مقدر
کذلك ذات البروج اولان مثنوی شریفك ایچنده هم قوس کبی بر محل واردرکه تیر معنا ایله شیطانی وشیطان سیرت
اولنلری اوروب یاقر و بر محل دخی واردرکه دلو برجی کبی ارض وجودنی مزرعه وباغ کبی ایلین طالبلره نشو ونما ویرر
وباران معانی واسراری آنلره ایرکورر وحوت برجی اکرچه کشتیسنی کسر ایلرسه دوسته ثور برجی ویاخود بقر کبی
زراعته سبب اولور کذلك مثنوی شریفده برج حوته مشابه بعض محل واردرکه ضلالت وغوایت سفینه‌سنی
شکست ایلر مع هذا اول محل دوست اولنلره بقر کبی حراست وزراعت ایلمکه سبب اولور شمسك دخی شانندندرکه اسد
کبی ظلمتی یرتوب پاره پاره ایلر مع هذا العله اول کونشدن اطلس احمر کبی خلعت یتشور وکذلك فلك مثنوی شریفده
هم شمس حقیقتینك پرضیاء پرتوی واردرکه ظلمات طبیعتی وشب غفلتی اسد کبی یرتوب ازاله ایدر اما لعل مشابه سنده
اولان روحه وعقله آندن خلعت نورانی واطلس روحانی ایریشور حتی عقل وروح لعل کبی تابدار اولوب ورونق بولوب
جوهر محض اولور (مثنوی) هر وجودی کز عدم بنمود سر* بر یکی زهرست وبر دیکر شکر) الحاصل هر بر وجودکه
عالم عدمدن باش کوستردی یعنی ظاهر اولدی برکسه‌یه زهردر و برغیریسنه شکردر یعنی عالمده نفع محض هیچ
برشیء یوقدر وکذلك ضرر محض دخی یوقدر بلکه برشیء برکروهه نسبتله نفع ایسه برکروهه نسبتله ضرر وبرقومه نسبتله
زهر ایسه برقومه نسبتله شکردر کذلك مثنوی شریف دخی بویله‌در البته شیطانلره وشیطان سیرت اولان اهل طغیانه
زهر وضرر واهل ایمانه واصحاب عرفانه نفع وشکردر (م ی) دوست شو وز خوی ناخوش شو بری* تا ز خمرهٔ زهر هم
شکر خوری) پس سن دوست اول وناخوش وقبیح خوی وصفتدن بری اول تا که زهر خمره‌سندن دخی شکر یه‌سن
یعنی دوست اول وعداوت وانکار صفتندن تبری قیل ودخی بد وناخوش اولان خویلردن وجودکی پاك ایله تا کم زهر
وقهر کوپکزی اولان شیلردن هم شکر یه‌سن ومثنوی شریفك دخی بعض زهر وقهر امیز اولان محللرندن لذت پذیر
اوله‌سن وچاشنی طویه‌سن مادامکه محبت وخلت صفتی سنده موجود اولمیه نه بوکویده مظهر قهر اولان شیلردن
لذت بولورسن ونه بو مثنویده نفسه تلخ وزهر کلان معنالردن ذوق الورسن بوندن ذوق آلمغه انکار وعداوت صفتلرنی
کیدیروب دوستلق صفتلرنی تحصیل ایلمك لازمدر (م ی) زان نشد فاروق را زهری کزند* که بدان تریاق فاروقیش قند
اول سببدن حضرت فاروق رضی الله عنه حضرتلرینه برقوی زهر ضرر وکزند ویرمدی زیرا اول فاروقلغی تریاقی قند
وشکر اولدی فاروق حضرت عمر رضی الله عنهك لقب شریفیدر حقله باطلی زیاده فرق ایلدکلرندن پیغمبر علیه السلام
حضرتلری آنلره فاروق دیوب اهل اسلام مابیننده لقبلری فاروق قالدی یعنی عمر الفاروق رضی الله عنه حضرتلرینه
قیصر رومك کوندردیکی زهر اول سببدن ضرر وزیان ویرمدیکه اول حضرتك حقله باطلی زیاده فرق ایدیجیلکی تریاکی

اكا قندا اولوب آنى زهردن صيانت قيلدى روايت اولنوركه قيصر روم حضرت عمر الفاروق رضى الله عنهك خلافتلرى زماننده وافر تحف ونثار يله ارسال ايلدى آنك ايچنده برشيشه طولو زهر قاتل وسم هلاهل وار ايدى كه آنك برمثقالى انسانك مرغ روحى خانۀ جسمندن فى الحال اوچورردى وبو دنيادن آخرته كوچورردى چونكم رسول روم اول هديه لرى حضرت عمره كتوردى حضرت عمر رضى الله عنه آنك ميانندە اولان اول شيشه يى كوروب رسوله ديدى بوندر رسول روم جواب ويروب ديدى بو شول زهر قاتلدركه اكر بونك برمثقالنى بردشمنه ايچرسەلر فى الحال آنى كنديدن كچورر پس حضرت عمر رضى الله عنه اكا ديدى بكا نفسمدن اشد بردشمن يوقدر پس آنك اولمسى بكا لازمدر ديوب بردفعه ده اول جمله زهرى نوش ايلدى اصلا اول حضرته ضرر ويرميوب فى الحال آنى قوت ولايتله دفع ايلدى امدى اى طالب حق اولان عاشق سن دخى حقله باطلك ما بيننى مبالغه ايله فارق اول تا كم سنك اول فارقلق صفتك سكا ترياق فاروق اوله وسنى زهر قهر مظهرى اولان شيلردن صيانت قيله وبو مثنوى شريفك ايچنده سنك نفسكه تلخ كلان كلمات عين آب حيات كبى لذيذ وشيرين اوله والله الهادى الى عين اليقين وهو المرشد والمعين

والحمد لله رب العالمين

مم

م

Bibliotheca Alexandrina
0409734